BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
LI
F
32
NAPOLI

J. 59. 124.

NOTITIA VTRAQVE, DIGNITATVM,

CVM ORIENTIS, TVM OCCIDENTIS, VLTRA ARCADII HONORIIQVE TEMPORA.

ET IN EAM GVIDI PANCIROLI I. V. C.
Præſtantiſſimi, ac in celeberrimo Patauino Gymnaſio
Interpretis Legum primarij

COMMENTARIVM.

EIVSDEM AVTHORIS DE MAGISTRATIBVS MVNICIPALIBVS
LIBER: necnon ſeiunctus etiam à prioribus de QVATVORDECIM vtriuſque, tam veteris,
quàm nouæ vrbis regionibus LIBELLVS; in Antiquitatis amatorum
gratiam nouiter euulgatus.

NVNC NOVISSIME FRANCISCI RHVARDESII, I. V. D.
præſtantiſſimi Commentariis illuſtratum: & D. GVLIELMI MARANI, in Academia Toloſana
Anteceſſoris digniſſimi tribus INDICIBVS non parum
neceſſariis auctius factum.

ITEM HVIC EDITIONI ADIVNXIMVS TRACTATVM DE REBVS BELLICIS,
Cum duplici INDICE, vno Capitum, altero Inſignium rerum copioſiſſimo.

VLTIMA EDITIO, AVCTIOR, ET CORRECTIOR.

LVGDVNI, M. DC. VIII.
Ex Offi Q. H. à Porta: Apud Io. de Gabiano.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

NAPOLI

SERENISSIMO CAROLO
EMANVELI, SABAVDIAE DVCI, ET SVBALPINORVM PRINCIPI AMPLISSIMO.

MAGNA mihi ſemper admiratione viſa ſunt digna in re bellica Romanorum ingenia, Sereniſsime Princeps, quæ miram in inſtruendis aciebus artem, eligendis ad caſtrametandum locis, atque diſponendis caſtris prudentiam, explorandíſque hoſtium conſiliis induſtriam, ac denique in omnibus ſuperãdis difficultatibus animum, atque incredibilem ſolertiam oſtenderunt, in aptandis teſtudinibus, ac vineis, erigendis turribus, atque arietibus, aliiſque innumeris tormentorum generibus parem diligentiam exhibuerunt, quibus magnam orbis terrarum partem ſubegerunt. Sed cùm ſapientiam intueor, qua tor moribus, & linguis diſſonas ſub Imperio gentes prudenter rexerunt, & partas opes ac Regna contra imminentes, & futuras procellas munierunt, & graui iudicio cuncta diſpoſuerunt, non minorem hinc laudem mihi videntur promereri. Quemadmodum enim feruentes aquę ſemper ebulliunt, nec vaſe queunt contineri, ſic tot populorum æſtuãtia ingenia difficillimum fuit cohibere: ſed quæ in domandis, eadem in continendis quoque in officio gentibus, & clarior etiam virtus enituit, quod & Poëta Romanorum proprium eſſe his verſibus ſignificauit.

Tu regere imperio populos Romane memento,
Hæ tibi erunt artes, pacique imponere morem.

Singulis enim prouinciis ad efferos animos frœnandos, iura magiſtratus cum armatis militibus præfecerunt, in limitibus Imperii, Duces cum validis præſidiis locarunt; Alios exigendis vectigalibus, ac tributis propoſuerunt quibus attenuati populi viribus deſtituebantur, & fiſcus adauctus in dies potentior fiebat. His nixum totum ſtetit, ac creuit Imperium, quibus confirmandis, atque adeo ampliandis, omnem diligentiam & ſtudium Romani Principes adhibuerunt. Neque hæc vigilanter exercuiſſe cõtenti, ad ſucceſſorum eruditionem, & omnia in officio facilius continenda, cuncta in libro deſcripta habuerunt, qui prius Breuiarium, ſeu ratiocinarium Imperii, mox Notitia eſt appellatus, in quo ciuiles magiſtratus, & militares, legiones, auxilia, cohortes, vexillationesque ſingulæ cum ſuis ſymbolis, & inſignibus, officiisque poſitæ comprehendebantur. Pecuniæ etiam publicæ, ac priuatæ

Principis exactores, ac cæteræ Palatinæ dignitates quæque cum ſcriniis, ac codicibus annotabantur, in quibus argentum, veſtis, ſupellex, ac reliqua Principis eo ordine ac diligentia deſcripta conſeruabatur, vt nihil inde poſſet deperire. Hæc omnia vtriuſque Romani Imperii tùm in duo diuiſi, ideſt Orientis & Occidentis continet Notitia, ſed ita ieiunè poſita, vt indicis tantùm vice fungatur, Itaq; res vetuſtæ, altaque caligine conditæ obſcuræ relinquuntur, vt legentes incerti & perturbati diſcedere cogantur, & vt ait Poëta:

Inconſulti abeunt, ſedemque odere Sybilæ.

Opus tamen vt res excelſas, & Romani Imperii magnitudinem complectens, ingens cunctis ſui deſiderium excitat. Id ſemel Celſitudo tua mihi exhibuit, & vt eſt rerum antiquarum ſtudioſiſſima, aliquem eius interpretem poſtulabat, ac tandem poſt multos variosque ſermones, mihi ipſius explicandi onus impoſuit, quod tanquàm omnium difficillimum, humeriſque meis impar primò recuſaui. Hic enim iam antiquati magiſtratus, & eorum officia, quorum nullum amplius extat veſtigium, & vix nomen retinetur, erant declaranda. Elucidanda dignitatum inſignia, militum ordines, & ſymbola explicanda, quæ vt alibi nunquàm viſa, ita eorum ſenſum exprimere vatis potius eſſe videbatur, quã Iureconſulti. Vectigalium quoque & tributorum rationes immutatas, & palatina officia penitùs extincta, & incognita, renouare, immenſi laboris res proponebatur, vetuſtos Imperii limites, & loca cum præſidiis declarari poſſe animum deſpondebam. Itaque qua poteram modeſtia deprecabar, vt in aliũm me doctiorem hęc prouincia demandaretur. Sed cùm acrius ad hoc onus ſubeundum vrgeret, nec tanti Principis deſiderio reſiſtere auderem, omnem difficultatem obtemperandi cupido ſuperauit: Auſus itaque ſum, quod nunquàm à me fieri poſſe putabam, & huius Notitiæ incognita & obſcuriſſima à tenebris in lucem educere ſum conatus, in quibus vbi defuero, Celſitudini tuæ parendi neceſſitas me excuſabit, cuius imperio non obſequi cùm mihi fas non eſſet, malui obtemperando culpę periculum ſubire, quàm ea vacando, contumax videri. Vt iuſſa igitur exequar, imperatumque debitum ſoluam: in Notitiam vtriuſque Romani Imperii Commentarium ei meum offero: in quo Romanorum Principum magnitudinem, opulentiam, vires, & inſignem in cunctis ſolertem prudentiam ſpectabit. Hoc munus Amplitudini tuæ exiguum eſt, ſed animi promptitudinem maiora, ſi poſſet, daturi reſpiciet. Interea hoc etſi Leuidenſe, & craſſo filo contextum opus, non aſpernabitur. Nam

A te principium, tibi deſinet, accipe iuſſis
Ardua cœpta tuis, atque hanc ſine tempora circum
Inter victrices hederam tibi ſerpere lauros.

Ac nobis Celſitudinem tuam Deus Optimus Maximus diu incolumem ſeruet.

Celſit. Tuæ

Deditiſſ. Ser.

Guidus Pancirolus.

ERVDITISSIMO

VIRO D. D. IACOBO FERRERIO. I. V. D.

Et in ſuprema Curia Toloſana Patrono

BIBLIOPOLA, S.

T*ANTA eſt humanæ virtutis amplitudo, Vir ampliſſime, vt teſte Philoſopho, fluctuantes compeſcat animi motus, genium excitet, ſuſcitet ingenium;*

Naturæque regat curſum, ſceleriſque furores
Comprimat, & cordis feruentes temperet æſtus.

ET VERÒ, *vt* Τενέδιος συνήγορος *videar, & inſultantes diſrumpam Epicuri conatus, qui continentiæ libidinem, ſapientiæ inſipientiam, ſummo deniq; bono vitium anteponebat,* Laconycus ero, *contendamque ſolam eſſe virtutem quæ nouos Ariſtippos, Lycurgos, Tulliosque ereptos è puluerulento antiquitatis lycæo, exponat in* Sybillino Mineruæ Theatro, *vt ex* Phœbeo Tripode *ſacra Legum oracula promant. Horum tu columen, horum lumen, cùm & Iuris vtriuſque peritiam ambabus manibus haurias, & amœniſsima Palladis viridaria infatigabili ſtudio vnda Sophiæ puriſſima irriges, adeo vt* Pomum Athalantæ ſequaris, aquilamque in nubibus imiteris; *Quæ quidem nobiliſsima inſignis tua doctrinæ inſignia ſatis ſuperque teſtantur, labores aſsidui lucubrationes nocturnæ, ſcriptaque notatu digna, quæ Poſteris ſempiternum tui nominis exhibitura ſunt monumentum: Teſtãtur obſeruationes in* Deciſiones Guidonis Papæ, *quas à te miro artis acumine annotatas cùm nuper typis mandari curarim anchoram tetigi, ſuauiſsimo tuorum in me officiorũ zephiro recreatus. Cũ demùm ab eo tẽpore* D. RHVARDESII, I. V. D. *& In Academia* Codurcenſi *Anteceſſoris Commentaria in* Notitiam *vtramque dignitatum, cum Orientis tum Occidentis ea qua maxima fieri potuit diligentia caſtigata excudenda ſuſcepiſſem, adiunctis* D. Marani, *viri de literis bene meriti tribus* Indicibus, *non parum duxi ſi tibi tanquam Apollini dicarentur, inuidiæque conatus tuis auſpiciis, velut Archidamicis machinis euerterent;*

Ecquis enim clypeum niſi Marti, quis niſi Phoebo
Obtulerit laurum?

RO

ROGATVS *excellens quidam pictor, cur nobile quoddam opus amoueret ab Imperitorum aſpectu quia (inquit)* peritum perita, ignarum verò ignara *decent:* Hic enim ſeptennis cùm ſit, nondum edidit dentes, *nec vitio ardua, nec facilia ſunt offerenda virtuti, quæ æquali lāce numquam ſeneſcentes doctorum vigilias compenſat, & eos diligit, apud quos* Expertes ſunt inuidentiæ muſarum fores. *Quibus quidem cùm tu meritò præſis, iure tibi hæc Notitia Dignitatum vtraque dedicatur, vt ei cui abſcondita Legum arcana penitus innoteſcunt, vt ei quem gremio fouet Themis, vt ei cui literatorum omnium Corona fauet, vt ei qui anhelantem antiquitatis ſpiritum è puluere & radio excitat. Quòd ſi iucundum ſit homini aliqua vel tenuiſſima ſcientiarum cognitione potiri; quantò mihi iucundius eſſe debet, eius amore mutuo ſubleuari,*

ſacros cui Pallas honores

Decreuit.

AGE igitur, Vir ampliſſime, opus tibi à me oblatum ſuſcipe; ſuſpice & admirare, non munus, ſed animum offerentis, Vale.

EXTRAICT

DES LETTRES PATANTES DV ROY.

HENRY par la grace de DIEV ROY de FRANCE & de NAVARRE, A nos amez & feaux Conſeillers, les gens tenants nos Cours de Parlements de Paris, Rouën, Tholouze, Bordeaux; Senechaux de LYON & Poictou, & leurs Lieutenants, & à tous Iuſticiers & Officiers, qu'il apartiendra, Salut; Nos chers & bien aimez Iean de Gabiano, & Samuel Girard, Marchãds libraires, demeurãs en noſtre ville de LYON, nous ont faict remonſtrer qu'ils ont recouuert auec grands fraiz, vn liure intitulé *Notitia vtraque dignitatum, cùm Orientis, tùm Occidentis, vltra Arcady Honorijq; tempora, &c. Cui hac in vltima Editione adiectæ ſunt, quàm maximè diligentes obſeruationes F. Rhuardeſij, legum Profeſſoris, aliaq; quam plurima quæ in prima pagina indicabuntur.* Lequel liure ils deſirẽt Imprimer ou faire imprimer & mettre en lumiere: mais d'autãt qu'ils leur a couſté deſia beaucoup, & couſtera encores dauãtage pour dreſſer ladite Copie, & faire l'impreſſion dudit liure, ils doutent qu'apres qu'ils auront expoſé & mis en vente ledict liure, quelques Libraires & Imprimeurs, de Paris, Rouën, Lyon, ou autres villes de cetuy noſtre Royaume, les vueillent ſemblablement imprimer, & ſuſciter les autres Imprimeurs de Geneue, ou autres eſtrangers à ce faire, qui ſeroit par ce moyen fruſtrer leſdicts expoſants des fraiz, & rẽdre leur peine, diligence & trauail inutile, & leur faire receuoir perte & dommage; Pour à quoy remedier, affin que leſdicts de Gabiano & Girard, qui trauaillent pour le bien public, ayant fourni ce qui eſtoit neceſſaire, pour auancer ledict labeur, ne ſoyẽt priués du fruict qu'ils doiuent attẽdre d'iceluy. Nous pour ces cauſes & autres conſiderations à ce nous mouuans, Auons de noſtre grace ſpeciale, plaine puiſſance, & authorité Royale, par ces preſentes ſignees de noſtre main, donné & octroyé, donnons & octroyons, congé, licence & permiſsion auſdicts de Gabiano, & Girard, d'imprimer ou faire imprimer ledit liure intitulé *Notitia vtraq; dignitatum, cùm Oriẽtis, tùm Occidẽtis, &c. Cui hac in vltima editione adiectæ ſunt quàm maximè diligentes obſeruationes F. Rhuardeſii legum Profeſſoris aliaque quàm plurima quæ in prima pagina indicabuntur.* En tels caracteres, forme, & telle Ville, & en tel lieu que bõ leur ſemblera: Faict & faiſons inhibitiõs & deffences à tous autres Imprimeurs & Libraires, de quelque part qu'ils ſoyent, & autres perſonnes de quelque eſtat, & condition qu'elles ſoyent, de l'imprimer ou faire imprimer, vendre, ne debiter, en cetuy noſtre Royaume, Païs & terres de noſtre obeïſſance, contrefaire, ne alterer, ſoit par extraicts ou abregé de l'ordre & methode de ceſte nouuelle & derniere Edition, ny pouuoir r'imprimer ledict liure ſur aucunes des copies cy deuãt imprimees en Alemagne, Veniſe, & autres lieux, ne meſmes ſuſciter les Geneuois, ou autres eſtrangers à ce faire, ſans le congé & permiſsion expreſſe deſdits de Gabiano & Girard, durant le temps & terme de dix ans, à conter du Iour qu'il ſera paracheué d'imprimer, ſur peine de mille liures pour chaſcun liuure ou exemplaire, ſans aucune diminution, & de punition

Corpo

Corporelle, & amande dont la moitié nous appartiendra, & l'autre moitié auſdits de Gabiano & Girard, & tous deſpens dommages & intereſts enuers eux, & ce ſur peine auſſi de confiſcations des exemplaires, qui ſeront faicts ou imprimez par autres, ſans le conſentement deſdits de Gabiano & Girard. De ce faire vous donnons pouuoir, authorité, cōmiſſion, mandemēt ſpecial, & de proceder à l'encontre de ceux qui contreuiendront, par toute voye deüe & acouſtumee, & par les peines ſuſdites, nonobſtant toutes lettres, Arreſts, oppoſitions ou appellations quelconques; Pour leſquelles ſans preiudice d'icelles ne voulons eſtre differé, & pource que de ces preſentes leſdits expoſāts pourroiēt auoir affaire, en pluſieurs, & diuers endroicts; Nous voulons qu'au *vidimus* d'icelles, faict ſoubs ſeel Royal, ou par l'vn de nos amez & feaux Conſeiller, Notaire, & Secretaire foy ſoit adiouſtee comme au preſent original, & ſi voulons & mandons que mettant par bref le contenu du preſent Priuilege, au commencement ou à la fin de chaſcun deſdits liures, qu'il aye forme de ſignification, tout ainſi que ſi l'Original eſtoit particulierement ſignifié à vn chaſcun, & que celà ſoit de tel effet & vertu, comme ſi leſdites lettres leur auoyent expreſſement & particulierement eſté monſtrees & ſignifiees; Car tel eſt noſtre plaiſir. Donné à Paris le XXIX. iour de Iuillet, l'an de Grace mille ſix cents ſept, & de noſtre Regne le dixhuictieſme. Signé,

HENRY.

Et plus bas
Par le Roy,

FORGET.

ET SEELLEES DV GRAND SEEL EN CIRE IAVNE.

Extraict des Regiſtres de Parlement.

VEu par la Cour les Lettres patentes du dixneufuieſme Iuillet dernier, ſignees HENRY, & par le Roy, Forget, & ſeellees du grand Seel, par leſquelles pour les cauſes y contenuës eſt permis à Iean de Gabiano, & Samuel Girard, marchāds libraires à LYON, d'imprimer, faire imprimer, vendre & debiter, le liure intitulé, *Notitia vtraque dignitatum, &c.* Sans qu'autres puiſſent ce faire, ſans leur congé & permiſsion, pendāt dix ans, ſur la peine, & ainſi que au long contiennent leſdites lettres, Requeſte par eux preſentee à ladite Cour, afin d'interinement d'icelles, Concluſions du Procureur du ROY. Tout conſideré, ladite Cour enterinant leſdites lettres, Ordonne que les impetrants iouiront du contenu en icelles, ſelon leur forme & teneur. Faict en Parlement, le vingt-vnieſme Aouſt, mille ſix-cents ſept, Signé

VOYSIN.

AD

GVIDVM PANCIROLVM

VIRVM CLARISSIMVM,

NOTITIAM IMPERII

VTRIVSQVE,

QVO MODO ANTE AB VLLO

NVNQVAM DECLARANTEM.

Franciſcus Pola Iureconſ. Veronenſis.

ERGO inſperato tandem candore potitam
NOTITIAM GEMINI IMPERII ſpectamus ouantes;
Romulidumque iuuat, nec non Byzantia regna
Partibus è cunctis manifeſta in luce tueri:
Quæ fuerint vrbes olim, quæ caſtra, vel arces.
Quæ Magiſtratus ferrent inſignia, nunquam
Intellecta prius, nigriſque obducta tenebris.
O nos fælices, præſens qui degimus æuum,
Queis nouiſſe datum tantæ miracula mentis.
Sed mage fælicem, potuit qui talia nobis
Pandere, diuino iamnum quæſita labore.
Auſim quinetiam non illum corpore cretum
Dicere mortali, Diuumque accumbere menſis,
Si Cereri, & Baccho ſua quondã antiqua reperta,
Aethereas habitare domos, Cælumque dedere:
Nam quæ hæc conuincet maieſtas munera rerum?
Pythia non olim tam cæcas ſoluere fertur
Ambages potuiſſe viris, & non augur Apollo:

Ille Deus, Deus ille quidem, qui commoda tanta
Legali tribuit claſſi: nam tempore in omni
Ille Deus mihi erit, Deus ille erit & mihi ſemper.
Te ſequor ò, te, ſancte ſenex: tua numina adoro
PANCIROLE ingens; ne me aſpernare colentem.
Tu pietate micas, tu relligione Deorum,
Tu ſolus monumenta ſitu conſumpta vetuſto
Reſtituis; tu das doctis cognoſcere chartis
Biſſenis quantum libris mandauerit ortus
Iuſtino; Imperium qui mox, & nomina patris
Rettulit, & miro Pandectas ordine fecit:
Tu legum penitus diuina oracula noſcis,
Atque ea facundo per terras ore profaris;
Tu non auditos aperis, clariſsime, ſenſus,
Alciatis melior Celſis & proximus ipſis:
Intereà pendent homines dicentis ab ore.
Qui ad te diuerſis veniunt regionibus orbis:
Te colit Heſperius, te Teuton, Gallus, & Indus,
Et qui extra ſolis curſus, atque aſtra vagantur;
At quas noſtra tuas nunc diſcunt tempora laudes
Poſtuma eas duplici præſtabunt fœnore ſecla.

INDEX

INDEX CAPITVM,
QVÆ IN HOC VTRIVSQVE Imperij Notitiæ Commentario continentur.

PRæfatio, pag.1.
De Notitiæ inſcriptione. p.3
Summaria dignitatū Orient. Imp. enumeratio, cap. 1. p.3.
De illuſtribus, ſpectabilibus, Clariſsimis, perfectiſsimis, & egregiis, cap.2. pag.5.
De perfectiſsimis, cap.3. 6
De egregiis, cap.4. 6
De præfectis prætorio, cap.5. 6
De curſu publico, angariis, & parangariis, capite, 6. 8
De præfecto pretorio Orientis, cap.7. 9
De aſſeſſoribus, cap.8. 9
De apparitoribus & officio PP. domeſticis, & cancellariis, cap.9. 9
De Principe. cap.10. 10
De Corniculario, cap.11. 11
De adiutore, cap.12. 11
De Commentarienſi, cap.13. 11
De ab actis, cap.14. 12
De numerariis. cap.15. 13
De ſubadiuua, cap.16. 13
De cura epiſtolarum, cap.17. 13
De regendario, cap.18. 13
De exceptoribus, & eorum adiutoribus, cap.19. 13
De ſingulariis, ducenariis, centenariis Sexagenariis, cap.20. 14
De primipilo, cap.21. 14.
De inſignibus dignitatum, & P. Prætorio Orientis, cap.22. 14
De præf. Prætorio Illyrici, & Iuſtinea prima cap. 23. 15
De imaginibus Principum, cap.24. 17
De præfecto vrbis Conſtantinopolitanæ, cap.25. 18
De præfecto annonæ cap.26. 18
De præfecto vigilum cap.27. 19.
De decanis ſeu lecticariis, cap.28. 19.
De curatoribus operum Conſtantinopolis, cap. 29. 19.
De prætoribus Conſtantinopolis, cap.29. 19.
De Magiſtris militum, cap.30. 19.
De primo magiſtro militum in præſenti, & eius officio, cap.31. 20.
De vexillationibus Magiſtri militum in præſenti capite 32. 21
De vexillationibus palatinis, cap.33. 22
De vexillationibus ſeptem Comitatenſibus, cap.34. 22.
De legionibus cap.35. 23
De præfectis legionum, cap.36. 25
De numerorum militum ſymbolis, & eorum coloribus. cap.37. 25
De VI. legionibus palatinis Magiſtri militum præſentalis, cap.38. 26
De XVIII. auxiliiis palatinis, cap.39. 27
De officio Magiſtri militū in præſenti, cap.40. 28.
De alio Magiſtro militum in præſenti, cap.41. 30.
De VI. vexillationibus Palatinis alterius Magiſtri militum præſenti. cap.42. 30
De VI. vexillationibus Comitatenſibus, capite 43. 30.
De VI. legionibus palatinis ſub alio Magiſtro militum in præſenti, cap.44. 30. 30
De XVIII. auxiliis palatinis alterius magiſtri militum in præſentialis, cap.45. 31
De Magiſtro militum per Orientem. cap.46. 32
De vexillationibus Comitatenſibus, X. ſub. Magiſtro militum per Orientem. cap.47. 32
De IX. legionibus Comitatenſibus per Orientem. capite 84. 34
De legionibus X. Pſeudocomitatenſibus Magiſtri

militum per Orientem,cap.49. 34
De Magiſtro militum per Thracias.cap. 36
De III.Vexillationibus palatinis ſub Magiſtro militum per Thracias,cap.51. 36
De IIII.Vexillationib. Comitatenſibus ſub Magiſtro militum per Thracias,cap.52. 36
De legionibus Comitatenſibus XXI.ſub magiſtro militum per Thracias,cap.53. 36
De Magiſtro militum per Illyricum,cap.54. 39
De II.vexillationibus Comitatenſib. Magiſtri militum per Illyricū,& legione palatina.cap.55.39.
De VI.auxiliis palatinis,cap.56. 39
De VIII.legionibus Comitatenſibus magiſtri militum per Illyricum,cap.57. 39
De IX.legionibus pſeudocomitatenſibus magiſtri militum per Illyricum,cap.58. 39
Epilogus copiarum Orientis.cap.59. 39
De præpoſito ſacri cubiculi,cap.60. 40
De ſchola ſilentiariorum,cap.61. 40
De Magiſtro officiorum Orientis,& eius inſignibus cap.62. 41.
De ſcholis,quibus præerat magiſter officiorum,capite 63. 43
De ſchola agentium in rebus,cap.64. 41
De menſoribus,lampadariis,admiſſionalibus,& invitatoriis,cap.65. 44
De V.Fabricis in diœceſi Comitis Orientis, & Fabricenſibus,cap.66. 44
De III.Fabricis Pontica,cap.67. 45
De Fabrica Aſiana,cap.68. 45
De II.Fabricis Thraciarum,cap.69. 45
De IIII.Fabricis Illyrici. cap.70. 45
De officio magiſtri officiorum,cap.71. 45
De quæſtore,& eius inſignibus,cap.72. 45
De illuſtri Comite ſacrarum largitionum Orientis & eius inſignibus,cap.73. 47
De his,qui erant ſub diſpoſitione Comitis ſacrarum largitionum,cap.74. 49
De officio Comitis ſacrarum largitionum Orientis, cap.75. 52
De ſcrinio canonum, cap.76. 52
De ſcrinio tabulariorum,cap.77. 53
De ſcrinio numerariorum. cap.78. 53
De ſcrinio aureæ maſſæ,cap.79. 53
De ſcrinio auri ad reſponſum.cap.80. 53
De ſcrinio veſtiarii ſacri cap.81. 53
De ſcrinio ab argento,cap.82. 53
De ſcrinio annularenſi vel Miliarenſi,cap.83. 54
De ſcrinio à pecuniis,cap.84. 54
De ſcrinio exceptorum,cap.85. 54
De ſcrinio Mittendariorum Tertiocerio,& Quartocerio largitionum,cap.86. 54
De illuſtri Comite priuatarū diuinæ domus in Oriente,& eius inſignibus,cap.87. 54
De officio Comitis rerum priuatarum,cap.88. 56
De Comite domeſticorum equitum , & domeſticorum peditum,eorumque inſignibus,cap. 89. 57
De ſpectabili Primicerio cubiculi,cap.90. 58
De Comite Caſtrenſi ſacri palatii,& eius inſignib. cap.91.
De Primicerio notariorum,eiuſque inſignibus , & laterculo maiore,cap.92. 60
De Magiſtris IIII.ſcriniorum,& eorum inſignibus,cap.93. 61
De Magiſtro memoriæ,cap.94. 62
De Magiſtris epiſtolarum,cap.95. 63
De Magiſtro libellorum,cap.96. 63
De Comite diſpoſitionum,cap.97. 64
De Magiſtratibus prouinciarum cap.98. 64
Communia magiſtratuum prouinciarum.ca.99.65.
De Proconſulibus,& differentia inter eos,& alios prouincialium magiſtratus,capit.100. 66
Summarium magiſtratuum ciuilium Orientis. 67
De Proconſule Aſiæ,& eius inſignibus , ca. 101. 68
De Conſulari Helleſponti,& Præſide inſularū. capit,102. 69
De Proconſule Achaiæ, & eius inſignibus, capite 103. 69
De Comite Orientis, eiuſque inſignibus,& officio. cap.104. 70.
De Lyciarchi , & Syriarchi muneribus , & ludis. cap.105. 72
De Conſulari,& poſtea Proconſule Palæſtinæ, eiusque inſignibus,cap.106. 72
De Conſulari Phœnicis,cap.107. 73
De Conſulari Syriæ primæ,cap.108. 73
De Conſulari Cypri,cap.109. 73
De conſulari Ciliciæ primæ,& Præſide ſecundæ,capit.110. 73.
De Præſidibus ſecundæ & tertiæ Palæſtinæ ſalutaris,cap.111. 73
De Præſide Phœnices Libani.cap.112. 74
De Præſidibus Euphratenſis Syriæ , & ſalutaris. cap 113. 74
De Oſrhoenæ & Meſopotamiæ Præſidibus,cap.114. 74
De Iſauriæ Præſide,& poſtea Comite,cap.115.74
De Præſide & Moderatore Arabiæ,cap.116. 74
De Præfecto Ægypti,eiuſque inſignibus,& officio. cap.117. 75
De Præſidibus vtriuſque Libyæ,cap.118. 76
De Præſide Thebaidis,& eius inſignibus, cap. 119 76.
De Præſidibus Arcadiæ & Aegypti,Auguſtanicęque correctore,cap.120. 76
De Iuridico & aliis Alexandriæ magiſtratibus, ca. 121. 76
De Vicario Aſianæ,& eius inſignibus, ca.122. 77
De conſularibus Pamphyliæ & Lydiæ,cap. 123. 78
De Præſidibus Lyciæ & Cariæ, Lycaoniæ. & poſtea Prætore Iuſtiniano,cap.124. 78
De Præſidibus Piſidiæ Phrygiæ Pacatianæ & ſalutaris,cap.125. 78
De Vicario Pontica,& eius inſignibus,cap.126. 79
De Conſularibus Galatiæ,& Bythiniæ,cap.127.80.
De Præſidibus Honoriadis ſeu Paphlagoniæ , cap. 128. 80.
De Præſide Cappadociæ.cap.129. 80
De Præſidibus Ponti Polemoniaci, & Helenoponti,cap.130. 81

De Præſidibus Armeniarum.cap.131. 81.
De Vicario Thraciæ & eius inſignibus, cap. 132. 81.
De Conſularibus Europæ & Thraciæ.cap 133. 82
De Præſidibus Hæmimontis, Rhodopes, Myſię inferioris, & Scythię.cap.134. 82
De Vicario Macedonię. cap.135. 83
De Conſularibus Macedoniæ & Cretæ.cap.136. 83.
De Præſidibus Theſſaliæ, vtriuſque Epiri, & partis ſalutari. Macedoniæ, cap.137. 83
De Vicario Daciæ, & Rectoribus, qui ſub eo erant. cap.138. 83
De limitaneis Comitibus & Ducibus, cap. 139. 84
De Comite limitis Aegypti, cap.140. 85
De alis quæ de minore laterculo emittuntur.ca 87.
De aliis numeris prouincia Augustanica 88
De Comite Iſauriæ & Præſide, cap 141.
De Duce Lybiæ, cap.142 89
De Duce Thebaidis, & eius militibus, cap 143. 89
De aliis, qui de huius Ducis minore laterculo emittebantur, cap.143. 91
De ſpectabili Duce Paleſtinæ, cap 144. 93
De Alis & cohortibus, quæ de Paleſtinæ Ducis minore laterculo emittuntur, cap.143 92
De Duce Arabiæ, cap.145. 93
De iis, quæ de minore laterculo emittebantur, cap. 143. 98
De ſpectabili Duce Phœnices.cap.146. 95
De his, quo de minore ipſius laterculo emittuntur.
De ſpectabili Duce Syriæ & Euphratenſis ſeu Augusto Euphratenſis, cap.147. 96
De Augusto Euphratenſis corpis, quę de minore ipſius laterculo emittebantur, cap.147. 96
De ſpectabili Duce Oſroenæ. cap.148. 97
De Duce Meſopotamiæ viro ſpectabili capit.149. 98.
De Duce Armeniæ.cap 150. 99
De ſpectabili Duce Scythiæ.cap.151. 101
De Duce Mœſiæ ſecundæ, cap.152. 102
De Duce Mœſiæ primæ, cap.153. 104
De Duce Dacię Ripenſis, cap.154. 105
De Paleſtinæ & aliarum prouinciarum Conſularibus eorumque inſignibus & officiis, cap.155. 106.
De Correctoribus, eorũque inſignibus, cap, 156. 107.
De Thebaidis, aliisque Præſidibus tam Clariſſimis, quam Perfectiſſimis, eorumque inſignibus, cap. 157. 108
De differentiis inter officia magiſtratuũ.cap.158. 109.
De Armariis librorum a Notitia repræſentatis. cap.159.

Index dignitatum Occidentis.

De Occidentali Imperio.cap.1. pag.1
De Præfecto Prætorio Italiæ, cap.2. 115
De Præfecto Prætorio Galliarum.ca.3. 117.
De Præfecto vrbis Romæ.cap, 4. 117
De Præfecto annonę, cap.5 119
De Præfecto vigilum, cap.6. 120
De Comite formarum.cap.7. 120
De Comite riparum, & aluei Tiberis, & cloacarum.cap.8. 120
De Comite portus.cap.9. 121
De Magiſtro cenſus.cap.10. 121
De Rationali vinorum.cap.11. 121
Tribuno fori ſuarii cap.12. 121
De Conſulari aquarum.cap.13. 121
De Curatore operum maximorum.cap.14. 122
De Curatore operum publicorum, cap.15. 122
De Curatore ſtatuarum.cap.16. 122
De curatore horreorum Galbanorum, cap.17. 123
De Centenario portus, cap.18. 123
De Tribuno rerum nitentium, cap.19. 123
De Magiſtro peditum in præſenti Occidentis. cap. 20. 127
De XII. palatinis legionib. Magiſtri militũ præſentalis Occidentis, cap.21. 128
De auxiliis palatinis LXV. Magiſtri peditum præſentalis per Occidentem, cap.22. 128
De Legionibus Comitatenſibus XXXII. Magiſtri peditum per Occidentem, cap.130. 130
De XVIII. Legionibus Pſeudocomitatenſibus Magiſtri peditum Occidentis, cap.24. 132
De Comite & Magiſtro equitum præſentali occidẽtis, eiuſque militibus, & eorum inſignibus, cap. 25. 132
De IX. Vexillationibus palatinis Magiſtri equitũ præſentalis Occidentis, cap.26. 134
De Vexillationibus Comitatenſibus XXXII. cap. 27.
De Magiſtro equitum per Gallias.cap.28. 136
Tabella eorum, qui Præpoſito ſacri cubiculi parebant.cap.29. 137
De Illuſtri Præpoſito ſacri cubiculi.cap.29. 136
Tabula eorum, quibus Magiſter officiorum in Occidente præeſt.
De Magiſtro officiorum Occidentis, cap.30. 138
De Fabricis Occidentis, cap.31. ibid.
De VI. Fabricis in Italia.cap.32. 139.
De Fabricis VIII. in Galliis.cap.33. 139
De Quæſtore, cap 34. 139
Tabula eorum, quibus Comes largitionum Occidẽtis imperabat.
De Illuſtri Comite ſacrarum largitionum Occidẽtis.cap.35. 141
De Præpoſitis theſaurorum.cap.36. 141
De Procuratoribus monetæ.cap.37. 142
De Procuratoribus Cynegiorum, aut Gyneciorum, cap.38. 142
De Procuratoribus Baphiorum.cap.39. 143
De Præpoſitis Brambaricanorum, ſeu argentariorum, cap.40. 143
De Præpoſitis Baſtagarum, cap 41. 143
Index eorum, quibus Comes rerum priuatarum Occidentis imperabat.cap.41. 143
De Illuſtri Comite rerum priuatarum Occidentis cap.42 144
De Comitibus domeſticorum peditum, & equitum cap.43. 145

De primicerio ſacri cubiculi & caſtrenſi palatii Occidentis,cap.44. 146
De Primicerio notariorum Occidentis,capit.45. 147.
De Magiſtris ſcriniorum Occidentis,cap.46.147.
Index eorum,quibus Praf.Pratorio Italia impera-bat. 147
De Proconſule Africa,& eius inſignibus. cap. 47. 148.
De Vicario Vrbis Roma.cap.48. 149
De Italia Magiſtratibus,cap.49. 149
De Conſulari Campania.cap.50. 149
De Cōſulari annonario Tuſcia,Vmbriaque.cap.51. 150.
De Conſulari Piceni ſuburbicarii.cap.52. 150
De Conſulari Sicilia.cap.53. 150
De correctoribus Apulia & Calabria,item Brutiorum & Lucania.cap.54. 151
De Praſidibus Samnii & Valeria,cap.55. 151
De Praſidibus Sardinia & Corſica,cap 56. 151
De Vicario Italia.cap.57. 151
De Conſulari Venetia & Iſtria.cap.58. 151
De Conſularibus Aemilia, Flaminia, & Piceni c.59.
De conſulari Liguria,cap.60. 152
De Praſidibus Alpium Cotiarum, Retia prima, & ſecunda.cap.61. 152
De Vicario Illyrici Occidentalis,cap.62. 152
De Conſulari Pannonia ſecunda,& correctore Sauia.ac Praſide Pannonia prima, & vtriuſque Norici.cap.63. 152
De perfectiſſimo Praſide Dalmatia,cap.64. 152
De Vicario Africa,& eius Conſularibus,ac Praſidibus,cap,65. 153
De praſectis annona Africa, & patrimonialium fundorum,cap,66, 154
Index eorum quibus praſectus pratorio Galliarum praerat,cap.147. 155
De Vicario Hiſpaniarum, & earū magiſtratibus, cap,67. 155
De Vicario Galliarum,ſeu XVII.prouinciarum,earumque magiſtratibus,cap.68. 157
De Vicario Britania, & eius magiſtratibus, cap. 69. 158
De Comite Africa,cap.70. 159
De Comite Tigitana,cap.71. 160
De Comite limitis Saxonici per Britāniā,ca.72.161
De Comite Britannia,cap.73. 162
De Comite limitum Italia,cap.74. 163
De Comite Argentoratenſi,cap.75. 164
De Comite Illyrici,cap.76. 164
De Comite Hiſpaniarum.cap.77. 164
De Duce & Praſide Mauritania Caſarienſis, cap. 78. 165
De Duce Tripolitana Prouincia.cap.79. 166
De militum Africa reformatione,cap.80. 166.
De Duce Pannonia ſecunda Riparienſis ſiue Sauia cap.81. 167
De Duce Valeria Ripenſis ,cap.82. 169
De Duce Pannonia prima & Norici Ripenſis,capit.83. 171
De Duce Retia prima & ſecunda,cap.84. 172
De Duce prouincia Sequanici.,cap.85. 173
De Duce tractus Armoricani,& Neruicani,capit. 86. 174
De Duce Belgica ſecunda,cap.87. 174
De Duce Germania prima,cap.88. 176
De Duce Britanniarum,cap.89. 177
De Duce Mogontiacenſi,cap.90. 179
De inſignibus Conſularium,cap.91. 182
De inſignibus correctorum,cap.92 183
De inſignibus praſidum,cap,93. 183

F I N I S.

IVRA
IN HOC OPERE
ILLVSTRATA ET
NOVITER DECLARATA
LEGIBVS ff.

Abeſſe 32.ff.ex.quib. cauſis maior.in præfatione, & ca. 20.de præfecto legionis.
L. vlt. de conuenend. fiſci debito.in præfatione.
L.2.ff.de in ius vocād.cap. 6.de curſu publico.
l. [illegible] .bi quoque.ff.de mun.& hon.ibidem.
l. [illegible] .vlt.de falſ[illegible] ibidem.
l. continuus 137. §. cum ita, de verbor. oblig. ibidem.
l. [illegible] 11.11.§.ne tenuis.ff.de offi.præſid. cap. 9. de apparitoribus.
l.vlt [illegible] .de ſeparatio.cap.10.de principe.
l. 1. §. 1. ff. de offic. proconſ. capit.13.de commentarienſi.
l.2.ff.ad l.Iul.maieſt.cap.14.ab actis.
l.pater.ff.de adim.legat.cap.21.de primipilo.
l.pater.§.Iulius Agrippa.ff.de leg.3.ibidem.
l.pediculis.§.quidam. ff. de aur.& argent. lege.ibidem.
l. [illegible] tum.§. patrimonium.ff.de mun.& honor. ibidem.
l.capitalium.§.ad ſtatuas.de pœnis.capit.22.de in[illegible]ibus.& cap.24.de imaginibus.
l.41.nam & Imperator.ff.de donatio. inter virum & vxorum.ibidem de inſignibus.
l.5.ff.ad l.Iul.maieſt.cap.24.de imaginibus.
l.officium.§.vlt.ff.de milita.ſeſta.cap.26.de Præfectis legionum.
l.pen.§.vlt.de lega.3.cap.72.de officio quæſtoris, & cap.93.de magiſtr.IIII.ſcrinior.
l.creditor.§.inter venditorem.ff.de actio.empt.ibid. de officio quæſto.
l.3.§.ſi quid.ff.de minor.ibidem.
l.Lucius Titius 72.ff.de leg 2.ibidem.
l.mortuo boue.§ 1.ff.eod.tit.ibidem.
l.fidei commiſſa.§.ſi ſeruo.ff.de leg.3.ibidem.
l.libertis quos.§.ab heredibus.ff.de alim.& ciba lega.ibidem.
l.negociatores.de excuſat.muner.cap. 73. de comite largitionum.
l.6.ff.de cuſtod.reorum ibidem.
l.vlt.§.1.ff.de mun.& hono.ibidem.
l.vlt.in fi.ſi menſ.falſum mod.dixer.c.77.de ſcriniis tabular.
l.officium.§.vlt.ff.de re milit.cap.26.de præfectis legionum.
l.ante penult.ff.de annu.legat.capit.93. de magiſtr. IIII.ſcrinior.
l.6.§.1.ff.de ducenar.ibidem.
l.4.§.1.ff.de ſicarijs.capit. 95. de magiſtro epiſtolarum.
l.5.§.vlt.ff.de pœnis.ibidem.
l.4.§.ingreſſum.ff.de offic.proconſ.cap. 96. de magiſtro libellorum.
l.3.de appellat.recip ibidem.
l.Athleta.§.1.ff.ex quibus cauſ.infam.irrog.capitu. 105.de lyciarchis.
l.37.ff.de iudicijs ibidem.
l.5.ff.ad Iul.de vi pub.ibidem.
l.1.§.1.ff.de appellat.ibidem.
l.6.ff.de excuſat.tutor.ibidem.
l.8.de vacat.muner.ibidem.
l 17.ff.de muner.& honor.ibidem.
l.non. diſtinguemus, §. ſacerdotio, de arbitr. ibidem.
l.2.§.1.ff.ad l.Iul.de ambitu.ibidem.
l.pen.ff.de vacat.muner.ibidem.
l.3.§.ſi præſidis.& §.vlt.ff.de re milit. capit.117. de præfecto Auguſtali.
l.omne delictum.6.ff.eod.tit.ibidem.

l.officium 12.ff.de re milit.ibidem.
l.in agris,ff.de acquir.rer.domin.capit.139.de limitaneis Comitibus & Ducibus.
l.1.§.3.& 4.ff.de flumin.ibidem.
l.Lucius .ff.de eui&io.ibidem.
l.ſi captiuus ff. de capti.& poſtlim.reuerſ. ibidem.
l.relegatorum 7.§.& quoddam de pœnis,ibidem.
l.cum hic ſtatus.§.ſi mulier.ff.de donat.inter vir.& vxor cap.155.de Paleſtine, & aliarum Prouinciarum Conſularibus.
l.præſides,34.ff ſi cert.pet.capitis 58. de differentiis inter officia magiſtratuum.
l.ſed & ſi.52.§.1.ff.de iudi.cap.5. lib. 2. de præfecto annone.
l.mortuo.49.§ 1.ff de leg.2.ibidem.
l.Titia Seio,87.in princ.ff.eod.de leg.2.ibidem.
l.ſi maritus,15.§.1.ff.ad.l. Iuliam,de adult.capit. 6. lib.2.de præfecto vigilum.
l.qui mittuntur,§.1.ff ex quib.cauſ. maior. ibidem.
l.verum,§.ex facto,ff.de minor.capit.8.de comite riparum,& cap.14.de curatore operum maximorum,lib.2.
l.41.ff.de actio.empti.cap.13.lib. 2. de Conſulari a- l quarum.
.cum quidam 17.§ ſcius,de vſur.ibidem.
l.pen.de fugitiuis,ca.18.de centenario portus,lib.2.
l.generaliter 3.§.ſpurios,ff.de decurio.capit.2. lib.3. de magiſtratibus municipalibus.
l.ſpurij.§.1.ff de decurio.cap.3.de Magiſtratib.municip.lib 3.
l.5.§.ſi mulier.ff de dona.inter vir.& vxor. ibidem.
l.cum quidam.23 ff. de annu.lega.ibidem.
l.vlt.ff.de decret.ab ordine facien.cap.6.lib.3.de magiſtrat.municipa.
l.honores,ff.de decurio,cap.8.lib.3.de magiſtra.municipa.
l.vlt.§.iudicandi.ff.de mun.& hon.ibidem.
l.pars litterarum ff.de iudi.ibidem.
l. lt.ff.de offic.aſſeſſor.cap.11.de magiſtratib. municipalib.
l.vlt.§.item reſcripſerunt,ff.de admin.rer. ad ciuitat.pertin.cap.12.de magiſtra.municip.
l.vlt.§.cura quoque,ff.de muner.& honor. ibidem, & cap.12.
l.ſi duas,§.eſt autem,de excuſat. tutor. ibidem & cap.19.
l.2.ff.de vacat.muner,caput.12.de magiſtrat.municipa.
l.vlt.§.2 ff de muner.& honor.cap.14. de magiſtra. municipa.
l.vlt.ff.de pecul.ibidem.
l.eius,qui in prouincia,ff.ſi.cer.peta.ibidem.
l.vxorem §.legauerat,ff.de leg.3.ibidem.
l.4.ff.de ſeruis fugit.ca.18.de magiſtra.municip.
l.diuus ff.de cuſtod.reorum,ibidem.
l.vlt.§.irenarchæ,ff.de muner.& honor.ibidem.
l.lectos 12.ff.de peric.& commod.rei vend.cap.19. de magiſtra.municip.
l.vlt.§.hi quoque,de muner.& honor.cap.20.de magiſtra municip.
l.1.§.iubemus,C.de offic,Præf.Prætor.Afr.in præfatione.
l.2.§.vlt.C.eo tit.ibidem.
l.vlt. .de offic.magi.officio.ibidem.
l.1. .de offi.quæſto.ibidem.
l.2.C.eod.tit.ibidem.
l.quoniam.C. de curſu publ cap. 9.de curſu publico.
l.12.l.48.C.Theo.eod.tit.ibidem.
l.23.l.26.l.pen.C.Theo.eo.de curſu pub.ibidem.
l.15.17 18.36.6 .C.Theo.de curſu pub.ibidem.
l.3.C.Theo.de anno.& tribut.ibidem.
l.nemo.8 C.de anno.& tribut ibidem.
l.2.C.de cond.in pub.hor . ibidem.
l.2.C de lucris aduocato.ibidem.
l.119.C.Theo.de decurio.ibidem.
l.4.C.Th.Theod.de off.rect .prouin.ibidem.
l.2.15.C.Theo.de cu u pub.ibidem.
l.3.C.de curſu pub.ibidem.
l.4.C.eod.tit.ibidem.
l.1.C.de tractator.ibidem.
l.ſeriniarios 16.C.de teſtam.cap.9 de apparitoribus
l.nulli.10.C.de numer.o .ibidem.
l.4 C.de epiſc.& le .ibidem.
l.in hi .pen. & vlt.C.de diuer.offic.ibidem.
l.vlt.C.de offic.Præf. rb.cap.12 de adiutore.
l. 1.C.de e .& le . ap 4.ab actis.
l. lt.C.de donat.cauſ mort.ibidem.
l. .in h. r.C de donat ibidem.
l.28.nulli.C.de epiſco.& cleric.ibidem.
l.2.l.18.C.de teſtamen ibidem.
l 19.illud.C.de ſacroſ.eccl.ibidem.
l.contractus.C.de fid. ſtrum.ibidem.
l.conſulta.23 C.de te ta ibidem.
l.data.C. de donat ibidem.
l.1. .de excuſ.trib. 10.c p 2 de ſingular.
l.2 in notitia.C.de offi.Præf Præt. A i.ibidem.
l. dinariorum cum l. ſeqq.C.de cohorta.lib.12.ibidem.
l 6.C.Theo.de c hort.lib.cap.21.de primipilo.
l 3.& 4.C.de primp ibidem.
l.4.in quib. cauſ. pign.vel hypot.tacite contrah.ibidem.
l.1. .de cond.ex lege ibidem.
l.1 C.de primipilo ibidem.
l.l.12.C.de dignit.lib.12.cap.22.de inſignibus dignitatum.
l.quicunque.C.de procura.ibidem.
l.5.C.de offi. ector.pro. n.ibidem.
l 19 C.Theo.de ſuſce ibidem.
l.4.C.de vſuris ibidem.
l.1.C.de ſenten.paſſis,& reſtit.ibidem.
l. de his, 21. §. ſin autem. C. de epiſco. & cler. ibidem.
l.1.C de offi.comit.rer.priuata. cap. 25. de Præfecto vrbis Conſtantinop.
l.1.C de honor.vrbis ibidem.
l. 1. C. de annonis ciuilib. cap. 26. de Præfecto annona.
l.1.C,de cano.frumenta.vrb.Conſtant.ibidem.
l.5.C.Theo.de anno.ci lib. ibidem.
l.2 3.4.C.Theo.eod.tit.ibidem.

l.vlt.§.præterea,C.de iur.dot.ibidem.
l.vlt.§.& nemo.C.de quadr.præſcrip.ibidem.
l.2.C.de anno.ciuilib.ibidem.
l.pen.C.de commerc.& mercato.cap.27.de præfecto vigilum Conſtantinop.
l.vlt.C.de diuerſ.off.cap.31.de magiſtris militum in præſens.
l.vlt.C.de re milita.ibidem.
l.4.C.de apparito.magiſtr.milit.ibidem.
l.reſtituenda.C.de ad ioc.at diuerſi.iudic.ibidem.
l.vlt.C.de domeſtic.& proteſt.ibidem.
l.2.C.de curioſis.ibidem.
l.ſi Rufinus.C.de milit.ſeſta.cap.36.de Præfectis legionum.
l.5.criminali.C.de iuriſd.omni.iudi.ibidem.
l.5.in criminali.C.de iudi.ibidem.
l.vlt.C.de commeatu ibidem.
l.vlt.græca.C.de erogat.milita.anno.ibidem.
l.1.C.de comit.rei milita.ibidem.
l.1.C.de offi.vicar.ibidem.
l.nemo.C.de aſſeſſor.ibidem.
l.iubemus 2.C.de erroga.milita.anno.ibidem.
l.pen.C.de metallar.ibidem.
l.ſcriniarios.C.de milita.teſtam.cap.40.de officio magiſtri militum in præſenti.
l.1.C.de ſportulis ibidem.
l.vlt.C.de diuer.offic.cap.65.de menſoribus lampadar.
l.1.C.de offi.magi.officio.cap.71.de officio magiſtri officiorum.
l.vlt.C.de pignor.cap.72.de officio quæſtoris.
l.vlt.C.de proxim.ſacro.ſcrinior.ibidem.
l.7.& 8.C.de vectigalib.cap.73.de comite ſacrar. largitionum.
l.vlt.C.de eunuchis ibidem.
l.7.C.de locato.ibidem.
l.2.C.de palati.ſacr.largit.ibidem.
l.3.7.& 8.C.de palat.ſacr.largit.ibidem
l.1.C.de offi.Comit.ſac.largit.ibidem.
l.vlt.C.de exactio.tribut.ibidem.
l.12.C.de curſu publ.ibidem.
l.1.C.de quæſtorib.ibidem.
l.1.C.de compenſatio.ibidem.
l.1.C.de fiſcus quam rem vend.ibidem.
l.2.C.de ſolutio.ibidem.
l.1.C.de cano.largit.ibidem.
l.1.C.de auri public.proſecutor.ibidem.
l.1.C.de irenarchis.ibidem.
l.1.& 4.C.de ſeruis fugit.ibidem.
l.pen.C.de cano.ſacr.largit.ibidem.
l.vlt.C.Theo.diuerſ.offic.ibidem.
l.vlt.§.pen.C.eo.tit.ibidem.
l.1.l.per annos,C.de metallar.ibidem.
l.1.C.de ponderato.& auri illato.ibidem.
l.iubemus nullam,C.de ſacroſanct.eccle.ibidem.
l.vlt.Græca,C.de ſacroſanct.eccle.ibidem.
l.vlt Græca,C.de nauicular.ibidem.
l.vlt.C.de cano.largit.tit.cap.76.de ſcrinio canonum.
l.in ſcrinijs,C.de palatin.ſacr.larg.cap.81.de ſcrinio veſtium ſacr.cap.83.de ſcrinio annularenſi vel milliarenſi.
l.placuit.C.de palat.ſacr.largit.cap.86.de ſcrinio mittendar.
l.4.C.de fund.rei priua.cap.87.de illuſtri Comite priuatarum.
l.2.C.ne rei domi.vel templ.ibidem.
Tit.C.de locatio.præd.ciuili.ibidem.
l.1.C.de grege dominico.ibidem.
l.5.& 7.C.de iure fiſci,capitulo 88.de offic.com.rer. priuata.
l.pen.§.vlt.C.de bonis proſcrip.ibidem.
l.vlt.C.de reſcind.vend.ibidem.
l.beneficiarij.C.de epiſco.& cler.ibidem.
l.1.C.de apochis publi.ibidem.
l.in contractibus,§.1.& 2.C.de non numer.pecun.ibidem.
l.1.& 2.C.de decanis,ca.90.de ſpectabili.prim.cubiculi.
l.1.C.de priuile.eor.qui in ſacr.pala.milit.ibidem.
l.1.& 2.C.de caſtr.& miniſt.cap.91.de Comite Caſtren.
l.1.C.de menſorib.ibidem.
l.his ſcolaribus.C.de erogat.milit.anno.ibidem.
l.vlt.C.de offi.magi.officior.cap.92.de primicerio notariorum
l.1.§.hoc etiam,C.de offi.P.P.Africa.ibidem.
l.1.2.& vlt.C.de Primicer.ibidem.
l.61.C.de decurio.ibidem.
l.hac lege & ſeq.C.de metat.ibidem.
l.5.in fin.C.qui milita.non poſſ.ibidem.
l.comperimus,13.C.de proxim.ſacr.ſcrin.ibidem.
Cod.de magiſtr.ſcrinior.capit.93.de magiſtr.IIII.ſcrinior.
l.1.C.de offi.quæſtor.ibidem.
l.2.C.de fid.inſtrum.& iure haſtæ fiſca.cap.96.de magiſtro libellor.
l.3.C.de poſtul.ibidem.
l.ſancimus,C.de tranſ.ibidem.
l.1.in.de ſuffragio.ibidem.
l.1.C.de offi.comit.ſacr.pal.cap.101.de Proconſule Aſiæ,cap.102.& ſeq.
l.6.C.de off.recto.prouin.cap.102.de conſulari Helleſponti.
l.2.C.de priuileg.ſcholar.cap.103.de Proconſule Achaiæ.
l.1.de offi.com.orient.cap.105.de lyciarchis.
l.1.C.de natural.lib.ibidem.
l.vlt.C.de cupreſſ.ex luco Daph.ibidem.
l.vlt.C.Theo.de expenſ.ludor.ibidem.
Edictum 4.de magiſtro Phœniciæ.ibidem.
l.1.C.de peric.ſucceſſ.parent.ibidem.
l.103.C.Theo.de decurio.ibidem.
l.46.& 75.C.Theo.de decurio.ibidem.
l.pen.C.de pact.ibidem.
l.33.& l.51.C.de epiſco.& cler.ibidem.
l.4.C.de iniur.ibidem,
l.iubemus.C.de ſacroſan.eccleſ.cap.117.de Præfecto Auguſtali.

l.vlt.

l.vlt.C.de his,qui per met.iudi.non appell.cap.122. de vicario Aſiana.
l.quamuis 19.C.ad l.Iul.de adult.cap.139.de limitaneis Comitibus & ducibus.
l.1.C.de offi. queſtor.ibidem.
l.1.C.de diuer.offi.ibidem.
l.vlt.C.de offi.milit.iud.ibidem.
l.2.§.hec autem C.de offi.Praf. Prato. Afr.ibidem.
l.pen.C.de appella.ibidem.
l.1.C.ne rei milit.ibidem.
l.1.& 2.C.de comit.rei milit.ibidem.
l 3.C.de offi.recto.prouin.ibidem.
l.vlt.C.de fundis limitro.ibidem.
l.2.§.pro limit.meis. C.de offic. Praf. Prat, Africa, ibidem.
l.vlt.C.de pœnis.cap.140.de Comite limitis Aegypti
l. 1.C.de Cupreſſ.ex luco Daphnes.cap.143.de duc Thebaidis.
l.28.C. de fideicommiſſ.cap.152.de duce Mœſie ſecund e.
l.1.C.de general.abolitio.cap.155.de Paleſtina & aliarum prouinciar.Conſularib.
l.1.C.de offi.Comit.rer.priuat.ibidem.
l.1.C.de aquaductu lib.11.ibidem.
l.2.C.de proxim.ſacr.ſcrinio. cap. 157. de Thebaid. aliiſque praſidib.
l.2.C.de offi.Prafect.Auguſta.ibidem.
l.4.C.de iuriſd.omn.iud.ibidem.
l.7.C.de cohortalib.ibidem.
l.1.C.de aquaductu.cap.13.lib.2.deConſulari aquarum.
l.1.C.Theodo.diuer officiis.ibidem.
l.1.C.de Irenarchis.cap.18.lib.2. de centenario portus.
l.7.C.vbi cauſa fiſcales.cap.35.lib.2.deComite largitionum Occidentis.
l.3.C.de veſtib.holober.cap.39.lib.2. de procuratoribus Baphiorum.
l.3.C.de cohortal.c.41.lib.de propoſitis baſtagarum
l.ſi quis 5.C.de natural.lib.de magiſtratib.municipalibus,cap.1.
l.ciues 7.C.de incolis.lib.de magiſtiſtrat.municipa. capit.2.
l.2.C.de decurio.de magiſtrat.municip.cap.5.
l.Iudaorum 17.C.de Iudais.eod.lib.cap.6.
l.1.C.de offic.iuridici Alexan.eod.lib.8.
l.3.C.de compenſat.eod.lib.cap.12.
l.vlt.C.vt nemini liceat in coempt. ſpecier. ſe excuſar.ibidem.
l.1.C.de Irenarchis.eod.lib.cap.18.
l.vniuerſi.C.de vectigal.ibidem.
l.non ideirco,C.de libera.cauſ.ibidem.
l.hac parte , C. de proxim. ſacro.ſcrinio.eod.lib.capit.20.
l.pracipimus,§.quod ſi,C.de appellatio.de Duce & Praſide Arabia,cap.145. & cap.78.de Duce & Praſide Mauritania Caſarienſis.
l.ſi tribunus,ff.de excuſ tuto.in breuiario xiiii.regionum Roma,ve.Vrbana iuj.
l.qui mittuntur,§ 1.ff.ex quib.ca.maio.ibidem.
l.ſi maritus,§.1.ff.de adult.ibidem.

Iura Authen.ſiue Nouell.

Nouella 8.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.fiant in Notitia in praſatione.
Nouella 17.§.1.ibidem.
Noue la 25 §.vlt.ibidem.
Nouella 24.§.vlt.cap.22. de inſignibus dignitatū.
Nouella 25.ibidem.
Nouella 26.ibidem.
Nouellla 27.§.1.ibidem.
Nouella 28.vlt.ibidem.
Nouella 29.§.vlt.ibidem.
Nouella 30.§.antep.ibidem.
Noue lla 70.§.1.ibidem.
Nouella 105.§.2.ſeu.Auth.de Conſulibus. ibidem.
Nouella 8.§.1.ſeu Auth.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.fiant.ibidem.
Nouella 22.in fi.cap.31.de magiſtris militū in praſenti.
§.illud,Auth.de tabellio.ſeu Nouella 44.c.73. de Comite largitionum.
Nouella 24.25.in ſine capit. 92.de Primicerio notarior.
Nouella 26.ibidem.
Nouella 8.in Notitia ibidem.
Nouella 17.ibidem.
Nouella 8.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.fiant.cap.100 de Proconſulibus.
Nouella 89.§.vlt.cap.105.de Lyciarchis.
Nouella 31.§.pen.cap.139.de limitaneis comitibus, & ducibus.
Nouella 31.§.conſtituimus.cap.157. de Thebaid. aliisque praſidibus.

§.Inſtitutio.

§.cum autem,Inſtitu.de adoption.cap.14. ab actis.

AVCTORVM LOCA DECLARATA.

D. Ambroſij de obitu Valẽtiniani. cap. 91 de Comite caſtrenſi.
Ammiani Marcellini.lib.21.c. 3.de perfectiſſimis.
Eiuſdem locus lib.20.cap.6. de curſu publico.
Caſſiodori.cap.91.de Comite caſtrenſi.
Hiſtoria Tripertita cap.6.de curſu publico.
Itinerarij Antonini d.cap.91.de Comite caſtrenſi.
Eiuſdem capit.139.de limitaneis Comitibus ducibus.
Iulij Capitolini in Maximino. ibidem.
Eiuſdem in M. Antonino. cap. 155.de Paleſtinæ & aliarum prouinciarum Conſularibus.
Lampridij in Alexandro duo loca. cap. 91. in Comite caſtrenſi.
Marcellini locus cap. 26. lib. 2. de prepoſito ſacri cubiculi, & lib.21. de curſu publico.
Martyrologij 7. 12. Maij, cap.155.de Paleſtinæ & aliarum prouinciarum Conſularibus. 16.kal. Martij.item 12. Iunij ibidem.
Plinij lib.2.cap.14.in Comite caſtrenſi cap.91.
Eiuſdem ad Traianum. cap. 101, de Proconſule Aſia.
Ptolemæi.cap.139.de limitaneis Comitibus & ducibus.
P.Victoris locus in 9.urbis regione in præfatione.
Spartiani in Peſcennio cap.139. de limitan. Comitib.& ducibus.
Tertulliani aduerſus Valentinianos.in 9. vrbis regione in præfatione.
Tacit in Agricola cap. 155. de paleſtinæ & aliarum prouinciarum Conſularibus.
Eiuſdem lib.17.ibidem.
Eiuſdem lib.18.ibidem.
Eiuſdem locus lib.20.cap.47.lib,2.de Proconſule Africa.
Tranquilli in Auguſto cap.28 & ult.in præfatione
Eiuſdem capit.9.in Comite caſtrenſi cap.91.
Eiuſdem locus cap.88.in Auguſto.cap.155.de Paleſtinæ & aliarum prouinciarum Conſularibus.
Eiuſdem in Tiberio cap.40.ibidem.
Eiuſdem in Veſpaſiano cap.4.&cap.8.ibidem.& cap.110.
Vopiſci in Aureliano capit.91. de Comite caſtrẽſi.
Eiuſdem in eodem Aureliano.cap.139.de limitaneis Comitibus & Ducibus.

Laterculum maius.
Laterculum minus.
Breuiarium Imperij.
Rationalium Imperij.
Breues.
Commentarium Principis.
Notitia.
} In præfatione.

Mutationes.
Manſiones.
Stationes.
Catabulum.
Mancipes.
Duplema.
} De curſu publico cap. 6.

Euectio.
Officium.
Cohortales.
Beneficiarij.
Scriniarij.
Probatoria.
} cap.9. de apparitoribus.

Præſentum. } cap.xxxi.de magiſtro militum in præſenti.

Duciarum iudicium. cap. 139. de limitaneis Comitibus & Ducibus.
Probatoria.ibidem.

IMPERIVM ORIENTALE.

Præfectus Vrbis Conſtantinopolitanæ. *Præfectus Prætorio Orientis.* *Præfectus Prætorio Illyrici*

Illyrici Orientalis diœceſes duæ, Macedonia & Dacia, quæ erant ſub diſpoſitione illuſtris Præfecti Prætorio per Illyricum.

- Macedoniæ erant Prouinciæ ſex.
  - Achaia habebat Proconſulem.
  - Macedonia habebat Conſularem.
  - Theſſalia habebat Præſidem.
  - Creta habebat Conſularem.
  - Epirus vetus, habebat Præſidem.
  - Epirus noua & pars Macedoniæ Salutaris habeat Præſidem.
- Daciæ Prouinciæ quinque.
  - Dacia mediterranea habebat Conſularem.
  - Dacia ripenſis habebat Præſidem & ducem limitaneum.
  - Mœſia prima & ſecunda, habebat Præſidem.
  - Dardania habebat Præſidem.
  - Præualitana & pars Macedoniæ habebat Præſidem.

IMPERIVM
OCCIDENTALE.

Præfectus Vrbi Romanæ.	*Præfectus Prætorio Italiæ.*	*Præfectus Prætorio. Galliarum.*

Illyrici Occidentalis prouinciæ ſex, videlicet. Dalmatiæ, Pannonia prima, Pannonia ſecunda & Saoia, Valeria, Noricum mediterraneum, & Noricum Ripenſe, quæ erant ſub diſpoſitione illuſtris Præfecti Prætorio Italiæ. Nam de his accipiendum cum legimos illum præter Italiam & Af cam, etiam Illyricum ſub ſe habuiſſe. Proinde voco ce de le, reſpiciendo ad ſupremam illam adm nem ac ſedem Præfect Prætorio Italiæ ad quem prouocabatur.

Illyrici Occidentalis Prouinciæ ſex, videlicet.
- Pannonia prima habebat Conſularem.
- Pannonia ſecunda.
- Sauia ſiue Pannonia Ripanenſis habebat Correctorem.
- Valeria Ripenſis habebat Ducem limitaneum.
- Dalmatiæ habebant Præſidem.
- Noricum mediterraneum.
- Noricum Ripenſe, habebat Ducem limitaneum.

Huc pertinet quod Sextus Ruffus V. C. in compeodio hiſtoriarum ad Valentinianum Aug, de vtroque Illyrico intelligens Orientali & Occideotali, decem & ſeptem Illyrici prouincias enumerat, iis verbis, Habet, inquit, Illyricum decem & ſeptem prouincias, Noricorum duas, Pannoniorum duas, Valeriam, Sauiam, Dalmatiam, Mœſiam, Dacias duas, Et in ditione Macedoniæ ſunt ſeptem, Macedonia, Theſſalia, Achaia Epiri duæ, Prævalis, & Creta. Hæc ille. Cæterum nemo mirabitur Pannoniam ſiue Noricum Illyrico adſcribi, qui cogitabit Illyricorum, qui & poſtea Dalmatæ dicti ſunt nobilitatem vetuſtatemque, Nam ab interiori inſigniorique populo etiam extremas ad Danubium vergentes nationes libuit antiquis Illyriorum vocabulo generatim complecti Quam rationem ſecutus Iulius Cæſar ſcribit Rhenum flumen Sequanos, Mediomatricos, & Treuiros præterl, clariſſimorum populorum fines tam laté ext ndens. Ergo prouinciæ iſtæ Illyrico accenſebantur propter primæuam originem, quam poſteriori tempore gubernationis cauſa facta diuiſio confect Nolo primi Illyricarum gentium condit rii illius Polyphemi Galateæque filii genus

etatem

ritatemque prolixius recenſere, quod ab aliis fieri video In primis meminerimus Diœceſeis Epiſcopales Chriſtianæ religionis multis certiſſimiſq. iudiciis Romanam antiquitatem nobis repræſentare. Notum autem eſt, priuſquam Vienna ac Noua ciuitas proprios Epiſcopos impetraſſent, quem antiſtitem agnouerint, Adeo omnia ad interiores nationes propter originem nobilitatemque referuntur. Quinetiam certum nobis teſtimonium diligentiſſimus Geographorum Strabo præbet, cum libro ſeptimo Illyricas prouincias Iſtro Alpibusque contiguas eſſe dicit, Italiamque inter & Germaniam ſitas. Intelligit autẽ Germanorum nomine cum ſcribit Illyricorum loca Italiam & Alpes, Germanos & Dacos ac Getas attingere, Marcomannos præcipuè infra quos Quadi habitabant, vtrique trans Danubium. vbi adhuc eſt Marcommanorum cãpus & Vngaria tranſdanubiana verſus Septentrionem in Quadorũ regione. Subditque Strabo deſcriptis Illyricis Alpibus quas à Vindelicis hoc eſt Bauaris mõtanis inchoare dicit, Reliquam, inquiens, plagam Pannonij obtinent, vſque ad Segeſticam atque Iſtrum ad Septentrionem atque Orientem. Ad alias autem partes amplius etiam porriguntur. Et poſt multa addit ſui temporis Imperatores Polam vſque, oppidi in Iſtria nomen eſt, terminos Italiæ extendiſſe. Quid ergo mirum, ſi iſtas ſupra nominatas prouincias Illyrico propter originis & vetuſtatis nobilitatem, atque Præfecturæ Prætorianæ Italiæ ſubiectas legimus Etenim Prætorij Italici iuriſdictio Pannoniam Secundam inter prouincias Occidentalis Imperij vltimam complectebatur cum Sauia atque Valeria, ad cuius finem Orientalis adminiſtrationis initium erat. Debet autem præter omnia iſta auctoritas Imperatorum nobis pro lege eſſe, nec obſtat quod huiuſmodi ſiue diuiſiones terrarum, ſiue coniunctiones apud auctores vetuſtiores diſertè non occurrunt. Multa namque excogitauit poſteritas, dum prouincias pleraſque rurſum per primæ & ſecundæ nomenclaturam diſtinguit. Id quod apud antiquiſſimos ſcriptores non reperias. Videre verò licet Illyrici vetuſtã amplitudinem ex eo, quod Appianus Græcus ſcriptor quicquid prouinciarum citra Alpes eſt, à Romanis Illyrico attribui ſcribit, etiam Rhetias ipſas, vt de inferioribus iſtis prouinciis, de quibus nobis diſputatio eſt. minus ſit mirandum. Atque hinc multorum auctorum loca melius intelligemus, vt cum Auſonius canit:

Illyricis regnator aquis tibi Nile ſecundus,
Danubius latum profero fonte caput,

nimirum propter Sauum ex Carnicis Alpibus, & Drauum è Noricis atque alios fluuios prouinciarum inferiorum in Danubium exonerantes: Et cum Herodianus tradit. Illyricas gentes ſolas diſcrimen facere inter Italiam & Germaniam, vt de Ammiano Marcellino & aliis taceam: Item quod de Occidentali Illyrico accipiendum ſit cum Codicis Theodoſiani libro Nono Imppp. Grat. Valent. & Theod. A.A.A. ad Flauianum P.F. Illyrici & Italiæ ſcribunt: vt de Oriẽtali Illyrico, quoties ſimpliciter Illyricum nominant ad Thalaſſium & ſimileis Præfectos prætorio paſſim ſcribentes. Cæterum nihil clarius totam rem indicat quàm antiquum illud volumen quod Notitias cum Orientis tum Occidentis continet à quo diſſentire nefas, vnde & præcedẽs deſcriptio deſumpta eſt, pauculis adiectis craſſiore, quod aiunt, muſa, quo vetuſtas illuſtraretur.

C L A R I S S.
I V R E C O N S.
I O A N N I P E L O A R D Æ
SENATORI
C O N S E R V A T O R I Q V E
Biturig.

Andreas Alciatus S.

CVM primùm in hãc vrbem veni, optime Conſeruator, propiuſque te cœpi cognoſcere, nihil antiquius habui quàm ad amicitiam me tuã inſinuare. Videbam enim ea te eſſe doctrina hominẽ, iis morib⁹. vt mihi meritò exoptandum eſſet quam proximè tecum iungi. Nec tu hac in re vllam moram feciſti, quin aduenientem vltrò exciperes, ſummaque beneuolentia complecteteris, indieſque aliis ſuper alia beneficiis ſic exornaſti, vt paria tecum facere poſſe deſperem. Quod vnum ſupererat, vt amoris erga te mei monumentum aliquod ſtatuerem, nuper mihi præſtita eſt occaſio. Latebat inter ſcrinia mea hic libellus perpetuis ob frequentes næuos à me damnatus blattis. quem cum in manus accepiſſem exiſtimaui operæ precium me facturum, ſi à ſitu tenebriſque redemptum perpurgatum, & tuo nomini dicatum ederem. Dubitaui (vt verum fatear) ſæpius & parum abfuit, quin ſupprimerem, quoniam non ſat dignus videbatur, qui doctorum oculos aureſve morari poſſet. Scripſerunt ante me huius argumenti libros cum plerique veteres tum & recentiores non pauci, qui proculdubio luminibus noſtris poſſunt obſtruere. Verum cum rurſus perpenderem veteris eos Reipublicę magiſtratus ſolum explicare, nihil momenti ad legalem noſtram profeſſionem conferre: ad hæc. aliud in præſentia mihi non eſſe quo animum erga te meum teſtarer, mutaui ſententiam, & quos præiudicio quodam fere damnaueram. abſolui. Erunt qui debuiſſe hęc me omnia diffuſius tractare exiſtimabunt. & quid de his apud omnes auctores annotaueram, hoc libello congerere: ſed aliud mihi conſilium fuit. Attigeram pleraque cum tres Iuſtiniani Codicis libros adoleſcens adhuc caſtigaui (eamque qui iure amicitiæ qua τὰ τῶν φίλων κοινά in alios ſuos eiuſdem argumenti libros redegerant) attigeram in Diſpunctionibus, in bello De ſingulari certamine, aliiſque in locis quæ ſuo loco moueri non niſi incommodè poterat. Verum nec eorum ſententiam vnquam probaui, qui omnia quæ ab aliis vbi dicta ſunt, eodem loco collecta parataque habere volunt verboſoſque hac ratione commentarios fieri nihil curant. cui ſententiæ noſtræ ſi & tu calculum adieceris, non erit quod mei huius conſilij me pœniteat. Vale.

ANDREAE ALCIATI IVRISCONSVLTI,

DE MAGISTRATIBVS Ciuilibuſque & militaribus officiis.

CVM multa ſint in iure noſtro non ſatis hactenus intellecta, tum is maximè tractatus expoſitione indiget, qui ad eos magiſtratus pertinet quorum in primo Digeſtorum libro mentio habetur. Quanuis enim ab interpretibus multa afferantur, ad Imperatorum poteſtatē & Proconſulum, Præſidum, Procuratorum Cæſaris, Iuridici Alexandriæ, officium ſpectantia, non tamen rem omnem ita explicant, vt ſtudioſis ſatisfacere poſſint. Nam cum ea munera antiquis Iuriſconſultis cognitiſsima eſſent, non exiſtimauerunt opere pretium ſe facturos, ſi longo ſermone in eorum explanatione commorarentur. At in præſentia propter Latinarum literarum diutinam calamitatem, cum ex Iuriſconſultis plena cognitio haberi nequeat vix quicquam ſupereſt vnde in certiorē ſemitam deducamur, niſi recentiorum coniecturas, &, vt ipſi vocant, diuinationes, pro exploratis rebus recipere velimus. Itaque, vt huic quoque parti pro virili opem feramus, quæ ad hunc tractatum pertinentia ex antiquis autoribus collegi, in medium proferre, & cum ſtudioſis communicare conſtitui. SCIENDVM igitur Romani Imperii originem à Romulo Regibuſque cœpiſſe: ab his latæ ſunt leges, quas Regias vocant. Is Romulus ex antiquioribus ciuitatis centum patres elegit, qui ordo Senatorius dictus eſt; ad hunc decernendi ius pertinebat, quæ ex toto Regno ad eum deferrentur. Sed & ſacra facere, ius dicere, magiſtratum gerere, ſoli patricii poterant. Quoties verò vel leges ſciſcendæ, vel magiſtratus creandi, vel bella decernenda erant, tum Populus Rom. ipſe conſulebatur, ad eumque huiuſmodi negotiorum ius pertinebat. Idque Dionyſius Halicarnaſſæus diffusè explicat. Exactis deinde Regibus, plebis poteſtas multùm aucta eſt, cum ſeceſſione facta à Senatoribus. extorſiſſet, vt ex corpore ſuo Magiſtratus crearentur, qui Tribuni plebis dicti ſunt. Sacroſancti hi erant, ſummæque auctoritatis, vt qui Senatuſconſultis intercedere poſſent. Et quamuis à principio latæ ab his leges, quas plebiſcita vocant, Patricios non obligarent, tamen lege Hortenſia conſtitutum deinde eſt, vt eo iure quod plebs ſtatuiſſet, omnes Quirites tenerentur. Sic acerrimum telum plebi aduerſus nobilitatem datum eſt. Fuit & de eo controuerſum, quod maiores Magiſtratus ex plebe creari Patricii prohibebant, donec & hoc obtentum fuit, vt Alter Conſul plebeius eſſet. Cœpere deinde C. Sempronii rogationibus iudicia cognoſcere. Is enim Equeſtrem ordinem in eorū poſſeſſione locauit, vnde turbulentæ ſeditiones ortæ. Conſtatque C. Marium, & L. Syllam, qui ea Senatui demum reddidit, vel hac de re præcipuè contendiſſe, vnde & bellorum ciuilium maxima incendia orta ſunt. Cū deinde pro Senatu Pōpeius arma ſumeret, Marianaſque partes, quæ plebem tuebantur Cæſar ſequeretur: oppreſſaque per eum, & dein Triumuiris Republica, cum in C. Octauiū Cæſarem omnia ceſſiſſent, nouum ipſe regimen induxit. Nec enim Regem ſe, aut Romulum, quod odioſus ſuperbuſque is titulus eſſet, appellari eſt paſſus, ſed Romano veterique nomine Imperator & Auguſtus dici voluit, ſumpſitque Cenſuram, & Tribunitiæ poteſtatis Ius. & Max. Pontificem ſe inſcripſit, patriſque patriæ titulum à Senatu populoque Romano accepit. SANE eius nominum rationem ſic Dion exequitur, vt qui Imperatores appellati ſunt, delectum facere, milites conſcribere, pecunias colligere, hoſtibus bellum indicere poſſint. Iidem & pacem ſanciendi, ſummum ſupplicium etiam de Senatoribus ſumendi, ius habeant, ſolitos fuiſſe priſcos Duces ſic appellari, Tacitus libro tertio auctor eſt. Illi enim re bene geſta gaudio & impetu victoris exercitus ea ſalutatione conclamabantur, erantque plures ſimul Imperatores, nec ſuper cæterorum æqualitatem. Conceſſum ad eam ſimilitudinem id vocabulum eſt quibuſdam & ab Auguſto & à Tiberio aliiſque ſucceſſoribus. Cenſores autem vitam moreſq; noſtros examinant, & de eis inquirunt, cenſus rationem ducunt, profeſſionem curant. & pro meritis hos de albo eximunt, illos deligunt, quod & diffuſius in Valeriani vita apud Trebellium traditur. Ad Pontifices verò Max. Sacerdotium cōferendorum ius pertinet, ſacris enim omnibus auſpiciiſque illi præſunt. Tribunitiæ ius poteſtatis eam ob cauſam ſumpſit, quod ſacroſancta ea dignitas neminique violabilis eſſet. Nam etſi in re leuiſſima, ſolo ſermone, nedum facto. Tribuni maieſtatem quiſquam contempſiſſet, tanquam abominabilis, & ſacer indicta cauſa ad mortem adigebatur. Et has quidē dignitates Octauius accepit, in ſucceſſoreſque ſuos tranſmiſit, quo potentius illuſtriuſque Imperatorum nomen faceret. Conceſſum præterea & illud fuit quod ante eum antiquorum nemini, vt legibus ſolutus eſſet. Significat hoc (inquit Dion) ab omni legum neceſſitate liberum, nullique iuri ſcripto obnoxium: vt qui abſque vlla diſquiſitione omnem Regum poteſtatem haberet, quamuis nomine abſtineret. Patris verò Patriæ cognomentum apud antiquos, obſeruationis cuiuſdam paternæ ſignificatio erat, quod hoc nomine illuſtrati Principes omnes quoſcunque ſibi ſubeſſent, ceu filios amarent, illique eos viciſſim tanquam patres vererentur. Quamuis Imperatori alia quoque nominis ratio reddi poſſet minimirum, quod hi in nos eam poteſtatem exerceant, quam antiquitus parentes in filios habuerunt, hoc eſt vitæ & necis. Cogitauit etiam plerunque Auguſtus de reddenda Republica, Cumque in Senatu ſententiam ſuam expoſuiſſet, Rationarium Imperii tanquam illud teſtamentum Conſulibus tradidit Sed Senatoribus ſiue per ſimulationē, ſiue metu, vel etiam ex cōpoſito reclamantibus variaſque rationes afferētibus, cur Reipublicæ Monarchia præſtaret, in Principatu perſeuerauit, Deos homineſque teſtatus, intra decēniū ſe omnem adminiſtrationem depoſiturum. Sed cū ea tempora lapſa eſſent, ruſuſque eiurare velle Imperium ſimularet, Senatus alios decem annos, quibus in eodem magiſtratu eſſet, decreuit: atque iterum aliis decem annis, quibus ipſe dein extinctus eſt prorogauit. Quamobrē inde obſeruatum eſt, vt eius ſucceſſores, quamuis donec viuerent perpetuā adminiſtrationem reciperent, tamen ſingulis decem annis celeberrimos ludos faciant, tanquā principatum renouēt. Ea feſta decēnalia, vicennalia tricēnaliaque appellata ſunt. Arelate Conſtantiū tricēnalia celebraſſe, Theatraleſq; & Circēſes ludos ambitioſo apparatu edidiſſe, autor eſt Ammian⁹. Vouebātur autē hi ludi in proximos decem annos. Quapropter in ſuis numiſmatis plerunq; huiuſmodi inſcriptio cernitur. VOT. X. VOT. XX. hoc eſt votis decēnalibus vicē nalibuſque. Trebellius quoq; in vita Gallieni. Conuo

cat'a

catis(inquit) patribus decẽnali a celebrauit,nouo ge-
nere Iudorum,noua ſpecie pomparũ,exquiſito genere
voluptatum.Nazarius in Panegyrico:In deſtinatis,in-
quit,decennijs iam vota properata, & ſpes volucres
conſtituerunt.Sed & Mamertinus: Reſeruo orationẽ
quam quinquennio exacto decennalibus tuis dicam.
Extat Romæ in Lateranenſi Baſilica Senatuſconſul-
tum æreis inſcriptum notis , quo poteſtas Veſpaſia-
no Imperatori data cognoſci poteſt. Licere enim il-
li fœdus quibuſcum volet ſancire,Senatum habere,
remittere,Senatuſconſultum per relationem diſceſſio-
nemque facere.Si eius iuſſu vel mandato eove præſen-
te Senatus haberetur,perinde ſeruari,ac ſi ex lege Se-
natus conuocatus eſſet.Si quos Magiſtratus Senatui P.
Q.R cõmendaſſet ſuffragatione ve ſua adiuuiſſet, eo-
rũ comitijs etiam extra ordinem rationẽ habendã. Fi-
nes pomerij cum e Republica cẽſebitur proferre ei
licere.Quicquid ex vſu Reipublicę,diuinarũ,humana
rũ,publicarum, priuatarumque rerum eſſe exiſtima-
bit,ei agere facere ius poteſtatemque eſſe,quibus legi
bus Plebiſque ſcitis ſcriptum eſſet,ne Auguſtus Cęſar
teneretur,eiuſdem & eũ ſolutum eſſe Acta geſta , de-
creta ab eo,etiam ante illũ Senatuſconſultũ, perinde
rata haberi,ac ſi Populi Plebiſque iuſſu acta eſſent : ſi
eius cõceſsionis cauſa aliud aduerſus leges factum
eſſet,fraudi nemini eſſe,neq; quicquam ob eam rem
Populo dari debere,nec cui de ea re actionẽ iudicario
nemq. dãdam. Quæ tam ampla auctoritas Veſpaſiano
præſtita,videtur mihi formula eſſe eius poteſtatis quã
ſibi Imperatores attribuebant:Scribunt Iuriſconſulti,
lege Regia quæ de Imperio Auguſti lata eſt , Populũ
Rom.omne ſuum Imperium & poteſtatẽ conceſsiſſe.
Idcirco autem legem eam Regiam appellari arbitror
quod Romuli conſtitutione ad Populũ ius Regis creã-
di pertineret. Vnde a Tarquinijs Seruio Tullo obiicie-
batur (vti T. Liuius inquit) quod iniuſſu Populi Re-
gnum inuaſiſſet.Cum ergo Auguſtus à Populo Rom.
Imperator creatus eſt,videtur Regiæ legis obſerua-
tio in vſum reuocata,quamuis Regiam planẽ poteſta-
tem ille nunquam vſurpauit ſed ſua Populo , ſua Se-
natui munia obire permiſit.Comitia enim Magiſtra-
tuum tum quoque celebrabantur , conuenieb antque
Tribus omnes. candidatoſque Populi arbitrio deligi
ille ſinebat ſi modo eos approbaſſet.nec enim quic-
quam ab his fieri permittebat quod præter animi ſui
ſententiam eſſet : curabat que id maxime ne indigni,
aut quibus ius capeſſendi honoris non erat,per ambi-
tum legibus expeterentur,Quod & à Tiberio aliquo-
ties obſeruatum,donec id iu s penitus ſibi vendica-
uit. tradiditque ſucceſſoribus , vt neceſſario in vrbe
Roma Lex Iulia de ambitu ceſſauerit. Senatoribus
quoque Auguſtus non parum detulit,ex his enim XV.
ſortiri inſsit,qui ſibi,ſex menſibus in conſilio eſſent:
plerunque & ipſe ſententiam in Senatu dicere, vnà cũ
ampliſsimo ordine decernere. Ad hæc,iudicia Senatui
permiſit.cuius iuris cauſa antea rottes armis certatum
fuerat:ſicque publica negotia & priuatorum maxima
tractabantur.Omniũ præterea Prouinciarum quæ ſub
Imp Rom erant,formulã ita diuiſit,vt aliæ Proconſu-
lares,aliæ Prætoriæ,aliæ Præſidiales eſſent. Proconſu-
lares Senatui,Prætorias Populo demandandas tradi-
dit.In Præſidiales ipſe Legatũ ſuũ,qui nũc Præſes nũc
Legatus Cæſaris eam ob cauſam dicebatur, mittebat.
Deinde factum eſt,vt etiam Prætoriæ in Senatu per
ſortes decernerentur nimirum ſublatis ab Imperato-
ribus Comitiis,qui cõuentum Populi formidoloſum
exiſtimabãt.Scribit Strabo libro vltimo, omnes Pro-
uincias , alias Cæſari, alias Populo attributas : ea his
quæ ad Populũ pertinebant,Proconſulares & Præto-
rias cõſtitutas,quod videlicet viri Cõſulares,vel Præ-
torii ad eas regendas mittebantur Erant autem huiuſ-
modi Prouinciæ imbelles,& quę militari præſidio nõ
indigebant,neq; proximos Barbaros habebant. Quæ
enim validiores,& legionum ope indigentes,ſibi cõ-
ſeruauit:eo videlicet prætextu,quod Populo pacatio-
ra quæq; & pulchriora concederet ; ipſe difficilliora,
periculiſque & laboribus expoſita retineret.Sed re ve

ra,(ſi Dioni credimus,)vt in manu ſua rex omnis mili-
taris eſſet,Senatus autem Populuſque inermis Rem-
publicam repetere non auderet. Proconſulares Pro-
uincias fuiſſe Lybiam & Aſiam citra Taurum, Strabo
autor eſt.Prętorias vero In Hiſpaniis Bœticam,in Gal
lijs Narbonenſem,tum Sardiniam cum Corſica . Si-
ciliam,Illyricum qua in Macedoniam vergit,Cretam
Cyrenaicam, Cyprum, Bithyniam cum Ponto.Com-
mutabantur tamẽ plerunq; arbitratu Principis. Hinc
Lampridius in Alexandri vita , Prouinciarum alias
Prætorias,Præſidiales plurimas fecit,Proconſulares ex
Senatus voluntate ordinauit. Suetonius in Claudio.
Prouincias Achaiam & Macedoniam, quas Tiberius
ad curam ſuam tranſtulerat,Senatu reddidit. Scribit
Rufus in eo quem edidit libello De Rom.Imperij ac-
ceſſione, omnes ex Africa ſex prouincias eſſe factas,
quarum Carthago,Numidia , Cyrenenſis, Conſulares
erant:Tripolis & Mauritaniæ duæ,Sityphenſis,& Cę-
ſarienſis,Præſidales.Pari quoque numero diuiſas Hi-
ſpanias,in quibus Bœtica & Luſitania Cõſulares: Tar-
raconenſis,Carthaginenſis,Gallicia,Inſularis , quæ &
trans fretum,Pręſidiales.Sed & quandoque Imperator
Legatos ſuos ſeu Præſides in aliquam Prouinciã miſ-
ſos Conſulari poteſtate ornabat,vt videlicet eius eſ-
ſent anctoritatis cuius Proconſules.Sic C.Plinius Cæ-
cilius Præſes Prouinciæ Põti,Cõſulari poteſtate fuit,
vt in antiquis marmorib⁹ annotaſſe me memini. Ma-
ior autem Proconſulum dignitas quam Legatorum
ideo erat,quia non niſi Senatores Conſulareſq; viri
Prouincias ſortiebantur:cum ex Equeſtri ordine eoſ
Præſides eligi poſſent.Sane Proconſulum magiſtratus
annuus,Præſidum certus finis non erat , ſed in officio
perſeuerabant, donec ſucceſſor à Cæſare mittebatur.
Idque in Auguſti vita etiam Tranquillus atteſtatur.
Ius autem milites decimandi,ciuicaque corona donã
di Proconſulibus fuiſſe,Tacitus libro tertio oſtendit.
Idem 15.auctor eſt,Qui Senatores filiis carerent,Pro-
uincias Præturaſque inter Patres ſortiri nõ potuiſſe.
Senatuſque conſulto cautum,ne fictæ adoptiones vl
la in parte publici muneris orbis prodeſſent. Grauio-
rem autem Prouinciis Proconſularem fuiſſe admi-
niſtrationem quam Præſidum,idem oſtendit,dum li-
bro primo tradit, Achaiam & Macedoniam onera de-
precantes , Proconſulari Imperio ad præſens leuatas,
Cæſarique traditas eſſe. Cuius rei eam rationem ſu-
ſpicor,quod Proconſularium Prouinciarum vectiga-
lia & tributa publica Pop. Ro. erant , & ad ærarium
pertinebant,neque ea diminuendi Proconſuli ius eſ-
ſet.Quę vero à Pręſidibus in prouincijs colligebãtur,
ad Principem eiuſque fiſcum ſpectabant,iuſque illi
remittendi erat.Hoc enim differt ærariũ à fiſco,quod
illud publicum,hoc eſt Populi Romani: fiſcus Prin-
cipis eſt.Quod apertiſſime C. Plinius in Panegyrico
ad Traianum Cæſarem oſtendit:At fortaſſe non ea-
dem ſeueritate fiſcum qua ærarium cohibes? imò tan-
to maiore,quanto plus tibi licere de tuo quam de pu-
blico credis.Hinc eſt quod maximè in Proconſulari-
bus Prouincijs Procuratores Cæſaris erant. Qui ea
procurabant quæ ad Cæſarem ipſum ſeu Fiſcum per-
tinerent , his varia poteſtas attributa à Principibus
fuit.Tiberius ius in ſeruitia familiareſq; pecunias ſo-
lũ dedit,adeo vt Lucillium Capitonem procuratorem
in Aſia ſuum à Senatu damnari permiſerit, quòd prę-
ſcripta mandata exceſsiſſet,vimque Prætorũ vſurpaſ-
ſet. Amplius Claudius Cæſar conceſsit,effecitq.vt Se-
natuſconſulto caneretur,parem vim rerum habendã à
Procuratoribus ſuis iudicatarum ac ſi ipſe ſtatuiſſet.
Hinc maximã ſibi vim Cumanus & Felix,eius in Iu-
dæa Procuratores vſurparunt,de qua merito Ioſippus
conqueritur.Illud conſtat,ſub Traiano aduerſus inui-
tos iuriſdictionem nullam Procuratoribus fuiſſe,vt di
ſceptãtibus liberum eſſet eos non eligere:adhiberi ta-
men in conſilium à Præſidibus debere, cum de cauſa
fiſcali agitur,idem Imperator Cæcilio Plinio reſcri-
pſit.At hodie dubium non eſt,quoties inter fiſcum &
priuatum quæſtio vertitur,eos adeundos eſſe. Scribit
Lampridius,Alexãdrum Imperatorẽ eos ſæpius mu-

tate ſolitum fuiſſe, ne annū excederent, etiam ſi boni eſſent ſibi inuiſos affirmaſſe, tanquā neceſſarium malum. Hoſce Procuratores Cæſaris, & Procuratores fiſci eoſdem fuiſſe non ambigo, qui & alio nomine Rationales, & Procuratores patrimonij appellantur. Idq. in Commodo Lampridius & in Maximini vita Capitolinus oſtendunt. Sed & in Pio, Procuratores, inquit, ſuos & modeſte ſuſcipere tributa iuſſit, & excedentes modum, rationem factorum ſuorum reddere præcepit nec vnquam lætatus eſt lucro quo Prouincialis opprimeretur. Procurator verò priuatæ rationis cuius in quadam Alexandri Cōſtitutione mētio eſt, vt non multum à cęteris Rationalibus differebat, ita pręcipuum Aegypti magiſtratus nomen erat. Deuicto enim apud Actium Antonio, extinctaque Cleopatra, in formam Prouinciæ C. Octauius Cæſar Ægyptum redegit. Et quoniam ſeditioſiſſimi naturaliter erant Ægyptij, opportunaque tellus alendo bello, noluit eam per Senatores adminiſtrari, ne popularibus ſtudijs ducti, facilè ad Imperiū aſpirarent, idque & Dion tradidit. Corn. Tacitus lib. 2. Auguſtus, inquit, inter alia dominationis arcana vetitis, niſi permiſſu, ingredi Senatoribus aut Equitibus Romanis illuſtribus, ſepoſuit Ægyptum, ne fame vrgeret Italiam, quiſquis eam Prouinciam clauſtraque terræ ac maris, quamuis leui præſidio, aduerſum ingentes exercitus præſediſſet. Sed & in 12. D. Auguſtus apud Equeſtres qui Ægypto præſiderent, lege agi, decretaque eorum perinde haberi iuſſerat, ac ſi magiſtratus Romani conſtituiſſent. Vopiſcus ſcribit, Aurelianum Imp. Saturnino mandaſſe ne Aegyptum videret. Quod præceptum cū ille ſpreuiſſet, leuiſſima gens, rerumque nouarum auida eum Imperatorem ſalutauit, quæ necis eius cauſa fuit. Strabo auctor eſt deuicta Cleopatra in certam adminiſtrationem Ægyptū redactam, expugnatamque à Romanis, & ad eā mitti ſolitos moderatione & prudentia inſignes viros ſub Pręfecti titulo. Is eſt Præfectus Auguſtalis, q vicē regis obtinet. Eſt & δικαιοδότης, id eſt Iuridicus, in cuius poteſtate maxima eſt iudiciorum pars. Eſt & qui ἴδιος λόγος quem ego Procuratorem priuatæ rationis interpretor. Ad quem indagatio bonorum vacantium pertinet, earumque rerum quæ Cęſari debentur. Horum Comites ſunt Cæſaris Liberti & Actores, quorū fidei maiora minoraq; iudicia creduntur. Ex patrijs autem magiſtratibus apud eos eſt ἐξηγητὴς quaſi Quęſtorem dicas, qui purpuram geſtat, aliiſque municipalibus honoribus eſt inſignis omniū quæ curam habet, quæ ciuitati vtilia ſunt. Eſt & ὑπομνηματογράφος, id eſt Commentarienſis, ſeu Scriba. Tū ἀρχιδικαστὴς, Iudicialem Præfectum rectè appellaueris. τέταρτος δὲ ὁ νυκτερινὸς στρατηγὸς, id eſt, Nocturnus Prætor. Sanè Hipomnematographi quoque mentio eſt Theodoſij & Valentiniani Conſtitutione quadam. Ea enim ſancitū eſt, quoties Hypomnematographus aliquos qui munera ſubeant nominat, ſi ſponte illi accitì ſunt, Præfecti Auguſtalis conſenſum non eſſe expectandum, ſed protinus functionem exequendam. Quā conſtitutionem ex doctoribus noſtris nemo hactenus mihi videtur percepiſſe. Cæterum erant etiam Procuratores Cæſaris, non in vniuerſum alicui Prouinciæ dati, ſed particulariter alicui negotio quod ex antiqua inſcriptione coniectari pronum eſt, quæ Corinthi in hæc verba adhuc legitur: Theoprepon Aug. lib. Proc. Domini N. Aur. Seueri Alexandri Pij Fel. Aug. Prouinciæ Achaiæ & Epiri & Theſſaliæ Rationalem purpurarum, Proc. ab ephemeride, Proc. à mandatis, Proc. à præd. Gallican. Procur. ſaltus Domitiani. Tricliniarcham, Præpoſitum à Fiblis. Præpoſitum à chryſtallinis, hominem incomparabilem Tiſandes Aug. lib. officialis. Et hi quidem ſunt magiſtratus, qui ab Auguſto conſtituti diu perſeuerauerunt & tēpore quo Iuriſconſulti noſtri florebant, maximè viguerūt. Nam poſteriores, deinde Imperatores, quorum Princeps Conſtantinus, qui Romanorum Coloniam Byzantium tranſtulit, aliam ipſi formam commētì ſunt: Tum cœperunt alij Patritij eſſe quàm prius erant aliaque Præfectorum Prætorio iuriſdictio. Hinc magiſtri militum. Magiſtri officiorū Comites ſacrarum largitionum, Comites rei priuatæ, Comites ſacri Palatij. Comites ſacri patrimonij. Quorum officia quāuis in Conſtitutionibus explicata legantur, vt tamen clarius percipiantur, aliqua adhuc diſſerere abs re non erit. Conſtantinus igitur Romanorum ciuium Coloniam cum Byzantium trāſtuliſſet, ſedem quoque eam vrbem Orientalis Imperij eſſe voluit. Prouinciaſque certis limitibus deſignauit, quibus ſuos Magiſtratus dedit, Militiamq. ordinauit: cuius rei formulam à ſucceſſoribus quoque obſeruatam, ex antiquo, eodemq; innominato auctore referemus: Is in hunc modum vt ſequitur, ſcriptum reliquit.

VRBS QVAE ALIQVANDO DESOLATA, NVNC Glorioſior, Piſſimo Imperio reſtaurata.

Deſcriptio Vrbis Romæ.

Regio I.

PORTA Capena, cõtinet ædẽ Honoris & Virtutis, Camænas, & Lacũ Promethei. Balneũ Torquati, & Veſpaſiani. Thermas Seuerianas, & Commodianas, Aream Appollinis, & Spei, & Galli. Vicum vitriarium. Aream panariam. Mutatorium Cæſaris Balneum Boliani & Mamertini. Aream Carſuræ. Balneum Abaſcanti, & Antiochiani. Ædem Martis, & Mineruæ & Tempeſtatis Flumen Almonis. Arcum Diui Veri Parthici, & D. Traiani, & Druſi. Vici X Ædiculæ X. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores II. Inſulæ tria millia CCL. Horrea XIII. Balnea LXXXVI. Lacus LXXXIIII. Piſtrina XX. Continet pedes duodecim millia CCXIX.

Regio II.

Cœli montium, continet Templum Claudij. Macellum magnum. Luparios. Antrum Cyclopis. Cohortes Vigilum. Caſtra peregrina. Caput Africæ. Arborem ſanctam. Domum Philippi & Vectilianam. Ludum matutinum & Gallicum. Spoliarium. Samarium. Armamentarium. Micam auream. Vici VII. Ædiculæ VII. Vicomagiſtri XLVIII Curatores duo. Inſulæ tria millia DC. Domus CXXIIII. Horrea XIIII. Balnea LXXXII. Lacus LXII. Piſtrina XII. Continet pedes duodecim millia CC.

Regio III.

Iſis & Serapis, continet Monetam. Amphitheatrum quod capit loca octoginta ſeptē millia. Ludum matutinum & Dacicum. Domum Brytti. Præſentiſſimum choragium. Lacum paſtoris. Scholam Quæſtorum & Capulatorum. Thermas Traianas. & Titianas. Porticum Liuij. Caſtra Miſenatiū. Vici XII. Ædiculæ XII. Magiſtri XLIX. Curatores duo. Inſulæ duo millia ſeptingentæ quinquaginta ſeptem. Domus ſexaginta. Horrea XIIII. Balnea octoginta. Lacus LXV. Piſtrina XVI. Continet pedes duodecim millia trecētos quinquaginta.

Regio IIII.

Templū pacis, continet Porticum abſidatā. Aream Vulcani. Aureum bucceum. Apollinē Sandaliarium. Telluris templū. Horrea chartaria. Tigillū ſororium. Coloſſum altum pedes centum duos ſemis. Habet in capite radia numero ſeptem, ſingula pedum viginti duorum ſemis. Metam ſudantem. Templum Romæ & Veneris. Ædem Iouis Statoris. Viam ſacram. Baſilicā Conſtantinianam. Templum Fauſtinę. Baſilicam Pauli. Forum tranſitorium. Suburram. Balneum Daphnidis Vici octo. Ædiculæ octo. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores duo Inſulæ II. millia, ſeptingētæ quinquaginta ſeptem. Domus octoginta octo. Horrea decē & octo. Balnea LXXV. Lacus LXXXIII. Piſtrina XII. Continet pedes tredecim millia.

Regio V.

Eſquiliæ, Continet Lacū Orphei. Macellum Liuiani. Nymphæum D. Alexandri. Cohortes duas vigilum Herculem Syllanū. Hortos Pallantianos. Amphitheatrum caſtrenſe. Campum Viminalem ſub aggere. Mineruā medicam. Iſidem patriciam Vici XV. Ædiculæ XV. Vicomagiſtri quadraginta octo. Curatores duo. Inſulæ tria millia octingentæ quinquaginta. Domus CLXXX. Horrea XXIII. Balnea LXXV. Lacus Lxxiiij Piſtrina XV. Continet pedes quindecim millia. DC

Regio VI.

Alta ſemita, continet Templum Salutis & Serapis. Templum Floræ. Capitolium antiquum. Statuam Mamurij plumbeam. Ædem Quirini. Malum punicum. Hortos Saluſtianos. Gentē Flauiam. Thermas Diocletianas, & Conſtantinianas. X. Tabernas. Gallinas albas. Aream Candidi. Cohortes IIJ. Vigilum. Vici XVII. Ædiculæ XVII. Vicomagiſtri XVIII. Curatores duo. Inſulæ tria millia quadringentæ tres. Domos centum quadraginta ſex. Horrea XVII. Balnea LXXXV. Lacus LXXII. Piſtrina XVI. Continet pedes quindecim millia. DCC.

Regio VII.

Via lata, continet Lacum Ganymedis. Cohortes VII. Vigilum, Arcum nouum Nymphęum Iouis, Ædiculā Capratiam. Campum Agrippæ. Templū Solis & Caſtra. Porticum Gypſiani & Conſtantini. Tēpla duo noua, Spei & Fortunæ, Equum Tiridatis regis Armeniorum. Forum ſuariū. Hortos Largianos. Manſuetas. Lampidem pertuſum. Vici XV. Ædiculę XV. Vicomagiſtri LXVIII. Curatores duo. Inſulę tria millia octingentæ quinque. Domus CXX. Horrea XXV. Balnea. LXXV. Laci LXXVI. Piſtrina XV. Cōtinet pedes XV. millia ſeptingentos.

Regio VIII

Forum Romanum & magnum, cōtinet Roſtra. Genium populi Romani aureum, & Equum Cōſtantini. Senatulum. Atrium Mineruæ. Forum Cęſaris, Auguſti, Neruę Traiani. Templum D. Traiani, & Columnam Cochlidem altam pedes CXXVIII. ſemis. Gradus intus habet CLXXXV. Feneſtras XLV. Cohortes VI. Vigilum, Baſilicam argentariam. Templum Cōcordię. Vmbilicum Romę. Templum Saturnini & Veſpaſiani. Capitolium. Miliarium aureum Iuliæ. Templum Caſtorū, Veſtæ. Horrea Germaniciana & Agrippina. Aquam cernentem quatuor Scauros ſub æde. Atrium Caci. Vicum iugarium vnguentarium. Græcoſtaſim. Porticum margaritariam. Elephantum herbarium. Vici triginta quatuor: Ædiculæ XXIX. Vicomagiſtri XLVI. Curatores duo. Inſulæ tria millia octingentæ octoginta. Domos CXXX. Horea XVIII. Balnea LXXXIII. Lacus CXX. Piſtrina XX. Continet pedes tredecim millia LXVII.

Regio IX

Circus Flaminius, continet Stabula numero IIII. factionum. Ædem Herculis. Porticum Philippi. Minutias II. veterem, & Frumentariam. Cryptam Balbi Theatra quatuor, in primis Balbi quod capit loca triginta millia LXXXV. Campum Martium. Trigarium. Ciconias nixas. Pantheum. Baſilicam Matidij, & Martiani. Templum D. Antonini, & columnam Cochlidem, altam pedes CLXXV. ſemis. gradus intus habet CCIIL feneſtras LVI Hadrianiū. Thermas Alexandrinas, & Agrippinas. Porticum Argonautarum, & Maleagri. Iſeum & Serapeum. Inſulam Feliculæ. Vici XXXV. Ædiculæ XXXV, Vicomagiſtri XLVIII. Curatores II. Inſulę duo millia ſeptingētę LXXIIII. Domus CXL. Horrea XXII. Balnea LXIII. Lacus LXIII. Piſtrina XX. Continet pedes triginta duo millia D.

Regio X.

Palatium, continet Caſam Romuli. Ædem Matris Deum, & Apollinis Rhamnuſij. Pentapylum. Domum Auguſtanam & Tiberianam. Aedem Iouis Victoris, Domum Dionis. Curiam veterem. Fortunam reſpicientem. Septizonium D. Seueri. Victoriam Germanicianam. Lupercal. Vici XX. Ædiculæ XX. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores duos. Inſulæ duo millia DCXLIII. DOMVS LXXXVIII. Horrea XLVIII. Balnea XIIII. Laci LXXXIX. Piſtrina XX. Continet pedes XI. millia ſexcentos.

Regio XI.

Circus Maximus, qui capit loca quadringēta octoginta quinque millia, continet XII. portas. Templum Mercurij. Ædem Ditis patris. Cererem. Portam trigeminam. Apollinem cælispicem. Herculem Oliuarium. velabrum. Arcum D. Conſtantini. Vici XVIII. Ædiculæ XIX. Vicomagiſtri XIX. Curatores duo. Inſulæ duo millia ſexcentæ. Domus LXXXIX. Horrea XVI. Balnea XV. Laci XX Piſtrina XV. Continet pedes vndecim millia quingentos.

Regio XII.

Piſcina publica, continet Aream radicariam. Viam nouam. Fortunam mammoſam. Iſidem Athenodoriam. Ædem Bonæ deæ ſub ſaxanæ. Signum delphini. Thermas Antoninianas. Septem domos Parthorum. Campum lanatarium. Domum Chilonis. Cohortes IIII. Vigilum. Domū Cornificij. priuatum Hadriani. Vici XIIII. Ædiculę. XVII. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores duo. Inſulæ duo millia, quadringentæ octoginta Septem. Domus CXIIII. Horrea XVII. Balnea LXIII. Laci LXXXI. Piſtrina XX. Continet pedes duodecim millia.

Regio

Regio XIIII.

Anentinus,continet Templum Dianæ,& Mineruę. Nymphæa tria. Thermas Varianas & Decianas. Dolinlum. Mappam auream. Placanones. Horrea Galbæ. Porticum fabariam.Scholam Caſſij.Forum piſtorium. Vici XVII. Ædiculæ XVII. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores duo. Inſulæ duo millia quadringētę octoginta ſeptē. Domus CXXX. Horrea XXV. Balnea LXIIII. Lacus LXXXVIII. Piſtrina XX. Continet pedes ducenta nouem millia.

Regio XIIII.

Tranſtyberina,continet Gaianum. Vaticanum. Frygianū. Naumachias V. Hortos Domitios Balneū Ampelidis & Priſci, & Dianæ molinas. Ianiculum. Statuam Valerianam. Cohortes ſeptem vigilum. Caput Gorgonis. Fortis fortunæ templum,Aream Septimianam. Herculem cubantem. Campum Brytianum & Codetanum. Hortos Getæ Caſtra lecticariorum. Vici LXXVIII. Ædiculę LXXVIII. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores tres. Inſulæ quatuor millia quadringentæ quinque. Domus CL. Horrea XXII. Balnea LXXXVI. Lacus CLXXX. Piſtrina XXIII. Continet pedes triginta tria millia,quadringentos octoginta octo.

Bibliotheca XXIX.

Ex ijs præcipuæ duæ,Palatina & Vlpia.

Obeliſci. V.

In Circo maximo vnus, altus pedes LXXXVIII. ſemis. In Vaticano vnus,altus pedes LXXI. In Campo Martio vnus,altus pedes LXXXII. ſemis. In Mauſoleo Auguſti duo,ſinguli pedum XLII. ſemis.

Pontes VII.

Aulius,Aurelius,Moluius,Sublicius,Fabricius, Ceſtius & Probi.

Montes VII.

Cælius. Anentinus, Tarpeius,Palatinus,Eſquilinus Vaticanus,Ianiculenſis.

Campi VIII.

Viminalis,Agrippæ,Marius,Codetanus,Octauius, Pecuarius,Lanatarius,Brytianus.

Fora XI.

Romanum,Magnum,Cæſaris,Auguſti,Neruæ Traiani,Ænobarbi,Forum boarium,Suarium, Piſtorium, Gallorum,& Ruſticorum.

Baſilicæ X.

Iulia,Vlpia,Pauli,Neptuni,Maridij,Marciana, Baſcellaria,Floſceana,Sicinij,Conſtantiana.

Thermæ XI.

Traianæ,Titianæ,Agrippinæ,Syiæ,Commodianæ, Seuerianæ,Alexandrinæ,Antoninianæ,Decianæ,Diocletionæ,Conſtantinianæ.

Aquæ XIX.

Triana,Annia,Alſia,Claudia,Martia,Herculea, Iulia,Auguſtea,Appia,Alſetina,Setina,Cimina,Aurelia, Damnata, Virgo, Tepula, Seoeriana, Antoniniana, Alexandrina.

Viæ XXIX.

Traiana,Appia,Latina,Lauicana,Præneſtina,Tiburtina,Nomentana,Salaria, Flaminia, Æmilia, Clodia, Valeria,Aurelia,Campana,Oſtienſis, Portuenſis, Ianiculenſis. Laurentina; Ardeatina, Setina, Quintia, Caſsia,Gallica,Cornelia,Triumphalis,Patinaria, Aſinaria,Ciminia,Tiberina.

Horum Breuiarium.

Capitolia II. Circi duo. Amphitheatra duo, Coloſſi duo. Columnæ cochlides duę. Macella duo. Theatra III. Ludi IIII. Naumachiæ V. Nymphæa XV. Equi magni XXIII. Deaurati LXXX. Eburnei LXXXIIII. Arcus marmorei XXXVI. Portæ XXXVII. Vici CCCCXXIIII. Aedes CCCCXXIIII. Vicomagiſtri DCLXXII. Curatores XXIIII. Inſulæ per totam vrbē numero quadraginta ſex millia ſexcētæ duo: Domus mille ſeptingētæ octoginta. Balnea DCCCLVI. Lacus mille CCCLII. Piſtrina CCLIIII. Lupanaria XLV. Latrinæ publicæ XLIIII. Cohortes Prætoriæ decē. Vrbanæ quatuor. Vigilum ſeptem: quarum excubitoria XIIII. Vexilla communia duo. Caſtra equitum,ſalgamariorum,peregrinorum.

Deſcriptionis Romæ Finis.

VRBIS CONSTAN-
TINOPOLITANAE
deſcriptio incerto Auctore.

Deſcriptio Vrbis Conſtantinopolitanæ.

Regio I.

REGIO prima, continet in ſe domum Placidiæ Auguſtæ. Domum nobiliſſimę Marinę. Thermas Archadianas Vicos ſiue Angiportus viginti nouē, Domos centum decē & octo. Porticus perpetuas duas. Balneas priuatas quindecim. Piſtrina publica quatuor. Piſtrina priuata quindecim. Gradus quatuor, Curatorem vnum, qui totius regionis ſollicitudinem gerat, Vernaculum vnum, velut ſeruum in omnibus & internũcium regionis Collegiatos viginti quinque, qui è diuerſis corporibus ordinati, incendiorum ſolent caſibus ſubuenire. Vicomagiſtros quinque, quibus per noctem tuendæ vrbis cura mandata eſt.

Regio II.

Regio ſecunda, ab initio Theatri minoris per ęqualitatem ſui latenter molli ſubleuata cliuo, mox ad mare præcipitijs abrupta deſcendit. Continet in ſe Ecclesiam magnam. Ecclesiam antiquam, Senatum Tribunal purpureis gradibus extructum. Thermas Zeuxippi. Theatrum. Amphiteatrum. Vicos ſiue Angiportus triginta quatuor. Domos octuaginta & octo Porticus magnas quatuor. Balneas priuatas tredecim. Piſtrina priuata quatuor. Gradus quatuor. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos XXXV. Vicomagiſtros V.

Regio III.

Regio tertia, plana quidem in ſuperiore parte, vtpote in ea Circi ſpatio largius explicato, ſed ab eius extrema parte nimis prono cliuo, mare vſque deſcendit. Continet in ſe eundem Circum maximum. Domum Pulcheriæ Auguſtæ. Portum nouum Porticum ſemirotundum, quæ ex ſimilitudine fabricæ Sigma Græco vocabulo nuncupatur. Tribunal fori Conſtantini. Vicos ſeptem. Domos nonaginta quatuor. Porticus magnas quinque. Balneas priuatas vndecim. Piſtrina priuata nouem. Curatorem vnum. Vernaculum vnum, Collegiatos XXI. Vicomagiſtros V.

Regio

Regio IIII.

Regio quarta, à Milliario aureo collibus dextra læuaque ſurgentibus, ad planitiem vſque valle ducente perducitur. Continet in ſe idem Milliarium aureum Auguſteum. Baſilicam. Nymphæum. Porticum Fannonis. Liburnam marmoream, naualis victoriæ monimentum. Eccleſiam ſiue martyrium ſancti Mennæ. Stadium. Scalam Timaſij. Vicos XXXII. Domus trecentas ſeptaginta quinque. Porticus magnas quatuor. Balneas priuatas ſeptem. Piſtrina priuata quinque. Gradus ſeptem. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos XL. Vicomagiſtros quinque.

Regio V.

Regionis quintæ non modica pars, in obliquioribus polita locis, planitie excipiente producitur, in qua neceſſaria ciuitatis ædificia continentur. Continet in ſe Thermas Honorianas. Ciſternam Theodoſianam. Prytaneum. Thermas Eudocianas. Strategium, in quo eſt Forum Theodoſianum, & obeliſcus Thebæus quadra. Horrea Oleana. Nymphæum. Horrea Troadenſia. Horrea Valentiniana. Horrea Conſtantiaca. Portum habet proſforianum. Scalam Chalcedonenſem. Vicos viginti tres. Domos centum octoginta quatuor. Porticus magnas VII. Balneas priuatas vndecim. Piſtrina publica ſeptem. Piſtrina priuata duo. Gradus nouem. Macellos duos. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos quadraginta. Vicomagiſtros quinque.

Regio VI.

Regio ſexta, breui peracta planitie, reliqua in decliuo conſiſtit. à foro namque Conſtantini, Scalam vſque ſiue traiectũ Sycenum, porrigitur ſpacijs ſuis. Continet in ſe, Columnam purpuream Conſtantini. Senatum eiuſdem loci. Neorium portum. Scalam Sycænam. Vicos viginti duos. Domos quadringentas octoginta quatuor. Porticum magnam vnam. Balneas priuatas nouem. Piſtrinum publicum vnum. Piſtrina priuata decem & ſeptem. Gradus decem & ſeptem. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos quadraginta nouem. Vicomagiſtros V.

Regio VII.

Regio ſeptima in comparatione ſuperioris planior, quamuis & ipſa circa lateris ſui extremitatem habeatur in mare decliuior. Hæc à parte dextera Columnæ Conſtantini vſque ad Forum Theodoſij, continuis extenſa porticibus, & de latere alijs quoque pari ratione porrectis, vſque ad mare velut ſe ipſam inclinat, & ita deducitur. Habet autem in ſe Eccleſias tres, hoc eſt, Irenen, Anaſtaſiam, & Sancti Pauli. Columnam Theodoſij, intrinſecus vſque ad ſummitatem gradibus peruiam. Equites magnos duos. Partem eiuſdem fori. Thermas Caroſianas. Vicos octoginta quinque. Domus ſeptingentas vndecim. Porticus magnas ſex. Balneas priuatas XI. Piſtrina priuata XII. Gradus ſexdecim. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos octoginta. Vicomagiſtros quinque.

Regio VIII.

Regio octaua, ex parte Tauri, nulla maris vicinitate conterminata, anguſtior magis quàm lata, ſpatia ſua in longitudinem producta compenſat. Continet in ſe partem Fori Conſtantini. Porticum ſiniſtram Taurum vſque. Baſilicam Theodoſianam. Capitolium. Vicos XXII. Domos centum octo. Porticus maiores quinque. Balneas priuatas decem. Piſtrina priuata quinque. Gradus V. Macellos duos. Curatorem vnum. Vernaculum vnum, Collegiatos XVII. Vicomagiſtros quinque.

Regio IX.

Regio nona, prona omnis, & in totum deflexa, extenſi maris littoribus terminatur. Continet in ſe Eccleſias duas. Cænopolim: & Omonœam, Horrea Alexandrina. Domum nobiliſſimæ Arcadiæ. Thermas Anaſtaſianas. Horreum Theodoſianum. Vicos XVI. Domos centum ſexdecim. Porticus maiores duas. Balneas priuatas XV. piſtrina priuata XV. Piſtrina publica IIII. Gradus IIII. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos XXXVIII. Vicomagiſtros VI.

Regio X.

Regio decima, in aliud ciuitatis latus à nona regione platea velut magna fluuio interueniente diuiditur. Et verò tractu planior, nec vſquam præter maritima loca inæqualis, longitudini eius latitudine non cedente. Continet in ſe Eccleſiam ſiue Martyrium Sancti Acatij. Thermas Conſtantinianas. Domum Auguſtæ Placidiæ. Domum Auguſtæ Eudociæ, Domum nobiliſſimæ Arcadiæ. Nymphæum maius. Vicos viginti. Domus ſexcentas XXXVI. Porticus maiores ſex. Balneas priuatas, Piſtrina publica duo, Piſtrina priuata ſexdecim. Gradus XII. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos nonaginta. Vicomagiſtros quinque.

Regio XI.

Regio vndecima, ſpacio diffuſa liberior, nulla parte mari ſociata eſt. Verum eius extenſio, tam plana, quàm etiam collibus inæqualis, continet in ſe Martyrium Apoſtolorum. Palatium Flaccillianum. Domum Auguſtæ Pulcheriæ. Bouem æreum. Ciſternam Arcadiacam. Ciſternam Modeſtiacam. Vicos VIII. Domos quingentas tres. Porticus maiores quatuor. Balneas priuatas quatuordecim. Piſtrinum publicum vnum, Piſtrina priuata tria. Gradus ſeptem. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos triginta ſeptem. Vicomagiſtros V.

Regio XII.

Regio duodecima, Portam à ciuitate petentibus in longum plana omnis conſiſtit, ſed latere ſiniſtro mollioribus cliuis deducta maris confinio terminatur, quam mœnium ſublimior decorat ornatus. Continet in ſe Portam auream. Porticus Troadenſes. Forum Theodoſianum. Columnam itidem intra ſe gradibus peruiam. Monetam. Portam Theodoſianam. Vicos vndecim. Domos trecentas ſexaginta tres, Porticus maiores tres. Balneas priuatas quinque. Piſtrina priuata quinque. Gradus IX. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos decem & ſeptem. Vicomagiſtros quinque.

Regio XIII.

Tertia decima regio, Sycæna eſt, quæ ſinu maris anguſto diuiſa, ſocietatem vrbis nauigijs frequentibus promeretur. tota lateri mõtis affixa, præter vnius plateæ tractum, quam ſubiacentium eidem monti littorum tantum præſtat æqualitas. Continet in ſe Eccleſiam. Thermas Honorianas. Forum Honorianum. Theatrum. Naualia. Domos quadringentas XXXI. Porticum maiorem vnam. Balneas priuatas quinque. Piſtrinum publicum vnum. Piſtrina priuata IIII. Gradus octo. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos XXXIIII. Vicomagiſtros quinque.

Regio

Regio XIIII.

Regio ſanè licet in vrbis quartadecima numeretur parte, tamen quia ſpatio interiecto diuiſum eſt muro proprio vallatum, alterius quodammodo ſpeciem ciuitatis Oſtendit: eſt verò progreſſus à porta modicum ſitu planum, dextero autem latere in cliuum ſurgente vſque ad medium ferè plateæ ſpatium, nimis pronum: vnde mare vſque mediocris, hæcque ciuitatis continet partem. Explicatur æqualitas, Continet, in ſe Eccleſiam, Palatium. Nymphium. Thermas, Theatrum luſorium. Pontem ſublicium ſiue ligneum. Vicos XI. Domos centum ſexaginta ſeptem. Porticus maiores duas. Balneas priuatas V. Piſtrinum priuatum vnum. Gradus V.

Collectio ciuitatis.

Cognita vrbe per partes, fas eſt etiam ſitum concluſæ iam vniuerſitatis aperire, vt magnificentiæ vnicum decus non ſolum videatur opere & manu confectum, ſed etiam conſpirantibus elementis, naturæ fœlicitate munitum. Prouidentia ergo diuina tot futurorum hominum domicilijs conſulente longo tractu, in promontorij qualitatem ſpacioſior terra faucibus Pontici maris oppoſita, ſinuoſis portuoſa lateribus, anguſtior latitudine, circumflui maris tutela vallatur. Hoc quoque ſpacium quod ſolum apertum maris circulus derelinquit, duplici muro acies turrium extenſa cuſtodit: intra quas ſepta ciuitas continet in ſe omnia ſingillatim memorata; quæ nunc ad firmioris memoriæ qualitatem ſummatim collecta referemus. Habet ergo vrbs Conſtantinopolitana, Palatia quinque. Eccleſias quatuordecim. Domos diuinas Auguſtarũ VI Domos nobiliſſimas III Thermas VIII. Baſilicas duas. Fora quatuor. Senatus II. Horrea V. Theatra II. Luſoria II. Portus IIII. Circum I. Ciſternas IIII. Nymphæa IIII. Vicos trecentos XXII. Domus IIII. millia trecentas octoginta octo. Porticus quinquaginta duas. Balneas priuatas centum quinquaginta tres. Piſtrina publica XX. Piſtrina priuata centum XX. Gradus centum decem & ſeptem. Macellos V. curatores XIII. Vernaculos XIIII. Collegiatos quingentos ſexaginta. Vicomagiſtros ſexaginta quinque Columnam purpuream. Columnas intra ſe per vias duas. Coloſſum vnum. Tetrapylum aureum vnum. Auguſteum. Capitolium. Monetam. Scalas marítimas tres. Habet ſanè longitudo vrbis, à porta aurea vſque ad littus maris directa linea, pedum quatuordecim millia ſeptuagintaquinque. Latitudo autem, pedum ſex millia, centum quinquaginta.

INNO

IN NOTITIAM DIGNITATVM
VTRIVSQVE ROMANI IMPERII

PRÆFATIO.

OMNIVM, quot multis ab hinc ſeculis in lucem prodietũt operum, ſpecioſiſſima & prætioſiſſima eſt DIGNITATVM VTRIVSQVE ROMANI IMPERII NOTITIA, in qua illius opes, pręſidia, magiſtratus, otnaměta, virçs, ac deniq; tota eius tẽporis Ptincipũ magnitudo cõtinentur. Ipſa autem luculentã quidem in frõrctã tantarũ retum cognitioncm promittens, ĩgẽs apud omnes ſui deſideriũ excitat: ſed in receſſu recõdita & obſcura paucis ſe agnoſcendã exhibet. Cùm verò nullus etiã ei⁹ certus auctorappateat, ſunt qui non minus de ipſius vetitate dubitẽt, quàm illius ſcientiæ habẽdæ animũ de ſpõdeant. Hic enim ignota oſtẽduntur inſignia, quæ nõ veræ, ſed falſę imagines, & ad oblectãdũ ab aliquibus excogitatę credi poſſũt: vatia præterea militũ ſymbola, velut ex animi impetu inuẽta nihilſignificare, aut ſi quẽ fortè myſticũ latẽtẽque ſẽſum occultẽt, inexplicabiliainfructuoſaq; ænigmata exiſtimantur. Idẽ de notis quorundã codicum tergo inſcriptis ſuſpicãtur, quæ ob nimiã obſcuritatẽ Oedipos interpretes deſiderãt Multa deinde inuſitatamagiſtratuũ nomina ad libidinẽ efficta, aut ſi qua veritate nituntur, tãquam incognita & inania relinquenda putant. Qui enim, inquiunt, Cõſulares nullo Cõſulatu fũctos pro rectoribus prouinciarum, quiplures hic tecenſentur, apud Iuris cõſultos, aliosvè auctores legit? Quis magiſtros militum in præſẽti, Comites domeſticorum & protectorum, legiones Comitatenſes & Pſeudocomitatẽſes vnquã nominati audiuit? Inter magiſtratuum officia, principes, cornicularios numerarios, ab actis, ſingulatios & alia huiuſmodi inſueta nomina intellexit? Hęc & ſimilia, quę in hac Notitia occurrunt, non parum eius fidei dettahũt, nec paucos ab eius electione auertũt. Sed qui Romani Imperij prouincias, ac magiſtratus, miro ordine hîc digeſtos diligẽti⁹ inſpexerit, & cũ his, qui in iure Ciuili explicantur, ſtudioſè cõtulerit, hoc opus non ſuppoſitũ, aut fictũ, ſed verũ legitimũq; deprehẽdet, & pro magno antiquitatis monumẽto, ac pretioſo theſauro cõſeruabit. Nihil eni fere hic repetitur, cuius ius noſtrũ nõ meminerit, in quo nõ ſolũ dignitates hic recitatæ referũtur,[a] Sed & earum inſignia à paucis animaduerſa ponuntur.[b] Symbola quoq; militũ hic repreſẽtata velut pugnãtibus neceſſaria Vegetius cõmẽdat:[c] ſed & pręſidũ officia in Theodoſij ac Iuſtiniani Codicibus eodem ferme, quo in Notitia ordine diſponũtur,[d] vt nõ modo de eius veritate non ſit hæſitandũ, ſed pro magno iuris & antiquitatis lumine ſit habẽda. Multarũ enim legũ hic ſenſus pendẽt: multorũ etiã auctorũ, & hiſtoriographorũ ignotos locos hic latuiſſe apparebit. Sed quia opus per ſe obſcurũ, alia illuſtrare nequit, ipsũ prius elucidandũ fuit? quod cùm res cœca, altaq; caligine merſas cõtineat, nullus, adhuc facere curauit. Cũ verò Sereniſſimus Sabaudiæ Dux de hoc mecũ aliquando contuliſſet, tandẽ iuſſit, vt aliquod in id cõmẽtatiũ ederem. Ego ingenio & doctrina me alijs longè inferiorem agnoſcens, tanti oneris prouinciã tentare non audebã. Res enim ardua eſt, inquit Plinius,[e] vetuſtis nouitatẽ dare, nouis auctoritatem, obſoletis nitorẽ, obſcuris lucem, faſtiditis gratiam, dubijs fidem. Tãdẽ Excelſi Principis, cui pro viribus obtemperare cupiebã, mandatis repugnare non auſus, parẽdum eſſe cenſui. Itaq; Diuino fretus præſidio, profũdi huius Fluminis vadis exploratis, verticoſis fluctibus me cõmiſi; difficilẽq. hunc nodum Gordianũ nõ enſe recidendũ, ſed magna

[a] *tit. C. de offi. P. P. Oriente vſque ad tit. C. ne rei milit. corni. & alibi.*

[b] *l. 1. C. de offic. rect. prouin. l. 4. C. de numer. l. 12. C. de dignitatib. §. vltim. Nouell. 24. §. vult. Nou. 26. §. 1. Nouella 27 & alijs in locis.*

[c] *lib. 2. c 18.*

[d] *in rubr. C. de numer. actuar adiutorib. & ex cepto. et. l. vl. C de apparitorib. Praf. Prat. Rubri. C. de cohort. principib. cornicular. l. vult. C. de diuerſ. offic.*

[e] *in præfatione natur. hiſtor.*

arte & induſtria explicandum,aliqua ratione ſoluere ſum aggreſſus. in quo ſi defecero obtemperandi neceſſitate excuſabor,qua coactus A. Albinij exẽplo [a] culpã deprecari, quàm culpa carere malui.Certè ardẽs iuriũ cupidos iuuandi in me laudãdũ erit deſideriũ. Nam etiam votum non aſſecutis, voluiſſe abundè pulchrũ &magnificum apud graues viros [b] exiſtimatur. Hãc igitur adhuc inacceſſam & præruptis rupibus aſperam viã primus ingredi auſus,nõ paucis ſentibus reciſis, ſaltẽ alijs ad ſequẽdũ planius iter aperiam. Quare cum in hoc ſatis laborauerim, iſta qualiacunq; cõmẽtaria in primis legũ ſtudioſis nõ parũ profutura ſpero. Hinc enim Romani Imperij magiſtratuũ, qui nudi à Notitia recitãtur, originẽ & hiſtoriã intelligent,Procõſulũ,Cõſulariũ,Correctorũ, Præſidũq́ue differẽtias cognoſcẽt,Palatinorum & cohortalium ordines, nõ paucas leges,pluraque in his obſcura vocabula, & quãdoque integros tractatus,anteà ignotos explicatos inuenient. Multi præterea non ſolum Marcellini, ſed & Tranquilli, Taciti que & aliorum de Legionibus auxiliarijsq́ue militibus,&Palatij dignitatibus, differẽtiũ loci illuſtrabuntur.Deindè plures,vt puto,oblectabit, publicorũ veredorũ curſum & ordinẽ inſpicere, præſidum ſalaria, miniſtros, inſignia, pompam ac maieſtatẽ cernere,varios militũ numeros & nomina, eorũ digmata ſeu emblemata explicata inuenire:iucũdũ erit aurea,argẽteaq; Principis vaſa, pretioſas veſtes, gemmas, ac totã denique regiã ſupellectilẽ, eo ordine ac diligẽtia deſcripta videre,vt ſingula ſtatim ſciri,& ad manũ haberi poſſent;iuuabit legũ ferẽdarũ ſolẽnitatẽ,ſalutandi Principis vſum, exigẽdorum tributorũ ritũ, aulicorum varietates,miniſteria,& multa huiuſmodi è tenebris in lucẽ emiſſa ſpectaſſe: ceteros denique dignitatum titulos, & alia,vetuſtate recondita,hîc explicata intueri. Vt verò nõ ſolum Legum ſtudioſi,ſed,&alij,quibus hęc placuerint,noſtris qualibus qualibus laboribus cõmodiùs frui poſſint, Iura quib[c] res à Notitia relatę, vel à me additæ cõprobabuntur,non in contextu, ſed margine, cum notis ea indicantibus appoſui, ne ab occurrentibus legibus interrupta lectio cuiquam moleſtiam afferat. Cęterùm vt plenius cũcta cognoſcãtur,ac ne quid ad perficiendũ hoc opus deſit, Magiſtratus municipales,ac Decurionũ ordinẽ,& munera proprio opuſculo cõprehenſa, adieci, quod & ipſum Iurium ſtudioſis aliquid profuturum,atque alijsnõ ingratum fore exiſtimaui. Vt igitur hãc Notitiam è tenebris in lucem aliquã extrahere,& clarius aſpiciendã exhibere incipiã,ante omnia eius originẽ & auctores,quovè tempore,& ordine ſcripta fuerit, exponã. Deinde titulũ ſeu inſcriptionem cum indice interpretatos, vt tota eius facies vno aſpectu videri poſſit, ſummam ac totius operis Breuiarium ſubijciam.

Id opus Imperio neceſſariũ, primũ ab Auguſto inuentũ,mox à ſequentibus Principibus retentum, & per cõtinuata ſecula cõſeruatũ fuit; ſed pro rerum ac temporum varietate in quibuſdam eſt immutatum. Tacitus loquens de Auguſto,ille,inquit, libellũ compoſuit,quo opes publicæ cõtinebantur, quantum ciuium ſociorũque in armis,quot claſſes, regna, prouinciç tributa aut vectigalia,neceſſitates, ac largitiones, quæ cuncta ſua manu perſcripſerat Auguſtus.Idem cũ Dione Tranquillus [d] affirmat,qui eũ librũ rationarium ac breuiariũ totius Imperij appellat, quod Auguſtum de reſignando Imperio cogitantem magiſtratibus acSenatoribus domũ accitis tradidiſſe,ſcribit. Demum in fine cõplexus eſt inquit, breuiarium totius Imperij quãtũ militũ ſub ſignis vbiq; eſſet;quãtũ pecuniæ in ærario,& fiſco, & vectigalibus reſiduis. Breuiariũ autẽ,quod nũc vulgo dicitur, ait Seneca, [e] olim cùm Latinè loquerentur, ſummariũ vocabatur.Eũ codicem ſequentes Imperatores retinuerunt, ſed prout Imperij tempora atque vſus exigebant, ſub nomine Notitiæ minuerunt,

[b] Plin. in d. præfa-tione.

[d] Cap. 28.

[e] lib 5. epiſt. 39.

nuerunt, ampliarunt, & immutarunt. Itaque præſens opus perpetuos cæteroſque prouinciaru atque alios magiſtratus, ac militum copias, palatinasq; dignitates complectitur, quæ ſemper in Imperio eſſe conſueuerát. His adduntur officia, ideſt apparitorum ordines, quorum aliqui ex memoriæ, epiſtolarum; & libellorum ſcriniis prodibant.[d] Vectigalia verò & tributa, fiſcique rationes, ac diuerſis faciédę largitiones, quę in Auguſti breuiario cótinebátur, in ſcriniis canonum, & tabulariorum ſub Comitibus largitionum, & rerum priuatarum ſcribebantur. Quare hæc Notitia alium quàm Auguſtum & ſequentes Principes auctores non habet, in qua Imperij magiſtratus, aliæque dignitates cum ſuis inſignibus, & officia cóſeruabantur. Simile opus Conſtantinus Imp. ex Leone Philoſopho genitus Romano filio, & ſucceſſori reliquit, in quo ſummam totius Imperij, ſociorum omnium fœdera, hoſtium vires, rationes & conſilia explicuit. Id apud ſe in bibliotheca tanquàm theſaurum ſeruatú fuiſſe Egnati[a] ſcribit, quo etſi diligenter perquiſitum núquam potuit inueniri. Alius huic fermè ſimilis compoſitus eſt codex, in quo viri ad obeundas dignitates in Notitia comprehéſas ad tempus electi ſcribebantur, ac prout magiſtratu decedebant, in annos ſucceſſores renouabantur. Hunc Iureconſulti Commentariu Principis appellarunt. Modeſtinus,[b] abeſſe, inquit, Reip. cauſa videntur Proconſules, legatique eorum, & qui Prouinciis præſunt, Procuratoresvè Principum, qui in Prouinciis tenentur, & tribuni militum, & præfecti, & Comites legatorú, qui ad ærarium delati, aut in Commentarium Principis relati ſunt. Non ſolum enim in Commentarium, quod apud ſeſe Principes habebát, ſed & in ærarium magiſtratuum nomina referri conſueuerant, vbi rationes, & tabulæ publicæ, Senatuſque conſulta conſeruabátur. Cicero,[c] Rationes in ærarium retuli continuò. Fuerat hic locus in æde Saturni, in qua, Regibus exactis, Valerius Publicola ærarium conſtituit. Auctores Plutarchus,[d] & Macrobius.[e] Hæc eſt prouinciarum memoria, quám, in Antoniniana bibliotheca in 9. vrbis regione conſeruatam fuiſſe P. Victor ſcribit. Poſtremò hic liber laterculum eſt dictus, quod laterculi formam haberet Geometræ enim corpus quadrum altius ſurgens, non tamen ad cubum peruenienis [Greek], id eſt, laterculum vocát Eius formam in inſignib[us] Primicerij notariorum, à quo tractabatur, infra conſpicietur: illius Tertullianus aduerſus Valentinianos, & iura ſæpius meminerunt.[f] Demum Prouinciis in plures diuiſis, cum aucti eſſent magiſtratus, nouæque Palatinæ dignitates inuentæ, ac propter hoſtes vndiq; ſurgentes, alias veteribus militum copias addi oportuiſſet, omnes vnum laterculum capere non potuit. Itaque præfecturæ ac tribunatus, caſtrorumque prępoſiturę limites Imperij tuentes in alium codicem, laterculum minus nuncupatum, ſunt tráslatę, quod in ſcrinio memorię ſub Quęſtoris diſpoſitione conſeruabatur.[g]

Sub finem verò Principat[us] Theodoſij iunioris hác Notitiá ſcriptam fuiſſe céſeo: Sub Duce enim Ægypti meminit Alæ Theodoſianæ nuper, id eſt, illo imperáte, cóſtitutę, & limitis Saxonici per Britániá, q. nomen eo tempore, ſcilicet anno ſalutis 400 inuentum fuit, Saxonibus tum Británicum littus inuadentibus,[h] & vt antiquiorem hunc librum non putem, id me etiá mouet, q. nullus in eo legitur Illyrici Vicarius: ea enim regio tùm ab Hunnis circa annum humanæ ſalutis 445 ſub eodé Theodoſio, & Valentiniano 3. fuerat deuaſtata, vt auctor eſt Zoſim[us], Iornádes, D. Proſper, Paulus, Diacon[us], & alij. Sed & ipſa operis inſcriptio hác Notitiam vltra Arcadij, & Honorij tempora ſcriptam eſſe indicat quod poſt annum ſalutis 425. quo Honorius deceſſit, fuiſſe oportet. Nec poſt annum 453. quo Auctore Caſſiodoro, & Comite Mar-

[d] l. vlt. §. vlt. C. de diu. offi.

[a] in Conſtantino

[b] in l. abeſſe. 32. ex qui. cauſ. maio.

[c] in Piſonem.

[d] in Publicola & problemat. [e] in primo Saturnali.

[f] l. 2. §. iubemus, l. 2. §. 1. lt. C. de offic. Præf. Præto. Afric. l. vlt. de off. mag. off. aur. de mandat. Princip: ſi in Nouell. 17. §. 1. §. vlt. Nouell. 25. & in Noſtra Nouella.

[g] l. 1. 2. & 3. C. de offi. Quæſtor.

[h] Paul. Diac. lib. 14. ad fin. Beda in 1. eccl. hiſto. cap. 12. 14. & ſeq. Polyd. in 1. 3. Anglohiſto.

cellino, Concordia, & Aquileia ab Attila ſunt euerſæ, ſcribi potuit: quia Concordienſis fabricæ, & theſaurorũ Aquileiæ tunc exrantium, monetæq; ibi percuſſæ meminit. Itaque ſub finem Imperij Theodoſij iunioris eam ſcriptam fuiſſe arbitror, & Alciatus (vbi legerit, neſcio) id Breuiariũ Theodoſij iunioris appellat. Opus ſanè aureum, quod dilucidatum magnum iuri noſtro lumen, & perſpicuam rerum Imperij Rom. cognitionem afferet. Neque enim antea Præfectorum aut Vicariorum, non Magiſtrorum militum, aut Comitis Orientis, non Proconſulum, vel Cõſularium, aliorumque iuriſdictio, aut officia plenè ſciri poterant. Laterculi, ac Magiſtri officiorum. Comitis Largitionum, aut rerum priuatarum, Magiſtrorum ſcriniorum aliorumvè plurium ignorabatur auctoritas. Militum etiam copię, claſſes, præſidia, fabricarum loca hinc noſcuntur. Deniq; non pauca oppida, in quibus Principum Romanorum iura condita leguntur, prius incognita, & fortè nũquam audita, hîc in ſuis prouinciis collocata reperiuntur, ita vt huic Notitiæ multarum rerum acceptã ferre cogamur notitiã.

Ante hunc Codicem vtraque Roma vetus, & noua in 14. regiones diuiſæ cum vicis, & ædificiis, operibusque inſignioribus deſcriptæ inueniũtur; Quæ huius libri partes non ſunt, ſed in officio Præfecti vrbis conſeruatas, & inde extractas fuiſſe arbitror, & pro te inſigni huic operi pręppoſitas Eandem Romæ deſcriptionem ab hac tamen in multis diuerſam P. Victor, & Sext. Rufus fuerunt. Poſt tergum huius voluminis tormenta quędam bellica & alia ad nummos pertinentia ponuntur, quę nec ipſa ad rem noſtram faciunt, ſed ex fabricis Magiſtri officiorum & ſcriniis Comitis largitionum, ad quos pertinebant, excerpta, & huc tranſlata fuiſſe puto. Hæc tamen omnia, ne quid deſideretur, propriis annotationibus pro virium tenuitate illuſtrare conabor. Quibuſdam Notitiis etiam. Itinerarium, Antonini nomine editum, eſt adiunctum, quod oppidorum diſtantiam, præſidia, & aliquas manſiones, ſeu veredorum ſtationes, & loca legionum notat. Quod opus nunc adauctum, ac penè totum eſſe immutatum. Conſtantinopolim enim Cõſtantiam, Maximianopolim legiones Iouias, & Herculeas à Diocletiano, & Maximiano inuentas, & alia huiuſmodi nominat, quæ diu poſt Antoninum addita fuère. Id in memoriæ aut alio ſcrinio olim conſeruatum, & huic libro additum fuiſſe arbitror. Neque enim rem tam vtilem ac penè neceſſariam neglectam permanſiſſe eſt veriſimile.

Sed vt ad Notitiam noſtram reuertamur, cum multo tempore latuiſſet, tandem quę à Mariano Scoto Monacho Fuldẽſi ſcripta fuerat, in vltimis Britaniis annis ab hinc 36. inuenta, in lucẽ prodiit: Sed multis mẽdis ſcatẽs, & aliquot, vt puto, membris trũca quã ex collatione duorũ exemplariũ manuſcriptorũ in quibuſdã reſtitui, neq; enim impreſſo codice mulrò meliora inueni. Horũ alterum illius eſt exemplar, quod apud Maphæos Romæ ſe legiſſe Pierius Valerianus ſcribit, ex eoque aliquot militariũ ordinũ ſigna recitat, quæ in nõnullis ab aliis differũr. Fuit is liber anno ſalutis 1436. ex vetuſtiſſimo codice Spirenſis bibliothecæ à Petro Donato Pauij Epiſc. extractus, cum ipſe Baſilienſi Synodo nomine Eugenij 4. præſideret, vt in eius voluminis fine ipſe reſtatur, quod prouinciarum, vt credo, magiſtratib⁹, & pictis imaginibus deceptus parum ſcitè Scoti Coſmographiã appellat. Ex hoc aliud Fuluij Vrſini viri doctiſſimi exemplar eſt deſcriptum, ꝙ præcibus Io. Vicentij Pinelli viri nunquã ſatis laudati ad me trãſmiſit. Alterum apud Illuſtriſſ. Fridericũ Madrucium tum Romæ Cæſareum Legatũ fuit, ꝙ mihi pro ſua qua erga omnes vtebatur, ſingulari humanitate exhibuit. Ex his aliqua emẽdauim⁹, plura vt deprauata omiſimus. Sed iã ad huius operis tituli interpretationem accedamus.

DE

DE NOTITIAE INSCRIPTIONE AC DE IMPERII, EIVSQVE DIGNITATVM DIVISIONE.

LIBRI inſcriptio eſt NOTITIA DIGNITATVM OMNIVM TAM CIVILIVM QVAM MILITARIVM IN PARTIBVS ORIENTIS ET OCCIDENTIS. Notitiæ verbum ſummariam cognitionem Magiſtratuum, ac Palatinorũ ſignificatio quo ſenſu hæc vox à poſterioribus legum latoribus accipitur. Conſtantinus enim Notitiam artificum pro eorum indice ponit, [a] Theodoſius [b] pro breui ſcriptura, quæ continet quantum quæque prouincia ex indicto auro ſoluere debeat. Leo [c] pro catalogo officiorum, quæ in ſcriniis memoriæ epiſtolarum & libellorum ſcribenda, & à Principe probanda erant. Iuſtinianus pro albo, vel, vt alibi nuncupatur, matricula ſcholarium accipit, [d] quam aliquando notitia, [e] quandoque catalogum appellat, [f] hæc enim vt Synonymia profert græcè [g] alio nomine Breuis vocatur, [h] & ideo Tranquillus [i] noſtram Notitiam breuiarium, [k] vel rationarium [l] Imperii nominat. DIGNITATVM verò non magiſtratuum dixit, quia non tantũ ius dicentes, ſed & alios honorib[9] præditos continet, vt primicerios ſacri cubiculi, notariorum, caſtrenſem palatii, & ſcriniorum magiſtros, qui iuriſdictione carent, & ſpectabilium dignitate honeſtantur.

Separantur, autem Orientis & Occidentis dignitates, quia hoc tempore duo in his partibus ſinguli Principes imperabant. Hæc diuiſio à Probo & Floriano, [m] mox Maximino, & Conſtãte, Conſtantino atq. Galerio originem habuit, qui primi Romani Imperii prouincias ſunt partiti. anteà enim etſi M. Antoninus cum fratre Vero, & Seuerus cum Antonino filio ſimul imperauerint, nullam tamen orbis diuiſionem fecerunt. Conſtantini quoq. Magni filii & ipſi Romanum orbem in tres partes diuiſerunt. Sed breui rebus in ſolum Conſtantium tranſlatis, totum in vnum coaluit Imperium. Poſtea Valentinianus cum fratre Valente Oriente Occidenteq. diuiſo, hunc ſibi retinuit. illi ſocio Imperij facto Orientem conceſſit, & militum etiam copias cum eo eſt partitus, vt Marcellinus [n] ſcribit. Sed his cum liberis extinctis, poſt paucos annos ad ſolum Theodoſium vniuerſum rediit, Imperium, qui & ipſe rurſus filiis Arcadio Orientem, & Honorio Occidentẽ reliquit. Itaque Aegypto, & vtraque Libya vſque ad Syrtes maiores, & Europa vſque ad Drilonem fluuium Arcadio traditis. ibi vtriuſque Imperij fines fecerant. Reliqua in Occidente cum Africa, Hiſpaniis, & Britannia Honorius obtinuit: cuncta tamen communi nomine velut vnum eſſet Imperium adminiſtrabant Cõtinuata eſt hæc diuiſio vſque ad Valentinianum III. & Martianum, ſub quibus Barbari Britannis, Hiſpaniisque prius occupatis, demum Gallias, ac tandem Italiam cum Illyrico & Africa tenuerunt, Occidentiſque extinctum eſt Imperium, ſolum Orientis etſi multis agitatum fluctibus, aliquot ſæculis incolume permãſit. Huius tanquã eo tempore dignioris & interioris dignitates Occidentalibus præmittuntur, nunc circa iudicem Notitiæ præſixum aliqua percuttemus.

[a] l. 1. C. de excuſ. artif.
[b] in l. vlt. C. de indi. ho.
[c] in l. fi. §. & eſt notitia, C. de decurſ. offic.
[d] in l. vlt. C. de offi. mag. offic.
[e] l. 1. §. in officiis verò l. 2. §. ad hæc iubemus. C. de off. P. P. Afr.
[f] §. vlt. Nou. 28.
[g] poſt Nouel. 8.
[h] l. vlt. C. de commerc. fiſc. debito. l. ſeruiens. C. de palat. ſacr. larg.
[i] in Auguſto. c. 35. in fi.
[k] in Auguſto. c. vlt.
[l] in eo. Auguſt. cap. 28.
[m] Zonaras in Probo.
[n] lib. 16.

NOTITIA.

PRæfectus Prætorio Orientis.
Præfectus Prætorio Illyrici.
Præfectus vrbis Conſtantinopolitanæ.
Magiſtri Equitum, & peditum in præſenti II.
Alij III. Equitum, & peditum per Orientem. Equitum, & peditum per Thraciās.
Equitum, & peditum per Illyricum.
Præpoſitus ſacri cubiculi.
Magiſter Officiorum.
Quæſtor.
Comes Sacrarum largitionum.
Comes rerum priuatarum.
Comites domeſticorum duo. Equitum, & Peditum.
Primicerius ſacri cubiculi.
Primicerius Notariorum. Caſtrenſis ſacri Palatii.
Magiſtri Scriniorum. Memoriæ, Epiſtolarum, Libellorum Græcorum.
Proconſules duo, Aſiæ, Achaiæ.
Comes Orientis.
Præfectus Auguſtalis.
Vicarij IIII. Aſianæ Diœceſeos, Ponticæ Thraciarum, Macedoniæ.
Comes rei militaris II. Aegypti, Iſauriæ.
Duces per Aegyptum II. Libyæ, Thebaidos.
Per Orientem VI. Phœnices, Euphratenſis Syriæ, Paleſtinæ, Oſrhoenæ, Meſopotamiæ Arabiæ.
Per Ponticam vnus, Armeniæ.
Per Thracias II. Mœſiæ ſecundæ, Scythiæ.
Per Illyricum II. Daciæ Ripenſis, Mœſiæ primæ.

Conſulares quindecim.

Per Orientem V. Paleſtinæ. Phœnices, Syriæ Ciliciæ, Cypri.
Per Aſianam III. Pamphiliæ Helleſponti, Lydiæ.
Per Ponticam II. Galatiæ, Bithyniæ.
Per Thracias. II. Europæ, Thraciæ.
Per Illyricum III. Cretæ, Macedoniæ, Daciæ, mediterraneæ. Aegyptus autem Conſularem non habet.

Præſides prouinciarum quadraginta.

Per Aegyptum quinque, Libyæ ſuperioris, Libyæ, inferioris, Thebaidos, Aegypti, Arcadiæ.
Per Orientem VIII. Paleſtinæ ſalutaris. Paleſtinæ ſecundę: Phœnices Libani, Euphratenſis, Syriæ ſalutaris, Oſrhoenæ, Meſopotamiæ, Ciliciæ ſecundæ
Per Aſianam VII. Piſidiæ, Lycaoniæ, Phrygiæ

Phrygiæ Pacatianæ Phrygiæ ſalutaris, Lyciæ, Cariæ, Inſularum.

Per ponticam VIII. Honoriados, Cappadociæ primæ, Cappadociæ ſecundæ, Hellenoponti, Ponti Polemoniaci, Armeniæ primæ Armeniæ ſecundæ, Galatiæ ſalutaris.

Per Thracias IIII. Hæmimontis, Rhodopes, Mœſiæ ſecundæ Scythiæ.

Per Illyricum VIII. Theſſaliæ. Epiri veteris, Epiri nouæ, Daciæ Ripẽſis, Mœſiæ primæ, Præualitanæ, Dardaniæ, Macedoniæ ſalutaris.

Correctores II. Auguſtanicæ. Paphlagoniæ.

COMMENTARIVM. CAP. I.

PRÆMITTITVR index Imperij Oriẽtalis dignitatũ, quæ cum ſuis inſignibus, & officiis aliquib[*] exceptis, infra clarius oſtendemus. Oriẽtalis enim & vrbis Cõſtãtinopolitanę præfecti, primicerij que ac præpoſiti ſacri cubiculi cum Duce Libyę prætermittuntur, pluriũ etiam numerorũ militum ſimbola, & aliorum inſignia deſũt Itaq; præter mendas, quę nõ paucę reperiuntur, aliquot folia hic deſiderari ſuſpicor. Milites verò palatinosq; ciuilibus magiſtratibus Notitia commiſcens, dignitates confundere videtur: Sed hoc non temere, nec ſine ratione: cùm enim quinque dignitatum gradus inueniantur, Illuſtrium, Spectabilium, Clariſſimorum, Perfectiſſimorum, & Egregiorum, Illuſtrium ordines præmittit, mox Spectabilium ſequuntur, prout ſunt digniores, & in Lateculo deſcripti reperiebantur quo ordine hinc ſumpto, Iuſtinianus quoſque ſub ſuis titulis digeſtos, in ſuo Codice diſponit: & eadem fermè ſeriè in quadam conſtitutione ſingulos Zeno recitat,[a] vt illos ex hac Notitia hauſiſſe videatur, quæ Egregios, velut infimos, ac omni ditione carentes omittit. In quocunq; verò dignitatis gradu tres claſſes ſunt, vna Magiſtratuũ ciuilium, alia Militarium, tertia Palatinorum. Inter Illuſtres ciuiles præcedunt Præfecti, his Magiſtri militum ſuccedunt deinde Palatini nempè officiorum Magiſter, Quæſtor, Præpoſitus Cubiculi. Comites largitionum. & rerum priuatarum. Vltimum Comites domeſticorum equitum & peditum locum tenet, & omnes cum ſuis inſignibus repræſentantur, nec alij præter hos, & Senatores ſeu patricios hoc titulo gaudebant, Spectabilium ſimiles ordinantur Claſſes: ſed in his primi ſunt palatini, videlicet, Caſtrenſis, Primicerij Cubiculi, & notariorum, qui Lateculo præerant. & Magiſtri ſcriniorum. His ciuiles, id eſt, prouinciarum magiſtratus ſunt proximi. nempe Proconſules, Comes Orientis, Præfectus Auguſtalis. & Vicarij Poſtremi Spectabilium ſunt Comites. Ducesque rei militaris in limitibus degentes Vltimus eſt ordo Clariſſimorum, inter quos præcipui erant tres prouinciarum ciuiles magiſtratus, id eſt Conſulares, Correctores. & Præſides, quorum ſingulas prouincias. ſub Spectabilibus quidem magiſtratibus ciuilibus Notitia repræſentat. Ipſorum verò Rectorum inſignia aut officia non oſtendit, ſed ea in Conſulari Paleſtinæ & Præſide Thebaidis, velut omnium typis in Oriente demonſtrantur. Cæteri. inquit Notitia. Conſulares, & Præſides ad ſimilitudinem Conſularis Paleſtinæ & Præſidis Thebaidis officium habent: Perfectiſsimi verò in curia, vt puto, librariorum hic ſunt prætermiſſi.

a in l. vlt. ſcilicet. C. vbi Senat. vel clariſs.

Idem ordo in Occidente obſeruatur. in quo nec P. P. Galliarum, nec Primicerij præpoſitivè ſacri cubiculi inſignia apparent. Aliquid tamen ibi cernitur, quod in Oriente omiſſum fuerat. Correctoris enim Apuleiæ & Calabriæ, item Perfectiſſimi Præſidis Dalmatiæ, velut aliorum Correctorum, & Perfectiſſimorum exemplar, officia, & inſignia repræſentantur, quæ in Orientis Notitia prætermittuntur, vbi Præſidem Arabiæ Perfectiſsimum fuiſſe conſtat. Conſtantino enim imperante Theodorus Præſes Arabiæ vir Perfectiſsimus appellatur. [b] Idem arbitror, & de Iſauriæ Præſide, qui tempore huius Notitiæ ab earũ Ducibus. & Comitibus Præſidum vices agentibus regebantur. Et ideo hi in catalogo aliorum Præſidum, qui erant Clariſsimi, non reperiuntur. Vbique verò obſeruant, vt ſemper digniores in quoquo ordine præmittantur, id eſt, vt non modo Illuſtres Spectabilibus, & hi Clariſsimis, & rurſus hi Perfectiſsimis præferantur, ſed & in quaqua horum Claſſe præſtantiores ſemper præcedunt. Nam inter Illuſtres prius præfecti, deinde militum magiſtri, mox Palatini nominãtur. Idemque in Spectabilibus obſeruatur. Senatores verò Patricij Coſſ. Prætores. & Aediles omittuntur, nam Patricij adminiſtrationem non habebant: Conſules præter inane dignitatis nomen nullam ferè auctoritatem retinebant: Prætores tunc temporis. & Aediles. nulli in prouinciis erant. & in vrbe modicum ius habentes, inter eos. qui imperio vtebantur, recenſendi non erant, & ideo hic reticentur.

b in l. 18. C. de pœnis.

NOTITIA.

SVb diſpoſitione virorum Illuſtrium Præfectorum Prætorio per Orientem Diœceſes infra ſcriptæ.

Oriens, Aegyptus, Aſiana, Pontica, Thracia.

Prouincia Orientis XV.

Paleſtina, Phœnice, Syria.

Cilicia Cyprus, Arabia. Et Dux & Comes rei militaris.

Iſauria Paleſtina ſalutaris: Paleſtina ſecunda

Phœnice Libani, Euphratẽſis, Syria ſalutaris.

Oſrhoena, Meſopotamia, Cilicia ſecunda.

Aegypti VI.

Libya ſuperior: Libia inferior.

Thebais: Aegyptus.

Arcadia: Auguſtanica.

Aſianæ X.

Pamphylia, Helleſpontus,

Lydia: Piſidia.

Lycaonia: Phrygia Pacatiana.

Phrygia ſalutaris.

Lycia: Caria. Inſulæ.

Pontica XI.

Galatia: Bithinia; Honorias.

Cappadocia prima; Cappadocia ſecunda: Paphlagonia.

Pontus Polemoniacus, Hellenopontus. Armenia prima.

Armenia ſecunda: Galatia ſalutaris.

Thracia

Thraciæ VI.

Europa: Thracia.
Hæmimontis Rhodope.
Mœſia ſecũda: Scithia. Officium viri Illuſtis Præfecti Prætorio Orientis.
Princeps.
Cornicularius.
Adiutor.
commentarienſis.
Ab actis.
Numerarij.
Subadiuuæ.
cura Epiſtolarum.
Reperendarius.
Exceptores.
Adiutores.
Singularij.
Præfect. P. euectiones annuales nõ habet, ſed ipſe emittit.

COMMENTARIVM.

ILLVSTRIVM & ſpectabiliũ magiſtratuum præmiſſo ordine, quo à Notitia ſunt repræſentandi Conſulares, Præſidales. Correctoreſque prouinciæ ſigillatim recitantur; nec enim plures earum hoc tempore reperiebantur differentiæ. Hic verò duorum Præfectorum Prætorio, Orientis & Illyrici diœceſes cũ cuiuſque prouinciis & præcipuis officiis explicãtur, quæ vt facilius intelligantur, ego non ſeruata Illuſtrium & ſpectabilium ſerie, ſed ciuilibus magiſtratibus à militaribus & palatinis diſtinctis, alio ordine ita vtriuſque Imperij dignitates ſummatim colligendas eſſe putaui.

Erant in Oriente duo Præfecti Prætorio, alter Orientis, alter Illyrici, quibus LX. prouinciarum magiſtratus parebant. Præfecto Orientis ſuberat Proconſul Aſiæ cum II. Præſidibus, Comes Orientis cum XV. Præfectus Auguſtalis cum XL. Tres Vicarij, videlicet Aſianæ cum VIII. Ponticæ cum XI. Thraciæ cum VI. Qui cum Aſiæ Proconſule ſunt XLIX. prouinciarum rectores. Præfectus verò Prætorio Illyrici Proconſuli Achaiæ imperabat, & duabus Vicariis Macedoniæ, cum VI. prouinciis, & Daciæ cum aliis V. Itaque omnes Orientis computatores Proconſules erant prouinciæ LX. Porro hic eſt animaduertendum, cum inter XV. Orientis prouincias ſcribitur DVX ET COMES REI MILITARIS ISAVRIÆ, legendum eſſe PRÆSES ET COMES REI MILITARIS Iſauriæ, quemadmodum infra in eo Comite, & Præſide habetur. Nec facile eundem Ducem & Comitem appellatum reperiemus, ſicut nec Ducis nomen Comiti præpoſitum. Ideo autem hic ciuilibus magiſtratibus inſeritur, quia cum Iſauria Præſidis eſſet prouincia, à Comite tamen rei militaris regebatur, qui idem officio Præſidis fungebatur. Quoniam verò inter Comites recenſetur ea ratione ſuprà in Indice, inter XV. prouinciarum Præſides non connumeratur.

In Occidente quoque erant duo Præfecti Prætorio alter Italiæ alter Galliarũ; Ille prouinciis XXIX. cum Proconſule imperabat, ſcilicet XV. In Italia. VI. in Africa. VI. in Illyrico. Præfecto Galliarum ſuberant prouinciæ XXIX. nempè Vicarij III. Hiſpaniarum cum Præſidibus VII, Galliarum ſeu prouinciarum XVII, & Britanniarum cum V. Quæ ſunt prouinciæ Occidentis LVIII. & iuncta aliis Orientis efficiunt CXVIII. prouincias. Rurſus in Oriente V. Magiſtri equitum peditumque reperiebantur II. Præſentales, alij III. per Orientem, Thracias, & Illyricum, cum vexillationibus Equitum XLI. Legionibus peditum XLI. & auxiliis item peditum LXXI. Præterea duo Comites domeſticorum, alter ſcholæ peditum, alter equitum, qui Principem ſemper comittebantur. In limitibus verò erant Comites rei militaris duo, & Duces XIII. qui plures equitum peditumque copias ex his, quæ Magiſtris militum parebant, & alias ſecum habebant; in Occidente tres tantùm magiſtri reperiebantur, duo in præſenti, alter peditum, alter equitum, tertius item Equitum per Gallias cum vexillationibus Equitum XLII. & auxiliis LXV. Duo quoque vt in Oriente. Comites protectorum Equitum peditum. In limitibus Occidentis Comites. VI & Duces XII. excubabant. In palatiis verò vtriuſque Imperij Comes officiorum; largitionum, rerum priuatarum; Quæſtor Præfectus ſacri cubiculi, Caſtrenſis: Primicerius notariorum, & ſcriniorum magiſtri morabantur, de quibus ſuo loco diſſeretur.

Hæ ſunt Notitiæ dignitates vtriuſque Romani Imperij, quæ ex maiore laterculo prodeuntes, illius magnitudinem ac vires patefaciunt, quæ cum in Illuſtres, ſpectabiles, Clariſſimos & Perfectiſſimos digerantur, horum origo altius repetenda ac plenius eſt explicanda. Sed, vt initio totius Notitiæ apertior facies appareat, vniuerſum eius argumẽtum in quoſdam ramos ſeu capita ſummatim diſtincta antè præfixi.

- *Dignitates Orientalis Imperii Romani.*
  - *Illuſtres.*
    - *Præfectus Prætorio Orientis ſub quo Prouinciæ.I.*
    - *Præfectus Prætorio Illyrici ſub quo Prouinciæ.X.*
    - *Præfectus vrbi Conſtantinopolis.*
    - *Magiſtri militum.V.*
      - *Præſentales.II.*
      - *Per Orientem.*
      - *Per Thracias.*
      - *Per Illyricum.*
    - *Præpoſitus ſacri cubiculi.*
    - *Magiſter officiorum.*
    - *Quæſtor.*
    - *Comes Largitionum.*
    - *Comes rerum priuatarum.*
    - *Comes domeſticorum equitũ*
    - *Comes domeſticorum peditũ.*
  - *Spectabiles.*
    - *Primicerius Cubiculi.*
    - *Caſtrenſis Palatij.*
    - *Primicerius Notariorum.*
    - *Magiſtri Scriniorum.IIII.*
      - *Memoriæ.*
      - *Epiſtolarum.*
      - *Libellorum.*
      - *Epiſtolarum Græcarum.*
    - *Proconſules.II.*
      - *Aſia.*
      - *Achaia.*
    - *Comes Orientis.*
    - *Præfectus Auguſtalis.*
    - *Vicarij.V.*
      - *Aſiana.*
      - *Pontica.*
      - *Thracia.*
      - *Macedonia.*
      - *Dacia.*
    - *Comites rei militaris.II.*
      - *Ægypti.*
      - *Iſauriæ.*
    - *Duces.XIII.*
      - *Per Aegyptũ.II.*
        - *Lybiæ.*
        - *Thebaidis.*
      - *Per Orientẽ.VI.*
        - *Phœnices.*
        - *Euphratenſis & Siriæ.*
        - *Paleſtinæ.*
        - *Oſrhœnæ.*
        - *Meſopotamiæ.*
        - *Arabiæ.*
        - *Armeniæ.*
      - *Per Ponticam.I.*
        - *Mœſiæ ſecundæ*
      - *Per Thracias.II.*
        - *Scythiæ.*
        - *Daciæ ripenſis.*
      - *Per Illyricum.II.*
        - *Mœſiæ primæ.*
        - *Paleſtinæ.*
  - *Clariſſimi.*
    - *Conſulares.XV.*
      - *Per Orientem.V.*
        - *Phœnices,*
        - *Syriæ.*
        - *Ciliciæ.*
        - *Cypri.*
      - *Per Aſianã.III.*
        - *Pamphiliæ.*
        - *Helleſponti.*
        - *Lydiæ.*
      - *Per Ponticã.II.*
        - *Galitiæ.*
        - *Bythyniæ.*
      - *Per Thracias.II*
        - *Europæ.*
        - *Thraciæ.*
      - *Per Illyricũ.III.*
        - *Cretæ.*
        - *Macedoniæ.*
        - *Daciæ mediterraneæ.*

- *Clariſſimi.*
  - *Correctores.* II.
    - *Auguſtanicæ.*
    - *Paphlagonia.*
  - *Præſides:* XLII.
    - *Per Aegyptum.* V.
      - *Lybiæ ſuperioris.*
      - *Libyæ inferioris.*
      - *Thebaidos.*
      - *Ægypti.*
      - *Arcadiæ.*
    - *Per Orientem.* VIII.
      - *Paleſtinæ ſalutaris.*
      - *Paleſtinæ ſecundæ.*
      - *Phœnices Libani,*
      - *Euphratenſis.*
      - *Syriæ ſalutaris.*
      - *Oſrhœnæ.*
      - *Meſopotamiæ.*
      - *Ciliciæ ſecundæ.*
    - *Per Aſianam.* VII.
      - *Piſidiæ.*
      - *Licaoniæ.*
      - *Phrygiæ Pacatianæ.*
      - *Phrygiæ ſalutaris.*
      - *Lyciæ.*
      - *Cariæ.*
      - *Inſularum.*
    - *Per Ponticam.* VIII.
      - *Honoriados.*
      - *Cappadociæ primæ.*
      - *Cappadociæ ſecundæ.*
      - *Helleſponti.*
      - *Ponti Polemoniaci.*
      - *Armeniæ primæ.*
      - *Armeniæ ſecundæ.*
      - *Galatiæ ſalutaris.*
    - *Per Thracias.* IIII.
      - *Hæmimontis.*
      - *Rhodopes.*
      - *Mœſiæ ſecundæ.*
      - *Scythiæ.*
    - *Per Illyricum.* VIII.
      - *Theſſaliæ.*
      - *Epyri veteris.*
      - *Epyri nouæ.*
      - *Daciæ ripenſis.*
      - *Mœſiæ primæ.*
      - *Prævaliſanæ.*
      - *Dardaniæ.*
      - *Macedoniæ ſalutaris.*
- *Perfectiſſimi.*
  - *Præſes Arabiæ.*
  - *Præſes Iſauriæ*

De Illuſtribus, Spectabilib. & Clariſsimis. Cap. II.

QVINQVE dignitatũ gradus ſibi proxime ſuccedentes ſub Principibus Rom. inuenti fuere, Illuſtris, Spectabilis, Clariſsimi, Perfectiſsimi, & Egregij, quorum tantum tres Notitia non meminit. Hi tempore Romanæ Reipublicæ in vſu non fuere, ſed poſtea ad diſtinguendas ſublimiores perſonas ſunt inſtituti. Clariſsimi nomen primũ Senatoribus eſt attributum, quod iam imperante Tiberio introductum erat. Siquidem Caius Caſsius Longinus, qui eo tempore vixit, claras perſonas ſenatoris vxores, aut filias vocat.[a] Aelius quoq; Marcianus, qui ſub Pio floruit,[b] Senatores Clariſsimos viros dicit,[c] Marcus Antoninus Saluium Iulianum;[d] Seuerus & Antoninus Proconſules & Præſides,[e] eodem nomine appellant.[f] Illuſtris vero epitheton, quando inuentum ſit, non conſtat. id ſerius inſtitutum eſſe videtur, quia neque Plinius Plutarchusvè, aut alij illius ſeculi ſcriptores, huius tituli meminerunt. Quin Plin. Iun. Conſulares Clariſſ.[g] appellat quos inter primos illuſtres fuiſſe conſtat: vereor inquit clariſſ. Coſſ. ne mihi Maſſa ſilentio ſuo præuaricationem obiiceret. Vnius vero Vlpiani legis verba,[h] de Illuſtribus tractantia à compilatoribus addita non eius eſſe credi poteſt. Patricios primum Illuſt. denominatos fuiſſe Iſidorus ſentit,[i] Erat hæc ſumma in Imperio dignitas, quæ à Patricijs ab Augusto inſtitutis originem habuit. Is iam ſenex, quindecim Senatores ſingulis menſibus elegit, quorum conſilio in expediendis negotijs vtebatur, poſtea viginti annuos à Senatu accepit, & ab eo obtinuit, vt quicquid cum iis, & Tiberio, & Conſulibus nepotibuſque & aliis ab eo conuocandis ſtatuiſſet, ratum eſſet, ac ſi à toto Senatu decretum fuiſſet.[k] Hi poſteà ſummi Senatores. & Patricij fuere, qui arbitrio Principis electi, ſoli ſententiam in Senatu dicebant, eos Hadrianus eximios ad hoc munus eligebat. Spartian.[l] optimos, inquit, quoſque de Senatu in contubernium Imperatoriæ maieſtatis adſciuit, quos ſecum habitare voluit. Itaque in duas claſſes Senatus diuidi cœpit, Illuſtrium & Clariſsimorum; propriè Senatores erant Patricij, qui præcipuus in Imperio gradus habebatur.[m] Vnde patriciatus dignitas à Suida, & legibus ſumma vocatur. Hi publica negocia tractabant, & de criminibus iudicabant. Tacitus,[n] Iam primum, ait, publica negocia, & priuatorum maxima, apud patres tractabantur, dabaturque primoribus diſſerere. Idem, Priores Senatus intimas delationes exercebant. Alexander Imp. inquit Lampridius doctiſsimos, & ſapientiſsimos Iureconſultos non minus quinquaginta in conſilio habet, quorum ſententiis S.C. conficiebantur, & iſtud conſiſtorium Principis vocabatur[p] poſtea conſiſtoriana dignitas eſt dicta,[q] & ipſi Senatores Patricij Comites conſiſtoriani, quam dignitatem à Conſtantino inuentam Zoſimus autumat,[r] & lege cautũ, vt ſupra præfectos prætorio ſederent.[s] A Principe codicillis creabantur, quod non ſolum iura,[t] ſed & Tacitus[u] ſignificant, Loquens enim de Claudio, ait, Iisdem diebus in numerum patriciorum adſciuit Cæſar vetuſtiſsimum quemque è Senatu, aut quibus clari parentes fuerant, paucis iam reliquis familiarum quas Romulus maiorum, & L. Brutus minorum gentium appellauerat: Hæc ille. Quod verò Principi in arduis rebus conſulerent, & ei vice parentis eſſent, patricij ſunt nuncupati.[x] Quorum loco hodiè Cardinales Romæ ſucceſsiſſe videntur, qui & ipſi Summo Pontifici aſsiſtentes, magnis in negociis conſulunt. Cæteri verò inferiores Senatores Clariſsimi ſunt vocati, Vlpianus,[y] Clariſsimarum, inquit, fœminarum nomine, Senatorũ filias non haberi, niſi clariſsimos viros ſortitæ ſunt; tam diu enim clariſsima fœmina erit quam diu Senatori nupta eſt, vel clariſsimo. Senatorem hic non patricium intelligit, ſed alios inferiores in ſenatu clariſsimos.[z] Vndè clariſsimatus dignitas pro ſenatoria accipitur. Valentinianus A.[a] Equites, ait, Romanos, ſecundum gradum poſt clariſsimatus dignitatem, obtinere iubemus. Sed etſi hi duo tituli, initio Senatum diſtinxerunt, eiuſque proprii fuerunt, in alios poſtea tranſierunt, ac demum decem magiſtratuum, ſeu dignitatum ordines, quanquã non patricij Illuſtris titulo, ſunt honeſtati, nempe Conſules, Præfecti Prætorio, Vrbi, Magiſtri militum, & officiorum, Quæſtores, Præpoſitus ſacri cubiculi, Comites largitionum, & rerum priuatarum, & domeſticorum, quos eodem ferè ordine Notitia & iura[b] recenſent vt ex eodem fonte manare agnoſcãtur. Hi quanquam non Patricij in Illuſtrium tamen Senatorum numero cenſebantur Vlpianus[c] Senatores, inquit, accipiendos eſſe eos, qui à Patriciis, & Conſulibus, vſque ad omnes Illuſtres viros deſcendunt, quia hi ſoli in Senatu ſententiam dicere poſſunt. Significat incipiendo à Patriciis, qui ſunt ſummi, & Conſulibus deſcendendoque ad Præfectos, & magiſtros officiorum omnes eſſe Illuſtres. & Senatores, quæ verba forte à compilatoribus addita fuere. Eas autem dignitates patriciis minores fuiſſe Zeno ſignificat[d] qui ſtatuit neminem creari poſſe patricium, qui prius Conſul. Præf. Prætorio vel vrbis aut magiſter militum non fuiſſet. Illuſtres his notis ſignificantur V.I. aut INL. vir illuſtris, aut inluſtris, vt veteres ſcribebant.

Cæteri qui à Senatoribus deſcendebant, aut ob aliam cauſam Senatum ingrediebantur, omnes erant Clariſsimi. Quemadmodum vero Illuſtris nomen à Patriciis in alios fuit propagatum, ita & de clariſsimo titulo eueniſſe, qui cum proprius minorum Senatorum eſſet, in prouinciarum magiſtratus, & alios tranſiit, in primiſque Conſules, mox Proconſules Clariſsimi dici cœperũt, ita enim eos Pius Antoninus & Seuerus appellant.[e] quod argumẽ eſt tum ſpectabiles inuentos non fuiſſe, inter quos poſtea Proconſules primi fuere. Inter clariſsimos quoque recepti ſunt Conſulares. i. præſides Conſularib. ornamentis decorati, quorum dignitas Clariſsimatus vocatur.[f] Eodem titulo Correctores prouinciarum.[g] & præſides[h] ſunt honeſtati. Deniq; & Comites ordinis ſecundi, veluti prouinciarum ſcholarum[i] quæ erant numero XI,[k] Silentiarij[l] & alij. Scribebatur autem vir Clariſsimus his notis V.C. cuius rei multa ex legũ ſubſcriptione patent exempla.[m] Iidem ſpecioſi vocantur. Vlpianus[n] ſpecioſæ, inquit perſonæ accipiuntur clariſsimæ, vel quæ ornamentis ſenatoriis vtuntur; nobiles quoq; appellantur[o] tanquam notabiles, & bonorum luce conſpicui.[p] Poſtremo medius & tertius ordo ſpectabiliũ ſenatui eſt inſertus, treſque ſenatorum ordines Illuſtrium & ſpectabiliũ, & Clariſsimorũ facti fuere. Iſidorus[q] primi, inquit, ſenatorum dicuntur Illuſtres, ſecundi ſpectabiles, tertij clariſsimi: Nam inferius quartum aliquod genus non eſt, ſ. ſenatorum, ſed extra ſenatum alij gradus Perfectiſsimi, & Egregij fuere. Porrò ſicut Illuſtrium, ita & ſpectabilium decem aliæ factæ ſunt dignitates, vt Primicerius ſacri cubiculi. & notariorum, Comes Caſtrenſis, magiſtri ſcriniorum, Proconſules, Comes Orientis, Præfect.[r] Auguſtalis Vicarii, Comites. Duceſque rei militaris, qui eodem quo à notitia ordine à Zenone[s] recenſentur. Notarij quoque tribuni, qui laterculum maius tractabant, à Zenone[t] ſpectabiles vocantur Hiſque notis ſpectabilis ſignificabatur V. S. quod nomen etiam nunc in quibuſdã Germaniæ regionibus eſt in vſu, in Italia ſordeſcit, quo vix viliſsimi hodie dignantur. Hos Græci ἀγελαίους appellant[u] Clariſſimos verò λαμπροτάτους quæ vox Latine ſplendidiſsimum ſonat. Spectabiles quandoque clariſsimi vocãtur, quod inde euenire arbitror quia in Senatum recepti duplici titulo gaudebant. Sic Duces Clariſsimi dicũtur[y] qui ſunt ſpectabiles.[z] & Silentiarij ab Anaſtaſio Clariſsimi appellantur,[a] qui etiam ſpectabiles erant,[b] & tribuni notarii laterculum maius tractantes. Nomen ſpectabilis ſemel vſurpatur à Paulo Iureconſulto, qui Præfectum vigilium ita vocat.[c] Sed vbi gradus qui eſt ſu-

[a] l. 2. § pen. de origine iuris.
[b] l. curator. 5. de curatorib. furio.
[c] l. 2. de his qui ſunt ſui vel alieni iur.
[d] l. deferre. 18. in prin. de iure fiſci.
[e] l. Diui. 17. de iur. patro.
[f] l. 3. C. ex quib. cauſ. infam. irrogat. l. 1. C. ſi ex fals. inſtrum.
[g] epiſt. vl. lib. 7.
[h] l. vlt. de Senat.
[i] lib. 9. orig. ca. 4.
[k] Dion. lib. 55.
[l] in Hadriano.
[m] Dion. lib. 55.
[n] l. 3. & vlt. C. de conſu. § filius fa. Inſtit. quib. mod. ius patr. pot. ſol.
[o] lib. 4. annal.
[p] l. vlt. C. de offi. diuer. iud.
[q] l. quicunque, C. de procur.
[r] lib. 5.
[s] d. l. vlt. C. de Conſulib.
[t] d. l. vlt.
[u] lib. 2.
[x] l. vl. C. de Cõſ.
[y] l fœmina. 8. de Senatoribus.

[z] l. 2. C. de his qui ven. atat. impet.
[a] l. vlt. C. vbi ſen. vel clariſ.
[a] in l. 1. C. de equeſtri dignit.
[b] d. l. vlt. C. vbi ſenator. vel Clariſſ. & l. 1. & 2. C. de Praf. Prat. vrb.
[c] in l. vlt. de Senatoribus.
[d] in l. 3. c. de Conſulib.
[e] in coll. l. Rom.
[f] in l. 3. C. de his qui no. infam. l. 1. C. ſi ex falſ. inſtrum.
[g] l. 2. C. de dome. & protector
[h] l. 1. C. vt om. iud. ciuil. l. ſi poſt. 4. C. de iur. & fact. ignor.
[i] d l. 1. C. vt omnes iud. ciuil. l. praſes. 5 C. de pign. l... C. de ordine iudicior.
[k] l. 2. C. de priui. leg. ſcholar.
[l] l. vlt. C de loc.
[m] l. vlt. C. de ſilentiar.
[n] l. 6. C. de iur. om. iud. l. vl. C. de fiſca. vſurp. & multis alijs in locis.
[o] l. ſpecioſas. 100. de verbor. ſign.
[p] l. vlt. § fin autem teſta. C. de cur. fur. l. omnium C. de teſtam.
[q] l. 3. C. de mercatoribus.
[r] lib. 9. etymologi. cap. 4.
[s] in d. l. 1. C. vt omnes iam cit.
[t] l. 2. C. de primicer.
[u] Nouella. 23. & ſeq.
[x] Nouella 71.
[y] in l. 2. § ita Clariſſimo Duci & ſeq. C. de off. P. P. Africa.
[z] l. penult. C. de appellat.
[a] l. vlt. C. de ſilentiar.
[b] l. omnimodo. 30 § fin C. de inoffi. teſtamen.
[c] l. 2. C. de primicer. l. neque 18. C. de decurion.
[d] in l. 3. in princip. de offi. praf. vigil.

pra clariſſimum non ſignificatur. quicquid ſenſerit Accurſius neq. enim ſpectus vigilũ erat magiſtratus, a nec pluris quam præſes vt Spectabilis poſſet nominari, quod & Placentinus animaduertit, præterea proconſul poſteà ſpectabilis, [b] tum clariſſimus fuit. Itaque conſtat nondum ſpectabilis dignitatem tum inuentam fuiſſe, & illud verbum vel a compilatoribus additum, vel ad honeſtandum Præfectum vigilum, non denotandum honoris gradum poſitum.

Illuſtres, Spectabiles, & Clariſſimi hoc priuilegio fruebantur, vt per ſe ipſos lites ciuiles, aut criminalem intentatum actionem exercere non poſſent, ſed per procuratores id agere compellebantur. Indignum enim videbatur ſpecioſas perſonas cum inferioribus cauſam dicendo ante iudices ſtare. [d] Poſtea ſpectabilibus & clariſſimis conceſſum eſt, vt ipſi per ſe litigare poſſint. Habebant & Illuſtres, ſed non Spectabiles, aut Clariſſimi, hoc præcipuũ, vt rei criminum facti, à nullo quam à Principe, vel eo cui Princeps cauſam delegaſſet, poſſent iudicari. Quo tempore etiā præſentes, cum iudicibus tamen in inferiore auditorij parte ſedebant, ne litigantium modo ſtare cogerentur. A iudicibus quoque inconſulto Principe condemnari non poterant, ſed tantum abſolui: [l] nec niſi ex ſcripto in iudicium vocari vocatique ſe iudicio ſtaturos, aut iudicatum ſoluturos, ſatiſdare non compellebantur, ſed ſatis erat etiam criminaliter accuſatos id iuramento promiſiſſe. Cum præſidibus prouinciarum honoris gratia in tribunali ſedere poterāt etiam qui honorarias has dignitates obtinuiſſent, niſi ipſi litigaſſent, nam quo tempore illorũ cauſæ agitabantur, ab eo loco abſtinebant. Valentinianus A. [o] Sciant, inquit, Principes & cornicularij, & primates officiorum, & iudices etiam ternas libras auri a ſuis facultatibus eruendas, ſi honoratis viris, quibus etiam conſiſtorij in noſtrum ingrediendi facultas præbetur, ſecretarij iudicum non patuerit ingreſſus, aut reuerentia non fuerit in ſalutatione delata, aut ſedendi cum iudice ſocietas denegata: Hæc ille. ex cuius verbis apparet eos etiam reuerenter ſalutatos fuiſſe, poſſunt etiam illuſtres quas ferunt ſententias, per officiales ſuos recitare: cæteri ex ſcripto legere tenentur. Aliis præterea perfectiſſimorum immunitatibus gaudebant, de quibus infrà dicetur.

Turpibus quoque lucris Illuſtres abſtinere oportebat, nec vltra trientem vſurarum accipere; [t] nec vilem vxorē ducere quod vltimũ poſtea eſt ſublatũ. [m] Illuſtres etiam illuſtriſſimi promiſcuè vocabantur, [n] aliiſque ipſi cis nominibus honeſtabantur, vt SVBLIMISSIMI atque EXCELLENTISSIMI ſic nominatus Quæſtor Palatij, quem illuſtrem eſſe conſtat. [y] Item EXCELSI GLORIOSISSIMIQ. ET MAGNIFICI dicebantur, quo nomine & ipſi Principes gaudebant. Si quis cum Illuſtri viro, & præcipuè Præfecto Prætorio, vel vrbi loquebatur, vel ad eum etiam Princeps ipſe ſcribebat, his verbis appellabat, VESTRA MAGNIFICENTIA, [r] vel ILLVSTRIS MAGNIFICENTIA TVA, [u] aut CELSITVDO, quo titulo hodiè Principes paulò Regibus inferiores honeſtantur, item SVBLIMITAS, [y] & MIRANDA SVBLIMITAS, [a] MAGNITVDO, EMINENTIA, [b] Græcè ὑπεροχή, quod verbum Interpres vertit EXCELLENTIA, EXCELLENS AVCTORITAS TVA ſcripſit Iulianus. [d] SINCERITAS TVA erga P. V. Valentinianus. [e] & erga P. P. Valens [f].

Sedes quoque Præfecti Prætorio AMPLISSIMA vocatur, [g] quandoque MAGNIFICA. [h] nonnunquā EXCELSA & EMINENTISSIMA. [k]

Cum Spectabili loquens, dicebat, VESTRA SPECTABILITAS. [l] cum clariſſimo VESTRA CLARITAS. Ita ad Agerochium clariſſimum præſidem Æmimontis in Thracia Iuſtinianus ſcribit. [m] Aliquando VESTRA SINCERITAS, [n] VESTRA GRAVITAS, vt Valentinianus Honoratum Conſularem Byzantij appellat. [e] Diocletianus Serapionem, [f] qui ex hoc deprehenditur præſes fuiſſe, vt voluit Azo, non præfectus prætorio, vt credidit Accurſius. Nā & ibi diſertè præſidiale iudiciũ nominatur. VESTRA REVERENTIA. & VENERATIO dixit D. Baſilius Terentio Comiti ſcribens: & veſtra poteſtas, [t]

Tantum verò his dignitatibus præditos honorandi ſtudium fuit, vt tribus auri libris mulctarentur, qui eo ſuo titulo, vel honorifico nomine non appellaſſent, aut colloquendo, vel ſcribendo reuerenter non ſalutaſſent. [f] Valentinianus, [g] Ternas, inquit, auri libras pendent, ſi honoratis viris reuerentia non fuerit in ſalutatione delegata. Sed nec inferiores magiſtratus maioribus ſe æquare poterant Præſidibus enim prouinciarum Illuſtres viros fratres appellare non licebat multa in eum qui hoc auſus eſſet impoſita. [i]

DE PERFECTISSIMIS. Cap. III

TRES præmiſsi tituli ad Senatorum ordines honeſtandos inuenti fuere ſequētes extra Senatũ ad alios exornandos ſunt excogitati. Conſtantinus enim vt plures extolleret, inquit Euſebius, [m] multa honorum genera adinuenit. Primi ergo poſt clariſsimos inſtituti ſunt equitibus digniores Perfectiſsimi. Conſtantinus: [n] Senatores, ait, veniam ætatis impetrantes apud officium P. V. de ſuis moribus, & honeſtate perdoceant, perfectiſsimi apud vicariam præfecturam: [o] equites Romani apud Præfectum vigilum. Hæc ille. Equites enim ſecundum poſt clariſsimos locum habebant, [r] eos perfectiſsimi præcedebant à quibus proprio titulo diſtinguuntur. Et licet Macrobius; [s] M. Valerium Probum, qui diu eques militauerat, virum perfectiſsimum appellet, is non ab equeſtre militia, ſed à Principe hunc honorem obtinuerat, qui codicillis ab Imperatoribus concedebatur. [a] Hic eſt iſte Probus, qui marmorum vetuſtiorum notas interpretatur, & P. P. Illyrici fuit, [b] ad quem iura extant, & Auſonij epigrammata. Perfectiſsimi etiam honore decorabantur, qui minimas prouincias regebant, vt erat Præſes Arabiæ, & Dalmatiæ quem inter perfectiſsimos Notitia locat. Idem credo de Præſide Iſauriæ, qui in Præſidum Clariſsimorum catalogo non legitur. Rationales etiam perfectiſsimi dicebantur, ita Baſsianum vocat Symmachus. [t] Eodem honore ornabantur capita ſcriniorum, Comitis largitionum, [e] & eius Comites per diœceſes. Conſtantinus enim Tertullianum Comitem largitionũ Diœceſeos Aſianæ virũ perfectiſsimum appellat. [f] & Leo, [g] magiſtrum cenſus, qui poſtea eſt factus clariſsimus. [h] Perfectiſsimos his verbis appellabant etiam Imperatores GRAVITAS TVA l. 1. C. de his qui ſe deter.

Quando inuenti fuerint perfectiſsimi non conſtat, ſed vetuſtior eorum videtur origo. Narrat enim Diocletianus [i] M. Antonium diſpoſuiſſe, ne eminentiſſimorum, & perfectiſsimorum liberi pœnis plebeiorum afficiantur; Nullibi tamen de his in Pandectis fit mentio. Quemadmodum verò tres Comitum ordines inuenit Conſtantinus, totidem credendum eſt ab eo perfectiſſimorum claſſes diuiſas fuiſſe. Erant enim primi, ſecundi, & tertij ordinis perfectiſſimi: quales multi in ſcrinijs largitionum nominantur. Hæc dignitas his notis ſcribebatur V. P. id eſt vir perfectiſſimus cuius rei exemplum, eſt in inſcriptione cuiuſdam reſcripti Conſtantini, [l] quæ eſt huiuſmodi, Conſtantinus A. Theodoro V. P. Præſidi Arabiæ. perfectiſsimorum meminit. & Ammianus [m]. Loquens enim de Conſtantino ait, Nec ſub eo Dux quiſquam cum clariſsimatu prouectus eſt, erant enim

[a] l. 2. §. deinde Cornelium. de orig. iur.
[b] l. raptores, 54. C. de epiſ. et cle.
[c] l. 3. C. de his qui not. infam.
[d] l. pe. C. de procuratorib.
[e] Authen. vt ab illuſtrib. & qui ſupra eod. ſunt.
[f] l. vlt. C. vbi Senatores vel clariſſ.
[g] l. pen. C. de dignitatib.
[h] in l. vlt. de off. diuer. iud. et l. 1. C. de off. civ. iud.
[i] l. vlt. 1. de ſent. ex periculo recit.
[k] l. eos. 26. §. 1. C. de vſuris.
[l] l. 1. C. de naturalib. liber.
[m] §. vlt in Auth. quib. mod. natu. effic. ſui. §. quia vero. 1. Auth. vt liceat matri & auiæ.
[n] d. l. ſi. C. vbi ſenat. vel clariſſ.
[o] l. tā dem vtis. 28. C. de epiſ. aud.
[p] l. præcipimus. 32. et l. iubemus 34. C. de appell.
[q] d. l. raptores, 54. C. de epiſc. et cler. in Nouel. 1. ſeu Auth. de hæred. et Falc. Nou. 2. 4. & multis alijs.
[r] §. r. in Auth. vt inſtrumentū. d. l. præcipimus, 32. l. eo caſu 33 C. de app. d. l. vl C. vbi ſenator. vel clariſſimi.
[s] l. 1. C. de veteranis. et in proœmio inſti. in prin.
[t] ep. t. veneratori l. 34. § 1. de el.
[u] l. vlt. C. de off. eius qui vic. alter. gerit.
[y] l. 2. C. de offi. mag. milit.
[a] l. vlt. C. de numer. §. ſcriptum, in Auth. vt iud. ſine quoque ſuf. fragio fiant et in Auth. vt ordin. præſectur. in fi. quæ eſt Nou. 70.
[c] l. arbitrarius. 9. C. de numerar.
[d] l. 9. C. Theo. de curſu publico.
[e] l. pe. C. de num.
[f] in Auth. vt ab illuſt. ...

[g] in Authen. de trien. et ſemiſſe. in fi. et in Auth. vt non fiant pignorat. in fi.
[d] in l. 10. C. T. de curſ. publico.
[e] in l. xx. C. Th. eod. tit.
[f] in l. 35. C. Th. eod. tit.
[g] l. 3. C. de num.
[h] d. l. fin. C. vbi ſenator. vel clariſſ. l. 16. C. T. de curſu publico.
[i] Rubr. C. de nume. Sedis excel.
[k] l. x. C. de præpoſ. ſacr. cubic.
[l] x. C. de apoc. publ.
[m] in Authen. vt quæ mutuū dant agricolæ. quæ eſt Nouella 3 x.
[n] l. vniuer. 9. C. vbi cauſæ fiſc.
[o] l. 1. C. de off. comit rer. priuat.
[p] l. 3. C. de pedan. iudicibus.
[q] Optatus ad Parmen. lib. 1.
[r] l. x. C. de offic. diuer. iud. l. potiores. 5. C. de offic. rector. prouin.
[s] in l. vlt. C. de offic. diuerſ. iud. et l. 2. C. de prox. ſacr. ſcrinior.
[t] d. l. 2. C. de off. diuerſ. iud. l. potiores. 5. C. de offic. rect. prouinc. C. de perfectiſſimatus dignitate.
[a] lib. 4. cap. 4.
[e] l. 1. C. T. de his qui ven. ætat. impetra.
[f] l. 1. C. de equeſtr dignit.
[g] li. 6. Saturnal.
[a] l. 1. C. de perfectiſſ. dignit.
[b] l. 2. C. de defenſorib. ciuitatum.
[c] l. 10. C. de pœnis.
[d] epiſt 4 1. lib. 1.
[e] l. ſcrinijs. 7. C. de palat. ſacr. largit.
[f] l. 3. C. fin. reg. l. 1. C. T. eod.
[g] in l. orphanotrophos. 32. C. de epiſcop. & cler.
[h] l. vlt. C. de iur. emphyteu. l. conſulta. 23. C. de teſtam. l. ſecundum 35. C. de donat.
[i] l. Diuo. 11. De quæſtionib largit.

[k] in l. vlt. C. de diuerſ. off. d. l. ſcrinijs. 7. C. de palat. ſacr.
[l] Lex in reis, 18. C. de pœnis.
[m] lib. 21.

enim Perfectiſſimi. id eſt neminem copijs militum præfecit, qui eſſet Senator: ſed eos tantum, qui eſſent Perfectiſſimi Hodie eos qui in minoribus oppidis ius dicunt, inter perfectiſſimos connumerari poſſe crediderim, cum omne, quò ad ius dicendum, quælibet ciuitatis ſit inſtar prouinciæ.[a] Sunt enim vt olim Præſides Arabię, & Dalmatię: Maximis verò ciuitatibus, & Metropolitanis præfecti velut locum Proconſulum tenentes, Spectabiles vocari poſſent: Qui verò mediis ius dicunt, Clariſſimi.

[a] gl. in l. vlt. in verb. i. vna prouincia. C. de long. temp. præſcrip.

Priuilegium habeant V. P. ne ipſi, vel eorum liberi, vſque ad pronepotes criminis cauſa torquen poſſent, nec plebeiorum pœnis ſubijci.[b] quare nec in metallum damnari, nec furcæ affigi, nec viui exuri conſueuerant,[c] nec fuſtibus cędi.[d] Hodie hic titulus penitus in deſuetudinem abijt.

[b] d. l. Diuo. 11. C. de quæſtionib.
[c] l. mortu. 9. §. iſta. de pœnis.
[d] gl. in d. l. Diuo.

De egregijs Cap. IIII.

INTER ordinarias dignitates eſt & Egregiorũ, quam, etſi à Notitia omiſſam, præterire nolui, cum eius Iura meminerint. Hoc honore infra perfectiſſimos fungebantur, qui eum codicillis à Principe obtinuiſſent, quemadmodum in alijs dignitatibus obſeruabatur Conſtantius,[e] ſcribens ordini Cæſenatium. Si quis, inquit, clariſſimæ meruerit infulas dignitatis, nec indulti muneris gratiam codicillorum allegatione perceperit, imperratæ fructum dignitatis amittat: Hæc ille. Itaque ſicut ſine codicillis nemo ſe clariſſimum, ita nec egregium, perfectiſſimumve dicere poterat. Hæc dignitas ſordidis aut vilibus non dabatur. Conſtantinus[f] ad Bitbynios, Monetarijs, ait, nec dignitas perfectiſſimatus tribuitur, nec ducenæ, vel centenæ, vel egregiatus.

[e] leg. 42 C. T. de decurionib.
[f] l. 1. C. T. de priuileg.

Egregij in primis erant Scriniarij Principis, qui poſtea tribuni notarij palatij creabantur. Caſsiodorus,[g] ad Senatum vrbis loquens de patre Caſsiodoro, Pater inquit, candidati, ſub Valentiniano Principe geſsit Tribuni & Notarij laudabiliter dignitatem. Honor qui tum dabatur Egregijs, cum ad Imperiale ſecretum tales conſtet eligi, in quibus reprehenſionis vitium nequeat inueniri; Hæc ille. Quorundam etiam prouinciarum adminiſtratores, egregij dicebantur. Conſtantinus[h] enim. Eos, ait, quibus prouinciæ commiſſæ ſunt, quique merito ampliſſimarum adminiſtrationum, honorem perfectiſsimatus, vel egregiatus adepti ſunt, frui oportet dignitate indulta. Sed & hic titulus hodie ab vſu receſsit, vt vix infimæ cõditionis, & ima plebe homines, hoc nomine dignentur. Cum verò, à veteribus Iureconſultis egregiæ perſonæ nominantur,[i] ſpecioſas & ſublimes, non autem huius gradus homines ſignificari puto. De egregiis & aliis titulis Lactantius, qui Criſpi filij Conſtantini præceptor fuit ita ſcribit.[k] Nemo egregius, niſi qui bonus, & innocens fuerit nemo clariſsimus, niſi qui opera miſericordiæ largiter fecerit nemo perfectiſsimus, niſi qui omnes gradus virtutis impleuerit. Ad has, & alias honeſtas perſonas ſcribens D. Baſilius, prudentiã veſtrã, Dilectionem, Honeſtatem, Grauitatem, & ſimilia dixit, cuius obſeruationis Græci quam Latini ſtudioſiores fuerũt.

[g] lib. 1. variar.
[h] l. 5. C. T. de decurionib.
[i] l. ad perſonas. 15. de iureiurand.
[k] Diuin. Inſt. l. 5.

Egregiarum perſonarum, eadem ſunt priuilegia, quę & perfectiſsimarum, nam in iure æquiparantur.[l] & ideo ſicut illi, neque hi torqueri, nec plebeiorum ſupplicijs puniri poſſunt. Additur vulgò, vt pro dicendo teſtimonio, vel præſtando iuramento, ad iudicem non vocentur ſed ipſi in proprijs ædibus examinentur, & iuramentum præſtent.[m] Verum id non d[illegible] gradu egregiorum. ſed de omnibus eminen[illegible] perſonis puto intelligi.

[illegible] tatem etiam præbendi tyrones. & munerum p[illegible] natum ſordidorum egregij habent.[n] In[illegible] perſonas à noſtris interpretibus recenſentur [illegible] erdotes,[o] aduocati fiſci, vel Reipublicæ,[p] auditores ſacri palatij Romæ Doctores, & Equites aurati.[q] His addo iuridicos caſtrorũ, qui egregijs minimas prouincias regentibus, poſſunt comparari.[r] Decuriones egregii non ſunt,[s] eorum tamen gaudent priuilegijs.[t] Hi ſunt ciuitatum curiales, conſilij publici cauſa deſcripti. in quo Cynus[u] & Salicetus hallucinantur. Decuriones enim Reipub. conſulunt,[x] & ſunt velut Romæ Senatores, & ideo nec torquentur, nec plebeiorum pœnis ſubijciuntur, quamuis hoc in Æmilia ſeu Longobardia ſeruari Salicetus[y] neget. Hi velut quædam Rom. Senatus ſimulacra clari vocabantur, vt innuit Iuuenal. Satyr. 3. inquiens, clari velamen honoris, ſufficiunt tunicæ ſummis ædilibus albæ.

[l] d. l. Diuo 11 C. de quæſtionib.
[m] d. l. ad perſonas 15. de iureiurand.
[n] l. 10 C. de palat. ſacr. [illegible]
[o] gl. [illegible] l. [illegible].
[p] dict. Iaſ. nu. 10.
[q] ad d. l. ad perſonas. 15. Felin. in c. ſi quis. 8. nu. 3. & 5. de teſtib.
[r] Bar. in l. 1. C. de aduoc. diuerſ. iudic.
[s] Rota concluſ. 88. in nouis Iaſ. in d. l. ad perſonas. 15. in princ. n. 10. Felin. in d. c. ſi quis. 8. n. 6.
[t] l. 5. C. T. de decurionib.
[u] d. l. Diuo. 11. & l. decuriones. 6. C. de quæſtion.
[x] in d. l. diuo. 11.
[y] l. pupillus. 249. §. decuriones. de verbor. ſignif.

Præter ſupradictos inuentus eſt, & Nobiliſsimi titulus omnibus antecellens, & paucis attributus, qui quodammodo Imperii participem faciebat, & quaſi Cæſarem. Eo honeſtatus veſtem purpuream, aureo limbro circũdatam geſtabat, vt[z] auctor eſt Zoſimus. Herodianus Commodum Imp. nobiliſsimum appellat, ſed titulũ dignitatis nõ puto apud eum ſignificari.

Primus circa annum ſalutis 269. Licinius Valerianus in marmore vindobonæ, mox Carinus & Numerianus eius filius in alijs vetuſtis monumentis nobiliſsimi Cæſares ſunt appellati: Deinde Seuerus, & Maximinus[a] poſt hos Gratianus & Valentinianus adhuc infantes Nobiles pueri ſunt nuncupati.[b] Iuſtinianus quoque velut Imperii ſucceſſor à Iuſtino nobiliſsimus eſt appellatus, inquit Zonaras, ſed & fœminæ hoc titulo honeſtabantur. Nam Marina Arcadii filia in prima regione Conſtantinopolis, & Arcadia in decima regione. vbi earum erant ædes nobiliſsimæ vocantur. Hunc honorem à Conſtantio excogitatum Zoſimus ſcribit, lege lata, vt ante præfectos prætorio ſederent. Sed hæc dignitas ab eo aucta non inuenta eſſe poteſt, quam antea fuiſſe oſtendimus. Verum Notitia quatuor tantum dignitatum tituli, Illuſtrium Spectabilium, Clariſsimorum, & Perfectiſsimorum cum inſignibus repræſentat, ab illuſtribuſque exordiens, Præfectos Prætorio Orientis, & Illyrici præmittit. Sed, vt clarius eorum origo & hiſtoria intelligatur, prius generaliter de Præfectis diſſeram, mox ſingillatim de eo, qui Orienti, & alio, qui illyrico præerat, verba faciam.

[z] in 2.
[a] l. 1. C. de ſeruis.
[b] in l. 2. de magiſtr. municip. l. 3. C. de ſeruis.

DE PRÆFECTIS PRÆTORIO. Cap. V.

INTER illuſtres primum locum Pręfecti Prætorio à Prætoribus denominati obtinent: olim enim quoſcunque militiæ magiſtratus prætores vocatos Aſconius, Iuſtinianus,[c] & Feſtus ſcribunt. Ab his tentoria exercituum Ducumq; prætoria ſunt nuncupata & prætoria cohors, quæ ante eorum tentorium excubabat. Nauis quoque, qua præfectus claſsis vehebatur, prætoria eſt appellata. Qui igitur principis prætorio, ſeu tentorio, & militibus prætorianis illud cuſtodientibus præerat, Præf. Prætorio eſt vocatus: illis tanquam ſtipatoribus Scipio Africanus ſeſcuplum ſtipendii. i. integrum & dimidium eius, quod alii accipiebant, præſtitit. Auguſtus verò Senatuſconſulto duplum dedit vt Dion[d] ſcribit, iiſdemq; quinque Millia dragmarum, cum annis xvi. militaſſent: id eſt fermè CC aureos donauit, aliis tria millia, ſeu cxx. aureos, cum annia xx. meruiſſent. Eorũ numerus erat x. millium quos in x. partes ſeu cohortes ſub totidem Tribunis diuiſos fuiſſe Dion ſcribit.[e] Hæ ſunt prætorianæ cohortes x. quas in epilogo regionum vrbis P. Victor ponit ſingulæ millæ continentes milites. Erant hi maioris ſtaturæ quàm cæteri, ſplẽdidioribuſque armis ac veſtibus ornati. Herodianus,[f] A Macrino, inquit, pugnabant corporis cuſtodes, ac ſtipatores. quos prætorianos vocant, fortiter ſtantes reliquum omnem exercitum ſoli ſuſtinebant, videlicet proceri homines, atque ex omni numero electi Idem[g] loquens

[c] Nou. 25. & 28.
[d] lib. 55.
[e] lib. 51.
[f] lib. 5.
[g] lib. 2.

quens de prætorianis Didij Iuliani exauctoratis Breues, ait, illis gladiolos detrahunt quos auro argentoque ornatos in vſum pompæ ſuſpenſos habebant: Tum zonis, veſtituque, ac cæteris militiæ inſignibus per vim ablatis nudos ad vnum exauctoratosque dimiſerunt. His poſtea ſucceſſerunt 3500. præſtantiſſimorum Armeniorum, qui in ſcholas IX. ſunt diuiſi, de quibus infra in magiſtro officiorum dicetur. In hos Prætorianus Præfectus Prætorio ſummum habebat Imperium, cuius conſilio cuncta Principes gubernabant. Erat enim illi, qui Romulo Tribunus celerum, Conſuli legatus, Quæſtor Prætori, Magiſter equitum Dictatori.ª Tantam denique Præfecti Prætorio auctoritatem obtinuerunt, vt non modo res belli, & arma adminiſtrarent, ſed & cauſas appellatione ſuſpenſas iudicarent, & cuncta imperij negocia tractarent.

ª l.1.de off. P. P.

Auguſtus primus huius magiſtratus auctor, duos ex equeſtri ordine Præfectos Prætorio creauit, vt ſibi inuicem obſtarent, ſi quid noui alter moliretur. ᵇ Tiberius verò vnum fecit Aelium Seianum, quem etiam conſiliarum, atque omnibus in rebus miniſtrum habuit. Tantum denique ipſum extulit, vt ob nimiam potentiam ſuſpectum coactus ſit occidere. Is Tiberio ſuaſit, vt per vrbem diſperſos milites vnus in caſtris contineret. Tacitus ᶜ vim, inquit, præfecturæ modicam antea intendit, diſperſaſque per vrbem cohortes vna in caſtra conducendo, vt ſimul imperia acciperent, numeroque & robore, & viſu inter ſe fiducia ipſis in cæteros metus crearetur. Prætendebat laſciuire militem diductum, ſi quid ſubitum ingruat, maiore auxilio pariter ſubueniri, & ſeuerius acturos, ſi vallum ſtatuatur procul vrbis illecebris. Idem Tranquillus tradit. ᵈ Romæ, ait, caſtra conſtituit, quibus prætorianæ cohortes vage ante id tempus & per hoſpitia diſperſæ continerentur. Hæc caſtra prætoris pro prætorianis Plinius ᵉ appellat, quibus Præfecti initio nullas cauſas tractabant, ſed res bellicas tantum curabant. Auguſtus enim, inquit Tranquillus, ᶠ appellationes quotannis vrbanorum litigatorum Prætori delegabat vrbano, at prouincialium conſularibus viris, quos ſingulos cuiuſque prouinciæ negociis præpoſuiſſet. Idem refert Neronem ſtatuiſſe, vt appellationes à iudicibus ad Senatum fierent, Spartianus quoque imperante Hadriano, moris fuiſſe ſcribit, vt cum Princeps cauſas cognoſceret, & Senatores, & Equites Romanos in conſilium vocaret, & ſententiam ex omnium deliberatione proferret, nulla Præfectorum mentione facta, primus Marcus Antonius cœpit ſecum Præfectos habere, quorum auctoritate & periculo iura dictabat, ait Capitolinus. ᵍ Tandem Commodus, vt ipſe delitiis vacaret, Perennio Præfecto omnes curas commiſit, vt auctor eſt Lampridius; ita demum iudicia, & appellationes in Præfecturam ſunt translatæ.ʰ Alii poſt Tiberium exemplo Auguſti duos Præfectos Prætorio creauerũt, Commodus tres, vt idem Lampridius ſcribit. Poſteriores verò Inuadentibus fines Romani Imperij Barbaris, certis regionibus Præfectos aſſignarunt. Sub Decio enim Vectium Aquilium P. P. Orientis fuiſſe Metaphraſtes, & Martyrologium affirmat. Sub Valeriano Q. Vicarium, & Ragonium Clarum P.P. Illyrici, & Galliarum, Spartianus ⁱ nominat. Sed hi certi non erant, nec perpetui, ſed pro temporum ac belli neceſſitate creati.

ᵇ Dion. lib. 55.

ᶜ in 4. poſt prin.

ᵈ in Tiberio, c. 36.

ᵉ lib. 3. c. 5.

ᶠ cap. 33.

ᵍ in M. Antonino.

ʰ l. præcipimus, 32. §. huic, C. de appell.

ⁱ in Balliſta.

Conſtantinus verò immenſa Præfectorum poteſtate diuiſa ac diminuta pro duobus quatuor conſtituit, vnumque Orienti, alium Illyrico, tertium Italiæ, & Africę: quartum Galliis, Hiſpaniiſque & Britannię præfecit, & ciuilia tantum negocia tractare iuſſit, ac militibus quibus antea imperabant, magiſtros militum præpoſuit. Zoſimus, ᵏ Cum eſſent, inquit, duo Præfecti prætorio, qui hoc officium communiter gerebant: nec palatini tantum ordines eorum cura poteſtateque gubernabantur, ſed etiam ii, quibus vrbis erat commiſſa cuſtodia, & quotquot in omnibus limitibus erant collocati. Hic enim Præfectorum prætorio magiſtratus, qui poſt Imperatorem ſecundus exiſtimabatur, annonas erogabat, & contra militarẽ diſciplinam admiſſa conuenientibus pœnis corrigebat. Conſtantinus autem hunc magiſtratum in quatuor Imperia diſcerpſit. Nam vni Præfecto Prætorio totum Ægyptum cum Libya Pentapoli, & Orientem ad Meſopotamiam vſque, & præterea Cylices, Cappadoces, Armenios oramque maritimam totã, à Pamphylia Trapezuntem vſque, & vſque ad Caſtella prope Phaſidem ſita, tradidit: eidem & Thracia commiſſa, & Myſia, Æmi ac Rhodopes ac Doberi oppidi finibus circumſcripta: præterea Cyprum adiecit, & Cycladas inſulas, Lemno & Imbro, & Samothracia exceptis. Alteri, Macedones attribuit, & Theſſalos atque Cretenſes, ac Græciam, & circumiacẽtes inſulas, Epyrum vtramque Illyricos, Dacos, Triballos & Pannonios ad Valeriam vſque, & Myſiam ſuperiorem. Tertio, totam Italiam, & Siciliam, & circumiacentes inſulas. Sardinam, Corſicam, Africam à Syrtibus Cyrenem vſque. Quarto, Tranſalpinos, H. Celtas & Hiſpanos cum inſulis Britannica cõmiſit. Hac ratione diuiſo Præfectorum imperio, ſtudiosè conatus eſt aliis quoque modis eorum poteſtatem imminuere. Nam cum præeſſent, vbique locorũ militibus, non modo centurionibus & tribunis, verum etiam Ducibus (ſic enim appellabantur, qui quolibet in loco prætorum vicem obtinebant) Magiſtris militum inſtitutis, altero equitum, peditum altero, & in hos translata poteſtate militum ordinandorum, & coercendi delinquentes, hac etiam in parte Præfectorum auctoritati detraxit. Hæc Zoſimus. Sed etſi à Conſtantino militum cura Præfectis eſſet adempta, magnam tamen ſemper auctoritatem retinuerunt: edicta enim perpetuò obſeruanda promulgabant, niſi à Principe reuocata fuiſſent. ˡ regionum ſibi commiſſarum præſidibus imperabant ᵐ eos delinquentes puniebant, aut inhabiles remouebãt,ⁿ ipſiſque ſalarium à Fiſco debitum ſoluebant. ᵒ Quare ille magiſtratus codicillos in præfecti actis inſinuabant, pro quibus præfecti officio plerumque aureos XL. quandoque minus pendebant. ᵠ A præſidibus etiam ad præfectos appellabatur. ʳ Spectabilium verò ſententias præfectus prætorio, qui erat in Principis comitatu & Quæſtor palatij cognoſcebat. ˢ Sed poſtea in milites aliquod imperium præfectum recepiſſe Caſſiodorus ᵗ ſcribit, qui ita de eius poteſtate diſſerit: Magna quantitate mulctat errantes, fiſcum pro ſua deliberatione diſtribuit, euectiones ſimili poteſtate largitur, vacantia bona proſcribit, delicta prouinciarum iudicum punit, verbo ſententiam dicit, quam ex ſcripto, vt alii, recitare non tenetur,ᵘ & paulò poſt. benè eſt vt leges poſſit condere ˣ quando eius reuerentia poteſt negocia ſine appellatione finire: ʸ poteſtate igitur nulla dignitas illi eſt æqualis: vice ſacra vbiq; iudicat, nullos ei militesde fori ſui auctoritate præſcribit excepto officiali magiſtri militum, curiales etiã verberat, qui appellati ſunt legibus, minor ſenatus, & licet aliæ dignitatis habeant titulos præfinitos ab iſta tamen penè geritur, quicquid in noſtro Imperio æquabili moderatione tractatur. Hæc ille: quod verò Caſſiodorus ſcribit magna quantitate Præf. præt. mulctare, ea eſt vſq. ad 50. libras auri. Germanus ᶻ Illuſtres, inquit viros Præfectos prætoriis, vſque ad 50. librarum auri mulctã: cũ peccatum grauiſſimũ erit, peruenire ſiuimus. ea erat ſumma 3600. aureorum noſtrorum ferè 550. Commeatum quoque militibus ſuppeditabat, vias euntibus in expeditionem exercitui complanabat, & tentoria diſponebant. Conſtantinus Porphyrogeneta, ª Præfecti, inquit, prætorio, Principibus expeditionem facientibus commeatum ex exercitu promptè procurabant, tentoria componebant, & vias purgabant Suidas, ᵇ Præfectis prætorio ſummam, & imperium vectigalium fuiſſe commiſſum ſcribit Pro quibus exigendis forma obſeruabatur, quam Iuſtinianus præſcribit ᶜ ſignificabat Princeps præfectis quantũ ſibi ſequente anno pecunia opus eſſet, illi facta eius

ᵏ Libro 2.

ˡ l. formam. 2. C. de offi. P. P. Orient. & Illyrici.

ᵐ l. 1. C. de offic. P. P. Afri.

ⁿ l. 3. & 4. C. de offic. P. P. Orient. & Illyrici.

ᵒ l. 1. C. de annõ. & capitat.

ᵠ Nou. 8. in Notitia.

ˢ l. 1. §. vlt. l. 2. in prin. C. de Offic. P. P. Afri.

ʳ l. præcipimus, 32. C. appell.

ˢ §. illud, & §. ille, in Authen. de appellat. d. l. præcipimus, 32.

ᵗ lib. 6. variar.

ᵘ l. pen. & vlt. C. de ſent. ex periculo recit.

ˣ l. 2. C. de offic. P. P. Orient. & Illyrici.

ʸ l. 1. C. de ſent. P. P. & l. ff. de offic. P. P.

ᶻ in l. 4. C. de modo mult.

ª de thematib.

ᵇ in verb.

ᶜ Nouel. 128.

eius diuiſione inter populos, menſe Iulio vel Auguſto apud acta ſcribebant, quantum quæq; prouincia, vel ciuitas, pro indicto à Principe tributo, ſequente anno ſoluere teneretur, quæ adærandæ ſpecies, quid in arcam largitionum inferendum, quantum in milites eſſet eroguendum. Hæc deſcriptio initio eiuſque indictionis .i. menſe Septembri ad præſidum prouincias mittebatur. [a] Leo A. Delegatio, inquit, ab ampliſſima præfectura, in diuerſas prouincias ea more quotannis emittitur. Hæc delegatio appellabatur. [c] quam Præſides in ſingulis ciuitatibus legendam publicæ proponebant: ipſi verò omne damnum fiſci, ob non ſeruatam hanc formam, ſi quid minus ſolutum fuiſſet, ex ſuo ſarciebant. Summa autem ſoluendorum tributorum hæc fuit, Tenebantur cuiuſque prouinciæ homines quotannis tributum, veſtem militarem, & indictum ſoluere. [d] pro tributo quinquageſimam tritici, quadrageſimam hordei, & vini, laridiq; quod collegiſſent viceſimam. fœnum præterea ac paleas conferebant, [e] quæ omnia in horreo publico condebantur, [f] quorum præcipua erat Præfect. Prætorio cura. [g] Capitolinus enim ſcribit, Meſitheum Gordiani P.P. & ſocerum tam diligentem fuiſſe, vt in maioribus ciuitatibus tantum frumenti, aceti, hordei, laridi, ac palearum eſſet quantum toto anno ad alendum exercitum ſufficeret, in minoribus vrbib. XXX aut XL. dierum in aliquibus duorum menſium, vbi minimum XV. dierum. Hæc iuſſu Præfecti in oppida inferebantur. ob id pondera, & menſuras .i. modios æneos, vel lapideos, & ſextarios in ciuitatibus publicè propoſitos habebant. [i] Seuerus Imp. hæc ipſe curabat, qui, vt ſcribit Spartianus, moriens ſeptem annorum canonem ita vt quotidiana LXXV. millia modiorũ expendi poſſent, reliquit. Olei verò tantũ, vt per quinquennium non ſolum vrbis vſibus, ſed & totius Italiæ, quæ oleo egeret, ſufficeret. Hæc ille. Traianus quoque prouiderat, vt per vij. annos canon frumentarius ſemper Romæ eſſet. [k] Aliquæ verò prouinciæ oleum, aliæ diuerſas ſpecies ſoluebant, vt Leptitani in Mauritania oleum, quos Cæſar [l] ſcribit, centũ triginta millia pondo. olei Romanis penſitaſſe: Galli, & Hiſpani equos, [m] Lucani ſues, Brutij boues præſtabant, pro quibus poſtea 1 8 0, aureos penſitarũt. [n] Siculi decimam tritici, quæ erat DCCC. millium modiorum, & ſi opus fuiſſet, aliam decimam ſolutis à fiſco in ſingulos modios ternis H.S & rurſus aliam ſolutis quaternis H.S. in ſingulos modios conferebãt. [o] Ægypti quintam omnium fructuum: Quare Conſtantinopolim 800. myriades medimnorũ tritici mittebant. [q] Quæ omnia P.P. procurabant. Exigebant & ſingulas chlamydes, à prouincialibus in XX. aut XXX. iuga ſeu iugera pro regionis conſuetudine militibus dandas, vel pro ſingulis veſtibus aureum. [r] Indictam præter hæc à Principe prouinciis quotannis auri ſummam exigi curabant. [s] Capitationem quoque i. didrachmũ pro cuiuſq. capite ab Auguſto impoſitum [t] arcæ ſuæ inferebant, [u] quod onus poſtea ciuibus eſt remiſſum. [x] Omnia denique vectigalia, portoria, ſalinæ, annonæ. ac claſſes ad ſpecies tranſuehendas, ſub eorum erant diſpoſitione, [z] ſoluebant autem negotiatores pro rebus importatis, vel exportatis octauam mercium. [a] Iidem veredis currebant, & aliis currendi facultatem concedebant, quod nulli maiorum iudicum præter magiſtrum officiorum facere licebat. Gratianus A. [b] Ius inquit, concedendi euectionem .i. facultatem currendi, ſoli Principi, magiſtro officiorum, & P.P. cõpetit. Et ita interpretanda eſt notitia in P.P. Illyrici, dum ait, vetuſ. P.P. euectiones annuales non habet .i. non impetrat quotannis, à Principe, vt viatur curſu publico quemadmodum Vicarij qui denas aut duodenas euectiones obtinebant, & Præſides binas. Sed ipſi PRÆFECTI, inquit. EMITTVNT. i. ſuo iure currunt & aliis etiam concedunt currendi facultatem. Legendum eſt autem PRAEFECTI non PRÆFECTOS, vt in impreſſo. quæ vox nihil ſignificat. In Codice Vrſini de P.P. Orientis legitur PRÆFECTVRA.

[a] l. vlt. C. de can. largit. tit. l. vlt. C. de annon. & trib. l. 1. C. de milit. veſte.
[b] d. l. vlt. C. de canon. largit. tit.
[c] in l. 1. & 2. C. de indict. l. nulla 7. l. annonas. 15. C. de erog. milit. annon. l. 1. D. de annon. & capitat.
[d] l. vlt. C ſi propter pub. penſit.
[e] l. modios. 9. C. de ſuſcep. & arc.
[f] l. frumenta. 6. cum l. ſeq. eo. tit. l. fortiſſimi. 6. C. de erog. mil. ann.
[g] l. 1. C. l. in ſi. l. 1 C. de ſuperindic. Nou. 128.
[h] in Gordiano iuniore.
[i] d. l. modios. 9. & d. Nou. 128.
[k] Lamprid. in Heliogabalo.
[l] In li. 8. de bello ciuili, ſub fi.
[m] Strabo in 5. Tacit. in ſecundo
[n] Caſſiodorus in li. 11. ad Vitalianum.
[o] Cicer. 8. actio. in Verrem.
[p] Oroſius lib. 1. cap. 8.
[q] Vt in edicto Iuſtiniani. 13.
[r] l. 2. & 3. C. de milit. veſte.
[s] l. 1. C. de indic. l. 1. C. de ſuperindic. l. 3. C. de annon.
[t] D. Hieronym. in 17. Matth.
[u] l. 1. cum antea. 3. C. de agric. & cenſit.
[x] l. 1. C. de capi. ciui. cenſ. eximen.
[y] l. inter publica. 17. in fi. de verb. ſign.
[z] l. 8. l. 10. & ſeq. C. de vectig. l. 1. C. de claſſicis. Caſſiod. in præf. lib. var. variar.
[a] l. vniuerſi. 2. l. ex præſtatione. 7. C. de vectig. & commiſſ.
[b] in l. iudicib. 9 C. de curſu publico.
[c] l. 12. C. de curſu publico.

PRÆFECT. EVECTIONES ANNVALES NON HABET, SED IPSE EMITTIT. in fine officij P.P. Illyrici habet, PRÆFECTVS PRÆTORIO ILLYRICI. IPSE EMITTIT. Vnde conſtat mendoſum eſſe codicem impreſſum.

Creatum Præfectum Prætorio, primum Princeps parazonio accingebat, (ita enim Zona alligatus, magiſtratus inſigne vocabatur.) Traianus .ii. vt auctor eſt Dion. ſuo Præfecto prætorio nudum gladium porrexit, dicens, accipe hunc enſem, quo ſi recte imperauero, pro me vteris, ſin minus, contra me vertes. Olim ex equeſtri tantum ordine eligebantur, Senatores enim eſſe non poterant, fortè ne nimia potentia extollerentur. Quare Paternum, ab adminiſtratione præfecturæ per honorem laticlauii à Commodo ſubmotum fuiſſe, Capitolinus ſcribit. Condoluit & Marcus Antoninus quòd Pertinacem, qui poſtea imperauit, Præfectum facere non poſſet, quia Senator erat. Sed hoc vſque ad Alexandrũ permanſit, ipſe primus ſuis Præfectis prætorio Senatoriam dignitatem addidit, vt clariſsimi dicerentur, & ne non Senator Senatores iudicaret. Quare poſtea Clariſſimi, & Illuſtres ſunt appellati, ſic Conſtantius, [e] Rufinum, Valentinianus, Cynegium P.P. vocant: quod verò legitur P.P. à Seuero clariſſimos vocatos fuiſſe, id à compilatoribus additum puto.) in l. 1. C de ſent. paſſ.) Quadriiugo curſu & aurato vecti Præfecti in publicum prodibant fauſtis præconum vocibus, & acclamationibus excepti. [f] acclamabant verò, ipſos eſſe patres Imperij, monebanturq. vt ſe tales præſtarent. Caſſiodor. [g] Pater, inquit, appellatur Imperij, ipſumque hodie reſonat vox præconis inſtruens iudicem, ne ſe patiatur eſſe, diſſimilem. Theodoſius quoque & Valentinianus Florentium Præfe. Præt. parentem appellant [h] Florenti, inquiunt, parens chariſſime, & amantiſſime, illuſtris & magnifica auctoritas tua, quæ conſtituta ſunt, edictis publicari præcipiat. Aliis quoq; titulis eos honorabant, vt MAGNITVDO TVA, CVLMEN, AMPLITVDO. [i] PRÆCELSA MAGNIFICENTIA. [k] & ſimilibus. Scribentes autem ad eos Principes plerumque ita incipiebant HAVE HYPATI K.N.B. .i. chariſſime nobis. in fine verò ſubiiciebant: DIVINITAS TE SERVET PER MVLTOS ANNOS PARENS CARISSIME. [m] CELSITVDINIS quoque titulo honorabantur, [n] & SVBLIMITATIS, [o] Græci ὑπεροχὴν dicunt F. Eius ſedes ſublimiſſima & excelſa vocabatur. quæ à Curiæ fortuna liberabat, inuiti enim P.P. patriæ curiales eſſe non cogebantur. Amplum his à fiſco honorarium perſoluebatur, ſi quidem Iuſtinianus [p] P.P. Africæ centum libras auri aſſignauit, æquat ea ſumma vndecim millia noſtrorum aureorum.

In foro P. P. olim erant CL. aduocati, [q] inter quos LXIV. primates pluribus honeſtati priuilegiis eminebant, [r] ex his duo ſingulis anno aut biennio fiſci patroni eligebantur, [s] qui LX. auri libras Kalend. Octobris pro ſalario inter ſe diuidebant. [t] excedit ea ſumma 6600. noſtrorum aureorum. Iiſdem, Kalend. Ianuarij Præfect. præt. ſtrenam tanquàm Comitibus conſiſtorij ſoluebant. Anaſtaſius ad Euſtachium P.P. Iubemus, ait, viros clariſſimos fiſci pro tempore patronos ſon tuæ celſitudinis ſolenni die feſtiuitatis Kalendarum Ianuariarum ipſius tantummodo anni, per quem tale peragunt officium, inter Spectabiles ſacri noſtri conſiſtorij Comites diuina, noſtræ ſerenitatis manu punctos conſequi ſolatia: Hæc ille. Cum autem dicit punctos, intelligit, notis manu noſtra ſcriptis inter Comites conſiſtorij relatos. Vnde Zoſimus hiſtoriographus exaduocatus fiſci Comes, nuncupatur.

Qui hodie Præfectis Prætorio comparentur haud facilè inuenio. Apud Turcas duo Belerbei, alter Thraciæ. i. Romaniæ alter Aſiæ. i. Anatoliæ, præfectis poſſunt eſſe ſimiles. Quos autem non vocamus Præfectos, aut prouinciarum vrbiumvè gubernatores,

[d] l. 6. C. Theo. de anno. & trib.
[e] l. 19. C. Theo. de pœn.
[f] l. 1. C. de quæſtorib. §. 1. Auth. vt ordina. Præf. ſ. in Nouel. 70.
[g] in formula Præfecti, Præt.
[h] tit. 12. 13. & 14. in Nou.
[i] l. Nouella Valent. tit. 1.
[k] tit. 5. 9.
[l] l. C. de ſuſc. & arcar. l. .. C. de his quæ ex publ. collat.
[m] Nou. valent. tit. 1.
[n] l. vlt. C. de numerar.
[o] l. actuarios, 7. C. [illegible] l. 2. li. C. de [illegible] l. 1. C. de curſu publico.
[p] Nouel. 93. §. 1. ſiue Auth. de appell.
[q] l. 1 [illegible] C. de aduocatis numer. l. 2. C. de curſu publ.
[r] Nouel. 60. ſeu Auth. vt ad P. præt. Afr.
[s] l. 1. §. hoc etiam C. de offic. præf. præt. Africæ.
[t] l. 8. 13. & 17. C. de aduo. diuer. iudic.
[u] l. poſt duos. 15. C. eo. l. per hanc 7. C. eo. tit. ſeq.
[x] l. 10. l. ſancimus, 12. C. eo. tit.
[y] l. reſtituende, 6. & l. ſeq. C de aduo. diuer. iud.
[z] l. 4. C. eod. tit.

res, minores ſunt, quàm vt his poſſint conferri. Noſtri autem interpretes (quàm aptè ipſi viderint) illis reges æquant,[a] quos imperatoribus antiquiores, & nemini ſubditos, ipſis præfectis longè digniores eſſe non dubito; & aliàs Bartholi ſententia eſt.[b] potius in ſuo regno Imperatoribus, quàm Præfectis comparandos. Cæterum, quia ſicut monet notitia P.P. auctoritas erit, vt non ſolum ipſi curſu publico, & veredis vterentur, ſed etiam alijs currendi facultatem concederent, hoc loco de curſu publico non omnibus noto differendum eſſe cenſui.

DE CVRSV PVBLICO, ANGARIIS, & parangarijs. Cap. VI.

CVrſum publicum primū à Perſis inuentum Herodotus[d] memorat, Xenophon[e] à Cyro inſtitutum fuiſſe ſcribit, is certas ſtationes in via publica dimenſis itineribus ſtatuit, vbi equi & homines collocati vnius diei iter celerrimè conficiebant. Cum vero ad proximam ſtationem perueniſſent, quæ euenerant, ibi manentibus nunciabant, & ſic ſtatim alijs ſequentibus, donec celeriter nuncius ad regem perueniret. Id genus currendi angariam Perſæ vocabant. Horum exemplo Auguſtus primo iuuenes, qui acta in prouincijs ad ſe citò perferrent, modicis interuallis per vias militares diſpoſuit: deinde vehicula, quibus idem ſemper currens ad ſe nuncium perferret. Tranquillus.[f] Quo inquit, celeriùs ac ſub manu annunciari cognoſcique poſſit, quid in prouincia quaque gereretur, iuuenes primo modicis interuallis per militares vias, dehinc vehicula diſpoſuit, commodius id viſum eſt, vt qui à loco eidem perferrēt literas interrogari quoque ſi res exigeret poſſent: Hæc ille. Idē cæteri Principes Romani obſeruarunt, vt[g] auctor eſt Plutarchus, ſingulis enim circiter L. milliarijs veredos & rhedas ad currendum certis locis diſpoſuerunt, vt iter diei conficerent in Italia tamen remanſerunt, qui pedibus currebant. Tranquillus[h] Claſſianos, ait, qui ab Hoſtis & Puteolis Romam pedibus per vices commeāt, petentes conſtitui aliquid ſibi calcearij nomine, quaſi parum eſſet ſine reſponſo abegiſſe, Veſpaſianus iuſſit poſt hæc excalceatos curſitare, & ex eo ita curſitant. Curſum vero equorum ita inſtituerunt, vt prouincialium pecunia equi, cum hominibus ad currendum deſtinatis alerentur. Quod Seuerus Imperator poſtea aboleuit, id fiſci munus eſſe iubens: Spartianus:[i] Poſthæc, inquit, cùm ſe vellet commendare hominibus, vehicularium munus a priuatis ad fiſcum traduxit.[k] Stabula tamen, in quibus equi alebantur, prouincialium ſumptibus reficiebantur.[l]

De curſu publico Procopius in ἀνεκδότοις mihi à Ioan. Vincentio Pinello viro doctiſſimo exhibitis, ita latinè verſis ſcribit: Romani Imperat qui antea fuerunt modum excogitarunt, quo cuncta ſibi quam celerrimè poſſent nunciari, & vt ſcirent, quæ vbique inter hoſtes agerentur, & ſi qua in ciuitatibus ſeditio, vel quid aliud improuiſum è Præſidibus, vel aliud quomodocunque oriretur, & vt annua tributa velociter & tutò tranſmitterentur: Publicum ergo & celerem quendam vbique curſum hoc modo inſtituerunt, viro expedito ad iter diei ſtationes conſtituerunt quandoque octo, quandoque pauciores, non tamen minus quinque, quod plurimum eueniebat; quadraginta verò equi in ſingula manſione ſtabulabantur; & ibidem hippocomi ad curandos quot poterant equos erant deſtinati: ſuccedentibus verò ſibi ad ſtationes probatiſſimis equis, qui eos agebant, decem fermè dierum iter viciſſim conficiebant, agentes quo modo ſignificauimus. Hæc ille. Nec ſolum equi, ſed & vehicula; ac varia animalia, ad curſum publicum ſunt inuenta. Primò in vſu fuere rhedæ; hæc erant vehicula quatuor rotarum, in hoc à Birotis differentes, nec plus mille pondo ferebant, Birotæ ducenta: Hæ à tribus mulis trahebātur:[m] illæ æſtate ab octo, hyeme à decem, quod Conſtantinus conſtituit:[n] Rhedæ, inquit, mille pondo tantummodò ſuperponi iubemus, birotæ ducenta, veredo triginta, non enim ampliora onera perpeti videntur. Octo mulæ iungantur ad rhedam videlicet æſtiuo tempore, hyemali decem, birotis trinas ſufficere iudicauimus. Idem Valentinianus confirmauit, qui etiam plures duobus aut tribus in iis ſedere prohibuit.[o] Sed etſi multæ in eodem loco rhedæ eſſent, ſingulæ tantùm vno die emitti poterant. Hanc opinor eſſe rhedam currentem à qua res cadentes dominorum permanere apud Iuſtinianum leguntur. Carpentarij vocabantur qui carpenta ſeu rhedas agebant.[r] Præter has erant & veredi, velociſſimi curſus equi; à vehenda rheda dicti, vt ait Feſtus. Procopius,[s] Equis, inquit, publicis vectur quos veredos vocant. Vnde apud Arcadium Iureconſ. in Pandectis Florentinis[u] legitur, VERHEDO, cum aſpiratione. Sed & qui ſine rheda currunt, veredi vocantur. hinc veredarij veredis vecti.[x] Qui verò hos curabant hippocomi dicebantur[y] Veredorum ſella cum freno, pondus LX. librarum excedere non poterat, aliàs in fruſta concidebatur. Auerta quoque hoc pondus excedere non debet, alioquin fiſco vendicatur. Auertam Budæus interpretatur lora per tergum equi excurrentia: ſed verius eſt, peram ſeu manticam fuiſſe ad veſtes viatorias, aliave neceſſaria condenda. Ita interpretatur antiquus Horatij commentator. Pera, (inquit, mantica, auerta. hoc modo tūm loquebantur. Theodoſius quoque auertis non pro itineris neceſſitate inſtrui ſcribit: Sint ait, duo palatini proſecutores ſingularum rhedarum, habentes quinquagenarū librarum auertas & ſaga, quibus par eſt pro itineris neceſſitate muniri. Hic notandum eo primum tempore ſellarum equeſtrium a Theodoſio Magno mentionem fieri: anteà enim in vſu fuiſſe non reperiuntur.

Vicem circiter veredi, in ſingulis ſtationibus fuere,[d] quorum non niſi deni ſingulis diebus emitti poterant,[e] ne publica neceſſitate ſuperueniente equi deeſſent. Hi quia turmatim incedebant, agminales vocabantur,[f] nec eos fuſtibus, ſed flagellis tantùm verberare licebat. Hos arbitror eſſe equos, qui publici ab Vlpiano[h] appellantur, vocari, inquit, in ius non poteſt, qui equo publico in cauſa publica tranſuehitur. etſi Budæus aliter interpretetur.

Muli quoq. & mulæ ad vſum curſus publici deſtinabantur, quæ vulgò carrucis & plauſtris adiungebantur. Nero enim, inquit Tranquillus, nunquam carrucis minus mille iter feciſſe traditur, ſoleis mularum argenteis, & Sabina Neronis vxor, mulas quibus agebatur, aureis funibus ſubligabat. Harum cuſtodes muliones appellabantur.[l] Ternis verò veredis aut mulis, vnus hippocomus ſeu mulio aſſignabatur,[m] & eorum morbis medentes, mulomedici dicti, qui annonas id eſt cibaria, & veſtes ex publico accipiebant, nec aliud nomine mercedis, petere poterant.[o]

Boues etiā curſui publico inſeruiebant,[r] plauſtra ſarcinis onuſta vehentes, ſicut & aſini.[r] Iulianus verò apoſtata, mulos, boues, & aſinos, à vectura publica amouit, ſolum equis ad currendum vſus, vt auctor eſt Socrates. Sed eos alij Principes ad vſum publicum reſtituerunt.

Quotannis veredorum quarta pars reparabatur, id eſt ſenioribus venditis, totidem iuniores ſubſtituebantur. & ſi pecunia deerat, prouinciales ſupplebant, vt Pyrrhus,[t] & Antonius Auguſtinus[u] cenſent, quod etiam aliquot iura probare videntur.[x] Pabula quoque, fœnum, paleæ. & hordeum, à prouincialibus pretio accepto ad id exhibebantur.

Curſus publicus aliquando vehicularis vocatur, nonnunquam ambularis,[y] quandoque clabularis[z] à clabulo, vehiculo[a] clauularem Marcellinus[b] appellat. Eos, inquit, ad Orientem proficiſci præcepit clauularis curſus facultate permiſſa.

Loca animalium curſus publici mutationes dicebant

---

[a] Bart. in l. omnes populi, nu. 8. ff. de iuſt. & iu. in l. 1. in prin. ff. quod quiſq; iur. Iaſ. in l. 1. nu. 8. de offic. eius, cum alijs.
[b] in l. infamem, 7. de publ. iud.
[c] l. iudic. 9. C. de curſu publico.
Eod. de curſu publico, angarijs & parangarijs.
[d] lib. 8.
[e] lib. 8. Pedia.
[f] cap. 49.
[g] in Gal. c. 8.
[h] in Veſpaſiano.
[i] in Seuero.
[k] facit l. 2. C. de lucr. aduoc.
[l] l. in omnibus, 7. l. comperimus, C. de curſ. publ.
[m] l. 8. C. Th. eod.
[n] l. 17. l. 28. & 30. C. T. eod.
[o] in l. 20. C. Th. eod.
[p] l. 35. & 40. C. T. eod.
[q] §. vlt. Inſti. de rer. diuiſ.
[r] l. 31. C. Th. eod.
[s] l. in omnib. 7. & l. ſeq. C. eod.
[t] lib. 2. de bello Perſico.
[u] l. vlt. § pen. de munerib. et hon.
[x] l. 50. C. Th. eo.
[y] l. non patimur. 13. C. eo. l. 37. & 50. C. Th. eod.
[z] l. quoniam. 12. C. eod.
[a] l. 12. 48. C. Th. eod.
[b] in 6. Satyr. Horatij lib. 1.
[c] d. l. 48. C. T. eo.
[d] l. 3. C. T. eo.
[e] l. vt agendi. 8. C. eod.
[f] l. 3. tit. 6. C. T. eod.
[g] l. 1. C. eod.
[h] l. 2. de in ius vocando.
[i] & Coraſ. lib. 1. miſcell. cap. 11.
[k] l. ſi ex plagis 52. §. in cliuo. ad l. Aquil.
[l] l. 10. & l. 31. C. Th. eod.
[m] l. 34. C. T. eod.
[n] d. l. 31. C. T. eod.
[o] l. 1. 2. & 53. C. Th. eod.
[p] l. 38. & 33. C. Th. eod.
lib. 3. c. 1. ad fin.
[q] l. omnibus. 7. C. eod.
[r] in l. 1. C. quemadmo. ciuil. mun.
[s] in l. 6. § philoſophos, de excuſ. munerum.
l. ſi. C. T. eo. l. l. maximum 12. C. de excuſ. muner.
l. 2. C. de lucris aduoc. l. 23. C. T. eod.
[x] l. vlt. §. 1. de munerib. & honor.
[y] l. pen. C. T. eod.
[z] l. 23. & 26. C. Th. eod.
[b] l. 20.

libantur, [a] ab equis qui mutabantur. Caſſiodorus [b] ſcribit Iulianum Sabam cognouiſſe morientem Iuliani apoſtatæ, licet, plus quam viginti mutationes ab eo loco vſque ad illius exercitum eſſe viderentur. Theodoretus [c] illud appellat iter viginti dierum. itaque veredi, & thedæ, iter diei vnius facere conſueuerant. Marcellinus [d] ipſos veredos mutationem vocat. Præfectus, inquit, prætorio Taurus maturè diſceſſit vectus mutatione celeri Curſus publici. Quandoque ea loca ſtationes vocantur. Arcadius A: Per ſtationes ſingulas, inquit, idoneos mancipes volumus collocari Græci [...] appellant. Suidas, diuerſoria ſunt, currentium de ciuitate ad ciuitatem. Nonnunquam & manſiones dicuntur. Conſtantinus, [f] Tabula, inquit, ad mutationes manſionesque ſingulas animalibus curſui publico deputatis, certo & denunciato tempore deuehantur. De his intelligit Arcadius Iureconſ. [g] dum dicit, qui ad manſiones deſtinantur, muneribus perſonalibus adſtringuntur. & Valentinianus, [h] nemo, inquit, poſſeſſorum ad inſtruendas manſiones, vel conferendas ſpecies: [...] delegatur. Idem [i] Anthemio Præſidi, cùm ad aliquã ait, vrbem, manſionemve acceſſeris, protinus horrea te inſpicere volumus. In his enim frumenta & pabula ire[...] militès diuidenda ſeruabantur. Lampridius, [k] Milites, inquit, expeditionis tempore ſic diſpoſuit, vt manſionibus annonas acciperent, ne portarent cibari, decem & ſeptem, vt ſolent, dierum, niſi in Barbaricos ob id modios ad metiendum in manſionibus æneos, vel lapideos, cum ſextarijs, & ponderibus teneri, ac per ſingulas etiam ciuitates collocari Valentinianus iuſſit. [l] Ibi etiam hordeum, & laridum pro vſu militum reponebatur. Conſtantinus ad Eubulidem Vicarium Africæ, [m] Multa ait, à prouincialibus indignè poſtulantur, non modo in ciuitatibus, ſed etiam manſionibus, dum animalibus alimoniæ ſine pretio miniſtrantur. A numeris autem prima ſecunda, & tertia manſio denominabatur. Tranquillus enim in Tito primam manſionem prope Romam, & Marcellinus [n] quadrageſimam Argentorati fuiſſe ſcribunt. Vnde fortè quædã hodie caſtra Tertij, Quarti, Quinti, Sexti, Septimi, Noni, Decimi, Viceſimi, Triceſimi, Quadraginta, Nonaginta, Centum, Quadringenta, Milleſimi, & alia huiuſmodi nomina in Italia retinent. Itinerarium Antonini Imperatoris nomine, editum, itinera, & plurium regionum manſiones, tàm maritimas, quàm terreſtres dinumerat. & Plinius [o] thoriferam regionem per manſiones metitur, quæ plurimum inter ſe circiter ſtadijs C L. ſeu miliarijs XX. Italicis diſtabant. Herodotus quoque [p] iter à mari Græco ad Suſa Perſarum regiam per manſiones CXI. diuidit, Vbique, inquit, ſunt regij ſtathemi. i. manſiones, ac diuerſoria pulcherrima, idem vult eſſe ſpatium caſtrametationum. Hoc etiam legitimum tempus viſum eſt prætori diurni itineris faciendi. In has manſiones Imperatores diuertere conſueuerant. Tranquillus [r] enim Titum ad primam manſionem febri correptum fuiſſe ſcribit. Lampridius, [s] Itinerum, ait, dies publicè proponebantur, ita vt edictum penderet ante menſes duos, in quo ſcriptum eſſet, illa die, illa hora ab vrbe ſum exiturus, in prima manſione manſurus: Deinde per ordinem manſiones, deinde ſtatiua, deinde vbi annona eſſet accipienda: Hæc ille. Vopiſcus Aurelianum Imperatorem apud Zenophorium manſionem, quæ eſt inter Heracleam, & Byzantium, occiſum fuiſſe ſcribit. Id etiam D. Ambroſius de obitu Valentiniani Imperatoris clarius explicat. Ecce, dicit linteæ de inſtruendis manſionibus, inuectio ornamentorum regalium, aliaque eiuſmodi, quæ ingreſſurum iter Imperatorem ſignificarent: Hactenus D. Ambroſius. Ex cuius verbis apparet, iter facturum Principem aulæa, & alia ad inſtruendas manſiones ad quas erat diuerſurus, præmiſiſſe. Præſides quoque prouincias obeuntes, cum ad priuatos ire non poſſent, ad manſiones diuertebant. Valentinianus, [t] Quiſquis inquit, prouinciæ præſidentem propria poſſeſſione

[a] l. ſi quis. 15 & l. nemo, 17. & ſeq. C. eod. l. 36 & 60. C. Th. eod.
[b] in 6. tripar. c. 45.
[c] lib. 3 cap. 19.
[d] lib. 21.
[e] in l. pen. C. T. eod.
[f] in l. 9. C. T. de ann. & tribut.
[g] in l. vlt. §. hi quoque. de muner. & honor.
[h] l. nemo, 2. C. de ann. & tribut.
[i] l. 2. [...] de con. [...] in publ. horreis.
[k] in Alexandro.
[l] l. modios. 9. C. de ſuſceptorib. & arcar.
[m] l. 2. C. de lucr. adnot. & l. 119. C. T. de decur.
[n] in fi. lib. 16.
[o] l. 12. c. 14.
[p] in ſexto.
[q] l. 1. ff. ſi quis cautio.
[r] in Tito. c. 9.
[s] in Alexandro.
[t] in l. 4. C. Th. de offic. rect. prouin.

ſuſceperit, aget, quem diuerſorium habuerit, prædictus in tranſitu ſiſci iuribus vindicetur, ita enim iudices manſuetos inſtruere, & inſtaurare nitentur. Hæc ille, qui indicat præſides inſtruendarum, & reparandarum manſionum curam habuiſſe. Multa ex his loca in Italia, & Gallijs etiam hodie antiquum nomen retinent: Manſiones enim ſeu maſiones vocãtur. Bona mãſio quoque olim oppidi nomen fuit, vbi Valentinianus ad Victorẽ magiſtrum militũ ſcripſit. [u] Curſus publici exercitatio mancipium, vel mancipatus dicebatur, & mancipes qui ſtationibus præficiebantur: [x] Hi ex Proconſulis aut alterius præſidis officio ſinguli, ſingulis curſus publici mãſionibus per quinquennium præponebantur, [y] poſtea perfectiſſimatus dignitate honeſtati abire permittebantur. Interea 30. tantũ dieb⁹, quoque anno, à ſtatione ſeu mutatione poterant diſcedere. [z] Horum cura erat euectiones inſpicere, an eſſent legitimæ, vt alimenta animalibus neceſſaria ſubminiſtrarentur, nec permittere, vni thedæ deſtinata animalia, alii adiungi. [b] Præter hos ex Schola agentium in rebus, curioſi vocati, crebro ad inſpiciendas euectiones mittebantur, ne quis earum modum excederet. [c] Erant & alij, qui animalia publica curabant, & currentia comitabantur, catabulenſes vocati, quorum officium catabulũ dicebatur. Damaſcus de Macello Papa loquens, Damnatus eſt, ait, in catabolum, cumque diebus mulos ſeruiret in catabulo, iuſſit Maxentius plancas extrahi, vt ibidem animalia catabuli congregata ſtarent, & ipſis Beatus Marcellus deſeruiret. Hoc idem ſenſit Martyrologium [d] narrans Marcellum iubente Maxentio ad ſeruitium animalium, cum cuſtodia publica fuiſſe deputatum. De his qui hoc onore adſtringebantur ita Caſſiodorus, [e] Marmora, inquit, ad Rauennatem vrbem per catabulenſes dirigantur. Iſti cum ad menſionem peruenißent, pecuniam Principis, quam ibi inueniebant, reuerentes ad ſuam manſionem portabant, vt ad locum theſauri, vel Comitem largitionum mitterent: Hæc in ſacculis qui tot centenaria capiebant, condebantur. In Codice Theodoſiano. [f] Catabulenſes aliud ſunt.

Vſus curſus publici à Principe, vel Præfecto Prætorio codicillis impetrabatur, qui, quod duplicata charta ſcriberentur, duplomata vocabantur. Vnde Modeſtinus eum, qui falſo diplomate vias commeauit, pro facti qualitate puniri ſcribit [g] eodem duplomate diebus ac noctibus iter continuari dicit Venuleius. [i] Plinius quoque Bithyniæ præſes Traiano ſcripſit, ſe duplomata nulli commodaſſe, neque in rem alicuius præterquam Principis, miſiſſe, ſe tamen neceſſitate coactum vxori ad amitam ob mortem aui excurrere volenti, eorum vſum dediſſe, quia hoc officij gratia in celeritate conſiſtebat. Capitolinus, [k] à Præſide, inquit, Syriæ, quod ſine duplomatib. curſum vſurpauerat, pedibus ab Antiochia ad legationẽ ſuam iter facere coactus eſt. Has indulgentias poſteriores Principes: euectiones nominarunt, quibus euehendi facultas dabatur. [l] Diem certum continebant iuxta quem veredis vti licebat, eoque termino elapſo irrita erant, vt ad Plinium Traianus ſcribit. [m] D. Auguſtinus [n] ad docendam Rhetoricam Mediolanũ conductus euectionem publicam à Symmacho P V. obtinuit. Dioſcorus epiſt. 55. inter D. Auguſtini epiſtolas, Zenobius, inquit, magiſter memoriæ factus eſt, & miſit mihi euectionem cum annonis. Qui euictionem obtinebat, eam Præſidi prouinciæ, per quã tranſiturus erat oſtendere tenebatur, & ille ſubnotabat ſeu ſubſcribebat. [o] Conceſſa euectione, vna aut duæ angariæ. i. vnus aut alter equus permitti cenſebatur. [p] Cum verò tertius veredus indulgebatur, parhippus, aut parauerdus dicebatur. Comitibus quatuor veredi cum Parahippo, Tribunis militum tres concedi conſueuerant. [q] Vicariis aſini XXX. veredi X. [r] Sed ſi præter equos, etiam viaticũ Princeps elargiebatur, quod iis fiebat, quos ipſe euocabat, hæc duplomata tractatoria appellabantur, [s] quorum formulam in Marculphi monachi libro inuentam

Cuiacius

[u] l. 12. C. T. de erogat. milit. annona. l. 3. C. eod. tit.
[x] l. 3. & l. 25. C. Th. h. tit.
[y] l. 24 26. 36. & gen. C. T. eod.
[z] l. 34. 46. C. T. eod.
[a] l. 36. 22. C. T. eod.
[b] l. 24. C. T. eod.
[c] l. 2. & ſeq. C. de curioſis.
[d] 17. Kal. Febr.
[e] lib. 3. var. Epiſt. 10. & lib. 4. epiſt. 47.
[f] l. quoniam. 12. C. eod.
[g] lib. 14. tit. 3.
[h] in l. eos. 27. §. vlt. ad l. Corn. de falſis.
[i] l. continuus. 137 §. cum ita. de verb. oblig.
[k] in Pertinace.
[l] l. euectiones. 3. C. eod.
[m] epiſt. [...]
[n] D. Aug. lib. 5. confeſſ. c. pen.
[o] l. 28. C. Th. eod.
[p] l. 45. C. T. eod. l. vlt. C. eod.
[q] l. parhippũ, 4. C. eod. & clarius in l. 14. C. T. eod.
[r] l. 49. C. T. eod.
[s] l. 38. C. T. eod.
[t] l. 1. de tract.

Cuiacius vir doctiſsimus recitat,[a] & eſt ſequens

[a] in l.2. C. de cond. & an.

ILLE PRINCEPS OMNIBVS A ORNTIBVS IN LOCO. NOS GAIVM. I. V. PARTIBVS ILLIS LEGATIONIS CAVSA DIREXIMVS, IDEO IVBEMVS VT LOCES CONVENIENTIBVS EIDEM A VOBIS EVECTIO SIMVL ET HVMANITAS MINISTRETVR, HOC EST VEREDI SIVE PARAVEREDI TOT, PANES TOT, VINI MOD. TOT, CEREVISIAE MOD. TOT, LARDI LIB. TOT, CARNIS TOT, PORCI TOT, PORCELLI TOT, VERVECES TOT, AGNI TOT, ANSERES TOT, PHASIANI TOT, PVLLI TOT, OVA TOT, OLEI LIBRAS TOT, GARI LIBRAS TOT, MELLIS TOT, ACETI TOT, CVMINI TOT, PIPERIS TOT, COSTI TOT, CARYOPHYLLI TOT, SPICI TOT, CINAMOMI TOT, GRANI MASTICIS TOT, DACTILAE TOT, PISTACIAE TOT, AMYGDALAE TOT, CERAS LIB. TOT, SALIS TOT, OLERVM, LEGVMINVM CARRA TOT, FACVLAE TOT, PABVLI EQVORVM CARRA TOT, HAEC OMNIA TAM EVNDO, QVAM REDEVNDO EIDEM MINISTRARI IN LOCIS SOLITIS, ET IMPLERI SINE MORA PROCVRATE.

Præſides prouinciarum euntes ad aliquam ciuitatem vnam tantum angariam, & duos parauercdos, & totidem officium petere poterant.[b]

[b] Nouel. Maiorani tit. 5. de curialib.
[c] in d.l.eos, 27. §.vlt. de falſis.
[d] in epiſt. 34.

Budeæus[c] ſynthema euectionem fuiſſe putat: locus tamen D.Hieronymi[d] ad Iulianum aliud innuit. Iam demiſſo, inquit, ſynthemate equus publicus ſternebatur, quæ verba ſtragulam, equis impoſitam, non diploma ſignificant. Traiano imperante, Præſides prouinciarum euectiones dabant: ſed Cõſtantius[e] omnib[us] magiſtratibus has prohibuit.[f] Vnde poſt ipſum à ſolo Principe, vel P.P. aut magiſtro officiorum, & non ab aliis impetrabatur.[f] Quibuſdã tñ perſonis dabatur, vt legatis, qui ex diuerſis gentibus ad Principem mittebantur.[g] Vicariis Iulianus Apoſtata duodenas ſingulis annis euectiones, & Præſidib. prouinciarum binas, annuas verò ob publicas functiones permiſit.[h] Tributa etiam & ſpecies ex prouinciis exactæ ad aulã Principis, aut exercituum rhedis, & iumentis curſus publici transferebantur.[i] Agentes quoque in rebus ad negotia publica, & Principis expedienda miſsi, veredis, ſed binis vehebantur.[k] Hodie curſus publici ratio aliter ſe habet. Caupones. n. ſuos equos ad currendum cuicunque volenti locant, & priuatam rem potius, quam publicam curãt, ſolam currendi facultatem à Principibus emunt, vel gratuito obtinent.

[e] l.5. C. T. eod.
[f] l. vndecim. 9. C. eod.
[g] Libris tantummodo, 10. C. eod.
[h] l.12. C. T. eod.
[i] l. vlt. C. de cur. publ. l.13. 18. 20. & 27. C. T. eod.
[k] l.7. 9. 14. 49. C. T. eod.

Angarias pleriſque curſum vehicularem eſſe exiſtimant, quoniam ita curſum publicum Perſæ vocabant, & id etiam Aeta tradit,[l] ἵπποις δὲ, inquit, [illegible] hoc eſt, Equis autem, & his ſimilibus, quos veteres angarios Græci equos ſtationarios, Romani verò rhedam appellant, à qua rhedarius deriuatur. Idem tenet Budæus,[m] Ant. Auguſtinus[n] Pyrrhus,[o] Cælius Rhodiginus,[p] & alij. Sed hæc Arcadius Iureconſ. vt diuerſa ponit.[q] Curſus, ait, vehicularis ſollicitudo, item angariarũ præbitio, perſonale mun[us] eſt: & infra.[r] Si immunitas aliquib. concedatur, neque ab annona, neque ab angariis, neque à veredo excuſari poſſunt. Et titulus de curſu publico, angarijs. & parangariis hæc differre demonſtrat. Iulianus quoque[s] non idem ſignificare innuit Sardiniæ, inquit, curſus publici neceſsitas, ſed non angariarum remittitur: & Valentinianus.[t] Lineæ, ait, veſtes Principis, non rhedis, ſed angariis ad Comitatum dirigantur. Angaria itaque erat tranſuehẽdarum rerum Principis, armorũ, veſtium militarium, & ſimilium neceſsitas, ob quas prouinciales, boues, plauſtra, Nautæ, naues præſtare tenebantur, nulluſque ab hoc onere, nec Eccleſia

[l] in c.28. Apoc.
[m] ad d.l.eos. 27. §.vlt.
[n] in d.l.6. §.philoſophos. de excuſat. tut.
[o] in d.l.1. C. quib. muner. excuſ.
[p] lib. 18. c. 5.
[q] in d.l. vlt. §. 1. de muneri. & hon.
[r] d.l. vlt. §. pen.
[s] in l.16. C. T. eo.
[t] l.48. C. T. eod.

excuſabatur.[u] Imperabantur.n. tot iumenta, & animalia ad trahenda plauſtrã, quot & ad tranſuehendas ſpecies pro locorum ſitu, atque itineris qualitate erant neceſſaria.[x] In primis ergo rhedis publici curſus per vias militares transferebantur, ſed cum hæ ſatis non erant: aut extra curſus publici limites eundum erat, priuatorum plauſtris, & iumentis vehebantur, quæ angariæ vocabantur. Hinc naues veteranorũ angariari poſſe Vlpianus ſcribit,[y] & in ſacris literis legitur angariatum eſſe Simonem Cyreneum, vt Domini crucem tolleret. At Græci angariam, quæ per viam baſilicam, & curſum publicũ ducitur, appellant. Perangariam quæ per alias vias, vel tramites vehitur, quæ ex Iuliani præcepto ob viam curſus publici temerè agenda non erat.[z] Ob nominis tamẽ ſimilitudinẽ quãdoque curſus publicus angaria vocatur, ſed propriè aliud eſt. Qui veredis currebant à recta curſus publici via quingentis paſsibus diuertere poterant.[a] Plauſtris angariarum 1500. pondo imponebantur equo tantum triginta.[b] Turcæ veredis nõ vtuntur, ſed præcones habent citiſſimo gradu maximos curſus peragentes: hi quemcunque obuium equitantem habent, deſcendere iubent, eiuſque equum conſcendentes quantum poſſunt impellunt, ſi alium inuenerint, idem agunt, & illi fatigatum equum tradunt, vt Laonicus Chalcocondilla ſcribit.[c] Hæc de antiquo curſu publico breuiter percurrere volui: Nunc ad Præfectum Prætorio Orientis eſt veniendum.

[u] l. Nullus, 21. C. eod. l. iubemus, nullam 10. C. de ſacroſ. eccl. repetita in l.2. C. de nauib. non excuſan. l. vlt. C. de fabri. & l. Maximarum. 2. C. de excuſat. muner.
[x] d.l. 16. C. T. eo.
[y] in l. penult. de veter.
[z] l.15. C. T. eod.
[a] l. 25. C. T. eod.
[b] l.28. & 30. C. Theod.
[c] lib. 9.

De Præfecto Prætorio Orientis. *Cap. VII.*

Cod. de officio P. P. Orientis.

DE Præfectis generaliter dictũ eſt iã verò de ſingulis tractandum & primo de P.P. Orientis qui numero prouinciarum & auctoritate eminens primus appellatur. Marcellinus,[d] Inter ordinarios iudices, inquit. Rufinus primus Præfectus prætorio, is autẽ præerat Orienti, quare plurimũ in Principis comitatu reſidebat.[e] Nulla tamen eius inſignia, aut Diœceſeon prouinciarum effigies repręſentantur, vnde aliquod folium deeſſe cenſeo: aut Præfecti Illyrici inſignia ad vtriuſque ornamenta oſtendenda ſatis eſſe Notitia credidit, quemadmodum vnius Conſularis Paleſtinæ, & Præſidis Thebaidis inſignia, & officia demonſtrantur, vt aliorum Conſularium, & Præſidum ſint exemplar. Sed magis eſt, vt aliqua hic deeſſe exiſtimem, quia ſi vnius eorum alterius typus eſſe debuiſſet, eum Præfectum Prętorio Orientis, tanquam priorem, & dignorem eſſe oportuit. Nos verò quæ legimus de eo exponemus. Is à Conſtantino, Auctore Zoſimo, inuentus. Prouinciis Orientis, à me ſupra memoratis præpoſitus fuit, & quinque, latas Diœceſes. i. quinas plurium ſimul prouinciarum regiones regebat. videlicet, Oriẽtem, Ægyptum, Aſiam, Pontum & Thracias, quibus Præfecti vice totidem maiores præerant magiſtratus,[f] Comes enim Orientis Prouinciis XV. imperabat, Pręfectus Ægypti alijs VI. Vicarius Aſianæ VII. Aſiæ Proconſul alias III. Vicarius Ponticæ XI Thraciæ VI. quæ omnes erant Prouinciæ XLIX. & tot à Notitia ſub diſpoſitione huius Præfecti recenſentur: quemadmodum eſt ſub P.P. quinque Orientis Diœceſes recitat Leo A. ad Nicoſtratum Præfectum Orientis ſcribens,[g] & Valẽs[h] ad Modeſtum Zeno,[i] & alij. Sed hic non leue oritur dubium, nam in primo indice id eſt catalogo, ſub hoc Præfecto prouinciarum XII. Cõſulares nominãtur. & XXXII. præſidum, duæ verò correctorum: nã reliquę abſcribũtur Illyrico. ergo non ſunt niſi XLVI. prouinciæ: Sed indè error prouenit, quod in eo catalogo Aſia particularis vt Proconſularis omittitur: Arabia verò & Iſauria & ſi infra Aſianæ attribuæ hic non vt arbitror, per obliuionem, ſed quia nec Conſulares, nec clariſsimorum Præſidum, aut Correctorum, erant prouinciæ, ſed perfectiſsimorum, qui hic reticentur in illorum numerum non ſunt relatæ. De Arabia enim hoc conſtat ex inſcriptione reſcripti

[d] lib. 16.
[e] l. raptores, 54. C. de epiſ. & cle. l. præcipimus 23. C. de appellatiõ.
[f] l.1. C. vt nemo ad ſuũ patrocin. ſuſcip. ruſtic. l. nullũ. 19. C. de numerar.
[g] in d.l.1. C. vt nemo ad ſuum patrocin.
[h] in l. 2. C. de militari veſt.
[i] in d.l. nulli 10. C. de numerar.

Valentiniani A, ad Theodorum V.P. hoc eſt virum perfectiſſimum, P[a] ræſidem Arabiæ.[a] Et eidem de Iſau ria opinor, quòd eſſet exigua, & tum a Barbaris oppreſſa, vt infra dicetur. Itaque P.P. Orientis XLIX. prouinciæ numerantur. Imperabat præterea hic præfec. XI, Claſſib. Orientis, & Claſſicorum numerum, vt Valentiniani[b] verbis vtar, ex incenſitis, id eſt inopibus, atque accreſcentibus, ſeu filiis remigum complebat. Inter eas inſignis erat Claſſis Seleuciæ. in flumine Orontæ quæ in Comitis Orientis vſu erat: alia erat in Ponto Euxino nauium quadraginta, aſt Hegeſippus[c] de excidio vrbis Hieroſolymitanæ. [d] Tacitus. Claſſem, inquit, e Ponto Byzantium adigi iuſſerat. Tertia à Traiano in mari rubro ſubſtituta. Quarta erat Alexandrina. Quinta Carpatia per Carpatum mare excurrens. Alias VI, in Danubio Notitia recenſet & vnam Thetanicalium, Leo A. Sed hi ſiue ita multitudo theſauros cuſtodientium appellatur Iuſtiniano imperante in eius Comitatu hic Præfectus degebat. Numerus aduocatorum fori huius Præfecti erant centum, qui clariſſimi & ſpectabilis titulo gaudebant, immunesque erant ab onere inſpiciendi, peræquandi, extruendi operis & ratiocinandi. PRÆFECTVS PRÆTORIO, inquit Notitia in manuſcriptis, EVECTIONES ANNVALES NON HABET, SED IPSE EMITTIT, id eſt diplomata currendi non impetrat quotannis à Principe, vt Vicarij, qui denas vel duodenas euectiones ſingulis annis obtinebant, & Præſides binas, SED IPSE EMITTIT, id eſt ſuo iure curris, & hoc aliis permittit, vt in P.P. Illyrici explicabitur. Euectiones enim eſſe diximus, diplomata ſeu codicillos, quibus curſu publico vtendi facultas datur. Conſtantinus ad Taurum P.P. [m]Euectiones, ſcribit, ab omnibus poſtulentur, & tam iudices, quam cuſtodes publici curſus minime tranſire patiantur, antequam ſeriem euectionis aſpexerint. Iulianus A. [n] Euectionis daræ formam & licentiam non excedat, & alibi [o] ſæpè in hoc ſenſu accipitur Quòd igitur ſubijcit. EMITTIT, ſubauditur ſcilicet euectiones, quæ emitti dicuntur, cum alicui conceduntur. Valentinianus ad Conſtantium Præſidem, P. Euectionum, inquit, emittendarum etiam per cæteras prouincias dumtaxat in translationem veſtium tua ſinceritas habeat facultatem.

Aliquando P.P. dicitur facere euectiones pro emittere.[q]

Notitia impreſſa officium huius præfecti, quemadmodum & inſignia prætermitit, ſed manuſcripti illud recitant, ideo hic totum eſt explicandum, at prius aliquid de eius aſſeſſoribus eſt dicendum, quorum & ſi nulli hic fit mentio, quia extra officium erant, nec à Principe confirmabantur, nec ex lateraculis, aut ex ſcriniis prodibant, primi tamen apud Præfectum cenſebantur.

a Legem vnic. 18. C. de penis.
b l. vnic. C. de claſſic.
c d. l. vnic. a.
d lib. 1 cap. 19.
e lib. 18.
f Sex. Ruffus.
g l. 4. C. de nauicul. ... an. clor.
h l. vlt. C. de decur. ... aſſe.
i l. ... orn. 4. C. de epiſ. & cle.
k Nouell. Theo. tit. 18.
l l. 1 5. C. Th. de curſu publico.
m l. 3. C. de curſu publ.
n l. 4. C. eod.
o in l. 9. 10. & 1 1. C. eod. tit.
p l. 3 3. C. T. d. tit.
q l. 56. 57. 61. C. T. eod.

DE ASSESSORIBVS CAP. VIII.

OMNES prouinciarum magiſtratuum, ac plures Iuriſconſultos ſecum ducebant, quorum conſilio ſecundum iura cauſas definiebant. Hi aſſeſſores & conſiliarij vocabantur, quia iudicanti aſſidebant, & conſulebant. Vnde Vlpianus & Paulus in Papiniani P.P. conſilio, id eſt eius aſſeſſores fuiſſe dicuntur. Quandoque iuris ſtudioſi appellantur.[t] eorum erat ſ... cauſas cognoſcere, expoſtulationes audire, libellos, ſupplices legere, & his reſpondere, circa ... & epiſt... ſcribendas, ac decreta interpretanda [u] ... Criminales vero cauſas, audiebant quidem, ſed non definiebant, verum Præfectis decidendas remittebant. ſed eorum tamen à Præfecto ferendas diſtabant. Denique quæcunque a Præfecto negociis impedito explicari nequibant aſſeſſores expediebant,[y] his à Præfectis vel Præſidibus olim ſalarium dabatur. Papinianus,[z] Diem functo, inquit, legato Cæſaris, ſalarium Comitibus à legatis præſtitutum debetur. Peſcennius vero Niger qui ſe in Oriente Imperatorem fecerat, & à Seuero occiſus eſt, inquit, vt a fiſco ſalarium aſſeſſores acciperent. Spartianus,[a] addidit, cōſiliariis ſalaria, ne eos grauarent quibus aſſidebant: dicens iudicem nec dare debere, nec accipere. Id prius pro annonis & capitationibus in ſpeciebus præſtabatur. Theodoſius verò iunior & Valentinianus, illud in ære dari iuſſerunt.[b] Idem obſeruari Iuſtinianus in Nouellis,[c] præcepit. Feſtinabis, inquit, aſſeſſorem aſſumere virum optimum, & purum, & his contentum quæ à fiſco dantur. Sed diuerſa pro aſſeſſorum qualitate conſtituit ſalaria.[d] Aſſeſſori enim P.P. Africæ viginti libras anni præſtitit,[e] efficerent fermè duo millia, & 200. noſtros aureos. Aliis plus aut minus elargitus eſt vt infra dicetur. Peſcennius Niger voluit præterea, vt aſſeſſores quibus in prouinciis aſſediſſent, in iiſdem poſtea adminiſtrarent & præeſſent Quod & Seuerus, & alij Principes obſeruarunt. Aſſeſſores P.P. depoſito officio, à nullo magiſtratu perſonali munere onerari poterant.[f]

De officio aſſeſſor. ff. & C. de aſſeſſoribus.
r l. 1. de off. Aſſe.
s l. penul. & vl. eod. tit.
t l. 4. de var. & extraor. cognit.
u l. 1. in fi. & §.
x in Auth. de iudicib.
x d. ſolent. 6. de off. procon ſul.
y d. §. 1 in Auth. de iudicib.
z l. diem funct. 4. de offic. aſſeſſ. l. 4. de varus, & extraord. cog.
a in Peſcennio Nigro.
b l. 1. C. de annon. & capitat.
c §. feſtinabis Authen. de mandat. princip. ſeu Nouel. 17.
d Nouel. 25. & ſeq.
e l. 1. §. hoc etiam, C. de offic. P.P. Africa.
f l. nemo minus, 11. C. eod.

De apparitoribus, & Officio P.P. Domeſticis, & Cancellariis. Cap. IX.

IMPRESSAM Notitiam huius Præfecti officium non habere diximus: ſed in manuſcriptis reperitur, ideo hoc loco de eo ipſius generaliter diſſeretur: demum ſingulos eius gradus pro ingenii mei tenuitate explicabo, ... te enim tam obſcura, & tam multis annis extincta, non parum laborandum erit, vt luci reſtituatur. Eadem ferè erant Præſidum & Præfectorum officia, idcirco quæ de his dicentur omnibus erunt communia.

In officio P.P. plures militabant, quorum certus numerus ſciri non poteſt. Statuit Iuſtinianus vt officium P.P. Africæ eſſet 398. virorum, qui in X. ſcrinia, & XI ſcholas diuidebantur.[g] Sed aliorum numerus longè amplior fuiſſe credendus eſt, cùm Comes Orientis DC. in officio homines haberet. hi officiales ſeu apparitores dicebantur, & officium apparitio.[i] Hoc nomen etiam tempore Iuriſconſultorum fuit: nam & eum præcepta iudicum, & ſententias exequebantur: Scæuola, Miſſus inquit, ex officio annonæ centurio, culleos ad annonam ... ſtulit. Hermogenianus.[l] Si iuſſu, ait, iudicis rei iudicatæ pignus per officium diſtrahatur poſt cui... catus, et empto contra eum qui liberatus eſt, actio datur. ... pianus in l. 5. §. ſi quis vltro. de quæſt. ... potes, inquit, ſeruum per officium diſtrahi iubere. Hæc ſunt officia, quæ etiam diebus feriatis admoneri poſſe à Præſide Vlpianus ſcripſit. ... ipſi ab officio officiales,[m] vel apparitores vocabantur. Idem ſi pignora, ait, veneant per apparitores prætoris danda non eſt in eos actio re euicta, Iidem cohortales dicebantur, quia formam cohortis ſeu legionis, & priuilegia habebant.[q] Vnde nomina ordinum, & promotionum in militia ad hos ſunt tranſlata, vt Aſconius monet.[r] Accenſus, inquit, nomen eſt ordinis, & promotionum in militia, vt nunc dicitur Princeps, vel Commentarienſis, aut Cornicularius hæc nomina de legionaria militia ſunt. Hæc ille. Accenſus autē propriè ſcribæ fuiſſe videtur. Cicero, Non reprehendo, ait, quod adſcripſit. accenſus: cur enim ſibi hoc ſcribe ſoli aſſumant? cohortem apparitores intelligit etiam Horatius.[t]

Pertius expenit cum ... ,ridetur ab omni
Conuentu, laudat Brutum, laudatque cohortem.

Erat autem Brutus Aſiæ prætor, cuius cohortem ſiue officium Perſius laudabat & Cicero[u] refert Verrem cohortem habuiſſe, in qua tum erant præfect

Cod. de apparitorib. Præfector. Pretoria.
Cod. de aſſ. Domeſticis, & cancellarius.
g l. 1. §. item officiis, C. de off. P.P. Africa.
h l. 1. C. de appa. Com. orie.
i l. 3. C. de coma. ſacr. larg. l. 1. C. de filiis offic. quæ ... mor. & plurib. in locis
k in l. vlt. §. vlt. de pign. act.
l l. antepenul. de euictionib.
m l. 2. de feriis.
n in l. præſides, 4. de reb. cred.
o l. ſi pignora. 50 de euictionib.
p in tit. & rubr. C. de cohortalib. princip. corpus.
q l. officia. 4. C. eod. tit.
r in 3. oration. contra Verrem.
s in 5. Actione in Verrem.
t Satyra ... lib. 1.
u in 4. Actione.

fecti, ſcribæ, medici, aruſpices, præcones. De hac intelligunt euangeliſtæ, cum ſcribunt ad decem Domini cohortem congregatam fuiſſe.[a] Quandoque etiam Beneficiarij appellantur,[b] quod nomen & ipſum à militibus legionarijs deſcendit, in quibus beneficiarij vocabantur beneficio Tribuni ad aliquod officium promoti. Vegetius. Sic omnes, inquit, conſequuti aliquot munus in officio Præfectorum, beneficiarij, vel ordinarij vocantur. ita emendandus, & intelligendus eſt Tacitus[c] loquens de Proconſule Africæ. & legato legionis Aequatus eſt, ait, inter duos beneficiariorum numerus, ſic legendum pro beneficiorum.

Ita etiam eos Tertullianus appellat.[e] Neſcio, inquit, dolendum, an erubeſcendum ſit, cum in matricibus beneficiariorum, & curioſorum inter tabernarios, & ianios, & fures, balnearios, & aleones, & lenones Chriſtiani quoque vectigales continentur: eos intelligit, qui pecuniam dabant apparatoribus, ne tanquam Chriſtiani apprehenderentur. In hoc quoque ſenſu in actis D. Fructuoſi[f] accipiuntur: obſeruantibus, inquiunt, ex officio beneficiariis.

Nonnunquam ijdem ſcriniarij nuncupantur, quia chartas ad ſe quiſque ſpectantes in ſcrinijs ſcribebant, & cuſtodiebant.[h] Officiales Præfectorum Prætorio, & aliorum illuſtrium, & ſpectabilium magiſtratuum, codicillis Principis creabantur. Hæ probatoriæ vocabantur, quæ à Principe, ac magiſtratu, cui inſeruiebant, ſubſcriptæ in officio relinquebantur: Theodoſius A.[a] In officijs, ait, etiam ſpectabilium Proconſulis Aſiæ, Comitis Orientis, Præfecti Auguſtalis, vicariorum nemo admittatur, niſi eum cuiuſſa probatoria ſacri ſcrinij conſecrauerit. Hæc exemplaria ſeu probatoriæ non ex laterculo maiore, quemadmodum magiſtratuum codicilli, ſeu ex ſcrinio Epiſtolarum prodibant, ſicut & officia Vicariorum, Præſidum verò cohortales perpetuæ cauſæ, & officio obnoxij,[m] quos ſatis erat in matriculis, ſeu albo officialium deſcribi Die Natalis Domino quotannis Prætoriani apparitores mutabantur, ad gradum enim vel Cornicularij, vel Commentarienſis, prout erat opus, promouebantur, vt auctor eſt Caſſiodorus.[o] Horum munus erat iuſſa Præfecti implere, litigantes in iudicium introducere, acta ſcribere, recitare, & partibus edere, ſententias ſcribere, atque exequi, & alia neceſſaria iudiciorum peragere. Iuſtinianus ad Mennam P.P. loquens de iudicum officiis, Si litis, inquit, introductionem, vel examinationem diſtulerint, pœna vicenarum librarum auri feriantur. & infra clarius patebit. Ijdem infirmis mulieribus, & egregiis viris domi iuramentũ deferebant Iuſtinianus,[p] ſi aliqui litigantium nequeunt ad iudices venire, iubemus dirigi ex officiis miniſtrantibus aliquos, vt eis præſentibus ſacramenta præbeantur.

Cum verò in aliquem locum ob publicas, vel priuatas neceſſitates mittebantur, lumine, & breui, id eſt, neceſſaria ſuppellectili inſtruebantur Vlpianus,[r] Ne tenuis, inquit, vitæ homines ſub prætextu aduentus officiorum lumine vnico, vel breui ſupellectile ad aliorum vſum tranſlatis iniuriis vexentur, Præſes prouinciæ prouidebit. Præterea in via Præfectum antecedebant, quemadmodum Lictores Conſulem, & hodie multis in locis apparientes Magiſtratus præcedunt. Lampridius[t] loquens de Ducibus militum, apparitores, ait, nullos eſſe paſſus eſt, Tribunis, & Ducibus niſi militem anteire voluit, iuſſitque, vt ante Tribunum quatuor, milites irent, ante Ducem ſex, ante Legatum decem. Curſus quoque publici curam habebant, tributa, ſeſque fiſcales exigebant:[u] latrones ſibi à ſtationariis indicatos capiebant; ſolebant enim hoc tempore in certis vrbibus, aut territorij locis milites collocare, qui ortos tumultus ſedarent, factioſos vincirent, criminaque patrata Præſidi indicarent.[x] Id ab Auguſto inſtitutum fuit, Tranquillus.[y] Graſſatores, ait, diſpoſitis per opportuna loco ſtationibus inhibuit, eas poſtmodum Tiberius auxit. idem in Tiberio cap.37. In primis, inquit, tuendæ pacis à graſſaturis, & latrociniis, ſeditionumque licentia curam habuit, ſtationes militum per Italiam ſolito frequentiores diſpoſuit. Hi à ſtatione, in qua degebant, ſtationarij dicebantur.[z] Tertullianus,[a] latronibus, ait, inueſtigandis per vniuerſas prouincias militaris ſtatio ſortitur; Item Conſtantius,[b] curioſi, vel ſtationarij, vel quicunque funguntur hoc munere, crimina iudicibus nuncianda meminerint. & ſibi neceſſitatem probationis incumbere, nec citra periculum ſui, ſi in ſontibus eos calumnias nexuiſſe conſtiterit. Ceſſet ergo praua conſuetudo, per quam carceri aliqui immittebantur Hactenus ille. Tantum enim indicandi, non etiam cuſtodiæ reos tradendi facultatem habebant, in fuga tamen deprehenſos in carcerem detrudebant. Paulus[c] Limenarchæ, inquit, & ſtationarij fugitiuos deprehenſos rectè in cuſtodia retineant. Hos poſtea apparitores ſuſcipiebant aut ipſi inuentos capiebant, & carceri mancipabant, Martyrolog.[d] Doroſtorus in Myſia veteranus, & emeritæ militiæ comprehenſus ab officialibus Maximo Præſidi offertur, eum tormentis ſontes vrgendi erant, apparitores cruciabant. Gratianus[e] ordo curialis, ait, ab ictibus plumbatarum habeantur immunes ſeruum iudice, ſi ipſe vel eius officium contra legem aliquid vſurpare tentauerit, grauiſſimo ſupplicio eſt ſubdendum. Hæc ille. Denique quicquid illicitum publicè fieri videbant, prohibere teuebantur, veluti ne hæretici ad cœtum piorum, Latanias vè conuenirent,[f] ne qui alteri etiam impio iniuriam inferret,[g] ne idolis ſacrificaretur,[h] & alia huiuſmodi interdicta vetabant: Illud in primis in cohortalibus obſeruabatur, vt gradum, quem ſemel obtinuiſſent, repetere non poſſent, alioquin deportabantur. Arcadius & Honorius,[i] Nullus, inquiunt, Principatum, vel numeratum, vel Commentarienſis gradum, vel cætera officia repetere audeat. Officium Græcè τάξις & ipſi officiales ταξεῶται vocantur. Specialiter verò Præfectiani in Præ. Prætio. officio merentes dicebantur, quibus ab inteſtato ſine ſucceſſore morientibus Præfecti Prætorio area ſuccedebant.[k] Magna verò commoda accipiebant: nam à prouinciis annonas, id eſt cibaria habere conſueuerant, pro quibus poſtea pecunia à Principe quandoque 700. & plurium aureorum eſt conſtituta:[l] præterea pro ingreſſu litis ternos, quaternoſvè aut plures aureos pro locorum conſuetudine, aut priuilegio perſonarum à litigantibus exigebant,[m] pro his citandis, pro actis ſcribendis, edendis, recitandis, inſtrumentis exhibendis, ac deniq; pro ſingulis actibus totidem aut plures aureos, minuſue pro hominum conditione, locorumvè vſu percipiebant. ſimiliter cum ſententias exequebantur, & pignora capiebant, & vendebant, mercedẽ ſeu ſportulas accipiebant:[n] vbi verò ſine ſcriptis res agebatur, aureum tantum executor conſequebatur.[o]

Huic officio ſinguli Conſulares Orientis pro inſinuandis codicillis magiſtratus 40. ſolidos ſoluebant ſinguli. Præſides & Correctores 36. Comes Orientis, & Proconſul. Aſiæ 80. Comites Phrygiæ Pacarianæ, & Galatiæ 50.[p] cum igitur 49. prouinciarum magiſtratus, præter Comitem Orientis, Præfectum Auguſtalem, & 4. Vicarios, qui plus ſoluebant, pro inſinuandis magiſtratus Codicillis præſcriptam pecuniam penderent, exigebat id officium hoc nomine plus minus quatuor millibus aureorum. Nouella verò 8. non niſi 48 Orientis, & Illyrici magiſtratus has ſportulas pendentes, recenſet, quia tum Imperio diminuto veterem formam non ſeruabant.

Defenſores quoque cuiuſque Metropolis officio Præfecti quaternos aureos, alij minorum ciuitatũ ternos, pendebant, qui ſimul congeſti magnam ſummã colligebant. Nam cũ 49. prouinciæ ſub Præfecto Prætorio Orientis, & totidẽ Metropoles fuerint, ab harum defenſoribus quotannis plus minus 200. aureos capiebant,

[a] Mat.17. Mar. 15.
[b] l.officiales C. 4. de ep.& cle. quem eſt l.beneficiarius.7.C.lib. de cohortalib. & inde emendandus
[c] lib.2.c.7.
[d] lib.20.
[e] de perſecutione in fuga.
[f] apud Sur. 22 Ianuar.
[g] l.ſcriniarios 16. C.de teſt. mil. l.nulli, 10.C. de numer.
[h] l.in hac C.de diuer.offi.
[i] l.pen.& vl. C. eo.de diuer. offi.
[k] l.vlt.§.item ſcrinia, C.d. tit. de diuer.offi.
[l] l.præfatos.34. ſi cer.pet.
[m] l.accep.pe.& vl.C.de cohor.
[n] l.30.C de cohorta.d.l.36.C. d teſt.mil.
[o] in 11 formula promotionis officii prætoriani.
[p] l.1.& 2.C.de prin. agen.in reb. l.per Illyricum 9 C.de cohor l. vl.C.de iu.dom. ſerp.
[q] l.vl.C.vt curr. exec.ſemp.
[r] Nou.124.§.ſ.& § fin autem, Auth.vt litigã. iurent.
[s] in l.illicitas, §.ne tenuis, de offic.præſ.
[t] in Alexandro.
[u] l.2.C.de cohortal.d.l. officiales, 4.C.de epiſ.& cleric.
[x] l.1.de off præf. vrb.
[y] in eo.c.32.
[z] d.l.15.§.ſi.
[a] in apologetica.
[b] l.1.C.de cur.
[c] in l.Limenarchis, 4.C.de ſeru. fug.
[d] 27.Maii.
[e] in l.80.C.Theo. de decur.
[f] l.3.C.de hær.
[g] l.6.de paga.
[h] l.7.C.eo.tit.
[i] in l.1.C.ad l. Iul.de ambit.
[k] l.3.C.de appa. præf.præt.lib.12.
[l] l.annonam, C. de erog.mil.anno.
[m] l.pe.§.pen.& vl.ff.de loga.3. l. omnes §.executorib.C.de epiſ.& cler.
[n] l.1.C.de ſpor.
[o] l.in ſacris, C. de prox.ſac.ſcri. l.vlt.C.de prin. agen.in reb.
[p] Nouel.8.ſeu Auth.vt iud.ſine quoquo ſuffrag.fiant.

bant: Ab aliarum verò ciuitatum, perfectis aureorum circiter 2000. Quælibet enim prouincia minimum 13. ciuitates, ſed ſæpe plures continebat.ᵃ annonam præterea à fiſcò ſicut & alij officiales habebant. Et cum officium P.P. Africæ aureorum 4255. à fiſco perciperet, nec minus his Præfecti Orientis officium conſecutum fuiſſe eſt credendum. Nummi quoque & annoli eorum, qui vltimo ſupplicio affecti fuerant, quinque aureorum precium excedentes in chartam officialibus emendam impendebantur.ᵇ

ᵃ Nouell. 28. & c. ſenatus, 6. q. 3.

ᵇ L. decius. ad ſ.ſſ. de bon. dam. Cod.

Cohortales extra ædes Præfecti aot Præſidum habitabant. Alij erant ipſi continentes domeſtici appellati, ᶜ qui priuata iudicum negotia obibant, ac rationes tractabant. Ex his quidam erant Cancellarij dicti, qui ad priuatos homines Præfecti ſeu Præſidum nomine Epiſtolas ſcribebant, a cancellis, intra quos degebant, nominati, Caſsiodorus ᵈ Ioanni Cancellario, latere, inquit, non poteſt, quod intra cancellos egeris. Tenes lucidas fores, clauſtra patentia feneſtrata, ianuas, & quam vis ſtudioſè claudas, neceſſe eſt, vt te cunctis aperias; vndique conſpicua, qui in illa claritate verſaris. Ad noſtra monita aures animumque conuerte, Fige menti omnia, quæ iubemus. Hactenus Caſſiodorus. Procopius ᵉ Domeſticum, inquit, Romani arcanorum ſocium appellant, is hodie Secretarius vocatur. Hi actibus publicis officialium aut cohortalium ſe immiſcere non poterant, quod ſi feciſſent. à maiori iudice puniebantur, ᶠ Lictoribus tamen, & officialibus Præfecti mandata ſignificabant. Caſſiodorus diuerſis cancellarijs prouinciarum ᵍ faſces, inquit, iudicum tibi parent, & dum iuſſa prætorianæ ſedis portare crederis, ipſam quodammodo poteſtatem reuerendus aſſumis. Hæc ille. Honorius poſtea prohibuit cancellarios à Præſidibus in prouincias duci, ſed illos ex officiis eligi præcepit, ʰ qui depoſito à iudice magiſtratu, quinquaginta diebus, & ipſi in prouincia morari tenebantur, accuſationibus reſponſuri,ⁱ nec ſub alio officium continuare poterant.ᵏ

de aſſeſſ. domeſtico, & cancellariis

ᶜ C. de offic. aſſe. & domeſt. l. 3. l. 1. C. ad l. Iul. repetund.

ᵈ lib. 11.

ᵉ in 1. de bello Vandalico.

ᶠ L. 3. de aſſeſſ. & domeſt. & cãcel.

ᵍ lib. 12. varia. primo formula.

ʰ l. nullus, C. eodem tit.

ⁱ L. 3. C eo. tit.

ᵏ L. 5. & 6. eo. tit.

Cohortalium officia cum imperio Romano fermè vniuerſa ſunt extincta, aliqua tantum eorum permanent veſtigia, pauci enim hodie relicti ſunt nuncij ſeu viatores, qui olim Principia miniſtri, litigantes citabant: neque hi hodie ſemper à magiſtratibus, ſed a Decurionibus ciuitatum plerunque eliguntur. Permanſerunt, & ſatellites, qui delinquentes capiunt, & in carceres detrudunt. Commentarienſis quoque carcerum cuſtos eſt in vſu; ſed magnam priſtinæ auctoritatis partem amiſit. Numerarij cum Singularijs, & Cornicularijs Adiutoribuſque, omnino in deſuetudinem abiere, Et alij ab actis, hodie iouentis noſtris tabularijs, parum frequentantur. Exceptores etiam, qui litigantium acta ſcribebant, nunc extra magiſtratuum officia ex collegijs tabulariorum ciuitatum eliguntur, & ipſi inter ſe hoc munus partiuntur, vnde ſolum executorum linum, & quotundam apparitorum, & Commentarienſis veſtigia permanent. Nunc ſingula officij capita ſunt explicanda.

Cod. de cohortalibus principib.

DE PRINCIPE.
Cap. IX.

IN OFFICIO Præfectorum Prætorio hos gradus Notitia recenſet, videlicet. Principem, Coinicularium, Adiutorem, Commentarienſem, Ab actis, Numerarios quatuor, in his au ſi vnũ, operarũ alterum, Subadiuuam, Curam Epiſtolarum Regendarũ, Exceptores, Adiutores, & Singularios, quorum plures ſæpè in iure nominantur.ˡ Princeps ipſe eſt caput officij, vt ait Suidas qui omnibus imperat, & quid agendum ſit vbique diſponit: Hunc Primicerium, in officio Præfectorum eſſe, Vegetius ſcribit. ᵐ Loquens enim de Primipilo primæ cohortis militaria, ait, io prima cohorte ad hanc perueniſ palmam, in qua ex omni legione infinita commoda conſequitur, ſicut Primicerius in officio Præfectorum Prætorio ad honeſtum, quæſtuoſumque militiæ peruenit finem. De hoc autem officij Principe intelligit. Marcellinus quoque,ⁿ Rufinum apparitionis præfecturæ Prætorianæ Principem appellat. Quandoque Primiſcrinius officij vocatur: cum enim quiſque primas cohortalium proprium ſcrinium haberet, huius primum dicebatur ſcrinium.ᵒ Gratianus ᵖ Primiſcrinius inquit, officii tres libras auri perſoluet. Idem ᑫ ad Potitum Vicarium; exhibitus, ait ab eo apparitore cui primum traditus fuit, obſeruari eum decernimus. primiſcrinio, qui iuſſa temerauerit, quinque libratum auri condemnatione multando, ita valgò accipitur, ſed adiutorem ibi Primiſcriniorum dici puto. Alias pro numerario primiſcrinius accipitur.

ˡ L. 5. C. ad l. Iul. de amb. & tit. C de numer. chartular. Adiut. ſcriniar. & except. in l. 1. & vlt. C de appar. praf. prator. & l. de princip. agen. in reb. lib. 12. & alibi.

ᵐ lib. 2. cap. 21.

ⁿ lib. 15.

ᵒ L. 1. §. in ſcrinio primo, & ſeq. C. de off. praf. prator. Africa.

ᵖ L. 3. C. de diu. offic.

ᑫ L. 1. C. de ſportul.

Princeps verò hic appellatur exemplo Principis primæ cohortis, qui præerat centum quinquaginta militibus, cum Pædianus Accenſo legionis comparat.ʳ Accenſus eſt, inquit, nomen ordinis, ac promotionis in militia, nunc dicitur Princeps, vel Commentarienſis, aut Cornicularius. Hæc enim nomina de legionaria militia ſumpta ſunt. Hæc ille. Exemplo ergo Principis legionis, propè omnia, quæ in iudicijs ordinanda ſunt, ad hunc pertinent. Vegetius ˢ ab hoc Princeps. inquit, in officio nomen habuit. quia & ipſe omnia, quæ ab officialibus agenda erant, ordinabat; illi enim ſine ipſo nihil exequebantur; Nullus in carcerem detrudi, nullus aduocatus introduci, ipſo inſcio poteſt. Gratianus.ᵗ Agentes, inquit, in rebus poſt palmam laboris emeriti Principatus honore muneramus, atque ideo officiales, tam ad neceſſitates publicas, quàm priuatas, non niſi Principe mittantur auctore, nullatum ſine ipſo cuiquam mandetur exhibito perſonarum. Hæc ille, Ex agentibus in rebus Principes quorundam officiorum creabantur, vt Vicariorum, ᵘ Comitis Orientis, Proconſulis Achaiæ, Præfecti Auguſtalis, & Limitaneorum Ducum. Hic ergo Princeps litigantes ad Præfectum citari iubebat, omniaque iudiciorum acta exequebatur. ˣ Symmachus, ʸ cum ad eius ædes, inquit, Princeps officij commeaſſet, & obſtinatam hominis contumaciam non poſſet inflectere, inanem Syngrapham reportauit. & paulò poſt. Hoc vbi Princeps officii comperit, paucis comitatus excurrit, retinet Felicem celebri vrbis loco, nec tamen eripit: Deinde à Principibus vtriuſque officij perducitur. Hæc ille. ex quibus conſtat reos criminis iuſſu huius Principis ſolutos comprehendi. Idem iudicia actori dictabat, & libellum reo edendum componebat. Martianus. ᶻ Qui inquit, iudicium dictauerint hæredi, ſeparationem, quaſi hæreditarij poſſunt impetrare, quia ex neceſſitate hoc fecerunt, ſcilicet cum eſſent officiales, vel huius Principis miniſtri. Sed præcipua exigendorum tributorum illi cura incumbebat, vt Caſſiodorus ᵃ refert. Multa verò conſequebatur commoda; Nam præter ſuperius dicta omnium ſportularum, quæ à litigantibus ſoluebantur, particeps erat. ᵇ ipſe verò cum litigabat, leuiores ſportulas ſoluebat. ᶜ Maius etiam ſtipendium, quàm ceteri officij ſummates percipiebat. In officio enim P. P. Africæ ſex annonas. ideſt alimenta pro totidem perſonis: & quatuor capita ideſt pabula pro totidem equis capiebat. Pro ſingulis verò annonis quinos ſolidos. pro ſingulis capitibus quaternos Iuſtinianus ᵈ taxauit. Alij cohortales pauciores annonas, & capita conſequebantur

ʳ in 3. contra Verrem.

ˢ lib. 2. cap. 8.

ᵗ in L. 1. C. de princip. agen. in reb.

ᵘ Leo. l. C. de princip. agen. in reb.

ˣ L. 1. & 2. C. eod. tit. de princ. agen. in reb. lib. 12.

ʸ lib. 1. epiſt. 22.

ᶻ in l. vlt. de ſep.

ᵃ 11. in delegatoria principis.

ᵇ l. vlt. C. de re milit. l. vlt. C. de prin. agen. in reb.

ᶜ d. l. §. C. de princip. agen. in reb.

ᵈ l. 1. C. de offic. praf. pra. Afric.

quebantur. Proprium hic Princeps ſcrinium habebat, cui plures ſeruiebant, qui ſingulis diebus ab eo acta vt rerum geſtarum veritas appareret, diligenter ſcribebãt. Hi in officio P.P. Africæ erant numero 10. inter quos Primicerius, ſecundo, tertio, & quartocerius præ cæteris annonarũ & capitationum numero, auctoritateque eminebant.[a] Domeſticum etiam cancellarium Princeps habebat, cui ſecretiora ſcribenda cõmittebat,[b] clariſsimuſque vocabatur.[c] & aliis gaudebat honorib. de quibus in Principe Officiorum Comitiis Orientis dicetur. Hic hodie nõ eſt in vſu. ſolum quædam eius, vt diximus, miniſtrorũ veſtigia extant. Viatores. n. ſeu Nuncij nunc litigantes citant, ſententiaſque exequuntur.

[a] l. 1. in Notitia, C. de offi. præfe. præt. Afric.
[b] l. 4. C. de princ. agent. in reb.
[c] l. vlt. C. eod. tit.

C. de cohortalib. prin. Cornicularis.
[d] in l. 2. C. de proxi. ſacr. ſcrinio.

De corniculario. *Cap. XI.*

PRINCIPEM ſequitur Cornicularius, quẽ Accurſius[d] ſimplicem Prætorum apparitorẽ eſſe opinatus. Alciatus Principis miniſtrum. Sed eum inter primates officij tam Notitia quam iura collocant. Valentinianus.[e] Sciant, inquit, Principes, Cornicularij, & primates officiorum, ternas libras auri è ſuis facultatibus eruendas, ſi honoratis viris ſecretarij in iudiciũ non patuerit ingreſſus. Ego illum fuiſſe puto, qui iuſſa, ſententias, & decreta Præfecti Prætorio, aut Præſidis ſcribebat & publicabat. Caſsiodorus lib. 11. variarum ad Anatolicum loquens de Corniculario: Præſtat, ait, iuribus ſecretarii Prætoriani, ita enim legendum eſt, pro curribus, vt vulgo habetur. Secretarium vero pro vſu illorum temporum tribunal appellat, in quo ſenſu & iura poſteriorum Principum accipiunt.[f]

[e] in d. l. 2. & in l. 6. C. de offi. diuer. iud.

Corniculari nomen eſt antiquum: Tribuni. n. plebis illum apud ſe habebant, quorum acta, plebiſcita, iuſſaque ſcribebat, & ſeruabat. Valerius namque auctor eſt, Lætorio Tribuno militari à Cantuio Tribuno plebis diem dictam, quod Cornicularium ſuũ ſtupri cauſa appellaſſet, diuque hoc nomen permanſit. Hunc eſſe arbitror, qui ſcriba vocatus Gn. n. Flauius, qui faſtos publicauit, Anij libertini filius à Valerio[h] ſcriba nuncupatus. & Gellius,[i] qui eius hiſtoriam narrat. eum ſcriptum feciſſe, & Aedili curuli apparuiſſe, ſeu eius apparitorem fuiſſe ſcribit eius. n. iuſſa & decreta notabat. eundem Pomponius Appij Claudij Decemuiri, cum ius redderet, ſcribam fuiſſe narrat,[k] illius ſententias & decreta ſcripſiſſe ſignificans. Scribarum & Quæſtorum audaciam M. Cato Quæſtor creatus cõpeſcuit. Plutarchus in eo, Magnam inquit, fecit conuerſionem Miniſtrorum & Scribarum, qui cum leges & publicas ſcripturas in manib. haberent. adoleſcentes, qui eum Magiſtratum gerebant, ita gubernare ſoliti erant, vt ipſi planè Magiſtratus eſſent ſed Cato ſcribas Miniſtrorum tenere coegit, fraudes eorum redarguens: & ſubdit ſalarium his perſolutũ fuiſſe. Cato quoque maior. Salonij Scribæ filiam vxorem duxit. Diocletianus quoque Imp. Scribę filius fuiſſe creditus eſt, inquit Eutropius. Scribæ tamẽ nomen generalius eſt quã Corniculari. Græci grammatea vocant. Vnde Plutarchus Eumenem Cardianum archigrammatea Alexandri Magni appellat Cornicularius quandoque Cancellarius eſt dictus,[l] quamquam is propriè erat, quem extra cohortem ſecum in prouinciam præſes ſcribendi cauſa ducebat, qui. n. decreta ſcribebat, ab officio, vt apparitor eſſet, eligendus erat.[m] Cornicularius autem quod pro inſigni cornu vteretur vel fortè ex eo ſilentium litigantibus indiceret, denominari potuit. Iulius Firmicus[n] eum ſententias in diliquentes latas ſcripſiſſe innuere videtur Erant, inquit, Cornicularii aut Commentarienſes, quibus dãnatorum cura committebatur, ſeu Clauicularii vel carcerum cuſtodes, & quibus publicarum catenarũ cura mandatur. Hæc ille. Interer ant & quæſtionibus, quæ de reis criminum habebantur, & fortè torquebãt, vt ex actis martyrum conſtat.[o] Maximus, inquiunt, præſes dixit, tangite corpus eius. Anaxius Cornicularius dixit, conſenſi præſidi. Hactenus acta. Maternus quoque[p] eos ſententijs damnatorum exequendis præfuiſſe ſcribit. Corniculario præconem paruiſſe puto, per quem ſtatuta iudicum publicabat, & in iudicijs neceſſarius erat, per ipſum. n. abſentes vocabantur. Marcellus,[q] ſi citatus non reſpondit, confeſtim autem iudicem pro tribunali ſedentem adijt, exiſtimari põt, parum exaudita voce præconis defuiſſe. Iuſtinianus A.[r] Iubemus, ait, ordinarios iudices non ſolum voce præconis, ſed & propoſitis edictis abſentem vocare in iudicium, quia vox præconis paucis innoteſcit Edictum autem citationem appellat, quia ſecundùm edicti ritum fiebat: & ita appellant Iureconſulti. Vlpianus,[s] Ad peremptorium, inquit, edictum hoc ordine peruenitur. Hac ratione & litteræ, quas de aduentu ſuo Proconſul in prouinciam per præconem mittit edicta vocantur. Vlpianus,[t] Antequam, ait, prouinciæ ſibi decretæ fines Proconſul ingrediatur, edictum debet de aduentu ſuo mittere. & poſt pauca: Rectè & ordine faciet, ſi edictum deceſſori ſuo miſerit, ſignificetque qua die fines ſuos ſit ingreſſurus, quod per præconem quemadmodum & alia multa facta fuiſſe veriſimile eſt, Aſconius[u] in Verrẽ, apud veteres, inquit, & iudices, & rei, & accuſatores, & defenſores dicebantur à præcone. i. alta voce enunciabantur. Officium præconis egregiè Apuleius in Floridis[x] deſcribit. Præco, inquit, cum Proconſule & ipſe tribunal aſcendit, & togatus illic videtur, & quidem perdiu ſtat, aut ambulat, aut plerumque contentiſsimè clamitat. Enimuerò ipſe Proconſul moderata voce rarenter, & ſedens loquitur, & plerumque de tabella legit, quippe præconis vox garrula miniſterium eſt Proconſulis. Hæc Apuleius. Solebat & præco tempore, quo ſontes plectebantur, ſupplicij cauſam enunciare. Gordianus A.[y] Fuſtibus, inquit, cæſum, cui per præconem dictum eſt, ἐσυκοφάντησας. i. calumniatus es, vt calumniatorem videri notatum. Spartianus quoq. auctor eſt Seuerum, cum Africæ Proconſulis legatus eſſet, quendam Leptitanum olim ſuum contubernalem qui ſe amplexus fuerat, fuſtibus iuſsiſſe cædi cum hoc præconis elogio. LEGATVM POP. ROM. HOMO PLEBEIVS TEMERE AMPLECTI NOLI. D. Ambroſius ſermone 9. iuſſit, inquit, ad lupanar duci ſub voce præconis dicentis Agnem ſacrilegam virginem diis blaſphemiã inferentẽ, ſcortum lupanaribus datum. & iſtud eſt ſuperdicere.[z] Vlp. ſi quis, inquit, prieuaricauerit, fuſtibus eum caſtigandum, & ita ei ſuperdici. προπετῶς μὴ [illegible]. Hæc de præcone latius diſſerui, quia ipſum Corniculari miniſtrũ fuiſſe puto.

[f] l. vlt. C. vbi ſenat. vel clariſſ. l. 2. & 3. C. de proxi. ſacr. ſcrin. l. vlt. C. de offi. diuerſ. iudic.
[g] lib. 6. c. 1.
[h] lib. 2. cap. 1.
[i] lib. 6. cap. 9.
[k] in l. neceſſariũ. §. poſtea cum Appius, de orig. iur.
[l] in l. 2. §. & eſt Notitia, C. de offic. P.P. Afric.
[m] l. nullus 8. C. de aſſeſſor.
[n] lib. 3. Matheſ. cap. 6.
[o] Ceſar Car Baronius anna. 290.
[p] lib. 3.
[q] in l. diuus, in prin. de in integ. reſt. minor.
[r] Nouella 112. ſeu §. iubemus, in Authen. de litigio.
[s] in l. ad peremptorium. cum ſeq. de iudi.
[t] in l. obſeruare, §. 2. de off. proc.
[u] in tertia oratione, in princ.
[x] lib. 1. in fin.
[y] in l. fuſtib. C. ex quibus cauſ. infa. irrog.
[z] l. ſi duo, §. vlt. ff. de iureiur.

Sed, vt ad Cornicularios reuertamur, Magiſtri militum, aut Comites vel Duces eis carebant, quod paucis decretis, aut ſententiis inter milites ferendis non eſſent neceſſarii. Sed Princeps officii eo munere facili poſſet fungi. Anno tantum Cornicularius vſque ad feſtum Domini Natiuitatis manebat in officio, tũ pro ſtrena VII. ſolidis acceptis exibat. Caſſiodorus.[a] Illi, inquit, qui inculpabiliter Corniculari eſt perfunctus officio, VII. ſolidos longæua conſuetudo deputauit. Emeritus etiam Comitis dignitate honeſtabatur.[b] & immunitatem à iudicum indictionibus habebat.[c] Hic, vt alii apparitores Præfecti Prætorio, proprium habebat ſcrinium, in quo plures miniſtrabant, qui iudicum ſententias, decreta, iuſſa, & edicta ſcribebant & conſeruabant Apud P.P. Africæ in Cornicularij ſcrinio erant decem, quibus ex publico annonæ dabantur Hic ab Imperatore, vt alij huius officij homines in ſcrinio epiſtolarum probandus erat.[d]

[a] in 11. variar.
[b] l. vlt. C. de numerar. & actua.
[c] l. Cornicularii C. de apparito. præf. præto.
[d] Simmach. epiſto. 42. lib. 1. l. vl. C. de diuerſ. offi. Cod. de numera. actua. Cart. & Adiutoribus.

De Adiutore. *Cap. XII.*

POST Cornicularium erat Adiutor, is vulgò intelligitur, qui alterius vices ſeu locum implet. Caſsiodorus,[e] Adiutor, inquit, etiam noſtris præſentatur obtutib, vt vicaria ſorte beneficij, eligamus eius præſidium, qui nobis præſtat fidele ſolatiũ: Hæc ille ſic Scæuola[f] Adiutores actoris ſerui appellat, qui eius vice fungebantur, & illum adiuuad

[e] lib. 6. variar. in magiſterio dignita. for.
[f] l. Stycho. §. item quæro, an ea quæ exacta ſunt ff. e ſtatulib.

adiuuabant. Liuius,[a] Marcus Tullius, inquit, Syllanus Proprætor ad res gerendas, adiutor datur. Cæſar.[b] Huic quod valetudine minus commoda vtebatur Fuluium Poſthumium adiutorem ſubmiſerat: eit veluti qui datur coadiutor Epiſcopo. Id clarius ſignificat Valentinianus.[d] Ad Commẽtarienſem, inquit, receptarum perſonarum cuſtodia obſeruatioque pertineat: Si commentarienſis neceſſitate aliqua procul ab officio egerit, adiutor eius pari tura iaug labitu Ibi adiutor aliud quam vices Commentarienſis gerentem ſignificare non poteſt. In hoc ſenſo accipit, & Paternus,[e] Adiutores, ait Cornicularioꝛum grauiorum munerum immunitatem habent. Adiutorem etiam appellat Paulus actorem, qui tutoris infirmi, vel abſentis vices implet,[f] eſt etiam, inquit, Adiutor tutelæ, quem ſolet Prætor permittere tutoribus conſtituere, qui non poſſunt ſufficere adminiſtrationi tutelæ. Sed etſi negandum non eſt Cornicularium adiutorem habuiſſe, hic tamen, vt apud alios magiſtratus adiutor totius officij intelligatur, cuius capita tantũ in Notitia nominantur. Nec ſtatim poſt Cornicularium adiutor ſemper ponitur, ſed ſæpe poſt Commentarienſem & alios locatur. Hunc Gratianus adiutorem officij vocat,[g] Adiutores, inquit, officiorum libram auri fiſci iuribus ſoluent, niſi ſtatuta fuerint cuſtodita: Theodoſio[h] Primicerius adiutor officij P.V. tanquam in eo præcipuus vocatur. ita enim,[i] ad Conſtantinum P. vibi ſcribit. Primicerius, adiutor tuæ ſedis officij curam perſonarum ſuſcipiat. i. reorum: ſic etiam Conſtantinus perſonam pro reo accipit.[k] ne quis, inquit, perſonam licet pro manifeſto crimine apud ſe habeat in cuſtodia: hic Adiutor delinquentes plerumque capiebat, & carceri damnabat, torquebat, & forte ſupplicio afficiebat: Non ſolum enim officij, ſed & Commentarienſis plerumque erat adiutor,[l] olim Optio eſt dictus, ab optionibus, qui erant in Legione. Vegetius,[m] optiones, inquit, ab optando appellati. quod antecedentibus ægritudine præpeditis, hi tanquam adoptati eorum, atque vicarij ſolent vniuerſa curare. Hæc ille Adiungebantur autem Centurionibus, & ordinarijs quibuſque optiones in legione, vt eorum vicem ſubirent. Feſtus, Optio inquit, qui nunc dicitur, antea appellabatur accenſus. Hic adiutor dabatur Centurioni à Tribuno militum, qui ex eo tempore, quem velint, permiſſum eſt Centurionibus optare, & nomen ea facto ſortitus eſt. Tranſlatis verò in officia magiſtratuum nominibus præcipuorum legionis, etiam Commentarienſis & officii adiutor, Optio eſt nuncupatus. Vlpianus,[n] loquens de nummis, & annulis, quos habent damnati ad vltimum ſupplicium. Nec ſpeculatores, inquit, vltro ſibi vendicent, nec optiones ea deſiderent, quibus ſpoliatur, quo momento quis punitus eſt. Hanc rationem non in compendium ſuum debent Præſides vertere, ſed nec pati optiones, ſeu Commentarienſes ea pecunia abuti, optiones hic Commentarienſium adiutores appellat, ſic optiones auxiliares milites quaſi exercitus adiutores vocſtut.[o] Hi à Gratiano,[p] & Theodoſio,[q] adiutores Primiſcrinij in officiis Magiſtrorum militum nominantur: cum verò in torquendis reis eorum opera verſaretur, non abs re fuerit quædam circa hoc breuiter percurrere. Non enim antiquitus, vt nunc, rei olim quæſtionis habendæ gratia torquebantur: cùm prohibiti eſſent cruciatus, quibus articuli, aut membra diſſoluuntur, ſed vnguibus ferarum reorum latera perſecabant, aut laminas ferreas, ignitaſque carni admouebant.[s] Quandoque neruo, fuſtibusvé,[t] aut plumbatis[u] cædebantur: ſunt autem plumbatæ virgæ pilis plumbeis, aut Martio barbulis, vt appellat Vegetius.[x] inſra.Zoſimus,[y] plumbeis, inquit, pilis in ceruicem verbera dari iubet. Metaphraſtes[z] iuſsit eum verberari globis plumbeis: Alibi has virgas plumbeas, vocat. Fidiculis quoque membra conſtringebant,[a] ex neruis hæ fiebãt, quibus citharæ ad pulſandum inſtruuntur. Tranquillus in Tiberio,[b] veretris, inquit, deligatis reos fidicularum, ſimul vrinæque tormento diſtenderet.[c] Eculeo etiam rei cruciabantur.[d] Id erat lignũ in ſummo acutum, quo nudi inſidentes diſtendebantur: Diuus Aug. ad Marcellianum Comitem.[e] Tantorum, inquit, ſcelerum confeſſionem, non extento eculeo, non ſulcantibus vngulis, non vrentibus flammis, ſed virgarum verberibus eruiſti. Hæc ſunt tormenta in iure nominata. Ioſephus verò de Machabæis recitat rotas, rodios, vngulas, rotabula, catapultas, lebetes, caraltas, frixoria digitaria, pugillaria, manus ferreas, ſubulas, ſuccenſoria, ollas æneas, & ſartagines. ſed hæc rarò in vſu fuiſſe cenſeo. Quæ vero ſupra ex iure recenſuimus, plurimum vſitata fuiſſe puto. Succenſorium autem Ioſephus appellat quoddam ad flammam excitandam ferrum. Quandoque etiam plumbum liquefactum axillis infundebant, quod ad inteſtina vſque perueniebat, vt in Samona Metaphraſtes tradit. Impuberes verò ad eruendam veritatem habena vel ferula cædebantur.[e] Eodem modo in Clericos, & Doctores quæſtio exercetur.[f]

Inter homines Adiutoris ſpeculatorem fuiſſe exiſtimo, qui carnificis officio fungebatur, vt ea Diuo Mattheo conſtat.[g] Miſſo, ait, ſpeculatore, iuſsit afferri caput ipſius, & ille abiit, & decollauit eum in carcere. Diuus Chryſoſtomus ibi ſpeculator, inquit, miles eſt carnifex deputatus ad hoc, vt occidat, & hic gradus erat in officio. Valentinianus,[h] ordinariorum, inquit, iudicum apparitores, qui vel ſpeculatorum, vel ordinariorum attigerint gradum, nullo annorum numero laxentur, priuſquam primipili pactum compleuerint. Hæc ille: dictus autem videtur ſpeculator, quia armis ſpeculatorum vtebatur, hi erant milites legionis I. & II. haſtis vtentes. Tranquillus in Claudio.[i] Neque conuiuia inire auſus eſt, niſi & ſpeculatores cum lanceis circumſtarent. & Galba. Deſcendentem Galbam ſpeculator impulſa turbæ lancea propè vulnerauit, & Tacit.[l] loquens de Othone, tres & viginti ſpeculatores conſalutatum Imperatorem ſellæ feſtinantes impoſitum, ſtrictis mucronib. rapiunt. & in marmore antiquo legitur SCHOLA SPECVLATORVM LEGIONVM. I. & II. ADIVTRICVM PIARVM FIDELIVM.

Hic Adiutor ſuum habebat ſcrinium, in quo decem homines apud Præfectum Prætorio Africæ militabant.[k] qui delinquentium nomina ſtatum, exitumque notabant, & in ſcrinio ſeruabant. Alibi Adiutores pro Quæſtoris miniſtris accipiuntur,[l] quos ille ex diuerſis ſcrinijs ſumebat,[l] Horum exemplo iudictũ, vt infirmis epiſcopis coadiutores vocati dentur.[n]

DE COMMENTARIENSI. Cap. XIII.

SEQVITVR in officio Commentarienſis, qui carceribus præerat.[o] Vlpianus[p] de panniculariа, & veſtibus damnatorum ad mortem loquens. Hanc, inquit, rationem non in compendium ſuum, debent Præſides vertere, ſed nec pati Optiones, ſiue Commentarienſes ea pecunia abuti. Id clarius explicat Valentinianus,[q] Ad Commentarienſem, inquit, receptarum perſonarum cuſtodia obſeruatione pertineat. Iulius Firmicus[r] erunt, inquit, Cornicularij, aut Commentarienſes, quibus damnatorum cura committitur. D. Athanaſius in apologia ad Conſtantium carceres Commentaria dicit appellari. Deneio, inquit, allabitur fama, vt me ad cuſtodias. Præfectum quæ Commentaria nominantur, deportarent. Hi vero, quos Commentarienſis carceri includebat, ſi criminis qualitas vincula exigebat, latronibus catenis vt cruciario deeſſet, vinciebantur. Nec manicis ferreis oſsibus inhærentibus conſtringebantur.[s] Neruo etiam, id eſt vinculo ferreo, vt Feſtus interpretatur, pedes, & quandoque ceruicem impediebant

[a] in 6.3. decadis.
[b] in 3. de bello ciuili.
[c] can. ſcribis 7. q. 1.
[d] l. ad Commentarienſem, C. de cuſto. reo.
[e] l. fin. ad fin. ff. de iur. immun.
[f] in l. ſoles, in fi. de tutel.
[g] in l. 3. in fi. C. de diuer. off.
[h] l. vlt. C. de off. Praf. urb.
[i] in l. vlt.
[k] in l. 1. C. de cohortalib.
[l] d. l. ad Commentarienſem.
[m] lib. 2. cap. 7.
[n] in l. diuus, §. 1. ff. de bon. dam.
[o] in l. vlt. C. de locato. Nou. 116. ad medium, in nomocan. tit. 13. c. 3.
[p] in d. l. 1. C. de cohortal.
[q] in l. 31. C. de appari. P.P.
[r] §. quia veritas, Auth. vt nulli iud. ſeu Nouell. 134.
[s] l. 2. C. de emendat. ſeruor. l. 7. C. de maleſic.
[t] l. milites, C. ex quib. cau. infam. irrog.
[u] l. quilibet 40. C. de decurio. l. 2. C. de exactio. tributo.
[x] lib. 1. cap. 17.
[y] in S. poſt prin.
[z] in d. cacilia.
[a] l. 4. C. ad l. Iul. Maieſt.
[b] cap. 62.
[c] l. 1. C. de mun.
[d] C. 2. 23. q. 5.
[e] l. 1. §. impuberi ff. de Senatuſcon. Syllania.
[f] c. 1. §. pen. 23. q. 5. Abb. in c. in contemplatione. q. 5. de reg. iur.
[g] cap. 7.
[h] in l. 7. C. de cohortal.
[i] lib. 37.
[k] l. 1. C. de offic. P.P. Afr. in Notit.
[l] in l. comperimus, C. de prox. ſacr. ſcrin.
[m] in l. nulli, C. de numer. lit. 12.
[n] c. 1. cum ſeq. 7. q. 1.
[o] Col. de monumenta. a. tra. & charta.
[o] l. carceris, C. de cuſto. reo.
[p] in l. Diuus, §. 1. ff. de bon. damnator.
[q] in l. ad Commentarien. C. de cuſto. reor.
[r] lib. 3. matheſeos, cap. 6.
[s] l. 1. C. de cuſt. reor.

diebant. Sed verius eſt hunc Neruum bubulum fuiſſe ſiquidem Metaphraſtres auctor eſt Diuum Chryſanthum à militibus, neruis madefactis vinctum fuiſſe, vt illis areſcentibus, & ad oſſa vſque penetrantibus angeretur. Ij vſque ad ſeptem foramina habuiſſe dicuntur, & quem maxime torqueri volebant, vſque ad ſeptimum punctum arctabant. [a] Carceri incluſis, Commentarienſis, ſi erant inopes, duas, aut tres diurnas libellas pro alimentis dabat, ex annona, quo pauperes alebantur: [b] libella verò eſt argenteus nummus fermè aſſem æquans, & decima denarij, inquit Varro. [c] Proſpicere etiam Commentarienſem oportebat, ne in carceribus viri cum fœminis permiſcerentur; [d] Item triceſimo quoque die numerum perſonarum carceri incluſarum, varietatem delictorum, clauſorum ordines, ætatemque vinctorum Præfecto aut iudici ſuggerere tenebatur, ne rei diu in carcere macerarentur, [e] Plures vero miniſtros ſub ſe habebat Stratores noncupatos, qui carceribus mancipatos cuſtodiebant, iiſque neceſſaria præbebant. Vlpianus, [f] In eadem cauſa ſunt, inquit, vt reſtituantur, qui à militibus, ſtratoribusque adſeruantur.

[a] Euſe. li. 5. in hiſtor. Eccl. c. 1. & in vita S. Veſty pagani ſecunda charia præſyteri, & Diaconi Mart.
[b] l. iudices, 9. C. de epiſc. audien.
[c] lib. 5. de ling. lati. de quo Cice. in 3. in Verrem. Bud. in l. 1. & 2. de aſſeſſ.
[d] l. 3. C. de cuſto. reor.
[e] l. de his, S. C. de cuſto. reor.
[f] in l. 10. ex quibus cau. maio.

In actis quoque D. Cypriani legitur, eum à Stratore, & equiſtratore ex cuſtodijs officij curru impoſitum, & ad Proconſulem Africæ Galerium Maximum perductum. Hi ex domeſticis Proconſulis eſſe non poterant, vt Vlpianus ſcribit. [g] Nemo, inquit, Proconſulum ſtratores ſuos habere poteſt, id eſt ex ſuis, ſeu domeſticos, vt ego interpretor. & hoc, ne corrupti pecunia eos dimittendi occaſionem quærant, aut aliam ob cauſam pecuniam extorqueant. His ad comprehendendos delinquentes vtebatur, nam & quandoque hoc fuit Commentarienſis officium; Iuſtinianus enim [h] præcipit Præfecto Auguſtali, vt Commentarienſem ad comprehendendos delinquentes mittat, idem Metaphraſtes teſtatur, [i] cum cognouiſſet, inquit, Proconſul, quæ facta erat in Ciuitate, mittit Commentarienſem cum magno auxilio, & coniicit eos in cuſtodiam, qui gerebant res publicas, & adducit Cæſaream ad P.P. Africæ.

[g] in l. 4. §. 1. de off. procunſ.
[h] Edicto. 13. cap. 1. 2. 17. & 23.
[i] 26. Februa. in S. Porphyrio.

Cum autem examinandi erant criminum rei, Commentarienſis eos ad Tribunal Præfecti, vel Præſidis ducebat, vt ex actis D. claudij, Auſterij, & Neonis martyrum ſub Diocletiano Imperatore apparet, [k] Lyſias, inquiunt Achaiæ Proconſul ſedens pro tribunali dixit, adducantur examini meo Chriſtiani, qui huius vrbis Aegeæ magiſtratibus traditi ſunt, ab officio. Eulalius Commentarienſis dixit, iuxta præceptum tuum domine, quos huius Vrbis magiſtratus comprehendere potuit Chriſtianos, offert tres pueros fratres, & duas fœminas atque infantulum: ex his vnus aſtat in conſpectu claritatis tuæ, poſtea ſequitur: cum D. Claudius interrogatus, & torius eſſet. Lyſias dixit, deponite, & in carcerem ducite, & alium adhibere Eulalius Commentarienſis dixit quemadmodum præcepit poteſtas tua, Aſterius adſtat frater ſecundus. Et infra, perducta eſt à Commentarienſi Domina. dixitque Eulalius Commentarienſis. Adſtat Domina. & paulò poſt. Eulalius Commentarienſis ait, Theonilla adeſt. Acta etiam delinquentium, & eorum reſponſiones ſcribebat, in Commentariaque referebat, & ob id Commentarienſis vocabatur: Id ex epiſtola Auſterij Amaſeæ Epiſcopi, [l] liquet; loquens enim de D. Euphemiæ martyrio, ait, Adſunt & Comentarienſes tabulas, & ſtylos geſtantes manibus quorum alter abducta à cera manu ſerio admodum Virginem aſpicit, faciem ad illam inclinans, quaſi iuberet, vt altius loquatur, ne auſcultatione impeditus vitioſè ſcribat, falſavè aut dubia. Hæc ille. Heſychius Græcus iuris interpres, Commentarienſis, inquit, eſt, qui inſcriptiones ſeu titulos criminum recipit, & ideo Paulus. [m] Quoties, ait apud fiſcum agitur, actorum poteſtatem petendam eſſe, vt his vti liceat, eaque manu Commentarienſis aduotanda eſſe. Quod ſi aliter proferantur, is qui ita protulit, cauſa cadat. Commentarium verò liber eſt, in quo res ſummatim, & quaſi per capita diſcribuntur. Cicero in Bruto, Non eſt oratio, ſed quaſi rerum & orationis Commentarium. paulo plenius Seneca, [n] Nunquam ſine Commentario dixit Seuerus Caſſius, nec hoc contentus erat, in quo res nudæ ponuntur. Quintilianus vix diſplicet mihi quæ ſcripſerimus in ſummas ſiue commentarios, & capita referre. Torquebat & quandoque ipſe Commentarienſis ſontes, vt ex actis D. Guriæ, & Sononæ martyrum apud Metaphraſtem conſtat, [o] damnatos quoque puniri curabat, nam aſtans ſpiculatori, iubebat, vt iudicis ſententiam exequeretur, vt ſuperiora acta oſtendunt. [p] Lyſias, inquiunt, introgreſſus obduxit velum, & poſt exiens ex tabella recitauit ſententiam dicens, Claudius, Aſterius, Neon, fratres Chriſtiani, Deos blaſphemantes, & ſacrificare renuentes, ante atrium cruci affigantur, & corpora eorum auibus laceranda relinquantur, & ſubiicit, curent hæc Claudius Commentarienſis, & Archeſilaus ſpiculator. Is verò erat, qui criminales ſententias exequebatur, & condemnatos puniebat, vt aliàs diximus. Adiutorem, Commentarienſis habebat, qui eius abſentis officium implebat. Valentinianus, [q] ſi Commentarienſis, inquit, procul ab officio egerit, adiutorem eius pari iubemus vigilare cura. Idem ſcrinium habebat, in quo erant xij. homines, qui ſingulas ex publico annonas percipiebant. Exceptores peracto tempore officij ſui, Commentarienſes ſiebant. [r] Hi hodie ab aula receſſerunt, ſolus permanſit miniſter carcerem cuſtodiens. Acta criminalia recitat Simeon Metaphraſtes. [s]

[k] Sur. 23. Auguſt. Caſ. Card. Baro. in anna. 285.
[l] in 7. Synodo. actio. 4.
[m] in l. fraudem §. quoties, ff. de iure fiſci.
[n] lib. 3. declamatio.
[o] 15. Nouemb. & Surium.
[p] 23. Augu. apud Surium.
[q] in l. ad Commentarienſem. C. de cuſto. reor.
[r] l. 2. C. Theod. de numer.
[s] Primo April.

AB ACTIS. Cap. XIIII.

Cod. de numer. actuar.

PRÆCIPVVS ac neceſſarius in Præfecti aliorumque magiſtratuum officiis erat actuarius, vel ab actis dictus, [t] qui non litigantium acta in iudicio ſcribebat, illa enim ab exceptoribus notabantur, [u] ſed diuerſa contrahentium & aliorum negocia coram iudice fidem apud omnes facta chartis mādabat. Neceſſarius autem fuit antiquitus horum vſus, quia etſi tabelliones rerum periti contractus ſcribebant, nondum tamen eam auctoritatem, quam nunc habent, obtinuerant, vt teſtibus non interrogatis, ipſorum inſtrumentis crederetur, quod ex noſtris legum interpretibus aliqui, vt Bal. & Iaſon rectè ſenſerunt, [x] id etiam a Iuſtiniano [y] apertè declaratur, qui teſtes inſtrumentis à forenſibus conditis ſubſcriptos vult de illorum veritate interrogari, & ſi mortui ſint, ſcripturā carere fide, & alios qui haberi potuerunt, examinari; ac comperta veritate, rem actis inſinuari, quæ perpetuam fidem faciant. [z] Inuenti ergo ſunt actuarij, vt eorum ſcripturis publica, i. iudicis præſentia munitis, [a] firma indubitataque fides adhiberetur, [b] vnius enim hominis ſcripturæ extra iudicium factæ fidem adhibere minus tutum videbatur, Conſtantinus denuntiari, inquit, apud prouinciarum rectores, vel apud eos, quibus conficiendorum actorum ius eſt, decernimus [c] ne priuata teſtatio mortuorum, aut in diuerſis terris abſentium, aut eorum, qui nuſquam gentium ſint ſcripta nominibus falſam fidem rebus non geſtis affigant. Hæc ille. Itaque teſtamenta, contractus, aliique actus, & inſtrumenta ab actuariis publicè conſcripta, etiam mortuo iudice vbique plenam, & Indubitatā fidem faciebant: [d] Honorius [e] geſta, inquit, quæ ſunt tranſlata in publica monumēta, habere volumus perpetuā firmitatē, neq; n. morte cognitoris perire debēt publica fides. Hinc legimus donationes actis inſertas etiam

[t] l. per hanc. §. quorum. C. de aduo. diuer. iud.
[u] l. in ſacris ſcrinis militantes, C. de prox. ſacro. ſcrinio.
[x] Auth. de tabel. § 1. ſeu Nouel. 44
[y] in l. prætor, in princ. ff. de eden.
[z] in §. ſi vero nullus. Auth. de inſtr. caut. & fide ſiue Nouell. 73.
[a] l. 2. C. de cuſtr. reor. l. in hac C. de don. gl. in l. acta, C. de re iud.
[b] l. vl. C. de re iud.
[c] in l. 2. C. Theod. de denuncia.
[d] l. teſtamenta 28 C. de teſta. l. in hac in fin. C. de don. l. vlt. C. de re iud.
[e] l. vlt. C. de re iudic.

etiam ſi amplæ ſint, & quingentos aureos excedant non poſſe amplius, vt ſictas & ſimulatas argui, cum firmum robur ex publicis geſtis acceperint, [a] ſic multi de iniuria ſibi illata, vel dolo apud acta conteſtabantur [b] iudicem ſuſpectum recuſabant, ſe falſa ſpe pecuniam ſibi numeratam confeſſos querebantur, vt perpetuum, & inconcuſſum rei teſtimonium permaneret. Nautæ etiam Romam frumentum vehentes, ſe id incorruptum accepiſſe in actis Præſidum teſtabantur, vt perpetuum facti monumentum ſemper appareret. [e] Epiſcopus quoque qui pecuniam ad redimendos captiuos relictam exigebat, id in actis manifeſtabat. Leo A. [f] cum Epiſcopus, inquit, pecunias fuerit conſecutus, ſtatim geſtis interuenientibus, earum quantitatem, & tempus, quo ſuſcepit, apud Rectorem prouinciæ publicare debebit. ſimiliter nomina cuiuſque fori aduocatorum, quorum certus erat numerus, in acta ſcribebantur, teſtamenta reuocabantur, [h] leges inſinuabantur. & alia plurima ad æternam memoriam conſeruandam in eis fiebant, quæ paſſim in iure occurrunt.

Hæc acta aliquando geſta, [k] quandoque publica monumenta, nonnunquam inſtrumenta forenſia, vel ſimpliciter publica, [m] aut publica teſtificatio, [n] vel publicæ chartæ tabulæve appellantur, quoniam coram magiſtratibus, quæ publicæ erant perſonæ, conficiebantur. vnde & acta publicè fieri dicebantur, [p] & ob id qui acta ſcribebant, perſonæ publicæ nuncupabantur. [q] Hinc publicare erat acta ſcribere. Leo A. [r] Donator, inquit, habeat facultatem donationes rerum ſuarum vbicunque poſitarum apud magiſtratus publicare, id eſt inſinuare, & ſubdit, hæ donationes, quæ fuerint publicatæ, obtineant inconcuſſam, & perpetuam firmitatem: idem Nicoſtrato P. P. [s] ſcribit Epiſcopum pecunias pro redimendis captiuis erectas apud rectorem prouinciæ publicare, id eſt actis inſerere teneri. In eodem ſenſu Arcadius [t] accipit ad Africanum P. V. teſtamenta, inquit, ac cætera, quæ apud officium cenſuale publicari ſolent, in eodem loco reſeruentur; vnde in acta relata dicuntur publicata: Alexander A. [u] Publicati, inquit, ſemel teſtamenti fides, quamuis ipſa materia interdicat, nihilominus valet; Leo [x] quoque donationes apud magiſtratus publicatas inconcuſſam, & perpetuam firmitatem obtinere ſcribit, ita in actis inſertas appellans. [y] Huius ſcripturæ ſolennitas vocabatur etiam inſinuatio, [z] inſinuare enim eſt in acta referre; Leo A. [a] donationes, inquit, apud magiſtrum cenſus inſinuentur, id eſt, actis inſerantur, quod & ſæpe alibi reperitur, [b] idem dicebatur intimari, Leo A. Conſtantino P P. donanti, liceat donationem ſuam apud quemcunque voluerit magiſtratum intimare. Iuſtinianus. [d] & ipſe ſcribit donationes pijs cauſis factas, licet non fuerint intimatæ, tamen valere. Idem [e] contractus, ait, donationum, quas intimari non eſt neceſſe, vires non habeant, niſi in mundum recepti, & alibi, [f] in eodem ſenſu accipit; Hinc intimatio vocatur ipſi inſinuatio. [g] Acta græcè ὑπομνήματα vocantur, [h] & actuarius Hypomnimatarius.

Forma verò in ſcribendis actis hæc obſeruabatur: in primis neceſſaria erat ſcriptura, [i] in qua nomen contrahentis, vel teſtantis, ſiue aliud agentis ponendum erat, tempuſque actus geſti, denique ipſe actus totus, vel contractus ordine deſcribendus. [k] Hæc omnia coram iudice agenda erant, aut ſaltem legenda: Conſtantinopoli apud magiſtrum cenſus, [l] in Prouinciis apud earum Præſides, vel magiſtratus municipales: [m] cum enim Præfecti Prætorio, aut Præſides, eorumque actuarij omnibus, quæ in prouincia gerebantur, intereſſe non poſſent, nec facile eſſet longe degentibus eos adire, data eſt duumviris, ac ciuitatum defenſoribus actorum conficiendorum poteſtas, [n] quorum forma tum obſeruata à Venuleio traditur, [o] curent, inquit, magiſtratus cuiuſque loci teſtari volentibus, & ſe ipſos, & alios teſtes, & ſignatores præbere, quo facilius negocia explicentur, & probatio rerum ſalua ſit. Hæc verba innuunt, in acta teſtes, & ſignatores tum adhiberi ſolitos fuiſſe, quod poſtea Zeno ſuſtulit, [k] ſtatuens teſtes actis non eſſe neceſſarios, cum publica monumenta ſufficiant: ob magiſtratuum itaque præſentiam hæc acta quaſi in forma iudicij ſcribi dicebantur; [l] Non tamen requiritur, vt in loco iudicij, vel pro tribunali legantur, ſed quocunque in loco id fieri poteſt: quia hic non eſt actus contradictorij iudicij, qui cauſæ cognitionem deſiderat, vt apud iurium interpretes eſt receptum, [m] qui nullum etiam in hoc iudicis decretum requiri exiſtimant, [n] conſuetudineque obſeruari aſſerunt, vt actus inſinuandus in ſcripta redigatur: tum coram iudice palàm legatur, demum tota illa ſcriptura rurſus deſcribatur, & aliis actis annectatur; quamquàm hoc vltimum nolunt eſſe neceſſarium, ſed ſolam primam ſcripturam ſufficere, idque dicunt longo vſu ſeruatum, & vulgò receptum eſſe: [o] Verius tamen eſſe videtur, authenticam & originalem vt vocant, contractuum ſcripturam monumentis eſſe deſcribendam, [p] vbi verò nulla apparet, ſatis eſt res geſtas in publica geſta retuliſſe, ſed vt hoc clarius pateat, formulam teſtamenti actis inſerti ſubiiciam, quã ex Marculphi monachi libro de formulis publicorum priuatorumque negociorum Cuiacius [q] recitat & eſt ſequens. Anno illo, ſub die illa, ciuitate illa, adſtante defenſore, & omni curia illius ciuitatis, TITIVS proſecutor dixit. Peto optime defenſor, voſque laudabiles curiales atque municipes, vt mihi codices publicos patere iubeatis. Quædam enim in manibus habeo, quæ geſtorum cupio allegatione roborari. DEFENSOR & curiales dixerunt. patent tibi codices publici. proſequere quæ optas. PROSECVTOR dixit, Caius vir illuſtris mihi mandauit, teſtamentum vt mos eſt, geſtis municipalibus inſinuare. DEFENSOR dixit. Amanuenſis mandatum accipiat, & recitet. POST recitationem mandati. Defenſor dixit, Mandatum quidem recitatum eſt, ſed teſtamentum, quod præ manibus te habere dicis, etiam nobis præſentibus recitetur, & vt poſtulas, geſtis publicis firmetur. POST recitationem teſtamenti, Defenſor, & curiales dixerunt, Teſtamentum quod recitatum eſt, geſtis publicis inſeratur. PROSECVTOR dixit, Hoc amplius puto, optime defenſor, vt mihi geſta publicè edantur. Defenſor, & ordo curiæ dixerunt, Quia teſtamentum & mandatum ritè condita, & bonorum virorum ſubſcriptionibus firmata cognouimus, æquum eſt, vt geſta cum à nobis fuerint ſubſcripta, & ab Amanuenſi edita, tibi ex more tradantur, eademque in archiuis publicis conſeruentur. Hæc ille: parique modo acta in donationum inſinuatione conficiebãtur. cum verò hæc geſta omnem probationem habeant, atque apud omnes fidem faciant, teſtificationes appellamus: [t] & ideo qui res aliter atque geſtæ ſunt, conſcripſerit, vel falſum recitando ſcribi fecerit, læſæ maieſtatis crimen incurrit. Vlpianus [u] qui ſciens, inquit, falſum conſcripſit, vel recitauerit in tabulis publicis, capite primo læſæ maieſtatis enumeratur. Accurſius vim publicarum tabularum non percipiens, de notario illud dici putat, qui in inſtrumento aliquid contra Rempublicam ſcripſerit: quod à verò alienum eſſe arbitror, maius enim delictum eſt circa acta publica, quam tabulariorum inſtrumenta. Cum vero ſcribendis actis ſoli ſufficere actuarij non poſſent, adiutores habebant, [a] quibus merces pro labore ſoluebatur, exceptis quibuſdam piis cauſis: [b] quibus operam gratuito præſtabant: inter has erant teſtamenta de hereditatibus, quæ centum aureorum ſummam non excedebant, [c] aut alia leuiora negocia [d] Iuſtinianus Me inquit, in hæreditate cuius ſumma centum aureorum pretium non excedit, mercedis quicquam ad ſumptuum cenſum adminiſtrantes, aut cenſualis apparitio ſuper inſinuandis elogiis audeat adſequi.

Magi

[a] l. donatio, in fin. iunct. l. in hoc, in fi. C. de donat.
[b] l. iubemus, C. de defenſor ciuit. l. honores, §. vlt. ff. de decurio. l. 4. C. de numerar.
[c] l. vlt. C. de iud.
[d] l. in contractibus, § vltim. C. de non num. pec.
[e] l. 1. Co. de cano. frum. vrb. Rom.
[f] in l. nulli, C. de epiſc. & cler.
[g] l. per hanc §. quorum, C. de aduo. diuer. iud.
[h] l. ſancimus, C. de teſtam.
[i] l. 4. in fi C. ſi reg. l. 21. C. de procur.
[k] l. 27. 31. pen. C. de don. l. pen. C. de don. int. vir. & vx.
[l] l. vlt. C. de re mi. l. 3. C. de don. l. ceſſio. ff. de probat.
[m] l. 10. C. de fide inſtrum.
[n] l. 3. Cod. de bon. vacan.
[o] l. 3. C. de tab. l. 2. ff. ad l. Iul. maieſt.
[p] l. 2. in fi ff. de ſer. fug. l. 1. C. de his qui per met. iud. non appel. l. ſcripturas, cum auth. ſub ſeq. C. qui pot. in pign. hab.
[q] l. 32. C. de Epiſc. & cle. l. vlt. C. de dona. cau. mor. §. cum autem. Inſt. de adopt.
[r] l. 30. in hac. C. de donat.
[s] l. 28. nulli, C. de Epiſ. & cler.
[t] l. 18. teſtamenta. C. de teſtam.
[u] in l. 1. C. de teſtam.
[x] in l. 30. in hac, C. de donat.
[y] ita etiã in l. nulli. C. de epi. & cler.
[z] l. 32. l. pen. in fin. C. de don. §. perficiuntur. inſt. eod.
[a] d. l. 30. in hac.
[b] l. 32. C. de don.
[c] in d. l. 30.
[d] in l. 19. illud. C. de ſacroſ. eccl.
[e] in l. contractus, C. de fi. inſtrum.
[f] in l. conſulta. 23. C. de teſt.
[g] d. l. conſulta.
[h] §. ſi vero nullus, auth. de teſt. cau. Nouel. 73.
[i] c. quoniam contra, de prob. l. comparationes. C. de fide inſtr.
[k] l. nulli, C. de epi. & cler. l. donatio. C. de donat.
[l] l. teſtamenta. C. de teſta. l. in hac, & l. ſecundum, C. de donat.
[m] d. l. nulli, C. de epiſ. & cler. l. donatio. d. l. in hac l. vlt. C. de adopt. §. ſed ea. inſtit. quibus. mo. ius pat. pot. ſoluit.
[n] l. vlt. C. de mag. municip. l. 1. C. de offic. iurid. Ale. l. iubemus. C. de defen. ciuit.
[o] in l. curent. ff. de teſtib.
[p] in l. in donationib. C. de donat.
[q] l. 1 §. ſimiliquo modo. 2 C de latin. libert. toll.
[r] Io. And. in addi. ad Spec. de donat. §. porro. ſub nu. 4. in fin. Imol. in ca. cum contingat, ſub nu. 93. de iur. in Clar. in §. donatio. q. 13. verſ. vlterius.
[s] Bar. in l. Modeſtinus, ſub num. 3. ff. de donat. Corn. conſ. 36. in 3. Clar. in loco ſupra cit.
[t] Io. And. in add. ad Spec. de donat. d. §. porro. ſub nu. 4 Gui. Pap. conſ. 21. ſub num. 11. Imol. in cap. cum contingat. nu 19. de iureiur. Corn. conſ. 36. in §. Ante. Canas de inſinuatio. in 1. part. A. 4. Clarus in d. §. donatio q. 15. ver. quaro etiam.
[u] l. 3. C. de diu. reſcript.
[x] in lib. 4. ſent. Pauli. tit. 6.
[y] l. ita, C. de donat.
[z] in l. 2. ad l. Iul. maieſt.
[a] d. l. per hanc l. pen. C. de adu. diuer. iud.
[b] d. l. nulli, §. poſt vnam. C. de epiſc. & cler.
[c] l. conſulta. 23. C. de teſtam.
[d] in d. l. conſulta. C. de teſta.

Magiſtri Militum, aut Comites Duceſvè, quia iuriſdictionem in populos non habebant, actuariis carebant: & ideo in eorum officijs non leguntur. Cæterum inuentis noſtris tabularijs, quorum inſtrumentis coram duobus teſtibus ſcriptis fides adhibetur, hæc acta frequentari deſierunt, & loco actuariorum illi ſucceſſerunt, quorum inſtrumenta eandem fidem obtinent, quæ olim in actis habebantur. Hi contractus quidem ſemper ſcripſerunt, qui negociorum perturbationem in toto habebant, & ſuam poſtulantibus operam præſtabant, ſed ſcripturas ab illis factas viua teſtium voce confirmari oportebat, ex ſe.n nihil probabant. [a] Actuarij P. P. Africæ ſcrinium habebant decem hominũ, quibus à fiſco annonæ præſtabantur.[b]

[a] Auth. de tabellio. ſeu Nou. 44. §. 1. & 2. de inſt. caut. & fid. ſeu Nouel. 73.
[b] l. 1. C. de offic. P. P. Afr. in Not.

Alibi Actuarius accipitur pro eo, qui excipit, quæ ab alio profeſſa ſunt, vel dictatur, Tranquillus in Caio Iul. Cæſare. Orat onea, inquit, aliquot reliquit inter quas temerè quædam fertur pro Q. Metello, quẽ non immeritò Auguſtus extenuabat, magis ab actuarijs exceptam mali ſubſequentibus verba dictantis, quam ab ipſo editam. Seneca multum, inquit, viua vox facit, non quidem quæ alienis verbis commendatur, & actuarij vice fungitur. Erant & alij actuarij, qui nomina militum in pyctacio d ſcribebant, quantum cuique annonæ, quodque præmium eſſet, vt Vegetius ſcribit[c] qui ad hunc locum non pertinent.

[c] lib. 2. cap. 19.

Cod. de numera.

DE NVMERARIIS.
Cap. XV.

PROXIMI actuarijs ſunt Numerarij, qui in Præfecti officio quatuor reperiebantur, in Prouincijs bini, tabularij vocati, [1] qui cum his eaſdem rationes tractabant. Eorũ vnus bonorum, quæ ex delictis vel ſucceſſionibus, alijſque huiuſmodi cauſis ad fiſcum deferebantur, & ad Comitem rerum priuatarum ſpectabant, rationes tractabat. Alius res tributorum notabat, quæ ad largitiones pertinebat.[f] Duas enim in Prouincijs arcas habebat, quibus duo Illuſtres Comites erant Præfecti, ſcilicet Comes largitionum. & alter rerum priuatarum Romæ, antea Præfecti ærario vocati. [f] Largitionibus aſſignata erat ex tributis & vectigalibus certa auri, argentique quantitas, & aliæ ſpecies, quæ canones Largitionum dicebantur.[g] Eas rationes in primis Numerarij apud Præſides in prouincijs tractabant. Orientis vero Præfecti numerarius ad ſe tranſmiſſas recognoſcebat, & ne quid debitæ ſummæ deeſſet, proſpiciebat, aurique ad theſauros prouinciarum delati partem ad arcam Prætorianam ſpectantem, reliquam ad Comitem Largitionum tranſmitti curabat. Alter Comes priuato Principis patrimonio. i. prædijs & domibus præerat, & aliqua etiam pauca tributa ſibi aſſignata exigebat, & quicquid ex cauſis fiſcalibus & bonis publicatis percipiebatur, & ſi qua alio modo ad fiſcum cadebant, quorum rationes alteri in prouincijs Numerarij conficiebant, ſcribebantque bonorum genera, & quantitates publicatas, quantũ ex prædijs Principis exactum eſſet, quæ oĩa Orientis Præf. Numerarius diligenter colligebat. Gratianus.[h] In prouincijs, inquit, ſingulis duo Numerarij, qui & tabularii, collocentur: quo ad vnum fiſcalia arcæ ratiocinium, ad alterum largitionales pertinere titulũ iubeantur. Numerarij vero ſunt appellati, quia numeros ſupputabant, vt in ſecundo de libero arbitrio[i] D. Auguſtinus ſignificat, Multos, inquit, noui Numerarios aut numeratores, aut ſi quo alio nomine vocandi erant, qui ſummas mirabiliter computant: eorum enim officium erant publicas rationes ſcribere.[k] Iſiodorus verò vult[l] Numerarios dictos, quia publicum nummum ærario inferunt. Hi duo Præfecti Numerarii quemadmodum & alii prouinciarum rationes tantum & ſcripturas tractabant. Tertius Numerarius auri nuncupatus.[m] aurum ex prouincijs exactum, & ad largitionum arcam deſtinatum ſuſcipiebat.[n] vel monetam argenteam in aurum permutari curabat: item auri fodinarum rationes tractabat, à ſingulíſque aurilegulis ſeptenos ſcrupulos auri exigebat.[o] colligit hæc ſumma plus minus ternam vnciæ auri ſiquidem. 24. ſcrupuli vnciam æquant. Legebatur verò in Aſiana, à volentib. aurum ex Pactolo flumine, & in Pontica ſub hoc Præfecto. Vltimus Numerarius erat operum publicorum, inter quæ Prætoria domus publicæ,[q] portus, aquæductus, mœnia,[r] thermæ recenſentur, ad quæ extruenda tertia pars redditum ciuitatum erat deſtinata,[s] ſi ea non ſufficiebat, ciues pro modo iugerum ad opus conferebant.[t] Hæc opera ædificari, aut inſtaurari Præf. Prætorio iubebat,[u] quorum impenſas & rationes hic Numerarius ſcribebat, & ita interpretatur Iuſtinianus[x] ſcriniarios operum huius PP. velut inquit aquæductus. Legendum eſt autẽ Numerarius operum, vt appellat hunc ſcriniarium Anaſtaſius.[y] non operarum, vt habet Notitia in officio P. P. Illyrici, quia opera eſt diurnum operantis officium.[z] Poſſet etiam intelligi de operibus, quæ terra effoſſa fiebant, nem & id opus publicum vocabatur, ad quod delinquentes damnabantur:[a] diuerſimodeque fiebat, Quandoque enim metalla effodiebant, & id opus metalli vocabatur, & ſi aliqua ſit inter eos, qui in metallũ, & opus metalli damnantur differentia. Aliquando ſaxa ad coquendam calcem cædebantur, quod calcarium opus ducebatur. Nonnunquam ſulphur extrahebatur, quod erat ſulphurarium opus.[e] Lapides etiam cædebantur, vel creta, aut arena fodiebatur.[f] Erat & opus ſalinarum, ſeu ſalis conficiendi, ad quod mulieres damnari conſueuerant.[g] Qui marmora in priuato alterius ſolo cædebant, & ipſi decimam fiſco ſoluebant,[h] quæ in huius numerarii rationes referebatur. Opus quoque publicum erat, cum quis fabricia inſeruire cogebatur, vt dendrophori, carbonarii, & ſimiles. Valentinianus,[i] Qui, inquit, publicorum ſeruiorum fabricis, aliiſvè operibus publicis deputati. Hæc ſunt opera, quorum rationes hic Numerarius ſcribere poterat.[k] In ſcrinio operum Præfecti Prætorio Africæ erant homines XX. qui ſalarium ex publico percipiebant.[l] Cum vero magnus eſſet numerariorum labor, nec poſſent tanto oneri ſufficere, poterant ex aliis ſcriniis eiuſdem officii adiutores accipere, modo ex numero XXX. primorum eos extraherent. In Aſiana ex primis L. accipiebant, alibi ex toto corpore, nec niſi quatenus vlcibus, in ſingulis intermiſſo biennio, adiutores eſſe poterant, ne longior apud numerarios mora fraudis occaſionem daret.[m] Numerarii peracta militia à functionibus perſonalibus erant immunes.[n] & Comitum primi ordinis dignitate honeſtabantur, ita Præfect. Prætorio pronunciante.[o] Neque hi hodie apud noſtros magiſtratus frequentantur.

[f] l. in prouin. cod. tit. & l. duo. C. de ſuſcept. & arcar.
[f] l. 1. C. de quaſt.
[g] l. 1. C. de cano. largit. tit.
[h] l. in prouin. C. de numer.
[i] cap. 11.
[k] l. numerar. Cod. Theod. eod. tit. de numerar.
[l] in 9. orig.
[m] l. duas. C. de ſuſcepto. & arca.
[n] l. vlt. C. de numerar.
[o] leg. per annos. C. de metallis.
[p] d. l. per annos.
[q] l. 5. C. de oper. publ.
[r] l. 6. C. eod. tit.
[s] l. 10. C. eod.
[t] d. l. 10.
[u] l. 11. C. eod. tit.
[x] toto tit. C. de oper. pub. & tit. ſeq. inſcript.
[y] Nouell. 128. ſeu auth. de collatio. §. ac cum de vrbibus. §. Ad hæc.
[z] in l. vlt. C. de numerar.
[a] in l. 1. ff. de oper. liber.
[b] l. aut damnum in fi. ff. de extraord. criminib. & l. vlt. de effractorib. l. aut ſeruorum §. 1. de pœnis.
[c] l. quidam ſunt ſerui, l. aut damnum. §. inter eos. de pœnis.
[d] d. l. aut damnũ, § in calcarium. l. Cæſar. de publicã.
[e] d. §. in calcariũ l. ſi cuius, alias incipit. ſi vſufr. l. ſi quis vxori. §. ſulphuraria. de furtis.
[f] d. §. vnde quaſitum eſt.
[g] l. mulier de capt. & poſtlim. reuerſ. & l. aut damnum, §. in miniſterium.
[h] l. 3. C. de met.
[i] l. vlt. C. de ſer. fugit.
[k] d. l. vlt. C. eo. & meminit No. 128. agri vos erat.
[l] l. 1. §. in ſcrinio operum. C. de offic. Præf. Prat. Afr.
[m] l. nulli, C. de numerar.
[n] l. 3. C. de appa. P. P. lib. 12.
[o] l. vlt. C. eod.

DE SVBADIVVA.
Cap. XVI.

ET ſi Numerariis adiungatur Subadiuua, non tamen illorum, in rationibus pertractandis miniſter erat, ſed Adiutoris officij adiutor, & ob id Subadiuua eſt appellatus, quaſi adiutorem adiuuans: in officia magiſtrorum militum à Notitia Primiſcriniorũ vocatur & à Gratiano,[p] & Theodoſio[q] in cuius ſcrinio ſubadiuuam Iuſtinianus de officio P. P. Africæ tractans, ſtatuit, ſic in officio Magiſtri officiorum adiutor de ſchola Agentium in rebus Subadiuuas duos habebat. In ſingulis quoque fabricarum ſcrinijs, quaterni Subadiuuæ reperiebantur, adiutoris Magiſtri officiorum locum obtinentes. Syneſius etiam,[r] Subadiuuam

[p] in leg. 1. C. de Sportulis.
[q] in l. 3. C. de ap. par. P. P.
[r] l. 1. §. in ſcrinio primi ſcrinij, C. de off. P. P. Afr.
[s] Epiſt. 145.

„ adiuuam exponit pro eo, qui adiutori opitulatur „ Harpocration, inquit, quidam eſt, ex Heracliani ſa„ tellitibus, ordinem habens, vt adiutori opituletur; Nam dictio, ſubadiuua, hoc interpretari creditur. Hæc ille. Sed in Notitia credo legendum, ſubadiuuæ, in plurali, vt habent codices manuſcripti, quia cum adiutor criminoſos cuſtodiret, pluribus ſubadiuuis indigebat, & in Occidente in officio P.P. Italię, & Galliarum, & Præfecti Vrbi legitur, ſubadiuuæ, & eodem modo in Ducibus tam Orientis, quam Occidentis Adiutores adiutorum vocantur à Suida in verbo ſubadiuuantes, quæ dictio eſt corruptè ſcripta pro ſubadiuuantes. Sic ſubcuratores appellatur curatoris adiutor.[a] Poſt numerarios adiutoris ſubadiuuæ ponuntur, quia illi, vt puto, dignitate præcedebant. In officio P. P. Africæ ſubadiuua ſeu primiſcrinius decem miniſtros habebat, quibus annonæ à fiſco ſoluebantur.[b]

[a] in l. ex facto, ff. de nego. geſt.
[b] d. l. 1. §. in ſcrinio primi ſcrinij. C. de offic. Præf. Præt. Afri.

DE CVRA EPISTOLARVM. Cap. XVII.

ALIVS poſt hos erat, cui cura epiſtolam demandabatur: ſæpe enim ob occurrētes neceſſitates, epiſtolas Principi, vel alijs ſcribere præfecti cogebātur, aut cauſa euectionum, vbi alicui equites publicis, currendi facultatē dabāt, vel vbi quis munere officij functus cum honorarijs epiſtolis mittebatur quæ teſtimoniales vocabantur,[c] vel vbi ad annonam, tributave publica ſpectantia, aut aliam ad Rempublicam pertinentia ordinabant, Caſſiodorus[d] epiſtolas canonicas nominat ad canonem tributorum pertinentes. Qui harum curam habebant, epiſtolares ſunt vocati: Hi introducta ad Præfectum cauſarum appellatione, geſta coram priore iudice accipiebant, & ſequentia acta ſcribebant.[e] Horum loco ſucceſſere apud Venetos magiſtratuum cancellarij, qui quandoque etiam exceptoris officio funguntur.

[c] l. 2. C. de ſer. vorib. l. vlt. C. de profeſſor. & me. lib. 12.
[d] in 11. variar.
[e] l. vlt. §. in his. C. de tēp. appel.

DE REGENDARIO. Cap. XVIII.

REGENDARIVS quoque in Præfecti officio reperiabatur, quem dubitandum non eſt à libellis fuiſſe, vt ſæpe Notitia indicat, quam in officio Ducū Orietis Subſcribēdariū appellat. Libellis. n. ſupplicibus Præfecto porrectis ſubſcribebant. Regerēdarius dicebatur, quòd ea ſcripta regereret, ſeu in codicē referret: à regerere, quod eſt loco ſubtracti aliud reponere Iabolenus:[f] Nec, ſi ſumma terra, inquit, ſublata ex meo fundo, & alia regeſta eſſet, idcirco meū ſolum eſſe deſinit. Vnde regiſtrum vocatur codex, in quem ſcripta referuntur, vt regiſtrū D. Gregorij. Regerendarius etiam à Caſſiodoro[g] appellatur, fortè legendum Referendarius, quē Procopius[h] eum eſſe ait, qui ſupplicātium preces Principi explicat, & eius reſponſionibus præeſt. Ita etiam interpretatur Iuſtinianus.[i] Nouella XL de referendarijs tractans.

[f] in l. cum vſum fructum in fi. ff. quib. mod. vſuſ. fruct. amitt.
[g] in 11. variar.
[h] lib. 2. de bello Perſico.
[i] Nouell. 11. de referendarijs.

Idem apud Magiſtrum militum Orientis Scriniarius vocatur. A Theodoſio Libellenſis,[k] ab alijs, à libellis: libellus verò inde dictus videtur, quia in pagellas, & parui libri libri formam complicabatur: Suetonius in C. Iulio Cæſare: Epiſtolæ, inquit, eius ad Senatum extant, quas primus videtur ad paginas, & formam materialis libelli conuertiſſe, cum antea Conſules, & Duces non niſi tranſuerſa charta mitterent ſcriptas. Per libellum autem ſupplicem lites expediebantur, quæ de plano. i. extra tribunal cauſæ cognitionem non deſiderabant, & vbi aduerſarius non contendebat. Vlpianus:[l] vbi decretum, inquit, neceſſarium eſt per libellum id Proconſul expedire non poterit, quæcunque „ enim cauſæ cognitionem deſiderant, per libellum non „ poſſunt expediri: Multa verò per libellum expediebātur, vt excuſatio tutoris dati: Modeſtinus,[m] oportet, inquit, excuſari tutorem, vel ante tribunal, vel apud acta: poteſt autem, & libellos dare. Hæc ille. Similis excuſatio ex numero libellorum in libello facta eſt apud Calliſtratum.[n] Et hæc per aſſeſſores plerunque expediebantur. Papinianus. Quoniam, inquit,[o] de plano quoque libellus dari poteſt: In his perpendendis ſtudium aſſeſſorum verſabatur.[p] Scrinium libellorum P.P. Africæ ſex ſcribas habebat, quib. ex publico annonæ ſoluebantur.[q] His carebant præfectus Auguſtalis, Vicarij, Correctores, & Præſides, qui per ſe libellis ſubſcribere tenebantur. Conſtantinus,[r] Præſides, inquit, non per aſſeſſores, ſed per ſe ſubſcribant libellis: & licet Præſidis vocabulo vtatur, illud latius intelligitur, & ad alios magiſtratus extenditur. Conſulares, tamen Orientis miniſtros à libellis habebant, vt aliquid ex Conſulum imagine haberent, & ſi aliud in Occidente obſeruabatur, vbi his non vtebantur.

[k] in l. præcipimus §. vlt. C. de appellat.
[l] in l. nec quicquam. §. 1. C. de offic. procon.
[m] in l. ſcire etiam oportet. §. oportet. de excuſat. tutor.
[n] in l. ſemper. §. 2. de iure immunitat.
[o] in l. miles. § ſexaginta. de adulter.
[p] l. 1 ff. de offic. aſſeſſor.
[q] l. 1. C. de off. P. P. Afric.
[r] in l. 2. C. de aſſeſ.

DE EXCEPTORIBVS, ET EORVM adiutoribus. Cap. XIX.

Cod. de numera. actu. chart. & exceptoribus.

ERANT, & exceptores in P.P. officio, qui acta iudiciorum coram eo in cauſis appellationum ſcribebant. Anaſtaſius,[s] iubemus, inquit pro editione actorum exceptoribus dimidiam ſolidi partem dari: Loquitur de ſcrinarijs Palatinis, quos vult exceptoribus, qui acta ſcripſerunt tenues ſportulas ſoluere. Alij pinguiores dabant; Nam pro actis, vel ſcribendis, aut edendis, recitandove inſtrumento ſæpe ſolidum, quandoque plus, aut minus pro hominum conditione, & vſu locorum[t] ſoluebant.

[s] l. in ſacris ſcrin. 12. §. modum tamen ſuper ſportularum C. de prox. ſacro. ſcrin. lib. 12.

Actorum formam ſæpe recitant Iureconſulti, vt Scæuola,[u] inter curatorem minoris, inquit, & creditorem acta facta ſunt apud procuratorem Cæſaris infraſcripta. Priſcus Procurator Cæſaris dixit, Facias iudicia, Nouellus curator dixit, abſtineo pupillum. Priſcus Procurator Cæſaris dixit: reſponſum habes, ſcis quid facere debeas. Aliaque plura huiuſmodi in iure breuiter recitata reperiuntur,[x] quorum hodie immenſa, & verboſa ſcribuntur volumina. Nec integris dictionibus ſolū acta iudiciorum coarctabantur, ſed vt celerius expedirentur, notis ſcribebantur. Modeſtinus,[y] eos, inquit, qui notis ſcribunt acta præſidum, Reip. cauſa non abeſſe certum eſt. Metaphraſtes[z] Cornelius, ait, Diaconus ſciens notis ſcribere, quibus vtuntur in iudicio, notabat omnia, quæ dicebantur, & opponebantur. Cum verò cauſa examinabatur, exceptores acta, quæ ſcripſerant, Præfectis aut Præſidibus recitabant, vt ex actis cuiuſdam iudicij relatis à D. Auguſtino[a] apparet. Conſtantino Maximo Auguſto, ait, & Conſtantino iuniore nobiliſſimo Cæſare Conſulibus, Idibus Decembris, ex tota Meciamenſi inducto, & applicito Victore Grammatico, aſtante etiam Nundinario Diacono, Zenophilus Conſularis dixit. Quis vocaris? Reſpondit, Victor, & paulo poſt alio loco reſpondit, Nundinarius, legantur acta, Zenophilus Conſularis dixit, legantur, & legit N. exceptor ea, quæ Diocletiano imperante, acta fuerant, quæ longum nimis eſſet referre. Hæc acta exceptores conſeruabant, & tunc dicebantur in memoriam redigi, vt apparet ex actis recitatis à Surio, & Cæſare Card. Barone his verbis: Proconſul[b] parce, eiuſque confeſſionem in memoria cum cæteris confeſſionibus rediges. i. ſeruabis. Sic P. Victor memoriam prouinciarum in Baſilica Antoniniana in IX. vrbis regione fuiſſe ſcribit. Alii volunt memoriā locum eſſe, vbi acta conſeruabantur: Soleba... Principum edicta exceptores deſcribere. H... apud Præſides erant cohortales, neque ... ditioni obſtricti nullasq. à fiſco annonas cap...

[t] d. l. in ſacris. l. vl. C. de Caſtrēſiano. l. vlt. C. de primil. ſchola.
[u] in l. pen. de auctor. tut.
[x] in l. 1. ff. de his quæ in teſta. delen. in l. 1. C. de veteran. in l. extat. ff. de eo, quod met. cau. in l. creditorem ff. ad l. Iul. de vi priuat.
[y] in l. inter cos. §. 1. ex quib. cauſ. maior.
[z] 26. Febru. in 5. Porphyrio epiſcopo.
[a] contra Creſconium. lib. 5. c. 29.
[b] 11. Februar.

Gratianus [a] exceptores, ait, omnibus prouincialibus obſequentes, qui nec cohortalem militiam ſuſtinere videntur, nec à fiſco vllam conſequuntur annonam, abſque metu cœptis dare operam, etiam ſi Decuriones ſint, minime prohibemus, dummodo munera propriæ Ciuitatis agnoſcant, & peracto ſecundū morem exceptionis officio, ad propriam ſibi curiam redeundum eſſe non neſciant. Verum Iuſtiniano imperante, a Principe annonas perceperunt. [b] Dicti autem ſunt exceptores quod acta excipiant. Zeno [c] geſtorum, inquit excipiendorum cauſa agentes in rebus duos tantùm ſolidos dabunt. Aliquando ab actis videntur appellari. Exceptores vni parebant Primicerio, ita enim Caſſiodorus appellat, qui adiutores habebat abſentis, aut alias impediti vices implentes, vel ipſum etiam ſcribendo adiuuantes [d] Græce, ... dicuntur, [e] vnde nomé traxiſſe Bœthium Accurſius opinatur. Metaphraſtres in Mena martire, Simmachus, inquit, Bœthus actorum Præfectus. Quidquid ex hoc officij filij familias acquirebant, caſtrenſe erat peculium, perinde ac ſi in legione prima adiuuitee militaſſent. [f] Quod & in omnib apparitoribus locum habere legum Interpretes opinantur. Schola exceptorum P.P. Africæ erat hominum ſexaginta. Hi hodie ex tabularijs Ciuitatum, non ex magiſtratuum officio eliguntur.

[a] in l. exceptores C. de nume.
[b] l. 1. §. in ſchola exceptorum. C. de offi. P. P. Afr.
[c] in l. vlt. C. de pri. agen. in reb. lib. 12.
[d] l. per hanc. C. de aduocat. diuerſ. iudic.
[e] in 11. variar.
[f] d. l. per hanc.
[g] l. Bœthus. C. de tabular. lib. 10.
[h] l. vlt. C. de caſtre. pecul. milit. lib. 12.

De ſingularijs, Ducenarijs, Centenarijs, & Sexagenarijs. Cap. XX.

HACTENVS de ſcriniarijs, qui chartas tractabant, & ſcribebant, eſt dictum, nunc de cohortalibus eſt vidēdum qui in prætoriano officio nominantur Singularij, vel Singulares, vtroque enim modo in Notitia legimus. Hi ſunt qui à Iuſtiniano a ſcriniarijs diſtinguuntur [i] his verbis. Hæc ſtatumus pro officijs, ideſt, tam ſcriniariis ampliſſimæ præfecturæ, quàm cohortalibus. Caſſiodorus [k] illos militares excubias peregiſſe ſcribit: vnde milites, ac ſtipatores P. P. aliorumque magiſtratuum fuiſſe videntur, & fortè præfectos ambulantes præcedebant, erantque velut milites, & illos fuiſſe puto, qui Tribuni prætoriani partis militaris a Theodoſio appellantur [l] & alio nomine frumentarij vocabantur, exemplo enim frumentariorum Principis, mandata Præfecti per prouincias nunciabant, & delinquentes inquirebant, inuentoſque in carcerem ducebant. Euſebius [m] enim epiſtolam Dionyſij Alexandriæ Epiſcopi recitat, qua ille narrat ſub Decio Imp. à Sabino Præfecto Auguſtali frumentarium ad ſe perquirendum miſſum. D. quoque Cyprianus [n] ſcribit à Proconſule Africæ frumentarios miſſos, qui eum Vticam perducerent. Nomen habuerunt a frumentariis militibus frumenta procurantibus, quorum crebra in antiquis monumentis eſt mentio: nam quēadmodum illi frumenta perquirebant, ita iſti ſontes quærebant, eoſque ad carcerem comitabantur, quos Macer proſecutores vocat [o] ſolent, inquit, Præſides prouinciarum, in quibus delictum eſt, ſcribere ad collegas ſuos, vbi factores agere dicuntur, vt cum proſecutoribus ad ſe remittantur. ita etiam Tertullianus [p] appellat. Nullus in Oriente, præter Præfectos Singularios habebat. In Occidente veró omnes prouinciarum magiſtratus ſpectabiles ſiue ciuiles ſiue militares, ſed non clariſſimi. Ordo Singulariorum [q] Præfecti prætorio Africæ Schola vocabatur [r], qui erant homines L. a principe annonas percipientes [s] Horum caput erat Primicerius [t] cum gradu ſequebatur ſecundo, poſt tertio, ac quarto cerius [u] qui duo Ducenarij vocabantur [x] poſt hos erant & centenarij, deinde ſexagenarij, Hi etiam tributa exegiſſe videntur, quod munus erat Ducenariorum & Centenariorum [y] Singulares veró fortè ab ala Equitum ſingulariorum appellata, ſunt dicti. Tacitus [z] acceſſit, inquit, Ala Singularium exercita olim à Vitellio, deinde in partes Veſpaſiani tranſgreſſa, hæc illeı

[i] l. 1. in fin. C. de offi. P. P. Afr.
[k] lib. 11.
[l] l. pen. C. de apparitor magiſtr. milit.
[m] lib. 6. cap. 33.
[n] epiſto. 83.
[o] in l. ſolent, de cuſtod. reor.
[p] De virginibus velandis.
[q] l. 1. §. in ſchola ſingulariorū. C. de offi. P. P. Afr.
[r] Caſſiodor. in vlt. variar.
[s] d. §. in ſchola ſingulariorum.
[t] l. ſcriniarij. §. 1. C. de palat. ſacr. larg.
[u] l. 1. C. de exactio. Tributo.
[x] d. l. 1. C. de exactio. tributo.
[y] lib. 20.

Ala ſecunda Valeria ſingularis in occidente ſub Duce Retiæ primæ, & ſecundæ reperitur, quæ Vallatum oppidum tuebatur. Aliqui volunt hos ſingulis, ſeu ſinglis. i. ſingulis literis ſcripſiſſe, veluti R. P. de quo Gellius, quod mihi non placet, quia non video, quem vſum genus hoc ſcribendi efficere poſſet, vt hi pars officii P. P. eſſe debuerint. Fortè dicti ſunt ſingulares, quod à cæteris omnibus ſcriniariis eſſent diſiuncti, quemadmodum ſingulares in Pandectis vocantur libri, qui nullam cum præcedentibus habent coniunctionem. [a] Sic notas in epiſtolis C. Cæſaris Gellius [b] ſingularias nominat, quia dictiones ex illis confici non poterant. Sed cum non tantùm in hac ſchola, ſed, & aliis Ducenarii, Centenariique continerentur, de his aliquid eſt dicendum. Præfectorum aliorumque magiſtratuum officia, imaginem militaris cohortis, & nomina habuere, cuius exemplo ad gradus promouebantur. Aſcon. in 3. contra Verrem, accenſus, inquit, nomen eſt ordinis & promotionis in militia, vt nunc dicitur Princeps vel Commentarienſis, aut Cornicularius, hæc enim nomina de legionaria militia ſumpta ſunt. Hæc ille. Erant autem in quaque legione X. Cohortes, quarum prima MCV. pedites continebat, CXXXII. loricatos Equites. Aliæ DLV. pedites, Equites loricatos LXVI. Vt Vegetius [b] ſcribit. Hinc cohortes, magiſtratuum officia dicta eſſe arbitror, quòd ad exemplum cohortis, quæ in legione militabat, eoſdemque habebat Præfectos, eſſent inſtituta. Illa à quinque ordinariis regebatur. Ita appellabantur qui in prælio primos ordines ducebant. Vegetius, [c] ordinarii, inquit, dicuntur, qui in prælio præſunt, & primos ordines ducunt, & poſtea primus erat, qui Centurio Primipili vocabatur, is non ſolum Aquilæ præerat, verum etiam quatuor centurias, hoc eſt, quadringentos milites gubernabat in prima acie. Hic tanquam caput totius legionis merita conſequebatur, & commoda. Secundus erat primus haſtatus, qui duas centurias ideſt ducentos homines ducebat in acie ſecunda; quē nunc Ducenarium vocant. Tertius erat Princeps centuriam, & ſemis, hoc eſt, centum quinquaginta homines gubernant, ad quē in legione propè omnia, quæ ordinanda ſunt, pertinent. Poſt hunc ſecundus haſtatus centuriam & ſemis, hoc eſt, centum quinquaginta homines gubernabat. Vltimus centum homines. Sic decem centuriæ cohortis primæ à quinque ordinarijs regebantur, quibus magnæ vtilitates, & magnus honor eſt à veteribus conſtitutus, vt cæteri milites ex tota legione, omni labore & deuotione contenderent ad tanta præmia peruenire; Erant & Centuriones, qui ſingulas curabant centurias, qui nunc Centenarij nominantur. Erant Decani, qui decē militibus præpoſiti, nunc caput contubernij vocantur. Hæc Vegetius: Horum inſtar erant Præfectorum aut Præſidum cohortes, in quibus ſua capita, alij gradus ſequebantur, veluti Ducenarius, mox Centenarius, & Sexagenarius. Conſtantinus [d] Ducenarij, inquit, & Centenarij ſiue Sexagenarij non prius debent aliquem ex debitoribus conuenire, quàm à Tabulario Ciuitatis nominatim Breues accipiant debitorum. Ab eo, qui CC. militibus in prima cohorte præerat, ducenarius eſt appellatus; ſic exemplo Centurionis centenarius. Hunc Scæuola [e] in officio Præfecti annonæ Centurionem vocat. miſſus, inquit, ex officio annonæ Centurio culleos ad annonam ſuſtulit. Sexagenarius illum imitatur, qui ſexaginta milites regebat, & hi in P.P. aut Præſidis cohorte ſuis cohortalibus imperabant. Ducenarij, & Centenarij in omnibus officiis Palatinorum, & aliis reperiebantur, vt & ipſi milites viderentur. A Iuſtiniano ſecundo [f] tertio, & quartocerii vocantur. Gratianus [g] quoque Ducenarios eſſe tertiocerium, & quartoceriū in officio largitionum interpretatur, nec plures tribus aut quatuor erant, Centenarij quandoque ſex vel octo. Sed plures [h] in officiis Ducum Africæ. Ad primos verò gradus promoti ordinarij nuncupabantur, [i] ſicut & in cohorte militari eueniebat. Vegetius [k] ſic

[a] §. 8. in proœm. ff. l. 2. §. poſt hæc, & ſeq. C. de vet. iure enucl.
[b] lib. 17. cap. 9.
[b] in lib. 2. de re milita. cap. 7.
[c] eo. lib. c. 7.
[d] l. 1. C. de exactorib. tribut. lib. 10.
[e] in l. vlt. §. vlt. de pignor. actio.
[f] in l. 2. in Notitia C. de off. P.P. Africa.
[g] l. ſcrinij omnibus, C. de palat. ſacr. largit.
[h] d. l. 2. in Notitia C. de off. P.P. Afr.
[i] l. ordinariorum. C. de cohortal. libro 12.
[k] cap. 8.

ſit decem, inquit, centuriæ cohortes primæ à quinque ordinarijs regebantur. Hi erant, Primipilus, Primus haſtatus, Princeps, ſecundus haſtatus, & qui magnus Prior dicebatur, eodem modo primates officiorum ordinarij nuncupabantur, à Valentiniano [a] ordinariorum, ait, iudicum apparitores, qui vel ſpeculatorum, vel ordinariorum gradum attigerint, id eſt officij hominibus præfuerint, nullo annorum numero laxentur, priuſquam primipili paſtum digeſta ratione compleuerint, quia non poſſunt ante ab officio liberari. Speculatores autem videntur dicti quaſi in ſpecula ante alios poſiti, vel quòd aliorum geſta, tanquàm Præfecti ſpecularentur, niſi malimus legere ſpiculatorum, qui ad mortem damnatos occidentes carnificis officio fungebantur [b] ſpiculatorque à ſpiculo, quòd gerebat, eſt dictus. Id fuit haſtile pedum quinque & ſemis, cum ferro triangulo vociatum 9. Quod pilum veteres appellabant, vt ait Vegetius.[c]

[a] l. ordinariorum C. de coherta. li. 12.

[b] l. diuus. §. 1. ff. de bon. damnat.

[c] lib. 2. c. 15.

DE PRIMIPILO, Cap. XXI.

Eod. de Primipilo. C. de cohor. princ. corni. & Primipilaribus.

INTER cohortales Notitia Primipilum nuſlibi nominat, nec Iuſtinianus in Africæ officijs ordinandis, [d] quia apparitor non erat, ſed in prouincijs præcipuam annonæ militaria curam habebat Præſidum apparitores, etiam omnibus officij gradibus completis, à cohortalium neceſſitate, qua adſtringebantur, liberari non poterant, niſi Primipili officium peregiſſent. Præfectorum verò, aut maiorum iudicum apparitores hoc onus ſubire non compellebantur. [e] Primipilum præfecti Prætorio præceptis & publicis vtilitatibus perpetuò obnoxium eſſe oportebat [f] is ab armatæ legionis primipilo nomen habet, qui primæ cohorti idest milliariæ præerat, & à pilo idest haſta, quam manu gerebat, eſt dictus, id poſtea ſpicuum eſt vocatum: Quemadmodum ergo pilus annonam inter milites diuidebat, ita huius erat munus, annonam ad exercitum ferre, & inter milites diuidere, Modeſtinus, [h] Qui Primipilum, inquit, expleuit, ſi eam tutelam ſuſcepiſſet, vtrius filij, ruſus in militares neceſſitates aſſumptus erit, deponet ſolicitudinem tutelæ; Sed clarius id explicat Conſtantinus. [i] Primipilaribus, inquit, qui ad paſcendos milites ad limitem deſtinantur, grauia luſtinentibus detrimenta credidimus eſſe conſulendum, ita vt ſpecies à Primipilaribus præſtentur, nec in nummum aureum redigantur, actis apud Rectorem prouinciæ conficiendis, per quæ deſignabitur: quatenus ſpecierum modus in vſum alimoniæ militaris à Primipilaribus præbeatur, & quid ob munera Ducibus mittenda, ſportulamvè, eiuus habet notitiam, officium Præſidiale. Hactenus Conſtantius. Sportulæ autem, de quibus loquimur, erant argenti libræ quinquaginta, quas ducibus dari nomine doni Iulianus Apoſtata permiſerat, [k] aut quaternos aureos pro ſingula libra [l] argenti, quæ ſumma colligit aureos CC. Species verò, quæ militibus exhibebantur, erant duobus diebus, bucellatus, tertio panis, alternis vinum, & acetum, vno die laridum, biduo veruecina, ſal, & oleum: [m] Hæc ex horreis publicis militibus Comitatenſibus in ſpeciebus dabantur. Limitaneis in auro, nempe pro octogenis libris laridi, & olei, duodenis modijs ſalis, ſinguli aurei. [n] Hæc annona quandoque Primipilus, aliquando paſtus primipili vocabatur. [o] Cùm verò omnium grauiſſima eſſet hæc cauſa, ſtatutum eſt, vt etiam dotes coniugum primipilorum pro ea in ſubſidium ſint obnoxiæ. [p] cauſa enim publica priuatæ præfertur. Debitores quoque primipili io diem ob hanc cauſam, eius deficientibus facultatibus ſtatim ſoluere compellebantur. [q] Plures anno-

[d] in l. 1. C. de off. P. P. Afric.

[e] l. ordinariorum l. ſi cohortalis, l. pen. & vlt. C. de cohortal. lib. 12. l. 6. C. Theo. de diuerſ. off.

[f] l. quisquis. C. de epiſ. & cler.

[g] Veg. li. 2. c. 15.

[h] in l. non ſolum §. qui Primipilū. de excuſa. tutor.

[i] in l. 6. C. Theo. de cohortal.

[k] l. ſecundum. C. Theod. eod. de cohortal.

[l] l. pro ſingulis. C. Theo. eod. de cohortal.

[m] l. 1. C. de erogat. milit. annon.

[n] l. 17. C. Theo. eod. de cohortal.

[o] in l. 3. ordinariorum, cum ſeqq. C. eo. de cohorta.

[p] in l. 3. & 4. C. de primipil. l. 4. C. in quib. cau. pign. vel hypo. tacitè contrahatur.

[q] l. 1. C. de codicil. ex lege.

næ & capitationes Primipilo, & alia commoda tribuebantur. Vnde Licinius Rufinus proponit quẽdam ex commodis Primipili CCC. aureos filiæ reliquiſſe, quæ erat portio eius, quod ex primipilaris officij adminiſtratione debebatur. Quantum verò id eſſet, ſciri non poteſt. Primipilaris verò dicitur, primipili officio functus, ſic Iulius Agrippa patruus maior Iuliæ Manneæ Auguſtæ à Scæuola primipilaris nominabatur. [t] & alij plures. Officio Præfecti prætorij Orientis explicito, nunc ad eius inſignia eſt veniendum: ſed prius generaliter de inſignibus differendum.

[r] l. 1. C. de primipil.

[s] in l. pater, de adim. lega.

[t] in l. pater. §. Iulius Agrippa, de leg. 3.

[u] in l. pediculis, §. quidam, ff. de aur. & arg. leg. l. vl. §. patrimoniorum, ff. de mun. & honor.

DE INSIGNIBVS Dignitatum & Præfecti Prætorio. Orientis. Cap. XXII.

PRÆCIPVA Notitiæ intentio eſt, non ſolum diſtinctas dignitates recenſere, ſed & cuiuſque inſignia graphicè repræſentare, & ideo antequam ad eorum interpretationem accedam, de his quæ iam generaliter ſunt percurrenda. Inſignia ſunt propria alicuius ornamenta, quibus ab alijs diſtinguitur, quemadmodum definit Accurſius in hoc non contemnendus: [x] Conſularia, inquit, inſignia ſunt, quibus Conſul ab alijs diſcernitur: ideò autem inuenta ſunt, vt his honeſtatus, cæteris ſpectabilior videbatur. Quare qui alijs excellit ab inſignibus inſignis dicitur inſignia Græci σύμβολα & ... dixerunt [y] Appianus in ſyriaca ... Dion ... Valerianus A. [z] ornamenta. Inſignia verò magiſtratuum in primis fuere toga prætexta idest purpura circumtexta, & cum ſecuribus faſces prælati, & ſella curulis, Cicero in L. Piſonem: Tum Lictoribus in toga & prætexta Conſulatum eſſe putas, quæ ornamenta in Sex. Clodio te Conſule eſſe voluiſti. Huius tu Clodiani canis inſignibus Conſulatum declarari putas? Id & Virgil. [b] ſignificauit, dum dicit: Et ſellam regni, trabeamque inſignia noſtri. De his intellexit Vlpianus [c] ſcribens, Luminibus orbatum à Poſtulando Prætor repellit, quòd inſignia magiſtratus videre, & reuereri non poſſit. Et alibi [d] Proconſul, inquit, vbique Proconſularia inſignia habet: ſed de his Notitia non agit: verum de illis, quæ depicta in codicillis dignitatis à Primicerio notariorum magiſtratibus exhibebantur. Iuſtinianus enim loquens de Prætore Piſidiæ, ait: Vt autem cognoſcant, quomodo prouincias gubernare conueniat, viſum eſt nobis non tantum ſymbola præbere adminiſtrationis in codicillis, ſed modum præſcribere quo prouincias adminiſtrent, ſcilicet in libro mandatorum, ſymbola adminiſtrationis in codicillis magiſtratus delineata inſignia appellat. [f] Idem inſtituens Lycaoniæ Prætorẽ, Nobis, inquit, ſtudium fuit, non tantum adminiſtrationis ſymbola ex codicillis, ſed & mandata Principum exhiberi. Idem de Prætore Thraciæ [h] tractans ſymbola, ait, magiſtratus erunt codicilli à nobis prodeuntes more ſpectabilium magiſtratuum. Et alibi [i] vult nouum Comitem Iſauriæ ciuili ac militari poteſtate præditum duplicis magiſtratus ſymbolis vti, vt habeat ciuilis magiſtratus appellationem, ſumat verò, inquit, militaris poteſtatis ſigna, quæ ibi appellauerat ſymbola, mox vocat .... itaque minus rectè vertit, qui pro ſymbolis codicillos, & probatorias interpretatur. De his etiam inſignibus Iuſtinianus [k] intelligit loquens de Proconſule Cappadociæ; Dedimus inquit, illi ſymbola magiſtratus, & alibi. [l] Sancimus, vt iudices modicum dent pro ſymbolis, & chartis, ſubiecimus etiam deſcriptionem declarantem, quid dandum ſit in ſacro noſtro laterculo cauſa codicillorum, vel ſymbolorum, vel mandatorum: ex quibus verbis apparet codicillos à ſymbolis diſtingui. Idem alibi, [m] Si dentur, inquit, ſymbola magiſtratus Præfectis, liberantur a curia: ſecus

[x] in l. 2. in princ. in verſi. inſignib. ff. de his qui not. infam.

[y] l. quicumque. C. de procura.

[z] Nouell. 24. & ſeq.

[a] in l. 4. C. de muneri.

[b] in 7 c.

[c] in l. 1. §. caſum. de poſtulan.

[d] in l. 1. ff. de off. procon.

[e] Nouel. 24. §. vlt.

[f] Nouell. 25.

[g] in d. Nouel. 25.

[h] §. 2. Nouell. 26.

[i] in Nouel. 27. §. 1.

[k] §. vlt. deinceps Nouel. ſeqq. & §. antepen. ſeu. c. 9. Nouell. 10.

[l] in Nouell. 70. §. primo. & Nouel. octaua. §. primo, ſeu Auth. vt iudic. ſine quoque ſuffragio fiant.

[m] Nouell. 70.

ſi nudi præbeantur codicilli honoris tantum gratia ſine adminiſtratione. Nudos appellat codicillos, qui his inſignibus carent, & idem ex alijs Nouellis conſtat. Quæ verò in codicillis depingebantur, à Gratiano [a] cod. illorum inſignia appellantur, Iudices, inquit, qui ſe furtis, & ſceleribus maculaſſe fuerint conuicti, ablatis codicillorum inſignibus, & honore exuti, inter peſſimus quoſque plebeios habeantur. De his etiam Valentinianus intelligit, [b] quicunque aut Prætorianæ vel Vrbanæ præfecturæ ſublime faſtigium, vel magiſterium, militare, vel conſiſtorianæ comitiuæ inſignia meruerit dignitatis, ſi quod ab eo inferatur iurgium, vel referatur, procuratoris perſonam ſubſtituat, & alter Valentinianus, [c] qui inſignia dignitatis ad hoc exercet, vt iniuria afficiat eos, qui officia cum poteſtate moderantur, non declinabit noſtræ indignationis aculeos. Tria verò vt plurimum hæc inſignia continebant. Nam ſi erant maiores magiſtratus prouinciarum vt Præfecti, Proconſules, & Vicarij, mulierũ imagines habeant, quæ prouincias ipſis ſubiectas inſinuabant. alij oppidorũ. prætereà Codices, qui librum mandatorum repræſentabant, & vultus Principum auratæ pilæ præfixos præferebant. Alij ſigna rerum tenebant quas tractabant, putà magiſtri officiorum ſcuta, lanceas, gladios, & thoraces, quæ illum fabricis in quibus arma fabricabantur, præeſſe ſignificabant. Magiſtri largitionum, & rerum priuatarum, aureos arcas & ſimilia. Comes caſtrenſis menſas, & abacos, vaſis vinarijs, & panibus onuſtos. Primicerius Notariorum & Magiſtri ſcriniorum laterculum, codices, & codicillos, quos tractabant, pro inſignibus geſtabant. In codicibus verò mandatorum, viri illuſtres in hoc ab alijs differebant, quod ipſi in libri dorſo vultus Principum ſculptos tenebant, quibus alii carebant. Eorundem codicum terga manuſcriptæ Notitiæ in illuſtribus argento tecta aureiſque faſcijs cincta, aut in angulis auro ornata repræſentant; Spectabilium verò tota aurata oſtendunt, exceptis Proconſulibus, Comite Orientis, & Auguſtali, in quibus argentata, vt Illuſtrium apparent. Alia, præſertim in Ducibus, ſunt varia. Clariſſimi plurimum auro tecta habent: Comites rei militaris, & Duces, Primicerius notariorum, Vicarius Ponticæ, & Thebaidis præſes, quaſdam notas his inſcriptas habent, quæ infra explicabuntur.

a l. iudices 12. C. de digni. lib. 12.

b in l. quicunque C. de procur.

c in l. 5. C. de offi. rector. prouin.

Magiſtris militum, non tantum ipſorum magiſtratuum inſignia tradebantur, ſed & legionum, cohortium, & vexillationum equitum ſymbola, quæ ipſi in clypeis aut vexillis delicta gerebant, nec mutare, aut deſerere poterant. A Principe enim inuenta ex Laterculo mittebantur: Hæc Vegetius. [d] Δίγματα vocat, quæ diuerſis imaginibus deſcripta velut ænigmata myſticum ſenſum continent: Hæc pro teſſera Honorius vſurpat, clandeſtinum, inquit, ad collegas digma mittat: [e] ab his inſignibus Itali militum vexilla hodie inſignia appellant. Hæc verò in codicillis magiſtratus depicta illos eſſe legitimos faciunt, ac verè à Principe prodire, probant, quemadmodum hodie plumbo, aut cera impreſſa ſigna chartis auctoritatem tribuunt.

d lib. 2. c. 18.

e in l. 6. C. Theo. de ſuarijs.

Vultus Principum magiſtratibus in publicum prodeuntibus præferebantur. quemadmodum ſacerdotibus prouinciarum, coronã dignitatis ornamenta prælata fuiſſe Valerianus A. [f] ſcribit, & illos alijs, vt à potentum iniuria ſe tuerentur, præmittebant. [g] Caſſiodorus, [h] vultus etiam, inquit, regnantium geniata obſequij pompa præmittit. Codices etiam mandatorum Magiſtratibus prælatos fuiſſe credendum eſt, certè in adiutorijs iudicantium ſemper adſtabant, prout in Paleſtinæ & Campaniæ Conſularium tribunalibus cernuntur. Martyrologium [i] hæc inſignia vexilla præſidialia appellat, quæ cum D. Fabius ante Præſidem geſtare noluiſſet, tanquam Chriſtianus capite punitus fuit: illi fortè religio fuit vultus principum conſecratos, qui adorabantur, aut alias idolorum effigies geſtare.

f in l. 4. C. de iniur.

g l. eqüalium. §. ad ſtatuas. ff. de pæn.

h l. 6. var. in formul. Conſularitatu.

i prid. Kal. Aug.

Quando inuenta fuerint hæc inſignia, non conſtat: nullibi enim eorum, quod ſciam, in Pandectis fit mentio. primus Gratianus illorum meminit, [k] & Vegetius, [l] ſymbolorum, quæ in ſcutis depicta milites geſtabant. Quare propè eſt, vt ſub Valentiniani, & fortè Conſtantini tempora illa introducta fuiſſe exiſtimem. Præter hęc faſces cum ſecuribus argenteo ęquaris Præfectis præferebantur, quibus etiam Proconſules, & Prætores ipſi inferiores vtebantur: [m] Sidonius Apollinaris; [n] Confeſtim, inquit, priuilegiis geminæ præfecturæ, quam per quinquennium repetitus faſcibus rexerat, exauctoratus. Claudianus quoque [o] Præfectos ſecurib. vſos fuiſſe memorat, de quibus in prouinciarum magiſtratibus latius diſſeretur. Trabeas etiam Præfecti gerebant, Sidonius, [p] elaboratas, inquit, curules, & geſtatorias trabeas, & faſtos recolis purpuriſſatus. Auſonius in Potreptico ad Heſperium filium.

k in d. l. iudices. t. 2. C. de dotor.

l lib. 2. c. 18.

m l. anteq. ff. de off. procon.

n lib. 8. ad Vincentium.

o lib. 2.

p lib. 8. ad Syagrium, qui Præfectus fuerat.

Vt præfecturam duplicem, ſellamque curulem.

Vt trabeam, pictamque togam, mea præmia Conſul

Induerer.

Erat autem trabea toga auro purpuraque intexta, Auſonius in Panegyrico ad Gratianum, à quo Præfectus Illyrici creatus fuerat, in eius perſona ita loquitur. Vt ſellam, ait, curulem cuius ſedem frequenter ornabis, vt prætextam meam purpuræ tuæ luce fucatam, vt trabeam non magis auro ſuo, quàm munere tuo ſplendidam præſtes. Hæc ille; Scipionem quoque eburneum pro ſceptro, quemadmodum alii magiſtratus, Præfecti Prætorio gerebant. Nam Cõſulares, & Duces apud maiores cum ſceptris curiam ingrediebantur, vt auctor eſt Seruius. [q] Hæc inſignia Tarquinius Priſcus à Tuſcis ſumpſit. Iornand. de regno. & tempor. ſucceſſio. Tarquinius, inquit, XII. Tuſciæ populos frequentib. armis ſubegit, Indè faſces, trabeæ, curules, annuli, faleræ, paludamenta, prætextæ. Inde quę aureo curru quatuor equis triumphator, togæ pictæ, tunicæque palmatæ, omnia denique decora, & inſignia, quibus Imperij dignitas eminet, ſumpta ſunt. Hæc Iornandes. Sed & aureo torque collum circundati, & cingulo purpureo, aureis bullis diſtincto Præfecti conſpicui incedebant, quemadmodum in prouinciarum rectoribus dicetur. Verùm hæc inſignia, vt vetuſta, Notitia prætermittit, ſed ea tantum repræſentat, quæ in Codicillis depicta, à Laterculo proueniebant.

q in 11. Aeneid. Et primus ſceptra aut laſa.

Præfecti Prætorio Orientis apud Notitiam nulla apparent inſignia, ſed dubitandum non eſt ferè eadem fuiſſe quæ & Præfecti Illyrici, nempe librum mandatorum, inter quatuor ardentes cereos, ſuper abaco mappa inſtrato erectum, vultus Principum, & ſellam curulem à quatuor albis equis tractam, Ab altera parte quinque mulierum imagines, vaſa aureis plena tenentes, quæ totidem Diœceſes eius nomine adminiſtratas referebant, ſcilicet Orientem, Ægyptum, Aſianam, Ponticam, & Thraciarum. Ipſe in publico quadriga inſigni, & aurata vehebatur, fauſta præconibus acclamantibus, [r] Cætera magiſtratus inſignia in eius auditorio conſpiciebantur, & illi prodeunti præmittebantur, egrediens cum inſignibus in publicum Præfectus, dicebatur procedere, ſicut & Imperator, quando prælato igne cum pompa exibat, nam in actis Antonini legitur, cum ipſe ſalutatus eſſet, & proceſſit, oblatus eſt ei Iulianus Licinius. Hinc Licinius, Ruffinus, ad proceſſus, inquit, [s] viri, vxor ei donare poteſt, id eſt ad parandam pompam in procedendo. Hæ magiſtratuum & Conſulum proceſſiones [t] etiam à Iuſtiniano, & Græcis πρόοδοι appellantur. [u] Alia verò ad præfectorum inſignia pertinentia in ſequente Præfecto cum Notitia oſtendentur, De his enim, quæ non apparent, hoc loco diffuſius diſſerere nolui. Nunc igitur ad Præfectum Prætorio Illyrici eſt ueniendum.

r Auth. vt ordo Praeſ. Nou. 60.

s in l. 1. C. de ſi tem. poſſ. & reſt.

t l. 41. ad & Imperator de dona. inter vir. & vx.

u in l. de his. 41. §. ſin autem, C. de epiſc. & cler. & nouel. 105. §. 1. ſeu. Auth. de Conſulib.

NOTI

NOTITIA.

SVB diſpoſitione virorum illuſtrium Præfectorum Prætorio per Illyricum Diœceſes infraſcriptæ.
Macedonia, Dacia.

Prouincia Macedoniæ. VI.

Achaia, Macedonia, Creta.
Theſſalia, Epyrus vetus, Epyrus noua, & pars Macedoniæ ſalutaris.

Prouinciæ Daciæ. V.

Dacia Mediterranea. Dacia Ripenſis. Mœſia prima.
Dardania Prævalitiana; & pars Macedoniæ ſalutaris.

C. de præfecto Prætorio Ori. & Illyrici.

DE PRAEFECTO PRAETORIO Illyrici, & Iuſtiniana prima. Cap. XXIII.

COMMENTARIVM.

SECVNDVM in Septentrionali regione Præfectum Prætorio Conſtantinus inſtituit, Illyrici dictum. Id olim erat, quicquid eſt à Danubio ad Italiam, vſque ad oram Iſtri, nunc Sclauonia vocatur. Zonaras ſcribit Illyrici nomen prius alius locis attributum poſt in ſuperiorem continentem ſupra Macedoniam, & Thracias, iuxta Hemum & Rhodopen tranſiſſe. Deinde ſitum fuit Illyricum inter dictos montes citra Hemum atque Iſtrum, vſque ad Pontum Euxinum: Tempore verò Claudij ſecundi, vt in eo Pollio ſcribit, Illyricum, Thracias, Myſos, Dalmatias, Pannonios, & Dacos continebat. Huic Præfecto, inquit Zoſimus libro ſecundo. Conſtantinus eius inſtitutor Macedones attribuit, Theſſalos, Cretenſes, Græciam, & circumiacentes inſulas, Epyrum vtranque, Illyricos, Dacos, Triballos. & Pannonios Valeriam vſque & Myſiam ſuperiorem: Itaque Illyrici factæ ſunt octodecim prouinciæ, ait Iornandes de regnor. & temp. ſucceſſio. Norici duæ, Pannoniæ, duæ, Valeriæ. duæ, Sauia. Dalmatia, Mœſia ſuperior, Dardania, Daciæ duæ. Macedonia, Theſſalia, Achaia, Epyrus, Prævalis, Creta. Sext. verò Rufus vniuerſam Illyricum in ſeptemdecim prouincias diuidit. Habet, inquit, Illyricus XVII. prouincias, Noricorum duas Pannoniorum duas. Valeriam, Sauiam, Dalmaticam, Mœſias, Daciæ duas. In ditione verò Macedoniæ ſunt ſeptem, Macedonia, Theſſalia, Achaia, & Epyri duæ, Prævalis, & Creta. Cæterùm diuiſo inter poſteriores Principes Imperio, duplex factum eſt Illyricum, Orientale, quod Macedoniam, & Daciam in XI. prouincias diuiſas continebat, & Occidentale, quod Italiæ Præfecto attributum Dalmatiam, duas Pannonias, Noricum Ripenſe, Sauiam que complectebatur. Adrius mons, mediam Illyricum diuidit, quemadmodum Apēninus Italiam; qui tamen pro varietate regionum mutat nomina, vt ait Strabo.

Illyricum inter alia pro tributo vinum in vſum militum præſtabat. & equos quos præſtantiſſimos generabat, quòd ſignificat Claudianus in ſecundo Panegyrico in laudem Stiliconis.

Ieſtiuus venerat, & operum veſtibus Iſtrum
Conſerat, & patrium vectigal ſoluere gaudet.

Et in laudem Serenæ vxoris Stiliconis.

Illyricus ſudans & equeſtribus ala.

Soluebant præterea Illyrij, pro ſingulis triginta iugeribus agri, ſolidum, ob veſtem ſeu clamydem militibus debitam.[a]

Sub hoc Præfecto duæ erant diœceſes, ſeu binæ plurium prouincialium adminiſtrationes, quibus duo præerant Vicarij, Macedoniæ alter, alter Daciæ, ille VI. prouincias regebat, Achaiam, Macedoniam, Cretam, Theſſaliā, Epyrum veterem, Epyrum nouam, & partem Macedoniæ ſalutaris. Sub Vicario Daciæ erant: Dacia mediterranea, Dacia Ripenſis, Mœſia prima, Dardania, Prævalitana, & pars Macedoniæ ſalutaris, quæ inter ipſum, & alium Vicarium diuiſa erat. Itaque hic Præfectus, prouincias XI. regebat, & ſi duas partes Macedoniæ ſalutaria inter duos Vicarios diuiſas coniungamus, erunt prouinciæ XII. quæ iunctæ prouincijs Præfecti Orientis, conſtituent prouincias Imperij Orientalis LXI. ſed ob numeri æqualitatem, eas LX. poſuimus. Cæterum Achaia, etſi Macedoniæ ſub Illyrico attribuitur, eius tamen Proconſulem Notitia, Aſiæ Proconſuli coniungit, non vt eam regionem Orienti adſcribat, ſed vt ſpectabilium & Proconſulum ordinem contineret. Certum enim eſt, Achaiam ad Præfectum Illyrici, & non Orientis pertinuiſſe, ſicut nec Cretā, quæ non longè ab ea diſtat. Nec poterat ea Europe pars ab Aſia diſtans, & à mari Mediterraneo diuiſa, Orienti applicari.

Daciæ & Macedoniæ Vicarij, inſignia, aut officia à Notitia non ponantur, ſed tantum prouinciæ recitantur, quòd tam à Barbaris eſſent deuaſtatæ, vt Illyrici Præfectus coactus eſſet retrocedere. Is habet anteà ſedem Firmi, vel, vt ego lego, Sirmij. Verùm cum Attila Gothus ex Gepidarum gente Numidij filius, Illyricum fœdè incendiſſet, Pennius tum eius regionis Præfectus, Theſſalonicam ſe recepit, quæ vrbs eſt Mygdoniæ partis Macedoniæ, inter Echedoram & Dhabrium fluuios, non longè à mari, vulgò Seloniche vocatur. Ea tum caput prouinciæ facta fuit,[b] prius Halis dicta, inquit Stephanus & à Caſſandro condita: Aliqui volunt à Philippo Amyntæ filio ædificatam: Græca inſcriptio indicat Pennium fuiſſe tum Præfectum Prætorio, ſed fortè legendum Ætium, qui fuit P P. Honorio & Theodoſio iuniore imperantibus,[c] quo tempore hæc clades eſt accepta Multa itaque Theſſalonicenſi Eccleſiæ, tanquam omnium eius regionis Metropoli indulta fuerunt priuilegia & immunitates, Prædictam Illyrici cladem D. ambroſius deplorat.[d] Nota ſunt, inquit, hæc nimis Illyrici vaſtitate & Thraciæ, quanti vbique venales erant toto captiui orbe, quos ſi reuoces, totius prouinciæ numerum explere non poſſint. Cùm verò Iuſtinianus Sclauis in Illyrico deuictis, vtranque Daciam & Pannoniam recuperaſſet,[f] patriam ſuam Metropolim totius regionis fecit, ac Iuſtinam primam ad alterius, quam propè extruxit, differentiam appellauit, nunc Acreda dictam, ac mirificè exornatam auxit, forma quadrangulari, mœnibus extructis, munitiſſimiſque turribus in angulis cingens, & eam Præfecti Illyrici ſedem eſſe voluit, vt ait Procopius.[g] Eidem Archiepiſcopum dedit primatem Epiſcoporum Daciæ Mediterraneæ Ripenſis, Prævalitanæ, Dardaniæ, Myſiæ ſuperioris, & Pannoniæ, quarum Antiſtites ab ipſo, illum verò à proprio prouinciarum concilio ordinari iuſſit, ac locum Romanæ Sedis apud illos tenere.[h] Multi verò contendunt, quenam eſſet patria Iuſtiniani, Bartholomæus Brixienſis,[i] eam eſſe Sclauonicam

[a] *l. 5. C. de milit. veſte. lib. 12. auth. collat. 2.*
[b] *Nouella. 11.*
[c] *l. pen. C. de commer. & mercat. Niceph. lib. eccle. hiſt. 12. c. 17. & alij.*
[d] *l. 10. ab vnaquaque, C. de anno. & tribut. lib. 10. l. ſacroſancto. C. de. ſacr. ſan. eccl.*
[e] *li. 2. de officijs.*
[f] *Nouella. 11.*
[g] *lib. 4. de ædif. Iuſtiniani, & d. Nouella. 11.*
[h] *§. 1. in auth. de eccleſ. ti. quæ eſt Nouella 131.*
[i] *in can. ſcripſit 7. q. 1. in glo. 1.*

Arcam affirmat, quæ eſt vrbs Dalmatiæ prope Daciam, & Pannoniam ſecundam quæ Bulgaria vocatur, & id audio ex pluribus marmoribus ibi adhuc extantibus deprehendit. Verùm Agathius [a] eam Belegradam [?] ... tuiſſe aſſerit, Niceph. ... teio ... patriam quoque ſuæ, inquit, Achrido præcipuum honorem habens Iuſtinianus, Archiepiſcopali dignitate eam decorauit Eccleſiamque ibi liberam, ſuæ ipſa ... caput eſſet, cum plena poteſtate conſtituit, & primam Iuſtinianam vocauit, quemadmodum & in inſula Cypro poſtea ſecundam Iuſtinianam eandem Archiepiſcopalem; parem ei cum Achrido honorem tribuens fecit, in coniugis ſuæ Theodoræ Auguſtæ inde ortæ fauorem. Porro Achrido vrbs eſt in excelſo tumulo conſtructa, prope lacum maximum, qui Lychnedus appellatur. Antiquitus autem ... vocatus eſt. Hæc illa ... quam Nicephorus deſcribit, Salonitanæ conuenit, quam varijs nominibus appellantem fuiſſe, arbitror. Eſt enim prope Durium circa Liburniam, & Dalmatiam ... P. P. ſedes fuit eadem [b] Cedrenus in Baſilio Romanis ... hanc Bulgariæ regiam vocat. Verum ipſi ... dicit eam eſſe in Pannonia ſecunda ... Sed forte ... appellat Dalmatiam ... vero Georgius lib. ſecundo ſcribit Iuſtinianam ... fuiſſe Bulgariam à flumine Bulga, quod tamen regionem ... dictam; & prouinciæ Bulgariæ caput conſtitutam. Guilielmus etiam Tyri Archiepiſcopus [d] teſtatur eam ſuo tempore Acridam vocatam, & tum erat annus ſalutis 1167. Sophoratus quoque Curopalata de officialibus palatij, in patriarchæ deſignatione Archiepiſcopum Iuſtinianæ primæ, id eſt Achridos, & totius Bulgariæ vocat, ... Iuſtiniana ſecunda, inquit, eſt ... & ... Caſtedon: Achridon Regiam Bulgarorum Zonaras in Baſilio porphyrogenneto appellat. Verum Procopius [e] & Ioannes Langus interpres ad ... Iuſtinianam primam in Dardania Europea ponit, apud Dardanos, inquit, Europeos, qui ad Epidamni fines accolant, regio Taureſia dicta fuit, vbi Iuſtiniani, qui orbem terræ ædificijs exornauit, patria: locum eum breui muro circundedit, in quadranguli formam ſtructura redacta, atque in angulo quoque turre excitata ... hoc eſt quatuor turres habentem effecit, & à ſe nominari curauit, atque hanc præclariſſimam condidit, quam Iuſtinianam primam vocauit, ... hæc præmia altrici ſuæ tribuens. Ibi vero & aquæductum, vt ciuitas lymphis affatim abundaret, fieri fecit. Addidit alia inſuper egregia opera, Dei templa, plurima domicilia, Principum virorum magnifica, porticus amplas, Iudicum curias pulchras, pontes, plateas, vicos, balnea, rerum venialium fora: vrbs ipſa ingens & frequens, & tractus eius totius metropolis, vt quæ Illyrici vniuerſi Archiepiſcopum ſit ſortita, cuique oppida eius gentis reliqua omnia pro magnitudine ſua debitum exhibuerint honorem. Et auxit illa Imperatori ei gloriam, quæ alumno tanto celebretur, atque ipſe ambitione, & liberalitate qua ſam illi, qui eam ita ædificijs excoluiſſet, gratiam referre contendit. Erat præterea in Dardania oppidum vetus Vlpianum nomine. Huius mœnia, quod nulli vſui eſſent, demolitus ad eam, quæ nunc ſpectatur, Pulchri ordinem ... Vrbem hanc ſecundam Iuſtinianam appellauit, non longè ab hac vrbe aliam, vbi nulla antea fuerat, condidit, quam de auunculi nomine Iuſtinopolim vocauit.

[a] lib. 5 ... [c] lib. 17. & lib. 17. cap. 28.

[b] in d. Nouel. 11.

[d] lib. ſacr. belli 20. c. 4.

[e] lib. 4. de ædific. Iuſtin.

Hactenus Procopius. Hæc de poſtrema Metropoli Illyrici, & ſede eius Præfecti. Nunc reliqua Præfecti Prætorio Illyrici proſequamur.

NOTITIA.

OFFICIVM virorum Illuſtrium Præfectorum PRÆTORIO PER ILLYRICVM.

PRINCEPS.

Cornicularius.

Adiutor.

Commentarienſis.

Ab actis.

Numerarij quatuor. In his auri vnus, Operarum alter.

Subadiuua. Cura epiſtolarum.

Regerendarius.

Exceptores.

Adiutores.

Singularij.

VTERQVE Præfectus Prætorio euectiones annuales non habet, ſed ipſi præfecti emittunt.

COMMENTARIVM.

OFFICIVM habet P.P. Illyrici, Principem, Cornicularium, Adiutorem, Commentarienſem, Ab actis, Numerarios quatuor, Exceptores, Adiutores, Singularios, quorum ſeptem poſito officio ſunt Comites ordinis primi et Anaſtaſij reſcripto, [f] nempe Cornicularius, chartularius ſiue Adiutor, Primiſcrinius, ſeu Subadiuua, & quatuor Numerarij, vnus ſcrinij Macedoniæ, alter ſcrinij Daciæ, tertius ſcrinij operarum, quartus ſcrinij auri. Illud verò reſcriptum ad P.P. Illyrici miſſum explicat, quid ſentiat Notitia, dum nominat Numerarios quatuor, inter quos auri vnum, operarum alterum: Alios verò duos reticet, quos Anaſtaſius aperit eſſe duorum Numerarios ſcriniorum Macedoniæ, & Daciæ: & loco operarum legit operum, & rectius, ita enim nouella 128. [g] appellat ſcriniarios operum Præfecti Prætorio, veluti, aquæ ductus, aliorum operum publicorum: Qui verò hi eſſent in P. P. Orientis expoſui, ſicut & ſequentia etiam verba Notitiæ, quæ ſunt. VTERQVE P. P. EVECTIONES ANNVALES NON HABET SED IPSI PRÆFECTI EMITTVNT. quæ ſignificant P. P. quotannis non impetrare à Principe facultatem currendi, vt ipſorum Vicarij, qui duodenas annuas euectiones habent, [h] & Præſides qui binas, ſed ipſi currunt, & alijs currendi facultatem concedunt. Legendum eſt enim Præfecti non Præfectos Prætorio, vt antea in impreſſo habebatur, in manuſcripto codice Vrſini, poſt enumeratos officiales legitur Præfectus Prætorio Illyrici ipſe emittit. Eius inſignia ſequuntur.

[f] in L. vlt. C. de Numer. actua. & chartular. lib. 12.

[g] ſeu auth. de collatoribus. §. ciuitatum, & §. ad hoc iubemus.

[h] l. 2. C. Theo. de curſ. public.

NOTITIA.

INSIGNIA VIRORVM ILLVSTRIVM PRAEFECTORVM PRÆTORIO PER ILLYRICVM.

COMMENTARIVM.

HVIVS Præfecti præcipuum inſigne fuit eburnea ſella curulis & deaurata atque in Hemycyclum incurua, quæ quadriroto curru impoſita à quatuor equis albis trahebatur: pedes Auriga rubentes ocreas altè indutus, coccineoque pallio ſupra praſſinum ſagum, in ſiniſtrū humerum reiecto, flagello equos agebat. Quemadmodum in mea Notitia impreſſa ſpectatur, in manuſcriptis auriga deeſt, ſed in his ab anteriori parte ſummi currus, latum lorum in dextrum equi latus deſcendit, & faſciæ pectus cingenti coniungitur. Aliæ purpureæ tæniæ dorſa, ac pectora, collaque equorū cōplectuntur. In impreſſo pro faſciis aureæ phaleræ cernūtur, hæ ſunt ouales orbiculi, & auro diſtincta lora. A pectore aureus nodus deorſũ filis demiſſis pendet. Propriū autem hoc inſigne Præfectorum fuit, vt curru aurato veherentur. Aliis n. magiſtratib. intra vrbem quidem carrucis vti cōcedebatur, ſed argētatis, [a] vt Piſidiæ Prætori, qui curru argento cælato vehebatur, [b]

Præfecti vultus etiam Imperatorū auratos præmittebant, ſub quib. mulieris cornu copiæ ſiniſtra gerentis imago ſculpta erat. Ea eſt Imperij felicitas, quę hac forma deſcribebatur. Caſſiodorus, [c] vultus etiam, inquit regnantium geniata obſequij pōpa præmittit, vt non ſolū ſummi Iudicis, ſed & dominorū reuerētia cumulatus oſtendaris, i. iſte ille. ſpectatur etiā abacus, alba mappa aureo limbo circumdata inſtratus, qui librum erectū ſuſtinet, cuius in medio Auguſti imago cernitur cum binis vtrinq; ardentib'. cereis auratis candelabris infixis. Is eſt mandatorum liber, quem princeps magiſtratibus, dare conſueuerat. Ea ab Auguſto inuēta fuiſſe Dion [d] ſcribit, quæ intermiſſa Iuſtinianus [e] renouauit: & ſex capitibus explicata Græcè & Latinè ſcribi, ac laterculo inſeri iuſſit, inde deſcriptus Præfectis tradebatur, vt ab ipſis inſtrueretur, quod ſibi in adminiſtrando officio agendum eſſet, [f] Iuſtinianus, [g] vt autē ſciant, inquit magiſtratus, quomodo oporteat eos prouincias gerere, viſum eſt nobis non ſolū illis tradere ſymbola, i. inſignia magiſtrat' in codicillis, vt vocant, ſed etiā præſcribere, quomodo magiſtratū adminiſtrare deberent. Hæc anteriores legū latores mandata principis appellabant, vt ipſi ad hæc reſpicientes rectè ſuum adminiſtrarēt magiſtratū, & vndiq; noſtris ſubditis proſint. Igitur hæc ſacra mandata iuſſimus in ſacro noſtro Laterculo reponi, vt vna cum codicillis, Præſidibus exhiberentur. Idē in aliis Nouellis, [h] repetit. Pars mādatorum ab Vlpiano, [i] & aliis recitatur. ſed fermè vniuerſa in Nouellis à Iuſtiniano explicantur [k] Pierius, [l] hanc arā ex ære non abacum fuiſſe credidit quo liber hic ſuſtinetur. Pro cereis quatuor lampades ſuo ære idem Iuſtinianus Vicariis præfectorum & aliis exhibebat, [m] quæ pro eius inſignibus recenſentur, & in auditorio tempore, quo cauſas audiebant, ad augendā Principis & magiſtratuum maieſtatem accendebantur. Notitia. n. in Conſulari Paleſtinæ & Campaniæ prope eorum tribunal Codicem mandatorum alto tapeto ſubnixum, ſed ſine cereis,

[a] l. vlt. C. de honorator. vehic. l. 1. C. de quaſtor.
[b] Nouel. 24.
[c] in 6. var. de formula conſularis.
[d] lib. 53.
[e] in Nouel. 17. ſeu auth. de mādat. princ.
[f] de auth. de mādat. princ. §. penult. & l. vlt. C. eo.
[g] Nou. 24. §. 1. & Nouel. 25. §. 26.
[h] Nou. 25. §. vlt. & Nou. 26. §. 2. & 27. §. 1.
[i] in l. ſolent. in fi. de off. procon.
[k] in Nouel. 24. ſeu auth. de mādat. princ. & d. l. vlt. C. eod.
[l] lib. 46. de igne Auguſtali.
[m] vt in edicto 8. Iuſt. de Vicar. Pontica Nou. 41. Iulian. nou. 38.

reis; quibus minores magiſtratus carebant, repræſentat. Simile eſt, quod iuſſit Iuſtinianus, vt ante ſedem iudicialem ſacroſancta deponerentur euangelia, & ibi ab initio litis in omnibus cognitionibus vſque ad terminum & defenſionem ſententiæ permanerent.[a] Duarum præterea mulierum effigies P.P. Illyrici habebat, quæ vaſa aureis plena in manibus, & in capite coronam ſeu titulum prominentibus pinnis gerebant: earũ capitibus inſcriptum eſt, alteri MACEDONIA, alteri DACIA. illa nudis pedibus, hæc cum calceis more veterum, ligulis pedibus allegatis incedit vtraque tunicam, illa albam, hæc purpureã aureo limbo circumtextam, & infra crura demiſſam, coccineo breuique ſuperiniecto palliolo geſtat. Vrſini codex vtramque rubentibus calceis altè indutam, cum talaribus tunicis longiſque palliis repræſentat. Sed quia omnium præcipuum inſigne præcipuum vultus fuerũt proprium his caput dicandum eſſe cenſuimus.

[a] l. rem non nouam in fi. princ. C. de iudic.

De imaginibus Principum. *Cap.* XXIIII.

C. de ſtatuis & imaginibus.

AVRATI quoque Principum voltus auratæ pilæ impoſiti, quemadmodum prouinciarum magiſtratibus, ita & P.P. pro inſignibus proferebantur: Hi in foro vel alio loco publico, ac priuatis ædibus alias locabantur, quod ab Auguſto initium habuit, Hunc enim honorem antea in vſu poſitum in principio ſui principatus Tiberius ſibi fieri vetuit: Tranquillus,[b] prohibuit, inquit, etiam ſtatuas, atque imagines niſi permittente ſe poni, permiſitque ea ſola conditione, ne inter ſimulachra Deorum, ſed inter ornamentum ædium ponerentur. Ioſephus[c] ſcribit Pilatum, cum in Iudæam veniſſet circa annum nati Domini XXVII. nocte intempeſta opertas Hieroſolimam intuliſſe imagines Cæſaris, quæ res poſt triduum ingentem inter Iudæos excitauit tumultum: etſi Philo de legatione ad Caium illos aureos clypeos nulla imagine inſignes fuiſſe tradidit. Principum imagines poſtea per totum imperij circumferri ſolemne fuit, cum quis Auguſtus crearetur. Zoſimus.[d] Maxentius, inquit ſe iam conſtabilitum putans habere imperium, mittebat in Africam & Carthaginem, qui erant imaginem circumferrent: & lib. 4. Theodoſius dat in mandatis Cynegio, vt imaginẽ Maximi conſpiciendã Alexandrinis exhiberet, publiceque reponeret, & populo indicaret conſortem Imperij hunc factum. Idem ſcribit Cõſtantini imagines Romæ pro more exhibitas: Herodianus 8. Aquilienſium, ait Duces proponunt Maximi & Balbini, ac Gordiani Cæſ. imagines coronis & lauro redimitas, quibus ipſi acclamantes etiam hortabãtur exercitum, vt agnoſcerent, ſalutarentque, & lætis exciperent vocibus quos S.P.Q.R. Imperatores elegiſſet. Idem 7. ciuitates pleræque imagines Gordiani ſtatuaſque poſuere: Similiter Capitolinus Maximi ſtatuas atque imagines depoſitas fuiſſe ſcribit: Deinde milites, inquit, recepti ſunt ab oppidanis, ita vt ante imagines Maximi, Balbini, & Gordiani adorarent. Blondus[e] quoque auctor eſt, cum Imperator creatus eſſet Focas in Oriente, eius & vxoris Leontiæ imagines in oratorio S. Cæſarei inter alios Auguſtos Romæ locatas fuiſſe, quod ſignum erat ipſum pro Principe recipi. Imagines Principum à Gratiano A. ſacri vultus appellantur,[f] ſi ſacros, inquit vultus inhiantibus populis inferimus, hoc ſine immodico prætio nunciari excipique ſancimus. Quælibet legio eiuſdem cum aquila pro inſigni habebat, & ſigno militari præfixas venerabatur. Herodianus[g] loquens de Maximino de ſignis militaribus, inquit, illius imagines detraxerunt, & in primo loquens de Didio Iuliano creato Imperatore ſignis, ait ſublatis, impoſitiſque illis imaginib. deducere hominem tendunt. Modeſtus de vocabulis rei militaris. Totius, inquit, legionis inſigne ſunt imagines Imperatorum, quas tanquam diuina & præſentia ſigna ſinguli venerantur. Vegetius in[h] ſecunda acie, inquit, poſt aquilam & imagines cohors ſexta conſiſtit, & ſubiicit, imaginarij, vel imaginiferi ſunt qui imagines Imperatoris portant. Tranquillus in Tiberio, largitus eſt, ait, quædam munera Syriacis legionibus quod ſolæ nullam Seiani imaginem inter ſigna coluiſſent; Seianus enim pro Imperatore haberi voluerat. Idem in Caligula[i] Artabanus, ait, aquilas & ſigna Romana Cæſarumque imagines adorauit.[k] Itaque qui à Principe deficiebant, primum eius imagines deiiciebant, & comminuebant. Tacitus.[k] primani, inquit, quintanique turbidi adeo, vt quidam ſaxa in Galbæ imagines iecerint. & paulo poſt. Quarta & duodeuiceſima legiones iiſdem hybernis tendentes ipſo Kal. Ian. diræ diruũpunt imagines Galbæ. Herodianus,[l] ſtatuæ, inquit, atque imagines Maximini, cæteriquę honores ſtatim conuolſi: vt verò honeſtius colerentur, velut idola Diis dicata conceptis verbis conſecrabantur, nec eas amplius cuique vendere licebat, qui læſæ maieſtatis crimen incurrere nolebat, cũ aliàs à ſtatuariis publicè venire poſſent, Martianus.[m] Non videtur, inquit, contra maieſtatem fieri, ob imagines Cæſaris, nondum conſecratas, venditas.

[b] cap. 26.

[c] lib. 2. de bello Iudaic. cap. 8.

[d] lib. 2.

[e] libr. 9. d. ca. 2.

[f] in l. 1. C. publ. lætitia.

[g] in 8.

[h] lib. 1. c. 6.

[i] cap. 14.

[k] lib. 17.

[l] in 7.

[m] in l. 5. ad leg. Iuliam maieſt.

Illas autẽ imagines his ſimiles fuiſſe credendũ eſt, quæ à Notitia repræſentãtur, & magiſtratibus præmittebantur, non ſecus ac hodie Archipræſules & Patriarchæ crucem auream vel argenteam præferunt. Solebant & priuati has imagines ſecum ferre, aut ad eas confugere vt ſe ab alicuius potentis vi tuerentur, quod in alicuius inuidiam, vel ad aliquem ſugillandum fieri prohibetur. Calliſtratus[n] Ad ſtatuas, inquit, confugere, vel imagines Principũ in iniuriam alterius prohibitum eſt, eumque qui imaginem Cæſaris in inuidia alterius prætuliſſet, in vincula publica conijci. Nec de alijs imaginibus quam hic à Notitia repræſentatis intelligit, de quibus multa imperatorum extant reſcripta.[o] Ex ære inaurato, vt Notitia ostendit & quandoque auro & argento conflari ſolebant. D. Ambroſius,[p] ſola, inquit, ære ſua Principum capita, & ducti vultus de ære adorantur. Lampridius in Diadumeno, fecitque Baſſiani ſimulachra ex auro & argento. Hæc ille. Quandoq; etiam ex cera fingebantur. Nazarius in Panegyrico Conſtantini loquens de eius imaginibus, à Maxentio tyranno deiectis. Aboleri, inqt, hic vultus nõ poteſt, vniuerſorum pectorib. in fixus eſt, nec cõmendatione ceræ, aut pigmentorũ fucis renitet. Prædictę effigies ꝓpria fiſci pecunia, non prouincialium fundebãtur.[q] Dieb. verò feſtis, & Præſide præſente erigebãtur. ita tamen, vt adorationis faſtus abeſſet, quam Theodoſius A. ad Actiũ P.P. prohibuit: Quando, inquit, noſtræ ſtatuæ, vel imagines eriguntur, ſiue dieb. (vt adſolet) feſtis, ſiue cõ(m)ibus. adſit iudex, ſine adorationis ambitioſo faſtidio. Lego faſtu. Hoc autẽ ſtatuitur quia Iulianus Apoſtata eas adorari iuſſit, vt ait Cedrenus, & ethnici adorabãt. In Notitia oſtẽdũtur duorũ Principũ aurati vultus ſe reſpicientes vſq. ad Lũbos formati, quos P.P alijq;

[n] in l. capitalium 6. ad ſtatuas ff. de pœnis.

[o] toto titu. C. de ſtatuis & imaginibus.

[p] lib. 6. cap. 9. in exameron.

[q] l. pen. C. de ſtatuis & imaginib.

[r] in l. 2. C. eo tit.

ciuiles prouinciarũ magiſtratus præferebãt, nõ militares, vt Magiſtri militum, Comites, Duces & Palatini iudices, qui pro illi capiti Principum dorſo libri inſculpta tantum habebant, columella imagines Principum ſuſtinebat: in imo erat tripus vt ſolo poſſet conſiſtere. Sed & porticibus aut alijs ædificijs publicis atque adeo priuatis eædem imagines affigi conſueuerant. Arcadius A.[a] ad Æmylianum P.P. ſi quando inquit, vſus exegerit, vel porticus, vel quaſlibet ædes ætatis ſenio, ſeu fortuitis concuſſas caſibus reparari, licet, etiam inconſulta clementia noſtra cum reuerentia ſui imaginem deponere vel noſtram, vel retro Principum, reportatamque poſt refecta ædificia, loco proprio denuo collocare. Has imagines transeuntes venerabantur, honoremque exhibebant. D. Gregorius Nazianzenus in prima in Iulianum oratione. Parum, ait Imperatores ſibi haberi adorari, niſi idem quoque in imaginibus, picturiſque præſtetur quo cumulatior & perfectior, ipſis ſit veneratio.

[a] in l. ſi quando C. de oper. publ.

Plinius minor ad Traianum ſcribens, cum imagini tuæ, inquit, quam propter hoc iuſſeram cum ſimulacris numinum afferri, thure ac vino ſupplicarent, & iuſſa. Omnes & imaginem tuam Deorum ſimulacra venerati ſunt. Vndè honorem ijs exhibitum fuiſſe conſtat. Hodie loco imaginum arma Principum ſunt. Paleogis Imperantibus, magiſtratus, imaginem Principis in tunica ante pectus, & à tergo auro depictam geſtabant, aliquando ſtantis, quandoque throno aut Equo inſidentis. Ac tum capitijs, auro, gemmiſque ornatis, ac varie pro dignitatũ diuerſitate vti cœperunt, ac ſceptrum ligneum nodis aureis, & quandoque nigris, coccioeiſve exornatum gerere, vt Suphoratus Curopalata in officijs palatinis recitat.

Nobiles priuati & ipſi quandoque ſuas, aut aliorum imagines publice ponebant. Pomponius[b] cum quis aut, iuſſit in municipio imagines poni, ſi non honoris municipij gratia id feciſſet ſed ſua, actio eo nomine nulli competit, certe maiorum imagines muris ædium atrijs nobiles habebant. Conſtantinus ad populum,[c] ut verò domum inquit vendere liceat in qua patet deficit, minor creuit, in qua maiorũ imagines aut non videre fixas, aut reuulſas videre ſatis lugubre eſt. Marcellus[d] hæredem meum volo in patria facias porticum publicam, in qua poni volo imagines argenteas: item marmoreas. Plinius,[e] placuit lugere filium, luget vt nemo: Placuit ſtatuas eius & imagines quam plurimas facere. Hoc omnibus officinis agit, illum coloribus, illum cera, illum ære, illum argento, auro, ebore, marmore effingit. Viris illuſtribus, & bene de Republica meritis in publico imagines poni ſolebant & domi priuatim conſeruari, Plinius,[f] apud maiores, inquit, hæ erant, quæ ſpectarentur, non ſigna externorum artificum, nec ærea aut marmorea, expreſſi cera vultus ſingulis diſponebantur armarijs, vt eſſent imagines, quæ comitarentur gentilicia funera, ſemperque defuncto aliquo adeſſet totus familiæ eius, qui vnquam fuerat, populus. Aliæ in foribus, & circa limina animorum ingentium imagines erant, affixis hoſtium ſpolijs quæ nec emptori refringere liceret, quæ etiam domini mutans domus ornamenta erant. Has in publico viuentibus Caligula poni prohibuit. Tranquillus,[g] vetuit poſthac, inquit viuentium cuique vſquam ſtatuam, aut imaginem niſi ſe conſulto & auctore poni.

[b] in l. 7. Qui mens de amm. legat.

[c] in l. lex qua tutores. §. ne autem & §. ne vero, C. de admin. tutor.

[d] in l. ſeia. §. vlt. de aur. & arg. leg.

[e] epiſt. 7. lib. 4.

[f] lib. 35. ca. 2.

[g] f. 34. in Caligula.

Alia præterea P. P. habebat ornamenta, quibus & Proconſules, & Præſides vtebantur, excepta purpura, quam non induebant, vt in Proæreſio Eunapius ſcribit. Annonas, vt alij magiſtratus ex publico: Sed longe pinguiores, qualem in Claudio Trebellius Pollio olim fuiſſe ſcribit, videlicet frumentum, vinum, oleum, laridum, acetum, olera, hordeum, fœnum ligna, paleas, ceram, aurum, argentũ factũ, veſtes, mulos, Equos, & alia, quæ ibi referuntur. Sed pecunia poſtea pro his dari iuſſa. Iuſtinianus P. P. Africæ centum libras auri præſtitit.[h] Nunc ad alium illuſtrem, i. Præfectum vrbi ſecundũ Notitiæ, & Codicis Iuſtiniani ordinem, qui eum P. P. ſubordinant, eſt veniendum.

[h] in l. 1. C. de off. P. P. Africa.

De Præfecto Vrbis Conſtantinopolitanæ. XXV.

CONTANTINOPOLIS antea Byzantium dicta quod Peſcennio Nigro[i] fauiſſet, à Seuero Imp. planè diruta, ac theatro, thermiſque, ac omni cultu atque honore detracto, in vici formam redacta fuerat, & Perinthijs adiudicata. Poſtea vero Imperij ſede eò translata, in antiquũ ſplendorẽ reſtituta, & noua Roma à Conſtantino eſt appellata,[k] omnibuſque Romę veteris priuilegijs eſt potita[l] Id conſtituit ſecunda Synodus Conſtantinopolitana,[m] imperante Theodoſio magno & Chalcedonenſis[n] confirmauit, quod & Suidas, Euſtachiuſque memorant. In omnibus igitur Romam æmulata, quemadmodum illa, & ipſa in regiones XIIII. eſt diuiſa.[o] Aureum quoque milliarium pro vrbis vmbilico habuit Capitolium, pontem ſublicium, obeliſcum, theatra, Circum maximum, horrea, amphitheatra, piſtrina, thermas, columnas intus peruias, duas Baſilicas, porticus, & multa alia, quæ Romæ inſignia repetiebantur. Itaque & vrbi Præfectum exemplo Romæ obtinuit, qui ciuiles, & criminales cauſas in vrbe, & extra, intra aliquot ſtadia etiam Senatorum iudicaret,[p] ex prouincijs etiam ad eum prouocabatur, quemadmodum à Præſidibus, & Proconſulibus ad Præfectum vrbis Romę appellari ex Mœcenatis ſententia Auguſtus induxit, vt auctor eſt Dion,[q] & Caſſiodorus; Vopiſcus in Floriano, omnis prouocatio inquit, Præfecti vrbis erit: quæ tamen à Proconſulibus & ordinariis iudicibus emerſerit: Idem paulò poſt Præfecturæ vrbanæ appellatio vniuerſa decreta eſt: & rurſus, Redierunt ad Præfectum vrbis appellationes omnium poteſtatum & dignitatum. Verum pluribus Præfectis prætorio inuentis, ad ipſos prouinciarum cauſæ ſunt deuolutæ,[r] eas tantum, quæ Romæ a Prætoribus cognitæ fuerant, vbi Præfectus retinuit,[s] At Conſtantinopoli, quo maiorem eius Præfecto auctoritatem adderet, Conſtantius ſtatuit, vt à duobus Ponticæ Diœceſeos rectoribus, id eſt, Bithyniæ, & Paphlagoniæ, & totidem Aſianæ, i. Lydiæ, & Phrygiæ ſalutaris, & duobus Proconſulibus Aſiæ, Helleſponti, & Inſularum, & à tribus Thraciarum Diœceſeos, Europe Rhodope, & Hæmimonti, quæ ſunt nouem prouinciæ, ad ipſum appellaretur.[t] Exemplo etiam Præfecti Romæ idem paucos milites in vrbis ſtationibus ad ſedandos tumultus diſponebat.[u] Ad eundem diſciplina & editio ſpectaculorum pertinebat, & ideo multæ ſæpè arcæ theatrali Præf. vrbi applicabantur.[x] ad ipſum & cura carnis, vt iuſto pretio venderetur, & fori animaliũ ſpectabat,[y] Imo totius annonæ prouidentia ipſi, & Præfecto annonæ erat commiſſa.[z] Liberalium quoque ſtudiorum diſciplinam Conſtantinopoli exerceri curabat, vbi tres Rhetores, decem vtriuſque linguę Grammatici, quinque ſophiſtæ, vnus philoſophus, & duo legum interpretes quemadmodum Romæ a Præfecto conducti docebant.[a] Procurabat etiam; vt mille centum tabernæ eccleſiæ magnæ à Conſtantino & Anaſtaſio donatæ farcirentur.[b]

[i] Herodianus lib. 3.

[k] l. 5. C. de operibus pu. l. l. generaliter. in fi. C. de epiſc. & cler.

[l] l. 6. C. de ſacroſan. eccle. l. 1. C. de priuileg. vrb. Conſtant.

[m] can. 3.

[n] can. 28.

[o] §. antep. nouel. 43.

[p] l. 1. in prin. ff. de off. Præf. vrb. l. 4. C. Th. de iuriſd.

[q] lib. 52.

[r] l. à Proconſulibus. l. addictos. l. præcipimus. C. de appellatio.

[s] l. ſi apud, C. de appellatio.

[t] l. eum appellat. C. de appellat, l. 23. C. Th. eo. l. vl. C. de his qui per ſucc. iud. non. appella.

[u] l. 1. §. 12. ff. de off. præfe. vrb. & Dion.

[x] l. nouel. 63. in fine.

[y] d. l. 1. §. cum carnis.

[z] d. l. 1.

[a] l. 1. C. de ſtud. lib. vrb. Romæ. & Conſtant.

[b] nouel. 59. §. 4.

Primus Honoratus ex Præfecto Galliarum Conſtantinopoli Præfectus eſt, Anno ſalutis 362 & penultimo Conſtantij Imperij, vt D. Hieronymus in chronicis, Caſſiodorus, Socrates, & Sozom. tradunt. Is conſularis Byzantij eſt appellatus, quod nomen aliquot annis, vſque ad Valentiniani, & Valentis Imperium permanſit.[c] ſcribit. n. Gregorius Preſbyter D. Gregorium Nazianzenum, dum eccleſiæ Conſtantinopolitanæ præeſſet per calumniam accuſatum, ad Conſularem vrbis perductum, abſolutumque fuiſſe. Itaque conſtat eum magiſtratum tum Conſularẽ vocatum, quare inſcriptio Reſcripti Valentiniani ad Honoratum rectè habet Conſularẽ Byſantij, vt olim legebatur, non Byzatij, vt poſtea eſt mutatum, quæ vrbs Byzacenæ prouinciæ erat caput, cuius vniuerſæ Conſularis, nõ vnius Byzatii vrbis fuiſſet appellandus.

[c] l. 1. C. de offic. conſt. vrb. prima.

[d] in d. l. 1.

Vterque Præfectus vrbi P. P. dignitate æqualia

 cenſe

cenſebatur,[a] & illuſtris erat,[b] In ſenatu tamen ſupra illos ſedebat, & in vrbe omnibus antecellebat:[c] depoſito verò officio ex Præfectus prior magiſtratu functus præcedebat. Præerat ſenatui, in quo eorum primus ſententiam dicebat iura à principe condita ibidem legi curabat (l. 1. C. de bon. mater.) Sedebat autem Conſtantinopoli Senatus plerunque eo in loco, qui ſeptimus vocabatur. Niceph. enim[f] ſcribit Pulcheriam Theodoſio fratre defuncto, conuocatis ad Septimum Senatoribus Martianum Imperatorem creaſſe. Vnde plura in ſeptimi conſiſtorio iura recitata dicuntur.[g] Sed vitio librariorum, ſæpe ſcriptum eſt ſepties, pro ſeptimi. In eo verò Præfectus vrbi Præfecto Prætorio erat inferior, quod ab[h] eo non à prætorianis ſententiis appellabatur.[i] Inſignia eadem quæ Romæ Præfectus habebat, nempe vultus Principum, librum mandatorum inter quatuor ardentes cereos abaco impoſitum, quadriiugum currum argentatum, quo per vrbem vehebatur, præconibus eum imperij patrem acclamantibus.[k] Caſſiodor.[l] de præf. vrbi loquens Carpento, inquit, vehetis per nobilem plebem, publica te vota comitantur fauentes gratiſſimi, conſona tecum voce præcedunt: Hæc ille. Non tantum enim præcones, ſed & plebs eum Fauſtis manibus excipiebat. Alij quoque maiores magiſtratus, vt Magiſtri militum, Magiſter officiorum, & alij Illuſtres curru intra vrbem vehebantur. Gratianus,[m] Omnes, inquit, honorati, ſiue ciuilium ſeu militarium vehiculis dignitatis ſuæ, & carrucis intra vrbem ſacratiſſimi nominis ſemper vtantur. Appellat autem vehicula dignitatis, quia ob dignitatem ita in publicum prodibant, qui mos hodie ab aula receſſit, Cetera huius magiſtratus inſignia, in Præfecto Romæ explicabuntur. Alexander A.[n] P. V. vrbi amicum vocat. Alij Imperatores hac Appellatione ad eum ſcribebant TVA MAGNITVDO, SINCERITAS, ILLVSTRIS AVCTORITAS TVA[o] SVBLIMITAS,[p] & ſimilia quibus erga Præfectorum prætorio vtebantur: Eius etiam ſedes AMPLISSIMA vocabatur, quemadmodum & Prætoriana, & ipſe GLORIOSISSIMVS,[q] eſt dictus. Eius fori aduocatorum numerus octuaginta fuiſſe videtur, ita enim Iuſtinus diffiniuit ad Theodorũ P.V ſcribens[r] quem alij P. P. fuiſſe volunt quorum. XV. eminebant, & Primates vocabantur, illorum primus fiſci aduocatus cum ſalario publico fiebat. & hi omnes iiſdem priuilegijs, quibus Fiſci patroni gaudebant.[s] Clariſſimique vocabantur.

Nulla huius Præfecti extant inſignia, cum tamen vſque ad tempora Notitiæ. & Iuſtiniani & vltra hic magiſtratus continuauerit, Theodoſius. n. minor, & Valentinianus circa annũ ſalut. ccccxxvij. Theophilo P.V. Conſtantinop. ſcribit,[x] & Iuſtinianus ſæpe eundem Præfectum nominat,[y] forte exiſtimauerunt ea, quæ in Occidente in Præfecto Romæ repræſentantur, pro hoc ſufficere. Aut aliquod folium deeſt. Eiuſdem officium omittitur. Idem tamen fuiſſe arbitror, quod erat Præfæfecti vrb. Romæ, nempe habuiſſe Principem, Cornicularium, Adiutorem, Commentarienſem, & alijs. Adiutor primicerij titulo honeſtabatur, & priuilegium habebat, vt captarum perſonarum delinquentium curam ſuſciperet, bienniοque tantum in officio permanebat. Theodoſius.[a] Primicerius, inquit, adiutor tuæ ſedis officij curam, inſuper perſonarum ſuſcipiat. De alijs non poteſt intelligi, quam de cuſtodiæ, traditis, & erat adiutor totius officij & Commentarienſis, delinquenteſque capiebat. Vult autem Theodoſius, vt non tantum ſontes capiat Adiutor, ſed & eorum curam habeat, ex conſuetudine Conſtantinopolis. cum aliàs hæc cura eſſet Commentarienſis. Præter officium alios ſub ſe hic Præfectus habebat, qui in Præfecto vrbi Romæ à Notitia recenſiti commodius explicabuntur, Duos tamen Præfectos, videlicet annonæ, & vigilum, non otioſè hic reperiemus quorum vſus ab Occidentalibus diuerſus reperiebatur. Vicarium vrbis Conſtantinopolis, qui Romæ erat, Notitia nullum nominat.

[a] l. 1. C. de P. P. ſiue vrb. lib. 1 s.
[b] l. vl. C. de appa ritorib. præf. vrb.
[c] l. 1. & 2. C. de P. P. ſiue vrb.
[d] l. 3. C. de offic. præf. vrb.
[e] d. l. 1. & 2.
[f] lib. 14. cap. 58.
[g] vt l. pen. C. de ſacroſan. eccl. l. 19. C. de iure delib. l. ſancimus, C. de donat. l. 30. C. de fides com.
[h] l. 1. C. de ſent. Præf. Prat. l. 17. præfectis. ff. de mi nor. l. 1. ff. de offi. Præf. Prat.
[i] l. Aemilius 38. ff. de minor. l. vl. C. de his qui per met. iud. non appel.
[k] l. 1. C. de qua ſtorib. nouel. 70.
[l] in formula præfectura urbana.
[m] l. 1. C. de hono ra. vehic.
[n] in l. 1. C. ſi man cip.
[o] l. ad ſimilitudinem. C. de aduo. diuer. iudicio.
[p] l. 5. C de offic. præf. vrb.
[q] l. 3. C. de ſpect. & ſcenic. & lenonib.
[r] l. 2. C. de ſtud. liber. vrb. Roma.
[s] l. 1. C. de rapto. virgin.
[t] in l. antepe. C. de aduoc. diuer. iud. l. 13. C. de nũ num. pecu.
[u] d. l. ad ſimilitudinem.
[x] in l. 1. C. de profeſſo. qui in vrbe Conſ.
[y] in l. 1. C. de rap to. virg.
[a] in l. vl. C de offic. præf. vrb.

Quòd verò Valentinianus, & Valens ad Voluſianum. V. C Vicarium ſcripſiſſe leguntur,[a] ſuſpectum eſt: iis enim Imperantibus Præf. vrb. non Vicarius fuit.[b] Aut certè de vrbis Romæ Vicario, eſt intelligendum, vbi illud reſcriptum eſt conditum,[c] quod cum Taracinenſes & Tuſcos calcem in vrbem vehere iubeat ad Conſtantinopolim longè ab eis populis diſtantem non poteſt referri.

De Præfecto annonæ. Cap. XXVI.

PRÆCIPVA cura P.V. erat annonæ, qui cum pluribus negocijs occupatus, huic commode intentus eſſe non poſſet, proprius eius rei gratia creatus, eſt magiſtratus, Præfectus annonæ vocatus. Is inter alia, quæ in Præfecto Romæ dicetur, panes inter pauperes diuidebat. Conſtantinus enim, diuerſis hominum generib. eſt elargitus.[e] Primo illis qui domos Conſtantinopoli habuiſſent,[f] & hi panes Palatini dicebantur.[g] Suidas vero,[h] quemcunque panem ex Principis palatio exeuntem, Palatinum vocatum fuiſſe autumat. De his interpretandum eſt Theodoſij reſcriptum[i] ad Proculum P.V. Annonas, inquit, publicas non tam titulis dignitatum, quam ſingulorum meritis attributas Conſtantini liberalitate claruit, ideoque nihil ex his ſcolarum nomine vendicetur, ſed pro cuiuſque merito conceſſa ſeruentur: Merita autem eorum intelligit, qui ædificaſſent, & ob id ciuicæ annonæ appellantur,[k] vel publicæ. Hæc enim vocabula confunduntur.[l] Alios panes Conſtantinus aſſignauit militibus, qui & ipſi vrbem ædificiis exornaſſent.[m] Hi in pane cocto exhibiti domibus aſſignabantur.[n] & panes ædificiorum dicebantur,[n] Alios præterea panes quo anno Conſul fuit Conſtantinus, ſingulis diebus inter plebem diuiſit, quibus etiam vinum, carnem, & oleum addidit, vt ait Suidas,[p] & id per multos annos obſeruatum fuit Octuaginta millia panum, eum quotidie pauperib. elargitum Metaphraſtes[q] ſcribit: Socrates octuaginta millia modiorum frumenti.[r] Sordidus erat hic panis, duas vncias, & ſemis pendens. Valentinianus verò buccellas mundas ſex vnciarum dedit.[s] His alios addidit Theodoſius Magnus,[t] & alios Martianus,[u] Tribunalibus autem varijs in locis ciuitatis erectis illos per gradus aſcendentes pauperes accipiebant. Cum enim vnus locus ad diuidendos inter tantam plebem panes, non ſufficeret, centum & decem ſeptem per xiiii. Conſtantinopolis regiones, marmorei gradus ſunt conſtructi, vt in antiqua Conſtantinopolis deſcriptione ante Notitiam legitur vnde hic panis gradilis appellabatur quem aliunde quàm à gradibus cuique aſſignatus populis accipere non poterat.[x] Valentinianus: ne quid, inquit, ſuper gradili pane fraudis oriatur, iuſsimus omne illud, quod populo penditur, palam in gradibus, non clam à piſtorib. miniſtrari. Erant igitur ſui cuiqui tribui gradus deſtinati, quos mutare non licebat nec alter ad alterius gradũ tranſire poterat, idque officiales Præfecti annonæ prohibebant: Idem Valentin. Panis, ait gradilis in alium[y] gradum tranſlatio inhibetur, & cognoſcat officium Præfecti annonæ, ſeueriſſima ſibi imminere ſupplicia, ſi vlterius tranſlationem per gradus permiſerit cõniuentia.[z] Ciuiles etiam hi panes vocantur, quia ciuibus dabantur, ad palatinorum differentiã. & aliorum, qui quibuſdã ſcholarum hominibus præſtabãtur.[a] Hę populares et annonæ, & ciuicæ ſunt dictæ:[b] Eædem olim Romæ liberalitatẽ, ſed non tanta largitate Traian[c] exercuerat,[c] quinq. millib enim puerorũ, & puellarũ inopũ alimenta decreuerat.[d] Eorũ numerũ Aurelianus auxit. vt ait Vopiſcus Quare in pluribus numiſmatis Traiani. & Hadriani hi gradus viſuntur per quos populus aſcendit panem accepturus In ſummo eſt ſcriba, & alius aſſeſſor, q panes diuidit: Hi olim neq. alienari, neq. in alium transferri poterant.[e] Sed illis à multis alienatis, Theodoſius eos contractus

confir

[a] l. 3. C. Theo. de calcis coctorib.
[b] l. 28. C. de decurionib.
[c] l. 2. C. Theo. de incest. nup.
[d] d. l. 3. C. Th. de calcis cocto. C. de offi. Præfecti annonæ Græca conſtitutio.
[e] l. 8. & 9. C. Th. de anno. ciuil.
[f] l. 12. & 13. C. Theo. eod.
[g] l. 7. C. Theo. d. tit.
[h] in verb. παλατῖνοι.
[i] in l. 1. C. de annon. ciuil. lib. 12.
[k] l. 1. & ſeq. C. T. de anno. ciuil.
[l] in l. 1. C. eo. tit. & l. 10. C. eo.
[m] l. 4. C. T. eo. ti.
[n] l. 1. C. de cano. frum vrb. Conſtant. lib. 11. in l. 5. C. T. d. tit.
[o] de anno. ciuil.
[p] in d. verb. παλατῖνοι.
[q] 6. Nouemb. in Paulo Patriarcha Conſtantinopolitano.
[r] lib. 2. c. 3.
[s] l. 5. C. Theo. d. tit.
[t] l. pen. C. Th. eo.
[u] l. vlt. C. eo. tit.
[x] l. 3. & 4. C. Th. eo. ti.
[y] l. 2. C. Theo. eo. ti.
[z] d. l. § vlt. præterea. C. de iu. dot. l. vlt. §. & nemo. C. de quadrien. præſcrip.
[a] l. 2. C. de annon. ciuil.
[b] d. l. 5.
[c] Plin. in panegyrico.
[d] Diop. & Capitolinum Pertinacẽ.
[e] l. 6. & 7. C. Th. eod. tit.

confirmauit & diſtrahi permiſit. [a] Quare poſtea alienari, & in dotem dari potuerunt. [b] Nunc alios ſub hoc Præfecto magiſtratus proſequemur, qui etſi ſub Romæ Præfecto erunt explicandi, diuerſam tamen Conſtantinopoli formam habebant, & ideò hic de ipſis neceſſario eſt dicendum.

[a] in l. vlt. C. de armon domib. [b] d. l. vi. §. præterea C. de iur. do.

[c] ff. & C. de officio Præfecti vigili.

[c]DE PRAEFECTO VIGILVM. Cap. XXVII.

QVEMADMODVM ſub Romæ Præfecto erat Præfectus vigilum, ſeptem cohortibus imperans, quæ incendia in vrbe orta arcerent, & ſub Cõſtantinopoli Præfecto, alter vigilum, quingentis ſexaginta tribus collegiatis nuncupatis imperabat. Erant hi ex diuerſis artificum corporibus delecti, per xiiij vrbis regiones, ad arcenda incendia diſpoſiti, in quibus plures, vel pauciores locabantur, prout amplæ, anguſtæve regiones erant, vt docet antiqua vrbis Conſtantinopolitanæ deſcriptio, quæ collegiatos in quaque vrbis regione 25. aut 9. pro magnitudine latitudine recenſet. In vltima regione etiam librarij dicuntur, qui aliarum regionum collegiatis aggregati, numerum 563. conſtituunt, quorum Honorius, & Theodoſius in Reſcripto ad Aetium P. V. recenſentur. De his in prima Conſtantinopolis regione, ita legitur. Prima regio continet collegiatos XXV ex diuerſis corporibus ordinati incendiorum ſolent caſibus ſubuenire. Secunda regio continebat collegiatos XXXV. Aliæ plures vel pauciores alios. His ergo imperabat Præfectus vigilum, qui in opera arcebantur incendia, & in defuncti locum præſentibus corporatis, alium ſubrogabat, nec his alij addi, nec ipſi mutari poterant. Honorius, & Theodoſius, Ceſſante, inquiunt, omni ambitione, omni licentia, quingentorum ſexaginta trium collegiatorum numerus maneat, nullique his addendi, mutandi, vel in defuncti locum ſubſtituendi pateat copia, ita, vt iudicio tuæ ſedis, ſub ipſorum præſentia corporatorum in eorum locum, quos humani ſubtraxerint caſus, ex eodem, quo illi fuerant corpore, ſubrogentur, nulli alij corporatorum præter dictum numerum per partem ſuam immunitate conceſſa. Ad Aetium P. P. eſt illud Reſcriptum, ſed legendum eſt P. V. habent emendati Codices, nam ipſe tunc ſtus eſt hoc magiſtratu Conſtantinopoli. [e] Deligebantur vero hi collegiati ex XXXV corporibus artificum, quæ à Conſtantino in reſcripto ad Maximum recenſentur, eoſque ab aliis muneribus perſonalibus præterquam ab arcendo incendio immunes facit. [f] Corporati autem artifices ſunt, architecti, [g] medici, pictores, ſtatuarij, marmorarij, lecticarij ſeu arcarij, id eſt, qui lectos ſiue feretra lectorum, & arcas fabricant, clauicarij, qui claues, quadrigarij, qui currus, vel quadrataríj, quos græco vocabulo [illegible] appellant, vermiculatum opus facientes, ſtructores, id eſt ædificatores, ſculptores ligni, muſarij, deauratores, albini, quos Græci [illegible] appellant, id eſt parietum dealbatores, argentarij, barbaricarij, qui ex filo auro elaboratis hominum, brutorumve imagines effingunt, ait Donatus, [h] [i] lanterarij, margaritas perforantes vel calices torno polientes aut cælantes, [k] ærarij, ſuſores, ſignarij, fabri, bracarij, aquæ libratores, figuli, qui græcè [illegible] artifices, vitriarij, plumbarij, ſpecularij, pelliones, fullones, carpentarij, [l]. ſculptores, dealbatores caſores, linarij qui linum curant, tignarij bracteatij græcè [illegible]. His omnibus P. V. imperabat, ex eorumque corporibus 563. ad arcenda Conſtantinopoli incendia eligebat. Symmachus P. V.[l] Valentinianum A. rogat, ne noua equorum collatione ad vſum exercitus, plebem Romanam oneret. Hi ſunt, inquit, qui fabriles manus Auguſtis operibus accommodant, per alios fortuita arcentur incendia: quibus verbis motus Imperator indictum onus remiſit. [m] Sed quod ad Præfectum Vigilum pertinet, is magiſtratus vilioribus dari cœptus, conſpirantibus etiam cum eo furibus, paulatim deſpectus eſt. Quare Iuſtinianus eius loco Prætorem plebis creauit, cui etiam in eos qui nocte mœchando, vel furando, vel alio modo delinquerent, gladij ius dedit. [n] Imperabat hic Præfectus, & Vicomagiſtris, quos ab Auguſto inuentos Tranquillus ſcribit, [o] ſpatium vrbis, inquit, in regiones, vicoſque diuiſit, inſtituitque, vt illas annui magiſtratus ſortito tuerentur, hos magiſtri è plebe cuiuſque viciniæ eligerentur. Hi Conſtantinopoli numero LXX. inſtituti per noctẽ quinque xiiii. vrbis regiones cuſtodiebant, quemadmodum in deſcriptione vrbis Cõſtãtinopolitanæ legitur.

[e] l. vlt. C. Thе. de calcis coctorib.
[f] in l. 1. C. de excuſ. artif.
[g] l. 1. C. de priui. corp. & l. 1. C. de colleg. lib. 11.
[h] l. 1. C. de excu. artif.
[i] in 11. Aeneid.
[k] l. ſi ſeruus. §. ſi calicem, ff. ad leg. Aquil.
[l] lib. 1. epiſt.
[m] l. 1. C. Theo. de priu. corporat.
[n] in Nouel. 13.
[o] in Augu. c. 30.

DE DECANIS SEV LECTICARIIS. Cap. XXVIII.

DEcanorum etiam, ſeu Lecticariorum, [p] qui lectis impoſitos mortuos efferebant, curam Præfectus vrbi habebat. Hi a ferendis lectis nomen traxerunt. Alio nomine Decani ſunt dicti, forte quod in decades eſſent diuiſi. A Conſtãtino Pio Principe ſunt inuenti, vt gratuitã exportandis defunctis operam præſtarent, eamque ob cauſã maiori Eccleſiæ Conſtantinopolis 950. ergaſteria donauit, alia 150. Anaſtaſius cum quibuſdam aliis reditibus addidit, quæ numerum MC. ergaſteriorum efficiebant ex quorũ penſionibus ſumptus funerũ fiebant. [q] Itaque Iuſtinianus mandauit Præfecto vrbi, vt præfata ergaſteria ab aliquibus vſurpata Eccleſiæ memoratæ reſtitueret, octingentaque eius defenſoribus, trecenta Oeconomis aſſignaret, qui ex eorum reditibus aureos CCCC. ſingulis menſibus religioſis darent, videlicet Decanis 182. aſceriis, id eſt, Monialibus VIII. quæ pſallentes lectum ſequebantur, aureos XL. Acolythis lumina præferentibus aureos XCI. canonicis mulieribus, quæ ſeruiebant Xenodochio, & ipſæ quoque pſallebant, aureos 36. aſcendit annua hæc ſumma ad quatuor millia, & octingentos aureos; Qui verò volebat plures lectos, & ſpecioſiores pluraque aſcetria pecuniam in noſella Iuſtiniani definitam ſoluebat. Aſcetериum autem vult conſtare ex octo monialibus, & tribus acolythis.

Lecticarij ſeu decani à defenſore Eccleſiæ ex 8 ergaſteriorum penſione eligebantur. Horũ numerus cum in immenſum excreuiſſet, ſtatutũ eſt à Theodoſio iuniore ne 950. excederent, poſtea ad MC excreuerunt: & Iuſtinianus 800. pauciores non eſſe ſtatuit. Hi ferebant cadauer, ſepulchrum extruebant, & in aliis huiuſmodi laborabant, vnde [illegible] id eſt laborantes vocantur. [t] à Præfecto vrbi creabantur. Nullum tamen ipſis certum locum Conſtantinopoli deſtinatum fuiſſe inuenio, ſed vt facilè inueniri poſſent, credendum eos in certo loco congregatos manſiſſe, quemadmodum Romæ: vbi in vnis caſtris degebant in xiii. vrbis regione, quæ caſtra lecticariorum appellabantur, ſed illorum numerus non apparet.

[p] Nouel. 59. c. 4.
[q] Nouel. 59. §. 1. Leonis Nou. 12.
[r] l. 4. C. de ſacroſan. ecc. Nouel. 43. in princ. d. Nou. 59.
[t] in d. Nou. 59. cap. 2.

DE CVRATORIBVS OPERVM Conſtantinopolis. Cap. XXIX.

QVemadmodum Romæ, ita & Conſtantinopoli credendum eſt curatorem operum fuiſſe, quæ ante Notitiam in Conſtantinopolis deſcriptione in xiiii. regiones diuiſæ incerto auctore recitantur, vt Fora IIII. Theatra II. Circus I. Thermæ VIII. Baſilicę II. Horrea V. Luſoria II. Ciſternæ IIII. nymphæa IIII. Porticus LII. Piſtrina publica xx. Gradus CXVII. de quib. ſuprà: Columna purpurea I. Aliæ intus peruiæ II. Coloſſus I & plura alia quę proprio opuſculo me interpretaturũ ſpero. eorumq; omniũ ſolicitudo apud hunc curatorem fuit. Alios quoq; magiſtrat⁹, qui numero xv. Præfecto vrbi Romæ parebant, ſub hoc Conſtantinop. Præfecto fuiſſe credẽdũ eſt, vt magiſtrũ cenſus, qui ibi

acta ſcribi iubebat:[a] ſed & agitatores, ac ſcenici, omniaque ad ludos ſpectantia ſub hoc Præfecto fuere:[b] Denique lenones, & tota ciuitatis politia ei committebatur vt in Præf. Romæ dicetur. Verum quoniam aliquod ius in Prætores Conſtantinopolitanos eius vrbis Præfectus habebat, & eorum iura meminerunt, de his eſt videndum.

DE PRÆTORIBVS CONSTANTINOPOLIS. CAP. XXIX.

ROMÆ Conſtantino imperãte duo tantum Prætores erant, à quibus ad Præfectũ vrbis appellabatur.[c] Byſantium verò ſede Imperij tranſlata, Conſtãtinus nullũ ibi vrbis Præfectũ, ſed tres Prætores dedit, primũ à ſe Flauiũ nuncupatum, quẽ in ludos, & theatra viginti quinque millia Follium & libras argenti quinquaginta ad oblectandum populum impẽdere voluit: quæ ſumma eſt plus minus noſtrorum 500. Aureorum. Follis autẽ ſecundum Suidam æquat ferinè dimidium noſtrum quadrantem. Secundum Prætorem etiam à ſe Conſtãtinianum appellauit, quem viginti millia follium, & quadraginta argenti libras inſumere iuſſit.[f] hic eſt Prætor Conſtantinianus, qui alienantibus prædia minoribus decretum interponebat.[g] Tertium Prætorem vocauit triumphalem à victoriis, quas ſæpius obtinuerat. & hunc xv. millia follium, & triginta argenti libras erogare præcepit.[h] Nec niſi Senatores, & à Senatoribus eligebantur,[i] poſtmodum ſub Conſtantio quinque facti ſunt Prætores, quorum primus fuit Conſtantinianus, qui in honorem magiſtratus libras argenti mille in aquæductus ſeu fabricas publicas impendebat. Alter erat Flauialis, qui & ipſe in eaſdem fabricas libra 500. erogabat.[k] Alij ludos edebant. Hic autem officium Præfecti vrbis exequebatur.[l] Deinde ſub Valentiniano ad numerum quatuor redacti ſunt Prætores, qui Kal. Ianuarij magiſtratum inibant.[m] Gratianus alios quatuor addidit. Demum Valentinianus III & Martianus tres tantum ex Senatoribus Conſtantinopoli habitantibus creari mandarunt,[n] qui cauſas liberales, & libertorum cognoſcebant, ac decreta minoribus prædia alienantibus interponebant,[o] minoreſque deceptos in integrũ reſtituebant. eos fortè tum intermiſſos Notitia prætermittit. Imperante Iuſtiniano vnus Conſtantinopoli Prætor plebis nuncupatus fuiſſe videtur quem ipſe magnificentiſſimum appellat, & apparitorem habuiſſe dicit.[p] His, quæ ad Præfectum vrbis Conſtantinopolis pertinent, explicatis, cũ huic ordini illuſtriũ connouato tam Notitia quàm Codex Iuſtiniani magiſtros militum ſubnectant, de his eſt videndum.

[a] l. teſtamenta, l. conſulta. C. de teſta. l. in hac ſacratiſſima. l. ſecundũ C. de dona.
[b] l. 14. & ſeq. C. Theo. de ſcenic. l. vl. C. Theo. de expen. lud. l. 1. & 2. C. Theo. de equis curul.
[c] l. 1. C. Theo. de lenon.
[d] l. 1. C. Theo. de vſu.
Cod. de officio prætorum, de prætoribus l. 1. & 2.
[e] l. ſi apud. C. de app.
[f] l. 5. C. Theo. de præto.
[g] l. vl. C. de præd. minor.
[h] lib. 5.
[i] l. vlt. C. de offi. præt. l. 12. C. Th. de præto.
[k] l. 13. C. Theo. de præto.
[l] d. l. 13. & 20.
[m] l. 20. C. Theo. de prætor.
[n] l. vl. C. de offic. præto.
[o] l. 1. C. ſi mulier in prin. ff. de ventre inſpiciendo.
[p] l. Nou. 89. §. 2. ſeu auth. de teſtibus.

DE MAGISTRIS MILITVM. Cap. XXX.

C. de offi. magiſtrorum militum.

PRIMA pars Breuiarij Imperij, quod Auguſti manu ſcriptum fuiſſe Tacitus, Tranquillusque ſcribunt, continebat, res militum, & quot ſub ſignis vbique eſſent, quotque claſſes repetirentur. Hæc poſtmodum per latercula diuiſa rurſus in Notitia ſunt transſcripta. cum de his igitur atque eorum Præfectis ſit dicendũ illorũ origo hic altius eſt repetenda. Ante inuentos magiſtros militum, Conſulares vocati tanquã Imperatoris legati, ad regendum exercitum mittebantur:[q] quibus milites tam pacis, quam belli tempore obtemperabãt. Tranquillus in Tiberio,[r] corripuit, inquit, Conſulares exercitibus præpoſitos, quòd non de rebus geſtis Senatui ſcriberent: & in Domitiano[s] Oppium Sabinum Conſularem à Dacis oppreſſum ſcribit. Conſularem appellatum Vlpianus tradit,[t] quia Conſularibus inſignib. vtebatur: etiam is, ait, qui exercitui præeſt, licet Conſularibus inſignib. vtatur, ignominiæ cauſa ab Imperatore miſſus, hac nota laborat. Vegetius verò, quia ex Conſularibus viri exercitibus præſſe ſolebant, Conſulares appellatos fuiſſe innuit.[u] Legati nomen adhuc Alexandro imperante erat in vſu, Lampridius,[w] Apparitores, inquit, nullos eſſe paſſus, iuſſit, vt ante tribunum milites quatuor ambularent, ante Ducem ſex, ante Legatum decem: legatis Magiſtri militũ ſucceſſerunt. Vegetius.[x] Legati, ait, Imperatoris, ex Conſularibus ad exercitum mittebantur, quibus legiones & auxilia vniuerſa obtemperabant in ordinatione pacis, vel neceſſitate bellorum, quorum loco nunc illuſtres viros conſtat Magiſtros militum ſubſtitutos, à quibus non binæ tantũ legiones, ſed & plures gubernabantur. Hæc ille. A quo verò Magiſtri militũ inuenti fuerint, non conſtat. Certum eſt, poſt Alexandrum à poſterioribus Principibus introductos. Metaphraſtes Theophilum Magiſtrum Equitum ſub Decio, & Veturium ſub Diocletiano nominat Magiſtrum peditum. Aurelianum quoq; qui mox imperauit, Magiſtrũ militum per Thracias Fl. Claudij fuiſſe Vopiſcus ſcribit. Et Euſebius Cæſarienſis Saturninum vnũ ex xxx tyrannis Carino imperante. Magiſtri autem dicti ſunt quibus alicuius negocii cura præcipuè demandabatur,[y] Indeque magiſtratus hæc poteſtas eſt appellata. Ita & Paulus Diaconus vocat. Cæterum eum Præfecti Prætorio vbique ordinãdi, & puniendi milites poteſtatem haberent, Conſtantinus militari Imperio ipſis adempto, duos magiſtros militum inſtituit, alterum Equitum alterum peditũ, qui omne ius in milites haberent, vt auctor eſt Zoſimus,[z] quod in Occidente ſemper eſt obſeruatum. Magnus verò Theodoſius, vt omnibus ex partibus hoſtibus occurreret, plures Magiſtros militum creauit, vt in 4. Zoſimus ſcribit, q mox ad numerum quinq; in Oriente ſunt redacti. In Occidente duo permanſerunt, alter Equitum, peditum alter: qui in Principis comitatu degebant, & tanquam apud eum manentes, in Præſenti ſunt vocati.[b] His Iuſtinianus in Polemoniaco Ponto, Armeniis, aliiſq; adiacentibus regionibus, Zetam magiſtrum militum addidit. Horum fermè eadem poteſtas erat in milites quæ Præfectorum Prætorio remanſit in prouinciales, Ciuiles enim criminaleſque illorum cauſas audiebant,[c] & terminabant,[d] Ab ipſis tamen prouocare licebat,[e] Qui verò eorum vice exercitibus imperabant, in caligatos tantũ, ſeu gregarios milites, nõ tribunos aut Centuriones, ius gladii exercebant. Hanc ſecundam poſt Principem dignitatem fuiſſe D. Hieron.[h] ſcribit. Triſtatæ, inquit, apud Græcos nomen eſt, ſecundi gradus poſt regiam dignitatem, quos nos Magiſtratus vtriuſque militiæ, & Præfectos annonarii tituli vocamus, inter alia Comitibus, & Magiſtris militum indultum erat priuilegium, vt gratis in balneis publicis ciuitatum lauarentur, l. 1. C. ne rei militaris.

Ad Magiſtrum militum ſcribens Imperator hoc titulo eum alloquebatur. INSIGNIS AVCTORITAS TVA. vel PRÆCLARA, vel ILLVSTRIS MAGNIFICENTIA TVA.[k] aut MAGNITVDO TVA.[l] vel GLORIA TVA.[m] vel ſimili appellatione.

Milites antea a Magiſtris Ducibuſq. eligebantur, & probabantur. Poſtea Zeno hoc ſibi reſeruauit, atque omne militũ gen⁹ à ſe probari voluit,[i] Magiſtris ſucceſſere, qui hodiè Generales exercitus vocantur: Magiſtrorum enim nomen hodie ab vſu receſſit, & ad publicè docentes eſt tranſlatum, qui vulgò à Sommis Pontificibus. magiſtri vocantur,[o] ſicut & Doctores.[p] Eodẽ nomine, Equitũ religioſorũ Præfecti appellãtur.

Notitia quinque Magiſtros militũ in Oriente receſet, qui mixtum Equitibus, peditibuſque imperabant, & ſi ſecus eſſet in Occidente, vt dixi. Horum duo erant in præſenti, vnus per Orientem: Quartus per Thracias, Quintus per Illyricum. Sed iuxta Notitiæ ordinem, prius de Præſentalibus eſt diſſerendum. Vt verò Orientis collectæ vires appareant, in fronte prius totius Orientalis militiæ, numeros hoc compendio deſcriptos repræſentabo.

[q] cap. 90.
[r] cap. 6.
[s] in l. 2. in prin. de his qui not. infam.

[u] lib. 2. c. 9.
[w] in eod.
[x] lib. 3. de re milit. cap. 9.
[y] l. quibus. ff. de verb. ſign.
[a] l. 3. C. de appa. mag. mili. l. C. de offi. mag. mili.
[z] lib. 2.
[b] l. pen. C. de apparitor. mag. milit.
[c] l. vlt. C. de offic. mag. milit.
[d] l. pen. C. de off. Præt. Orient. l. 1. & 2. C. de offic. mag. milit.
[e] l. 1. & 2. & 10 ... C. ...
[f] l. de militib. C. de cuſtod. & exhib. reor.
[g] l. vlt. C. de his qui per metum iudicis non appe.
[h] in 23. Ezech.
[k] l. 16. C. Theod. de curſu pu.
[l] Nouel. Theo. tit. 24. l. C. de offic. mag. milit.
[i] l. vlt. C. de offi. mag. milit. 8. §. 1. C. de offi. Præf. præt. Africa.
[m] d. l. 2. in fi.
[n] l. pen. C. de re milit.
[o] in tit. de magiſtr. c. litteris, de conſtit. c. pen. & vlt. de iudic.
[p] c. eiſdem. de reſ.

IN ORIENTE.

Magiſter Militum Præſentalis I.	*Legiones Palatinæ.*	*VI.*	
	Vexillationes Palatinæ Equitum.	*V.*	
	Vexillationes Comitatenſes Equitum.	*VII.*	
	Auxilia Palatina.	*XVIII.*	
Magiſter Militum in præſenti II.	*Legiones Palatinæ.*	*VI.*	
	Vexillationes Palatinæ Equitum.	*VI.*	
	Vexillationes Comitatenſes Equitum.	*VI.*	
	Auxilia Palatina.	*XVII.*	
Magiſter Militum per Orientem.	*Legiones Comitatenſes.*	*IX.*	
	Legiones Pſeudocomitatenſes.	*X.*	*Seleucia hac ſub Comite Orientis.*
	Vexillationes Comitatenſes Equitum.	*X.*	*In ponto Euxino nauium 40.*
	Claſſes.	*VI.*	*In mari rubro. Syriaca. Alexandrina. Carpatia.*
Magiſter Militum per Thracias.	*Legiones Comitatenſes.*	XXI.	
	Vexillationes Palatinæ Equitum.	III.	
	Vexillationes Comitatenſes Equitum.	IIII.	
Magiſter Militum per Illyricum.	*Legiones Comitatenſes.*	VIII.	
	Legiones Pſeudocomitatenſes.	IX.	
	Legio Palatina.	I.	*In Scythia I. nauium 125.*
	Auxilia Palatina.	VI.	*In Mœſia prima II.*
	Claſſes.	VI.	*In Mœſia ſecunda I. nauium 100. In Dacia II.*

Sunt omnes Legiones.	70
Vexillationes Equitum.	41.
Auxilia,	41.
Claſſes.	21.

DE PRIMO MAGISTRO *Militum in præſenti.* Cap. XXXI.

EXEMPLO duorum P.P. initio duo Magiſtri Militũ in præſenti creati ſunt, vt ſi vnus noua moliretur, alter obſtaret. Hi non ſimul, ſed diuiſis inter ſe copijs, militibus imperabant.[a] Hanc vtrãque militiam in præſenti Leo A. vocat,[b] quia in Comitatu Principis degebant. Sic magiſtratus qui ſunt in Vrbe, Arcadius Iureconſultos in præſenti eſſe dixit.[c] Non tantum, inquit, priuati, ſed & magiſtratus, ſi ſunt in præſenti teſtimonium dicunt. Vocabantur & præſentes.[d] Arcadius & Honorius Nemo, inquiunt miles ex his, qui præſentes diuino obſequio noſtræ clementiæ deputati ſunt, & qui in hac eſſe vrbe, præſente Comitatu ſunt conceſſi, ad aliena obſequia ſine nutu principali accedere audeat. De his intelligere Tacitus poteſt, cum ait[e] Lupercus, legionarios è præſentibus, Vbios è proximis Treuirorum Equites haud longè agentes, raptim tranſmiſit. Aliquando præſentes numeri nuncupantur.[f] Hinc Prætorium in quo hi Magiſtri Militum controuerſias, aut delicta cognoſcebant, præſentium Iuſtinianus vocat.[g] Ex his domeſtici, qui ſemper Principem comitabantur, quandoque Præſentales nominabantur,[h] Hos maximos ordines appellat Nicephorus,[i] olim ſtipatores ſeu Prætoriani nuncupabantur. Herodianus.[k] A Macrino, inquit, corporis cuſtodes, ac ſtipatores, quos Prætorianos vocant, fortiter ſtantes, reliquum omnem exercitum ſoli ſuſtinebant, videlicet proceri homines, atque ex omni numero delecti. His duplum ſtipendium eius quod alijs dabatur, à Senatu olim fuit decretum.[l] Binos etiam denarios diurnos accipiebant, cum alij nec vnum quidem haberent, vt Tacitus[m] refert. Hos Auguſtus decem millium cõſtitutos in decẽ cohortes ſub totidẽ Tribunis diuiſit, vt[n] Dion refert, quibus poſtea 3500, electorum Armeniorum ſucceſsêre, qui in ſcholas IX. ſub totidem Præfectis diuiſi palatium Principis cuſtodiebant, & ob id Magiſtrum officiorum illi Præfectum iudicem habebant, in cæteris Magiſtris parebant, qui præter hos plures copias infra ſcriptas Præſentales nuncupatas regebant. Cum verò Magiſtris Præſentalibus rei bellicæ onus incumberet, ad alios Magiſtros, &

[a] *l. nemo, C. de re milit.*
[b] *in l. vl. C de diuer. offic. lib. 12.*
[c] *in l. ob carmen. de teſtib.*
[d] *in d. l. nemo. C. de re milit.*
[e] *lib. 2.*
[f] *in l. vl. C. de re. milit.*
[g] *l. 4. C. de apparitorib. Mag. Milit.*
[h] *Nouel. 22. in fine.*
[i] *l. reſtituenda, C. de adu. diuer. iudic. l. vlt. C. de dom. & protect. l. 2. C. de curioſis.*
[k] *lib. 17. cap. 1.*
[l] *lib. 5.*
[m] *Dion. lib. 53.*
[n] *lib. 1.*
[o] *lib. 55.*

Duces limitaneos aliquem ex ſuis apparitoribus mittebant, qui a ſe miſſa mandata impleri curarent. Hæc reſponſa vocabantur,[a] & qui mittitur, Ad reſponſum, vel reſponſalis: ſic Prætores Piſidiæ,[b] Lycaoniæ, Thraciæ,[c] Moderator Hellenoponti,[d] & alij copiarum duces[e] inter milites reſponſalem tenebant, qui à ſe iuſſa exequeretur, quæ & mandata vocabantur.[f] Hi erant, vt ſunt nunc apud Principes Nuncii Summi Pontificis, Apocriſarij à Græcis dicti,[g] ſic D. Gregorius Conſtantinopoli apud Tiberium Imper. pro Pelagio Reſponſalis fuit D. Gregorius, Tempore, inquit, quo pro explendis reſponſis ad Principem ipſe tranſmiſſus: & in dialogis,[h] dum ait, iuſſione Pontificis mei Conſtantinopolitanæ vrbis palatio reſponſis eccleſiaſticis deſeruirem. Idem[i] Anatolium, quem ad facienda reſponſa eccleſiæ in vrbem regiam tranſmiſi, charitas veſtra viſitet, vt labores, quos in cauſis ſecularibus patitur, nobiſcum requiem inueniant. Hæc ille: Hi quandoque Vicarij Summi Pontificis ſunt appellati. Innocentius enim III. Conſtantinopoli Vicarium habuit apud Balduinum, qui Romam nunciabat, quæ ibi agebantur.[m] Præſentalibus militibus Anaſtaſius[n] priuilegium indulſit, vt litigantes pro ſportulis executoribus ſolum aureum ſoluerent. Hos, vt ſupra diximus, per cohortes antea in Vrbe diuiſos Seianus Præfectus Prætorio Tiberij ſeorſum muro incluſit.[o] Hæc caſtra Prætoriana vocat Plinius.[p] Ad extrema, inquit, tectorum in caſtris Prætorianis ab eodem milliario per vicos omnium viarum menſura colligit paulò plus ſeptuaginta millia paſſuum.

[a] l. vlt. C. de re milit.
[b] Nouel. 24. c. 4.
[c] Nouel. 25. §. 1.
[d] Nouel. 26. c. 2.
[e] Nouel. 28. c. 3.
[f] edicto 8. Iuſti. §. pen.
[g] Procop. in 3. de bello Vandalic. Zoſimus in 3.
[h] c. cœmeterium. §. 1. prima q. 7.
[i] lib. 14. moral. cap. 31. & lib. 3. dialog. 32.
[k] cap. 35.
[l] epiſt. 291.
[m] c. 4. de conſuet.
[n] in d. l. vlt. C. de re milit.
[o] Dion in li. 57. Tranquil. in Tibe.
[p] lib. 3. cap. 5.

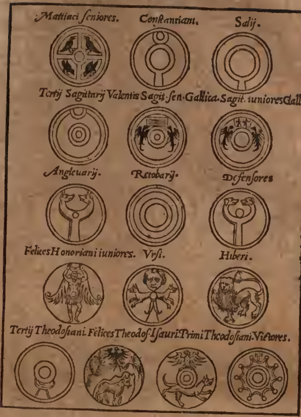
NOTITIA

INSIGNIA VIRI

ILLVSTRIS MAGISTRI

Militum Præſentalis.

NOTITIA.

Vb diſpoſitione viri illuſtris Magiſtri Militũ Præſentalis Vexillationes.

Palatinæ V.

Equites promoti ſenio,
Comites Clibanarij.
Comites Sagittarij iuniores.
Comites Taifali.
Equites Areades.

Vexillationes Comitatenſes VII.

Equites Cataphractarij Biturigenſes,
Equites Armigeri ſeniores Gallicani
Eqnites quinto Dalmatæ.
Equites nono Dalmatæ.
Equites primi ſcutarij.
Equites promoti iuniores.
Equites primi Clibanarij Parthi.

Legiones Palatinæ XV.

Lancearij ſeniores.
Iouiani iuniores.
Herculiani ſeniores.
Fortenſes.
Neruij.
Martiacij iuniores.

Auxilia Palatina XVIII.

Bataui ſeniores.
Braccati iuniores.
Salij.
Conſtantiniani.
Mattiaci ſeniores.
Sagittarij ſeniores Gallicani.
Sagittarij iuniores Gallicani.
Tertij Sagittarij Valentis,
Defenſores.
Retobarij.
Angleuarij.
Hiberi.
Vrſi.

Felices.

Felices Honoriani iuniores.
Victores.
Primi Theodoſiani.
Tertij Theodoſiani.
Felices Theodoſiani Iſauri.
Officium autem ſupra ſcriptæ Magiſteriæ in Præſenti poteſtatis, in numeris militat, & in officio deputatur.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA huius magiſtri fuit liber ſupra abacum: alba tapeto inſtratum erectus, cuius tegumentum ferrugineum eiuſdem coloris, faſcijs in capitibus, & medio cingitur, in vmbilico aurea tabella, aureos duorum Principum vultus ſculptos tenet. In manuſcriptis longus codex, cum argenteo tegumento, & faſcijs aureis cincto, ſuper abaco cœruleo tapeto inſtrato viſitur In Medio Principum imagines includuntur, quibus Vrſini exemplar caret. Hic Magiſter Vexillationes quinque Equitum palatinas habebat, Comitatenſes VII. Legiones verò palatinas VI. Auxilia palatina XVIII quæ vt planius intelligantur, aliqua de Vexillationibus ſunt præmittenda.

DE VEXILLATIONIBVS Magiſtri Militum in præſenti. Cap. XXXII.

VEXILLA tàm peditum, quã Equitum fuere. his enim Romani, & ſignis in legionibus vtebantur. Romulus pro ſignis manipulos fœni in ſummitate, haſtæ legatus habuit, poſtea pro his Aquilam, Lupum, Minotaurum, & aprum geſtarunt,[b] qui in acie ſimul ordines præibant: Sed Marius in ſecundo Conſulatu, Aquilam vniuerſæ legioni præfecit, vt Plinius,[c] & Vegetius [d] referunt. Cætera animalia cohortium ſigna fuêre, quibus additus eſt Draco manus, & pila ab Auguſto inuenta, vt orbem Romano Imperio hoc typo ſubeſſe indicaret,[e] Aquila primo argentea, & ſacello incluſa, longæ haſtæ eſt præfixa.[f] poſtea aurea facta,[g] fulmen aureum pedibus, tanquam Iouis armiger tulit. Demum facta eſt Imperij inſigne, Vexillum verò tam centuriæ peditum, quam Equitum turmæ fuit, ait Vegetius.[h] Hic tamen vexillario, pro Equitum tantum turma, aut cuneo ſub vno vexillo militante accipitur. Vexillum diminutiuum eſt, à velo quaſi paruum velum, vt ait Feſtus. Id erat quadratum, auro & purpura contextum, quod longo conto ſuſpenſum, circa Principem ferabatur. Georgius Cedrenus, Vexillationes, inquit Romani Equites appellantur, & vexilla, vela purpura & aureo quadrata forma facta. Hæc longis haſtis ſuſpendentes, circum Principem geſtant, & eum protegunt. Simile habebat Imperator exercitus, quoq́ bandum vocabant. Proprius.[i] Belliſarius, inquit, inſigne, quod Romani bandum vocant, Ioanni Armenio commiſit, & ſi fuerit occaſio, iaculari mandauit id infra vexillum appellat. Flammulæ etiam vocantur, Vegetius.[k] Equitum inquit, Alæ dicuntur ab eo, quod ſimilitudinem alarum vtraque parte protegant acies, quæ nunc Vexillationes dicuntur, à velo, quia velis, hoc eſt, flammulis vtuntur. Hæc ille.[l] Flammulæ autem dicuntur quia erant flammei id eſt violacei coloris, ait Feſtus In his vexillis ſcribebatur quæ turma, ex qua cohorte, & quota eſſet centuria.[m] Principi etiam nomen, & fortè imago depicta ſpectabantur, vt auctor eſt Dion.[n] Tacitus[o] Laceratis, inquit, vexillis nomen Vitelli præſferentibus. Tranquillus in Veſpaſiano. Cum Veſpaſianum, ait laudibus ferrent, aſſeuſere cuncti, nomenque eius vexillis omnibus ſine mora inſcripſerunt. Lampridius in Diadumeno, Vexilla fieri Antoniana iuſſit, fecitque Baſſiani ſimulacra, ex auro atque argento. Stante verò Repub. in vexillis animalia pingebantur. Appianus[p] enim ſcribit V. Legionem Cæſaris vexillo elephantem depinxiſſe, quod his animantibus in prælio victis, victoriam retuliſſet. Conſtantinus vero ſignum crucis, quod in cælo viderat, in militaria vexilla transtulit, vt ait Eutropius. Inde Eccleſia poſtea venerando crucis ſigno vexillum appendit, duobus ſignis militaribus ſeu ceroferariis cum ardentibus cereis mediam comitantibus. Hæc ſunt ſigna quæ militantem eccleſiam repræſentant. Vexillatio in legione 31. Equites continebat. Vegetius,[q] Quemadmodum, inquit inter pedites centuria vel manipulus appellatur, ita inter equites turma dicitur, habet Equites 32. Huic qui præeſt, Decurio nominatur. Centum enim pedites ſub vno Centurione, ſeu vno vexillo gubernantur, ſimiliter 32. Equites ſub vno Decurione, ſeu vexillo reguntur: ſed Vegetius de legionariis turmis loquitur; Vexillatio verò extra legionem etiam 300. continuiſſe poteſt: Cum enim Magiſter militum in præſenti 24. Legiones regeret. & 12. Vexillationes, proportione peditum pauciores quatuor millibus vix credendum eſt habuiſſe, ſecundum quam rationem, vexillatio circiter 300. continuiſſet. certum tamen earum numerum non fuiſſe puto. Ala propriè erat in legione, quam velut ala tuebatur, Vnde in Germania 2. itinerarium VI. VII. VIII. IX. & X. legionum alas fuiſſe dicit; extra legionem etiam & cohortes ſæpè reperiuntur.[r] Nam quæ de minore latereulo emittuntur, omnes ſunt alæ ſine legione,[s] ſed tum plures Equites continebat, Liuius enim alam CCC. Equitum fuiſſe ſcribit. Alibi,[t] CLXXX. Zoſimus.[u] Iulianum contra Germanos alam DC. Equitum duxiſſe refert Vnde patet eas certum numerum non habuiſſe.

Alam in turmas diuiſam fuiſſe Tacitus[y] ſignificat. Vniuerſam enim Treuirorum Alam cum Iulio Claſſico præfecto in Coloniarum auxilium miſſam fuiſſe ſcribit, & paulò poſt. Treuirorum, inquit, turmæ obtulere ſe hoſti incautè. Hæc quandoq. CCCL. Equites continebat. Marcelli. Duarum, inquit, turmarum Equites circiter 700. ad ſubſidium Meſopotamiæ tecens ex Illyrico miſſi Vexillationem cuneum Conſtantinus appellare videtur.[a] Vexillationibus ait, Comitatenſibus, ſeu cuneis inſinuare debebis. Sed ibi pro Equitum numeris vtroſque promiſcuè accipit. Ego tamẽ Vexillationem in cuneos diuiſam fuiſſe puto: Vexillatio enim Stablaſianorum ſub Magiſtro militum per Orientem, in cuneos diuiſa reperitur, quorum duo Duci Scythiæ obtemperabant, & alij Comiti Aegypti. Vegetius alam vexillationem ſuo tẽpore appellatam ſcribit:[b] coitio in vnum cuneus nominatus eſt, quaſi couneus, inquit Diuus Auguſtinus.[c]

Equitum porrò alij Cataphracti, alij leuis armaturæ dicebantur.[d] Cataphracti erant, qui ſeipſos, & totos equos loricis & ſquammis ferreis contegebant. Leuis armaturæ aut haſtati, aut ferentarij, vel ſcutati vocabantur. Haſtati ſeu contati ſunt dicti, qui aduerſis haſtis cominus pugnabant, qui verò præter lanceas ſcuta ferebant, ſcutati appellabantur. Ferentarij, qui procul iaculis ſagittisve hoſtes feriebant.[e] Horum alij Scythæ, vel Sagittarij alij Tarentioi, nonnulli iaculatores nuncupabantur: Sagittarij vel Scythæ erant, qui ſagittis feriebant, hos Italicum vulgus Arcerios nominat, Tarentini verò qui iaculis procul dimicabant, Qui bis terue iaculati, mox cominus pugnabant, Iaculatores dicebantur. Vniuerſæ Alæ præerat Tribunus, quandoque Seuir d[illegible]us, Capito. in M Antonino. Pius, inquit, Marcum Seuirum turmis Equitum Romanorum creauit. Hunc ſequebatur ſenator mox Ducenarius, dein Centenarius Biarcha,

Circitor-

a Veget. lib. 1. c. 13. & ſeq.
b Plin. lib. 10. c. 4. & Iſidorus, lib. 14. cap. 3.
c lib. 10. c. 4.
d lib. 12. c. 6.
e Iſidor. lib. 17. c. 3. orig.
f Salluſtius in Catilina.
g Dion. lib. 40.
h lib. 2. cap 4
i in 2. de libello Vandalico poſt princip.
k lib. 2.
l Idem li. 2. c. 1.
m Veget. lib. 2. cap. 23.
n lib. 40.
o lib. 18.
p in 2. de bello ciuili.
q lib. 2. c. 14.
r l. 2. in princip. ff. de his qui not. infam.
s Veget. lib. 2. c. 1.
t l. pen. C. quando prouocare non eſt neceſ.
u lib. 39.
x lib. 3.
lib. 2.
y lib. 18.
z lib. 18.
a in l. 2. C. de heredit. Decur. ne m. cohor. medu a
b lib. 2. cap. 2
c lib. 2. de ordine cap. 18.
d Arbanus de inſtruen. acie bus.
e Varro in 6. de lingua Latina.

a epiſt. 83. ad Pammachium.

Circitor, Eques, Tiro, vt ait D. Hieronymus,[a] quæ nomina ad gradus officiorum Ducum militariũ ſunt tranſlata, de quibus infra dicetur.

DE VEXILLATIONIBVS Palatinis. Cap. XXXIII.

b li. 4. de vita Conſtantini, c. 1.

c l. 10. C. Th. de numer.

INVENTIS à Conſtantino Magno Comitibus quorum tres ordines ſunt facti, vt Euſebius Cæſarienſis memorat,[b] tres etiam militum ordines ſunt inſtituti, & nouis titulis inſigniti. Omnes enim, tam equitum, quã peditum numeri aut palatini, aut, Comitatenſes, vel Pſeudocomitatenſes vocati.[c] Sed hoc nomen tantum in legionibus reperitur. Palatini ſunt dicti, tanquam cuſtodiendi palatii Principis honorem conſecuti, & ideo cæteris digniores habiti. Comitatenſes à comitatu i. aula Principis, in qua degunt, ſunt appellati, & in prætorianorum, quibus ſucceſſerunt, numero habiti, vt infra dicetur. Vltimi ſunt Pſeudocomitatenſes. i. falſi comitatenſes, quos imitantur. eoſdem enim præfectos, ordines, & Symbola, vt illi, habebant. Sed non iiſdem honoribus aut priuilegijs gaudebant. Palatini enim & Comitatenſes, maius ijs ſtipendium percipiebant. Nam & eorum actuarij ſex annonas. i. ſex hominum cibaria, &

d in d. l. 10. C. T. de numer.

totidem capita ſeu equorum pabula, à Principe conſequebantur.[d] Pſeudocomitatenſium vero actuarij, quaternas tantum annonas capitationeſq; capiebant. Comitatenſi quoque ſine legitimo hærede intestato defuncto, ſua vexillatio, non fiſcus ſuccedebat,[e]

e l. 2. C. de her. decurion.

quod in Pſeudocomitatenſibus non obſeruabatur,

f l. 14. C. de re milit.

Eaue fraus committeretur, nulli ab vno ordine ad alium ſine Principis iuſſu licebat tranſire.[f]

In Notitia Auxilia tantum Palatina reperiuntur. Equitum vero vexillationes tam Palatinæ, quam comitatenſes, legiones palatinæ, comitatenſes, & pſeudocomitatenſes recenſentur.

In Oriente vexillationes Palatinæ erant XIV. in Occidente IX comitatenſis Orientis XXIX Occidentis XXXI plæreſque vtrobique ſuum nomen conſeruaſſe reperiuntur. Quandoque tamen quæ in Oriente vocantur palatinæ, in Occidente inter Comitatenſes ſunt connumeratæ. Cauſam verò, quod eadem copiarum nomina in vtroq; Imperio inueniãtur, hanc eſſe puto: Cum Valentinianus Valentem fratrem collegam Imperii feciſſet, atque illi Orientem conceſſiſſet, cum ipſi etiam numeros militum diuiſit, vt auctor eſt Marcellinus.[g] In eaque partitione

g lib. 26.

euenit, vt plura vexillationum corpora, & legionum ſeparata, vtrobique priſtinum nomen retinuerint: vnde equitum Symbola, quæ in Oriente deſunt, ab Occidentis ſocijs ſumi poſſunt. itaque plures eiuſdem nominis vexillationes diuiſæ, in duo imperia cũ ſuis nominibus tranſiere. Veluti comites, quorum ſenioribus ſub ſecundo magiſtro præſentali in Orientẽ abductis iuniores in Occidente permanſerunt, Idem Iouianis legionibus Palatinis euenit. iuniores enim Occidentis, ſeniores Orientis partes tenuerunt. Sic equites armigeri ſeniores ſub primo magiſtro militũ præſentali in orientem tranſierunt, armigeris iunioribus in Occidente relictis, idem in Herculianis, Braccatiis, Aſcarijs aliiſque legionibus, & auxilijs euenit.

Habebat hic Magiſter quinq; vexillationes Palatinas & VII. Comitatenſes. A palatio, quod tuebantur dictæ ſunt Palatinæ palatium autem primum vocata eſt domus Auguſti à monte Palatino, in quo habitabat, idq; nomen poſtea inditum eſt cuicunque loco in quo Princeps habitaſſet. vt auctor eſt Dion.[h] Vexillationes autem Palatinę ſub hoc Magiſtro erãt iſtę.

h lib. 53.

EQVITES PROMOTI SENIORES,
COMITES CLIBANARII.
COMITES SAGITTARII IVNIORES.
COMITES TAIFALI,
EQVITES ARCADES

Hi & legionarii, aut ab honore in eos collato nomen habuere, vt promoti, & comites fœlices: aut ab armorum genere quo vtebantur, vt Clibanarij, Sagittarii Cataphractarii, Armigeri, Scutarii, Baliſtarii, Funditores, & ſimiles, vel à loco vnde ſunt deſumpti, ſeu quem tuebantur, vt Arcades, Batavi, Armeni, Perſæ, Neruii, Iſauri, Tranſtigritani, & alii huiuſmodi: vel ab ordine temporis, quo ſunt electi, vt primi ſeu primani, Secundi, Quarti, Vndecimani, Tertio Dalmatæ, Quinto, Sexto, & Nono Dalmatæ, Tertio decimani, Quartodecimani, ſeniores, iuniores, & ſimiles. Aut ab eorum auctore, vt Auguſtenſes, Conſtantini, Valentinianenſes, Theodoſiani, Arcadiani, Honoriani, Iouiani, Herculiani, Gratianenſes & huiuſmodi. Vel à virtute, vt Victores, Inuicti, Rapaces à rapiendis hoſtium ſignis, Martiarii, Vindices. Aut ab officio, vt Defenſores, Propugnatores, Præuentores, Superuentores. Quandoque à moribus, vt petulantes, Legio pia, fidelis.

Promoti ſunt dicti quia ad hanc vexillationem, non niſi per quoſdam alios gradus promoti aſcendebant. quod in aliis non ſemper ita obſeruabatur: ipſi vero inter ſe ibi gradatim ſuccedebant. Vegetius.[i] *i li. 2. c. 3.*

Legionum, inquit, nomen in exercitu manet hodie, ſed per negligentiam ſuperiorum temporum robur infractum eſt, cum virtutis præmia occuparet ambitio & per gratiam promouerentur milites, qui promoueri conſueuerant per laborem.[k] Quaſi enim in orbem *k & cap. 21.*
quendam per diuerſas cohortes, & diuerſas ſcholas promouentur milites, ita vt ex prima cohorte ad gradum quempiam promotus, vadat ad decimam cohortem, & rurſus ab ea creſcentibus ſtipendiis, cum maiore gradu per alias recurrit ad primam. Ideoque Primipili Centurio poſtquam in orbem omnes cohortes per diuerſas adminiſtrauerit ſcholas, in prima cohorte ad hanc peruenit palmam, in qua ex omni legione infinita commoda conſequitur, inde ad equeſtrem militiam tranſibat & ſubiicit, Ita legionarii equites cohortes ſuas contubernali affectione venerantur. Hæc ille. Promotos eos, qui aliquem gradum obtinuerunt vocat Arcadius.[l] Suidas promotorum, & pro-
cedentem apud Romanos id in eſſe ſcribit: ſed fortè à FL. Promoto. PP. & Magiſtro equitum Theodoſij Magni, eorum auctore, nomen habuere. Is fuit conſul Anno ſalutis CCCXCI.

l in l. 1. C. ad l. Iuliam de ambitu

Seniores verò hi appellantur, quia prior hæc vexillatio, alia iuniore inſtituta fuit, quæ vna eſt ex VII. Comitatenſibus ſequentibus. Ad altiorem gradum promotis augebatur ſtipendium, Lampridius,[m] *m in Diadumeno.*
Habere, inquit, commilitones pro Imperio aureos ternos, pro Antonini nomine aureos quinos, & ſolitas promotiones, ſed geminatas. De Promotis ita Marcellinus.[n] Inter hos etiam Promotorum tribu- *n lib. 31.*
nus Potentius cecidit, in primæuo ætatis flore, bono cuique ſpectatus meritis Vrſicini patris Magiſtri quondam armorum, ſuiſque cõmendabilis. Hi ſub Ducibus paleſtinæ, & Mœſiæ primæ, in limitibus earum regionum excubabant. Nulla verò huius aut ſequentium vexillationum Symbola hic apparent. Sed in Occidente apud eos, qui ibi huius nominis ſunt reperiuntur.

CLIBANARII apud Perſas, à Latinis Cataphracti dicuntur. Hi ſe, & equos vndique ferro tegebant, grauiſque armaturæ milites erant. Lampridius.[o] *o in Alex.*
Centum viginti millia equitum fudimus, Cataphractarios quos illi, ſcilicet Perſæ, Clibanarios vocant.
Marcellinus.[p] Sparſique Cataphracti equites, quos *p lib. 16.*
Clibanarios dictitant Perſæ, Thoracum muniti tegminibus, & lumbis ferreis cincti, vt Praxitelis manu polita crederem ſimulachra, non viros, quos laminarum circuli tenues, apti corporis flexu ambiebant per omnia membra deducti, vt quocunque artus neceſſitas commouiſſet, veſtibus congrueret, iunctura cohærenter aptata. Hæc ille. Vegetius,[q] Bini, inquit,
Cataphracti equi iungebantur ad currum, quibus inſidentes Clibanarii. Sariſſas. i. longiſſimos contos in *q li. 3. c. 24.*

elephantos

elephantos dirigebant. Clibanus verò Latinis eſt vas æneum, ſub quo flamma ardet. D. Hieronymus.[a] Clibanus, ait, eſt coquendis panibus æneū vaſculū de ducta rotunditas, quæ ſub vicentibus flammis ardet intrinſecus. Comitis autem titulo tertij, vt credo, ordinis hi honeſtabantur. Conſtantinum enim Comites primi, ſecundi & tertij ordinis, ad plures honeſtandos homines inuexiſſe, ex Euſebio Cæſarienſi,[b] diximus.

[a] in orationem Hieron.
[b] lib. 3. de vita Conſtantini, c. 1.

COMITES SAGITTARII IVNIORES, ita nūcupati, quia poſt alios ſeniores ſagittarios inuenti.

Hi ſunt Schytæ, ex genere Ferentariorum, ſagittis vtentes Marcellinus,[c] Aderat inquit, comitum ſagittariorum pars maior, equeſtres videlicet turmæ ita cognominatæ, vbi merent omnes ingenui Barbari, armorum, virtumque firmitudine inter alios eminentes. Idem.[d] Pedeſtres inquit, lentis inceſſibus educuntur earumque lateri equeſtres coniunctæ ſunt turmæ, inter quas cataphracti erant, & ſagittarij: formidabile genus armorum, Hypotoxotæ Græcè appellantur à Cæſare,[e] Nunc ſagittarij inquit Procopius,[f] in bellum thoracati procedunt, tibialia vſque ad genu, induti. Ab vno latere pharetra, ab altero enſe adcincti ſunt & qui haſtam ferant & paruum ſupra humerum ſcutum: vt ... ta ceruicemque tueantur. Equitant inſuper peritiſſimè, vt vel equo currente obiter hoſtem & perſequendo poſſint & fugiendo ferire. Arcum ipſum longe vaſt ... vſque io dextram tendunt autem. Hæc ille. Hi ſub Ducibus in limitibus excubabant. A Cereali Magiſtro militum Honorij, hos equites pedites factos fuiſſe Syneſius[g] affirmat. Repeiuntur etiam alij ſagittarij ſub alijs Magiſtris militum. Et ſagittarij Parthi iuniores in Occidente.

[c] li. 16. et 18. ſub finem.
[d] lib. 16.
[e] in 3. de bello Ciuili & alibi.
[f] in 1. de bello Perſico.
[g] epiſtol. 130. et 133.

TAIFALI Septentrionales populi ſub Fernobio Duce Thracia populati, cum Frigiderno Gothorum Principe conſerta manu ſunt magna ex parte trucidati, reliqui in hoſtis poteſtatem viui peruenere: captos Valeos circa Mutinam, Regiumque, & Parmam, Italica oppida, rura culturos exterminauit, quemadmodum Marcellinus,[h] ſcribit. Id fuit circiter annos CCCLXXIX. & ſubdit; Hanc Taifalorum gentem, turpem, obſcœnæ vitæ, flagitiis ita accepimus merſam, vt apud eos nefandi concubitus fœdere, copulentur maribus puberes ætatis viriditatem in eorum vſibus conſumpturi: porrò ſi quis iam adultus aprum exceperit ſolus, vel interemerit vrſum immanem, colluuione liberatur inceſti. Hæc ille. Ex his poſtea Equites Comites factos Gratianus ſtipendio alui, & Comites Taifalos vocauit. Inter Vexillationes Comitatenſes in Occidente ſunt Taifali iuniores. Hodie extare audio in Germania nobilem Taifalorum familiam, quæ etiam quibuſdam in caſtris iuriſdictionem exercet.

[h] lib. 31.

ARCADES, à loco vnde conducti, nomen obtinuerunt. Eſt autem Arcadia Pelopōneſi regio ex qua hi Equites ſunt electi, & ipſi Comites dicti, vt honeſtioriores apparerent. Eſt & Arcadia Ægypti prouincia vnde hi contrahi potuerunt, ſub Duce Scythiæ in oppido Telamonii degebant. Comitatenſes Vexillationes ſequuntur.

DE VEXILLATIONIBVS VII. Comitatenſibus. Cap. XXXIIII.

HÆ Vexillationes à Principis comitatu, vbi degebant, & vnde euocabantur, dictæ ſunt Comitatenſes, ſicut & alij milites,[i] Arcadius & Honorius[k] Comitatenſes. Inquiunt, ac Palatini numeri ad alios numeros tráſferri non poſſunt Palatinos vocat, qui palatium cuſtodiūt, Comitatenſes qui in comitatu Principis, & vrbe degunt. Iidem Principes,[l] Nemo, aiunt, miles ex his, qui præſentes diuino obſequio deputati ſunt, & qui eſſe in vrbe præſente comitatu conceſſi ſunt, quiuè de alijs numeris, vel legionibus ſunt, ſibi vacet, vel aliena obſequia peragere audeat. Petrus quoque Alexandrinus apud[m] Theodoretum[n] & Nicephorum Magnum Comitem Legionum ex Comitatenſibus fuiſſe dicit id eſt ex Principis comitatu. Comitatus autem eſt aula Principis vel vbi ipſe eſt. Æmilius Macer.[o] Qui inquit, ignominia miſſus eſt, neque Romæ, neque in ſacro comitatu agere poteſt. Græcus interpres quem citat Alciatus.[p] Palatini inquit, communi nomine dicuntur omnes habitantes in palatio, Alij ſemper in domo Auguſti perſeuerantes, Comitatenſes. Comitatum autem locum appellant, in quo vitam ducebat Imperator. Hæc ille, Sic & Argentarij Comitatenſes dicti ſunt, qui ſtant in Principis comitatu. Vexillationum comitatenſium meminit Conſtantinus.[q] ſub magiſtro militum præſentali erant VII. ſequentes.

[i] l. 2. §. pro limitaneis. C. de off. P.P. Africa.
[k] l. contra. C. de re milit. lib. 12.
[l] in l. nemo. C. eod. tit.
[m] lib. 4. cap. 20.
[n] lib. 11. cap. 8.
[o] in l. milites. §. ignominioſa. ff. de re militar.
& l. 2. C. quib. non obſt. long. tēp. præſcript.
[p] C. de palat. ſacra. largit.
[q] l. ſcrinius. in fi. C. de palat. ſacra. largit.

EQVITES CATAPHRACTARII, Biturigenſes, qui ſunt populi Galliæ, in Aquitania, non longe à Ligeri fluuio, nunc Bourges appellati. Quemadmodum hodie conducuntur Heluetij pedites, Albani Equites, & qui Vallones appellantur, ita & Biturigenſes Equites alebantur ab Imperatoribus Roma. Cataphractarij vero ſunt dicti, id eſt totis armis tecti cum equis, vt ſupra dictum fuit: Quot eſſe eos, ſciri non poteſt. Legitur apud Vopiſcum io Aureliano et Valerianum dediſſe equites Cataphractarios 800.

[r] in l. 2. de heret. decurio. ſeu l. 1. li. 5. ai. 4. C. Theodoſiani.

EQVITES ARMIGERI GALLICANI ſeniores quos ab armis quibus vtebantur, armigeros dictos fuiſſe arbitror, quemadmodum enim grauis armatura dicebatur peditum, qui rotundo Clypeo, Galea, & Sariſſa, id eſt longa haſta more Macedonū pugnabant, vt auctor eſt Suidas,[s] ita hos equites, quod capite & Thorace ipſi, ſed non equi armati eſſent, armigeros vocatos fuiſſe cenſeo. Gallicani vero à gallica, quod genus eſt calceamenti, vel Gallis ſunt nuncupati, ſeniores dicti, quia ante iuniores ſunt inſtituti. Horum aliquot cunei ſub Duce Scythiæ, & Mœſiæ ſecundæ militabant. In Occidente repetiuntur inter Vexillationes Comitatenſes Equites armigeri ſeniores. Schola armaturarum iuniorum ſubeſt Magiſtro officiorum, & vna eſt ex XI. ſcholis, quæ ab his differt.

[s] in ver. ὁπλιτῶν.

EQVITES QVINTO DALMATÆ. & EQVITES NONO DALMATÆ. Primus ex Dalmatia Marcus Antoninus milites delegit, apud. Dalmatæ, inquit, atque Dardaniæ milites fecit, quos natura feroces fuiſſe ex Saluſtij ſententia Tertullianus[t] ſcribit. Hi vero quinto Dalmatæ ſunt appellati, quia cum ex Dalmatia multoties equitum cunei eſſent extracti, qui tertio loco, quinto ſexto, & nono collecti erant Tertio, quinto, ſexto, & nono Dalmatæ vocabantur vel potius IX. eorum ſcholæ fuerunt, quæ à numero nomen habuerunt. Nam qui ſecundi ſcutarij iuniores ſub magiſtro equitum præſentali Occidentis appellantur apud Comitem Africæ, ſub quo merebant ſcutarij ſecundæ ſcholæ vocantur, ſub Magiſtro militum per Orientem merebant tertio Dalmatæ, & ſub alio Magiſtro præſentali ſexto Dalmatæ & equites octauo Dalmatæ, ſub magiſtro equitum præſentali Occidentis.

[t] in li. de anima.

EQVITES PRIMI SCVTARII, ordine præcedunt ſecundos ſcutatos, qui alij Magiſtro militum præſentali parebant, aut quod eſſent primæ ſcholæ vt dixi, ſcutati autē vocantur, quod ſcutis grandioribus vterentur. Sicut enim ſcutati nuncupabantur pedites, qui ſcutis tecti, plumbatis, vel gladijs & miſſilibus accincti pugnabant vt[x] Vegetius memorat, Sic equites, qui thorace, ocrea, galea, haſtaque armati, etiam ſcuto ſe muniebant ſcutati nominabantur. Scuta autem ſunt oblonga, ſicut clypei rotunda Virgilius.[z]

Scutis protecti corpora longis. Ouidius.[a]

Taſta ſuper galeas, longaq; ſcuta ſonant.

[x] lib. 2. cap. 13.
[y] Suida in verbo. θυρεός.
[z] in 8.
[a] in 6. Faſtor.

Hi

Hi Equites etiam ſub magiſtro militum per Orientem repeiuntur, & in occidente inter Vexillationes Comitatenſes. Scutatorum ſchola ſub magiſtro Officiorum eſt ab his diuerſa.

EQVITES PROMOTI IVNIORES, poſt promotos ſeniores ad militiam lecti, quos vidimus eſſe vnam ex V. Vexillationibus Palatinis. Reperiuntur Equites promoti iuniores & in Occidente, cum ſuis inſignibus.

EQVITES PRIMI CLIBANARII PARTHI, è Parthis acciti. Primi & ipſi ſunt dicti, quia Equites ſecundos Clibanarios Parthos, tempore præcedebant, qui ſub alio Magiſtro militum Præſentali merebant. Hæ ſunt Vexillationes V. Palatinæ, & XII. Comitatenſes quarum nulla nec in impreſſa, nec in manuſcripta Notitia apparent inſignia, quod fortè equitibus minus eſſent neceſſaria, qui facilius conſpici, & ad ſigna poſt conflictum reuerti poterant. Legiones verò & Auxilia quæ ſequuntur, illis vt ſibi neceſſariis vtebantur, de quibus priuſquam dicatur, de legionibus aliquid eſt differendum.

DE LEGIONIBVS. Cap. XXXV.

LEGIONEM ex ſex millibus peditum, & DCCXXXVI. Equitibus conſtare Vegetius [a] refert. & ſi maiorem aliquando numerum, quandoque minorem reciperet. In X. autem cohortes diuidebatur, quarum prima Milliaria vocabatur, quæ cenſu, genere, literis & virtute præſtabat. Huic Aquila, quod præcipuum erat in exercitu ſignum, & Romanorum Principum voltus committebantur. pedites Mille centum quinque: Equites vero loricatos cētum & triginta ſex continebat. Reliquæ, pedites quingenos LV. & Equites loricatos LXVI. habebant. Vnde quingenariæ cohortes dicebantur, præter quartam & ſeptimā quæ 600. pedites continebant, quod & Accurſius nouit. [b] Ita legionem C. Marios diſpoſuiſſe dicitur: ante ipſum enim erat quattuor millium, vnde quadrata vocabatur. Verum Conſtantinus porphyrogenneta de thematibus legionem vel exercitum circa hæc tempora in præfecturas diuiſum fuiſſe ſcribit, quarum ſingulæ ex mille. aut 300. capitibus conſtabat. Legio autem dicta eſt, quod virium milites, & tantum ciues Romani, & Claſſici legerentur, vt Varro, & Nonius ſcribunt. Capite enim cēnſi à militia immunes erant Cohors à cohorte villæ eſt dicta, ſicut. n. illa ex pluribus tectis coniungitur, ſic cohors ex pluribus manipulis copulatur, inquit Varro. Solebant autem Coſſ: vt plurimum, tum binis legionibus militare, quibus vbi opus erat, auxiliares copias addebant. à Caio vero Iulio Cæſare legionum numerus & nomina originem traxēre: Is enim functus Conſulatu, cum Illyricum & Galliam Ciſalpinam, cum tribus legionibus, & Tranſalpinam cum vnâ in quinquennium obtinuiſſet, alias addidit Auctores Dion, Appia.[c] & Plutarch. Tranquillus. Qua fiducia, inquit, ad Legiones quas à Republica acceperat, alias priuato, alias publico ſumptu addidit. Hæc ille. Sex. Ruffus Cæſarem cum X. legionibus quaternorum millium Italicorum Gallias, per annos IX. ſubegiſſe ſcribit & decimo feciſſe tributarias. pro temporis verò quo legebantur ordine ſecundam, tertiam, & quartam legiones appellauit. Nam & Decimanos vocauit, quos poſt nonam legionem alegit, & cæteris ſemper chariores habuit. Dion, [d] præcipuam verò, inquit, Decimanam legionem fecit, quia beneuolē erga ipſum Cæſarem ſe habebant, ita enim ciuiles legiones, ſecundum delectum ordinem nominabantur. Vnde quæ nunc ſunt legiones denominationem habent. Hæc Dion. Decumani non tantum apud Cæſarem, ſed & alios Principes ſemper in præcipuo honore fuere, Vopiſc. in Probo. Vt ſcias, inquit, quanti te faciam, Decumanos meos ſume, quos Claudius mihi credidit; iſti ſunt, qui quidam felicitatis prærogatiua præſules, niſi futuros Principes habere non norunt. Hactenus ipſe. Sed & alia legionibus cognomina addita fuerunt, vt MARTIA, quam & quartam legionem à Pompei partibus ad Cæſarem tranſiſſe Dion [e] ſcribit. Hæc autem, quod bellicoſa videretur à Marte cognomentum tulit. Appia. [f] Duas legiones, dicit, Martias ob audaciam dictas quæ Cæſarem ſunt ſequutæ. Hæ, etſi magna ex parte conſumptæ, poſtea renouatæ, antiquum nomen retinuerunt Cæſar alij legioni, quam in Gallia Tranſalpina conſtauit, ALAVDÆ, nomen impoſuit, quod galeam inſtar capitis illius auis erectam haberet, quam etiam olim Galeritam appellauere. Hæc enim auis capite plumam eleuatam criſtæ, galeæ ſimilem tenet: Galli Alaudam nominant: Plinius. [g] Galerita, inquit, appellata quondam, poſtea Gallico vocabulo etiam Legioni nomen dederat Alauda. Tranquil. Addidit ait, vnam ex Tranſalpinis conſcriptam vocabulo quoque Gallico, Alauda enim appellabatur, quam diſciplina cultuq. Romano inſtitutam & ornatam, poſtea vniuerſam Ciuitate donauit. Cicero ad Atticum. Antonius cum legione Alaudarum ad vrbem pergit: & iterum huc accedunt Alaudæ, cæteriq. veterani. Et in Philippicis accuſat M. Antonium, quod iudicum Decuriam ex legione Alaudarum feciſſet. Antonini verò nomine emiſſum itinerarium, tres legiones Alaudarum recenſet, videlicet, quintam, nonam & decimam, ſed decima Pannonica & Germanica, Pia, Fidelis, Alauda, Prætoria, & Fabiana eſt nominata. Sunt qui volunt Alaudam legionem vocatam fuiſſe, quia ſignum Alaudæ auis geſtabat, quod non recipio. Nam Aquilam ſemper generale ſignum legionum fuiſſe Vegetius tradit. Cicero verò in Antonium, ab auſpicio auis, eam legionem vocatam ſentit.

Erat & Gemella legio, ita à Pompeio Magno nominata, quòd ex duab. facta eſſet, auctor Cæſar. [h] Aliæ legiones, alia habuere nomina, de quibus infra dicetur.

Auguſtus verò rerum potitus XXIII. ciuiles legiones, vel vt alij malunt XXV. aluit: quarum nomina Dion [i] prodit. Et nunc, inquit, ſolæ nouendecim ex illis permanent. Earum ſecunda auguſtalis nominata, hybernans in ſuperiore Britannia tertia, tripartita. Pars. n. Gallica dicta in Phœnicia, Cyrenaica in Arabia, Auguſtalis in Numidia. Quarta Scythica in Syria, V. Macedonica in Dacia: VI. in duas diuiditur, quarum altera Victrix appellata eſt in inferiore Britannia, altera Ferrea in Iudea VII. in Myſia ſuperiore: Huic Claudiana nomen eſt, quæ Claudium Cæſarem a coniuratione Camilli defendit. VIII. Auguſtalis in Germania ſuperiore X. in ſuperiore Pannonia, ea Gemina appellata, quæ conſtat ex duobus exercitibus permixtis inter ſe, & confuſis. XI. Claudiana in Myſia inferiore. (Habuere enim duæ legiones nomen à Claudio, propterea quod, vt dixi, illi in coniuratione Camilli affuerunt) XII. Fulminatrix in Cappadocia (Hæc legio à Veſpaſiano inſtituta, poſtea Chriſtiana facta, Fulminatrix imperante M. Antonino eſt cognominata. Cum enim à Quadis obſeſſus eſſet, & ſiti cum exercitu conficerentur, precibus à Chriſto pluuiam impetrauit, & viginti millibus hoſtium fulmine extinctis. Fulminatrix eſt appellata, vt auctor eſt Euſebius, Nicephorus, & ipſius Antonini epiſtola. Inde Chriſtianos Marcus perſequi deſiit.) XIII. in Dacia. Gemina XIIII. in ſuperiori Pannonia. XV. Apollonia in Cappadocia. Poſtrema eſt viceſima, quæ & Valeriana, Victrixque appellabatur. Hæ reſtant ex Auguſti legionib. cæteræ diſperſæ, aut omnino ſublatæ, aut cum aliis, tum ab Auguſto, tum aliis principibus permixtæ ſunt: quæ ob hanc cauſam dicuntur duplices: Hæc ille: qui XVI. tantum nominat legiones. Poſtea Nero primam Italicam legit: in inferiore Myſia hybernantem, & Galba primam Adiutricem in Pannonia inferiore, & ſecundam in Iberia. Veſpaſianus ſecundam adiutricem In Pannonia inferiore, & quartam Flauiam in Syria. Domitianus primam Mineruiam in Germania Inferiore. Traianus ſecundam Ægyptiam Traianam, & Triceſimam

[a] lib. 2. c. 6. gl. in l. 2. in pri. in ver. cohortis. ff. de his qui no. infam.

[b] in l. 2. in prin. ff. de his qui not. infam.

[c] in. 2. de bello ciuili.

[d] lib. 38.

[e] lib. 45.

[f] lib. 4. de bello ciuili.

[g] lib. 11. cap. 36.

[h] in tertio, de bello ciuili, paulo post principium.

[i] lib. 55.

mam Germanicam Vlpiam. M. Antoninus ſecundam in Norico, & tertiam in Rhetia, quæ Italicæ cognominantur. Seuerus primam ſecundam & tertiam Parthicam in Meſopotamia. Hæ ſunt legiones præter ciuicas & ſtipatrices, quæ erant cohortes Prætorianæ X. Millium Vrbanę IIII. ſex milium, & Vigilum VII. quæ ſimul excedebant numerum 20000. millium Præter legiones 23. aut 25. quas Auguſtus alebat, & auxiliares copias peditum, & equitum, ac nauium, quæ præciſé dici non poſſunt: delecti etiam erant equites externi Batatus dicti à Batauia, quæ inſula eſt ad exitum Rheni fluminis: nunc Hollandia vocata; hi ſunt equites optimi. Hæc Dion.[a] Primæ legionis adiutricis meminit Theodoſius.[b] Tacitus quoque de his late diſſerit.[c]

Præter ſupradictos Iulius Capitolinus in M. Antonino, Bucolicos milites in Ægypto nominat, quos ingruente peſte ſeruos armauit, quemadmodum inquit, bello Punico factum fuerat, quos voluntarios exemplo Volonû appellauit. Armauit etiam gladiatores, quos obſequentes vocauit, & latrones. Dalmatiæ atque Dardaniæ Diogmitas emit. & Germanorum auxilia contra Germanos Erat & XXII. legio in Germania Primigenia appellata, cui præfuit Didius Iulianus antequam imperaret. Quartanæ etiam, & Primanæ legioni præfuit Clodius Albinus, vt Spartianus & Capitolinus referunt. Erant quoque Oſtenſionales milites, qui ſpecioſis veſtibus induti olim Imperatorem comitabantur. Lampridius in Alexandro, Milites inquit, quos Oſtenſionales vocant, non precioſis, ſed ſpecioſis clariſque veſtibus ornabat: nec multum inſignibus, aut apparatum regium auri & ſerici deputabat, dicẽs Imperium in virtute eſſe, non in decore. Oſroenorum item ſagittariorum meminit Capitolinus in Maximino & Voccunnorum Pollio in Poſthumio Tyranno. Degebant & duæ legiones ſenum millium in Illyrico, Martiobarbuli vocati, quod plumbatis, quos Martiobarbulos appellabunt, ſcienter & ferociter vterentur, auctor Vegetius,[d] Erant & Herculeani ſeniores, & iuniores.

Tertiam legionem Felicem nuncupatam fuiſſe, in Probo Vopiſcus tradit. Aliæ erant legiones Solenſes, Cornutæ, Prætexiatæ, Fortenſes, aliiſque nominibus appellatæ, de quibus infra dicetur. Sed hic ſatis eſt, inſigniores, vetuſtioreſque indicaſſe. quæ non omnes permanſere, ſed plures ex his eſſe deſiere.

Peditum veró alij grauis armaturæ dicti, Macedonum more Clypeos rotundos, & ſariſſas, ſeu longiores lanceas gerebant. Hi erant in legione numero D. C. grandiores natu Triarij vocati, qui in vltima acie, & tertio ordine locabantur, & inde Triarij dicti.[e] Alij erant velites iuniores numero M.C. qui nec thoraces, nec arcus, nec ſcuta habentes, procul iaculabantur, aut lapides funda vel manu contorquebant. Hi in Legione Pilani, extra legionem Auxilia dicebantur, alias, nudi, & inermes, & ob id expediti, in prima acie collocabantur; Infimæque conditionis homines primi cadebãtur, vt ait Suidas.[f] Hos, inquit, Auxilia Romani vocant, à ſocijs & fœderatis gentib. contracta, de quib. & Vegetius.[g] Eos Poëta[h] graphicè deſcribit.

Non illis omnibus arma,
Non clypei, currusue ſonant, pars maxima glandes
Liventis plumbi ſpargit, pars ſpicula geſtat
Bina manu, fuluosq; lupi de pelle galeros
Tegmen habent capiti, veſtigia nuda ſiniſtri
Inſtituere pedis, crudus tegit altera pero.

Alij erant in legione Peltati, & ipſi numero circiter M.D.CCC. adultiores, Erulos, Batauoſque & Mæsicos velites fuiſſe Ammianus refert, qui pelta. i. parua leuique parma, & contis, i. ſariſſis breuioribus pugnabant, prout tradit Ælianus,[i] & Suidas.[k] Romani haſtatos vocabant. Poſteriores lancearios dixerunt, de quibus infra tractabitur. Alij vocabantur Principes ætate ac robore præſtantes, & ipſi numero ferè M.D.CCC. Horum primus Princeps, ſequens ſecundus Princeps, & deinceps tertius & quartus nominabantur, ſicut primus, ſecundus, & tertius haſtatus. Sic centurio primipili, & centurio primi haſtati dicebatur, & in Triariis primumpilũ, ſecundum & tertium appellabant. Ab his principib. capita officiorum Præſidum, qui militum imaginem referebant, Principes ſunt vocati. Hic non omittendum olim neminem in militem potuiſſe eligi, cuius ſtatura quinque pedũ, & ſeptem vnciarum non fuiſſet.[l] Valentinianus, in quinque, inquit, pedib. & ſeptem vnciis, electus habeatur, quod ab vrbe condita obſeruatum fuiſſe fertur. Vegetius,[m] dixit X. vncias. Hinc colligitur, quid ſibi velit Lampridius ſcribens Alexãdrum Imp. militaris ſtaturæ fuiſſe, intelligit enim eum quinque pedum & vnciarum VII. altitudinis fuiſſe. Vt vero facilius legionũ numerus, & nomina cognoſcantur ex vetuſto marmore, earum catalogum Romæ inuentum ſubieci cui aliam ego tabulam appoſui, vt quo tempore ſingulę & à quibus inuentæ fuerint clarius appareat.

[a] lib. 55.
[b] in l. vlt. C. de Caſtrenſi pecu. & l. vlt. C. de apparitorib. P. P.
[c] lib. 4.
[d] lib. 1. cap. 17.
[e] lib. 4. de lingua Latina.
[f] in verb. ψιλοί.
[g] lib. 2. cap. 1.
[h] in 7.
[i] de inſtruendis aciebus in verb.
[k] in verb. λογχοφόροι.
[l] L. 3. C. de Tyronib.
[m] lib. 1. cap. 4.

ROMAE IN AREA CAPITOLII IN MARMOREA columna legionum nomina leguntur poſt Diocletianum.

NOMINA LEGION.

II. AVGVSTA.	VI. CLAVDIA.
II. ADIVTRIX.	II. TRAIANA.
IIII. SCYTHICA.	XXX. VLPIA.
VI. VICTRIX.	XIII. GEMINA.
IIII. FLAVIA.	III. AVGVSTA.
XVI. FLAVIA.	I. ADIVTRIX.
XX. VICTRIX.	XII. FVLMINATRIX.
VII. CLAVDIA.	VII. GEMINA.
VI. FERRATENSIS.	X. GEMINA.
VIII. AVGVSTA.	XV. APOLLINEA.
I. ITALICA.	III. ITALICA.
X. FRETENSIS.	XIIII. GEMINA.
XXII. PRIMIGENIA.	III. GALLICANA.
V. MACEDONICA.	III. PARTHICA.
III. CYRENSIS.	I. PARTHICA.
I. MINERVIA.	II. PARTHICA.
II. ITALICA.	CLAVDIA, PIA, FELIX, FIDELIS.
PRIMANA.	III. FELIX.
MATTIOBARBVLI.	

LEGIO

LEGIONES XXV. A CAESARE Auguſto per Romanum orbem conſtitutæ.

IN Hiſpania legiones III.
Legio III. Gallica.
Legio VI. FERRATA.
Legio X. Fretenſis.

IN GERMANIA INFERIORE LEGIONES IIII.
Legio prima Iulia.
Legio V. Macedonica.
Legio XIX.
Legio XX. Valeria victrix.

IN GERMANIA SVPERIORI LEGIONES III.
Legio II. Auguſta.
Legio XIII. Gemina, Pia, Fidelis.
Legio XIIII. Gemina. Martia Victrix.
Legio XVI.

IN DALMATIA LEGIONES. II.
Legio II. Adiutrix, Pia, Fidelis.
Legio VII. Gemina. Pia. Felix.

IN PANONIA LEGIONES III.
Legio VIII. Auguſta.
Legio IX. Hiſpanienſis.
Legio XV. Apollinaris.

IN MOESIA LEGIONES II.
Legio VII.
Legio XI. Claudia poſtea dicta.

IN SYRIA LEGIONES IIII.
Legio IIII. Schytica;
Legio VI. Victrix.
Legio X. Gemina, Pia, Fidelis.
Legio XII. Fulminatrix.

IN ÆGYPTO LEGIONES II.
Legio III. Cyreneica.
Legio XXII. Primigenia, Pia, Fidelis.

IN AFRICA LEGIO I.
Legio III. Auguſta.

MARI SVPERO.
Claſſis Rauennas.

MARI INFERO.
Claſſis Miſenas.
Claſſis Actiaica in Gallia Narbonenſi apud forum Iulij.

ROMÆ.
Cohortes Urbanæ IIII.
Cohortes vigilum VII,
Cohortes prætoria X.

Legiones IIII. addita à Claudio.
- Legio Claudia in Mæſia.
- Legio XV....... in Germania.
- Legio XIX. Victrix in Germania ſuperiore. Tacit.
- Legio XXI. Rapax in Germania ſuperiore. Tacit.

Legiones III. additæ à Nerone. Tacit.
- Legio I. Italica in Lugdunenſi Dion.
- Legio I. Claſſica in Gallia Narbonenſi. Tacit, 17. quoque ex remigibus iuſtos milites Nero fecit. Tranquil. in Galba. c. 12.
- Legio Hiſpanica Romæ, à Galba exauctorata, Tacit. 17.

Legiones II. à Galba inſtitutæ.
- Legio I. Adiutrix, Victrix. Pia, Fidelis, Romæ. Tacit. Dion.
- Legio VII Galbiana in Pannonia. Tacit. in 17. 18. & 19.

Legiones V. à Fla. Veſpaſiano additæ.
- Legio. XII. Fulminatrix.
- Legio. XV. Apollinaris Cappadocia. Tranquil. Dion.
- Legio. II. in Germania. Tacit. 20. & 21.
- Legio IIII. Flauia Felix Fidelis in Syria.
- Legio. XVI. Flauia Fidelis in Syria.

Legio I. addita à Domitiano.
- Legio I. Mineruia. Pia, Fidelis in Germania. Spar. in Hadriano.

Legiones II. à Traiano additæ.
- Legio II. Traiana Fortis in Ægypto. Dion. lib. 55.
- Legio XXX. Vlpia, Victrix, in Germania. Dion. 55. Marcell. 18.

Legiones II. à M. Antonio additæ.
- Legio II. Italica Diuis. in Norico Dio. 55.
- Legio III. Italica in Rhetia. Dion. 5.

Legiones III. additæ à Seuero.
- Legio I. Parthica in Meſopotamia Dion. 55. Marcell. 20.
- Legio II. Parthica in Italia Dion. 55.
- Legio III. Parthica in Meſopotamia. Dion. 55.

Legio

Legion. I. ab Alexandro addita.
- *Iulia Alexandria*, ex *Comitatenſibus* XXI. *ſub Magiſtro militum per Thracias*
  - *Cohortes vigilum.* VII.
  - *Prætoriana.* XII.
  - *Vrbana.* XIIII.

Legiones V. additæ à Diocletiano, & Maximiano.
- *Ioviani ſeniores in Occidente ex* XII. *legionibus Palatinis.*
- III. *Diocletiana Thebæorum ex* XXI. *Comitatenſibus ſub magiſtro militum per Thracias in Oriente.*
- *Maximiana Thebæorum ex* XXI. *Comitatenſibus ſub magiſtro militum per Thracias.*
- *Herculiani ſeniores ex* XII. *palatinis in Occidente.*
- III. *Herculea ex* XXXII. *Comitatenſibus in Occidente.*

Legiones X. additæ à Conſtantino.
- *Conſtantini ſeniores ex* XXI. *Comitatenſibus ſub magiſtro militum per Thracias in Oriente.*
- *Conſtantini Daphnenſes ex* XXI. *Comitatenſibus ſub magiſtro militum per Thracias in Oriente.*
- *I. Flauia Gemina ex* XXI. *Comitatenſibus ſub magiſtro militum per Thracias in Oriente.*
- *I. Flauia Gemina ex* XXI. *Comitatenſibus ſub eodem magiſtro in Oriente.*
- *Flauiæ victricis Conſtantinæ, id eſt Conſtantiniani ex* XXXII. *Comitatenſibus in Occidente.*
- *II. Flauia Conſtantiniana tertio, ex* XXXII. *Comitatenſibus in Occidente.*
- *I. Flauia pacis ex* XXXII. *Comitatenſibus in Occidente.*
- *Flauia virtutis ex iiſdem in Occidente.*
- III. *Flauia ſalutis, ex iiſdem in Occidente.*
- *I. Flauia Mitis ex iiſdem in Occidente.*

Legiones V. additæ à Conſtante.
- *I. Flauia Conſtantia ex IX. Comitatenſibus ſub magiſtro militum per Orientem.*
- II *Flauia Thebæorum ex iiſdem, ſub eodem*
- *Martiarij Conſtantes ex VIII. Comitatenſibus ſub magiſtro militum per Illyricum in Oriente.*
- I. *Flauia Gallicana Conſtantia ex* XVIII. *pſeudocomitatenſibus in Occidente.*
- *Conſtantiaci ex iiſdem in Occidente.*

Legio I. *addita à Valentiniano.*
- *Valentinianenſes ex* XXI. *Comitatenſibus ſub magiſtro militum per Thracias in Oriente.*

Legio I. *addita à Valente.*
- II. *Felix Valentis Thebæorum ex* IX. *Comitatenſibus ſub magiſtro militum per Orientem.*

Legio I. *addita à Gratiano.*
- *Gratianenſis ex* XXI. *Comitatenſibus ſub magiſtro militum per Thracias in Oriente.*

Legiones V. additæ à Theodoſio.
- *I. Flauia Theodoſiana ex* IX. *Comitatenſibus ſub magiſtro militum per Orientem.*
- *Baliſtarij Theodoſiani ex* X. *pſeudocomitatenſibus ſub eodem magiſtro.*
- II. *Theodoſiani ex IX. pſeudocomitatenſibus ſub magiſtro militum per Illyricum in Oriente.*
- *Felices Theodoſiani iuniores, ex iiſdem ſub eodem magiſtro in Oriente.*
- *Baliſtarij Theodoſiani iuniores ex iiſdem, ſub eodem in Oriente.*

Legiones II. *additæ ab Honorio.*
- *Lancearij, Gallicani, Honoriani ex* XXXII. *Comitatenſibus in Occidente*
- *Honoriani, Felices, Gallicani ex iiſdem in Occidente,*

DE

DE PRÆFECTIS LEGIONVM. Cap. XXXVI.

LEGIONVM numero, ac nominibus expoſitis, de earum Præfectis, eſt dicendum, qui plures in Limitaneis Ducibus à Notitia referuntur.

Vniuerſæ Legioni olim Tribunus, præfuit. Alis Equitum Præfectus. Auguſtus autem entibus Senatoribus, cum virilem togam inducerent, non modo legionum tribunatus, ſed & alarum præfecturas dedit, Tranquillus,[a] liberis, inquit, Senatorum, quo celerius Reipublicæ aſſueſcerent protinus virilem togam, latum clauum induere & Curiæ intereſſe permiſit, militiamque auſpicantibus non tribunatum modo Legionum, ſed & præfecturas alarum dedit. Ac ne quis expers caſtrorum eſſet, binos plerunque laticlauios propoſuit ſingulis alis Hactenus Tranquillus. Hi ſunt, qui tribuni lati claui in iure appellantur,[b] & in hoc marmore Tiburi ædi Sancti Pauli affixo C. POPILIO TR. LATICLAVIO LEG. III. CYRENAICÆ. ita vocabantur, quia tribuni Senatores gerebant latum clauum, id eſt tunicam purpuream quæ erat inſigne Senatoriæ dignitatis, Tribunos Legionum vocat,[c] & Marcellus, Titius, inquit, priuſquam Tribunus Legionis factus eſſet teſtamentum fecit. Et Vlpianus Diuuſum,[d] an accipere debemus tribunum, ſiue cohortis, ſiue Legionis. Papinianus, Præfectus, inquit cohortis, vel Equitum, aut tribunus ſi contra interdictum eius prouinciæ, in qua officium gerebat, duxit vxorem, matrimonium non erit.[e] Poſtea is Præfectus eſt dictus:[f] Notitia enim in Ducibus limitaneis Legionum, & alarum Equitum, vel earum partium, & claſſium præfectos appellat: Tribunos vero cohortium: Iuſtinianus & ipſe Præfectos legionum vocat.[g] Hi ciuiles militum cauſas diffiniebant, & crimina etiam leuiter caſtigabant, flagellisque cædi iubebant. Nam Tribunus D. Paulum flagellari iuſſit.[h] capitaliter verò non puniebant. Abſente tamen Magiſtro militum, vel generaliter exercitus Præfecto, ſi Comites primi ordinis erant, in milites animaduertebant. Vegetius.[i] Proprius autem, inquit, iudex militum erat Præfectus legionis, habens comitiuæ primi ordinis dignitatem, qui abſente legato tanquam Vicarius ipſius poteſtatem maximam retinebat. Centuriones, cæterique milites eius præcepta ſeruabant. Vigiliarum ſeu profectionis teſſeræ ab eodem petebantur. ſi miles crimen aliquot admiſiſſet, auctoritate Præfecti exercitus, à Tribuno deputabatur ad pœnam, Arma militum, veſtes, equi, annona, ad curam eius pertinebant. Diſciplinæ ius, & ſeueritas, exercitus, non ſolum peditum, ſed etiam Equitum legionariorum præcepto eius quotidie curabatur, ipſe autem cuſtos diligens, & ſobrius legionem ſibi creditam, aſſiduis operibus, ad omnem deuotionem reformat, & induſtriam, ſciens ad Præfecti laudem ſubiectorum redundare virtutem: Hæc ille. Quia ergo vices Magiſtri militum gerebant Tribuni, Vicarij appellantur,[k] ab Arcadio.[k] Conſtantino & Conſtante.[l] Præfecti itaque limitum, quia Comites primi ordinis erant, ius animaduertendi in milites habebant: eo enim titulo ſupremam in milites poteſtatem naniſcebantur. Hi ſunt qui Comites rei militaris appellantur,[m] vel Comes militum.[n] Cæteri verò Tribuni, qui primi ordinis Comites non fuiſſent, cauſas quidem ciuiles militum terminabant, & modicè coercebant, ſed in eorum caput ius animaduertendi non habebant. Alia præterea militiæ neceſſaria curabant, quæ ab Æmilio Macro[o] referuntur, officium, inquit, Tribunorum eſt, vel eorum qui exercitui præſunt milites in caſtris continere, ad exercitationem perducere, claues portarum ſuſcipere, vigilias interdum circuire, frumentationibus commilitonum intereſſe, frumentum probare, menſuræ fraudem coërcere, delicta ſecundum ſuæ auctoritatis modum caſtigare, principiis frequenter intereſſe, querelas commilitonum audire, valetudinarios inſpicere. Hactenus ille. Quod autem dicit, principijs intereſſe, ſignificat eos qui ſunt in legione præcipui. Principia enim principales appellantur. Vegetius,[p] Principalium, inquit, militum, & vt proprio verbo vtar, principiorum nomina, ac dignitates ſecundum præſentes matriculas indicabo. Sub quibus ferme viginti quatuor militum gradus comprehendit, nempe Tribunos, Maiorem & Minorem ordinarios, qui primos ordines ducunt, Auguſtales, & Flauiales his adiunctos, Aquiliferos, Imaginiferos, qui imaginem Imperatoris portant, optiones, Prædictorum adiutores Signiferos, & alios quos ſub Principiis comprehendit. Ita & principia Anaſtaſius intelligit.

[a] in Aug. ca. 38.
[b] in l. ſi Rufinus C. de milit. teſta.
[c] l. 42. nuper, ff. de donat. int. vi. & vxor.
[d] in l. Titius, ff. de milit. teſt.
[e] in l. 2. in prin. ff. de his qui not. infam.
[f] in l. praef. ff. de ritu nuptiar.
[g] in l. vlt. C. de inoff. teſta. d. l. 1. C. de off. quaeſt.
[h] 22. act. apoſt.
[i] lib. 2. cap. 9.
[k] in l. in crim. C. de iuriſ. om. iud.
[l] in l. 1. C. de commeatu lib. 12. & l. vlt. Græca conſtit. C. de erogat. milit. anno.
[m] in l. 1. C. de comit. rei mili.
[n] in l. 1. C. de off. vicar. l. nemo C. de aſſeſſo.
[o] in l. offic. §. vlt. de re milit.
[p] lib. 1. cap. 9.

Et quia de Signiferis incidit ſermo, non abs re fuerit monere, eos torque ornatos ſolitos fuiſſe incidere.[q] Marcellinus,[r] Maurus inquit, nomine quidam, poſtea Comes, tunc haſtatus abſtractus ſibi torquem, quo vt draconarius vtebatur, capiti Iuliani impoſuit. Hi etiam à muneribus militiæ erant immunes. Tribuni auctoritatem dimittendi ad tempus milites habebant,[s] præterquam expeditionis tempore imminente,[t] tunc enim capitis periculum ſubibant, ſi militem abire permiſiſſent. Sed nec niſi triginta militibus, commeatum dare poterant, quibus interim ſtipendium debebatur.[u]

Tribuni maiores legionum præfecti vocabantur, ad minorum qui cohorti legionis id eſt peditibus 50c. præerant differentiam; & per gradus promouebantur. Hi à ſcrinio epiſtolarum codicillos magiſtratus accipiebant. Vegetius,[x] Tribunus, Maior, inquit, per epiſtolam ſacram Imperatoris iudicio deſtinatus. Tribunus autem vocatur à Tribu, tribuendoque iure, præeſt enim militibus, quos ex Tribu primus Romulus legit. Hæc ille. Itaque Tribuni maioris nomen, in Principis commentario, ſeu ſcrinio epiſtolarum ſcribebatur, & conſeruabatur. Vlpianus,[y] Abeſſe inquit, Reipublicæ cauſa intelligimus, & Tribunus militum, & Præfectos, qui ad ærarium, aut in Commentarium Principis delati ſunt. Tribuni verò minores gradum non à Principe, ſed ex labore & ordine proximis ſuccedendo acquirebant. Nam vt Vegetius[z] ſcribit in orbem quendam per diuerſas cohortes promouentur milites, ita vt ex prima cohorte, ad gradum quempiam promotus, vadat ad decimam cohortem, & ruſſus, ab ea, creſcentibus ſtipendijs, cum maiore gradu per alias recurrit ad primam, atque hoc modo per labores perueniſtur ad hunc Tribunatum. Decem itaque in qualibet legione erant minores Tribuni, quot erant cohortes, Vnus primæ Milliariæ, inquit Vegetius,[a] Tribunus præerat, armorum ſcientia, virtute corporis, morum honeſtate præcipuus: Reliquæ cohortes prout Principi placuiſſet, à Tribunis vel Præpoſitis regebantur. Præcipua verò eorum cura erat, vt ſibi creditos milites exercerent, & ſub oculis ſuis iuberent quotidie meditari; Sed & ipſi armorum arte perfecti, cæteros ad dimicationem, proprio cohortabantur exemplo. Tribuni autem ſollicitudo per hanc laudatur induſtriam, cum miles veſte nitidus, armis bene munitus ac fulgens, exercitij vſu, ac diſciplina eruditus incedit. Hæc ille. Præ-

[q] in l. iubemus. 2. C. de erogat. milit.
[r] lib. 20.
[s] l. nemo. C. de re milit.
[t] l. 1. de commeatu.
[u] l. iubemus, 2. C. de erog. milit. anno.
[x] d. c. 9.
[y] l. abeſſe. ff. ex quibus cauſ. maior.
[z] lib. 2. cap. 21.
[a] lib. 2. cap. 12.

erant autem plurimum 500, militib. ex quit cohors conſtabat, itaque Zoſimus [a] mille quingentos exploratores, tres Tribunos habuiſſe ſcribit. Sed Theodoſius Magnus, inquit, [b] præfectos alarum, turmarumque duces & legionum Tribunos ita adauxit, vt duplo plures quam prius eſſent, poſt ſe reliquerit, Eo verò defunctu præfecturæ mille & quandoque 500. militum fuere, vt auctor eſt Conſtantinus Porphyrogenneta, [c] agmen, inquit, militum diuidebatur in præfecturas, quarum aliæ mille, aliæ 500. capitibus conſtabant, & de Arcadij tempore loqui videtur. Quantum Tribunis legionum olim ſolueretur, Valeriani epiſtola apud Vopiſcum declarat, [d] Miraris, inquit, quòd imberbem Tribunum fecerim contra conſtitutum D. Hadriani, ſed non miraberis, ſi Probum cogitas adoleſcentem verè probum, huic igitur dabis.

[a] lib. 3.
[b] Zoſimus lib. 4.
[c] de themat.
[d] in vita Probi.

Tunicas ruſſulas. 2.
Pallia Garica fibulata. 2.
Interulas paragandas. 2.
Patinam argenteam.
Specellatam librarum 10.
Aureos Antonianos 100.
Argenteos Aurealinos 1000.
Aereos Philippeos 10. millia.
Carnis bubulæ diurnæ pondo 1.
Porcinæ pondo 6.
Caprinæ pondo 10.
Olei per biduum ſextarium 1.
Vini veteris ſextarios diurnos 10.
Laridi bubalini, ſalis, holerum.
Lignorum quantum ſatis eſt.
Hoſpitia præterea eidem vt
Tribunis legionum præberi ei
Iubebis. Hæc ille.

Horum exemplo decem Notarij, qui ſub Primicerio Laterculum maius tractabant, Tribuni ſunt vocati. [e] alijs enim ſub ſe ſcriniariis quemadmodum cohortium præfecti præerant, vnde hæc literata militia vocatur, quia armatam imitatur. [f] Hæc de legionum Præfectis. Cum verò infra ſcriptorum numerorum peditum obſcura ſimbola Notitia repræſentet, vt faciliora appareant, aliqua de his generaliter præmiſi, cætera ſuo loco infra opportunius exponentur.

[e] l. pen. C. de metal. lib. 12.
[f] l. 2. C. de primi.

DE HVMERORVM MILITVM *ſymbolis, & eorum coloribus.* *Cap. XXXVII.*

LEGIONIBVS cohortibusq; peditũ, & auxilijs à Principibus Romanis ſua quibuſq; data ſunt ſymbola, vt prælio turbatis aciebus, ſe inuicem agnoſcẽtes, facilius vniretur vniuerſaq; legio, aut cohors, eorum ſymbolo, & ab aliis numeris diuerſo clypeũ pingebat. In his primo veteres, præclara à ſe, vel parentibus geſta repræſentarunt, quod Virgilius [g] ſignificat. parmaque inglorius alba. Et, [h] Clypeoque inſigne paternum, Centum angues, cinctamque gerit ſerpentibus hydram.

[g] in nono.
[h] in ſeptimo.

Hinc deſcendit, familiarum inſignia, in ſcutis depingendi vſus. Poſtremo Romani Principes quædam militibus ſymbola hic repræſentata tradiderunt. Vegetius. [i] Sed ne milites, inquit, aliunde in prælij tumultu à ſuis contubernalibus aberrarent, diuerſis cohortibus, diuerſa in ſcutis ſigna pingebant, quæ ipſi nominant ἐπίσημα ſicut etiam nunc moris eſt fieri Præterea in aduerſo ſcuto vniuſcuiuſque militis erat literis nomen adſcriptum, addito, & ex qua eſſent cohorte, & ex qua centuria Hæc ille. Claudianus, [k] Nomenque probantur inuicti, Clypeoque animoſi teſte Leonis.

[i] lib. 2. cap. 18.
[k] in bello Gild.

In Notitia tota legio clypeum eodem modo pictum habebat. Alij quoque extra legiones cohortes, & peditum Auxilia idem obſeruarunt, & fortè etiam in vexillis depinxerunt. Fabricenſes, qui clypeos & ſcuta fabricabant, hæc pingebant quæ in inſignibus Magiſtri officiorum fabricas referentibus cum ſuis ſymbolis ſpectabantur. Itaque hæc à Principe, non ex ſe milites accipiebant, quæ magna conſeruata deligentia, ex Laterculis emittebantur, [l] & latentem ſenſum continebant. Id enim apud veteres non modo Aegyptios, ſed omnes alios populos & Principes obſeruatum fuiſſe videmus, vt, animali, fructu, vaſe, aliouè ſigno, depicto, occultum aliquid ſignificarent. Sic Bizantij vuæ racemum nummis imprimebant. Ilienſes ſuem, Thebani teſtudinem, Chij, & Africani ſpicam, his ſe abundare indicantes. Auguſtus gubernaculum pilam ſuſtinens, aut capricornum cudebat, cuius beneficio orbis Rom. adminiſtrationem ſibi creditam eſſe inſinuabat; aliaque huiuſmodi ſexcenta extant exempla, ex quibus myſtica eſſe ſymbola, poteſt intelligi. Notitia verò ea diligenter exprimens, firma ac perpetua Numerorum ſymbola fuiſſe ſignificat, quæ nec mutari, nec in alia transferri poterant. Vnde temerè aut ſine ratione excogitata dici non poſſunt, tanquam enim tacita ænigmata inſtar Aegyptiorum hieroglyphicorum, myſticum ſenſum occultant, multique emblemata, confingendi argumentum poſſunt ſuggerere. Hæc mihi tenuis ingenij homini interpretati difficile eſt, pro viribus tamen eorum ſenſus oſtendere tentabo, aut ſaltem alijs apriora dicendi viam aperiam. In primis igitur generaliter quibuſdam præmiſſis velut prima quædam delineamenta ducam, ex quibus plurium, quæ ſæpè occurrunt, facies & ſenſus cognoſci poterit, poſtmodum ſingula, & Numerorum propria ſuo loco interpretabor.

[l] §. vlt. Nov. 24. 25. & §. penult. Nov. 26.

Præcipua Principum in his ſymbolis intentio eſt, vt Romani Imperij perpetuitatem, ac firmum aduerſus hoſtes robur, arctamque Orientalis, atque Occidentalis Imperatorum concordiam, eorumque in Orbem prouidentiam inſinuent, quæ multis formis ac typis repræſentant, velum cippis ſeu columellis quæ globum præfixum tenent, ſæpè cum circulis & animalibus, hiſque interdum dimidiatis, orbem tegentibus, ſed quia pila omnium ſymbolorum eſt frequentiſſima, ad ea exordiemur: Hæc orbem Romani Imperij ſignificabat: quod ab Auguſto inuentum fuiſſe Iſidorus [m] ſcribit; Vt nationes, inquit, ſibi in toto Orbe ſubiectas figura orbis oſtenderet. Globus plerunque, vno aut altero circulo includitur, qui duo vnius Orbis Romani conuexa Imperia declarant. Idem inſinuant ſub Magiſtro militum per Illyricum, Aſcarios ſeniores duos perpureos hemyciclos coniunctos pro inſigni geſtantes, qui haud dubiè duo dimidia, ſed ea coniuncta demonſtrant Imperia. Vallo acutiſque cuſpidibus, Rom. Orbis ſeptis, vndique ab hoſte tutus eſſe indicatur: Plerunque cippo, ſeu columellæ præfixus, firmus, inconcuſſuſque oſtenditur. Stipes enim firmum ſolidumque inſinuat. Diuiſus aut decuſſatus, inter duos quidem Principes ſciſſum videri Imperium, ſed concordibus animis adminiſtratum, vnum eſſe denotatur. Idem inter duo gubernacula poſitus, aut duobus funibus conſtrictus portendit. Dimidiati ſerpentes, aut in cippo iuncti, globum includentes, Duo dimidiati equi gemini accipitres feles, aut cornua orbiculum circumdantia, & ſimulia, eundem ſenſum occultant. Duæ ſtellæ Orbi imminentes, duorum Principum genios indicant. Huc

[m] li. 18. etymol. cap. 3.

perti

pertinent & dimidiatæ lunæ, quæ ad complendum orbem tendunt, & huiuſmodi multa alia, quæ ſuo loco explicabuntur. Circuli verò clypeorum, marginem complexi & ipſi perpetuitatem, vnitatemque Imperij denotant. Iidem duplicati, arctam duorum Principum coniunctionem, Triplicati arctiſſimam, ob ternarium numerum, coniunctionem inſinuant. Vultus cippis præfixi, eorundem in orbem prouidentiam, quemadmodum interpretatum inuenitur In armariis in medio Notitiæ, inter vtrumque Imperium depictis. Animantia verò, ferè vbique Principes Romanos repræſentant ſicut & apud Danielem Prophetam. Sed ne præcoce diligentia, quæ ſuis locis erunt dicenda, præuertere videar, hæc frequentiora adumbraſſe, & rudius delineaſſe ſufficiet. vt aliquo præuio lumine ſequentia clarius illuſtrentur. Nunc de coloribus quibus depinguntur aliqua ſunt proponenda, nam etſi ad diſtinguenda inter ſe ſymbola adhiberi poſſunt videri, id tamen non ſemper nec temerè, ſed propriè ad aliquid ſignificandum appoſiti fuiſſe apparebunt.

a lib. 35. cap. 7. Appelles, aliique inſignes pictores, vt auctor eſt Primus, [a] antiquitus quatuor tantum coloribus, albo, ſiliceo, rubeo, & nigro, nobiliſsima quæque opera pinxerunt, poſtea inuenta purpura, cinnabaro, aliiſque coloribus, ars latius euagari cœpit. In hoc opere militum ſcuta, decem coloribus depictis reperiuntur, qui ſunt aureus, argenteus ſeu albus, luteus puniceus, viridis, cœruleus, niger purpureus: rubeus, ferrugineus: In his aurum & argentum, inter metalla potius, quàm colores numerantur.

AVREVS fœlix ſæculum, aureumque repræſentat. Virgilius.

b in eglo. 4.

Toto ſurget gens aurea mundo. [b] *&*
Aurea condit Secula.

Aurum Soli aſſimilatur. & gemmis Topazio & Chryſolito Ex ſignis Leoni, & Iulio menſi reſpondet, roburque & adoleſcentiam denotat.

ALBVS ſeu argenteus, animi candorem puritatemque, vel vt alii, fidem inſinuat. Virgilius enim ait [c] cana fides Ex planetis Lunam, ex ſignis Cãcrum, ex lapillis margaritam, beryllumque, ex elementis aquam flegma, infantiamque refert.

c & in 6. Æneid.

LVTEVS lætum ſæculum ſignificat: eſt enim color velut croceus, qui in roſarum medio micat, de quo Plinius. [d] Hic color oculorum aciem lædit vt & croceus. vnde periti ſ res Architecti, inquit Iſidorus, [e] neque aurea lacunaria ponenda in bibliothecis putant, neque pauimenta alio, quam Caryſtio marmore, quod auri fulgor hebetet, & caryſti viriditas reficiat oculos.

d in 10. cap.
e lib. 6. orig.

PVNICEVS honorem indicat. & victoriam, quod & Virgilius [f] innuit.

f in 5. Æneid.

Iamque adeò donati omnes opibusque ſuperbi
Ibant puniceis euincti tempora tænis. [g]

g vbi Seruius.

VIRIDIS qui ex fului nigrique temperie naſcitur. [h] Spem, vel, vt alij volunt, robur & vigorem portendit. Virgilius, [i] Sed cruda Deo viridiſque ſenectus.

h Pla. in Timeo.
i In 6. Aeneid.

Quod tractum eſt ab herbis, quæ dum virent, vigent Planetam Mercurium, ſigna Geminos, & Virginem refert, ac ver, iuuentutemque. & ſmaragdum qui plus cæteris oculorum aciem recreat, & argentum viuum, ex quo hic color producitur.

COERVLEVS ex ſplendido, albo, nigroque creatus [k] iuſtitiæ, & claritatis, famæque eſt ſymbolum, planetæ Veneris reſpondet. & ſignis cœleſtibus Tauro & Libræ, & elemento aeris. item ſanguini, pueritiæ, æſtati, & aeri, ac ſaphyro, qui poſt ſmaragdum mirificè aciem oculorum recreat, & clarificat. eumque gerentem caſtum, fortem, mitemque efficit. & ad obtinendam ab aliquo gratiam efficax eſt.

k Pla. in Timeo.

NIGER eſt prudentiæ firmitatiſque ſignum, quod is color in alios amplius non vertatur: planetæ Saturno reſpondet, ſignis cœleſtibus, Arieti, & Aquario, & Geminis, item Adamanti, Agathæ & Chelidoniæ, Elemento terræ, hyemi, melancholiæ, ætatique decrepitæ, & plumbo, ex quo hic color niger.

PVRPVREVS ex rubro, albo, nigroque commixtus generatus [l] vim Imperij ob purpuram, quæ Principis, eſt propria, ſignificat: Refert hic color Iouis planetam, Sagittarium, & Piſces. ſtannum, gemmam, opalum, tum florem, ſenectutem, & fulgur.

l Pla. in Timeo.

FERRVGINEVS roboris duritiem portendit.

RVBEVS magnanimitatem, & Marti, Arieti, & Scorpio, carbunculo & coralio, igni, autumno, bili, ætati virili, rubentibus roſis, & ferro reſpondet. In ſymbolis amoris ardorem plerumque indicat, aliquando ſanguinem, vt in Cruce rubea, Chriſti ſanguine tincta.

Generaliter obſeruandum eſt, animantia quæ ferè omnia Principes referunt, cum ſuis coloribus non repræſentantur, vel purpureo, vel aureo, luteo've, vel candido depingi. priora regium Principis habitum indicant; vltimus animi candorem. Vbi alio colore exprimuntur, quod rarò euenit, aliud inſinuant. Eodem modo inanimata Imperium referentia, veluti duo funes Orbem conſtringentes, trabes eum munientes, aut peltæ rotæ, purpureo colore tinguntur. idem in aliis ſimilibus plerumque accidit; Clypei, orbes. & circuli, coloribus pro arbitrio variis pinguntur, & forte vt alij ab aliis differant: quandoque tamen non ſine ratione, ponuntur circuli & orbes rubei ſæpe connecat, ob purpureum colorem Principis proprium, vtrumque Imperium perpetuò coniungi ſignificant: Virides, illud ſemper vigere, Albi ſingulari animorum candore gubernari, Nigri ſtabile ac firmum fore inſinuant. Cæteri colores ſuam ſignificationem retinent.

Hinc armorum, ſeu familiarum, inſignium colores, & ea metallis aureus, argenteuſque emanarunt. Neque enim vera inſignia pluribus depinguntur. Hinc etiam prodiit, vt in ſcutis cœruleis, aut albis luteiſ've, prout Roman. milites habebant, hodie ſerpens, aquila, equus, vel aliud animal ſignum've depingatur, forte etiam aliqui ex his militibus deſcendunt, qui adhuc iiſdem inſignibus, & nominibus vtuntur. Nunc Legiones VI. Palatinas Magiſtri militum Præſentalis cum earum inſignibus, pro exigui ingenij mei viribus exponam: Deinde XVIII. eius auxilia item palatina explicabo.

DE VI. LEGIONIBVS PALAtinis Magiſtri militum præſentalis. Cap. XXXVIII.

LANCEARII, ſeniores primi ſub Magiſtro militum Præſentali in Luteo Clypeo, Luteum item globum. luteo circulo inclusum tenent: quod orbem Romanum vno Imperio contineri ſignificat. Idem vbique color eiuſdem Imperij vnitatem denotat. Manuſcripti duos globos circulo cinctos tenent, & coloribus variant. Circulum X. purpurei ſtipites circumfixi firmant, quod tutum eſſe à vi hoſtium Roman. orbem indicat. Purpureus color in trabibus ad Imperium, & eius robur refertur. Marginem duplex circolus cingit quorum interior XXIIII. circum, denſas teſſerulas ordines diſpoſitas continet, quæ plumbatas ſeu Martiobarbulos referre poſſunt, quibus hæc legio pugnabat, & de his in Iouianis ſubſequentibus, & Scythis ſub altero Magiſtro in præſenti diſſeram.

In manu ſcriptis plumbatæ deſunt: Duorum quoque circulorum connexitas, vtriuſque Principis, ſtrictam, æternamque coniunctionem indicat. Simile emblema gerunt Lanceari j iuniores, & Solenſes Gallicani. Lanceari j dicti ſunt, quia ſariſſis id eſt haſtis more Macedonum longis, iiſque leuioribus vtebantur: De quibus Marcellinus [a] loquens de Valente cum Gothis pugnante; Ad lanceanos, inquit confugit & Martiarios. Erant in legione Lanceari j circiter M. D. CCC. quos peltatos, vel haſtatos vocatos fuiſſe diximus, vt ait Suidas. Appianus, [b] Numidas, ait, Equites, ad viginti millia, Lancearios quoque multos, elephantes 60. alios etiam habebat. item Marcellinus: [c] Iter ſuum, inquit, lancearijs, & Martiarijs, & cæteris expeditorumque præcepit. Alij ſunt Lanceari iuniores in Thraciis.

IOVIANI iuniores poſt ſeniores qui degebant in Illyrico Occidentali, lecti à Diocletiano, qui ſe Iouem cognominabat, ſunt appellati, Sozomenus [d] enim ſcribit, Iouianos & Herculianos, duas fuiſſe cohortes, ex primariis militibus conſtitutas, à Ioue, & Hercule nominatas, quæ Imperatorem proxime à tergo, præſidii cauſa ſequebantur. Idem. & Nicephorus, [e] Vetus inquit, conſuetudo erat, vt qui Iouianæ, atque Herculianæ, ita ab Ioue, & Hercule dictis Legionibus præeſſent, principem à tergo ſequerentur. Zoſimus & ipſe, [f] de Iouianis & Herculianis hæc ſcribit. Sunt, inquit, à Diocletiano & Maximiano profectæ legionum appellationes, habentium cognomina Principum illorum, quorum alter Iouis, alter Herculis cognomentum vſurpauit. His ſub Iuliano Apoſtata præfuit Valentinianus, qui poſtea imperauit. Vegetius [g] quoque ſcribit, hos cunctis prælatos Martiobarbuloſque vocatos, quòd plumbatis dictis Martiobarbulis telis ſcitè vterentur. Plumbatarum quoque, inquit, exercitatio, quos Martiobarbulos vocant, eſt tradenda iunioribus: Nam in Illyrico dudum duæ Legiones fuerunt, quæ ſena millia militum habuerunt, & quod his telis ſcienter vterentur, & fortiter, Martiobarbuli vocabantur. His longo tempore per legiones ſtrenuiſſimè conſtat omnia bella confecta, vſque adeo, vt Diocletianus & Maximianus cum ad Imperium peruenissent, pro merito virtutis hos Martiobarbulos Iouianos, atque Herculianos cenſuerint appellandos, eoſque cunctis legionibus prætuliſſe dicuntur. Quinos autem Martiobarbulos ſcutis inſertos portare conſueuerant, quos ſi opportunè milites iacerent, prope ſagittariorum ſcutati muniati videntur officium. Nam hoſtes, equoſque conſauciant, priuſquam non modo manu ad manum, ſed ad ictum miſſilium potuerit perueniri. Hæc ille: apud quem pro Iouarios, legendum Iouianos. quod nomen fuit vni legioni ex duabus, quæ in hoc genere pugnæ ſtrenuè ſe geſſerunt.

Horum inſigne erat Aquilæ apotheoſis redimiculo ſupra caput impoſito. ALes ipſa natiui coloris, alij dicunt aurei, Alciatus Flaui [h] In parma ſibrea, quæ rubro primum circulo claudebatur, inde alter ſapphirei coloris totam marginem cóplectebatur. è pectore autem aquilæ aureus ex ſtabat, vmbilicus: Hæc Pierius ex Maffæorum codice, qui parum ab impreſſo differt. Aquila Principem, qui orbem tuetur, denotat, ob id auro exornatur. Duo circuli duplicis Imperii coniunctionem, perpetuitatemque demonſtrant, colorum ſignificationes expoſuimus, quos aliquando pro arbitrio, & ad ſymbola diſtinguenda poſitos fuiſſe non inficior, ſæpe tamen appoſitè adhibiti, aliquid inſinuant. Aurum in vmbilico, aureum eius temporis ſeculū in orbe demonſtrat. Iouianorum ſeniorum legio, & ipſa palatina erat in Occidentis Imperio, cuius Marcellinus meminit.

HERCVLIANI iuniores à Maximiano vocati; qui ſe Herculem ab eius cultu nominabat. Sex. Aurelius Victor loquens de Maximiano; Huic inquit, poſtea cultu numinis Herculei cognomentum acceſſit vti Valerio Iouij. Vnde etiam, militaribus auxiliis longè in exercitu præſtantibus nomen impoſitum. Hæc victor, de Cæſaribus. Herculiani luteam Aquilam, luteo item trunco inſidentem geſtabant in parma læti ſapphirei, cuius marginem eodem colore, ſed admodum dilutiore, circulus ambibat, ita [i] Pierius: Truncus firmitatem Aquilæ, id eſt, Imperii ſignificat. In aliis Codicibus parma ruber in aliis intercurrentibus lineis viret. In meo impreſſo Aquila, luteo baculo pedibus nititur. Iouiani, & Herculiani ſub magiſtro peditum in Occidente, eadem geſtant Aquilæ inſignia. Hi in Illyrico Occidentali prius reſidebant, quorum ſæpè Marcellinus meminit.

Margin notes: [a] lib. 31. [b] in 2. de bello ciuili. [c] lib. 21. [d] lib. 6. cap. 6. [e] lib. 11. cap. 1. [f] lib. 3. [g] lib. 1. c. 18. [h] Alc. lib. 5. parerg. cap. 13.

FORTENSES à Fortia oppido Sarmatiæ Aſiaticæ denominati, alias FRETENSES ſunt dicti, Quidam Comagenos Eufratenſes eſſe putant. & prima dempta ſyllaba Fratenſes, ſeu Fretenſes appellant. Sed Marcellinus Fortenſes vocat, [k] Tricesimani, inquit, Decimanique Fortenſes.

Fortenſis etiam, eſt limes Mauritaniæ. ab his forte denominatus. In cærulei clypei vmbone, rubrum globum vinculo luteo cinctum geſtabant, qui octo acutos mucrones cæruleos emittit. In codice impreſſo, ſubtus, plures aquæ glomerantur in orbem. Marginem luteus & viridis circuli cingunt. Hoſtes in Romanum orbem duplici, vnicoque Imperio nimium irruentes confodiendos eſſe indicat, idque terra ac mari euenturum. Duo coniuncti circuli, ferè vbique, duplicis Imperii perpetuam connexam oſtendunt. Alciatus mucrones totum interpretatur, [l] quod ſymbolo impreſſi exemplaris, & aliorum, quæ vidi, non conuenit.

NERVII, propè Scythas ſunt. Marcellinus [m] eos ad Tanaim locat. Inter hos, inquit, Neruii Mediterranea incolunt loca, vicini verticibus, celſis, quos prærupros, geluque torpentes Aquilones aſtringunt.

Sed hic Galliæ Belgicæ populos Neruios intelligi arbitror, ex quibus delecta eſt hæc legio. Depictum ferè vt Fortenſes habent clypeum, exceptis quibuſdam coloribus, qui alterutros diſtinguunt. Hi enim paruum luteum vmbilicum, rubro latoque circulo incluſum, quem alius luteus cingit, in cærulea parma, vel, vt apud alios, viridi geſſent. Marginem luteus circulus ambit. In impreſſo, ſub mucronibus mare videtur. Portendunt duo circuli duo in vnum orbem Romanorum Imperia, quæ in terras, & mare extenduntur Luteus color in exteriore circulo, luteo vmbilico reſpondet. Duplex circulus luteus & viridis, qui clypeum ambiunt, duplicis Imperii connexitatis ſunt typus.

MARTIARII. iuniores, vel potius Mattiarii ſequuntur, quorum etiam infra inter auxiliares fit mentio. Zoſimus, [n] Martiarios, cohortem ſub Iuliano Apoſtata fuiſſe ſcribit. Erant ex Mattio oppido, Metropoli Cattorum, vbi hodiè eſt Marpurgum, olim Haſſia, paucis literis mutatis, antiquum ſeruans nomen. Tacitus. [o] Cattis, inquit improuiſus aduenit Cæſar incenſo Mattio (id gentis caput eſt,) aperte populatus vertit ad Rhenum. Ita etiam Marcellinus, [p] appellat, loquens de Valente, Ad lancearios, inquit confugit & Martiarios. Si legamus Martiarios à Martia legione, de qua ſupra dixi, deriuabantur. Sed teneo legendum MATTIARII.

In horum luteo clypeo rubrum pedamentum orbem cæruleum & decuſſatum, rubroque circulo cinctum ſuſtinet, in cuius ſummo, duæ dimidiæ, luteæque lunæ cornibus ſorſum verſis, crucem amplectuntur, duo vtrinque ad dexteram, & ſiniſtram erecti canes terga orbi vertunt, inuerſiſque capitibus ſe inuicem reſpiciunt. Hi referunt duos Principes Imperium orbis tenentes, & ſe reſpiciendo mutuum ſibi auxilium promittentes. Orbis Cruce diuiſus, & rubro

Margin notes: [i] li. Hieroglyph. [k] lib. 18. ſub fin. [l] li. 5. parerg. c. 13. [m] lib. 31. [n] lib. 3. [o] lib. 1. [p] lib. 31.

rubro circulo circumductus, terrarum,mariſque imperium inſinuat, quod etſi diuiſum, vnum tamen eſt & vnicum, quod globum ambiens circulus rubeus innuit. Dimidiæ Lunæ, & ipſe ſymbolum ſunt duplicis Imperij, quod etſi dimidium videtur, integrum tamen eſt permanſurum, quemadmodum luna primo viſa deſinere in orbem completur. Crux ſuperior, id Chriſti ope futurum pollicetur: Romani verò Imperij ſtabilitatem columna ſignificat. Aliàs luna cruci iuncta, Eccleſiæ Chriſti ſponſæ eſt typus. Simile emblema gerunt Martij ſeniores. Sequuntur XVIII. auxilia Palatina.

DE *XVIII. AVXILIIS PALATINIS.* Cap. *XXXIX.*

INTER legiones & auxilia, olim hoc intereſſe Veget. [a] ſcribit quod legiones ex Romanis ipſis ſcribebantur, Auxilia vero à ſociis,& fœderatis gentibus mittebantur, legionibusq. tanquam leues armaturæ adiungebantur. Sed rebus in Principem tranſlatis, etiam extraneis ex gentibus Legiones fieri cœperunt, aliquando adiutrices noncupatæ tanquam ex auxiliis completæ Quid autem inquit Vegetius, [b] inter legiones & auxilia videatur intereſſe, expediam. Auxiliares conducuntur ad prælium ex diuerſis locis, ex diuerſis moribus venientes, nec diſciplina inter ſe, nec notitia nec affectione conſentiũt. Suidas [c] vult, auxilia eſſe expeditos milites, qui nudi & inermes in prima acie collocabantur, primique cædebantur. Erat enim gregaria & ignobilis manus. Legiones verò ex decem cohortibus cõſtabant, quæ in centurias diuiſæ, ſingulæ ſuas cum ſuis cẽturionibus habebant vexilla. cohortes enim ſingulæ Dracones, vel aliud animal cum ſuis Tribunis præferebant; Vniuerſa verò legio Aquilam quæ à Præfecto, vel Comite regebatur. At Auxiliorũ vna erat multitudo, quæ ſoli Tribuno parebat, puta mille, vel plures, Alias inter hos differentias Plinius [d] tradit. Sunt adhuc inquit, aliquæ in auro non omittendæ differentiæ, Auxiliares quippe & externos torquibus aureis donauere, ciues non niſi argenteis; præterquam quod armillas ciuibus dedére, quas non habent cæteri. Iidem, quod magis miremur, coronas ex auro dedere ciuibus, Cicero cum Ciliciæ præeſſet, de Auxiliis ad Atticum ita ſcribit, Exercitum infirmum habebam, Auxilia ſane bona, ſed ea Gallatarum, Piſidarum, Lyciorum. Hæc enim ſunt noſtra robora. Probus Imperator, ſexdecim millia Tyronum Germanorum, per diuerſas prouincias ſparſit, ita vt Numeris vel Limitaneis, ſexagenos, aut quinquagenos interſereret, quæ Auxilia Barbara eſſe appellata, Vopiſcus refert. Auxilia videntur à Iuſtiniano [e] nominari optiones. à quo iubentur fœderati in priuatorum prædijs degentes. ad ſuas redire optiones, id eſt ordines ſeu auxilia, Ab optionibusque militibus denominata videntur, quos tribuni ſibi adiutores & Vicarios eligebant. vt Veget. (lib. 2. c. 7.) & Feſtus tradunt. Horũ Præfectus quandoque Tribunus, quandoque Phylarcha appellatur. [f] Procopius: [g] Nullus autem, inquit, Romanorum militum Præfectus, quos. Duces vocant. nulluſque Saracenis, qui Romanis fœderati ſunt, Præpoſitus, qui Phylarchi vocantur. Quot milites ſingula continerent Auxilia non conſtat; Vopiſcus quandoque quinquagenis, aut ſexagenis. quos Probus Numeris Limitaneis inſerebat. Auxilia conſtaſſe ſcribit. Sub Magiſtro in præſenti hæc merebant Auxilia.

[a] lib. 2. c. 8.
[b] d. cap. 8.
[c] in ver. ξένοι
[d] lib. 33. c. 2.
[e] in l. vlt. C. loc. & in Nou. 116.
[f] vt in Nou. 103.
[g] lib. 1. de bell. Perſico.

BATAVI ſeniores. ex Batauia, quam nunc Hollandiã vocant acciti, equites Batauos præſtantiſſimos inde ſumpſiſſe Auguſtũ, Dion ſcribit, ſed hæ fuere VIII. Cohortes. aut Auxilia legionis XIIII. quæ diſcordia Ducum à legione digreſſa, cõtra Vitellianos infeliciter pugnarunt. Poſteà miſſa in Britanniam in itinere Auguſtæ Taurinorum, ob odium antiquum rixati ſunt. Legio in Britanniam eſt miſſa, Batauos agmini ſuo Vitellius iunxit, mox in Germaniam ire iuſſit. [h] Velitaria auxilia Herulos, & Batauos Marcellinus [i] vocat.

[h] Tacit. 16.
[i] lib. 20. paulo poſt princip.

In parma cœrulea, globum rubrũ gerunt, pedamento eiuſdem coloris coniunctum, quem cœruleus limbus denſis orbiculis circundatus complectitur. *In* vmbone luteus globulus, acutam cuſpidem emittit vt manuſcripti clarius oſtendunt. Supra duplex dimidia, & lutea Luna, cornibus ſurſum verſis crucem lutei coloris amplectitur: Orientis Occidentiſque Imperium crucis ope, inſtar Lunæ in plenum orbem qui dimidius videtur, compleri inſinuat: ex medio globi exiens cuſpis telum Principis Rom. refert, quo tantam hoſtibus cladem minatur, vt orbem ſanguis ſic inundaturus, quod forte rubeus color quo tingitur, portendit: Cœruleum lymbum orbiculi ſtipantes, ſunt milites vndique orbem Rom. aduerſus Barbaros defendentes: vel fortè plumbatæ, quibus hæc auxilia hoſtes erant feritura, de his ſupra in lancearijs, & infra in Scythis ſub altero magiſtro Præſentali dicetur. In Madruciano videtur agger globum ſepiens. Vrſini codex pro dimidijs Lunis, duos dimidios orbes luteos habet alterum alteri incluſum; Typus eſt duplicis, ſed coniuncti & in vnum coeuntis Imperij. De dimidia luna in præcedenti dictum fuit.

BRACCATI iuniores. Notiſſimum eſt, olim Galliam Narbonenſem Braccatum vocatam, vt auctor eſt Plinius, [k] quod braccbis vteretur, vnde Braccata hæc auxilia videntur denominata. Braccas inter militares veſtes Lampridius [l] recenſet. Donauit inquit, & ocreas & braccas & calceamenta, inter militaria veſtimenta. ſed & ipſum alexandrum ſcribit, faſciis ſemper vſum fuiſſe, & braccis albis, non coccineis, vt prius ſolebant. Pomponius Mela Sarmatas totum corpus braccatos eſſe memorat. Milites Braccati, vt fluxæ fidei & mercede verſabiles à Marcellino [m] notantur Braccati inquit ſollicitantur, atque conuerſi fluxioris fidei. & vbertate mercedis ad momentum omne verſabiles.

[k] lib. 3. c. 4.
[l] in Alexand.
[m] lib. 15.

Clypeum cœruleum geſtant, in quo duplex rubra, & lutea columella, globum luteum in ſummo, manu tenendum ſuſtinet; vtrinque duo purpurei cornui, ad crucem ſupra globo infixam, & nigris lineis decuſſatam clamare videntur, qualem Conſtantino oſtenſam fuiſſe ferunt: cœruleus circulus clypei marginem circundat. Hi duo ſunt Principes, qui à Chriſto pro Romano orbe opem implorant. Crucem autem litera X, interſecant, Chriſtum in ea paſſum ſignificat cuius nominis Græcè ſcripti, prima eſt littera X. Plerumque autem ſuperiorẽ eius crucis partẽ in literam P. flectebant, vt apertius χρ expumerent, ita vt X. P & ☩ innecterentur. Purpureæ cornices, duos Principes denotant ob purpuram, & ſunt concordiæ ſymbolum. Duo enim oua cornix parit, vnde mas, & fœmina excluduntur, quorum alter ſi moriatur, ſuperſtes ſemper cœlibem vitam agit: quare hæc auis typus eſt concordiæ in Fauſtinæ nummis, in quibus huic altri inſcriptum eſt, CONCORDIA.

Manus autem orbem tenentes, firmitatem Imperii Romani portendit. At Pierius [n] loquens de ſpica, diuerſum hoc inſigne ponit: Geſtamen, ait cæruleo colore, ſub obſcuro depictum fuiſſe circulo nigro iuxta marginem circumducto, in cuius ſumma parte, ſtella depicta eſt, octo radiis, prædita, in medio orbiculus eſt, cum vmbilico, vterque coloris aurei. ab eo orbiculo vſque ad circulum, qui iuxta marginem eſt, columella ſubmiſſa coloris rubei: à lateribus columellæ, ſpicæ duæ vtrinque ſurgunt, quas auiculæ totidem, volatu ſuſpenſæ petunt, quæ affluentiam annonæ ſignificant, At in manuſcripto Vrſini, in ſummo, eſt crux purpurea, orbem purpureum in medio continens, quem tueri videtur: ipſa vero, & orbis propter Chriſti ſanguinem, ob mundum effuſum rubens; corui purpurei, id eſt, Principes,

[n] lib. 16.

vtrinque ad crucem clamant, quod ſymbolum mihi maximè placet. In Madruciano, ex globo acuta cuſpis, vt in præcedente ſymbolo, exit, & pedamentum eum ſuſtinens, aggere vtrinque, munitum videtur, Alciatus verò pro globo glandem exponit,[a] quod ab omnibus his ſymbolis longè diſtat.

SALII ſunt Germaniæ populi, vbi nunc eſt Franconia, à Sala flumine nuncupati, ex quibus hæc Auxilia ſunt contracta. Marcellinus[b] de Conſtantio loquens, Petit inquit, primos omnium Francos eos videlicet, quos conſuetudo Salios appellauit. Zoſimus[c] Saliorum, ait nationem à Francis profectam vi Saxonum ſuis ſedibus expulſam, in Batauiam veniſſe, quæ inſula cum prius Romanis in vniuerſum pareret, à Salijs eſt poſſeſſa: Sed inde eiecti, poſtmodum Romanis ſunt adiuncti: Iulianus enim Apoſtata eos legionibus Romanis adſcripſit. Alij auxiliares ſunt facti. Sunt & Salij Ligurum populi teſtante Plinio.

[a] lib. 3. parerg. c. 13.
[b] lib. 17.
[c] lib. 3.

In horum parma cœrulea, orbem luteum circulo rubro circundatum, luteus cippus ſuſtinet, marginem clypei rubeus limbus claudit, vnum eſſe orbis Romani Imperium denotat. Rubeum enim vinculum, globum cingens, purpuramque referens, imperium inſinuat. Idem exterior rubeus circulus portendit. In manuſcripto Vrſini, duo dimidij equi lutei hinc inde globum ſuſtinent, qui referunt duos dimidiati imperij Principes orbem regentes. Equum verò eſſe bellicæ virtutis typum notum eſt Virgil.[d]

Monſtrarat caput acris equi, ſic nam fore bello
Egregium, & facilem victu per ſecula gentem.

& alibi[e]

Bello armantur equi.

[d] in 1.
[e] & in 3.

Hi milites & in Occidente reperiuntur, cum ſymbolo huic ſimili.

CONSTANTINIANI è Conſtantio Magni Conſtantini filio denominati. Marcellinus,[f] Conſtantiacos vocat Legionarios ab eodem inuentos; Duas, inquit Conſtantiacas legiones, addita vna ſagittariorum cohorte[*] inuenerat apud Sirmium, vt ſpectatæ adhuc fidei per ſpeciem neceſſitatum vrgentium miſit in Gallias.

[f] lib. 21.

In parma album globum geſtant, ſupra quem cæruleus globulus faſcia rubra clauditur. Is eſt regij diadematis typus, Orientemq; & Occidentem vno Rom. cingi imperio portendit. In manuſcriptis octoni aut noueni parui orbiculi à quatuor mundi regionibus in vnum glomerati exercitus referunt, à quatuor partibus orbem Romanum aduerſus Barbaros tuentes, vel potius plumbeæ glandes, quibus hoc auxilium pugnabat inſinuantur.

MATTIACI ſeniores ex Mattio Metropoli Cattorum veniebant, vbi nunc eſt Marpurgum Haſſiæ, vt ſupra dixi, de quibus Tacitus.[g] Cæruleum clypeum geſtant, lutea cruce vſque ad marginem diuiſum, quæ cæruleum globum in medio continet, ipſe apſide lutea, & alia exteriora rubra cingitur. Hinc inde ſupra vtrumque crucis brachium, duæ aniculæ nigræ, ſeu corui cœlum ſuſpicientes clamare videntur: Aliæ duæ ſimiles infra paſcuntur. Symbolum eſt duorum Principum, qui à Domino ob merita Chriſti crucifixi pro Orbe Romano opem implorant: & quaſi illam inuenerint, infra per otium paſcuntur. Simile eſt apud Pſalmiſtam.[h] Dat eſcam pullis coruorum inuocantibus eum. Per ſeptem enim dies à matre deſtituti rore paſcuntur, donec plumis veſtiti & ab ea agniti poſtmodum aluntur. Coruos autem eſſe concordiæ typum ſupra expoſui. S. Paulinus epiſt. 12 ſcribit olim ſupra crucem rubentem duas columbas in templis depingi conſueuiſſe, quo ſymbolo ſignificabatur ſimplicibus cœlum patere, vt Epigramma cruci inſcriptum aperit.

Ardua florifera crux cingitur orbe corona
Et domini fuſo tincta cruore rubet.
Quæq; ſuper ſignum reſidens cœleſte columbæ,
Simplicibus produnt ſigna patere Dei.

Qui hic pinguntur nigri ſunt corui, non columbæ.

[g] in 1.
[h] Pſal. 147.

In Occidente hi milites ſimplicem crucem geſtant.

SAGITTARII Iuniores Gallicani. Sagittariorum tres hic ordines referuntur. Primi ſunt ſagittarij iuniores Gallicani, caſſidibus, cataphractis, gladijs, ſagittis, arcubuſq; armati, de quibus Vegetius.[i] Ex Gallijs lecti Gallicani ſunt dicti, idem ſuus quod Gallici, Vlpianus.[k] Inſtitutus in rebus Gallicanis in Gallicis hæres erit. In Illyrico quandoque Gallicani reſederunt Marcellinus.[l] Ad tutelam, inquit, Illyrici Gallicani militis validum acceſſerat robur.

[i] lib. 2. c. 15.
[k] l. ſi quis in ſum. di. §. vl. ff. de leg. 1.
[l] lib. 29.

In clypeo cœruleo rubrum globum circulo albo contentum habent, quem vtrinque aquilæ regunt, ſupra duo Imperatores viſuntur: Marginem duo circuli, interior luteus, & exterior rubeus, cingunt. Hæc Romanum orbem à Duobus Principibus concorditer defendi monent. Aquila Imperij ſymbolum eſt, circuli cum coloribus ſupra ſunt expoſiti. In manuſcripto Vrſini tabella eſt ſine Principibus, à quibus leges orbi dari portenditur.

SAGITTARII quoque ſeniores Gallicani eodem ferè modo pictum ſcutum gerunt. In hoc differunt, quod hi globulum luteum albo, & rubro circulis incluſum geſtant, quod orbem Romanum duplici imperio regi denotat. Vtrinque duæ aquilæ eundem à duobus Principibus gubernari demonſtrant. ſupra tabella rubro limbo cincta in medio album nigris notis interpunctum continens, Lex eſt vtrique orbi à duobus Principibus concorditer data. Madrucianus duos Principes includit. In Vrſini exemplari alba eſt parma, aquilis carens. Duplex circulus margini circumductus, duplicis coniuncti Imperij eſt ſymbolum In Oriente ſub Magiſtro peditum, Gallicani tres orbes diſtinctos geſtant, quorum medius, alijs eſt maior, quod idem argumentum inſinuat.

TERTII SAGITTARII Valentis, ab eo inuenti, & ipſi in parma cœrulea luteum orbem duplici vinculo rubro & luteo cinctum tenent: ſupra ſuſpenſus eſt alius dimidius orbis albus, rubro circulo clauſus, ſignificat orbem, qui ob diuiſum Imperium dimidius videtur, vnum eſſe, duplici Imperio compreſſum.

DEFENSORES oppida defendendo præcipui, ita defenſores mœnium Marcellinus appellat.[m] Quibus, inquit adire propius auſis; defenſores mœnium properarunt. Item. Defenſores niſi vigilaſſent in audaciam, ruere præcipitem. & ſæpè alibi. Conſtantinus verò Porphyrogenneta[n] dicit defenſores eos eſſe, qui currentes poſt hoſtes ſequuntur, ipſi nō currunt, ſed ordine ſimul progredientes, eos, qui hoſtes ſequebantur, excipiunt, & defendunt, ſi forte in fugā vertantur, & inde nomen habuerunt. Hi duos angues luteos, in caducei ſpeciem complicatos, capitibus ad oſculum coeuntibus, in parma cœrulea geſtabant, quam ruber ambitus latè circuibat; Iuxta marginem in medio eſt globus rubeus, columellæ luteæ præfixus, vnde & ipſi angues exire videntur, ita Pierius[o] deſcribit. Id duorum orbis Principum concordiam ſignificat, pro ſerpente enim poni Imperium, idem Pierius refert, & vetus numiſma duos habens ſimiles ſerpentes caudis complicatis, eſt typus, vnius duorum COSS. poteſtatis vnicuique Imperii, inſcriptum eſt ΔΥΝΑΡΧ ΕΞΥΠΑΤ. Β. id eſt *δυναρχία ἐξ ὑπάτων δυοῖν* id eſt duplex poteſtas ex duobus Conſulibus, quaſi hoc duplicatum Imperium ſit fortius.

[m] lib. 20.
[n] de thematib.
[o] li. 53. Hierog.

RETOBARII, in cæruleo clypeo rubrum globū luteo vinculo conſtrictū ferunt. Marginē duo circuli luteus, & exterior rubeus cingunt. Orbem Romanum vnieo & vtriuſque principis cōiuncto imperio cōtineri denotant. RVTVBARIOS legēdū cēnſeo à Rutuba fluuio Ligurum prope Albium, vt auctor eſt Plinius.[p]

[p] lib. 3. c. 5.

ANGLEVARII Defenſorum ſymbolo ſimile inſigne gerebant, nempe rubrū caduceū in cuius baculi ſummitate, alba pila erat, vnde angues prorumpebant, & ad oſculum iuxta parmæ medium deflectebantur. Parma erat ſapphirei coloris, & dilutiori, quam purpureus ambitus circuibat, vt Pierius deſcribit. Erant Angleuarij Germaniæ populi prope Rhenum, nō longè à Batauia, quos Tacitus[q] Angriuarios nominat.

[q] lib. 2. an.

Metanti,

Metaori, inquit, caſtra Cæſari, Angriuariorum defectio à tergo nunciatur; miſſus ilicò Stertinius cum equite & armatura leui, igne & cædibus perfidiam vltus eſt: Degebant vltra Albim contines Cheruſcis. Idem [a] Latus vnum Angriuarij, lato aggere extulerunt, quo à Cheruſcis dirimerentur, & poſtea, mox bellum in Angriuarios Stertino mandat. Et alibi, [b] iuxta Tenoctros, inquit Bructeri olim occurrebant, nunc Chamanos, & Angriuarios immigraſſe traditur, pulſis Bructeris.

[a] eodem lib.

[b] in lib. de mori bus Germanorũ.

HIBERI, Armeniæ populi, nunc Georgiani vocantur, Leonem luteum in parma item lutea, dextram altè tollentem, cauda in caput ſublata geſtant, quem rubeus circulus ambit. Id fortitudinis eſt inſigne, Principem hoſtes feriturum innuit. In manuſcriptis leo duplicem luteum orbiculum dorſo infixum habet, quale Thraces ſub ſequenti Magiſtro Præſentali. & inuicti, robur Principum, duos orbes id eſt Orientem Occidentemq; ſuſtinere vel tueri indicat Claudianus. Nomenque probantes Inuicti clypeoque animoſi teſte leonis. Sunt etiam Iberi Hiſpaniæ populi, de quibus poſſet intelligi.

VRSI ab Vrſa Picentinorum oppido vocari, hoc habebant inſigne: In parma lutea rubrum pedameo tum pilum luteam ſoſtinet, vnde duo dimidiati canes lutei auerſi, & latrantes committuntur, ſupra eſt luteum caput fœminæ. Hi ſunt duo Principes, qui concordi prudentia per muliebre caput demonſtrata, orbem Romanum regunt, Barbariſque, eum impetentibus allatrant. In armarijs inter vtramque Notitiam poſitis, muliebre caput, pro prouidentia depingitur. Idem plane inſigne in cœrulea parma geſtant TERVINGI ſub ſequente Magiſtro militum, in quibus Pierius, [c] pro canibus lepores nominat.

[c] lib. 13.

FELICES HONORIANI iuniores, ab Honorio vocati. Felicis titulo aliqua auxilia & legiones ſunt honeſtatæ, vt tertia quæ Felix nuncupata, in Norico Ripenſi degebat, prout in Itinerario Antonini nomine edicto legitur. Vopiſcus, [d] Recipe inquit, in fidem tuam legionem tertiam felicẽ. Claudianus. [e] Neruius Inſequitur meritus vocabula felix. Ita appellata eſt ab Auguſto hæc legio. Sed hi ab Honorio denominati, ab illa ſunt diuerſi. Auctor eſt Oroſius [f] quosdam barbaros ab Honorio in fœdus receptos & in militiam allectos Honoriacos fuiſſe vocatos, credo legendum, Honorianos.

[d] in Probo.

[e] in bello Gildo nico.

[f] lib. 7. c. 40. Aeneas Sylu. in epit. Dolendi La

In horum rubro ſcuto, vir alatus, duas dimidias lunas lutei coloris, vtraque manu ſupra caput ſuſtinet: Victoria eſt Rom. Imperium extollens, quod etſi propter duos Principes dimidiatum videtur, ob eorum concordiam in vnum plerumque coaleſcit Imperium, cuius typus eſt Dimidia luna quæ in orbem completur. In manuſcriptis, pro viro, eſt mulier alata.

VICTORES, à Victoria, vt credo, oppido in Britannia appellati Alia eſt in Hiſpania, alia in Mauritania Cæſarienſi. Victrices quæ erant in Britannia legiones vocabantur, videlicet VI. XIIII. XXIII. Dion, etiam Victricem in Britannia legionem nominat. At hæ non ſunt legiones, ſed auxilia, de quibus Marcellinus: [h] agmina duo præcedebant, quibus nomina fuere Iouij atque Victores.[i] Hos Alibi [k] Niceterios Græcè appellat.

[g] in lib. 55.

[h] lib. 26.

[i] & lib. 27.

[k] lib. 15.

In alba parma, orbem luteum, duplici vinculo, item luteo, circundatum geſtant, quẽ vallum in ſummo prominentibus orbiculis interlunatum ſepit, ſuprà rubra crux velut ſanguine Chriſti tincta eminet, cuius ope, Orbem Romanum vndique tutum eſſe ſignificatur: prominentes, enim orbiculi munitiones, orbem tuentes referunt. In Madruciano, vallum vndique acutas cuſpides emittit. Feriendi hoſtis argumentum Globus eſt mundus Rom. duplici coniunctoque Imperio rectus, qui ope Crucis ſanguine Chriſti aſperſæ, munitur. Madrucianus, duos implicitos globos cœruleo circulo, & alio maiore luteo iunctos habet, quod idem argumentum eſt, Orientem & Occidentem duplici, ſed vnô Imperio contineri.

PRIMI THEODOSIANI, hi & ſequentes à Theodoſio eorum auctore, nomen habuere. quemadmodum & Felices Theodoſiani ab eodem inuenti, qui ſub alio Magiſtro militum Præſentali merebant.

In parma lutea, orbem luteum, duobus vinculis luteo & rubeo conſtrictum ferunt, quem currens & latrans canis, dorſo ſuſtinet, ſuperne rubens Aquila alas expandit. Hi duo ſunt Principes orbem Roma. tenentes, quorum alter orbem ſuſtinens hoſtibus allatrat; Aquila, Romani Imperij ſymbolum, alterum refert, qui orbem tueri videtur. In manuſcriptis pro aquila eſt alata victoria, & bos pro cane, robur Imperij portendens.

FELICES THEODOSIANI ISAVRI, ex Iſauria lecti. Horum in parma cœrulea inſigne fuit Taurus, ad cœrulei collis radices incedens, cui altus lutei coloris mons imminet; In eius ſummo nigra aquila alas expandit. Hoc ſymbolum Iſauros milites, radices Tauri montis, per Taurum animal ſignificati, incolere indicat. Collis autem ab alto monte, qui Taurus eſt, diſtinguitur. Aquila typus eſt Romani Imperij orbem protegentis. Pierius verò [l] ita hoc emblema deſcribit, Luteus taurus, ad viridantis monticuli radices pictus, ſummo verò collis vertice dimidius inſidet Æthiops, dextra manu lorum, læua pileum prætendebat; paſſis hinc & indè manibus, indicabat in ſua manu eſſe, captiuos facere, & libertatem indulgere. Hæc Pierius. Ego illum non Æthiopem ſed vnum ex Principibus eſſe puto, qui ob dimidium Imperium, & ipſe dimidius apparet, dextra flagellum oſtendit, quo ſe Barbaros verberaturum minatur, Læua pileum tenet, populos ſe liberaturum ab eorum tyrannide promittens.

[l] lib. 40. in pileo.

ISAVRI ad mõtis Tauri radices, Ciliciæ finitimi, latrocinari conſueuerant, vt ait Leo, [m] qui de militibus loqui poteſt, etſi Accurſius & alij, latrones eſſe arbitrentur: Nam Iſauros latrocinijs infames fuiſſe Strabo [n] ſcribit: Vnde etiam diebus Paſchæ ſupplicio affici poſſunt. [o] Iſauros, ait Zoſimus, [p] alij Piſidas, alij Solymos, alij Cilices montanos vocant, qui oppida Lyciæ Pamphyliæque, vno duce ſibi conſtituto vaſtabant. Probus Imp. Iſauris latronibus domitis, iuniores militiæ adſcripſit, qui poſtea inter auxilia Palatina à Theodoſio ſunt relati, indeque felices Theodoſiani Iſauri appellati. [q]

[m] in l. vlt. C. ad leg. Iulian. de vi publ.

[n] lib. 12.

[o] l. pen. C. de fer.

[p] lib. 4.

[q] Vopiſcus in Probo.

TERTII THEODOSIANI, in rubro clypeo duos dimidios, luteosq; globos, duplici alboque cippo præfixos geſtant, qui alium cœruleum luteo circulo vinctum ſuſtinent. Marginem luteus ambit circulus: id, vt ſæpè, terræ mariſq; in Oriente & Occidente, duplex denotat Imperium, quod etſi dimidium videtur, ex typo dimidiorum globorum, vnum tamen manet. Cæterum Pierius, [r] aliud ipſis ſimbolum tradit. In parma, Inquit, eſt margo hyacinthini coloris circulo aliquantulum lato circumductus, ſub quo alter contiguus anguſtioris ſpacij, inde facies media rubra: Ab ima eius parte albus erigebatur cippus in anguſtum ſupernè deſinens, qui lunæ ſpeciem cornibus ſurſum verſis ſuſtentabat. In medio parmæ inſidebat lunæ albus identidem circulus, cuius centrum latè fuſum, nigri coloris erat, ſupra circulũ hanc albũ oſtentabatur, à medio ſurſum Æthiopa eodem modo quo ſuperior manibus exporrectis, eadem dextra loro, ſiniſtra pileo munitis. Sed in impreſſo, hæc imago non viſitur, nec in manuſcripto Vrſini. Madrucianus, nigrã victoriã alatam oſtendit.

[r] lib. 40 ſequens de pileo.

Hi ſunt milites, qui ſub primo Magiſtro Præſentali merebant, in quib. eadẽ ſymbola quinquies reperiuntur, Aquila. n. apud Iouianos & Herculianos vtroſque iuniores reperitur. Globus cuſpidib. munitus penes Neruios & Fortenſes. Lutei globi rubeis circulis incluſi penes Conſtantinos & alios. Sagittarij ſeniores & iuniores, idem, & ipſi fere ſymbolũ geſtant. Octo præterea apud hunc Magiſtrũ ſymbola ſub alio Præſentali repetuntur. Lancearij enim ſeniores ſub hoc, & iuniores ſub ſequente eodem inſigni vtuntur, &

Britones ſeniores ſub magiſtro per Illyricum; Mattiaci ſeniores ſub hoc & Conſtantiniani ſub ſequente Martiarij iuniores ſub hoc & ſeniores ſub ſequente. Hiberi ſub hoc & Thraces ſub ſequenti eodem ſymbolo ornantur. Idem in Vrſis, Tertingis, Angleuariis, Defenſoribus, & Vindicibus Primis, & Secundis Theodoſianis ſpectatur. quorum illi ſub hoc hi ſub ſequenti idem inſigne habent. Sed & Tertia Demani, & Diuitenſes Gallicani ſub Magiſtro militum per Thracias Primorum, Secundorumque Theodoſianorum ſymbola ferunt. Victores ſub hoc & Felices Arcadiani iuniores ſub ſequenti idem inſigne gerunt, quod & Martiarij, Conſtantes, & Arecotti per Illyricum ſumpſerunt. Nune de huius Magiſtri Præſentalis officio eſt dicendum.

NOTITIA.

HABET autem dignitates infra ſcriptas.

Principem Numerarios duos Commentarienſem. Primiſcrinios qui numerarii ſiunt.

Scriniarios. Exceptores, & cæteros apparitores Magiſtri militum in Præſenti quindecim.

Cod. de apparitoribus magiſtrorū militum.

DE OFFICIO MAGISTRI MILITUM IN PRÆSENTI. Cap. XL.

COMMENTARIVM.

OFFICIVM habet hic Magiſter Principem, Numerarios duos, Commentarienſem, Primiſcrinios, qui Numerarij fiunt. Hi in officio Magiſtri per Orientem, & Magiſtrorum peditum, equitumque Occidentis, & Comitum ac Ducum tam Orientis quàm Occidentis adiutores vocantur. Habet & ſcriniarios, id eſt epiſtolarum & libellorum ſcriptores & cuſtodes.[a] qui ſubadiuuæ in officiis Comitum & Ducum Occidentis appellantur. In eodem officio erant & Exceptores, qui acta militum litigantium ſcribebant & officiales cæteri quindecim. In Officio Ducum Africæ Iuſtinianus homines XL ſtatuit,[b] qui nullum gradum tenentes, erant ſimplices apparitores, ferè antebulones Magiſtrorum, de quibus ſupra diximus.

[a] l. in ſcriniis & l. ſequenti. C. de prox. ſacr. ſcrinī. lib. 12.
[b] l. 2. in Notitia. C. de off. P. P. Af.

PRINCEPS eo officio fungitur, quo alius eiuſdem nominis apud Præfectos Prætorio, cauſas enim militum coram magiſtro motas inſtruit. & exequitur. Numerarij notabant in libro, qui ſingulis diebus excubaſſent, nocte vigilias egiſſent, vel alia munia obijſſent, vt ſciri poſſet, qui iu muneribus debebant ſuccedere: Vegetius.[c] in quibuſdam, inquit, militibus notarum peritia, calculādi cōputādique vſus exigitur. Totius enim legionis ratio ſiue obſequiorū, ſiue militarium munerum, ſiue pecuniæ, quotidie adſcribitur actis. maiore propè diligentia, quam res annonaria vel ciuilis libris annotatur. Quotidianas enim in pace vigilias, item excubitorum, ſiue angarias de omnibus centuriis & contuberniis, quæ viciſſim milites faciunt. & ne quis iniuſtè prægrauetur, aut alicui præſtetur immunitas Nomina eorum, qui vices ſuas fecerunt, breuibus inferuntur.

[c] lib. 2, cap. 19.

Quando quis commeatum accepit vel quot dierum, annotetur in breuibus, tunc enim difficile commeatus dabatur, niſi iuſtiſſimis cauſis approbatis. Hæc ille, ſtipendia etiam militibus ſoluta notabant, quemadmodum Præfectorum numerarij, vectigalium, & tributorum rationes, Rationarij à Marcellino,[d] appellantur ob prædictas rationes quas ſcribebant. Interrogato, inquit Remigio etiam tum Rationario apparationis armorum Magiſtri. Et[e] alibi, Numerarij, art apparitionis magiſtri equitum, Eorum officium idem plenius[f] alibi deſcribit. Autoninus quidam, inquit, Ratiocinarius apparitor circa ratiocinia verſabatur. qui vel quarum virium milites, vbi agant, vel procinctus tempore, quos tueneutur, deſcribens, itidem armorum, & commeatuum copiæ, aliaque vſus bello futura, an abunde ſuppetant, indefeſſa ſciſcitatione percontans, Hæc ille. Numerarios Comitum rei militaris actuarios Gratianus[g] vocat. Numerarij, inquit, Comitum illuſtrium virorum, ſine actuarij, libram auri fiſci viribus ſoluant, niſi ſtatuta fuerint cuſtodita.

[d] lib. 15.
[e] lib. 19.
[f] lib. 18.
[g] in l. 3. in fi. C. de diuer. off.

Eos numeri ſeu ordinis militaris ratiocinia tractare. & illi annonam erogare Valentinianus ad Probum P. P. ſcribit[h] Actuarij, ait niſi expleto triginta dierum ſpacio pyctatia auctentica confeſtim tradiderint, ſpecies, quas ex fiſcalibus conditis diſſimulauerunt excludere, vel numero militum, cuius ratiocinia pertractant, ſuperſederint erogare, de proprijs facultatibus vel militibus ipſis, vel fiſcalibus horreis adigantur inferre. In publicis enim ciuitatum horreis ſpecies annonariæ,[i] militibus exhibendæ conſeruabantur.[k] Duobus diebus bucellatus, vt ſupra diximus, tertio panis. Alternis diebus vinum, & acetum, vno laridum, duobus caro veruecina militibus dabatur.[l] Bucellatum autem erat, quem vulgò biſcoctum appellant. Marcellinus.[m] Firmato, inquit conſilio viginti dierum, frumentum ex eo, quod erat in ædibus conditum ad vſus diuturnitatem excoctum bucellatum vocant, humeris militum impoſuit. Hæc ille. Horum Numerarij ſeu Actuarij rationes ſcribebant, capitum, id eſt, pabulorum quæ pro alimentis equorum exhibebantur[n] ſed quia annonam, & ſtipendia, quæ tempore Romanæ Reipublicæ militibus dabantur, & à Numerarius annotabantur. egregiè Polybius explicat, eius verba latinè ſubieci[o] obſonium peditos duos obolos accipiunt ſingulis diebus. Ductores ordinum duplum. Equites drachmam. Triticum datur peditibus. Attici medimni. ex tribus duæ fermè partes. Equitibus hordei ſeptem medimni ſingulis menſibus, Tritici duo, ſociis pediti æqua portio, Equiti tritici medimnus & tertia pars. Hordei medimni quinque, daturque id ſocijs muneri. Romanis tam frumenti quam veſtis, armorumque, ſi quis huiuſmodi rerum indiguerit, horum omnium quæſtor certum ordinatum precium eorum obſoniis ſubtrahit. Hæc ille.

[h] in l. actuarii. C. de eroga. mil. an.
[i] l. 1. 2. & pe. C. de nauic. ſeu nau cl. pub. ſpecies. tranſpor.
[k] l. nulli. C. de off. rector. pro-
[l] l. fortiſſimi. C. de erog. milit. anno.
[l] l. 1. C. eo. tit.
[m] lib. 17.
[n] d. l. fortiſſimi.
[o] lib. 6. de caſtrametatione Rom.

Medimnus autem atticus, inquit Suidas. pendet libras CVIII. obolus fermè VIII. noſtros quadrantes. Actuariis duplex annona, & vna capitario dabatur.[p] erat autem annona quantum homini ad victum ſufficit. capitario pabulum pro vno equo: Ammianus enim ſcribit[q] tonſorem Conſtantii Imperatoris, vicenas diurnas annonas, & totidem iumentorum pabula habuiſſe, quæ vulgo, inquit, capita dicuntur. Præter hos erant & Actuaris ciuitatum, qui eandem annonam ad milites transferendam ab horreis publicis accipiebant,[r] & hæc quoad Numerarios magiſtri militum Præſentalis nūc Commentarienſi, de quo ſupra dictum eſt, prætermiſſo, ad alios, id eſt Primiſcrinios veniendum.

[p] l. 3. C. l. de numer. lib. 12. tit. 2.
[q] lib. 22.
[r] l. actuarios. C. de numer.

PRIMISCRINIOS ſupradictis addit Notitia, qui numerarii fiunt, eos adiutorem & ſubadiuuas Cōmentarienſis & officii eſſe puto, qui delinquentes carceri mancipatos obſeruabant, vt ſupra in adiutore P. P. orientis diximus, qui enim hic & in aliorum magiſtrorum officiis primiſcrinii dicuntur, in magiſtri militum per orientem officio Adiutores vocentur, & ita

etiam

etiam in iure nominari videntur. [a] Adiutores quoque ſub adiuua Iuſtinianus officium Præf. Præt. explicans, Primiſcrinios appellat. [b] in ſcrinio, loquit. Primiſcrinij, quod eſt ſubadiuuæ, hominibus x. annonas xiij. capitationes xij. ita etiã intelligi cēſeo reſcriptum Gratiani ad Potitum Vicarium, quod[c] iubet reum ab eo apparitore vſque ad finem negocij obſeruari, cùm primum exhibitus fuit, quod ſi ſecus factum fuerit, Primiſcrinius in quinque libris auri mulctabitur. ita adiutorem appellat, cuius onus erat carceri traditos cuſtodire, itaque [d] Gratiani reſcriptum de criminoſis cuſtodiendis, non autem vt vulgò, de ciuiliter litigantibus intelligo, propter enim delinquentes exhibentur, [e] & cuſtodiæ traditi obſeruantur. [f] Primiſcrinios verò dictos, puto, quia præcipuo officij ſcrinio præerant. Quandoq. tamen Primiſcrinius officij princeps nuncupatur [g] ſed hic ab eo diſtinguuntur, vt nequeant commiſceri. Aliquando & Numerarij Primiſcrinij vocantur apud Notitiam in officio Præf. vrbis. in Occidente, ac Comitem rerum priuatarum, penes quem præter primicerios officiorum, alij omnes Primiſcrinij, appellantur, quia erant numerarij varias rationes priuatas ſcribentes, HI PRIMISCRINII NVMERARII FIVNT. inquit Notitia, quoniam numerum delinquentium, varietatem delictorum, clauſorum ordines, ætatem, ſexum, & nomina condemnatorum & abſolutorum ſcribebant quod etſi onus eſſet Commentarienſis, [h] etiam adiutor incumbebat, quod præſertim Notitiæ tempore obſeruari potuit. Non ergo intelligo primiſcrinios numerarios factos fuiſſe, quia ſi aderant numerarij, ipſi fruſtra eum locum tenuiſſent, ſed interpretor eos in delinquentium & criminum rationibus, & alijs huiuſmodi annotandis numerarij officio functos fuiſſe.

SCRINIARII ſequuntur, qui Regerendarij in officijs magiſtrorum peditum, & equitum Occidentis, ac Ducum vocantur. Eos Notitia in officio Ducis Arabiæ libellenſes interpretatur, quos in aliis Ducibus ſubſcribendarios appellat. Hic ergo ſcriniarij pro libellenſibus atque etiam epiſtolaribus accipiuntur, vt quandoque in hoc ſenſo iura vſurpant,[i] in officio quoque Proconſulis Aſiæ eos Notitia pro epiſtolaribus ſumit & à libellenſibus ſeparat. Alibi ſcriniarios generaliter omnes magiſtrorum militum apparitores Anaſtaſius Impe. appellat, quos etſi militū matriculis inſcriptos militari iuri reſtari poſſe negat. [k]

Cæteros verò apparitores XV. huius magiſtri militum ſingularios eſſe exiſtimo, quos omnes magiſtri militum habebant: Scribis vero, Ab actis, quemadmodum Comites & Duces, rei militaris carent, quia apud eos inſtrumēta aut probationes rerum actarum robur non accipiebant, ſed ab illis qui populis ius dicebant. Magiſtri militum apparitores erant veri milites, nullis officiorum conditionibus obnoxij: [l] Quibuſdam etiam priuilegijs, qui intra ſtatutum numerū erant, potiebantur. [m] Inter alia expletis militiæ ſtipendiis Tribuni prætoriani fiebant, & ab omnium iudicum iudictionibus erant immunes. [n] Principis quoque huius officii munere functus Tribunus vigilum militaris [o] efficiebatur. Eius Primates [p] nomina ex militia equeſtri mutuabantur, quæ D. Hieronymus ordine recenſet: Finge, inquit, aliquem Tribunitiæ poteſtatis ſuo vitio regradatum, per ſingula militiæ equeſtris officia, ad tyronis vocabulum deuolutum. Nunquid ex tribuno ſtatim fit tyro? Non, ſed ante Primicerius, deinde Senator, Ducenarius, Biarchus, Circitor, Eques poſtea tyro. Hæc D. Hieronymus. His etiam nominibus vocantur à Iuſtiniano, qui Primicerium pro Principe ſeu officii capite ponit. Is [q] erat vt Tribunus in ala equitum. item pro ſenatoribus Numerarios, pro Commentarienſi Ducenarium, pro Primiſcriniis Centenarios, pro Scriniariis Biarchas, pro Exceptoribus Circitores nominat. Reliquos XI. vel XV tanquam gradu carentes omittit: Erant enim ſimplices equites: Hi gradus in omnibus ſcholis reperiebantur, vt apud Conſtantinum, [r] & Theodoſium, [s] legitur. Senatores erant, qui cæteris auctoritate præſtabant, & agenda conſulebant. Ducenarii & Centenarii dicti ſunt, qui CC. ac C. equitibus in ala ſeu Cuneo imperabant, quemadmodum & in legione Biarchus annonam cuſtodiebat: Eratque vt ſignifer in legione, apud quem donatiuī militum pars ſeruabatur. Circitor circumibat vigilias. Eques gradum non habebat, tantum tyronem præcedebat, & ideo rarò nominatur. Plus autem erant Senatores, & qui Ducenariorum, Centenariorumque Biarchorum, & Circitorum nomine in officiis honeſtabantur, quandoque III. V. aut VIII. vt apud Iuſtinianum [t] legitur. Huius officii Primates codicillis à Scriniario libellorum conſcriptis, ac à Principe, & demum Magiſtro ipſo ſubſcriptis, probari oportebat. [u] Omnium enim Magiſtrorum, Ducum & Comitum militarium officia à Principe pendebant, & codicillis creabantur, quæ probatoriæ vocabantur, & in ſcrinio libellorum cum eorum nominibus & ſtipendiis conſeruabantur. [x] CCC. apparitores, qui magiſtri militum præcepta & ſententias exequebantur, coram eo tantum conueniri poterant. Cæteri apud P. P. vel P. V. vel Præſidē cogebantur reſpondere. [y] Nunc ad alium Magiſtrum militum in præſenti eſt tranſeundum.

[a] in l. 7. C. de appa. P. P.
[b] in l. 2. §. in ſcrinio primiſcrinij. C. de offi. Præfe. Præt. Afr.
[c] in l. 1. C. de ſportul.
[d] l. vlt. C. de off. Præfe. vrb. l. 4. C. de cuſto. reor.
[e] l. 1. C. de cuſt. reor. l. 1. C. de exhiben. reis.
[f] l. 4. C. de cuſto. reor.
[g] l. 3. C. de appa. P. P. ad fi. l. 3. C. de diuerſ. offic.
[h] l. pen. vel vl. C. de cuſt. reor.
[i] l. 3. C. de appa. Præfe. præt. ad fi.
[k] l. ſcriniarios. C. de milit. teſta.
[l] l. 1. & 2. C. de appar. mag. milit.
[m] l. 1. & vlt. C. eo. tit.
[n] in l. pen. C. de appar. mag. milit.
[o] in d. l. fin.
[p] in epiſt. 61. ad Pammachium.
[q] in l. 2. in Notitia. C. de off. P. P. Afric.
[r] in l. 1. C. de off. mag. offic.
[s] l. 3. C. eo. tit. & l. 1. C. de primic. ſcholar.
[t] in d. l. 2. in Notitia. C. de offi. P. P. Afric.
[u] l. vlt. c. lib. 12. verſ. offi.
[x] d. l. vlt. & §. 1. Nouel. 25.
[y] l. vlt. tit. 4. Nouel. Theod.

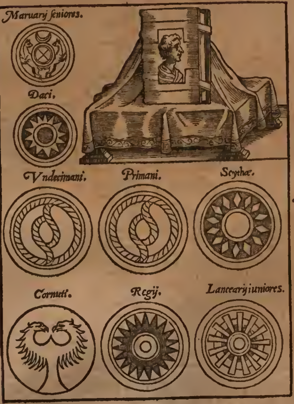
NOTI

NOTITIA

INSIGNIA VIRI

ILLVSTRIS MAGISTRI

militum in præſenti.

NOTITIA.

SVB diſpoſitione viri illuſtris, Magiſtris militum Præſentalis, Vexillationes.

Palatinæ ſex.

Comites ſeniores.
Equites Braceati iuniores.
Equites Bataui iuniores.
Comites Sagittarii Armeni.
Equites Perſæ Clibanarij.
Equites Theodoſiani ſeniores.

Vexillationes Comitatenſes VI.

Equites cataphractarij.
Equites cataphractarij Ambianenſes.
Equites ſexto Dalmatæ.
Equites ſecundi ſcutarij.
Equites ſcutarij.
Equites ſecundi Clibanarij Parthi.

Legiones Palatinæ VI.

Martiarij ſeniores.
Daci.
Scythæ.
Primani.
Vndecimani.
Lancearij iuniores.

Auxilia Palatina XVII.

Regij.
Cornuti.
Tybantes.
Conſtantiniani.
Martiarij iuniores.
Sagittarij ſeniores Orientales.
Sagittarij iuniores Orientales.
Sagittarij dominici.
Vindices.

Buccinobantes.
Falconarij.
Thraces.
Teruingi.
Felices Theodoſiani.
Felices Arcadiani iuniores.
Secundi Theodoſiani.
Quarti Theodoſiani.
Itē Pſeudocomitatenſes Auxiliarij ſagittarij.
Officium autem ſupraſcriptæ Magiſteriæ in Præſenti poteſtatis, cardinale habetur.
Habet autem dignitates infraſcriptas.
Principes duos.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Primiſcrinios, qui numerarij fiunt.
Scriniarios.
Exceptores, & cæteros apparitores Magiſtri militum in Præſenti quindecim.

DE ALIO MAGISTRO MILITVM in preſenti. Cap. XLI.

COMMENTARIVM.

SICVT duo Præfecti Prætorio initio inſtituti fuere, ita & duo magiſtri militum in præſenti, vt alter alteri poſſet reſiſtere, ſi quid contra Principem auſus eſſet moliri. Hic, de quo agimus, ſex vexillationes Palatinas, totidem Comitatenſes Legiones item ſex latinas, & auxilia Palatina XVIII. regebat, quæ palatium, & Principem tuebantur. Eadem habet inſignia, quæ alter militum Magiſter excepto libro mandatorum, in cuius rubro dorſo vnius tantum Principis vultus exprimitur, in alterius duo. In manuſcriptis liber longus cœruleo, & ſurrecto tapeto nixus, argento tegitur, aureis faſcijs in capitibus, ac medio cinctus, vt in alio Magiſtro eſt viſum. Hic ſuperiore aliquanto maior fuiſſe videtur, cuius officium cardinale i. principale, & præcipuum dicitur. Sic D. Gregorius [a] Diaconum cardinalem, vocat, qui eſt primus. Liberatus, inquit, quia diaconi fungi prohibetur officio, ſi à deceſſore tuo non eſt factus cardinalis, ordinatis à te Diaconibus, nulla debet ratione præponi. Et alibi [b] Martinum Salonæ Cardinalem, ſacerdotem creat, id eſt epiſcopum, vt ſupra alios ſacerdotes vocat. Plinius quoque octo ventos Cardinales appellat, qui ſunt principales.

[a] epiſt. 18. lib. 1.

[b] epiſt. 77. et 79. eod. lib.

Duos etiam ſui officij Principes hic magiſter habet: Superior vnum tantum in cæteris conueniunt: Omnes codicillis ſcriptis, è ſcriniarijs libellorum, & ab Imperatore, ac Magiſtro ſubſcriptis probantur.[c]

[c] l. vlt. C. de di. ne offic.

DE VI. VEXILLATIONIBVS Palatinis, alterius magiſtri militum in præſenti. Cap. XLII.

HÆ erant huius Magiſtri militum in præſenti vexillationes.

COMITES SENIORES eodem titulo honeſtati, quo & ipſi militum Præfecti, & Legionum. Hi etiam ſub magiſtro equitum in Occidente intra Italiam militabant, vbi eorum ſymbola repræſentantur, quæ hic omittuntur, ad differentiam Comitum iuniorum, qui inter Occidentis Comitatenſes recenſentur, ſeniores ſunt dicti.

BRACCATI IVNIORES. Hi in Occidente non reperiuntur, ſed tantum Braccati ſeniores.

BATAVI IVNIORES. Hi in Occidente ſunt ex ix Palatinis Vexillationibus, vbi cū ſuis ſymbolis viſuntur. Hi primum ſub C. Iulio Cæſare militarunt, poſtea ab Auguſto vocati ſub duobus vexillis manſerunt. Dion,[d] Delecti ſunt, inquit, equites externi nominati Batavi, à Batavia, quæ eſt inſula in Rheno flumine. Hi ſunt equites præſtantiſſimi, quorum certū numerū dicere non poſſum: quia nondum ſtatam formam habent, ſed Auguſtus cœpit eos cenſere, & ipſorum rationem habere ab eo tempore, quo cum parte militarunt, illoſque contra Antonium pugnaturus vocauit & retinuit. Nunc ſunt proprius globus ſeu ordo, virgamque vt Centuriones geſtant. Hæc Dion. Horum puto eſſe, quæ P. Victor in epilogo regionum vrbis duo vexilla communia appellat, his poſtea aliæ palatinæ vexillationes ſunt adiunctæ.

[d] lib. 55.

COMITES ſagittarij Armeni ex Armenia lecti, quorum magnus erat numerus, ſcribit Vopiſcus in Aureliano et DC. Armenos aſſignatos fuiſſe. M. verò Antoninus CCC Peſcenio commiſit.[e]

[e] Spartian. in Peſcennio.

EQVITES Perſæ Clibanarij.

THEODOSIANI ſeniores, de quibus ſupra dictum fuit.

DE VEXILLATIONIBVS COMITATENſibus. Cap. XLIII.

SEX aliæ vexillationes Comitatenſes appellatæ eidem magiſtro parebant, videlicet:

EQVITES CATAPHRACTARII, quorum 800. Aureliano Valerianum dediſſe apud Vopiſcum legimus.

EQVITES CATAPHRACTARII AMBIANENSES, ex Galliæ populis in Belgis prope Morinos lecti, in Occidente non ſunt.

EQVITES SEXTO DALMATÆ. Octauo Dalmatæ in Occidente reperiuntur inter Vexillationes Comitatenſes.

SECVNDI SCVTARII. iuniores in Occidente inueniuntur, Hos à ſcutarijs differre arbitror qui in ſcholis Magiſtro officiorum parebant, & quos Valentinianus regebat, cum Imperator eſt creatus, vt Marcellinus[f] refert.

[f] lib. 26.

EQVITES SCVTARII. ſunt inter Comitatenſes Occidentis. Scutariorum prima & ſecunda ſchola Magiſtro officiorum parebat. Hi forte erant ex prima ſchola, quæ infra ſub Magiſtro militum per Orientem inueniuntur.

EQVITES ſecundi Clibanarij Parthi, de quorum nominibus ſupra dixi, in Occidente non reperiuntur. Horum ſymbola neque in impreſſo neque in manuſcriptis codicibus apparent ſed multa ex his quæ ſunt in occidente, apud eiuſdem nominis numeros accipi poſſunt Nunc ad pedites & Legiones, Auxiliaque eſt veniendum.

DE VI. LEGIONIBVS PALATINIS, ſub alio magiſtro Militum in præſenti. Cap. XLIIII.

SVB eodem Magiſtro erāt ſex aliæ legiones Palatinæ appellatæ, videlicet.

MARTIARII ſeniores. Hi habebāt ferè idem inſigne, quod Martiarij iuniores, ſub præcedēte Magiſtro Præſentali. In hoc tantū differebant, q in horum clypeo orbis obliquè decuſſatus duobus

cunium

coniunctis circulis cingitur, qui duplici, iunctoque Imperio regi inſinuatur: colores etiam in aliquo variant, & nulla hic crux apparet: Duplexque luteus circulus clypei marginem ambit, eadem vtrorumque eſt ſignificatio.

DACI, ex Dacia adducti, in rubeo clypeo rubrum globum luteo circulo incluſum tenent, quem croceæ, viridesque cuſpides vndique protegunt; Luteus praſſinusque limbi marginem ambiunt Id perpetuam dupliciſque coniuncti Imperii munitionem contra hoſtes & cladem per mucrones indicat, quorum ſanguis per rubrum ſignificatus, campos inundat. Simile geſtant Regij ſub hoc Magiſtro, Neruij, & Fortenſes, ſub alio Magiſtro militum Præſentalis niſi quod horum parma rubet, & denſiores cuſpides apparent.

SCYTÆ ex Scythia nunc Tartaria dicta profecti erant ſagittarij, (Aelian. de inſtr. acieb.) In parma cœrulea rubrum globum luteo circulo cinctum ferunt quos 14. acuti rhumbi circunſtant, qui acuta ferri acie, hoſtes Rom. Orbis, vno, ſeu coniuncto Imperio recti iugulandos minantur: ego has plumbatas, ſeu martiobarbulos fuiſſe exiſtimo, quibus hæc legio pugnabat; de hoc genere telorum latè Vegetius diſſerit.[a] Innumeræ apud Eſculum propè Truentũ fluuium huiuſmodi plumbatæ hac forma oblongè reperiuntur, & quandoque literis inciſæ, quas apud me habeo. Extrema duplex circulus luteus & viridis circumdant. In manuſcripto Vrſini duplex cuſpidata corona: altera cœrulea, altera alba duos orbes tuetur.

[a] lib. 1. c. 7.

PRIMANI, ex prima legione contracti, de quibus ita Marcellinus,[b] loquens de Conſtantio, iter ſibi aperiendo ad vſque Primanorum legionem peruenit locatam in medio; Feſtus ait. Primanum eſſe primæ legionis Tribunum, qui eius tribunum deſcribit. Quinque legiones primæ ſunt appellatæ, Italica, Mineruia, Adiutrix, & Parthica, ac prima claſſica à Claudio inuenta; Ex qua harum hi ſint contracti, non conſtat.

[b] lib. 16.

In eorum luteo clypeo rubeus orbis, duobus contortis, rubeoalbisque funibus arctè conſtringitur, qui latius extenſus album exteriorem maioremque globum, partim cœruleum, partim luteum complectitur. Orientalis Occidentaliſque Imperij arctam coniunctionem, & vnitatem indicat, non ſecus ac ſi craſſo arctoque fune colligata eſſent. Ex Eccleſiaſt.[c] id ſumptum videtur: Funis, inquit, triplici nexu contextus, haud quaquam facile perfringitur Primus globus orbem Rom. duplici connexoque Imperio, non ſecus ac pluribus filis funeis cõnectitur, regi inſinuat. Alius maior orbis, coloribus diſtinctus & ipſe portendit orbem Rom. etſi diuiſum, vno arctoque Imperio coniungi. Rubeus color in funibus purpuram referens, Imperij eſt proprius. Duobus quoque circulis, luteo & rubro clypeus cinctus; duo orbis diuiſa imperia in vnum coire ſignificat.

[c] cap. 4.

VNDECIMANI ex vndecima legione conflati, idem tenent inſigne XI. legio, Claudia, Pia, Felix eſt cognominata, quia à Claudio, Camillo contra eum conſpirante, non defecit. Hæc & veterana legio, pro Othone aduerſus Vitellium ſtetit.[d]

[d] Tacit. lib. 18.

LANCEARII iuniores ferè idem ſymbolum quod ſeniores ſub alio Magiſtro militum Præſentali geſtabant. Nempe in medio albæ parmæ, globulum luteum, rubro luteoque circulis cinctum præferebant, quem 13. ſtipites ſeu trabes rubeæ vndique firmabant. Rom. orbem duplici coniunctoque Imperio adminiſtratum, aduerſus vim hoſtium munitum eſſe indicant. Aquæ ſubtus inundant, quæ eandem in maris Imperio coniunctionem eſſe oſtendunt. Marginem cingunt circuli luteus & cœruleus, qui & ipſi, duplicis Imperij perpetuitatis ſunt ſymbolum.

DE XVIII. AVXILIIS PALATINIS alterius Magiſtri militum Præſentalis. Cap. XLV.

PRÆTER ſex Legiones Palatinas XVIII. Auxilia hic Magiſter militum regebat, quæ erant.

REGII Hyperboreorum Sarmatarum, auctore Ptolemæo, ſunt populi Græce Baſilici dicti. Rubeo in clypeo, album orbem, cæruleo alboque circulis, incluſum geſtabãt; Hos rubens corona, denſis cuſpidib. armata, vndas ſupernatans munit, quemadmodum in Dacis eſt dictum. In Codice Vrſini cuſpides, & medius circulus ſunt cœrulei.

CORNVTI, ex oppido Illyrici Cornuto contracti. In fabricis enim Illyrici Notitia Cornutenſem ſcutariam nominat, à loco Cornuti dictam. Horum inſigne ita Pierius[e] deſcribit: Cornutorum geſtamen erat parma lutea, ſed nigro circulo aliquantulum interius circumducto, in cuius medio, angues rubri duo, non è baculo, ſed velut è cippo quodam identidem rubro emiſſi, ad oſculum incuruabantur: in cippi medio ancile paruum erat colore perpictum luteo, duabus in medio lineis nigris, à dextra ad læuam in parallelum diſſecantibus, in ſuperiore eius parte T. curionis ſignum notatum erat, Ita Pierius Ancile cum lineis, & T. impreſſo non apparet. In manuſcripto Vrſini, quod Pierius ancile eſſe putat, eſt typus penè huiuſmodi quo orbis Romani diuiſionẽ, ſed vnum permanſiſſe Imperiũ, indicari puto, vt vbique ferè ſignificatur. In Madiuciano eſt albus globus Principibus rectus, Literam verò T. Centurionis notam eſſe non arbitror, potius enim Tribunum denotaret, quem Præfectum Cornuti habebant. Marcellinus, Velites, inquit, cum Raynobaudo Cornutorum Tribuno miſit.[f] Illud itaque ſanctiſſimæ Crucis ſignum eſſe cenſeo, ſub cuius præſidio tutum Romanum viuebat Imperium, vt in Mattiarijs iunioribus, & Batauis ſenioribus eſt viſum. Per angues ad oſculum inflexos ſumma duorum Principum concordia denotatur. Nigra linea quandam quidem diuiſionem, ſed firmitatem Rom. Imperij ſignificat. Colores enim alij, ex vno in alium tranſeunt, obſcurioriſque corporis admixtione denſiores fiunt, at vbi ad nigriorem peruentum eſt, ibi color conſiſtit, vt Pierius[g] etiam mouet. Alciatus pro anguibus duo cornua ponit.[h] Cornutorum ſæpe Marcellinus meminit,[i] quos fluxioris fidei, & vbertate mercedis ad momentum omne verſabilẽs fuiſſe ſcribit. Idem[k] Cornuti, ait, & Braccati diuturno præliorum vſu firmati excipiunt eos, id eſt elephantes. In Occidente ſeniores, & iuniores Cornuti, inter Auxilia Palatina merent.

[e] lib. 15.

[f] lib. 16.

[g] lib. 5. Panerg. cap. 13

[h] lib. 21.

[i] in lib. 15.

[k] lib. 16.

TVBANTES ex Germania collecti. Cornelius Tacit.[l] Exciuit, inquit, ea cædes Bructeros, Tubantes, Vſipetes; & alibi.[m] Chamauorum quondam, ea arua mox Tubantum, & poſt Vſipiorum fuere, & poſtea ſola Anſibariorum gens terra ad Vſipios, & Tubantes conceſſit. Hi etiam in Occidente militabant. In rubra parma globum luteum cippo cæruleo præfixum geſtabant, ad ſtabilitatem Rom. Imperij denotandam. In ſummo verò parmæ erat cærulea tabella, qua lex à Principe, orbi, velut eius domino data altè ſpectatur. In manuſcriptis pro tabella eſt dimidius orbis cœruleus ſupra luteum, qui alij iunctus, plenum orbem Romanum efficit, qui dimidiatus à duobus Principibus regitur.

[l] lib. 1. annal.

[m] lib. 13.

CONSTANTINIANI à Magno Conſtantino dicti, eadem habent inſignia, quæ & Mattiaci ſeniores, ſub alio Magiſtro Præſentali, coloribus tantũ differunt. Hi enim orbem album, duobus rubro luteoque vinculis conſtrictum tenent, forte vt alterutri diſtinguerentur, In manuſcriptis, globus duabus nigris

nigris lineis eſt decuſſatus. In Codice Vrſini, cornu ſunt lutei, in Madruciano albi, in meo vtrobique nigri apparent.

a Pierius, lib. 31.

MATTIACI iuniores in vmbone cœrulei clypei album globum, duobus circulis, rubro, & albo clauſum præferunt, ſupra ſunt duorum Principum imagines, à duobus angelis, ſeu geniis alte ſublatæ: Typi ſunt victoriæ eos extollentis, ſiquidem alæ gloriam, victoriamque altè volantem ſignificant.[a] In Vrſini codice id deeſt, ſed globulum quinque circuli, niger, albus cœruleus, rubeus, & luteus, circumplectuntur, Romanum orbem quinquies coniunctum, munitumque portendit codex impreſſus habet, Mattiarij, ſed alij Mattiaci, de quibus ſupra.

b lib. 40. *c eod. lib.*

SAGITTARII ſeniores Orientales, dicti ad eorum, qui ſunt in Occidente, differentiam: ſagittarios ex Oriente Herodianus in 8. in prin. appellat. Horum inſigne ita deſcribit Pierius.[b] equi duo dimidiati coloris lutei in cœruleo clypeo, quem rubeus circulus ambibat, auerſi proſilientes à centro, quod luteum, in medio rubeæ peltæ, pro vmbilico, appoſitum erat, ita vt ab ipſa pelta, trames coloris eiuſdem ad rubrum vſque ambitum protenderetur, eius ordinis erat inſigne, qui ſagittarij ſeniores Orientales vocabantur. Hæc ille. Duo dimidij equi, duo ſunt Principes dimidium in orbe Romano, Imperio tenentes. Hi velut contra diuerſos hoſtes, alter ab Oriente, alter ab Occidente Imperium faciunt. Victoriā verò auerſi equi ſignificant, vt Pierius[c] cenſet. Pelta autem orbem incluſum à Principibus defendi indicat. In impreſſo à duplici columna rubea, duplex pelta regitur, quod à duobus Principibus orbem Romanum limo robore defendi inſinuat; Marginem faſcia rubens cingit.

d in Maximino. *e in Aureliano.*

SAGITTARII iuniores Orientales poſt ſupradictos lecti, & in Oriente degentes. In parma alba globum, vt Mattiaci iuniores, luteum, albo luteoque circulis cinctum tenent. Superne duo viri, id eſt Principes in tabella ſunt depicti, qui ſe reſpicientes dextras, typum concordiæ eleuant, velut mutuum ſibi auxilium pollicentes. Extrema albus & rubeus circuli ambiunt. Referunt duos animis vinctos Principes orbem duplici coniunctoque Imperio regentes. In Vrſini codice tabella ſine Principibus in parma rubea viſitur. Eam albam habet Madrucianus. De Auxiliis Sagittariorum, Capitolinus[d] ita ſcribit: Orientalia ſecum trahebat auxilia, quia nulli magis contra Germanos, quam expediti ſagittarij valent. Reperiuntur Armeni inter ſagittarios militaſſe, qui & ipſi ſunt Orientales, & Iturei, quorum non magnus erat numerus. Vopiſcus.[e] in tua poteſtate erit, militiæ magiſterium. habes ſagittarios. Itureos CCC. Armenios DC. de his ſupradictum fuit.

SAGITTARII Dominici, credo legendum Domanici, à Domano oppido Armeniæ, vel Arabiæ Felicis. Vtrobiq; enim huius nominis Ciuitas reperitur.

In clypeo cœruleo luteum orbem, rubro circulo incluſum geſtant: ſuperne duo genii mulieris caput ſuſtinent, quod Principum prouidentiam referre ſupra dixi, ab eorum geniis rectam. Manuſcripti coloribus variant.

f lib. 15.

VINDICES à C. Iulio Vindice forte dicti, qui in Galliis Prætor primus à Nerone defecit; Gallus fuit, inquit Dion, ex regia ſtirpe, & patre Senatore deſcendens, Vir magnis viribus corporis, ac multa præditus prouidentia, peritus rei militaris, & ad omne præclarum facinus audax. Hæc ille, pars eius militum Vindices appellati, diu id nomen retinuiſſe videntur. Puto tamen à vindicando hos dictos, ſicut Defenſores à defendendo. Et idem fere vtrique geſtant inſigne, quod ita Pierius[f] deſcribit, Iis proximi erant, & ordine, & præfectura vocati Vindices qui cœruleas, Mori inſtar, colubres in caducei morem flexas pro inſigni habebant; Parma tota lutea, vbi angues pedamento committebantur applicitu, coaliti que. Aureus erat vmbilicus. Ad concordiam Principum orbis Romani, & vtriuſque firmitatemque pertinet hoc inſigne, ſimile eſt Defenſorum atterius Magiſtri militum Præſentalis: ſed horum clypeus limbo caret. In Madruciano ſupra anguium capita loreum modo eſt coniunctū, Quod arctam vtriuſque Principis coniunctionem inſinuat, elegans eſt ænigma, figuraque nodi eſt huiuſmodi.

g lib. 26.

BVCCINOBANTES ſunt Alemani iuxta Moguntiacum, Ammianus[g] loquens de Valentiniano In Macrianiari, inquit, locum Buccinobantibus, quæ contra Moguntiacum gens eſt, Alemanorum Fraomarium ordinauit. Horum parma rubra, globum luteum duobus circulis cœruleo & luteo circundatum præfert: Orbem Romanum duplici iunctoque Imperio rectum portendit. Duplex item circulus, albus & rutulus marginem cingunt, qui idem ſignificant.

h lib. 15.

FALCONARII à Falconara fluuio Siciliæ appellati: Horum, inquit Pierius,[h] geſtamen erat, in parma tota purpurea, angues duo cœrulei coloris, tamen dilutioris, binæ vtrinque aures acutæ, longeque ſurrectæ. Hi non baculo, ſed lato cuidam pedamento committebantur, (liceat ita columellam appellare) quæ ſuſtinebat angues, vnde mox in ſuperiorem caducei partem curuabantur fulcrum illud lato ſatis ſpacio binas hinc inde plicas acutis angulis porrigebat. Medium huius ſpacij vmbilicus aureus occupabat: Qui id præferebant, milites Falconarij vocabantur. Hactenus Pierius. Hoc ſignum concordiam duorum imperantium denotat, quæ per angues repræſentatur; Aureus vmbilicus typus eſt nobis aurei ſæculi à Principum coniunctione producti. Meus codex Cæruleam parmam oſtēdit, & inter medias vtriuſque anguis ſquammas luteus orbis, luteo circulo cinctus clauditur. Idem ferè geſtamen erat Cornutorum ſub hoc Magiſtro.

THRACES in clypeo cœruleo, luteum leonem, elato ſiniſtro pede, & cauda erecta, Principis hoſtes ferituri argumentum habebant, velut Iberi ſub præcedente Magiſtro. Fortitudinem etiam hoc animal refert. In manuſcriptis vtrobique Leo in dorſo globum luteum gerit, orbis eſt, quem ſuis viribus Romanus Princeps ſuſtinet.

i lib. 13,

TERVINGI, vel, vt legit Pierius, Toruingi, forte Turingi, aut Trugi, ab his Germaniæ populis collecti, quorum inſigne, idem Pierius,[i] ita deſcribit; obſerues alicubi duos dimidios lepores, coloris lutei in puniceа parma, cuius medium rubra occupat columella, ſupra quam pila lutea, faciem inſignem humanam coloris identidem lutei ſuſtinet. Lepus ſignificat vigilantiam, ſiquidem hoc animal eſt vigilantiſſimum, quod oculos inter dormiendum apertos tenet, Vnde in prouerbium abiit, Leporinus ſomnus. Hi ergo duo Orientis, & Occidentis vigilantes Principes referunt. Caput verò humanum, eorum prudentiam cum vigilantia coniunctam. In ſimili Vrſorum ſymbolo, canes pro leporibus ſunt depicti.

k lib. 44.

FELICES THEODOSIANI, in cœrulea parma duplicem luteum globum rubro pedamento præfixum habent, quos Sol radiis illuſtrat; Orientis Occidentiſque velut gemini orbis, vnum Imperium repræſentatur, quem Imperatorum circumfuſa virtus illuſtrat, per Solem ſignificata, vt Pierius[k] explicat. Sed melius ad Diuini numinis auxilium refertur. In Vrſini Codice Luna Soli coniuncta orbem reſpiciens Principis prouidentiam Diuino numini afflatam inſinuans. Luna pro Eccleſia ſolet poni, Sol pro Chriſto eam illuſtrante.

FELICES Arcadiani iuniores, poſt alios Arcadianos ab Arcadio inuenti, in clypeo purpureo album globum cœruleo & luteo circulis cinctum geſtant. Hos vallum cœruleum roſtris in ſummo prominentibus interlunarum vndique munit: Id Roman. orbem duplici Imperio rectum, ab omni parte ita munitum eſſe Innuit, vt cladem hoſtibus minetur. Simile eſt ſymbolum Victorum ſub præcedenti Magiſtro, & Mattiariorum Conſtantum, at-

que

que Attecotorum ſub Magiſtro militum per Illyricum.

SECVNDANI THEODOSIANI poſt primos à Theodoſio inſtituti eo iotigni honeſtantur, quod Pierius [a] ita deſcribit Luteus equus erat in imo parmæ ferrugineæ coloratioris, cuius vmbilicus albus rubro continebatur circulo, quem alter coloris lutei circumibat, Hactenus ille. Hoc animal Principis ferocitatem oſtendit, qui ſupra dorſum orbem duplici iunctoque Imperio vnitum ſuſtinet. In alus codicibus, ooo equus, ſed felis videtur depictus, in parma Primorum Theodoſianorum, qui ſimili ſymbolo vtuntur, vt canis. Primos autem & alios ſecuodos Theodoſian os, Iſauros, ſub alio Magiſtro militum præſens Notioa recenſuit.

a lib. 44.

QVARTI THEODOSIANI quarto loco ab illo Principe inſtituti, cœruleum clypeum nigris lineis decuſſatum geſtaot, quo typo Imperiom, etſi ex facie diuiſum, vnitum tamen intelligi volunt. Poſſunt & qoarti Theodoſiani pro quarta eorum ſchola accipi, vt ſupra de 3. & 4. Dalmatis eſt dictum.

PSEVDOCOMITATENSES auxiliares ſagittarij prædictis adiuoguntur, quos per errorem his additos fuiſſe exiſtimo, eſſent enim XVIII. auxilia, quæ Notitia XVII. tantum propoſuit. Deinde hi io maouſcriptis non leguntur, oec vlla eorum apparent inſignia, quare videntur expungendi. In manuſcriptis verò duplicatum inſigne Quartorum Theodoſianorum reperitur, qood & Felicibus Arcadianis Iuoioribus adſcribitur, qui & ipſi hic per errorem bis ſcribuntur. Forte felices Theodoſiani ſeniores, & Felices Honoriani ſeniores, qui ſub ſequente Magiſtro per orientem inter vltimos X. Vexillationum Comitatenſium, cum ſuis ſymbolis recenſentur, hic ſunt reponendi, ibi eoim vltra numerum illorum Equitum abundant, oec Equites eſſe poſſuot, qoorum nulla io Oriente apparent inſignia, quæ ipſis ſolis attribuuntur. Quare loco Pſeudocomitatenſium ſi prædicti hic ponantur XIX. huius Magiſtri erunt Auxilia. Pſeudocomitatenſes autem illos appellatos fuiſſe cenſeo, cui ooo veri ſont Comitatenſes, ſed ipſos tamen imitantur, de quibus ſuo loco dicetur. Hæc de Magiſtris militum in præſenti; Nunc ad alios per prouincias Magiſtros eſt veniendum, ideſt ad alium, qui Orientem tuebatur.

DE MAGISTRO MILITVM PER Orientem Cap. XLVI.

AD comprimendos hoſtium impetus, & ſubditorũ tomultus, in tribos Orientalis Imperij tractibus totidem cum pluribus copijs Magiſtri militum locati erant, quos ouoe generales exercitus vocant Vnus per Orieotẽ, alius per Illyricum, tertius per Thracias, ſed Limitaneis Ducibus, aut Comitibus caſtrorum etſi eorum copijs vtebantur, non imperabant. Leo, & Zeno ad Ioannem Magiſtrum officiorum; [b] Duces, inquiunt, eorum apparitores, nec noo limitaneos, caſtrorumqoe præpoſitos tantummodo ex ſublimis iudicij tui ſenteotia conueniri, nec alijs ſubiacere iudicibus præcipimus: Noſter autẽ Magiſter per Orientem io quatuor eius diœceſibus diſpoſitas copias habebat, nempe Oriente, Aſiana, Pontica & Ægypto: Nam etſi Præfectus Prætorio Orientis, etiã Thracijs præeſſet: hæ propter ingruentem hoſtium multitudioem proprium magiſtrum obtinoerent, & pro duobus Orientalis Imperii præfectis, tres in Orientis prouincijs præfati magiſtri ſunt inſtituti. ioter alios Magiſtrum militom per Orientem, tanquã cæteris digniorem Notitia præmiſit. Huic alium poſtea Iuſtinianus addidit. Victo enim, per Beliſarium Ducem, Rege Perſarum, ac pace cum illo ioita, in vtraque Armenia, & Põto Polemoniaco Zetam Magiſtrum militum cum legionibus & auxilijs conſtituit, [c] quem Armeniam magnam interiorem onncupatam, vltra Euphratem inter Taurum & Antitaurum tueri ioſſit, videlicet Anzatenos, Aſtianeos, Amitenos, Pontum Polemoniacum, Zophauenos, ſeu Sophenos, Balabitenos, vt traditur. [d] In reformatione quatuot Præſidom Armeniæ, quæ erant loca propè limites, in quibus Magiſter excubabat.

b l. viros, C. de diuer. offic. lib. 12.

c l. vlt. C. de offi mag. milit.

d in Nouel. 31.

NOTI

NOTITIA

INSIGNIA VIRI

ILLVSTRIS MAGISTRI

militum per Orientem.

NOTITIA.

SVB diſpoſitione viri illuſtris Magiſtri Militum per Orientem.

Vexillationes Comitatenſes. X.

Comites cataphractarij.
Bucellarij iuniores.
Equites armigeri ſeniores Orientales.
Equites tertio Dalmatæ.
Equites primi ſcutarij Orientales.
Equites ſecundi Stableſiani.
Equites tertij Stableſiani.
Equites promoti Clibanarij.
Equites quarti Clibanarij Parthi.
Equites primi ſagittarij.
Cuneus equitum ſecũdorum Clibanariorum Palmerinorum.
Felices Arcadiani ſeniores.
Felices Honoriani ſeniores.

Legiones Comitatenſes. IX.

Quinta Macedonica.
Martenſes ſeniores.
Septima Gemina.
Decima Gemina.
Baliſtarij ſeniores.
Prima Flauia Conſtantia.
Secunda Flauia Conſtantia Thebæorum.
Secunda Felix Valentis Thebæorum.
Prima Flauia Theodoſiana.

Pſeudocomitatenſes. X.

Prima Armeniaca.
Secunda Armeniaca.
Fortenſes auxiliarij.
Funditores.
Prima Italica.
Quarta Italica.

Sexta Parthica.
Prima Iſauria ſagittaria.
Baliſtarij Theodoſiaci.
Tranſtigritani.
Officium autem Magiſteriæ per Orientē poteſtatis cardinale habetur.
Habet autem dignitates infra ſcriptas.
Principem.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Scriniarios.
Menſores.
Exceptores,& cęteros apparitores (poſtea ſequitur)

Magiſtri militum per Orientem.
XXV.

COMMENTARIVM.

MAGISTER militum per Orientem inſignia habet, vt ſecundus Magiſter Præſentalis, & ferè idem officium, & ipſum cardinare, id eſt præcipuum vocatat, videlicet, Principem, Numerarios duos, Commentarienſem, Adiutorem, Scriniarios, Menſores, Exceptores,& cœteros apparitores XXV. Menſores ſeu Metatores, inquit, Vegetius [a] in caſtris ad Podiſmum dimetiuntur loca, in quibus tentoria milites figunt, vel hoſpitia in ciuitatibus præſtant, venientem enim exercitum præcedebant, & in vrbibus, oppidis, ac villis domus notabant, in quibus quique milites hoſpitarentur: Vulgus Italicum Forerios appellat. Valentinianus,[b] Si quis inquit, metatorum noſtrorum manum, qua deputatas ſingulis domos notant, & poſtibus hoſpitaturi nomen adſcribunt, delere non dubitauerit, ad inſtar falſi reus teneretur. Hactenus ille. Tertia verò ædium pars militibus dabatur, duas ſibi dominus retinebat. Sed illuſtribus perſonis, veluti ipſi Magiſtro dimidia [c] aſſignabatur. Arcadius & Honorius. In tres, inquiunt, domus diuiſa partes, primam eligendi dominus habeat facultatem, ſecundam hoſpes, qua voluerit, exequatur, tertia domino relinquenda. Ergaſteria ab hoc onere erant immunia: [d] Nihil verò ipſi præter ſolum hoſpitium quicquam aliud præſtabatur: Vegetius [f] tamen à menſoribus metatores ſeparat. Sunt, ait metatores, qui præcedentes locum eligunt in caſtris. Hi ſub aliis militum Magiſtris neque in Oriente neque in Occidente reperiuntur, Habebat Magiſter militum per Orientem & alios apparitores XXV. Alii verò XV forte ſtipatores, aut ad diuerſa munera obeunda paratos: In Notitia legitur exceptores, & alios apparitores. Magiſtri militum XXV ſed hæc verba præcedentibus ſunt coniungenda hoc modo: & alios Apparitores magiſtri militum XXV. Principatus munere in hoc officio functi. Tribuni militum fiebant Numerarij, & ipſi inter Tribunos Prætorianos, ſeu Principis ſtipatores recipiebantur: Nullus[g] que eorum ad perſonalia munera à magiſtratu adſtringi poterat. Omnes codicillis & ſcriniarijs libellorum ſcriptis, & ab ipſo Principe, & Magiſtro ſubſcriptis probari oportet. [h] Sub hoc Magiſtro militum erant Vexillationes Comitatenſes X. Legiones Comitatenſes IX. Pſeudocomitatenſes X.

[a] lib. 2. cap. 7.
[b] in l. 1. C. de metat. lib. 12.
[c] in l. 2. C. eo. tit.
[d] d. l. 2. 3. & 4. C. eod. tit.
[e] l. deuotum. C. eod. tit.
[f] lib. 2. c. 3.
[g] l. pen. C. de appar. magiſt. militum.
[h] l. vlt. C. de diuerſ. offic. lib. 12.

DE VEXILLATIONIBVS Comitatenſibus X. ſub Magiſtro militum per Orientem.
Cap. XLVII.

VEXILLATIONES Comitatenſes ſub Magiſtro militum per Orientem, hæ recenſentur.

COMITES cataphractarij Hi equites fortè erant tertij ordinis, Comites & perfectiſſimi.

BVCCELARII iuniores, id eſt poſt ſeniores creati: Erāt ait Suidas, Gallogræci ſiue Galatæ, Buccellarij, inquit, Gallogræci nominantur. & eorum regio Gallogræcia, vnde hi equites erant contracti. Leo & Anthemius [i] præcipiunt, ne quis Buccellarios in ſuis alat prædiis, neque Iſauros, vel ad perpetrētaciendos alios vel ne à militia quemquam auocet. Quid ſimile conſtituit Iuſtinianus de militibus,[k] ne quis eos in ſuis teneat prædiis vel ædibus, ex quo à munere militiæ auocentur. Etymologia Buccellarii data ab Accurſio [l] ridicula. Cedrenus [m] Buccellarium regionem ſæpe nominat. Pruſianus, inquit, pro monacho traditur, eiuſque mater ex Mantinæ monaſterio, quod eſt in Buccellario, in Thraciam transfertur. Idem, [n] Hiatus, ait, in Buccellariis terræ motum ſubſecutus eſt & quinque integra abſorpſit oppidula. & alibi [o] Maoem Præfectum in Buccellarium miſſum ab eo fuiſſe ſcribit. Conſtantinus Porphyrogenneta [p] inter Iſauriam & Cappadociam Buccellarium locat, Deſcribens enim Anatoliam, habet, inquit, à ſiniſtra partes quaſdam Buccellarij, & initium Cappadociæ: Ad dextram autem Iſauriam. vnde verò locus Buccellarium ſit vocatus, idem infra aperit. [q] Thema, inquit, Bucellariorum non à loco aliquo appellationem accipit, neque à gente aliqua, quæ ita vocaretur, ſed quod militum aſſeclæ eſſent, & commeatum ejus veherent; Buccellarius enim Latina lingua vocatur is, qui rei panariæ cuſtodiam gerit, vt milites expediti, & ab omni onere liberi ad bellum eſſent. Buccellus enim vocatur cibarium, circularem figuram præ ſe ferens, cellarius autem cuſtos panis: proprio vero & Græcanico nomine hi Maryandeni vocantur: cognominati etiam Galatæ. Hæc ille.

EQVITES ARMIGERI ſeniores Orientales, ad differentiam Armigerorum ſeniorum Comitatenſium, qui ſunt in Occidente: Quemadmodum Ferentarii armaturæ pedites vocantur, vt ait Vegetius. [r] ita hi à grauibus armis armigeri ſunt dicti, ſub Comite Ægypti & Duce Scythiæ in limitibus excubabant, vt infra dicetur.

EQVITES TERTIO DALMATÆ, Iuſtiniano imperante in Phœnicia Libani degebant, quos ipſe eius prouinciæ Moderatori commiſit. [s] Dalmatæ etiam ſunt in Occidente, de his ſupra.

EQVITES PRIMI SCVTARII Orientales ſub Comite Aegypti, & Duce Mœſiæ primæ militabant, fortè erat vna ex XI. ſcholis ſub Magiſtro officiorum, & ſchola prima.

EQVITES SECVNDI STABLESIANI: horum pars Peluſium incolebat, ſub Comite rei militaris per Aegyptum, & Duci Mœſiæ parebant.

EQVITES TERTII STABLESIANI, ſtableſiani Africani, & Italicani in Occidente ſub Magiſtro equitum reperiuntur, qui horum pars eſſe poſſent.

EQVITES PROMOTI CLIBANARII.

EQVITES QVARTI CLIBANARII PARTHI.

EQVITES PRIMI SAGITTARII, hi ſunt etiam in Occidente,

[i] in l. vlt. C. de re publ.
[k] in Nouel. 116.
[l] in d. l. vlt.
[m] in Romano Argyro.
[n] in Michaële Paphlagone.
[o] in Conſtantino Cophorymo.
[p] de thematib.
[q] themat. 6.
[r] lib. 2. cap. 15.
[s] §. 1. & 2. edicto 8.

CVNEVS EQVITVM SECVNDORVM CLIBANARIORVM PALMIRENORVM: Non longe ab Euphrate diſtat Palmyra, vaſtaſque circum habet ſolitudines, vt ait Plinius, [a] ſed ipſa nobilis ſitu, & diuitiis ſui ſoli, & aquis amœnis. Fatalis vrbis Romanis, vltra eam enim nunquam Imperium proferre potuerunt, Hebraicè Tamor dicta, & à Salomone Rege condita, colonia Romanorum fuit. [b] Ab Adriano inſtaurata, & ob id Hadrianopolis vocata, ait Stephanus de Vrbibus. Hic Cuneus extra numerum eſt Vexillationum Comitatenſium, quæ ſunt X. & cum hoc eſſent XI. Sed neque ſequentes duo numeri.

[a] lib. 5. cap. 25.

[b] l. 1. ff. de cenſ.

FELICES ARCADIANI, ET HONORIANI cum his poſſunt commiſceri, quia non X. verum XIII. eſſent Vexillationes: Deinde habent ſymbola, quæ in Equitum Vexillationibus in Oriente, nulla apparent. Vnde credo eos præcedentis Magiſtri auxilijs adſcribendos, quorum muneribus, & dignitata turbata fuiſſe vidimus. Eorum tamen inſignia hic interpretabimur, ne à veſtigiis huius Notitiæ diſcedamus. Ergo.

FELICES ARCADIANI Seniores in albo clypeo, globum luteum habent, cippo cœruleo præfixum, quem latus cœruleus circulos claudit, à rubro fune circumflexo arctè conſtrictus; Extrema rubeus circulus ambit; funis color Principis purpuræ reſpondens, Orientis, Occidentiſque Imperia, arctè perpetuo connexa eſſe ſignificat. Manuſcripti coloribus variant: De hoc ſymbolo in Vndecimanorum & Primanorum inſigni ſub præcedente Magiſtro præſentali eſt dictum. Hi ab Arcadio ſunt inſtituti Cedrenus [c] de eo loquens, Proprium, inquit, numerum Conſtantinopoli inſtituit, quos Arcadianos appellanit.

[c] in vod.

FELICES HONORIANI Seniores in albo ſcuto geſtabant luteam tabulam quadratam, lateribus introrſum curuatis, quam ſupra & infra in medio ſinguli lutei globi comprimunt: Hos columella inferiori globo ſuffixa ſuſtinet: Extrema limbus rubeus cingit: Orbi Rom. in duos diuiſo per tabellam leges à Principibus dari ſignificatur: Equites Felices Honoriani ſub Duce Thebaidis militabant. Sed hos, vt dixi, Equites non eſſe puto, qui in Occidente reperiuntur. Hactenus de Vexillationibus Magiſtri militum per Orientem, atque earum equitibus; Nunc ad eius pedites eſt veniendum.

De IX. Legionibus Comitatenſibus per Orientem. Cap. XLVIII.

HABEBAT idem Magiſter per Orientem IX. legiones Comitatenſes per Orientis regiones diſpoſitas, & ex Principis Comitatu accitas. Harum prima erat.

QVINTA MACEDONICA quam Notitia etiã ſub Comite rei militaris per Ægyptum in Memphi locat, eius pars ſub Duce Daciæ illius limites tuebatur. Hæc enim inſtituta imperante Auguſto degebat in Dacia, [d] In prima alba, album globum luteo circulo incluſum geſtabat: Hunc rubra circundat moles, octo acutas cuſpides emittens, quæ munitionis typum præ ſe fert ſcilicet Romanum orbem vndique tutum & cladem hoſtibus minantem. Marginem rubeus circulus cingit: Sanguinis effuſionem rubeus color inſinuat, Aut Principum ſplendorem Simile geſtamen erat Felicium Arcadianorum iuniorum ſub præcedenti Magiſtro Præſentali.

[d] Dion. lib. 55.

MARTENSES SENIORES, à Martenis dicti, quos prope Babyloniam in Arabia Felici Ptolemeus locat. Alij à Martia legione deriuant, qui Martij, non Martenſes nuncuparentur. Horum Marcellinus [e] meminit; Petronius, inquit, ex præpoſito Martenſium militum promotus, repentino ſaltu patricius. In prima Armenia degebant, Ex his fuit D. Mercurius Martyr, vt ait Metaphraſtes. [f] Habent in clypeo partim cœruleo, partim albo, luteum orbem inflexis lignis luteis vtrinque firmatum. Hæc ſunt duo vnum orbem regentia Imperia aut duo mundi gubernacula: Diuerſitas colorum, orbis diuiſionem oſtendit.

[e] lib. 26.

[f] 25. Nouemb. in eo.

SEPTIMA GEMINA, Hanc in Gallia C. Cæſar habuit, cuius ſæpè meminit, & Gemina dicta, quod ex duabus exhauſtis, vna legio eſſet conflata, Alia fuit Septima Claudia Pia Fidelis cognominata, quæ Claudium à Camilli inſidiis ſeruauit. [g]

[g] Tacit. lib. 18. Dion. lib. 55.

In ſcuti lutei vmbone album orbem latum, duob. circulis, rubro & cœruleo, cinctum geſtant, vnde octo virentes rami quercini emanant, qui beneficio duorum coniunctorum Principum Orbis vtriuſque ciues ſeruatos eſſe denotant. Octonarius numerus apud Notitiam frequens, fortè octo orbis partes, vnde octo venti Cardinales ſpirant inſinuat. Notum verò eſt apud Plinium & alios, Quernam coronam his dari ſolitam, qui ciues ſeruaſſent. Duo circuli duos portendunt connexos Principatus, vni orbi imperantes. Madrucianus Codex, pro ramis radices habet, ita hæc coniuncta Imperia radices egiſſe ſignificans, vt nequeant conuelli. Huius legionis ſæpè in vetuſtis monumentis fit mentio. Itinerarium nominat Septimam Gallicam Geminam, quæ in Belgis degebat.

DECIMA GEMINA, Pia, Fidelis dicta, ab Auguſto eſt inuenta. Aliam habuit C. Cæſar Decimam præ cæteris dilectam, cuius ſupra memini.

Gerunt & hi in parma cœrulea, luteum orbem, duobus latis circulis, albo & luteo circundatum, quod duorum Principum in orbem Romanum connexitatem, vnumque eſſe Imperium ſignificat In manuſcriptis octo ramoſa cerui cornua, nigri coloris ab exteriore circulo exeunt, huius enim animantis cornibus ſingulis annis ramus adijcitur, quibus poſt ſex annos decidentibus, alia reuiuiſcunt, id fit per multos annos, vnde diuturnæ viuacitatis ſunt ſymbola; Idem Imperio Romano euenturum inſinuatur, quod etſi in aliqua parte reciditur, reuiuiſcet, diuque viuet: Elegans ingenioſumque eſt ſymbolum. Suffitus etiam Ceruini cornu, ſerpentes abigit: ſic fugandos Rom. Imperij hoſtes, poteſt innuere.

BALISTARII SENIORES, ex baliſtæ tormento tela longè iaculabantur: Baliſtam ita Marcellinus [h] deſcribit. Ferrum, inquit, inter axiculos duos firmiter compaginatum & vaſtum in modum regulæ maioris extentum, cuius ex volumine tereti, quod in medio ars polita componit, quadratus eminet ſtylus extenſius recto canalis anguſti meatu cauatus & hoc multiplici chorda neruorum tortilium illigatur, eique cochleæ duæ ligneæ coniunguntur aptiſſimæ, quarum propè vnam aſsiſtit artifex contemplabilis & ſubtiliter apponit in temonis cauamine, ſagittam ligneam, ſpiculo maiore conglutinatam. Hocque facto hinc inde validi iuuenes verſant agiliter rotabilem flexum, cum ad extremitatem neruorum acumen venerit ſummum, percita interno pulſu à baliſta ex oculis auolat, interdum nimio ardore ſcintillans, & euenit ſæpius, vt antequam telum cernatur, dolor lethale vulnus agnoſcat. Hæc ille. Machinam quadriroti curru, vehebant duo equi, vndique armis contecti, qualis viſitur in fine libri Notitiæ; Vegetius. [i] Baliſta, inquit, funibus, neruis, chordiſque tenditur: quæ quam prolixiora brachia habuerit, hoc eſt, quanto maior fuerit tanto ſpicula longius emittit, quæ ſi iuxta artem machina temperetur, & ab exercitatis militibus, qui ante menſuram eius collegerint, dirigatur, penetrat quodcunque percuſſerit. Poſtea loquens de Onagro, ſubiicit: His duobus generibus nulla tormentorum ſpecies vehementior inuenitur. Deſcribit, & manubaliſtas, & ſcorpiones, & arcubaliſtas. Hic de Baliſtariis intelligitur, qui prædictam machinam tractabant.

[i] in 40. cap. 24.

In parma alba aureũ orbem, cæruleo circulo cinctũ geſtant, ſupra quẽ ſex teſſerulæ rubentes vmbilicũ circũſtant. Marginem clypei circulus itẽ rubeus ambit

Orbem Romanum vnico cinctum Imperio, vndique munitum eſſe inſinuat: quod ſex teſſerulæ pro munitionibus vmbilico adiacentes poſſunt portendere. Thaanni ſub Magiſtro militum per Thracias ſex globulos ſupra Lunam habent, idem iodicautes. Sed poſſent his plumbati ſignificari, quibus hæc legio pugnabat, quemadmodum Scythæ ſub proximè præcedente Magiſtro, vbi de his diſſerui.

PRIMA FLAVIA CONSTANTIA. à Conſtantio, Conſtantini filio, eſt cognominata, plures autem legiones Flauiæ ſunt appellatæ, fortè à Conſtantino, qui hoc prænomen ſumpſit, à quo ſequentes Principes, & Iuſtinianus ſe Flauios dixerunt. De hac legione ita Marcellinus,[a] Conſtantianorum, inquit, peditum partem Tigauias venire iuſſerat cum Tribunis, & hanc ante primam legionem vocauerat. & alibi[b] tuebantur hanc ciuitatem legiones duæ, prima Flauia, primaque Parthica. Globum luteum alio cœruleo contentum ferunt ad duplicis imperii coniunctionem denotandam. Marginem rubeus circulus ambit: Poniceam parmam Madrucianus oſtendit.

[a] lib. 20.
[b] 20 lib.

SECVNDA FLAVIA CONSTANTIA THEBÆORVM, à Conſtantio poſt primam inſtituta, à quo ad defendendum Bezabden propè Tigrim primò poſita fuit. Ammianus[c] de ea vrbe loquens. Ad cuius, inquit tutelam tres legiones ſunt deputatæ: Secunda Flauia, Secunda Armenica, & Parthica item ſecunda. Hæc ille. poſtea hoc loco amiſſo, Cuſſam, quod oppidum Thebaidis eſt in limitibus imperii ſub Comite Thebaidis defendit, & ob id Thebæorum eſt nominata: Hæc ſucceſſit ſecundæ Thebæorum Chriſtianæ, quod apud Treuiros à Rictiouario Maximiani Præfecto martyrio eſt coronata. Idem fermè ſymbolum, quod præcedens geſtat, exceptis coloribus ad alterutros dignoſcendos poſitis. Duas has legiones Conſtantiacas Marcellinus[d] vocat, Duas, inquit, legiones Conſtantiacas miſit in Gallias.

[c] lib. 20.
[d] lib. 21.

SECVNDA FELIX VALENTIS THEBÆORVM, à Valente poſt primam introducta, quæ Hermunthi in Thebaide degebat, ſub Comite illius limitis, vt infra videbitur. Hæc alii ſucceſſit, quæ & ipſa propter Chriſtum, in ſubalpinis Italiæ apud Albingannos à Maximiano eſt trucidata: quod ſacramentum ritu Gentilium ſibi præſtare noluiſſet. Ego in villa Chryſolæ Salluriorum D. Gottfredi huius legionis ordinarij corpus, eiuſque purpureum Baltheum auro intextum vidi. Totius legionis Præfectos D. Mauritios fuiſſe dicitur, Alij Primicerium vocant, ſignifer Exuperius, Candidus ſenator, ordinarius D Secundus. Mittebatur in Gallias ab Imperatoribus, vt Amandum & Aelianum Rocandaſque opprimerent, qui ſeruilibus armis confiſi, ibi tumultum exciuerant, ſcribit Gulielmus Baldeſanus ſe in Thebæorum hiſtoria legiſſe ipſorum inſigne vellus aureum fuiſſe, quod pro ſuo ſymbolo Carolus Burgundiæ dux erga eos martyres affectus, accepit. Hæc legio in clypeo albo rubram crucem geſtabat, in cuius medio pelta item rubea, aureum orbiculum includit: In imo ab vtraque parte crucis duo dimidii tauri recumbunt. Elegans & pium inſigne, crucem ſanguine Chriſti rubentem orbem Romanum pro pila poſitum tueri innuit: ſiquidem pelta hoſtium ictus repellit, & duo Principes, quorum typus ſunt Tauri, ſub hac cruce tuti requieſcunt. Clypei marginem rubens circulus cingens, perpetuum ab eiuſdem ſanguine præſidium promittit. Eſt autem pelta ſcutum breuiſſimum inſtar Lunæ dimidiæ, qualem oſtendit Pierius,[e] & ego in eodem vetuſto monumento Venetiis vidi, quod ipſe citat. Vergilius.[f]

Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis,
Pentaſilea furens. & ibi Seruius.

[e] lib. 45. S.
[f] in 1. Aeneid.

PRIMA FLAVIA THEODOSIANA idem habet inſigne cum ſuperiori, niſi quod in ima parte non tauri, ſed duo dimidiati canes aureis, & à poſterioribus partibus cruci iuncti, cum imperii lateraotes ferri videntur, Hi duo ſunt Principes dimidium quiſque imperium tenentes, qui præſidio crucis tuti, hoſtes imperant. Pierius[g] id aliter explicat, ſed quem recte alii viderint, Abſque faſcia, inquit, canis copulæ tamen religatus non incongruum eſt ſacramento addicti militis Hieroglyphicum: copula ſcilicet obedientiæ ſacramentum præ ſe fert. Canis verò ipſe militis officium, quod præcipuum eſt intentum eſſe Ducis imperio, ſiue iter arripiendum, ſiue pugna ineunda ſit, ſiue vbi receptui cani cœptum ad ſigna redire, quæ quidem obſequia, à canibus obſeruari quotidie videmus. Fidelitatem etiam & in hoſtes impetum ſignificat. Crux verò Chriſtianam pietatem, & pelta pugnandi officium denotat, ita Pierius. Hæc de nouem legionibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Orientem. Nunc ad reliquas eſt tranſeundem.

[g] lib. 5. Hieroglyphicorum.

DE LEGIONIBVS. X. PSEVDO Comitatenſibus, Magiſtri militum per Orientem, Cap. XLIX.

PSEVDO comitatēſes legiones ad Comitatenſium exemplum ſunt inſtitutę. Præfectos enim ſymbolaque vt illæ habent, & in omnibus earum imaginem referunt, cum tamen in Comitatu Principis, nunquam ſteterint, munus etiam ſtipendium quam Comitatenſes accepiſſe videntur. Nam horū actuarij ſenas annonas & totidē capita accipiebāt, illorum quaternas,[h] id erat tertium genus militum ſub poſterioribus Principib. Legiones autem Pſeudocomitatenſes ſunt, quæ ſequuntur.

[h] L 10. C. Theo. de Numer.

PRIMA ARMENIACA, ante Secundam eiuſdem nominis legionem ex Armeniaca extracta; In alba parma cæruleam peltam geſtabat, cuius inciſura erat rectangularis, quale huius & ſequentis legionis inſigne Pierius[i] deſcribit. In peltæ medio eſt aureus vmbilicus, qui aureo ſeculo vnum orbem Rom. ab hoſtibus defendi inſinuat. In medio Codice luteam habet parmam: In Vrſiniano ſupra pilam rubeam in imo clipei poſitam duæ clauæ rubtæ ſuſpenſæ cernuntur, quæ duorum Principum robore, Rom. orbem ab hoſte defenſum iri pollicentur: color rubeus Principum proprius eſt. Rubra etiam faſcia clipeus cingitur.

[i] eod. lib.

SECVNDA ARMENIACA, idem inſigne, coloribus tantum a præcedente differens habebat, ſcilicet in cœrula parma purpuream peltam. Hæc legio erat Conſtantio imperante, in quo Marcellinus ſcribens.[k] Ad cuius, inquit oppidi tutelam duæ legiones ſunt deputatæ, Secunda Flauia, Secundaque Armeniaca.

[k] lib. 20.

FORTENSES AVXILIARES, dicti, quia ex fœderatis populis ſunt contracti: Pro inſigni habent vt alij Fortenſes ſub primo Magiſtro militum in præſenti, Orbem luteum viridi & luteo circulis clauſum qui octo cœruleos acutoſque mucrones emittunt, hoſtes confodiendos minantes. Luteus circulus globo concolor, marginem clypei cingit. Hoc ſymbolum in aliis Fortenſibus latius eſt explicatum.

FVNDITORES, funda ſaxa emittebant, Vegetius[l] Erant Funditores, qui ad fundas, vel fuſtibulos lapides iacebant, & tertium locum in acie tenebant. Hæc ille. Exceptis coloribus & circulorum numero, ſimile ſuperiori ſimbolum geſtant: Nempe in alba parma globum aureum, luteo circulo incluſum, à quo octo cuſpides rubtæ exeunt. Marginem albus, & alter exterior rubeus circulus ambit. In manuſcripto Vrſini, denſarum cuſpidum eſt corona. vt habent Regii ſub præcedente Magiſtro militum.

[l] lib. 2. c. 15.

PRIMA ITALICA. ex Italica Hiſpaniæ

oppido collecta de qua ita Tacitus [a] Viceſima, Rapax, & prima Italica, inceſſere cum Vexillarijs, trium Britannicarum legionum, & electis auxilijs. Loquitur autem de bello inter Vitellium, & Othonem. Et alibi. [b] Inde Cremonam petunt, vt legionibus Primæ Italicæ, & Vndeuicceſimæ Rapaci iungerentur. Hanc Ptolemæus imperante Traiano in Mœſia inferiore, vbi nunc eſt Bulgaria ad Duroſtorum æſtiua habuiſſe memorat Notitia, & ipſa ſub Duce Mœſiæ ſecundæ. Nouis fuiſſe ſcribit: Sæpè in vetuſtis monumentis eius fit mentio.

[a] lib. 18. [b] lib. 19.

In cœruleo clypeo, luteam pilam, cippo eiuſdem coloris præfixam geſtat, quæ vnius orbis Romani Imperij firmitatem portendit.

QVARTA ITALICA, & ipſa ſimile præcedenti inſigne tenet: In lutea parma cœruleum cippum, vel, vt in Vſini Codice, rubrum, qui in ſummo, eiuſdem coloris circulum, luteam pilam claudentem ſuſtinet, Cœruleus circulus, vel, vt in Madruciano duplex marginem ambit: In eodem Codice, duplex etiã pedamentũ apparet, quod duas pilas regit. Erat & Cohors Italica dicta. degens in Syria, in qua Cornelius Centurio, primus, ex Gentilibus Chriſtianus factus fuit. D. Lucas, [c] Vir, inquit, quidam erat, in Cæſarea nomine Cornelius, Centurio cohortis, quæ dicitur Italica.

[c] act. 10.

SEXTA PARTHICA, ex Parthis contracta in parma lutea geminos orbes luteos, cippo item luteo præfixos geſtat, inter quos duo angues lutei, vel, vt in Madruciano albi, caudis in medio connexi, ſupra ad oſculum coire videntur inſtar caducei. Marginem purpureus circulus cingit. Duorum in Oriente & Occidente Imperatorum conſpirantium concordiam oſtendit, quod caudæ colligatæ portendunt. Id vero Pierius [d] ita deſcribit. Integer, inquit, caduceus, hoc eſt, totis expreſſis anguibus, iiſque vna cum baculo luteis, in parma cœrulea, cuius Marginem purpureus circulus ambibat. inſigne erat legionis eius, quæ Sexta Parthica vocabatur: Quid vero ſignificet, non exprimit.

[d] lib. 15.

PRIMA ISAVRA SAGITTARIA, à ſagittis quibus feriebat hoſtem, cognominata, luteam pilam eiuſdem coloris cippo præfixam, in cærulea parma, quemadmodum Prima Italica præfert, Clypei margo faſcia rubra cingitur. De alijs militibus Iſauris ſupra diſſerui, in auxilijs primi magiſtri militum Præſentalis.

BALISTARII THEODOSIACI, à Theodoſio inuenti, Rubrum aſtrum, ſex radios emittens, ſupra album orbem rubeo circulo incluſum, in albo clypeo habere videntur, ſed ſunt acutæ cuſpides cladem hoſtibus minantes. Marginem circulus rubens complectitur. Viſinianus codex illis caret. Madrucianus ſupra orbem teſſellas, vt Baliſtarij ſeniores ſub hoc Magiſtro, oſtendit.

TRANSTIGRITANI, vltra Tigrim degentes, de quibus Marcellinus. [e] Protectores, inquit, poſt terga vinctis manibus, à Perſis ducebantur, Tranſtigritanis ad vnum omnibus contruncatis. Idem inſigne, quod Quarta legio Italica, geſtant. Hi ſunt milites Magiſtri militum per Orientem, in quibus VI. ſymbola duplicantur, videlicet.

[e] lib. 19.

PRIMÆ CONSTANTIÆ, & SECVNDAE FLAVIÆ CONSTANTIÆ THEBÆORVM.

PRIMÆ & SECVNDÆ ARMENIACÆ.

PRIMÆ FLAVIÆ THEODOSIANÆ, & SECVNDÆ FLAVIÆ VALENTIS THEBÆORVM.

PRIMÆ ITALICÆ, &, SECVNDÆ ISAVRIÆ SAGITTARIÆ.

QVARTÆ ITALICÆ, &, TRANSTIGRITANÆ.

FORTENSIVM AVXILIARIVM & FVNDITORVM.

MARTENSES quoque ſeninres ſymbolũ habent ſimile inſigni Primæ Maximianæ Thebæorum ſub ſequente Magiſtro per Thracias, de quo nunc eſt dicendum.

NOTITIA

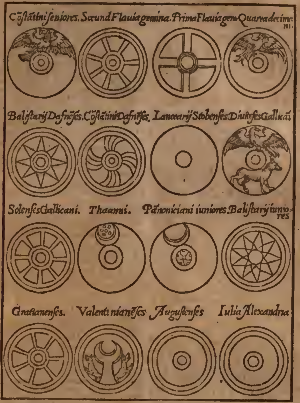
INSIGNIA VIRI

ILLVSTRIS MAGISTRI

MILITVM PER THRACIAS.

NOTITIA

NOTITIA.

SVB diſpoſitione viri illuſtris Magiſtri Militũ per Thracias vexillationes.

Palatinæ III.

Comites Arcadiaci.
Comites Honoriaci.
Equites Theodoſiaci iuniores.

Vexillationes Comitatenſes XXI.

Equites cataphractarij albigenſes.
Equites ſagittarij ſeniores.
Equites ſagittarij iuniores.
Equites primi Theodoſiani.

Legiones Comitatenſes. XXI.

Snlenſes ſeniores.
Menapij.
Prima Maximiniana Thebæorum.
Tertia Diocletiana Thebæorum.
Tertiadecimani.
Quartadecimani.
Prima Flauia gemina.
Secunda Flauia gemina.
Conſtantini ſeniores.
Diuitenſes Galliani.
Lancearij Stobenſes.
Conſtantini Daſnenſes.
Baliſtarij Daſnenſes.
Baliſtarij iuniores.
Pannoniciani iuniores.
Thanni.
Solenſes Gallicani.
Iulia Alexandria.
Auguſtenſes.
Valentinianenſes.
Gratianenſes,
Officium autem Magiſteriæ per Thracias poteſtatis, in numeris militum, & in officio deputatur.
Habet autem dignitates infra ſcriptas.

Principem.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Primiſcrinios, qui numerarij fiunt.
Scriniarios.
Exceptores, & cæteros apparitores Magiſtri militum per Thracias quindecim.

DE MAGISTRO MILITVM per Thracias. Cap. L.

COMMENTARIVM.

MAGISTER militum per Thracias eadem inſignia, quæ Magiſter militum per Orientem præfert excepto capite mulieris quod libro ſuper abacum erecto inſculptum habet, à cuius dextro latere ſcriptum eſt: DEA VEXILLATA, quod à Principibus paganis, vt credo, inſtitutum, apud Chriſtianos permanſiſſe miror: niſi forte in D. Virginia illud caput eſt verſum, quæ anteſignana in Dei Eccleſia vexillum gerit. In manuſcripta liber albus, & aureis faſcijs cinctus, vt in alijs magiſtris militum, principia caput includit. Huius officium conſtat ex numeris militum, quemadmodum in alijs Magiſtris eſt dictum, videlicet Principe, Numerariis duobus, Commentarienſi, Primiſcriniis, qui Numerarij fiunt, ſcriniarijs, Exceptoribus, & cæteris apparitoribus Magiſtri militum XV. quorum præcipua cura erat vt CCXXV. nauium claſſes Myſica, & Scythica per Danubium nauigantes reparentur; [a] Hic Magiſter tres vexillationes palatinas, & quatuor Comitatenſes, Legiones item Comitatenſes XXI. regebat.

[a] l. 1. C. Theo. de luſoriis Danubii.

DE III. VEXILLATIONIBVS Palatinis ſub Magiſtro militum per Thracias. Cap. LI.

PALATINOS milites prætorianos fuiſſe diximus, qui Principem & eius palatium tuebantur, quorum pars in prouincias miſſa Palatini nomen aut ſtipendium non amittebat, priuilegiumque retinebat, ne ſub alio quam Magiſtro præſentali conueniretur, qui ob id apud alios Magiſtros, vel Duces, Legatos habebat, Reſponſales vocatos, vt ſuo nomine illorum cauſas iudicarent: quales hodie ſunt Nuncij Summi Pontificis. [b] Tres verò hic Magiſter palatinas vexillationes ducebat; Quarum Prima erat Comitum Arcadianorum ab Arcadio inſtitutorum. Secunda Comitum Honoriacorum, qui ab Honorio eius fratre in Occidente imperante, in fœdus accepti nomen ab ipſo habuere. Paulus Oroſius, [c] Conſtantinus, inquit. Conſtantem filium cum Barbaris quibuſdam, qui quondam in fœdus recepti atque in militiam allecti Honoriaci vocabantur, in Hiſpanias miſit, & ſubdit eos prodita Pyrenei cuſtodia Barbaros in Hiſpanias immiſiſſe, quas poſtea tenuerunt. Tertia vexillatio erat equitum Theodoſiacorum iuniorum, qui à Theodoſio iuniore Arcadij filio inſtituti fuere.

[b] l. vlt. C. de re milit. lib. 12.

[c] lib. 7. c. 40.

DE IIII. VEXILLATIONIBVS Comitatenſibus ſub Magiſtro militum per Thracias. Cap. LII.

QVATTVOR aliæ vexillationes eidem Magiſtro parebant, Comitatenſes dictæ, videlicet EQVITES cataphractarij Albigenſes, ex Albinga ſumpti, quod eſt Liguriæ oppidum.

EQVITES ſagittarij ſeniores.

EQVITES ſagittarij iuniores, qui Duci Arabiæ inſeruiebant.

EQVITES primi Theodoſiani, de quibus ſupra dictum fuit: De equitibus ſagittariis ita Synesius, [d] ſcribit; adſunt milites ordinis Balagritarum, hi priuſquam Cerealis magiſtratum obtineret, erant equites ſagittarij. Hoc autem magiſtro conſtituto, diuenditis equis facti ſunt ſolum ſagittarij; mihi ſufficiunt etiam ſine equis.

[d] epiſt. 132.

Sed hi erant in Occidente. Horum nullum apparet inſigne, itaque ad Legiones eſt tranſeundum.

DE LEGIONIBVS COMITATENſibus XXI. ſub Magiſtro militum per Thracias. Cap. LIII.

PRIMA ſub Magiſtro militum per Thracias erat Legio, SOLENSIVM ſeniorum, à Sole Ciliciæ oppido nomen habens. In rubro horum clypeo cæruleus globus, octo cuſpides totum clypeum occupantes emittit, in quatuor æquales partes decuſſatas, nigris lineis mucrones interſecantibus. Decuſſatio æqualem quatuor orbis partium diuiſionem inter Principes ſignificat. Mucrones hoſtes feriendos eſſe minantur. Madrucianus globum tantum habet decuſſatum. In Vrſini Codice nulla eſt decuſſatio. Erant & Solenſes equites ſub Duce Mœſiæ ſecundæ.

MENAPII populi ſunt Germaniæ, nunc Geldrenſes dicti. Canem luteum in alba parma, ſub pelta rubra latrantem habebant: Is eſt Princeps hoſtibus minitans, Pelta, Imperij defenſionem portendit. In Pierij verò Codice, canis, pedibus ſurſum verſis, iacet: quemadmodum ipſe [e] deſcribit. Portendit Principem Rom. velut ſtridentem, tutum ab impetu hoſtium iacere. Manuſcripti concordant impreſſo, niſi quod Madrucianus puniceum clypeum oſtendit.

[e] lib. 6. Hieroglyphicorum, & verſu 42.

PRIMA MAXIMIANA THEBÆORVM, à Maximiano eius auctore cognominata in Thebaidis munitione Filiis dicta, ad Nilum ſub Duce Thebaidis excubabat, vt infra videbitur ob id Thebæorum eſt appellata. Geſtant inſigne ſimile Martenſium ſeniorum ſub magiſtro militum per Orientem, nempe in alba parma luteum orbem, duobus circulis item luteis cinctum. In Vrſini Codice, alter eſt rubeus. His vtrinque duo cærulea gubernacula iunguntur, quæ duorum Principum in orbem coniunctis animis regimen inſinuant. Gubernaculis cæruleus mari concolor conuenit. Marginem tres circuli, duo lutei, & exterior rubeus cingunt, qui ter id eſt arctiſſime coniunctos principes eſſe portendunt.

TERTIA DIOCLETIANA THEBÆORVM, à Diocletiano tertio loco lecta, Thebis ſub Duce Thebaidis merebat, cuius pars inde in Thracias eſt deducta. In horum albo clypeo, ſex orbes purpurei, globulum luteum, circulo luteo incluſum, circumſtant, inter hos eminent ſex oblongæ, & luteæ cuſpides. Hæ plumbatis ſeu Martiobarbulis ſimiles videntur eſſe, quibus hæc legio pugnabat, de quibus in ſcythis ſub altero magiſtro militum in præſenti diſſerui: ſuperne in tabella duo viri, manu in altum elatis ſe reſpiciunt: Sunt Romani Principes fœdere iuncti.

Extrema,

Extrema, duo ambiunt circuli, interior luteus, alter rubeus qui idem indicant. In Madruciano pro cuſpidibus, claue viſuntur.

TERTIADECIMANI, Vetus codex legit Quartadecimani à XIII. legione in Dacia olim degente dicti. Hanc, & ſequentem Tacitus [a] Veteranas appellat. Veteranæ, inquit, Vndecima, ac Decimatertia, & præcipui fama Quartadecimani rebellione Britanniæ compreſſa. Hæc ille. In tres præſidia erat diſpertita, vna ſub comite Ægypti merebat, aliæ quinque per totidem Daciæ præſidia erant diſpertitæ. Suetonius Leois pater Tranquilli legionis XIII. Tribunus Auguſti laticlauius fuit. Tranquil. in Othone cap. 10.

[a] Dion. li. 15.
[b] lib. 18.

In alba parma, canem luteum latrantem gerunt, qui dorſo ſuſtinere videtur globum aureum duobus rubro, & luteo circulis cinctum. Canem iuuerſum Pierius [c] deſcribit. Is eſt Princeps orbem Rom. ſuſtinens: & hoſtibus allatrans, ſed iuuerſus deuictis hoſtibus ocium agens, ludit velut ab illis tutus. Similem clypeum habent primi, & ſecundi Theodoſiani. Alciatus pro cane leporem interpretatur, [d] qui vigilantiæ eſt typus.

[c] lib. 5.
[d] lib. 5. parerg. c. 13.

QVARTADECIMANI, in vetuſto Codice leguntur. Quartodecimani à XIIII. legione cognominati, quæ in Pannonia ſuperiore olim degebat, vt ait Dion, [e] poſtea rebellione Britanniæ compreſſa magnam gloriam eſt adepta, vt dixi.

[e] lib. 54.

Geſtabant in alba parma, Aquilam cærulei coloris aliquantum diluti, orbi item cæruleo, ſed denſioris lutei inſidentem, iuxta quem alius circulus ruber erat, in cuius medio aureus extabat vmbilicus, ita Pierius [f] explicat. Impreſſus, vnum orbem aureum, rubro circulo incluſum tenet, vt meus habet codex. Marginem albus circulus cingit. Romanum orbem vnico imperii continen inſinuat. Aquila cærulei coloris, & eſt Romani imperij ſymbolum, color rubeus & ipſe imperium, aureus aureum ſecundum putrendit. De quartodecimanis ita Tacitus, [g] quartodecimani, paululum dubitauerant, pecunia & miſſio quamuis non flagitantibus oblata eſt. Idem alibi. [h] Præcipua Quartadecimanorum ferocia, quia ſe victos abnuebant, quippe Bebriacenſi acie Veſillarij tantum pulſis, vires legionis non affuiſſe, deinde conclamatum repente Decimam quartam legionem verſo itinere ad prælium venire.

[f] lib. Hieroglyphicorum. 19.
[g] lib. 7.
[h] lib. 14. & 17.

PRIMA FLAVIA GEMINA, à Flauio, vt credo Conſtantino cognominata, & Gemina, quod ex duabus legionibus eſſet conflata; Flauiales à Veſpaſiano d. Vegetius [i] ſcribit. Rubram crucem, rubeum item fimbum, albi clypei extrema pertingentem gerebat, atque vtrinque aureum globum, duobus luteis circulis arctioribus cinctum. A cruce ſanguine Domini rubente vtrumque orbem Rom. duobus imperijs munitum protegi ſignificat, rubeus circulus clypeum ambit.

[i] lib. 2. cap. 4.

SECVNDA FLAVIA GEMINA eiuſdem cognominis. In parma lutea aureum vmbilicum, duobus circulis, viridi luteoque cinctum habet, quem ſeptem virides aggeres firmant: orbem Rom. duobus, rectum Imperiis, ab hoſtibus munitum, demonſtrat Manuſcripti tredecim ponunt aggeres.

CONSTANTINI SENIORES, ab eodem Conſtantino ante Iuniores lecti. Idem fere inſigne, quod Quartadecimani, tenent: Scilicet aureum globum duobus circulis rubro & luteo circundatum. Illorum orbis, vno circulo continetur.

DIVITENSES GALLICANI, à Deuero mediterraneo Siciliæ oppido nuncupari, Gallicani verò dicti, quod in Gallia primo excubauerint, ſicut Infra Dalmatæ Diuitenſes appellantur, quia primum in Dalmatiam ſunt miſſi. Horum Marcellinus [k] meminit; Diuitenſes, inquit, Tangritanoſque iuniores ad procinctum vrgentem per Thracias inter alios celerare diſpoſitos ſolicitauit: & infra cum Diuitenſibus adcelerauit. Et alibi. [l] Seuerianus, ait, apud Chalcidona Diuitenſibus præerat & Tungricanis. In ſinu parmæ albæ, cœruleum taurum geſtans, qui aureum orbem, rubro circulo clauſum, tergo ſuſtinet, cui inſidet rubeus accipiter, colore tamen dilutiore, vt Pierius [m] deſcribit. Orbem Romanum robore victoria Principis, tegi ſignificat; Accipiter enim victoriæ eſt typus: ſed in impreſſo pro Accipitre Aquila, & pro Tauro Cauia, epictus videtur. Verum omnes manuſcripti Taurum oſtendunt. Hoc ſymbolum eſt ſimile præcedenti.

[k] lib. 26.
[l] lib. 27.
[m] lib. 21.

LANCEARII STOBENSES, à Stobio Macedoniæ oppido appellati. Aureum globum, in medio clypei rubri habent. Id quoque vnum eſſe in orbe, Roma. Imperium aureo ſeculo denotat. Lanceari) à lancea qua vtuntur ſunt nominati, eſt genus haſtilis Hiſpanici.

CONSTANTINI DAPHNENSES, Dalphne eſt Græciæ oppidum: Et Syriæ ciuitas Laurens nominata. Sed hos a Daphne, quam Marcellinus [n] munitionem Thraciæ, propè Danubium, eſſe dicit, vocatos eſſe credendum eſt. Idem Marcellinus [o] loquens de valente: Quæſito inquit, in vnum exercitu, prope Daphne nomine munimentum eſt caſtra metatus ponteque contabulato, ſupra nauium fores, flumen tranſgreſſus eſt Iſtrum. Ex loco Daphnes hæc legio nominari potuit, ibi. n. Conſtantinus ſtatuam matris Helenæ locauit, & locum Auguſteum nuncupauit, vt auctor eſt Suidas in ver. Auguſtus, ſed ex numiſmate Conſtantina Daphne locus ille videtur appellatus. In eius enim núni auerſa parte ſedet victoria alata, dextra lauri, ſiniſtra palmæ ramum tenens. Ante erectum eſt trophæum cum hac inſcriptione. CONSTANTINA DAPHNE. Hoc numiſma D. Cæſar Card. Baro. in 3. annal. repræſentat.

[n] lib. 27.
[o] lib. 29.

In lutea parma globum aureum, duobus circulis cœruleo luteoque cinctum gerunt, quem à quatuor partibus, terna cœrulea flagella circumſtant. Flagellandos hoſtes indicat, qui Romanum orbem, duobus iunctis Imperijs, munitum impeterint. In aureis nummis Iuſtiniani, & ipſe flagellum manu tenens, Barbaris minatur. Marginem duo circuli, alter cœruleus, alter luteus cingunt, perpetuam duorum Principum connexitatem indicantes.

BALISTARII DAPHNENSES, in parma rubra habent, aureum globum, duobus circulis, cœruleo, & luteo cinctum, qui octo acutas cuſpides emittunt, quemadmodum Fortenſes auxiliarii ſub Magiſtro militum per Orientem. Margo duplici limbo circundatur, luteo & viridi: ob perpetuam duorum Principum coniunctionem.

BALISTARII IVNIORES, in cœrulea parma globum aureum, duplici corona, denſis cuſpidibus armata, munitum geſtant: Cuſpides aliæ albæ, aliæ rubiæ apparent. In manuſcriptis, pro cuſpidibus octo rhumbi cœrulei globum circumdant: Quod orbem Rom. aduerſus hoſtes mucronibus feriendos vndique armatum eſſe inſinuat. Marginem duo circuli, cœruleus, & luteus cingunt.

PANNONICIANI IVNIORES, ex Pannonia, poſt Seniores contradicti Pannonios Herodotus vocat in 7. & 8. Pannonicam legionem Marcellinus: [p] obuiam, inquit, legiones motæ ſunt duæ, Pannonica & Mœſia valida prælija manus. Fortè à pileis ex pelle, quos pannonicos vocabant, ſunt denominati. Vegetius, [q] vſque ad præſentem, inquit, prope ætatem conſuetudo permanſit, vt omnes milites pileis, quos Pannonicos vocabant, ex pellibus vterentur, quod propterea ſeruabatur, ne grauis eſſet galea in prælio homini, qui geſtabat aliquid ſemper in capite. Quod & Virgilius. [r] expreſſit, Fuluoſque lupi de pelle galeros Tegmen habent capiti. Hi hoc pileo inſignes inde nomen habere potuerunt.

[p] lib. 29.
[q] lib. 2. c. 20.
[r] in 7.

In Parma alba geſtant orbem aureũ nigris & curuis lineis in partes, & dimidios orbes ſectum, parmamque

que vmbilicum in medio tenentem. Hos viride vinculum ambit: ſupra eſt duplex, dimidiaq. & cærulea luna, cornibus ſurſum verſis. Orbis eſt Romanus qui viſus ſciſſus vnus manet, & pictus. Duplex quoque dimidia luna duplex dimidiatum Imperium portendit, quod in vnum inſtar lunæ completur. In manuſcriptis, in lunam aliquot cæruleæ roris guttæ deſfluere videntur, quæ cæleſtem gratiam in Orbem Rom. promittunt. Sed fortè ſunt ſaxa aut plumbatæ, quibus legio pugnabat.

THAANNI ſunt Hiſpaniæ populi, vnde hæc legio nomen ſumpſit: in antiquo Codice legitur. Tyanni: populi ſunt in Oriente, quos primum ſe Romano imperio ſubieciſſe Iuſtinianus ſcribit C. Nouel. 1. in princ. Horum inſigne eſt, in albo clypeo aureus orbis circulo rubro clauſus, ſupra quem dimidia luna, cornibus ſurſum verſis, ſex globulos purpureos complectitur, quorum quinque medium circumſtat qui fortè ſaxa fundis in hoſtem iacta referunt.

Baliſtarij ſeniores ſub Magiſtro militum per Orientem ſeptem globulos vel teſſerulas ſupra orbem habent: idem ſignificantes Baliſtarij Theodoſiaci ſub eodem acutos ouerones. ſed hos martiobarbulos ſeu plumbatas fuiſſe dici poteſt, quibus hæc legio pugnabat quemadmodum Scithæ ſub altero magiſtro militum præſentali, apud quem de his diſſerui.

SOLENSES GALLICANI, e Sole Ciliciæ vrbe oriundi in Gallijs morari ſoliti. Orbem rubrum limbo cæruleo circundatum gerunt, quos octo quadrilateres, & in obtuſum angulum faſtigiatæ, rubræque munitiones circumſtant. Orbem duobus vniuſque imperijs vndique munitum eſſe inſinuant. Marginem viridis circulus circumplectitur. Simile huic eſt inſigne Lanceariorum ſub primo Magiſtro militum præſentali.

IVLIA ALEXANDRIA, fortè à C. Iulio Cæſare ex alexandrinis conflata, aut ab Alexandro Imperatore inſtituta. In clypeo luteo orbem aureum faſcia lutea cinctum tenet. Marginem duo circuli cæruleus & rubeus ambiunt. Vno Rom. orbem imperio cingi innuit. Faſcia enim diadema inſigne regium refert. In manuſcriptis ſex lutei trunci, ſeu ſtipites, orbem vndique firmant, quemadmodum habet Septima Gemina legio, ſub Magiſtro militum per orientem

AVGVSTENSES idem inſigne coloribus tantum differens præferunt, ſcilicet in rubræ parmæ vmbone cæruleum orbem luteo circulo circundatum. Marginem duo circuli, cæruleus viridiſq. ambiunt: Auguſtenſes ab Auguſto eorum auctore ſuos appellari, quemadmodum Auguſtales, Vegetius. [a] ſcribit dictos, qui ab Auguſto ordinarijs ſunt additi. [a] lib. 2. cap. 2.

VALENTINIANENSES, à Valentiniano Principe, vel, vt ait Pierius, [b] Valentinianenſes à Valente ſunt nominati. Eorum inſignia ita ipſe deſcribit. Lutea erat parma, viridi circulo circumſcripta, in cuius medio columella punicea ab imo margine ad centrum vſque porrigebatur. Inde duæ lunæ coloris eiuſdem ſeſe in aduerſum incuruabant, inferiori columellæ parte implicitæ, ſuperiore aliquantulum diſſidentes. A medio verò columnæ, lepores duo dimidij colore & ipſi puniceo, ſed denſiore, in diuerſa proſiliebant. Hæc ille. Duorum Principum dimidiatum Imperium tenentium, & vigilantium eſt typus. Lepus enim vigilantiſſimum animal etiam apertis oculis dormire dicitur. Duplex dimidia luna, duo dimidiata Imperia in orbem complenda demonſtrat. Puniceus verò color honorem denotat, eſt enim roſidus. extrema duo connexi circuli cæruleus & viridis circundant. [b] lib. 13.

GRATIANENSES, à Gratiano, vel Gratiana Mœſiæ primæ, oppido cognominati, idem planè inſigne ſumpſerant, quod Solenſes Gallicani, niſi quod hic ſeptem tantum munitiones alternatim rubræ virideſque luteum orbem circumſtant, Hæ in Madruciano duplices ſunt.

Quinque ſymbola ſub hoc Magiſtro repetuntur, eadem enim hi fermè geſtant.

CONSTANTINI SENIORES, & QVARTADECIMANI.

AVGVSTENSIS, & IVLIA ALEXANDRIA.

SOLENSES GALLICANI, & GRATIANENSES

SAGITTARIIQVE, lecti ſub Magiſtro militum per Illyricum.

THAANNI, & PANNONICIANI IVNIORES.

TERTIADECIMANI, & DIVITENSES GALLICANI.

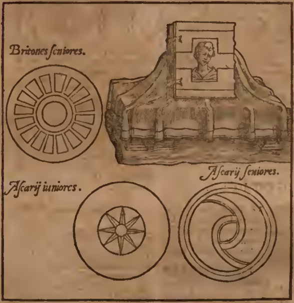
Nunc ad Magiſtrum militum per Illyricum tranſeamus.

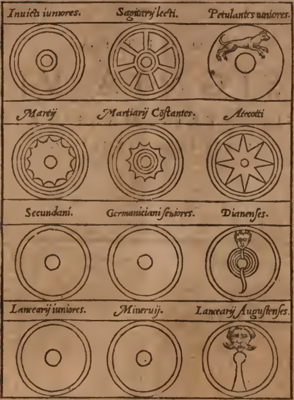
NOTITIA

INSIGNIA VIRI

ILLVSTRIS MAGISTRI

MILITVM PER ILLYRICVM.

NOTITIA.

SVb diſpoſitione illuſtris Magiſtri Militum per Illyricum Vexillationes Comitatenſes II.

Equites ſagittarii ſeniores.

Equites Germaniciani ſeniores.

Legio Palatina I.

Britones ſeniores.

Auxilia Palatina VI.

Aſcarij ſeniores.
Aſcarij iuniores.
Petulantes iuniores.
Sagittarij lecti.
Inuicti iuniones.
Atte cotti.

Legiones Comitatenſes.VIII.

Martiarij conſtantes.
Martij.
Dianenſes.
Germaniciani ſeniores.
Secundani.
Lancearij Auguſtenſes.
Mineruij.
Lancearij iuniores.

Item Pſeudocomitatenſes. IX.

Timacenſes Auxiliarij.
Felices Thodoſiani iuniores.
Bugaracenſes.
Scupenſes.
Vlpianenſes.

Metenſes.
Secundi Theodoſiani.
Baliſtarij Theodoſiani iuniores.
Scampenſes.
Officium autem Magiſterię per Illyricum poteſtatis, in numeris militat, & in officio deputatur. Habet autē dignitates infraſcriptas.
Principem.
Numerarios duos
Commentarienſem.
Primiſcrinios, qui Numerarij fiunt.
Scriniarios.
Exceptores, & cæteros apparitores Magiſtri militum per Illyricum.

COMMENTARIVM Cap. LIIII.

MAGISTER militum per Illyricum eadem habebat inſignia idemq; officium, quod Magiſter militum per Thracias, niſi quod hic vultum Principis, libro inſculptum habet, non Deæ Vexillatæ, vt ille, Eius officium codicillis à Libellenſibus ſcriptis, & à Principe Magiſtroque officiorum ſubſcriptis probandum erat. [a] Duas Vexillationes Comitatenſes regebat, vnam legionem palatinam: Auxilia item ſex palatina. Legiones Comitatenſes octo, & Pſeudocomitatenſes nouem.

[a] L. vl. C. de diu. off. lib. 12.

DE II. VEXILLATIONIBVS Comitatenſibus, Magiſtri militum per Illyricum. & Legione Palatina. Cap. LV.

DVARVM Vexillationum Comitatenſium ſub hoc Magiſtro, altera erat EQVITVM ſagittariorum ſeniorum, qui etiam in Occidente reperiuntur; altera EQVITVM Germanicorum ſeniorum, ex Germanicia Syriæ oppido contracti. in Occidente Germaniciani iuniores ſunt vna ex legionib. XXXII. Comitatenſibus Occidentis: ſeniores ſub hoc magiſtro vna ex VIII. legionibus Comitatenſibus. Alij erant Germanici ex Germania delecti, vel qui limites Germaniæ tuebantur. Legionum enim Germanicarum, ad Germaniæ limites excubantium, meminit Tacitus, [b] Legionum, inquit, Germanicarum, motu audito, trepida ciuitas incuſare Tiberium: & alibi [c] tradit, Germanicum exercitum Vitellio affuiſſe: Hæ à Germanico ex Antonia nepte Octauiæ, ſororis Augusti, nato, & adoptato à Tiberio rectæ fuerant. Velleius Paterculus Exercitus, inquit, qui in Germania militabat, præſentis Germanici Imperio regebatur. Alij fuēre Equites Germanici ad Germanici defuncti memoriam instituti iuniores nuncupati. Tacitus [d] Equeſter ordo ait cuneum Germanici, appellanit, qui iuniorum dicebatur, inſtituitque vti turmæ idibus Iulijs imaginem eius ſequerentur.

[b] lib. 1.
[c] lib. 18.
[d] lib. 2.

Legionem vero Palatinam vnam hic Magiſter habebat, ex Prætorianis in Illyricum accitam, qui erant BRITONES SENIORES, ex Britannia delecti. In parma rubra, album globum, lutea faſcia cinctum geſtabant, quem denſæ trabes cœruleæ fulciebant. Hoc ſymbolo orbem Romanum vno Imperio contineri, atque vndique aduerſus hoſtes munitum eſſe, inſinuarunt. Trabes enim munitionem ſignificant, ſicut in aliis ſimilibus eſt dictum. Faſcia regij diadematis eſt typus.

DE VI. AVXILIIS PALATINIS Cap. LVI.

SEX auxiliorum palatinorum primi erant.

ASCARII SENIORES, fortè legendum Aſcurij ab Aſcura, Armeniæ maioris oppido, vel, Aſcenij ab Aſcenis, Hiſpaniæ Tarraconēſis ciuitate, nunc Cerceta dicta.

Hi, in parma dimidia alba, & reliqua ferruginea, duos purpureos hemicyclos, in medio coniunctos geſtāt. Duo dimidij circuli, ſi coniungantur, orbem complent, Sic & duo dimidia orbis Rom. Imperia coniuncta vnum plenum efficiunt. Arguta ſymboli inuentio. Purpureus color Imperij proprius eſt, Extrema clypei, duo circuli, luteus, rubeuſque ambiunt. In Maduciano, duo ſunt gubernacula, orbiculum album in medio arctius claudentia. Hi & ſequentes, inter Auxilia palatina Occidentis reperiuntur.

ASCARII IVNIORES, in luteo clypeo, quem latus limbus rubeus circumſcribit, orbem aureum ferunt: vnde octo luteæ cuſpides acutæ exeunt. In Maduciano, globus nigris lineis in ſeptem partes diuiditur, quæ fortè ſeptem terræ habitatæ climata referunt, eaque Imperio Rom. ſubeſſe.

PETVLANTES IVNIORES, fortè à loco, vt Tubantes, dicti: ſed Pierius, [e] à petulantia vocatos affirmat. In rubra, inquit parma, orbem coloris lutei Præferebant, ſuperne, canis item luteus, pedibus quoad fieri potuit exporrectis. Idque petulantiæ militum eſſe ſymbolum putat. Ego Principem, pro ſuo orbe hoſtes impetentem, indicari arbitror. Petulantes ſeniores in Occidente permanſerunt, diuiſis inter Valentinianum, & Valentem auxiliis. [f] Sed illi diuerſa ab his geſtant inſignia. Hos auxiliares fuiſſe, Idem, [g] affirmat: Decentium, inquit, Tribunum, & Notarium miſit, auxiliares ex inde abſtractum, Herulos, & Batauos, cumque petulantibus Celtas.

[e] lib. 5.
[f] Marcel. li. 26.
[g] lib. 26.

SAGITTARII LECTI, in ſagittis emittendis præcipui, & ob hanc artem, ita cognominati. Idem inſigne habebant, quod Gratianenſes, ſub Magiſtro militum per Thracias.

INVICTI IVNIORES, idem ferè ſymbolum tenent quod Auguſtenſes, & legio Iulia Alexandrina ſub eodem Magiſtro militum per Thracias. Hi etiam in Occidente, ſed cum diuerſo inſigni militabant.

ATECOTTI, ab eius nominis oppido vocati, Germaniæ populi. Attacottos Marcellinus appellat. [h] Picti, inquit, Saxones, & Scoti, & Attacotti. Britannos ærumnis vexauere continuis. Et alibi. [i] Attacotti bellicoſa hominum natio. Aliqui Atecottos, id eſt ſeueros dictos putant. In cæruleo ſcuto, vallum rubrum habent, circum prominentibus roſtris cæruleum orbem vndique ſepientibus, quæ eum, ab hoſtibus tutum reddunt, & illis cladem minantur. Quid ſimile habent ſub Magiſtro militum Præſentali, Felices Arcadiani iuniores. Honoriani Atecotti iuniores etiam inter auxilia palatina Occidentis reperiūtur.

[h] lib. 26.
[i] lib. 27.

De VIII. Legionibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Illyricum. Cap. LVII.

PRÆTER auxilia prædicta, idem Magiſter octo legiones Comitatenſes gubernabat, quorum nomina, & inſignia hæc ſunt. Primi erant,

MARTIARII CONSTANTES. à Conſtante, Conſtantini Magni filio vocati, idem ferè inſigne habent, quod ATECOTTI, niſi quod in Punicea parma lutea breuiſque vallum vndecim acutis mucronibus horridum geſtant, & in vmbone luteum orbem, luteo item circulo incluſum

cluſum. Simile præferunt Felices Arcadiani iuniores, ſub Magiſtro militum Præſentali. Manuſcripti coloribus variant.

MARTII, fortè loco duarum Martiarum legionum ſuffecti, quas periiſſe, & ob audaciam Martias vocatas fuiſſe, Appianus [a] ſcribit, In parma rubra aureum orbem, octo albos mucrones emittentem geſtant. Marginem tres circuli, viridis, luteus, & rubeus cingunt. qui Rom. Principes ter. id eſt arctiſſimè coniunctos eſſe ſignificant. Sanguinolentam verò cladem rubeus clypeus, nec cuſpides hoſtibus minatur. Quarta legio Martia nuncupata ad Octauianum defecit. [b]

[a] lib. 4. de bello Ciuili.

[b] Dion. lib. 45.

BIANENSES, ita omnes manuſcripti: impreſſus codex habet Dianenſes: ſed legendum eſſet Diniẽſes, à Dina oppido, quod in Alpibus maritimis Itinerarium ponit. Bianenſes verò à Biana Hiſpaniæ oppido nuncupantur in cærulea parma, albi ſerpentis effigiem præferunt, qua humanum caput supernè arrectum, & in auerſum reſpicit: ipſe eſt vnicolor, & ſpiris duabus circum vmbilicum aureum datis, caudam aliquantulum infernè propendentem ſubmittit, quemadmodum Pierius [c] deſcribit. Marginem rubeus circulus ambit. Symbolum, Dei aut Principis ſapientia orbem Rom. regi denotat. Nominis enim caput diuinitatem, aut Principis prudentiam portendit. Sapientiam ſerpens; Sed mihi hic non ſerpens, ſed lorum videtur, ab humano capite ortum, quod duos orbes circumplectitur, eoſque ter circumcinctos in ſummo, & imo arctè conſtringit: Orientem Occidentemque arctè coniunctos, à Diuina prouidentia gubernari indicat. In manuſcriptis, duo orbes clarius, quàm in impreſſo apparent.

[c] lib. 15.

GERMANI SENIORES, à Germanicia Syriæ vrbe denominati, In parma lutea, orbem rubrum geſtabant, cum rubro circulo marginem ambiente. Quod orbem Rom. vnico Imperio arguit contineri. Germanicani iuniores, inter legiones Comitatenſes Occidentis permanſerunt. & ſupra ſub hoc magiſtru Equites Germaniciani ſeniores.

SECVNDANI, Plinio, Galliæ Narbonenſis populi, idem planè inſigne habent, niſi quod horum in clypeo cæruleo albus eſt orbis: Originem, vt puto habent à ſecundæ legionis militibus; ſicut ſextani, & ſeptimani. qui oppidis, in quæ coloni deducti ſunt, nomen dederunt. Plinius. [d] In medio, inquit, Coloniæ Arelate Sextanorum, Biteræ Septimanorum. Arauſio Secundanorum. Liuius, [e] Dum erepunt enixè ſignum priores Secundani ſe porta eiecẽre; & paulò poſt; Secundani terga hoſtium cædunt, cæteri caſtra diripiunt.

[d] lib. 3. cap. 4.

[e] lib. 4. de bello Ciuili.

LANCEARII AVGVSTENSES: In parma cærulea, luteo cippo impoſitum orbem luteum tenent cui rubrum humanum caput inſidet: Dei prouidentia, aut Principis à Deo inſpirata, orbem prudenter regi indicant. in armarijs enim poſt Orientis Notitiam humanum caput, pro Diuina prouidentia exponitur, quam etiam de ſua quandoque Principes intelligunt. Ab Auguſto Auguſtales nominatos fuiſſe Vegetius, [f] memorat, eodem modo dicti ſunt Auguſtenſes.

[f] lib. 2. cap. 7.

MINERVII, à Mineruio prouinciæ oppido dicti. Mineruiam legionem apud Bononiam, propè Caletes Ptolemæus, collocat. Spartianus, Hadrianum Primæ legioni Mineruiæ in expeditione Dacica, à Traiano Præfectum fuiſſe ſcribit. Idem geſtant inſigne, quod Secundani, & Germaniciani ſeniores, niſi quod hi, in parma viridi rubro circulo circumſcripta aureum orbem tenent.

LANCEARII IVNIORES, & ipſi idem habent ſymbolum, ſed horum parma eſt alba, & orbis rubeus. Madrucianus codex, his cæruleum clypeum tribuit, & Mineruijs luteum. Sub hoc magiſtro. ter ſymbola duplicantur: Eadem enim fermè ſunt MARTIARIORVM CONSTANTIVM, & ATECOTTORVM.

SECVNDANORVM, & GERMANICIANORVM SENIORVM.

LANCEARIORVM IVNIORVM, & MINERVIORVM.

Omnium verò Magiſtrorum militum, ſimul ſunt centum quatuor ſymbola. Nunc ad Legiones Pſeudocomitatenſes eſt veniendum, quorum nullum inſigne inuenitur, niſi codex eſt diuinitus, & ſunt ſequentes.

De IX. Legionibus Pſeudocomitatenſibus, Magiſtri militum per Illyricum. Cap. LVIII.

TIMACENSES AVXILIARII, ex Timaco Mœſiæ ſuperioris oppido delecti, qui, cũ ex fœderatis Principis eſſent, Auxiliarij ſunt vocati: Sed legionis Romanæ formam habuerunt.

FELICES THEODOSIANI IVNIORES, ſub eodem merebant, poſterius à Theodoſio inuenti, Feliceſque cognominati.

BVRGARACENSES, à Burgo Aracæ, quæ Ptolomæo eſt vrbs Syriæ, dicti.

SCVPENSES à Scope Marmaricæ Libyæ oppido.

VLPIANENSES, ab Vlpiano Mœſiæ ſuperioris oppido vocati, id ab Vlpio Traiano eſt conditum & nominatum.

METENSES, Metis oppidum eſt Galliæ Belgicæ, olim Diuodunum dictum, vnde Metenſes populi, & Metenſis legio, videtur deducta. Sed verius puto, Mediomatrices, poſteà Metenſes appellatos, hic intelligi.

SECVNDI THÆODOSIANI, inter Auxilia palatina, ſub altero Magiſtro militum Præſentali recẽſentur, haud dubiè à Theodoſio delecti, poſt alios qui primi vocantur. Hæc verò ſecunda legio fuit, cui Theodoſij nomen inditum.

BALISTARII THEODOSIANI IVNIORES, ab eodem Theodoſio inſtituti, poſt alios, qui ſeniores dicebantur, & ſub Magiſtro militum per Orientem inter IX. legiones Comitatenſes militabant, reponuntur. Alij ſub eodem. inter IX. Pſeudocomitatenſes legiones erant Baliſtarij Theodoſiaci.

SCAMPENSES, à Scampes Macedoniæ oppido denominati, nunc Vdagradum vocant. Hi ſunt milites, qui ſub Magiſtris militum, Imperij Orientis merebant, quorum ſumma eſt colligenda.

EPILOGVS COPIARVM Orientis. Cap. LIX.

MILITABANT ſub Magiſtro militum Orientis legiones Palatinæ XIII. Comitatenſes XXXVIII. Pſeudocomitatenſes XIX. quæ ſimul iunctæ efficiunt legiones LXX. quarum ſingulis ſi viros tribuerimus quot Præfecturas eo tempore conſtitiſſe Conſtantinus Porphyrogenneta [g] ſcribit, ſeptuaginta millia efficient. His accedebant auxilia palatina XLI. quæ arbitror quatuor millia exceſſiſſe; tribuendo ſingulis Auxilijs centum, & ſi aliquando fuerint L. aut LX. vopiſcus [h] ſcribit. Præter hos ex minore Laterculo emittebantur cohortes LIX. quæ ex prædictis non erant, nec alicui Magiſtrorum parebant, quæ ſi habuiſſent D. pedites, vt ſingulæ continebant cohortes, effeciſſent viginti nouem millia, & D. pedites. omnes ſimul iuncti eſſent centum tria millia peditum, & D. pedites Imperij Orientalis CMMM.

[g] de thematib.

[h] in Proba.

EQVITVM verò erant Vexillationes. XLIII. Alæ minoris Laterculi LXVI. quæ vix paucintes quindecim millibus eſſe poterant, ſed plures fuiſſe exiſtimo

exiſtimo. Vexillationem enim CC. alam, minus C. equitibus continuiſſe non puto, ſed aliàs vexillatio 500. equites capiebat. vnde Imperii iam tum inclinantis magnitudinem cognoſcere licet. Accedebant & vires Imperii Occidentis non minores. Nauigabant præter hæc multæ claſſes, quarum VI. tantum in Illyrico Notitia nominat. Sed alia Seleucia dicta in Orunte fluuio fuiſſe legitur. [a] Et alia nauium XL. in Ponto Euxino. [b] Nonam in mari rubro à Traiano inſtitutam. Sex. Rufus ſcribit. Reperiebantur & aliæ duæ in mari Mediterraneo, vna Alexãdrina nuncupata ad Ægyptum pertinens. Altera Carpatia vocata, mare Carpanum protegens, quæ, aduehendis ſpeciebus fiſcalibus & frumento addicta erat. [c] Itaque claſſes numero XII. in Oriente fuiſſe leguntur & ſi Notitia VI. tantum meminerit. Nunc de propoſito ſacri Cubiculi, & Principis miniſtris eſt dicendum, qui vt clarius appareant, hic ſummatim colligentur.

[a] *l. 1. C. ex claſſ.*
[b] *Ægeſip. de excid. urb. Hieroſolym. lib. 2. cap. 9.*
[c] *l. 4. C. de naui. & naucler. lib. 11.*

ILLVSTRES PRAEPOSITI

SACRI CVBICVLI.

- *Curabant perſonam Principis & cubiculum.* — *Primicerius ſacri cubiculi ſub quo* — *Decani plures.*
- *Principi in menſa et palatio ſeruiebant.* — *Comes caſtrenſis ſub quo*
  - *Primicerius menſorum.*
  - *Primicerius cellariorum.*
  - *Primicerius pædagogiorum.*
  - *Primicerius lampadariorum.* — *Forma 1.* / *Forma 2.* / *Forma 3.*
- *Præpoſito ſacri cubiculi parebant.* — *Comes Sacræ veſtis.*
- *Scribebant arcana Principis.* — *Chartularij cubiculi — III.*
- *Palatium cuſtodiebant.* — *Decuriones III. Silentiariorum.*
- *Comes Domorum per Cappadociam.*

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri illuſtris ſacri cubiculi Comes domus diuinæ per Cappadociam.

Cod. de præpoſitis ſacri Cubiculi & de omnibus cubicularijs & priuilegiis eorum.

DE PRÆPOSITO SACRI Cubiculi. Cap. LX.

IN tertia claſſe illuſtrium ſunt Palatini, quorum primus cenſetur Præpoſitus ſacri Cubiculi. Impreſſa Notitia in indice, eum poſt Magiſtros militum locat, poſtea in repræſentandis illuſtrium inſignibus eius non meminit. In manuſcriptis verò legitur SVB DISPOSITIONE VIRI ILLVSTRIS PRÆPOSITI CACRI CVBICVLI DOMVS DIVINÆ PER CAPPADOCIAM. Hic deeſt dictio, COMES, ante verba Domus Diuinæ per Cappadociam, aliàs nullus eorum eſſet ſenſus cum non recenſeretur, qui ſub huius Præfecti diſpoſitione eſſet. Deinde ineptè appellaretur Præpoſitus ſacri Cubiculi domus diuinæ per Cappadociam: Nam ſi erat Præpoſitus ſacri Cubiculi, non erat eius officium ad domum diuinam per Cappadociam referendum aut reſtringendum, vnde addendum eſt verbum, Comes, domus diuinæ per Cappadociam, qui erat ſub huius Comitis diſpoſitione, & celebratur in iure, [d] cum enim multa eſſent in Cappadocia Principis prædia, his proprius Comes datus fuit. Hic verò ſolus ſub Præpoſiti diſpoſitione nominatur, & non alii Principis miniſtri, quia de eo magis quam de cæteris dubitabatur, vel quod etſi quo ad obſequia illi præpoſito parebant, ſub magiſtri tamen officiorum ditione erant: [e] quod fortè in Comite domus per Cappadociam ſecus obſeruabatur. Alii domorum Comites

[d] *l. 3. C. de prælat. ſacr. larg. Nouel. 30. §. 1.*
[e] *l. 3. et vlt. C. de præpoſ. ſacr. cub.*

res rerum priuatarum Comiti parebant.[a] Hic præpoſitus quartus inter illuſtrium dignitates ſequentes illuſtres præcedebat.[b] quibus etiam in Zenonis conſtitutione præponitur. Nulla tamen inſignia, aut officium eius apparent, quibus forte carebat.[c]

Cubicularij erant, qui perſonam Principis curabant, & ipſi inſeruiebant,[d] ac Miniſteriani appellabantur:[e] Inter hos erant Decani, qui forte numero X. Decanos enim inquit D. Auguſtinus,[f] vocant, eo quod ſint decem præpoſiti. quos miniſtros thori Marcellinus appellat.[g] Hi principem veſtibus induebant, & cubicula, & lectos parabant, quorum Præfectus Primicerius dicebatur:[h] iidem portas cubiculorum principis cuſtodiebant. Metaphraſtes,[i] Amanous inquit præpoſitus per duos decanos vocauit Epiſcopos qui magnam pecuniæ partem, quam ab Eudoxia pro victu acceperant, inter decanos, qui præerant portis, diſtribuerunt. Decanus is forte eſt, qui olim Decurio vocabatur. Tranquillus enim ſcribit Domitianum à Saturio Decurione cubiculariorum trucidatum. Erant & Caſtrenſiani, qui menſam Principis parabant: Pædagogia, Cellarij, Menſores, Lampadarij, & Sacras veſtes tractantes, quibus Comes caſtrenſis præerat.[k] ſub hoc Præpoſito cenſebatur & Comes domorum Principis,[l] & tres Chartularij ſpectabiles viri, qui inſtrumenta contractuum Principis, & alia ſcribebant. Præcipuè verò ad Magiſtratum ab eo promotos chirographo notabant, & ad Primicerium Notariorum tranſmittebant, vt illis codicillos cum ſymbolis, & inſignibus obtentæ dignitatis, libroque mandatorum traderet.[m] Hanc ob cauſam ſinguli magiſtratus nouem aureos inter hos tres cubicularios diuidendos ſoluebant.[n] Comes verò Orientis, & Aſiæ Proconſul, ſinguli his LXIII. ſolidos pendebant:[o] Summa pecuniæ, quam ab Orientis Magiſtratibus accipiebant, ad aureos 1549. Iuſtiniano imperante, aſcendebat: Cum nondum Italiam, nec Illyricum recepiſſet, nec Africam ordinaſſet. Præcipuè verò, vt exprimit Notitia. Præpoſitus imperabat Comiti diuinæ domus per Cappadociam, ad quem reditus fundorum Tamiacorum in vitibus ſpectabant. Hi erant paſcua, arui, campi vitibus conſiti, domus & nemora:[p] ad quorum prouentus procurandos, & exigendos, ex ſchola Palatina quoſdam Canonicarios nuncupatos dirigebat, qui exactam pecuniam Conſtantinopolim in Principia domum impendendam ferebant.[q] & ideo Tamiaca prædia id eſt ad familiæ alimenta deſtinata vocabantur.[r] His & colonis prædiorum præerat Comes domorum per Cappadociam dictus, tantæ dignitatis, vt apud multos pluris Præſide fieret.[s] Officium etiam tanquam Magiſtratus habebat, cuius Princeps erat, vnus mittendariorum ex officio Comitis largitionum. Gratianus A:[t] De palatino inquit, officio ad gerendum Principatum Comitis domorum per Cappadociam emittantur, quales, Comes etiam domorum, ſi inhoneſtum aliquid geſſerit, vereatur. Præpoſitus cubiculi cum hoc Comite, inquilinis, colonis, ſeruiſque ius dicebat.[u] videtur etiam Silentiarijs imperaſſe, cum iura ad ipſos ſpectantia ad Præfectum cubiculi dirigantur.[x] & veriſimile eſt illos ſub eius cura fuiſſe, qui proſpicere debebat, ne ſtrepitus in palatio audiretur Eodem modo Auguſta, ſuos cubicularios, & Præpoſitum illis imperantem habebat.[y] Sed Magiſter officiorum, tam Principis, quàm Auguſtæ, aulicorum ſupremus iudex erat.[z] Pluribus verò Præpoſitus cubiculi gaudebat priuilegiis, In primis Præfectis & Magiſtris militum æquabatur.[a] Immunis præterea erat à ſoluendo tyronum vel equorum precio, quo prouinciæ onerabantur, vicenos & tricenos ſolidos pro equo ſoluentes.[b] Deinde neque ipſi, neque cubicularij angarijs, aut præſtandorum veredum, recipiendorumvè hoſpitum onere arctabantur.[c] Ab omnibus denique ſordidis præſtationibus ipſi & eorum vxores erant immunes,[d] ſcilicet à piſtrinis, aut, excoquendo pane calcenè, exhibendis operis à parauerdorum præſtatione, impenſa ad publicas ædes, pontes, viaſue reparandas facienda, & ſimilibus.[e] Olim præpoſitus ſacri cubiculi Illuſtris non erat; ſed cum Macrobius cubiculi Honorij Principis Præfectus doctrina ac prudentia excelleret, in eius gratiam omnes Præpoſiti ſacri cubiculi, Magiſtris militum æquati illuſtres ſunt declarati.[f] Neſcio, an is Macrobius ſit, qui Scipionis ſomnium interpretatus, Saturnalia celebrauit, & illuſtris cognominatus. Hos præpoſitos Paracœmomenos poſteriores Græci vocauerunt, & caniclion cubiculum, auctore Volaterrano. Auguſtæ cubiculi Præpoſitus, & ipſe illuſtris iiſdem cum præpoſito cubiculi Principis priuilegiis gaudebat.[g] Temporibus Paleologorum capitium Phrygiatum Præpoſitus cubiculi geſtabat; pallium purpureum, tunicam ex cocco & auro Phrygiatum in anteriori parte cum imagine Imperatoris ſtantis, in poſteriore verò throno inſidentis: ſceptrum quoque ligneum, cuius primus nodus erat aureus, alij auro, argentoque conuoluti, quemadmodum Sophotai Curopalata in officiis Palatinis deſcribit; ſed quoniam hunc Præpoſitum ſilentiariis præfuiſſe diximus, & eorum in iure fit mentio,[h] de his eſt videndum.

[a] l. 5. C. ad l. Iul. repet.
[b] l. vlt. C. de præpo. ſacr. cub.
[c] l. vlt. C. vbi ſenat. vel clariſſ.
[d] l. pe. C. de præpo. ſacr. cub. l. longum, in prin. de leg. 3.
[e] l. vlt. C. de cohortal. miniſt.
[f] lib. 1. de moribus eccleſiæ Catholicæ. cap. 31.
[g] lib. 14.
[h] l. 1. & 2. C. de eun.
[i] 26. Febru. mſ. Porphirio.
[k] l. 3. C. Theo. quib. à præbit. Tyron.
[l] 2. C. de præp. ſac. cubic. l. vlt. C. de decur. offic.
[m] d. l. 2.
[n] l. vlt. C. de offi. mag. offic. §. vlt. Nouel. 24. §. vlt. Nouel. 25.
[o] Nouel. 24. in ſ. cum tribus Nouel. ſeq.
[p] Auth. vt iud. ſine quoque ſuffr. ſumi: Authen. in Notitia ſiue Nouel. 8.
Comes diuinæ domus per Cappadociam.
[q] c. 7. d. Nou. 30.
[r] c. 7. d. Nouel.
[s] l. 1. & 2. C. de præd. Tam. li. 11.
[t] d. Nou. 30. §. 1.
[u] l. 4. C. de pala. ſacr. larg.
[x] l. vl. C. vbi cauſ. fiſc.
[y] l. pen. & vlt. C. de ſilen.
[z] l. 3. & vlt. C. de præpo. ſac. cubi.
[a] d. l. 3. & vl. C. eod. tit.
[b] l. 1. C. eo. tit.
[c] d. l. 1. C. Theo. quib. à præbit. Tyron.
[d] l. 3. C. eo. tit.
[e] l. 15. & 18. C. Theod. de extra ord. & ſordid. mune.
[f] d. l. 15. & 18.
[g] l. 1. C. de prepoſ. ſacr. cubic.
[h] l. vlt. C. de prepo. ſacr. cubic.
[i] in l. omnimodo. ad fin. C. de inoff. teſtam. tit. C. de ſilentiariis. decurionibus eorum.

DE SCHOLA SILENTIARIORVM.

Cap. LXII.

ERANT Silentiarii non à ſecretis Principis, vt Accurſius credidit.[i] ſed qui curam habebant, ne quis in Principis palatio ſtrepitus exercitaretur, & vt ſilentium ſeruaretur. Procopius,[k] Romani, inquit, ad ea quæ quieta ſunt in palatio, miniſtrum ſilentiarium vocant. Hi plures erant, ſed XXX. ordinarij, & digniores in tres decurias diuiſi, quorum ſingula decem vnus decurio præerat.[l] Hunc Palatij Decurionum Marcellinus[m] vocat: Aliquis, inquit, palatij Decurio, qui ordo eſt dignitatis, ſigna Petulantium ingreſſus & Celtarum. Ita etiam Honorius A. appellat.[n] Decuriones, ait, palatij noſtri, poſt emenſum fideliter obſequium, electionem habeant, ſiue ex Magiſtris officiorum, velut agentes dignitatem conſequi maluerint, ſiue inter viros illuſtres comites domeſticorum. Omnes vero Magiſtrum officiorum tam in ciuilibus, quam criminalibus cauſis, iudicem habebant:[o] Sed vbi annis XIII. inculpatas excubias peregiſſent, à præſtandis equis. & tyronibus, onereque excoquendæ calcis ad fabricas, & recipiendorum in ædibus hoſpitum erant immunes.[p] Præterea quod acquirebant filiifamilias Silentiarij, ex Principis ſtipendio, Anaſtaſij conſtitutione in Caſtrenſe peculium referebatur.[q] Ex quo apparet, illos verè milites non fuiſſe, quia de hoc dubitandum non erat, neque lege cauendum. Præterea ſi parentes hanc Palatinam militiam pro filio emiſſent, pretium ipſis in legitimam non computabatur, Vnde vendi potuiſſe huiuſmodi officium deprehenditur. A tutela etiam & cura, erant immunes, aliiſque eorum liberi priuilegiis honeſtabantur. Hi prius fuere clariſſimi,[t] poſtea ſpectabiles ſunt facti. Depoſito verò poſt annos XIII. officio, erant illuſtres. Inter eos enim, qui Magiſtri, vel Comitis domeſticorum officio functi erant, connumerabantur.[x]

Hæc de Silentiariis, qui etſi à Magiſtro officiorum iudicabantur, cum tamen ſub Præpoſiti ſacri cubiculi obſequio eos fuiſſe conſtet,[y] de ipſis hoc loco diſſerui.

[i] in l. omnimod. ad fi. ver. ſilentiarius. C. de inoff. teſt. & in Rubr. C. de ſilentia.
[k] lib. 20. de bello Perſico.
[l] l. 3. in fin. C. de ſilentiar. lib. 12.
[m] lib. 20.
[n] in l. 1. C. de ſilentiar.
[o] l. 1 ne ad diuerſa. C. de ſilent.
[p] l. 2. & 5. C. eo. tit.
[q] l. vlt. C. eod.
[r] d. l. vl. & l. omnimodo. §. vlt. C. de inoff. teſt.
[s] d. l. vlt.
[t] d. l. vl. C. eod.
[u] d. l. omnimod. §. vlt.
[x] l. 1. C. eod. tit.
[y] l. pen. & vlt. C. eod.

DE

DE MAGISTRO OFFICIORVM Orientis, & eius inſignibus. Cap. LXII.

PRÆPOSITVM ſacricubiculi ſequitur Magiſter officiorum, quem Decē ordinum Palatinorū Zoſimus[a] & Procopi[b] appellat. Non tantum enim Palatinis, & principis miniſtris, ac ſcholis palatii arma tractātib[9] imperabat, ſed & fabricis, & limitaneis Ducibus, vel Comitibus,[c] à quibus, ad Magiſtrū officiorum, & Quæſtorem appellabatur.[d] Hanc Magiſteriā dignitatem vocant iura,[e] & Caſſiodorus,[f] cuius præcipuum munus fuiſſe dicit, vt Principi Senatores offerret. Ad ipſum, inquit, palatii pertinet diſciplina, ipſe inſolentiam ſcholarum, mores procelloſos moderationis ſuæ terminis diſſerenat. Tum multi ordines ſine confuſione aliqua componuntur: Et paulo poſt: Per eum Senator veniens, noſtris præſentatur obtutibus, admonet trepidum, componit loquentem: ſua quinetiam ſolet verba, inſerere, vt nos decenter omnia debeamus audire. Aſpectus regii haud irritus promiſſor, collocutionis noſtræ glorioſus donator, aulici conſiſtorij, quaſi quidam Lucifer. Nam ſicut ille venturum diem promittit, ſic iſte deſiderantibus vultum ſerenitatis noſtræ attribuit; cauſarum præterea, maximum pondus in eius audaciæ finibus, optima ſecuritate reponimus. Et paulo poſt: vere dorum quinetiam opportunam velocitatem, quorum, ſtatus ſemper in curſu eſt, diligentiæ ſuæ diſtrictione cuſtodit, vt ſollicitudines noſtras, quas conſilio iuuat, beneficio celeritatis expediat. Per eum nobis legatorum, quamuis faſtinantium prænunciatur aduentus, per eum nominis noſtri deſtinatur erectio, & iſti principaliter creditur, quod tam neceſſarium eſſe ſentitur. His etiam laboribus æſtimatis, poteſtātem magnam huic decreuit antiquitas, vt nemo iudicum per prouincias faſcem aſſumeret niſi hoc & ipſe fieri decreuiſſet. Peræquatores etiam victualium rerum in hac vrbe regia, propria voluntate conſtituit, & tam neceſſariæ rei iudicem fecit. Hæc illæ.

Officiorum autem Magiſter dicebatur, quod officiis, ideſt Miniſteriis, ſeu Princip miniſtrantibus præerat; nomen enim officij, etſi multa ſignificet, hic pro miniſterio accipitur, vt apud Marcianum.[g] ſi ex officio, inquit, quis ad artificium tranſierit, officium artificio mutatur: Et in eodem ſenſu ſæpè apud alios ſumitur.[h] Adaucus martyr Diocletiani Imper. Magiſter officiorum, & Quæſtor fuit.[i]

C. de off. magiſtri officiorum.

[a] in ſecundo.
[b] in 1. de bello Perſico.
[c] l. pen. C. de off. Mag. off.
[d] l. pe. C. de app.
[e] §. 1. in proœm. ff. §. 2. in prima conſtit. C. l. 2. §. hoc etiam, C. de off. P.P. Afr.
[f] lib. 6.
[g] l. legatis. §. ſi ex off. ff. de leg. 3.
[h] in l. fornos. ff. de manum. teſt. l. ſi non ſortem. §. libertus ff. de cō. de. indeb. cum ſi mileb.
[i] Euſebius li. 8. cap. 23.

NOTITIA.

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS MAGISTRI OFFICIORVM.

COMMENTARIVM.

MAGISTER officiorum Orientis inſignia hæc habebat: Abacum tapeto in medio ſuiecto iuſtitarum, quo ænæus erect* liber, argêto tectus, aureis virgulis in rhumbû ornatus, in medio verò duorû Principû vultus aureos continet, infraſcriptum eſt, FABRICÆ. quæ ſub huius cura erant, & in quibus varia armorum genera hic depicta ſiebant.

In primis ſpectantur, cum ſuis ſymbolis ſeptem clypei. Sex in manuſcriptis. Hos Pierius. [a] vult fuiſſe propr ios Præfectorum fabricarum: Ego ſcutorum militum exemplaria fuiſſe puto, quæ etſi non in omnibus, certè in pluribus illis conueniunt. Itaque fabricas ſcutarias nuncupatas referunt. in quibus ſcuta militibus tradenda fabricabantur.

[a] li. Hieroglyphi co. 15.

In horum vno cœruleo eſt dimidiatus ſerpês luteus aureus vmbilicus, margo rubeus, intra quem à læua parte eſt onyx paruus cum Aethiopis ſigillo, vt Pierius depingit: Sed in Codice impreſſo imago eſt togati Principis orbem tuentis: In vmbone aureus orbis decuſſatus. anguis dimidia parte eſt truncus, qualem in alio fabricæ clypeo idem Pierius deſcribit. quod ſymbolum in Marcomannis, Honorianis, & Cetratis ſub Magiſtro equitum præſentali Occidentis ſum interpretatus. In Oriente enim non reperitur.

Alius clypeus rubeus in medio aureum orbem luteas, acutaſque cuſpides emittentem, & cladem hoſtibus minantem habet. Marginem cœruleus limbus cingit, prout gerunt Aſcarii iuniores, ſub Magiſtro militum per Illyricum, in quibus hoc inſigne expoſui.

Tertius, & ipſe rubeus, aureum globum in vmbone tenet, ſeptem paruis cuſpidibus armatum, & aliis ſeptem orbiculis circundatum, quos maior luteus orbis ſuſtinet, octo longis luteiſque trabibus circum munitus. Simile ſymbolum in Oriente ſub Magiſtro militum Thraciæ Haſta Gemina. in Occidente Lanceari j ferunt: exceptis orbiculis. Vnum ſignificat eſſe, & magnum orbis Rom. Imperium, atque vndique munitum, etſi ob diuiſionem minus videatur, vt alias dictum. In manuſcriptis, eſt geminus orbis luteus, ſenis, & duplicibus trabibus munitus.

Eſt & alia parma rubra, continens globum luteum acutos mucrones emittentem, qui marginem pertingunt, medio, aureus vmbilicus includitur, vnde aliæ, ſed breuiores luteæque cuſpides exeunt. Nigræ lineæ, totam clypei faciem inumbrant. Paruus vmbilicus, Imperium etſi ob diuiſionem comminutum, aduerſus hoſtes, armatum eſſe oſtendit, & vtrumque eius orbem vnitum, in maiuſque auctum, maiorem illis cladem allaturum. Id verò tectum & latens eſſe, ex adumbratione ſignificatur niſi per eas mare malimus ſignificari. Simile inſigne eſt Baliſtariis iunioribus, ſub Magiſtro militum per Thracias. In manuſcriptis hic clypeus deeſt.

Aliam parmam cœruleam, nigræ lineæ ad medium occupant, vbi orbis aureus ſplendet, qualem Lanceari iuniores, Menerwii, & alii ſub Magiſtro militum per Illyricum geſtant Etiam id terras mareque vni Imperio Rom. ſubeſſe inſinuat. Rubeus circulus marginem ambit.

In alterius parmæ cœruleæ vmbone, luteus orbis & nigris lineis decuſſatim diuiſus, duplici luteoque vinculo cingitur: Dimidium verò clypeum, nigræ lineæ percurrunt quæ maris ſunt typus. Duplex circulus rubeus marginem ambit, Simile inſigne ferunt Quarti Sagittarij, ſub Magiſtro equitum præſentali Occidentis. Diuiſum orbem Rom. vno contineri Imperio inſinuat.

In vltimæ parmæ viridis vmbone, globus luteus, in medio quadram tabellam & ipſam luteam ſuſtinet Illum octo lutei orbiculi, in medio clauis confixi, & luteo circulo cincti circundant. Nigræ lineæ, tertiam ferè clypei partem occupant, quem rubeus limbus circumplectitur. Idem eſt argumentum, quod ſuperioris ſymboli. Tabula legem orbi à Principe datam refert. Orbiculi clauis confixi orbem Romanum firmiter & vndique munitum eſſe denotant. Manuſcriptis pro hoc ſymbolo eſt orbis luteus, duobus circulis item luteis cinctus, & roſtris circum armatus, qualis eſt clypeus Comitis domeſticorum peditum. Vetus codex argenteum globum albo circulo cinctum, & vndique roſtris munitum repræſentat: Madrucianus, in cœruleæ parmæ vmbone, album vmbilicum, cœruleo luteoque circulo incluſum refert, alba tabella ſupra eminet. In aliis quoque ſymbolis in paucis quibuſdam manuſcripti variant.

A clypeorum lateribus bina vtrinque ſtant ſpicula, quæ indicant in fabricis lanceas & arma fuiſſe fabricata; propè tres cuſpides viſuntur, quibus ſigna militaria inſigebantur. Quatuor aut quinque galeæ cum criſtis, duæ loricæ, & totidem thoraces, duo enſes, & totidem ſpatæ, ocreæ, ſecures bipennes, plumbatæ ſeu plumbeæ pilæ, Manuſcripti addunt arcum, & duas pharetras, Hæc fabricas armorum loricatas, ſpatarias, arcuariaſque nuncupatas referunt. Et licet nulla hoc nomine appelletur in Oriente, dubitandum non eſt huiuſmodi arma ibi fabricata fuiſſe, præſertim illis in locis, quibus nullum armorum genus inſcribitur. Sed in Occidente ſuæ armorum ſpecies ſingulis fabricis applicantur. Nulli vero licebat hæc arma facere, [b] niſi fabris, qui in certis Imperii locis iuſſu Principis ea fabricabant. & Fabricenſes appellabantur, [c] quibus ſalarium ex publico dabatur, neque ipſis hæc aliis vendere licebat. In tractu Orientis quinque tantum fabricæ, id eſt armorum officinæ erant, tres in Ponto, vna in Aſia, duæ in Thraciis, quatuor in Illyrico. Hæc inſignia in huius magiſtri auditorio ſpectabantur, & forte eo procedente præferebantur, cum præconum acclamationibus, qui eum Imperii patrem prædicabant Gratianus, [d] Qui inquit ex officiali magiſterio attonito ſplendore viguerunt, acclamatione excipiantur ſolita, nec prætereantur vt incogniti officiale antem magiſterium vocat Magiſtri officiorum. Illuſtris eſt hic Magiſter, [e] & Magnificus, [f] & quandoque Comes vocatur, [g] Magiſter palatii à Caſſiodoro, quo nomine etiam appellatur Tribonianus. [h] Præerat ſcholis, Menſoribus Lampadariis, quatuor ſcriniis, officio admiſſionum, & fabricis, quæ ordine explicabuntur, & in tabula ſummatim repræſentabuntur. cubiculariis etiam aliiſque miniſtris Principis, ius dicebat. Sed & Duces, ac Comites limitanei, eorumque officia, & caſtrorum præpoſiti illius ſuberant ditioni, [i] & ob id pedaneum iudicem ipſorum cauſas cognoſcentem habebat. [k] Omnes ſummatim poſt Notitiæ contextum repræſentabo.

[b] l. vl. §. magnus. ff. de public.
[c] l. 1. C. de Fabricen. li. 12. & in §. 1. in auth. de armis.
[d] in l. 1. Cod. de Quæſto. & magiſ. offic.
[e] l. 3. C. de curſ. pub. l. eo. C. de prin. age. in reb. lib. 12.
[f] in l. 4. C. de agen. in reb. lib. 12.
[g] l. iudicib. cod. ti. C. l. pen. & vl. C. de caſtrenſib. & miniſterial. li. 12. & d. l. 3.
[h] in §. ad iſtum. C. de iuſtin. C. confir.
[i] l. viros. C. de diuerſ. offi.
[k] §. 1. Nouel. 82. ſeu. auth. de iud.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Illuſtris Magiſtri officiorum.

SChola ſcutariorum prima.

Schola ſcutariorum ſecunda.

Schola gentilium ſeniorum.

Schola ſcutariorum ſagittariorum.

Schola ſcutariorum Clibanariorum.

Schola armaturarum iuniorum.

Schola gentilium iuniorum.
Schola agẽtium in rebus,& deputati eiuſdem ſcholæ.
Menſores,& Lampadarij.
Scrinium Memoriæ.
Scrinium Epiſtolarum.
Scrinium libellorum.
Scrinium diſpoſitionum.
Officiorum admiſſionum.

Fabricæ infra ſcriptæ Orientis V.

Scutaria & armorum Damaſci.
Scutaria,& armorum Antiochiæ.
Clibanaria Antiochiæ.
Scutaria & armamentaria Ædeſſæ.
Haſtaria Irenopolitana Ciliciæ.

Pontica III.

Clibanaria Cæſareæ Cappadociæ.
Scutaria & armorum Nicomediæ.
Clibanaria Nicomediæ.

Aſiana. I.

Scutaria & armorum Sardis Lydiæ.

Thracum II.

Scutaria & armorum Hadrianopoli, Hæmimontis.
Scutaria,& armorum Martionopoli.

Illyrici IIII.

Theſſalonicenſis.
Naiſſatenſis.
Ratiarenſis.
Scutaria Horreomargenſis.
Officium autẽ ſupraſcripti viri illuſtris Magiſtri officiorũ de ſchola agẽtiũ in reb. eſt ita.
Adiutor.
Subadiuua adiutores duo.
Fabricarum tres.
Barbariorum tres.
Orientis vnus.
Aſianæ vnus.
Ponticæ vnus.
Thraciarum, & Illyrici vnus.
Curioſus curſus publici Præſentalis vnus.
Curioſi per omnes prouincias.
Interpretes diuerſarum gentium.
Magiſter officiorum ipſe emittit.

NOS IN TABELLA OSTENDIMVS QVIBVS PRÆ EST MAGISTER OFFICIORVM.

Magiſter officiorum præeſt;

- *Scholis VIII.*
  - *Scutariorum 1.*
  - *Scutariorum 2.*
  - *Gentilium ſeniorum.*
  - *Scutariorum Sagittariorum.*
  - *Scutariorum Clibanariorum.*
  - *Armaturarum iuniorum.*
  - *Gentilium iuniorum.*
  - *Agentium in rebus,& deputatorum ſcholæ.*
- *Menſoribus.*
- *Lampadiis.*
- *Scriniis IIII.*
  - *Memoriæ, in quo viri 62. ex quibus*
    - *Antiquarij* VII.
      - *Græci* IIII.
      - *Latini* III.
    - *Adiutores Quæſtoris.* XII.
  - *Epiſtolarum, viri* 34.
  - *Libellorum, viri* 34.
  - *Diſpoſitionum.*
- *Officio admiſſionum.*
- *Fabricis XV.*
  - *Orientis V.*
    - *Scutaria,& armorum Damaſci.*
    - *Scutaria, & Armorum Antiochiæ.*
    - *Clibanaria Antiochiæ.*
    - *Scutaria & armamentaria Ædeſſæ.*
    - *Haſtaria Irenopolitana Ciliciæ.*
  - *Pontica* III.
    - *Clibanaria Cæſarea Cappadociæ.*
    - *Scutaria,& Armorum Nicomediæ.*
    - *Clibanaria Nicomediæ.*
  - *Aſiana* I.
    - *Scutaria,& armorum Sardis Lydiæ.*
  - *Thraciarũ* II.
    - *Scutaria, & armorum Hadrianopoli Hemimontis.*
    - *Scutaria,& armorum Martianopoli.*
  - *Illyrici* IIII.
    - *Theſſalonicenſis.*
    - *Naiſſatenſis.*
    - *Ratiarenſis.*
    - *Scutaria Horreomargenſis.*
- *Limitaneis*
  - *Comitibus* II.
  - *Ducibus* XIII.

Dd

DE SCHOLIS QVIBVS PRÆEERAT Magiſter officiorum. Cap. LXIII.

C. de praelegat. ſcholarum. C. de comitibus & tribunis ſcholarum.

ª lib. 14.

IN primis ſcholis octo Magiſtrum officiorum imperaſſe Notitia ſcribit: Quatuor ſcutariorum, duarum Gentilium, vni armaturarum, & alij Agentium in rebus, quæ ſcholæ Palatinæ à Marcellino appellantur, qui tuebantur palatium. Solis, inquit, ſcholis Conſtantius iuſſit Gallum eſſe contentum Palatinis, & protectorum cum ſcutariis, & gentilibus. & infra. Aduocatos Palatinarum primos ſcholarum allocutus eſt. Scuolam, non locum vbi virtuti datur opera, neque ipſam virtutis excitationum ſed tempus opportunum, quo virtuti vacatur, ſignificare Suidas memorat. in quo ſenſu ᵇ Cicero accepiſſe videtur Dictum, inquit, quinque ſcholas, vt Græci appellant, in totidem libros contuli: Sed hic ſchola pro ordine militantium accipitur. Vegetius pro centuria ſumere videtur. Per diuerſas ait, cohortes, & diuerſas ſcholas promouentes milites, & ſubdit, Prim.pil. Centurio poſtquam in orbem 10 omnes cohortes per diuerſas adminiſtrauerit ſcholas, in prima cohorte ad hanc peruenit palmam: Hæ non legiones, non cohortes, non vexillationes erant, ſed corpora militum, vulgus Italicum ſocietates appellat. Scholas in plurali tantum Feſtus ponit. Præter has octo tres aliæ ſcholæ fuerunt ſilentiariorum & equitum, peditumque domeſticorum, itaque vndecim, in toto Orientis Imperio, ſcholæ reperiuntur, & ita à Iuſtiniano ᵈ numerantur. Duæ inermes agentium in rebus, & Silentiariorum, & nouem armatæ militiæ: qui erant milites Armeni omnium præſtantiſſimi numero 35 . computatis duabus domeſticorum ſcholis. His duo millia militum addidit Iuſtinianus, qui ſupranumerarij ſunt vocati. Suidas. Erant, inquit, 3500. ex præſtantiſſimis Armenis in ſcholas diuiſi, & Principis palatium cuſtodiebant, & ideo huic Magiſtro parebant, ac vberius cæteris militibus ſalarium percipiebant. Hæc e Procopio *ἀνεκδότοις* mutuatus videtur, vbi idem ferme ſcribit. Alij inquit milites non pauciores tribus millibus quingentis ad cuſtodiam Palatii ſunt conſtituti, quos ſcholares vocant, quibus longe maius ſtipendium, quam cæteris dari conſueuit, initio ex præſtantiſſimis Armenis delecti hunc honorem promerebantur, Poſtquam verò Zeno Imperium adeptus eſt, inter eos etiam molles & imbelles ſunt recepti donec progreſſu temporis etiam ſeruilis conditionis homines hunc honorem emerunt. Verum Iuſtinianus Princeps factus, plures magna pecunia ab eis recepta ad hunc honorem promouit Et cum numerum compleſſet, alia duo millia addidit, quos ſupranumerarios vocauit, nullamque pecuniam illis dedit. Scholis nouem tantum Magiſter officiorum imperabat, Domeſticorum, enim Equitum peditum ſcholæ à ſuis Comitibus Magiſtrorum militum vices agentibus iudicabantur. ᶠ Notitia vero VIII. tantum ſcholas, vt dictum eſt, ſub Magiſtro officiorum ponit, Silentiariorum omittens, quos Primicerio cubiculi paruiſſe tradidimus. Hi tamen poſtea à Magiſtro officiorum ſunt iudicati. Zeno, ᵍ Iubemus inquit, qui quemlibet deuotiſſimorum ſilentiariorum ſcholæ ciuiliter vel criminaliter pulſare maluerint, ex iudicio tantummodo Magiſtri officiorum conueniri. Nullus verò has ſcholas ingredi poterat, qui à Principe probatus non eſſet, & ideo ipſorum nomina in ſcriniis maioris laterculi à Notariis tribunis ſcribebantur, ac ſingulo quadrimeſtri multis quotidie decedentibus vel abeuntibus, eorum album, vel matriculæ renouabantur. ʰ In primis ſcholaribus omnibus interdicebatur, ne cuiuſquam prædia conducerent, ne ab armorum exercitatione auocarentur. ⁱ Aliæ ſub PP. erant ſcholæ, quibuſcum hæ vndecim nihil commune habent. Cuique ſcholæ ſuus præerat Comes, vir ſpectabilis ˡ Ita enim ſcholarum capita Theodoſius & Honorius AA. vocant. ᵐ Comitem ſequebatur Primicerius, qui idem Tribunus vocabatur, & ipſe ſpectabilis. ⁿ Poſt hunc Decemprimi ſequentes erant Clariſsimi. ° Quorum primus Secundocerius eſt dictus, poſtea hi ad Primicerij gradum promouebantur. Decem iſti primi ſcholarum ad exemplum Decurionum Ciuitatum ſunt inuenti, qui & ipſi Decem primos habebant, ᵖ poſt hos erant Ducenarij, deinde Centenarij, mox Biarchæ poſtea Circitores, exinde Equites, vltimi tyrones, qui erant plures, quemadmodum in ſchola Agentium in rebus. ʳ Hos deponendi, corrigendive facultatem, eorum Comes non habebat. ſed hoc ad Magiſtrum officiorum ſpectabat. ˢ Ducenarij. CC. militibus præeſſe conſueuerant. Centenarii, C. Biarcha vero erat commeatus præfectus, nam Bios victum ſignificat: ſimilis erat Præfecto contubernij. X. militum. ᵘ Circitor, publicus vrbis cuſtos, alias Circitores ſunt, qui res venales per vrbem circumferunt. ˣ Apud milites pro eo, qui vigilias circuit accipitur Eques vero plus erat, quam ſimplex miles. Pedes dicebatur, qui nullum ad huc gradum habebat. Primoribus ampliora cæteris ſtipendia dabantur, ait Suidas. Nam. prout gradu excellebant. plus habebant: Nemini vero licebat ſcholarem fieri, aut ad eorum gradum promoueri ſine Principis conſenſu, & ob id codicillis à Notariis Laterculenſibus ſcriptis, & à Principe ſubſcriptis, creabantur: & eorum nomina in Laterculo maiore conſeruabantur. Cum verò tria millia & quingenti Armeni, in IX. ſcholas diuiderentur inter hos Agentes in rebus. & Silentiarij inermes, non connumerabantur: ſingula ſchola ſi æqualem facimus diuiſionem, plus minus 4 militibus continebat. Sub Magiſtro Officiorum ſequentes ſcholæ à Notitia recenſentur.

SCHOLA SCVTARIORVM PRIMA. Hi & ſequentes Principem comitari conſueuerant. Zoſimus. ʸ Recedentibus, inquit duobus ordinibus qui Principem ſtipare ſolebant Scutarij dicuntur, ſcutis enim potiſsimum tenses, totum etiam corpus, armis tegebant, non tamen equos, vt clibanarij, ita armis tectos pedites, Scutatos vocatos fuiſſe, auctor eſt Veget. ᶻ Hi à Conſtantino inſtituti videntur, quibus, & ſcholæ Clybanariorum panes quoſdam aſsignauit. ª Huius ſcholæ meminit Marcellinus. ᵇ Obtentis, inquit pancorum ſutoris nomen perſtringebatur Equitis ſcholæ primæ Scutariorum, etiam tum Tribuni. Idem. ᶜ De Scutariis autem. ait, & Gentilibus excepere quemque promptiſsimum. & alibi. Primi Scutarii ſub Magiſtro militum Præſentali primo, & magiſtr per Orientem, merebant inter Vexillationes Comitatenſes: ſed an ſint ex his ſubliſto. Armis vtebantur, qualia in officiorum Magiſtri inſignibus oſtenduntur. Hi & ſequentes etiam in Occidente reperiuntur.

SCVTARIORVM SCHOLA II. dicta ad primæ differentiam, cuius idem Marcellinus. ᵈ meminit. Quibus, inquit, compertis, Valentiniano, qui cum his redierat regenda Scutariorum ſecunda ſchola committitur: Is eſt Valentinianus qui mox imperauit. Secunda Scutarii, equo ſub Magiſtro Præſentali, inter Vexillationes Comitatenſes militabant.

SCHOLA GENTILIVM ſeniorum, Hi erant idololatræ ex Barbaris Rom. Imperio minimè ſubditis. variiſque gentibus collecti, vt ait Zonaras ᵉ Modeſtinus quoque ᶠ appellat Gentilium ſacerdotia Idololatrarum: Procopius ᵍ Romanis fœderatos gentiles Phylarchos fuiſſe dicit. De his ita Marcellinus, ʰ Promptè præire ante alias duo tenentes lecti in principiis adeundi diſcriminis Saluius Vlpicinos Scutarius vnus, alter ſcholæ Gentilium. Et alibi ⁱ Malaricus Gētiliū rector. Hi in Occidēte quoque militabāt.

Marginal notes:
ᵇ li. 1. Tuſculan. quæſt.
ᶜ lib. 2. cap. 71.
ᵈ in l. vlt. C. loc.
ᵉ in verbo. *ἀναριθμήτους*. & in verb. *σχολάριοι*.
ᶠ L. 1. C. de vanatione ferarū li. 11. in inſcriptione.
ᵍ in l. 4. C. de ſilentiar.
ʰ l. vl. C. de offi. Mag. offic.
ⁱ d. vlt. C. loca.
ᵏ L. 2. de offic. PP. Africa.
ˡ l. 1. C. de prim. ſcholar. l. 3. C. de off. Mag.
ᵐ d. l. C. de off. Mag. offic. l. 1. C. de com. & tribun. ſcholar.
ⁿ L. 2. C. de domeſt. & protect. ſeu. l. vlt. C. T. eo.
° d. l. 2.
ᵖ d. l. 2.
ᵍ l. 1. in prin. l. 3. §. Decemprimos l. vlt. §. munera ff. de munerib. & honor.
ʳ l. 3. C. de Agēt in reb.
ˢ l. 5. C. de offic. Mag. offic.
ᵗ Veget. l. 2. c. 8.
ᵘ Veget. d. c. 8.
ˣ l. quicunque. §. f. d. & eo. ff. de Inſtit.
ʸ in tertio.
ᶻ lib. 2. cap. 20.
ª l. 9 C. T. de an non. & tribut.
ᵇ lib. 26.
ᶜ lib. 20.
ᵈ lib. 25. ad finē
ᵉ in Madrucium.
ᶠ in l. Athleta, §. 1. de excuſ. tut.
ᵍ lib. 3. de bello Perſico.
ʰ lib. 27.
ⁱ lib. 15. & lib. 20.

SCVTARIORVM SAGITTARIORVM. Hi armis vndique tecti ſagittis vtebantur in prælio. Eiuſdem nominis cuneus ſub Duce Mœſiæ ſecundæ merebat,& alius ſub duce Daciæ, niſi fuerint ſequentis ſcholæ.

SCVTARIORVM CLIBANARIORVM, id eſt, Cataphractorum, ipſi, & equi, toti erant armis contecti quemadmodum ſupra expoſuiſhi & à Conſtantino inuenti fuiſſe videntur, quibus certos panes quemadmodum & aliis Scutariis eſt elargitus [a] Eorum arma in Magiſtri officiorum inſignibus, ſpectantur.

[a] d.l.9.C.Th. de anno. ciuilib.

ARMATVRARVM IVNIORVM ſchola eſt dicta,quia non loricis, ſed ſolidis armis ſupra oſtenſis,quas armaturas vocabant, vtebantur, vt ait Ælianus, [b] qui pedeſtrem ordinem in tres partes diuidit,Armaturam, Velites & Peltatos. Grauiſſimis armis more Macedonum munitos, grauem armaturam vocat,qui etiam armati nominabantur, quod & de equitibus eſt dicendum: Nam Scutum grandius, & haſtam longiorem geſtant. Cuneus Secundorum Armigerorum erat ſub Duce Meſiæ ſecundæ.Armaturarum ſeniorum ſchola,in Occidente merebat. Harum & Marcellinus, [c] meminit Balcobaudes,inquit, armaturarum tribunus. Ordinem ſcholarium iuniorum à Gordiano iuniore reſtitutum. & iuniorum ab eo vocatum Cedrenus ſcribit.

[b] in libello de inſtruendis aciebus.

[c] L.14.15.& 27

GENTILIVM IVNIORVM ad differentiam ſeniorum nuncupatorum, In Occidente ſex tantum ſcholæ nominantur.

C de acemibus in Abus.

DE SCHOLA AGENTIVM IN rebus. Cap. LXIIII.

OCTAVA Magiſtro officiorum, parebat ſchola Agentium in rebus quam velut præcipuam, & officio à cæteris diuiſam proprio capite nectandam eſſe cenſui.Hi erant Principis nuncij in prouincias, & alia loca ob diuerſa negocia miſſi. D. Hieronymus; [d] quos inquit, nunc Agentes in rebus, vel Vepedarios appellant, veteres Frumentarios nominabant. Sextus Aurelius Victor. [e] Nec minore, inquit, ſtudio pacis officia vincta legibus æquiſſimis, ac remoto peſtilenti Frumentariorum genere, quorum nunc Agẽtes rerum ſimillimi ſunt; qui cum ad explorandum annunciandumque, qui fortè in prouincijs motus exiſterent, inſtituti viderentur. compoſitis nefariè criminationibus, iniecto paſſim metu præcipuè remotiſſimo cuique, cuncta fœdè diripiebant. Hactenus Victor Frumentariorum nomen antiquitus inſtitutum, vſque ad Conſtantinum permanſit Ante Hadrianum enim, & poſtea ſub multis Principibus, Frumentarij appellabantur. Spartianus loquens de Hadriano, [f] erat inquit,curioſus non ſolum domus ſuæ,ſed etiam amicorum, ita vt per Frumentarios occulta omnia exploraret Lampridius in Commodo, Præfecti Prætorio, ait, Anterum eductum è palatio ſacrorum cauſa, & redeuntem in hortos ſuos Per Frumentarios occiderunt. Item Capitolinus ita de Macrino, [g] cum quidam milites ancillæ hoſpitis pudorem deprauaſſe ſuſpecti eſſent,atque per quendam frumentarium ille didiciſſet, adduci eos iuſſit, & pœna affecit.Idem in Maximo & albino ſcriptum eſt præterea ad omnes prouincias miſſis frumentariis iuſſumque, vt quicunque Maximinum iuuiſſent, in hoſtium numero ducerentur. Item Trebellius Pollio in Claudio, cum nunciatum eſſet Gallieno per frumentarios Claudium iraſci, quod ille mollius viueret. nihil eum grauius accepit. Frumentarij fortè à militibus frumentariis legionum ſunt dicti, quorum crebra in antiquis monumentis fit mentio, ſicut enim illi frumenta perquirebant. ita iſti inueſtigabant, quæ in prouinciis fierent, & Principi nunciabant, eiuſque mandata ad quoſcunque perferebant. Poſtea agentes in rebus ſunt vocati, qui iuſſa Imperatoris exequebantur. Conſtantinus enim ad Agentes in rebus ita ſcribit. [h] Ad curas agendas,& curſum illi exeant, quos ordo militiæ vocat & laborum:curas enim veltes agendis pro negociis Principis ponit. idem Conſtantinus, [i] Agentes inquit, in rebus ad mouendum militem mitti conſueuerunt. Arcadius, & Honorius,[k] Quicunque, aiunt, [e] palatio noſtro ad prouincias commeauerit,compulſor,exactor,Admonitor, Portitorue præcepti, Agens in rebus hoc tantum poteſtatis arripiat, quantum eſt mandatum.vt plurimum ergo erant Veredarii, qui litteras & mandata Principis celeriter ferebant,qualẽ fuiſſe Zenonẽ Anachoreta Theodoretus φιλοθέῳ ἱστορίᾳ ſeu libro ſcribit. [l] cũ primum ait, Imperator Valens fuiſſet de medio ſublatus,militare depoſuit cingulum.Erat autem adſcriptus in numerum eorum, qui litteras Imperatoris ferebant celeriter, Honorius A. [m] Agentes, inquit, in rebus, quibus iniuncti negocij tempus emenſum eſt, ad comitatum reuerſi probant cauſas neceſſariæ tarditatis. Varia enim iis à Principe negocia committebantur, quæ intra præfinitum tempus exequi tenebantur. Et quoniam ſemper in itinere verſabantur,eos ſæua pericula adire, & vitæ renunciare Theodoſius ſcribit. [n] ex his aliqui ad manſiones mittebantur, vt inſpicerent, ne quis ſine duplomate, aut ſupra modum euectionis curreret. Conſtantius, [o] agentes in rebus in curis agendis, & euectionibus publici curſus inſpiciendis, prouidebunt.ne quis citra euectionis auctoritatem moueat curſum, vel amplius poſtulet, quam conceſſit euectio. Hæc ille. Ad hoc munus ſinguli in ſingulas prouincias mittebantur vt Arcadius, & Honorius [p] ſanxerunt. Agentes, inquiunt, in rebus ſingulos in ſingulas prouincias, mittendos eſſe cenſemus, quibus inſpiciendarum euectionum tantum debebat cura mandari: Nec verò ex omni numero mittebantur, ſed qui gradum in ſchola meruiſſent.[q] Hi curioſi dicebantur. [r] Primicerius Senatorque. qui aliis in ſcholis eſſe conſueuerant. in hac non reperiuntur ſed tantum Ducenarii, qui plus 48.eſſe non poterant, & centenarii qui numerum 200.non excedebant: Biarchæ 250 Circitores 30 Equites 450. qui ſimul iuncti gradu fungentes. [s] 148 numerum implebant. [t] Alij præter hos priuati nuncii per diuerſa loca perferendis vocabant. Inſtar primæ cohortis Milliariæ dictæ, erant ordinari Quemadmodum enim illa Primpilum 400. militibus præfectum habebat, & primum haſtatum. qui 500. regebat, & Ducenarius vocabamt. Principem. Secundum haſtatum. qui ſinguli CL. militibus præerant,& Vltimum, qui centum viris imperabat. [u] Sic iidem ferè gradus in ſchola Agentium in rebus inueniebantur.

[d] in 1.c. Abdia.

[e] de Cæſaribus in Diocletiano.

[f] in eo.

[g] in eo.

[h] in l.1.C.de offic.mag.off.

[i] in l.7.C.T.de curſ.publ.

[k] in l.2. C.de exec.& exactor

[l] in relig.hiſto.

[m] in l.14.C.T. eo.

[n] l. principes. C. de princip. agen. in reb.

[o] in l.2.C.de curioſis.

[p] in l.vlti. C. de curioſ.

[q] li.1.C.de offic.mag.offic.

[r] in l.1.& ſequ. de curioſ.& ſtation.

[t] l.3. C. de agen tib.in reb.

[u] Veget.lib.2.c.8.

In hanc enim ſcholam recepti, primo Equites, mox Circitores, Biarchi, Centenarij, Ducenariique gradatim fiebant, donec ad Principis gradum aſcenderent,ideſt primi officiorum magiſtratuum crearentur:[x] Cum enim à laboribus itinerum quieſcebant, tum Ducenarij, & Centenarij facti, in prouincias mittebantur, vt magiſtratuum officiis præeſſent, & tunc Principes vocabantur, quo munere functi, Proconſulis, aut Vicarii dignitatem aſſequebantur [y] Inuenio autem in Orientis prouincias XIIII. Principes officiorum ex ſchola Agentium in rebus exiiſſe. In Occidentis VI In Scriniis etiam memoriæ epiſtolarum, & libellorum, Adiutorum officio fungebantur. [z] In Fabricarum quoque ſcrinio quatuor ex his qui Principes fuiſſent, pro Subadiuuis ſeruiebant. [a] Stipendium à Principe percipiebant, & ideo ſine ſcriptura probatoria ab eo ſubſcripta eligi non poterant, quæ in ſcrinio memoriæ, vbi illi Subadiuuæ erant, reponebatur. [b]

[x] l.1. C.de offic. mag.offic.

[y] l.3.l.105. & l. ſeq.C.de princ. agent.in reb.

[z] l.agentes in rebus C.eod.

[a] d.l.agent.her eo.C. de agentib. in reb.

[b] l.3 in fi.C.eo. & l.vlt.C.de di. off.§.& eſt notoria.l.vl. ad mod. C.de in off.teſt.

Aliæ

Aliæ vero ſcholæ à Primicerio notariorum tractabantur: Hanc ſcholam eſſe opinor, quæ palatina vocatur, & lites coram Principe agitatas exequebatur, officia palatina à D. Ambroſio, appellantur, [b] palatina, inquit, omnia officia hoc eſt memoriales, agentes in rebus temperant à proceſſu. Priuilegium habebant huius ſcholæ Centenarii, Ducenarii, & Adiutæ, ne ſub alio Romæ aut Conſtantinopoli quam Magiſtro officiorum conuenirentur, alibi verò iure communi vtebantur. [c] & ideo magiſtriani diuinorum officiorum à Metaphraſte appellantur. [d] Idem eorum matribus, vxoribus, liberis, ſeruiſque priuilegium tribuitur. [e] Hos Gothi Saiones appellabant, vt ex pluribus Caſſiodori locis deprehenditur.

[a] l. prop. mandam. § ſin. autem vtra que parte. C. de ſtudi.
[b] epiſtol. 33. ad Marcel. ſoror.
[c] Lex vlt. C. de ſtud.
[d] 22. Orthob.
[e] l. vl. C. eod. h. noſtro tit.

In ſchola Agentium in rebus erant quidam Deputati dicti, quos eos fuiſſe opinor, qui ipſis Agentibus velut miniſtri inſeruiebant, & eos currentes, comitabantur, quemadmodum apud Valentinianum legimus. [f] ſeruos publicos armorum fabricæ deputatos fuiſſe qui carbones accendendo, aut ligna ferendo, vel huiuſmodi alia agendo, armis fabricandis inſeruiebant [g] vt Dendrophori, & ſimiles, quorum etiam Nouella 85. meminit. Sic deputati ſacræ veſtis erant qui eas manibus componebant & aptabant: [h] Reliqua agentium in rebus ex officio huius Magiſtri ſunt petenda, quod totum ex his conſtabat. Hæ ſunt itaque ſcholæ, quibus Magiſter officiorum imperabat. Nunc ad alios palatij miniſtros illis ſubiectos eſt tranſeundum

[f] in l. vlt. C. de ſer. fugi.
[g] ſeu Authē. de armis § 3.
[h] l. ſeruus. §. deputati. C. de palatin. ſacr. larg.

DE MENSORIBVS, LAMPADARIIS, admiſſionalibus: & inuitatoribus.
Cap. LXI.

C. de menſorib.

MENSORIBVS etiam Magiſter officiorum imperabat qui Principem in aliquam ciuitatem, iturum præibant, & domos, in quibus quiſque hoſpitaturus eſſet, ſigno denotabant, vt ad Theodorum Magiſtrum officiorum Valentinianus A. ſcribit, [i] apud quem vulgò legitur Metatores. Sed in Codice Theodoſiano eſt Menſores. & ita appellat Vegetius. [k] Menſores, inquit, ſunt, qui in caſtris ad Podiſmum dimetiuntur loca, in quibus milites tentoria figunt, vel hoſpitia in ciuitatibus præſtant. Metatores verò appellat, qui præcedentes locum eligunt caſtris. Plerunque tamen promiſcuè Metatores & Menſores vocantur, qui ante exercitum vias complanabant. D. Ambroſius, [l] metatores, inquit itinera diſponunt: id clarius in Pſalm. 119. ſerm. 5. his verbis explicat. Miles, qui ingreditur iter, viandi ordinem non ipſe diſponit ſibi, nec pro ſuo arbitrio viam carpit, nec voluptaria captat compendia, ne recedat à ſignis, ſed itinerarium ab Imperatore accipit, & cuſtodit illud, præſcripto incedit ordine, cum armis ſuis ambulat, rectaque via conficit iter; vt inueniat commeantium parata ſibi ſubſidia. Si alio ambulauerit itinere annonam non accipit, manſionem paratam non inuenit, quia Imperator iis iubet hæc præparari, omnia qui ſequuntur, nec dextra nec ſiniſtra à præſcripto itinere declinant, meritoque non deficit qui imperatorem ſequitur ſuum. Moderate enim ambulat, quia Imperator non quod ſibi vtile, ſed quod omnibus poſſibile, conſiderat: ideo & ſtatiuas ordinat, triduo ambulat exercitus, quarto requieſcit die. Eliguntur ciuitates, in quibus triduum, quatriduum, & plures interponantur dies, ſi aquis abundant commerciis frequentantur. & ita ſine labore conficitur iter, donec ad eam vrbem perueniatur, quæ quaſi regalis eligitur, in qua feſſis exercitibus requies miniſtretur. Hactenus D. Ambroſius. His concinit, quod Lampridius in Alexandro ſcribit itinerum, ait, dies publice proponebantur, vt edictum penderet ante menſes duos, in quo ſcriptum eſſet illa die, illa hora, ab vrbe ſum exiturus. & in prima manſione manſurus: Deinde per ordinem manſiones, deinde ſtatiuæ, deinde vbi annona eſſet accipienda: idem ferme tradit Coſtantinus Porphyrogenneta de thematibus: menſores, inquit, ſunt, qui Foſſatum metiuntur & conſtituunt; Foſſatum autem caſtra appellat, in quo ſenſu hoc vocabulum ab Honorio [m] & Zoſimo [n] vſurpatur. Sed à Leone A. [o] menſores inter eos ponuntur, qui in Principis palatio alio officio fungebantur, & fortè aulicis annonam, & equis pabula metiebantur. Hi quoque à Principe in ſcrinio libellorum probabantur. Eorum Primicerius, id eſt primus cùm biennio in eo gradu permanſiſſet vltimi agentium in rebus locum conſequebatur, id eſt eius ſcholæ tyro fiebat, Honorius [p] ad Æmilianum Magiſtrum officiorum ſcribit. Alij erant menſores apud magiſtros militum, qui & ipſi domos ſignabant in quibus milites erant hoſpitaturi, qui ad hunc locum non pertinet.

[i] in l. 1. & 2. C. de metatis.
[k] lib. 14. ca. 7.
[l] Lib. examero lib. 5. cap. 10.
[m] in l. 1. C. T. de terris limit.
[n] lib. 4.
[o] in l. vlti. C. de diuer. off.
[p] in l. vl. ad fi. C. de diuerſ. offi.
in l. vnica, C. de menſor.

LAMPADARIIS quoque Magiſter officiorum præerat non ſolum his, qui lampadum palatii curam habebant; vt accenderentur & niterent, ſed, & aliis quos ad vſus ſcrinii deputatos fuiſſe Leo [r] ſcribit Ea erant ſcrinia memoriæ, libellorum, epiſtolarum & admiſſionum quorum ſcribis in multam noctem vigilantibus, & ſcribentibus, cum Lampadibus opus eſſet, his accendendis & curandis Lampadarii præficiebantur, qui in ſcrinio libellorum, & ipſi à Principe erant probandi. [s] Auctor eſt in Commodo & Pertinace Herodianus Principi ignem prælatum fuiſſe, de cuius miniſtris vereor hic non intelligi, cum Leo A. de his notitiæ aulicis loquens eos menſores, & lampadarios ſuæ diſpoſitioni reſeruet qui ſcriniis inſeruiunt. Habebant lampadarij primicerium, qui triennio tantum ea dignitate fungebatur, vt & ſequentes illum gradum poſſent adipiſci. Alij erant lampadarij in officio Præfectorum Prætorio, de quibus Iulianus Patritius. [t] Legimus, & lampades Vicario Ponticæ & aliis prælatas fuiſſe, in edictis Iuſtiniani de quibus infra dicetur. Sed etſi quatuor prædicta ſcrinia ſub Magiſtri officiorum diſpoſitione fuerint: quoniam eorum Magiſtri inter ſpectabiles à Notitia recenſentur, de his & ipſorum inſignibus ſuo loco dicendum ſeruabo.

[r] in d. l. vlt. ad fi.
[s] d. l. vlt.
[t] Nouel. [u] Theod. tit. 34.
[u] in epitom. Nouel. 38.
in edicto 8. Nouel 41. Iulian. d. Nouel. 38.

PAREBANT & Magiſtro officiorum ADMISSIONALES vocati. Horum munus erat, volentes adire Principem intromittere, vnde ab admittendo admiſſionales ſunt nuncupati: cui moneri hunc Magiſtrum præfuiſſe ex Caſſiodoro ſupra diximus. Lampridius in Alexandro. Cum amicis tam familiariter vixit, vt communis eſſet ei ſæpè conſeſſus, iret & ad conuiuia eorum, aliquos autem haberet quotidianos, etiam non vocatos, ſalutaretur vero quaſi vnus de Senatoribus, patente velo, admiſſionalibus remotis, aut ſolis his, qui miniſtri ad fores erant. Horum primus, Magiſter vocabatur. Vopiſcus. [z] Abrogationem, inquit, inſerendam credidi ex libris Acolii qui Magiſter admiſſionum Valeriani Principis fuit, Marcellinus. [a] Per admiſſionum Magiſtrum cui mos eſt honoratior, accito, eodem ingreſſo conſiſtorium offertur purpura. Hunc ſequebatur proximus vocatus. idem Marcellinus, [b] manumittendis, ait ex more inductis per admiſſionum proximum ſubhanus leges agi dixerat. Hæc ille. Horum corpus officium vocatur, quia officium habebant Principem allocuturos intromittendi. Imperante Caio Caligula in vſu erat admiſſionalis, qui legatos ad Principem introducebat. Philo de legatione ad Caium miſſo, inquit, ad nos Caio, qui legationibus admittendis præerat, pollicitus eſt ſe cogniturum cauſam noſtram per otium. Hæc ille. Is etiam acta principis ſeu annales ſcripſiſſe videtur. Vopiſcus, enim in Aureliano narrat Acolium magiſtrū admiſſionū Valeriani plures libros illius actorū fuiſſe. In Occidente

[y] l. 2. C. de prox. ſac. qui in ſacr. palat. milit. & in l. 5 lt. C. de diuer. off.
[z] in Aureliano.
[a] lib. 5.
[b] lib. 22.

præter admiſſionales inter palatij officia recenſentur cancellarij, qui hic omittuntur.

Erant & INVITATORES ſub eodem Magiſtro officiorum, qui diuerſos ad cœnam Principis inuitabant, aut alios vocabant, vt ad eum venirent. [a] Hos vocatores appellat Tranquillus in Caligula. [b] comperterat, inquit, prouincialem locupletem ducenta ſeſtertia numeraſſe vocatoribus, vt per fallaciam conuiuio interponeretur. Nec tulerat moleſtè tam magno æſtimari honorem cœnæ ſuæ: idem Seneca de tranquillitate vitæ: Caligula, inquit, grauius eſt, quod ille prouincialis tanti fecerit ſecum cœnare vt ob id magnam pecuniam erogauerit vocatoribus, à quibus fuerat inuitatus: ita etiam nominat Martialis, iam dices mihi vapulet vocator: & Catullus in hendecaſyllabo, quærunt in triuio vocationes. Plinius, [c] Ptolemæo regnante, inquit, Apelles Alexandriam vi tempeſtatis expulſus ſubornato fraude æmulorum Plano regio, inuitatus ad Regis cœnam venit, indignantique Ptolemæo, & vocatores ſuos oſtendenti, vt diceret, à quo eorum inuitatus eſſet arrepto carbone extincto è foculo, imaginem in pariete delineauit, agnoſcente vultum Plani Rege ex inchoato protinus. Hæc ille. ex quibus conſtat non modo Reges, ſed & Principes Romanos inuitatores, ſeu vocatores habuiſſe, qui conuiuas ad Principis menſam inuitarent: Tunc enim amicos frequenter ad ſe vocare conſueuerant, vt ex Tranquillo & aliis liquet. De his intelligit Corippus lib. 3. dum ait, iuſſique regentis acciti proceres omnes.

Inuitatores ſicut præcedentes probandi erant à Principe codicillis in ſcrinio libellorum conſcriptis Horum Notitia non meminit: Sed quia cum Admiſſionalibus à Leone A. recenſentur, & huic Magiſtro paruiſſe creduntur, eos hic locandos cenſui.

[a] d. l. vl. C. de diuerſ. offic.
[b] cap. 99.
[c] lib. 35. c. 10.

Cod. de Fabricenſibus.

DE V. FABRICIS IN DIOECESI Comitis Orientis, & Fabricenſibus.

Cap. LXVI.

QVINDECIM in Orientali imperio fabricæ erant inſtitutæ, id eſt loca in quibus arma fabricabantur, videlicet quinque in Oriente, tres in Ponto, vna in Aſia, duæ in Thraciis, & quattuor in Illyrico, omnes in oppidis locatæ, quæ non longè à limitibus Imperij militibusvè eſſent. Neque vero omnia armorum genera in ſingulis fabricis, paucis exceptis fiebant, ſed certa in diuerſis. Fabricæ græcè ἱπλοποιία dicebantur. [d] & fabricenſes arma ipſa fabricantes. [e] Quæ fabricata & perfecta in publicum armamentarium deferebant, [f] Nulli autem ea vendere aut emere, ſicut nec alibi facere licebat, [g] Creabantur Fabricenſes idonei viri, & probati, qui curiales non fuiſſent, nec vlli oneri ciuitatis obnoxii. Quare prius teſtibus de hac re examinatis, & actis apud Præſidem prouinciæ, vel ciuitatis defenſorem conſcriptis qui à curia liberi apparebant, in Fabricenſium collegium cooptabantur, & ex publico ſalarium accipiebant. [h] Formulam de armorum factoribus creandis Caſſiodorus [i] recitat, ſemel verò Fabricenſes facti donec Primicerij honore functi fuiſſent, nec ipſi, nec eorum liberi, fabricã armorum deſerere poterant, ſed inuiti, cui ſemel erant adſcripti, fabricæ obnoxij permanebant: Et ideo vt vbique dignoſci poſſent, nota ſeu ſtigma eorum, brachiis, quemadmodum & Tyronibus imprimebatur. [k] Arcadius A. ſtigmata inquit, hoc eſt nota publica, fabricenſium brachiis ad imitationem tyronum infligantur, vt hoc ſaltem modo poſſint latitantes agnoſci: Hæc ille. Ob fabricanda verò arma compellebantur prouinciales carbones conferre & exceptis palatinis, qui à ſordido hoc munere erant immunes. [l] Habebant ſingulæ fabricæ ſuum collegium, in quo exemplo ſcriniorum quinque primi eminebant, [m] qui ampliora ſequentibus

[d] Nouel. 85. ſeu Auth. de armis. §. 1.
[e] l. 1. & toto tit. C. de Fabricenſib. lib. 11.
[f] d. l. 1.
[g] §. 1. Auth. de armis, l. ceterum, ff. de publica.
[h] l. 4. C. de Fabricen. lib. 11.
[i] lib. 7.
[k] l. 3. l. iure l. vl. C. eo. tit. de Fabricenſibus.
[l] l. maximarum. C. de excu. mun.
[m] d. §. 1. in Auth. de armis.

ſtipendia conſequebantur. Horum primus Primicerius fabricæ vocabatur. [n] gradatimque proximi in locum decedentium ſuccedebant. Tribunum fabricarium primicerium Marcellinus [o] appellat Ad Tribunum, inquit, miſerat fabricæ Cremonenſis. Primicerij facti poſt biennium a fabricandi laboribus immunes tanquam protectores, ad ſalutandum Principem ſeu exoſculandum ſacram purpuram admittebantur. [p] Valentinianus A. Primicerium inquit, fabricæ poſt biennium non ſolum vocatione, verumetiam honore donari præcipimus, ita vt inter protectores, eiuſdem fabricæ) per biennium, adorandus æternitatem noſtram ſuo quiſque tempore dirigatur. Intelligit autem, vt Primicerius cum protectoribus corporis Principis, ad eum ſalutandum admittatur, non fabricæ protectores. Mendoſum enim eſt & ex Codice Theodoſiano delenda ſunt illa verba, EIVSDEM FABRICÆ. Immunes etiam ab hoſpitibus recipiendis erant fabricenſes, [q] iudicemque ſolum Magiſtrum officiorum habebant, [r] Eius enim cura arma fabricabantur, & ad diuerſa loca transferebantur [s] prout opportunum videbatur, aliquo ex fabricenſibus decoquente aut fugiente pro eo cæteri tenebantur, & ideo bona ſine legitimo hærede defuncti ad corpus fabricenſium pertinebant (Nouel. Theo. 13.)

Fabricæ vero Orientis ſub Magiſtro officiorum erant, Prima DAMASCI SCVTARIA armorum dicta, quia in ea ſcuta & arma protegendi corporis gratia, vt thoraces, ocreæ, caſſides & ſimilia fabricabantur. Scutaria clypeos Iuſtinianus vocat. [t] Horum forma in Magiſtri officiorum inſignibus ſpectatur. Damaſcum totius Orientis oculum appellabant. Nummus Voluſiani Coloniam nominat hac inſcriptione KO ΔΑΜΑΣ ΜΕΤΡΟ. ΙΕΡΑ ΚΟΛ. itẽ in alio Nummo ΚΟΛ. ΔΑΜΑΣΚΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΙΕΡΑ. ΚΟΛ.

Alia ſcutorum & armorum fabrica erat Antiochiæ quæ eſt vrbs omnium clariſſima ad flumen Orontem Syriæ Comagenæ metropolis, vbi ſæpè Orientales Principes degebant, vt conſtat ex plurimis iuribus ibi ſcriptis, [u] Epidaphne Plinio, Reblata in ſacris literis vocatur. Antiochenos maximam fœliciſsimamque vrbem inhabitantes totum fermè annum ludos, & feſta concelebrare Herodotus [x] ſcribit.

Tertia clibanaria item Antiochiæ, in qua arma protegendis cataphractis parabantur Clibanaria voce Perſica dicta. Huius fabricæ iura meminerunt. [y] Hæc credo erat Barbaricaria, in qua ſinguli Barbaricarij ſenas caſſides, & buculas per dies triginta fabricabant, & octonas argento decorabant: [z] quales, [a] Poeta deſcripſit: Alij thoraces alienos, aut leues ocreas lento ducunt argento.

Quarta erat Fabrica ſcutaria & armamentaria Aedeſſæ, in qua item ſcuta fiebant, & arma fabricata reponebantur. Aedeſſa verò vrbs erat, metropolis Oſroenæ in Meſopotamia, in læua ad Euphratam, [b] vbi Augarus Rex imperauit qui ad Dominum epiſtolam ſcripſiſſe dicitur, eamque D. Thadæus cũ populo ad Chriſtianã pietatem perduxit, auctor Nicephor. ordini ciuitatis Aedeſſenæ Conſtantius ſcribit. [d] aliquot alia iura ibi ſunt condita. [e] Imperante Iuſtino à Scirto flumine, qui eam interfluebat, eſt ſubmerſa, vt auctor eſt Zonaras: qui, aqua ad ſuum alueum reuerſa, in fluuij ripa lapidem inuentum fuiſſe ſcribit, cui notis hieroglyphicis inſculptum erat.

FLVVIVS MALE SALTABIT CIVIBVS. Græci enim σκιρτᾶν ſaltare dicunt Callirhoe à fonte cognominatam Plin. [f] ſcribit. Legendum eſt autem Ediſſa. pro Ædeſſa. Hanc Hebræi Harac vocant, Strabo [g] vrbem ſacram quod inter aquarum impetus ſita, immobilis maneat.

Vltima erat Haſtaria Irenopolitana. Hæc Ciliciæ vrbs eſt ad Cydnum flumen poſita, & interpretatur ciuitas pacis, hic haſtæ fiebant.

[n] l. 3. C. de Fabricenſibus.
[o] lib. 14.
[p] d. l. 2.
[q] l. Fabricenſium C. de metat.
[r] l. pen. C. de Fabricenſ.
[s] l. vlt. C. eo. tit.
[t] in d. Nouel. 85. §. pen.
[u] l. 7. C. de mun. l. 4. C. de metat. 22. l. 24. C. de decurionib. l. 2. C. de pal. ſacr. larg. & alias.
[x] lib. 2. de hac ciuitate, Strabo lib. 16. Marc. lib. 14. Gul. Tyri Epiſcop. de bello ſacro lib. 4. c. 9.
[y] l. Fabricenſium. C. de metatis.
[z] l. 1. C. T. de Fabricenſ.
[a] in 7.
[b] l. quicunque per Oſroenam, C. de cohortal.
lib. 2. c. 7.
[d] l. 20. C. de decur.
[e] l. 2. C. erog. milit. annon.
[f] lib. 5. cap. 24.
[g] lib. 16.

DE FABRICIS PONTICÆ. Cap. LXVII.

IN Pontica erãt fabricæ tres, Clibanaria Cæſareæ Cappadociæ. Hæc vrbs Mozaca appellabatur quam vt ait Euſebius Cæſarienſis, pulſo Archelao, Tiberius Cæſaream vocauit: illi præſul præfuit Baſilius Magnus.

Altera Scutaria & armorũ Nicomediæ. Hæc vrbs dicta eſt a Nicomede Bithyniæ rege, quam in ſinu Aſtaceno condidit, multiq; in ea fuere nomine Nicomedes: Comedia vulgo dicitur: Turcæ Nichor appellant. Hic aliquot ſcripta ſunt iura. [a] Ibi Diocletianum Imperium depoſuiſſe, ait Eutropius. Olim Aſtacus eſt dicta, Pauſania, Marcellino, Cedreno, & Polluce auctoribus: Olbiam vocatam Stephanus tradit.

[a] vt l. 8. C. de decurionib. l. 4. C. de poſtulan. l. 6. C. de diuer. off. l. vlt. C. ex quib. cau. infa. irrog. l. 9. C. de legit. hæred.

Tertia Clibanaria Nicomediæ. Duæ in hac vrbe erant fabricæ: ſcuta in qua ſcuta & arma ad protegenda corpora, altera vbi Clibanaria fabricabantur.

DE FABRICA ASIANÆ. Cap. LXVIII.

VNA tãtum in Aſia erat fabrica, Scutaria & armorum Sardis Lydiæ, vbi olim Crœſi, & aliorum Regũ fuit regia. Hinc ortus eſt Chryſanthus philoſophus, qui vt auctor eſt Suidas, omnia ſe diuino monitu facere profitebatur, & accerſitus à Didio Iuliano, ad eum accedere recuſauit, quaſi Deo nolente, nec multò poſt ille trucidatus eſt. In huius honorem, Sardis ſingulo quadriennio fiebat certamen, Chryſanthianum vocatum[b]

[b] l. pen. ff. de mu. leg.

DE FABRICIS THRACIARVM Cap. LXIX.

IN Thracijs duæ fuere fabricæ, Scutaria & armorum Hadrianopoli Hæmimõtis: Ea vrbs Vſcodoma olim vocabatur, vt ait Marcellinus vel Oreſta vt Lampridius, Oreſtiam vocat Zonar. quam cum tota regione Lucullus ſubegit, eam à ſuo nomine Hadrianopolim Hadrianus appellauit. Deciorum Principum patria fuit, quibus extinctis à Scythis eſt capta. Hic ſcripta aliquot fuere iura.[c] Altera fabrica Scutaria & armorum fuit Martianopoli: quam in Martiæ ſororis honorem Traianus cognominauit, vt auctor eſt Marcellinus.[d] Eius originis hiſtoriam Iornandes[e] latius explicat. Martianopolim, inquit, vrbem famoſam & Metropolim Traianus Imperator hanc ob cauſam ædificauit, vt fertur, eo quod Martiæ ſororis ſuæ puella, dum lauat in flumine illo, quod nimiæ limpiditatis ſaporiſque in media vrbe oritur, Potami cognomento, exindeque vellet aquam haurire, caſu vas aureum quod ferebatur, in profundum cecidit, metalli põdere grauatum, & longe poſt emerſit, quod certum nõ erat viſitatum, ſed vacuum ſorberi, aut certe ſemel voratum vndis reſpuentibus renatare. His Traianus ſub admiratione compertis, fontique numinis quiddam ineſſe credens, conditam ciuitatem Germanæ ſuæ nomine Martionopolim nominauit. Hanc vrbem ad Pontum Euxinum inter Odyſſum, & Anchialum Itinerarium ponit. Zoſimus[f] vrbium maximam Thraciæ appellat. Multa ibi prælia Claudium ſecundum Imperatorem commiſiſſe auctor eſt Pollio. De hac plura Suidas.[g] Valentem toto fermè anno Martionopoli moratum fuiſſe, iura ab eo ibi condita indicant[h]

[c] l. 1. C. de feriis & legit.
[d] lib. 27.
[e] de reb. Gothicis.
[f] in 4.
[g] in voce
[h] l. 1. C. de veſtibus holober. l. 6. C. de fid. & iu. haſt. fiſ. l. 4. C. de erog. milit. anno. l. 1. C. de milit. veſte & alijs.

DE IIII. FABRICIS ILLYRICI. Cap. LXX.

QVATTVOR in Illyrico fabricæ exercebantur, Vna Theſſalonicæ vrbis Macedoniæ, in Amphaſitide, ait Ptolemæus. Hæc Halis prius dicta. Stephanus à Caſſandro Rege conditam ſcribit, quam Philippus Amyntæ filius, Theſſalonicam appellauit, quia eo in loco Theſſalos vicit: Sed Strabo ait ab eius vxore ita nuncupatã. Iulius verò Tarreus, qui de ea librum compoſuit, à Theſſalonica illius filia appellatam affirmat: Emathiam Zonaras vocat. Nunc Salonich dicitur. Nobilis eſt Pauli epiſtola. ibi Reſp. Romana quæſtorium habuit, & pecuniam vectigalium tributorumque aggregabat. Cicer. pro Cn. Plancio, loquẽs de eo, Theſſalonicam me, inquit, in Quæſtoriumque perducit. Duodecim millia eius ciuium Theodoſius Imper. occidit, quod populari tumultu ſuos magiſtratus, & milites oppreſſiſſent. Vnde à D. Ambroſio Mediolani templũ ingredi prohibitus eſt.[i] Hic erat armorum fabrica, vbi etiam plura reperiuntur ſcripta iura.[k]

[i] Rufin. lib. 11. c. 18. hiſtor. eccleſ. c. cum apud. 11. q. 3.

Alia eſt fabrica NAISSATENSIS, in Naiſſitate oppido Naiſſo ſcripta eſt à Conſtãtino ordini Decurionum Ædeſſenorum epiſtola, quod oppidum idem cum hoc eſſe puto.

[k] vt l. 1. C. de pœn. bon. ſubl. l. 2. C. de cap. et diſt. fiſ. debi. l. 32. C. de decurionibus. l. 2. C. de omni agro deſer.

Tertia RATIARENSIS, fabrica erat in Ratiaria oppido. Rhetiariam legit Ptolemæus, quam in Miſia ſuperiore locat: Sed in iure[l] appellatur Retiaria, vbi quandoque Diocletianus ius condidit. Ratiaria, legio XIIII. GG. id eſt Gemina, hic ab Itinerario collocatur.

[l] l. 20. C. de decurionib.

Quarta erat Scutaria Horreomargenſis. Margum eſt oppidum Mœſiæ primæ prout in eius Duce videbitur. Horreomargum verò nuniter ædificatum arbitror.

[m] l. 8. C. commun. de ſucceſſ. l. 23. C. de pignorib.

Alia, Valentiniano & Valente imperantibus, fabrica Conſtantinopoli fuit,[n] cuius Notitia non meminit, quòd forte hoc tempore eſſe deſiiſſet. Numerus armorum ſciri non poteſt: Appianus in prœmio primi libri Libycæ hiſtoriæ tempore Hadriani, ſub quo vixit, ſcribit Rom. Imperium curruum ad prælia inſtructorum duo millia habuiſſe, & armorum in ſupplementum trecenta millia. Alij ad reges Ægypti hoc referunt.

[n] l. 2. C. Theo. de fabricen.

Repetiebantur apud ſingulas fabricas quidam, Deputati dicti, qui erant ſerui, aut ad illud opus publicum damnati. vel mercede conducti, vt Dendrophori, aut Carbonarii.[o] Valentinianus, Si qui, inquit, publicorum ſeruorum fabricis, ſeu alijs operibus publicis deputati, domibus ſe alienis & priuatarum ancillarum conſortiis adiunxerint, conditioni priſtinæ, laborique reſtituantur. At Leo Imp. in libello quem de bellico apparatu inſcripſit, eos ſcribas fuiſſe, velle videtur, cui concinit, quod Baſilidi magiſtro officiorum Iuſtinianus mandat, vt aliquos ex chartulariis in ſcrinio fabricenſium conſtitutis deputet, qui priuatos arma facientes inquirant, & ea in armamentarium deferant, aliosque ad fabricanda arma idoneos quærant, qui inter fabricenſes referantur. de his deputatis forte intelligitur. Nunc ad huius magiſtri officium eſt veniendum

[o] l. vlt. C. de ſeru. fugit.

DE OFFICIO MAGISTRI officiorum. Cap. LXXI.

AD obeunda Imperii negocia pluribus miniſtris & præſertim Curſorib. Magiſter officiorum egebat: Ideo eius officium ex agentibus in rebus ipſi ſubiectis conſtabat.[p] Quare iura,[q] quæ de illis agunt, plurimum ad Magiſtros officiorum ſunt conſcripta. Primus ergo huius officii ex agentibus

[p] l. 1. C. de offic. Mag. offic.
[q] C. de agentib. in reb.

tibus in rebus erat Adiutor, qui eius vice in gerendis negocijs fungebatur. [a] Caſſiodorus. [b] Adiutor etiam Magiſtri noſtris præſentatur obtutibus, vt Vicaria ſorte beneficij eligamus eius præſidium, qui nobis præſtat fidele ſolatiu: Hæc ille. Is à Magiſtro principi oblatus, eius verbo ſine ſcriptura creabatur Conſtantinus ad agentes in rebus. [c] Adiutor præterea inquit, in quo totius ſcholæ ſtatus, & ſecuritas Magiſtri conſtituta eſt, idoneus probitate morum, & bonis artibus præditus, noſtris per Magiſtrum obtutibus offeratur, vt noſtro ordinetur arbitrio: Ita enim legendum, & dictio adiutor, ſequentibus eſt coniungenda. Hic præerat etiam iudicijs, quæ coram Magiſtro officiorum agitabantur; [d] & quandoque Spectabilis, quandoque clariſſimus tanquam Senator vocatur. [f] Depoſitoque officio, Vicaria dignitate gaudebat. [g] Duos quoque habebat ex ijſdem agentibus in rebus Subadiuuas, ſed coadiutores, vt ſignificat Notitia, quæ eſt mendoſa: apud quam legendum eſt ſubadiuuæ adiutoris duo, ſic enim iuſta in eodem Occidentis officio ſcriptum eſt ſubadiuuæ adiutoris. Id etiam Leo Imp. ſignificat, [h] Patricio Magiſtro officiorum ſcribens, ſub quo, & non alio, ſubadiuuas vult conuenire. Ex eadem ſchola tres agentes, fabricarum rationes ſcribebant, totidem Barbaricorum, lego Barbaricorum id eſt eorum, qui caſſides buccaſaſque, auro & argento, expreſſis hominum brutorumque imaginibus exornabant. Alij quinque ſinguli in ſua diœceſi, Orientis, Aſianæ, Ponticæ, Thraciarum & Illyrici fabricas curabant.

Eorum erat officium ſcribere numerum armorum, quot haſtæ, ſcuta, caſſides, & id genus alia, ſingulis diebus ad vſum militum fabricarentur quot armatijs inferrentur, impenſas in eis factas, & ferri fabricis illati quantitatem, & ſimilia. [i] Hæc erant tempore Notitiæ. Leo verò Imper. numerum ſubadiuuarum ſtauxit, [k] iuſſitque vt qui ex agentibus in rebus, in prouinciarum officijs Principes fuiſſent, eorum quaterni ſubadiuuæ ſingula fabricarum ſcrinia quæ erant xv. per annum tractarent, & totidem Barbaricorum: Vnde ſexaginta quotannis ſubadiuuæ ſcriniorum fiebant, præter eos, qui Barbaricos curabant. Ex ijſdem agentibus alij ſubadiuuæ ſcrinijs vtriuſque laterculi inſeruiebant, & omnes ſalarium ex publico percipiebant. [l] Vnus etiam curioſus curſus publici, Præſentalis dictus ex ipſis agentibus conſtituebatur, qui proſpiciebat, ne quis ſine iuſſu Principis, equis publicis curreret, neuè euectionibus, vltra ſtatutum tempus, vel modum vteretur. [m] Hic degebat Conſtantinopoli, & ideo Præſentalis vocatur: Sed & alij in prouincijs ſinguli curioſi eodem officio fungebantur. Arcadius, [n] ad Marcellum Magiſtrum officiorum, agentes, inquit, in rebus, ſingulos, in ſingulas prouincias mittendos eſſe cenſemus, quibus inſpiciendarum euectionum tantum debet cura mandari. Erant in hoc officio & Barbarij dicti, qui in ſcrinio ſcholarium nomina ſcripta ſeruabant. [o]

Alij ex agentibus in rebus variarum linguarum periti, diuerſarum gentium poſtulata interpretabantur, & omnium idiomatum legatis reſpondebant. Interpretum dignitas, etſi magna fuit, ipſis tamen cũ Imperatore epulari non licebat. Procopius: [p] Iuſtinianus Bradunam interpretem menſæ adhibuit, quod nunquam prius conſuetum. Non enim interpretem quamquam nullo magiſtratu inferiorem, ſimul cum Imperatore epulari fas eſſe omnes norunt: Hæc ille. qui etſi loquitur de interpretibus legatorum, qui ad Principem mittebantur: minus tamen alij hoc honore dignabantur. Magiſter ipſe emittit, inquit Notitia, ſcilicet euectiones & veredos, datq; facultatem cui voluerit, cum equis publicis currendi, quod præter PP. nullus alius facit. Gratianus. [q] Iudicibus inquit, faciendæ euictionis copiam denegamus, cum tantum noſtro muneri, & tuæ ſedi id eſt PP. necnon viro illuſtri Magiſtro officiorum ſit reſeruatum, cum neque Præfecto vrbi, nec Magiſtris militum, nec Ducibus, nec Vicarijs, nec cuiquam alij, præter memoratas duas poteſtates à nobis hoc conceſſum ſit. Hactenus Gratianus. Idem Caſſiodorus in formula magiſteriæ dignitatis. Sunt autem euectiones, codicilli, quibus facultas equis publicis currendi conceditur. Hæc de magiſtro officiorum. Nunc ad proximum illuſtrem, id eſt Quæſtorem eſt veniendum.

[a] d. l. 3. C. de offic. mag. offic.
[b] in d.
[c] in d. l. 1.
[d] l. in ſacris 7. C. de prox. ſacro. ſcrin.
[e] d. l. in ſacris.
[f] in l. vl. in fi. C. de caſtrenſian. et miniſter.
[g] l. 001. C. de princip. agen. in reb.
[h] in l. ex eo. & ſeq. C. de agent. in reb.
[i] l. 1. & vlt. C. de fabricenſ.
[k] in l. agentes. in reb. C. de ag. in rebus.
[l] d. l. agentes.
[m] l. 2. C. de cur.
[n] in l. vlt. C. de curioſ.
[o] Nouel. Theo. tit. 29. ad Florentium mag. offic.
[p] lib. 2. de bello Perſic.
[q] in l. iudicibus. C. de curſu publ.
[r] l. cur Timoes. l. indulto. C. de curſ. publ.

DE QVÆSTORE, ET EIVS inſignibus. Cap. LXXII.

Cod. de officio Quæſtoris.

PRÆTER Quæſtores à Regib. & populo Romano creatos, alij inuenti ſunt tempore Cæſarum, Cãdidati Principis vocati, qui illius epiſtolas, decreta, cõſtitutioneſque in Senatu recitabant, quæ dignitas primordium erat honorum & ſententiæ in Senatu dicendæ: Ex his enim Prætores prouincias recturi creabantur. Lampridius. [t] Quæſtores candidatos ex ſua pecunia iuſſit munera populo dare, ſed vt poſt Quæſturam, Præturam acciperet, & inde prouincias regerent. Candidati verò à candida veſte qua induebãtur, ſunt appellati, quemadmodum Regum Babyloniæ, & Ægypti familiares à purpurea veſte, quã gerebãt, purpurati ſunt vocati. Tertullianus, [u] Qui, inquit, familiaritate Regum vtebantur, purpurati Regum vocabãtur, ſicut apud nos à toga candidati: Hæc ille. Mox tribuni, candidati ſunt dicti, qui à ſecretis Principum, Egregiorum titulo honeſtabantur, Caſſiodorus enim refert [x] ſuum patrem tribunum candidatum, & Notariũ Valentiniano Auguſto à ſecretis ſtetiſſe. Hi Quæſtores primum ab Auguſto introducti vt Senatus decreta cuſtodirent, quę prius tribunis plebis & Ædibus committebantur, quemadmodum Dion lib. 54. ſub finem refert. mox epiſtolas Principis & acta in Senatu recitarunt, (l. 1. ff. de offic. quæſtor.) deinde ſub poſterioribus Principibus plurimum creuerunt, cum eorũ vice iudicare cœperunt: Auguſtus enim appellationes vrbanorum litigatorum Prætori delegabat Vrbano, prouincialium Conſularibus viris, quos ſingulos cuiuſque prouinciæ negotijs præpoſuiſſet. [y] Nero ad Senatum detulit, ſequentes Imperatores ad Præfectum Prætorio. Demum cauſæ omnes ad Principem deuolutæ Quæſtori cum Præfecto Prætorio ſunt commiſſæ: [z] quandoque ſoli Quæſtori demandatæ. Itaque Quæſtores candidati ad maximam dignitatem prouecti, illuſtreſque facti, omnia Principis nomine peragebant, Quæſtores ſacri palatij appellati, quod nomen ſub Conſtantini Imperio ipſis inditum fuit. Zoſimus. [a] ſecundum hos, inquit, eſt Salgius, cuius officium erat dictare, quæ Principi viderentur, Quæſtorem à Conſtantini temporibus appellant: Hæc ille. Denique cum eorum nutu Princeps omnia faceret, non multo minorem P. P. auctoritatem habuerunt. Principis enim aſſeſſores creati eius vice iudicabant. Procopius. [b] Tribonianus, inquit, Pamphylius Imperatoris Paredrus id eſt aſſeſſor, quem magiſtratum Romani Quæſtorem, Latini Iureconſultum vocant. Idem. Proclus, ait tunc Imper. Paredrus erat, magiſtratum Quæſtoris appellant græcus. Vnde nemo quam Iuriſperitus eã dignitate fungi poterat, Leges. n. a Principe promulgandas, & edicta componebat. [d] Mandata, Præſibus danda formabat, quæ maiori laterculo inſeri præcipiebat. Reſcripta etiam quibus cauſæ à Principe delegabantur, ipſe dictabat [f] quæ non niſi ab eo ſubſcripta, robur habere poterant Nam in Nouella lege Valentiniani, [h] à Quæſtore dictata, in fine legitur. Subſcripſi, ſcilicet Quæſtor, Id etiam in reſcriptis obſeruari Iuſtinianus præcipit. [i] Debet, inquit, ſubſcriptio Quæſtoris continere nomen iudicis, litigantium, & reſcriptum ferentis. Metaphraſtes, [l] Quæſtor, ait, accepta carta diuinum reſcriptum dictauit & ſubſcripſit. Hodie quoque magni Cancellarii Galliarum, & Sabaudiæ, ac Neapoli.

[s] l. 1. ad fi. ff. de Quæſtor.
[t] in Alexandro.
[u] in lib. de Idololatria.
[x] lib. 1. variar. in 4. epiſt.
[y] Tranquillus in Auguſto c. 33.
[z] l. præcipimus. C. de appell.
[a] eod. lib.
[b] lib. 1. de bello Perſic.
[c] eod. lib.
[d] in Authen. de mandat. Princ. §. 1 & edicto 13. Iuſtiniani. §. 1.
[e] d. §. 1. in Auth. de mand. Princ. ſeu l. vlt. C. coll. tit. Græc. & Latinè edita.
[f] l. pen. C. de diuerſ. reſcript.
[g] de homicid. caſu fact. & l. vlt. tit. ſeq.
[h] in Nouel. 14. ſeu. Aut. vt de nu. iur. ſubſcriptionem habeant glorioſiſſ. Quæſto. & in Auth. glorioſiſſimus. C. de diuerſ. reſcript.
[i] 26. ſeor. in 8. Porphyrio.

Regiæ Cancellariæ Regentes, proprio nomine ſcripto, addunt, Vidi, vel, Legi. Imperator verò prius ipſe hoc modo ſubſcribebat AA. manu diuina. [a] Aliquando apponitur literam. S. quæ ſignificat ſubſcripta. Cæterum Leges & edicta ita firmata, & ſubſcripta ad Comitem diſpoſitionum deſcribenda mittebantur, vt in eius ſcrinio conſeruarentur, mox edicto Præfecti Prætorio in aliquo foro publicabantur, alias neminem ligabat: [c] & ideo in plurium Codicis Iuſtiniani, & Theodoſiani ſubſcriptionibus legitur PP. ideſt publicata. In Nouella vero Valentiniani, [d] ſcribitur. Data VIII. Kalen. Ianuarij Romæ. Accepta VI. Kal. Ianuarij Romæ à Principe alibi degente. [e] Publicata V. Kal. Ianuarij, in foro Traiani, ſubſcripſi, ſcilicet Quæſtor. Idem etiam apparet in præcedentibus, & ſequentibus. & pleriſque Valentiniani, aliorumque iuribus. [f] Aliquando legitur emiſſa ſcilicet in publicum. [g] Publicari etiam leges dicebantur, cum apud acta legebantur. Quemadmodum inſtrumenta actis inſerta, publicantur, & ideo in iure non ſemel inuenitur in legum ſubſcriptionibus. Lecta apud acta. [h] Quandoque recitabantur in Senatu per Primicerium Notariorum, [i] & tunc addebatur, Recitata in Senatu apud P. V. [k] Conſtantinopoli, plurimum legebantur in loco, qui Septimus nuncupabatur, vbi Senatus haberi conſueuerat, idque ex pluribus Iuſtiniani iuribus conſtat, & ideo iura, in quibus reperitur. Recitata ſepties, ſunt emendanda, & reponendum Septimi. [m] quo in loco ſolitum fuiſſe cogi Senatum actor eſt Nicephorus, [n] qui ſcribit Senatum ad Septimum vocatum. & Martianum à Pulcheria ibi Imperatorem declaratum. Hic locus alio nomine Secundianus vocatur in quadam præfatione ſeu epiſtola D. Gregorij [o] XXIIII. inquit Nouemb. temporib. D. & beatiſſimi Papæ Gregorij coronatus eſt Phocas. & Leontia Auguſta Septimo palatio, quod dicitur Secundianus, & occiſus eſt Mauritius Imper. cum omnibus filijs maſculis: Erat id ſuburbium Conſtantinopolis, vt Procopius [p] memorat. Alterum, ait, templum D. Theodoræ ædificauit in ſuburbio, quod Hebdomō id eſt Septimum appellatur. Zonaras etiam Phocam prope Conſtantinopolim in ſeptimo inſulis Imperij ornatum fuiſſe ſcribit. Cedrenus quoque cum de eijciendo D. Chryſoſtomo ageretur, Epiphanium Cypri Epiſcopum in Septimum veniſſe & ibi Synodum factam, memorat. Idem eſt auctor imperante Iuſtino, ieiunum populum ſupplicandi cauſa per ſeptem dies ad Septimum exiuiſſe, ob Antiochiam terræ motu abſorptam. Prope Septimum Samuelis Prophetæ oſſa ab Arcadio Auguſto tranſlata & condita fuiſſe D. Hieronymus, [q] Martyrologium [r] & alij teſtātur. Ibidem, id eſt ſeptimo ab vrbe lapide Theodoſius Magnus in baſilica magnificè extructa D. Io. Baptiſtę caput condidit, vt D. Proſper, [s] Nicephorus, [t] & alij tradunt. Ibidem veſtes Principis conſeruatæ fuiſſe videntur: etenim incendio Septimi in Veſtiario coronam Iuſtiniani Imper. amiſſam fuiſſe, Cedrenus tradit: quæ poſt menſes VIII. cum paruo vnione, & omnibus gemmis inuenta fuit,

Romæ verò aliquando in Pantheo iura publicabantur, ſeu recitabantur, [u] aut in foro Traiani, [x] in atrio Mineruæ, [y] aut in Apronitani foro, [z] quod ab Apronitano P V. conditum fuit, ſuum forum Traianus an. CVI. dedicauit, cum ingentem columnam cochlidem altam pedes CXXVIII. ſemis, gradus CLXXXV. intus habentem, & feneſtras XLV. [b] erexit, quam Conſtantinus Romam profectus, teſte Marcellino [c] eſt admiratus. Aliquando inuenitur ſcriptum, lex antelata edicto Albini P. P. ideſt, coram omnibus poſita: Quandoque prolata litteris, ſub die XII. Kal. Mar. Romæ, Aut accepta, IIII. Kal. April. [d] Venabri Conſulatu Valentiniani & Valentis AA. vel miſſa ſub die VIII. Kal. Februarij Romæ. [e] Sed hic credo legendum Roma, & intelligi inde miſſam Conſtantinopolim, quia nulla lex, niſi vtroque Principe conſentiente, condebatur. Extat præclarum exemplum legis conditę à Gratiano Theſſalonicæ XV. Kal. Iulij. Item rurſus publicatæ Conſtantinopoli XIII. Kal. Ianuarij, & alterius à Conſtantino duobus in locis latæ. [g] In Codice, verò Iuſtiniani hæc, vt hodie ſuperflua, vulgo à librarijs omittuntur, in quo tantum legitur D. & PP. ideſt, nata & publicata, [h] vel ſubſcripta. Hæc autem verba, Dat. IIII. Kal. Mar. Romæ, vel PP. & ſimilia, in margine ad latus ſcribebantur. [i] vt ex Valentiniani Nouella deprehenditur. Multi verò adhibebantur Iureconſulti, cum lex condebatur. Imperator Alexander inquit Lampridius, nullam Conſtitutionem ſacrauit ſine xx. iuriſperitis, & doctiſſimis ac ſapientibus viris, ijs denique diſertiſſimis non minus. L. vt non minus in conſilio eſſent ſententiæ, quam S.C. conficeret; & id quidem, vt iretur per ſententias ſingulorum, ac ſcriberetur quid quiſque dixiſſet, dato tamen ſpatio ad diſquirendum, cogitandumque prius quàm dicerent, ne incogitati dicere cogerentur de rebus ingentibus. Leges vel ære incidebantur, aut in ceruſſatis linteis vel mappis ſcribebantur. Venuleius, [k] qui tabulam, inquit, æream legis refixerit, vel quid inde immutauerit, lege Iulia peculatus tenetur. Hinc Poëta dixit, [l] fixit pretio leges atque refixit. quia inquit Seruius, inciſę in æreis tabulis affigebantur parietibus. Vnde Plinius. [m] vſus æris, ait, ad perpetuitatem monumentorum iam pridem tranſlatus eſt, in quibus publicæ cōſtitutiones inciduntur. Orationes etiam Principum in ſenatu habitas ęre inciſas fuiſſe in panægyrico Plinius ſcribit. Quod verò leges etiam in linteis aut mappis deſcriberentur, probat Conſtantinus. [n] Æreis. inquit, tabulis, vel ceruſſatis, aut linteis mappis ſcripta proponatur lex. Idem, [o] vt perpetua obſeruatione firmetur, legem hanc inciſam æneis tabulis iuſſimus publicari. Hic non omittam legem quandoque in iure partem appellari. Leo A. [p] Hac parte inquit, præcipimus eſſe memoriales in ſcrinio memoriæ LXII. Conſtantinus, [q] nemo ad hanc partem id eſt legem moliatur. Edicta quoque a Principe proponenda Quæſtor dictabat. Vocabantur edicta, quæ non ære inciſa, ſed Prætorum exemplo in albo ſcribebantur. Erat hic murus gypſo dealbatus, vt ait Suidas [r] vel vt Theophilus [s] tabella dealbata. In vniuerſas verò ciuitates edictum mittebatur, ac diebus xxv. legendum proponebatur, quemadmodum in Claudij Cæſaris edicto obſeruatum fuiſſe Ioſephus ſcribit. Hoc meum edictum, inquit, ciuitatibus per magiſtratus publicari volo non minus xxx. diebus ita proponendum, vt ab omnibus humi ſtantibus poſſit perlegi. Hæc ille. Denique omnium rerum publicarum, populorumque Imperii Rom. curam Quæſtor habebat. [u] Hunc, inquit, Caſſiodorus Princeps cogitationum & curarum ſuarum participem faciebat, & eiuſdem linguæ vox erat, Deliberanteque Imperatore de aliqua re, ipſe ſuam animi ſententiam depromebat, & quod Principi placuiſſet palam enunciabat. Deinde in perſona Principis loquens, ait, ſi quid dubitamus, à Quæſtore requirimus, qui eſt theſaurus famæ publicæ, armarium legum, paratus ſemper ad ſubitum. Et poſtea: Adeſſe in eo debet ſcientia iuris, cautela ſermonis, vt nemo debeat reprehendere, quod Principem conſtiterit conſueuiſſe: Hæc ille. Præterea etiam Laterculo minori, in quo Tribunatus, & præfecturæ caſtrorum limitumque continebantur. [x] Cauſas appellationum à ſpectabilibus Iudicibus ad Principem deuolutas ipſe vnà cum Præfecto Prætorio, qui erat in Comitatu, iudicabat. [y]

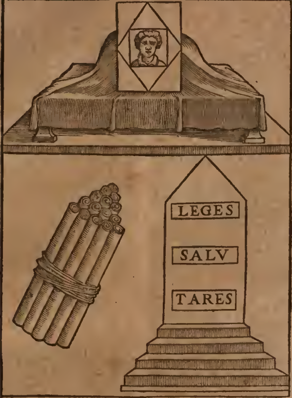
[a] vt in d. Nouel. Valentini. de homicid. caſu fac. et ad eas pertinet.
l. 4. C. de aduoc. diuerſ. iud.
[b] vt in l. 21. & plurib. ſeq. C. de tranſa. l. 20. C. ex quib. cau. infam. irrog.
Auth. vt factæ nouæ conſtitutiones, ſeu Nouella 66. Abb. in c. 2. & Fel. ibi. nu. 7. extra de conſti.
[d] tit. 4. l. 2.
[e] l. 1. C. de P. P. ſine vrb. l. 1. C. de curioſ. l. 4. C. de primi. eorum qui in ſac. palat. milit. l. 1. C. de appar. Mag. milit. l. 2. C. de cohortalib. l. 1. C. de lucr. aduocat. l. 16. C. de quæſtionib.
[f] vt in l. 1. C. de veſtib. holob. l. 7 C. de profeſſorib. & med. l. 20. C. de appell. l. 9. C. de his qui pot. vel ſib. accid.
[g] l. 9. C. de quæſtionib.
[h] l. 4. C. ſi regum. l. 29. C. de procuratorib. l. 2. C. T. de naufrag.
[i] l. oblationes, C. Theo. lib. 8. tit. 8.
[k] vt in l. 22. C. Theod. de curſu publ. l. 1. C. de bonis mater. l. 1. C. eod. tit.
[l] l. pen. C. de ſacroſ. eccl. l. 19. C. de iure delib. l. 30. C. de fideic. l. 34. C. de dona.
[m] vt l. 30. C. de iure dot. l. pe. C. de reb. cred. l. vlt. C. de legitim. tut. l. 3. C. de bon. lib. l. litib. C. de agr. & cenſ.
[n] li. 14. c. 10. et 18.
[o] lib. epiſt. 11. c. 1.
[p] lib. 1. de ædif. Iuſtinia.
[q] aduerſus Vigilantium.
[r] 10. Auguſt.
[s] Niceph. lib. 14. cap. 10.
[t] in chronicis.
[u] lib. 12. cap. 49.
[x] l. 3 n. C. T. de piſtorib.
[y] Nouella Valentiniani tit. 4. l. 2.

[e] tit. 5. de collat. leg. Romana. & diuerſi.
[f] l. 3. C. de nauic. ſeu naucler.
[b] Dion. in Traia.
[c] lib. 6.
[d] l. 22. C. Th. de curſu pub. l. 1. C. de magiſt. conue. l. 1. C. de teſt. mili. l. 3. C. de nocoſ. ſer. har. miſt. l. 1. C. ſi quis omiſſ. cau.
[e] l. 1. C. Theo. de tract. et ſtatiuis.
[f] vt l. 3. C. de litig.
[g] in l. 20. & in maioribus C. de appellat.
[h] in tit. de ſumma Trin. l. 3. & ſeq. C. quom. & quando iudex. & alib.
[i] Nouel. Valent. tit. 7. de indulg. reliquor.
[k] in l. 8. qui tabulam. ad leg. Iul. pec.
[l] in 6. Æneid.
[m] lib. 34. cap. 9.
[n] in l. 1. C. T. de alim. quæ inop. par.
[o] l. 2. C. T. quemadm. ciuil. mun. ind.
[p] in l. hac parte C. de proxi. ſacr. ſcrin.
[q] in l. nemo. de maleſic.
[r] in voce. λεύκωμα.
[s] in §. pernales. Inſtit. de action.
[t] lib. 19. antiq. cap. 5.
[u] edicto 11. in prin.
[x] l. 1 & 2. C. de offic. Quæſtor.
[y] l. præcipimus. §. 1. C. de appell.

NOTI

NOTITIA.

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS QVÆSTORIS.

COMMENTARIVM.

QVÆSTORIS inſignia erant. Abacus tapeto ad terram demiſſo, & ſurrecto inſtratus, quo erectus liber oritur, auro tectus, & imaginem Principis in medio quadri interſecantibus lineis incluſam habens: infra ad lævam chartarum conuolutarum faſciculis viſitur, quæ ſunt edicta, & leges nomine Principis Quæſtoris conſilio conditæ. Ad dextram ſtat armarium inſtar turris in ſummo faſtigiatum, ad quod per quattuor gradus aſcenditur: illi inſcriptum eſt; LEGES SALVTARES. In eo enim, leges, edicta, & ſanctiones à Principe promulgatæ conſeruabantur. Hæc in auditorio ipſo cauſas cognoſcente aſtabant, ſiue illi in publicum exeunti, quemadmodum Aſiarchis, pro inſignibus depicta præferebantur. Tum etiam à præcone clamabatur eum eſſe Imperij patrem quemadmodum de P. P. & alijs dictum eſt. Gratianus.[b] Qui ex Quæſtore, inquit, honore attonito ſplendore viguerunt, acclamatione excipiantur ſolita, nec prætereantur vt incogniti. Hæc ille. Magnificus appellabatur & Illuſtris,[c] ac glorioſiſſimus,[d] Hoc titulo eum princeps, & alij honorabant, SVBLIMITAS TVA.[c] & alijs nominibus, quibus Illuſtres & PP. appellabantur.

[a] l. 5. C. de inner. pro inſignibus

[b] in l. 1 C. de quæſtor.

[c] l. pe. C. de proxim. ſacr. ſcrin. l. vlt. C. eod. l. 2. C. de offic. Quæſto.

[d] Auth. vt dum iuſſio.[?] ſubſcrip. ba glorioſiſ. quæſto ſeu Nou. 114.

[e] l. 1. C. de offic. Quæſtor.

NOTITIA.

SVB diſpoſitione viri illuſtris Quæſtoris. Leges Dictandæ Preces.[e] Officium non habet, ſed adiutores de ſcrinijs quos voluerit.

COMMENTARIVM.

OFFICIVM Quæſtor non habebat, ſed duodecim Notarios adiutores de ſcrinio memoriæ, ſeptem de epiſtolarum, & totidem de ſcrinio libellorum accipiebat. Itaque omnes erant numero XXVI. quorum opera ad ſcribenda Reſcripta, acta, & leges verba-

a l. comperimus. C. de prox. ſacr. ſcrin.
b Nouel. 25. quæ Græcè non reperitur, ſe l. eius extat argumentum.
c in l. pen. § vlt. ff. de leg. 2.

vtebatur. [a] Iudicante quoque Principe, vel eius vice Quæſtore cognoſcente, iidem iudicij neceſſaria exequebantur. [b] Hæc militia ſeu officium volente Quæſtore, precio centum aureorum reliquis adiutoribus ſoluto vendi poterat, vel in extraneos hæredes tranſibat, qui & ipſi centum aureos pro introitu collegijs ſoluere tenebantur. Hic eſt militiæ introitus de quo Scæuola loquitur. C. Alſino, inquit, præcepit militiam his verbis, Sempronio militia illa cum introitu coparari volo, quæſitum eſt, ſi Sempronius eam militiam ſibi cōparauerit, an precium eius, ſed & id, quod pro introitu erogari ſolet, ab hæredibus, conſequi poſſit. reſpondi poſſe. idem teſtator militiam his verbis legauit, Seio liberto meo militiam, do, lego illam, quam militiam & teſtator habuit, quæſitum eſt. an onera omnia, & introitus militiæ ab hærede ſint danda, reſpondi danda. Hæc ille. In liberos verò, ſi habiles ad militiam fuiſſent eam adiutores ſine onere immunem tranſmittebant, quibus alius in militia ſuccedens eoſdem centum ſolidos pendebat. [d] Idem ferè in aliis Notariis obſeruabatur. Hæ ſunt militiæ, quæ apud Iureconſultos leguntur vendi, & pro ipſis ſalaria præſtari. [e] vel teſtamento cum commodis relinqui. Demum Iuſtinianus præcipuis tantum adiutorum, & caſu neceſſario, vt ſinſimitatis hanc militiam vendi permiſit. [f] Adiutores ex prædictis ſcrinijs accepti, etſi Quæſtori inſeruiebant ſub Magiſtri tamen officiorum ditione permanebant. [h] Viri deuoti hi nuncupabantur [i] & his notis ſcribebantur V. D. vt apparet ex ſubſcriptione Theodori adiutoris Quæſtoris, quam Cuiacius vir doctiſſimus ſe inueniſſe dicit, quæ eſt ſequens, FLAVIVS THEODORVS V D. [k] MEMORIALIS SACRI SCRINII EPISTOLARVM, ET ADIVTORVM [l] QVÆSTORIS SACRI PALATII, SCRIPSI MANV MEA IN VRBE ROMA CONSTANTINOPOLITANA III. KAL. IVNII. MAVORTIO V. C COS. IVSTINO ET IVSTINIANO IMPP Hic, vt credo eſt Theodorus, qui poſtea Pandectas conciunauit, & P P. fuit. [m]

d l. Nouel. 35.
e l. creditor. § creditor venditorem. ff. de act. empt. l. vlt. C. de pign.
f l. 3. § ſi quid. ff. de min. l. Lucius Titius 23. ff. de leg. 2. l. mortuo boue. § 1. eod. tit. l. fideicommiſſa. § ſi ſeruo. de leg. 3. l. liberti quos. § ab heredibus. de alim. & cib. leg.
g in l. vlt. C. de prox. ſacr. ſcrin.
h l. hac lege. C de prox. ſacr. ſcrin.
i l. comperimus. in princ. Cod. d. tit.
k vir deuotus.
l Magnifici.
m l. antep. Cod. de aduoc. diu. iudi. Nouell. 112. & ſeq.
n Nouel. 80. ſeu Auth. de Quæſtoribus.

Poſtremò nouum, & ab hoc diuerſum Quæſtorem Iuſtinianus inſtituit. [n] Cum enim plurimi Conſtantinopolim confluerent, propriaſque ciuitates, præſertim agricolæ deſererent, Quæſtorem ab inquirendo appellatum. creauit, qui peregrinorum aduentus cauſam inquireret, & ſi quos litigantes inueniſſet, eorum cauſas citò expediri curaret, eoſque domum remitteret. Vnius ſtatum verò lites, duo tantum aut tres, cæteris in patriam dimiſſis procurarent alios, qui negotium ibi non haberent, excedere compelleret: ſerui dominis remittebantur, ciues inertes, aut piſtoribus, aut hortulanis, vel artificibus operarentur, vel vrbe expellerentur. De executoribus etiam litium. qui immoderatas ſportulas accepiſſent, hic Quæſtor cognoſcebat, & ob id officium, & apparitores aſſeſſoreſque habebat. Ipſi pro annonis ſingulis annuas auri libras X. i. plus mille centum ex noſtris aureis ſoluebat. Aſſeſſori verò ſolidos, ſeu aureos centum. Apparitoribus CXXX. Ipſe nihil omnino codicillorum pendebat. Id anno Imperii Iuſtiniani XII. conſtitutum fuit. Hunc magiſtratum olim introductum, ſed intermiſſum ipſe renouauit.

Cod. de offic. Comitis ſacrarum largitionum.

DE ILLVSTRI COMITE SACRArum largitionum Orientis, & eius inſignibus Cap. LXXIII.

o lib. 1. annal.
p in Augu. c. 28.

HÆC alia eſt pars, quam ab Auguſto in Rationario Imperii ſcriptam fuiſſe, Tacitus, [o] Tranquilluſque [p] ſunt auctores. præter numeros enim militum, & prouincias, tributa, vectigaliaque, & neceſſitates, id eſt neceſſarias impenſas, & largitiones eodem libello eſt complexus quæ à poſterioribus Principibus Comiti largitionum commiſſæ, & ab eius ſcriniariis exceptæ, Notitiæ, ordine dignitatum ſeruato inſertæ fuerunt.

Reditus Imperii ſciri nequeunt: Ante Pompeium cenſus Romanæ Reſp. fuit quinquagies decies centenûm millium, interpretor aureorum: Pompeius verò vt auctor eſt Plutarchus eum auxit, vt eſſet octuagies decies centenûm millium ſcilicet, aureorum. De his enim intelligendum puto, non ſeſtertiis, quia hæc modica ſumma fuiſſet, & plerumque Græci de pecunia loquentes, ſi aliud non addebant, aureos intelligebant, quos numiſmata appellabant. Romani de Seſtertiis parum ſentiebant. Collegiſſet ſummam reditus Pop. Rom. poſt Pompeium, vt vulgus Italicum vocat 85. milliones auri. His, inquit Eutropius, C. Iulius Cæſar ex Galliis quadringenties centena millia ſeſtertium addidit, quæ ſumma quadringenta aureorum millia efficeret, ponendo centum ſeſtertios pro aureo, vt vult Budæus. Onuphrius vero Panuinus [q] computat, reditus Imperii Rom. ante bellum Mithridaticum ſex millionum auri fuiſſe. Pompeium 4. aliis adiectis feciſſe, vt eſſent x. milliones & CC. millia aureorum Adiunctis poſtea Galliis & Ægypto aucta ſunt vectigalia ad xv. milliones, id quo eum decipi puto. Plutarchus enim 25. myriadum drachmarum [r] Romanis decies ſeſtertium appellari dicit quæ colligit vnde quinque millia myriadum quas Romani ante bellum Mithridaticum capiebant ſummæ decem aureorum eſt ſumma quam Plutarchus vocat quinquagies decies centenûm millium drachmarum, & duos milliones non exceſſiſſent, & ita hanc ſummam in Nerone Xiphilinus interpretatur. quæ modica tanto Imperio fuiſſet. Dion quoque 25. drachmas pro C. ſeſtertiis ſeu aureo vbique ponit. Quare Plutarchum de aureis non drachmis intellexiſſe veriſimilius eſt. Ægyptus, Britannia, Meſopotamia, Dacia, aliæque prouinciæ poſtea Rom. Imperio adiectæ cenſum auxerunt: ſed aureorum numerus ſciri nequit: certè centum milliones videtur exceſſiſſe, cum ex ſola Ægypto quindecim noſtros milliones Romani perciperent. [s] Budæus [t] ipſe vult Plutarchum loqui de drachmis, qui eſſet exiguus tanto Imperio reditus: certe Veſpaſianus Cæſar profeſſus [u] eſt, quadringenties millies opus eſſe, vt Reſpub. ſtare poſſet colligit hæc ſumma XL. auri, vt vocant milliones, qui quotannis in Imperium impendebantur, faciunt ex noſtris aureis LX. milliones, ponendo mille ſeſtertios pro aureo, vt Paulus & Iuſtinianus computant. [x] ſecondum Budæum aſcenderent ad quadringenta millia aureorum, pro quadringenties, quadragies legendum. Hos reditus Comites largitionum tractabant qui cum antiquis Quæſtoribus ſucceſſerint, de his eſt dicendum, eorumque origo altius repetenda.

q in Imp. Rom. de ciu. vectig.
r in M. Antonio paulò poſt princ.
s Strabo. lib. 17.
t in 3. & 4. de aſſe.
u Tranquil. in Veſpaſ. c. 16.
x in l. Mania. in prin. ſol. matr. § ſed noſtram, Inſti. de ſucceſ. lib.

Iunius Gracchus, qui C. Graccho valde familiaris Gracchani cognomentum habuit, [y] Romulum & Numa binos Quæſtores habuiſſe ſcripſit, vt auctor eſt Vlpianus: [z] ſed ſicut, inquit, hoc incertum eſt, ita conſtat eos Tullum Hoſtilium habuiſſe: Plutarchus verò [a] vult ipſum populo permiſiſſe, vt duos Quæſtores crearet, ac primos Publ. Veturium, & M. Minutium factos, qui pecuniam ad bellum neceſſariam, ciues pro modo facultatum conferre cōpellerent: & tum coacta fuiſſe centum viginti millia ſcilicet æris, quæ in ædem Saturni, vbi ærarium erat, delata, & à Quæſtoribus cuſtodita fuere. His enim pecuniæ publicæ administratio eſt conceſſa, per eam nimis Conſulum poteſtas augeretur, vt Zonaras ſcribit. Pomponius vero Iureconſultus ait. [b] eos aucto ærario inuentos fuiſſe, & ab inquirenda & conſeruanda pecunia Quæſtores appellatos. Hi primo à Conſulibus, deinde à populo electi fuere. Tacit. [c] Quæſtores, inquit, Regibus, iam tum imperantibus, inſtituti ſunt, quod lex Curiata oſtendit à L. Bruto, repetita, manſitque Conſulum poteſtas eligendi, donec eum quoque honorem populus mandaret: Creatique primum Valerius Poſthumius, Æmilius Mamercus ſexageſimo anno poſt Tarquinos exactos, vt rem militarem comitarentur. Demque gliſcentibus negotiis, duo additi, qui Romæ curarent. Mox duplicatus numerus ſtipendiaria iam Italia, & accedentibus prouincialium vectigalibus, poſt legem Syllæ XX. creati, ſupplendo Senatui, cui iudicia tradiderat. Hæc ille.

y Plin. li. 33. c. 2.
z in l. 1. ff. de off. quæſtor.
a in Valerio Publicola.
b in l. 2. § deinde cum ærarium de orig. iur.
c lib. 11.

Iulius quoque Cæſar, numerum Quæſtorum au-

aix

rit, ait Tranquil. Ex his duo tantum manebant in vrbe Vrbani Quæſtores appellati, qui pecunias publicas expenſas & acceptas in tabulas referebant. Cæteri in prouincias miſſi prouinciales dicti vectigalium publicorũ, & redituum populi Rom. manubiarumque belli tempore curam habebat, & ſcribam ſorte datum, cui ex publico ſalarium præſtabatur, & vectigaliũ tributorumque rationes ſcribebãt, ſecũ ducebãt. Plinius lib. 4. epiſt. ad Arrianũ: Ignatius, inquit, Marcellinus cum in prouinciam Quæſtor exijſſet, ſcribamque, qui ſorte obtigerat, ante legitimum ſalarij tempus amiſiſſet, quod acceperat ſcribæ daturus, intellexit & ſtatuit ſubſidere apud ſe non oportere. Cæcilius Strabo ærario cenſuit inferendum, obtinuit. Hæc ille.

Senatus verò decernebat, quæ prouinciæ eſſent Quæſtoriæ, ſed eorum vſus non permanſit, nam loco ipſorum Præfecti ærarij ſunt creati, qui Romæ tributa, & res fiſci curarent. Mox Quæſtores introducti, deinde rurſus a Nerone Præfecti, reſtituti: Tacit.[a] Nero, inquit, curam tabularum publicarum à Quæſtoribus ad Præfectos tranſtulit, varie habita, ac ſæpè immutata eius rei forma: Nam Auguſtus permiſit Senatum deligere Præfectos, dein ambitu ſuffragiorum ſuſpecto, ſorte ducebantur ex numero Prætorum. neque id diu manſit. quia ſors deerrabat ad parum idoneos. Tum Claudius rurſum Quæſtores impoſuit, iiſque, ne metu offenſionum ſegnius conſulerent, extra ordinem honores permiſit, ſed deerat robur ætatis, cum primum magiſtratum capeſcentibus. Igitur Nero præfectura perfunctos, & experientia probatos delegit. Hæc ille. & hoc diu permanſit. Traianus enim, vt auctor eſt Paulus, de his edixit, qui cauſas ad ærarium detuliſſent.[b] & Plinius[c] iunior Præfectos ærarij ſalarium ſcribæ ante legitimum tẽpus defuncti populo vendicaſſe ſcribit Gellius eos Quæſtoribus ſubrogatos fuiſſe, ſe viuente, memorat.[d] Manubiæ, inquit, ſunt, non præda, ſed pecunia per Quæſtores Pop. Ro. ex præda vendita contracta. Quod per Quæſtores dixi, intelligi nunc oportet Præfectũ ærarij ſignificari. Nã cura ærarij à Quæſtoribus ad præfectũ tranſlata eſt. Sub Hadriano ſiit & Antoninis Gellius vixit. Papinianus quoque auctor eſt, Marcum Antoninum[e] cauſas fiſcales ad præfectos ærarij miſiſſe, & Vlpianus[f] bona ad fiſcum ſpectantia præfectis ærario denuncianda, de quibus & cognoſcunt & iudicant.[g] idẽ tradit[h] de alimentis à fiſco præſtandis apud procuratorẽ Cæſaris ſcilicet in prouincijs, & præfectos ærarij poſſe tranſigi, ſcilicet Romæ, vbi hi præfecti cauſas fiſcales tractabant. Perſeueraſſe autem hos Præfectos etiam Aureliano imperante, eius ad Senatum epiſtolæ verba ſequentia apud Vopiſcum indicant,[i] ſi quid eſt ſumptum, datis ad præfectos ærarij litteris decerni iuſſi. Eſt præterea noſtræ auctoritatis arca publica, quam magis refertam eſſe reperio, quam cupio Hæc ille. qui de præfectis Romæ degentibus loquitur. Singulas verò in prouincias, inquit Dion,[k] Auguſtus Quæſtorum loco procuratores ex libertinis vel equitibus lectos miſit, qui reditus publicos, id eſt tributa, & res fiſcales exigerent, hiſque ex publico ſalarium, & mandata dedit. Hi in marmoribus vulgò procuratores Auguſtales vocabantur, cauſaſque & fiſcales, decidebant,[l] & quandoque prouincias, quæ admodum magnæ non fuiſſent, adminiſtrabant. Antoninus A.[m] Procurator meus, ait, qui vice Præſidis prouinciæ non fungitur, exigere pœnam de ſorte accuſationis non poteſt. Huiuſmodi in Iudæa Pilatus fuit, cui vice Præſidis procurator præfuit. Conſtantino verò imperante, rerum fiſcalium mutata eſt forma. Duo enim ab eo inuenti magiſtratus fuere, qui vniuerſam Principis pecuniã tractarent, alter Comes largitionum, alter rerum priuatarum dictus. Ille & ſi à muneribus nomen habebat, vniuerſam tñ pecuniam publicam adminiſtrabat. Verum quod ad munera attinet, hæc ampla & frequentes Principes Rom. dare cogebantur, quæ ſub noĩe largitionum Auguſtus in Rationario Imperij eſt cõplexus, & idẽ huic Comiti inditum nomen. Tacitus[a] libellum, inquit, cõpoſuit, in quo opes publicæ continebantur, quot claſſes, regna, prouinciæ, tributa, ac vectigalia, neceſſitates, ac largitiones, quæ cuncta ſua manu perſcripſerat Auguſtus: neceſſitates, neceſſarias impenſas intelligit, largitiones voluntarias, & dona, à quib. hic Comes eſt appellatus, in vt in illis etiã neceſſariæ impenſę & ſtipendia continerentur. Olim aliquid donatiui Principes Quæſtoris candidati miniſterio, vel alterius aulici vtebantur, qui acceptam ex arca Principis pecuniam elargiebantur, donec ab Alexandro inuenti ſũt Ærarij, qui hoc munere fungerentur. Lampridius,[e] Ærarios verò, inquit, inſtituit, qui de arca fiſci ederent munera, eademque parciora. Habuit in animo, vt munera per totum annũ diſpergeret, vt per XXX. dies munus populo daretur. Hæc ille. Hæc munera præcipue ob lætitiã publicã fiebant, & Congiaria vocabantur, forte quod in congijs donanda pecunia in forum deferretur. Id genus liberalitatis Auguſtus vt ſibi populum conciliaret, frequenter exercuit: Trãquill. Congiarium, inquit, populo frequenter dedit ſed diuerſa ferè ſumma, modo quadrigenos, modo trecenos, nonnunquam ducenos, quinquagenoſque nũmos, ac ne minores quidem pueros præterijt, quanuis non niſi ab vndecimo ætatis anno accipere conſueuiſſent, Idem & Tiberius, Aliique obſeruarunt. Tranquillus, Prandium, inquit, de b ne populo mille menſis, & congiarium trecenos nummos viritim dedit.[p] Tacitus.[q] Tiberius nomine Germanici, trecenos populo ſeſtertios viritim diuiſit. De Caligula Tranquillus.[r] Congiarium, ait, populo bis dedit, trecenos ſeſtertios. Toties abundantiſsimum epulum Senatui. De Nerone Tacit.[s] Congiarium quadrageni nummi viritim dati. Herodianus,[t] Congiarium duplex populo præſens dedit, ternos ſingulis aureos ſe abſente diuiſit. Idem de Seuero, Magno congiario populum Rom. victoriæ nomine proſecutus eſt, ac munus militibus largitus. Liberalitatis ergo nomine Comes largitionum à Conſtantino inuentus, in primis munera præſtabat; inter quæ erat auri libra Aliarchæ ex ſacris largitionibus donata, ne cupreſſos ex Luco Daphnes, vt conſueuerat, exſcinderet;[t] pro munere erant & decem auri libræ, quæ ex canone Phœniciæ quotannis Primicerio Notariorum à Iuſtiniano pendebantur.[u] Alia quoque plurima Principes per hunc Comitem elargiebantur. Caſſiodorus.[x] Donis, inquit, præſidere regalibus Comitiuam ſacrarum largitionum iudicia rerum verba teſtantur. Decorum ſuit alterius honorem dicere, dum nos conſtat dona conferre, ſupplicium fortunas per te erigimus. Kal. Ianuarij, affatim dona largimur, & lætitia publica, lætitia tua eſt. Hæc ille.

Inter alia munera, Comitibus Conſiſtorij, & aliis quotannis Kal. Ianuarij ſtrenam Princeps elargiebatur,[y] ſed & feſto Paſchatis poſteriores Principes Senatui & Ducibus militum donare ſolebant. Cedrenus,[z] Tempus, inquit, appetijt Imperatoriæ largitatis, quam exercere in Senatum Imperatores quotannis feſto Paſchatis conſueuerant, ingreſſi ſunt ad eum omnes exercituum Duces. Hactenus Cedrenus. ſtipendia quoque militibus & aliis hic Comes ſoluebat, quæ & ipſa ſub munerum nomine continentur. Vopiſcus in Probo, Quæ fœlicitas, ait, emicuiſſet, ſi ſub illo Principe milites non fuiſſent: ſtipendia de largitionibus nulla erogarentur: Theſauros æternos haberet Reſpublica. Marcellinus.[a] Venuſtus, inquit, largitionum Apparitor, ſub Valente multo ante Nicomediam miſſus, vt aurum ſuſceptum ſtipendii nomine militibus per Orientem diffuſis, viritim deſtribueret. Hæc ille. Itaque hic Comes largitionum, & remunerationum eſt dictus,[b] quandoque theſaurorum curator,[c] aut Præfectus, vel Imperialium pecuniarum Quæſtor, vt Nicephorus[d] & Theodoretus[e] Felicem appellant D. Hieronymus[f] Præfectum annonaris tituli vocat, credo legendum, canonicarii. totius enim publicæ pecuniæ ex tributis & vectigalibus exigendæ & conſeruandæ illi cura erat

deman

[a] lib. 13.
[b] in l. edicto. in princ. de iu. fiſci.
[c] epiſt. 11. lib. 4.
[d] lib. 13. cap. 23.
[e] in l. cum quidam, de his quib. vt indig.
[f] in l. 4. §. planè. de fideic. liber.
[g] l. Senatus. l. Arrianus Seuerus. in prin. de iu. fiſ.
[h] in l. 8. cum hi, §. tranſactiones, de tranſact.
[i] in Aureliano.
[k] lib. 53.
[l] l. 1. 2. & 3. C. vbi cau. fiſ.
[m] in l. 3. C. d. tit.
[a] lib. 1. annal.
[e] in Alexandro.
[p] in 3.
[q] cap. 17.
[r] lib. 2.
[s] in Adriano.
[t] l. 1. C. de cupr. ex luco Daph. non excid.
[u] Edicto 4. Iuſtiniani §. 1.
[x] lib. 6.
[y] l. 4. C. de aduo. diuerſ. iud.
[z] in Michaele. Stratiotico.
[a] lib. 26.
[b] l. Palatinos. C. de palat. ſac. larg.
l. 2. C. de commeat.
[c] l. 7. C. de palat. ſacr. larg.
[d] lib. 10. c. 29. hiſtor. Eccleſ.
[e] lib. 3. cap. 11.
[f] in 23. Ezech.

demandata, pro vectigalibus ſecundùm iuſſa Principum varia facta eſt exactio, Imperante Heliogabalo decima precij mercium ſoluebatur, quam Alexander ad triceſimam redegit, vt paulo plus tribus pro centū penderentur. Lampridius.[a] vectigalia, inquit, publica in id contraxit, vt qui 10. aureos ſub Heliogabalo præſtiterant, tertiam partem auri præſtarent, hoc eſt triceſimam partem. Tuncque primum ſemiſſes aureorum formati ſunt: Tum etiam cum ad tertiam partem auri vectigal decidiſſet, tremiſſes, dicente Alexādro etiam quartarios futuros, quod minus non poſſet. Hæc ille. Formauit autem ſemiſſes Alexander, & tremiſſes, quia in auro tantum pendebatur vectigal, & cum triceſima ſolueretur, pendebantur tres pro cētum, & tertia aurei, ob id tremiſſes fuerunt neceſſarij. ſic & ſemiſſes, cum pro mercibus quibuſdam precij 50. aureorum pendēdum eſſet vectigal, paulo plus vno cum dimidio ſoluendum erat, & ideo ſemiſſib. aureis opus erat, qui dimidiam aurei valebant. Sed poſteriores Principes octauam precij mercium pendi voluerunt, id eſt paulu plus duodecim pro centum,[b] vnde octauarij vectigalium publicani vocabantur.[c] Pro tributo populi ſoluebant quantum Princeps vel P.P. indixiſſet:[d] & quinquageſimam tritici, vini, hordei, laridique quadrageſimam, vt alias eſt dictum:[e] ſed hæc in horreis pro militum neceſſitate & pauperum condebantur: pecunia verò vectigalium, & pro tributis indicta ad Comitem Largitionum ſpectabat: Soluebant & Hebræi dedrachma pro ſingulo capite, quod loco eius ſubrugatum eſt, quod templu pendere conſueuerant, vt auctor eſt Ioſephus.[f] id Theodoſius ad arcam huius Comitis referri iuſſit,[g] quemadmodum & ruſticorum capitatio vocata deferabatur.[h] vt vero ſuu muneri poſſet ſatisfacere, ex ſuo officio notarios palatinos qui imitendarij vocabantur,[i] in ſingulas prouincias, hic comes deſtinabat, qui Præſides ad exigenda matura tributa & fiſcalem pecuniam tepræſentandam compellerent, debitumque ad largitionum arcam canonem mitterent.[k]

[a] in Alexandro.
[b] Lex præſtatione 7. & ſeq. C. de vectig. l. vlt. C. de eunuchis,
[c] l. 7. C. de loc. l. à legatis. 8. C. de vectig.
[d] vlt. C de can. larg. l. vlt. C. de ſuſcep. & arcar.
[e] lib. 7. de bello Iud. c. 26. in fi.
[f] l. iudæorum. C. de Iudæis.
[g] l. 3. C. de capit. ciui. cenſ. exim.
[h] l. 3. l. 7. l. 8. C. de pala. ſac. larg.
[i] l. 2. C. de offic. com ſacr. largit.

ita enim appellabatur pecuniæ quantitas ex tributis Principi debita,[l] & exactor canonicarius, qui canonem debitum largitionibus procurabat. Vnus vero vel duo in ſingulis prouinciis procuratores, ſeu exactores canonis Largitiunibus à Præſidibus ex eorum officiis nominabantur, qui tributa largitionibus inferenda exigerent. Eligebantur & Tractatores, id eſt, Rationarij, qui illorum rationes ſcriberent, & hi ſingulo quadrimeſtri ratiocinia ad Comitem largitiunum cum pecunia tranſmittere tenebantur.[m] Solebat verò Præfectus Prætorio quotannis pecuniam qua Principi opus erat, eius iuſſu populis indicere, & ob id literas, quæ delegatoriæ vocabantur, in Prouincias mittere, quibus continebatur, quantum ratione canonis largitionalis, & quantum ſibi ſoluendum eſſet.[n] ſub nomine Cumitis largitionum & charta fiebat: Eius enim nomen in ſumma folii parte prominente ſcribebantur, quæ prutocollum vocabatur, id eſt, primum illius membrum. Caſſiodorus proceres chartarum vocat, in quo etiam annus quo facta erat charta, & quædam alia notabantur.[o] & id ipſe alias obſcurus in formula Comitis largitionum ſignificat, dum ait: Per te damus honores, per quem & noſtræ pecuniæ conferimus largitates: parum eſt autem: quod prouinciarum iudices tuæ ſubiacent dignitati: Ipſis quuque proceribus chartarum confirma, dum perfectum non creditur, niſi fuerit à te ſolemnitate completum: id interpretor, quia io chartis nomen huiua Comitis in prutocollu habentibus codicilli magiſtratibus dabantur. Is eſt illuſtris,[p] & D. Hieronymus[q] hanc ſecundam dignitatem poſt regem fuiſſe ſcribit, aliorumque illuſtrium appellationibus honorabatur. Inuento hoc Comite, Procuratores Cæſaris in prouincias mitti deſierunt quorum hodie in Codice Iuſtiniano nullus tractat[r] inuenitur. Aſſeſſorem hic Comes habuiſſe videtur: nam Diuus Auguſtinus in cōfeſsionibus ſcribit,[r] Alypium Thagaſtenſem ſuum minicipalem Commen. Largitioonum aſſeſſorem fuiſſe.

[l] l. vlt. C. de exactor. tribu.
[m] d. l. 1. C. de offic. comit. ſac. lar. & l. 3. C. de can. ſacr. largit.
[n] l. vlt. C eo. tit.
[o] § illud in Authen. de tabellio. ſeu Nouel. 44.
[p] l. virus. C. de palatin. ſac. lar.
[q] in 23. Ezechiel.
[r] lib. 6. cap. 10. confeſſion.

NOTITIA

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS COMITIS Largitionum.

OMMENTARIVM.

INSIGNIA huic Comitis hęc ſűt. Viridi corio tectus liber, rubro tapeto alteq; ſupra aba cű ſurrecto impoſitus. In tergo libri eſt aureű Pńcipis caput, in medio aureis intercurrẽtibus lineis incluſű. In manu ſcriptis Codex argẽto tegitur, in cornibus auro tantum ornatus; infra ſcriptum eſt. LARGITIONES, ſubtus variarum rerum opera eorumque rationes oſtenduntur, quæ in quinque ſcriniis ſub hoc Comite ſcribebantur, plures iacent ſculptæ ex auro cælatæque ſpecies: Aurum ſignatum: Aliud in maſſa ſeruatæ in arcis à theſaurenſibus pecuniæ. & texta ex ſerico byſſoque & auro opera. Quæ enim ouali forma fuſæ viſuntur auri, argentique maſſæ, quandoque ſingulæ, binæ, ternæ, quaternæue, & interdum ſimul plures in aceruos congeſtæ, hæ aureæ maſſæ ſcrinium repræſentant

Primum Scrinium

Item vaſa aureis plana & in medio quattuor ſacculi in ſummo legati, tanquam numis referti, auream, argenteamque monetam ab hoc Comite percuſſam aut ſeruatam inſinuant. In Vrſini Codice quædam ſacculis inſcriptæ notæ numerum aureorum indicare videntur, vt B. quæ Græcè duo millia. T decem millia ſignificat. Ego verò hic centenaria ſignificari puto. Ad Comitem enim largitionum pecunia ſacculis condita mittebatur, qui tot centenaria capiebant. Erat hæc quantitas auri, inquit Suidas. Nicephorus,[a] & Cedrenus[b] Centenarium auri pondus fuiſſe ſcribunt. Hippocomique cum equos currentes reducebant, reuertentes hæc auri publici centenaria in ſacculis condita reportabant. Theodoſius,[c] auri, inquit, centenaria neceſſe eſt ab Hippocomis in ſolitis ſacculis reportari: quæ hic repræſentari exiſtimo. Prope lutea & quadrata, clauſtriſque obſerata arca ad dextram conſpicitur, quæ theſaurenſiű arcas auro plenas, vel ſcrinia officii inſinuat. Ad ſiniſtrã ciſta radios ſurſű erectos continet. Hæc textrinæ & gynecii inſtrű indicat, vel metaxæ ſerici, quorum Procu-

Alia Tria Scrinia.

[a] *lib. 15. cap. 27.*
[b] *in Michaele Calfat. & aliis.*
[c] *in l. 12. C. de Curſ. publ.*

Quintum Scrinium.

ratores

tatores Comiti parebant. Hæc iuxta quædam aureorum monilium effigiem habentia iacent, cum paruis in ſummo, & imo carenis, quibus ſuſpendi poſſunt: Horum vnum cordis formam habet: Ad abaci ſiniſtram ſex velut oleæ aurea folia viſuntur, quæ Auguſtæ ornamenta referunt, quorum proprium erat ſcriniorum ſculptorum & aurificum. [a] Auri quoque & in manuſcriptis argenteæ monetæ ſpectantur, quæ pecuniam huius Comitis auctoritate percuſſam, & vniuerſum Principis theſaurum ſignificant, ex prouentibus publicis congeſtum, qui in huius Comitis manu erat. In theſauris Hadriani Imperatoris Appianus in proœmio Libycæ hiſtoriæ Ægyptiorum talentorum ſeptuaginta quatuor millia fuiſſe ſcribit; valet autem talentum Aegyptium pondo 80. itaq; ſtatuendo L. aureos eius temporis pro libra, colligetur hæc ſumma fermè 30. vt vocant, milliones. Ex ſpoliis Daciæ, Meſopotamiæ, Armeniæque huius quantitatis partem à Traiano contractam fuiſſe exiſtimo. Hæc inſignia Comite cauſas cognoſcente aſtitiſſe puto, & fortè illi in publicum prodeunti prælata, quemadmodum ſacerdotibus gentium eius dignitatis ornamenta præmiſſa fuiſſe Valerianus A. ſcribit. [b] Tùm etiam à præcone, Imperij pater eſſe acclamabatur, Gratianus. [c] Qui, inquit, ex comitiua vtriuſque ærarij attonito ſplendore viguerunt, acclamatione excipiantur ſolita, nec prætereantur, vt incogniti. Intelligit autem Comitem largitionum, & priuatarũ, quos ſub nomine vtriuſque ærarij comprehendit. Hic Comes ſub Paleologis Imperatoribus, Logotheta generalis eſt vocatus: Gerebatq; capitium albo, purpuraque & margaritis diſtinctum, & pallium blatteum, ſeu purpureum, ſine aliis ornamentis. Tunicam auro, purpuraque & albo phrygiatam habentem ante & à tergo Imperatoris imaginem aſſidentem. Sceptro iudiciali non vtebatur, vt Sophotatus Curopalata refert: Simili habitu Magiſtri militum, & alij maiores Magiſtratus tùm vtebantur. Nunc de his, qui Comiti largitionum parebant, eſt dicendum.

[a] l.7.C.de palat. ſacr.larg.

[b] in l.4.C.de metat.

[c] l.1.C. de quæſtor.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Illuſtris Comitis ſacrarum Largitionum.

Comites Largitionũ per oẽs Diœceſes
Comites commerciorum per Orientẽ, & Aegyptũ, Per Mœſiam Scythiam, & Pontum. Per Illyricum.
Præfecti theſaurorum.
Comes metallorum per Illyricum.
Comes & Rationalis ſummarum Aegypti.
Magiſtri lineæ veſtis. Magiſtri priuatæ.
Procuratores Gynęciorum.
Procuratores Baphiorum.
Procuratores Monetarum.
Præpoſiti Baſtagarum.
Procuratores Linificiorum.
Officium autẽ ſupraſcripti viri illuſtris Comitis ſacrarum largitionum habet.
Primicerium totius officij.
Primicerium ſcrinij Canonum.
Primicerium ſcrinij Tabulariorum.
Primicerium ſcrinij Numerariorum.
Primicerium ſcrinii Aureæ maſſæ.
Primicerium ſcrinij Auri ad reſponſum.
Primicerium ſcrinij Veſtiarij ſacri.
Primicerium ſcrinij Argenti.
Primicerium ſcrinij Annularenſis.
Primiceriũ ſcrinij A pecunijs, & cęteros ſcriniarios ſupraſcriptorum ſcriniorum.
Secundocerium officij, qui primicerius eſt Exceptorum.
Tertioceriũ officij, qui tractat Baſtagas Quarto loco libellos tractat, & cęteros Palatinos officij ſupraſcripti Comitis Largitionum, quoties vſus exegerit.

Qui parerent Comiti Largitionum in Tabulam hanc etiam redegimus.

Comiti Largitionum parebant.
- *Comites XII.*
  - *Largitionum VI. per VI. Diœceſes.*
    - *Orientis*
    - *Aegypti.*
    - *Aſianæ.*
    - *Pontica.*
    - *Thraciarum.*
    - *Illyrici.*
  - *Comerciorum IIII. per IIII. regiones.*
    - *Orientem & Aegyptum.*
    - *Mœſiam.*
    - *Scythiam & Pontum.*
    - *Illyricum.*
  - *Comes metallorum I. per*
    - *Illyricum.*
  - *Comes & Rationalis ſummarum Aegypti.*
- *Præfecti theſaurorum ferè in ſingulis prouinciis I.*
- *Magiſtri plures.*
  - *Lineæ veſtes.*
  - *Priuatæ.*
- *Procuratores plures.*
  - *Gynæciorum.*
  - *Baphiorum.*
  - *Monetarum.*
  - *Linificiorum.*
- *Præpoſiti Baſtagarum plures.*

DE HIS QVÆ ERANT SVB *diſpoſitione Comitiſ ſacrarum largitionum. Cap.* LXXIIII.

COMMENTARIVM.

PLures in prouincijs Comitis ſacrarũ largitionum mandata exequebantur Palatini vocati. [a] In primis ſinguli Comites in ſex Oriẽtis Dioeceſib[b], Oriẽte, Aegypto, Aſiana Pontica, Thracijs, & Macedonia, illuſtris Comitis, nomine Magiſtris, Ducibus militibusque argjalis, ſtipendia, donave ſoluebant,[b] & vectigalium exactionem procurabant, qui & ipſi COMITES LARGITIONVM, ſed tertij ordinis vocabantur: erant enim perfectiſſimi. Nam Conſtantinus Tertullianum virum perfectiſſimum Comitem Dioeceſeos Aſianæ appellat: [c] qui erat inferior Comes largitionum. Secundi vero ordinis Comites erant clariſſimi. [d] Hos Comites largitionum cum per omnes Dioeceſes diſpoſitos fuiſſe Notitia ſcribat, ſex fuiſſe ſignificat. Nam etſi ſupra a quatuor Vicariis, i. Præfectorum nomine totidem Dioeceſes rectas nominat, Orientis tamen & Aegypti quandoque tractus vocati [e] pro Orientalis Imperij dioeceſibus à Leone, & aliis ponuntur. [f] Sub Valente Saliam Theſaurum Comitem per Thracias fuiſſe Marcellinus [g] ſcribit, His Comitibus liber mandatorum tradebatur, quemadmodum & olim procuratoribus, qui in prouincias mittebantur Auguſtum dediſſe Dion [h] ſcribit. In libri dorſo, vt ex codicibus poſt Notitiam Orientalem in armarijs diſpoſitis apparet, inſcriptum erat F.L.V.A.L. CO. S.T.R.L. IVSSI. D. quas notas ita interpretor. Fœlix liber vindicandus à Laterculo continens ſacros titulos rerum largitionum iuſſione diuina. Hi enim in prouinciis ad largitiones pertinentia procurabant: Valentinianum verò, qui tum in Occidente, non in Oriente imperabat per notam, V. non intelligi arbitror. Tres tantum Vicarij Comites largitionum in Occidente fuiſſe reperiuntur.

[a] l. 3. C. de offi. Com. ſacr. largi. l. 3. C. de diuerſ. off. rubr. C. de palat. ſacr. largit.
[b] l. 3. C. de mili. veſte.
[c] in l. 3. C. ſim. regund.
[d] l. 2. C. de priuil. ſchol.
[e] in l. 1. C. vt omnes, tam ciuil. quàm mil. iudi.
[f] in l. 1. C. vt nemo ad ſuum patrocinium.
[g] lib. 29.
[h] lib. 53.

COMITES COMMERCIORVM IIII. fuere, ſcilicet per Orientem & Ægyptum vnus, per Mœſiam, alius, Scythiam & Pontum tertius per Illyricum quartus. Hi ſunt negociatores, quorum Cõſtantinus meminit, [i] cuius verba viciſſim hinc lucem accipiunt in prouincijs neceſſaria ad parandas Principis veſtes emebant, veluti ſericum, lanam, linum, purpuram, pelles, & ſimilia, ob quorum remunerationem ab omni onere erant immunes, Negociatores, inquit, veſtiarios linteones, purpurarios, & parthicarios, qui deuotioni noſtræ deſeruiunt, viſum eſt ab omni onere immunes eſſe. Parthicarios autem appellat, qui pelles Parthicas mercabantur, vt Cuiacius rectè expoiuit. De iiſdem negociatoribus intelligit Valentinianus ad Iulianum Comitem Orientis, [k] quos ad domum Principis pertinere ſcribit. Nec tantum prædicta ad parandas veſtes procurabant, ſed qui in Oriẽte erant, præcipuè margaritas, gemmas, & ſericum pro Principis & Auguſtæ vſu conquirebant, & lanam, quam in Metaxalotam ad Gynæcia Principis mittebant.[l] Gratianus, [m] Toriabando Duci Meſopotamiæ, comparandi, inquit, ſerici à Barbaris facultatem omnibus, præter Comitem commerciorum iubemus auferri. Nec de alio quàm hoc Comite commerciorum per Orientem intelligit, & explicat, quid mercaretur, ſericum Aureliano imperante, cum auro compenſabatur, & vt credo, tempore Notitiæ. Vopiſc. in Aureliano, cùm ab eo, inquit, vxor peteret, vt vnico pallio blatteo ſerico vteretur, ille reſpondit, abſit, vt auro fila penſentur libra enim auri tunc ſerici libra fuit. Hæc ille ex Aegypto verò vnguenta conquirebant; Nam, vt Plinius, [n] ſcribit, terrarum omnium Aegyptus accommodatiſſima eſt vnguentis. Argentum quoque Ægyptum, quod magno in pretio ad vaſa cœlanda habebatur, & alia huiuſmodi, hunc Comitem mercatum fuiſſe credendum eſt, & ad Comitatum miſiſſe, ſic adamantes, Thracias gemmas, & ſimilia ex Scythia, Ponto, & Illyrico alii duo Comites tranſmittebant. Ne cui etiam purpura venderetur, aut lana, ſericumve fucaretur, obſeruabant. [o] Præterea operam dabant, vt à negociatoribus iuſta vectigalia ſoluerentur: & ob id in limitibus, & locis, vbi ſoluendum erat vectigal, ſtationarios tenebant. [p] Largitiones enim & ſtipendia ex vectigalibus ſoluebantur. [q] Iidemque prouidebant, ne aurum, aut vetitæ merces, vt ferrum, cotes ad id ſubigendum, arma, ſales, frumentum, vinum, oleum, aliudve liquamen ad Barbaros deferretur. [r] Neminem denique Barbarorum in Romano Imperio, aut Rom. ſubditos in illorum ſolo nundinari permittebant. [s] Itaque omnibus negociatoribus Comes largitionũ imperaſſe videtur, quorum opera peregrinas merces in Romanum ſolum afferri curabat. Caſſiodorus. [t] Negociatores, inquit, huic largitionum poteſtati manifeſtum eſt eſſe ſubiectos, nam quicquid in veſtibus, quicquid in ære, quicquid in argento, quicquid in gemmis ambitio humana poteſt habere pretioſum, tuis ordinationibus obſecundat, & ad iudiciũ tuum confluunt, qui de extremis mundi partibus aduenere. Hæc ille.

[i] in l. negociatores. C. de excuſ. muner.
[k] in l. 5. C. de epiſc. aud. quæ eſt pars l. 1. C. de mercat. & commer.
[l] l. vetas. C. de murileg.
[m] in l. 2. C. quæ res vendi nõ poſſ.
[n] lib. 13. c. 3.
[o] l. 1. & 2. C. quæ res vend. non poſſ.
[p] l. omnium l. ex præſtatione, cum duabus ſeq. C. de vectig. & cõmiſſ.
[q] l. vniuerſi C. eo. tit.
[r] l. pen. C. eo. tit. de vectig. cõmiſſ.
[s] l. cotẽ, in prin. ff. de publ. & vectig. l. 2. & vlt. C. de commerc. & mercatorib. l. 1. & 2. C. quæ res expor. non deb.
[t] d. l. 2. & vlt. C. de commerc. & mercat.

His Comitibus ſalarium ex publico pro annonis, & capitatione exhibebatur; [u] In Occidente vnus tantum erat Comes commerciorum per Illyricum.

[u] de Comite largitionum.
[x] l. vnic. C. de anno. & capitat.

PRÆFECTI quoque theſaurorum eidem Comiti parebant, qui ex ſingulis prouinciis exactam pecuniam ſeparatim conſeruabant, donec ad largitionum Comitem mitteretur; neque eum aliarum regionum tributis eam commiſcebant, quod & Tiberius Cæſar obſeruari voluit, qui functo ſine liberis Philippo Trachonitidis tetrarcha, eam regionem Syriæ adiecit, ſed quæcunque tributa in ea tetrarchia collecta intra illius terminos ſeruari iuſſit, vt auctor eſt Ioſephus, [y] Vnde tot factæ ſunt fiſci ſtationes, in quot prouinciis ſeparatim tributa exigebantur, & vectigalia. Hæc erant loca in quibus pecuniæ fiſcalis rationes tractabantur. Antonius A. [z] compenſationi, inquit, in cauſa fiſcali, ita demum locum eſſe, ſi eadẽ ſtatio quid debeat quæ petit. Item Alexander A. cuius [a] ait, rei precium cum bona fide eſſet addicta, ſemel fiſcus acceperit, non ſolum emptorem ab eadem ſtatione, ſed nec ab alia quæſtionem pati debere æquum eſt. Idem Baſſæ. [b] liberamur, inquit, fideiuſſores, quoties fiſcus tam debitori, quàm creditori, licet diuerſis ſtationibus, ſuccedit, vbi malè à nouis impreſſoribus ſcriptum eſt, rationibus, pro ſtationibus. Hæc ſtatio olim Quæſtorium à quæſtoribus appellabatur. Cic. pro Cn. Plancio ſe Theſſalonicam in Quæſtoriũ, dum exularet, ab eo perductum fuiſſe memorat. Itaq; hi Præfecti exactam ex vectigalibus, & tributis pecuniam ad vnum ex inſignioribus prouinciarũ oppidis mittebant, vbi tam diu conſeruabatur, donec ad Comitatum Principis tranſmitteretur. Gratianus. [c] omnem, inquit, pecuniam auri, vel argenti, & reliquarum ſpecierum, quæ ſacris largitionibus ex more penduntur, ſtatim, vt exactæ fuerit celebrata, ad theſauros vniuſcuiuſque prouinciæ, vel ad proximos referri, ſub obſignatione tabularij, cæterorumque quos ſollicitos eſſe debere præcedentia iuſſa decreuerunt, & theſaurorũ præpoſitis conſignari præcipimus, vt exinde ad ſacrum Comitatũ integer omniũ titulorũ numerus dirigatur. Hæc ille. Tabularius aũt, cuius meminerat Numerarius, qui ſub Præſide rationes vectigaliũ ad largitiones pertinentium ſcribebat. [d] In exigendis verò tributis hæc forma obſeruabatur. In ſingulis ciuitatib. ex ordine Decurionum vnus eligebatur, ſuſceptor vocatus, qui indictum cuique aurũ ſuſciperet, [e] & ille Theſaurorũ Præfecto ſtatim mittere tenebat. Gratianus A. [f] Diu, inquit, minimè penes ipſos ſuſceptores maneat facta collatio, ſed ſtatim quodcunq; à prouincialibus fuerit exſolutum ſacris theſauris inferatur Hæc ille Hæc largitionum pecunia rhedis curſus publici ad Comitatum mittebatur 500. auri libris, mille verò argenti rhedæ impoſitis, [g] quam duo palatini cum

[y] lib. antiq. 18. cap. 9.
[z] in l. 1. C. de compenſationib.
[a] in l. 1. C. ne fiſcus quam rem vendidit euincat.
[b] in l. 2. C. de ſolutionibus.
[c] in l. 1. C. de cano. largit. tit.
[d] l. 2. C. de numerar.
[e] l. 4. C. de ſuſcepto. & arcar.
[f] in l. diu. C. eo. tit.
[g] l. 4. §. ſi aurum. C. Theo. de curſu. publ.

cum tribus ſeruis ſequebantur, neque hi cum auertus, ſeu peris, vel manicis onus quingentarum librarum habere poterant. ᵃ Qui exactam ad locum theſaurum pecuniam comitabantur, proſecutores auri publici vocabantur, quod non niſi iuſſione Com. largi. proſecutoria dicta facere poterant, ᵇ Ne vero confuſio naſceretur, tabularius ciuitatis, omnium, qui tributum vel canonem ſoluere debebant, nomina ſcribebat, & Ducenarius, Sexagenariiſque appari-toribus exigenda tradebat, illi exacta Suſceptori dabant. ᶜ Is ſoluenti, vt tutus eſſet apocham faciebat, in qua nomen ſoluentis, ſumma, cauſa ſolutionis, dies, Conſul, & menſis continebatur, ᵈ & ſtatim ad locum theſauri exactam pecuniam mittebat. Vectigalia verò pro mercib. aduectis ſtationarij milites opportunis locis diſpoſiti exigebant, eodem modo apocham ſcribebant, exactamque pecuniam ad Præſident mittebant, inde ad Theſaurenſem dirigebatur. Conſtantinus Iunio Ruſo Conſulari Aemiliæ, ᶠ prouinciales, inquit, pro rebus, quam ad vſum proprium, vel exercendi ruris gratia reuehunt, nullum vectigal à ſtationariis exigant. Quæ vero negociationis gratia portantur, ſolitæ præſtationi ſubiugamus, capitali pœna propoſita ſtationariis & vrbanis militibus, quorum auaritia id tentari firmatur. Hi milites antiquitus non modo per Italiá, ſed & per prouincias ad arcéda latrocinia erant diſpoſiti. Tranquil.ᵍ Tuendæ, inquit, pacis à graſſaturis, ac latrociniis, ſeditionumque licentia curam habuit, ſtationes militum per Italiam ſolito frequentiores diſpoſuit. Hæc ille. idem & Iureconſ. ʰ Græci Irenarchas vocant. ⁱ & a ſingulatim ciuitatum Decurionibus ad curæ vrbis territoria cuſtodienda eligebantur. Honorius. ᵏ Irenarchæ, inquit, qui ad prouinciarum tutelam per ſingula territoria faciunt ſtare concordiam, à Decurionib. iudicio Præſidum nominentur. Præfectus Prætorio & ipſe in prouinciis ſuos theſaurorum Præfectos habebat: ˡ qui pecuniam à ſe impendendam ſuſciperent, & ad ſuam aream tranſmitterent. Eodem modo in Occidente XII. in diuerſis prouinciis theſaurorum Præfecti recenſentur, præpoſiti appellati, prout etiam vocantur in iure: ᵐ qui vero præfatam pecuniam theſaurum dictam cuſtodiebant, Theſaurenſes ſunt appellati. Leo A. arcarios vocat; ⁿ Vulgus Italicum Theſaurarios. Earum Præfecti quandoque Comites appellantur. Gratianus A. ad Tiſianum Comitem S. Largitionum: Nullus, inquit, Theſaurenſis, vel officialis Comitis theſaurorum ſemel deprehenſus euerſor, militiam repetat, ei conſonat & Marcellin. ᵖ Salia, ait, theſaurum. paulo ante per Thracias Comes. Cum verò pecuniam Principis hi Præfecti tractarent, eam attingere non poterant, niſi prius de Principis indemnitate ſatiſfeciſſent. Theodoſius A. ᵠ Theſaurorum, inquit, Præpoſiti, non ante ad rem ſacri ærarij procurandam permittantur accedere, quam ſatiſdationibus dignis eorum adminiſtratio roboretur. In ſcrinio epiſtolarũ, litteris à Principe ſub ſcriptis tam ipſi quàm cæteri Theſaurenſes probandi erant. Idem Theodoſius ad Arcbatium Comitem S. Largit. Comitum, inquit, theſaurorum diœceſeos proueċtiones, & ipſos Theſaurenſes, vetus obſeruatio dexteræ principali reſeruauit. Quib. verbis ſuſcriptionem dextera Principis fecundam intelligit. Nec aliud Leo A. ſenſit. ʳ cum theſaurenſium claſsis meminit, quæ & ipſe à Principe in ſcrinio epiſtolarum comprobari præcipit: claſſem autem fortè non nauium, vt vulgo putant, ſed Theſaurenſium multitudinem appellat.

ᵃ *d. l. 48.*
ᵇ *l. 1. C. de auri publ. proſecu.*
ᶜ *l. 1. C. de exact. tribut.*
ᵈ *l. apparitores. C. eod. titu.*
ᵉ *l. 2. C. de apo. publ.*
ᶠ *in l. vniuerſi, de vectigalib.*
ᵍ *in Tiberio ca. 19.*
ʰ *l. 2. & 4. ff. de fer. fugit.*
ⁱ *l. 6. ff. de cuſto. reor. l. vlt. §. 1. ff. de muner. & hono.*
ᵏ *in l. 1. C. de irenarchis.*
ˡ *l. duos. C. de ſuſcep. præp. & arcar.*
ᵐ *in l. 1. C de ſuſcep. prepo. & arcar.*
ⁿ *l. 15. C. Theo. de diuer. offic.*
ᵒ *l. pe. C. de can. largit. tit.*
ᵖ *in l. 2. C. de palat. ſacr. largit.*
ᵠ *lib. 29.*
in l. priuata. C. de murileg.
in l. vlt. C. Theo. de diuer. offic.
in l. vlt. §. pe. C. de diuer. offic.
ʳ *Cod. de metallariis & metallis & procuratorib. metallorum.*

COMES METALLORVM, per Illyricum eidem largitionum Comiti ſuberat, qui ex auro in metallis inuento portionem Principi debitam exigebat, in fluminibus enim vel fodinis aurum legentes, ſinguli octo, vel ſeptenos auri ſcrupulos pro locorum conſuetudine largitionibus inſerebant, quemadmodum Valentinianus A. ad Creſconium Comitem metallorum ſcribens definiuit. ᵐ Eſt autem ſcrupulus vigeſima quarta pars vnciæ, vulgo caratum appellant,

ᵐ *in l. 2. & l. per annos. C. de metallar.*

ſan tertia pars dachmæ, ideſt duo oboli. Hoc verò aurum non obryzum aurilegulí pendebant, ſed in balluca, quæ eſt arena aurea, & eius qualitatis, vt non coquatur. Græcè, ... dicta. ˢ Sunt autem aurilegulí non qui terram effodiunt, ſed qui aurum inuentum manu legunt, quod cuique facere conceedebatur, modo tertiam vt dixi drachmæ partem largitionibus quotannis inferret; aliqui enim aurum inueniunt in maſſa, aliqui arenam, quæ balluca vocatur. Plinius. ᶠ Aurum arrugia quæſitum non coquitur, ſed ſtatim ſuum eſt. Inueniuntur ita maſſæ, necnon in puteis, etiam denas excedentes libras, palacas in Hiſpania, alij palacrnas, idem quod minutum eſt, balucem vocant. Hæc ille. Eſt autem arrugia, quaſi auri rugia, id eſt ſcalptura, vbi aurũ ſcalpitur, non effoditur. Habebat & ſua in prouinciis metalla Princeps, ex quibus aurum & argentum Comes colligebat: Vlpianus. ᵃ Si quis inquit, ex metallis Cæſarianis aurum, argentumve furatus fuerit, exilio vel metallo, prout dignitas eſt perſonæ, puniatur. Creabatur hic Comes per Illyricum, vbi magna metallorum copia effodiebatur. Anno enim ab vrbe condita DXCVII. M. Aemilio, & C. Popilio Coſs. metalla in Macedonia inſtituta fuiſſe Caſſiodorus ſcribit, & Liuius ᵃ metalli Macedonici ingens vectigal fuiſſe refert: auctor eſt Plinius, ᵇ in ſuperficie terræ in Dalmatia aurum abundaſſe. Inuenitur, ait, aliquando in ſumma tellure rara fœlicitate, vt nuper in Dalmatia Principatu Neronis ſingulis diebus etiã quinquagenas libras fundens. Hæc ille. Sub eo clymate, eſt Dacia mediterranea, Macedonia, Mœſia, ſeu Dardania, ᶜ quibus in locis ex ciuitatum curialibus, metallorum procuratores creabantur, qui effodiendis metallis præerant, quibus hic Comes imperabat. Cum verò multi in Illyricum, & Macedoniam ad quærendum aurum veniſſent, Valentinianus edicto eos abire iuſſit. ᵈ Hic Comes, & alia metalla procuraſſe videtur, cum generaliter metallorum Comes vocetur, etſi in Occidente hic Comes auri appelletur. Celebrantur in Oriente Docimenum, & Thoadenſe metalla in Phrygia, & Proconéſe in Propontide. ᵉ Hunc Comitem Valentinianus hac voce compellat. ᶠ LAVDABILITAS TVA.

ˢ *d. l. 1. C. de metalla. & Pollux.*
ᶠ *lib. 33. cap. 4.*
ᵃ *in l. ſacrilegii. §. vlt. ad l. Iul. peculat.*
ᵃ *in 5. deca. 5.*
ᵇ *lib. 33. cap. 4.*
ᶜ *procuratores. C. de metallar.*
ᵈ *l. 7. C. Theod. de metalla.*

COMES ITEM RATIONALIS SVMMARVM ÆGYPTI, eidem Comiti largitionum obtemperabat. Is mittebatur in Aegyptum, vt bona caduca, vel alio modo ad fiſcum deuoluta inquireret, ... i. priuata ratio apppellatus, quemadmodum Strabo refert. ᵍ Nullam ab initio iuriſdictionem habuit, ſed poſtea dignitate auctus, & Comes, ac Rationalis ſummarum dictus, ampliorem adminiſtrationẽ obtinuit, cum enim ſericum, byſſus, margaritæ, gẽmæ, ac diuerſi generis aromata ex India, Arabiaque in Ægyptum quotannis veherentur, quæ millies centena millia ſeſtertium abſumebant, vt ait Plinius, ʰ ob idque maxima ibi eſſent vectigalia ſecundum Strab. nẽ centies quinquagies centena millium noſtrorum aureorum prouentum Romanis Aegyptus dabat. Itaque propterea ibi Rationalem poni oportuit, quem Comitis titulo honeſtarũ, ſummarũ Aegypti vocatũ, ita pecuniæ quantitatem appellabant. ⁱ Conſtantinus. ᵏ ſummæ rei Rationalem, Bulephorum vocat, quádóq; abſolutè Rationalis dicitur ˡ aut procurator. Lápridius in Alexandro. vbi aliquos voluiſſet, vel rectores prouinciarum dare, vel præpoſitos facere, vel procuratores, id eſt Rationales ordinare, nomina eorũ proponebat. Capitolinus in Clodio Albino: Ad procuratores meos litteras miſi, quas ipſe ſignatas accipies ſignis Amazoniæ. & cum opus fuerit Rationalib. dabis, ibi Rõnales vocantur procuratores. Hi ſplendidis veſtibus induebantur. Marcellin. ᵐ Euenerat his diebus, inquit, vt ad demendum Imperatoris capillũ tõſor venire præceptus introiret, quidam ambitioſè veſtitus, quo viſo Iulian' obſtupuit, ego, inquit, nõ Rationalẽ iuſſi, ſed tonſorẽ accin. In Occidente XI Rõnales diuerſarum prouinciarũ erát inſtituti: In Oriente hic ſolus nominatur, cum tamen eos multos eſſe oportuerit.

ᵉ *l. 9. & 11. C. Theo. de indulg. debitor.*
ᶠ *l. 1. de metal. lar.*
ᵍ *lib. 17.*
ʰ *lib. 12. cap. 18.*
ⁱ *l. ſi re debemus. ff. de verbo. ob li.*
ᵏ *l. in fraude. §. fiſcale. ff. de iure fiſc.*
ˡ *l. 7. C. ubi cau. fiſ. al.*
l. 2. C. de mod. mul. l. 1. C. de mancip. & colon.
l. vniuerſi. C. de fun. rei priua. l. placuit. C. de col. lat. fun. patrim.
ᵐ *lib. 12.*

Vnde aliqua deeſſe exiſtimo aut Comites largitionũ qui erant in prouinciis, eorum fungebãtur officio. Tacitus enim Lucilliũ Capitonẽ ſub Tiberio Aſiæ procuratorem fuiſſe ſcribit, Catũ Decianum Britanniæ.[a] ſub Claudio Cappadociæ Iuliũ Pelignum, & Iulium Coloniũ Ponti.[b] ſub Nerone Mauritaniæ Lucceium Albinũ,[c] Dalmatiæ Cornelium Fuſum.[d] Pollio[e] Zoſimionẽ imperante Valeriano Syriæ procuratorem nominat.[f] Alexander Imperator, inquit Lampridius, rationales cito mutabat, ita vt nemo niſi annum compleret eoſque niſi boni eſſent, oderat, malũ neceſſariũ vocãs.

MAGISTRI præterea LINEÆ alias Linteæ veſtis ſub eodem Comite erant, qui Lintearii ſeu linifarii,[g] linea, mappas, mantilia, induſia, & huiuſmodi veſtes lineas facientib. præerant. Hi opifices conditionales erant, i. cõficiendis, & texendis lineis, ſeu veſtib. lineis, ipſi & eorum liberi perpetuo manebant obnoxij. Linteæ veſtis Magiſtri à Theodoſio A. vocãtur quos iubet cauere[h] rem ſacri ærarij ſaluam fore. Veſtes, autẽ appellantur quæcunq; induendi, præcingendi, amiciẽdi, inſternẽdi iniiciendi, accubandi ve cauſa parata ſunt, inquit Vlpianus.[i] Quia verò hæc ex pecunia vectigalium comparabantur, ſub diſpoſitione Comitis largitionũ erant. Horũ magna fuit adminiſtratio, cum non modo lineas veſtes ad induendũ, ſed & linea, mantilia, papiliones, pro aula & manſionibus, & ſimilib. pararent: Linteonũ artifices à Valentiniano linteones,[k] à Theodoſio lintearij appellantur.[l] Lineas vel amictoria aurea ſchedis curſus publici ad Comitatũ vehebant, poſtea ſtatutũ eſt vt angariis, vel nauib. dirigerentur: ſolæ delicatæ veſtes, & linteamen amictorium ad vſum Principis ſub mille librarum pondere ſchedis mittebantur.[m] Magiſtri lineas veſtes fieri procurabant, & factas cuſtodiebant, quarum numerus in ſcrinio ſacri veſtiarij ſcribebatur ſub eius primicerio: procuratores etiam gynæciorum texendis veſtibus ſtudebant.

In Occidente pro Magiſtris lineæ veſtis ſcribitur Comes veſtiarij, qui has veſtes lineas procurabat, aut conſeruabat, & inter Cubicularios ab Honorio Auguſto connumeratur.[n] Veſtiarium autem, inquit Suidas, locus eſt, in quo veſtes reponuntur.

PRIVATÆ MAGISTRI, à Notitia appellati ſub eodẽ Comite prædictis annectebantur, qui alias ſpecies ad Principis veſtes conficiendas, præterquam lineas curabant. Lana n. & ſericum, ad tapeta, veſtes, aulæa, lectos, ſtragulas. & papiliones, pecti, & ad opus perduci, vniuerſamque veſtem confici ſtudebat. Hos procuratores Conſtantinus A. appellat,[o] Procuratores, inquit, rei priuatæ, per quos priuata noſtra ſubſtantia renuatur, & ſpecies gynecii confectæ corrumpũtur, ſuffragiis abſtineãt, id eſt precio hoc officiũ nõ emant. Quia verò & ipſi res Principis tractabãt, priuſquam hoc munus exercerent, ſatiſdare tenebantur, ſicut & præcedentes. Theodoſius ad Comitem ſac. largit.[p] Priuatæ, ait, vel linteæ veſtis Magiſtri nõ ante ad rem ſacri ærarii procurandam permittantur accedere. quam ſatiſdationib. dignis eorum adminiſtratio roboretur. Nunc ad procuratores eſt veniendum.

PROCVRATORES GYNÆCIORVM eiuſdem iuris erant, qui textorib. veſtigiũ Principis pręerãt. Valentinianus A.[s] Auratas, inquit, ac ſericas paragaudas auro intextas viriles, priuatis vſib. cõtexere, conficereque prohibemus, & à gynęciariis tantũ noſtris fieri præcipimus. A Theodoſio procuratores textrinorũ vocantur.[u] Gynecium Conſtantinus & Notitia appellant conclaue, id eſt locum interiorẽ ædiũ, in quo mulieres degere ſolent, & opera textoria, & mulierum exercere vt apud Procopiũ & Vitruuiũ li.6.c.10. legitur.[t] Id & textrinũ vocabatur.[x] Vnde gynæciarij dicti, qui hæc muliebria opa cõficiunt.[y] i. aulæa, ſtragulas, tapeta, veſteſque auro depingentes texebant: inter has erant holoberæ, i. totæ holoſericæ, ſeu totæ ex ſerico conſtantes, holos. n. ſericum Balſamon interpretatur. Erant & auratæ. i. auri ſubtegmine intextæ, Virgil.[z] Fert picturatas auri ſubtegmine veſtes. Et paragaudæ ſeu ſericeæ auro intextæ, forte à parando

[a] lib.4.
[b] lib.12.
[c] lib.18.
[d] eod.lib.
[e] in Claudio.
[f] l. priuata. C. de murileg.
[g] l. ſi quis ex corpore C. d. tit. de murileg.
[h] in d. l. priuata. C. de murilegul.
[i] in d.l. veſtis. §.1. de au. & arg. le.
[k] l.7. C. Theod. de murileg.
[l] in dic. l. ſi quis ex corpore. C. eo.
[m] l.48. §. ſi aurũ, C. Theo. de curſu publi.
[n] l.1. C. Theo. qui à preb. tyron.
[o] in l.2. C. de murileg.
[p] d.l. priuata. C. de murileg. & gynæciariis. & procuratoribus gynæcii.
[q] in l. 1. Cod. de veſt. holober.
[r] in l. pen. Cod. de murileg.
[s] in d.l.2. Cod. de murileg.
[t] lib. 3. de bello Vandalico.
[u] l.6. C. de murileg.
[x] l.2. & 3. l. ſi quis ex corpore. C. de murileg. l. vnuſquiſq; prouinc. C. ad l. Iul. repetũ. l.1. Co. de veſtib. holober. l. vlt. C. de re milit.
[y] in 22. canone concilij Cãguenſis.
[z] in 3. Aeneid.

gaudio dictæ,[a] quæ ad priuatorum vſum fieri nõ poterant.[b] Primus huiuſmodi veſtes Aurelianus induit, vt auctor eſt Eutropius. Hi à Gratiano, aurifices ſpecierum vocantur: ſpecies. n. pro veſtibus ſæpe in iure accipiuntur. Alij veſtes tyronib. dandas texebãt.[d] Militib. vero ſolidus pro chlamyde a prouinciis conferebatur. Aliqui ex his aurificib. ſerui erant,[e] Sed liberi nec ipſi, nec eorũ poſteri a ſeruitute texẽdi eximi poterant.[f] Ex fundis Tamiacis, qui a Comite domorum in Cappadocia adminiſtrabantur, impenſæ in gynæcia factæ fuiſſe videntur, cum ab eo quinque concuſſionem paterentur.[g] Textrinorũ procuratores pecuniam Principis ad emẽdam & texendã materiã tractabant, & ideo antequam eis hoc officium cõmitteretur, vt alij, ſatiſdare tenebantur.[h] Pro Gynæciis. Cynegia, duabus tranſpoſitis literis, in Occidente mendoſe ſcribitur, vbi erant in diuerſis prouinciis gynecia numero quindecim, quæ hic non diſtinguuntur.

PROCVRATORES BAPHIORVM eidem Comiti parebant. Eſt autem Baphiũ officina in qua lana, aut ſericum murice tinguntur:[k] Lampridius.[l] Purpuræ, inquit, clariſſimę non ad vſum ſuum, ſed ad matronarũ, ſi quæ aut poſſent aut vellent ſiccitæ ad vendẽdũ grauiſſimus exactor fuit, ita vt Alexandrina purpura hodie quoq. dicatur, quę vulgo probiana dicitur, idcirco quod Aurelius Probus baphiis præpoſitus, id genus muricis reperiſſet. Hæc ille. Plura erant in Oriente baphia, quib. ſinguli præerant procuratores,[m] ſed celebriora fuere in Phœnicia, ad quæ certis tẽporib. quintũ de ſcrinio tabulariorum, ſextũ de ſcrinio canonũ, & ſeptimũ de ſcrinio exceptorum Theodoſius mitti iubet vt nundinas purpuræ prohibeant,[n] Ab alio. n. quã Principe emi nõ poterat: Hic procurator Tyri degebat Euſebius. n. Cæſarienſis[o] ſcribit Dorotheum Eunuchum, qui poſtea Antiochiæ presbyter fuit, purpuræ apud Tyrum tingendæ pręfuiſſe. Is à Iuliano apoſtata martyrio eſt coronatus. Horum procuratorum pręcipuũ erat officium curare, vt rectè ſericũ aut lana tingeretur, mox ſcite in fila redacta texeretur:[p] neq; enim ex folliculis aqua calida immerſis ſerici fila eo tpe in rhumbum euoluebantur, ſed depecti folliculi in metaxam redigebantur, mox nebantur: & ideo metaxam à nemate ſericeo Martianus[q] diſtinguit. Id & poeta ſignificat. Velleraque vt foliis depectãt tenuia Seres. Baphtarij ſeu tinctores, & ipſi conditionales, nõ poterant ab ea arte, aut eorum liberi diſcedere.[r] Procuratores baphiorum quemadmodum & ſuperiores ſatiſdare tenebantur ſe fideliter officio functuros.[s] In Occidente nouem diuerſorum baphiorum in IX. prouinciis procuratores numerantur, qui hic nõ diſtinguũtur.

PROCVRATORES etiã MONETARVM eiuſdẽ Comitis auctoritate pecuniam cudi curabant. Caſſiodorus[u] vt figura, inquit, vultus noſtri metallis vſualibus imprimatur, monetã facis de noſtris tẽporib. futura ſecula commonere, Hæc ille. Sex tantum in locis moneta cudebatur in Occidente, vbi quot in vrbibus pecunia percutiebatur, totidem monetarum procuratores creabantur. Hic vero, vbi vel quot eſſent monetariæ officinæ, non apparet. Marcellinus[x] & ipſe hos procuratores appellat. Pari ſorte, inquit, procurator monetæ extinctus eſt: Sed alibi[y] monetę prępoſitum vocat. Theodoſius[z] magiſtratum æris, cui annuum ſtipẽdium in ære ſolui pro annonis & capitatione iubet Solidos aũt cudebãt, quorum ſex faciebãt vnciã auri, & 72. librã.[a] Sed hic nõ ab re fuerit aliquã aurei argenteique numiſmatis percutiendi rõnẽ aperuiſſe. Et vt ab auro incipiamus, conſtat eius librã in vncias XII. diuiſam fuiſſe, & aureos ponto ſextæ partis vnciæ auri Valentiniano imperante percuſſos. Itaque ſex ſolidi ſeu aurei vnciam auri faciebãt, & 72. librã[b] & ob id aureus quoque ſextula vocatur a Græcis numiſma dicta: Conſtantinus verò ſeptem ſolidos quaternorum ſcrupulorũ vnciæ põdo eſſe iuſſit. Inuentum poſtea eſt numiſma duorũ, quatuor, ſex, & decem aureorum, & Heliogabalus bilibres centum aureos pendentes numos percuſſit, quos Alexander conflauit. Lampridius.[d] Formas binarias, ternarias, qua-

terna

[a] l.1. & 4. Co. de veſtib. holober.
[b] d.l.1. C. de veſt. holober.
[d] in l.7. C. de palat. ſac. larg.
[e] l. vlt. C. de mulier. veſte.
[f] l. pen. C. d. tit.
[g] l. qui textrinis. C. de murileg.
[h] l.1. & l. ſi quis ex corpore. C. de murilegul.
[i] l.5. C. ad l. Iul. repetund.
[k] d.l. priuata. Co. de murileg.
Cod. de veſtibus holob. extinctione ſacri muricis.
[l] l.2. & l. priuata. C. de murileg.
[l] in Alexandro.
[m] d.l.2. C. de murileg.
[n] l. vlt. C. de veſtib. holober.
[o] lib. Eccleſ. hiſt. 7. cap. vlt.
[p] Martirol. 5. Iunij Anaſt. bibliothecar. in chron.
[q] l. lotas. Cod. de murileg. l. temporeme. C. de veſtib. holober.
[r] in l. ſi libi. §. ſpecies. de pen. leg.
[s] l. murilegulũ. l. ſi quis. C. de muril.
[t] d.l. priuata. Co. de murileg.
C. de murilegulis, & monetariis.
[u] in formula Comit. largit.
[x] lib. 28.
[y] lib. 22.
[z] lib.1. C. de annon. & capita.
[a] l. quoties. C. de ſuſcep. & arcar.
[b] l. quoties. C. de ſuſcep. & arca.
d.l.1. C. Theod. de ponde. & auri illatio.
[d] in Alexandro.

ternarias, & denarias &, atque amplius vſque ad bilibres, & centenarias, quas Heliogabalus inuenerat, reſolui præcepit, neque in vſu cuiuſquã verſari, atque ex eo his materię nomen inditum eſt, itã etiã appellat Conſtantinus. ª & Valentinianus. ᵇ Addit Lampridius Alexandrum ſemiſſes, & tremiſſes inueniſſe, i. dimidium aurei, & trientẽ propter eos, qui pro vectigali eas aurei partes ſoluere cogebãtur. Hi poſtea ſæpe percuſſi & in vſu fuere. Arcadius. ᶜ Fortiſſimis, inquit, militibus non binos tremiſſes pro ſingulis chlamydibus, ſed ſolidos aureos præſtari præcipimus. Eiuſdem tremiſſis & Anaſtaſius meminit. ᵈ

Libra quoq; argenti eſt põdus minę cõtinẽs drachmas cẽtũ, denarios 84. ᵉ quæ & ipſa in vncias 12. diuiditur, vncia in duos ſtateres, ſeu duas ſemuncias, ſtater in duos ſiclos, vt ſiclus ſit quarta vnciæ, qui duas drachmas continet, itaque drachma eſt octaua vncię, nam octo drachmæ faciunt vnciam. ᶠ Quare ſinguli aurei duas argenti vncias æquabant & ſex aurei ſeu vncia aurei librã argenti, quod & Plato in Hipparcho in fine tradit: & id Valentiniano imperante conſeruabatur. ᵍ Arcadius verò aurũ coarctauit, voluitq; quinque ſolidos argenti libram æquare, ʰ h codex non eſt mendoſus, & pro quinque nõ eſt legendũ ſex, plerũq; enim in notis numerorũ error cõmittitur: Vncia vero argẽti reſpõdet 10 libris æris, & 50. libræ æris aureo. ⁱ Hæc eõ olim in officinis monetarijs obſeruabatur, q & hodie eſt in vſu. Quot vero formæ monetæ cuderentur, nimis longum eſſet referre cũ pro tẽporũ varietate diuerſas formas acceperint. Antiquitus nota aſſis ærei fuit ab vna parte Ianus geminus, ab altera roſtrum nauis. ᵏ Denarius argenteus ab vno latere caput mulieris armatæ habebat, cum hac nota x, quæ ſignificabat illum eſſe denariũ, qui olim decẽ aſſes valebat, & ſi poſtea auctus eſt ad 16. Ad aduerſa parte plũrimũ biga, aut quadriga erat impreſſa. Seſtertius, paruus nummus his literis imprimebatur IIS quæ denotabant eũ aſſibus duob. cum dimidio permutari. Victoriatus habebat victoriam impreſſã mulierẽ alatã manibus coronã tollentẽ cũ litera V. quæ ſignificabat quinq. aſſibus eũ olim æſtimatũ fuiſſe. Hæ florente Republica Romana monetæ percutiebantur, ſub Imperatorib. eorũ vultus ab vna parte imprimebatur. Cõſtãtinus in auerſa parte crucẽ percuſſit. ˡ quæ illi ab Angelo demonſtrata victoriã contra Maxẽtiũ dedit. eadẽ in aureis nũmis Valentiniani, qui ſunt apud me, cernitur querna corona redimita, cui pila eſt infixa. Id ciuicam coronã ſanctiſsimæ cruci cõuenire, ſignificat, quæ non vnũ ciuẽ, ſed totum orbẽ ſeruauit. idem ſignum percuſſit Arcadius cum literis α, & ω quæ principiũ omniũ, & finem eſſe illũ, qui crucifixus eſt, portendit. Poſt Notitiam vbi de numiſmatis agitur, quędã notæ impreſſæ apparent, q ibi declarabuntur. Hic pauca attigiſſe ſit ſatis. Monetas cudentes & ipſi erant huic arti cũ vxorib. & liberis obnoxii. ᵐ Nec illis quiſquam ſine probatoria. i. Principis cõprobatione poterat aggregari. ⁿ Auctor eſt Suidas, Aureliano imperãte à monetariis monetãs adulterantib. Feliciſſimum monetarũ procuratorẽ occiſum, & graue bellũ motum, quod vix extingui potuit. Idẽ Aurel. Victor, Vopiſcus, & Eutropius, ᵒ Ad fabricandam monetã prouinciales carbones cõferre cogebantur. ᵖ

PROCVRATOR VICESIMÆ Hæreditatum olim in omnib. prouincijs fuit, vnde magnus fiſco reditus proueniebat, & pluribus in marmorib. legitur, procurator XX. H. i. procurator vicesimæ hæreditatis, & in hac T. CLAVDIO. T. F. GERMANO CVRATORI TRIVMPHI FELICISSIMI GERMANICI SECVNDI IMP. CÆS. FL. DOMITITIANI AVGVSTI EXORNATO SACERDOTI SPLENDIDISSIMO PONT. MINOR. PROC. XX. HAER. VMBRIÆ, TVSCIÆ, PICENI, BVRT. CALABR. ET APVLIÆ Item. M. F. CL. PRISCO SACERDOTI TITIALI. PR. INTER CIVES ET PEREGRINOS TR. PL. QVÆSTORI PROC. AVG. XX. HAERED. & in alio mãmore Firmi in Piceno, & ſæpe alibi. Aliquãdo hi procuratores hæreditatum vocabantur, ad quos Antoninus Caracalla ſcribit, ʳ vt harum hæreditatum, vſuras debitas exigant. ſolebant vero viceſimæ reditus plurimũ locari publicanis Plinius, ˢ à publicanis partẽ viceſimã emiſti. Hoc vectigal Auguſtus ad alẽdas XXV. legiones inſtituit, tanquã hoc faciẽdũ inueniſſet in cõmentariis C. Iulij Cæſaris, quo quiſque hæres qui defuncto valde propinquus nõ fuiſſet, & hæreditas nimis tenuis nõ eſſet. viceſimam ſoluere cogebatur, vt auctor eſt Dion, ᵗ & id lege Papia introduxit. Tantq. hic prouentus eſt habitus, vt duos libros ad legẽ viceſimã hæreditatis Aemilius Macer compoſuerit, quemadmodum ex diuerſis Pandectarũ locis in eius legum inſcriptionibus apparet. ᵘ Antea etiam primus A. Olilius in hanc legem ſcripſerãt, vt Pomponius refert ˣ Nerua & Traianus in quibuſdam hoc onus arctarunt quod in Panægyrico Plinius commendat, & alias de eã leges M. Antoninus tulit, vt auctor eſt Capitolinus. Demum Gratianus hanc viceſimam penitus ſuſtulit, quemadmodum Auſonius in gratiarum actione ad eum refert. Quare Iuſtinianus eam ante ſublatam fuiſſe tradit. ʸ itaque nulla huius procuratoris hic mẽtio habetur, cum tamẽ hæc ſcite ad aliquarũ legũ Notitiam conducat, prætermittenda non eſſe duxi.

PRÆPOSITI BASTAGARVM eidem Comiti parebant Baſtaga eſt onus transferendi res publicas aut Principis, à quo nemo tẽpore expeditionis nec domus Imperialis, nec eccleſia excuſari poterat. ᵃ pro modo verò iugerũ, quæ habebat quiſq. onerabatur. ᵇ Onus publicum vocatur, quod Phauorinus βασ... interpretatur. Vnde baſtagarij erant, qui equis aut mulis res publicas ad præſcripta cuiuſque prouinciæ loca deducebatur, ᶜ nec id munus niſi elapſo tẽpe ſibi definito deſerere poterant. ᵈ Erant & milites qui eas præſidij cauſa comitabantur. Nam in Occidente legio III. Iulica, ſub Duce Rhetiæ tranſuectioni ſpecierum erant deputata, vt in eo Notitia refert quæ baſtagam, tranſuectionem ſpecierum appellat. In primis verò nauicularij frumentum quotannis Alexandriã & Conſtantinopolim deferre tenebãtur, ᶠ quod erat 800. miriadum, artabarum, ſeu medimnorum Atticorũ, ita interpretor edictum ᵍ Iuſtiniani. Hæc tranſuectio pro embola vocabatur. ʰ Deferebant & veſtes Principis, ſericum, purpurã, byſſum, margaritas, lapillos, gemmas, & alias ſpecies Indicas, vel Arabicas, ⁱ arma, annonã, & cætera militibus neceſſaria, ᵏ quæ baſtagæ Præpoſitus ad loca præſcripta deferri curabat. Aliqui, priuilegio ab hac functione erant immunes, prout Syriæ coronales. ˡ Dicta eſt autem baſtaga à βαστάζω quod eſt porto. Alii baſtagma tectius dici putant. Neceſsitas tranſuehendi angaria dicebatur, de qua ſupra in curſu publico eſt dictum. Baſtagas indicebat Temocetius offici Comitis Largitionũ, & ſingulæ ſingulos habebant Præpoſitos. In Occidente quatuor recenſentur ſingulis annis baſtagæ; quæ in Orientem tendebant. Aliæ quatuor, quæ in Occidentem. & ſi ibi codex eſt mendoſus.

Vltimi ſub eodem recenſentur PROCVRATORES LINIFICIORVM λινυφεῖα, ᵐ vel linifices vocati, & differũt a Magiſtris lineæ veſtis, qui linũ ipſum pecti, mũdari, excoliq. & in veſtes cõuerti faciebãt. Hi vnde linũ procurabant. & potius linteæ nõ lineæ veſtis magiſtri ſũt appellãdi, vt vocat Theodoſius. Qui hãc artẽ exercebant ab ea, neq. ipſi, neq. vxores, neq. liberi poterant eximi: conditionales. n. erant. ⁿ

Quot eſſent hi procuratores non exprimitur. In Occidente duo erant; vnus Viennæ in Gallijs, alius Rauẽnæ in Italia. Erant igitur Comites VI. Largitionum per Diœceſes: Alij V. iiſdem in prouincijs ob diuerſas merces emendas & metalla. Plures theſaurorum præfecti. Rationalis vnus Ægypti. Plures lineæ veſtis, & priuatæ procuratores. Magiſtri plures & procuratores, qui operibus faciendis inſtabant, & plures diuerſis baſtagis præpoſiti, qui omnes Comiti Largitionum parebant. Nunc eius officium, quod ex ſcriniariis conſtabat, eſt explicandum. Hi prædictorum rationes, & acta ſcribebant.

ª l. 1. de pondera. & auri illat.
ᵇ l. vlt. C. Theod. eod. tit.
ᶜ l. 3. C. de milita. veſte.
ᵈ in l. iubemus 2. C. de erogat. milit. annon.
ᵉ Pli. lib. 33. c. 9.
ᶠ Epiph. de ponder. & menſ. D. Hier. in 4. Ezechiel. Ioſeph. lib. anti. 3. cap. 9.
ᵍ l. quoties. C. de ſuſcepto.
ʰ l. 1. de argenti pretio.
ⁱ l. 2. C. de colla. æris.
ᵏ Pli. lib. 33. c. 4.
ˡ l. 1. C. T. de ponder. & aur. illat. l. 1. & vlt. C. de vet. numiſ. poteſt.
ᵐ Niceph. li. 1. c. 9.
ⁿ d. l. 1. l. edicimus, l. vlt. C. de murileg.
ᵒ l. vlt. Græca. C. eod. tit.
ᵖ in Aureliano.
ᵠ l. maximam, C. de excuſ. mun.
ʳ in l. 1. C. de vſur. vel iudicio.
ˢ lib. 17. epi. 14.
ᵗ lib. 55.
ᵘ in l. 13. nulli, de tranſ. in l. 17. funeris. de relig. l. 68 computationi. ad leg. Falc. l. 154. mille paſſus de verb. ſign.
ˣ in l. 2. §. ex his auditoribus, de orig. iur.
ʸ in l. vlt. in prin. C. de edict. Diu. Adr. tol. Alcia. di. diſpunct. 3. c. 6.
ª C. de murilegulis & baſtagariis.
ᵇ l. 3. C. de cohortalib.
ᶜ l. 5. C. de quib. muner. vel præſtatio. nem. li. ſe excuſare, l. ante pen. C. de curſu public.
ᵈ l. 1. C. de quib. munerib. vel præſtat. nem. ſe. lic. excu.
ᵉ l. 1. C. ne quid oneri pub. impo.
ᵈ l. 4. l. æternam, C. de murilegul.
ᵉ d. l. æternam.
ᶠ l. 4. C. de nauic.
ᵍ 13. 14. cap. 8.
ʰ l. iubemus nullam, C. de ſacroſan. eccl. quæ eadem eſt l. vl. Græca. C. de nauic.
ⁱ vt l. vlt. §. ſpecies, ff. de publ.
ᵏ l. vl. §. tyronum ff. de muner. & honorib.
ˡ d. l. de cohorta.
ᵐ C. de murilegulis, & gynæciarus lib. 11.
ᵐ l. ſi quis, C. de murileg.
ⁿ in d. l. priuata.
ᵒ d. l. ſi quis.

OFFICIVM SCRINIORVM XI.

COMITIS LARGITIONVM.

- *Primicerius totius officij.*
  - *Secundocerius officij, & Primicerius exceptorum perfectiſſimus ordinis ſecundi, ſub quo*
    - *Ducenarij ſecundi,*
      - *Tertiocerius officij baſtagias tradit.*
      - *Quartocerius officij libellos tractat.*
    - *Centenarius, Primicerius inſtrumentorum perfect. ordin. ſecundi.*
    - *Epiſtolares perfectiſſ.* II.
    - *Formę prima perfectiſſ.* XXXVI.
    - *Forma ſecunda perfect.* IIII.
    - *Formę tertia perfect.* III.
  - *Primicerius Numerariorum perfectiſſ. ordin. tertij ſub quo*
    - *Ducenarius perfect. ordin. tertij.* I.
    - *Centenarij perfectiſſ.* II.
    - *Epiſtolares perfectiſſ.* II.
    - *Formę prima perfectiſſ.* III.
    - *Formę ſecunda perfectiſſ.* I.
    - *Forma tertia perfectiſſ.* II.
  - *Primicerius tabulariorum perfect. ord. tertij idem centenarius exceptor.*
    - *Ducenarius perfectiſſ.* I.
    - *Centenarius perfectiſſ.* I.
    - *Epiſtolares perfectiſſ.* I.
    - *Formę prima perfectiſſ.* III.
    - *Forma ſecunda perfect.* V.
  - *Primicerius canonum perfectiſſ. ord. tertij.*
    - *Ducenarius perfectiſſ.* I.
    - *Centenarius perfectiſſ.* I.
    - *Epiſtolares perfectiſſ.* II.
    - *Forma prima perfectiſſ.* IIII.
    - *Forma ſecunda perfectiſſ.* IIII.
  - *Ducenarius Mittendariorum perfectiſſ. ordin. tertij.*
    - *Centenarij perfectiſſ.* II.
    - *Epiſtolares perfectiſſ.* VIII.
    - *Forma prima perfectiſſ.* VI.
    - *Forma ſecunda perfect.* XXXIII.
  - *Primicerius perfectiſſ. ordin. tertij.*
    - *Aurea maſſe in qua*
      - *Secundocerius perfectiſſ.* I.
      - *Ducenarij perfectiſſ.* II.
      - *Centenarij perfectiſſ.* VI.
      - *Epiſtolares. perfectiſſ.* IIII.
    - *Perfecti aurificum ſpecierum.*
      - *Præfectus perfectiſſ.* I.
      - *Ducenarij perfectiſſ.* IIII.
      - *Centenarij perfectiſſ.* VI.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* VIII.
      - *Formę prima perfectiſſ.* XVII.
      - *Forma ſecunda perfect.* IIII.
    - *Aurificum ſolidorum.*
      - *Ducenarius perfectiſſ.* I.
      - *Centenarij perfectiſſ.* VIII.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* VI.
      - *Forma prima perfectiſſ.* IX.
      - *Forma ſecunda perfect.* XXX.
    - *Sculptorum, & aliorum aurificum perfect.*
      - *Centenarius perfectiſſ.* I.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* V.
      - *Forma prima perfectiſſ.* VI.
      - *Forma ſecunda perfect.* XXIII

Primic

- *Primicerius totius officij.*
  - *Primicerius ſcrinij auri ad reſponſum perfectiſ.ord.primi.*
    - *Secundo & tertiocerij perfectiſſ.ord.ſecundi.* II.
    - *Ducenarius perfectiſſ.* I.
    - *Centenarij perfectiſſ.* II.
    - *Epiſtolares perfectiſſ.* III.
    - *Forma prima perfectiſſ.* IIII.
    - *Forma ſecunda perfect.* II.
    - *Forma tertia perfectiſſ.* I.
  - *Primicerius ſcrinij à Miliarēſibus perfectiſſimus.*
    - *Ducenarius perfectiſſ.* I.
    - *Forma prima perfectiſſ.* I.
    - *Forma ſecunda perfectiſſ.* II.
    - *Forma tertia perfect.* III.
  - *Primicerius ſcrinij perfectiſſ. ordinis tertij.*
    - *Veſtis*
      - *Secundocerius perfectiſſ. ordinis ſecundi.* I.
      - *Ducenarij perfectiſſ.* II.
      - *Centenarius perfectiſſ.* I.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* II.
      - *Forma prima perfectiſſ.* VII.
      - *Forma ſecunda perfect.* X.
      - *Forma tertia perfect.* IIII.
    - *Officialium ſacrarũ veſtium.*
      - *Ducenarij perfectiſſ.* III.
      - *Centenarij perfectiſſ.* III.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* I.
      - *Forma prima perfectiſſ.* XII.
      - *Forma ſecunda perfect.* X.
      - *Forma tertia perfectiſſ.* VIII.
    - *Deputatorum ſacre veſtis.*
      - *Perfectiſſ.ord.ſecundi.* II.
      - *Ducenarij perfectiſſ.* II.
      - *Centenarij perfectiſſ.* II.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* II.
      - *Forma prima perfectiſſ.* II.
  - *Primicerius ſcrinij ab argento perfectiſſ.ord.ſecundi.*
    - *Epiſtolaris perfectiſſ.* I.
    - *Forma prima perfectiſſ.* VI.
    - *Forma ſecunda perfectiſſ.* III.
    - *Forma tertia perfectiſſ.* I.
  - *Primicerius ſcrinij perfectiſſ.ordin. ſecundi.*
    - *A pecuniis.*
      - *Forma prima perfectiſſ.* I.
      - *Forma ſecunda perfect.* II.
      - *Forma tertia perfect.* V.
    - *Argentariorum Comitatenſium.*
      - *Ducenarius perfectiſſ.* I.
      - *Centenarij perfectiſſ.* II.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* III.
      - *Forma prima perfectiſſ.* VIII.
      - *Forma ſecunda perfect.* XXV.
    - *Barbaricorum.*
      - *Centenarij.* I.
      - *Epiſtolares.* V.
      - *Forma prima perfectiſſ.* VIII.
      - *Forma ſecunda perfectiſſ.* I.

DE OFFICIO COMITIS ſacrarum Largitionum Orientis, Cap. LXXV.

DECEM ſcrinia Comes Largitionum in officio habebat, quorum ſcribæ, militia literata vocabatur.[a] Nihil enim aliud erant ſcrinia, quam pluteı in quibus libri condebantur.[b] inquit Suidas, & Scriniarij ſunt chartularij, chartas tractantes. Vniuerſo officio Primicerius præerat, hunc ſequebantur alij tres eiuſdem officij præcipui, Secundocerius, idemque ſcrinij exceptorum Primicerius, & Tertiocerius qui baſtagas, & Quartocerius qui libellos tractabat,[d] Singula quoque X. ſcrinia ſuos Primicerios habebant. Primus erat ſcrinij canonum, qui chartas ad illud ſcrinium pertinentes curabat. Alij erant Tabulorum, Numerariorum, auteæ maſſæ, auri ad reſponſum, Veſtiarij ſacri, Scrinij argenti, Annularĕtis quem Gratianus [e] ad Triſolium Comitem Largitionum, huius officij ſcriniorum primates recenſens omittit, & pro eo Miliarenſium, cuius Primicerius, vt dixi, erat officii Secundocerius, Primicerius totius officii: & tres X. ſcriniorum primi Tribunorum prætorianorum militum dignitate honeſtabantur, vt Principem ſalutare & ſacram eius purpuram adorare poſſent,[f] ita ſtatuit Theodoſius,[g] apud quem mendoſè legitur, tres Primiceri ſcriniorum, pro, tres primi. Emendanda quoque eſt Notitia, dum addit, Habet, quarto loco libellos tractat, & cæteros palatinos officii ſupraſcripti, Comes Largitionum, quoties vſus exegerit: quæ verba nihil ſignificant: Legendum eſt itaque; Habet Quartocerium officii, qui libellos tractat, & cæteros palatinos officii ſupraſcripti Comitis ſacrarum Largitionum, quoties vſus exegerit. Sæpè etenim preces porrigebantur ob ſtipendia, vel munificentiam Principis executioni mandandam, quibus interuenire Comitem oportebat. Aliud ſcrinium, huic officio, Gratianus A. addidit,[h] mittendariorum, quibus pro Primicerio præficit Ducenarium, ſed forte apud eum huius officii ſcrinia ſunt diminuta: Artificum quoque, ſculptorum, & aliorum artificum: Officialium ſacrarum veſtium, argentariorum, & Barbaricariorum ſcrinia in eodem officio, cum ſuis præfectis reperiebantur. Hi palatini vocantur, quia in Principis palatio degebant.[i] Vnde & hoc officium palatinum Honorius appellat,[k] ſordidiſque muneribus & tyronum præſtatione immunes plus minus 450. huius officii viros facit, ac perfectiſsimi dignitate honeſtat.[l] de ſingulis ergo huius officii ſcriniis eſt dicendum, ac primum de ſcrinio Canonum, vt ordinem Notitiæ ſequar, cũ Gratianus A. aliũ ſeruet.[m]

[a] l. proximos, C. de prox. ſacr. ſcr.
[b] l. omnium. C. de teſt. l. 2. & 3. C. de prox. ſacr. ſcrin.
[c] in verb. σχινιάριος.
[d] l. 7. de pala. ſac. largit.
[e] in d. l. 7.
[f] l. pen. & vlt. C. de pala. ſac. larg.
[g] d. l. penult.
[h] in d. l. 7.
[i] C. de palat. ſac. lar. l. 1. & ferè toto tit.
[k] in l. 2. C. de canon. largit. tit. &
[l] 3. C. de palat. ſacr. largit.
[l] in d. l. 7.
[m] in d. l. 7.

DE SCRINIO CANONVM, Cap. LXXVI.

CANONEM regulam dici notiſsimum eſt, inde effectũ, vt certa penſio alicui prędio impoſita Canon vocetur,[n] quẽadmodũ id quod ab emphyteuta domino ſoluitur.[o] Et Canonicũ dicitur, quod ſolitũ eſt fieri, qua ratione & Canonica illatio tributũ vocatur, quæ quotannis pendi conſueuit,[p] ſic & Canon Largitionũ eſt auri quãtitas, quæ earum arcæ ſingulis annis ex prouinciis inferri ſolet, quã poſtea ad varios vſus Princeps deſtinabat. Quælibet verò prouincia ſuũ Canonẽ id eſt Indictã à Principe pecuniã pẽdebat. Sic Iuſtinianus,[q] ex Canone Phœniciæ X. libras auri ſingulis annis Primicerio Notariorum ſolui iubet. Exactæ enim ex vectigalibus, & tributis pecuniæ, Præfectus Prætorio partem ipſe in prouinciis retinebat, vt magiſtratibus eorumque officialibus & aliis ſalaria penderet.[r] Arcæ quoque Largitionum, certam auri quantitatem inferri curabat; quæ canon vocabatur, quia ea more a prouinciis exigi, & ad Largitionũ arcam mitti conſueuerat, Leo A.[s] Si delegatio, inquit, quæ ab ampliſsima præfectura in diuerſas prouincias ex more quotannis emittitur, minus contineat omnes Largitionales titulos, nihilominus competentem exactionem procurari præcipimus. Hæc ille. Vocat delegationem ſcripturam P.P. quæ etſi minus contineat, quam Largitionalibus titulis debeatur, nihilominus conſuetam quantitatem vult ſolui: Largitionibus enim deſtinata, vniformis fuiſſe videtur, quæ verò in prouinciis à P.P. impendebantur, vix certa eſſe poterant. Iuſtinianus A.[t] Sancimus, ait, diſpoſitiones functionum in auditorio cuiuſque Diœceſeos Præfectorum actis interuenientibus manifeſtari, & quid ea his in arcam inferri, & quid in vnaquaque prouincia expendi oportet. Hæc ille. Forma autem hæc obſeruabatur. Præſides prouinciarum ſingulo quadrimeſtri, exactam ex ſubditis ſibi ciuitatibus pecuniam Largitionibus deſtinatam, in tutum prouinciæ oppidum, ad hoc electum, ad Theſaurenſium Præfectum mittebant, ac Numerarii ſeu tabularii, & alii exactores obſignatis literis, miſſam quantitatem notabant: Inde Præfectus theſaurorum ad Comitem Largitionum mittebatur, & Principi tradebatur Gratianus A.[u] Omnem, inquit, ſummam auri, vel argenti, & reliquarum ſpecierum quæ ſacris Largitionibus ex more penduntur, ſtatim vt exactio fuerit celebrata, ad theſauros vniuſcuiuſque prouinciæ referri, ſub obligatione tabularii, & theſaurenſium præpoſitis conſignari præcipimus, vt exinde ad ſacrum Comitatum integer omnium titulorum numerus dirigatur: Hæc ille. Tabularius verũ cuius memini, eſt Numerarius, qui tributorum ac vectigalium ad Largitiones ſpectantium rationes ſcribebat.[x] Huius ſcrinii homines canonicarii vocabantur, qui in codicibus penſiones ex prouinciis Largitionibus debitas notabant, an integre eſſent ſolutæ, quæ ex indictionibus, ſuperindictis, vectigalibus, tributis, ac militari veſte debebantur; Hi ſunt, qui tituli appellantur. Canonem quoque veſtium, ad Largitiones ſpectaſſe Valentinianus indicat.[y] Omnem inquit, Canonem veſtium ex Kalendis Septembris vſque ad Kalendas Aprilis noſtris Largitionibus tradi præcipimus. Conferebatur autem pro ſingulis XXX. iugeribus, aut XX pro locorum conſuetudine, ſingula veſtis[z] aut pro ſingula veſte, aureus militibus ſoluendus.[a] Ex ſex enim enim partibus veſtium, quæ à gynæciariis texebantur, quinque dignioribus militibus in auro dabantur, ideſt ſingulis ſinguli aurei, Sexta pars in ſpecie ideſt ipſæ veſtes gregariis, ſeu tyronibus tradebantur:[b] quorum curam Comitem Largitionum habuiſſe, iura ad eum ſcripta, indicant.[c]

Ex mittendariorum verò ſcrinio, vnus in ſingulas prouincias mittebatur, qui veſtes & alia debita, Largitionibus ſolui compelleret.[d]

Huius ſcrinii Primicerius erat perfectiſsimus tertii ordinis: Ducenarius item vnus, eiuſque dignitatem habebat, qui CC. militibus præfuiſſet. Centenarius item vnus, qui Centurioni honore æquabatur. Epiſtolares duo, formæ primæ ſeu primi gradus quatuor formæ, ſecundæ item quatuor, quibus omnibus annonæ ex publico dabantur.[e] Credo hos poſt Centenarios fuiſſe loco Biarchorum, Circitorum, & eorum qui equites in aliis officiis vocabantur. Sextus huius ſcrinii ab baphia Phœniciæ nundinas purpuræ prohibiturus mittebatur.[f] Epiſtolares verò erant, qui ob exigendum Canonem, iuſſu Comitis, in diuerſas prouincias, ad Præſides, Præfectos Vicarioſque ſcribebant.

Cod. de Canone Largitionalium titulorum.
[n] l. 1. C. de præd. Tamiac.
[o] l. vlt. §. fin autẽ, C. de iure emphyteutico. & in Authen. quirem. C. de ſacroſ. Eccle.
[p] l. placet, C. de ſacroſ. Eccleſ.
[q] in edict. 4. §. 1.
[r] Nouell. 128. §. 1.
[s] in l. vlt. C de Can. largit. tit.
[t] in Nouel. 128.
[u] in l. 1. C de canone largit. tit.
[x] l. 2. C. de num.
[y] in l. 1. C. de mil. veſte.
[z] l. 2. C. de mil. veſte.
[a] l. 3. C. eod. tit.
[b] l. vlt. C. eod. ti.
[c] d. l. 3. C. de milit. veſte.
[d] l. vlt. C. de exactorib. tribut.
[e] d. l. 7. C. de palat. ſacr. larg.
[f] l. vlt. C. de veſtib. holoſer.

DE SCRINIO TABVLARIORVM. *Cap.* LXXVII.

Co. de tabularia.

SECVNDVM, eiuſdem officii ſcrinium erat Tabulariorum, id eſt, eorum, qui inſtrumenta ſeu cautiones, receptæ ſolutæue pecuniæ ſcribebant. Tabularius, enim is dicitur,[a] & Tabularium locus, in quo tabulæ conſeruantur.[b] In ſcrinio exceptorum centenarius dictus huius ſcrinii erat Primicerius, quod tabulariorum ſeu inſtrumentorum appellabatur. Alias tabularij ſunt, qui rationes ſcribunt. Vlpianus, Ego, inquit aduerſus tabulariorum puto actiones dandas, qui in computatione fefellit:[d] & alibi,[e] calculatoribus ſiue tabularijs ius dicere Præſes debebat. Tabularios vero huius officij, eos fuiſſe puto, qui ſolutæ pecuniæ inſtrumenta ſcribebant, apochaſque accipientium in ſcrinio ſeruabant, quod idem erat ſcrinium ſecuritatum apud Comitem rerum priuatarum: Porro, multi ſcrinij tabulariorum inſeruiebant, quibus præerat Primicerius ordinis tertii, perfectiſſimus, poſt quem centenarius ſimiliter perfectiſſimi titulo gaudebat. Item epiſtolaris vnus, nempe ex illorum numero, qui epiſtolas ob cauſas prædictas ſcribebant. Formæ item primi viri tres, & ſecundæ viri quinque eiuſdem ordinis erant perfectiſſimi,[f] & prout dignitates erant, plures annonas habebant.

[a] l.3. C. de tabul.
[b] l.ſi mihi. 92. ff. de legat. 3.
[c] l.ſcrinium. §.3. C. de palat. ſacr. largit.
[d] in l. vlt. in fi. ff. ſi menſor falſum mod. dixerit.
[e] in l.1. §. ludi. ff. de var. & extraord. cognitionib.
[f] l.7. C. de palat. ſacr. larg.

DE SCRINIO NVMERARIORVM *Cap.* LXXVIII.

Cod. de numera. lib. 12.

NVMERARIOS eos eſſe diximus, qui rationes numerandos ſupputant D. Auguſtinus.[g] Multos inquit, noui numerarios, aut numeratores, vel, ſi quo alio nomine vocandi ſunt, qui bene, & mirabiliter computant. Bini in ſingulis prouincijs numerarij eſſe cōſueuerunt, tabularii dicti,[h] quorum alter largitionum ratiocinia, alter ad arcam fiſcalem pertinentia tractabat.[i] Alij fuere apud Comitem largitionum Numerarii, qui pecuniæ vectigalium, & tributorum ex prouincijs miſſę, & impenſę, rationes ſcribebant. Multa enim hic Comes, Principis iuſſu elargiebatur, plura in emendis ſpeciebus, vt ſerico, purpura, byſſo, gemmis, lana, lino, & ſimilibus impendebat, alijs ſtipēdia aut mercedes ſoluebat, & alias huiuſmodi impenſas faciebat; vt ergo ſciretur, an reliquator, an creditor permaneret, numerarii acceptorum, expenſorumque rationes tractabant, Hi, & præcedentes cum Primicerii munus expleuiſſent, à præbendis, tyronibus, & equis immunes erant.[k]

In hoc ſcrinio, primus eſt perfectiſſimus tertii ordinis, & ex Ducenariis vnus, ex Centenarijs duo: Epiſtolares item duo, & pauci alij, qui epiſtolas ob prædictas cauſas ſcribebant, aut etiam perferebant. Saluianus,[l] Veniunt, inquit plerunque noui nuncii, & noui epiſtolarii à ſummis poteſtatibus miſſi: Hi annonas à Principe pro dignitatis gradu habebant.[m]

[g] lib. 2. de lib. arbit.
[h] l.duos. C. de ſuſceptorib. & arcar. l.2. & 4. C. de Numerariis.
[i] d.l.4. & d. l. duos.
[k] l.palatin. C. de palat. ſacr. larg.
[l] in 5. de prouidentia.
[m] d.l.7. C. de palat. ſacr. larg.

DE SCRINIO AVREÆ MASSÆ. *Cap.* *LXXIX.*

PRÆTER memorata ſcrinia, erat & aliud Aureę maſſæ, in quo ſcribebatur, quorum auri eſſet in maſſam conflatū. Eſt aurum in maſſa aurum quod neque factum, aut cælatum, neque ſignatū eſt. Vlpianus.[n] Argentum factum, inquit, recte quis ita definierit, quod neque in maſſa, neque in lamina, neque in ſignatu, neque in ſupellectili, neque in mundo, neque in ornamētis inſit. Eſt enim aurum infectum. Idem Vlpianus.[o] Infecti, ait, argenti appellatio eadem materiam continet, id eſt nō factā qualis in Comitis largitionū inſignibus repræſentatur. In maſſam autē aurū conflabāt, vt minus diſſipari poſſet. & inde aurei cuderentur, vaſa aurea, torques, monilia, & ſimilia, ad vſum Auguſtę & Principis fierent. In hoc ergo ſcrinio ſcribebatur, quantum auri in maſſam eſſet conuerſum, quantum inde ad ſpecies aureas fabricandas, & cudendos aureos exemptum. Itaque Gratianus huius officii ſcrinia recenſens,[p] quatuor hominum ordines in hoc ſcrinio ſtatuit. Primum illorum, qui auri in maſſam redacti rationes ſcribebant, quorum Primicerius maſſæ erat perfectiſſimus tertii ordinis. Eiuſdem dignitatis erat, & Secundocerius. Ex Ducenariis vero duo, id eſt Tertiocerius, & Quartocerius. Ex Centenariis ſex. Ex epiſtolaribus quatuor, qui ob prædictas cauſas epiſtolas ad Præſides ſcribebant, quorum auri in prouinciis in maſſam redactum, quantum in balluca à metallariis penſum eſſet, & ad largitiones miſſum.[q]

Secundus huius ſcrinii ordo erat Aurificum ſpecierum, qui ex maſſa aurum in fila deducebant, vel alio modo elaborabant, ad veſtes Principi, & Auguſtæ texendas, murenulaſue, aut reticula, conficienda, & ſimilia, quorum rationes in hoc ſcrinio notabantur, in quo nullus ex his erat Primicerius, ſicut nec in duobus ſequentibus ordinibus: omnes enim ſuberant Primicerio ſcrinii maſſæ, ex quorum antiquioribus vnus tertii ordinis erat perfectiſſimus & Ducenarii quatuor, Centenarii ſex, Epiſtolares octo, formæ primæ ſeptendecim, formæ ſecundæ quatuor.

Tertius huius ſcrinii ordo à Gratiano ſtatuitur ſolidorum aurificum, qui ex maſſa aureos ſolidos, ſignatos ſcribebant, quot aurei, & cuius formæ quotidie percuterentur. Hi quoque cum Primicerio carerent, ex eorum Ducenariis primus erat tertii ordinis perfectiſſimus, Centenarii octo, Epiſtolares ſex, formæ primæ nouem, formæ ſecundæ triginta.

Quartus ordo huius ſcrinii erat ſculptorum, & cæterorum aurificum, id eſt eorum, qui vaſa aurea ex ſolido auro cælabant, torques, annulos, armillas, clauos & ſimilia fabricabant, in quibus ars ſculpendi verſabatur, quorum rationes in hoc ſcrinio ſcribebantur, videlicet ſingulorum numerorum forma & pondus. Hinc oſtenditur vſus auri in maſſam verſi. Hi quoque Primicerio carebant: ſed primus ex eorum centenariis erat perfectiſſimus ordinis tertii. Epiſtolares quinque formæ 1. ſex, formæ 2. decem, & octo.[r]

[n] in l.quintus, §. vlt. de auro & argent. leg.
[o] in l.cum aur. §. infecti, ff. eod. tit.
[p] in d.l.7. C. de palat. ſacr. larg.
[q] l.1. C. de met.
[r] l.ſcriniis, C. de palat. ſacr. larg.

DE SCRINIO AVRI AD RESPONſum. *Cap. LXXX.*

RESPONSA tēpore poſteriorum Principum tam eorum, quam Præfectorum mandata dicebantur. Procopius.[s] Beliſarius, inquit, quēdam ex his, qui equo celeriter inuecti regia perferūt reſpōſa. quoſque veredarios appellant, cepit, qui eum locum latinè interpretatus eſt, veteris literis, ſed Græcè ſcriptum eſt *ἀπὸ κρέατος*, id eſt reſponſa. Zoſimus,[t] erat, inquit, quidam in aula nomine Eros ab Imperatore ad efferenda foras reſponſa deſtinatus. Hinc ad reſponſum vocabantur, qui ad milites deſtinabantur, vt Magiſtrorum iuſſa exequerentur.[u] Hic quoque aurum ad reſponſum dicitur, quod deſtinatum eſt ad perferenda in prouincias per veredos mandata Principis. Poteſt etiam hic aurū intelligi, quod ad reſponſum pro annonis debatur, id eſt, reſponſalibus, qui à perfectis militū ad exercitus mittebantur, vt eorū iniurias

[s] lib.1. de bello Vandalico.
[t] lib. 1.
[u] l.vlt. Cod. de re milit. nou. 24. c. 4. nou. 25. c. 1. nouel. 26. c. 1. 2. nouel. 28. c. 3.

audi

[a] d.l.vlt.
[b] in edict. 8. §. 1.

audirent, & magiſtrorum iuſſa exequerentur. [a] erant enim velut eorum vicarij. Sic Iuſtinianus [b] Vicarium Ponticæ prius abolitum ita reſtituit; vt militibus præeſſet, eos tanquam vices magiſtrorum gerens, etiam ipſis inconſultis puniret, & apud illos locum magiſtrorum ad reſponſum teneret, per quos milites compeſcerentur, & in officio continerentur. Eodem modo Gregorius narrat ſe ad reſponſum ſeruiuiſſe Conſtantinopoli pro Pontifice Romano, & ipſe factus Summus Pontifex Reſponſales Conſtantinopoli apud Imperatorem habuit. Græci apocriſarios vocant, vulgo nuncij dicuntur. In hoc ergo ſcrinio rationes auri, quod dabatur his Reſponſalibus pro annonis ſcribebantur. Exemplum Maſſæorum habet Primicerium auree ad reſponſum, ſubaudiendum eſſet maſſæ. Huius ſcrinij Primicerius Secundocerius, & Tertiocerius erant perfectiſsimi ordinis primi. Item Ducenarius vnus, centenarij duo, epiſtolares tres. Formæ primæ quattuor, ſecundæ duo, tertiæ formæ vnus, qui omnes annonis à Principe datis fruebantur. [c]

[c] d.l. in ſcrinijs. C. de palat. ſacr. largit.

DE SCRINIO VESTIARII *Sacri.* Cap. LXXXI.

C. de veſtibus holoſer. & auratis lib. 11.
[d] in d. l. 7. C. de palat. ſacr. larg.

IN hoc ſcrinio tres ordines ſcribarum Gratianus ſtatuit. [d] Primum eorum, qui veſtium curam habebant, quod generaliter de omnibus veſtibus poteſt intelligi etiã de his quæ pro militibus aulicis, & aliis parabantur. Inter alia enim, quæ pluribus Princeps, quæ elargiebantur, erat veſtis, quam militibus dabat.

Harum veſtium rationes proprium ſcrinium habebat, quot ſcilicet veſtes eſſent à ſubditis collatæ quod ad Comitis manus perueniſſent, quod militibus traditæ, vel ſolidi pro ipſis erogati, & quot in ſpecie ipſa militibus Gregariis exhibitæ eſſent, & quantum veſtium in Principis vſum paratum, quid pro ipſis impenſum. Huius ſcrinij Primicerius perfectiſsimus ordinis ſecundi appellabatur, ſimiliter Secundocerius: ita enim credo emendandam legem Gratiani, [e] quæ velle videbatur. Primicerium eſſe perfectiſſimum ordinis tertii. & Secundocerium ſecundi, quod eſſet abſurdum. Ducenarius ſimiliter vnus erat ordinis tertij perfectiſſimus, & centenarius vnus; Epiſtolares duo. Formæ, primæ ſcriniarii ſeptem Formæ ſecundæ ſcriniarii decem. Formæ tertiæ quattuor. Huius ordinis Notitia non meminit, quem ſub canonum ſcrinio contineri puto.

[e] in d. l. ſcriniis. C. de pal. ſac. lar.

Alter ordo in hoc ſcrinio à Gratiano ſtatuitur, officium ſacrarum veſtium, id eſt, eorum qui ſacras veſtes Principis & Auguſtas tractabant, eas videlicet, quæ quotidie veſtiario inferebantur, quot togæ, pallia, tunicæ, & aliæ huiuſmodi, cuius materiæ, an holoſericæ, ſubſericæ, auratæ, vel paragaudæ vel purpureæ, ianthineæ, coccineæ hiſgineæ, melineæ, coracineæuè eſſent. [f]

[f] l. ſi cui lana. §. qualitatum. ff. de leg. 3.

Veſtes, quibus Princeps induebatur, graphicè Corippus Africanus deſcribit ſequenti carmine loquens de inauguratione Iuſtini minoris,

Egreditur, tunicaque prius induitur artus
Aurata ſe veſte tegens.
Purpurea pura reſonant fulgente cothurno,
Cruraque puniceis induxit regia vinclis.
Parthica campano dederant quæ tergora fuco,
Sanguineis prælata roſis, laudata rubore.
Lectaque pro ſacris tactu molliſſima plantis,
Auguſtis ſolis hoc cultus competit vti.
Nobilibus gemmis, & cocto lucidus auro
Baltheus effulgens, lumbos præcinxit heriles,
Subſtrictoque ſinu veſtis diuina p pendit.
Poplite fuſa tenus, pretioſo candida limbo,
Cæſareos humeros ardenti murice texit
Circumfuſa chlamys, rutilo quæ ornata metallo
Principis exerta vincebat lumina dextra,
Aurea iuncturas morſu perſtrinxit adunco
Fibula, & à ſummis gemma ut uere catenis.

Hæ veſtes, Auguſto imperante, ab vno ex ſeruis aut libertis tractabantur, quemadmodum, & argentum, vt monet hæc inſcriptio.

OSSA VIBIÆ SVCCESSÆ LIVIÆ AVG. SER. AB ARGENTO POTORIO ITEM A VESTE L. VIRIVS ARG. SER. PAMPHILVS SCRIBA LIB. ET A BIBLIOTHECA LATINA APOLLINIS CONIVGI FIDELISSIMÆ ET PIISSIMÆ B. D. S. M. ideſt bene de ſe meritæ. Vibia ſerua Liuia præfecta erat argenteo potorio & veſti. vir ſeruus & ipſe ſcriba erat librorum. Tempore verò poſteriorum Principum veſtes Comiti ſacri veſtiarii (ita in Occidente appellatur) ſunt commiſſæ. In ſcrinio verò earum numerus, qualitas, & ſpecies notabantur, & quæ conſumerentur, aut donarentur.

Ex officio diſcedens Comes veſtiarii vel ſacræ veſtis [g] ſucceſſori, vel hominibus ſcrinii veſtes earumque numerum eodem modo aſſignare tenebatur. & eas ſcriniarii iterum in codicem referre.

[g] d. l. vnica, C. T. qui à prab. tyron.

Huius tantum ordinis Notitia meminit non ſuperioris, quem ſub canonum ſcrinio ſupra poſui.

Ex his Ducenarij tres ſunt perfectiſsimi ordinis ſecundi, & tres centenarii: Epiſtolares duo. Formæ primæ duodecim, formæ ſecundæ decem, formæ tertiæ octo.

Tertius ordo in hoc ſcrinio à Gratiano ponitur, ſacræ veſtis deputatorum, quos ſcriniariorum miniſtros fuiſſe puto, excipientes quæ ab illis dictabantur aut in chartas relata deſcribebant, & codicibus inſerebant. Leo enim A. [h] Qui, inquit apud veteres deputati dicebantur, nunc ſcribæ appellantur. Horum Primicerius & Secundocerius erant perfectiſſimi ordinis ſecundi, & duo Ducenarii, totidem centenarii, & epiſtolares; Formæ vero primæ numero tres: his omnibus annonæ à Principe exhibebantur, In ſeptimo, quod Conſtantinopolis ſuburbium erat, veſtes Principis reponi ſolitas eſſe Cedrenus ſcribit, cum orto incendio in Septimo Veſtiarios coronam Iuſtiniani Imperatoris amiſiſſe ſcribit, quæ poſt meſes octo, cum parua margarita. & omnibus gemmis inuenta fuit. Alia ibidem precioſa & digna cuſtodiri conſeruabantur: Conſtantinus enim Porphyrogenneta de thêmatibus ſcribit, in ſacro Arcadii Imperatoris veſtiario argenti à minſuria ſculpta aſſeruata fuiſſe, quæ verò hæc eſſent, non ſatis conſtat. Fortè codex eſt corruptus.

[h] in libello de bellico apparatu.

DE SCRINIO AB ARGENTO. Cap. LXXXII.

ARGENTI nomine omne aurum tam factum, quam infectum, vel in maſſa continetur, ſed ſignatum, ſeu pecunia numerata non comprehenditur. Vlpianus [i] cum argentum inquit legatum eſt, quicquid argenti relictum ſit legato continetur ſiue factũ ſiue infectum pecuniam autem ſignatam placet eo legato non contineri. hic verò omnia vaſa argentea, quæ in Principis vſu erant, ſignificari puto, quæ Comitis largitionum ſtudio comparata, ſub eius cura erant, proprioque in ſcrinio ſingula vaſa potoria, eſcaria coquinaria. & alia ſcribebantur, quæ ad vſum Principis quotidie fiebant, vel alienabantur, aut collidebantur. Quæ verò in Principis miniſterio erant Caſtrenſi aſſignabantur, & ille officio decedens,

[i] in l. cum aurum et in l. Qu... & in pr. de ... & arg. leg...

huius

huius ſcrinij Primicerio, quæ acceperat ſingula repræſentabat: Mirumque erat cernere, quo ordine auri, veſtium, ſupellectilis, argenti, & pecuniæ in diuerſis ſcriniis diſtinctæ, rationes tenerentur, vt in promptu omnium numerus poſſet inueniri.

Alexander Imperator, inquit Lampridius, ducentarum librarum argenti pondus in miniſterio nunquam exceſſit: alij verò Principes longè pretioſiorem habuere ſupellectilem. Nam Heliogabalus onus ventris auro excepit, in myrrhinis, & onychinis minxit, ait idem Lampridius.

Huius ſcrinij Primicerius erat perfectiſſimus ſecundi ordinis, Epiſtolaris item vnus, qui in prouincijs vaſa cælari. & ad aulam perferri curabant, formæ primæ ſex, formæ ſecundæ tres, formæ tertiæ vnus.

DE SCRINIO ANNVLARENSI vel Miliarenſi. Cap. LXXXIII.

MAGNAM annulorum copiam Principem habuiſſe oportebat cui proprium dicatũ erat annulorum ſcrinium, in quo eorum numerus, ſpecies & qualitates ſcriberentur: ſed mendoſum eſſe codicem opinor, & pro ſcrinio annulareſi, reponendũ miliarenſi: quemadmodum legitur in officio Comitis largitionum Occidentis. Gratianus quoque. A.[a] ad Trifolium Com Larg. ſcribens, inter huius Comitis officia quæ ordine recenſet, ſcrinium miliarenſium ſeu miliareſiorum ponit, nullam annulorum mentionem faciens. Erat autem miliarenſium, inquit Suidas, moneta argentea valens decimam partẽ aurei. Cedrenus vero[b] miliareſium duo ceracia ſiue folles 24. valuiſſe innuit, quæ eſſet ſumma vnius oboli, ſeu duorum ſolidorum Italiæ: Hunc argenteum, & minutum nummum fuiſſa Nouella Iuſtiniani[c] teſtatur, Metaphraſtes[d] ſcribit, reliquias ſeu oſſa D. Barachiſij. 500. miliarentij Daricia, & tribus veſtibus ſericis redempta fuiſſe. Vnde & Perſicus nummus eſſe videtur & à Dario Daricus dictus. Eius Æthius; Epiphanius[e] & alij meminerunt qui à militia milliareſium dictum putant, quaſi militare donatiuum. Cum verò frequentiſſimus huius monetæ vſus eſſet, plurima in officinis monetarijs cudebatur, & ob id proprium eius ſcrinium fuit inſtitutum, in quo notabatur huius percuſſæ pecuniæ quantitas, quæ præcipuæ militibus ſoluebatur. Cedrenus, Miliareſia, inquit, à militia ſunt dicta. Scipio enim imminente Annibale ob auri penuriam miliareſia fabricauit, & militibus ſoluit: Hæc ille, cuius auctoritati etſi non ſemper defero, quæ tamen de his ſcribit omittere nolui. Cum igitur id genus pecuniæ in primis militibus daretur, præcipuam eius ſignandæ curam Comes largitionum habuit, cuius rei gratia monetæ procuratores in diuerſis prouinciis tenuit. Maphæorum codex legit Primicerium ſcrinij antiliarenſis, quem mendoſum eſſe non dubito, cum nullũ ſenſũ hæc dictio poſſit habere. Huius ſcrinij Primicerius, erat ordinis primi perfectiſſimus. Ducenarius itẽ vnus, formæ primæ vnus, formæ ſecundæ duo, formæ tertiæ vnus[f] ſequitur ſcriniũ aliarũ pecuniarũ.

[a] in d. l. ſcrinij. C. de palat. ſacr. larg.
[b] in Leone Conone, ſeu Iconomacho.
[c] 105. §. penult.
[d] in D. Iona.
[e] de menſuris atque ponderib.
[f] d. l. ſcrinijs, 7. C. de palat. ſacr. largit.

DE SCRINIO A PECVNIIS Cap. LXXXIIII.

DIVERSIS in locis hic Comes aliam pecuniam percuti curabat cuius gratia plures monetarum procuratores inſtruebat, & proprium à pecunijs ſcrinium habebat, in quo pecuniarum diuerſis in officinis monetariis percuſſarum, rationes ſcribebantur, quantum auri, & argenti ſingulis locis illarum, & quantum ſignatum fuiſſet. Quot in locis an Oriente pecunia cuderetur non apparet, in Occidente tantum Romæ, & quinque alijs in locis percutiebatur. Gratianus[g] in Notitia vbi huius officii ſcrinia recenſet ei Comitarenſes, Argentarios & Barbaricarios aggregat: Intelligi poſſunt argentarii qui pecuniam permutant, aut Vaſcularii qui vaſa argentea in Comitatu, id eſt aula Principis fabricabant: Hi enim ita in iure appellantur. Iabolenus,[h] Vaſcularius inquit aut faber argentarius vxori legauit: Scæuola.[i] Procurator Seij miſit ſubſcriptionem ad argentarium vaſcularium. Quemadmodum enim in ſcrinio aureæ maſſæ erant aurifices, ſic in hoc argentarii vaſa argentea fabricantes reperiebantur.

Barbaricarii verò ſunt, qui argentea vaſa auro exornant, inquit Donatus,[k] & illi barbarica ornamenta addunt, hanc interpretationem confirmat Notitia in Occidente tres Argentariorum ſeu Barbaricorum in Galliis præfectos ſtatuens, quos quaſi pro iiſdem ponit. Vnde hos vaſcularios, non nummularios fuiſſe crediderim. Ex argentariorum Ducenariis, vnus erat perfectiſſimus ordinis ſecundi. Ex centenariis duo, epiſtolares tres, formæ primæ octo, formæ ſecundæ XXV. Ex barbaricariis centenarii duo, epiſtolares quinque, formæ primæ octo, formæ ſecundæ vnus.[l] in hoc ſcrinio Primicerius ordinis ſecundi perfectiſſimi titulo honeſtabatur, poſt quem formæ primæ vnus, formæ ſecundæ duo, formæ tertiæ quinque, omnes à Principe annonas percipiebant.[m]

[g] d. l. ſcrinij.
[h] in l. pe. de. aur. & arg. legat.
[i] in l. vl. de oblig. & action.
[k] in 11. Aeneid.
[l] d. l. ſcrinij.
[m] d. l. ſcrinij. § ſcrinij à pecun.

DE SCRINIO EXCEPTORVM Cap. LXXXV.

HVIVS ſcrinii Primicerius, totius officii erat Secũdocerius, inquit Notitia exceptores acta cauſarum ſcribebant, quas Comes iudicabat.[n] Primicerium Ducenarii duo ſequebantur, quorum primus huius ſcrinii Tertiocerius; ſecundus erat Quartocerius, nullus enim in eo ſecundocerius reperiebatur, ne ſuo Primicerio, qui totius officii Secundocerius erat, æquari videretur. Tertium locum habebant Centenarii; quorum primus Primicerius inſtrumentorum dicebatur, cum enim hoc ſcrinium litigantium acta exciperet, erant in eo qui tranſactiones & conuentiones inter eos factas Inſtrumentis demandabant, & contractus cum Comite, largitionum cauſa initos, ſcribebant

Erant & Epiſtolares, qui epiſtolas ad hoc ſcrinium pertinentes in prouincias ad Magiſtratus dirigebant vt dicta teſtium mitterent, vel acta, aut inſtrumenta ſi quæ deſiderabantur.

Ex prædictis Primicerius. Tertio & Quartocerius item Primicerius inſtrumentorum, duo Epiſtolares erant perfectiſſimi ordinis ſecundi. Formæ primæ viri XXXVI. formæ ſecundæ quatuor, formæ tertiæ tres.[o] Septimus ex hoc ſcrinio mittebatur ad baphia Phœniciæ, proniſurus ne purpura in nundinis venderetur. & ad priuatos transferretur.[p]

C. de num. & exceptorib. lib. 12.
[n] l. in ſacr. C. de prox. ſacr. ſcrin.
[o] d. l. ſcrinij.
[p] l. vlt. C. de veſtib. holob.

De ſcrinio mittendariorum Tertiocerio, & Quartocerio largitionum. Cap. LXXXVI.

ALIVD huius officii ſcrinium Mittendariorum, hic à Notitia, & in Occidẽte omiſſum, Gratianus A. in ſua Notitia recenſet.[q] Ex palatinorum numero, alii in palatio res largitionum curabant inquit Gloſſarum, multi in prouincias mittebantur, vt integra tributa, & quæ reliqua erant ex vectigalibus exigerent

[q] in d. l. ſcrin. 7.

gerent: Honorius A. [a] Neque ſacrarum, inquit, vel priuatarum largitionum palatina officia, ex quacunque cauſa fiſcalis debiti, cum ad prouinciam mittuntur, poſſeſſores per ſe audeant conuenire, ſiue id ex præterito reliquum trahatur, ſeu præſentis temporis tributa ſolui conueniat, ſed rectores prouinciarum frequenter adeundo commoueant, eorumque officijs incumbant; Hæc ille. Cum vero plures ob hanc cauſam mitterentur, ſtatuit Anaſtaſius vnum tantum in ſingulas prouincias mittendum. [b] Nec exactorum, inquit, multitudo, cum fiſci rationibus, tum collatoribus damnum afferat, vnus tantum in ſingulas prouincias ex competenti ſcrinio canonicarius mittatur, qui eorum, quæ proprio ſcrinio debentur exactionem vrgeat. Hæc ille. Nullus in hoc ſcrinio à Gratiano Primicerius nominatur. Sed ex Ducenarijs prouectior erat pro Primicerio; Cingulum vt milites gerebant, terniq; quotannis Ducenarij dimittebantur, & centenarij quot dimitti expedire videbatur. Gratianus A. [d] Placuit, inquit, iuſta & omnibus mittendarijs Palatinis profutura ſuggeſtio, vt ex iiſdem ſingulis annis Ducenarijs terni, & Centenarij habito prouiſionis intuitu, cingulo liberentur. De mittendarijs aliter ſcribit Græcus Interpres, quem citat Alciatus. [e] Palatini, inquit, communi nomine dicuntur omnes habitantes in palatio. Alii quidem in domo ſemper Auguſta, perſeuerantes, qui Comitatenſes dicuntur. Comitatum autem appellant locum, in quo vitam ducebat Imperator: Qui verò in prouincias mittebantur, dicuntur Mittendarij à mittendo nuncia; Hæc ille. Ex prædictis Ducenarijs vnus erat perfectiſſimus, vt credo tertij ordinis licet vbi ſcriptoris in lege Gratiani hoc non exprimatur, [f] ſed in proximè præcedentibus, ita erat ſtatutum. Eundem gradum habebant Centenarij duo, Epiſtolares octo, qui per Mittendarios epiſtolas pro tributis exigendis ſcribebant. Primæ formæ, VII. Formæ ſecundæ, XXXIII. Hoc ſcrinium, fortè cum Canonum ſcrinio Notitiæ tempore continebatur, quæ huius officii tantum ſcrinia X. recenſet. Gratianus verò XI.

Præter ſupra memoratos, Tertiocerius, totius officii Baſtagas tractabat, id eſt eas ad futura itinera indicebat, res tranſuehendas & tranſuectas, earumque ſpecies, quantitatem & qualitatem, vt frumenti Conſtantinopolim deuehendi, & publicas ſpecies tranſuehendas in actis ſcribebat; In diuerſis enim Orientis regionibus erant corpora ſeu collegia nautarum. [g] quorum quique per vices onera publica ferre cogebantur, [h] qui nauem duorum millium modiorum capacem habuiſſent, propter quod incommodum à muneribus ciuilibus immunes erant, & à tributis liberi. [i] & quandoque ad mercedulam publici nomine accipiebant. [k] In mediterraneis quoque iumenta & plauſtra habentes eidem oneri erant obnoxii, [l] quæ angaria vocabatur, de qua ſupra dixi. Hæ erant Baſtagæ, quas tertiocerius huius officii indicebat, earumque rationes notabat. Euntes autem Baſtagas, vt tutiores eſſent, pars alicuius legionis ſolebat comitari, quemadmodum in Occidente in Duce Rhetiæ dicetur. Baſtagas tranſlationes Honorius appellat. [m] Theodoſius minor publicarum ſpecierum tranſuectionem, & fælicem embolam, [n] ita vulgo hoc vocabulum interpretatur, ſed fortè expeditionem ad bellum ſignificat, prout idem Theodoſius videtur interpretari. [o]

Quartocerius verò officii, libellos tractabat, qui Comiti largitionum porrigebantur, puta illorum, qui ſalaria, vel donata à Principe petebant, reſponſa quoque notabat, & cum oblatis Principi precibus in ſcrinio ſeruabat: Itaque puto emendandam Notitiam quæ habet Quarto loco, puto legendum Quartocerius, libellos tractat ſupraſcripti officii Comitis largitionum, quoties vſus exegerit. Omnes tamen codices, vt credo deprauati ſequunt, Comes largitionum, quæ verba cum ſequentibus codex Maffeorum ſcripta tenet literis rubris: ſed ineptus huius lectionis eſt ſenſus. In Occidente tota deeſt hæc clauſula, vbi nulla fit mentio Quartocerii.

[a] in l. 2. C. de can. larg. tit.
[b] l. vlt. Graca C. de exactor. trib.
[c] in d. l. in ſcrin. 7.
[d] in l. placuit. C. eod. tit. de palat. ſacr. larg.
[e] in tit. de pala. ſacr. largitio.
[f] in d. l. in ſcriniis 7.
[g] l. 1. §. 1. ff. quod cuiuſ vniu. no. l. pe. §. 2. 3. & vlt. ff. de uer. immun.
[h] l. 1. 2. & 4. C. de nauicular.
[i] l. pe. §. negociatores, & ſeq. & vlt. ff. de uer. immun.
[k] l. 4. C. de nau.
[l] l. nem. & ſeq. C de curſ. publ.
[m] in l. placet. C. de ſacroſ. Eccl. l. 1. C. de quib. mun. vel præſtatio.
[n] in l. iubemus. 1. C. eod tit. de ſacroſ. Eccl.
[o] in l. neminem, quæ eſt l. ſeq. C. eod. tit.

DE ILLVSTRI COMITE *Priuatarum rerum diuinæ domus in Oriente, & eius inſignibus.*

Cap. LXXXIII.

PRIMVM procuratores rerum priuatarum Cæſaris à Seuero eſt inuentus. Plurimis enim amicorum Albini, & Peſcennii Nigri, qui Imperium ſibi vendicauerát, proſcriptis, mirum in modũ ditatus, eorum bonis procuratores præfecit. Spartianus. Interfectis, inquit innumeris Albini partiũ viris, inter quos multi Principes ciuitatis, multæque illuſtres fœminæ fuerunt, omnium bona publicata ſunt, ærariumque auxerunt. Tum Hiſpanorum, & Gallorum proceres multi occiſi ſunt. Tumque primum priuatarum rerum procuratio conſtituta eſt: Hæc ille. Prius tamen Alexandriæ rationalis fuerat. vbi plures priuatas rationes Princeps habebat; & auctor eſt Tacitus Iulium Agricolam, qui Neronis tempore vixit, vtrumque auum procuratores Cæſarum habuiſſe: ſed hi viceſimas hæreditatum ac bona caduca exigebant. Seuerus vero patrimonii procuratorem inuenit, qui poſtea hæc omnia adminiſtrauit. Is diuerſis titulis eſt appellatus, primo Cæſaris procurator, [q] aut curator, [r] vel Rationalis, [s] aliquando procurator priuatæ rationis, [t] quæ nomina etiam imperante Alexãdro in vſu erát. [u] Sunt qui etiam eum diſpenſatorem à Seuero appel-
Sunt qui etiam eum diſpenſatorem à Seuero appellari putent, ita enim ipſe Rufinum vocat. [x] Sed præfectum domus ab eo ſignificari exiſtimo, quem vulgo maiorem domus dicunt. Magiſter quoque rei priuatæ à Diocletiano nominatur. [y] Cauſæ, inquit, libertinitatis, & ſeruitutis in prouinciis inter fiſcum, & priuatos exortæ, ad Rationalem vel Magiſtrũ rei priuatæ remittantur. Græci Logiſtam appellauerunt, Latini Rationalem ſummæ rei: aut domus procuratorem. Arcadius A. Comitem rei dominicæ vocat. [z] Nicephorus, Imperatoris domus Præfectum, & Comitem rerum priuatarum. Præterea [a], inquit, Felix, Imperialium theſaurorum curator, & Elpidius, Imperialium pecuniarum Quæſtores, publicarum alter, priuatarum alter. Is poſtea Comes etiam ærarii priuati nuncupatus eſt illuſtris, [b] vniuerſumque patrimonium Principis, præſertim agros in Aſia, Pontica, Cappadocia, Meſopotamia, Oſrohena, & per totum tractum Orientis, alibique exiſtentes curabat: [c] ſaltus etiam, emphyteuticaque prædia, colonos, greges, armenta, & huiuſmodi alia priuati patrimonii Princeps adminiſtrabat, cuius rei gratia prouinciarum Præſidibus imperabat: [f] omnes denique priuatas rationes in prouinciis diſponebat. [g] Hoc munus ſolebat equeſtris ordinis viris demandari: Tacitus, [h] Gneus, inquit, Iulius Agricola vetere, & illuſtri Forolilienſium colonia ortus, vtrunque auum procuratorem Cæſarum habuit, quæ Equeſtris nobilitas eſt. Sed & liberti principum hoc officio functi fuiſſe inueniuntur. Olim priuatarum procuratores antè hunc Comitem, inter ſeruos tantum, colonoſque, & adſcriptitios prædiorum Principis, deque bonis eius emphyteuticis, aut ad fiſcum delatis, [i] ac viris ſui officii ius dicebant, [k] quorum ſententias Claudius Imperator eandem vim habere voluit ac ſi ipſe ſtatuiſſet, idque Senatuſconſulto caueri plenius quam antea, & vberius iuſſit, vt Tacitus [l] ſcribit. Tiberius verò ſuum procuratorem in Aſia deportauit, quia milites, ſe comitari iubebat, & prætoris auctoritatem ſibi vſurpabat. Neque enim, tunc procuratori Cæſaris aliud licebat, inquit Dion, [m] quàm

C. de offic. comitis rerum priuatarum.
[p] l. 1. ff. de offic. procur. Caſ.
[q] l. vlt. eo. tit.
[r] l. ad fiſcum. l. eſt aliquid. l. nullum, C. vbi cau. fiſcales, & in Rubr. ff. de off. procur. Caſ. vel rationalis.
[s] l. procuras. C. de eodem.
[t] l. 1. C. ne fiſcus rem quam ven. & l. 2. C. de mo. multar. quæ à iudic.
[u] in l. 1. C. ſi aduerſ. fiſcum.
[x] in l. pen. C. vbi cau. ſtatus agi deb.
[y] l. dominicis C. vbi cau fiſcal.
[z] d. l. cum aliquid. C. eo tit.
[a] in l. vlt. C. de fund. & ſaltib. rei domin.
[b] lib 10. cap. 29.
[c] l. vlt. C. de loc. prædio. ciuil. vel fiſc. l. 3. C. de bon. vacan. l. vl. C. de petit. bonor. ſublat. l. 1. C. de quæſtorib. Nou. 7.
[d] l. ſi quis C. vbi Cauſ. fiſca d. l. vlt. C. de loca. præd. ciuil. & d. l. vlt. C. de petit. bona. ſublat.
[e] l. in quib. l. omnem l. pe. C de fund. patrimo. & toto illo tit. & ſeqq. vſque ad finem lib. Noue. 20. & 30.
[f] l. vlt. C. de colo. fund. patrim.
[g] l. placuit. C. eo. tit.
[h] in vita Agricole.
[i] l. vl. ff. de offic. procu. Caſ. d. l. ſi quis & l. vlt. C. vbi cau. fiſc.
[k] l. nullum, l. dominici. C. eod.
[l] in 12. annal.
[m] lib. 57.

Principis reditus exigere, in cæteris erat, tanquam priuatus. Poſtquam verò dignitate Comitis hi procuratores ſunt adaucti, etiam cauſas inceſtus & ſepulchrorum cognouerunt. Caſsiodorus, [a] Comitiua, inquit, priuatarum ſicut nominis ipſius ſentitur inſonare vocabulum, per Rationales quondam Principum priuatam fertur gubernaſſe ſubſtantiam, & quia iudicis faſtigium exercere non poterat, inter homines extremis conditionibus inclinatos, alios quoque titulos prouida deliberatione ſuſcepit, ne dignitas laualis cauſam tantum videretur habere cum famulis, ſed actibus vrbanis tunc ſe fœliciter occupauit. Poſtquam agreſtium cauſas decenter amiſit, vtitur nunc dignitas liberorum cauſis, & legitimus Præſul veraciter habetur, quando de ingenuorum fatuitatis diſceptare poſſe ſentitur, primum tibi contra nefarias libidines, & humani generis improbos appetitus, quaſi parenti publico decreta cuſtodia eſt, ne quis probroſa commixtione pollueretur, dum vicino ſanguini reuerentiam non haberet. Contra hos eligeris vnicus, & conniuens inquiſitor, vt dum talia probra perſequeris, conſequaris præmia caſtitatis. Defunctorum quin etiam ſacram quietem æquabilia iura tuæ conſcientiæ commiſerunt, ne quis veſtita marmoribus ſepulchra nudaret, ne quis columnarum decorem irreligioſa temeritate præſumeret, nè quis cineres alienos, aut longinquitate temporis, aut voraci flamma abſumptos ſceleſtata perſcrutatione detegeret, vt de quæ tibi commiſſa ſunt, caſtitas viuentium, & ſecuritas mortuorum. Habes quoque per prouincias de perpetuo iure tributorum non minimam quantitatem, canonicarios dirigis, poſſeſſores admones, & cum aliis iudicibus non modica iura partiris, caduca bona non ſinis eſſe vacantia, proximos defunctorum nobis legaliter anteponis, quia in hoc caſu Principis perſona poſt omnes eſt. Depoſitiuæ quoque pecuniæ, quæ longa vetuſtate, cõpetentes dominos amiſerunt, inquiſitione tua noſtris applicantur ærarijs: Hæc ille. Cauſas inceſtus ad hunc comitem pertinere innuit & Valentinianus [b] ad Andromachum comitem priuatarum ſcribens vbi de puniendis inceſtuoſis agit. Sed & pœnam à corruptis pecunia iudicibus exigebat, nempè triplum eius quod acceperant in cauſis pecuniarijs, in criminalibus vero omnia bona quæ ob hoc crimen publicabantur. [c] Quadruplum quoque aufert cohortalibus, qui immoderatas à litigantibus ſportulas extorquent. [d] Flumina item publica, quæ nauigantur, ſub eius cura cenſeri poſſent, quia in Principis patrimonio à noſtris interpretibus ponuntur. [e] Artificibus etiam Principi operantibus ſtipendia ſoluebat, vt [f] de Apioniano Comite rerum priuatarum Caſſiodorus ſcribit. Denique familiæ Principis & Auguſtæ alimenta, eorumque equis pabula ſubminiſtrabat. Cum verò bonis in diuerſis regionibus ſitis ſufficere non poſſet, plures in prouincijs inſtruebat Rationales & procuratores rei dominicæ vel priuatæ dictos, [g] qui reditus prædiorum, & alia ad ſuam arcam pertinentia

[a] in ſexto.
[b] in l. qui contra. C. de inceſt. nup.
[c] § 2. Nouel. c 24.
[d] §. antepen. de Nouel. c 24.
[e] ang. in l. fluminum in princip. verſ. in tex. per l. de domo inſ. c. Iacob. & S. Georgi de feudis in verſic. fluminib. in princip. Cepolla, tract. de fluminibus n. 4. ver. dicamus 1. & nu. 2.
[f] in 4. variar.
[g] l. procurator. C. de edendo.

exigerent, ac publicata bona alienarent: aut conſeruarent ipſorumque procuratorum periculo ſuſceptores creabantur, quibus hæc bona aut pecunia committebatur. Honorius A. [h] ad Patricium comitem rerum priuatarum, ſuper creandis inquit ſuſceptoribus periculo procuratorum rei dominicæ, diſpoſitionem tuæ ſublimitatis firmam eſſe præcipimus, vt quæ ſtatuta ſunt in pabulis vel ſumptu familiæ miniſtrando, intemerata permaneant Rationalibus. Hæc ille. Quod Comes largitionum tractabat, proprie ærarium dicebatur, Comitis verò priuatarum arca fiſcus vocabatur: Plinius [i] ad Traianum, fortaſſe non eadem ſeueritate fiſcum, qua ærarium cohibes? imo tanto maiore, quanto plus tibi licere de tuo, quam de publico credis. Dicitur autem atque etiam procuratori tuo in ius veni. Hæc ille. Vlpianus, [k] Res fiſcales, inquit, quaſi propriæ & priuatæ Principis ſunt. Itaque priuatæ rationis cauſæ ſunt, quæ fiſcales & iura fiſci appellantur, [l] quæ à noſtris cum tributis, & vectigalibus confunduntur. [m] Alexander quoque Imperator priuatam rationem fiſcum vocat. [n] & Dion eſt auctor, M. Antoninum omnib. remiſiſſe, quod fiſco ærarioue publico debebant. & cum aduerſus Scythas iturus eſſet, eum pecuniam ex ærario à Senatu petiſſe non quòd, inquit, ea non eſſet in Principis poteſtate, ſed quod diceret illam, cæteraque omnia eſſe Senatus populique Romani. Hactenus Dion. Gratianus [o] etiam duos in prouincijs Tabularios, alterum fiſci, alterum Largitionum conſtituit. Quandoque tamen ærarium pro fiſco accipitur, [p] & magiſtratus, de quo agimus, Comes ærarij priuati nuncupatur, ſicut, & fiſcus quandoque pro arca largitionum capitur, [q] propriè tamen fiſcus pro priuata Principis ratione intelligitur, & iura, quæ de fiſci aduocatis, & controuerſijs fiſcalibus ſtatuta ſunt, [r] præcipuè de rebus priuatis Principis loquuntur, in quibus plus de his quam de tributis & vectigalibus diſceptari contingit. Fiſcus tamen non omnes res Principis priuatas ſignificat, neque enim ad eius fundos extenditur, ſed cauſas bonorum publicatorum, caducorum, ac quorundam vectigalium complectitur. Iuſtinianus, [ſ] ſcimus, inquit, quæ in alienandis rebus fiſcalibus obſeruata ſunt non ſimili modo obſeruari circa res, quæ à ſacratiſſimis Imperatoribus non fiſcalibus rebus, ſed ex priuata eorum ſubſtantia procedunt, quod ſatis irrationabile eſt. Quæ enim differentia introducitur, cum omnia Principis eſſe intelligantur, ex ſua ſubſtantia, ſiue ex fiſcali aliquid fuerit alienatum? Hæc ille. In eo enim tantum differebant, quod diuerſos adminiſtratores habebant, ſicut & fiſcus ab ærario in alio non diſtabat niſi quia in diuiſis arcis ſub diuerſis comitibus tractabantur? ſed re vera omnia Principis erant; Quare etiam ſi varia ponantur, eodem tamen lance trutinantur.

Certum verò aduocatorum numerum in ſuo foro hic Comes habebat, qui ab Anaſtaſio impetrauerunt vt depoſito patrocinandi munere, Clariſſimi eſſent, & Comites ordinis primi. [u]

[h] in l. ſuper creandis. C. de ſuſc. fiſc.
[i] in Panegyrico.
[k] in l. 2. §. hoc interdictũ, ne quid in loco public.
[l] t. vbi cauſa fiſcales. de iur. fiſ. et ff. de aduocat. fiſc. ſi aduerſ. fiſcum.
[m] l. Bar. in Rub. C. de iu. fiſci. vbi, Alex. & l. vlti. C. de quadrien. praeſcript.
[n] in l. procurat. C. de eden.
[o] in l. 4. Cod. de nume.
[p] in l. vl. & pen. C. de quadr. praeſcript.
[q] in l. vlti. C. de loca. prædio. ciui. & in l. 1. Cod. de Quæſtor.
[r] l. 5. C. de fid. & iur. haſt. fiſcal.
[ſ] C. de aduocat. fiſ. vbi cauſ. fiſc. ſi aduerſ. fiſc. de priuil. fiſc. & ambiguorib.
[t] in d. l. vl. C. de quadr. praeſcrip.
[u] l. 1. C. de aduocat. diuerſ. iudi.

NOTITIA

N O T I T I A.

INSIGNIA VIRI
ILLVSTRIS MAGISTRI
Rerum Priuatarum

COMMENTARIVM.

INSIGNIA habebat hic Magiſtratus, qoemadmodum ſacrarũ largitionum Comes, oempe erectum librum mandatorum, aba eo ſobſtrato tapeto impoſitum. ad ſiniſtram eſt ſacri ærarij pluteus lutei coloris. clauſtris ferreis firmatus, quem officij ſcrinia repræſentare puto, duo lotei ſacculi, ſiue fiſci, fibulis in ſummo transfixi, & alij duo cœrulei, ſine fibulis quadrati, in anguſtius collum exeuntes, qui in ventre tumentes, intus auro pleni videntur: id ex fundis priuatis, & canonibus, ſeu conductorum penſionibus, ac bonis publicatis venditis colligebatur.[a] prope aliquot aurei iacent. infra luteus pluteus quadratus laminis ferreis obſeratus, & ſupra clauſtris confixus viſitur, qui & ipſe ſcrinia officij repræſentat, aut pecuniam io arca cuſtoditam; Hunc iuxta duo argentea vaſa aoreis pleoa, aurum ex bonis publicatis, aut quibuſdam vectigalibus huic Comiti adſigoatis exactum iodicant. ſupra à dextro latere ſunt duo aurea oliuæ folia, quæ coronas ex aureis oleæ froodibus, militibus, qoi aliquid egregium feciſſent, donaodas referre poſſunt. Conſtat autem Romæ ouantes & Athenis victores ea cinctos fuiſſe.[b] Hæc enim arbor oonquam folia demittens ſemper viret, oeque eius lignum vetuſtatem ſentit, aot cariem: Pluteo duo adiacent codices cœrulei, quorum alter qoinque bullis argenteis exornatur, alter lamina fimbriata monitos, latiore limbo circundatur. Hi codices Rationum officij repræſentant. Alia tria oliuæ folia ſoperioribus ſimilia ſpectantur. Plures quoque aurei ex ſex aureis ſacculis effundi videotur, qui aureos à Principe ex priuata cremena dona-

[a] *l. pe. §. vl. C. de quad. præſcrip.*

[b] *Plinius li. 15. cap. 14.*

tos inſinuat. In imo clypeorum argenteorum aceruus in faſtigium ſurgit, quorum ſupremus ſculptam in vmbone bullam oſtendit, hos virtutis merito, fortiſſimis militibus Princeps elargiebatur. Veteréſque in his ex argento maiorum vultus, ad eorum memoriam conſeruandam exprimebant, vt auctor eſt Plinius.[a] Hæc inſignia in Comitis adiutorio depicta aſtitiſſe puto, & in publicum exeunti fauſta acclamantibus præconibus, [b] prælata. Hunc ita Princeps appellabat SVBLIMITAS, AVCTORITAS TVA. DIGNATIO.[c] SINCERITAS.[f]

Alius erat Comes diuinæ domus ſpectabilis, qui prædia in Cappadocia adminiſtrabat, [g] de quo in Præpoſito ſacri cubiculi eſt dictum. Logotheta priuatarum imperantibus Palæologis hic Comes eſt appellatus, vt auctor eſt Sophotatus Curopalata nuper exeuſſus, is tiaram lineam geſtabat phaceolim nuncupatam, vt ſcribit Suidas. Phacellum ſeu Phaceolium ex carbaſo interpretatur Niceta, quod ſimile eſt turbantibus Turcarum.

[a] Lib. 36. c. 2.
[b] l. vnica, C. de quæſtor.
[c] l. ſuper, C. de m. ſic.
[d] in l. vlt. C. ne rei domin. vel templa.
[e] l. 2. C. de fun. rei priua.
[f] l. 2. C. de priu. domus Augu.
[g] l. vl. C. vbi cau. fiſcal.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Illuſtris Comitis rerum priuatarum domus diuinæ.

Rationales rerum priuatarum.
Baſtaga priuata.
Præpoſiti gregum & ſtabulorum.
Procuratores ſaltuum.
Officiũ autem ſupraſcripti viri Illuſtris Comitis rerum priuatarum habet.
Primicerium totius officij.
Primiſcrinium beneficiorum.
Primiſcrinium canonum.
Primiſcrinium ſecuritatum.
Primicerium ſcrinij largitionum priuatarũ, & cęteros ſcriniarios ſupraſcriptorũ ſcriniorũ.
Secundocerium totius officij, qui tractat chartas ipſius Officij, & cęteros Palatinos. Vetus codex addit, Quoties vſus exegerit, vt ſupra in Comite largitionum in fine.

COMMENTARIVM.

HIC Comes Rationales ſeu procuratores in ſingulis prouincijs, quemadmodum & Comes largitionum habebat, qui bona publicata, aut alia ratione ad fiſcum pertinentia hoc ordine accipiebant.

In primis ea tenens citabatur, qui ſi intra XXX. dies veniſſet, audiebatur, cum Primicerio officij rerum priuatarum, fiſcique patronis ſolidos quatuor ſoluiſſet, nemine verò intra hoc tempus comparente, bona occupabant, ſaluo tamen iure poſſidentis, vt veniens adhuc audiretur.[h] Comes prius bona ſe fiſco inferre ſcribebat: Deinde Rationales in prouincijs ea ſingula deſcribebant, & rebus Cæſaris aggregabant: hæc incorporatio vocabatur: Poſtremo titulos ſeu inſcriptiones id ſignificantes, vel inſignia Principis prædijs imponebant. Valentinianus A.[i] ad Florentinum Comitem rerum priuatarum.

[h] l. vlt. Græca de delatorib.
[i] in l. ſi quando, C. de bon. vacant.

Si quando, inquit, alicuius publicatione, aut ratione iuris, aliquid rei noſtræ addendum eſt, ritè atque ſolenniter per Comitem rerum priuatarum, deinde per Rationales in ſingulis quibuſque prouincijs commorantes incorporatio impleatur, & diligens ſtylus ſigillatim omnia adſcribat: tituli verò quorum adiectione prædia noſtris ſunt conſecranda ſubſtantijs non niſi publica teſtificatione proponantur.

Hæc ille. Grauis verò pœna erat his, qui ea à Principe ſibi donari petijſſent.[k] Tantum denique his rationalibus attributum eſt, vt cauſas fiſci ciuiles dirimerent. Conſtantinus.[l] Ad fiſcum, ait pertinentes cauſas Rationalis decidat, [m] Præſens tamen fiſci aduocatus eſſe debebat.[n] Criminales verò cauſas hominum, & colonorum domus Auguſtæ Rector prouinciæ coram Rationali tractabat.[o] Cum igitur hic ius redderet, officium, id eſt, Apparitores, & Exceptores habebat, qui acta litigantium ſcribebant, quod rationale vocabatur officium.[p] Alii chartas, id eſt fiſcales rationes tractabant. Gratianus.[q] Nullum inquit, ex officio Rationalis, qui exactioni vel chartis inſeruiat, in aliud iudicium adduci oportet. i. à nemine eius officiales, quàm à Rationali ſunt iudicandi. His annonæ ex Principis ærario in pecunia ſoluebantur.[r] In Occidentis Notitia prouinciæ diſtinguuntur, in quibus rerum priuatarum Rationales reſidebant. In Oriente reticentur. Verum Theodoſius priuatæ rei Rationales per Ponticam & Aſianam Diœceſes nominat in quibus plura prædia Principes poſſidere conſueuerant.[s]

Rationales prædia quoque templorum tuebantur. Gratianus A.[t] Vniuerſa, inquit, fundi templorum ad Rationalium rei priuatæ ſolicitudinem curamque pertineant. atque ab his anniuerſariis ſolutionibus poſtulatis, peculiari (vt ſemper fuit) ſtudio defendantur: ſed loquitur, credo, de reditibus templorum Deorum Gentilium, qui iam à Chriſtianis Principibus in fiſcum fuerant delata D. Ambroſius epiſto. 30. Ad Valentinianum ſecundum: Miror, inquit, quo modo aliquibus in ſpem venerit, quod debeas aras diis gentium reſtaurare præcepto, ad vſus quoque ſacrificiorum profanorum præbere ſumptum, quod enim iamdudum vel fiſco vel arcæ vſu dicatum, de tuo magis auferre videbere, quam de ſuo reddere. Id Gratianum prius ſtatuiſſe innuit Symmachus inter epiſtolas D. Ambroſii epiſto 31. quod poſtea Honorius confirmauit templorum bona eccleſiis, aut aliis piis locis applicans,[u] & ob id iura de illis diſpoſitionis ad hunc Comitem diriguntur, qui res fiſcales, & quæ templorum fuerant, locaſſe videtur,[x] non autem eccleſiæ reditus ipſi adminiſtrabat.

[k] l. vlt. C. de petitor. bon. ſubla.
[l] in d. l. ad fiſcum. C. vbi cauſ. fiſca.
[m] l. vlt. C. ſi aduerſ. fiſc.
[n] l. vl. C. de adu. fiſc.
[o] l. cum aliquid C. vbi cauſ. fiſca.
[p] l. in fiſcalibus, C. de exac. tribu.
[q] l. officiales rationales. C. de epiſ. & cler.
[r] in l. pen. C. vbi cauſ. fiſcal.
[s] l. 5. C. de anno. & capita.
[t] in d. l. 1. C. de anno. & capita.
[u] l. 6. C. de fun. patrimo.
[x] in l. 4. C. de fu. rei priua.
[y] in l. 5. C. de paganis.
[z] l. 2. C. ne rei domin. vel templ.
C. de locatio. prædior. ciuilium vel fiſcal. ſiue templor.

Ad eundem Comitem Baſtaga priuata ſpectabat, illis enim qui res priuatas Principis tranſuehebãt, imperabat, quibus duo præfuiſſe puto. Quemadmodum n. in Occidente duo erant duarum baſtagarum rei priuatæ præpoſitis, ſic in Oriente credendum eſt fuiſſe. Præerat & hic Comes, Præpoſitus ſtabulorum, gregum & armentorum, quæ plura ad ſobolem procreandam Princeps habebat:[a] inter alia ſua armenta Arcadius, celebrat equarum Hermogenianarum, & Palmatianum ſobolem quam ab Olybrio Hermogene Coſ. P. V. & P. P. Orientis & Illyrici, & Palmatio P. V. circa annum 414 inducta fuiſſe puto.

Erant & procuratores ſaltuum, in quos greges ad paſcendum mittebantur.[d] Nobilis inter alios fuit Gonaticus ſaltus, quem poſtea Zeno vendi iuſſit. Sub hoc Comite fuit & comes ſacri patrimonii, quem ab Anaſtaſio inuentum Græci in Baſilicis tradunt, is peculiarem prædiorum Principis curam habebat, nec alia tangebat. Alius ſub hoc comite, comes ſtabuli dictus, equos Principis curabat, quorum plures ex Africa, cæteriſque prouinciis ad vſum militum adduci iubebat, ſed & hi præſtari deſierunt, & pro illis exhauſti ærarii neceſſitate flagitante, pecunia ab Africanis exigi cœpit, ac primò terni viceni, mox viceni, deinde xxv. & xv. pro ſingulis equis aurei ſunt extorti. Alios binos Comes ſtabuli noīe ſportularum accipiebat: Ex prioribus ſepteni ſingulis equitum contubernijs dabantur. Hi equi Canonicarii, aut curatitii vocabantur.[f] Comes ſtabuli hodie ab aliquibus is eſſe creditur, quem Galli Conneſtabilem appellant: ſed verius is eſt, quem magnum

[a] l. vnic. C. de grege dominic.
[b] in d. l. vnica.
[c] l. vl. C. Theo. de priuileg. corporat. Vrb. Rom.
[d] l. 1. C. de paſcu. publ. l. 2. C. de fun. & ſaltib. rei dominic.
[e] in l. vl. C. de prædiis tamiac.
De Comite ſacri patrimonij.
[f] l. 1. 8. 12. C. Theod. de equor. collat. l. 20. C. Theod. de annon. & tribut.

geum ſcutarium vocant, alibi magiſter ſtabuli dicitur.

DE OFFICIO COMITIS RERVM priuatarum. Cap. LXXXVIII.

APPARITORES tam Comitis rerum priuatarum, quam largitionum, non ſolum palatini, quia in palatio ſcribebant, [a] ſed, & Cæſariani, [b] & priuatiani ſeu priuati, & Catholiciani [c] vocabantur: ad quorum curam patrimonium Principis, & bona ad fiſcum delata ſpectabant. Itaque reditus ex eius prædijs perceptos, ſumptuſque in ea factos, cum diſtractorum pretio notabant, idem de bonis publicatis, & alijs ad fiſcum pertinentibus agebant. Et ideo ſi veſtes, aurū, vel argentum, vel mancipia ex re Principis priuata veniebant, palatini ea emere non poterant, ne ob familiaritatem, quam inter ſe habebant, rebus vilius diſtractis fiſcus deciperetur. Arcadius & Honorius Neſtorio Comiti rerum priuatarum [f] veſtium, inquiūt, auri, & argenti ſeu manciporum coēmendorum, ſi quando à priuatis noſtris ea contigerit venundari, palatini ſciant ſibi copiam denegatam, pœna in eos amiſſionis precij exercenda. Minus rectè noſtri ibi interpretātur priuatos pro ſubditis Imperii, cùm miniſtros priuatarum res ſignificet, item palatinos pro Principis proceribus exponunt, qui ſunt ipſi res publicas, vel priuatas adminiſtrantes.

[a] in rubrica, l. 1. & vlt. C. de pala. ſacr. largit. & rer. priuatar. & l. 1. C. de offic. com. ſacr. patrim. proſcripto.
[b] l. 1. & 7. C. de iure fiſcal. l. pe. C. de bon.
[c] l. vlt. C. Theo. de palat. ſacr. lar. l. vlt. C. de reſtan. vend.
[d] l. pen. §. vlt. C. de bon. proſcript.
[e] l. 1. C. de offic. com. ſacr. patrim. l. ſi heredum. Co. de inoffic. teſtam.
[f] in l. vlt. C. de reb. ven.

Eorum verò officium ita ſe habebat. Primus omnium erat Primicerius totius officii. Deinde ſecundocerius, qui eiuſdem officii chartas, & cæteros palatinos tractabat, id eſt ſcripturas & rationes, earumque curam habebat. Quattuor verò ſcrinia in hoc officio fuere, beneficiorum, canonum, ſecuritatum & largitionum priuatarum. Primis tribus, totidem præerant primiſcrinii, vltimo Primicerius Primiſcrinius alibi vocatur adiutor, aliquanto minoris dignitatis, quam Primicerius. Sed aliquando his quatuor ſcriniis præfecti, omnes primicerii vocantur. Theodoſius A. [g] Priuatiani, inquit, priuilegia largitionalis officii conſequantur, hoc eſt, vt tam Primicerius officii priuatarum, etiam alii quatuor reliquorum primicerii ſcriniorum ea Conſularibus inter allectos, eſſe mereantur. Hactenus ille. Quodlibet verò ſcrinium poſt primiſcrinium tres primates habebat. Theodoſius. [h] Primicerios, ait officii, treſque primates ſcriniorum rerum priuatarum, finito tempore militiæ, inter tribunos militares Prætorianos, ſaluis iiſdem præſtitis priuilegiis ſacris conſtitutionibus, noſtram clementiam adorare decreuimus.

[g] in l. vltim. Cod. Theod. de palati. ſacr. largit.
[h] in l. vltim. C. de palat. ſacr. largit.

Anno verò tantum Primicerius, aut Primiſcrinii, eo officio fungi poterant. [i] Mox in aliud transferebantur.

[i] l. ad ſimilitudinem, C. eod. tit.

Primiſcrinius beneficiorum, ſcribebat res mobiles aut immobiles ex ſubſtantia Principis alicui donatas. Hæc enim nuncupabantur beneficia, qualia multa ſe eccleſiis, xenonibus, ptochotrophiis, epiſcopis, monachis, & aliis innumerabilibus perſonis donaſſe Iuſtinianus A. ad Florum Comitem rerū priuatarum ſcribit. [k] Idem ex ſcrinio canonis Phœniciæ decem libras auri annuas, primicerio tribunorum notariorum dari inferat loco alterius doni prius ipſi facti, quod, inquit, beneficium nuncupatur. [l] Sed hic de beneficiis immobilium, aut etiam mobilium ſpecierum, non etiam pecuniæ numeratæ intelligi cenſeo, hæc enim ad primicerium largitionum ſpectabant. Sic beneficium poſtea appellatum eſt feudum alicui à Principe conceſſum. Beneficia etiam priuilegia vocantur, [m] veluti aquæ ducendæ, alicuius immunitatis, vel alterius rei, quorum rationes ad hoc ſcrinium ſpectabat. Hi verò quibus Princeps aliquid elargiebatur, certam auri ſummam pro rerum donatarum quantitate ſoluere cogebantur, [n] & qui prædia accipiebant egenti Principi redituum partem pendere, [o] quæ omnia beneficiorum ſcriniarii notabant.

[k] l. vlt. §. quia igitur multa. Cod. de quadrien. preſcr.
[l] Edicto. 4. cap. 8.
[m] in l. 4. ff. de commit. præſc.
[n] l. 1. & 2. C. The. de collat. donat. ſiue releuator.
[o] l. 3. & 4. Cod. Theod. eod.

Beneficiarii itaque vocabantur, ſcrinium beneficiorum tractantes, & eorum inſtrumenta conficientes ſed hoc nomen latius accipit Conſtantinus ad Taurum P. P. ſcribens: [p] Beneficiarii, inquit vel officiales rationales, ſi interuenta ratione fiſcali ad eccleſias putauerint tranſeundum, curialium retrahantur exemplo: Sic eſt emendanda illa lex, ex Codice Theodoſ. [q] Sed & qui tributa, aut cenſus fiſco debitos exigebant, Beneficiarii appellabantur. Tertullianus: Neſcio, ait, dolendum an erubeſcendum ſit, cum in matricibus beneficiariorum, & curioſorum, inter tabernarios, & lanios, & fures balnearum, & aleones, & Lenones, Chriſtiani quoq; vectigales continentur. Intelligit Chriſtianos penſitaſſe pecuniam beneficiariis, ne accenſerentur quod eſſent Chriſtiani quemadmodum penſitabant flagitioſæ & viles perſonæ, ob artem quam exercebant.

[p] in l beneficiarii, vel officiales 4. C. de Epiſcop. & cleric.
[q] l. 7. C. Th. de cohor.
[r] in lib. de fuga. & perſecution.

Primiſcrinius canonum, curam habebat penſionum quæ pro prædiis per Ponticam & Aſianam diœceſim & in Meſopotamia. Oſrhoënaque à Principe ad longum tempus conductis, vel in emphyteuſim acceptis ſoluebantur. Hæc enim penſio cum certa eſſet canon vocabatur, [s] qui plerumque in auro, quandoque frumento, vino, aut oleo, pendebatur Vnde auraria & frumentaria penſio vocatur à Conſtantino. [t] Harum rationes in hoc ſcrinio notabantur, quantum exactum, quantum ex his impenſum, quantum ad Comitem miſſum eſſet. Frumentum & aliæ ſpecies ſingulis quatuor menſibus præſtabantur, aurum toto anno prout erat commodum, ſoluebatur. [u]

[s] l. 9. 10. & pen. C. de fund. patrimonialib. & ſaltuenſ.
[t] in l. 2. Cod. de fund. patrim.
[u] l. 3. C. Theod. de collat. fund. patr.

Primiſcrinius ſecuritatum, pecuniarum ſolutarum chirographa ſeruabat: Securitates enim nihil aliud ſunt, quam apochæ, quibus creditores, debitam ſibi pecuniam ſolutam fuiſſe confitentur. Honorius, [x] Sed & aurum, inquit, quod ex huiuſmodi contributione redigitur, ita debet ſuſceptori aurario cōſignari, vt ſecuritatibus nomen inferentis, dies, Conſul, menſis, cauſa, & ſumma comprehendatur. Intelligit autem chirographum, quod ſuſcipiens aurum cum ſcribit, & ſoluenti pro eius cautione tradit. Id etiam Caſſiodorus declarat. Merito, ait teſtimonium ſolutionis, ſecuritas dicitur. In hoc ergo ſcrinio reponebantur ſecuritates, ſeu apochæ illorum, qui à Rationalibus pecuniam accepiſſent, vel illis ſoluiſſent, & eorum qui bona publicata à fiſco emiſſent. Zeno huius ſcrinii & eius ſecuritatum ad Æneam Comitem rerum priuatarum ſcribens, meminit, [a] Iubemus inquit, quoties competens ſcrinium geſtis interuenientibus, diſtractarum rerum pretia ſeſe depoſuerit ſuſcepiſſe: minime poſt huiuſmodi ſolutæ pecuniæ depoſitionem, emptores quaſi non numeratis pecuniis moleſtari: Hæc ille. Vult his ſecuritatibus ita demum fidem haberi oportere, ac ſi geſta interuenissent, id eſt apud acta factæ fuiſſent.

[x] l. in contractib. § ſed quoniam ſecuritatib. & §. ſeq. C. de non numerat. pecun. & in l. 1. 2. 3. & 4. C. de apoch. pub.
[y] in d. l. 1.
[z] lib. 11. variar.
[a] in l. 2. §. vlti. C. de quadrienn. preſcript.

Primicerius ſcrinii largitionum priuatarum pecuniarum, quas Princeps amicis donabat, rationes ſcribit entabat, & ſtipendiorum, quæ miniſtris & familiæ Principis, vel Auguſtæ pendebantur, ſiquidem largitiones pro remuneratione & ſtipendiis accipi, ſupra oſtendimus. [b] Sicut ergo alter Comes publicarum erat largitionum, id eſt ſtipendiorum militibus & publicis perſonis ſoluendorum: ita hic Comes priuatarum largitionum, dona priuatis à Principe data tractabat. [c] Forte etiam manu huius Comitis, quotānis Kal. Ianuarii Comitib. conſiſtorialibus, & aduocatis fiſci Prætorianis, ſtrenam Princeps largiebatur. Anaſtaſius A. [d] ad Euſtachium P. P. Iubemus inquit, viros clariſſimos fiſci pro tempore patronos fori tuæ celſitudinis, ſolenni die feſtiuitatis Kalendarum Ianuariarum, inter Spectabiles ſacri noſtri Conſiſtorii Comites diuina noſtræ ſerenitatis manu punctos conſequi ſolaria. Hæc ille. Nullus ex hoc officio eſſe poterat quem Princeps propria adnotatione non

[b] l. Palatinos C. de pal. ſacr. larg.
[c] l non aliter, l. ad ſimilitudinem, C. de palat. ſac. larg.
[d] l. 4. C. de aduo. diuerſ. iudicum.

probaſ-

6

a d.l.non aliter. b l.ſcrinias, C.de diuerſ.offic.

probaſſet: a Hoc in ſeriuio memoriæ expediebatur. b Nunc de aliis, qui poſtremi erant in ordine illuſtrium, eſt videndum.

De Comite domeſticorum Equitum, & domeſticorum peditum eorumque inſignibus. Cap. LXXXIX.

PRÆTER Vexillationes Equitum, legioneſque & auxilia peditũ palatinorũ, quæ olim prætoriana vocabãtur, erãt & quidã Equites, pediteſq; & ipſi palatini, prętorianique dicti; ſed nominatim Protectores domeſtici nuncupati, & à Gordiano iuniore inſtituti, quos poſteriores Principes Græci Spatarios vocauerũt, inquit Cedrenus. De his ita Procopius ἀσπιδιῶται ſunt, inquit, & alij in Palatio longè pręſtantiores, quoniam maius ipſis ſtipendiũ ſolui conſueuit, ac digniore militię nomine honeſtãtur. Hi domeſtici & protectores vocantur, & à cura rerum bellicarum longè abſunt. In palatio enim conſcribi ſolent, vt ſit ordo, qui tantum perſonæ operam præſtet. Horum alibi Byſantij, alij in Galatia, nonnulli aliis in locis ſtatuuntur. Hactenus Procopius. Qui erant præſentes, ſemper Principem palatio exeuntem comitabantur, & eius palatium cuſtodiebant, quod & ſi ipſum nomen ſatis indicat, clarius tamen explicat Honorius A. c Deuotiſſimos, inquit, Protectores, qui armatam militiam ſubeuntes, non ſolum defendendi corporis ſui, verum etiam protegendi lateris noſtri ſolicitudinem patiuntur, vnde etiam protectorum nomen ſortiti ſunt, ingloriosſe eſſe non patimur, ſed vt deuotiſsimis nuper protectoribus domeſticis, ita his quoque honorem congruum condonamus, vt præter Primicerium, decem primi eorum clariſſimatus dignitate fruantur. Hæc ille. Ita etiam protectores accipit & Socrates, d & Spartianus in Caracalla, quem ſcribit in ſcapham cum protectoribus ſe recepiſſe, & veſicæ leuandæ gratia inter protectores ſuos equo deſcendiſſe, & occiſum fuiſſe. Capitolinus quoque, e ait Gordianum A. vocatum, cum protectoribus, & faſcibus laureatis Carthaginem iuiſſe. D. Hieronymus ſcribit militum votum fuiſſe, vt demum protectores fierent. Suidas & Zonaras, f Equites propriè domeſticos, protectores verò pedites dictos fuiſſe innuunt. Sed Iuſtinianus domeſticos tam in Equitum, quàm in peditum ſcholis collocat, g ac præſentales tanquam Principi aſtantes vocat. Caſſiodorus quoque h eos commiſcet. Domeſticæ, inquit, partis Equitum & peditum, qui noſtræ aulæ videntur iugiter excubare. Nec Notitia eos diſtinguit. Hi ex ſeptem ſcholis Armeniorum præſtantiſſimorum numero MMMD. electi palatium cuſtodiebant. vt ait Suidas, i ſcholarij, inquit, erant ter mille quingenti ad palatii cuſtodiam deputati omnium præſtantiſsimi ex Armeniis electi, quibus maius ſtipendium cæteris tribuebatur. His duo millia Iuſtinianus addidit, qui ſupernumerarij ſunt appellati. k Non tamen prædicti omnes erant domeſtici, ſed ex his eligebantur.

c in l.deuotiſſimos, C.T.de domeſt. & protect.
d lib.1.cap.13.
e in Maximino.
f in Diocletiano.
g l.reſtituendæ, C.de aduocat.diuerſ.iudi.
h lib.1.
i in ver. σχολάριοι.
k in ver. ὑπεράριθμοι. Suidas.

Aliæ duæ Scutariorum ſcholæ Diocletiano imperante, inuentæ fuerunt, altera Iouiana à Ioue, altera Herculeiana ab Hercule appellata. vt auctores ſunt Sozomenus l & Nicephorus, m quæ Imperatorem egredientem ſemper ſequebantur, ſuoſque Tribunos habebant. Marcellinus, infamabat, inquit hæc ſuſpitio Latinum domeſticorum Comitem, & Agilonem Tribunum ſtabuli, atque Studilonem ſcutariorum rectorem. Hunc poſtea Tribunum appellat. Aduenit, ait, Studilo ſcutariorum Tribunus, Sed has ſcholas duas, quæ Principem protegebant, & ſub Magiſtro officiorum erant,

l lib.6.
m lib.2.cap.1.
n lib.14.

Ab illis diuerſas fuiſſe puto, quæ domeſticorum, non Iouiorum dicebantur, o nam ita etiam eas Zonaras p vocat. Erat vir quidam, inquit ſcholarum domeſticorum notus. Harum ſingulæ 50. milites continebat, quibus ſenæ capitationes I. VI. equorum pabula, & plures annonæ dabantur. Iulianus A. q ſcias, ait, ſenum capitum domeſticis per ſingulas quaſque ſcholas quinquagenas eſſe iuſsis in præſenti iuxta morem debere præſtari. Scholæ verò ſunt appellatæ, quia cum non legiones, non cohortes, nec legionum auxilia eſſent, hoc nomen meruêre. Hi armis cæteris ſplendidioribus vtebantur. Si quidem Philo r de ſtipatoribus Agrippæ regis loquens, ait, omnes in ſe conuertit ſpectantes ſatellitum argenteis cypeis & inauratis armis nitidum. Idem refert Corippus, s qui etiam explicat, quo modo palatium cuſtodiretur, hoc carmine.

o l.2.& vlt.C. eod.tit.& l.vlt. C. vbi ſenat.vel clariſsimi.
p in Theophilo.
q in l.1.C.T.eo.
r in Flacco.
s lib.3.in laudẽ Iuſtini minoris.

Ingens excubiis diuina palatia ſeruans.
Porticibus longis, porta condenſus ab ipſa.
Murorum in morem læuam dextramque tegebat
Scuta ſub erectis coniungens aurea pilis
Enſe latus ſtricti, perſtricti crura cothurnis.
Aſtabant celſi pariter, paritérque nitebant
Extantes latis humeris durìſque lacertis
Et dextra læuaque acies adſtare videres.
Multaque ancipites ſplendeſcere luce bipennes.
Terribiles, ætate pares, & infra, *Miratur barbara pubes*
Ingreſſus primos, immenſaque atria luſtrans,
Ingentes aſtare viros, ſcuta aurea cernunt,
Piláque ſuſpiciunt alto ſplendentia ferro.
Aurea, & auratos conos, criſtaſque rubentes:
Horreſcunt lanceas, ſæuaſque aſtare ſecures,
Cæteraque egregiæ ſpectans miracula pompæ.
Et credunt aliud Romana palatia cælum.

Idem t explicat, quo modo procedentem Principem ſtiparent, his verſibus.

t lib.4.

Incedunt denſæ mixto lictore cohortes.
Hinc armata manus dextram læuamque tuetur
Cæſaris lateris, clypeis pia terga tegebat
Ingens excubiis, protectorumque phalanges,
Fulgebant rutilo pilis ſplendentibus auro.

Quidam dixerunt Diocletianum, quando Imperator creatus eſt, Comitem domeſticorum fuiſſe. certè Ammianus Marcellinus hiſtoriarum ſui temporis ſcriptor, fuit Protector domeſticus Conſtantii Principis, quemadmodum ipſe ſcribit, u Iubetur, inquit, exire Tribunus, & protectores domeſticos X. vt poſtularat ad iuuandas neceſsitates publicas ſecum duxit, inter quos ego quoque eram cum Veriniano collega, reliqui omnes propinqui & familiares. Hæc ille.

u lib. 15.

Inter domeſticos X. primi eminebant dignitate & ſtipendio cæteris præſtantes, clariſsimique vocabantur. x Poſt Comitem primus Tribunus nuncupabatur & erat ſpectabilis, hunc ſequebatur Primicerius. Marcellinus. y Valentinus, ait ex Primicerio protectorum Tribunus is duci militum limitaneorum honore æquabatur. z

Primus poſt Primicerium erat Secundocerius, quo intra annum mortuo, hæredes non ſolum illius anni ſalarium percipiebant, ſed & ſequentes, quo Primicerij loco defunctos ſucceſsiſſet. a

Defunctorum quoque parentum domeſticorum filii locum ſubibant, & ſi ob teneram ætatem armis apti non erant, nihilominus protectorum matriculis inſcripti quaternas annonas, id eſt victum quatuor hominum accipiebant. b Præter X. primos ſequentes L. robore ac pietate præſtantes, vexillum ſaluatoris tuebantur, quod ſinguli ordine humeris portabant. c & clariſsimi dignitate X. primis æquabantur. d Hi ſunt, qui Præpoſiti laborum vocantur. e

x in l.1.C.Th. de præpoſitis laborum.
y lib.12.
z l.3.C.de offic. mag.offic.l.2.C. de domeſt.& protecto. quæ eſt l. vlt.C.Th.eod.
a l.vlt.C.eod.ti.
b l.2.C.T.eo.tit.
c Euſebius lib.2. de vita Cõſtantini cap.8.
d l.1.C.T.de præpoſ.labor.
e l.3.C.de præpo labor.& l.2.C.de excuſ.muner.

Fiſci etiam patroni binos quotannis viros offerre poterant, [a] qui in domeſticorum equitum aut peditum demortuorum locum ſuccederent: modo duo millia ſolidorum huic Comiti ſoluerent. [b] Alii qui ob merita inter domeſticos recipiebantur, quindenos ſolidos, inter Primicerium, & alios decem primos diuidendos ſoluebant: Cæteri, qui gratia, aut ſuffragio in hanc ſcholam admittebantur, quinquagenos. [c] Protectores Principi ſemper aderant, eumque quotidie ſalutantes, purpuram eius veſtem oſculabantur, hoc enim modo Imperator adorari dicebatur, [d] cum eius limbum flexis genibus venerabundi deoſculabantur. [e] Primus Diocletianus genua coram ſe flecti iuſſit, & adorari Eutropius, primus, inquit, regiæ conſuetudinis formam magis quam Romanæ libertatis inuexit, adorarique ſe iuſſit, cum ante eum cuncti ſalutarentur: Hæc ille. Cum igitur quotidie domeſtici id facerent, adorare purpuram is dicebatur, qui inter domeſticos recipiebatur, [f] iidem, poterant Vicariorum Præfectorũ Prætorio vultum exoſculari, quod non omnibus licebat. [g] Vnde Seuerus Imperator, inquit Spartianus, Leptitanum ſuum municipem, & olim contubernalem, fuſtibus cædi iuſſit, quod cum plebeius eſſet, ſe amplexus fuiſſet, & eloqui præconem præcepit, LEGATVM POPVLI ROM. PLEBEIVS TEMERE AMPLECTI NOLI.

Erant, & ſub Comitibus domeſticorum, quidam Deputati à Notitia & Valentiniano, [h] apellati, qui Comitum domeſticorum publicas iuſſiones exequebantur. Hi credo ſunt, qui domeſtici miniſtri à Caſsiodoro [i] vocantur, & Comitibus ad obeunda munera publica obſequebantur. Antea C C. ſolidos & X. annonas habuere, his Athalaricus, alios L. ſolidos adiunxit. Deputati quoque dicti ſunt fabricenſium, qui armorum curam habentes, & ipſi annonas à Principe accipiebant. [k]

Alii ab his diuerſi erant domeſtici, à ſecretis Principis, dicti. Procopius. [l] Romani, inquit, ad ea quæ quietis ſunt, in palatio miniſtrum ſilentiariorum habebant, ſicuti, domeſticum arcanorum Principis cõſcium: Hæc ille. Poſt Iuſtinianum, domeſticorum ſcholæ diu permanſere, quarum præfectus, poſteà domeſticus eſt nuncupatus: Nam Zonaras [m] Petrum ſcholarum domeſticum factum fuiſſe tradit, quia, inquit, Emanuel magiſter deceſſerat. Io Conſtantini quoque Leonis filio ſcribit ab ipſo Phocam Bardum magiſtrum, & domeſticum ſcholarum Orientalium declaratum. Idem [n] ait, Ioannem ſcholarum Orientis præfectum, & copiarum Orientalium domeſticum factum. Romanum verò Occidentis domeſticum renunciatum iri, ſi Nicephorum Phocam de medio ſuſtuliſſet. Et in eodem, [o] ſcribit Scippio tam ſcholarum domeſticum, dum Tarſum obſidet, magnam cladem accepiſſe. idem, & Cedrenus. Magnum verò domeſticum poſtea eum vocatum fuiſſe Raphael Volaterranus [p] refert, qui ante Principem ſpatam ferebat.

[a] C. de propoſitis laborum. & l. 2. C. de excuſ. munerum.
[b] per l. reſtituẽda C. de aduoca. diuerſor.
[c] l. 3. C. Theo. eo.
[d] l. 3. & 4. C. Th. eod. & l. 1. C. eo. lo. 1. C. de appar. Præf. Præt. l. 1. C. de appar. Præf. vrb.
[e] leg. 1. C. de co. mit. & tribun. ſchol. l. 1. C. de ſi lentiar. l. 2. C. de fabricenſ.
[f] d. l. reſtituenda & l. 2. C. de fabricenſib.
[g] l. 1. C. de dom. & protect.
[h] l. omnes C. Th. eod.
[i] li. 9. ad Viliom
[k] §. 1 in Auth. de armis, quæ eſt Nouel. 85.
[l] lib. 2. de bello. Perſico.
[m] in Michaële, Theophili filio.
[n] in Roma, puero.
[o] Nicepho. Phoca.
[p] lib. 29. ſenten, tiar.

NOTITIA

COMES DOMESTICORVM EQVITVM. COMES DOMESTICORVM

peditum, & eorum inſignia.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione virorum Illuſtrium. Comitum Domeſticorum Equitum, & Domeſticorum Peditum.

DOmeſtici equites.

Domeſtici pedites, & Deputati (vetus codex habet, Deputati eorum.)

Comitis [a] Domeſticorum Equitum, & Comitis [b] Domeſticorum peditum.

[a] *Comes.*
[b] *Comes vetuſtus codex.*

COMMENTARIVM.

DOMESTICORVM COMITES abacum aureu inſtratum, & ſurrectum pro inſigni geſtabant, quo erectus liber ſuſtinebatur, vultum Principis in medio ſculptum more Magiſtrorum militum habens. Illuſtres erant. [c] & Magnifici. [d] viceſque Magiſtri militum in ſuos domeſticos agebant, & eos iudicabant.[e]

Domeſtici verò equites, in cœruleo clypeo ferrugineum globum fune circumligatum prætetebant quem ſex lutea corda circumſtabant: ſuperne verò duo angeli ſeu genii, Auguſti & Auguſtæ capita ſe inuicem reſpicientia, & circulo ouato incluſa, ſuſtinebant. In manuſcriptis rectius ſunt duorum Principum capita, quæ à Geniis gubernata vnum orbis Imperium, arcta vtriuſque coniunctione, conſtrictum prudenter regunt. Cor enim, animæ ſedis prudentiam ſignificat: vnde cordati homines prudentes vocantur.

Cod. de domeſticis. & protector.
[c] *l. 1. C de ſilentiar.*
[d] *d. l. reſtituenda C. de aduoc. diuerſ. iudic.*
[e] *vt in inſcript. C. de ma. fer. ar.*

Pedites autem domeſtici in vmbone cærulei clypei orbem luteum, corona item lutea, ſexdecim acutiſſimas cuſpides emittente, circundatum ferebant; ſupernè lutea tabella humanum caput eiuſdem coloris continet, quod vtrinque ſinguli angeli, ſiue genij ſuſtinent. Marginem tres cingunt circuli, duo lutei, & medius cœruleus, vltimus introrſus, in ſuperiore & inferiore parte eſt teſſerulis æque diſtantibus diſtinctus, duarum interſtitia tanta ſunt, quanta earum eſt latitudo. Orbem ab hoste tutum, armatumque cuſpidibus contra hoſtes, & Dei prouidentia à duorum Principum angelis regi ſignificat. Caput enim Deum, & quandoque Principem inſinuat, teſſerulę firmitatem ſignificare poſſunt, Alij duo circuli & ipſi Orientis Occidentiſque connexitatem portendunt, In madruciano nouem corda globum cœruleum, quemadmodum in equitum inſigni, cingunt.

Hæc de illuſtribus, inter quos ſunt tres Præfecti, duo Prætorio, & vnus Vrbi, ſex Magiſtri, quinq; militum, & vnus officiorum, quatuor Comites largitionum, priuatarum, equitum, & peditum domeſticorũ: vnus cubiculi Præpoſitus, & Quæſtor: Omnes ſunt quindecim perſonæ in ordine illuſtrium.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Primicerij ſacri cubiculi.

COMMENTARIVM.

DE SPECTABILI PRIMICERIO Cubiculi. Cap. XC.

EXPLICATIO ordine Illuſtrium ad Spectabiles his proximos eſt veniendum; inter quos primum locum Primicerio cubiculi in indice Notitia tribuit, & ſi codex impreſſus contentus illum ſemel in dignitatum albo indicaſſe, amplius eius non meminerit. Manuſcripti in Occidente hæc verba tantum habent. Sub diſpoſitione viri Spectabilis Primicerij ſacri cubiculi, nec aliud ſcriptum apparet: poſtea caſtrenſis ſequitur: vnde illi obſequentes palatini, & fortè aliqua inſignia deſiderantur.

Is primus poſt præpoſitum cubiculariis præerat, qui Decani vocabantur, & Principis perſonam curabant, eum veſtientes, lectos, & cubile parabant Theodoſius, [a] Noſtræ, inquit, pietatis famulationibus adhærentes decanos magiſtri officiorum obſeruare oportet examen. Decani olim Decuriones ſunt dicti. Tranquillus. [b] Saucium, ait, Domitianum ac repugnantem adorti ſunt Clodius Cornicularius, & Saturius Decurio cubiculariorum, vulneribus ſeptem trucidarunt. Is poſtea Primicerius eſt vocatus, quem Secundocerius, Tertiocerius, & Quartocerius ſequebantur, qui & ipſi Decani ordine ad Primicerij gradum ſuccedebant, duobuſque annis tantum in eo officio morabantur, nec vltra ad illud poterant reuerti: Honorius. Quatuor, inquit (ſecundocerium autem, & proximos ſequentes intelligit) qui ex corpore decanorum ad primum militiæ gradum peruenerunt, bienni ſpacio primiceriatus gerant officium, neque vlterius cuiquam liceat in hoc immorari, omni gratia, & ambitione ceſſante, poſt duorum annorum curricula ſuccedant prioribus ſub ſequentes.

C. de Decanis.
[a] in l. 2. C. de decanis.
[b] in Domitiano.
[c] in l. 1. C. de decanis.

Decani hi vocabantur, quod fortè decem viri eſſent, vel officii nomen fuit: Nam, & 950. Decani eccleſiæ Conſtantinopolitanæ fuerunt, [d] qui curam humanorum defunctorum habuere: Alias Decani ſunt, qui decem viris præſunt, ait Vegetius. [e] Primicerius autem, inquit Suidas, vocatur ordinis primus, additio illa cerius, nominis eſt productio nihil ſignificans. Hic primicerius priuilegio gaudebat, ne ad tyronum vel equorum pretia teneretur. [f] Cogebatur enim quælibet prouincia tot tyrones & equos Principi tradere, ſed propter exhauſti ærarij neceſſitatem, horum pretium exigebatur, videlicet viceni, & alicubi triceni ſolidi pro equo: Alii aurei pro ſingulis tyronibus pendebantur, à quo onere immunis erat Primicerius, & cæteri cubicularii. [g] Hic & Decani ſub magiſtro officiorum conueniebantur, nec quùm litigabant fideiuſſorem iudicio ſiſti dabant, ſed primicerii fidei committebantur, vt eos ſiſteret. [h] Horum exemplo in eccleſiis, inſtituti ſunt decani, qui cæteros clericos præcedunt, [i] Primicerius quoque in iiſdem eccleſiis eſt inſtitutus, qui eſt caput acolytharum, lectorum, & pſalmiſtarum. [k] Alicubi eſt dignitas inter canonicos.

[d] l. 5. & 9. C. de ſacro ſanct. eccleſ. Nouell. 43. & 59.
[e] lib. 2. cap. 7.
[f] l. 1. C. Theod. quis à prabit. tyr. vel equor. excuſ.
[g] l. 2. C. de prim. leg. cor. qui in ſacr. palat.
[h] d. l. 2. C. de decanis.
[i] c. in capite 50. diſtin. c. ad hoc §. vltimo. de off. archidiac.
[k] c. perlectis §. ad Primicerium, 25. diſtinct.

NOTI

NOTITIA

SVB DISPOSITIONE

VIRI SPECTABILIS CASTRENSIS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Caſtrenſis.

PEDAGOGIORVM.
Miniſteriales Dominici.
Curæ Palatinorum.
Officiũ autem viri ſpectabilis Caſtrenſis habet
Tabularium Dominicum.
Tabularium Dominæ Auguſtæ.
Adiutorem.
Cartularium, & Scrinium ipſius, & cæteros Palatinos officiorum.

COMMENTARIVM.

De ſpectabili Caſtrenſi. Cap. XCI.

IMPERANTE Alexandro, & ante vnus ex libertis Auguſti eius menſæ præerat Tricliniarcha vocatus, vt indicat ſaxum Corinthi ab Alciato in opuſculo de magiſtratibus citato; quod eſt ſequens. Theoprepon Aug. lib. Procon. Domini N. Aur. Seueri Alexandri Pii

Fel. Aug. Prouinciæ Achaiæ, & Epiri, & Theſſaliæ Rationalem purpuratum. Proc. ab Ephemeride, Proc. a mandatis. Proc. à præd. Gallicanis. Procur. Saltus Domitiani, Tichniarcham, Præpoſitum à Fiblis, Præpoſitum à Criſtallinis, hominem incomparabilem. Tixander Aug. lib. officialis. Poſtea inuentus eſt comes caſtrenſis, quem Primicerio notariorum index Notitiæ poſtponit, eorum vero eorum inſignia repræſentat, inter ſpectabiles ſecundum facit: hunc ordinem ego ſum ſecutus, quem etiam Honorius A. obſeruat.[a] hic Comes Principi miniſtrantibus extra cubiculum in palatio præerat, qui plurimi fuere, vt pincernæ, cellarij, Lampadarij, & qui in menſa ſeruiebant, quos eos eſſe puto qui mēſores ab Honorio & menſæ miniſtri a Marcellino appellantur:[b] Iidem Caſtrenſiani, & Miniſteriani ſunt dicti.[c] quorum nomen imperante Alexandro, in viu fuit; Lampridius enim[d] ita aulica miniſteria appellat. Conſtantinus quoque Mygdonium, eodem modo honeſtare volens, Comitem caſtrenſem palatij vocat.[e] Caſtrenſiani vero ſunt dicti, vel quod in caſtris degere plurimum cum Principe ſolebant, vel quod exemplo Caſtrenſium, quemadmodum i[f] in Caſtris Principi miniſtrabant, ita hi in palatio ipſi inſeruiebant. Habent enim aulici militiæ imaginem Tertul.[g] eſt etiam, inquit alia militia regiarum familiarum, nam, & caſtrenſes appellantur. Hæc ille. Ab his erant ſeiuncti, qui cubiculo ſeruiebant, Decani vocati.[h] quibus primicerius cubiculariorum præerat.[i] Comes vero Caſtrenſis cæteris.

Paucos Alexander Seuerus miniſtros habuit, & tantùm neceſſarios, quibus ſingulas olim annonas dedit, aut ſummum binas. Lampridius.[k] Aulicum inquit, miniſterium in id contraxit, vt eſſent tot homines in ſingulis officiis, quot neceſſitas poſtularet, ita vt annonas, non dignitatem acciperent, fullones, veſtitores, pictores, pincernæ, omnes caſtrenſes miniſtri, quemadmodum peſtis illa inſtituerat: Sed annonas ſingulas, vix binas. Hæc ille: apud quem pro pictoribus, puto legendum piſtores. Hæ annonæ poſtea in pecunia ipſis, & aliis, palatinis ſunt ſolutæ,[l] & ob id æraria annona dici cœpit, quia in ære dabatur.[m] Theodoſius verò magnus, inuenta epularum multidine, horum miniſtrorum numerorum adauxit, ſi Zoſimo Chriſtianis infeſto, credimus. Hic Princeps, inquit, auctor extitit, vt tantus ſumptus in menſam Imperatoris fieret, vt propter ciborum multitudinem, & in his, apparandis magnificentiam, populoſæ coquorum, & pocillatorum, & aliorum cohortes inſtituerentur. Hæc ille. Imperabat igitur hic Comes, inquit Notitia, Pædagogiis, Miniſterialibus dominicis, & curæ palatiorum. Pædagogia erant pueri, qui caligis purpureis induebantur, hodie paggios vocant. Marcellinus[n] de Procopio tyrannidem affectante loquens. Nuſquam, ait, reperto paludamento tunica auro diſtincta, vt regius miniſter indutus à calce in pubem in pædagogiani pueri ſpeciem purpureis opertus tegminibus pedum.

Miniſteriani vero erant varii miniſtri, vt Pincernæ, Diſcerptores, Cellarij, & huiuſmodi, qui omnes in ſcrinio libellorum erant probandi.[o]

Domitiano imperante, miniſtri Principis albis veſtibus induebantur: Tranquillus in Domitiano.[p] Generum, inquit fratris indignè ferens albatos & ipſum miniſtros habere, proclamauit non eſſe bonum multorum imperium.

Cura, fabricæ palatii præerant, marmoraque ſculpi, æ[q]reis ſtatuas fundi, vel ex gypſo formari, aliaque ornamenta fieri curabat inquit Caſſiodorus.[r] eiuſdem conſilio mœnia ciuitatum reficiebantur, caſtella fundabantur. Prætoriaque Principis fabricabantur, virgamque auream geſtans Imperatorem in publicum prodeuntem præcedebat,[s] & epulis cœnantis Imperatoris adeſſe poterat, & eum adorare, quod non omnibus permittebatur.[t] Poſteriores, Græci hunc Curopalatam appellauere. His præfectus erat Comes caſtrenſis a Caſsiodoro[u] Comes patrimonii appellatus, ab Honorio A. Caſtrenſis ſacri palatii, tanquam caſtrorum inſtar eſſet Principis palatium, ita Narſis & Scholaſticus ab eodem A. vocantur,[x] curabat enim vt palatium inſtructum eſſet, & Principi opportune ſplendideque miniſtraretur, cuius locum hodie tenent, qui Magiſtri, aut Maiores domus vocantur. Principis etiam epulas ordinabat. Caſſiodorus,[y] & ſi, inquit, epulas noſtras ſolus ordinatione diſponas, non ſolum noſtro palatio clarus, ſed & gentibus neceſſe eſt tradaris exitius. Legati pene ex tota orbis parte venientes, cum noſtris cæperiot intereſſe conuiuiis admirantur copioſè repertum, quod in patria ſua nouerit eſſe rariſſimum, ſtupent etiam abundantiam vnius menſæ, tantas ſeruientium turbas poſſe ſatiare, vt iudicetur conſumpta recreſcere, vnde tantæ quæ probantur exite. Habent nimirum in patria ſua quod loquantur, dum parentibus dicere geſtiunt, quæ viderint: Sic propemodum in toto mundo celeberrimus redditur, qui prouidus noſtris apparatibus inuenitur. Adde quod tempora noſtræ lætitiæ ſecretaria tua ſunt, cum pectus redditur curis alienum, tunc tibi tribuitur ſuggerendi locus quando cunctis adimitur: Merito vt qui es iudex tanti apparatus, & epularum definitus cibis tibi animus concedatur: Hæc Ille. Ex his apparet vnſuetiam Principis familiam ex cibis, qui eius menſæ ſuperfuerant, nutritam fuiſſe. Hic luxus poſterioribus principibus cœpit introduci: Auguſtus enim non niſi terna aut ſummum ſena fercula exhibebat, Tranquil.[z] cœnam, inquit ternis ferculis, aut cum abundantiſsimè ſenis præbebat, vt non nimio ſumptu ita ſumma comitate. Nam aut acroamata & hiſtriones, aut etiam triuiales ex circo ludos interponebat, ac frequentiſsimè aretalogos: ipſe cibi vulgaris fuit ſecundum panem, piſciculos minutos, caſeum bubulum manu preſſum, & ficos virides biferas maximè appetebat. Alexander quoque parciores cœnas faciebat. Lampridius.[a] vſus, inquit, conuiuii diurni hic fuit, vini ad totum diem ſextarii 30. panis mundi pondo 30. panis ſequentis ad donandum pondo 150. carnis diuerſæ pondo 30. Erant & gallinæ oua, adhibebatur & anſer diebus feſtis, Kal. Ian. & maioribus feſtis phaſianus, aliquando duo, additis gallinaceis duobus, leporem quotidie habuit venationem ſequentem, ſed eam cum amicis diuidebat: pomis in ſecunda menſa vehementer indulſit. Carinus verò vir nequiſsimus, centum libras auium, centum piſcium, mille diuerſæ carnis in conuiuio ſuo frequenter exhibuit, vini plurimum effudit: ait Vopiſcus. Sic & Heliogabalus viginti & duo fercula ingentium epularum exhibebat in conuiuio, & nunquam cœnauit minus centum ſeſtertiis, i. argenti lib. 30. aliquando tribus millibus ſeſtertiis, vt cænas Vitellii, & Apicii vicerit: Hæc Lampridius. De miniſterianis ſeu caſtrenſianis ita Corippus.[a]

Ad ſunt obſequio caſtrorum turba virorum,
Illis ſumma fides, & plena licentia ſacris.
Deſeruare locos, atque aurea fulcra parare,
Regales menſas epulis onerare ſuperbis.
Conſeruare domum, ſanctumq; intrare cubile.
Internas munire fores, veſteſque parare.

Quidam horum miniſteriorum erant grad. 1. 2. & 3. formæ dicti,[b] prout diſponebatur à Principe, & ab eodem codicillis impetrabatur. Honorius A.[c] nōnulli, inquit impetratis apicibus 1. vel 2 formæ facti. miniſteriis ſupernumerarii ordinati ſunt: & paulò infra in 1. vel 2 forma diuino beneficio ſupernumerarii reperiuntur. Hæc ille. Credendum autē eſt primæ formæ viros ſequentibus plures annonas habuiſſe, quæ nomina & differentiæ & in ſcriniis palatinorum reperiuntur.[d] Hi omnes cum matribus & vxoribus ſub Magiſtri offici[e]orum ditione erant. Migdonius ann. ſalut. 315. caſtrenſis palatii Conſtantini[f] fuit, & Valentiniani 2. Seuerus.[g]

Officium

[a] in l. 1. C. Theo. quis à præſt. tyro. excuſan.
[b] in l. 1. C. de menſor.
[c] l. 1. & 2. C. de caſtren. & miniſter.
[d] in eod. Alex.
[e] in l. 1. C. Theo. ſi pet. ſuc. ſine hæred. dec.
[f] l. contra. C. de re milit.
[g] de corona milit.
[h] l. 1. C. de decanis.
[i] l. 2. C. d. tit.
[k] in eod.
[l] l. annonas, C. de erog. milit. ann.
[m] l. his ſcholaribus, C. eo. tit.
[n] lib. 26.
[o] l. in ſcriniis, C. de diuer. offic.
[p] cap. 11.
[q] lib. 7. variar.
[r] Caſſiod. lib. 7. in formula curæ palatii.
[s] l. 1. C. de comit. ſcholar.
[u] in 6. var.
[x] in l. 1. & 2. C. de caſtr. & miniſter.
[y] in 6. variar. in formula comitis patrimonii.
[z] in Auguſto cap. 74.
[a] in eod. Alex.
[a] lib. 3. in laudem Iuſtini minoris, in carmine.
[b] l. 2. C. de caſtrenſian. & miniſterian.
[c] in l. 2. C. Theo. de caſtrenſia.
[d] l. ſcriniis, C. de palat. ſacr. larg.
[e] d. l. pen. & vlt. C. de caſtrenſia.
[f] l. 1. C. Theo. ſi pet. ſuc. ſine hær. deceſſ.
[g] l. 12. C. Th. de palat. ſacr. larg.

Officium habebat Comes, & caſtrenſis palatii Tabularium dominicum, id eſt eum, qui rationes ſumptuum quotidianorum in epulas Principis, & aulicos factas conſcribebat. Alius ſub eodem Comite erat Tabularius Auguſtæ, qui pro ea idem curabat, adiutor verò ipſius Comitis vices gerebat, & pro eo imperabat, vt ſupra in Magiſtro officiorum eſt dictum. Habebat & chartularium ſcrinio præfectum, qui erat loco primicerii, Hunc credo habuiſſe inuentariū aureorum, argenteorumque vaſorum, quæ erant in quotidiano vſu Principis, & Auguſtæ: mantilium, aulæorum, ſtragulorum, linteorum, huiuſmodique aulicæ ſupellectilis, quorum proprium erat hoc ſcrinium. Cæteros quoque palatinos, quibus opus erat in ſuo officio, hic Comes habebat.

Symbola horum Comitum inſignia non appellantur, ſicut nec ſequentium ſpectabilium aut clariſſimorum, ſiue in Oriente, ſiue in Occidente, ſed tantum præcedentium illuſtrium, fortè quod ea ſicut illi, in publicum prodeuntes non præferrent, ſed in ipſorum codicillis tantum depingerentur, aut in adiutorio detinerentur, vt quid eſſet ſui officii, admonerentur, prout erat mandatorum liber, quem ſemper propè tribunal fuiſſe diximus. Hæc tamen quod ſaltem eorum vice fungerentur inſignia vbique appello.

Inſignia ergo Comitis caſtrenſis palatii erant, illa quæ ad eius ſpectabant officium, quemadmodum omnium aliorum magiſtratuum, nempè abacus cum trapezophoris purpureo tapeto inſtratus, qui librum erectum apertumque ſuſtinet. In manuſcriptis tapetum eſt cœruleum, & liber auro tectus, ſemi apertus: propè alter codex luteus ſpectatur, qui tabularii aut chartularii codicem referre poteſt. Ad ſiniſtram eſt altum armarium ſeu repoſitorium cœruleum imagunculis elaboratum, ſupra baſim tribus trigeſtis extructum, totidemque coronis cingitur, perſonis ſigniſque ac emblematibus vndique exornatum. In ſummo armarii plures lagenæ lata corona continentur. Id cylibanthum eſſe videntur. Varro enim [a] eſt auctor Romanos menſam vinariam rotundam habuiſſe, quam cylibanthum nominabant vt etiam, inquit, nunc eſt in caſtris, id videtur declinatum, ἀπὸ τοῦ κύλικος id eſt à calice, Hæc ille, In medio verò eſt aureum vas magnum, gutturnio, vel aquiminario ſimile, id ſupra fundum duplicem, ac perforatum orbiculum habet in ventre tumens, in longum anguſtumque collum deſinit, labro prominente, quale eſt, quo nos ad lauandas manus vtimur egregiè celatam, & ſignis ornatam anſam habens. Infra aliud ſimile aureum vas cum duabus anſis cernitur, ore anguſtiore, ſed rotundo, orbiculatoque operculo obturatum In imò orbiculus inter pedem, & vaſis ventrem intercedit, phialam eſſe arbitror, in qua vinum in ſcyphum fundendum ſeruabatur. Ad dextram aurata rotundaque menſa, ſex rectis lignis, aliisque tranſuerſis à ſummo ad imum perductis, & latis clauis ſtat confixa, ſuperne corona plures panes circundat. Altera ad ſiniſtram menſa in hemicyclum fabricata, tribus lignis erectis, & aliis oblique compactis ſuſtinetur: in ſummo lata corona inſertis ex teſtudine vel argento orbiculis menſam exornat. Ad hanc cœnantes tribus in hemicyclum, ſtratis lectis diſcumbebant, &, vt ait Martialis. C. Græcam literam formabant, in toroque contractis tibiis ſedentes, lateraque aduerſum menſam habentes cibos ſumebant, prout multa Venetiis, & alibi, triclinia conſpiciuntur, mantilibus menſas non ſternebant, ſed nudas patinis implebant, indeque cibos ſumebant; Qui mos etiam tempore Notitiæ ex hoc inſigni retentus fuiſſe videtur. Nos vt Domini cœnam imitemur more Hebræorum ſedentes comedimus. Menſa antiquorum, inquit Varro, [b] erat, quadrata, vt etiam nunc in caſtris poſtea rotunda facta. quod à nobis media, à Græcis μέσα menſa dici poteſt. Codices manuſcripti armario carent, ſed duas phialas vtrinque anſatas, alteram maiorem, minorem alteram repræſentant. Sub poſtremis Principibus Orientis caſtrenſes, præfecti menſæ ſunt appellati, capitioque & veſtibus, vt logotheta generalis, qui comiti largitionum ſucceſſit, vtebantur. Sceptri ipſius primus condilus ſeu nodus erat aureus: ſequentes alternatim nigri & aurei, vt Sophotatus Curiopalata, eſt auctor.

[a] *lib. 4. de lingua Latina.*

[b] *lib. 4. de lingua Latina.*

DE PRIMICERIO NOTARIORVM eiuſque inſignibus, & laterculo maiore. Cap. XCII.

Cod. de primicerio, & ſecundocerio, & notariis.

NVNC de eo, qui dignitates in hoc volumine deſcriptas tractabat, eſt videndum. Olim magiſtratū, & omnium in Imperio Romano militantiū, Præfectorumque catologum vnus ex libertis Cæſaris procurator ab ephemeride & mandatis nūcupatus ſcribere, & apud ſe conſeruare, illiſque mandata tradere conſueuerat, quemadmodum ex marmore Corinthi ab Alciato in opuſculo de magiſtratibus, & à nobis ſupra in Comite caſtrenſi repræſentato iudicauimus, Poſtea verò notariis tribuni titulo honeſtatis id negocium eſt commiſſum, qui cunctos à Rom. Principe ad dignitatem prouectos laterculo maiori inſerebant, erat hic codex, qui ipſos dignitates tam ciuiles, quam militares adminiſtrātes eorumque inſignia, & ſtipendia cum magiſtratus codicillis, & Principis mandatis continebat. [c] Scholarum etiam ordines, & in numeris militantes cum eorum ſymbolis comprehendebat. Iureconſulti id commentarium Principis nominãt. Herennius Modeſtinus. [d] Abeſſe, inquit, Reipublicæ cauſa intelligimus Tribunos militum, Præfectos, & Comites legatorum qui ad ærarium, aut in commentarium Principis delati ſunt. Erat autem ærarium in æde Saturni, vbi plebiſcita, & Senatuſconſulta reponebantur. Id poſtea laterculum dictum, Notariorum Primicerio eſt commiſſum. Mathematici enim quadratam figuram & ad aliquam altitudinem inſtar lateris ſurgentem, πλινθίον id eſt laterculum vocant, cui hic codex ſimilis, laterculum eſt appellatus, ſic & lapidem quadratum architecti, & agmen Aelianus nuncupant, à quo laterculum hoc deriuari Cedrenus autumat, qui inquit later coctus eſt ſeu πλινθίον Græcis, Laterculum à Romanis dicitur. Eſt autē hic later publicus, in quo Senatorum, & legionum nomina ſcribebantur. Hæc ille. [e] Huic codici Laterculi non iam Antoninis imperantibus inditum fuit Tertullianus enim, qui eo tempore vixit, aduerſus Valentinianos loquens de animabus natura bonis, quas Valentinianus beatas eſſe volebat ait, Ex earū ergo Laterculo, & in Reges, & in ſacerdotes allegare conſueuerat. Notitia hunc librum pelle inuolutum oſtendit, qui in ſcrinio Laterculi nuncupato, in palatio Principis conſeruabatur. Iuſtinus A. Tatiano Magiſtro officiorum ſcribens. Quadrimenſtruos, inquit, breues ſcholariū cōſcribi volumus, & eos ſacro ſcrinio Laterculi præſtari, ibi deponendos. Eius alia plura iura meminerūt. Complectitur autem cum minore Laterculo omnes ferè Notitiæ dignitates adminiſtrantes, exceptis palatinis largitionū, & priuatorum, officiiſq. magiſtratuū, quæ ex tribus ſcriniis, Memoriæ, Epiſtolarum, & Libellorum prodibant. Hunc Codicem Primicerius Notariorum tractabat cum ſuis ſcribis, qui Tribuni notarii, quod Tribunis dignitate æquarentur. ſunt appellati. [g] Zoſimus, [i] Ioannes, inquit, Præpoſitus aliquando notariis Principis. quos tribunos vocant. A laterculo verò Laterculenſes, [h] & à notis quibus plurimum ſcribebant Notarij ſunt vocati. Candidatos etiam dictos fuiſſe Caſſiodorus [l] innuit. Pater meus, ait, candidati ſub Valentiniano Principe geſſit Tribuni, & notarii laudabiliter dignitatem, idem ſignificat carmen corripi lib. 3. dum ait, Turba decanorum curſorū, in reb. agentū cumque palatinis ſtans

[c] *§. vl. Nouell. 24 §. vlt. Nouel. 25.*

[d] *in l. abeſſe. in fin. ff. ex quibus cauſ. maior.*

[e] *l. vlt. C. de primicer. l. 61. C. de decurionib. l. hac lege, & l. ſeq. C. de metat.*

[f] *in C. Iulio, Cæſare.*

[g] *l. vlt. C. de offic. mag. offic. Nouell. 8. in Notitia.*

[h] *l. 1. §. hoc etiam C. de offic. P. P. Afric. Nouell. 17. ſeu in Authen. de mand. Princ. in Princ. d. Nouel. 8. §. 1. ſeu auth. vt iud. ſine quoquo ſuffra. fiant.*

[i] *lib. 4.*

[h] *d. Nouel. 8. & Nou. 24. & 25. in fin. l. 5. in fin. C. qui milit. poſſunt l. comperimus. t 3. Cod. de prox. ſacr. ſcrin.*

[l] *in 3. ad Senatum epiſtola.*

candida turba tribunis, Eos primum à Gordiano iuniore inuentos fuiſſe Cedrenus ſcribit. Hi ergo prouinciarum, & vrbis Magiſtratus, cum annonis, & capitationibus ipſis debitis, Magiſtros militum, Legiones, cohortes, Auxilia, Vexillationes cum earum Præfectis, & ſtipendiis notabant, exceptis Præpoſitis caſtrorum, limitaneorum militum, qui ad minus Laterculum, & Memoriales pertinebant. Equum etiam qui in decem ſcholis militabant, nomina, in laterculo reponebant: quorum multis quotidiè decedentibus, aut diſcedentibus, ſingulis quatuor menſibus album, ſeu matriculas renouabant. [a] Vndecima verò agentium in rebus ſchola à Scriniariis memoriæ tractabatur. [b] Præter hæc dignitatis codicillos cum ſuis inſignibus depictos, & mandatorum codices cuique magiſtratui exhibebant. [c] Cæterum nouis quotidie creatis magiſtratibus, plures libros mandatorum cum codicillis in armario parato conſeruabant, vt quibus opus eſſet, eorum tantum nominibus additis traderent. Hi ſunt codices armariis inſerti, quæ in medio Notitiæ inter Orientis & Occidentis dignitates ſpectantur, in quibus officium ſuum hic primicerius repræſentare voluit. Et quia in his ex laterculo deſcribendis plurimum laborabat, illi quiſque magiſtratus 40. vel 50. aureos, vel minus pro dignitatis magnitudine ſoluebat. [d] Imperante Iuſtiniano Comes Orientis, & Proconſul Aſiæ pro codicillis aureos 50. pendebant, reliqui Spectabiles, & Conſulares aureos 24. Correctores & Præſides 15. Adiutori Primicerij tres ſoluebant vt ex Nouella Iuſtiniani VIII. conſtat, vbi magiſtratus 48. numerantur, ſed plures deſunt, vt Comes Iſauriæ, Prætor Paphlagoniæ, Moderator Phœniciæ Libanenſis, Prætor Siciliæ [e] & alii. Deſiderantur & Præſides VII. Africæ poſteà receptæ, reſtituti: [f] Italiæ etiam cum à Gothis occupatæ magiſtratus omittuntur, ſed ſumma, quæ ex Nouella 8. & aliis colligitur, propè ad ſolidos 1000. accedit. Hæc pecunia inter primicerium, & quatuor primos laterculi ſcriniarios diuidebatur. [g] Adiutori alij tres aurei pendebantur, quod fortè ipſi in primis deſcribendorum codicillorum cura demandaretur. [h] Soluet, inquit Iuſtinianus, Prætor Piſidiæ, Primicerio clariſſimorum tribunorum notariorum, & laterculenſibus, ſolid 15. eius adiutori ſolid. 3. [i] Demum ipſe, [k] decem libras auri Primicerio notariorum ex canone Phœniciæ quotannis ſolui iuſſit, ne quid illi in poſtremum magiſtratus ſoluere cogerentur: ſumma hæc colligit, circiter mille quadringentos noſtros aureos, quod ſalarium ipſi beneficii nomine erat conceſſum.

Hic Primicerius ſpectabilis erat, Protonotarius, id eſt primus notariorum à Socrate, [l] & Marcellino [m] vocatus: biennio manebat in officio, cui ſuccedebat adiutor, ſeu Secundocerius, huic Tertiocerius, tum Quartocerius, qui ſecundum, tertium, & quartum in laterculo locum obtinebant. [n]

Primicerius etiam iura à Principibus condita in Senatu recitabat, vt ex lege Theodoſii conſtat. [o] Data VI. kalend. M. Recitata in Senatu per Theodoſium primicerium notariorum. DD. NN. THEOD. XII & VALENTINIANO II. AA. CONSS.

Notariorum tres erant ordines, alii Tribuni, & Notarii, vt ſæpè apud Marcellinum appellabantur, honore Tribunis Prætorianis æquati; alii domeſtici vocabantur, quod Imperatoris eſſent à ſecretis, cuius arcana ſcribebant. Gratianus A. eos familiares ſuos vocat. [p] Caſſiodorus [q] ad Imperiale ſecretum dixit eligi. Vltimus ordo erat inferiorum tribunorum notariorum, Decem primi poſt Primicerium immunitatem ædium Conſtantinopoli habebant, ne hoſpites recipere tenerentur. [r] Vicariique dignitate ſplendebant. [s] Domeſtici id eſt familiares Principis, & à ſecretis facti Conſularibus æquiparabantur, [t] omnes à diſcuſſorum, & peræquatorum onere liberabantur. i. ne cenſum ſcribere, vel alicuius prædia inſpicere tenerentur. [u] Inter Tribunos notarios nemo recipiebatur, qui prius egregij titulum non obtinuiſſet; Caſſiodorus enim Senatoris pater, prius egregius factus eſt, quàm candidatus Tribunus, Notariusque Valentiniani Imperatoris crearetur. Caſſiodorus. [x] Pater inquit, candidati ſub Valentiniano Principe geſſit Tribuni notariiſq; laudabiliter dignitatem, qui honor tùm dabatur egregiis, cum ad Imperiale ſecretum tales conſtet eligi, in quibus reprehenſionis vitium nequeat inueniri. Hæc ille. Factus eſt autem ex illis Notariis, quos domeſticos diximus vocari, & erant à ſecretis Principis. Caſſiodorus [y] ex primiſcriniis notarios Tribunos factos fuiſſe ſcribit. Notarii cingulo, more militum vtebantur: Suidas enim ſcribit Auxentium Licinii Imperatoris Notarium, ab eo iuſſum inſignem vuæ racemum incidere, & pedibus Bacchi apponere, illum, quod Chriſtianus eſſet, id facere recuſaſſe: Quare cingulo exutus, iuſſus eſt aula excedere: Is poſtea Mopſueſtiæ epiſcopus eſt factus.

Primicerius officio functus, Senatoria, & Magiſtri officiorum dignitate honeſtabatur. [z] Proconſulique æquabatur. [a] Huic hodie comparari poteſt magnus Venetæ Reip. Cancellarius. Reliqui à ſecretis ampliſſimi eius Senatus aliis Tribunia notariis; Qui verò ſunt à ſecretis excelſi Conſilii X. Secundo Tertio, & Quartocerio.

[a] *l. vlt. C. de offic. mag. officior.*
[b] *l. vltim. §. & eſt Notitia. C. de diuerſ. offic.*
[c] *d. §. vlt. Nouell. 24. & §. vlt. Nouell. 25. §. 1. Nouell. 27.*
[d] *vt in Nouell. 8. ſeu auth. vt iudic. ſine quoquo ſuffrag. fiant. l. 1. §. hoc etiam, & l. 1. in fin. C. de offic. P. P. Africæ.*
[e] *Nouell. 25. 29. 104. edict. 4.*
[f] *l. 1. §. 2. C. de offic. P. P. Africæ.*
[g] *d. Nouell. 8. in Notitia poſt principium, vbi pro ſcriniarius Græcus codex mendosè legit ſermon.*
[h] *d. Nouell. 24. in fine.*
[i] *& §. vlt. Nouel. ſeq.*
[k] *in edict. 4. §. 1.*
[l] *lib. 7. cap. 23.*
[m] *lib. 25.*
[n] *l. 1. & 2. C. de primicer.*
[o] *lib. 6. tit. 1. l. ob-lationem in Cod. Theod.*
[p] *in l. penul. C. T. de primicer.*
[q] *in 4. epiſt.*
[r] *l. pen. C. de metat.*
[s] *l. pen. C. Th. de primicer. & notar.*
[t] *l. 2. & 3. C. Th. de ann.*
[u] *d. l. 1. & 2. C. de primicer.*
[x] *in 4. epiſtolar.*
[y] *lib. 11. cap. 20.*
[z] *d. l. 2. C. de primicer. Caſſiod. in formula notariorum.*
[a] *l. placet. C. Th. de primicer.*

NOTI

NOTITIA
PRIMICERIVS
NOTARIORVM.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Primicerij Notariorum.

OMnis dignitatum & adminiſtrationum notitia, tàm militarium quàm ciuilium. Scholas etiam & numeros tractat.

Officium autem non habet, ſed adiutorem de ſcholā Notariorum habet.

COMMENTARIVM.

OFFICIVM hic primicerius non habet, ſed adiutorē de ſchola ſuorum Notariorum accipit, cui cum quilibet magiſtratus pro codicillis ternos aureos ſolueret, præter eos, qui Primicerio pendebantur, hoc nomine plus minus 300. anteis capiebat.

Pro inſignibus habet librum clauſum dorſo inſcriptum, eumque repræſentare arbitror, quem ipſe Comitibus, Ducibus, aliiſque magiſtratibus exhibebat. Habet & faſciculum chartarum conuolutarum locis conſtrictum, qui codicillos magiſtratibus ab eo tradendos refert: infra eſt laterculum maius omnes Imperii dignitates ab eo tractatas continens. Is eſt grandior codex pelle tectus, loriſque per foramina traductis

traductis conſtrictus. Hæc ſunt Primicerii Notariorum inſignia, quæ ad eum ſpectantia munera indicabant. Notæ dorſo libri inſcriptæ ſunt. F. L. I. N. T. ALL. CO. M. ORD. PR. quæ vt ſunt obſcuræ, me diu ſolicitum tenuerunt; tandem ita putaui poſſe interpretari. Felix liber iniunctus Notariis Tribunis à laterculo continens mandata ordine Principis, vel Primicerii. Exponitur quid ſit, à quo expediatur, quid contineat, & vnde edatur, nempe à laterculo. Hic autem non codex, qui ab aliquo ipſi detur primicerio, ſed liber eſt mandatorum, quem ipſe magiſtratibus tradit, & ob id pro eius inſigni ponitur, vt quid ad ipſum præcipue ſpectet, indicetur. Iuſtinianus A.[a] ad Tribonianum quæſtorem palatii. Illuſtris, inquit, auctoritas tua, eadem mandata, & in libris legũ tranſcribi, & in ſacro laterculo deponi præcipiat, quatenus ex his vna cum codicillis ſuſcipiendis, adminiſtratores, quemadmodum poſſint Reipub. ſubuenire, non ignorent. Rurſus,[b] deponi in noſtro ſacro laterculo diuina mandata iuſſimus. Et alibi.[c]

Nunc ad alios ſpectabiles ſcrinii præfectos accedamus.

[a] in Authen. de mandatis Princ, §. 1. ſeu Nouell. 17. in princip.
[b] Nou. 24. §. vlt.
[c] Nouel, 25. §. 2. 26. §. 1.

DE MAGISTRIS IIII. SCRINIOrum, & eorum inſignibus. Cap. XCIII.

C. de magiſt. ſcriniorum.

QVATTVOR ſacris palatii ſcriniis Præpoſiti, vt à laterculi præfectu diſcernerentur, non primicerii, ſed magiſtri ſunt appellati, & ideo nec ſecundo, nec Tertiocerius, vt illes ſed loco eorum Proximos habebãt: & ſi poſteriore tempore quandoq, Primicerii ſunt dicti.[d] ſcrinia dicimus vocari pluteos, vel armaria, in quibus commentarii breues, edicta, epiſtolæ, libelli, aliave literaria monumenta claudebantur, Suidas ſcriniarium eſſe dicit eum, qui ſcrinium ſiue arculam tractat, itaque cum in chartis, & ſcopturis hoc officium verſaretur, militia literata vocabatur.[e]

Quatuor fuerunt palatii ſcrinia, Memoriæ, Epiſtolarum, Libellorum, & Diſpoſitionum,[f] quibus ſingulis ſuus magiſter præerat.[g] Ab Auguſto originem trahunt, qui ſuggerente Mæcenate propter frequentia iudicia, epiſtolas, decreta vrbium, priuatorum libellos, ex equitibus miniſtros ad hæc munera obeunda elegit.[h] Hi poſtea Præfectos habuerunt, qui dignitate aucti, ſcriniorum magiſtri ſunt appellati, & Spectabiles dicti. Vicariisque honore æquati,[i] & ab omni onere ciuili ſeu perſonali cum Proximis, qui eos ſequebantur, immunes facti.[k] & ferè omnes erant iuriſperiti, vt Lampridius[l] ſignificat: negotia, inquit, & cauſas prius à ſcriniorum principibus, & doctiſſimis iuriſperitis, & ſibi fidelibus, quorum primus tunc Vlpianus fuit, tractari, ordinarique, atque ita referri ad ſe præcepit. Hæc ille. Primi poſt magiſtros eorum erant adiutores,[m] quibus ipſi reſcripta dictabant. Zeno ad Sebaſtianum P. P.[n] viri inquit, Spectabiles Magiſtri ſcriniorum, qui ſine hac adiectione, ſi preces veritate nitantur, qualecũque diuinum reſponſum dictauerint, & iudices, qui ſuſceperint, reprehenſionem ſubibunt; & qui illicitè dictata ſcribere auſi fuerint, cuiuſcunque ſcrinij memoriales, ſeu pragmaticarij, vel adiutores primicerij, amiſſione cinguli feriantur. Iidem Proximi ſunt appellati, quod proximum magiſtro ſcriniorum locum tenerẽt. olim biennio, poſtea vno tantum anno in officio permanſerunt, & inde exeuntes, Comites cõſiſtorij fiebant.[o] Id verò in omnibus ferè gradibus obſeruabatur, ne diu in officio morarentur, tum vt alijs aſcendendi facultas daretur, tum ne in gradu aliquo conſeneſcens tutius in eo delinqueret. Hos ſequuntur in ſcrinio, Melloproximi, id eſt futuri proximi, qui exeunte proximo, eius locum ſubibant, & clariſſimi cum ſequentibus vſque ad Exceptores vocabantur.[p] Proximi adiutoris vice fungebantur, & erant loco Tertiocerij,[q] cuius ſequens adiutor dicebatur.[r] Scriniariorum numerus erat præfixus: Nam in ſcrinio memoriæ LXII viri, in alijs XXXIIII. militabant:[s] Ex his aliqui erant Exceptores, qui acta iudiciorum, coram Principe, aut P. P. vel Quæſtore ſcribebant.[t] Præter hos & alij ſcrinia tractabant, ſupernumerarij dicti, qui cum locum alicuius defuncti ordinarij ſubibant, ducentos quinquaginta ſolidos pro ingreſſu nomine ſportularum proximo ſoluebant, & alios XX. aut XV. ordinario proximo.[u] qui poſtea ex Anaſtaſij conſtitutione, in hæredes defuncti tranſlati fuêre.[x] Id autem generaliter obſeruabatur, vt pro ingreſſu cuiuſque militiæ aliquid præſentum primis ſolueretur:[y] XV. cuiuſque ſcrinij primates cæteris excellentes, plures annonas alijs percipiebant:[z] quas prius in ſpeciebus, ſeu cibariis acceperunt, poſtea pro his pecunia à Principe eſt conſtituta:[a] Scriniarii in prouinciis cuncti liberas ab hoſpitandi onere ædes habebant:[b] & pro dignitatis inſigni, cingulo tanquam milites vtebantur.[c] Vnde Iuſtina Valentiniani ſecundi mater, cum Beniuolo ſcrinij memoriæ Magiſtro iuſſiſſet, vt legem ſcriberet, qua Arianum dogma confirmaretur, altioremq; illi gradum polliceretur: ille ad Auguſtæ pedes cingulo proiecto, nullum ſe pro impietatis mercede honorem accepturum reſpondit.[d] ſed etſi propriè memoriales erant, qui ſcrinium memoriæ tractabant,[e] alii tamen ſcriniari quandoque & ipſi memoriales ſunt appellati. Hos officia palatina D. Ambroſius vocat.[f] Palatina, inquit, omnia officia, hoc eſt memoriales, agentes in rebus temperare à proceſſu iubentur. Tantum verò eos, qui primum gradum in ſcriniis obtinuiſſent, lucratus fuiſſe Procopius[g] ſcribit, vt centum centenaria anni quotannis exceſſerint. In ſcrinio Diſpoſitionum nullus Magiſter reperitur, ſed pro eo eſt Comes,[h] & ob id vbique in tractatu ſcriniorum,[i] tria, Memoriæ, Epiſtolarum, & Libellorum à ſcrinio Diſpoſitionum, propter diuerſam in his militantium formam, ſegregantur,[k] Scriniarii ſub Magiſtro officiorum in cauſis ciuilibus & criminalibus, eorumque parentes, liberi, & vxores, ſerui, adſcriptitiique conueniebantur, & cùm litigabant, minores cæteris ſportulas ſoluebant. Magiſtrum ſcriniorum Alexandri Vlpianum fuiſſe Lampridius ſcribit.[l]

[d] l. vlt. C. de diuerſ. reſcr.
[e] l. proximos. C. de prox. ſac. ſcri.
[f] l. 3. et ſeq. C. eo.
[g] l. vnic. C. de magiſt. ſcrin. & l. vlt. C. de diuerſ. reſcr.
[h] vt lib. 52. ſub finem Dion memorat.
[i] l. 1. C. de prox. ſacr. ſcrin.
[k] l. 1. C. de mag. ſcrin. l. eos. C. de excuſ. mun. l. interdum, C. de prox. ſacr. ſcrin. l. maxi morum, C. de vacat. muner.
[l] in Alexandro.
[m] in l. vlt. C. de diuer. reſcript.
[n] in d. l. vlt.
[o] l. pro biennio. l. proximos. C. eod. tit.
[p] l. peculiari, C. eod.
[q] l. vnicuique & l. pen. C. eo. tit.
[r] d. l. vnicuique l. cõperimus. l. pen. C. eo. tit.
[s] l. hac parte. C. eod.
[t] d. l. peculiari.
[u] d. l. vnicuique.
[x] l. ſi quis in ſacris. C. eod.
[y] l. pen. §. vlt. de leg. 3. l. antepe. ff. de annon. leg. l. 6. §. 1. de decurion.
[z] d. l. vnicuique.
[a] l. annonas, C. de erog. milit. ann. l. vlt. C. de inoff. teſtam.
[b] l. in ſacris. C. de prox. ſac. ſcri. l. vlt. C. de diuerſ. reſcript.
[c] Sozom. li. 7. c. 13. Tripart. li. 9. c. 20. Ruffin. in D. Ambr.
[d] d. l. vlt. C. de diuerſ. reſcr. l. vl. C. de inoff. teſta. l. 2. C. de priuil. eor. qui in ſacro palat. milit.
[f] epiſt. 33.
[g] ἀνεκδότων.
[h] l. proximos. C. de prox. ſacr. ſcrin.
[i] vt C. de proxi. ſacr. ſcrin.
[k] vt in d. l. peculiari, & ſeq. & l. comperimus. C. eod. tit.
[l] in Alexandro.

NOTITIA

MAGISTER SCRINIORVM,

Memoriæ Epiſtolarum & libellorum Græcorum.

COMMENTARIVM.

PRO inſignibus habent Magiſtri ſcriniorũ ſeptem recta linea diſpoſitos,& fibulis cõſtrictos codices. quorum alij viridi alij rubro corio in mea Notitia teguntur. Madrucian[a] codices ſex, tres cæruleo totidẽ luteo coloribus depictos, & omnes notis inſcriptos demonſtrat. Referunt codices mandatorum, qui Magiſtris memoriæ, libellorum, & diſpoſitionum tradebantur, habent has notas FL. INTALL. COM. ORD. PR. quas ſupra expoſui.

Lutei verò Magiſtris epiſtolarum traditi, his notis inſcribuntur FL. VAL. MAG. EP. IVSSI. DD. id eſt, Felix liber vindicandus à laterculo Magiſtro epiſtolarum, iuſſione diuina. Valentini, qui tum in Occidente imperabat, huc nomen non conuenit, in Vitum exemplari hæ notæ non apparent, ſed tantum in Notitia Occidentis. Plures ſpectãtur mandatorum libri, quam ſint Magiſtri, ſed tot dicis gratia oſtenduntur. Sub prædictis ſex ordine diſpoſitis codicibus, alij quatuor viſuntur, quorum vnus apertus Græcas quaſdam literas, ſed obſcuras continet. Hunc Codicem referre arbitror, cui exempla Græcarum epiſtolarum erant inſerta. Alij tres Codices in manuſcriptis rubro tecti eos indicãt, in quibus latinæ epiſtolæ, reſcripta, edicta, & diſpoſitiones Principis conſeruabantur. Meus impreſſus vnum ex his codicem praſino tectum oſtẽdit, alterum rubro, in angulis & vmbilico aureis bullis exornatum, quem Laterculum minus in ſcrinio memoriæ referre puto.[a] His quatuor inuolutarum chartarũ

[a] *l. 2. C. de offic. quæſtor.*

faſ

faſces intermiſcentur, qui libellos ſupplices, reſcripta, epiſtolas Græcas, Latinaque edicta, ſeu leges ſignificāt. In imo duæ chartæ apertæ ſpectantur, altera, pura, altera his Græcis literis ſcripta, AXBAΣIAEIA EKΘEΣIΣKE ΦAAAIΩNΠAP. id eſt Imperium, expoſitio capitum, quæ ſine adiunctis nullum ſenſum habent, forte aliquam epiſtolam Græcam repræſentat. Manuſcripti duas & ipſi chartas, vnam putā, & apertam demōſtrant, aliam inuolutam, quæ facilè vel codicillos Præfecturæ ſeriniorum, aut aliqua ex ſupradictis referunt. Sed vt dilucidius hæc ſcrinia noſcantur, de ſingulis ſigillatim, ac primo de Memoriæ tanquam nobiliori tractabimus.

NOTITIA.

Magiſter Memoriæ.

Annotationes omnes dictat, & emittit, & precibus reſpondet.

Magiſter Epiſtolarum.

Legationes ciuitatum, conſulationes, & preces tractat.

Magiſter Libellorum.

Cognitiones & preces tractat.

Magiſter epiſtolarum Græcarum.

Eas Epiſtolas, quæ Græcè ſolēt emitti, aut ipſe dictat, aut Latinè dictatas transfert in Græcum.

Officium autem de ipſis nemo habet, ſed adiutores electos de Scriniis.

COMMENTARIVM,

De Magiſtro Memoriæ. Cap. XCIIII.

[a] lib. 20. de Magiſtratibus Græcorum. C. de proximis ſacrorum ſcriniorum,

MEMORIALIVM hanc originem Volaterranus [a] tradit, quam & ego in vetuſto codice Græco legi. Eos, ait, olim militum, aut aliorum nomina ſcripſiſſe, qui in bello, aut alibi, aliquid laude dignum egiſſent, eorumque facta Principi ſuggeſſiſſe, vt pro meritis præmia acciperent, & inde à rerum geſtarum memoria, quam conſeruabant. Memoriales appellatos: ſed hoc in vſu eſſe deſiit, aliiq. horum loco ſunt ſubſtituti, qui in primis laterculi minoris curam habuerunt, in quo præfecturæ, Tribunatus, & Præpoſituræ caſtrorum quæ erant in limitibus Imperij continebantur. [b] Eaque in ſcrinio memoriæ vocato reponebantur, in quo præter laterculum in aliis quoque voluminibus plurium memoria conſeruabatur. Theodoſius. Ex ſcrinio, inquit, memoriæ totius minoris laterculi dignitates mittantur. Qui laterculum tractabant, laterculenſes ſunt dicti. [c] cæteris memoriæ ſcriniariis digniores. [d] Alij ſcrinio memoriæ præfecti Memoriales appellabantur, etſi quandoque etiam epiſtolarum, libellorum, & diſpoſitionum ſcriniarij, vt dixi, memoriales ſunt nuncupati. [e] Zeno A. [f] Qui, inquit, illicitè ſcribere auſi fuerint, cuiuſcunque ſcrinij memoriales, ſeu pragmaticarij, vel adiutores primicerij, amiſſione cinguli feriantur. Omnes enim qui ſuarum ſcripturarum memoriam conſeruabant, memoriales ſunt vocati. [g] ſic Maſſurius Sabinus memorialium librum ſcripſit in quo res memoria digniæ continebantur: Noſtri interpretes ſingularia appellare maluerunt.

[b] l. 1. & 2. C. de offic. quæſtor.

[c] in d. l. 1. C. de offic. quæſtor.

[d] l. comperimus. §. vlt. C. de prox. ſacror. ſcrin.

[e] d. l. vlt. C. de proxim. ſacr. ſcrin.

[f] l. 2. C. de priuil. cor. qui in ſacro palat. milit.

[g] in l. vl. C. de diuerſ. reſcrip.

[h] d. l. 1. & 2. C. de offic. quæſtor.

Prædictum laterculum, ad curam & ſolicitudinem Quæſtoris palatii pertinebat, cuius arbitratu præcedente Principis auctoritate, Præfecti & Tribuni limitaneorum militum, & Præpoſiti caſtrorum emittebantur. [i] Cum verò Magiſtri militum id ſibi vſurparent, Theodoſius Iunior, duabus epiſtolis, altera ad Saluſtium Quæſtorem, altera ad Helionem Comitem, & Magiſtrum officiorum, miſſis id prohibuit: in priore ita ſcribit. [k] Totius minoris laterculi curam, ſcias ad tuæ ſublimitatis ſolicitudinem pertinere, ita vt tuo arbitratu, è ſcrinio memoriæ totius minoris laterculi dignitates, hoc eſt præfecturæ, omnes tribunatus, & præpoſituræ caſtrorum, iuxta conſuetudinem priſcam clementiæ meæ auctoritate deinceps mittantur. Hæc ille. Ducum verò & Comitum, rei militaris dignitates, legionum, auxiliorum, & equitum nomina, ſicut & Magiſtratuum ciuilium ſub Primicerio notariorum in maiore laterculo tractabantur.

[i] d. l. 1. & 2.

[k] in d. l. 1. C. de offic. Quæſtor.

Præter curam laterculi minoris Magiſter memoriæ, inquit Notitia, adnotationes omnes dictat, & emittit. Adnotatio erat, breuis ſcriptura, continens quæ Principis nomine ſtatuebantur, aut confirmabantur. Arcadius A. [l] Non aliter, inquit, quilibet in officio ſacrarum largitionum, vel priuatarum rerum cingulum militiæ ſibi ſumendum exiſtimet, niſi noſtræ manſuetudinis adnotationem meruerit. Hæc ille. Quod ergo Princeps verbo reſpondebat, Magiſter primo breuiter dictabat, & ille vel memoriales adnotabant, & ab his quæ dictabantur excipiendis, exceptores vocabantur, cæteris aliquanto digniores.

[l] in l. 9. C. de palat. ſacr. largit.

Hic Magiſter etiam emittit, inquit Notitia, Imperatorum diplomata ad currēdum equis publicis nomine Principis vel Magiſtri officiorum, [m] quem eminendi facultatem habuiſſe, ſupra eſt declaratum. Precibus etiam reſpondebat, (ſubijcit Notitia,) id eſt, dictabat reſponſa, quæ Princeps libellis ſupplicibus dabat, Zeno. [n] Vniuerſa, ait, reſcripta: ſiue in perſonam precantium, ſiue ad quemlibet iudicem manauerint: quæ vel adnotatio, vel quæuis pragmatica ſanctio nominentur; ſub ea conditione proferri præcipimus ſi preces veritate nitantur. Theodoſius. [o] Memoriales, inquit, qui excipienda huiuſmodi reſcripta vel implenda curauerint, bonorum proſcriptione puniri decernimus. Implebant autem, qui excepta reſcripta latius extendebant. Hanc ſubalpini decretationem vocabant, quæ primò breuiter adnotata, cum latius extenditur, dicitur impleri. [p]

[m] l. in ſacris. C. eod.

[n] in d. l. vlt. C. de diuer. reſcrip.

[o] in l. vlt. §. memoriales. C. de portionib. bonorum ſiclas.

[p] d. l. vlt.

In eodem memoriæ ſcrinio probatoriæ ſcribebātur, id eſt, ſcripturæ, ſeu breues à Principe ſubſcripti, quibus probabat perſonas Agentium in rebus, & palatinorum, qui Comitibus largitionum, & rerum priuatarum obſequebantur, vt Leo A. declarat. [q] Loca etiam curſus publici à Memorialibus deſcripta fuiſſe exiſtimo, quale eſt itinerarium, quod ſub Antonini nomine manſiones, ſeu oppida, aut vicos, in quib. equi curſus publici alebantur, recenſet, quæ veriſimile eſt in memorialium ſcrinio conſeruata fuiſſe: vnde euectiones à Principe vel Magiſtro officiorum, qui huic ſcrinio imperabat, indultæ prodibant. Quare non ſine ratione ante Madrucii Notitiam id itinerarium ſcriptum reperitur, & cum miro ordine cætera Imperii, & Principis ſcripta magna diligentia cōſeruarentur, rem tanti momenti, & tanto ſtudio comparatam, in principis ſcriniis conſeruatam fuiſſe credendum eſt. Inſtrumentorum quoque bellicorum, ac liburnarum typos, & limitum extruendorum rationem, & alia huiuſmodi, poſt Notitiam deſcripta, iiſdem commiſſa fuiſſe puto, apud quos perpetuo, & ad æternam memoriam tenebantur: quorum ſcriniarii non immeritò Memoriales ſunt appellati. Hos Imperator Alexander apud ſe frequenter habebat. Lampridius. [r] Pomeridianis, inquit, horis ſubſcriptioni, & lectioni epiſtolarum ſemper dedit operam, ita vt ab epiſtolis, à libellis, à memoria ſemper aſſiſterent, nonnunquam ſi ſtare per valetudinem non poſſent, ſederent, relegentibus cuncta librariis, & iis, qui ſcrinium gerebant, ita vt Alexander ſua manu adderet,

[q] l. vlti. §. & iſt notitia. C. de diuer. offic.

[r] in Alexandro,

ſi quid

ſi quid eſſet addẽdũ ſex ex eius ſententia qui diſertior habebatur. Hæc ille. In memoriæ ſcrinio erat 62. ſcriniarij,[a] ex quib. 12. erant adiutores Quæſtoris palatij:[b] Septem Antiquarij, videlicet quatuor Græci, & tres Latini,[c] qui libros conſeruabant, & vetuſtate corruptos deſcribebant. Valentinianus[d] Antiquarios, ait, ad bibliothecæ codices componendos, & pro vetuſtate reparandos, quatuor Græcos, & tres Latinos ſcribendi peritos legi iubemus: & D. Greg.[e] cum ad monaſterium veniſſet, antiquarios ſcribentes reperit, librarios. A Græcis archeotæ appellantur. Arcadius ICtus.[f] Hi quoque inquit, qui cuſtodes ædium, vel archeotæ, vel logographi, vel tabularij, muneribus perſonalib. adſtringuntur. Auguſtus vni ſeruorum[g] munus demandabat, vt docet inſcriptio ſupra ſub ſcrinio veſtiarij recitata. & alia. SVLPICIÆ THALVSSÆ ANTIOCHVS TI. CLAVDII CÆSARIS A BIBLIOTHECA LATINA APOLLINIS CONIVGI SVÆ BENEMERITÆ. ite C. IVLIVS FELIX A BIBLIOTHECA GRÆCA PALAT. Itaque in hoc ſcrinio erant adiutores Quæſtoris 12. Laterculẽſes antiquarij VII. Reliqui Exceptores, & reſcripta implentes. Digniores verò cæteris erant Laterculẽſes. ad hũc enim locum ex adiutoribus Quæſtores tranſibant,[g] & minoris Laterculi curã habebant; Nec alijs poterant ſcrinijs ſe immiſcere:[h] cingul ſicut & Magiſter vtebantur.[i] ſtipendiumq. à Principe Kal. Ian. percipiebant, cum eius res curaret.[k] Officiũ Magiſter memoriæ non habet ſed adiutoris ex ſcrinijs accepit. Magiſtrum ſequebantur Adiutor Proximus dictus, quod illum prope accederet, eratque loco Secundocerij. Hunc melloproximus pro Tertiocerio[l] ſequebantur.

[a] l. hac parte. C. de prox. ſac. ſcrin.
[b] l. comperimus. C. eo.
[c] d. l. hac parte.
[d] in l. 2. C. Theo. de ſtud. liber. ad eſt vrb. Rom.
[e] lib. 1. Dialog. cap. 4.
[f] in l. munerum. 18 §. hi quoq. ff. de mun. et hon.
[g] l. comperimus. et l. vlt. C. de prox. ſacr. ſcrin.
[h] d. l. hac parte. C. eod.
[i] d. l. vlt. C. de diuerſ. reſcrip.
[k] l. 14. et l. pen. C. de proxi. ſacr. ſcrin. l. laudabilem. C. de adue. diuer. iud.
[l] l. pro biennio. C. de prox. ſacr. ſcrin.

De Magiſtris Epiſtolarum. Cap. XCV.

AVGVSTO imperante nondũ Magiſtri epiſtolarum inuenti fuiſſe vñr, ſiquidem ſuas ipſe epiſtolas ſcribebat, aut dictabat, quas poſtea M. Agrippæ, aut Mœcenati emẽdandas, vel eorum arbitrio mutandas tradebat. Dion.[m] Agrippæ, inquit, & Mœcenati tantam ptãtem detulit Cæſar in rebus oĩbus, vt literas quaſcunq; ad Senatum, vel alios mitteret, ipſi prius legere poſſent, & in eis, quæ vellet, immutare: cuius rei gratia annulũ ab eo acceperant, quo litteras obſignarent. Duplex enim ſignũ, quo tum maximè vtebatur, fieri iuſſerat, quorũ in vtroque ſimili ſphinx impreſſa erat. Poſtea verò ſui imagine ſignauit, qua oĩa deinceps imprimebat. Eaque reliqui poſt eum Imperatores pręter Galbam, ſunt vſi. Nam is ſigno à maioribus ſuis accepto imprimebat, nempe cane ex prora nauis cadente. Hęc ille. idem Tranquillus,[n] in diplomatibus, libellisque & epiſtolis ſignandis, initio ſphinge vſus eſt, mox imagine magni Alexandri, nouiſſimè ſua Dioſcoridis manu ſculpta, qua ſignare inſecuti quoque Principes perſeuerarunt. Ad epiſtolas oẽs horarum quoque momenta, nec diei modo, ſed & noctis, quib. datæ ſignarentur, addebat. Hactenus Tranquillus. Proximi Auguſto ſucceſſores, & ipſi epiſtolas per ſe ſcribebant, aut dictabant. Philo. n. in legatiõne ad Caiũ de eo loquens, Tum breui, inquit, mora interiecta cuidam ab epiſtolis dictat reſpõſum ad Petronium. idem de ipſo Tranquillus,[o] pari, ait, arrogantia, cum procuratorum ſuorum noĩe formalem dictaret epiſtolam, ſic cœpit; Dñs & Deus noſter ſic fieri iubet. Non multò poſt inuentus eſt magiſter epiſtolarũ, quem, vt infra dicetur, Nero habuit, & penes ſequentes Principes perſeuerauit. Nam Hadrianus Suetonium Tranquillum 12. Cæſarum hiſtoriæ ſcriptorem nobiliſſimũ, magiſtrum epiſtolarum habuit,[p] & alij Imperatores poſtea iiſdem vſi ſunt magiſtris. Hi accepto à Principe rerum argumento, alijs ſcribentibus dictabant. Zeno A.[q] Spectabiles, inquit, Magiſtri ſcriniorum, qui ſine præfata adiectione qualecunq. diuinum reſcriptum dictauerint, reprehenſionem ſubibunt. Hæc ille. Epiſtolares primò minus nobiles fuiſſe vñr, ſiquidem auctor eſt Spartianus Hadrianũ primum ab epiſtolis & libellis equites Rom. habuiſſe. Arcana verò Principes nulli committentes, manu propria ſcribebant, vt Capitoli.

[m] lib. 5.
[n] in Auguſto. cap. 50.
[o] in Caio Caligula. c. 23.
[p] Spart. in Had.
[q] in l. vlt. C. ſi cont. ius vel vtil. publ.

Cõmodum erga Clodium Albinum, quẽ ſucceſſorem ſibi deſignabant, egiſſe memorat his verbis: Imp. Commodus Clodio Albino. Alias ad te publicè de ſucceſſore atque honore tuo miſi, ſed hanc familiarem & domeſticã oẽm, vt vides, manu mea ſcriptam epiſtolã dirigo, qua tibi do facultatẽ, vt ſi neceſſitas fuerit, ad milites prodeas, & tibi Cęſaris nomen aſſumas. Hactenus Capitolinus: cæteris verò epiſt. cum alij Principes ſubſcriberent Cõmodus ſępe hoc omiſit Lampridius[r] de eo loquens in ſubſcribendo, inquit, tardus ac negligens, ita, vt libellis vna forma multis ſubſcriberet. in epiſtolis autem plerũmis, Vale tñ ſcriberet Alexãder ſua manu addebat, ſi quid addẽdum eſſet, inquit idem Lampridius, ſed ex eius ſnĩa, qui deſertor habebatur.

Hic magiſter legationes ciuitatum, conſulationes, & preces tractat, ait Notitia. Legationibus enim Regum aut ciuitatum intererat, vt poſtulata intelligeret & rñſa ſcriberet. Prius tamẽ in auditorio Præfecti Pręt orio deſideria Legatorũ nulla facta determinatione examinabantur, poſtea in Principis conſiſtorio ab epiſtolaribus recitabantur, qui demum ex ſnĩa Principis rñſum acceptum ſcribebant.[s] Præſidibus quoque de facti ſpecie dubia conſiſtẽtibus ex Principis ſententia reſcribebat: hæc conſultatio vocabatur. Vlpianus,[t] ſi præſes, inquit prouincię conſuluerit, & ad conſultationem eius eſt reſcriptum appellandi ius ſupereſt. Pręclarum conſultationis & reſcripti Principis exemplũ extat in libro de collatione legum Romanarum. cum Moyſis legib[9], ex quo Vlpiani locus illuſtratur.[u] Verba, inquit, conſultationis & reſcripti, ita ſe habent. Inter Clodium optime Imperator, & Euariſtum cognoui, quod Clodius Lupi filius in conuiuio, dum ſago iactatur culpa, manu Marij Euariſti, ita malè acceptus fuerit, vt poſt diem quintum moreretur: atque apparebat nullam inimicitiã cum Euariſto fuiſſe, & cupiditatis culpam coercendam eſſe credidi, vt cæteri eiuſdem ætatis iuuenes emendarentur. Ideoq. Mario Euariſto Vrbe, Italia, prouincia Bætica in quinquennium interdixi. Decreui & impendij cauſa duo millia patri eius perſolueret Euariſtus, quod manifeſta eius fuerat paupertas. Velis reſcribere. Verba reſcripti. Pœnam Marij Euariſti rectè Egn. Taurine moderatus es ad modum culpæ. Refert enim & in maioribus delictis conſulto aliquid admittatur, an caſu: & ſanè in omnibus criminibus diſtinctio hæc pœnarum, aut iuſtitiam prouocare debet, aut temperamentum admittere. Ex his verbis alius Vlpiani locus.[y] hinc deſumptus, eſt emendandus, Vbi dum legitur pœnam aut iuſtam eligere debet, ſubſtituendum eſt, aut iuſtitiam prouocare debet, aut temperamentum admittere.

Laſciuia verò ſago iactandi antiquitus erat in vſu, & hodie aliquando exercetur. Tranquillus.[z] ferebatur, inquit, & vagari noctibus ſolus, atque inualidum quemquam obuiorum, vel potulentum corripere, ac diſtento ſago impoſitũ in ſublime iactare. Martialis.[a]

Ibis ab excuſſo miſſus in aſtra ſago.

Conſultatio etiam erat, cum in conſiſtorio cum Proceribus cauſas Princeps examinabat, aut aliàs ſtatuebat. Theodoſius,[b] Quæ ex conſultatione, inquit, procerum ſtatuimus, non ſemper iura ſint generalia. eadem conſulta vocantur.

Vbi ab illuſtri perſona ad Principem prouocabatur, Epiſtolares acta ſcribebant, vel ſi Spectabilis iudicis ſnĩa appellatione ſuſpenſa fuiſſet, quã P. P. cum Quæſtore cognoſcebat,[d] Theodoſius A.[e] In his, ait, iudicijs, quæ conſultationum introduximus loco, vel Apoſtolos, vel ea quæ apud eum geſta ſunt, ad cuius ſententiam dicitur appellatũ, ſuſcipere ad appellatorib. & cognitiones inducere apud viros Illuſtres pdictos iudices, & ea, q̃ geruntur, excipere. ſcribere, ſcriptaque litigatorib. edere noſtros epiſtolares præcipimus. Idẽ ſignificat Iuſtinianus,[f] Qui, inquit, ex ſacro quidem epiſtolarum ſcrinio. ſunt ſpectabilium Iudicum, vindicabunt ſibi appellationis miniſteriũ. Hanc ob cauſã & cum à Ducibus appellabat, acta ſcribebant:[g] ob id pragmaticarij à monumentis: q̃ ſcribebant, ſunt appellati,[h] & hæ ſunt conſultationes, quas ab epiſtolarib. tractari Notitia indicat. Precibus ẽt ciuitatum hic

Magi-

[r] in Commodo.
[s] l. quotieſcunque. 10. C. Theo. eo.
[t] in l. 1. §. 1. de appell.
[u] l. anteq. pen. et vlt. C. de appel. & conſult. l. 2. C. de legib.
[x] in l. 4. §. 1. de ſicar.
[y] §. vlt. d. l. 5. de pœnis.
[z] in Othone. cap. 2.
[a] lib. 1.
[b] in d. l. 2. C. eo. de legib.
[c] l. conſulta. C. de teſta. l. in quæſ. C. de offic. recto. prouin.
[d] l. in poſſ. rendit. & l. ſeq. C. de appell. Nouell. 2.
[e] in l. praecipimus. C. eo. tit.
[f] in d. Nou. 23. fine Auth. de ad miniſtr. offic. in ſacr. appella. in princ.
[g] l. pen. C. de appellat.
[h] l. vlt. C. de diuerſ. reſc. l. 5. C. quis molita. poſſ.

Magiſter reſpódebat, priuatorũ verò petitionib. libellorum magiſter. Tribunatus quoq. legionũ per epiſtolã dari ſolitos expediebat. Veget.[a] Tribunus, inquit, maior, per epiſtolã ſacrã Imperatoris iudicio deſtinatur. Officiorũ præterea Illuſtriũ & Spectabiliũ Magiſtratuum codicillos ſcribebat. Leo A. Scrinij, ait, ſacrarũ epiſtolarum Notitia hæc in officijs virorũ illuſtriũ Præfectorum Prætorijs Orientis & Illyrici. & vrbi, officij Proconſulis Aſiæ, & Africæ, Comitis Orientis, Præfecti Auguſtalis, Comitis diuinarũ domorum, vicariorũ Thraciæ, Põti, & Aſiæ, & Macedoniæ, & Theſaurenſiũ claſſis: Hactenus Leo. Claſſem verò hic, nõ nauiũ puto appellat, ſed eorum multitudinem, qui Comitib. theſaurorum inſeruiebant, quos Theſaurenſes Valentinianus A. appellat. Nullus, inquit, theſaurenſis, vel officialis Comitis theſaurorũ, ſemel deprehenſus euerſor repetat militiam. Hi in hoc ſcrinio probabãtur Theodoſius ad Achatiũ Comitẽ largitionũ. Comitũ, inquit, theſaurorum diœceſeon prouectionis, & ipſos theſaurenſes vetus obſeruatio principali dexteræ reſeruauit, nec aliter voluit eos in cõmittendis publicis neceſſitatib. hẽre progreſſũ, niſi militia ex eorũ ſacris ſcrinijs probatoria cõdonaſſet: Hæc ille. Intelligit autem ſcriniũ epiſtolarũ: itaq; ex eorũ officiorũ codicillis, quos ſcribebãt, nõ modicũ lucrũ faciebant.

[a] lib. 12. c. 7.

[b] l. vlt. §. pen. C. de diuerſ. offic.

[c] in l. 2. C. de palat. ſacr. largit.

[d] in l. vl. C. Theo. de diuerſ. off.

Denique oẽs Principis epiſtolas hic magiſter expediebat, earumq; exẽplum in ſuo ſcrinio reponebat. Huic proximus loco Secundocerius, deinde meloproximus Tertiocerii loco, ſicut & ipſe Magiſtrũ memoriæ ſequebatur. Triginta quatuor in hoc ſcrinio militabãt,[e] quorum ſeptẽ Quæſtori adiutoris titul. inſeruiebãt, inde ad laterculenſis gradũ, in ſcrinio memoriæ tranſeuntes locum adiutoris vendebant Iuſtinianus, Deuotis, inquit, viris adiutoribus, deſiſtentibus ab eodem officio non prohibendis, cũ vel ad laterculenſis gradum in ſcrinio ſacræ memoriæ prouecti fuerint, vel ſecũdũ locũ obtinuerint, in duob. alijs ſcrinijs, i. ſacrarũ epiſtolarũ, ſacrorũque libellorum & cognitionum, poſt quẽ proximi curabuntur, alios pro ſe quos elegerint ſurrogandos adiutores petere, q poſteriores erunt cæteris. His verbis cõſtat ſecũdũ locum in ſcrinijs appellari, qui erat meloproximi, & primũ proximi poſt Magiſtrũ adiutoreſque ad eos gradus poſt Laterculenſis officium, tanquã digniores aſcendiſſe. Non omitto vſum epiſtolarum fuiſſe, vt prius ſcriberent nomen eorum, ad quos litteræ deſtinabant, niſi maior minori ſcripſiſſet: Vnde Præſides ſuũ nomen inferiorib. præmittebant, quemadmodum D. Ambroſ. memorat.[g]

[e] l. hac parte. C. de prox. ſac. ſcrin.

[f] in l. comperimus & l. vlt. C. de gr. ſacr. ſcrin.

[g] in 1. ad Corin. in princ.

Alium ponit Notitia Magiſtrum epiſtolarum Græcarum, q epiſtolas Græcè ſcribebat, aut Latinè dictatas in Græcum vertebat, cũ Græcis eſſent edendę. Hic Nerone imperante inſtitutus erat. Ioſephus. n. ſcribit[h] Beryllum, qui Neronis pædagogus fuerat, ſcribendis eius Græcis epiſtolis præfectum. Eunapius ſcribit Nymphidianum Smyrnęum Philoſophum Maximi & Claudiani Sophiſtarum germanum à Iuliano apoſtata dictandis epiſtolis, quæ Græca lingua contexendæ eſſent, præfectum fuiſſe.

[h] lib. antiq. 20. c. 14.

Officium neque hic Magiſter habebat, ſed ex ſcriniis adiutores accipiebat. Epiſtolares ſingulo ornabantur, vt alii ſcriniarii.[i] Theodori epiſtolarum Memorialis ſe hoc epigramma inueniſſe Curacius refert.[k] FLAVIVS THEODORVS V. D. MEMORIALIS SACRI SCRINII EPISTOLARVM ET ADIVTOR V. M. QVÆSTORIS SACRI PALATII SCRIPSI MANV MEA IN ORBE ROMA CONSTANTINOPOLITANA III KAL. IVNII MAVORTIO V. C. COS. IVSTINO ET IVSTINIANO IMP. Notæ illæ V. D. ſignificant Vir deuotus, vt ſæpe appellatur in iure[l] & V. M. Viri Magnifici.

[i] l. vlt. C. de diuerſ. reſcr.

[k] in l. 1 3 C. de prox. ſacr. ſcrin.

[l] in l. comperimus. C. de prox. ſacr. ſcrin. Nou. 20. in fi. l. vlt. C. vbi Senat. vel clariſſ.

De magiſtro Libellorum. Cap. CXVI.

LIBELLVS hic pro ſcriptura preces Principi oblatas continente accipitur. cum. n. non omnes poſſent Principem alloqui, aut tempus ſingula explicandi non haberent, expediens viſũ fuit ſcripto, ſeu libello deſideria cuiuſque exponere:[m] ita. n. ſupplicũ preces vocabant, Gordianus[n] errores, inq; eorũ, q deſideria. i. preces ſcribũt, veritati & iudiciũ afferre nõ põt. & ita alibi ſępe accipit.[o] Opilius Macrinus libellis reſcripta facta dãnabat, cũ nunquã id Traian.[p] feciſſet. Capitolinus.[p] Statuerat, inquit, oĩa reſcripta veterũ Principum tollere, vt iure, non reſcriptis ageret: Nefas eſſe dicẽs leges videri Cõmodi & Caracalli, & hominum imperitorum voluntates, cum Traianus nunquam libellis reſponderit, ne ad alias cauſas facta prę ferrentur, quæ ad gratiam compoſita viderentur. Hæc Capitolinus. vnde diuerſa Traiani reſcripta[q] ad magiſtratus non libellos edita ſunt cenſenda. Libellus dictus eſt, q cum aliæ chartæ olim cõuoluerentur, hic in formam libelli plicabatur: Tranquillus. epiſtolę, inquit, eius ad Senatum extant, quas primus videtur ad paginas, & formam memorialis libelli conuertiſſe, cum antea Conſules & Duces non niſi tranſuerſa charta mitterẽt ſcriptas Hactenus Tranquillus vt libelli Principi darentur, à Cæſare initium habuit, in quo ita idẽ ſcribit. libellum, inquit, ſolicitatorio iudicem ab obuio quodam porrectum, libellis cæteris, quos ſiniſtra manu tenebat, quaſi mox lecturus commiſcuit. Hæc ille. eos ipſe & auguſtus per ſe expediebat, & ſignabat, quemadmodum de epiſtolis eſt dictum. Tranquillus[s] in diplomatibus, inquit, libellisque & epiſtolis ſignandis initio ſphinge vſus, mox imagine magni Alexandri, nouiſſimè ſua, qua ſignare inſequentes quoque Principes perſeuerarunt. Hactenus Tranquillus. Poſteriores Imperatores vt ſe hoc onere ſubleuarent, magiſtros libellorum inuenerunt, quemadmodum & epiſtolarũ, quod ſub Nerone factum diximus. Diu tamen Principes ipſi libellis ſubſcripſerunt Lampridius[t] Commodus in ſubſcribendo tardus ac negligens. ita vt libellis vna forma multis ſubſcriberet. Hæc ille. Sed cum hoc opus Principes faſtidire cœpiſſent, hic magiſter plures ſcriniarios habuit, qui reſponſa à Principe accepta ſcribebant. Sub tempus Notitiæ 14. erant ſub hoc magiſtro libellẽſes vocati, qui libellos ſupplices priuatorum non ciuitatum accipiebant, Magiſter eos Principi oblatos legebat, & ipſe adnotabat.[u] aut libellenſibus reſponſa dictabat.[x] Cognitiones, inquit Notitia, & preces hic magiſter tractat: Cognitio eſt cauſæ diſcuſſio & examinatio, cum litigantes audiuntur. Vlpianus:[y] Solent, ait, Proconſules cuſtodiarum cognitionem mandare legatis, ſ. vt præauditas cuſtodias ad ſe remittant. Cum ergo ad Principem ab eius delegato appellabatur, cauſam cognoſcebat pro Principe Quæſtor & Præfectus Præt. qui erat in Comitatu: cognitionem verò hic Magiſter tractabat. & acta libellenſes ſcribebant: Theodoſius A.[a] ſi priuato, inquit, non illuſtri vni pluribuſvè, vt aſſolet, noſtra ſerenitas adita delegauerit cauſam, & eius definitio fuerit appellatione ſuſpenſa, vir quidem magnificus Præfectus Prætorio, qui in noſtro eſt Comitatu, cum viro illuſtri Quæſtore temporali iudicet die. Noſtri verò libellenſes quæ apud arbitros, ideſt delegatos geſta ſunt, ſuſcipiant, cognitiones induicant. & ea quæ gerunt, excipiant, ſcribant, ſcriptaque litigatoribus edant: qui etiam apud arbitros (licet illuſtres ſint) ex delegatione noſtra cognoſcẽtes excipiũt, ſi in ſacratiſſimo noſtri numinis comitatu cauſæ dicantur. His verbis declarat Notitia, dũ ait, hunc Magiſtrum cognitiones tractare: acta enim cauſarum, cũ à Principis delegato appellabatur, cognoſcentib. P. P. & Quæſtore, hi à libellis ſcribebant: Et ideo hic Magiſter etiam cognitionum vocatur, ita Cratinum Iuſtinianus appellat.[b] In Græca Cõſtitutione, quem etiam antigrapharium nominat, quoniã reſcripta notat, qui regerendarius ſępè à Notitia nũcupatur. Vnde Iulius Paulus dum eſſet à libellis Principi, ſex libros Imperialium ſententiarum cognitionibus prolatarum, ſiue decretorum compoſuit. Vbi verò ſententiæ ſpectabilium iudicium appellatione ſuſpendebantur, tũ epiſtolares acta conficiebant. Id & Iuſtinianus cõprobat.[d] Super illis, ait, litibus, quas nõ ſpectabiles iudices iudicãt, ſed aduocati fiſcalium: referatur negotiũ, tã ad P. P. quam ad glorioſiſſimũ Quæſtorem deuotiſſimis libellenſibus miniſtrãtibus eis.[e] acta

ſcribeo

[m] vt in titu. C. quã libel. Princip. dat.

[n] in l. 2. C. de error. aduoc.

[o] in l. 2. C. de fi. inſtr. & in l. haſt. fiſca. l. 3. C. de poſtul. in l. ſanc. C. de tranſa. l. 1. C. de ſuff. in l. 4. § ingreſſus. ff. de off. proconſ. & alibi.

[p] in Opilio Macrino.

[q] l. 1. de interd. & releg. l. 1. §. D. Traianus, de quaeſt. d. l. 1. §. ſeruum. l. 3. de pœ. Leum veri. § ſubmonentum. ff. de ſi. decom. liberta.

[r] in C. Cæſare.

[s] in Auguſto, cap. 50.

[t] in Commodo.

[u] l. hac parte. C. de prox. ſac. ſcr.

[x] l. vlt. C. de diuerſ. reſc.

[y] d. l. vlt.

[z] in l. ſolent. in prin. ff. de offic. proconſul.

[a] in l. præcipimus. §. hunc. C. de appell.

[b] in l. 2. §. quæ omnia. C. de vet. iur. enucl.

[c] vt in inſcriptione. l. vlt. de iur. patron.

[d] in l. Nou. 2. in fine.

ſcribentibus. Vbi quoque de viro Illuſtri Principes iudicat, acta ijdem libellenſes ſcribebant. Zeno A.[a] Quoties, inquit, viro illuſtri crimen ingeritur, nullius alterius iudicis, niſi noſtræ pietatis huiuſmodi volumus eſſe cognitionem, viris deuotiſſimis ſacri noſtri ſcrinij libellenſibus ſolemnia amplectibus audiantur. Cauſarũ quoq; in vrbe à Principe delegatarum acta notabant, & ideo hoc ſcrinium libellorum, & cognitionum à Iuſtiniano appellatur.[a] Codicillos etiam officiorum, Magiſtrorum militum, comitum, & Ducum limitum, & plurimum palatinorum, ſeu probatorias edebant. Leo A.[b] explicans ex quibus ſcrinijs officiorum accipiendæ ſint probatoriæ, ait. Item Notitia ſcrinij ſacrorum libellorum ſic ſe habet: officijs virorum magiſtrorum militũ vtriuſque præfecti Orientis & Illyrici, inuitatorum, admiſſionalium, memoralium, omniumque pædagogorum, cellariorum, menſorum, lampadariorum eorum qui in ſacris ſcrinijs deputati ſunt decanorum partis Auguſti, & curſorum partis Auguſtæ, officij virorum ſpectabilium, ducum Palæſtinæ & Meſopotamiæ, nobilis Comitia Phœniceſeos, Corſenæ, Syriæ, & Auguſtæ Euphratenſis, Arabiæ, & Thebaidis, Libyæ, Pentapoleos, vtriuſque Armeniæ, vtriuſque Ponti, Scythię Myſię primæ. Secundæ Daciæ, Pannoniæ, officii virorum ſpectabilium Comitis Ægypti, Pamphyliæ, Iſauriæ, Lycaoniæ, & Piſidiæ. Id etiam clarius explicat Iuſtinianus: loquens enim de Prætore Lycaoniæ ait: Vtranque cohortem in vnam contraximus conſtituendam ex probatorijs, more ſolito ex ſacro libellorum ſcrinio, ex quo antea ducian apparitores eas accipiebant. Probatoriæ codicilli vocabantur, quibus perſonæ cohortaliũ primũ ab ipſo Principe, deinde à Magiſtro literis ſubſcribente probabantur: quare plurimum libellenſes ex tot officiorum ſcriptuiis lucrabantur. Ex triginta quatuor viris huius ſcrinij VII. adiutores Quæſtor eligebat, quot & ex ſcrinio epiſtolarum.[e] Inde ad ſecundum locum ſcrinij aſpirabant, id eſt, ad meloproximum, mox ad proximum.[f] Magiſtri libellorum erant plerumque Iureconſulti, qui poſtmodum Præfecti Prætorio fiebant, Nam & Papinianus libellos egiſſe dicitur, antequam ad Præfecturam perueniret.[g] & Aurelius Arcadius Charibus, ſe magiſtrum libellorum appellat.[h] Cannius pro & Numeriani, ad quem ipſi ſcribunt.[i] Paulus quoque & Vlpianus hoc officio functi fuere. Spartianus:[k] In ſtimauit, inquit, etiam aſſeſſores, in quibus prouincijs aſſediſſent, in his adminiſtrarent, quod Seuerus, & multi deinceps tenuerunt, vt probant Pauli & Vlpiani præfecturæ, qui Alexandro in conſilio fuerunt, ac poſtea cum vnus ad memoriam, alter ad libellos paruiſſent, ſtatim Præfecti facti ſunt. Hæc ille. Imperante Iuſtiniano Conſtantinus fuit Magiſter ſcrinij libellorum ſacrarumque cognitionum,[l] qui fuerat aduocatus in foro P.P.[m] Is eſt Conſtantinus qui pandectarum compilator, & magiſter largitionum fuit.[n]

Libellenſes cingulo honeſtabãtur, quemadmodum & cæteri ſcriniarij,[o] & à Magiſtro officiorum iudicabantur.[p]

Neque hic Magiſter officiorum habebat, ſed adiutores ex ſcrinijs accipiebat, qui negocia ad libellos ſpectantis expediebant. Formam libelli ſupplicis inuentam Romæ apud Albertinos ponit Rutilius in Celſo, quæ eſt ſequens.

Velius Fidus Iubentio Celſo collegæ ſuo ſalutem. Arrij Alphij, Arriæ Fadillæ Domini N. Imperatoris Antonini Auguſti matris liberti libellũ tibi miſi cogniti mihi ex longo tempore primæ iuuentutis, etiam mitatus cum ab ædibus eſſem quod eo loci ſe contuliſſet, à quo didici cauſa ſe requietionis, ſed & religionis magnopere à Domini N. Imperatore impetraſſe, ita ne qua mora videatur, ei per nos fieri libellum ſubſcriptum per eundem publicum, mihi ſine mora remittas. Opto te ſaluum, & felicem eſſe.

EXEMPLVM LIBELLI DATI.

Cum ante hos dies coniugem, & filium amiſerim

[z] in l. vlt. C. vbi. Senatores, vel clariſſ.
[a] in l. vlt. C. de prox. ſacr. ſcrin.
[b] in l. vl. §. vl. C. de diuer. offic.
[c] §. 1. Nouel. 25.
[d] l. pen. & vlt. C. de diuer. offic. l. 2. C. de cohort. princip.
[e] d. l. cõperimus. C. de prox. ſacr. ſcrinio.
[f] d. l. cõperimus. C. eod. tit.
[g] l. reſcriptum, in prin. ff. de diſtract. pign.
[h] in l. 1. ff. de offic. P. P.
[i] l. 4. C. de calum.
[k] in Peſcennio.
[l] §. 1. in 1. conſt. C. §. ad iſtum in 2. conſtit. cod.
[m] §. 2. C. de emẽdat. C. conſtit.
[n] l. s. §. quæ omnia. C. de veter. iur. enucleando.
[o] l. vlt. C. de diuerſ. reſcrip.
[p] l. 2. in ſacris, C. de prox. ſacr. ſcrin.

& preſſus neceſſitate corpora eorum fictili ſarcophago commendauerim, donec quietis locus, quem emeram, ædificaretur, via Flaminia inter miliar. 2. & 3. euntibus ab vrbe parte læua cuſtodia monumenti Fla. Thumeles Ameſolæ M. Sins Orgili, rogo Domine permittas mihi in eodẽ loco in marmoreo ſarcophago, quẽ mihi modo comparaui, ea corpora colligere, vt quando & ego eſſe deſier, pariter cũ eis ponar. Decretum fieri placet. Iubentius Celſus promagiſter ſubſcripſi, III. Non. Nouemb. Antio Pollione, & Opiniano Coſſ. ordinarijs, Seuero, & Sabiniano Coſſ. Fuit is annus ſalutis 156. Antonino Pio imperante.

De comite Diſpoſitionum. Cap. XCVII.

SCRINIVM Diſpoſitionum Notitia prætermittit, ſed in pluribus eius mentio fit;[q] Vnde forte Notitiæ tempore eius vices Magiſter epiſtolarum implebat, per quã plura Princeps diſponebat, inde Magiſter diſpoſitionum eſt appellatus. Inter ſe verò differebant, cum hoc ſcrinium, nec Magiſtros, nec Proximos haberet, ſed pro his Comitem.[r] Qui ſcrinium diſpoſitionum tractabãt, Referendarij vocabantur. Hi ſupplicum deſideria, aut iudicum conſultationes Principi inſinuabant, & reſponſa data conſulentibus mittebant, quæ & mandata dicebantur Legitur. n. apud Theodoſium. Mandata Imp. Theod. & valent. A. A. miſſa Antiocho exteriſque Præfectis Prætorio per Referendarium Procopius *ἀπ. λόγου*[s] Referendarij, inquit, erant, qui preces ſupplicum referebant Principi. Hi antea pauci erant, poſtmodum à Iuſtiniano vſque ad numerum XVIII. excreſcere permiſſi, demum ad octo ſunt redacti.[t] Nos, inquit, vt multis opitularemur, per referendarios ſingulorum petitiones diſcentes plures fecimus, quàm antea eſſe conſueuerant, qui multos nobis introducentes ſupplicantes, multis etiam petitionibus ſunt vſi. Et poſtquã VIII. eſſe ſtatuit, ſub finem addit. Referendarios in petitionibus indigentium, & Principis in eos auxilium, vitam ſuam impendere. Hæc Principis reſponſa, quæ ſuper litibus emanabant, diſpoſitiones vocabantur. Iuſtinianus:[u] Aliqui iudicum, ait, dicunt, quòd diſpoſitiones ſpectabilium noſtrorum referendariorum Inſinuatæ eis ſunt, tanquam diſponentes, quemadmodum oporteat negotiũ examinari aut iudicari. & propterea ſancimus, vt dum lis examinatur, nullam diſpoſitionem ſpectabilium referendariorum diſponentem quomodo oportet inceptum examinare negotium valere. Et idem infra ſæpius reperit, ex quibus quid ſit diſpoſitio, & referendariorum officium ſatis apparet. Sed id clarius etiam alibi[x] ex eodem liquet: Spectabiles, inquit, referendarii noſtras iuſſiones faciant manifeſtas, & in cauſis quas docẽnt, ſeu referunt ad noſtram tranquillitatem, neque ipſi, neque adiutores eorum quẽnquã teneãt, neq; ſub fide iuſſoribus conſtituant, vel pecilci cogant, aut cauſis ſe immiſceant, ſed ſolas noſtras iuſſiones aut ſcripto, aut verbo prolatas, iudicibus inſinuent. Idẽ Procopius probat,[y] Theodorus, ait, reſponſionibus Imperatoris præerat, continuo eidem ſupplicantium preces nuncians Referendarium Latini hunc munus appellant: Hæc ille. Expoſitio verò quam Principi faciebant referendarii, relatio appellabantur.[z] Hæc iuſſa quæ pro lege ſeruari Princeps volebat, Quæſtor in prouinciis publicari iubebat.[a] Referendariis ergo præfectus erat Comes, qui adiutores habebat,[b] omneſque tenebãtur ſicut & alii ſcriniarii vigiori annis militare,[c] Completo verò militiæ tempore referendarii Conſulari honore decorabantur:[d] Comes cõſiſtorianus fiebat.[e] Erat autem conſiſtorium ſeſſio virorum, inter quos, Princeps legatos cauſaleſque audiebat, & definiebat, ſedens inter eos, qui appellabãtur Comites conſiſtoriales.[f] Referendarii ſpectabiles dicebantur.[g] Hæc quo ad palatinos ſufficiant.

Nunc

[q] vt in l. 1. §. 4. & l. proximos, C. de ſacr. ſcrin. in l. vl. C. de decurionibus.
[r] d. l. proximos.
[s] in l. 2. C. de offic. eius qui vic. alter. iud. vel præ.
[t] Nouell. 10. ſeu. auth. de referendarijs.
[u] Nouel. 113. in princ ſeu. auth. in med. lit. non fier. ſacr. formas.
[x] ex Nouel. 124. ſeu. auth. vt litigantes. iur. in exord. lit.
[y] lib. 2. de bello Perſico.
[z] l. 2. & 3. C. de legib. ad. l. 3.
[a] d. Nouel. 124. §. ante pen.
[b] l. 3. C. de proxi. ſacr. ſcrinio.
[c] Nouel. 113. et. 124.
[d] l. proximos, C. de prox. ſacr. ſcr.
[e] l. vlt. C. de comit. conſiſtor.
[f] l. 2. C. eo. tit.

Nunc ad ciuiles prouinciarum magiſtratus eſt veniendum, qui magnam huius operis partem continebunt.

DE MAGISTRATIBVS PROuinciarum. Cap. XCVIII.

PRÆTER Palatinos ſupra explicatos erant & aliquot prouinciarum Magiſtratus ſpectabiles, vt Proconſules, Comes Orientis, Præfectus Auguſtalis, & Vicarij, qui plures ſub ſe Conſulares, correctores, præſideſque habebant: Ideo prius de eorum origine, auctoritate, ac differentijs, aliqua ſunt præmittenda: Demum ſecundum Notitiæ ordinem ſingulos ſuo loco prouinciarum rectores, explicabimus. Hæc quoque eſt pars breuiarij, quam ſub nomine prouinciarum, & regnorum ab Auguſto ſcriptam fuiſſe Tacitus ſcribit,[a] quæ nunc eſt altius repetenda. Cum extra Italiam arma proferre, & prouincias ſubigere Romani cœperunt, primum Sardiniam Corſicamq. & Siciliam, deinde Hiſpaniam, & Galliã Narbonenſem in ſuam poteſtatem redegerunt, in quas totidem Prætores, quot prouinciæ in ditionem venerant, miſerunt. Victis itaque duabus Hiſpanijs, quatuor circa annum 520. ab Vrbe cond. ad regendas prouincias Prætores exierunt.[b] Liuius;[c] Biduo poſt, inquit, prætorum comitia habita, prætores illo anno primum ſex creſcentibus iam prouincijs, & latius pateſcente Imperio creati ſunt, prouincias autem ſorte inter ſe diuidebant. Idem[d] Prætores prouincias ſortiti C. Fabritius Licinius Vrbanam, Catinius Labeo Peregrinam C. Manlius Volſo Siciliam, Appius Claud. Nero Hiſpaniam inferiorem, M. Portius Lena Piſas, P. Manlius in Hiſpaniam citeriorem adiutor conſuli daretur. Prima Sardinia inter primum & ſecundũ bellum Punicum, ductu Titij Manlij Coſ. Romani Imperij iugum accepit. Appius Claudius Coſ. primus in Siciliam exercitum traiecit, quam poſt annos 52. captis Syracuſis M. Leuinus Coſ. prouinciam fecit. Caius verò Flaminius prætor primus rexit, vt Cicero, Liuius & Paterculus ſcribunt. Hiſpaniam primi omnium Gn. & Publ. Scipiones initio belli ſecundi Punici, cum exercitu ſunt ingreſſi, inde variè poſſeſſa, & ſæpè amiſſa, tandem vniuerſa ductu Auguſti facta eſt ſtipendiaria. Cum verò Prætores tantum prouincias regerent, capta Africa, & propagato latius Imperio, placuit, vt qui priore anno Coſſ. fuiſſent, ſequenti Proconſules prouincias adminiſtrarent:[e] illam autem P. Scipio Æmilianus diruta Chartagine in formam prouinciæ redegit. Macedoniam Paulus Æmilius. Lucius Mummius Achaiam, Fuluius Nobilior Ætoliam; Aſiam L. Scipio, Africam frater Antiocho eripuit, ſed beneficio ſenatus populiq; Romani à Regibus poſſeſſam, M. Perpenna, capto Ariſtonico tributariam fecit, Cyprum Cato vita Rege defuncto Cretam Metellus; Syriam, Pontumque cum adiacentibus prouincijs Gn. Pompeius. Gallias magna cum clade Romanorum ſæpius afflictas, & amiſſas C. Cæſar recepit. Idem Numantiam perdomuit, Volſo Manlius Gallogræciam: Bithinia teſtamento Nicomedis Romanis relicta eſt hæreditaria. Ægyptum Auguſtus ſtipendariam fecit, in ærarium quantum pater eius ex Gallia reditus habebat conferens. Eã prouinciam tempore Ptolemæi Auletæ decem millia, & quingenta talenta pro tributo ſoluiſſe, Strabo[f] refert: quæ ſumma efficit, ſepties centena, & quingentena millia aureorum, ſeu ſeptẽ milliones cum dimidio: Sed duplum huius ſummæ Romani auxerunt: Nec mirum cum Alexandriam orbis emporium fuiſſe Plinius dicat. Omnes enim Indiæ, mariſque rubri gẽmæ, purpura ac biſſus, aliæque opes eo deferebantur. Tiberius verò Cæſar Illyrijs, Dalmatiſque ſubactis, Vindelicos, Noricos, Pannoniam, vt Cordiſcos, deniq; & Cappadociam, nouas Imperio prouincias adiecit, vt Tranquillus & Paterculus[g] referunt. Claudius Cæſar Britannos, & Orchadas inſulas ſubegit, vt Tacitus & Tranquill. memorant. Pontus Polemoniacus Rege Polemone concedente, & Alpes Cottiæ, Cottio Rege defuncto, a Nerone Rom. Imperij prouinciæ ſunt factæ, vt Eutropius & alij ſcribunt. Iudea antea à Pompeio domita, primo Herodi, deinde Archelao, Philippo, & alteri Herodi eſt conceſſa, & illis extinctis prouincia facta, ſed eam rebellantem cum Lycia, Rhodo, Byzantio, & Samo, quæ libera fuerant, præterea Thraciam, & Ciliciam Comagenem Veſpaſianus Imperio Romano adiecit.[h] Daciam, Taiphalos, Vectabulos, Trigiuntos, Armeniã, Meſopotamiam, Traianus ſubegit; Arabum & Azabenorum regionem Pertinax: Nonnullæ minores regiones à poſterioribus Principibus domitæ, poſtea amiſſæ fuerunt. Hæ à proconſulibus, prætoribus, Quæſtoribuſque ſunt adminiſtratæ, donec Auguſtus rerum potitus, Reipub. formam mutauit; Prouincijs. 11. inter ſe, & popu. Rom. diuiſis, illi pacatas regendas conceſſit: Suſpectas verò, & hoſtibus confines ſibi retinuit, veritus, ne ſi earum adminiſtrationem populo tradidiſſet, arma in ſe quandoque conuerterent. Illorum igitur Magiſtratus etiamſi Conſules nõ fuiſſent, quod eorum loco imperarent, Proconſules appellauit; qui ex Senatoribus, etiam non conſularibus ſorte lecti, anno tantum in Imperio manebant, & ſex faſcibus, conſularibuſque inſignibus pomerio vrbis egreſſi, donec reuerſi fuiſſent, vtebantur, ſed nullum in milites ius habentes, nec enſem, nec clamydem geſtabant. Quos verò ipſe in prouincias, à ſe retentas miſiſſet, legatos vocauit, etiam ſi conſulares viri eſſent, & proprætores, quòd Prætoris officio fungerentur. Sed hi poſtmodum Præſides, & omnes Legati Cæſaris ſunt appellati,[i] Quinque faſces, inquit Dion.[k] præmittebant, vnumque tantum ſecum aſſeſſorẽ ducebant, militibuſque imperantes, & enſe accincti, clamydem induebant, & quantum Cæſari placuiſſet in magiſtratu manebant. Italiæ verò Præſidibus, qui militibus imperabãt, ideo Prætoris nomen impoſuit, quia veteres exercitus Imperatores, Prætores nominabant.[l] Hi poſtea Prætoris nomine abolito Correctores ſunt dicti. Itaque Prætoris nomen, & Conſulis, inquit Dion, tantum in Italia permanſit, cuius rectores, Prætores & conſulares appellabantur.

Duas verò prouincias his tantum, qui conſules fuiſſent permiſit, Aſiam & Africam, quibus tres aſſeſſores. & ipſos conſulares, quos ipſe probaſſet, dedit. Mittebantur & Quæſtores in prouincias inferiores, qui poſtea Procuratores Cæſaris ſunt appellati, vt Pilatus qui Iudeam procurauit: Verùm Strabo in calce operis, decem Senatui, ab Auguſto prætorias prouincias conceſſas fuiſſe ait, in quas Prætores mittebantur, & duas conſolares, quæ à Proconſulibus adminiſtrabantur. Itaque populo XI. vel vt alii XII. prouincias conceſſit, cæteras ſibi retinuit.[m] Auguſto verò defuncto Tiberius populos conceſſos magiſtratus, non ab eo, ſed à Senatu eligi iuſſit. Sic omnia paulatim in Principem ſunt tranſlata. Tacitus.[n] Tum primum, inquit, è campo comitia ad partes tranſlata ſunt: Nam ad eam diem etſi potiſſima arbitrio Principis, quædam tamẽ ſtudiis Tribunorum fiebant, neque populus ademptũ ius queſtus eſt, niſi inani rumore, & Senatus largitionibus, ac precibus ſordidis exſolutus, libens tenuit moderante Tiberio, ne plures quã m quatuor candidatos commendaret ſine repulſa, & ambitu deſignandos: Hæc ille. Demum Imperio Conſtantinopolim tranſlato, poſteriores Principes aliud magiſtratuũ genus, vt Vicarios & Comites creauerãt. Sed quoniam prouinciarum magnitudo earum Præfectos diſtinguit, prius aliqua de ipſis, earumque diuerſitate ſunt dicenda.

Prouincia eſt, quæ non à Regibus, ſed Magiſtratibus regitur. Strabo,[o] vniuerſæ inquit, terræ pars, quæ ſub Romanis eſt, aliam partem Reges tenent, aliam ipſi habent, quam prouinciam vocant: Præfectos & Quæſtores, ſeu tributorum exactores in eam mittunt: Hæc ille. Prouinciæ, vt plurimum fluminib.

mon

[a] in 1. annalium.

[b] l. 3. §. capta deinde Sardinia ff. de orig. iur. et in 2. epitome L. Flori.

[c] in 2. de bello Macedon.

[d] in 3. de bello Macedon.

[e] de offic. proconſulis Feneſtella, & alii.

[f] lib. 17.

[g] in 2. Hiſtor. Rom.

[h] Dion. Eutropius, & alii.

[i] L. pen. ff. de off. Præſid.

[k] lib. 53.

[l] Aſcõ. 3. in Verrem.

[m] Dion. lib. 53.

[n] in 1. annalium.

[o] lib. 17.

[a] epiſtola prima.
montibuſque terminantur, Pelagius Pontifex [a] eam eſſe vult prouinciam, quæ vndecim vel decem minimum ciuitates habet tot enim regnum conſtituunt. [b] Scitote, inquit, certam prouinciam eſſe quæ habet decem ſeu vndecim ciuitates, & vnum regem. Iuſtinianus quoque [c] abſonum eſſe dicit, vt Helleſpontus octo, & Polemoniacus quinque tantum ciuitates habeat, quæ ſimul iunctæ ſunt tredecim vrbes, & vix vnam conſtituunt prouinciam. Quare vnicum ipſe vtriuſque Ponti Moderatorem creauit. Vrbes autem olim erant, quæ forum cauſarum, & Duumuiros, ſeu ius dicentes magiſtratus habebant: Modeſtinus, [d] non ſolùm metropoles, ſed & minora oppida ciuitates appellat, in quibus erat forum cauſarum. Pauſanias verò [e] ciuitates nominat, quæ Prætorium, Gymnaſium, Theatrum, forum, & Balneum habebant: loquens de Panapeo, Vrbs, inquit, ea eſt Phocenſium, ſi modo vrbem eam appellare par erit, in qua ciues non prætorium, non Gymnaſium, non theatrum, non forum vllum habent, non denique vllum perennis aquæ conceptaculum. Herodianus quoque libro tertio ſcribit Byſantium, quia Nigro fauerat à Seuero diruitum, & theatro thermiſque, & omni cultu atque honore detracto in vici formam redactum. Hæc & Iureconſulti pro ciuitatum inſignibus retinent, Paulus, [f] ciuitatibus, inquit legari poteſt etiam, quod ad honorem, ornatumve ciuitatis pertinet: Ad ornatum, quod ad inſtruendum forum, theatrum, ſtadium legatum fuerit. Martianus. [g] Vniuerſitatis, ait, ſunt, non ſingulorum, veluti quæ in ciuitatibus ſunt, Theatra, & ſtadia, & ſimilia ciuitatum. Procopius [h] addit Baſilicam, quam porticum appellat, quòd columnis ſuſtentetur. De Melitenis enim ſermonem faciens, ait, Domos ædificarunt, templaque fecerunt, Præfectorum diuerſoria, ac forum, & alia, quæ ſunt vrbium inſignia, plateas, porticus, balnea, theatra, & ſi quid aliud ad magnæ vrbis ornatum pertinet. Simile Diuus Gregorius Nazianzenus [i] narrat. Parua tibi, inquit, eſt ciuitas, ac ne ciuitas quidem, ſed aridus locus, & inamœnus atque infrequens: nobis mœnia ſunt & theatra, ac equeſtres curſus & palatia, & pulchræ atque ingentes porticus, & illuſtris hæc ac viſenda columna, forum frequent, nobiliumque virorum præclarum concilium, num propterea, ait, mortè mulctandi ſumus, quòd nec ciuitatem erreximus, nec muris cincti ſumus, nec equorum curſibus, nec ſtadiis, & venationibus, nec balneorum ſuauitate, ac ſplendore gloriamur? Hæc ille. ſed declaranda ſunt prædicta ciuitatum inſignia, Prætorium eſt domus, vbi ius Præſes reddebat. Iuſtinianus, [k] loca, inquit, in quibus publicè magiſtratus ius reddere, vel habitare ſolebant, prætoria appellarunt: ita etiam Leo vocat, [l] temporibus, ait, quibus religioſos viros à turbulenta obſeruatione prætorii vacare contigerit, precatione ſolita ſacroſanctis altaribus obſecundent. Gymnaſium erat palæſtra, ideſt locus quadratus, peryſtilio, ſeu quattuor porticibus clauſus, quale eſt, quod vulgò clauſtrum monachorum dicitur cuius porticus ad ad meridiem poſita. erat duplex. & cathedram cum ſedibus habebat, in qua ſedentes philoſophi diſputabant, quale hodie eſt, capitulum monachorum dictum. Prope erant lauacra, vt Vitruuius [m] deſcribit. iſtud eſt, quod Latinè in iure ſtadium appellatur. [n] Palæſtræ ſimilis eſt Piſis campus ſanctus vocatus. Theatrum eſt, vbi fabulæ recitabantur. Forum, vbi de exigua ſumma Defenſores ciuitatum, aut Duumuiri ius dicebant. Porticus vocabantur Baſilicæ, Latinè Regiæ dictæ, quæ teſtudinatæ, columnis fulciebantur, vbi negocia tractabantur, & circùm tabernas rerum venalium habebant, de quibus in iure frequens eſt mentio: [o] ſacræ Chriſtianorum ædes ad eam ſimilitudinem fabricatæ Baſilicæ ſunt appellatæ, [p] cum verò inſignioribus oppidis Epiſcopi fuerint præfecti, [q] hodie apud Italos ciuitas non cenſetur, quæ illis caret, [r] quod in aliis prouinciis non obſeruatur, nec id neceſſarium eſſe, legum interpretes fatentur.

Prouinciæ verò pro diuerſitate temporum variæ factæ. Initio omnes erant Prætoriæ, Pomponius. [s] capta, inquit, Sardinia, mox Sicilia, & Hiſpania, deinde Narbonenſi prouincia, totidem Prætores, quot prouinciæ in ditionem venerant, creati ſunt, qui prouincialibus præeſſent. Hæc ille poſtea verò capta Africa, primum in eam miſſus eſt proconſul, [u] deinde in Aſiam, & Achaiam: itaque duæ factæ ſunt prouinciarum ſpecies, Prætoriæ, & Conſulares, in quas qui Conſules fuerant, mittebantur, & proconſules vocabantur: ſub Prætoribus Quæſtores continebantur: Primus P. Philo anno ab vrbe condita CCCCXXVIII. cum Palepolim in Græcia obſideret, prorogato ſibi Imperio, donec cum Græcis debellatum eſſet, Proconſul eſt creatus. [x] Poſtea anno DCV. actum eſt, vt qui priore anno Conſules fuiſſent, in prouincias cum poteſtate Conſulari irent, proconſuleſque dicerentur. Auguſto imperante in Italia tantum prætorii magiſtratus, & Conſulares erant, in prouinciis proconſulares, & proprætorii Sola Ægyptus præfectum Auguſtalem ex ordine equeſtri habuit. Vndecim prouinciæ ab Auguſto [y] populo traditæ proconſulares fuere, Africa, Numidia, Aſia, Achaia cum Epiro, Dalmatia, Macedonia, Sicilia, Creta cum Libia Cyrenaica, Bythinia cum adiacente Ponto, Sardinia & Betica. Sed Achaiam & Macedoniam, poſtea Tiberius, Præſidibus ſubiecit. Tacitus, [z] Achaiam, inquit, & Macedoniam onera deprecantes leuari in præſens proconſulari Imperio, tradique Cæſari placuit. Aliæ vndecim à Cæſare retentæ, proprætoriæ fuere. Iberia Tarraconenſis, & Luſitania: vniuerſa Gallia cum Narbonenſi, Aquitanica. Lugdunenſi & Celtica, Syria Cœle, Phœnicia, Cilicia, Cyprus & Aegyptus. Tranquillus tamen [a] Ciliciam proconſularem vocat, & Cappadociæ conſularem Rectorem pro equite Romano impoſitum ſcribit, quæ poſtea ſub Præſide fuit. Itaque apparet quare Bithyniam Plinius iunior proconſul rexerit, & cur in marmoribus prouinciarum Rectores, modo proconſules, modo proprætores nominentur: ſed hæc poſtea ſunt mutata Conſtantinus enim nouam magiſtratuum formam inuenit In primis quattuor Præfectos Prætorio inſtituit vnũ Orientis, cui diœceſes quinque ſunt tributæ, Oriens, Aſia, Pontus, Aegyptus, & Thracia: Alium Illyrici, cui duæ Macedonia & Dacia ſunt datæ. Tertium Italiæ qui etiam Africam, & Illyricum Occidentale regebat. Quartum Galliarum, qui etiam Hiſpaniæ & Britanniæ imperabat. Hi in quattuor orbis partibus conſtituti, quia vbique eſſe non poterant, plures in ſingulis ſibi commiſſis diœceſibus. Vicarios poſuerunt, qui pluribus præſidibus imperabant. Vnde Gratianus A. Vicarios pro præfectis diœceſes ſibi creditas temperare ſcribit. [b] Singulis verò prouinciis, proconſules, aut conſulares, vel correctores, aut præſides præerant. Orientem vni Comiti cum XV prouinciis commiſit, præfectum Auguſtalem in Aegypto reliquit, Neque tum alius præter hos reperiebatur ciuilis prouinciarum magiſtratus, nec plures Notitia, nec Zeno nominant.

Prætoribus ſex falces, & totidem proconſulibus præferebantur. Appianus: [c] Prætores, inquit, ad exercitum Romani miſerunt, quos [illegible] hoc eſt, ſex ſecurium vocant: quia Conſules duodecim ſecuribus & totidem faſcibus Regum more vtebantur. Prætores autem quia dimidium dignitatis habebant, etiam dimidium inſignium ſunt conſecuti. Plutarchus: [f] Prætor, ait, in Hiſpaniam miſſus eſt non cum ſex ſecuribus, tot enim prætores habent, ſed totidem alia aſſumptis, vt Imperii Conſularis dignitatem haberet. Cicero de Verre prætore Siciliæ loquens, ait, Sex lictores circumſiſtunt exercitatiſſimi, & ad pulſandos verberandoſve homines valentiſſimi: Faſces ex virgis betulæ fiebant.

I Plinius:

[b] c. Scitote. 6. q. 3.
[c] in Nouel. 28. de moderatore Helleſponti.
[d] in l. ſi duas §. docet ff. de excuſ. tutor.
[e] lib. 10.
[f] in l. ciuitatibus 122. de leg. 1.
[g] in l. non tantū. 6. de rer. diuiſ.
[h] lib. 3. de ædif. Iuſtin.
[i] in oratione ad Arianos, & de ſeipſo.
[k] Nouell. 24. in princ.
[l] in l. omnes. §. 1. C. de epiſ. & cle.
[m] in quinto.
[n] in d. l. non. tantum, 6. §. 1. d. l. ciuitatibus, de leg. 1.
[o] vt in l. pediculis, §. pe. ff. de auro & arg. leg. l. inter ſtipulantem §. ſacram, l. continuus. § cum quis, de verb. oblig.
[p] c. perlectis, § ad epiſcopum, 25. diſ.
[q] cap. quanto, de off. ord. & c. 1. de priuileg.
[r] Bartin l. vrbis in fi. ff. de ver ſig. & l. vlt. ff. de co. leg. illicit.
[s] c. 1. de priuileg. vbi Abbas.
[t] in l. 2. §. capta. ff. de orig. iur.
[u] Nouell. 30.
[x] Liuius lib. 8.
[y] Strab. in 17. & Dion lib. 53.
[z] in primo.
[a] in Veſpaſiano.
[b] in l. 1. C de prox. ſacr. ſcrin.
[c] in l. 1. C. vt tam ciuiles, quam militar. iud.
[e] l. proconſule. ff. de offi. procon.
[e] in Syria hiſtoria.
[f] in Paulo Æmilio.

Plinius: [a] Betula, inquit, arbor eſt Gallica, mirabili candore atque tenuitate, terribilis Magiſtratuum virgis, eadem circulis flexilis, item corbium ſpontis. Hæc ille. Lictores, taurina pelle indutos fuiſſe Palladius [b] ſcribit, quod an ſit verum ſubſiſto. Demum proprætoris nomine abolito, in prouinciis Proconſules, Præſideſque fuerunt. In Italia verò Prætoribus, Correctores ſucceſſerunt, vt in Apulia, Calabriaque, Lucania, & Brutiis, [c] quod nomen & in aliquas prouincias, vt Auguſtanicam, Paphlagoniam, & Sauiam eſt propagatum. Olim erant & Prouinciæ Quæſtoriæ, vt Cyprus, [d] ad quas ibant nomine exigendorum tributorum hi qui Quæſtores dicebantur, & ius populis Prætoria vice dicebant: verùm ius gladij non habebant, vt ait Dion. [e] Hi prius Proconſules comitabantur, & tributa exigebant: [f] poſtea per ſe ipſi ignobiliores prouincias adminiſtrarunt. Eorum loco, Imperatores ſuos Procuratores crearunt, qui Proconſules Præſidesve in prouinciam ſecuti, aliquod Imperium habebant: [g] cauſas enim fiſcales tantùm iudicabant, [h] cum verò Præſidis loco regionem aliquam adminiſtrabant, imperium quidem habebant: ſed maiorum Magiſtratuum inſignibus vti non poterant. Quare Capitonem in Aſia Procurantem Tiberius deportauit, quòd ſatellitibus vſus, præfecturæ ſibi auctoritatem vſurpaſſet. [i] Hi quandoque ex Equitibus, quandoque ex libertinis Cæſaris creabantur: Quare prouinciarum tres ordines, vt & magiſtratuum facti ſunt, quædam maiores, quædam mediæ ſeu Conſulares, quædam minores, id eſt præſidum ſunt appellatæ. Iuſtinianus; [k] Veneranda, inquit, vetuſtatis auctoritas, ita magiſtratus digeſſit, vt alij maiores, alij medij, alij minores eſſent. Idem ad Archelaum P.P. Africæ. [l] Carthago, ait, Byzantium, & Tripolis, Rectores habeant Conſulares, reliquæ Præſidibus gubernentur. Zeno A. ad Sebaſtianum P.P. [m] Nemo, inquit, ex Præſidibus Clariſſimis, vel Conſularibus, aut Correctoribus, vel qui adminiſtrationis maioria inſulas meruerunt, id eſt viri ſpectabiles, Proconſules, aut præfectus Auguſtalis, aut Comes Orientis audeat excedere de locis, quos rexiſſe noſcitur, antequàm quinquaginta dierum conſtitutus numerus finiatur. Hæc ille. Maioribus prouinciis maiores magiſtratus, id eſt ſpectabiles, quales ſunt Proconſules. Mediis Conſulares & Correctores, Minoribus præſides ſunt præfecti. [n] Proconſulares prouinciæ, antea vndecim fuêre, poſtea ad tres redactæ ſunt, Aſiam, Achaiam, & Africam, qua amiſſa, priores duæ tantum Proconſulares permanſerunt. [o] Zeno enim vtrunque Proconſulem Imperij nominat, cum hi duo ſoli tum reperirentur: Sed Africa à Barbaris recepta, eius Proconſulem Iuſtinianus renouauit, Idem Cappadociam, Armeniam primam, & Palæſtinam Proconſulates fecit, [p] quas in numero maiorum eſſe voluit, ſicut & illas, quibus Comites, Prætores, & Moderatores dedit, qui ius etiam in milites habebant, [q] erantque ſpectabiles.

Mediæ verò erant prouinciæ Conſulares, non Conſulum aut Proconſulum, ſed in quas Senatores cum Conſularibus ornamentis mittebantur. Minoris enim ſunt adminiſtrationis, quam proconſulares. [r] Mediis prouinciis & Correctores imperabant, qui Conſularibus in hoc Inferiores erant, quod ornamentis Conſularibus non vtebantur, ſed militibus imperantes, enſem & clamydem geſtabant, quibus Proconſules carebant.

Minores prouinciæ à Præſidibus regebantur, [s] qui propriè ordinarii vocantur. [t] Ita hos Præſides interpretatur Iuſtinianus: [u] Palæſtinam, inquit, quondam Proconſul tenuit, ſed eo amiſſo ad magiſtratum, quem vocant ordinarium deuenit, id eſt præſidem: Ordinario enim iure is prouincias regere dicitur. [x] Sed & Conſulares erant ordinarij. Idem A. [y] loquens de quarta Armenia: conſiſtat, ait, ipſa in forma ordinariorum Magiſtratuum, Conſularis à nobis facta. Itaque prouinciarum magiſtratus, aut Proconſules erant, aut Conſulares, vel Correctores, aut Præſides: plura enim Notitiæ tempore nomina non inueniuntur, de quibus ſingulis cum ſit differendum prius, quæ omnibus ſunt communia, deinde in quo diſcrepent, dicemus.

[a] lib. 16. c. 18.
[b] in Nathanaele Abbate.
[c] l. de omnibus, l. penul. ff. de offi. præſid.
[d] Cicero in epiſtola ad C. Sextilium Ruffum.
[e] lib. 53.
[f] l. 1. ff. de offic. Quæſtor.
[g] l. vlt. ff. de procurat. Cæſar.
[h] l. ne quicquam, in princ. ff. de off. ſic. proconſ.
[i] Dion lib. 57.
[k] in §. illud. Authen. de appella.
[l] in l. 1. §. Deo, itaque nobis. C. de offi. P.P. Afri.
[m] in l. 3. in princ. C. vt omnes iud. tam ciuiles quam milit.
[n] d. §. illud. Authen. de appell. ſeu Nouell. 23.
[o] l. 1. C. de ratio. oper. publ.
[p] Nouel. 30, 31.
[q] edicto 4. de præſide Phœnicea, & Libani, & Nou. 36.
[r] d. l. 1. C. vt omn. iudi. tam ciuil. quam milit.
[s] d. l. 2. §. Deo, itaq. nobis. C. de offi. PP. Africa.
[t] l. ordinarium, C. de cohortalib. l. 2. C. de collat. fundor. fiſcal. l. 2. C. ſi quacunque prædit. pot. l. 2. C. de prox. ſacro. ſcrin.
[u] Nouell. 103.
[x] l. vlt. C. de mo. mulct.
[y] Iuſtinianus Nouel. 31. §. pen.

COMMVNIA MAGISTRATVVM. Prouinciarum. Cap. CXIX.

ETSI ſpeciali vocabulo, qui minores prouincias regunt, Præſides appellentur, omnes tamen ſub generali Præſidis nomine, Proconſules aliique prouinciis Præfecti continentur: Æmilius Macer. [a] Præſidis, inquit, nomen generale eſt, eoque Proconſules, & Legati Cæſares, & omnes prouincias regentes, licet Senatores ſint, Præſides appellantur. Nec ſola hac voce, ſed & re in multis conueniebant. In primis, quia omnes cunctis in prouincia maius Imperium habebant, inſonteſque animaduertebant: [a] Omnes Senatores in prouincia morantem iudicabant: [b] Vniuerſis in prouincias venientibus, per aliquot ſtadia Decuriones occurrebant, exceptis aduocatis, qui portas exire non cogebantur. [c] Id à Poſtumio Albino Coſ. anno ab Vrbe cond. DCXXXI. ordinem habuiſſe videtur, qui iratus Prænestinis, quòd apud eos ſacrificans non eſſet honoratus, iuſſit, vt ipſorum magiſtratus ſibi obuiam exirent: [d] quod poſtea in exemplum tranſijt: is enim honos aliis quoque magiſtratibus eſt habitus. Nullus rectorum cum prouincias circumibant, ad priuatos diuertere poterat, ſed in manſionibus curſus publici hoſpitabantur; Aliæ domus, ad quas declinaſſent, publicabantur. Valentinianus. [e] Quiſquis, inquit, prouinciæ Præſidentem propria poſſeſſione ſuſceperit ager, quem diuerſorium habuerit, prædictus in tranſitu, fiſci iuribus vindicetur, Ita enim iudices manſiones inſtruere, & inſtaurare nitentur. Hæc ille. Omnes officia cohortalium habebant: Sed minor Præſidum numerus, in quorum officio circiter quinquaginta apparitores fuêre, cum totidem Africæ Præſidibus Iuſtinianus conſtituat. [f] Quandoque tamen plures pro locorum, ſiue regionum conſuetudine habuerunt. Hæc dicebatur cohors prætoria, quæ olim præter paucos, Præſidis arbitrio eligebantur. [g] Cicero. [h] Atque inter hos, inquit, quos ſibi Comites, & adiutores negociorum publicorum dedit Reſpublica, duntaxat his finibus præſtabis, quod ante præſcripſi. Quos verò ex domeſticis coniunctionibus, aut ex neceſſariis apparitoribus tecum eſſe voluiſti, qui quaſi ex cohorte prætoria appellari ſolent, horum non modo facta, ſed dicta præſtanda ſunt: Hæc ille. Tempore poſteriorum Principum, & Notitiæ, hæc aliam formam habuerunt, vt infra dicetur.

Omnium prouincias regentium præcipua erat cura tributa exigere, [i] & ob id ſinguli in officio Numerarios habebant, id eſt arithmeticæ, & numerorum peritos, qui quandoque Tabularij vocantur, quod exacta tributa, indictiones, & capitum cenſus ſcriberent. [k] Omnibus etiam mandatorum Principis codices, & codicillos magiſtratus cum inſignibus depictos, Notarii maioris Latercull exhibebant, [l] pro quibus aliquot aureos ſoluebant. Cohortales generaliter magiſtratus in publicum prodeuntes præcedebant. Lampridius. [m] Apparitores, inquit, nullos paſſus eſt, Tribunis, aut Ducibus, niſi milites anteire, iuſſitque vt ante Tribunum quatuor milites ambularent, ante Ducem ſex, ante legatum decem. Hæc ille. Id autem quod Ducibus prohibuit, ciuilibus magiſtratibus conceſſit, qui apparitores præmittebant. Nicephorus enim, [n] ait Iulianum Apoſtatam pro

[a] in l. 1. ff. de off. præſid.
[a] l. illicitas, §. qui vniuerſas. ff. de offi. præſid.
[b] l. 2. C. vt i Senator. vel clariſſ.
[c] l. 2. C. quib. mun. vel excuſ. qui poſt impler. volet.
[d] Liuius lib. 12.
[e] in l. 4. C. Th. de offic. rect. pro.
[f] in d. l. 1. §. Deo itaque nobis, C. de off. P. Afr.
[g] l. quicunque, C. de cohortalib.
[h] ad Q. fratrem Aſia Imperatorem.
[i] §. 5. Auth. de mandat. Princi. ſeu Nouell. 17. & l. vlt. C. eod. tit.
[k] l. 5. C. de numerar. l. in prouinciis, C. eod. tom. C. de ſuſceptoribus.
[l] Auth. de mandat. Princip. Nouel. 24. ad fin.
[m] in Alexandro.
[n] lib. 10. cap. 22.

prohibuiſſe, ne apparitores Præſides antecederent, quando delubrum ingrederentur Duorum honoris gratia; aliàs verò permiſit, vt lictores cum faſcibus & ſecuribus præirent. [a] D. etiam Baſilius [b] ſcribit præconem & ſetigerulos præſides præire conſueuiſſe. Nec verò gregatim, aut bini, vel terni; ſed ſinguli ordine vnus poſt alium magiſtratum præcedebant, quemadmodum in nummis antiquis ſpectantur. & Liuius [c] ſcribit, patrem Fabium cum veniſſet ad filium Coſ. equo inſidentem, vndecim faſces præteruectum non deſcendiſſe, nec Lictores verecundia maieſtatis eius quicquam dixiſſe. Tum filius proximo lictori iuſſit, vt partem officii ſui moneret. Proximus autem magiſtratui lictor dignior erat, inter quem & Præſidem nemini ſe interponere licebat vt Valerius [d] ſcribit · vnde in antiquo marmore legitur. M. VLPIO. AVG. LIB. PHOEBIMO LICTORI PROXIMO. Primus ſubmouebat plebem & ob id Præter faſces virgam manu gerebat. Proximus mandata magiſtratus exequebatur neque adeo vile erat hoc officium, nam ſerui Lictores eſſe non poterant. [e] Eadem etiam omnes fermo prouinciarum Rectores inſignia gerebant, ſcilicet librum mandatorum abaco impoſitum, cui tapetum venerationis gratia ſubſternebatur. Hic in auditorio, vbi lites dirimebantur, retinebatur, vt in Conſularibus Palęſtinæ & Campaniæ Notitia oſtendit, Iiſdem præter codiceem præfatum & vultus Principum in ſummo aureæ pilæ expreſſi præferebantur: Caſsiodorus. [f] Vultus etiam, inquit, geniata obſequij pompa præmittit. Sic hodie ante Archipræſules, & Patriachas crux argentea, cum Domini effigiæ haſtæ altæ præfixa præmittitur. [g] Hunc enim vſum ab antiquis præſidibus ſumptum puto. Iidem purpura, & torque aureo ornabantur. Tertullianus [h] loquens de Præfectis prouinciarum, ait, Igitur purpura, illa & aurum ceruicis ornamentum eodem more apud Ægyptios, & Babylonios, inſignia erant dignitatis, quo more nunc prætextæ, vel trabeæ, vel palmatæ, & coronæ aureæ ſacerdotum prouincialium. Hæc ille. Erat autem torques aurum ductum implexum ex tribus quaſi funiculis, quod de collo geſtabant, inquit Sophorotus Curopalata. [i] Hic antiquitus victoriæ inſigne fuit, qui victoribus donabatur. D. Ambroſius de obitu Valentiniani Imperat. Torques, inquit, inſignia eſſe victoriæ dubitari non poteſt, cum hi, qui in bello fortiter fecerint, torquibus honorentur. Tales magiſtratus videri volebant, & ideo his ornabantur. Omnium verò magiſtratuum præcipuum inſigne fuit cingulum, ſine quo Principem adire non licebat, vt ait D. Chryſoſtomus; [k] & ideo in cingulo eſſe dicebantur, qui actu prouincias adminiſtrabant, ad aliorum differentiam, qui honoraria dignitate fungebantur, quæ cingulo carebat. [l] Quare exauctorati magiſtratu, cingulo exuebantur. [m] Habebant & ſinguli prouinciarum rectores ſuos aſſeſſores, quibus Peſcennius Niger ſalaria ex publico conſtituit, ne eos granaret, quibus aſſidebant, dicens, iudicem. nec dare, nec accipere debere, vt Spartianus ſcribit idem & Alexand. Imperat. ſtatuit, quamuis dicebat eos ad magiſtratum promouendos eſſe, qui per ſe ſine aſſeſſore poſſent adminiſtrare, vt auctor eſt Lampridius. Annonas etiam, id eſt alimenta, & pabula equorum ſinguli Magiſtratus prouinciarum accipiebant. Conſtantinus A. Cyndino P.P. [n] Reſpublica, inquit, Præſidibus annonas, & alimenta eorum pecoribus ſubminiſtrat; quod vetus inſtitutum fuit: Ex l. enim Iulia prouinciæ Proconſulibus, aut Prætoribus fœnum, ligna, lectos, ſupellectilem, & tectum dabant. Cicero. [o] Nos Aſia accepit mirabiliter, aduentus noſter ne minimo quidem fuit ſumptui, ſcito non modo nos fœnum, aut quod de lege Iulia dari ſolet, non accipere, ſed ne ligna quidem nec præter quatuor lectos, & tectum quicquam. Multis locis ne tectum quidem, & in tabernaculo plerumque manere. Hæc ille. qui ſignificat, magiſtratus in itinere ſub tentoriis pernoctare ſolitos. Ex publico etiam his argentum dabatur. Cicero, [p] Hominem, inquit, qui cum poteſtate ex legatione in prouinciam eſſet profecturus, tam amentem eſſe putauerunt, vt emeret argentum, dabatur enim ex publico, vt noſtris. Et alibi, [q] vbi tertiis denariis æſtimatum frumentum? vbi tabernacula? vbi muli? vbi tot, tantaque ornamenta magiſtratibus, & Legatis à Senatu populoque Rom. permiſſa & data? Liuius quoque [r] Magiſtratus, inquit exeuntes, mulis tabernaculiſque & omni inſtrumento inſtruebantur: Hinc dicta eſt ſupellex, quia pecunia à Republica alicui dabatur, qui ſuo ſumptu inſtrueret legatos ſub pellib. ſeu tentoriis habitaturos. [s] Ad eos hoſpites verò diuertebant, qui & Romæ apud ipſos priuatos hoſpitabantur ſocios nunquam onerabant: Id & Plutarchus [t] confirmant. Legati tamen ſi repente aliquo mitterentur, ſingula iumenta per oppida, qua iter faciendum erat imperabant, aliud onus non iniungebant. Veterú L. Poſthumius Albinus Conſul, Anno ab Vrbe condita. DLXXXI. Præneſtinus iratus, iumenta & locum ad quem diuerteret, cum illac tranſiret imperauit. Auguſtus verò magiſtratus prouinciarum pro ſupellectili, ac cæteris neceſſariis, certam pecuniam numerauit, vnde vtenſilia locari deſierunt. [u] Tranquillus. [x] Auctor, inquit, fuit, ne magiſtratus poſito honore ſtatim in prouincias mitterentur, vt Proconſulibus ad tabernacula, quæ publicè locari ſolebant, certa pecunia conſtitueretur. Verum Alexander Imperator morem antiquum renouauit. Lampridius: Cum iudices, ait, promoueret, exemplo veterum argento, & neceſſariis inſtruxit, ita vt Præſides prouinciarum acciperent argentum pondo vicena, phialas ſenas, mulos binos, veſtes forenſes binas, domeſticas binas, balneares ſingulas, coquos ſingulos, aureos centenos, & ſi vxores non haberent, ſingulas concubinas, quòd ſine his eſſe non poſſint, reddituri poſita adminiſtratione, mulos, equos, muliones, coquos: Cætera ſibi habituri, ſi benè ſe geſſerint: ſi malè præter condemnationem, aut peculatus, aut repetundarum in quadruplo reddituri. Hæc ille Conſtantinus quoque iis alimenta præſtitiſſe videtur. Sed certam magiſtratibus pecuniam numerari Theodoſius minor præcepit, [y] quem Iuſtinianus ſequutus, pro ſingula annona, id eſt victu vnius hominis ſolidos quinque taxauit, pro capitatione, id eſt pabulo vnius equi, ſolidos quatuor. [z] Andronicus Commenus Imper. minoribus magiſtratibus 40. minas: maioribus 80. id eſt, 400. & 800. noſtros aureos dedit, arctiſſimè præcipiens, ne quid aliud acciperent: [a] [b] antea enim ciuitas, in quam Præſes ibat, eum per triduum alebat, & P.P. præſtanda alimenta præſcribebat. [c] Vbi ſucceſſor in prouinciam veniſſet, ſtatim deceſſor diſcedere tenebatur, nec vltra tres menſes in itinere poterant morari [d] Auguſtus conſtituit, ne vllus magiſtratus, niſi iubente Principe, pecuniam prouinciæ imperaret, qui hoc feciſſet, crimen læſæ maieſtatis incurreret: Idem ſtatuit, neminem ante triceſimum annum prætorem creari, & qui non prius Ædilis, & Quæſtor, vel Tribunus plebis fuiſſet [e] Sed hæc, vt alia multa poſtea Principum arbitrio ſunt immutata: Nam etſi annuus Romanis magiſtratus eſſet inſtitutus, manebat, tamen in prouincijs quamdiu Principi placebat: Tiberius eos diu imperare permiſit, vt ait Tranquillus. Antoninus Pius ſeptenis, & nouenis annis bonos Præſides in prouinciis detinuit, vt auctor eſt Capitolinus. Romam reuerſuri ex prouincia, prius ad Senatum ſcribebant. Cicero, [f] occultus, inquit, aduentus, nullæ ad Senatum ex prouincia litteræ. Regreſſi, cum ad portam Vrbis veniſſent, inſignia magiſtratus deponebant [g] quod Cicero Piſonem ex Macedonia Proconſulem redeuntem feciſſe dicit: ſogulæ enim eius lictoribus præſtò ad portam fuere, quibus illi acceptis, ſaga reiecerunt, militarique veſte abiecta ciuicam induerunt: Sed id Proconſules tantum fuiſſe credo Præſides verò egreſſus prouincia, inſignia ſtatim depoſuiſ-

[a] Caſſiodorus in formula Conſularitatis.
[b] in Examero, homil. 5.
[c] lib. 24.
[d] lib. 2. de inſtitu. tis antiquitatū.
[e] Dion lib. 48.
[f] in forma Conſularitatis.
[g] c. antiqua. de priuileg.
[h] de Idololatria.
[i] de officialibus palatii, vbi de eius ferùs tractat.
[k] in 1. ad Corin. c. 2. ſermone 20.
[l] l. 1. C. vt dignit. ordo ſeruet. l. omnes. C. de metat.
[m] §. 1. in Auth. de mercſt. marp. ſeu Nouell. 1 2.
[n] in l. 2. C. de curſu publ.
[o] ad Atticum.
[p] in 5. actione in Verrem.
[q] in 7. actione.
[r] lib. 42. in prin.
[s] l. Labeo. in pri. de ſuppel. lega.
[t] in M. Catone.
[u] Dion. lib. 53.
[x] in Auguſto. cap. 36.
[y] l. 2. C. de curſu publico.
[z] l. 1. C. de anno. & cap.
[a] l. 1. & 2. C. de P.P.
[b] Nareta lib. 2.
[c] Nouel. matora. tit. 1. de curialib.
[d] l. 2. ad l. Iuliam maieſt. Dion. lib. 53.
[e] Dion. d. lib. 53.
[f] in L. Piſonem.
[g] l. vlt. ff. de off. procon.

ſe. Omnes in publicis ædibus habitabant. Erant. n. in maioribus vrbibus propter palatia Principis, prætoria, id eſt ædes in quibus iudicabatur. [a] Anaſtaſius, non Leo, vt vulgo impreſſum eſt, [b] præcepit ne Præſides aliiq. maiores magiſtratus, niſi in palatiis, aut prætoriis habitarẽt, vel in illis, quas ſpeciebus, id eſt rebus ad annonam pertinentibus vacuas inueniſſent. Hæc prætoria ab hoſpitibus, vel militibus recipiendis erãt immunia. [d] Quæ ſi defuiſſent, Ciuitas domũ Magiſtratus inuenire tenebatur, in priuatis enim ædibus habitare non debet, vt cenſent iurium Interpretes.[e]

Io prætoriis vbi ius dicebatur, altius tribunal ad hunc vſum erectum erat, illi credo ſimile, quale Vitruuius [f] dicit, ſe in Iulia Baſilica feciſſe, Tribunal inquit, eſt in ea æde hemicycli ſchœmatis minore formatum curuatura, id eſt non erat curuum, quemadmodum fornix formarum aquæductuum, vt faceret ſemicirculum rotundum, ſed velut arcum formabat, ita, vt Cornua diſtarent, pedibus quadraginta ſex. A. medio curuaturæ, vſque ad lineam cornuum intercedebant pedes quindecim. Sed hæc forma non ſemper obſeruata fuit. Cœpit enim tribunal, vt ait Iſidorus, eſſe locus editus, ad quem per gradus aſcendebatur, vbi in ſublimi ſedens Magiſtratus ius dicebat, inferius in ſubſelliis ſcribæ degebant. In imo verò ſolo ſtabant litigatores, quemadmodum Zeno [g] deſcribit, qui loquens de illuſtri reo criminis facto: ſedendi, inquit, in aliqua parte ſecretarii, quæ iudicibus inferior altercantibus verò ſuperior eſſe videatur, licentiam habebit. Præclaram tribunalis formam Notitia in Coonſulari Campanię repręſentat, locus aliquot gradibus eminens, in medio ſolium ius dicentis habet, ſupra purpuræ cortinæ annulis ſuſpenſæ ad latera deducuntur, quæ complicatę faciem tribunalis aperiunt, id tum velum leuatum vocabatur. [k] Obducebatur verò, cum de condemnando, vel abſoluendo deliberabant: vnde ſecretarium vocabatur. [l] Io medio verò ſedens ius dicturus librum mandatorum alto tapeto impoſitum habebat, quemadmodum ibi ſpectatur: Locus hiç à Iureconſulti. Auditorium appellatur. [k] Magiſtratus iure alibi quàm tribunali iudicare non poſſunt; [l] vnde tribunali præeſſe, & pro tribunali cognoſcere dicuntur.[m]

Sed etſi ſummam in prouinciam Præſides, aut Proconſules auctoritatẽ haberent, [n] ante Diocletianum tamen non omnes cauſas ipſi iudicabant, ſed litigantibus indices debant: id diſerte aperit Seuerus,[o] negans ſuper cauſa ſtatus poſſe, Præſidem cognoſcere: & Antoninus, [p] adiro, inquit, Præſide prouinciæ, & accepto familiæ erciſcundæ iudicio experire. Quare edictis Prætores, vel Proconſules ſe iudicium, vel actionem daturos pollicebantur, nõ iudicaturos. [q] Cicero: [r] Quid? Prætor ſolet iudicare deberi? Gellius, [s] Prætores, inquit, pro iniuriis æſtimandis recuperatores ſe daturos edixerunt. Plautus. [t] Poſtquam quidem, ait, prætor recuperatores dedit damnatus, demum vi coactus reddidit D. & M. Philippum. Id & Suidas affirmat.[u] Aliquando tamen cauſarum & perſonarum fauore ipſimet cognoſcebant, veluti cauſas liberales, id eſt libertatis, ingenuitatiſque, [x] & quaſdam alias pecuniarias, [y] quæ à Iureconſultis pro extraordinariis recenſentur. [z] Verum Diocleſianus ſanxit, vt Præſides omnia per ſe ipſos negocia definire poſſent, non congerẽtur. [a] Cauſas verò criminales ſemper cognouerũt & terminarunt. [b] Magiſtratos extra fines ſuæ prouinciæ eſſe non poterant, nec bellũ ſine Senatus, vel Principis decreto gerere, [c] Quamobrem Dion [d] M. Craſſum notat, qui ſine ſenatus decreto bellum Parthis Intulit. A defenſoribus ciuitatum Duumuiris, pedaneiſque iudicibus ad Præſides appellabatur. [e] ab ipſis verò ad ſpectabiles, veluti Proconſules, vel Moderatores, ſi cauſa decem libras non excedebat, [f] alias ad præfectum prætorio ibatur. [g] Maioriano imperante, ciuitates præſidem ad ſe venientem per triduum alebant, & præſ. præto. diurna alimenta ipſi præſtanda præſcribebat.[h]

[a] Nouell. 24 in prin. l. omnes. §. 1. C. de epiſ. & cle. l. prætoria. C. de oper. publ. l. vlt. C. de off. rect. prou.
[b] in l. nulli. quæ eſt l. vlt. C. de off. rect. prouinc.
[c] l. 1. 2. & pen. C. de nauicula. & nauicler. ſpecies transformantib.
[d] l. cunctos. C. de metatis.
[e] Alber. in l. obſeruare, in princ. ff. de off. Proconſ. & leg.
[f] lib. 5. cap. 1.
[g] in l. vlt. C. vbi Sena. vel Clariſ.
[h] vt in l. de ſubmerſis. C. de naufrag.
[i] d. l. vlt. C. vbi Sena. vel Clariſ. l. 2. C de proxim. ſac. ſcrin. l. vlt. C. de off. diu. iu di.
[k] vt in l. lecta. ff. ſi cer. pet. & l. pẽ. ff. de off. aſſeſ. in l. 22. ff. ad Treb.
[l] l. pen. ff. de inſt. & iure l. cũ ſententiam. vbi Bar. C. de ſent. & interl. oõ. iud. l. 2. §. dies. ff. quis ord. in bon. poſſ. ſeruet.
[m] l. 1. ff. de iud. l. 2. ff. de re iud.
[n] l. 4. ff. de offic. præſid.
[o] in l. 1. C. de ordin. iudicior.
[p] in l. 2. C. eo. tit.
[q] l. 1. §. 1. ff. de de lo. l. ſi id quod ff. de iuriſdi. om. iu. l. Lucius ff. mãdati
[r] ad Q. Fratrem.
[s] lib. 2.
[t] in Bacchide, ſcena quinta.
[u] inter. ἐγγωνία.
[x] l. 1. antepen. & pen. C. de ord. cognit. l. ſi pater. C. de ſtatu defun. l. pen. & vlt. C. vbi cau. ſtat.
[y] l. 1. ff. de vi vbi l. minor ff. de quæſtionib.
[z] in ti. ff. de var. & extraor. cog.
[a] l. 2. C. de pedã. iudecib.
[b] l. 1. ff. de offic. eius cui manda. eſt iuriſdict.
[c] l. 2. ff. ad leg. Iul. maieſt.
[d] lib. 39. & 40.

DE PROCONSVLARIBVS, ET differentia inter eos, & alios Prouinciarum Magiſtratus. Cap. C.

MAGISTRATIBVS generaliter explicatis, nunc Proconſul à cæteris eſt diſtinguendus: Is ſex faſces, cum totidẽ ſecuribus præmittebat,[i] Præſides quinque, vt auctor eſt Dion. [k] Iuſtinianus [l] loquens de proconſule Cappadociæ, Ciuilis, inquit, officij vtetur inſignibus, curru ex argẽto, ſecuri & falcibus. Hęc ille. Eadẽ fortè & Cõſularis geſtabat inſignia, qui Conſularibus infulis ornatus incedebat, ſed non Correctores, ſicut nec præſides. Proconſul etiam vrbem egreſſus, in itinere, & reuerſus, donec portam vrbis ingrederetur, ornamentis Proconſularibus vtebatur. Vlpianus. [m] Proconſul, inquit, vbique Proconſularia inſignia habet, ſtatim atque vrbem egreſſus eſt quod & Dion [n] refert. Voluntariam prætere, vt appellant iuriſdictionem, vbique extra vrbem exercebat. [o] Martianus, [p] omnes, ait, Proconſules ſtatim, quam vrbem egreſſi fuerint, habent iuriſdictionem; ſed non contentioſam, ſed voluntariam: vt ecce manumitti apud eos poſſunt, tam liberi, quàm ſerui, & adoptiones fieri: Hactenus Martianus, vnde Plinius Fabato pro ſocero pollicetus ſe curaturum, vt Caleſtrius Tyro in Bæticam proconſul proficiſcens in itinere prope Ticinum eius ſeruos vindicta manumittat: [q] & illos cum multis aliis liberauit. Hæc aliis magiſtratibus non concedebantur, qui dignitatis inſignia, non niſi cum in prouinciam veniſſent aſſumebant, & decedentes ſtatim deponebant,[r] Sic & Pręfectus Aegypti, cũ ſucceſſor Alexandria ingrediebatur inſignia deponebat.[s] In modo quoque multãdi differebant. Proconſules. n. in ſex anti vocijs, vt & Comes Orientis, & Præfectus Auguſtalis multabat. Cæteri Præſides tantum in duab.[t] Item proconſul legatũ ſecum ducebat, cui vniuerſam iuriſdictionem demandabat. [u] Præſes ſolo aſſeſſore contentus, pedaneis iudicib. cauſas delegabat; [x] vnde legati tantũ procõſulis intra meminerunt.[y] Splendidiore quoque oculo, i. ſpectabili, Proconſul. gaudebat. [z] Præſides erant clariſſimi,[a] quod fuit poſt inuentum ſpectabilis titulum. Ante Conſtantinum. n. Proconſules clariſſimi vocabãtur,[b] vt, & Claudium Maximum Africæ Proconſulem Apuleius vocat, qui Marci Antonini tẽporib. vixit, & Galerium Maximum ſub Valeriano acta D. Cypriani appellant. CLARITATIS quoque NOBILITATIS POTESTATIS, vel SVBLIMITATIS, [c] titulo, etiam à Principe proconſul honeſtabatur.[d] Præſes verò prudẽtiæ, aut verbo grauitatis.[e] Prætere a ordinariæ erant clariſſimorũ prouinciæ, nõ Proconſulum, aut ſpectabiliũ.[f] Item anno tãtum proconſul in prouincia morabatur [g] qui tamẽ in aduentum ſucceſſoris ius dicebat.[h] Præſes, quãtũ Cæſari libuiſſet.[i] Olim quoque à ſe vel ab aliis relegatos Procõſules reſtituebãt, quod poſtea fieri Traianus mandatis Plinio ſecundo traditis prohibuit.[k] Sunt qui volũt ſolũ Proconſulẽ deportare potuiſſe, non Præſidem,[l] vt Budæus. [m] maius. n. inquit, eſt Proconſulis Imperium quàm Præſidis, qui iuriſdictionem tãtum cum imperio habebat. Proconſul verò omne tenebat imperium, & iura, quæ Romæ prætori data fuerant: [n] quare edicta contra legẽ promulgabat.[o] & hoc ius prouinciale vocabatur, [p] quod Præſidib. aliiſq; clariſſimis magiſtratib. antea negabãtur, ſed ipſis poſtea a Probo eſt conceſſum.[q] Vopiſcus, patrib ait, permiſit, vt proconſules crearẽt legatos. Cõſules ius prætoriũ Præſidib. darẽt, quod alias habituri nõ erãt, nec ante ipſum habuerunt. Itaq; Procõſules, quia iuſe prætorio ſeu prætoris auctoritate ipſis attributa edicebant,

[e] l. Imperatores ff. de appell.
[f] §. pen. & vlt. Auth. de appell.
[g] l. 27. C. de appellationib.
[h] Nou. Maioriani, de curialib.
[i] C. de off. procõ. l. proconſules. ff. de off. proconſ.
[k] lib. 53.
[l] Nou. 30. §. 6.
[m] in l. 1. ff. de offic. proconſ.
[n] lib. 53.
[o] l. 1. 2. & vlt. ff. de off. procon.
[p] in d. l. 2. ff. eod.
[q] Pli. epiſt. 16. li. 7.
[r] Pli. epiſ. per l. 7.
[s] l. 3. l. ſi ſ. rib. de off. præſidis. Dion. lib. 53.
[t] l. 1. ff. de offic. præf. Auguſt.
[u] l. vlt. C. de mod. multar.
[x] vt in l. obſeruare. §. poſt hac. ff. de off. proconſ. & leg.
[y] §. 1. Inſt. de ſuſpect. tutorib.
[z] l. 46. l. vlt. cum ſeq. l. pen. ff. de off. procõſ. & leg.
[a] l. 1. C. vt oẽs iudi. tã ciui. quam crimin. §. vlt. in Auth. de nõ alienan. reb. eccl. ſeu Nouel. 7.
[b] d. l. 1 in princ. l. ſi præſes, vir Clariſ. C. de pig.
[c] l. 3. C. ex quib. cau. infa. irrog. & l. 1. C. ſi aduerſ. fal. inſtr.
[d] l. 1. C. de offic. com. ſacr. palat. apud Suri. 23. Aug. & 30. Oct. in actis martyr. & D. Marcell.
[e] l. 1. C. de offic. comit. ſacr. patr.
[f] l. 2. C. T. de decur.
[g] Nou. 31. §. pe. Lois, in princ. C. de epiſc. & cler.
[h] l. meminiſſe. de off. proconſ.
[i] Dion. lib. 53.
[k] Plin. epiſt. 26. ad Traianum.
[l] l. 1. §. 4 quib ff. de leg. 3. l. inter pœnas. ff. de interd. & releg. l. 2. §. 1. ff. de pœn.
[m] in 5. de aſſe.

[n] l. ſi in aliam. §. vlt. & l. ſeq. ff. de off. proconſ. [o] d. §. 1. Inſtit. de bon. poſſ. [p] in l. heredem ff. de dolo. & Nou. 24 in prin. l. quod autem ff. de eo quod met. cau. l. neceſſarius. ff. de acq. hered. l. 2. ff. vn. cogn. l. 1. de alien. iud. mut. cau. fact. l. 1. quod cum eo qui in alie. pot. l. ff. de mu. teſt. l. 1. ff. quemad. teſt. aper. [q] in Probo.

cabant, aliquando Prætores vocant, appellat Caius edicti prouincialis interpres, [a] vnde olim Proconſules in prouincia, vt Prætores, de liberalibus & ingenuitatis cauſis ooo præſides cognoſcebant. Plinius Traiano, poſtulantibus, inquit, quibuſdam, vt de cognoſcendis liberis, reſtituendisque natalibus ſecundum exempla Proconſulum ipſe cognoſcerem, reſpexi ad Senatuſconſultum, quod de iis tantum prouinciis loquitur, quibus Proconſules præſunt. Hoc idem ſignificauit Paulus: cum liberalem cauſam maiores iudices habere dicit. [c] Seuerus quoque Præſidem de cauſa ſtatus cognoſcere non poſſe reſcripſit.[d] niſi in aliam cauſam incidat, [e] poſt Probum verò etiam Præſidibus hæc facultas data fuit.[f]

Plus etiam pro codicillis magiſtratus ſoluebat Proconſul, quam Præſes, vt Iuſtinianus tradit, [g] cuius argumentum fortè non ab omnibus animaduerſum, loci ratio poſtulat, vt explicem. Diſponit ea Notitia quantum quiſque magiſtratus pro codicillis adminiſtrationis ſoluere debeat tresque illorum claſſes facit: primam Comitum, quibus Aſiæ Proconſulem & Thraciæ, ſeu longi muri Vicarium addit. Hi ſacro cubiculo, ſeu tribus eius chartulariis, ſolidos 63. ſoluebant. Primicerio notarium ſolidos 40. eius adiutori ſolidos 3. officio Præfecti Præt. ſolidos 40. & ſi minores Comites aliquantò minus ſoluerent, ſcilicet quantum Conſulares, excepto officio P. P. cui ſolid. 50. pendebant: ita enim ex variis exemplaribus ille locus eſt emendandus. Secundus ordo Conſularium chartulariis tribus ſacri cubiculi ſolid. 9. pendebat. Primicerio notariorum ſolid. 24. eius adiutori tres officio P. P. 40. Tertia claſſis præſidum, chartulariis tribus cubiculi pendebat ſolid. 9. Primicerio notariorum ſolid. 15. eius adiutori 3. offic. P. P. 36. Ex his patet in redimendis magiſtratus codicillis inter Proconſules Conſulares, Correctores, ſeu Præſides differentiam fuiſſe. Præſides etiam, aut Comiti Orientis, aut Vicariis parebant, Proconſul autem ſoli Præfecto Prætorio, [h] A. Præſide etiam Principis delegato in cauſa decē libras auri non excedēte ad finitimū Proconſulem appellabatur. A. Proconſule verò ad Præfectum Prætorio, qui erat in Comitatu, & Quæſtorem palatii. Sed vbi cauſa x. libras auri excedebat, à Præſide ad Præfectum Præto. regionis prouocabatur. [i] Præterea nullus in officio Præſidum à libellis nominatur, quòd illi per ſe non per alios reſcribere tenerentur. [k] Idem erat in Conſularibus Occidentis, & Correctionibus. Sed Proconſul per Libellenſes preces expediebat. [l] Solus Præſes Arabiæ, adiutorem à libellis habuiſſe reperitur, quem Notitia poſt officium Ducis Arabiæ, in eius Præſidis officio recenſet, quia idem etiam Dux erat. Apparitores quoque Proconſulum, & aliorum ſpectabilium, codicillis à Principe & Proconſule ſubſcriptis creabantur, ſicut & Illuſtrium. Theodoſius & Valentinianus. [m] In his, inquiunt, officiis, id eſt, virorum ſpectabilium Proconſulis Aſiæ, Comitis Orientis, præfecti Auguſtalis, & Vicariorum, nemo aliter admittatur, ſi eum emiſſa ſacri ſcrinii probatoria conſecrauerit. ita vocabantur codicilli quibus officiales probabantur, & ex ſcrinio epiſtolarum accipiebantur. [n] officiales verò præſidum, in albo tantum, vel apparitorum matriculis ſcribebantur. [o] Horum etiam cohortales ex eodem officio Principem habebant; Spectabilium verò apparitores ex ſchola agentium in rebus accipiebant, excepto ſolo Proconſulis Aſiæ officio, cuius Princeps ex eodem corpore creabatur.

Argenteo quoque curru, & biiugo Proconſol vehebatur, [p] quem Præſidibus conceſſum non fuiſſe puto Chlamyde verò indui, aut cingulo, enſeve accingi olim Proconſul non poterat, quia militibus non imperabat. [q] Et hæc ſecundum aliquos eſt ratio, quare ſtratores reorum cuſtodes habere non poterat: [r] Hi enim milites erant, qui Prætoribus, & aliis nonnullis prouincias moderantibus permittebantur: ſed ego interpretor eum ſtratores nō poſſe ſuos. i. domeſticos habere. In inſignibus etiam Proconſules ab aliis Rectoribus differebant, vt infra dicetur.

Legatus præterea Proconſulis maiorem quàm aſſeſſor Præſidis auctoritatem habebat: vniuerſa enim illi mandata iuriſdictione, ſubdelegare, & tutores dare poterat, [s] quod Præſidum, aliorumque magiſtratuum aſſeſſoribus, etiam mandata iuriſdictione non licebat. [t] Vlpianus, [u] Nec mandante, inquit, præſide, alius tutorem dare poterat, præter municipales magiſtratus, qui iuſſu Præſidis tutores dabant. [x] Ratio differentiæ eſt illa, quia legatus à Principe auctoritatem ius dicendi habebat, non aſſeſſor. [y] Nam & olim à Senatu legatus Proconſuli dabatur. Cicero in Vatinium. Volo audire de te, quo Senatuſconſulto legatus ſis & paulò infra. Ne hoc quidem Senatui relinquebas, quod nemo vnquàm ademit, vt legati ex eius ordinis auctoritate legerentur. Deinde, quis legatos vnquam audiuit ſine Senatuſconſulto? ante te nemo. Hæc ille. Poſteà Vatinius Trib. pleb. lata lege ad populum id Senatui ademiſſe videtur. Curru etiam cum Proconſule vehebatur legatus, quòd poſt Seuerum fieri cœpit, cum antea pedibus iret.[z] Hæc de Proconſulibus, & eorum inter alios differentiis. Conſulares, correctores ac Præſides, infra, poſt ſpectabiles explicabimus. Nunc ſingulos prouinciarum magiſtratus, vt omnes vno intuitu cerni poſſint, ſummatim collectos, in ſequenti indice repræſentabo.

[a] in l. 1. & l. 7. quemad. teſtam. aper. in l. vlt. quod quiſque iur.
[b] epiſt. 36.
[c] in l. eum diſtinguemus, 3. 2. §. de liberali. de arbi.
[d] in l. 1. C. de ordin. iudic.
[e] d. l. 1. & 3. C. de ord. cogn.
[f] l. 4. C. de pedan. iudic. l. vniuerſalis. C. vbi cau. ſtat. l. vnum ſtatus. C. de ord. cogn.
[g] §. Notitia, in Authen. vt iud. ſine quoquo ſuffr. ſiant ſeu Nou. 8.
[h] l. 1. C. de offic. com. ſacr. pat.
[i] Nouell. 23. ſeu §. illud. in Auth. de app. & intra quæ temp. Nou. 28. & 30. edic. 4. Poſt Nouel. de Præſide Phœnic. Libanei.
[k] l. 2. C. de aſſeſſoribus.
[l] l. 1. C. eod. tit.
[m] in l. in his. C. de diuerſ. offic.
[n] vt in l. vlt. §. item ſcrinii ſacr. epiſt. C. eo. tit. de diuerſ. off.
[o] l. quicunque 2. C. de cohort. princip.
[p] Nouel. 30. §. 6.
[q] Dion. lib. 53.
[r] l. obſeruare. §. 1. ff. de off. Proconſ.
[s] l. legatus. l. pe. ff. de off. Proconſ. & leg.
[t] l. 2. ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſdict.
[u] in l. nec mandante ff. de tutorib. dat. ab his.
[x] l. Lucius. 2. §. cum teſtamento. ff. de adm. tuto. § ſed hoc iure. Inſtit. de Attilian. tutore.
[y] l. ſolet. § 1. d. l. legatus, & l. pe. ff. de off. Procon. & leg.
[z] Spartian. in Seuero.

Sequitur ſummarium Magiſtratuum ciuilium Orientis.

- *P. P. Orientis ſuberant V. Diœceſes, prouinciæ XLIX.*
  - *Proconſul Aſiæ ſub quo Prouinciæ III.*
    - *Proconſularis.* — *Aſia.*
    - *Conſularis.* — *Helleſpontus.*
    - *Præſes.* — *Inſularum.*
  - *Comes Diœceſeos Orientis, ſub quo Prouinciæ XV.*
    - *Conſulares V.*
      - *Palæſtina.*
      - *Phœnices.*
      - *Syria.*
      - *Cilicia.*
      - *Cyprus.*
    - *Præſides VIII. (clariſſ.*
      - *Palæſtina ſalutaris.*
      - *Palæſtina ſecunda.*
      - *Phœnices Libani.*
      - *Euphratenſis.*
      - *Syria ſalutaris.*
      - *Oſrhoena.*
      - *Meſopotamia.*
      - *Cilicia ſecunda.*
    - *Præſides II. perfectiſſimi.*
      - *Arabia.*
      - *Iſauria.*
    - *Claſſis Seleuciæ.*
  - *Præfectus Diœceſeos Ægypti, ſub quo Prouinciæ VI.*
    - *Præſidum V.*
      - *Libya ſuperior.*
      - *Libya inferior.*
      - *Thebais.*
      - *Ægyptus.*
      - *Arcadia.*
    - *Correctoris I.* — *Auguſtanica.*
  - *Vicarij III.*
    - *Vicarius Diœceſeos Aſianæ ſub quo Prouinciæ VIII.*
      - *Conſulares II.*
        - *Pamphylia.*
        - *Lydia.*
      - *Præſidum VI.*
        - *Piſidia.*
        - *Lycaonia.*
        - *Phrygia Pacatiana.*
        - *Phrygia ſalutaris.*
        - *Lycia.*
        - *Caria.*
        - *Galatia.*
    - *Vicarius Diœceſeos Ponticæ ſub quo Prouinciæ XI.*
      - *Conſulares. II.*
        - *Bithynia.*
        - *Honorias.*
      - *Præſidum VIII.*
        - *Cappadocia prima.*
        - *Cappadocia ſecũda*
        - *Hellenopontus.*
        - *Põtus Polemoniacus.*
        - *Armenia prima.*
        - *Armenia ſecunda.*
        - *Galatia ſalutaris.*
      - *Correctoris I.* — *Paphlagonia.*
    - *Vicarius Diœceſeos Traciæ, ſub quo Prouinciæ VI.*
      - *Conſulares. II.*
        - *Europa.*
        - *Thracia.*
      - *Præſidum IIII.*
        - *Hæmimons.*
        - *Rhodopes.*
        - *Mœſia ſecunda.*
        - *Scythia.*

DE

DE PROCONSVLE ASIÆ, ET *eius inſignibus,* Cap. CI.

MAGISTRATIBVS prouinciarum, ita diſtinctis, nunc eos ſecundum Notitiæ ordinem ſigillatim declaraturi, ab Aſiæ Proconſule auſpicabimur, qui alios Spectabiles prouinciarum magiſtratus præcedebat, & Præfecti Prætorio Orientis Imperio ſuberat, ſed non eius Vicario, ſicut nec Comes Orientis, & ideo in notitia à Vicariis ſeparatur, quibus auctoritate inferior non erat, & ſi anguſtior imperio inueniebatur. Neque enim totam Aſiam minorem adminiſtrabat, quæ partim Comiti Orientis, partim duabus Vicariis parebat; ſed eam tantum oram, quæ Mare Myrtoum reſpicit. Subacta primum fuit Aſia, à L. Scipione, qui ob id Aſiatiens eſt cognominatus. & prius Conſules, mox Proconſules accepit. vt Gn. Manlium, quem Liuius primum in Aſia Conſulem fuiſſe ſcribit Anguſtus quoque cum prouincias ordinaret, duas ſolas Conſulares, id eſt ab his qui Conſules fuiſſent, adminiſtrandas fecit, Libyam & Aſiam; nec eam totam, ſed illam tantum partem, quæ cis Halim Tauro includitur, exceptis etiam Galatis, Bithynia, Propontide, & gentibus, quæ ſub Amynta fuerant, quemadmodum in calce operis Strabo recitat. Nam & ſi Aſia minor, tota dicitur, quæ inter Pontum Euxinum, & Carpathium mare continetur, in ea tamen regione, vbi eſt Lydia, propriè ſtrictè Aſia vocatur, Ponto, & Bithynia ad Septentrionem, Galatia, Lycaonia, & Piſidia ad auroram, excluſis, vt auctor eſt Ptolemæus. Aeneas Syluius,[a] eam quinque prouincias continuiſſe ſcribit, Phrygiã maiorem, Myſiam, Troadem cum Aeolide, Ioniam, & Cariam, quę omnia vſque ad mare Icarium & Myrtoum, inſulasque Aegei maris, Aſiæ adiacentis Proconſul habuiſſe videtur: quod etiam imperantibus poſterioribus Principibus dio eſt obſeruatum. Cæteras verò Aſiæ partes Prætores, aut Præſides regebant. Verum poſt Conſtantinum, Vicariis latè imperantibus, Proconſul eam tantum partem cum inſulis retinuit, quæ inter Cariam & Lydiam nominatim Aſia dicitur, prope Sardos & Caiſtrum, vbi eſt Epheſus, vt auctor eſt D. Hieronymus,[b] Aſiæ, inquit, regio, quæ cognominatur minor, vndique circundata eſt mari, ſed ſpecialiter vbi Epheſus ciuitas eſt, Aſia vocatur; quod & Homerus[c] ſenſit: quem Virgilius;[d] ita vertit.

Et quæ Aſia circum,
Dulcibus in ſtagnis rimantur prata Caiſtri.[e] item
Sonat omnis & Aſia longè, pulſa palus.

Eunapius in Maximo loquens de Clearcho, Valens, inquit, maiorem ei præfecturam commiſit, Aſię quæ nunc peculiari nomine ſic vocatur: Proconſulē creans. Ea à Pergamo vſquę maritimam oram complexa in continentem Caria tenus deſinit: Tmolo monte fines eius Lydiam attingentes circumſcribente. Eſtque prouincia illuſtris, & locuples, neque ſubiecta Præfecti Prætorio imperio.

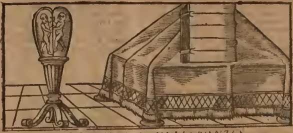
Aſia, ciuitas Lydiæ, ait Stephanus, vniuerſæ Aſiæ nomen dedit: Lydia verò Caria & Lycia à Vicario Aſianæ regebantur. Poſtremò adiectus eſt primum à Theodoſio Magno, mox ab Honorio, & Theodoſio iuniore huic Proconſuli Helleſpontus, quod eius Cõſulares iniquè ab Apparitoribus Vicarianis Ponticæ vexarentur.[f] In prouinciam proficiſcens hic Proconſul, per mare iter facere tenebatur, ac primum omnium Epheſum metropolim attingere. Vlpianus[g] Quædam, inquit, prouinciæ etiam hoc habent, vt per mare in eam prouinciam Proconſul veniat: vt Aſia, ſcilicet vſque adeo, vt Imperator noſter Antoninus Auguſtus, ad deſideria Aſianorum reſcripſerit, Procõſuli neceſſitatem impoſitam per mare Aſiam applicare καὶ τῶν μητροπόλεων Ἔφεσον id eſt, & inter matrices vrbes Epheſum primam attingere. Poſt hæc ingreſſus prouinciam, mandare iuriſdictionem legato ſuo debet: nec hoc ante facere, quam fuerit prouinciam ingreſſus: Eſt enim per quam abſurdum. antequam ipſe iuriſdictionem nanciſcatur (nec enim prius ei competit, quàm in eam prouinciam venerit) alii eam mandare. Hæc ille. Imperante & Conſule Tiberio cum Druſo, quaſſata terræ motu Aſia prætorio viro, cum quinque faſcibus regenda eſt commiſſa.[h] Ab hoc Proconſule ad Præfectum vrbi Conſtantinopolitanæ appellabatur.[i] Et illius fori aduocati ab Anaſtaſio obtinuere, vt depoſito patrocinandi officio eſſent clariſſimi, & Comites ordinis primi,[k] Antoninus Pius, antequàm imperaret, Aſiæ Proconſul fuit.[l]

[a] *de Aſia minore, cap. 60.*
[b] *in locis Hebraicis, in Actis Apoſtolorum.*
[c] *in 2. Iliadis.*
[d] *in 1. Georgicorum.*
[e] *& in 7.*
[f] *l. 1, C. de offic. comi. ſacr. patri,*
[g] *in l. obſeruare, §. quadam, ff. de off. procon.*
[h] *Dion lib. 57.*
[i] *Leg. appellatio, C. de appell.*
[k] *l. 1. C de aduocat. diuerſ. iudi.*
[l] *l. 6. §. 1 ff. de cuſtod. reor.*

NOTITIA

PROCONSVL ASIAE,

CVM INSIGNIBVS.

ASIA INSVLAE HELLESPONTVS

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Proconſulis Aſiæ Prouinciæ infraſcriptæ.

ASIA.
Inſulæ.
Helleſpontus.
Officium autem habet ita.
Principem de eodem officio.
Cornicularium.
Adiutorem.
Commentarienſem.
Ab actis.
Numerarios.
Scriniarios.
A libellis.
Exceptores, & cæteros Officiales.

COMMENTARIVM

PROCONSVLIS inſignia erant ſex faſces,[a] totidem ſecures, & toga purpurea: præferebat & vultus Principum quemadmodũ Præfectus Prætorio, & alij maiores magiſtratus, & aliacum alba mappa inſtratum, librum mandatorũ ſuſtinentem, is in meo codice rubro corio tegitur, in manuſcriptis argento, quorum capita, & medium faſcia aurea complectitur, qualem tam in Oriente quam in Occidente Proconſulũ, Præfectorum, & Magiſtrorum fuiſſe cernimus. Tapetum in Vrſini codice eſt cæruleum & virgis in cancellos diſpoſitis munitum, in quarum medio bullæ item cæruleæ apparent. Mandatorum Proconſulis, aut Conſularium præſidũ codex, quid contineret, nõ exprimitur, exceptis his, quę à Iuſtiniano renouata, aliquot capitibus explicantur.[b] Ne quid tamen deſideretur, aliquot eorum capita in diuerſis Pandectarum locis diſpoſita colligam, quæ omnia ferè circa iudicantis integritatẽ, expurganda crimina, & exigenda vectigalia verſantur. In primis, ait Vlpianus, Mandatis continentur, ne donum vel munus ipſe Proconſul, vel qui in alio officio erit, accipiat, ematuè quid, niſi victus quotidiani cauſa. Item[d] magiſtratus ſolos, & præſides prouinciarum poſſe mulctam dicere, mãdatis permiſſum eſt. & caput mandatorum extat, inquit Marcianus.[e] vt irenarchæ, cum apprehenderint latrones, interrogent eos de ſocijs & receptatoribus, & interrogationes literis incluſas, atque obſignatas ad cognitionem magiſtratus mittant. Præterea in mandatis Principum eſt, ait Paulus,[f] vt curet is, qui prouincię præeſt, malis hominibus prouinciam purgare. Et,[g] ne quis perpetuis vinculis damnetur. Item[h] de decurionibus & principalibus ciuitatum qui capitale admiſerunt. mandatis cauetur, vt ſi quis id admiſiſſe videatur, propter quod relegãdus extra prouinciam in inſulam ſit, Imperatori ſcribatur adiecta ſententia à Præſide & paulò infra.[i] alio quoque capite mandatorum in hęc verba cauetur. ſi qui ex principalibus ciuitatis latrocinium fecerint, aliudue quod facinus, vt capitalem pœnam meruiſſe videãtur, commiſſerint, vinctos eos cuſtodies, & mihi ſcribes, & adijcies quid quiſque commiſerit. Mandatis[k] etiam cauetur, intra annum requirendorum bona obſignari, vt ſi redierint, & ſe purgauerint: integram rem ſuam habeant. Si neque reſponderint, neque qui ſe defendant, habuerint, tunc poſt annum bona in fiſcum cogantur. Aliam mandatorum particulam Vlpianus lib. VIII. de officio Proconſulis his verbis recitat.[l] Mandatis denique ita cauetur, debebis cuſtodire, ne dardanarij vllius mercis ſint, ne aut ab his, qui coemptas merces ſupprimunt, aut à locupletioribus, qui fructus ſuos æquis pretijs vendere nolunt, dum minus vberes prouentus expectant, annona oneretur. Mandatis quoque Imperatorum continetur,[m] vt in prouincijs Præſides de querelis patronorum ius dicentes ſecundum delictum admiſſum libertis pœnas irrogent. Item[n] vt Præſides attendant, ne patroni in cauſa, cui patrocinium præſtiterunt, teſtimonium dicant, & non patiantur eſſe collegia ſodalitia.[o] Plinius ad Traianum, ſecundum mandata tua, inquit, ἑταιρίας eſſe vetueram. Mandatis & illud adijcitur,[p] ne præſides prouinciarum in vlteriorem familiaritatem prouinciales admittant: nam ex conſeruatione æquali contemptio dignitatis naſcitur. Et[q] ne prius deponat Imperium deceſſor, quam ſucceſſor in metropolim venerit, licet prouinciam attigerit. Item[r] qui ob collatam in opus publicum pecuniam, nomen ſuum inſcribit, quantitatem pecuniæ exprimat. Alia huiuſmodi mandata Principum ex iuribus colligi poſſunt, quæ non ſolum Proconſulibus, ſed omnibus prouinciarum magiſtratibus promiſcuè dabantur. Poſtremò totum volumen mandatorum, quæ dari conſueuerant, Iuſtinianus XVII capitibus explicat.[s]

[a] vt l. Proconſules ff. de offi. Procons. & leg.
[b] in l. vlt. C. de mandat. Princ. & Auth. eo.
[c] in l. ſolent, in fi. ff. de off. Procon.
[d] in l. aliud eſt fraus, in fi. ff. de verb. ſign.
[e] in l. 6. ff. de cuſtod. reor.
[f] in l. 3. ff. de off. Præſi.
[g] Caliſtratus in l. 35 ff. de pœn.
[h] in l. Diuus. §. 1. ff. eod.
[i] d. l. Diui. §. vlt.
[k] in fi. l. ff. de requiren. reis.
[l] in l. 4. de extra ord. crim. in prin.
[m] l. Diuus Veſpaſianus. §. 1. ff. de iure patr.
[n] in l. fina. ff. de teſtib.
[o] l. 1. ff. de colleg. & corpor.
[p] l. obſeruandũ, ff. de off. præſid.
[q] l. 1. ff. de offic. Præfect. Aug.
[r] l. vlt. ff. de ope. publ.

Sed, vt ad alia inſignia reuertamur: infra librum mandatorum habet hic Proconſul, imagines trium mulierum, quæ prouincias ipſi commiſſas referunt, ſcilicet Aſiam, Inſulas, & Helleſpontum, vt nomina ipſis inſcripta indicant. Hæ inſigne quoddam regium in capite, & vaſa aureis plena manibus gerunt, quæ exactionem tributorum ex tribus illis regionibus faciendam, ad Proconſulem pertinere ſignificabant. Longis aureiſque tunicis indutæ ſunt in manuſcriptis, albas aut cœruleas habent. Aſia calceis, cœruleoque pallio vtitur: Aliæ calceis carent. Quæ inſulas refert purpureum pallium: quæ Helleſpontum, viride geſtat. Sed in codice Vrſini omnes rubris cothurnis altè calciatæ habitu non differunt. In Madruciano longis veſtibus demiſſis vix pedes oſtendunt. præter hæc cæterorum quoque magiſtratuum inſignia Aſiæ Proconſul habebat.

Officium Proconſulis Aſiæ conſtat ex 4. 0. apparitoribus, vt aliorum Proconſulum,[t] quod probatur codicillis à ſcriniarijs ſacrarum epiſtolarum ſcriptis, & primum à Principe, mox ab ipſo Proconſule ſubſcriptis.[u] Officiales fermè habebat, quemadmodum Vicarij. Principem de eodem officio, & cæteros, quos alij magiſtratus: inter eos Notitia ſcriniarios recenſet, quos ego interpretor ſubadiuuas, vt in officio Comitis Orientis, & Proconſulis Africæ, ac Vicariorum Occidentis nominantur, & Iuſtinianus primiſcrinij ſubadiuuas interpretatur.[x] Hi rationes numerariorum ſcribebant, & in ſcriniis conſeruabant.[y] Primiſcrinius autem Numerarius vocatur, qui tenet præcipuum ſcrinium, in quo ſunt rationes vectigalium & tributorum, vt exponit Notitia in officio P.V. Romæ,[z] vbi qui numerarij ſubadiuuæ dicuntur hic ſcriniarij appellantur.[a] Alij quoque officiales omnes ſcrinia habebant, & ſcriniarij vocabantur:[b] ſed in hoc loco ab illis ſeparantur. Proconſul Aſiæ pro codicillis Proconſulatus ſoluit ſacro cubiculo ſolidos 15. Primicerio Tribunorum notariorum, & quatuor ſcriniarijs laterculi ſolidos 40. eius adiutori tres, officio Præfectorum quibus ſuberat, 80.[c]

[s] in Authen. de mand. Princ. ſeu Nou. 17. quæ eſt l. vl. C. eo. tit. ſed malè, cum ipſa Nou. ſit poſt. editionem C. omiſſa, Belliſario Conſule.
[t] C. de apparitoribus Proconſul. & legati.
[u] l. 2. C. de apparitoris. Proconſ. & leg.
[x] l. vlt. C. de diuerſ. offic.
[y] in l. 1. §. in ſcrinio primiſc. eiuſ. C. de off. Pref. P. Africæ.
[z] d. §. in ſcrinio.
[a] in l. 3. C. de apparitorib. P.P.
[b] l. ſcriniarios. C. de teſta. milit.
[b] d. l. ſcriniarios.
[c] Nouell. 8.

DE CONSVLARI HELLESPONti, & præſide Inſularum. Cap. CII.

ANGVSTVM fretum citra Propontidem Helleſpontus vocatur vulgo arctum Gallipolis nuncupant: ſed hoc in loco regio Aſiæ ad Helleſponti oram ſita ſignificatur: ab Oriente Pontum & Bithyniam, à Meridie Lydiam habet, à Septentrione Propontidem, ab Occaſu Helleſpontum fretum: Phrygia minor ſeu Helleſpontia & Troas, à Ptolemæo nuncupatur, vbi metalla in primis fodiebantur, quandoque Troadenſia, & Docimana, a Docima oppido dicta, & Proconneſia à Proconneſo Propontidis inſula. Huic prouinciæ præerat Conſularis, olim Vicario Aſianæ ſubditus, cuius officium cum ab apparitoribus Vicarij Aſianæ vexaretur, Theodoſius Magnus Aſiæ Proconſuli Helleſpontum adiecit: quo defuncto, cum rurſus ab eodem Vicario repeteretur, Honorius, & Theodoſius Minor, Simplicio Aſiæ Proconſuli, illam prouinciam confirmarunt:[e] officium inquiunt, Helleſponti Conſularis æternæ recordationis, patrem ſerenitatis noſtræ adiit, & expoſitis ſuis incommodis, quibus à Vicarianis apparitoribus vrgebatur, orauit ſub tuæ ſublimitatis agere poteſtate, cuius allegationes humanæ procliuius pium Principem commonuerunt: quod & nos obtinere cenſemus. Is eſt Simplicius, qui antea Tripolis Præſes fuerat.[f] Illud verò reſcriptum, expuncta Comitis patrimonii

[d] l. 2. & 3. C. [illegible] adiūtur.
[e] l. 1. C. de offic. com. ſacr. patri.
[f] l. 5. C. Theo. de appell.

patrimonij rubrica, ſub titulo, de officio Proconſulis & legati, proxime præcedenti, ad quem pertinet, locandum puto. Itaque Notitiæ tempore hic Conſularis Aſiæ Proconſuli paruit. Is pro magiſtratus codicillis ſoluit, quantum alij Conſulares. Abydum eius metropolim fuiſſe arbitror vulgo Amò dictam. Ab hoc Conſulari, non ad Proconſulem, aut Præfectum Prætorio, ſed ad vrbis Conſtantinopolitanæ Præfectum appellari Conſtantinus iuſſit, [a] quod locum habebat vbi cauſæ decem libras auri excedebant, alias ad Proconſulem prouocabatur. [b] Hæc Notitiæ tempore obtinebant. Iuſtinianus verò Helleſpontum Ponto Polemoniaco coniunxit, eique moderatorem dedit ſpectabilem creatum, vnde ſub eo, Proconſul iterum hanc prouinciam amiſit. [c]

[a] l. cum appellatio, C. de appell.
[b] §. illud, in Authent. de appell. & inte. qua temp. ſeu Nouell. 23.
[c] Nouell. 30. ſeu Auth. de admiſt. offic. in ſupr. appell.

Præſidi verò inſularum Aſiæ adiacentium ſemper imperauit. Nam & ſi Præſides proximis ſuæ prouinciæ inſulis ius dicunt, [d] vbi vltra centum milliaria non diſtant, vt Iurium cenſent interpretes, [e] Inſulis tamen Aſiam circumiacentibus, proprius datus eſt Præſes, inſularum appellatus. Has Ptolemæus fermè numero XVII. recenſet, inſulæ, inquit, adiacent Aſiæ apud Helleſpontum. Tenedos: in Ægeo autem pelago Lesbos, ſeu Mytilene, in Icario, Icaria, Polidium, Samus, in Myrtoo Arceſine, Begialis, Minya, Aſtipalca vna ex Cycladibus inſulis: in Rhodiaco & Capathio, Syme, Ceſi, Coos, Coij, inquit Strabo ſoluebant quotannis pro annuo tributo Romanis C. talenta, quæ Auguſtus remiſit pro Veneris ſtatua, quã illis abſtulit, & Romæ C. Iulio Cæſari dedicauit: Rhodus, eiſq́ paucæq; aliæ Inſulæ huic Præſidi paruerunt. Rhodus, & inſulæ, inquit Sex. Rufus, primum Romanis infeſtiſſimæ, poſtea fideliſſimæ, liberæ ſunt relictæ, ſed Veſpaſianus eas dato præſide prouincias fecit, quod & Tranquillus refert. Tenedos ſtatione Græcorum nobilis à Virgilio celebratur. LXXX. ambit ſtadia, Lesbos Troadis, & Æolicarum vrbium altera metropolis, circuitus eſt ſtadiorum mille centum. Vrbes in ea celebres fuêre Mytilene, quæ adhuc extat, & ab ea, inſula nunc Midalina vocatur, & Pyrrha. Hæc quoque vinorum generoſitate à poëta laudatur. [f] Samum, vbi natus eſt Pythagoras, 600. ſtadia, Icariam 300. circumire ferunt. Diocletianus ad Diogenem Præſidem inſularum ſcribit. [g] quem ſub Imperio P. P. Orientis fuiſſe, aliquot iura ſignificant. [h] Cum plurimum verò inſularum præſes Rhodi moraretur, eius ciues apud Valentinianum & Gratianum Principes conqueſti, obtinuerunt, vt per hyemem, quo tempore difficilis & periculoſa eſt nauigatio, in vna ex quinque illius inſulæ vrbibus degeret, poſtea ad alias tranſiret. [i] Erat autem Rhodius omnium totius Aſiæ, inſularum metropolis opulentiſſima, inquit Iornandes, vbi plurimum Præſes morabatur; roſarum à copia eſt denominata, quas ſuis nummis imprimebant, cum inſcriptione ΡΟΔΙΩΝ. infra legitur, ΑΡΙΣΙΟΚΡΙΤΟC, qui fuit primus eorum magiſtratos: litteræ Δ ſpeciem præ ſe fert, ait Conſtantinus Porphyrogenneta, triangulari videlicet figura. Doricnſiũ colonia eſt, qui ex Peloponneſſo Argiuis & Lacedemoniis ab Hercule genus ducſit: quemadmodum in catologo nauium Homerus ſcribit: eam triquetro ordine à Lyndo Ialyſſo, & camiro inſulis cingi dicit. Pro codicillis adminiſtrationes quantum alii Præſides hic ſoluebat. [k] Ab eo quemadmodum & à Præſide Helleſponti ad Præfectum vrbi Conſtantinopolitanæ appellabatur. [l]

[d] l. inſula, ff. de iudic.
[e] Paul. Caſtr. in d. l. inſule. & Barthol. in tractatu de Inſula.
[f] in 3. Georgicorum.
[g] in l. pen. C. vbi cauſ. ſtatus.
[h] vt l. 4. C. de naui cul. ſeu naucl. & Nouell. 8.
[i] l. 6. C. de off. rector. prouin.
[k] ex forma Nopiſta Nou. 8.
[l] d. l. cum appell. C. de appellatio.

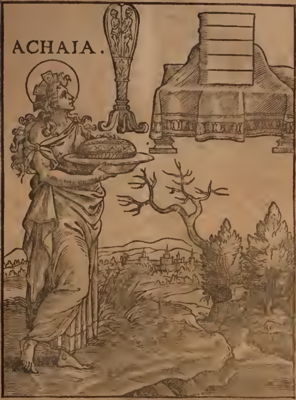
PRO CONSVLE ACHAIÆ & eius inſignibus. Cap. CIII.

NOTITIA impreſſa in indice Achaiam tanquam partem Macedoniæ ſub Præfecto Illyrici ſtatuit: Cum verò eius Proconſulis inſignia, & officium repræſentat, ſpectabilium ſeriem ſecutã, Aſiæ procõſuli ſubnectit, & à ſuo Præfecto longe ſeparat. Ego quoque eius veſtigiis inhærens, eundem ordinem ſeruabo. Manuſcriptus Vrſini codex indicis parte, quæ P. P. Illyrici reſpicit, prætermiſſa, eius tantum inſignia, cum Macedoniæ, & Daciæ imaginibus depingit, cætera omittit: quod argumentum eſt eam regionem tum à Barbaris occupatam, non totam Imperio Romano paruiſſe auctor enim eſt Paulus Diaconus, Atilam Hunnorum Regem, Martiano, & Valentiniano III. imperantibus cũ Pannonias, Daciamque teneret, Macedoniã, Myſiam, & Achaiam cum vtriuſque Thraciis deuaſtaſſe. Achaia vocatur Græcia, ab Acheis, quia quo tẽpore à Mummio ſubacta eſt, in ea Principatum Achęi tenebant, [m] & ideo Achaia Græcia eſt vocata. In ea eſt Athenarum ciuitas cuius Pyræus portus, inquit D. Hieronymus. [n] ſeptemplici muro erat communitus. Achaia Græciæ nobilis regio, ac pene inſula Ægeo, & Ionio mari cincta, ab Occidente Macedonia, & parte Ægei pelagi circundatur, contingitque Iſthmum Corinthiacum, olim XII vrbibus clara. [o] A Nerone immunis facta, poſtea à Veſpaſiano ruſus tributis fuit ſubiecta. [p] Huius metropolis erat Corinthus in Iſthmo, vbi Proconſul degebat. & eò ad L. Iunium Gallionem Achaiæ Proconſulẽ D. Paulum adductum fuiſſe D. Lucas ſcribit. [q] Hic Proconſul etiam Peloponneſum nunc Moream vocatum rexit, quam Achaiæ partem Ptolemęus eſſe voluit, [r] eius Præſidis a Notitia nulla mentio fit, & Plinius [s] ad Maximum Achaiæ Proconſulem ſcribens auctor eſt Athenas, & Lacedæmonem Pelopõneſi metropolim ſub Achaiæ proconſulatu contineri ita enim ſcribit, cogita te miſſum in prouinciam Achaiam illam veram & veram Græciam, in qua primum humanitatis literæ & fruges inuentę eſſe creduntur. Deinde hanc eſſe terram quę nobis miſerit iura, quæ leges non inuictis, ſed petentibus dederit, Athenas eſſe, quas adeas, Lacedemonem eſſe quam regas. Hæc ille, qui literas primum ibi inuentas, & frumenti ſemina à Cerere Triptolemo in Attica tradita ſignificat, quod & Pauſanias, Diodorus, Iuſtinus, Ouidius, & alii prodiderunt. Achaia cum eſſet prætoria, lege Clodia Proconſularis eſt facta, [t] & ſub Romanis Principibus poſteà Proconſulem ſemper habuit, vt ſub Traiano Maximũ. [u] Apud Vlpianum quoque [x] Hadrianus Calphurnium Rufum Proconſulem Achaiæ monet, ne legatum ante ſe è prouincia dimittat. & Paulus Iureconſultus Valerii Proculi Achaiæ Proconſulis meminit, [y] eandem ſub Gallienis à Valente proconſulari Imperio gubernatam fuiſſe Capitolinus. & Spartianus [z] ſcribunt. Sed & Conſtantius Seueriano eiuſdem proconſuli ſcribit. [a] Raphael quoque Volaterranus [b] recitat inſcriptionem, quę videbatur in columna in arce Athenarum Gręcè ſcripta, & latina eſt huiuſmodi. Clariſſimo Proconſuli Græciæ Ruffo Feſto, & Areopagitæ Areopagi Senatus trecentorum, & populus Athenienſis beneuolentiæ, & beneficentiæ grana. Is forte eſt Feſtus qui ſub Valentiniano, Conſularis Syriam, & Proconſul Africam rexit. Denique Iulianus Apoſtata Vectium prætextatum Achaiæ proconſulem fecit vt auctor eſt Marcellinus [d] Decius tamen apud Trebellium Pollionem, [e] Meſſalam Achaiæ præſidem appellat. Imperante vero Iuſtiniano, deſiiſſe in Græciam Proconſules mitti ſuſpicor, quia in Notitia octauæ Nouellæ, In qua omnes prouinciarum Orientis magiſtratus recẽſentur nullus nominatur Achaiæ, aut Græciæ Pręſes. quæ fortè tum a Barbaris tenebatur.

[m] Pauſan. lib. 7.
[n] in Act. Apoſtol.
[o] vt ſcribit Polybius
[p] auctore Pauſania.
[q] Actu. Apoſt. 18.
[r] Æneas Sylu. in Europa. c. 12.
[s] epiſt. vlt. lib. 9.
[t] Cicero in Piſ.
[u] Plinius d. epiſtol. vlt.
[x] in l. meminiſſe, ff. de off. procõſ. & lega.
[y] in l. vlt. ff. ad Trebell.
[z] in Valente.
[a] in l. 9. C. Theo. de epiſ. & cler.
[b] in ſi. 8. libri Geographiæ.
[c] l. 1. C. vbi de poſſ. agi. oper. l. 3. C de cohorta.
[d] lib. 21.
[e] in Claudio.

NOTI

NOTITIA
PROCONSVL ACHAIAE
CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Proconſulis Achaiæ, Prouinciæ infraſcripta.

ACHAIA.

Officium autem habet ita.
Principem de ſchola Agẽtiũ in rebus ducenariorum, qui adorata clementia principali cum inſignibus exit tráſacto biennio.
Cornicularium.
Commentarienſem.
Quæſitorem.
Adiutorem.
Ab actis.
Numerarios.
A libellis.
Exceptores, & cæteri [illegible]

COMMENT[illegible]

INSIGNIA pro [illegible] bet librocono [illegible] in ſummo, & medi [illegible] albo tapeto quẽ aureus [illegible] net, quẽadmodũ [illegible] Alię [illegible] Manuſcripti argento operum & [illegible] oſtendunt, vt in alijs Proconſulib[illegible]s. Duo [illegible]

Prin[illegible]

Principes io aurata columna alte ſpectantur, & ipſius Achaiæ imago vas aureis plenum dextra tenens quod ſiniſtra aperire videtur Tutulum ſeu petaſum in capite geſtat, purpuream togam humero dextro connexam ſuper auream talaremque tunicam induta, nudis pedibus incedit. In manuſcriptis tunica purpurea auroque & albo diſtincta, ſub viridi pallio, & aureis cothurnis induta ſpectatur, reliqua ſunt ſicut in Proconſule Aſiæ cuius omnia habet inſignia.

a l. 2. C. de apparitorib. Proconſ. *C. de principibus agentiũ in rebus.* *b vt in l. fin. C. de princip. ag. in reb.* *c l. 2. C. de primileg. ſcholar.* *d ad Pammachiũ in Apologia aduerſus Ruffinum.*

Io officio etiam exemplo aliorum Proconſulum, hunc CCCC. apparitores habuiſſe veriſimile eſt,[a] quorum primus erat Princeps, ex Ducenariis ſcholæ agentium in rebus, qui clariſſimus vocabatur,[b] & adorata clementia principali, cum inſignibus tranſacto biennio exibat, id eſt eo munere liberatus ad adorandum, ſeu exoſculandum reuerenter purpuram Principis admittebatur,[c] ita enim ſalutabatur. Notum eſt autem ex D. Hieronymo & aliis deoſculationem pro adoratione accipi, is enim[d] ſcribit ſe in ſecundo pſalmo, καταφιλήσατε, id eſt deoſculamini vertiſſe, adorate: quia, inquit, qui adorant, ſolent deoſculari manum & capita ſubmittere, quod beatus Iob ſe elementis feciſſe negabat, dicens, ſi vidi Solem, cum fulgeret, & oſculatus ſum manum meam ore meo: Et Hebræi iuxta linguæ ſuæ proprietatem deoſculationem pro veneratione ponunt: Hæc D. Hieronymus. Plinius;[e] in adorando, inquit, dextram ad oſculum referimus: de quo plura Cœlius Rhodiginus.[f] Princeps ergo huius officii, oſculando Principis purpuram eam adorare dicebatur. Hic autẽ ritus in adorando Principe ita obſeruabatur, duo veſtem eius purpuream extollebant, quam adorans oſculabatur. Procopius, Gilimer inquit,[g] & Belliſarius iuſſi ab his, qui Imperatoriam purpuram ſuſtinebant: Iuſtinianum ſupplices adorauerunt. Hæc ille. Id ergo huius Principi officii indulgebatur, quod aliis Præſidum officialibus non licebat, vt Principem ſcilicet officio liberatus, adoraret.[h] Tumque Vicarii dignitatem conſecutus, Comes primi ordinis fiebat.[i] Hic primus Proconſulem ſalutabat, & apud eum ſedebat.[k] ſi cohortalis fuiſſet ab eo onere, princeps officii factus, liberabatur: & qui poſt eius principatum nati erant ex illo liberi.[l] minores etiam ſportulas ipſe, vxores liberi, & coloni, cum litigabant executoribus ſoluebant.[m]

e lib. 28. c. 2. *f lib. 20. ca. 8. in fine.* *g lib. 2. de bello Vandalico.* *h l. 1. C. de apparitorib. Præfect. vrb.* *i l. eos. & l. ſeq. C. de princip. ag. in reb.* *k l. 4. C. eod. tit.* *l l. pen. C. d. ti.* *m l. fi. C. eo.*

Inſigne autem cum quo hic Princeps exibat, erat cingulum, quo ipſe & pauci alii apparitores vtebantur,[n] functique officio illud deponebant, niſi maiorem dignitatem eſſent aſſecuti, vt iſte qui comes primi ordinis creabatur.

Non omnes verò agentes in rebus ad principis gradum promouebantur, ſed illi tantum, qui ducenarii dignitatem attigiſſent, & hoc ſenſit Conſtantinus ad gentes in rebus ſcribens:[o] ad ducenariam, inquit, centenariam, & biarchiam, nemo ſuffragio ſed labore vnuſquiſque perueniat, principatum verò adiſpiſcatur matricula decurrente: ita vt ad curas agendas & curſum illi exeant, quos ordo militiæ vocat, & eius laborum adiutor: Hæc ille.

n l. 3. C. de numerar. l. princeps. C. de princip. ag. in reb. l. vl. C. de apparitorib. magiſt. milit. *o in l. 1. C. de offic. mag. offic.*

Habebat Proconſul Achaiæ in officio, & Cornicularium, Commentarienſem. Quæſtorem, adiutorem, ab actis, Numerarios a libellis, Exceptores. & cæteros apparitores. In huius officio, & aliorum Proconſulum, omittitur, cura epiſtolarum, quam alij magiſtratus habebant, & pro ea ſubſtituitur Quæſtor qui in aliorum officiis non nominatur, Is erat, quem vulgo Cancellarium vocant, vel à ſecretis. Niceta[p] ait, Domeſticum a Latinis ſeu cancellarium, à Græcis Logotheiam vocari id etiam ſignificat Caſſiodorus.[q] & ſi loquitur de Quæſtore Principis. Aſiæ Proconſul habebat Scriniarios qui hic omittuntur. Proconſul Africæ in Occidente Primiſcrinium. Hi omnes probabantur à Principe, codicillis ſcriptis à ſcriniarijs ſacrarum epiſtolarum, & ab ipſo Principe, ac demum Vicario ſubſcriptis.[r]

p lib. 7. *q in 6. in formula Quæſturæ.* *r l. vlt. C. de diuerſ. offic.*

DE COMITE ORIENTIS, EIVSque inſignibus, & officio, Cap. CIIII.

SEPTEM totius Imperii Orientalis erant Diœceſes, id eſt plurium ſimul prouinciarum adminiſtrationes, quarũ quinque Præfecto prætorio Orientali parebãt, ſcilicet Orientis Ægypti, Aſianæ, Põticę, & Thraciarum. Aliæ, duæ, Macedoniæ & Daciæ Præfecto Illyrici ſuberant, prout iura,[s] & Notitia in indice diſtinguunt, ſingulæque ſuos prouinciarum Rectores habebant. Prima ergo ſub memorato Præfecto Prætorio erat Orientis Diœceſis Comiti commiſſa.

Cod. de offi. comitis Orientis. *s l. nulli. C. de numerar. l. vnic. C. vt nemo ad ſuum patroc.*

Orientem veteres plagam vocabant, vbi ſol oritur, à Tigri fluuio vſque ad Cyprum, & Thracias verſus Occidentem, & à ponto Septentrionali vſque ad Arabiam verſus Meridiem, totamque eam regionem olim Syriam dictam, auctor eſt Plinius,[t] quam terrarum maximam appellat. Vniuerſæque huic regioni Præfectus Prætorio Orientis imperabat. Ammianus verò,[u] ita de Oriente ſcribit. Orientis limes in longum porrectus, & rectum ab Euphratis fluminis ripis ad vſque ſupercilia porrigitur Nili, Læua Saracenis conterminatus gentibus, dextra pelagi fragoribus patens, quam plagam Nicanor Seleucus occupatam auxit nimium in modum, cum poſt Alexandri Macedonis obitum ſucceſſorio iure teneret regna Perſidis. Hæc ille. Guilielmus Tiri Epiſcopus,[x] totam Syriam Orientem fuiſſe ſcribit: Syria, inquit, aliquando largius accipitur, vt ſit nomen totius Orientis Aliquando ſtrictius, vt parti tantum conueniat. Syria maior, multas prouincias intra ſuum continet ambitum, à Tygridi enim habens initium, vſque in Ægyptum protenditur, & à Cicilia vſque in mare Rubrum, cuius ab inferiore parte, quæ eſt inter Tygridem, & Euphratrem, prima eius partium Meſopotamia eſt; poſt hanc verò eiuſdem Syriæ Cœleſyria maxima portio eſt, in qua Antiochia ciuitas illa nobilis cum ſuis ſufraganeis vrbibus ſita eſt, cui quaſi à Septentrione vtraque Cicilia contermina eſt, quæ eiuſdem Syriæ ſunt partes. Ab Auſtro verò Phœnicia ſtatim coniungitur. Inter partes eius præcipuas ſunt etiam Syriæ partes, vtraque Arabia, prima cuius Metropolis eſt Boſtrum Secunda Metropolis eſt Petra deſerti; ſed & Syria Sobali eius Syriæ maioris pars eſt nouiſſima ad Ægyptum reſpiciens: Hæc ille. Nos quoque Orientem hic intelligimus totam eam regionem, quæ à Cilicia, Cypro, & Arabia, vſque ad Tigrim extenditur. Ea eſt tota plaga Orientalis, excepta Aſia minore. Cum igitur Perſæ Armeniam, & Meſopotamiam, aliaſque vicinas regiones deuaſtarent, opus erat maiore magiſtratu, qui eorum conatus, frangeret. Itaque inuentus eſt Comes vir ſpectabilis, qui Orienti cum militum robore præeſſet, ſed eum Præfecti Prætorio Orientis Vicarium fuiſſe puto, qui Comitis titulo eſt inſignitus, varijſque nominibus appellatus. ſub Dacio enim & Fl. Claudio Metaphraſtes Eumolpium Comitem Orientis nominat ſub Diocletiano Bibianum Præfectum Orientis, & Domitianum Licaoniæ Comitem. Alii Præſidem. vt Vopiſcus.[y] cum, inquit, conſediſſet. Valerianus Auguſtus in Thermis apud Byzantium præſente exercitu, aſſidentibus Bebio Marco P. P. Q. Vicario, Præſide Orientis: Hæc ille: Is eſt Vicarius proprio nomine ita appellatus, ad quem Diocletianus, & Maximianus ſcribunt[z] Conſtantinus & ipſe quandoque Vicarium Orientis nominat,[a] quandoque Comitem, ſicut & Conſtantinus, Gratianus, & alii.[b] Auctor eſt Marcellinus lib. quarto, imperante Conſtantino poſt Marcellinum. Ho-

t lib. 5. ca. 12. *u lib. 14.* *x lib. 4. de bello ſacr. cap. 9. & lib. 13. cap. 2.* *y in Aureliano.* *z l. 14. C. de pœnis.* *a in d. l. 1. C. in quib. cauſ. coloni. l. 12. C. Theo. de Decurion.* *b l. 2. C. de op. pub. l. 4. C. de aquaedu. l. 1. C. de praeb. ſalario. quanquam alij. C. pro comite correctorem nominent. l. 6. C. Th. de oper. pub. l. 33. & 90. C. Theo. de decurio l. 2. C. Th. de hiſ, dib. l. vlt. in tex. C. de his, qui per, met. iud. non appell. l. 1. C. de cõmer. & merca. l. 36. C. Th. de operi. pub. l. 26. C. Theo. de epiſ. & cler. l. 8. C. Theo. de banis.* *c l. 4. C. de oper. publ.*

noratum

notatum poſtea Nebridium Comites Orientis fuiſſe, quibus Modeſtus, [a] mox Philagrius ſucceſſit. Huic Iulianus Apoſtatæ auunculus, deinde Rufinus Aradianus. [b] Quis verò hunc magiſtratum inuenerit, non conſtat. certè vniuerſo imperabat Orienti, Zoſimus. [c] Comitis inquit. Orientis magiſtratus ea poteſtas eſt, vt qui eum gerit, omnibus prouincias Orientis adminiſtrantibus præſit, & quæcunque, non aguntur, vt par eſt, corrigat. XV. enim prouinceijs imperabat. quinque Conſularibus, & octo præſidialibus, duabuſque perfectiſſimorum. Quinque Conſulares ſunt Palæſtina, Phœnicia, Syria, Cilicia, & Cyprus. Initio hæ proprætoriæ fuerunt, poſtea factæ Conſulares. Aliæ octo præſidium manſerunt, nempe, Palæſtina ſalutaris, Palæſtina ſecunda, Phœnicia Libani, Euphratenſis, Syria ſalutaris, Oſrhoena, Meſopotamia, & Cilicia ſecunda. Ijs additæ ſunt Arabia, & Iſauria, quæ perfectiſſimos iudices habuerunt. Itaque XV. prouinciæ Comiti Orientis paruerunt, quarum appellationes ipſe cognoſcebat, [d] & Rectores corrigebat. [e] Claſſi, quoque Seleuciæ dictæ imperabat, quæ ad purgandum latronibus Orientem, aliaſque neceſſitates obeundas, per Orontem flumen nauigabat. [f] Antiochiæ, quæ Syriæ eſt metropolis, reſidebat. Vbi Strabo, [g] Orientis præfectos prætorium habuiſſe ſcribit, eamque eſſe tetrapolim: ex quattuor enim contiguis vrbibus conſtabat, quarum quælibet proprio muro cingebatur, ſed omnes ſimul communibus mœnibus claudebantur: Daphnes lucus omnium amœniſſimus, in eius erat ſuburbio, cuius nullam arborem exſcindere, vel diſtrahere licebat. [h] D. Hieronymus, [i] hanc vrbem, totius Orientis metropolim appellat, vbi primum Chriſtianorum nomen eſt inuentum qui prius homines vix vocabantur, [k] ibi & D. Petrus primo ſedit: Conſtantinopolitana ſynodus, [l] Orientis, inquit, Epiſcopi, ſolum Orientem adminiſtrent, ſeruato honore primatus Eccleſiæ Antiochenæ. Eam incendio hoſtili exuſtam Iuſtinianus reſtitui, ac mirifice ædificiis exornatam, Theopolim vocauit, [m] & ita eam Procopius appellat. [n]

Verum amplam huius Comitis poteſtatem Iuſtinianus valde coarctauit, [o] cui ſolam Syriam primam, & illi contiguam Cyrrheſticam reliquit.

Appellabatur è Comite Orientis ad P. P. qui erat in Comitatu, & Quæſtorem palatij: cauſis inſeruiebant, officium Præfecti, & ſcrinium epiſtolarum: Hoc enim erat generaliter ſtatutum. vbicunque à ſpectabili appellabatur. [p] Multat Comes Orientis tantum in VI. auri vncijs, [q] quæ eſt ferè ſumma 55. Noſtrorum aureorum: alii ſpectabiles in tribus tantum vnciis.

Soluit Comes Orientis pro codicillis ſuæ adminiſtrationis ſacro cubiculo ſolidos 63. Primicerio Tribunorum notariorum, cum quattuor ſcriniariis ſacri Laterculi ſolidos 50. eius adiutori, tres, officio Præfectorum prætorio 80. tota hæc ſumma eſt ſolidorum 196. [r] In foro Comitis Orientis 40. tantum aduocati orabant, qui non minus quinquennio iuri operam dediſſent: Horum primus per biennium fiſci patronus creatus, [s] ex publico ſalarium fermè aureorum 600. percipiebat, quod Kalen. Octob. ſoluebatur, quemadmodum & aduocatis P. P. [t] Incipiebat fiſco Kalend. Aprilis patrocinari, [u] & finito biennio, nullius, niſi propinquorum cauſas mebatur. Priuilegium habebat, ne milites, aut alios hoſpitari teneretur. [x]

[a] Marcell. li. 19.
[b] Marcell. li. 21.
[c] in 5 poſt prin.
[d] l. nemo. C. de aſſeſſ. omn. iud.
[e] l. 51. C. T. de off. rector. prouinc.
[f] l. 1. C. de Claſſ.
[g] lib. 16.
[h] l. 1. & 2. C. de cupreſſ. ex luco Daphnens. non exſcidend.
[i] epiſtol. 61. ad Pammachium.
[k] cap. 9. Act. Apoſt. ubi Oecumenius.
[l] canone 2.
[m] l. 6. in fi. C. de ſum. Trinit. Nou. 7. c. 8. Nou. 123. §. 3. Nou. 42. §. 1 No. 109. in prin.
[n] lib. 2. de ædificijs Iuſtin. & Cedren. 2. anno Imperij Iuſtiniani.
[o] Nou. 8. §. hoc autē ipſum dicimus per §. quia verò duæ, in Authen. de adminiſtr. off. in ſacr. appel. ſeu Nouel. 20. l. præcipimus, §. 2. C. de appellat.
[q] l. fin. §. 1. C. de mod. mulctar.
[r] in §. quantam. Nouel. 8.
[s] l. iubemus. C. de aduo. diuer. iud.
[t] l. per hanc. C. d. tit.
[u] d. l. per hanc. eo. tit.
[x] d. l. iubemus.

NOTI

NOTITIA.

COMES ORIENTALIS CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Comitis Orientis, Prouinciæ infraſcriptæ.

PALESTINA.
Phœnice.
Syria.
Cyprus.
Palæſtina ſecunda.
Palæſtina ſalutaris.
Phœnice Libani.
Eufratenſis.
Syria ſalutaris.
Oſrhoëna.
Meſopotamia.
Cilicia ſecunda.
Iſauria.
Arabia.

Officium autem viri ſpectabilis, Comitis Orientis habet ita.

Principem de ſchola agẽtium in rebus ducenariorum, qui adorata clementia principali, cum inſignibus exit.
Cornicularium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Ab actis.
Numerarios.
A libellis.
Subadiuuas.
Exceptores, & cæteros officiales.

COM

COMMENTARIVM.

COMES Orientis pro inſignibus, ducturum Principum effigies in ſummo auratæ columnæ præferebat, & librum purpura tectum atque, (vt in Procõſule Aſiæ dictum eſt.) abaco impoſitum: Manuſcripti codices argenteum eius tegumen oſtendunt, cuius ſummum aurea faſcia cingit. In vmbilico aureæ tabellæ aureus item Principis vultus includitur. Abaci tapetum eſt, vt Proconſulum cæruleum. Infra verò depictæ ſunt XV. imagines mulierum, vario veſtium habitu amictarum, quæ totidem prouincias Comiti parentes referunt, ſola Palæſtina purpuream togam geſtat: Aliæ, pallium, aut pallam auream, vel viridem aut purpuream: Omnes auream coronam in capite pro more prouinciæ comptæ, & ante pectus vas aureis pleonum, Tributorum exigendorum à Comite typum manibus geſtant. Aliquæ collo monile baccatum tenent, ſola Iſauria velut caput tegit. In Vrſini codice omnes pallijs partim cæruleis, partim viridibus, aut purpureis indutæ, capillis per humeros ſparſis, aureum folium ſupra frontem geſtant. In Madrnciano cæruleis pallijs velatæ ſpectantur. Tres verò harum prouinciarum facti ſunt ordines, & quinæ in ſingulis ordinibus recta linea collocatæ. Quinque ſuperiores ſunt Conſulares, videlicet Palæſtina, Phœnice, Syria Cyprus, & Cilicia. Reliquæ X. ſunt Præſidum, & omnes clariſſimorum, exceptis vltimis Iſauria & Arabia, quæ ſunt perfectiſſimorum, & ideo in indice præſidales non connumerantur. Hæc in magiſtratus codicillis depingebantur, & forte ante Comitem progredientem præferebantur,[a] certe in auditorio coram populo pro tribunali retinebantur.

[a] l. 4. C. de mineriis.

Aliud inſigne Comitis præcipuum erat enſis, quo accinctus ibat, ſed eo Proconſules carebant.[b] Imperabat enim non tantum populis, ſed & militibus.[c] Caſsiodorus.[d] Quamuis inquit, omnium dignitatum officia à manu ſecludantur armata, & ciuilibus veſtibus videantur induti, qui diſtrictionem publicam docentur operari, tua tamen dignitas, & terroribus ornatur, quæ gladio bellico, rebus etiam pacatis accingitur: Vide quo iudicio fueris euectus, quando alijs vigorem faſcium videamus eſſe creditum, tibi autem ab ipſis legibus ferrum conſtat eſſe porrectum: Rem cruentam dederunt animo pacato, vt & noxij nimium metuerent, & læſi de optata vltione gauderent. Hæc ille. Alia præterea præſidum ornamenta, nempe faſces cum argentata ſecuri, vehiculum item argentatum, & alia huiuſmodi habebat.

[b] Dion. lib. 53.
[c] Nouell. 27. de Comite Iſauriæ.
[d] lib. 7. in formula comitiua prouinciæ.

Sexcentos verò apparitores tenebat,[e] qui ſine ſacra probatoria creari non poterant, ſicut nec alij illuſtrium & ſpectabilium magiſtratuum cohortales.[f] Probatoriæ ſunt litteræ à Notarijs ſcrinij epiſtolarum ſcriptæ, & manu Principis ſubſcriptæ, quibus apparitores officio Comitis Orientis aggregandos comprobabat.[g] Hæc ſubſcriptio encauſto tantùm fiebat: Is erat liquor cocto murice, & trito conchylio conſtans, qui vicem atramenti, cum tamen purpureus eſſet, exhibebat.[h] Hoc fortè fiebat encauſtica pictura, cuius Plinius[i] meminit, non igne, vt aliqui exiſtimant, tabula inuſta. Habet hic Comes in officio Principem, inquit Notitia: de ſchola agentium in rebus ducenarium, qui adorata Clementia principali, cum inſignibus exit: Hæc in officio Proconſulis Achaiæ ſum interpretatus: ſed hic fortè addendum, exit (tranſacto biennio) quemadmodum ibi legitur, & infra in officio Vicarij Ponticæ: Hunc ſequebantur Cornicularies, Commentarienſis, Adiutor, Ab actis, Numerarij, A libellis, Subadiuuæ, Exceptores, & cæteri officiales. Hic etiam, vt in Proconſulibus cura epiſtolarum omittitur, cuius loco, Subadiuuæ poſiti videntur. Ad hoc officium Alytarchiæ, vel ſecundum aliquos Lyciarchiæ munera ſpectabant: ideo que horum occaſione aliqua de his, & de Syriarchis ſunt dicenda; quorum iura non ſemel meminerunt.[k]

[e] l. vnic. C. de apparitor. com. Orient.
Cod. de apparitoribus Comitis Orientis.
[f] l. pen. & fin. C. de diuerſ. offic.
[g] l. probatorias, C. d. tit. de diuer. offic.
[h] vt in l. pen. C. de diuer. reſcrip.
[i] lib. 35. cap. 11.

DE LYCIARCHI, ET SYRIARCHI muneribus & ludis. Cap. CV.

LYCIARCHVS, Syriarchuſque ſuarum prouinciarum ſacerdotes, pro illarum, vt opinabantur, ſalute, ſacra procurabant. Ideoque initio magiſtratus munera edere conſueuerant, id eſt gladiatores inter ſe, & cum feris in amphitheatro committere, vt Tertullianus de ſpectaculis refert.[l] In actis Proconſularibus martyrum,[m] legitur Numerium Maximum Proconſulem Ciliciæ iuſſiſſe Terentiano Ciliciæ ſacerdoti, vt munera ederet, & illum plures emiſiſſe feras, quæ multorum corpora deuorarunt: cùm verò martyres non tangerent, præſes iuſſit Terentiano, vt munus gladiatorum ederet, à quibus martyres ſunt confoſſi. Ludos etiam Circenſes, equorum curſus, & theatrales in ſcenis, exercebant. Qui à Lyciarcho editi, ſub Comitis eiuſque officij cura ordinabantur. Syriarchi verò ludi à Syriæ Rectore procurabantur.[n] De Lyciarchis hæc Strabo;[o] Lycij, inquit, adeo ciuiliter & continenter vixerunt, vt fæliciter vſque ad Italiam in mari imperitauerint, & in nullo turpi lucro ſe extulerunt; ſed in patrio more Lyciaci conuentus permanſerunt. Sunt quatuordecim vrbes, quæ in eo ſuffragium ferunt, & in commune comitium ex quaque ciuitate conueniunt, & quod maior pars comprobârit, decernunt; Maximæ ciuitates tria habent ſuffragia: Mediæ duo: Aliæ vnum. Eadem pro portione tributa pendunt, aliaque munera ſubeunt. & paulò poſt. In conuentu primum eligitur Lyciarchus, ideſt Lyciæ præfectus: poſt alij vrbium magiſtratus, iudicia in communi fiunt prius de bello, & pace, & ſociis belli conſultabant: nunc id eis non licet, ſed in Romanorum eſt poteſtate: ſub quibus poſiti imaginem antiqui magiſtratus retinuerunt creandi Lyciarchi, qui non amplius, vt olim imperat, ſed ſacerdotio fungens ludis publicis præeſt: Hæc ille. idem in pluribus aliis prouinciis fiebat, in quibus negocia publica legati ciuitatũ tractabant, ad quorum conuentus plura Principum reſcripta extant, vt Adriani,[p] ſiue Pii Antonini,[q] [illegible] Alexandri, [illegible],[r] id eſt communi ſeu vniuerſitati Theſſalorum, Thracum, Aſiæ, & qui in Bithynia ſunt Græcorum, ita eorum comitia appellant, in hic etiam cauſæ tractabantur, & ſacra à Lyciarcha & Syriarcha fiebant. Tertullianus,[u] Quid ergo, inquit, mirum ſi apparatus agonum Idololatria conſpurcat, de coronis profanis, de ſacerdotalibus Præſidibus, de collegiariis miniſtris. Sic Pauſanias,[x] Sacra, ait, Ioui Nemæo Argiui in Nemæa faciunt, eique certum ſacerdotem deligunt, & armatis viris curſus certamina proponunt in ipſo Nemæorum conuentu. Hæc ille. Dubium verò eſt, quomodo Lyciarchi ſacerdotis munera, & ludos, officium Comitis Orientis, Leonis A iuſſu,[y] curaret, cum Lycia non ad Orientis Comitem, ſed Vicarium Aſiæ ſpectet: Cuiacius vir doctiſſimus,[z] Leonis illud Reſcriptum,[a] deprauatum eſſe ait, & ex vetuſtis codicibus, pro Lyciarchiæ legendum Alytarchiæ. Fuit autem, inquit, Alytarcha ſacerdos Antiochiæ in Syria: ita dictus, quod in ludis, qui in honorem deorum fiebant τοῖς ἀλύταις, id eſt maſtigophoris præeſſet; cuius fit mentio in Legibus,[b] & auctor eſt Phauorinus, ipſum qui olympica certamina ordinabat, Altarcham dictum. Similia ſacerdotia Modeſtinus recenſet,[c] ſcilicet Aſiarchiam, & Bithiniarchiam, & Cappadocarchiam, prout in Græco archetypo legitur, quæ ſacerdotia gentium eſſe dicit, ſeu gentilium, & ita etiam appellat Strabo in calce ſui operis,

dei

[k] l. 1. C. de offic. Comit. Orient. l. 1. C. de naturalibus liber. l. athletæ. §. 1. ff. de excuſationib. tutor.
[l] lib. de munere
[m] apud Cæſarem Baron. Card. an. 296.
[o] l. 18. C. de off. Comit. Orientis.
[o] lib. 14. Geograph.
[p] in l. 37. ff. de iudic.
[q] in l. 5. ff. ad L. Iuliã de vi publ.
[r] & in l. 1. §. 1. ff. de appellation.
[s] l. 6. ff. de excuſationib. tut.
[t] l. 25. ff. de appellationib.
[u] lib. de ſpectaculis.
[x] lib. 2.
[y] in l. vnic. C. de off. Com. Orient.
[z] lib. 2. obſer. 13.
[a] d. l. vnica.
[b] in l. vl. C. T. de expenſ. ludor. l. 12. C. T. de iure fiſci, & l. vlt. C. de expenſis ex lue. Daphn. ſecundum correctiorem lectionem.
[c] in l. Athleta, par. 1. de excuſ. tutor.

εἰσὶ δὲ καὶ ἄρχοντες τινὲς, καὶ φυλαρχοὶ καὶ ἱερεῖς αὐτοῖς, id eſt ſunt autem Principes quidam ſub ipſius phylarchi, & ſacerdotes. Horum & Phœniciarchorum Conſtantinus Iuſtinianuſque meminerunt.[a] Aſiæ quoque ſacerdotium nominatur à Papiniano,[b] & ab Hermogeniano prouinciæ ſacerdotium vocatur.[c] Euſebius porro Cæſarienſis[d] narrat, rogatum fuiſſe Philippicum Aſiarcham, vt Leonem emitteret in Polycarpum, & ille negauit ſibi licere, quod munus ſuæ editionis expleſſet. Ruffinus Aſiarchiam munerarium vertit: ſumptus enim in edenda munera ipſi Phœniciarchi faciebant. Alexander A.[e] Si de proprio ſuo, inquit, patrimonio muneris editionem tuo nomine pater tuus repromiſit, ideoque etiam ſacerdotem te creari impetrauit: onus erogationis commune omnium hæredum eius eſſe præſes prouinciæ non ignorabit. Idem Honorius A.[f] iudices, inquit, in ludis duos aureos non excedant, exceptis Alytarchis, Syriarchis, itemque Aſiarchis, quorum nomen votiuæ feſtiuitatis ſolennitas dedicabat.[g] Conſtantinus verò, & Gratianus AA.[h] nec non alij[i] hæc ſimpliciter ſacerdotia vocant. Coronam auream in capite, togam auro purpuraque intextam hi ſacerdotes geſtabant. Tertullianus:[k] Eodem more, ait apud Ægyptos & Babylonios inſignia erant dignitatis, quo more nunc prætextæ, vel trabeæ, vel palmatæ, & coronæ aureæ ſacerdotum prouincialium.

De iis ornamentis intelligit Valerianus A.[l] ad Vindium prouinciæ cuiuſdam ſacerdotem factum ſcribens Atrocem, inquit, ſine dubio iniuriam eſſe factam manifeſtum eſt, ſi tibi illata eſt, cum eſſes in ſacerdotio, & dignitatis habitum & ornamenta præferres Hactenus de Comite Orientis, Lyciarchis & Syriarchis: nunc de prouinciarum Rectoribus qui ipſi parebant, eſt diſſerendum: & iuxta Notitiæ ordinem, à Conſularibus vt dignioribus auſpicati, ab eo qui Palæſtinam regebat incipiemus: deinde ad Præſidales Perfectiſſimorum prouincias veniemus.

[a] in l. 1. C. de naturalib. lib. Edicto. 4. de magiſtrat. Phœnicea Liban. Nouell. 89. §. vlt.
[b] in l. 6. de vacation. muner.
[c] in l. 17. de muneri. & honorib.
[d] lib. 4. eccleſiaſtic. hiſtor. c. 15.
[e] in l. vnic. C. de periculo ſucceſſ. parent. lib. 10.
[f] in d. l. fin. C. T. de expenſ. ludor.
[g] l. 103. C. Th. de Decurionib.
[h] in l. 46. 75. C. Th. d. tit.
[i] in l. non diſtinguemus. 9. ſacerdotio, ff. de arbitr. l. 1. §. 1. ff. ad l. Iul. de ambit. l. pen. C. de pact. l. 33. & 51. C. de epiſc. & cler. l. pen. ff. de vacat. muner.
[k] de idololatria.
[l] in l. 4. C. de iniur.

De Conſulari, & poſteà Proconſule Palæſtinæ, eiuſque inſignibus. Cap. CVI.

PRIMVS inter Orientis Rectores qui Comiti parebant, Conſularis Palæſtinæ recenſetur, eadem Iudæa dicta ab Oriente, & Septentrione Libano, & Antilibano: Ab occidente parte Phœniciæ terminatur. & à Sidone vſque in Gazā, & Arabiam ſecundam Syriaci littus maris extenditur: A meridie Arabia Petræa cingitur. Latitudo eius à Ioppe oppido ad Thracones montes, ſiue Antilibanum, eſt circiter millium paſſuum LX. quam mediam ferè Iordanis fluuius diuidit. Longitudo à fontibus Iordanis, & monte Libano, vſque ad Berſabeam vrbem atque initium Ægypti, eſt millium paſſuum CLX. Plinius ait CLXXXVIII. Clauditur vndique montibus hinc abruptis rupibus, & profundis vallibus concurſu torrentium, inde altis, & implexis anfractibus ſic contractis, vt per anguſtos colles vix pateat tranſitus viatori. Appellata eſt Palæſtina à Philiſtin, quem nos corruptè Palæſtinum dicimus. Is deſcendit à Cham filio Noe, ait D. Hieronymus.[m] Dirutis Hieroſolymis, caput Palæſtinæ fuit Cæſarea, ad littus maris Syriaci, cis Iordanem ſita, prius turris Stratonis à Stratone Sidonis Rege ædificata, poſtea Cæſarea à Veſpaſiano vocata, inquit, Iuſtinianus,[n] quod in eius obſidione is Cæſar ſit appellatus. Plinius ait Veſpaſianum eo coloniam deduxiſſe,[o] vnde togatus eius populus incedebat, & Palæſtinæ imago togata in Comitis Orientis inſignibus conſpicitur. Ioſephus verò,[p] & Ammianus,[q] ac D. Hieronymus,[r] in honorem Octauiani Principis eam vrbem ædificatam, & Cæſaream ab Herode ſeniore vocatam volunt: quam ampliatam mirificè ædificauit, ac templum ibi albo marmore Auguſto conſtruxit, & Palæſtinæ primæ, vel vt ait Guilielmus Tyri Epiſcopus[s] ſecundæ metropolim eſſe voluit. D. quoque Hieronymus[t] Cæſaream Palæſtinæ caput appellat, vbi Herodes primi nepos Ab Angelo percuſſus, Cornelius Centurio baptizatus, & Abagus Propheta,[u] Zona D. Paulum ligauit, ibidem & milites ad vtraſque Iordanis ripas ſub duce Palæſtinæ ſtationem habebant. Eademum iuris Italici, id eſt immunis facta fuit.[x] Cum verò populo opibuſque abundaret, prius ſub Iuliano Apoſtata Conſularem habuit,[y] deinde ſub Gratiano Proconſulem, quo tempore in duas prouincias diuiſa fuit, ſiquidem Theodoſius in vtraque Palæſtina Iudæorum Synedria ſeu ſeniorum, ac magiſtrorum collegia fuiſſe ſcribit:[z] poſtmodum in tres partes eſt diuiſa: Primam id eſt maiorem, cuius metropolis fuit Cæſarea, ſeu turris Stratonis, & Secundam, cuius caput fuit Samaria, Sebaſte, ab Herode Rege dicta, quæ fuit colonia,[a] alii dicunt Scythopolim, & Tertiam Salutarem, cuius metropolis erat Hieroſolyma. Prima tantùm Conſularis fuit, reliquæ à Præſidibus regebantur. Hæc prouincia celebris erat Rhetorum atque artium academiis, in quibus ſe inſtitutum fuiſſe D. Gregorius Nazianzenus in oratione funebri Cæſarei fratris memorat.[b] Iuſtinianus verò Palæſtinam primam Proconſularem fecit, vt prætexta, id eſt veſte purpura circuntexta, quali & alii Proconſules, & aureo torque, curruque argentato publicè vteretur, & more aliorum Proconſulum ſex faſces præmitteret.[c] Viginti duas libras auri, quæ efficiunt fere 2400. noſtros aureos à Principe percipiebat, quibus ipſe, & aſſeſſor, officiumque alebantur: ac ſtationariorum militum manu & aliorum opera quietam pacatamque regionem tenebat. Ab eo quemadmodum & ab aliis ſpectabilibus ad P. P. qui erat in Comitatu, & Quæſtorem ſacri palatii, adminiſtrante officio P. P. appellabatur.[f] Pro codicillis magiſtratus ſoluebat hic Conſularis tribus chartulariis ſacri cubiculi ſolidos nouem. Primicerio Tribunorum notariorum 24. Eius adiutori tres, officio Præfectorum 40. Hæc colligebant ſummam ſolidorum 76. Proconſul verò vltimo creatus, ſoluebat quantum alii Proconſules.[h]

Sub finem Notitiæ Orientalis, ſpectatur Conſularis Palæſtinæ, habens à dextra abacum purpureo tapeto ſurrectoque inſtratum, cui liber mandatorum viridi corio tectus inhæret, propè aurei Principum vultus, aureæ item columnæ, prætinæ aſtant, quæ ſunt eius inſignia, ipſe in ſolio enſe aurata vagina, balteoque item aurato, accinctus ſedet, ſiniſtra haſtam tenens, in cuius ſummo tabula nomen prouinciæ Palæſtinæ ſcriptum oſtendit, dextra auratum cornu aureis plenum gerit: quod tributum in primis ex prouincia ab ipſo exigendum refert.[i] In capite galerum cum aureis pinnis phrygiatum præfert. A pede ſurſum ad poplitem purpureis ocreis per medium auro diuiſis indutus, viridi pallio dextrum humerum tegit: In manuſcriptis ſupra tunicam cæruleam pallio purpureo amictus, in ſolio aurato altè ſedet. Mandatorumque liber argento tectus, quattuor auratis loris conſtringitur. Alios Conſulares iiſdem vſos inſignibus Notitia monet.

Officium Conſularis Palæſtinæ hoc habebat, nempe Principem de eodem officio, Cornicularium, Commentarienſem, Adiutorem, Numerarium, ab actis, A libellis, Exceptores, & cæteros cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiam, ſine annotatione clementiæ Principalis: Hæc Notitia. Eadem ferme verba ſunt Theodoſii A. ad Florentium, P. P.[k] Nullum, inquit, ex Principe cohortalis officii, vel ad aliam poſſe militiam aſpirare, vel miniſteriis ſibi contra publicam vtilitatem blandiri, vel ad quamlibet aliam dignitatem ad præiudicium præteriti ſtatus accedere concedimus. Hæc ille. Ita enim cohortali erant obnoxii apparitores, vt eam non poſſent deſerere.

[m] in quæſt. in Geneſ. cap. 10.
[n] Nouel. 103. de Proconſ. Palæſtinæ.
[o] lib. 5.
[p] Antiq. iudaica c. 10. & lib. 16. c. 5.
[q] lib. 14.
[r] in Act. Apoſt.
[s] d. Nouell. 103. in prin.
[t] lib. 10. belli ſacri. cap. 15.
[u] in epiſt. ad Pammachium.
[x] in Act. Apoſt. vbi D. Hieronymus.
[y] l. 1. et vlt. ff. de cenſib.
[z] l. ſi quis decurio. 24. C. de decurio. l. 55. C. T. eod. tit.
[a] l. 42. C. Th. de appel. l. 18. C. T. quor. appel. non recip. & d. Nou. 103. in prin.
[b] in l. Iudæorum, C. de Iudæis.
[c] d. l. 1. ff. de cenſib.
[d] Pratum ſpirituale, cap. 50.
[e] d. Nouel. 103.
[f] l. antepe. ff. de offi. proconſ.
[g] l. præcipimus, §. 1. C. de appel. & 1. in Auth. de ad miniſt. off. in ſacr. appel. ſeu Nouell. 20.
[h] Nouell. 8.
[i] d. Nouell. 8.
[k] Nouel. 103.
[l] in l. pen. C. de cohortalib.

ſerere [a] Hæc officia militiæ vocabantur, [b] & ideo Notitia dixit. Hos non poſſe ad aliam tranſire militiam SINE ANNOTATIONE CLEMENTIÆ PRINCIPALIS. Annotatio erat ſubſcriptio Principis. Leo enim A [c] iubet his qui militiæ, id eſt, officij maiorum iudicum ſociantur, edi autheuticas ſcripturas, quæ diuinam, inquit, noſtræ pietatis continent adnotationem, id eſt ſubſcriptionem, & ita in præcedente reſcripto idem Leo de officiis loquens, interpretatur. [d] Militiam, ait, ſortiantur ea authenticis ſacris probatoriis manu noſtra ſubſcriptis. Ita verò Princeps ſubſcribebat A. M. D. id eſt, Auguſti manu diuina, vt apparet in nouella lege Valentiniani. [e] Et quia notis ſubſcribebat, puncta diuina manu dicebantur illi quorum litteris Imperator ſubſcribebat. [f] Hanc diuinam ſubnotationem appellauit Iuſtinianus. [g] Præfata clauſula, vt apparitores ad aliam non tranſeant militiam, in Illuſtrium, aut ſpectabilium officijs non reperitur, quia illi cohorti non erant obnoxij. [h] alij Conſulares, ſubiicit Notitia, ad ſimilitudinem Conſularis Palæſtinæ officium habent: hanc enim Conſularem tanquam digniorem, aliorum exẽplar eſſe voluit. Cæteras Palæſtinas infrà inter præſidales proſequemur. Nunc alias Conſulares continuabimus.

[a] l. 7. & l. vlt. C. eo. [b] d. l. 7. [c] in l. vlt. C. de diuerſ. offic. [d] vt in l. pen. C. eod. [e] de homicidio caſu facto. [f] l. 4. C. de aduocat. diuerſor. iudicum. [g] l. prima in fin. C. de Iuſtin. C. confirmand. [h] l. 1. C. de apparitorib. P. P.

DE CONSVLARI PHOENICIAE. Cap. CVII.

MARCELLINVS, [i] de Phœnicia hæc ſcribit. Accliuis Libano mõti Phœnice regio plena gratiarum, & venuſtatis, vrbibus decorata magnis, & pulchris, in quibus amœnitate celebritateq; nominum Tyrus excellit, Sidon & Berythus, iis denique pares Emiſſa & Damaſcus, ſeculis conditæ priſcis. Hæc ille. A palmarum copia, quas Græci phœnices appellant, dictam eſſe Phœniciam Procopius [k] ſcribit. Guilielmus Tyri Epiſcopus, [l] ita diuidit. Olim per multa tempora Phœnicia ſimplex fuit, & vniformis, nunc autem in duas diuiſa eſt. quarum prima maritima dicitur, cuius metropolis eſt Tyrus, vrbs habens XIIII. ſuffraganeos: altera verò dicitur Phœnicia Libanenſis, cuius metropolis eſt Damaſcus, quę etiam aliquando dicitur Syria. Hæc iterum Phœnicia poſtea diuiſa eſt in duas partes, quarum altera dicitur Damaſcena; altera Emiſſena: Hæc ille, D. Hieronymus [m] Phœnicia, ait prouincia Syriæ eſt, cuius partes ſunt Samaria, Galilæa, & aliæ plurimæ regiones. Galilææ quoque duæ ſunt, vna gentium vicina finibus Tyriorum in tribu Nephtalim, vbi & Salomon viginti quinque ciuitates donauit Hiram Regi Tyri; altera circa Tyberiadem, & ſtagnum Genezaret in tribu Zabulon: Hæc D. Hieron. tota regio inter Palæſtinam & Syriam Palmirenã trianguli ſpeciem præbet, Ab Oriente habet fontem Eleuthem, & Chryſorhoæ caput, à Meridie montem Libani: ab Occidente mare Aegyptium, vbi in latum extenditur, Phœnicia maritima, à Corſæn fluuio cincta, vbi Biblus, & Tripolis, Berythus, ac Sidon, Conſularem habuit, qui Tyri reſidebat: altera Phœnicia Libani præſidem, itaque Diocletianus ad Criſpinum, [n] & Conſtantinus ad Marcellinum [o] Phœniciæ Præſides ſcribentes, de hac intelligunt. Iulianus verò Apoſtata, Iulianum; [p] & Valentinianus Leontium, [q] Phœniciæ Conſulares vocantes, de maritima loquuntur, quam & Iuſtinianus inter Conſulares recenſet, [r] in ea etiam Vna cum pluribus Equitum peditumque copiis caſtrametabantur, vt Phœniciæ maritima Tyrus metropolis eſſet ab Hadriano Paulus Tyrus rhetor ad eum legatus profectus impetrauit. [s] Poſtea Theodoſius Iunior Berythum eiuſdem prouinciæ metropolim fecit. [t] Itaque duas metropoles habuit, ſicut Pontica Amaſiam & Neocæſaream. [u] ſequitur Syriæ Conſularis, & ipſe Comiti Orientis ſubiectus.

[i] lib. 14. [k] in primo de bello Perſico. [l] lib. 13. ſacri belli cap. 2. [m] in act. Apoſtolor. [n] l. 3. C. de diuer. reſcript. [o] in l. vnic. C. de form. & imp. ſub lat. [p] l. 52. C. Theod. de decurionib. [q] l. 9. C. T. de luſtra. collat. [r] Nouel. 8. in Notitia. [s] Suidas in ver. Παῦλος Τύριος, Alciat lib. 14. parerg. cap. 15. [t] l. 2. C. de metropo. Berytho. [u] Nouell. 28.

De Conſulari Syria prima. Cap. CVIII.

SYRIA Septentrionem verſus, Cilicia, & Amano monte terminatur: ad Orientem Euphrate ab Occaſu Syrio & Aegyptio pelago: à Meridie Arabia Felici, & Aegypto. Plinius tertiarum maximam appellat. Sub ea Palæſtinam, Phœniciam, & Meſopotamiam complexus: Marcellinus verò [a] ſub Syria Comagenam ſeu Euphratenſem Phœnicem, & Palæſtinam comprehendit. Eius latitudo inter Ciliciam & Arabiam eſt 470 millium paſſuum. Longitudo 525. Antea Aſſyria dicta, ab Aſſur, cuius metropolis eſt Damaſcus inquit D. Hieronymus, [y] vbi Syriæ præſes degebat. Ante Hadrianum hæc vna prouincia fuit, cui Auguſtus Saturninum mox Cinnum, Quintilium, Varum, & alios legatos præfecit, [z] ſub Claudio Cæſare, defuncto Rege Sohemo Ituræa, & mortuo Agrippa Iudæa Syriæ ſunt additæ, vt auctor eſt Tacit. [a] & Ioſeph. [b] Imperante Nerone Conſularem habuit vt auctor eſt Tranquillus, Iudæi, inquit, cæſo præpoſito inſuper Syriæ Conſularem ſuppetias ferentem, rapta aquila fugauerunt. Hæc ille. Eodem titulo hanc prouinciam Catilium Seuerum ſub Hadriano adminiſtraſſe puto; [c] qui, inquit Spartianus, eam à Phœnicia ſeparare voluit, ne Antiochia, quam odio proſequebatur, ciuitatum metropolis diceretur. Ea regio Libano monte interſecta, in duas prouincias ſcinditur Phœniciam, & Syriam Cœlem, id eſt cauam Syriam, ſic dictam, quia inter duos mõtes clauditur. Demùm excluſis Iudæa, & Phœnicia tres prouinciæ factæ; Syriæ in plurali ſunt appellatæ, [d] & in tres diuiſæ: Syriam cœlem, quæ prima nuncupatur, & Conſularem habebat, Palmyranam ſeu ſalutarẽ ſecundamque Syriam dictam; & Comagenam ſeu Euphratenſem propè Amanum montem. Ammian. [e] Poſt Oſrhoenam, inquit, Comagena, nunc Euphratenſis aſſurgit Hierapoli vetere, Nino, & Samoſata ciuitatibus amplis, & illuſtribus. Deinde Syria per ſpacioſam inter patet diffuſa planiciẽ. Hanc nobilitat Antiochia mundo cognita ciuitas, Laodicea, Apamea, & Seleucia: poſt hanc accliuis Libano monti Phœnice regio, Vltima terrarum eſt Palæſtina, per interualla magna patentia, cultis abundans terris, & viridis. Quibus verbis, quatuor Syrias deſcribit. Phœnicia, & Iudæa incluſis, ſed excluſa Palmyrena. Notitia Syriam Cœlem ſiue primam Conſularem ponit, Euphratenſem ſeu Comagenam, & Syriam ſalutarem, ſeu ſecundam: Præſidales: Iuſtinianus verò, [f] primam & ſecundam Syriam Conſulares ſtatuit, Euphratenſem Præſidalem. Quæ ergo à Notitia ſimpliciter Syria vocatur, eſt Cœles, quæ prima à Leone Imperatore nuncupatur, [g] & hæc diuiſis Syriis Conſularem habuit. Conſtantinus enim Hierocleem, & Theodorum Syriæ Conſulares appellat. [h] Marcellinus, [i] Theophilum, Valentinianus Feſtum. [k] Huic ſub Antonino Caracalla Claudius Triphoninus Iureconſultus præfuiſſe creditur, [l] ſub Diocletiano Arcadius Chariſius, & ipſe Iureconſultus illi ius dixit. [m] Sub Cõſtantino Dalmatius eius fratris filius. [n] Poſtremò Iuſtinianus hanc prouinciam cum Cyrheſtica regione Comiti Orientis regendam commiſit. [o] Huius Metropolis erat Antiochia, omnium totius Orientis ciuitatum nobiliſſima. Tacitus. [p] Diſceſſere, inquit. Mutianus Antiochiam, Veſpaſianus Cæſaream; illa Syriæ, hæc Iudeæ caput eſt. Herodianus libro ſecundo ſcribit Syriorum gentem eſſe leuiſsimam, pronamque ad res nouandas, ac ludis oblectari. Hactenus, de Conſulari Syriæ, primæ. Nunc vt Notitiæ ordinem ſeruemus, aliis

[x] lib. 14. [y] in quæſtio. ad 10. cap. Geneſ. [z] Lucas 2. Ioſeph. & Aegeſipp. de excid. vrb. Hieroſolymit. [a] lib. 13. & 18. [b] in 19. antiq. e vlt. [c] l. 1. C. de teſta. Spartia. in Hadriano. [d] l. 7. §. quibuſdam. ff. de interd. & releg. l. 3. ff. de cenſib. [e] lib. 14. [f] in Nouella 8. in Notitia. [g] in l. vnic. C. de offic. com. Orien. [h] l. 6. C. Th. de iur. fiſc. & l. 78. C. quor. appellat. non recipiant. [i] li. 14. & 15. ad fin. [k] l. 3. C. de cohortalib. [l] l. 1. C. de iudaeis. [m] l. 9. C. de quaeſtionib. [n] Eutrop. & Niceph. lib. 8. c. 48. [o] §. hoc autem ipſum, Nouel. 8. §. quia verò dua. Nouel. 20. [p] lib. 18.

Syriis Præſidialibus intermiſſis, cæteros Orientis Cõſulares proſequemur: & Cypri Conſularem continuabimus.

DE CONSVLARI CYPRI. Cap. CIX.

CYPRVS inſula in Pamphilio mari ſita, à Cypro Cyniri, & Veneris filio eſt appellata, vt Stephanus de vrbibus & inſulis, & de coloniis Aegyptiorum Conſtantinus Porphyrogenneta tradit. Addit eam XIII. vrbes habuiſſe, Conſtantiam metropolim, Citium, Amathum, Cyreneam, Paphum, Arſinoem, Solos, Lapithum, Cerbeam, Tamaſiam, Trymithum, ex qua S. Spiridon & Carpaſus prodiere. Diuerſis Regibus paruit, inter quos fuit Dæmoneus, ad quem Iſocrates orationes ſcripſit, donec ad Reges Ægypti, & inde ad Romanos peruenit, vt infra dicetur. De hac ita Marcellin. [a] Cyprium inſulam, inquit, procul à continenti diſcretam, & portuoſam, inter municipia crebra, vrbes duæ faciunt claram, Salamis & Paphos altera Iouis delubris, altera Veneris inſignis. Tanta autem tamque multiplici fertilitate abundat rerum omnium, vt nullius externi indigens adminiculi, indigenis viribus à fundamento ipſo carinæ ad ſupremos vſque carbaſos ædificet onerariam nauem, omnibuſque armamentis inſtructam mari committat. Nec pudet dicere, auidè magis hanc inſulam Populum Romanum inuaſiſſe, quam iuſte. Ptolemæo enim Rege fœderato nobis, & ſocij ob ærarij noſtri anguſtias iuſſo ſine vlla culpa proſcribi, ideoq; hauſto veneno voluntaria morte deleto, & tributaria facta eſt, velut hoſtiles eius exuuiæ claſſi impoſiti in vrbem adductæ ſunt per Catonem. Hæc ille. Ob penuriam ergo ærarij Rom. à Pub. Clod. Trib. Pleb. lege lata eſt publicata, & mortuo Ptolemæo eius & Ægypti Rege, à M. Catone in prouinciæ formam redacta, primuſque eam C. Sextilius Rufus Quæſtor iure prætorio adminiſtrauit. Deinde Ciliciæ attributa à Proconſule eſt adminiſtrata. Strabo [b] eam prætoriam fuiſſe ſcribit, aliquando tamen à Proconſulibus rectam ex marmoribus conſtat, & D. Lucas [c] à Sergio Paulo Proconſule eã ſub Claudio adminiſtratam fuiſſe refert. Demum Conſularem habuit, qui pro codicillis magiſtratus pendebat quantum alij Conſulares. [d] In ſacris literis chetim vocatur, quia is primus ibi vrbes condidit, à quo Cithium oppidum tempore D. Hieronymi extabat, vt ipſe in locis Hebraicis narrat. Appellabatur olim à Conſulari Cypri ad quæſtionem exercitus Iuſtiniani. Deinde cautum eſt, vt ad eum & Quæſtorem palatij prouocaretur. [e]

Auctor eſt Nicephorus, [f] imperante Anaſtaſio corpus D. Barnabæ Apoſtoli in Cypro ſub arbore ſiliqua inuentum, ſuper cuius pectore Matthæi Euangelium ipſius D. Barnabæ manu ſcriptum iacebat, hac de cauſa Cyprij ab Antiochiæ Archipræſule, cui ſuberant, fuere liberati, itaque tum Metropolitanum habere cœperunt. Id Iuſtinianus in gratiam Theodoræ coniugis Cypriæ confirmauit. [g]

[a] lib. 14.
[b] lib. 14. in fin. & 17. in fi.
[c] Act. 13.
[d] Notitia Nou. 8.
[e] Nouel. 41.
[f] lib. 16. cap. 37.
[g] d. cap. 37.

DE CONSVLARI CILICIÆ PRIMÆ, & præſide ſecundæ. Cap. CX.

VLTIMVS ſub Comite Orientis Cõſularis eſt Ciliciæ: hæc ab Oriẽte Amano monte à Syria cæle ſeparatur, à Septẽtrione parte Armeniæ & Cappadociæ, ab Occidente Pamphilia, à Meridie Iſſico ſinu terminatur. Eam Marcellinus [h] ita deſcribit. Superatis Tauri montis verticibus, qui ad Solis ortum ſublimius attolluntur Cilicia ſpatiis porrigitur latè diſtentis, diues bonis omnibus terra, eiuſque lateri dextro adnexa Iſauria, & infrà. Hæ duæ prouinciæ bello quondam Pyratico cateruis mixtæ prædonum à Seruilio Proconſule miſſæ ſub iugum, factæ ſunt vectigales. Hæc ille. Idem Sext. Rufus: Cilicia, & ſi pars Aſiæ minoris, Orienti tamen attribuitur, non Aſianæ. Eius metropolis eſt Tharſus D. Pauli Apoſtoli patria, & Proconſulis ſedes, quæ Cidno fluuio interciſa, vulgò Teraſſa nuncupatur. Prouincia Carmania dicitur, à Carmanis Turcis qui eam an. 25 . tenuere, donec à ſuæ ſectæ hominibus expulſi ſunt. Hanc olim Proconſul imperabat: Nam Cicero, Plinius, & alij Ciliciæ Proconſules, aut eorum loco fuere. Hadriano imperante Viuium Varum legatum habuit, [i] deinde Benidium Rufum. [k] ſed dubium tamen eſſet Conſularis, an poſtea à M. Antonino ſit facta: Is enim prouincias inquit Capitolinus, ex proconſularibus Conſularibus, aut ex Conſularibus Proconſulares, aut prætorias. pro belli neceſſitate fecit. Certè ſub Antonino Caracalla Rotilianus Ciliciam Conſularis regebat. Vopiſcus Aurelianum, Conſtantino imperante Proconſulem Ciliciam rexiſſe ſcribit. Duplex vero Cilicia fuit. [m] Campeſtris Cilicia prima dicta, & Trachæa Cilicia ſecunda. Prima à Conſulari regebatur, [n] cuius metropolim Tharſum fuiſſe diximus. Secunda a Præſide, [o] cuius metropolis Amauarza vrbs antiquiſſima fuit. Strabo, [p] Cilicia, inquit, quæ extra Taurũ eſt, diuiditur in Ciliciam Thrachæam, id eſt aſperam, & Campeſtrem. Thrachæa oram maritimam peranguſtam habet, & nullum, vel raro locum planum, ei Taurus imminet, parum frequens incolis vſque ad latera Borealia, quæ circa Iſauriam ſunt, & Homonodes vſque in Piſidiam. Eadem Thrachiotis dicitur, & incolæ Thrachiotæ. Campeſtris veró, à Solis, & Tarſo Iſſum vſque porrenditur. Hæc ille. Hanc inter Conſulares, & [q] aliam inter præſidales etiam Iuſtinianus recenſet. [r] Ciliciam Thrachæam antea Regibus conceſſam in prouinciæ formam Veſpaſianus conuertit. Tranquillus, [s] Thrachæam, inquit, Ciliciam & Comagenam ditionis Regiæ vſque ad id tẽpus, in prouinciæ formam redegit, vulgo codices ſunt corrupti, pro Thrachæam enim legunt Thraciam, quæ longè ante Romanis paruerat. id & Pub. victor. [t] comprobat Syria, ait, Palæſtina, necnon Cilicia Thrachæa, & Comagene, quam Auguſtophratenſem nominamus, prouinciis acceſſere, additique ſunt Iudæi. Hanc Ciliciam Dario Perſarum Regi 5c. talenta olim pro tributo ſoluiſſe, Herodotus [u] eſt auctor. Cilices inſignes nautæ & piratæ fuere, ac nauibus plurib. M.D. cũ ſociis mare vexarunt, donec à Gn. Pompeio ſunt extincti. [x] eorum mores in prouerbia abierunt [y] Ciliciæ primæ Rector pro codicillis magiſtratus ſoluebat, quantum alij Conſulares: Secundæ quantũ Præſides. [z] Hi ſunt Conſulares, qui Comiti Orientis ſuberant: nunc de aliis eius præſidibus eſt dicendum, & à reliquarum Palæſtinarum rectoribus auſpicabimur.

[h] lib. 14.
[i] l. 3. §. 1. ff. de teſtib.
[k] l. 2. in fin. ff. de iure immunit.
[l] l. 1. C. de genera li. abolitio.
[m] l. 5. C. de tempor. appellat.
[n] Nouell. 8. in Notitia.
[o] l. 24. C. T. de appellat. l. 1. de inoffic. dotib. d. Nouel. 8.
[p] lib. 14.
[q] Ptolem. lib. 5. cap. 8. Plin. lib. 5. cap. 27.
[r] in d. Nou. 8. in Notitia.
[s] c. 8. in Veſpaſiano.
[t] in Veſpaſiano.
[u] in quinto.
[x] Plutarchus in Pompeio.
[y] Cilix haud facile verum dicit. Ciliciꝗ ſermones. Cilicinum exitiũ. Ciliciꝗ Imperatores.
[z] d. Nouel. 8. in Notitia.

DE PRÆSIDIBVS, II. ET III. Palæſtina ſalutaris. Cap. CXI.

SVB eodem Comite præſidem habuit ſecunda Paleſtina, cuius metropolis fuit Samaria, poſtea ab Herode Rege, Sebaſtæ appellata, id eſt Auguſta. Hæc regio inter Galileam, & Iudæam ſita à Ioſepho Samaritis, ab aliis ſecunda Palæſtina vocatur. Tertia veró Palæſtina ſub eiuſdem Comitis Imperio ab alio præſide regebatur, qui à ſalubribus aquis, ſalutaris eſt dicta Hæ reperiuntur propè opidum Emaus poſtmodũ Nicopolim à Romanis vocatum ob victoriam contra

[a] Lib. 5. c. 21.

tra Iudæos obtentam. Sozomenus, [a] Ante hanc vrbem, inquit, in triuio, vbi Chriſtus cum Cleopha poſt reſurrectionem incedens, ſimulabat ſe ad alterum pagum contendere: Fons eſt quidem ſalutaris, in quo non homines modo, qui ægrotant loci curantur ſed & alia pariter animalia diuerſis detenta languoribus emundantur, quod ex eo contigiſſe traditur, quia Chriſtus ad fontem cum diſcipulis pedes lauauit, Vnde aqua facta eſt diuerſarum medicamen paſſionum. Ioſephus verò [b] id naturali aquæ virtuti non miraculo tribuit. D. Hieronymus, [c] eſt ait, in tribu Aſer, villa quædam nomine Sethanea in quintodecimo à Cæſarea lapide, ſita in monte contra Orientalem plagam, in qua & lauacra dicuntur eſſe ſalubria. Marcellinus, [d] loquens de Palæſtina. In his inquit tractibus nauigerum nuſquam viſitur flumen, at in locis plurimis aquæ ſuaptè natura calentes, emergunt ad vſus aptæ multiplicium medelarum. Hæc ille. Idem tradit Guilielmus Tirius Epiſcopus.[e] Ioſephus quoque [f] ſcribit aquas calidas apud Callirroen vltra Iordanem fluuium, præter vim medicā potu quoque iucundas fuiſſe. Epiphanius contra Ebionitas [g] proficiſcuntur, inquit, ad Gadara ad quas calidas, quo loco ſingulis annis conuentus celebratur. Accedunt enim vndèquaque, qui lauare volunt ad dies aliquot, morborum videlicet deponendorum gratia. Hæc ille. Huius prouinciæ metropolis fuit Ælia Capitolina, ita ab Aelio Hadriano, qui eam reſtituit, appellata, prius Hieruſalem dicta. His tanquā minoribus regionibus Præſides imperabant, quorum officia & inſignia erant vt aliorum Præſidum. Vnde Pilatus, quandoq; præſes, quandoque Procurator Iudex vocatur. Primam & Secundam Palæſtinam inter Conſolares Nouella 8. recenſet Tertiam verò, quæ ſalutaris à Notitia nuncupatur inter præſidales: vnde apparet Iuſtiniano imperante prouinciarū formā mutatam fuiſſe, quemadmodū & in ſecūda Syria eſt dictū.

[b] lib. 4. belli Iudai. c. 1.
[c] de locis Hebr.
[d] lib. 24.
[e] lib. ſacri belli 7. cap. 24. & lib. 13. cap. 2.
[f] lib. 17. antiq. Iud. c. 8.
[g] hæreſ. 30.

DE PRÆSIDE PHOENICES Libani. Cap. CXII.

ALTERA eſt Phœnicia Libani dicta, quæ ab eo monte incipit Libanenſis ab Honorio vocatur. [h] Libanus à Libano, id eſt thure, quod producit, eſt appellatus. Arabiam contingit, ait Ptolemæus. Ad eius radices & Iordanis fontes eſt Cæſarea Philippi, ab eo in honorem Tiberij Cæſaris condita, & cognominata. Totius prouinciæ Metropolis erat Damaſcus, vrbs nobilis, vt refert D. Hieronymus, quæ quondā, ait, in omni Syria tenuit principatū, vt nunc Saracenorum metropolis perhibetur, vnde & Rex eorum Nauias ſamoſam in ea ſibi gentique ſuæ baſilicam dedicauit, Chriſtianis in circuitu cibus Baptiſtæ Ioannis eccleſiam frequentantibus. Hæc D. Hieronymus. [i] Hæc prouincia præſides habuit Criſpinum ſub Diocletiano,[k] & Marcellinum ſub Conſtantino, [l] Verum Iuſtinianus illi Moderatorem ſpectabilem virum dedit, qui decem libras annuas pro annonis ex ſerinio Phœniciæ percipiebat, [m] Ea ſumma efficit ferme noſtros 1100. aureos. Præterea milites Tertiodalmatas dictos, cū onere exigendorū tributorum habuit, nihilque pro codicillis magiſtratus Primicerio Notariorum ſoluebat. Degebat in hac prouincia & Dux cum militibus. ſequuntur Syriarū præſides eidem Comiti parentes.

[h] in l. 10. C. de adiſ. priuat.
[i] de locis Hebr. in Act. Apoſt.
[k] l. 9. C. de diu. reſcript.
[l] l. vnic. C. de formula & emper. ſublat.
[m] Edicto 4. Iuſtiniani de magiſtratu Phœniciæ Libanicæ.

De præſidibus Euphratenſis Syriæ, & Salutaris. Cap. CXIII.

SYRIA olim Comagena, poſtea Euphratenſis nuncupata, ad Euphratem porrigitur: vt ait Ammianus.[n] Procopius, [o] Regio, inquit, Samoſatis iuxta Euphratem eſt iam dudum Comagena, nunc autem ex fluuii nomine Euphratiſia vocata: Hæc ille. Antiocho Comagenorum Rege defuncto, eam Tiberius Cæſar Romano Imperio adiecit, & illi Q. Seruæum Prætorē dedit, ſicut Tacitus [p] refert. Sed Tranquillus Veſpaſianum, eam, in prouinciam redegiſſe ſcribit. Huius metropolis eſt Samozata Luciani patria, vbi Euphratis pons. Euphratenſem hāc regionem Notitia, & Honorius [q] vocant. Auguſtam Euphratenſem Leo Imperator. [r] De hac ita Aulius Victor, [s] Comagena, inquit, quam hodie Auguſtam Euphratenſem vocant: ab Euphrate fluuio, cui adiacet, eſt appellata, ſicut Libanēſis: Hæc ille. Auguſtus ſuum illi nomen addidit quando Armeniam cum ſignis M. Craſſo ademptis recuperauit præſides Euphratenſis, & Syriæ ſalutaris, ſoluebant pro Codicillis magiſtratus vt alii præſides nempè Chartulariis cubiculi ſolid. 9. primicerio Tribunorum Notariorum XV. eius adiutori tres officio P.P. Orientis XXXVI.

[n] lib. 14.
[o] lib. 5. de bello Perſico.
[p] in 2.
[q] l. per prouincias, 10. C. de adific.
[r] in l. vlt. C. de diuer. offic.
[s] in Veſpaſiano.

Vltima eſt Syria ſalutaris à ſalubribus aquis in ea ſcaturientibus appellata: Ammianus. [t] In his, inquit, tractibus nauigerum nuſquam viſitur flumen: ac in locis plurimis aquæ ſuaptè natura calentes emergunt: ad vſus aptæ multiplicium medelarum. Hac eſt Palmyrena, Syria ſecunda ab Anaſtaſio vocata. [u] In huius Præſidis foro 30. aduocati patrocinabantur, quorum primus per biennium fiſci aduocati officio fungebatur, eo tempore exacto, amplius non patrocinabatur, ab oneteque hoſpitandi immunis, aliis etiam gaudebat priuilegiis. [x] Iuſtiniano imperante, ſecundæ Syriæ rector Conſularis fuit. [y] Tres enim & ipſe Syrias recenſet: primam quæ eſt caua, & Conſularis ſecundam Palmyrenam, quæ ante ipſum à Præſide regebatur: & Euphratenſem quæ ſemper Præſidum fuit. In his limite Imperii Romani pehito dux ſtatiua habebat, vt infra dicetur. Nunc alii huius Diœceſeos præſides ſunt continuandi.

[t] lib. 14.
[u] in l. petitiones, C. de aduoc. diuer. iud.
[x] d. l. petitiones.
[y] d. Nouel. 8. in Notitia.

De Oſrhoena, & Meſopotamia Præſidibus. Cap. XIV.

OSRHOENA Ciuitas regioni proximæ Meſopotamiæ nomen dedit, vt ſentit Suidas: Procopius ab Oſthoo qui ibi regnauit, dictam putat: Ædeſſa, inquit, cum ipſis circa locis Oſthoinæ vocatur. Eſt. n. Oſthoës viri nomen qui hic regnauit, ſuperioribus temporibus, quando hi coloni Perſis fæderati erant. Hæc ille. Oſthoena ab Honorio vocatur:[a] Ea pars eſt Meſopotamię, inter Armanum & Maſiū montes: à Septentrione habens Armeniam maiorem: ab Occaſu Euphratem, quo à Comagena diuiditur: ab Ortu ad Niſibim extenditur, cuius caput eſt Aedeſſa, Valentinianus: [b] Quicunque, inquit, per Oſthoenam primipilatus maiore lætatur numero filiorum, vnum loco ſuo veluti hæreditario iure ſubſtituat, alterum pro amore patriæ, Aedeſſenæ curiæ tradat obſequiis: Hæc vrbs imperante Iuſtino à flumine Scirto eſt ſubmerſa. Zonaras, [c] Ædeſſa, inquit, vrbs illuſtris Oſthoenæ prouinciæ ſubmerſa eſt, cum Scirtus fluuius, qui eam mediam perfluit, exundaſſet, & vrbis ædificia deieciſſet, atque auexiſſet, & ciues partim ruina, partim vndis oppreſſiſſet. Aliquot diebus elapſis aqua imminuta, lapidea tabula in ripa fluminis eſt reperta, cui nota Hieroglyphicis inſculptum erat Scirtus fluuius malè ſaltabit ciuibus: σκιρτᾶν, enim ſaltare Græci dicunt: Eadem Cedrenus.

[a] lib. 1. de bello Perſico.
[a] in l. 10. C. de adiſ. priuat.
[b] in l. 5. C. de cohortalib.
[c] in Iuſtino.

Iuſtinianus [d] Oſthoenam inter Conſulares recēſet cum ante ſemper præſidem habuiſſet. Pro ſingulis XXX. iugeris agri, Oſthoeni veſtē, in ipſa ſpecie militibus ſoluebant. Oſthoënæ nomen antiquitus non inuenitur, Adiabena. n. vocabatur primum à Cn. Pompeio, poſtea à Traiano, Romano Imperio adiecta. verū amiſſa ab Alexandro Seuero, deinde ab Aureliano recuperata fuit. Hic contra Perſas erectum limitem Imperij Dux cum militaribus copiis tuebatur.

[d] in d. Nouel. 8.

Meſopotamia, *μεσὴ τῶν ποταμῶν*, à Stephano & Iuſtiniano,[a] vocarut, id eſt inter Tygrim & Euſratem flumina media: Carrham inſignem ciuitatem habebat Craſſi clade; inquit D. Hieronymus,[b] apud Chriſtianos hoſpitio Abrahami Patriarchæ, & parentis eius morte nobilem. Hanc cum Oſrhoëna Gn. Pompeius ſubegit, & amiſſam, Traianus Alexander, & Aurelianus recuperarunt. Iuſtinianus & ipſe inter Præſidales recenſet.[c]

[a] in Nouell. 154.
[b] de locis Hebr. in act. Apoſt.
[c] in Nouell. 8.

In his duabus prouincijs, Princeps Conſtantinopolitanus plura prædia ad alendos milites deſtinata habebat, quæ nec alienari, nec locari, nec in emphyteuſim dari poterant,[d] & limitotropha, id eſt limitaneos milites alentia vocabantur, qui ſub duce vltra Tygrim, & citra Euſratem, & in ipſa Meſopotamia plurimi caſtrametabantur. Hi erant ſub Comite Orientis Præſides clariſſimi: nunc ad reliquos duos Iſauriæ & Arabiæ eſt veniendum, qui perfectiſſimi nuncupabantur.

[d] l. omnes. l. vlt. C. de fund. patrimo. fact. Nouell. 187.

DE ISAVRIÆ PRÆSIDE, ET poſtea Comite. Cap. CXV.

ISAVRIA Ciliciæ ad Taurum montẽ proxima, Lycaonibuſq; finitima, à Publio Seruilio Iſaurico ſubacta fuit. De hac ita Marcellinus, Ciliciæ lateri dextro adnexa Iſauria vberi palmite vitei, & frugibus multis, quam mediam, flumen nauigabile Calicadnus interſcindit: Et hanc quidem præter oppida multa duæ ciuitates exornant, Seleucia, opus Seleuci Regis: & Claudiopolis, quã deduxit coloniam Claudius Cæſar: Iſauria enim ante hac mœnium potens olim ſubuerſa, vt rebellatrix inter vicina, ægrè veſtigia claritudinis priſtinæ monſtrat admodum pauca. Hæc Marcellinus. A Præſide, vt puto viro perfectiſſimo regebatur, neque enim hic præſes, neque Arabiæ quem perfectiſſimum fuiſſe conſtat, in Notitiæ indice inter Conſulares aut Præſides inuenitur, vnde eos tanquam perfectiſſimos à clariſſimorum catalogo excluſos fuiſſe exiſtimo.
Cæterum Iuſtinianus illi primò Prætorem militibus præfectum, poſtea Comitem virum ſpectabilem, dedit,[e] qui populis & militibus imperaret.[f] Exigebat is prouinciæ tributa, & pro annona 300. ſolidos à fiſco percipiebat, ita enim credo legendum in Nouella 27. cum tantum etiam Præſidibus Piſidiæ, Licaoniæ, & Thraciæ daretur,[g] Ad quorum exemplum hic Comes eſt creatus.[h] Ea ſumma excedit noſtros 420. aureos, vitio verò librariorum tantum 200. aurei ibi ſunt ſcripti; Similiter dum legitur aſſeſſori dari aureos 12. reponendum eſt 72. quot prætori Piſidiæ, & pluribus dabantur. Officiales duas libras auri, id eſt aureos noſtros 220. Percipiebant, & à Principe in ſcrinio libellorum probabantur, inde enim codicillos officii accipiebant. In cauſis 700. aureos non excedentibus in Iſauria motis, vel à Principe delegatis, ad hunc Comitem prouocabatur, qui pro codicillis adminiſtrationis, tribus tabulariis ſacri cubiculi ſolidos XI. ſoluebat. Primicerio Tribunorum notariorum, & laterculenſibus 24. eius adiutori 3. officio Præfectorum prætorio pro iuſſionibus, & quacunque alia cauſa ſolidos 13.[i] Iſauri pro inſignibus latronibus in iure notantur.[k] quos collecta iuuenum manu prædari ſolidos Zoſimus ſcribit. Iſauros clamydes rubro circumtextas geſtaſſe auctor eſt Cedrenus. Hanc prouinciam cum duabus legionibus Dux cuſtodiebat.

[e] in Nou. 20.
[f] Nouell. 27.
[g] Nou. 24. 25. & 26. in fi.
[h] Nou. 27. §. 2.
[i] Nouell. 27.
[k] l. pen. C. de ſeruis l. vlt. C. ad. l. Iuliã de vi publ.

DE PRÆSIDE, ET MODERATORE Arabiæ. Cap. CXVI.

ARABIA à Septẽtrione Euſratẽ habet: ab Oriente montes Babiloniæ, à Meridie Arabiã fœlicem, ab Occidente Iudæã. Hanc primus Romanorum Ælius Gallus ab Auguſto miſſus armis ſubegit. Rebellantem Traianus in prouinciæ formam redegit.[l] Seuerus rurſus ipſos domuit, etſi aliud Dion refert. Triplex eſt Arabia, Fœlix, quam nunquam ingreſſi ſunt Romani, nec de illa hic ſermo habetur: Alia eſt Arabia deſerta, quæ nec ad nos pertinet: Tertia Petræa dicta, cuius metropolis erat Boſtra vulgo Buſſereth dicta, vbi legionem fuiſſe Ptolemæus ſcribit, quæ erat tertia Cyrenaica. Alii volum Petram prouinciæ caput fuiſſe, vnde Petrenſis Arabia, vel Petræa vocatur, ſed id antea fuerat. Boſtram enim Iuſtinianus[m] poſtea eius metropolim fuiſſe innuit. Huic præerat Præſes, qui etiam ducis officio fungebatur perfectiſſimus nuncupatus, vt infra in Duce Arabiæ legitur,[n] & ideo neque hic, nec præcedens in Notitiæ indice, aut inter Conſulares, aut Præſides clariſſimos reperitur: A Iuſtiniano verò inter præſides recenſetur.[o] præcipua eius cura erat, vt ſcopeliſmum prohiberet, Vlpianus.[p] In prouincia Arabia, inquit, *σκοπελισμὸν* id eſt lapidum poſitionem, crimen appellant: cuius rei admiſſum tale eſt: Plerique inimicorum ſolent prædium inimici *σκοπελίζειν*, id eſt lapides ponere indicio futuros, quod ſi quis eum agrum coluiſſet, malo læto periturus eſſet inſidiis eorum, qui ſcopulos poſuiſſent; quæ res tantum timorem habet, vt nemo ad eum agrum accedere audeat, crudelitatem timens eorum qui ſcopeliſmon fecerunt, hanc rem præſides exequi ſolent grauiter vſque ad poenam capitis, quia & ipſa res mortem comminatur. Hæc Vlpianus.

[l] Sext. Ruffus.
[m] Nou. 101.
[n] l. 15. C. de pœn. l. 4. C. Theo. eo. tit.
[o] Nouella 8. in Notitia.
[p] in l. 9. ff. de extraor. crimin.

Huius præſidis cohortales poſt officium Ducis Arabiæ Notitia recitat: ſcilicet Principem ex eodem officio Corniculatium, Ordinarios, Commentarienſem, Numerarios, & Adiutores eorum, Adiutorem, A libellis, ſiue Regerendarium, Exceptores, & cæteros officiales, Ordinarios autem interpretor ab epiſtolis, & ab actis, alii enim ſignificari non poſſunt: Quod autem ſcriptum eſt Adiutorem, intelligo totius officii ſuccurentem, vbi opus eſt, & præſidis vices agentem: erant à libellis qui alio nomine Regerendarii vocabantur, quibus alii præſides carebant: Sed hic ipſis tanquam dux vtebatur. Poſtea verò ſeparatum eſt eorum officium & diuiſos Præſidem, ac Ducem hæc prouincia habere cœpit, qui vt ſæpè inter æmulos euenit, cum inter ſe diſſiderent, diſcordiaſque inter populos alerent, & ideo Reſpublica malè adminiſtraretur, Iuſtinianus ei Moderatorem præfecit, virum ſpectabilem,[q] cui quindecim libras auri cõſtituit, quę ſumma excedit 1600. noſtros aureos, & aſſeſſori duas auri libras, i. fermè 220. noſtros aureos. Officio verò 9. quæ efficiunt plus minus mille aurei. Pro codicillis antea ſoluebat vt Præſes Euſratenſis, poſtea moderator quantum alii ſpectabiles dedit. A quo appellabatur quemadmodum ab aliis ſpectabiles. In hac prouincia eſt Caſſius mons ſepulchro Pompei Magni nobilis, & mons Sinai, vbi Deus legem Moiſi dedit, & nunc D. Catharinæ oſſa iacent. Hi ſunt Magiſtratus, qui Comiti Orientis parebant. Nunc ad ſecundam Imperii Orientis diœceſim, i. ad Ægyptum, & præfectum Auguſtalem ſecundum Notitię & Codicis Iuſtiniani ordinem qui eum Comiti Orientis ſubnectunt, eſt tranſeundum.

[q] in Nou. 102. de moderatore Arabiæ.

DE PRÆFECTO ÆGYPTI, eiuſque inſignibus, & officio, Cap. XVII.

ff. & C. de offic. Præfecti Auguſtalis.

AEGYPTVS omnium regionum fertiliſſima, & opulentiſſima, à Septentrione Aegyptio pelago: ab Oriente mari Rubro, & Palæſtina, Iſthmoque terminatur: ab Occidente Catabathmo à Cyrenaica Lybia diuiditur: à Meridie vltra Thebas, & Mœroen inſulam ad cataractam Aethiopiæ coniungitur. Tota regio in tres ſummas præfecturas diuiditur, Thebaicã, Mediam, & Inferiorem: Hæc Δ id eſt deltæ figuram habens inſula à Nilo efficitur, qui mediam Aegyptũ interfluit, & multo ante quam ad mare perueniat, in duas partes diuiſus vno alueo Africam verſus Canopum petit: altero Peluſium ad Aſiam, quæ duo oſtia inter ſe diſtant millibus paſſuum, 161. inquit, D. Hieronymus: [a] alij dicunt 120. Ex his alia octa flumina in mare currunt. A. ſummo Δ. & Memphi Thebas vſque vocarut Media: poſtea Thebaica, aut Aegyptus ſuperior vſque Sienem. Hec olim in decem præfecturas, ſeu nomos diuidebatur: inferior in totidem: Media in XVI. itaque erant XXXVI. præfecturæ ſeu prouinciæ Aegypti: Sed poſteriores Impp. addita etiam Libya, non plures quam ſex præfecturas fecerunt, Libyæ Cyrenaicæ, ſeu ſuperioris: Libyæ inferioris: Thebaidis: Aegypti: Arcadiæ, & Auguſtanicæ, Aegyptus enim inferior quæ Delta erat, duplex facta fuit. Auguſtanica verſus Pelufium, & quæ ſpecialiter Aegyptus vocatur, ſed & hæ duæ, eodem nomine Aegypti ſunt dictæ Et ideo Gratianus vectigal Arabarchiæ per Auguſtanicam, & Aegyptum tanquam contiguas confirmat. [b] Ammianus quoque [c] fermè ſimilem ponit diuiſionem, Tres, inquit prouincias Aegyptus fertur habuiſſe temporibus priſcis Aegyptum ipſam, Thebaidem, & Libyam, quibus duas adiecit poſteritas: Ab Aegypto Auguſtanicam & Pentapolim à Lybia ſicciore diſparatam: Hæc ille. Vniuerſa hæc regio Aegyptiaca diœceſis appellatur, [d] cuius quælibet prouincia ſuum habebat Præſidem, inter quos nullus eſt Conſularis. Abſurdum enim viſum eſt Conſularem, non Conſulari, ſed equeſtris ordinis viro) qui eſt Præfectus Auguſtalis) ſubeſſe. Cum enim Auguſtus prouincias inter ſe, & populum diuideret nouam Imperii formam conſtituens, in alias quidem Senatores, in Aegyptum verò, quam ſibi præcipuam reſeruauit, equeſtris ordinis virum miſit, & à ſe Præfectum Auguſtalem vocauit. [e] Primus eam prouinciam Aeli. Cornelius Gallus rexit, vt Strabo, Sex. Ruffus, & Eutropius ſcribunt, eum poſtea de coniuratione in ſe ſuſpectum Auguſtus occidit: Is eſt, quem Virgilius in Ecloga vltima decantat. Poſtea Seuerus conceſſit, vt Ægyptij non amplius equitem Rom. ſed Senatorem præfectum haberent, [f] vnde hic nec faſces, nec ſecures præmittebat, quemadmodum Proconſul. Trebellius enim Pollio [g] Proconſulem in Aegyptum mitti non potuiſſe dixit, quia apud Memphim in ærea columna ſcriptum erat, Ægyptum liberam fore, cum in eam Romani faſces, & prætexta peruenissent, & ob id antea nec Senator, nec Conſularis mittebatur, quem decorum non erat ſine prætexta aut faſcibus eſſe: id olim fuit, ſed poſtea, hic Præfectus inſignibus Proconſularibus eſt exornatus. [h] Alii cauſam reddunt, quia cum primum ſub Regibus Aegyptus eſſe deſiit, Auguſtus nouitate faſcium, & ſecurium eum populum perterrefacere noluit. Quidam, [i] ne propter maximum eius prouinciæ prouentum, opibus potentes facti Senatores Imperio Romano negocium facerent. Duodenum n. millium, & quingentorum talentorum cenſum Auletes Cleopatræ pater ex Aegypto percipiebat, quæ eſt ſumma ſeptuagies quinquies centenum, millium noſtrorum aureorum, vulgus Italicum ſeptem milliones cum dimidio appellat, quam ſummam ea prouincia potius Auguſtus duplicauit. [k] At D. Hieronymus [l] ait, Ptolemæum Philadelphum ex Ægypto quinquies tricies centena millia modiorum frumenti exegiſſe, & talentorum quatuordecim millia & octingenta, quæ ſumma efficit fermè nouem, vt vulgus loquitur milliones, & quindecim modiorum frumenti.

[a] de locis Hebr. in Act. poſt.
[b] in l. vſurpatio nem. C. de vectigal. & commiſſ.
[c] lib. 22.
[d] in l. 1. C. vt nemo ad ſuum patroc. l. 2. C. de militari veſte.
[e] Dion. lib. 53.
[f] Dion. lib. 21.
[g] in Aemilio Tyranno.
[h] l. 1. ff. eod. de off. Præf. Aug.
[i] Tacit. lib. 6. 12. & 17.
[k] Strabo. lib. 17.
[l] in 9. Danielis.

Cæterũ Seuerus Imp. Aegyptiis Senatores dedit, [m] & Antoninus eius filius Ægyptios in Senatum adſciuit. Præfectus Auguſtalis erat Spectabilis, Proconſuli comparatus, cuius inſignia, & titulos geſtabat, [n] locumq; Regum tenere dicebatur. Tacitus. [o] Aegyptum, inquit, iã inde à D. Auguſto equites Romani obtinent loco regum, idem Strabo [p] erat.n. ait, hæc prouincia velut regnum peculiare Imperatoris. Vnde Nero ab omnibus deſtitutus, Aegypti præfecturã concedi ſibi orare cogitauit, vt auctor eſt Sueton. [q] Hic Præfectus vt alii magiſtratus tributa prouinciarum ſuarum exigebat. [r]

[m] Dion. lib. 51.
[n] lib. 1. ff. eo.
[o] in 7.
[p] lib. 17.
[q] cap. 47.
[r] vt in l. 1. C. eo.

Primum vero omnium ipſum curare oportuit fœlicem embolã, i. frumenti ex Aegypto tranſuectionem vt Conſtantinopolim intra præſtitutum diẽ veheretur, & aliud Alexandriam intra menſem Septembrem pro alendis eius vrbis pauperibus cõduceretur, pæna indicta ſolidi in ternas artabas, i. ternos medimnos Atticos, niſi id eſſet executus. [s] Nullaq; nauis quæ plus duobus millibus modiorum caperet, ab hac embola etiam religionis prætextu excuſari poterat. [t] Auguſto imperante, inquit Aurelius Victor, ex Ægypto vrbi ducenties centena millia frumenti inferebantur, ſcilicet modiorum. Itali viginti milliones vocant: pendebat modius circiter libras XX. vnde exceſſiſſet hæc ſumma decies centena millia ex noſtris ſaccis. Hegeſippus quoque ſcribit, [u] Aegyptum quattuor menſibus anni Romanos aluiſſe. Verum tranſlato Conſtantinopolim Imperio, hoc triticum eò conductum populo vendi cœpit, inopibusq; donari, inter quos Pius Conſtantinus octuaginta millia panum quotidie diſtribuebat, vt Metaphraſtes [x] narrat. At Socrates [y] auctor eſt Conſtantinum Magnum donaſſe populo Conſtantinopolitano octuagies centena millia medimnorum frumenti, ex quibus dimidium, id eſt quadragies centena millia Conſtantius illius filius vrbi ademit. Capit autem medimnus modios ſex, ſeu libras CXX. vt vult Suidas. Iuſtiniano verò imperante tritici 800. myriades artabarum ſeu medimnorum Atticorum Conſtantinopolim mittebatur, id eſt octo, vt vulgus inquitur, milliones, pro quorum naulo Princeps nautis octuaginta millia ſolidorum ſoluebat, quæ ſumma efficeret pluſquàm centum millia noſtrorum aureorum, [z] capiebat autem medimnus modios ſex ſeu libras 120. Hoc modo emebatur Erat apud vrbis Præfectum, vel annonæ liberalitate Senatus & aliorum ſepoſita ſumma ſexcentarum vndecim librarum auri, i. ferme 62. millium noſtrorum aureorum ad hoc triticum coemendum. [a] Hac pecunia in Aegypto triticum emptum conſtantinopolim tranſmittebatur.

[s] edict. 13. Iuſti.
[t] l. iubemus. 10. C. de ſacroſ. eccl. quæ eſt l. vlt. C. de naufrag. non excuſan.
[u] lib. 2. c. 9. de excid. vrb. Hieroſolymitana.
[x] in Paulo, Conſtantinopolis Patriarcha.
[y] lib. 2. c. 10.
[z] d. edicto. 13.
[a] l. 1. C. The. de frum. vrb. Conſtant.

Commiſſorum ſibi Præſidiũ hic Præfectus crimina inquirebat, & delictis ipſorum prius Principi denuncians eos puniebat vel remouebat. [b] ipſe Alexandriæ degebat, quæ primum totius Imp. Rom. emporium à Plinio, [c] Strabone, & aliis appellatur. Eo enim Indiæ ac totius Orientis merces confluebant, quæ nunc in Luſitaniam conuertuntur. Iuſtinianus verò [d] huius Præfecti Imperium coarctauit, quem Alexandriæ tantum, & vtrique Aegypto, i. vniuerſæ Deltæ ac militibus præſentalibus ibi degentibus præfecit. Excepta tamen Mareotide, & Menelai vrbe, quam Libyæ adſcripſit, duos harum prouinciarum Præſides ſolos illi parere voluit, eiuſque officium 600. apparitorum ſtatuit, inter quos 100. primates præcellebant quorũ 50. auguſtaliani, alii quinquaginta Duciani appellabantur. Tenebatur hic Præfectus quotannis curſum 56. equorum populo exhibere, idcirco Iuſtinianus illi aureos 1520. ad hunc vſum præſtituit, quorum 320.

[b] l. 2. C. eo.
[c] lib. 5. c. 10.
[d] edicto. 13.

in curſu equorum impendebantur, reliqui in annonas ipſius. [a] Is olim 100. quinquaginta Philippeos quotannis pro ſalario à Valeriano Principe, & alios 160. trientes aureorum percipiebat, & in ſtrenis aureos 47. quot Kal. Iannuarii aduocatis fiſci, ac Comitibus conſiſtorij, alijſque dabantur [b] & hæc præter frumẽtũ vinum, oleum, veſtes, argentum, laridum, fœnum, paleam, hordeum, equos, & alia. [c] Verum Iuſtinianus ſuo Præfecto Auguſtali annonas quinquaginta, id eſt cibaria, pro viris totidem, & quinquaginta capita, id eſt totidem equorum pabula dedit: præterea libras auri 40. annuas, quæ poſſunt efficere noſtrorum aureorum 4350. Aſſeſſori verò libras auri quinque, id eſt aureos noſtros fermè 590. mille ſolidos apparitoribus, qui à Vindice ſoluebantur. [d] Is erat Quæſtor ad exigenda tributa à Principe Alexandriæ conſtitutus, quem Anaſtaſius inuenit. [e] Præter hæc quadringentos nonaginta duos aureos ea fiſci cru-mena in accendendis balneis publicis Præfectus Auguſtalis impendebat, & alios ob quaſdam alias cauſas publicas. [f] Præfectus Aegypti, inquit Vlpianus, [g] non prius deponit præfectum, vel Imperium, quam Alexandriam ingreſſus ſit ſucceſſor eius, licet in prouinciam venerit, & ita mandatis eius continetur.

[a] *edict. 13. c. 16.*

[b] *l. 4. C. de aduo. diuer. iud.*

[c] *de quibus Trebellius Pollio in Claudio.*

[d] *d. Edicto 13.*

[e] *Euagr. lib. 3. c. 42. Niceph. l. 6. c. 44. de quo in edicto. 8. c. 3. & edicto. 13. c. 14. & 15.*

[f] *vt in d. edicto 13. c. 15. & 16.*

[g] *in l. vni. de off. Præfect. Auguſt.*

NOTITIA

PRAEFECTVS

AVGVSTALIS CVM INSIGNIBVS.

Lybia ſuperior. *Lybia inferior.* *Thebais.*

Ægyptus. *Arcadia* *Auguſtanica.*

NOTI

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis, Præfecti Auguſtalis prouinciæ infra ſcriptæ.

LIBYA ſuperior.
Libya inferior.
Thebais.
Aegyptus.
Arcadia.
Auguſtanica.
Officium auté habet ita.
Principem de Schola Agentium in rebus, Ducenarium, qui adorata clementia principali cum inſignibus exit
Cornicularium.
Adiutorem.
Commentarienſem,
Ab actis.
Numerarios.
Curam Epiſtolarum.
Exceptores, & cęteros Officiales

COMMENTARIVM.

EADEM geſtabat inſignia Præfectus Auguſtalis, quæ Comes Orientis, nempe Auguſtorum vultus in ſummo auratæ columnæ, abacum albo tapeto inſtratum, qui librū regiminе argenteo tectum ſuſtinebat: infra effigies ſex prouinciarum ipſi ſubiectarum, vaſa aureis plena tenent, id erat tributum, quod Aegyptus pendere tenebatur, & Præfectus exigere, Auro baccatis monilibus colla, circundatæ, aureas in capite coronas geſtant, aliquæ pallia ex humeris abiecerunt: In manuſcriptis, his humeros tegunt, & Libya inferior læuam manum, Arcadia dextram eleuant, quod adorationis fidelitatiſque ſignum eſſe creditur. Liber eſt qualis Magiſtrorum militum In ijſdem codicibus abaci aulæum, vt ſuperiorum, eſt cœruleum.

Officium habebat vt Vicarij, & ferè vt Præfectus Orientis, exceptis his qui à libellis erant, & ſingularijs, quibus carebat, ipſe enim per ſe libellis ſubſcribebat, vt Præſides, [a] Singularioꝛum verò officio alij cohortales fungebantur. Princeps officii adorata clementia principali, cum inſignibus exibat, intelligo, tranſacto biennio, vt in Proconſule Achaiæ, & Vicario Ponticæ. Et hæc verba Notitiæ addenda cenſeo. Officiales à Principe probabantur codicillis, à notariis ſcrinii epiſtolarum conſcriptis, prout & in aliis ſpectabilium magiſtratuum officiis obſeruabatur. [b]

[a] L.2. C. de adſeſſoribus.

[b] L.vlt. C. de diuerſ. offic.

Totius Aegypti populus Nerone imperante, erat, decies ſeptingentorum quinquaginta millium hominum, præter Alexandriæ incolas. In Ægypto ciuitates, & oppida inſignia fuiſſe vltra 18. millia Diodor. Sicul. tradit Plinius vltra viginti millia. Hic limes Imperii erat conſtitutus, quem Dux cum pluribus militum copiis tuebatur.

De præſidibus vtriuſque Libyæ. Cap. CXVIII.

AVGVSTALI præfecto, inter alios duo vtriuſque Lybiæ præſides parebant ſuperioris, & inferioris: Superior ſeu prima ab Orobo Cyrenaica appellatur: Hanc, ait Strabo [c] Alexandriæ & Mareotidi regionem primam Libyam vocari, quæ

[c] lib. 17.

poſt Ægyptum in parte Africæ prima incepit à Ciuitate Paretonio, & montibus Catabathmi, Inde ſecundum mare ad aras Philenorum extenditur, vbi Orientis terminabatur Imperium, eadem Pentapolis eſt dicta à Plinio, & Ptolemæo, ob numerum quinq. clarorū ciuitatū, quas continet, ſcilicet Cyrenem; Apolloniā, Barcen, Arſinoē, Berenicen. Sed Ammian. [d] pro Apollonia Ptolemaidem ponit. In Pentapoli Libya, inquit Cyrene poſita eſt vrbs antiqua, ſed deſerta, quam Spartanus condidit, Battus, & Ptolemais, & Arſinoe, eadem quæ Theuchira & Darnis & Berenice quas Heſperidas appellant. In ſicciore vero Libya Paretonion, & Cherecla, & Neapolis inter muri ci[...]pia pauca & breuia: Hæc ille. Cyrene patria fuit Callimachi, prius Calliſto, deinde Thera, poſt Cyrene dicta. Ptolemaidis Epiſcopus fuit Syneſius inde oriundus, qui multa ſub Arcadio ſcripſit. Ptolemæus antiquior Cyrenarum Rex, populum Romanum hæredē reliquit, cuius vrbes Senatus liberas eſſe iuſſit, vt Sext. Ruff. ſcribit. Auguſtus verò eam regioné in prouinciæ formam redactam Cretę adminiſtrationi coniunxit, vt Dion, & Strabo memorant. Sed poſteriores Principes proprium Cyrenenſi præſidem dederunt, Iuſtinianus, [e] vnum vtriuſqoe Libyę præſidem conſtituit. à pręfecto Auguſtali ſeparatum, cui Mareotidam, & Menelaitum vrbes addidit, in quas voluit ab eo Vicarium mitti, qui eius vice ciuiles criminaleſque cauſas cognoſceret: Habebat is viginti apparitores ex officialibus præſidis, & quinquaginta illius regionis milites. & pro honorariis aureos centū, [f] ſi codex non eſt mēdoſus. Hic præſes pro codicillis dignitatis obtentæ, ſoluebat quantum alii præſides. [g]

[d] lib. 22.

[e] in Edicto 13.

[f] d. Edicto 13. c. 21. & 23.

[g] d. Nouell. 8.

Ab Alio præſide Libya inferior regebatur, quæ longe verſus Oceanum Meridianum extenditur: a Septentrione habet Cyrenaicam: ab occaſu Syrtes maiores, & Troglodytas, à Meridie Aethiopam. Hanc quoq; Appion Rex Romanis teſtamento reliquit. Sext. Ruff. Cyrenas, inquit cum cæteris ciuitatibus Libyæ, Pentapolis, & Ptolemæi antiquioris liberalitate ſuſcepimus. Libyam ſupremo Appionis Regis arbitrio ſumus aſſecuti: Hunc genere nothum Regem Laginorum fuiſſe Appianus [h] ſcribit, & Cyrenaicam fœdere Romanis conceſſiſſe. Sed Marcellinus [i] Ruffo adhęret, cuius verba tacito Auctore recitat. Huius Iuſtinianus neq; alibi, neq. in Catalogo magiſtratuū Orientalium [k] meminit in vtraque Libya alius limes erat Imperii Rom. vbi Dux cum multis equitum alis, & peditum cohortibus degebat Libya alias tota ora Africæ dicebatur, quam Auguſtus Conſularem fecit, [l] de qua hic non agimus.

[h] in fine belli Mithridatici.

[i] lib. 22. in fi.

[k] vt in d. Nou. 8, neque in d. Edicto 13. quod forte eam in poteſtate non haberet.

[l] 21 Strabo in fine op. sui memorat.

De Præſide Thebaidis, cum eius inſignibus. Cap. CXIX.

THEBAIS tertia pars Aegypti à Thebis vſque ad Syenem verſus Meridiē porrigitur, à Thebis regionis metr. poli eſt dicta Ea magna fuit Ciuitas ambito 17. milliū paſſuum, magnis ędificiis quæ ad quintam contignationem ſurgebant, magnificiſque templis exornabatur. Centum portas ab Homero habuiſſe dicitur, quas aliqui tum mœnium, tum templorum, atque aliorum publicorum operum, fuiſſe interpretantur. Sed Marcellinus [m] oſtiorum Ciuitatis vult fuiſſe. Extra vrbem ad Nilum Memphim verſus centum ſtabula habuiſſe fertur, ſingula. 200. equorum capacia, olim Buſiris à conditore eſt nominata. Alij Dioſpolim appellant. nunc paruus eſt 300. domorum pagus. Hic, inquit Marcellinus, obeliſcos vidimus plures, aliofque iacentes & comminutos, quos antiqui Reges bello domitis gentibus, aut proſperitatibus ſummarum rerum elati, montium venis exciſos erectoſque diis ſuperis in religione dicarunt, & alia quæ ſequuntur. Stephanus hanc tredecim millia villarum & 50. habuiſſe ſcribit, & hominum myriades 500. & in

[m] lib. 17.

longum per 400. ſtadia extenſam fuiſſe.

Cum verò tota Ægyptus olim Heptapolis à ſeptẽ primis vrbibus diceretur: ex his quatuor Thebaidis fuerunt, Panopolis, Antinous, Lycopolis, & Hermopolis; aliæ tres Arcadiæ ſunt tributæ. Ammian. [a] Thebais, inquit multas inter vrbes clariores, aliis, Hermopolim habet, & Copton, Antinam, quam Adrianus in honorem Antinoi condidit ſui: Hæc ille. D. Hieronymus [b] hanc putat eſſe regionem, quæ olim dicta eſt Geſſen, in qua Patriarcha Iacub cum filiis habitauit, cum veniſſet in Aegyptum.[c]

a lib. 22.
b in lib. Hebraicar. quæſtion.
c Geneſ. 42. 46.

Iuſtiniano imperante duæ fuêre Thebaides, ab vno Præſide rectæ, [d] quibus Ducem, eundemque Præſidem præfecit. Strabo [e] ſcribit tres Romanorum cohortes in Thebaide circa Syenem excubaſſe, & alias in proxima regione, præter tres legiones in Aegypto commorantes; ſed in Notitia, ſub Duce Thebaidis, octo legiones fuiſſe leguntur.

d ut in d. Edicto 13. cap. 22. §. ſequenter.
e lib. 17.

Huius Præſidis inſignia, pro aliorum exemplari à Notitia oſtenduntur, videlicet liber viridi cuneo tectus, quem ſubſtinet abacus, albo ſurrectoque tapeto, & ad terram vſque demiſſo inſtratus, illum in ima parte aureus limbus circundat. Is codex eſt mandatorum Imperatoris, in cuius dorſo ſcriptæ ſunt hæ notæ. F.L. V.A.L. P.N E.N IVSSV. A.V. quas poſſumus ita interpretari. Fœlix liber, veniens à laterculo Principis noſtri eius omnimo iuſſu Auguſtali, vel Primicerij notariorum, & omnimis iuſſu Auguſtalis In manu ſcripta Vrſini Notitia pro PNEN. ET PNEVZ, quæ tres vlomæ notæ ſignificant. eius vt Paulus Diaconus interpretatur, & hanc lectionem emendatiorem puto: illas verò notas. VAL. non ſum auſus pro Valentiniano exponere, qui tempore huius Notitiæ Romæ, non in Oriente imperabat. Tegumentum libri in manuſcripto eſt auratum. Infra verò oppidi eſt effigies, quod metropolim & ſedem Præſidis ſignificare cenſeo, ſcilicet Thebas. Aliorum præterea habebat inſignia Præſidum de quibus ſupra dictum fuit. Principum ſimulachra erant quæ Conſolares, & omnes ſpectabiles præmittebant: In Occidente verò omnibus Præſidibus, etiam perfectiſsimis tradebantur. Thebaidis Præſes apparitores habebat non pauciores quinquaginta, quemadmodum, & alij præſides, ſcilicet Principem de eodem officio, Cornicularium, Commentarienſem, Adiutorem, Numerarium, Ab actis, Exceptores, & cæteros cohortalinos, quibus tanquam cohorti obnoxiis, non licet, inquit Notitia, ad aliam tranſire militiam ſine auctoritate Clementiæ Principalis: Hanc clauſulam ſupra in Conſulari Palæſtinæ recitatam explicui: Cum verò dicit hos cohortales ad aliam militiam tranſire non poſſe, intelligit, ad alterius prouinciæ officia, aut ſcrinia notariorum, vel largitionum, rerum priuatarum quorum exercitatio militia appellabatur. [f] ſubdit Notitia cæteros omnes Præſides ad ſimilitudinem præſidis Thebaidis officium habere, hunc enim tanquam digniorem aliorum exemplar eſſe voluit. In hac prouincia limite Imperii Rom. conſtituto, Dux cum multis Equitum peditumque numeris excubabat.

f l. 7. pen. & vlt. C. de cohortal. l. vlt. C. de inoffic. teſtam. l. vlt. C. de pignorib.

DE PRÆSIDIBVS ARCADIÆ & Ægypti auguſtanicæque correctore. Cap. CXX.

ARCADIA ab Arcadio Imperatore nominata, pars eſt Ægypti quæ antea Heptanom[g] à ſeptẽ nomis, id eſt præfecturis vocabatur ſeu Heptapolis à ſeptem primis vrbibus, quarum quatuor Thebaidis, tres Arcadiæ fuêre, [f] Heraclea, Memphis, & Oxyrinthus. Ea regio extra Deltã, Libyã verſus, Nilo adhæret, Ptolemæus in Marmarico collocat. Huic præerat ſuus Præſes ſicut & Thebaidi.

g vt ait Stephanus, & Raphael Volater. lib. Geograph. 12. & Euſtathius.

Tres verò præcipuas Ægypti partes Ammianus [h] facit Aegyptum, Thebaidem, & Libyam, quam priſcorum temporum partitionem fuiſſe memorat: Sed duas, inquit adiecit poſteritas, ab Ægypto Auguſtanicam, & Pentapolim à Libya ſicciore diſparatam: Eſt autem propriè Ægyptus, Delta. Hæc ille. Eodem modo Gratianus A. [i] ab Ægypto Auguſtanicam diuidit, quam aliqui quaſi Auguſtanicam, id eſt fluuialem prouinciam interpretantur: alii Auguſtaneam legunt. In ea, ait Ammianus, eſt Peluſium nobile oppidum, quod Peleus Achillis pater dicitur condidiſſe luſtrari Deorum monitu iuſſus in lacu, qui eiuſdem ciuitatis alluit mœnia, cum poſt interfectum patrem nomine Phocum horrendis furiarum imaginibus raptaretur, & Caſſius mons vbi Pompei ſepulchrum eſt Magni, & Oſtracinæ, & Rhinocorulas Hactenus ille. Hæc regio extra Deltam, inter Nilum & Arabiam petream iacet, Imperante Conſtantio Præſidem habuit Auxentium. [k] Notitiæ verò tempore ſub correctore fuit: Iuſtinianus duas Auguſtanicas ponit, primam quæ Conſularem habebat ſecundam quæ Correctorem. [l] Reliquum verò quod intra Deltam continetur, ſpecialiter Ægyptus vocatur, olim à Præſide adminiſtrata. Demum, & ipſa in duas prouincias eſt diuiſa, primam & ſecundam, quæ ſingulæ à ſuo Præſide regebantur, [m] & vtraque Aegyptus nominatur, [n] quibus Iuſtinianus vnum Præfectum Auguſtalem præfecit, nec vltra eum imperare voluit, cum olim vniuerſæ Ægypto & Thebaidi vnus ius diceret, & Alexandriam, omneſque Deltæ maiores vrbes adminiſtraret: minores verò à Præſidibus regerentur: Ammianus enim ſcribit: Ægyptus ipſa, quæ iam inde vt Romano Imperio iuncta eſt regitur à Præfectis, exceptis minoribus multis Athribi, Oxyrincho, Thmui, & Memphi maximis vrbibus nitet, quibus Auguſtalis Præfectus imperauit. Hæc ille. Per totam Aegyptum & Auguſtanicam vectigal Alabarchiæ pro traducendis animalibus erat conſtitutum. [o] Nunc de Iuridico Alexandriæ, eſt dicendum, quem etſi vt minorem Magiſtratum Notitia omittit, eius tamen faciendam eſſe mentionem cenſui, cum Præfecto Ægypti ſubſit, & ſæpè iura de eo loquantur.[p]

h lib. 22.
i in l. 9. C. de vectigalib. & commiſſ.
k in l. 34. C. Th. de Decurionib.
l Nou. 8. in Notitia.
m in Notitia d. Nouel. 8. & Edicto 14.
n d. Edicto 13. cap. 6.
o d. l. 9. C. de vectigal. & commiſſ.
p ff. & C. de offic. iurid. alexand. l. 41. §. 1. meta Ti. tt 1. ff. de ſi lege libert. ff. nos autem Inſtit. d. Atiliã. tutore.

DE IVRIDICO ET ALIIS ALEXANDRIÆ Magiſtratibus. Cap. CXXI.

AEgypti totius metropolis eſt Alexandria inclyta ciuitas, ab Alexãdro Macedonum Rege eius conditore appellata prius No dictam ait D. Hieronymus. Hęc diuitiis, aeris temperie, mercium negociis ſtudiis & pulchritudine ceteras antecellebat, vt Strabo [r] refert: præter amplas enim & latas vias, quibus tota diſtinguebatur, duabus latiſſimis patebat, quæ plus iugere expandebantur, & ſeſe medias ad rectos angulos ſecabant, præter fana pulcherrima, præclaras regias, ſeu Baſilicas habebat, earum pars erat Muſæum, quod ambulacrum, exædram, & maximam domum continebat, in qua erat cœnaculum, vbi ſtudiis operam dantes degebant: Horum cœtus communes pecunias tenebat, & ſacerdotem Muſæo præfectum, olim à Regibus, nunc à Cæſare conſtitutum, cui ciuitatis cura incumbebat, ibi omnium liberalium ſtudiorum ſcholæ florebant, quarum tantam dignitatem, & exiſtimationem fuiſſe Ammianus [s] narrat, vt medicis ad commendandam artis ſcientiam ſufficeret, ſi ſe Alexandriæ eruditos fuiſſe dixiſſent. D. Gregorius Nazianzenus: [t] hanc vrbem doctrinarum omnium officinam, omniumque ciuitatum verticem appellat: Strabo verò ob mercium frequentiam, maximum

orbis

C. de officio iuridici Alexand.
q de locis Hebraicis in Act. Apoſt.
r lib. 17. Geograph.
s lib. 22.
t in oratione funebri, Cæſarii fratris.

orbis terrarum emporium: Procopius Sophiſta mundi barathrum: Stephanus per excellentiam, inquit, πόλις vocabatur, ſicut Athenæ ἄστυ & Roma, vrbs nũcupatur. In ea quotidie pauperibus frumentum dabatur, quemadmodum Romæ & Conſtantinopoli; Nam Theodoſius Valentinianuſque, præter alios conſuetos, ibi centum decem modios diurnos inter plebem diſtribui ſuſſcerunt.[a] In purgandum Nilum quotannis 400. ſolidi impendebantur, ex diuturniſſimo huius ciuitatis vectigali præcepti.[b] Viri quoque ſexcenti ſub Patriarcha ægrotos curabant, parabolani dicti.[c] Quædam etiam priuilegia eius aduocati, & primates habebant.[d] In hac ſplendidiſſima ciuitate Iuridicus degebat, qui erat vt in alijs Ciuitatibus defenſor, aut duum viri: hos enim in dandis tutoribus Iuſtinianus comparat,[e] ac ſicut coram Ciuitatum defenſoribus, donationes inſinuabantur, id eſt actis referebantur, idem & coram Alexandriæ Iuridico fiebat.[f] Maiore tamen is, quàm illi, poteſtate præditus erat. Strabo enim inquit, ſub Præfecto Auguſtali eſt δικαιοδότης Iuridicus, qui maximam in iudicijs poteſtatem habet: Nam velut is, qui à Cæſare creabatur, de omnibus ciuilibus cognoſcebat, ſicut autem propriũ Auguſtalem Præfectum tota Ægypti prouincia ab alijs differentem habebat, dictum quoque fuit tam inclytæ ciuitati, vt erat Alexandria, iudicem dari, quem non ciuitatis defenſorem, vt aliarum iudices vrbium dicebant, ſed præcipuo nomine Alexandriæ Iuridicum: Hæc Strabo. Itaque de quacunque pecuniæ quantitate iudicabat, quod ciuitatum defenſoribus non licebat: hi enim olim quinquaginta tantùm aureorum cauſas cognouerunt, poſtea 300.[g] Verum Alexandria Iuridicum, & non duumuiros habebat, quoniam hi ex Decurionibus tantum creabantur qui Alexandriæ non erant: Paulus,[i] Is, inquit, qui non ſit decurio, duumuiratu, vel alijs honoribus fungi non poteſt: quia decurionum honoribus plebeij fungi prohibentur. Hactenus Paulus.

Alexandrini autem velut ſub Regibus viuere ſoliti, decurionibus carebant, & ideo duumuiros non creabant, ſed à Cæſare Iuridicum accipiebant. Seuerus verò Imperator, illis decuriones conceſſit, Spartianus, Deinde Alexandrinis, inquit, ius βουλευτῶν, id eſt conſilium dedit, qui ſine publico conſilio, ita vt ſub Regibus ante viuebant, vno iudice contenti, quem Cæſar dediſſet.

Erat & Alexandriæ ſacerdos, qui ſacra curabat, ſicut de Lyciarchis, Aſiarchis, Phœniciarchis, & alijs huiuſmodi diximus, qui indutus purpura, patriæ honore gaudebat, ait Strabo.[h] Tertius erat ſcriba actorum, qui iudicijs præerat: Quartus Prætor nocturnus, vt Præfectus vigilum Romæ, qui obſeruabat, ne quid criminis nocte committeretur, & delinquentes corrigebat. Huiuſmodi magiſtratum Conſtantinopoli Iuſtinianus creauit, ac Prætorem plebis dictum, dignitate auxit.[l] Quintus fuit vindex, qui rebus publicis Alexandriæ præerat, ab Anaſtaſio inuentus,[m] Balnea etiam iuridicus incendi curabat, in quæ ex reditibus vrbis 492. aurei impendebantur, & 419. 10 id, quod vocabatur Anticantarum, & 558. cum dimidio receptori naulorum, quæ ſumma eſt aureorum 1469. In curſum quoque equorum, & equos 36. vt ſupra diximus, fiſcus aureos 320. ſoluebat, & alios 100. pro exagogio, ex quib. colligitur ſumma aureorum 1889. quos fiſcus Alexandriæ impendebat. Iuſtinianus verò ſuperfluis amputatis, præcipit ex hac ſumma 320. in curſum equorum ab Auguſtali exhiberi, reliquos 1200. ipſi pro annonis ſolui.[n] Alexandriam quoque vnus ex palatinis mittebatur, qui præpoſiti cubiculi locum tenebat, ad quem certa tributa deferri curabat.[o] Hæc ſunt quæ ad ſecundam præfecti Orientis diœceſim pertinent, nunc ad tertiam, id eſt Aſianam, & eius Vicarium eſt accedendum ſecundum Notitiæ & codicis Iuſtinianei ordinem, à quibus Præfecto Auguſtali ſubnectitur.

[a] in l. vlt. C. de frumento Alexandrino.
[b] l. vnica. C. de Alexan. prim.
[c] l. placet 17. cũ ſeq. C. de epiſc. et cler.
[d] l. Alexãdrinis, cũ 2. ſeqq. C. de decurionib. l. vl. C. de legationib.
[e] in §. pen. Inſti. de Attilian. tutor.
[f] d. l. 1. C. eod.
[g] l. 1. C. de defenſorib. ciuitat.
[h] §. 1. in Auth. de defenſorib. ciuit.
[i] in l. honores, §. 3. ff. de decurionibus.
[h] lib. 17.
[l] in Nouell. 13. Edicto 8. & Edicto. 13.
[m] Euagr. li. 3. c. 42. Nicephor. li. 19. cap. 44.
[n] d. Edicto 13. c. 16.
[o] in c. 20 Edict. 13.

e

De Vicario Aſianæ, & eius inſignibus. Cap. CXXII.

QVATTVOR erant in Oriẽte Vicarij. Aſianæ Diœceſeos, Ponti, Thraciarum & Macedoniæ, quot etiam Leo recenſet.[a] Primus, Præfecti Prætorio Orientis Diœceſis, Aſianæ dictæ, Vicarius præerat, octo prouincijs imperans. Gratianus A.[b] ad Cynegium P. P. ſcribens: Proximos, inquit memoriæ, epiſtolarum ac libellorum, atque diſpoſitionum ita Vicariorum honore cumulamus, vt inter eos merito dignitatis habeantur, qui pro Præfectis Diœceſes ſibi creditas temperarunt: Hæc ille. Aſiana Diœceſis erat tota illa Aſiæ minoris pars, quæ mare Icarium, & Carpathium reſpicit, cuius, & eius Vicarii, iura ſæpe meminerum. Vicarii autem ſunt dicti, quod vices ipſius Præfecti Prætorio gerebant, Vlpianus, A Præfectis, inquit, Prætorio, vel eo, qui vice præfecti, ex mandatis Principis cognoſcit, deportatus ſtatim amittit ciuitatem, & Valentinianus A.[c] præcipit Vicarios in ciuilibus cauſis Comitibus anteferri: Siquidem, inquit, præfecturæ meritum cæteris dignitatibus anteſtat, & Vicariæ dignitas ipſo nomine eius ſe trahere indicat portionem. Conſtantinus quoque[d] Vicarios vice Præfecti cognoſcere dicit, quum ad Valerianum agentem vicariam præfecturã ſcribit, & Nicephorus Patricium, Metaphraſt.[e] Eliodorum Vicarios P. prætorio appellat. Ammianus item.[f] Fiduſtium pro præfecto Aſiam rexiſſe ſcribit. eodem modo Caſſiodorus.[g] Vices, ait, agentium mos eſt, ſic iudicum voluntatibus obedire, vt ſuas non habeant dignitates, ſplendent mutuo lumine, oriuntur viribus alienis, & quædam imago in illis videtur eſſe veritatis, qui proprii non habent intra fulgoris. Tu autem Vicarius diceris, & tua priuilegia non relinquis, quando propria eſt iuriſdictio, quæ datur à Principe: Habes enim cum præfectis aliquam portionem, pares apud te ſub Prætoriana aduocatione conſiſtuntur, Vice ſacra ſententiam dicis, & ſubdit, additur, quòd nec ſalutari te ſine clamyde iura voluerunt, ſcilicet, vt ſub veſte militari ſemper viſus, nunquàm credaris eſſe priuatus, ſed hæc omnia ad Præfecturæ gloriam iudicamus eſſe conceſſa, vt qui tantæ ſedis Vicarium diceret, vmbratile nil videlicet: Hæc ille, qui licet loquatur de Vicario præfecti vrbis Romæ, idem tñ de alijs eſt dicendum. & ideo Vicarii ſæpè his notis ſignificantur. V. P. id eſt Vicarii præfecti. Cum itaque à Præfectis Vicarii penderent, illis præſentibus priuati erant D. Ambroſius,[g] præfectorum, inquit, Vicarij præſentibus eis, priuati ſunt. Tempore Iureconſultorum Vicarii præfectorum fuere, quos ex mandatis Principis vice præfecti cognouiſſe Vlpianus ſcribit.[i] Sed hi certas prouincias non regebant: Diocletianus quoque & Gordianus Vicarios ſcripſiſſe inueniuntur,[l] à quibus ego pedaneos iudices ſignificari ſuſpicor: Verum alibi legitur Diocletianum in Hiſpaniis Viatorem Vicarium habuiſſe,[g] Conſtantinus Vicariis Comitis titulum addidit: Octauianum enim Hiſpaniarum Comitem creauit,[h] mox Tiberianum, quem aliquando Vicarium,[i] quandoque Comitem appellat: Eo imperante, Tertullianus Aſiæ Vicarius fuit, quem ipſe V. P. Comitem diœceſeos Aſianæ vocat,[l] ei Veronicianus ſucceſſit,[m] mox Clearchus,[n] deinde Auſonius Gallus poeta,[o] & ſub Theodoſio Euthymius. Vicarii ſub Conſtantino erant Perfectiſſimi: nam ipſe & Tertullianum, de quo ſupra, & verum Vicarium Verum perfectiſſimum in epiſtola ad Probianum Africæ Proconſulem appellat:[q] poſtea ſpectabiles ſunt facti: ſub eodem Ariſtænetum Aſiæ Vicarium fuiſſe Marcellinus ſcribit,[r] qui ab Euſebia vxore Euſebius, id eſt pius cognominabatur: Vicarii à Principe creabantur, & ſi P. P. vices agebant, vnde Vicarii Auguſtales vocantur à Iuliano

C. de offic. Vicariorum.
[a] in l. ſi. C. de diuerſ. offic.
[b] in l. 1. C. de prox. ſacro. ſcrin.
[c] l. 5. C. de reportib. appella. l. antep. C. de Numer. l. 2. C. de milit. veſte. l. 1. C. vt nemo. ad ſuũ patrocin. l. 2. l. 1. C. de diuerſ. offic. l. 8. C. de cohortal. l. 1. C. de palat. ſacr. largit. & alia.
[c] in l. 1. §. 4. de legat. 3.
[c] in l. 1. C. de officio Vicarij.
[d] in l. à proconſu. lib. 19. C. de appellationib.
[e] in l. quãuis, C. de iur. & fact. ignor.
[f] lib. 7. c. 48.
[g] 19. Septem.
[a] lib. 20.
[b] lib. 6. variar. de Vicario Praefecti vrbis.
[c] l. 3. C. ſin. regũ. l. 1. C. T. de extraord. & ſord. muner.
[d] in epiſt. ad Coloſſen. c. 2.
[e] in d. l. 1. § 4. de leg. 3.
[f] in l. 1. & 2. C. de pedan. iudic.
[g] Martyrolog. 13. Octob.
[h] l. cum ſeruũ, C. de ſeru. fug.
[i] l. ſi à ſponſo, C. de don. ante nup.
[k] d. l. cum ſeruum C. de ſeru. fug.
[l] in l. 3. C. ſin. regundor.
[m] l. 4. C. T. de numera. l. 1. C. eod. l. 1. C. de palat. ſacr. largi. l. 6. C. Th. de extraor. l. ſiue ſord. mun.
[n] l. 1. C T. re conlat. in ſcro dom.
[o] l. 69. C. Th. de decurion.
[p] l. 19. C. T. de cohortalib. princi. & cornicular.
[q] epiſtol. 68. D. Aug. & contra Donatiſtas poſt. collatio. c. 33.
[r] lib. 18.

Iuliano A.[a] & inter Senatores conſebantur, chlamyde militari induti, carpento vehebantur, vt auctor eſt Caſſiodorus. [b] Quæ à præfectis imperabantur & præſentium ad tributa ſpectantia exequebantur; obſeruabantq́; præſides prouinciarum ne quid iniquum committerent. Aſianę Vicarius cis Taurum in Aſia minore octo prouinçias regebat, quarum duæ erant Conſulares Pamphylia, & Lydia, aliæ Præſidum, Piſidia Lycaonia, Phrygia Pacatiana, Phrygia ſalutaris, Lycia, Caria. Helleſpontus verò Conſularis, & Inſulæ ſub præſide proconſulem Aſiæ ſequebantur, & ideo Nicephorus[c] Aſiam ſuo tempore ab vndecim præſidib. rectam fuiſſe teſtatur,[d] quod verum eſt, his duob. & Aſiæ proconſulæ computatis Vicarius Aſianæ idem Pręſes erat Phrygię Pacatianæ,[e] quę illi committebatur, vt propriam haberet adminiſtrationem. Verû Iuſtinianus[f] ſublato nomine Vicarii, & poteſtate, vnum Phrygiæ Pacatianæ præfecit, Comitem appellatum, qui vtriuſque ſalarium & apparitorum officia in vnû conflata habebat, & illius prouinciæ militibus imperabat,[g] hic Vicarius in vſum quatuor lampadum oleum à Principe accipiebat, quemadmodum infrà in Vicario Ponticæ dicetur, cuius ferè omnia habebat iura, & inſignia. Appellabatur ab eo ad P.P. qui eſt in Comitatu, & Quæſtorem ſacri palatii,[h] quemadmodum & in aliis ſpectabilibus obſeruabatur.

[a] in l. vlt. C. de his qui per met. iud. non appell.
[b] lib. 9. variar.
[c] lib. 15. c. 3.
[d] & Tripart. lib. 10. c. 4.
[e] Nouell. 8. §. 3. Nouel. 27.
[f] d. Nouel. 8 §. illud tamen.
[g] Nou. 30 §. quia vero duo, a. Nouel. 30 §. illud tamé, d. Nouel. 27. §. 2. & Nou. 24. §. quæcûq. agitur.
[h] l. præcipimus C. de appella.

N O T I T I A

VICARIVS DIOECESEOS
ASIANÆ CVM INSIGNIBVS.

Pamphylia *Lydia* *Caria* *Lycia*

Lycaonia *Piſidia* *Phrygia Pacatiana* *Phrygia ſalutaris*

NOTI

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Vicarii Diœceſeos Aſianæ, Prouinciæ infraſcriptæ.

Pamphylia.
Lydia.
Caria.
Lycia. ∴
Lycaonia.
Piſidia.
Phrygia Pacatiana.
Phrygia ſalutaris.

Officioru͂ autem viri ſpectabilis Vicarij diœceſeos Aſianæ habet ita.

Principem de ſchola Agentium in rebus Ducenariu͂, qui adorata Clementia principali cum inſignibus exit.
Cornicularium.
Commentarienſem.
Adiutorem. ∴
Ab actis.
Numerarios.
Curam epiſtolarum.
Exceptores, & cæteros officiales.

COMMENTARIVM

INSIGNIA Vicarii Aſianæ ſunt purpurea chlamys, quæ eſt veſtis militaris, nos cappã vocamus: vultus Principum in ſummo autaræ columnæ, abacus albo tapeto inſtratus, qui librum viridi coriu tectũ ſuſtinet. in eo mandata Principis cõnnebãtu, quibus Vicario iuriſdictio demandabatur. & vt vice Præfecti cognoſceret, Vlpianus,[a] A Præfecto Prætorio, inquit, vel eo qui vice Præfecti ex mandatis Principis cognouit, Item à Præfecto vrbis deportatos ſtatim amittere ciuitatem conſtat. Hæc ille. infra imagines octo mulierum, totidem illi ſubiectas prouincias ſignificantes, coronam in capite geſtant, collaque monilibus, ac torquibus circundata, & vaſa aurea plena tenent: Ex illis Phrygia Pacatiana & Piſidia ſunt velatæ: ſola Lycia pallio puniceo humeros tegit, Phrygia Pacatiana dextram manum extollit, Salutaris, & Caria indicem eleuant, quod fidei & adorationis ſignum eſſe diximus: Helleſpontus & inſulæ deſunt, quia Proconſuli Aſiæ parebant: In manuſcriptis omnes palliatæ, ſparſos poſt terga capillos habent. Codicilli magiſtratus, & auro tectus codex mandatorum, cœruleo abaco inhęrent. codici hę notæ ſunt inſcriptæ F.L.I.N.T.A.L. CO. M. ORD. PR. quas notas ita ſum interpretatus, Fœlix liber iniunctus notarijs tribunis à Laterculo continens mandata ordine Primicerii. In manuſcriptis eaſdem notas, & codicillos, omnes Vicarii habent tàm in Oriente quàm in Occidente: In impreſſo nec notæ, nec codicilli apparent, præterquam in Vicario Britanniæ, Comites, verò & Duces in codicibus, & notas, & prope codicillos præferunt. Illuſtres pro notis vultum Principis libri dorſo inſculptum tenent.

[a] in l. 1. §. deportatos, de leg. 3.

Officium habebat ferè vt Comites & Proconſules, videlicet Principem de ſchola agentium in rebus Ducenarium, qui adorata clementia principali, cum Inſignibus exit, inquit Notitia. ideſt cum cingulo, quod erat inſigne huius Principis, & illud ex officio exiens retinebat, quod aliis non concedebatur. Neque hic, neque cęteri officiales poterant creari, niſi à Principe, mox à Vicario, litteris probatorijs in ſcrinio epiſtolarum ſcriptis comprobati fuiſſent, ſicut in maiorum Magiſtratuum officijs obſeruabatur.[b] Iis, qui à libellis erant, Vicarii carebant, quia per ſe illis ſubſcribebant,[c] vt Pręſides, & Correctores, nec ſingularios officiales habebant. Aſiani pro tricenis iugeribus agri ſingulam veſtem, ideſt chlamydem militibus ſoluebant, quæ ſolido ſeu aureo æſtimabatur.[d] Nunc de magiſtratibus Aſianæ Vicario parentibus, ac primò de Conſularibus Pamphyliæ, & Lydiæ eſt videndum, poſtea de Præſidibus tractabimus.

[b] l. ult. C. de diuerſ. offic.
[c] l. 2. C. de aſſeſſor.
[d] l. 2. C. de mil. veſte.

DE CONSVLARIBVS *Pamphyliæ, & Lydiæ. Cap. CXXIII.*

PAMPHYLIA olim Mopſia cognominata, nũc vulgo Sattaha, corrupto vocabulo, ab Attalia eius metropoli, ciuitate maxima dicitur. Ab Oriente habet Ciliciam, ab Occaſu Lyciam; à Septentrione Galatiam. à Meridie mare Pamphylium. Dicta eſt Pamphylia, inquit, Metaphraſtes,[e] quod ex omnibus gentibus eſſet conflata: Id enim ſonat Græca hæc dictio. Stephanus verò deriuat à Pamphylia Rhacii & Mantus filia: eius metropolis eſt Aſpendus, olim Clara dicta. Vulgatum eſt prouerbium,[f] Aſpendius Cythariſta, quod furem ſignificat, quia Aſpendii intus ſiniſtra tantum manu chordas carpunt, nec dextra plectro vtuntur.

[e] in S. Matrona.
[f] in 3. in Verrem Ciceronis.

Imperante Conſtantino, Lycia, & Pamphylia ab vno Præſide regebantur: ad Euſebium enim Lyciæ, & Pamphyliæ Præſidem ſcribit,[g] quem virum perfectiſſimum appellat, vnde cum hæ prouinciæ tunc nec Conſulares eſſent, nec Præſidem clariſſimum haberent, inter minores prouincias cenſebantur. Pamphylia poſtea Conſularis facta eſt, & à Lycia diuiſa & à Iuſtiniano[h] inter Conſulares recenſetur. Pamphyliæ ciuitatibus Iulianus Apoſtata conceſſit vt quicquid acquiſiuiſſent, earum eſſet,[i] cum de hoc controuerſiam paterentur.

[g] in l. 1. C. de capit. ciui. cenſibus eximend. & l. 2. C. Theo. de cenſis ſiue adſcriptitiis.
[h] in Nou. 8.
[i] l. 2. C. de diuer. præd. vrb.

Lydia inter Cariam, & Helleſpontum iacet, cuius metropolis Sardis fuit, ſub Crœſo Rege, inſignis. Lydia, ait Sext. Ruffus, ſedes antiqua regnorum Antiocho à L. Scipione adempta fuit. Prius Proprætorem, mox Conſularem habuit, Gratiano imperante, qui ad pallium Lydiæ Conſularem ſcribit,[k] & inter Conſulares recenſentur à Iuſtiniano in Noticia,[l] & ſi generali nomine ἄρχ. vocantur. Itàque tantum pro codicillis magiſtratus ſoluebat, quantum alii Conſulares. Ab eo ad præfectum vrbi Conſtantinopolis appellabatur,[m] quod in aliis erat ſecus. Conſularibus Aſianæ explicatis, ad eius præſides accedamus.

[k] in l. 6. C. de delatorib.
[l] d. Nouel. 8.
[m] l. cum appellatio. C. de appellatio.

DE PRÆSIDIBVS LYCIÆ, *& Cariæ, Lycaoniæ, & poſtea Pratore Iuſtiniano. Cap. CXXIIII.*

LYCIA inter Pamphyliam, & Cariam media à Septentrione, cõfinis eſt Phrygiæ, olim LX. oppidis clara ex quibus ætate D. Pauli 36. tantum permanſerant, Earum opulentiſſima metropolis fuit Myra,[n] ad quam ipſe in Italiam nauigans appulit:[o] Ex his initio quattuordecim ferebant ſuffragium de reb. belli & pacis, ac Lyciarchum creabant, qui vniuerſæ prouinciæ ius dicebat. Olim mari vſque ad Italiam imperarunt, vt ait Strabo[p] Lycia à Lycio Pandionis filio nomen habuit: Hæc & ſequentis tempore Notitiæ

[n] Martyrolo. 6. decem.
[o] act. Apoſt. 23.
[p] lib. 3.

titiæ Præſides habebant. At Iuſtinianus Lyciam inter Conſulares recenſet. [a] Caria vero ab Oriente habet Lyciam, A Septentrione Lydiam, ab Occidente mare Icarium, vel Ægeum, à Meridie Carpathium. A Care Phoronei filio dicto eſt Caria, ait Stephanus: quam inter Conſulares Iuſtinianus connumerat. [b] Ad littus promontorium inſtar peninſulæ habebat, Doris dictum, in quo Gnidus inſignis ciuitas ſita erat, [c] vbi Veneris templum, & ſimulachrum à Praxitele mira arte fabricatum ſpectabatur. Lycaonia mediterranea ab Oriente Tauro, à Cilicia Thrachæa diuiditur; à Septentrione conterminа eſt Cappadociæ: ab occaſu Piſidiæ; à meridie Iſauriæ. Huic Lycaon Arcadiæ Rex nomen dedit, quem in eā præfectum, & à Ioue, cui membra humana comedenda appoſuerat, in lupum conuerſum, poetæ fabulantur. Is ante Æneam Oenotrios in agrum Romanum deduxit, vt Iuſtinianus narrat: [d] eius prouinciæ inſignes vrbes erant Lyſtra, & Derbe, in quibus D. Paulus verſatus eſt, [e] & Iconium [f] metropolis, vbi Præſes & Dux limitaneus ius dicebant, ſed ibi Præſes tantum ciuilia tractabat, & ſi poſtea imperante Iuſtiniano inter Conſulares eſt connumeratus. [g] Militum Dux crimina cognoſcebat. Iuſtinianus verò duos eos magiſtratus in vnum contraxit, & pro his Prætorem Iuſtinianum virum ſpectabilem conſtituit, qui tam populo quàm militibus præeſſet. [h] Veteres enim militum magiſtratus Prætores nominabāt. [i] Faſces ante eum ſecuri argento cælata præmittebat, & apud ſe ad tribunal retinebat. Argentato etiam curru vtebatur, quæ eius erant inſignia; pro annona & capite ſiue alimentis & equorum pabulis aureos 300. percipiebat, eius aſſeſſor 72. officium libras duas auri, id eſt noſtros aureos 120. [k] Pro codicillis iuſſus eſt ſoluere quantum Conſulares, id eſt tribus chartularijs ſacri cubiculi ſolidos octo. Primicerio notariorum, & Laterculenſibus 24. eius adiutori 3. Officio Præfectorum, cui parebat, ſolidos 40. [l] Prius ſoluebat quantum alii Præſides. Appellationis cauſas in ſua prouincia à Principe, vel alio delegatas, niſi quingentos aureos excederent, ipſe cognoſcebat, nec ad delegantem deuoluebantur, ne diſpendium ante parua litigantes ſentirent; [m] In primis mœnia, & publica opera, aquæ ductus, pontes, vias, & ſimilia curare debebat. [n] Eius officium erat centum apparitorum, in quo eminebat Princeps Cornicularius, cæterique primates. [o] Iconi, quæ prouinciæ erat metropolis, hic Prætor reſidebat.

[a] *nouel. 8*
[b] *in d. Nouel. 8.*
[c] *de qua 26. Act. Apoſtolor.*
[d] *in Nouel. 25. de Præt. Lycaoniæ.*
[e] *Act. Apoſt. 14.*
[f] *Ptolemaus.*
[g] *d. Nouel. 8.*
[h] *Nouel. 25.*
[i] *§. 1. d. Nouel. 25.*
[k] *§. pe. d. Nouel. 25.*
[l] *§. vlt. d. Nouel. 25.*
[m] *§. pen. d. Nouel. 25.*
[n] *§. antep. d. Nouell.*
[o] *§. 2. d. Nouel.*

DE PRÆSIDIBVS PISIDIÆ, Phrygi Pacatianæ, & Salutaris. Cap. CXXV.

INTER Lycaoniam ab Ortu, & Pamphyliam ab Occaſu eſt Piſidia; Iſauriam habet à Meridie, Galatiam à Septentrione. huius Præſes cum Duce militibus imperante continuas rixas exercens vileſcebat. [p] Quare Iuſtinianus eum [q] de Præſide Prætorem fecit, & ciuilem militaremque adminiſtrationē illi commiſit, & centum apparitores ex publico ſeu fiſco alendos dedit. In primis verò mandauit, vt prouinciam delinquentibus purgaret, item annonam, publicaque opera curaret. Inter ſpectabiles cenſebatur, & Prætor Iuſtinianus nominabatur,

Inſignia habebat argentatum currum, & faſces cū ſecuribus argento cælatis. [r] Cauſas appellationum intra 500. aureos in ſua prouincia, etiam à Principe delegatas cognoſcebat; quemadmodum Prætor Lycaoniæ pro annonis & capitibus ſolidos 300. percipiebat, Aſſeſſor 72. Officium libras auri duas, ſeu noſtros aureos 120. pro codicillis ſoluebat chartularijs ſacri cubiculi ſolidos 9. Primicerio Notariorum, & Laterculenſibus 24. eius adiutori tres. Officio Præfecti Prætorio 40. illi præter codicillos inſignia magiſtratus continens, mandata Principis ex ſacro Laterculo tradi iubentur, [s] Appellatur ab hoc, quemadmodum ab alijs ſpectabilibus. [t] Phrygia Aſiæ minoris regio, quam Suidas Achillim credit nominatam, in maiorem & minorem à Xenophonte, Ptolemæo & Strabone diuiditur, qui minorem Epictetū, & Helleſpontiacum vocat, Helloſponto etiam à Diodoro [u] attribuitur; eadem Troas dicitur. Maior ab Ariſtide ſuperior, à Strabone Parona appellatur, quæ Olympo & Helleſponto adiacet, in ea Coloſſæ, vnde Coloſſenſes, ad quos D. Paulus ſcribit. Laodicæa metropolis, & Hierapolis [x] claræ vrbes habebantur, quæ Nerone imperante, terræ motu periere, ſed Laodicea à locupletibus ciuibus eſt reſtituta. Minor Phrygia poſtea Pacatiana forte, ab Ouinio Pacatiano eſt dicta, qui ſub Conſtantino P. P. Orientis, ea diu ſedit, ac Conſul & P. V. fuit. [z] Ab Oriente habet Cappadociam, ab occaſu Phrygiam maiorem, ſeu ſalutarem vocatam, a Septentrione Galatiam, Ab Auſtro, Lydiam. Olim ſingulæ ſingulos habuere Præſides, poſtea Phanæ Vicarius hanc prouinciam, vt Præſes adminiſtrauit. [a] Iuſtinianus verò ſublato Vicario Phrygiæ Pacatianæ Comitem præfecit, qui nulli alij Aſianæ Præſidi imperabat, illi tamen totum, quod pro vtroque magiſtratu Vicarius habebat, cum vtriuſque officij cohortibus ſalarium reliquit. [b] Is omnia Comitum inſignia geſtans, curru & ipſe argentato vehebatur, aureoque torque ornatus, faſces cum argentatis ſecuribus præmittebat. Soluebat pro codicillis promotionis quantum Conſulares. Prior præſes [c] officiam habebat, vt alii prouinciarum Rectores.

Maior Phrygia, quæ ad oram Ægæi maris, prope Helleſpontum, vbi Troas, ſeu minor Phrygia extenditur, Caio flumine interſecatur, à Galatia Iero fluuio diſterminatur, inquit D. Hieronymus, [d] Salutaris ob plurimos ibi à Michaele Archangelo ſanitati reſtitutos eſt vocata. Nicephorus, [e] Memoriæ, inquit, proditum eſt Argonautas Græcorum, cum ad eum quoque locum peruenissent prædari; atque diripere regionem eam cœpiſſe, & ab Amyco, qui tum ibi rerum potiebatur, in fugam verſos, & palantes in quendam nemoroſum, & incultum propter denſitatem arborum locum profugiſſe, ibique eis latitantibus virtutem cœlitus aduenisse, viri ſpecie, alas veluti Aquilæ in humeris habentem, victoriamque aduerſus Amycum Oraculo denunciaſſe, illos porrò id ſecutos cum illo conflixiſſe, & victoriam reportaſſe, & ipſum vna cum copiis ſuis conciddiſſe, atque vt gratiam viſione ei referrent, fanum illi & ſtatuam, ea, quæ illis apparuerat forma, in loco eo excitaſſe, nomenque ei regioni Soſtenium indidiſſe, quòd ſcilicet robore ibi accepto ſalui euaſiſſent. Eam ſtatuam laudatiſſimus princeps Conſtantinus, cum in eam oram neceſſaria de cauſa diuertens vidiſſet, familiaribus Comitibuſque ſuis rem talem expoſuit, regionemque eam cum ſtupore admiratus ibi manſit: Somni porrò capiendi tempore aſſiſtens illi viſio ſtatuæ eius ſimilitudine, Ego, inquit, Michaël Archidux Domini Sabaoth virtutum, Chriſtianorum fidei tutor, qui tibi contra impios tyrannos belligeranti auxiliaria arma contuli: Itaque ex ſomno excitatus regionem illam pulcherrimè excoluit, & ara Imperiali, magnificaque manu, & liberalitate in parte Orientali conſtituta, celeberrimum id templum ciuibus ſimul, & aduenis reddidit: Maximè tamen eam ſacram ædem illuſtrauit Archangelus: Nullus enim graui quopiam caſu, aut ineluctabili periculo, aut ægritudine incognita, morbo denique incurabili circumuenitur, qui ibi Deum orans implorauerit non facile opem, & auxilium inuenerit. Et certo ſatis creditur D. Michaëlem Archāgelum apparere ibi ſolitum, ſaluriferum eum efficere locum, cuius rei gratia ab antiquis etiam Michaëlium eſt vocatus. Eadem Nicephorus, [f] alibi repetit. Alia mira de aquis ſalubribus, ope D. Michaëlis factis recitat Simeon Metaphraſtes, qui precibus D. Alberti aquas etiam in Phrygia minore ſcaturiſſe ſcribit. Pyrea

[p] *Nouel. 20. c. 4.*
[q] *Nouel. 24.*
[r] *§. 4. Nouel. 24.*
[s] *§. pen. & vlt. d. Nouel. 24.*
[t] *d. §. pen. et vlt. Nou. 24. & l. præcipimus. C. de appellatio.*
[u] *lib. 18.*
[x] *de quib. in 2. 4. ad Coloſſenſes.*
[y] *Euſeb. in Chronicis. Tacit. 14.*
[z] *l. 4. C. Theo. de ſponſalib. l. 1. C. Theo. de aduocа. fiſc.*
[a] *Nouel. 8. c. 2.*
[b] *§. illud tamen. Nouel. 8. Nouel. 20. c. 6.*
[c] *d. Nouel. 8. in Notitia. in princip.*
[d] *in act. Apoſt.*
[e] *lib. 7. c. 50.*
[f] *lib. 8. c. 4.*

bit.Pytea ciuitas in Phrygia ad mare ſita, ob aquarum calidarum ibi ſcaturientium ſalubritatem, Sotoropolis, ideſt ſalutaris ciuitas eſt appellata, à qua prouinciç nomen inditum, & ibi Conſtantino Magno venenum datum Zonaras ſcribit. Alios, qui hoc in loco curati ſunt, recenſet Sozomenus.[a] In Phrygia Docimia vicus eſt, vnde Docimius lapis, aliàs Symandius effoditur, ex quo integræ columnæ varietate alabaſtro perſimiles fiebant.[b]

[a] lib. tripart. 2. cap. 19.

Aeneas Sylaius de Aſia minore.

Præſidem Notitiç tempore Phrygia ſalutaris habebat Iuſtinianus verò illum inter Conſulares recenſet, quem pro codicillis magiſtratus tantum ſoluere voluit, quantum alij Conſulares.[c] Ab eo ad Præfectum vrbi Conſtantinopolitanæ appellabatur.[d] Hæc de Aſianæ diœceſi dicta ſufficiant: Nunc ad Ponticam veniamus.

[c] in Notitia Nouel. 8.

[d] l. eum appellatio. C. de appell.

DE VICARIO PONTICÆ & eius inſignibus. Cap. CXXVI.

QVARTA Orientis diœceſis Pontica fuit, cuius Vicarius XI. prouincijs præerat, duabus ConſularibusGalatię, Bithynię, & IX. præſidalibus, Honoriadi, Cappadocię primæ, Cappadociæ ſecundæ, Helleſponto, Ponto Polemoniaco, Armeniæ primæ, Armeniæ ſecundæ, & Galatiæ ſalutari, & Paphlagoniæ, quod & Tripart.[e] refert. Pontum Pompeius in prouinciæ formam redegit; ſed eam Cæſar Michridati Pergameno conceſſit. deinde ad Polemonem peruenit, quo extincto, cum Pythodoria eius vxor nomine duorum filiorum illud regnum adminiſtraret, à Nerone Imperio Romano eſt adiectum, concedente Rege Polemone, inquit Eutropius: quod de filio dictum puto. Idem Euſebius refert, & Tranquill. Ponti, ait, regnum concedente Polemone, in prouinciæ formam redegit: Sed Sext. Aurelius, Regia ſtirpe deficiente, Neronis tempore, inquit, Pontus prouincia facta eſt: Tota ea Regio à Boſphoro Thracio vſque ad Colchidem, & Orientem verſus. & Armeniam, Pontus dicebatur, Paphlagoniamq; Galatiam, & Cappadociam continebat: Sed propriè à Boſphoro Thracio, vſque ad Bithyniam, & Sangariũ fluuium peruenerat; vnde duplex Pontus fuit,[f] ſed vſque ad Eufratem tota diœceſis Pontica vocabatur.[g] Theodoſius Imperium adeptus Pontum in VIII. regiones diuiſam vbi Vicario commiſit, videlicet Pontum Polemoniacum, Amaſiam, Honoriadem, Bythyniam, Paphlagoniam, Armeniâs duas & Cappadociam, quemadmodum Stephanus & Volaterranus[h] ſcribunt. Huic tractui Præfectus ſæpe Vicarius Ponticæ dicitur,[i] quandoque Comes diœceſeos Ponticæ,[k] Marcellinus[l] refert Conſtantium in honorem vxoris Euſebiæ, hunc Vicarium pietatis cognominaſſe, qui Præſes etiam Galatiæ primæ erat,[m] duplex officium & ſalarium, alterum tanquam Vicarius, alterum tanquam Conſularis habebat. Iuſtinianus verò abolito Vicario, pro Præſide primæ Galatiæ Comitem dedit, quem etiam militibus præfecit,[n] priſtinoque illi vtriuſque magiſtratus ſtipendio relicto, duarum officiorum cohortes in vnum contraxit. cum verò is tollendis latronibus non ſufficeret, Vicarium rurſus reſtituit,[o] quem etiam militibus, & vniuerſæ regionis Prætoribus præeſſe iuſſit. & Magiſtri officiorum in Ponticæ fabricis, & Comitis patrimonii, in prædiis Principis, quæ plurima ibi erant, locum tenere voluit: & Phylarcho prouinciæ ſacerdõti, aliiſque omnibus imperante. Denique in Pontica cauſas delegatas, & appellatione ſuſpenſas, quæ 500. aureos non excedebant, ad eum remota apellatione deuolui, & ipſum, in qua velit prouinciæ parte morari, & à Bithynia vſque ad Armeniam, Trapezuntum, & fines Perſarum delinquentes punire iuſſit. Septuaginta in eius officio Vicarianos apparitores à Principe codicillis in ſcrinio epiſtolarum probandos conſtituit,[p] quod & in aliis maiorum magiſtratuum officijs obſeruabatur. Mulos eidem, tanquam circumire coacto ex publico dedit, aſſeſſoremque & Præconem abdidit, ac quatuor lampades ſeu candelas ſumptu Principis ardentes conceſſit, eas illis ſimiles eſſe puto, quas ad dextram, & ſiniſtram libri mandatorum, in Præfectorum inſignibus prælucere vidimus. Reſponſales quoque Magiſtrorum præſentalium, apud eum eſſe iuſſit, qui illorum nomine militum palatinorum cauſas iudicabant. Græci apocriſarios nominant.[q] Galatiæ verò ſuus Præſes eſt reſtitutus.

[e] lib. 10. c. 4.

[f] Nouell. 29. c. 2. in fi. l. vlti. ad fi. C. de diu. offic. Nou. 27. in princ.

[g] l. 5. C. de tempo. appel. l. antep. C. de Numera. l. 2. C. de militar veſt. l. 1. C. ut nemo ad ſuum patroc.

[h] lib. 10. Geographica.

[i] in l. fi. §. pen. C. de diuerſ. off. & in l. 10. C. The. de heret. l. 7. C. Th. de deſerto. l. 12. C. The. de exac.

[k] l. vnic. C. de comit. & tribun. ſcholar.

[l] lib. 17.

[m] §. 3. Nouel. 8.

[n] §. hoc autem ipſo. Nouel. 8. et Nouel. 27.

[o] Edicto. 8. de Ponticis tractus Vicario.

[p] l. vlt. C. de diuerſ. offic.

[q] in Nouell. 25. cap. 1. de fin.

NOTI

NOTITIA

VICARIVS DIOECESEOS PONTICÆ CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Vicarii Dioeceſeos Ponticæ, Prouinciæ infraſcriptæ.

BITHYNIA.
Galatia.
Paphlagonia.
Honorias.
Galatia ſalutaris.
Cappadocia prima.
Cappadocia ſecunda.
Hellenopontus.
Pontus Polemoniacus.
Armenia prima.
Armenia ſecunda.
Officium autem habet ita.
Principem de ſchola Agentium in rebus Ducenariū, qui adorata clementia principali, cum inſignibus exit tranſacto biennio.
Cornicularium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Ab actis.
Numerarios.
Curam epiſtolarum.
Exceptores, & cæteros officiales.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA Vicarij Ponticæ ſunt, duo Principes in ſummo aureæ pilæ, quiſq; in ſua cella, ideſt proprio Imperio, dextras coniungentes, ac codicilli, liberque viridi corio tectus, rubroque ac ſurrecto tapeto inhærens, cum notis. quas in Vicario Aſianæ manuſcripti oſtendunt, in quibus huius Vicarij codex auro tectus ſpectatur. Notæ in impreſſo ita ſe habent FL. IN TALL. COM. ORD. PR.

q[illegible]

quas per errorem in alijs Vicariis ſicut, & codicillos omiſſas fuiſſe arbitror: Infra XI. mulierum viſuntur effigies, eodē habitu ornatuque, quod aliàs ſub Vicario Aſianæ deſcripſimus, quæ XI. prouincias huic Vicario parentes denotant: Sola Cappadocia prima viridem togam ſiniſtro humero connexam gerit, Armenia prima velatum caput habet; Reliquæ præter Galatiam, & Hellenopontum pallio carent, Manuſcripti omnes eodem habitu referunt, quod aliàs ſub Vicario Aſianæ repræſentarunt, aliquas ſcilicet cum pallio cœruleo, alias albo vel aureo, ſparſis in humeros capillis. In Madruciano vaſa aurea in manibus tecta tenent, in quibus metus aurum contineri ſignificatur. Hic Officium habebat, vt alij Vicarii, caret his, qui erant ab actis, & Singularijs.

Soluebant Pontici pro ſingulis triginta iugeribus agri, ſolidum nomine ſingulæ clamydis militibus dandæ.[a] Rectores Ponticæ diœceſeos ſunt ſequentes.

[a] l. 2. & 3. C. de milit. veſt.

DE CONSVLARIBVS Galatiæ, & Bithyniæ. Cap. CXXVII.

CONSVLARIVM prouinciarũ, quæ duæ Vicario Ponticæ ſuberant, prima fuit Galatia, à Gallis dicta, qui olim in auxilium à Rege Bithyniæ vocati, in Aſiam traiecerunt, & victoria potiti regnum cum eo diuiſerunt, ſicque Græcis admixti, primo Gallogræci, poſtea Galatæ ſunt apellati.[b] Sext. Ruffus: Gallogræciam, inquit, id eſt, Galatiam (ſunt enim, vt nomen reſonat ex Gallis Galatæ) quòd Antiocho contra Romanos auxilium præbuiſſent, inuaſimus. Gn. Manlius: (ita enim ex Liuio Floro, & Appiano, legendum eſt, non Mummius,) Proconſul Galatas proſecutus eſt, & confugientes partim in Olimpum, partim in Ancyram (ita legendum pro Megaram) de arduis eos in plana detrufit, & victos in perpetuam pacem redegit. Poſtea Galatiam Deiotarus Tetrarches, nobis permittentibus tenuit. ad extremum ſub Octauiano Cæſare Galatia in formam prouinciæ redacta eſt; Eam primus M. Lollius Paulinus adminiſtrauit: Hactenus Ruffus.[c] Ad hunc extat Horatii epiſtola. Hæc prouincia ab ortu Cappadociam; ab occaſu Sangarim fluuium, & Bithiniam: à Meridie Pamphiliam. à Septentrione Pontum habet. Gomeras à Gomoi prius dictos, auctor eſt Ioſephus.[d] Cæterum Theodoſius duas Galatias fecit, primam & ſecundam ſalutarem dictam, vt auctor eſt Stephanus de vrbibus. & Volaterranus. Prima Conſularem habebat, ſecunda Præſidem, quod confirmat Notitia.[e] Sed primam Vicarius poſtea adminiſtrauit, quem Iuſtinianus depoſitum, vt dixi, reſtituit,[f] Huius metropolis Ancyra fuit, Synodo ibi habita celebris, quæ ab anchoris nauibus ereptis nomen habuit, inquit Apollonius. Comes Galatiæ primæ pro codicillis magiſtratus ſoluebat, quantum maiores Rectores prouinciarum. Præſes autem ſecundæ Galatiæ quantum alij Præſides.

[b] D. Hieron. in act. Apoſ. ad eos Apoſt. Paul. ſcribit. Iornandes & alij.

[c] & Dion. lib. 54. & Eutrop.

[d] lib. 1 antiq. Iudaica.

[e] Nouell. 8.

[f] Nouel. 8. & edict. 8.

Bithynia ab Oriente Saugari fluuio, à Galatia diuiditur ab occaſu, & Septentrione Ponto: à meridie Epicteto, & Aſia minore à Proconſule recta: Hæc prius Bebricia deinde Migdonia, poſtremo à Rege eius nominis Bithinia eſt vocata.[g] Herodotus, & Strabo à Thracibus Bithinijs, dictam volunt: cuius Rex Nicomedes Philopater liberis carens, Auguſto imperante, eam prouinciam populo Romano teſtamento reliquit,[h] quæ poſtea cum Ponti parte, in qua Mithrydates regnauerat, vna prouincia facta eſt, & tota Bithiniæ nomine appellata: eius metropolis Nicæa, vel vt Leo Imp. vult, Nicomedia fuit. primo proconſularis in eo gradu diu manſit. Nerone enim imperante, C. Petronius eam Proconſul rexit,[i] ſub Hadriano Seuerus, qui poſtea imperauit,[k] ſub Traiano Seruilius Caluus, Iulius Baſſus, Velius Paulus & Cœlius clemens,[l] quibus Plinius iunior,[m] extra ordinem ſucceſſit.[n] Poſt Traianum M. Antoninus, quem plurium prouinciarum formam mutaſſe Capitolinus Scribit,[o] virum Conſularem, & Patris Ælij Pertinacis patronum, Sed Maximus, qui cum Balbino imperauit, ibi Proconſul fuit. Demum Bithynia cum Galatia Conſularis facta, in eo ſtatu vſque ad Iuſtinianum permanſit.[q] ab eius Rectore ad Conſtantinopoli Præfectum appellabatur,[r] quod Conſtantius inſtituit, cum illi vrbi Præfectum dedit. Hic Conſularis pro codicillis magiſtratus, quantum alij Conſulares ſoluebat.[s] Ab Bithynos extat Conſtantini reſcriptum.[t] Nunc ad Præſides Ponticæ Diœceſeos eſt veniendum.

[g] D. Hierony. de locis hebraicis, in act. Apoſt. & Solinus.

[h] Dion. Iornandes, Ruffus, Liuius, lib. 93. Appianus in Mithridatico.

[i] Tacit. lib. 16.

[k] Dion. in Seuero.

[l] Plin. Epiſt. 11. & 16. & 18. ad Traianum.

[m] Epiſto. 7. ad Traianum.

[n] Epiſt. 36. ad Traianum.

[o] l. 3. §. 2. ff. de decurio.

[p] Capitolin. in Maximo.

[q] Nouel. 8. in Notitia.

[r] l. cum appellatio. C. de appellatio.

[s] d. Nouell. 8. in Notitia.

[t] in l. 1 C. de manilegal.

DE PRÆSIDIBVS HONORIADIS ſeu Paphlagoniæ. Cap. CXXVIII.

PAPHLAGONIA Haly ab ortu, ab occaſu Billæo fluuio clauditur: Pylemeniam prius dictam fuiſſe ſcribit Plinius.[u] poſtea Phinius Ægyptius eã inuaſit, qui filium Paphlagonem reliquit, à quo Paphlagonia regio eſt cognominata, vt Stephanus & Conſtantinus Porphyrogenneta referunt: ſex habet vrbes, Gangram, Metropolim, Amaſtriam, Soram, Dadybram, Iouopolim, & Pampeiopolim. Gens, inquit Conſtantinus Porphyrogenneta, ſtolidiſsima, & contemptiſſima impudentia, & nequitia famoſa cuius in catalogo nauium Homerus meminit, & inde mulas prouenīſſe dicit. Philomenes eius Rex amicus populi Rom. inquit Ruffus, eam tenuit ſæpe à Mithridate pulſus regno, à nobis eſt reſtitutus, quo mortuo prouincia eius Paphlagonibus impoſita eſt. Romanos enim teſtamēto hæredes reliquit. Hæc ille. Cum verò poſteriori ætate Paphlagonia vrbibus eſſet deſtituta, Ponto ad ſcripta, proprium Præſidem habere deſiit, eiuſque partem in Honorii filii honorem Honoriadem Theodoſius vocauit, Ea regio ad oram Ponti Euxini expoſita, ab ortu habet Amaſiam, ab occaſu Pontum: à Meridie Bithyniam. Illius ſex erant vrbes Pruſias Cratia, Adrianopolis, Tiris, Claudiopolis, & Heraclea, ſed hæ duæ cum Pruſia Bithyniæ ademptæ Honoriadi ſunt attributæ, cuius Claudiopolis facta eſt Metropolis, Paphlagoniæ verò cum Ponto aliæ VI. remanſerunt, Germanopolis, Gangra, Pampeiopolis, Dadybrus, Tumulus Amaſtridis, Iouopolis: & hæc prouincia à Correctore egebatur. Itaque duo tantum in Orientis Imperio erant Correctores, alter Auguſtamicæ in Ægypto, alter Paphlagoniæ Ponticæ in Aſia. Honorias à Præſide adminiſtrabatur.[x] Verum Iuſtinianus antiquato Honoriadis nomine, vniuerſam eam regionem, vt prius Paphlagoniam eſſe voluit.[y] ſiquidem magna olim ea gens fuerat, quæ Venetos, & Aquileiam Italiæ vrbem quondam maximam condiderat, eique Prætorem Iuſtinianum præfecit, qui XII. vrbes prædictas regeret, manentibus Metropolitis, qui prius fuerant: Cuius illi parebant apparitores, ſub Principe Cornicularia, & cæteris officii primatibus. Ipſe pro annonis percipiebat aureos 725. qui efficiunt plus mille noſtrorum aureorum. aſſeſſor aureos 72. apparitores verò 447. & tertiam aurei partem, qui à P.P. Orientis ſoluebantur. Spectabilis erat, & militibus in ſua prouincia degentibus, vt alii prætores, imperabat. Cognoſcebat cauſas appellationum in Paphlagonia delegatas, quæ aureos 5 .. non excedebant. Ab eo verò ad P.P. & Quæſtorem palatij appellabatur, quemadmodum ab aliis ſpectabilibus.[z] ſed antea ab eo ad Præfectum vrbis Conſtantinopolitanæ prouocabatur. Pro codicillis magiſtratus Honoriadis Præſes ſoluebat, quantum alij Præſides.

[u] lib. 6. cap. 2.

[x] Nouell. 8. in Notitia.

[y] Nouel. 29.

[z] d. Nouel. 29.

[a] L. cum appellat. C. de appellatio.

DE PRÆSIDE CAPPADOCIÆ Cap. CXXIX.

CAPPADOCIA ab Oriente Armeniæ magnæ finitima eſt, ab occaſu Galatiæ, & parò Pamphyliæ, à Meridie Ciliciæ, à Septentrione habet Pontum Euxinum, nunc mare maius dictum. Olim adeò magna fuit, vt fermè totam Pontum occuparet. Cappadoces olim Leucoſyri dicti, nam etſi qui extra Taurum ſunt, Syri vocantur, cum tamen colore ſint aduſto, ad horum comparationem Cappadoces Leucoſyri ſunt appellati, vt Strabo ſcribit.[a] Herodotus & Plutarchus à Syro Apollinis & Sinopes filio eos Syros dictos fuiſſe tradunt. Ibi Sinope Diogenis Cynici, & Marcionis hæretici patria. Cappadociam verò à flumine inter eam & Galatiam defluente Plinius ſcribit denominari. Eius magnitudo à Perſis originem traxit: nam Cappadocia nomen eſt Perſicum, vt auctor eſt Conſtantinus Porphyrogenneta de thematibus, in themate Armeniaco, cum, inquit, Artaxerxi Regi, aut neſcio an alteri cuidam Leo inter venandum occurriſſet, eiuſque equum inuaſiſſet, oblatus caſu Perſa quidam in hoc Leonis occurſu, ſtricto acinace Regem de vita periclitantem liberauit, & Leonem interfecit. Hic itaque Perſa cum altiſſimum quendam montem conſcendiſſet, vniuerſamque regionem, quoad longiſſimè humani oculi acies pertingere poſſet, circumſpiciens tam Orientem, & Occidentem, quàm Meridiem, & Septentrionem verſus, omnem eam à Rege dono accepit. Hæc porrò (ait) narrat Polybius, cuius multa ſunt deperdita.

[a] lib. 12.

Cappadociæ Metropolis Cæſarea à Tiberio Cæſare, extincto Archelao eius Rege, ita eſt appellata.[b] Sext. Aurelius, & Iornandes, prius Mazacham dictã, & in honorem Auguſti Cæſaream vocatam fuiſſe ſcribunt. Quomodo autem in Romanorum poteſtatẽ venerit, hiſtoriam ita Tacitus[c] explicat. Rex Archelaus quinquageſimum annum Cappadocia potiebatur, inuiſus Tiberio, quòd eum Rhodi agentem nullo officio coluiſſet: Nec id Archelaus per ſuperbiam omiſerat, ſed ab intimis Auguſti monitus, qui florente C. Cæſare, miſſoque ad res Orientis in tuta Tiberij amicitia credebatur: vt verſa Cæſarum ſobole Imperium adeptus eſt, elicit Archelaum litteris matris, quæ non diſſimulatis filii offenſionibus, clementiam offerebat, ſi ad precandum veniret, ille ignarus doli, vel ſi intelligere crederetur, vim metuens, in vrbem properat, exceptuſque immiti à Principe, & mox accuſatus in Senatu, non ob crimina, quæ fingebantur, ſed angore ſimul feſſus ſenio, & quia Regibus æqua, nedum infima inſolita ſunt, finem vitæ ſponte an fato, impleuit: Regnum in prouinciam redactum eſt. De hoc aliter Dion,[d] Archelaum, inquit, Regem Cappadociæ, cui iratus erat, acceſſitum, quaſi res nouas moliretur, tradidit Senatui, vt de eo cognoſceret, hominem non ſolum ſenectute, ſed etiam podagræ doloribus confectum, fuiſſetque Archelaus affectus vltimo ſupplicio, niſi teſtis, qui contra ipſum productus fuerat aſſeruiſſet, eum dixiſſe, ſe Tiberio oſtenſurum poſtquam domum rediiſſet, quales ſibi nerui eſſent. Qua ex re riſus tam magnus excitatus eſt, propterea, quod ille non ſolum ſtare non poterat, ſed nec ſedere quidem, vt eum Tiberius amplius occidi noluerit. Itaque Archelaus tunc ſaluus euaſit, qui tamen non multo poſt mortuus eſt: poſt cuius mortem, Cappadocia venit in poteſtatem populi Romani, illique Q. Veranium legatum acceperunt. & quædam ex Regiis tributis diminuta, quo mitius Romanorum Imperium ſperaretur: Hæc ille. Sext. verò Ruffus, Archelaus, inquit, fauente Antonio, Rex factus eſt, quem ſub Auguſto, Tiberius oratione defendit Imperio deinde ſuccedens, eundem blande Romam acceſſitum non remiſit, ibique diu detentus, cũ occubuiſſet, teſtamento Romanis Cappadociam reliquit, & ſic in prouinciæ ſpeciem migrauit, vel, vt aliàs legitur in prouinciam per Germanicum redegit. His concinnit & Tranquillus,[e] Germanicus, inquit, ad componendum Orientis ſtatum expulſus, cum Armeniæ Regem deuiciſſet, & Cappadociam in prouinciæ formam redegiſſet, annum agens ætatis 34. diuturno morbo Antiochiæ obiit, non ſine veneni ſuſpicione Eutropius, Tacito, & Dioni, conſentit. Prius ex ordine equeſtri Rectorem habuit. Mox Veſpaſianus ei Conſularem dedit: Tranquillus,[f] Cappadociæ, ait, propter aſſiduos Barbarorum incurſus, Legiones addidit, Conſularemque Rectorem impoſuit, pro equite Romano. Hactenus Tranquillus ſed rurſus ad Præſidem rediit, Sub Conſtantino enim Eutychius Præſes Cappadociæ fuiſſe legitur.[g] Verum pluribus Cappadociis factis, Iuſtiniano imperante, Cappadocia prima Conſularem habuit,[h] Valens namque Imperator ſecta Arianus, in odium D. Baſilii, vt eius auctoritatem minueret, & ne vniuerſæ prouinciæ Archipræſul eſſet, duas fecit Cappadocias, primam ſeu maiorem, & ſecundam ſeu minorem, inquit Stephanus: primæ Cæſarea Metropolis eſt relicta, ſecundæ Tyana, facta, vt auctor eſt D. Gregorius Nazianzenus.[i] Maior, ait Conſtantinus Porphyrogenneta, à Cæſarea & Tauro ad Ponticum mare extenditur, quam terminat Haly fluuius ab occaſu, Melitene ab Oriente, vt etiam teſtatur Polybius. Minor Cappadocia finitima Lycaoniæ, Cæſaream vſque pertingit, extenditurque ad initium Bucellariorum. vlteriora ſunt Ciliciæ. Temporibus vero Iuſtiniani, ſiue aliorum quorundam Principum Cappadocia in tres partes eſt ſecta, Camiam, quæ à Melitea incipit, & eam, quæ à Tauro monte. Taurica appellatur, ac tertio in mediterraneam, quæ Charſianum à Charſio quodam Præſide vocatur, qui bello aduerſus Perſas proſperè geſto, celebris, regioni nomen dedit. Prioris Cappadociæ vrbes ſunt Cæſarea Metropolis, Nyſſa, Therma. Rhege. Podandus. Secundæ vrbes ſunt Thyana Metropolis. Fauſtinopolis, Cybiſtra, Nazianzum, Eruſima, Parnaſum, Rhedegora, Mociſſum, & totus propugnaculum. Tertiæ vrbes ſunt ſeptem, Amaſea, Ibora, Zalichus, Antrapa. Amioſus, Neocæſarea, Synope. Hæc Conſtantinus, Addit Niceta,[k] Muſicyſſum Metropolim. Notitia tertiæ non meminit, quod tum non eſſet ab aliis diſtincta. Prima, vt dixi, Conſularem habuit, aliæ Præſidem. Verum Iuſtinianus vniuerſæ Cappadociæ in priſtinum ſtatum reſtitutæ, Proconſulem triplici dignitate auctum dedit. Cum enim plurima ibi haberet prædia, quib. prius Comes domus ſacræ præerat, Proconſule non minor auctoritate, in duas partes ſcindebantur ciuitates, alii fiſcales, alii liberi vocabantur; quare ad tollendam rixam, abolito Comite, vnum Proconſulem Iuſtinianum nominatum, populo, & militibus, qui ante Comiti parebant, imperare iuſſit, cui etiam vtriuſque officii apparitores, patrimoniumque Principis curandum dedit. Ipſe inter Præfectos Prætorianos poſitus, & curru vectus argentato, ſecurim, faſces, & alia Proconſularia inſignia præferebat. Pro annonis viginti libras auri, id eſt aureorum noſtrorum ferme 2160. percipiebat. Aſſeſſor auri libras duas. Officium ſalarium, quod illi antea ſoluebatur, retinuit, Codicilli huius magiſtratus gratis expediebantur, quia ex redditibus prædictorum prædiorum, præter veſtes, quinquaginta libras auri Auguſtæ pẽdebat, quæ ſumma facit noſtrorum aureorum 5500. Appellationum quoque cauſas in vtraque Cappadocia à Principe, vel alio delegatas, quæ quingentos aureos, non excedebant diffiniebat. Ab eo ad P. P. qui erat in Comitatu Principis, ſacrique palatii Quæſtorem appellabatur,[l] ſublatis tractatoribus. XIII. ciues ab officii primatibus ad exigenda tributa eligebantur, & pro nominatione 50, aureos accipiebant.[m] Strabo[n] memorat,

[b] Nouell. 10. de Proconſule Cappado.

[c] in ſecundo.

[d] lib. 57.

[e] in Caligula

[f] in Veſpaſiano. cap. 8.

[g] in l. pen. C. de liberali cauſ.

[h] in Nouel. 5. in Notitia.

[i] in oratione quã habuit in funere patris, vbi hæc Niceta.

[k] in oratio. D. Gregor.

[l] Nou. 20. & 30.

[m] d. Nouel. 30.

[n] lib. 12.

memoratæ, Cappadoces quotannis præter argentum, mille & quingentos equos, mulorum duo millia ouium quinquaginta millia Perſis pendere ſolidos & duplum eorum Medos. in Morimena Cappadociæ regione Iouis templum fuit, cuius ſacerdos ex ſacra regione xv. talenta annua percipiebat, & vſque ad mortem ſacerdotio fungebatur, diadema gerebat, & primus dignitate poſt regem erat; vt auctor eſt Strabo lib. xij. in Cappadocia terni viri, & quaternæ mulieres pro vna perſona, in ſoluẽdo cenſu capitis computabantur.[a] Commodo imperante, Claudius Hieronianus huic prouinciæ Præfectus,[b] ob vxorem Chriſtianam in reos ſæuiit, & morbo pediculari cõſumptus eſt, vt Tertullianus ſcribit, qui eum Herminianum appellat. Poſſumus, inquit, æquè & exitum quorundam præſidum tibi proponere, qui in fine vitæ ſuæ recordati ſunt deliquiſſe, quod vexaſſent Chriſtianos. Claudius Herminianus in Cappadocia: cum indignè ferens vxorem ſuam ad hanc ſectam tranſiiſſe, Chriſtianos crudeliter tractaſſet: ſoluſque in Prætorio ſuo vaſtatus peſte, cùm viuus vermibus ebulliſſet: Nemo ſciat, aiebat, ne gaudeant Chriſtiani. Hæc Tertullianus Cappadoces ob nequitiam famoſi fuêre, vnde abiit in prouerbium tria K.K.K peſſima, Cappadocia, cilicia, creta.[d] Cappadocum verò ſolum à Iuſtiniano miſticè commendatur.[e]

[a] l. 10. C. de agricol. & cenſit.
[b] de quo in l. quæ ſitum. ex. §. idem reſpondit. ff. de fundo inſtructo.
[c] ad Scapulam.
[d] Conſtant. porphyrog. de Thematibus, in themata. 2. Armeniaco ad fin.
[e] in Nouel. 30.

DE PRÆSIDIBVS PONTI POlemoniaci, & Helenoponti.
Cap. CXXX.

PRIVS à Boſphoro ad Sangarum fluuium vna fuit Pontus, poſtea in duas eſt diuiſa, Polemoniacum, ac Helenopontum, quæ vix octo vrbes continebat, Amaſiam, Iboram, Euchaitam, Zelam, Andrapam Ægeum ad climacas, id eſt gradus ſitum, Sinopẽ & Amiſum, poſtea addita eſt Leontopolis. Quinque verò in Polemoniaco erant, Neocæſarea, Comana, Trapezus, Ceraſus, & Polemonium, quibus addita eſt Petræorum ciuitas Iuſtiniana appellata. Item duo caſtra Pitius, & Sebaſtopolis præter alia, infrà ſub Armeniæ Duce recenſita. Vtraque olim ab vno Præſide regebatur,[f] poſtea duplex facta,[g] duos Rectores habuit,[h] Hellenopontus Conſularem, Polemoniacus Præſidem.[k] Pontus Polemoniacus ab ortu habet Armeniam minorem, à Meridie Cappadociam, à Septentrione Pontum Euxinum, per cuius oram vſque ad Paphlagoniam occaſum verſus extenditur. Pontus Polemoniacus, à Polemonio vrbe à Polemone tyranno condita nuncupabatur, ait Strabo[l] Hæc ſub Nerone, Polemone Ponti Rege mortuo, in Romanorum poteſtatem venit.[m] Iornandes eam cum Paphlagonia teſtamento Romanis relictam ſcribit. Helenopontum verò in Helenæ matris honorem Conſtantinus appellauit.[n] Hanc C. Plinius Conſulari poteſtate rexit, vt teſtatur inſcriptio Mediolani in baſilica D. Ambroſii, Verum Iuſtinianus vtramque regionem tenuem, & anguſtam in vnam contraxit XIII. Vrbibus conſtantem, & nomine Polemonis abolito, totam prouinciam Helenopontum eſſe voluit, ſatius eſſe exiſtimans, eam ab Helena Chriſtiana & pia fœmina, quam ab impio tyranno denominari. Cum verò duæ eſſent metropoles, Amaſia, & Neocæſarea, vtramque metropolim permanere voluit, ſed vnum vtrique prouinciæ, & militibus Moderatorem Iuſtinianum dictum, virum ſpectabilem præfecit: quo nomine ſuos prouinciarum Præfectos Lacedæmonii nuncupabant, eumque Reſponſalem habere permiſit, qui criminales, ciuileſque cauſas nomine Magiſtrorum militum cognoſcebat, minimas gratis, maiores cum moderatis ſportulis. Pro annonis 725. ſolidos percipiebat, aſſeſſor 72. apparitores aureos 447. & tertiam partem aurei, abolitiſque locorum ſeruatoribus, ipſe prouinciam circumire tenebatur, Cauſas appellationum in prouincia delegatas, infra aureos 500. audiebat, quemadmodum & alii ſpectabiles. Ab eo vt ab aliis ſpectabilibus appellabatur.[o] Inter Conſulares à Iuſtiniano connumeratur,[p] & ideo pro codicillis magiſtratus, quantum alii Conſulares ſoluebat. Verùm Iuſtinianus receptis Armeniis, & Ponto, his Zetam Magiſtrum militum præfecit.[q] Terni huius prouinciæ viri, & quaternæ mulieres vnam capitationem pendebant.[r]

[f] Nouella. 28.
[g] d. Nouella. 28.
[h] l. vlt. in fin. C. de diuerſ. offic.
[i] Nouella 28.
[k] d. Nouel.
[l] lib. 12.
[m] Tranquil. Eutrop. Sext. Aurelius, Euſebius in Chronicis, Vopiſcus in Aureliano.
[n] d. Nouel. 28.
[o] d. Nouel. 28.
[p] Nouella 8.
[q] in l. fin. C. de offic. magiſt. milit.
[r] l. 10. C. de agrico. & cenſit.

DE PRÆSIDIBVS ARMENIArum. Cap. CXXXI.

DVAS notum eſt olim Armenias fuiſſe, maiorem, & minorem; Maior prima dicta,[s] nunc Turcomania vocatur. ac verſus Septentrionem Cyro fluuio à Colchide, Albania, & Iberia diuiditur. Ad ortum habet mare Hircanum, à Meridie Taurum, quo à Meſopotamia ſecernitur. Ad Occaſum ab Armenia minore Euphrate flumine ſeparatur Minor verò ſecunda nũcupata[t] ad Meridiem vſque ad Taurum montem Ciliciæ extenditur. Ad Occaſum, & Septentrionem Cordiſco monte clauditur. Prius L. Lucullus, mox Gn. Pompeius, deinde Auguſtus, vſque ad Euphratenſem eam ſubegit.[u] Traianus maiorem domuit, & Tygrim Romani & Parthici Imperii limitẽ poſuit.[x] Diuque duæ vſque ad Iuſtinianum ſub Præſidibus, & Ducibus ſtetere Armeniæ, Nam Leo & Zeno Epythrio P.P. ſcribentes, vtriuſque Armeniæ Duces nominant. Armeniæ primæ vrbes erant VII. metropolis Bazanis ſeu Leontopolis, Theodoſiopolis, Satala, Nicopolis, Sebaſtea, Sebaſtopolis, & Colonia. eſt hoc inquit Conſtantinus Porphyrogenneta, munitiſſimum, & præceps caſtrum, Græci enim κολωνοὺς ardua, editiſſimaque iuga vocant.

Armeniæ ſecundæ vrbes ſeptem fuere Metropolis Militena, Arca, Arabiſſus, Ariarathea, Comana altera, ſeu Chruſa, Cucuſum, Petræi. Cucuſum & Arabyſſus nobiles exilio D. Io. Chryſoſtomi fuere, qui demum Comanæ decedens, ibi ſepultus eſt.[y] Iuſtinianus verò ſubactis finitimis Barbaris, magnam, & interiorem Armeniam dictam, nouam prouinciam creauit,[z] quam Zetæ Magiſtro militum commiſit. Magnam, inquit, Armeniam, quæ interior dicebatur, & gentes, Aotizenam videlicet, Ingilenam, Aſthyanenam, Sophenam, Sophonenam, in qua eſt Martyropolis, Belabitenam, & primam, & ſecundam Armeniam, & Pontum Polemoniacum tuæ curæ cum ſuis Ducibus commiſimus. Tum[a] magna Armenia. item ſecunda inter Conſulares cenſebantur, prima inter præſidales. Demum ipſe & non Iuſtinus (vt Euſtachius,[b] & Raphael Volaterranus crediderunt) Armenias in quattuor diuiſit, in magnam, ſeu interiorem, item in aliam, quæ antea prima, ſeu maior dicebatur; & tertiam, quæ prius minor, ſeu ſecunda vocabatur, & quartam, quæ prius formam prouinciæ non habebat, ſed ex Barbaris conſtabat. Prima conſtituit Heptapolim, id eſt ſeptem vrbium prouinciam, vbi Armenia minor incipit prope Euphratem, cuius metropolis erat, vt dictum eſt, Bazanis ſeu Leontopolis, quam à ſe Iuſtinianeam vocauit, cui Satalam, Nicopolim, & Coloniam, primæ & maiori Armeniæ ademptas addidit.[c] His præterea ex Ponto Polemoniaco Trapezuntem, nunc Trebizundam appellatam adiecit, & Ceraſuntem, vnde primum Lucullus ceraſa in Italiam attulit, vt auctores ſunt D. Hieronymus,[d] & Plinius.[e] Eidem Proconſulem

[s] in l. vlt. C. de offic. magiſt. milit.
[t] in d. l. vlt.
[u] Sext. Ruffus,
[x] Dion. Ruff. Eutrop. Oroſ.
[y] Niceph. lib. 14. cap. 37.
[z] l. vlt. C. de off. magi. militum.
[a] in Nouella. 8. in Notitia.
[b] in Dionyſium,
[c] Nouell. 31.
[d] in epiſtola. 19.
[e] lib. 15. cap. 25.

conſularem ſpectabilem præfecit, ad quem cauſas appellationum, etiam ſecundæ Armeniæ, à Principe vel aliis delegatas deuolui iuſſit, modo 500. aureos non excederent, aliaque omnia Proconſulum inſignia ei tradidit.

Secundam verò Armeniã Pentapolim, id eſt quinque tantum vrbes habentem in Armenia maiore fecit, quæ antea prima dicebatur, cuius metropolis erat Sebaſtea id eſt Auguſta: hic vrbes Sebaſtopolis, Commanæ ex Polemoniaco Ponto, & Zela ex Hellenoponto, & Briſæ ſunt adiectæ: eique reliquit Præſidem, qui prius erat.

Tertiam quoque fecit Armeniam, eam, quæ minor & ſecunda vocabatur, cuius erat metropolis Melitana, vrbs antiqua Euphrati fluuio propinqua, cui Arca Arabiſſus, Ariaraſthea, altera Comana, ſeu Chruſa, & cucuſum parebant, quæ vrbes ſex Hexapolim conſtituunt. His Comitem Iuſtinianum præfecit, qui populis militibuſque imperabat. Pro annoniſque ſolidos 700. percipiebat, aſſeſſor 72. apparitores, 360. Spectabilis erat, ad quem cauſæ appellationum, ex tertia & quarta Armenia, à quocunque delegatæ deuoluebantur modo aureos 500. non excederent, quemadmodum ſæpè in aliis ſpectabilibus eſt dictũ. Huic Armeniæ Thomas eſt præfectus, qui prius eam etiam rexerat. Is eſt Thomas, qui Cos. & Quæſtor Palatii Principis fuit, vnus ex illis qui Codicem compilarunt.[a]

[a] §. 1. C. de nouo Codice faciendo. & §. ad iſtum. C. de Iuſtin. C. cõfirmando.

Quartam præterea Armeniam cõſtituit, quæ priùs prouincia non erat, ſed ex varijs gentibus, & Barbaris conſtabat, nempè, ex Trophæna, Anzethena, Ophena, Aſteaoa, & Balabithena, quibus Martyropolitanorum ciuitatem, & Citharizam præſidium addidit, quæ loca ſunt vltrà Euphratem, inter Taurum & Antitaurum, antea à magiſtratus Satrapis, ſeu Phylarchis Saracenorum, inquit Ruffus, adminiſtrata. Hanc ergo prouinciam ordinariam factam à Præſide regi voluit. Vndè ex quattuor Armeniis duæ erant Spectabilium, magna Proconſulis, & tertia quæ prius ſecunda fuerat, Comitis. Duæ aliæ ſecunda quæ prima dicebatur, & quarta ordinaria, id eſt ſub clariſſimis Præſidibus ſunt relictæ, hic limitem Imperii Romani aduerſus Perſas erectum Dux cũ magna Equitum peditumque manu defendebat. Olim in Armenia ſecunda terni viri, & quaternæ fœminæ, vnius capitis tributum ſoluebant.[b] Hæc ſunt, quæ ad Ponticam adminiſtrationem pertinent. Nunc ad Vicarium Thraciarum eſt tranſeundem:

[b] l. 10. C. de agri col. & cenſit.

De Vicario Thraciæ & eius inſignibus.
Cap. CXXXII.

VLTIMVS Præfecti Prætorio Orientis vices agens, eſt diœceſeos Thraciæ Vicarius, quam inter validiſſimas Europæ gentes in ſtrategeas, id eſt, præfecturas 50. diuiſam fuiſſe Plinius ſcribit, ſed propriè, inquit, Thracia dicitur, quæ à ſeptentrione Hæmo monte clauditur, ab Oriente proponti de, à meridie mari ægeo, ab Occidente Neſſo flumine. Gulielmus verò Tyri Epiſcopus tres Thracias ponit, Ptolemæus fermè xiij. eius præfecturas ſtatuit, poſteriores Principes ſex ſub vno Vicario Thraciæ prouincias fecerunt, duas Conſulares nempè Europam, & Thraciam, & quatuor Præſidum, Hæminontis, Rhodopea Mœſiæ ſecundæ ſeu inferioris, & Scythiæ, quæ ſub generali nomine Thraciæ continentur. Eam quoque Sext. Ruffus, & Tripertita[c] in totidem prouincias diuidunt: Europam regionem appellant, in qua eſt Conſtantinopolis, & eius arces, vel præſidia. Eandem diuiſionem Ammianus,[d] ſequitur. Sext. Lucullus, ait omnes Thracias in dictionem redegit, hocque modo Reipublicæ ſex prouinciæ ſunt quæſitæ, inter quas primæ, quæ ex fronte Illyris eſt confinis, Thracia ſpeciali nomine eſt vocata, quam Philoppopolis, Eumolpuſetus, & Beroea, amplæ ciuitates exornant: poſt has Hæmimontus Hadrianopolim habet, quæ dicebatur Vſcudama, & Anchialon ciuitates magnas. Deinde Mæſia, vbi Martianopolia eſt à ſorore Traiani Principis ita cognominata, & Doroſtorus, Nicopolis, & Odyſſus, iuxtaque Scythia, in qua celebriora ſunt oppida, Dionyſiopolis, & Zami, & Calatis. Europa omnium vltima, præter municipia, vrbibus inter duabus Ayri, & Perintho, quam Heracleam poſteritas dixit, Rhodope huic annexa Maximianopolim habet, Maroneam, & Atuum poſt quam conditam, & relictam, Æneas Italiam, auſpiciorum proſperitate, poſt diuturnos occupauit errores. Hactenus Marcellinus. His prouinciis vnus præfuit Vicarius, qui ſub Valentiniano 11. Filoxenus fuit.[e] Hunnis verò Thracias vaſtantibus, pro vno, duo minoris Thraciæ Vicarij ſunt facti, & vterque in ciuitate Longimuri degebat, quæ maxima à ſinu Melanæ in propontidem extenſa Cherſoneſſum excludebat, Milcia diſque opus fuit, & ideò Longimuri Vicarij dicebantur, ſed alter popolis, vice Præfecti Orientis, alter militibus, loco Magiſtri militum, ius dicebat. Itaque Iuſtinianus,[f] in quadam magiſtratuum notitia de induſtria Vicariũ Longimuri reperit, quia duo erant, quod aliqui non intelligentes, & per errorem duplicatum eorum numerum exiſtimantes, vnum deleuerunt: cum verò in Reip. perniciem hi odia inter ſe exercerent, Iuſtinianus bono publico conſulens, vtroque ſublato, vnum tantùm vtrique Thraciæ præeſſe voluit, quem Prætorem Iuſtinianeum vocauit, ac militibus, & more veterum Prætorum iuri dicendo præfecit. Hic vir ſpectabilis codicillos à Principe vt alii ſpectabiles accipiebat. Reſponſalem & ipſe habebat ac tributorum exigendorum, militumque in armis exercendorum curam: opera etiam omnia publica, pontes, mœnia, vias, aquæductus, & ſimilia, fiſci pecuniæ ſarciebat. Delegatas in prouincia appellationũ cauſas, vt alij Prætores cognoſcebat. Pro annonis, & capitatione ſolidos trecentos percipiebat, ſi codex non eſt mendoſus. Aſſeſſor 72. eius centum apparitores libras auri duas, quæ efficiunt fermè 220. noſtros aureos: ita ex præcedentibus[g] legendum conijcio Ipſe pro codicillis magiſtratus tribus chartularijs ſacri cubiculi, ſolidos nouem ſoluebat. Primicerio clariſſimorum Tribunorum, & Laterculenſibus ſolidos 24. eius adiutori tres, officio Præfectorum Prætorio, pro Imperio, quod in ipſum exercebat, & quacunque alia cauſa ſolidos 40.[h] Præter hunc & Ponticæ Vicarium, nullus Iuſtiniano imperante, in Oriente Vicarius fuiſſe legitur.

[c] lib. 10. c. 4.

[d] lib. 27.

[e] l. 124. C. Theo. de decurio.

[f] in Notitia Nouella.

[g] in Nouella 26.

[h] Nouella 26. de Prætore Thraciæ.

NOTI

NOTITIA

VICARIVS DIOECESEOS THRACIARVM CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Vicarii Dioeceſeos Thraciarum Prouinciæ infraſcriptæ.

EVROPA.
Thracia.
Hæmimontus.
Rhodopa.
Mœſia ſecunda.
Scythia.

Officium autem habet.
Principem de Schola agentum in rebus.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Ab actis,
Numerarios,
Curam epiſtolarum,
Exceptores,& cæteros officiales.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA Vicarii Thraciarum tranſ, abacus alte & ſurrecte ſuper, quod ancedis Iniubus oſcul ibat, inſtratus, cui liber rubeo co- rio tectus inhærebat, & aurata co- lumella duorum vultus Principũ in ſummo præferens, quemadmo- dum in aliis Vicariis eſt dictum. Infra ſex mulierum imagines, ſubiectas prouincias referentes, viſuntur, eodem habitu & ornatu, qui ſub aliis Vicariis eſt deſcriptus. Manuſcripti Codices, & ipſi eaſdem, & codicillos magiſtratus, librumque mandatorum cum iiſdem notis, eodemque modo, vt ſub aliis Vicariis repræſentat: vnius verò tantùm Principis vultum auratæ pilæ præfixum referunt. In Viſini Codice effigies apparet, qualis termini depingi ſolent, quòd forsè immobiles Imperij Romani fines eſſe denotabat.

Officium quoque habebat, quæmadmodum alii Vicarii & Proconſules, quod probabatur codicillis à ſcriniariis ſacrarum epiſtolarum ſcriptis, & ab ipſo Principe, mox à Vicario ſubſcriptis.[a] Soluebant inter alia Tributa Thraces pro ſingulis viginti iugeribus agri veſtem militarem.[b] Poſtmodum ea diœceſi primũ ab Hunnis, poſtea à Gothis fœdè vaſtata, tributa remitti oportuit, vt quædam lex Græca ex 57. Baſilicon libro deſumpta explicat. In Thracia, inquit, tributa fiſcalia in ſolidum non inferantur. Barbarorum incurſionibus colonis attritis, nec ſufficiente ſpecierum collatione ad alendos milites in ea conſiſtentes.

[a] l. vlt. C. de diuerſ. offic.
[b] l. 2. C. de milit. veſte.
[c] l. pen. Græca C. vt nemini liceat in coempt. ſpecier. ſe excuſare.

DE CONSVLARIBVS EVROPÆ & Thraciæ. Cap. CXXXIII.

DVÆ ſub Vicario Thraciæ ſunt prouinciæ Conſulares, Europa, quæ eſt Conſtantinopolis regio, & ita vocatur, quòd prima ſit eius pars ſupra Athum fluuium in mare porrecta. Quod verò eſt citra Athum vſque ad mare Aegeum, propriè Thracia vocatur, vbi erat murus, quem ad excludendum Cherſoneſſum à Gordia ad Pactiam Miltiades duxit, vt auctor eſt Herodotus, ibique erat vrbs Longus murus dicta. Plinius:[d] Oppida, inquit, Cipſella, Byzante, Macrothycos dictum, quòd à Propontide ad Melanem ſinum, inter duo maria porrectis muris procurrentem excludit Cherſoneſſum. Hæc ille. De hoc ita Euagrius[e] Anaſtaſius opus planè ampliſſimum, & cum primis memorabile ædificauit, quod longus murus vocatur, in Thracia loco commodo ſitum. abeſt Conſtantinopoli ſummum CCLXXX. ſtadijs. Mare vtrũque complectitur ad CCCCXX. ſtadia inſtar freti cuiuſdam. & vrbem fermè inſulam pro peninſula efficit, tranſportatque eos, quibus libitum eſt nauigare à Ponto ad Propontidem & mare Thraciũ cum ſumma ſecuritate: Barbaros denique, qui ex Ponto Euxino & Cholchida & Meotide palude excurſiones faciunt, quique ex locis vltra Caucaſum, & qui ex Europa erumpunt, arcet repellitque. idem tradunt Suidas, Zonar. & Nicephorus,[f] erat longitudinis millium paſſuum quingentorũ, & latitudinis pedum viginti, opus memorabile ex ſilicibus torrentium extructum inquit Cyrus Manuel, in encomio vtriuſque Romæ, vt potius mons, quam murus videretur, quod Barbaros excludebat, à quibus captum & turpiter poſtmodum, Iuſtinianus reſtituit, turribuſque muniuit, inquit Procopius. Hæ duæ prouinciæ ſub Galba à procuratoribus regebantur. Tacitus[g] duæ, inquit, Mauritaniæ, Rhetia, Noricum Thraciæ, & quæ aliæ procuratoribus cohibebantur. Hæ poſtea Conſulares factæ Vicario paruerunt, ſub eo Præſidales ſunt ſequentes.

[d] lib. 4. c. 11.
[e] lib. 3. c. 38.
[f] lib. 16. c. 39.
[g] in quarto de adrſ. Iuſt.
[h] lib. 27.

DE PRÆSIDIBVS HÆMIMONTIS Rhodopes Mœſiæ inferioris, & Scythiæ. Cap. CXXXIV.

ALIÆ quatuor ſub eodem Vicario prouinciæ erant Præſidum Hæmimons, inter Myſiam, vel vt alij vocant, Mœſiã & Thraciã poſita, vbi Hadrianopolis, Vſcudoma, & Anchialon fuit.

Secunda erat Rhodopes, ab eius nominis monte ita appellata, & in mare Ægeum protenſa ab Oriẽte flumine Nigro continetur, ab Occidente Neſſo. Ab hoc etiam Præſide, & Hæmimontis, ad Præfectum vrbis Conſtantinopolis, non Prætorio appellari Conſtantinus iuſſit.[i]

Tertia à Præſidibus inferior Myſia regebatur. Hæc duplex fuit:[k] ſuperior, quæ Vicario Daciæ, & inferior, quæ Thraciæ ſuberat, inter Danubium & Hæmimontem, ſupra Thraciam ad Septentrionẽ. Mœſiam Auguſtus per L. Piſonem eorum vnum, ad quos Horatius Poëticam ſcripſit, in poteſtatem redegit, inquit Volaterranus: manſitque ſub Romano Imperio, vſque ad Notitiæ tempora. Seuero imperante Ouinium Tertullum Myſiæ inferiori præfuiſſe Vlpianus ſcripſit,[l] ad quem etiam eo magiſtratu fungentem, illius Principis reſcriptum reperitur.[m] In Myſia vitium inciſores grauius, quàm alibi plectuntur.[n] quod hoc crimen ibi magis frequentaretur, aut propter vini inopiam.

Vltima eſt Scythia, quam alii Scythiam vocant, quæ per oram Ponti Euxini à flumine Phaniſſo ad Iſtrum, Septentrionem verſus extenditur. Hæc dicta eſt Scythia, quia Scythæ Aroteres totum eũm tractum tenuère, vt ait Plinius;[o] Sed cùm Martianus, & Leo hanc partem cum Myſia, Hunnis, & Zabergano eorum Duci ſub tributo conceſſiſſent. & ibi termini finium Rom. Imperii ſunt poſiti,[p] quos Dux Scythiæ cum multis militum numeris tuebatur, & alios limites proximos Duces Mœſiæ primæ, & ſecundæ, defendebant. Alii volunt Myſiam cum Pannonia Oſtrogotis, qui Hunnos eiecerant, à Leone conceſſam, & Theodoricum obſidem acceptum.[q] Conſtat tamen Myſiam inferiorem poſteà Iuſtiniano paruiſſe, & à Correctore adminiſtratam fuiſſe.

Quare illi citra Hæmimontem, Thraciam, Romaniam, tanquam ad Romanos pertinentem appellarunt, quod nomen & hodiè retinet.[s] Myſia inter alia tributa pro ſingulis 30. iugeribus, & totidem capitibus quotannis vnam veſtem militibus pendebat.[t] Hæc de quinque Orientis Diœceſibus, nunc ad reliquas duas Imperii Orientalis præfecto Illyrici ſubiectas eſt veniendum, quæ ex adſcripto ſummario clarius cernentur.

[i] l. cum appellatio. C. de appell.
[k] l. 3. ff. de offic. aſſeſſo. & Ptolomæus.
[l] in l. 9. ff. de captiu. & poſtlim. reuerſ. & in l. 1. §. interdum, ff. ad Senat. conſ. Tertyl.
[m] in l. 1. C. de poſtlim. reuerſ.
[n] l. aut facta. §. vlt. ff. de pœn.
[o] lib. 4. c. 11.
[p] Iornandes.
[q] Blond lib. 2. Decad. 1.
[r] Nou. 8. in Notitia, ſeu Auth. vt iudices ſine quoquo ſuffragio fiant.
[s] Laz. lib. 1.
[t] l. 2. C. de milit. veſte.

PRO

- *Præfectus P. Illyrici imperat*
  - *Proconſuli Achaiæ.*
  - *Vicario Macedoniæ quæ habet Prouincias V.*
    - *Conſulares II.*
      - *Macedoniam paruam.*
      - *Cretam.*
    - *Præſidales III.*
      - *Theſſaliam.*
      - *Epirum veterem.*
      - *Epirum nouam, & partem Macedoniæ ſalutaris.*
  - *Vicario Daciæ, quæ habet Prouincias V.*
    - *Conſularem I.*
      - *Daciam Mediterraneam.*
    - *Præſidales IIII.*
      - *Daciam Ripenſem.*
      - *Mœſiam primam.*
      - *Dardaniam.*
      - *Prævalitanam, & Partem Macedoniæ ſalutaria.*

DE VICARIO MACEDONIÆ.

Cap. CXXXV.

ILLYRICVM in XVII. prouincias à Sex. Ruffo, diuidi diximus, cuius VII. ad Occidentale Imperium pertinent, videlicet Noricorum dux, Pannoniorum dux, Valeria, Suauia, & Dalmatia. Reliquæ X. Orientali relictæ ſunt Imperio, Mœſia, Daciæ dux, & Macedonia ſeptem continens Prouincias Macedoniam, Theſſaliam, Achaiam, Epiros duas Prævalitanam, quæ Daciæ eſt attributa, & Cretam. Præfectus Illyrici, ſecundo loco inter Illuſtres, à Notitia collocatur, duos Vicarios, totidem Diœceſes regentes habebat, quos infra inter ſpectabiles proſequemur, Macedoniæ ſcilicet, & Daciæ, quæ ſub mulierum imagine à Notitia ſui Præfecti inſignibus annectuntur, & in indice cum ſuis prouinciis explicantur: Cæterùm omiſſo Daciæ Vicario, vnus Macedoniæ, in indice nominatur: Sed nulla eius inſignia vel officium oſtenditur, qui tamen diu vſque ad Zenonem permanſiſſe inuenitur; [a] inter alios ſub Valentiniano Fœlix; [b] ſub Gratiano Lucianus, [c] Vicarij Macedoniæ fuiſſe leguntur. Sed ea regione Notitiæ tempore à Barbaris deuaſtata, vndum huius Vicarij nomen ſine adminiſtratione relinquebatur. Dacia quoque, altera Illyrici Diœceſis, Gallieni ignauia amiſſa, nunquam recepta fuit: vt Capitolinus Eutropiuſque referunt, & alia Dacia cis Danubium tranſlata, ab Hunnis detinebatur. [d] Macedonia, inquit Sext. Ruffus, ter rebellauit, ſed Philippo, ſub Perſeo, ſub Pſeudophilippo. Philippum Flaminius, Perſeum Paulus, Pſeudophilippum Metellus, oppreſſit. Sub eius Diœceſeos Vicario VI. erant prouinciæ, & pars Macedoniæ ſalutaris, ex quibus Achaia habebat Proconſulem. Duæ erant Conſulares, Macedonia parua, & Creta. Reliquæ Præſidum, videlicet, Theſſalia, Epirus vetus, Epirus noua, & pars Macedoniæ ſalutaris. Olim Macedonia ad Thraciam, Dalmatiam, & Myſiam, extenſa, Proconſulem habuit, mox Prætoria facta, vt Cicero, [e] & Florus referunt: rurſus ad Proconſulem rediit: Imperante enim Hadriano, Iunium Ruſinum Proconſulem habuit. [f] & Tacitus [g] Pompei Sabini Macedoniæ, & Achaiæ Proconſulis meminit: poſtea mutata prouinciarum forma Vicario paruit, qui à Conſtantino Comes Macedoniæ vocatur, ita ipſe Acatium ei regioni Præfectum appellat: [h] Sed plurimum Vicarius nuncupatur. [i] Et quia hæc prouincia erat præcipua, eius exemplum aliæ Illyrici regiones ſequebantur. [k] Ferax erat metallorum, Anno enim ab vrbe condita 595. in Macedonia metalla inſtituta fuiſſe, auctor eſt Caſſiodorus, & eorum Iura ſæpè meminerunt. [l] Gratiano imperante à Barbaris vexata, à Theodoſio Magno liberata fuit, mox penitus amiſſa, & ideo nulla huius Vicarij apparent inſignia aut officium, quòd Notitiæ tempore à Barbaris hæc regio deuaſtata, ægrè ſub Imperio Romano retineretur. vt auctor eſt Paulus Diaconus, Hic Officium habebat, vt alii Vicarii quod codicillis, à Notariis ſacrarum epiſtolarum conſcriptis, & à Principe, ac denique Vicario ſubſcriptis, approbari oportebat: [m] Huius Diœceſis prouinciarum Rectores ſequuntur.

[a] *l. vlt. §. vlt ſcriniy ſacrarum epiſtol. C. de diuerſ. offic.*
[b] *in l. 5. C. Theo. de iuriſd.*
[c] *in l. 6. C. de ſeruys.*
[d] *Caſſiod. Comes Marcell. Iornandes.*
[e] *in L. Piſonem, & in Oratione de prouin. Conſul.*
[f] *l. 3. §. idem Diuus ff. de teſtib.*
[g] *in quarto.*
[h] *l. a. C. T. ſi cenſu. vel reliq.*
[i] *in l. 1. C. T. de iuriſd. l. 6. C. de ſeruys.*
[k] *in l. 2. ab vna quaque. l. 1. C. de annon. & tribut.*
[l] *vt l. 4. C. de metallar.*
[m] *l. vlt. C. de diuerſ. offic.*

DE CONSVLARIBVS MACEDONIÆ, & Cretæ. Cap. CXXXVI.

MACEDONIA ſtrictè ſumpta vna ex VII. latioris Macedoniæ Prouinciis ab Oriente Strymone in Ægeum mare fluente, à Thracia diuidebatur. Alij eam vſque ad Neſſum extendebant; ab Occidente Ionium pelagus habebat, à Meridie Peneum amnem, quo à Theſſalia diſtinguebatur, & montibus ab Epiro ad Calidnum fluuium, à Septentrione monte Orbelo, à Dacia, & Myſia ſeparabatur. In duas partes à Pauſania, Plinio & Strabone diuiditur, ſuperiorem vltra Candauios montes, Libiam nuncupatam: & primam qua Ionium pelagus contingit, vnde legitur in nummo Macedonum argẽteo MAKE ON N nPΩ TH: vbi in prima Macedonia eam monetam percuſſam fuiſſe ſignificatur. Altera erat Macedonia inferior & ſalutaris dicta, qua infra dicetur. Tiberio imperante à Popeo Sabino, Macedonia cum Achaia & Mœſia eſt adminiſtrata, vltra annos XVI.[a] Proconſularisque fuiſſe ex marmoribus apparet, poſtea Conſularis eſt facta, cuius nullibi inter prouinciarum Rectores à Iuſtiniano fit mentio, quia tum, vt credo, à Barbaris occupata, Rom Imp non parebat.

[a] *Tacit. li. 1. & 5.*

Nulla huius Conſularis, aut aliorum Macedoniæ magiſtratuum conſpiciuntur inſignia, aut officia. Dubitandum tamen non eſt ea aliorum prouinciarum Rectorum inſtar fuiſſe, hoc excepto, quod Illyrici magiſtratuum officia centenos homines continebant

Arcadius A.[b] per Illyricum, inquit, in quo plurima ac maxima publicarum neceſſitatum emolumenta officiis conſtant Præſidalibus expediri, centeni numero ſingulis iudicibus obſecundent. Publicas autem his neceſſitates credo fuiſſe metallorum quæ ibi erant plurima,[c] & eorum qui in metalla damnabantur.

[b] *in l. per Illyricum C. de cohortalib.*

[c] *l. 4. C. de metallariis.*

Sub Vicario Macedoniæ fuit & Creta, à Conſulari, inclinante iam Imperio, adminiſtrata; centum quõdam oppidis inſignis, inquit D. Hieronymus,[d] & Poeta, centum vrbes habitant magnas, ditiſſima regna, famoſaque diuitiis, maximè æria, vbi prima huius metalli inuentio, & vtilitas fuit. Olim Cureta à Curetibus, qui primo eam inſulam inhabitauerunt, & inde per Syncopen Creta dicta. Secundum Stephanum à Crete Iouis, & Ideæ nymphæ filia; ſecundùm Plinium, à Creſa nympha Heſperidis filia, nomen ſuſcepit. Macarin aliqui, id eſt beatam, à cœli temperie appellauerunt. Ab occaſo Hadriatico, à Septentrione Cretico, à Meridie Punico, ab Ortu Carpathio maribus terminatus, vt auctor eſt Ptolemæus. Eam Metellus Proconſul cognomento Creticus in Romanorum poteſtatem redegit.[e] quam poſtea Auguſtus cum Cyrenaica vnam prouinciam fecit, & ei Proconſulem dedit, qui diu permanſit. Tiberio enim imperante eius inſulæ Proconſul fuit Cæſius Cordus repetundarum & maieſtatis accuſatus, inquit Tacitus.[f] qui ſub Nerone quoque illam à Proconſule rectam fuiſſe ſcribit: ſub Hadriana Saluius Carus illi Proconſul ius dixit:[g] Sed à poſterioribus Principibus à Cyrenaica ſeparata, Conſularem habuit. Conſtantino imperante 36. annis, quibus nunquam in ea inſula pluit, incolis deſtituta fuiſſe dicitur: poſtmodum reuertens Hieroſolymis Helena Conſtantini mater, cum eo applicuiſſet, & loci calamitatem vidiſſet, precibus pluuiam à Deo impetrauit.

[d] *in Act. Apoſt.*

[e] *Sext. Ruffus. Liuius lib. 98. & ſeq. Florus lib. 3. Plutarc. in Pompeio.*

[f] *in 3.*

[g] *l. Diuus. 14. ff. ad Senatuſconſul. Turpillian.*

Quare ex Ægypto, Syria, Cilicia, & proximis regionibus accolis accitis, inſulam habitari fecit, ac Græcis impleuit.[h] Præſtantes cotes ibi inueniebantur, quas Imperatores locare conſueuerant.[i] Hæc inſula à Iuſtiniano inter magiſtratus Imperii Orientalis omittitur:[k] vnde à Barbaris eam tum detentam fuiſſe ſuſpicor, vel codex deficit: conſtat enim eum vrbem ibi ædificaſſe Iuſtinianam ſecundam à ſe vocatam, quam in honorem Theodoræ coniugis eius inſulæ indigenæ erexit, vt auctor eſt Nicephorus (lib. hiſt. eccleſ. 16. c. 37. & lib. 17. c. 28.) Hi ſunt Macedoniæ Diœceſeos Conſulares, ſequuntur Præſides.

[h] *Cedrenus.*

[i] *l. Cæſar. ff. de publican.*

[k] *vt in 8. Nouella edicto.*

DE PRÆSIDIBVS THESSALIÆ vtriuſque Epiri, & partis ſalutaris Macedoniæ. Cap. CXXXVII.

THESSALIA, inquit Euſtrathius,[l] eſt campus maximus ac vndique montibus cinctus, ab Oriẽte Oſſa, & Pelio, ab Occaſu Pindo, vnde Peneus defluens Orientem verſus eam à Macedonia diuidit: ab Aquilone Olimpum; à Meridie Oetam montes habet, omnes coniuncti, & theatri inſtar inflexi, in cauea LXXV. vrbes claudunt. Plinius auctor eſt XXIV. nobiliſſimos amnes hanc regionem interfluere. Pelaſgia olim eſt dicta, inquit Stephanus, & proprium habebat Præſidem, Vicario Macedoniæ ſubiectum.

[l] *in Homerum.*

Epirus ſecunda Macedoniæ prouincia, *Præſidalis* olim regnum Pyrrhi, ab Oriente Theſſaliam, & Acheloum fluuium. Ab Arcto Macedoniam: ab Occaſu Ionicum: à Meridie Hadriaticum mare habet, cuius metropolis erat Dyrrachium. Hæc eſt prima Epirus vſque ad montem Dagularium cognominatum, itinere dierum quatuor protenſa, vt ait Gulielmus Tyri Archiepiſcopus.[m]

[m] *lib. ſacri belli 2. cap. 4.*

Alia addita eſt huic Epirus noua dicta, quam vltra Acheloum Locros eſſe arbitror, & Phocenſes Orientem verſus; ſub Valentiniano, & Valente Zoſimus hanc prouinciam Præſes adminiſtrauit,[n] cui Paulinus ſucceſſit.[o] Parebat huic Vicario, & pars Macedoniæ ſalutaria, quam fuiſſe exiſtimo iuxta Epirum, & Dalmatas, vbi eſt Apollonia. Hæc regio ob aquarum ſalubritatem, ſalutaris eſt appellata. Totius Macedoniæ ſalutaris in duas diuiſæ, vnum Præſidem Notitia ponit, qui pro partibus quas regebat, duobus Macedoniæ, & Daciæ Vicariis reſpondebat, & iuſſa exequebatur. Hi ſunt Præſides, qui Vicario Macedoniæ parebant, quod nulla vt dixi, mentio eſt apud Iuſtinianum.[p] Nunc de Vicario Daciæ eſt dicendum quæ etſi nullibi à Notitia nominetur, neque aliquod eius officium, aut inſignia extant, quod tum à Barbaris ea regio detineretur, à me tamen pro virium tenuitate reſtituetur.

[n] *l. vnic. C. de ſtratorib. l. 2. C. de apparitorib. P. P.*

[o] *l. 22. C. T. de epiſc.*

[p] *in Nouel. 8. in Notitia.*

DE VICARIO DACIÆ, ET REctoribus, qui ſub eo erant. Cap. CXXXVIII.

VETVS Dacia vltra Danubium ab hac, de qua agimus, differt: à Septentrione enim à Sarmatia monte Carpato, ab Occaſu Iazigibus, & amne Tibiſſo diuidebatur: à Meridie, & Oriente Danubium habebat: Ea regio nunc Vualachia & Tranſiluania vocatur, eam tres gentes hodie incolunt, ait Æneas, Siluius. (de Europæ ca. 2. in princ.) Teutones. Siculi & Vualachi, Hi Flacci prius dicti à Flacco: qui eo coloniam deduxit, poſtea corrupto vocabulo Vualachi pro Flaccia nuncupari. Dacos primum vltra Danubium per Lẽtulũ Auguſtus repulit. Traianus verò Decebalo eorũ Rege deiecto, Daciã prouinciam fecit & In eam colonias iuris Italici deduxit, ab Vlpiano[q] relatas, apud quẽ mẽdoſè legitur Indicia pro in Dacia.[r] Iulius Cæſar[s] ſcribit Daciã Romanis, in tributum, aurum & argẽtum ſoluiſſe, quod fodinis abundaret, etſi nondum in prouinciæ formam redacta eſſet. In circuitu habebat decies centena millia paſſuum;[t] ſub

[q] *in l. 1. §. vlt. ff. de cenſibus.*

[r] *Auctores Dion Sext. Ruffus, Eutropius, & Oroſius.*

[s] *in 5. de bello ciuili.*

[t] *Sext. Ruffus.*

ſub Gallieno Principe amiſſa, per Aurelianum eſt recepta, ſed deſtituta, tranſlatiſque inde in mediam Mœſiam illius incolis, & Romanorum colonis, eam regionem Daciam appellauit, quæ duas Mœſias diuidit, & eſt in dextra Danubio, mare influenti, cum antea fuerit in læua, inquit Paulus Diaconus. Idem affirmat Sext. Ruffus, loquens de Dacia ſub Gallieno amiſſa: Per Aurelianum, ait, tranſlatis exinde Romanis, duæ Daciæ in Mœſiæ regionibus Dardaniæ factæ ſunt. Vopiſcus quoque, [a] de Aureliano loquens cum vaſtatam, inquit, Illyricum, & Mœſiam deperditam videret, prouinciam trans Danubium Daciam à Traiano conſtitutam ſublato exercitu, ac prouincialibus reliquit, deſperans eā poſſe retineri, abductoſque ex ea populos in Mœſia collocauit, appellauitque ſuam Daciam, quæ nunc duas Mœſias diuidit. Hactenus ille. De hac Dacia intelligit Notitia; prior enim nunquam amplius eſt recepta, vt etiam Oroſius teſtatur.[b] vniuerſæ huic diœceſi P. P. Illyrici Vicarius præerat, cuius officium, vel inſignia non apparent, nec Iuſtinianus in Orientalium Præſidum catalogo eius meminit, quod tum ab hoſtibus hæc regio teneretur. Attila enim Hunnorum Rex, cum fratre Bleda, Martiano & Valentiniano imperantibus totam eam regionem deuaſtauerat, [c] Leonis tamen tempore in Imperii Romani poteſtatem rediiſſe videtur, nam de eius Ducis officio diſponit. [d] Deinum Iuſtinianus populis omnibus cis Danubium Romano adiectis Imperio, priſtinos magiſtratus renouauit.

[a] in Aureliano.
[b] lib. 7. c. 22.
[c] Paulus Diaconus lib. 15.
[d] in l. vlt. ad fin. C. de diuerſ. offic.

Daciæ itaque poſterioris diœceſis, in V. prouincias diuidebatur, Duas Dacias, Mediterraneam & Ripenſem, Mœſiam primam, Dardaniam, Præualitanam, & partem Macedoniæ ſalutaris. Sola Dacia mediterranea erat Conſularis, reliquæ Præſidum: Hæc Dacia dicta interior, Hæmomonti adiacebat, celebriſque aurariis erat, in quas mittebantur procuratores, aurariarum vocati, non Proconſules, vt aliqui interpretantur. Hi a Decurionibus creabantur, nec prius in patria dignitatem aſſequi poterant, quam hoc munus impleuiſſent. [e] Dacia Ripenſis ad Danubii ripas ſita à Præſide regebatur, idque etiam Conſtantino imperante fuit, qui ad Claudium prouinciæ Daciæ Præſidem ſcribit. [f] Hunc imperij nouum limitem factum Dux IX. Cuneis Equitum, & aliquot legionibus tuebatur.[g]

[e] l. 4. C. de metallarus.
[f] in l. 28. C. de inoff. teſtamenti.
[g] l. 13. C. Th. de operib. publ.

Myſia, vel, vt alii ſcribunt, Mœſia ſuperior ſeu prima, inter Danubium, & montes claudebatur, id eſt ab Occidente, monte Sardonio à Dalmatia diuidebatur. Meridie, monte Orbelo à Macedonia, ab ortu verò Thraciam, & Hæmum montem habebat: Hic præter Præſidem degebat Dux cum octo cuneis equitum, & aliquot legionibus: nunc paret Turcæ, Boſina dicta: Pontanus vult eſſe partem Hungariæ. Hæc etiam metallorum ferax erat: Mœſia verò inferior ſeu ſecunda ſub Præſide, Thraciis erat adiecta.[h]

[h] l. 2. C. de poſtlim. reuerſ. l. 2. §. interdum. ff. ad S.C. Tertullia. l. apud hoſtes. ff. de captiuis & poſtlim. reuer.

Dardania alia prouincia Mœſiæ ſuperiori contigua eſt, [i] ad Meridiem inter Sardonium & Orbelum montes velut hemicyclo incluſa, nunc Raſſia, & Seruia, ſeu Segoria dicitur; & ipſa hodie Turcæ ſubiecta, quæ proprium habebat Præſidem & ipſa metallis fertilis. [k] Erat & ſub eodem Vicario Daciæ Præualitanæ Præſes, cuius metropolis facta eſt Iuſtiniana patria Iuſtiniani, [l] de qua ſupra latius dictum fuit. [m] Hi Tribali appellantur, quos Raphael Volaterranus Bulgaros eſſe exiſtimat & ro extrema Mœſia ſuperiore, inter Danubium, & montem Hæmum ſitos; Ego populos illis vicinos eſſe puto.

[i] l. 4. C. de metallar.
[k] d. l. 4.
[l] Nou. 11. & 131. § 1. in Græco contextu.
[m] c. 23. de præf. præto. Illyrici.

Pars quoque Macedoniæ ſalutaris Vicario Daciæ parebat: Ea Scando monte, propè Dardaniam verſus Septentrionem claudebatur. Vnus, totius Macedoniæ ſalutaris in duas diuiſæ, Rector in indice Notitiæ inter Præſides nominatur, cum tamen eius prouinciæ pars, Vicario Macedoniæ, pars Vicario Daciæ ſubeſſet, vnde idem Præſes pro vna parte vni, pro alia alii paruiſſe videtur. Hi ſunt ſub Daciæ Vicario Præſides, qui officium, & eius inſignia, vt alii ſupra memorati habebant, etſi eorum aut Vicarii aliud veſtigium non extet: Explicatis igitur quæ ad Orientis prouinciarum magiſtratus pertinent; Nunc ad alios ſpectabiles, id eſt rei militaris Comites, & Duces limitaneos eſt veniendum, qui vt facilius intelligantur, limitum origo altius eſt repetenda.

DE LIMITANEIS COMITIBVS & Ducibus. Cap. CXXXIX.

AVGVSTVS rerū potitus, [a] cum prouincias inter ſe & populum Romanū diuideret illi pacatas tradidit. Barbaras vero gentes, & quæ præſidio, militarique cura indigebant, ſibi retinuit: Itaq; militibus in finib⁹ Rom. Imperii locatis, nouem limites à legionibus defendendos conſtituit. [b] Vnum, in Hiſpania cum tribus legionibus; Secundum, in Germania inferiore ſuper Rhenum cum quatuor. Tertium in ſuperiore ſuper Danubium, cum aliis quatuor. Quartum in Dalmatia, cum duabus. Quintum in Pannonia cū tribus. Sextum in Syria cum quatuor. Septimum in Aegypto cum duabus. Octauum in Africa cum vna. Nonum in Mœſia ſuper Danubium cum duabus, quæ omnes erant legiones 25.

[a] C. de Comitibus rei militaris. C. de off. ... illyrici (?) vium eadem.
[b] Dion. lib. 55.

Decimum limitem Claudius in Britannia, cum legionibus tribus, addidit. Vndecimum Veſpaſianus in Cappadocia, cum legionibus duabus. Duodecimum, Traianus in Dacia cum duabus, & decimum tertium in Armenia, & Meſopotamia ſuper Tygrim cum legionibus item duabus. Decimum quartum in Arabia cum legione vna: quæ omnes fuere legiones 35. Ceterum nouis hoſtibus quotidie, in orbem Romanum ingruentibus, antiquis limitibus alij quandoque additi quandoq; veteres minuti fuere. Dion [c] enim tredecim limites Alexandro imperante nominat. Notitia, in ſolo Oriente 15. videlicet in Ægypto, & Iſauria, vbi duo Comites degebant: Item in Libya, Thebaide, Phœnicia, Euphratenſi, Palæſtina, Oſthoena, Meſopotamia, Arabia, Armenia, Mœſia ſecunda, Scythia, Dacia Ripenſi, Mœſia prima, quas XIII. Duces cum legionibus quadraginta octo, cuneis equitum 102. alis equitum 125. cohortibus peditum 55. auxiliis militum 34. claſſibus, fluuialibus VI. & vna in Ponto Euxino, tuebantur: Aliæ quatuor maritimæ claſſes ſpecies, & annonas tranſuehebant. Zoſimus [d] auctor eſt Diocletianum extrema in limitibus vbique Imperium Romanum, oppidis, caſtellis, & burgis muniuiſſe: omneſque copias militares in his domicilium habuiſſe, ne barbari eos fines tranſire poſſent. Conſtantinum vero amotis præſidiorum munitionibus, maiorem militum partem à limitibus abſtractam, in oppidis præſidiis minimè egentibus collocaſſe, qui Theatris & voluptatibus emolliti, vrbes onerabant, quæ deſertæ manſerunt, vnde hoſtes fines deuaſtare, irrupiſſe. Cæterum poſt huius Notitiæ tempus, euerſo Occidentis Imperio, Leo tres Orienti, cum totidem Comitibus, limites addidit, nempe Pamphyliæ, Licaoniæ, & Piſidiæ, quibus & Pannoniæ Occidentali Ducem adiecit: Itaque eorum quinque Orientis Comites ſunt facti, & aliis intactis manentibus, pro duobus vnus Palæſtinæ, & Meſopotamiæ Dux creatus. [e] In iis limitibus muniriones extruebantur, quæ caſtella, aut clauſuræ, ſeu clauſuræ appellabantur. Paulus Oroſius, [f] Crebra, inquit, habitacula, per limitem conſtituta, burgos vulgo vocant, quorum ſitus, formas, & militum numeros, Magiſter officiorum, illi curæ præfectus, quotannis

[c] lib. 55.
[d] lib. 2.
[e] l. vlt. in fi. C. de diuerſ. off.
[f] lib. vlt. ca. 33.

Principi inſinuare tenebantur: Theodoſius A. ad Nomum Magiſtrum officiorum; [a] Quemadmodum, ait, ſe militum numerus habeat, caſtrorumque, ac clauſurarum cura procedat, quotannis ſignificare nobis propria ſuggeſtione procures.

[a] in l. 4. C. de offic. mag. offic.

Idem in alio reſcripto, eodem die, ad eundem miſſo, fieri iubet. [b] Iuſtinianus quoque Duci Sardiniæ mandat, vt clauſuras, & caſtra bene muniat. [c] Qui librum de rebus bellicis, poſt Notitiam locauit, de limitum munitionibus, ita diſſerit: Eſt inter commoda Reipublicæ, vtilis limitum cura ambientium vbique latus Imperij, quorum tutelæ, aſſidua caſtella melius proſpicient, ita vt millenis interiectis paſſibus ſtabili muro, & firmiſſimis turribus erigantur, quas quidem munitiones poſſeſſorum diſtributa ſollicitudo, ſine publico ſumptu conſtituat, vigiliis in his & agrariis exercendis: Hæc ille. Vult igitur vt caſtella per circuitum mille paſſibus diſtantia, ruſticorum opera erigantur. Maiores munitiones caſtra à caſtris militum: Minores caſtella nuncupabantur, [d] aut burgi. [e] Vegetius: [f] Caſtellum, inquit, paruum, quod burgum vocant, inter ciuitatem & pontem conuenit fabricari. Inſtar caſtrorum militum, caſtra & caſtella appellata eſſe [g] Virgilius ſignificat.

Ipſe humili deſignat mœnia foſſa
Caſtrorum in morem pinnis atque aggere cingit.

Hinc hodie plures in Italia pagi burgorum, caſtrorum & caſtellorum nomen retinuere, in quibus olim pro Ducibus caſtrorum Præpoſiti excubabant, cuiuſmodi eſt caſtellum Bononienſe, & S. Petri in agro Bononienſi: caſtellum vetus Rangonum in Mutinenſi agro. Caſtellum nouum in Regienſi, & aliis in locis. Burgus nouus in Placentino S. Donnini, Vallis Tarri. Burgus fortis in Mantuano, & plures alii ſimili nomine appellati. Clauſuræ dicebantur ipſæ munitiones, quæ foſſis, muriſque & aggeribus altè extructis cingebantur. [h]

[b] in l. fi. C. de offic. milit. iudi.
[c] in l. 2. C. de offic. P.P. Afr.
[d] l. 2. C. de fundis limitrophis.
[e] d. l. 2. §. in Sardinia. C. de offic. P.P. Africæ. l. pen. C. de fundis rei priuatæ.
[f] lib. 4. cap. 10.
[g] in 7. Æneid.

Aliqui has luſtrationes appellari crediderunt, ita interpretantes Thodoſii reſcriptum, [i] quod iubet, Duces militum caſtrorum, refectionis, luſtrationiſque curam habere: Sed ego ita committi puto, vt luſtrent, ideſt caſtra circumeant. Caſſiodorus quoque [k] & Suidas προπύργια limitum munitiones vocant. Qualia verò eſſent hæc caſtella aut clauſuræ Procopius [l] explicat; Romani, inquit, olim Imperatores, vt Barbaris vltra fluuium Iſtrum habitantibus, tranſitum præcluderent, vniuerſam ripam huius fluminis propugnaculis vallarunt, non ea quidem ratione extructis, vt ab irruentibus expugnari nequirent, & forent inacceſſa: Sed vt ripa fluminis, virorum cuſtodia non vacaret, quod tum ſatis erat ad deterrendos Barbaros, vt cauerent ab incurſu in Romanos: Poſteriore ſæculo Attila cum ingenti exercitu ingreſſus, nullo fermè labore propugnacula euertit, quæ deinde Iuſtinianus reparauit: non quidem qualia prius erant, ſed validiſſima: Hæc ille. Hæc caſtra fluminum ripis plerumque imponebantur. Herodianus. Romanorum caſtra, inquit, impoſita fluminum ripis, Imperii limites tuentur.

In Oriente vltra 300. præſidia fuere: ſed quæ fuerit in Iſauria & Lybia Notitia prętermiſerit, quod fortè ea loca tum ab hoſtibus eſſent occupata. Verum in his non minus quindenis præſidiis credendum eſt fuiſſe. Nulla enim prouincia ferè pauciora habuit.

[h] d. l. 4. C. de off. mag. offic. d. l. 2. §. in Sardinia C. de offic. P.P. Africæ.
[i] in l. vlt. C. de offic. milit. iud.
[k] ad Fauſtum.
[l] in quarta de ædificiis Iuſtiniani oratione.

HÆC AVTEM IN TOTO ORIENTE
Præſidia fuere.

In Aegypto.	51	*Equit.*	1700	*Pedit.*	6500
Iſauria.	8			*Pedit.*	2000
Lybia.		*Equit.*	2500.		
Thebaide.	40	*Equit.*	1700	*Pedit.*	11500
Palæſtina.	30	*Equit.*	1400	*Pedit.*	6000
Arabia.	21	*Equit.*	2000	*Pedit.*	4000
Phenicia.	26	*Equit.*	1200	*Pedit.*	4000
Syria & Euphratenſi.	18	*Equit.*	1500	*Pedit.*	4000
Oſrhoena.	18	*Equit.*	1000	*Pedit.*	2000
Meſopotamia.	25	*Equit.*	1206	*Pedit.*	3000
Armenia.	25	*Equit.*	700	*Pedit.*	8000
Scythia.	22	*Equit.*	700	*Pedit.*	9000
Mœſia ſecunda.	22			*Pedit.*	8000.
					Claſsis 1.
Mœſia prima.	15	*Equites.*	800	*Pedit.*	7000
					Claſſes 2.
Dacia Ripenſi.	23	*Equit.*	900	*Pedit.*	10000
Quæ omnia ſunt	314	*Equit.*	16600	*Pedit.*	78500

HÆC ſunt, quæ præſidia in iure appellantur, [m] in quorũ interpretatione Gloſſa errat, ita eriſ D. Hieronymus vocat. [n] Ptolemęus præfecturas, vbi plerũque legiones ſtatuit. Singuli Comites, aut Duces diuerſos prouinciarũ limites tuebãtur. Singulis verò oppidis vnus præficiebatur, Præpoſitus appellatus. Valentinianus ad Seuerum Magiſtrum militum, [o] Si P.P. inquit, ſignificauerit ratiociniis publicis obnoxium, ad præpoſituram caſtri, aut limitum: (ita lego pro militum) ita tranſiſſe retractus adſignet officio ratiocinii. Et Leo A. ad Ioannem Magiſtrum officiorum: [p] ait limitaneos, caſtrorumque præpoſitos tantummodo ex ſublimis tui iudicii ſententia conueniri, nec aliis ſubiacere iudicibus præcipimus. Theodoſius ad Saluſtium Quæſtorem, [q] Minoria inquit,

[m] vt in l. in bello. §. manumiſſo ***. ff. de capti. l. non omnes. §. qui captus. ff. de re milit.
[n] de locis Hebraicis.
[o] in l. 1. C. de diuerſ. offic.
[p] in l. 8. C. eo.
[q] in l. 1. C. de offic. quæſtor.

inquit, Laterculi curam ſcias ad tuæ ſublimitatis ſollicitudinem pertinere. id eſt præfecturæ tribunatus, & præpoſituræ caſtrorum. Quare emendandum eſt Diocletiani reſcriptũ ad Pompeianum P.P.[a] vbi pro propoſito legendum eſt, Præpoſitum. Is Victor vocabatur, cuius vxor nomine Materia adulterij accuſata, viri præſentiam tempore ferendæ ſententiæ poſtulabat. Non putamus, inquit Diocletianus, præpoſitum ab excubijs limitis reuocandum. De his Præpoſitis intelligit Modeſtinus,[b] qui, inquit, præpoſitum ſuum protegere noluerunt, vel deſeruerunt: occiſo eo, capite puniuntur. Idem & Arrius Menander dicit.[c] Hinc caſtrorum præpoſituræ apud Theodoſium,[d] & Valentinianum,[e] quæ à minore laterculo ex ſcrinio memoriæ prodibant. Quare Præpoſiti, & Tribuni Codicillos ſuæ dignitatis inde accipiebant. Horum, & Tribunorum munus erat milites in officio continere, vt ſupra ex Æmilio Macro retuli.[g] Theodoſius[h] quoque & Iuſtinianus[i] magiſtratibus militaribus mandat vt milites nominatim vocent, inquirant, de ipſorum annonis diſpiciant, ſi quod iniuſtè egerint, ſupplicio afficiant. Horum exemplo, qui in aliqua eccleſia clericis præſunt Præpoſiti ſunt nominati.[k] Singuli verò Duces vnius prouinciæ limites tuebantur, quo nomine appellabantur olim vniuerſo exercitui Præfecti. Vlpianus,[l] Publica, inquit, conuentio eſt, quæ fit per pacem, quoties inter ſe Duces belli quædam paciſcuntur. Idem ait,[m] ſi Dux cùm exercitui tui præeſt, dimiſſus erit, notatur. Modeſtinus:[n] Deſertorem inquit, auditum, ad ſuum Ducem cum elogio præſes mittet. Poſtmodum hoc nomen ad limitum præfectos tranſijt. Duces enim appellati ſunt Myſiæ, vel Galliarum vbi copijs militum præerant, quod etiam Vitellio imperante fuiſſe inuenio. Tacitus,[o] petuntur, ait, ad ſupplicium Aſiaticus, Flauius & Ruffinus Duces Galliarum, quod pro vindice belliſſent. DE Ducibus verò limitum ita Lampridius, in Alexandro. Quæ de hoſtibus capta ſunt, limitaneis Ducibus, & militibus donauit. Item Tribunis. & Ducibus niſi milites anteire voluit, iuſſitque, vt ante tribunum quatuor milites ambularent, ante Ducem ſex. Vopiſcus,[p] Aſſidentibus, inquit, Æmilio Saturnino Scythici limitis Duce, Murentio ad Ægyptum deſtinato, Iulio Triphone Orientalis limitis Duce, Vlpio Crinito Duce Illyriciani limitis, & Thracij, & Fuluio Boio Duce Rhetici limitis. Hactenus ille. Hæ præfecturæ Ducatus appellabantur. Spartianus[q] Commodi Imp. epiſtolam his verbis recitat. Peſcennium fortem virum noui, ei etiam tribunatus duos dedi, Ducatum mox dabo. Capitolinus.[r] Quid, inquit, tantum laboras, cum eius loci iam ſis, vt Ducatum poſſis accipere. Loquitur autem de Maximino, qui tribunus legionis ab Alexandro factus fuerat. Hos fuiſſe etiam Nerone imperante Trãquillus inſinuat. Priuignum, inquit, Ruffum Criſpinum Poppæa natum, impuberem adhuc, quia ferebatur, ducatus, & imperia ludere, mergendum mari, dum piſcaretur, ſeruis ipſius demandauit. Vopiſcus in Aureliano. Habuit, ait, multos ducatus, multos tribunatus. Hinc Ducianum iudicium, ipſius Ducis ſententia vocatur.[s] Itaque Ducum limitaneorum origo vetuſta, ab antiquioribus Principibus initium trahit. Hi verò limitum Ducatus à Ptolemæo præfecturæ appellabantur, de quibus intelligit cum prouinciarum præfecturas nominat, vt in Cappadocia, Armenia, & alijs: & ita etiam in iure vocantur.[t]

Comitis verò titulo aliqui Duces à Conſtantino Magno honeſtati fuere. Nam vt Euſebius[u] ſcribit. Comitum, alios in primo ordine collocauit, alios in ſecundo, alios item in tertio. Atque iſta ratione alij propè innumeri clariſſimos honores ſunt adepti. Nã vt plurimos honoribus afficeret, diuerſos dignitatum gradus excogitauit. Quos igitur ex limitaneis Ducibus, Comites ordinis primi creauit,[x] Comites per prouincias appellat.[y] Eratque hic gradus, ait Caſſiodorus,[z] aliquando altior ſpectabili, ſed inferior illuſtri: & id eo ij vt Ducibus digniores, ante ipſos collocabantur, qui nunc propter temporum abuſum poſtponuntur.

Comites verò à Principis Comitatu, à quo prodeunt, ſeu nominari, quod ipſum ſoleant comitari. Lampridius,[a] purgauit & palatium ſuum, Comitatumque omnem, abiectis ex aulico miniſterio cũctis obſcœnis, & infamibus, & infrà dicebat grauem eſſe prouincialibus Principis Comitatum. Marcellinus,[b] hortatur, vt ad Comitatum dignitate afficiendus properaret, item, & ad Comitatum reuerſus itari Principis ſacramento exutus abijt ad lares, & iterum, ad Comitatum miſere legatos. Symmachus ad Theodoſium A. Comitatum, inquit, ſacrum veſtri numinis adire iuſſus eſt: Diocletianus Aurelio Archiatro,[c] cùm te ob medendi curam à Comitatu noſtro diſcedere non poſſe palàm ſit, Præf. Præt. noſter inter eos cognoſcet, & ſæpè alibi, quorum exemplo Legati à latere nunc Summi Pontificis vocantur, ſic olim aſſeſſores, Præſidum Comites dicebantur.[d] Huius Notitiæ tempore in Oriente, duo tantum rei militaris Comites fuêre; Ægypti, Iſauriæ. Reliqui Duces ſunt dicti, qui erant XIII. Vtrique cauſas militum cognoſcebant, & decidebant,[e] idemque imperium, eandemque per totum prouinciæ limitem, ditionem, quam & Tribuni legionum in milites ſibi commiſſos habebant. Qui ſi Comitis titulo honeſtabantur,[f] vice Magiſtri militum in eos animaduertebãt. vt Vegetius[g] de legionis Præfecto loquens tradit, à Ducum ſententijs ad Magiſtrum officiorum, & Quæſtorem palatij appellabatur.[h] Notitiæ tempore Duces ſuos milites legebant, quos poſtea Zeno ſolius principis auctoritate creari voluit;[i] Neminem, inquit in vllo numero Equitum, vel peditum, vel in quolibet limite, ſine noſtri numinis ſacra probatoria in poſterum ſociari concedimus, conſuetudine, quæ hactenus tenuit, antiquata, quæ magiſteriæ poteſtati, vel Ducibus probatorias militum facere, vel militibus adiungere licentiam tribuebat: vt hi tantùm in numeris, vel limitibus militent, qui à noſtra diuinitate probatorias conſequuntur. Hactenus ille.

Ducibus, & limitaneis militibus, vt alacrius pugnarent, & quæ tuebantur loca, libentius amarent, captos ex hoſtibus agros, vnde alerentur, primus Alexander Imperator aſſignauit. Lampridius, quæ de hoſtibus, inquit, capta ſunt, limitaneis Ducibus, & militibus donauit, ita vt eorum eſſent, ſi hæredes eorum militaſſent, nec vnquàm ad priuatos pertinerent, dicens attentius eos militaturos, ſi etiam ſua rura defenderent. Addidit his, & animalia, & ſeruos, vt poſſent colere, quod acceperant, ne per inopiam hominum vel ſenectutem poſſidentium deſererentur rura vicina Barbariæ, quod turpiſſimum eſſe dicebat. Hæc Lampridius. Hoc inſtitutum Theodoſius[k] ſecutus, cauit, ne hi agri à priuatis teneri, neuè præſcribi poſſint, vel vllo tributo onerari, qualia ſunt hodie feuda. Idem Gratianus, & Theodoſius iunior,[l] in fundis per Meſopotamiam, & Oſrhoenam, & tractum Orientis, limitaneis militibus aſſignatis ſtatuere. Itaque hi fundi Limitotrophi ab alendis militibus ſunt appellati, aliquando limitanei, tanquam in limitibus, & finibus Imperij ſiti.[m] Antè Alexandrum verò agri ex hoſtibus capti ſæpè publicabantur, inquit Pomponius,[n] & diſtrahebantur, quandoque etiam in præmium veteranis adſignabantur, vt in prædiis in Germania trans Rhenum captis factum fuiſſe, Paulus Iureconſultus ſcribit,[o] in quibus quia certi limites ſtatuebantur, limitati agri appellabantur.[p] Ideo autem ager manucaptus, inquit Florentinus,[q] limitatus fuit, vt ſciretur, quid cuique datum eſſet, quantum veniſſet, quid in publico relictum.[r] Hi Duces non, vt alii magiſtratus ad tempus, ſed in perpetuum creabantur: Procopius,[s] locum, inquit, nomine Artales muro munitiſſimo cingens, præſidium inexpugnabile ibi ordinauit, militareſque conſtituit cohortes, quibus Principem perpetuò futurum definiuit, quem Romani Ducem Latina voce appellant. Sed & prædia illis in limitibus in perpetuum colenda tradita,

eos

[a] in l. quamuis. 19. C. ad l. Iul. de adult.
[b] in l. 3. §. ſi præſides, & §. vlt. ff. de re milit.
[c] in l. omne delictum. 6. ff. eod.
[d] in l. 1. C. de off. Quæſtor.
[e] in l. 1. C. de diuerſ. offic.
[f] in l. 1. C. de off. Quæſtor.
[g] in l. officium 12. §. vlt. ff. de re militari.
[h] in l. vlt. C. de offic. milit. iud.
[i] in l. 2. §. hæc autem. C. de off. P. P. Afri. & Nouel. 31. §. pen.
[k] c. quamuis. 9. de verb. ſignif. c. innotuit. 60. diſtin.
[l] in l. 5. ff. de pactis.
[m] in l. 2. in princip. de his, qui not. infam.
[n] in l. 3. in prin. ff. de re milit.
[o] lib. 18.
[p] Aureliano.
[q] in Peſcennio.
[r] in Maximino.
[s] in l. pen. C. de appel.
[t] in d. l. 1. C. de off. Quæſt.
[u] lib. 4. c. 1. de vita Conſtantini.
[x] l. vnic. C. ne rei milit. l. 1. & 2. C. de comitibus rei milit.
[y] in l. 3. C. de off. rector. prouin.
[z] in 6. variarum.

[a] in Alexandro.
[b] lib. 16. & lib. 28.
[c] in l. 2. C. quib. non obſt. long. temp. præſcr.
[d] l. 4. ff. de off. aſſeſſ. & alijs.
[e] d. l. pen. C. de appell.
[f] l. 1. de off. Vicar. l. nemo, C. de aſſeſſor. & tit. C. de comit. rei militar.
[g] lib. 2. cap. 9.
[h] l. pen. C. de appellat.
[i] l. pen. C. de re milit.
C. de fundis limitrophis.
[k] in l. fin. C. de fund. limitro.
[l] in l. omnes, & l. nulli. C. de fun. patrimo.
[m] l. fi. C. de fun. limitroph. l. 2. §. pro limitaneis, C. de off. P. P. Af.
[n] in l. ſi captiuus ff. de capti. & poſtli. reuerſ.
[o] in l. Lucius, ff. de euict.
[p] in l. agris. ff. de acq. rer. dom. l. 1. §. 3. & 4. ff. de flumin.
[q] in d. l. in agris.
[r] Aggenus Vrbicus Frontinus de limitibus. Alcia. lib. 3. parer. c. 18. lib. prætermiſſ. in ver. limitati.
[s] lib. 3. de ædif. Iuſtin.

eos perpetuos fuiſſe arguunt. Rufas tunicas, & alia ornamenta à Vopiſco [a] deſcripta geſtabant: Cape, ait, tunicas Ducales rufas quatuor, item balteum argenteum, aut inauratum, annulum bigemmem, brachialem torquem, caſſidem inauratam, ſcutum auro illitum, fibulam auream, latum clauum, tunicam purpuream. [b]

[a] in Aurelian. [b] & Pollio in Claudio. [c] lib. 2. de bello Vandal. ad fin.

Illis diſcumbentibus retro conſiſtere Equites mos erat, inquit Procopius, [c] nec vllis quam Ducibus ſecum armatos ducere fas erat. Amplæ iiſdem annonæ dabantur, quæ in epiſtola Valeriani à Pollione in Claudio referuntur, cui Valerianus iubet tantum dari quantum Ducibus. Huic, inquit, ſalarium de noſtro priuato ærario dabis.

Frumenti annuos modios	3000.
Lardi libras	200.
Vini veteris ſextarios	3600.
Olei boni ſextarios	150.
Olei ſecundi ſextarios	600.
Salis modios.	20.
Ceræ pondo	150.
Argenti in opere annua pondo	50.
Philippeos annuos	150.
In ſtrenis	47.
Trientes	160.
Tunicas rufas militares annuas	2.
Sagochlamydas annuas	2.
Fibulas argenteas inauratas.	20.
Fibulam Cypriam auream.	1.
Balthenm argenteum inauratum.	1.
Caſſidem inauratam	1.
Scuta chryſographata	2.
Loricam quam refundat	1.
Albam ſubſericam cum purpura ſuccubitana	1.
Subarmalem cum purpura maura	1.
Ligni quotidiani pondo	100.
Accubitalium Cypriorum paria.	2.
Tellium tentoriorum decurias	30.
Mulos annuos	8.
Equos annuos	9.
Camelos annuos	10.
Mulas annuas	9.

Veſtes, ſeruos, & alia quæ non recenſeo.
Fœni, paleæ aceti, herbarum, quantum ſatis eſt.

BALTHEO præcipuè ſiue cingulo Duces conſpicui erant, id enim eorum erat, & militum inſigne: D. Ambroſius [d] Duces, inquit, & Principes omnes etiam militantes accuratè ſericis veſtibus accincti, opertis cingulis, auro fulgente precinſis ambiunt ſolito nitidius in conſpectu Regis incedere. Hæc ille. Demum Iulianus apoſtata his quinquaginta libras argenti, ſeu quaternos aureos pro ſingula libra addidit, [e] quæ ſumma 200. ſolidos colligebat. Sed his Duces non contenti etiam militum annonas vſurpabant. Quare Theodoſius iunior earum duodecimam inter ipſos, & præpoſitos caſtrorum diuidendā cum abuſum tollere non poſſet illis coactus eſt relinquere. [f] Cæterum Ducibus pro præfatis annonis annua pecunia eſt conſtituta. [g]

[d] Sermone 14. [e] l. ſecundum, l. pro ſingulis. C. T. de cohortal. [f] l. vl. C. de offi. inſlit. ind. [g] l. 1. C. de annonis & capitatio. [h] l. nemo. C. de curſu publ. [i] l. 2. §. et hac Notitia. C. de offic. P. P. Afr.

In prouinciam ſibi decretam proficiſcentes Duces veredis curſus publici vti poterant. [h] poſtea cum iter faciebant, ſuis iumentis vtebantur. Iuſtinianus 190. annonas, & 158. capitationes, id eſt impenſas pro 158. equis, vt Marcellinus interpretatur, ſingulis quinque Ducibus Africæ aſſignauit, ac ſolidos quinque pro ſingula annona, & quatuor pro capitatione taxauit. [i] colligebat ea ſūma ſolidos 1582. monetæ eius temporis, noſtræ eſſent plus minus aurei 2260. pro codicillis magiſtatus Duces in Latercu lo maiore primicerio notariorum ſoluebant ſolidos VI. Magiſtro militum pro inſinuandis literis magiſtratus ſolidos XII. officio P. P. Africæ ob eandem cauſam ſolidos XII. [k] eodem Iuſtiniano imperante, duces quoddam vexillum geſtabant, quo ab aliis dignoſcerentur, Procopius. [l] Aigan inquit, omnium animoſiſſimus inter ordines Ducis ferre ſignum conſueuit, quem bandophorum Romani vocant.

[k] l. 2. C. de offic. P. P. Afr. in Notatione [l] lib. 2. de bello Vandali.

Duces ſpectabiles erant, [m] & licet Iuſtinianus quandoque eos clariſſimos vocet, ipſos dignitate Senatoria cumulat, quo & ſi inferiore titulo magis honeſtabantur. Comites quoque Spectabiles dicebantur, [o] & ſi aliquanto Ducibus digniores. Hi eorumque officia, & caſtrorum Præpoſiti, non à Magiſtris militum, ſed ſtheciorum iudicabantur, [p] niſi conſuetudo aliter ſe habuiſſet, vt in Orientis, Illyrici, Thraciarumque limitibus, vbi ſubagiſtri militum conuenicbantur. At in Occidente Luni tanei Duces, Comiteſque Magiſtro militum Præſentali paruerunt, quod & in Italia poſt euerſum Occidentis Romanum Imperium à Iuſtiniano recepto, vſque ad Longinum Iuſtini ſecūdi Præfectum eſt obſeruatum. Is Exarchatus ſede Rauennæ poſita, non prouinciis, vt antea, ſed ſingulis oppidis Duces præfecit, quod per multos annos obtinuit, inquit Blondus. [r] Vnde Narnienſis, Spoletanus, atque adeo Romanus, dicti ſunt Ducatus. Huius exemplo Longobardi Clephis Regis tyrannidem exoſi, eo extincto, triginta Duces crearunt, qui in ſingulis vrbibus imperabant: Sed & Germani Principes oppidorum, quæ in feudum concedebant, Comites dixerunt: In limitibus vero Conſtitutos Marchiones. Hæc vox eorum lingua limitum Præfectos ſignificat: march enim ipſi limitem vocant: quibus verò XII. Comitatus ſubiiciebant, Duces appellarunt, vt ex Gregorio Turonēſi, & Aimone colligitur. Itaque minores Ducibus facti ſunt Comites, qui prius præcellebant, Hinc hodierni Duces, & Comites deſcendunt. At pleriſque in locis hodie ſingulæ ciuitates ſuos Duces habuêre

[m] l. pen. C. de appella. l. viros, C. de dom. offic. l. 2. [o] l. vero, C. de off. P. P. Afr. [p] in d. l. 2. C. de off. P. P. Afr. [q] l. 1. C. de primicer. ſchol. l. fina. C. de ſilentiar. l. 3. C. de off. magi. offic. [r] l. l. viros, C. de diuerſ. offi. Leone, & l. vl. C. de offi. Magiſt. officio. [r] lib. 8. 1. de cad.

Ad Ducem ita Princeps ſcribebat. EXPERIENTIA TVA, aut LAVDABILITAS. Sic Arcadius & Honorius Ariſtheum Arabiæ Ducem appellant. [s] vel GRAVITAS VESTRA [t] Innocentius III. Duci Carinthiæ ſcribens ait, NOBILITAS TVA [u] Officiales Comitum & Ducum iudicio Principis creabantur, officii enim codicillos ex ſcrinio libellorum accipiebant. Hæc exemplaria, & probatoriæ appellabantur, quoniam primo à Principe, deinde Comite aut Duce, cui inſeruiebant, ſubſcribebantur, & in officio conſeruabantur. [x] Nos de his dicturi Notitiæ ordine obſeruato, prius de Comitibus, deinde de Ducibus dicemus, in quibus etiam loca præſidiorum quamquam plurimum obſcura, pro viribus explicare conabimur. A Comite igitùr Ægypti auſpicabimur.

[s] in l. 27. C. Th. de curſ. publ. [t] l. 4. C. Th. de cohortalib. [u] c. venerabilem. de electio. [x] d. l. vlt. §. fi. C. de diuerſ. offic.

DE COMITE LIMITIS Ægypti. Cap. CXL.

NONDVM inuentis Comitibus in limitibus Ægypti prius Dux fuit, Vopiſcus enim Mutenium, ad limitem Ægyptium Ducem à Valeriano deſtinatum fuiſſe [y] memorat nec inter multos Duces quorum meminit, vnquam Comitem nominat. Spartianus quoque ſub Galieno Æmilianum Ægypti Ducē fuiſſe ſcribit. [z] Pollio Probatum ſub Claudio, [a] & Ammianus imperante Conſtantio Artemium Ducem Ægypti extitiſſe dicit [b] item Valentinianus Victori Duci Ægypti ſcribit, [c] cui eodem titulo Puſeus præfuit vt auctor eſt Marcellin. [d] Verum hic Dux Comitis quidem dignitate eſt auctus. Sed poteſtate diminutus Cùm enim vniuerſis Ægypti militibus præeſſet, aliis duobus Libyæ & Thebaidis Ducibus factis earum ditiones amiſit. Id Gratiano imperante factum fuiſſe videtur, ſub quo Romanus Comes Aegypti fuiſſe inuenitur, & [f] poſt eum ſub Arcadio

[y] in Aureliano. [z] in Æmiliano. [a] in Claudio. [b] lib. 22. [c] in l. 5. C. Th. de legat. [d] lib. 24. [e] in l. 11. C. Th. de pagan.

ª *l. 3. C. de pr[a]eposit. sacri. vic.*

ᵇ *in l. vlt. ad fi. C. de diuer. offic.*

ᶜ *lib. 17.*

cadio Heraclio. ª Duo verò tantùm in Oriente Comites rei militaris fuêre: alter Ægypti, alter Iſauriæ, quod vſque ad notitiæ tempus permanſit. Poſtmodum Leo Imp. tres alios Comites addidit, ᵇ Pamphyliæ, Lycaoniæ, & Piſidiæ. Cum iam Occidentis Imperium cecidiſſet. Limitis Ægypti Comes ſupra Libyam, vbi eſt Memphis. & Oaſis minor, militum copijs imperabat. Auguſtus tres legiones ibi, quaſque ſuis locis collocauit: Strabo enim qui tum ſcripſit, ᶜ loquens de Ægypto, Sunt, inquit, tres militum legiones, quarum vna circa vrbem Alexandriæ ſedet, aliæ in reliqua ſunt regione. Præter has nouem cohortes Romanorum, tres in eadem vrbe, tres in finibus Æthiopiæ præſidio circa Sienen, reliquæ in cætera regione ſunt collocatæ.

Erant, & tres equitum turmæ, per loca opportuna eodem modo diſpoſitæ. Sed tempore huius Notitiæ quatuor legiones, alæ Equitum XVI. Cunei II. cohortes peditum IX. Ægyptum tuebantur. de quibus infra dicetur.

NOTITIA.

COMES LIMITIS
CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Comitis rei Militaris per Aegyptum.

Legio quinta Macedonica Memphi.
Legio tertiadecima gemina Babylonia.
Equites Stableſiani Peluſio.
Equites Saraceni Thamudeni Scenis veteranorum.
Legio tertia Diocletiana Thebaidos Andro.
Legio ſecunda Traiana parembole.
Ala Theodoſiana nuper conſtituta.
Ala Arcadiana nuper conſtituta.
Ala ſecunda Armeniorum Oaſi minore.

Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

Ala tertia Arabum Thenenuti.
Ala octaua Vandilorum Nez.
Ala Septima Sarmatarum, Scenis Mādrorū.
Ala prima Aegyptiorum Sellæ.
Ala veterana raſa Gallorum Rinocoruræ.
Ala prima Hereulia ſcenis extrage raſa.
Ala quinta Retorum ſcenis veteranorum.
Ala prima Tingitana Thinunepſi.
Ala Apriana Hippone.
Ala ſecunda Aſſyriorum Softeos.
Ala quinta prælectorum Dionyſiade.
Cohors tertia Galatarum Ceſro.
Cohors ſecunda Aſtarum Buſiri.

Prouinciæ Auguſtanicæ.

Ala ſecunda Vlpia Afrorum Thaubaſteos.
Ala ſecunda Aegyptiorum Taeaſiri.
Cohors prima Sagittariorum Naithu.
Cohors prima Auguſta Pannoniorum Tohu.
Cohors prima Epireorum Caſtris Iudæorū.
Cohors quarta Iuthungorum Aphrodito.
Cohors ſecunda Itureorum Aiy.
Cohors ſecunda Thracum Muſon.
Cohors quarta Numidarum Narmunthi.

Officium autem habet.
Principem de ſchola Agentiū in rebus ducenarium, qui adorata clementia principali eū inſignibus exit.
Numerarios.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis, ſiue Subſcribendarium.
Exceptores, & cæteros Officiales.

COMMENTARIVM

INSIGNIA habebat abacum rubio tapeto & ſurrecto roſtratum, quo liber nitebatur, in cuius viridi tegumento, ſequentes notæ ſcriptæ erant, F.L.I N.T.A. LL.CO.M.ORD.PR. quas ita interpretor: Fœlix liber iniunctus notarijs Tribunis à Laterculo continens mandata ordine Primicerij. Hæ notæ in tergo mandatorum aliorum Comitum, & Ducum cernuntur. In manuſcriptis, libro aureo tecto, apud hunc Comitem, & ſequentes limitaneos Duces inhærent codicilli, qui in impreſſo hic, vt puto, per errorem deſunt. Huius Comitis & ſequentis purpureum eſt tapetum, qui color Comitum dignitati tribuitur. Duces Orientis, librum ſine abaco, & tapeto præferunt, & in hoc à Comitibus differunt.

Nouem huius Comitis munitiones oſtenduntur, cum duabus piramidibus, quæ à Numeris à Maiore Laterculo prodeuntibus defendebantur, eas interfluit Nilus: in ima parte ambulat Pardus, aut Panthera, in ea regione frequens. Alia XXII. oppida minore Laterculo emiſſæ copiæ tuebantur, quorum nulla apparent veſtigia, vel imago, quod fortè breui charta nequiuerunt comprehendi. Vniuerſa hæc defendebant Equitum turmæ duæ, alæ XVI legiones II. cohortes IX. poterant omnes eſſe Equites circiter 1700. pedites 6500. Nam, vt ait Conſtantinus Porphirogenneta, agmina in præfecturas diuidebantur, quarum aliæ millæ, aliæ quingentis capitibus conſtabant. Officium hic Comes habebat Principem de ſchola agentium in rebus Ducenarium, qui adorata clementia principali cum inſignibus exibat: interpretor tranſacto biennio, imò hæc verba addenda cenſeo, ex officio Proconſulis Achaiæ, & Vicarij Ponticæ. Huius officii Principis inſigne erat cingulum, quod etiam apparitoribus Magiſtrorum militum tanquam militibus & quibuſdam alijs dabatur. [a] Hic cauſas militum ad Comitem introducebat, & vt alii Principes officiorum exequebatur.

Præſidia XXXI. Equites 1700. Pedites 6500.

[a] L. vlt. C. de apparitor. Magiſt. milit.

Habebat præterea Ægypti Comes, Numerarios, Commentarienſem, Adiutorem, A libellis, ſeu Subſcribendarium, Exceptores, & cæteros officiales. quemadmodum Magiſtri militum, quos apud eos ſumus interpretati, vbi monnimus numerarios Comitum actuarios à Gratiano appellari. [b] Scribis ab actis, carebat, quibus, nullus militum Præfectus vtebatur: Qui enim inſtrumentis, aut alijs actibus, auctoritatem addere volebant, prouinciarum Rectores non militares iudices adibant. Prædicti apparitores codicillis à Libellenſibus Principis ſcriptis, & ab eo, Comiteque ſubſcriptis probabantur [c]

[b] in l. 3. in fin. C. de diuerſ. offic.

[c] l. vlt. C. de diuerſ. offic.

Legiones, Cohorteſque, & Equitum, quas hic Comes regebat, alæ erant ſequentes.

LEGIO QVINTA MACEDONICA Memphi locata, quam olim in Macedonia ab Auguſto cōſtitutam fuiſſe Dion [d] teſtatur. Hæc poſtea fuit vna ex IX. Legionibus Comitatenſibus Magiſtri militū per Orientem. Vnde conſtat Comites, & Duces limitum, militibus Magiſtrorum vſos, ſed & aliqs ex minore Laterculo Magiſtris minimè ſubditos habuere. Hæc legio per plura oppida diſperſa fuit: *Pars. n.* Comiti Ægypti, pars Duci Daciæ Ripenſis obtemperabat, & quinque in locis excubabat, vt infra dicetur.

[d] lib. 55.

Memphis Regum Ægypti regia fuerat, vbi nunc creditur eſſe Cairum, Moph, & Migdol Hebræis dicitur caput, eſt Heptapolis Arcadiæ. Quadraginta ſtadijs ab hac vrbe eſt collis, in quo multæ pyramides, & regum ſepulturæ erant: Earum tres eximiæ magnitudinis, ſed duæ præcipuè inter orbis ſpectacula numerabantur, ſingulæ altitudine ſtadii, figura quadrata, & latitudine paulo minore: In ſummo

erat

erat inſignis & turbinatus lapis: vnde per cochleares ſcalas ad regis ſepulchrum ibatur, quemadmodum Strabo, Diodorus, & alij tradunt: Hæ ſunt duæ pyramides, quæ in Comitis inſignibus, ſub Memphi deſcribuntur. Ipſum oppidum ſupra tectum purpuream ſtatuam dextra haſtam tenentem, & læuam lateri admotam habet: Quem Principem Martis habitu eſſe credo. In codice Vrſini, in ſummo haſtæ, præfixa tabella viri imaginem continet.

LEGIO XIII. GEMINA BABYLONIÆ inſidebat: hanc olim in Dacia fuiſſe Dion ſcribit, quæ inter hunc Comitem, & Ducem Daciæ Ripenſis diuiſa, partim in Ægypto, partim in Dacia militabat. Babylonia autem oppidum erat Ægypti, quod Cambyſes in Ægyptum proficiſcens condidit, alij Babylum vocant, vbi legio degebat. Ioſephus Letuſpolim antea dictum affirmat,[a] ſupra huius turrim ab alto ſtipite, pro inſigni crux cordi infixa exibat: ſignificabat, eam cordi militibus, & Principi inhærere. In manuſcripto Vrſini, loco cordis pila videtur, orbis typus & portendit, crucem orbi dominari.

[a] l. 2. antiq. c. 15.

EQVITES STABLASIANI Peluſij degebant, erat hoc vnum ex ſeptem oſtiis Nili, cum oppido munitiſſimo, vbi nunc eſt Damiata, clauem Ægypti vocat Suidas. D. Hieronymus,[b] Robur, inquit, appellatur Ægypti Peluſium, quia portum habet munitiſſimum; negotiationes maris maxime ibi exercebantur: & ſubdit Vergilium[c] dixiſſe.

[b] in 30. Ezech.
[c] in 1. Georgicorum.

Nec Peluſiacæ curam aſpernabere lentis.

Non quod ibi præcipue lens naſceretur, ſed quia ex Thebaide & alijs locis Ægypti per Nilum eò plurima deferebatur. Septuaginta vero interpretes, eo in loco Dioſpolim, & Memphim pro Peluſio poſuiſſe. Hæc D. Hieronymus. Olim Æropolim ab Æro Principe, qui eam triplici muro circumdedit, dictam putat Sabellicus. Hanc vrbem in Auguſtanica Marcellinus[d] locat: In Auguſtanica, ait, Peluſium oppidum eſt nobile, quod Pelleus Achillis pater dicitur condidiſſe, luſtrari Deorum monitu juſſus in lacu, qui eiuſdem ciuitatis alluit mœnia, cum poſt interfectum fratrem, nomine Phocum horrendis furiarum imaginibus raptaretur: & Caſſium, vbi ſepulchrum Pompei eſt magni, & Oſtracinæ, & Rhinocorura. Hæc ille. In hoc oppido pro inſigni ſtat longo ſtipite præfixum caput albæ aquilæ cum pectore impluuis ſine aliis: per eam forte Nilus ſignificatur, qui etiam vocatur aquila, vt tradit Pierius.[e] In manuſcriptis aquila eſt cœrulei coloris, quia aquæ conuenit, ſine alis eſt & implumis, ne Imperij aquila crederetur, vel ad denotandam Ægypti antiquitatem: Aquila enim, cum valde ſenuerit, plumas ac pennas toto corpore amittit, vt aiunt D. Ambroſius,[f] & D. Gregorius.[g] Ægypti vero, ſe omnium populorum vetuſtiores aſſerebant, vt refert ex Trogo Iuſtinus. & in primis Peluſium omnium ſe prætendebat antiquiſſimum. Poſſumus etiam interpretari Imperium à Barbaris deuaſtatum, eſſe renouandum. Legitur enim in Pſalmo renouabitur vt aquila iuuentus tua. D. Hieronymus ait, aquilam ſenio confectam, pennis valde grauari, quas aqua aſperſas reiicit, tum calore intra ſe collecto, primum oculos ſanari, mox iuuentutem redire. Eucherius quid ſimile narrat. STABLASIANI à loco vnde orti, ſunt dicti, fortè legendum STABALIANI, qui fuere Galliæ populi. Hi erant ex X. Vexillationibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Orientem.

[d] lib. 22.
[e] li. 16. Hieroglyphicorum.
[f] ſermo. 54.
[g] Homil. 17. in Ezechiel.

EQVITES SARACENI Thamudæni Scenis veteranorum morabantur. Hi equites ſunt ex Arabia Fælici vnde ortus eſt impius Mahumetes. Ab Iſmaele & Agar deſcendunt, & ideo proprie Agareni vocantur. Sed à Sara ſe Saracenos vocant, à qua voluut videri venire, vt ait D. Hieronymus[h] Thamudæni, à Thamuda Nabathæorum ſunt dicti, quam Arabiæ proximam fuiſſe Stephanus ſcribit: inter eos Saraceni habitabant vnde hi equites ſunt delecti, ſub Duce Paleſtinæ alij equites Thamudæni militabant. Scena verò eſt oppidum Arabiæ Ptolemæo, inter Peluſium & Memphim, auctore Itinerario a quo vocata eſt Scenitis regio cuius incolæ erant Saraceni. Marcellinus[i] ſcribit Scenitas Arabes, Saracenos à Poſteritate appellatos. Scenæ autem Latinè ſunt tentoria, inquit D. Hieronymus.[k] Et Scenitas Arabes ab vſu tentorium dictos[l] Zoſimus memorat. Veteranis autem ibi degentibus, hoc oppidum veteranorum eſt nuncupatum, qui fortè a Vetera oppido apud Rhenum,[m] ſunt appellati. Erant, & caſtra, quibus Veterum nomen erat, vt Tacitus refert,[n] à quibus Veterani nominari potuerunt. Thamuda eſt locus, in quo Iacob regreſſus de Meſopotamia, habitauit, & lingua Hebraica appellatur Sichot. Hic etiam ala equitum quinta Retorum dicta degebat, vt infra dicetur. Supra hoc oppidum pro inſigni erat aurea aquila, haſtæ altæ præfixa, & tabulæ incluſa, alas expandens: Hoc legionis ſignum Imperium Roman. referebat. In manuſcripto, viridis aquila tabulæ inſidet: Hi equites ſub aliquo Magiſtro militum non leguntur,

[h] in 25. Ezech.
[i] lib. 22.
[k] de locis Hebraicis.
[l] lib. 1.
[m] Tacitus lib. 1. annal.
[n] lib. 20.

LEGIO TERTIA DIOCLETIANA THEBAIDOS in Andro oppido commorabatur, quod eſt in ea Ægypti parte, quæ Delta vocatur, & dicitur Andro, quaſi virorum ciuitas, vt Ptolemæi interpres autumat. Huius loci & Itinerarium meminit, in quo erat manſio. Supra ſupercilium templi pro inſigni huius loci ſtat ſtatua dextra haſtam tenens, quemadmodum erat & Memphi. Hæc vero eſt vna ex legionibus XXI. Magiſtri militum per Thracias, quæ Tertia Diocletiana Thebæorum vocatur, ſeu Thebaidis vnde à Diocletiano eſt conſcripta. Hanc legionem diuiſam fuiſſe oportet, quia etiam ſub Duce Thebaidis reperitur.

LEGIO SECVNDA PAREMBOLÆ inſidebat, huius meminit etiam Itinerarium, Latinè dicitur caſtrametatio, aut caſtra ſeu tentoria, eſt forte locus Aendor, vbi D. Hieronymus[o] ait, filios Iſrahel ſe ad prælium præparantes caſtra poſuiſſe: eſt hodie, inquit, grandis vicus Aendor iuxta montem Tabor, ad Meridiē in quarto milliario. Ioſephus in Galaditide ponit. Supra huius munitionis pinnaculum, ſtant duo viri, ſeſe inuicem complectentes, Hi ſunt vtriuſque Romani Imperij Principes inter ſe concordes. In Vrſini codice, capita tollunt extra tabulam, cui ſunt infixi. Hanc legionem ſecundam Traianam eſſe puto, à Traiano inſtitutam, quam in Ægypto collocatam Dion[p] ſcribit. Hæc etiam ſub Duce Thebaidis reperitur: vnde eam diuiſam neceſſe eſt fuiſſe, & raro hic legiones integræ reperiuntur. Plures ſecundæ legiones ſub Magiſtro militum per Orientem ſine cognomine merebant, ſed non apparet quæ fuerint.

[o] de locis Hebr.
[p] lib. 55.

ALA THEODOSIANA, nuper conſtituta, vna ex quatuor vexillationibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Thracias, cui tanquam nouæ ſtationis certus locus nondum erat aſſignatus. Theodoſiana, à Theodoſio iuniore eius auctore eſt denominata. Vnde arguitur hanc Notitiam, eo imperante ſcriptam fuiſſe, quia alæ nuper ab ipſo conſtitutæ meminit: ſequens quoque Arcadiana nuper conſtituta fuiſſe dicitur, non ab Arcadio, ſed in Arcadia contracta, aut in memoriam Arcadii denominata. Hic in alta columna pro inſigni eſt, vir dextra haſtam tenens, & ipſum Theodoſium Principem referri puto. In Vrſini codice vir extra tabulam cui inhæret, caput emittit. In Madruciano dextra clypeum tenet, læua haſta oritur.

ALA ARCADIANA nuper conſtituta, vna vexillationum Comitatenſium Magiſtri militum per Orientem. Arcadiana dicta eſt ab Arcadia Ægypti oppido, quod tuebatur. Eſt autem Arcadia, inquit Stephanus ciuitas Ægypti, vna ex tribus, quæ ſunt in Amorgo inſula, quæ olim erant Melania, Minoe, Arſenice. Hāc oportet fuiſſe Nili inſulam, non eam, quæ eſt vna huius nominis ex Sporadibus. Supra oppidum vbi

hæc

hæc ala morabatur eſt inſcriptum , ARCADIANI, In vertice tecti purpurei eſt, vir indicem ſiniſtræ manus attollens , qui eſt Princeps Orientalis hoſtibus minitans,prout etiam alibi reperitur.

ALA SECVNDA ARMENIORVM , in Oaſi minore degebat non longe à Mareotide palude, Marmaricam verſus ; Auaſim Stephanus appellat ſimilem eſſe dicens Pardi pelli , maculoſam enim videri ob raras ædes in deſerto & aquoſo ſitas ; ita huiuſmodi loca Ægyptij Auaſes vocant.Duæ verò vrbes Oaſes vocantur , quarum altera magna Oaſis dicitur, non longe ab Abydo , in quam deportabantur delinquentes.[a] Huc in exilium à Conſtantio miſſus eſt magnus Athanaſius, & à Theodoſio Neſtorius , & a [b] Arcadio Timaſius magiſter militum , Zoſimus. [b] Timaſius , inquit relegatus in Oaſim cum publico ſatellitio deducebatur. Is erat locus inſigniter ſterilis ,è quo nemo poſſet euadere , qui eo deportaretur: Nam terra in medio arenoſa vaſta prorſus & inhabitata,notitiam tendentibus huc omnem adimit , partim quod venti arena veſtigia compleāt, & aboleant, partim quod nec arbor vlla, nec domicilium ſit , quæ indicium aliquod iter facientibus ad coniecturam relinquere poſſint. Hæc ille. Zonaras quoque [c] hoc oppidum à ventis agitari ſcribit. Alij à culicibus & muſcis nimium infeſtari. Quare olim prohibitum fuit,[d] ne quis , præter Præfectum Auguſtalem , vel Ducem Ægypti reos in Gypſum , vel Oaſim deportaret , nec vltra ſex menſes vel annum ibi eſſe poſſent deportati. Hoc oppidum cum præſidio munitum fuit. Alia Oaſis minor à Ptolemæo vocatur , de qua hic intelligitur , [e] ſuper cuius ſupercilio ſedet Aquila ſignum Imperij , alas in Vrſini codice ſupra tabulam extendit,Hæc ala eſt vna Vexillationum palatinarum Magiſtri militum præſentalis , qui comites ſagittarij Armeni vocabantur. Omnes autem ſupradictæ , tam equitum;quàm peditum copiæ , ex maiore laterculo prodeuntes Magiſtris militum parebant , & in præſcriptis nouem oppidis excubabant : Sequentes verò , quæ de minore Laterculo proueniebant , eorum Imperio non ſuberant. Oppida , in quibus degebant neque ſub hoc , neque alijs Ducibus exceptis paucis Meſopotamiæ , depicta apparent , quæ vel ad contandum laborem tot muniriones deſcribendi, prætermiſſa fuere , vel quod plura oppida ſimul vna charta non poſſent comprehendi , ſatiſque viſum fuit ad præſidiorum cognitionem , eorum partem oſtendiſſe,

[a] l. relegatorum 7. §. et quoddam, ff. de interd. et releg. l. fina. C. de pœn. l. 1. C. T. de Nili agger. non rump.
[b] in quinto,
[c] in Theodoſio.
[d] in d. l. fin. Græci ſcripta. C. de pœnis.
[e] Niceph. l. 14. ca. 35. 36. & li. 9. c. 39.

DE ALIS , QVÆ DE MINORE *Laterculo emittuntur,*

DVPLEX fuiſſe laterculum , ſupra diximus , maius & minus , illud omnes magiſtratus ciuiles & militares cum eorum copijs , præter limitaneos continebat , hoc verò præfectos, Tribunos , & Præpoſitos caſtrorum limitum , [f] à Notarijſque in ſcrinio memoriæ quæ ſub diſpoſitione tractabatur. [g] qui laterculenſes vocabantur , [h] is gradus antiquioribus illius ſcrinij tantum dabatur,Itaque non vexillationes , aut cunei equitum, vel legiones, aut auxilia , ſed alæ tantum equitum, & cohortes ad limites Imperii deſtinatæ,ex illo prodibant , nec à magiſtris militum , ſed à Principe probabantur , ſolumque Magiſtrum officiorum iudicem habebant. [i] In Occidente verò omnes hæ alæ, & cohortes ex maiore Laterculo emittuntur. Dictæ autem ſunt alæ , quia inſtar alarum alatum pedites legiones tegebant , continebantque equites 486.ſecundum alios 732.[k] Itaque ſuis legionibus,cū opus erat , adiungebantur, vnde Itinerarium In Germania ſecunda alas legionum VI. VII. VIII. IX. & X. locatas fuiſſe ſcribit. Cunei vero equites abſque legione intelliguntur. In minore ergo laterculo alæ quæ ſuas cohortes tuebantur , ſingulæ erant equitum numero 56, aut ſummum 66. vt Vegetius tradit. [l] Harum Duces præfecti vocabantur , ad quod munus Auguſtus adoleſcentes Senatorum filios eligebat. Tranquillus,[m] liberis , inquit , Senatorum, quo celerius Reipub. aſſueſcerent , protinus virilem togam latum clauum induere , & curiæ intereſſe permiſit, militiamque auſpicantibus , non tribunatum modo legionum , ſed , & præfecturas alarum dedit. At ne quis expers caſtrorum eſſet, binos plerumque laticlauios præpoſuit ſingulis alis. ex his verbis conſtat pluris fuiſſe alæ quam legionis tribunum præfici.

[f] l. 1. C. de offic. Quæſtor.
[g] toto tit. C. de offic. Quæſto. l. 3. in fin. C. de agen. in reb.
[h] l. 5. in fin. C. qui milit. poſſ. l. comperimus, l. vl. C. de proxim. ſacr. ſcrin.
[i] l. viros C. de diuerſ. offic.
[k] Veg. et. li. 2. c. 6.
[l] lib. 2. cap. 8.
[m] in Auguſto c. 38.

In toto vero Orientis minore laterculo,ſummatim continebantur alæ 66.cohortes 59.hoc modo.

In Ægipto	alæ	13.
Thebaide	alæ	15.
Paleſtina	alæ	6.
Arabia	alæ	6.
Phœnicia	alæ	7.
Syria	alæ	2.
Oſrhoena	alæ	6.
Meſopotamia	alę	3.
Armenia.	alæ	8.
Omnes alæ,		66.
Cohortes Ægypti.		9.
Cohortes Thebaidis.		10.
Cohortes Paleſtinæ.		11.
Cohortes Arabiæ		5.
Cohortes Phœniciæ.		5.
Cohortes Syriæ.		4.
Cohortes Oſrhoenæ.		2.
Cohortes Meſopotamiæ		3.
Cohortes Armeniæ		10.
Cohortes		59.

Alæ Comitis Ægypti , quæ de minore laterculo emittebantur,erant ſequentes.

1 ALA TERTIA ARABVM degebat Thenuthi.

2 ALA OCTAVA VANDALORVM, habitabat Nex. Hæc vrbs eſt Ægypti in Thebaide prope Chemmim oppidum , ait Herodotus. [n] Iornandes Dexippi hiſtoriographi auctoritate ſcribit. Vandalos ab Oceano ad limites Danubii vix anni ſpacio peruenisſe , præ nimia terrarum immenſitate: Eos verò Geberichus Rex Gothorum profligauit, Quare reliqui pauci Vandali ſuperſtites Pannoniam à Conſtantino Imp. obtinuerunt , vbi per annos plus minus 40. vt incolæ quieuerunt. longo verò poſt tēpore à Stilicone inuitati , Gallias , mox Hiſpaniam, ac demum Africam occuparunt. Ex his hæc ala eſt collecta.

[n] in Euterpe.

3 ALA SEPTIMA SARMATARVM, morabatur Scenis Mandrorum , Scenas Mandras appellat Itinerarium , Latinè tentorium eſt , [o] Id oppidum eſt Ægypti inter Babylonem & Aphroditopolim. Mons etiam fuit Antiochiæ Syriæ è ciuitate 30. ſtadijs diſtans , in cuius ſummo Simeon Stilites templum in crucis formam ædificauit. Mandra ſignificat ſpeluncam. Sarmatæ à Veſpaſiano contra Vitellium fuerunt acciti. Tacitus , [p] At , ne inquit , Inermes prouinciæ Barbaris nationibus exponerentur, Principes Sarmatarum Iazigum , penes quos ciuitates regimen,in commilitium acciti.

[o] D. Hieronymus de locis Hebraicis.
[p] in 19.

4 ALA ÆGYPTIORVM excubabat : Sellæ, fortaſſe legendum Syllæ , quæ diſtat Peluſio millibus paſſuum 24.

5 ALA VETERANA RASA. Gallorum Rinocoruræ .Itinerarium , Ioſephus , Epiphanius. [q] Martirologium , [r] Rinocorulam appellant , olim Neclactam dictam fuiſſe teſtatur Epiphanius à Scribus, quibus

[q] in Panario hæres. 66. contra Manichæos.
[r] 17. Kal. Feb.

quibus Noe terram in tres filios diuiſit. Marcellinus, [a] eam cum Peluſio in Auguſtanica locat. Alia eſt eiuſdem nominis, in Syria, de qua Strabo, [b] & Ioſephus, [c] Hæc eſt vltra montem Caſſium ab Oſtracina diſtans millibus paſſuum XXIIII. olim ab equitibus Ægypti condita, quos Rex naribus truncauerat, vnde nomen vrbi inditum; Ῥῖνας, enim Græci nares vocant, Κουρὰν truncationem. Diodorus, [d] Actiſanus inquit, Æthiopum Rex, occupata Ægypto, latrocinia nouo more compeſcuit, ſontes neque morte plectens, neque linquens impunitos, eorumque iudicio conſtituto, conuictos omnes in vnum coactos miti ſupplicio affecit. Amputatis enim naribus in vltima deſerti ire compulit, ibique ciuitatem condidit, ab exciſis naribus Rhinocoruram appellatam: ea in Ægypti, Arabiæque finibus haud procul à mari ſita, omnibus vitæ commodis caret. Nam omnis vicina regio ſalſa eſt, & intra mœnia vnicus puteus, atque is inutilis, vtpote aqua guſtu amara. Hæc Diodorus. Stephanus verò ait, quod eius loci homines ſummas nares ſibi amputare conſueuiſſent. D. Hieronimus, [e] Rhinocorura, inquit, ciuitas eſt Ægypti, cuius meminit Eſaias. [f] Sciendum autem, quod hoc vocabulum in libris hebraicis non habetur, ſed à ſeptuaginta interpretibus propter notitiam loci additum eſt. Hæc ille. Madrucianus codex habet Rhinocorina mendoſe. Veterana hæc ala eſt appellata à veterum caſtris de quibus ſupra in equitibus Saracenis. Aliam in Gallia Belgica Tacitus [g] ponit, Raſa verò in Meſopotamia eſt oppidum, vnde hæc ala poſſet eſſe deducta, vel à loco, vbi diu ſteterat, eſt appellata, ſed in manu ſcripta deeſt Raſa, vt puto rectè, quia hinc longe diſtat; vnde per errorem hic tranſpoſitam fuiſſe ſuſpicor, & hanc dictionem adiungendam ſyllabæ, Ge, loci ſequentis, vbi legendum, Geraſa.

6 ALA PRIMA HERCVLEA habitabat Scenis extra Ge. Prima tantum huius vocis dictio apparet in Codice impreſſo, ſed manuſcriptus Vrſini habet GERASA, Madrucianus, EXTRA GERASA, alter vetuſtus, SEXTA GERASA, quæ ciuitas eſt Syriæ curuæ Ptolemæo; Ioſephus Geſaram vocat Plinius Gelaſam, Stephanus, Geraſa, inquit, Syriæ Cœles ciuitas, vna ex 14. vnde Ariſton Rhetor, & Cerieus Sophiſta, & Platonomicus Rhetor. D. Hieronymus. [h] Geraſa, ait, vrbs inſignis Arabiæ: Quidam ipſam eſſe Gadaram exiſtimant. aliqui codices habent. Scenis ſexta Geraſa. vt ſcribit Ortelius. Epiphanius, [i] memorat in Geraſa Arabiæ aquæ fontem in vinum verſum ea hora, qua Dominus in Cana Gallilææ aquam in vinum vertit: ſed & Plinium, [k] in Andro inſula fontem Nonis Ianuarijs ſemper vini ſapore fluere ex Muciano. ter. Coſ. tradit, is vno die aberrat, quo Dominus id miraculum edidit. Geraſæ Dominus à dæmonio tentorum curauit. eam D. Lucas [l] eſſe contra Gallilæam ſcribit, D. Matheus [m] dicit eſſe trans mare in Decapoli, vnde aut hæc Geraſa eſt diuerſa à noſtra, aut hic Comes longiorem tractum habuit.

7 ALA QVINTA RHETORVM Scenis veteranorum, hæc ex Rhetiis erat contracta, vnde lego Rhetiorum, Inter Peluſium & Memphim, Scenas Veteranorum Itinerarium ponit, de quo ſupra.

8 ALA PRIMA TINGITANA in Thimunepſi oppido Ægypti morabatur. Thimonepſi legit Itinerarium.

9 ALA APRIANA ex Apris colonia Thraciæ degebat Hippone, huius nominis oppidum in Cœleſyria Plinius & Ptolemæus locant. Itinerarium verò in Marmarica.

10 ALA SECVNDA ASSYRIORVM SOSTEOS præſidio erat. ſi legamus Soſtheos, ſaluum à Deo ſignificat.

11 ALA V. PRÆFECTORVM, ideſt ante lectorum, vel præ cæteris electorum: Lecti enim milites vocabantur, qui velut præſtantes eligebantur. Marcellinus, [n] Triginta, inquit, millia lectorum militum commiſit Procopio. Dionyſiade morabantur. Hic

[a] lib. 22.
[b] lib. 16.
[c] lib. antiq. Iud. 13. cap. 21.
[d] lib. 2.
[e] de locis hebraicis.
[f] 19.
[g] lib. 20.
[h] de locis Hebr.
[i] hæres. 51.
[k] lib. 2. c. 106.
[l] cap. 8.
[m] cap. 5.
[n] lib. 23.

locus eſt inter Mœridem Paludem, & Oaſim Ptolemæo à Dionyſio, ideſt Baccho dictus. Duo cohortes ſequuntur, alijs pro locorum diuerſitate intermixtæ.

1 COHORS TERTIA GALATARVM, quæ ex Galatia contracta erat, Ceſro degebat, quod erat Ægypti oppidum. Cephro Euſebio eſt regionis nomen.

2 COHORS SECVNDA ASTARVM, Itinerario Haſta eſt Tudertanorum vrbs in Hiſpania, alia eſt in Liguria, vnde forte hæc cohors eſt collecta, degebat Buſiri: Hic locus non longè eſt à Dioſpoli, In media Ægypto, ideſt in Delta Buſirin conditam eſſe Stephanus ait. Oſirimque ab Iſide in ligneo boue ſepultum Buſiri nomen dediſſe, quaſi bouis Oſiri. Alij à Buſiri loci præfecto denominatam volunt.

De alijs numeris Prouinciæ Auguſtanicæ.

AVGVSTANICAM illā regionem dici, quæ eſt vltra Peluſium vſque ad Arabiā. ſupra in eius Præſide ex Ammiano eſt dictum, qui Peluſium, Caſſium, Oſtracinam & Rhinocoruram in ea locat. [o] Sed Notitia aliam diuiſionem facit. Hanc Auguſtaneam Gratianus vocat. [p] In qua erant infraſcripti numeri.

12 ALA II. VLPIA AFRORVM, in Thaubaſteos oppido degebat Ptolemæo Thaube eſt oppidum Arabiæ deſertæ. Thebeſte publicata eſt quædā lex à Conſtantino [q] quòd fortè idem eſt oppidum. Thaubaſium legit Itinerarium. Ala verò Vlpia ab Vlpio Traiano eſt dicta.

13 ALA II. ÆGYPTIORVM TACASYRI excubabat Tacaſſum Ptolemæo ciuitas eſt Aſſyriæ, nunc Raſſa dicta Itinerario Tacaua vrbs eſt Ægypti inter Memphim & Peluſium. Hæ ſunt alæ XIII. Laterculi minoris cohortes reliquæ ſequuntur.

3 COHORS PRIMA SAGITTARIORVM, in Naithu Ægypti ciuitate reſidebat. Cohortis Sagittariorum meminit Marcellinus. [r]

4 COHORS I. AVGVSTA Pannoniorum Thou inhabitabat. eſt locus propè Heliopolitas, quem inter Peluſium & Memphim Itinerarium collocat.

5 COHORS I. EPIREORVM caſtris Iudæorum Immorabatur vicum Iudæorum legit Itinerarium: locus eſt Rameſſæ, vbi primo fugientes ex Ægypto Iudæi caſtrametati ſunt, inde caſtra Iudæorum ſunt vocata. hoc oppidum Sucho. ideſt Caſtra Ioſephus [s] appellat, vbi poſtea Babylis conſtructa eſt à Cambyſe, dum Ægyptum inuaderet. D. Hieronymus. [t] Aelim caſtra Iudæorum interpretatur, qui, inquit, locus eſt in deſerto, in quo XII. fontes, & LXX. palmarum arbores Moyſes de mari Rubro exiens reperit. [u] Aliqui Bubaſtum appellant. Ex Epiro hi equites erant contracti, cuius equos [x] Virgilius celebrat Epiroticos pro Epireis Cicero [y] & Varro [z] appellant.

6 COHORS IIII. IVTHVNGORVM Aphrodito inſidebat, quod oppidum nominat etiam Plinius & Itinerarium. Iuxta Æthiopiam Stephanus locat. A Venere deriuatur, Aphroditopolim Strabo appellat. Aphrodite eſt etiam inſula maris Rubri. Iuthungos Marcellinus [a] Alemanorum partem vocat, ex quibus infra ſub Duce Syriæ ala meret.

7 COHORS II. ITVREORVM degebat Aiy. Aitri in Itinerario legitur. D. Hieronymus [b] vocat Ai vel Ain. Alij Agai. cuius, inquit, vix paruæ ruinæ reſident. Strabo, montanos Arabes eſſe Itureos dicit. Plinius Aſſyrios. Seruius Parthos ita interpretatus illud: [c] Ityreos taxi curuantur in arcus.

D. Lucas Philippum fratrem Herodis Antipæ tetrarcham Ituræ, & Trachonitidis fuiſſe ſcribit. continebat Auranitidem, quam D. Lucas, & Dion [d]

[o] lib. 22.
[p] L. 9. C. de vectigalibus.
[q] L. 1. C. vt lite pendente, & L. 13. C. de appel.
[r] lib. 21.
[s] lib. 14. antiq.
[t] de locis.
[u] Exod. 15. Nu. 33.
[x] in 3. Georgica.
[y] in 12. ad Atticum.
[z] lib. 2. cap. 5. de re rustica.
[a] lib. 16.
[b] de locis Hebr.
[c] in 2. Georg.
[d] lib. 49.

Itureæm

Ituream vocat. Erant hi milites ſagittarii: Vopiſcus, enim ſcribit Valerianum CCC. ſagittarios Ituræos Aureliano obtuliſſe.

5 COHORS II. THRACVM MVSON, Incolebat, Muſæ eſt apud Itinerarium, hæc fortè eſt, quam Conſtantius ad Martianum Vicarium Africæ ſcribens, Murſam appellat. [a]

[a] l. 46. C. Th. de decur.

6 COHORS QVARTA NARMVNTHI excubabat: Legendum eſt COHORS QVARTA NVMIDARVM NARMVNTHI, vt in manuſcriptis: Hæc de Comite Ægypti ſequitur alius Iſauriæ Comes.

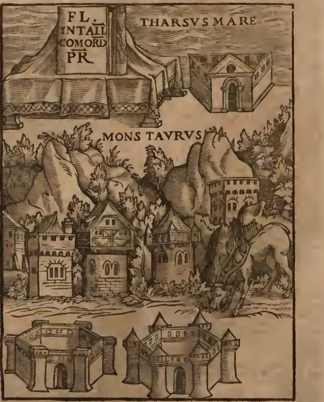
De Comite Iſauriæ, & Præſide. Cap. CXLI.

ISAVRIA inter Lycaoniã & Ciliciam ad radices Tauri montis ſita longe ab Ægypto diſtat: Sed ne Comites ſeparentur, hoc loco is Comes ſtatuitur, qui etiam Iſauriæ, vt ſupra expoſui, populis ius dicebat, & duabus legionib. ſ. 2. & 3. Iſauriæ a loco, vbi degebant appellatæ, præerat. Itaque Comes rei militaris per Iſauriam etiã Præſes erat. Poſtmodũ Iuſtinianus, [b] antiquato nomine Præſidis, illum tantùm Comitem dici voluit.

[b] *Nouell. 27. de Comite Iſauriæ.*

NOTITIA.[a]

COMES ISAVRIÆ CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Comitis militaris per Iſauriam. Et præſidis.

LEgio ſecunda Iſauria.
Legio tertia Iſauria.
Officium autē habet ita.
Principem de eodem officio.
Cornicularium.
Commentarienſem.
Numerarios.
Adiutorem.
Ab actis.
A libellis.
Exceptores, & cæteros officiales.

Dux Iſauriæ, Lybiæ

Numerarios & Adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis ſiue Subſcribendarium.
Exceptores, & ceteros officiales.

INSIGNIA habebat, librum viridi corio tectum, & ſuper abaco purpureo tapeto inſtrato erectum, vt alij Comites, & oppidū ad mare Ciliciam, cui inſcriptum eſt THARSVS MARE. Hæc eſt metropolis Ciliciæ maritima a [illegible] condita, prout eius monumento literis Aſſyriis inſcriptum epitaphium ſequens indicat. Sardanapalus Anacyndaraxis filius Anchialem & Tharſum vna die condidit, & tu hoſpes vale, ede, bibe, lude: Hæc Strabo. [a] Dignum, Cicero inquit epitaphium, quod non in hominis ſed in bouis ſepulchro inſcriberetur. Hanc vrbem præ cæteris D. Pauli natales nobilitarunt.

[a] lib. 14.

In Vrſini. exemplari inſcriptum eſt, THARSVM MARE: vt non ciuitas, ſed mare ab ea denominatū ſignificetur. Tarſos ſine aſpiratione Stephanus legit. Ad radices montis Tauri fermè VIII. oppida vel caſtra viſuntur, & ceruus herbam depaſcens, quo animali fortè ea regio abundat, ſupra ſcriptum eſt MONS TAVRVS. In Tharſi metropoli proximè Iſauriam, præſidium tenebat Comes cum duabus legionibus ſine equitatu, qui in montibus non erat vſui, poterant eſſe duo millia peditum, tribuendo hoc tempore mille pedites legioni ſecundum Conſtantinum Porphyrogennetam. Officium habebat Principem de eodem officio, non ex ſchola agentium in rebus, vt alius Comes, quia hic Præſidis vice fungebatur: item Cornicularium, Commentarienſem, Numerarios, Adiutorem, Ab actis, à libellis, Exceptores, & cæteros officiales, quos codicillis, à ſcriniariis libellorum ſcriptis, & à Principe, ac demum Comite ſubſcriptis probari oportebat, vt tradit Leo A. [b] qui huius Comitis, eiuſque officij mentionem facit. Scribas verò ab actis habebat, quibus alii Comites & Duces rei militaris carebant, quia etiam Præſidis officio fungebatur, apud quem robur contractibus, & negociis dabatur, quod in militariū tribunalibus non fiebat.

Præſidia 8.
Peditum. 2000.
[b] in l. vlt. C. de diuerſ. offic.

Sequitur in Notitia Dux Iſauriæ Libiæ mendosè, cui ſubnectitur officium, quod poſſet illud eſſe, quo Comes Iſauriæ vtebatur, quemadmodum duplex officium Dux & Præſes Arabiæ habebat: ſed quia errore librarii totus hic contextus eſt confuſus, hoc potius ad ſequentem Ducem Libyæ pertinere putauimus, & in eo interpretandum reſeruauimus.

De Duce Libyæ. Cap. CXLII.

IN Notitia pro Duce Lybiæ mendosè ſcriptum eſt, Dux Iſauriæ, qui nullus per eam prouinciam fuit, ſed tantum Comes: Nam eo tempore in Oriente duo duntaxat Aegypti & Iſauriæ Comites fuerunt: Duo item per Aegyptum Duces, vnus Libyæ, alter Thebaidis, in Notitiæ indice recenſentur: vnde neceſſe eſt Ducem Libyæ ſcribi: In codice manuſcripto eſt idem error ſed in fine notatum eſt, Dux Libyarum III. id eſt tertius numero Præfectus rei militaris, & hæc verba literis rubeis in ſuo codice ſcripta eſſe Benedictus Maphæus vir nunquam ſatis laudatus, mihi pro ſua ſingulari humanitate ſignificauit. [c] Huius verò Ducis vix nomen apparet, quod ſub hæc tempora, Theodoſio iuniore, Valentiniano imperantibus, à Genſerico Vandalorum, Alanorumque Rege, Africa occuparetur, [d] vbi nullus amplius Libyæ Dux eſſe poterat: Iraque in primo indice, & hoc loco in manuſcriptis ſolum eius nomen ſcriptum reperitur: Nulla verò eius inſignia, aut præſidia, numerúe militum apparent.

[c] & in l. vlt. C. de diuerſ. offic.
[d] Paulus Diaconus lib. 14. D. Proſper. in chronicis.

Olim vnum in vniuerſa Ægypto & Libya Ducem fuiſſe, [e] dixi, quo poſtea Comite facto, [f] duo Duces, alter Libyæ, alter Thebaidis ſunt creati: Spartianus in Celſo tyranno ſcribit Fabium Pompeianum ſub Gallieno Ducem limitis Libyci fuiſſe. Huic Dux Libyæ ad Paratonium, & adiacentia oppida ſtatiua habebat. Vocatur hæc regio Libya Marmarica, incipiens à Catabathmo vſque ad Cyrenem vrbem, quod iter eſſe ſtadiorum 900. ait Strabo. [h] Huic Mareota, & Menelaita vrbes à Iuſtiniano ſunt adiectæ. Duci Libyæ à Iuſtiniano conſtituti ſunt aurei MV. & quadrans pro XC. annonis, & CXX. capitationibus, quæ illi antea in ſpeciebus dabantur. Pro annonis verò L. quæ in auro debebantur, & capitationibus L. aurei CCCC. Item eius cohorti aurei illius tēporis 187. Taxari videntur circiter aurei 7. pro annona, & 6. pro capite. Hic Dux regionis ſibi cōmiſſæ tributa exigere, & ad Palatinum exigendis vectigalibus præfectum Alexandriam mittere tenebatur. Nulla huius Ducis inſignia aut militum ordines ſpectantur, nullumque oſtenditur officium, ſolum ſcriptum reperitur: Numerarios, & Adiutores eorum: Commentarienſem, adiutorem, à libellis, ſiue ſubſcribendarium: In manuſcripto legitur Reſcribendarium; Exceptores & cæteros officiales, ſubaudiendum eſt, habet. Qui erat à libellis alio nomine vocatur ſubſcribendarius, quia reſcriptis ad libellos ſubſcribebat, vel ſi legimus Reſcribendarium, intelligemus, qui reſcribit iuſſu Ducis, ſed legendum eſt ſubſcribendarium, vt in aliis ſequentibus.

[e] l. 8. C. Th. de legat.
[f] l. vlt. C. de diuerſ. offic.
[g] Edicto 13. ca. 18. & ſeq. poſt Nou. Iuſtin. De Paretonio, Ptolemaeus & Plinius lib. 7. ca. 6. Ammiā. lib. 22.
[h] lib. 17.
[i] d. Edicto 13. cap. 18.

Hic Dux, vt alii, ſpectabilis fuit. [k] Ab eo ad Magiſtrum officiorum & Quæſtorem palatii appellabatur. [l] Ducibus enim in Oriente magiſter officiorum præerat. [m] Leone, & Anthemio imperantibus Præfectus Auguſtalis, Dux etiam Ægypti fuit, [n] quòd non diu permanſit: Libyæ enim & Thebaidi ſui Duces non multò poſt ſunt reſtituti. [o]

Hic inſignia, vt alii Duces habet, etſi non appareant. Generale verò eſt omnium Ducum, & Comitum, vt eaſdem notas dorſo codicis inſcriptas gerant, quibus ſignificatur illum eſſe librum mandatorum Principis.

[k] l. pen. C. de appell. C. de diuer. offic. & ita Leone appellat in l. vlt. C. de diuer. offi.
[l] d. l. pen. C. de appell.
[m] l. pen. C. de off. mag. offic.
[n] vt in l. 13. C. de aduoc. diuer. iudic. l. vni. C. de offi. iurid. Alex.
[o] d. l. ſi. C. de diuerſ. offic.

De Duce Thebaidis & eius militibus,
Cap. CXLIII.

THEBAIDEM tertiam partem Ægypti fuiſſe in eius Præſide dixi, quæ à Thebis vſque ad Syenem porrigitur in qua 40. præſidia erant, quæ Dux cum equitum Cuneis 9. & alijs equorũ 19. legionibus 7. & cohortibus 11. tuebatur, poterant hi eſſe fermè equites 350. pedites 13500. Hæc de Syene D. Hierony.[a] Turris Syenis vſque hodie permanet, caſtrum ditioni Romanæ ſubditum, vbi ſunt Nili Cataractæ, & vſque ad quem locum de mari noſtro Nilus eſt nauigabilis. Euiſdem meminit & in Ezechielem.[b] Eſt, ait, in extremis finibus Aegypti, Aethiopiæ & Blemmiarum, vbi Nilus innauigabilis, & Cataractarum fragor, & omnia inuia, plenaque ſerpentum, & venenatorũ animantium. Eſt autem Cataracta petroſum quoddam ſupercilium in medio fluminis, ſuperiore parte planum, vt recipere flumen poſſit, deſinitque in præceps, ex eo flumen cadit in inferiorem alueum, quo facile nauigari poteſt: Itaque Scapharij ſpectaculum exhibere Principibus volentes, huc adnauigabant, & defluunt in Cataractam, in præcipitiumque detruduntur ſcaphis & illis illæſis: Hæc ille. Duplex imperante Iuſtiniano erat Thebais, à Nilo diuiſa, cui ipſe vnum præfecit Ducem, qui eandem quam Præfectus Aegypti poteſtatem haberet, & prouinciarum magiſtratibus imperaret, Ipſe verò P.P. Orientis parebat. Eius præcipua cura erat, vt limites Imperij tuerentur, & 80. myriades artabarum, ſeu medimnorum Atticorum tritici antè nonam diem Auguſti ratibus imponi, & Conſtantinopolim deuehi curaret: antè decimum verò Septembris Alexandriam ad Præfectum Auguſtalem perueniret; aliud quoque ad alendos Alexandrinos deſtinatum, intra Idus Octobris tranſmittere tenebatur. quod niſi effeciſſet, in ternas artabas tritici non deuecti ſingulos aureos pendebat.[c] Eſt autem artaba medimnus Atticus, ait Suidas.[d]

Præſidia 40.

Equites 2500. *Pedites* 13500.

[a] *in* 29. *Ezech.*

[b] *in cap.* 30. *D. Hieronymus.*

[c] *vt in edicto* 13. *Iuſtiniani c.* 22.

[d] *in verb.* ἀρτάβα.

NOTITIA.

DVX THEBAIDOS
CVM INSIGNIBVS.

NOTI

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis, Ducis Thebaidos.

CVneus Equitũ Maurorũ ſcutariorum.
Lyco.
Cuneus Equitũ Scutariorum Hermopoli.
Equites Sagittarij indigenæ. Tentyræ.
Equites Sagittarii indigenæ Copro.
Equites Sagittarii indigenæ Dioſpoli.
Equites Sagittarij indigenæ Lato.
Eqoites Sagittarij indigenæ Maximianopoli.
Equites Promoti indigenæ Legionis tertiæ Dioclerianæ Ambo.
Legio ſecunda Flauia Conſtantia Thebæorũ Cuſæ
Legio tertia Diocletiana Præſentia.
Legio ſecunda Traiana, Apollonos ſuperioris.
Milites miliarenſes Syenæ.
Legio prima Valentiniana Copto.
Legio prima Maximiana Filis.
Legio tertia Diocletiana Thebis.
Legio ſecunda Valentiniana Hermunthi.
Equites Felices Honoriani Aſphynis.
Ala prima AbaſgorumHibe Oaſeos maioris.
Et quæ de minore Laterculo emittuntur.
Ala ſecunda Hiſpanorum Poiſartemidos.
Ala Germanorum Peſca.
Ala quarta Brironum Iſoi.
Ala prima Hiberorum Thmoi.
Ala Neptunia Chenoboſcio.
Ala tertia Dromedariorum Maximianopoli.
Ala octaua Palmyrennrum Phœnicone.
Ala ſeptima Herculia voluntaria cõtra Lato.
Ala prima Francorum Apollonos.
Ala prima Iouia cataſfracta Ripampane.
Ala octaua Abydum Abocedo.
Ala ſecunda Herculia Dromedariorum Pſinaula.
Ala prima Abaſgorum Oaſi maiore.
Ala prima Quadrorum Oaſi minore Trinytheos.
Ala prima Valeria Dromedariorũ Precteos.
Cohors prima Luſitanorum Theraco.
Cohors ſcutata ciuium RomanorũMurheos.
Cohors prima Apamenorum Silili.
Cohors vndecima Chamauorum Peamu.
Cohors nona Thanorum Nitriæ.
Cohors nona Alamannorum Borgoſeueri.
Cohors prima Felix Theodoſiana apud Elefantinen.
Cohors quinta Suentium Suene.
Cohors ſexta ſaginarum in Caſtris Lapidariorum.
Cohors ſeptima Francorum Dioſpoli.

Officium autẽ viri Spectabilis ducis Thebaidę habet ita.
Principem de Schola Agentum in rebus.
Nomerarios, & Adiutores eorum.
Adiutorem.
Commentarienſem.
A libellis ſiue ſubſcribendarium.
Exceptores, & cæteros Officiales.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA habebat hic Dux librum purpureo tegumẽto inſcriptum, quemadmodum Comes limitis Aegypti. In manuſcriptis, eſt coloris aurei. Prope librum eſt charta conuoluta, qui ſunt dignitatis codicilli, quandoque chartæ appellari.[a] Habet & Nili imaginem depictam: in cuius ſuperioris partis medio eſt inſula munita, cui in manuſcriptis inſcriptũ eſt FILARI. flumen paululum infra ſiniſtrorſum ramum emittit, mox in duos diuiditur, ex quibus dexter inſulam efficit, vbi eſt Dioſpolis: In medio currentis fluuij inſcriptum eſt FLV. NILVS, Præterea XVIII. caſtra repræſentantur, quorum vnum ideſt FILARI, eſt in ipſo flumine, aliud in inſula Dioſpolis: In his excubabant à maiore Laterculo prodeuntes milites: Quæ verò de minore Laterculo copiæ emittebantur, in quædam ex his & XX. alia præſidia[b] diuidebantur, quæ à Notitia ſicut & in aliis non repræſentantur.

[a] l. 1. §. hoc etiam præſentis, l. 2. §. pen. & vlt. C. de offic. P.P. Afr.
[b] Præſidia XI.

Officium hoc modo habebat, Principem de ſchola agentium in rebus, Numerarios, & adiutores eorum, Adiutorem, Commentarienſem, quæ verba forte ſunt transferenda, & poſt Commentarienſem ponendus adiutor, vt fere in omnibus ſequentibus. Habet, quoque à libellis, ſiue ſubſcribendarium. Exceptores, & cæteros Officiales. qui à Principe, vt[c] de aliis dictum eſt, erant probandi. Huic Duci ſequentes ordines militum parebant.

[c] l. vl. C. de diu. offic.

CVNEVS EQVITVM MAVRORVM SCVTARIORVM in oppido Lyco degens; quod Caſſianus[d] in extrema Thebaide eſſe ſcribit, vbi Ioannes Abbas commorabatur, quem Theodoſius Magnus contra Eugenium tyrannum pugnaturus, de victoria conſuluit, & eam vir ſpiritu diuino afflatus prædixit, quod & Paulus Diaconus recitat. Hic manſionem Itinerarium ponit. Duas vrbes huius nominis in Nomis Ægypti fuiſſe Strabo & Stephanus memorant, quarum altera erat maritima: altera in nomolycopolitano, de qua hic arbitror intelligi, cum animalia bruta Ægyptij pro diis colerent: ab eorum etiam nominibus vrbes aliquot nominarunt, inter quas à lupo lyco ſeu Lycopolim dixerunt. Magiſtris hos equites paruiſſe non apparet.

[d] lib. 4. de inſtitutis renunciantium.

2 CVNEVS EQVITVM SCVTARIORVM Hermopoli ſtatiua habebat. Hæc latinè ciuitas Mercurij dicitur: in qua Hermes maior, Mercurii Triſmegiſti auus eſt ſepultus. D. Auguſtinus.[e] Hic inquit, Hermes maior ideſt Mercurius, quem dicit auum ſuum fuiſſe in Hermopoli. hoc eſt ſui nominis ciuitate perhibetur eſſe ſepultus. Hactenus D. Auguſtinus. Hermopolis magna eſt in Aegypto ciuitas, & nomus Hermopolitana, inquit Ptolemæus ab occaſu fluuii mediterranea euntibus ad mare noſtrum ſuperior eſt Crocodilopoli, in ſeptimo parallelo climatis tertii. Perſicam arborem huic fuiſſe Sozomenes & Cedrenus ſcribunt, cuius folium vel cortex cuius morbo medebatur: Eam ferunt fugiente in Ægyptum Chriſto, ſeſe inclinaſſe. & ipſum adoraſſe, atque vmbram præbuiſſe. Iulianus Apoſtata ad inuidiam nominis Chriſtiani hanc arborem excidit; Iura Perſeum vocant, quam cædi, aut vendi prohibent.[f] De Hermopoli & aliquot ſequentib. ita

[e] lib. 8. c. 26. de ciuit. Dei.
[f] l. 1. C. de cupreſſ. ex luco Daphnenſi vel Perſeis per Aegypt. non excidend. vel vendend.

[a] *Lib. 22.*

Marcellinus.[a] Thebais multas in vrbes clariores alijs, Hermopolim habet & Copton, & Antinoon. Septem Hermopoles Stephanus enumerat, quarum tres ſtatuit in Ægypto, Magnam, Paruam, & Tertiã dictam. De Hermopoli Ptolemæus & Strabo. Scutarij erant ex ſex Vexillationibus Comitatenſibus Magiſtri militum Præſentalis.

1 EQVITES SAGITTARII INDIGENÆ. id eſt nati in Thebaide. Tentyræ reſidebant: ita etiã Strabo, Ptolemæus, & Itinerarium appellant. Eſt contra Vacuam ea parte Africæ diſtans Dioſpoli 27. millibus paſſuum. Hic trucidant Crocodillos, nihil eos timentes. Stephanus Tentyrin, & Tentyrum appellat. Diuerſi equites Sagittarij ſub pluribus Magiſtris merebant, cum quo vero hi aut ſequentes fuerint, non apparet.

2 EQVITES SAGITTARII Indigenæ Copto inſidebant. Copton vocat Itinerariũ, quod & ſequentiũ meminit. Nomi Ægyptii inſignis ciuitas fuit, quam Strabo, Plutarchus, Ptolemæus, Statius,[b] & Marcellinus inter clariſſimas Thebaidis vrbes recenſent.

[b] *Lib. 3. Thebaidis.*

3 EQVITES SAGITTARII indigenæ ſtatiua habebant Dioſpoli: non eſt hæc Dioſpolis olim Thebę dicta, de qua infra dicetur, ſed illa, quam diuiſus, & poſtea vnitus Nilus inſulam facit. Iouis ciuitatem Latinè Plinius vocat. Duas Paruã, & Magnam Dioſpoles Ægypti ſuperioris vrbes Ptolemeus, Strabo, & Stephanus, Aliam in Buſiride Strabo & Suidas[c] collocant.

[c] *in verb. Demetrius.*

4 EQVITES SAGITTARII Indigenæ Lato immorabantur, alias Latopolis, vel Latonæ ciuitas, iuxta Androna vocatur. A Latonæ templo propè ædificato Lato dictam eſſe Stephanus teſtatur, Sed à Lato piſca in Nilo copioſiſſimo denuari puto, cum enim bruta Ægypti colerent, ab iis vrbes aliquot nominârunt vt Leontopolim, Crocodilopolim, lycopolim, & ſimiles. Hunc autem piſcem ad CC. librarum & plurium pondus in Nilo naſci Athenæus[d] memorat, quam dicit eſſe candidiſſimum, optimumque & ſuauiſſimum, quacunque ratione condiatur. Latopolis eſt Ptolemæo, & Straboni, Latum Itinerario.

[d] *lib. 9. c. 2. 9.*

5 EQVITES SAGITTARII Indigenæ Maximianopolim incolebãt, quæ à Maximiano nomẽ habuit.

6 EQVITES PROMOTI Indigenæ Legionis tertiæ Diocletianæ, tuebantur Ambos. Hoc oppidum eſt inſula inter duo brachia Nili, cuius Itinerarium meminit. Ombos legit Ptolemæi interpres: Ombitem Nomum vocat Plinius, vnde Ombitæ populi ſunt apud Ælianum.[e] Ex diuerſis vexillationibus ſub Magiſtris militum Promoti merebant. Hi ſunt ex corpore legionis tertiæ Diocletianæ, quæ ſtatiua Thebis habebat, vt infra dicetur.

[e] *lib. 10. animal. cap. 21. & 26.*

LEGIO II. FLAVIA CONSTANTIA Thebæorum reſidebat Cuſſæ, qui eſt locus Aegypti, apud D. Athanaſium.[f] Alii Thebæi, id eſt ex Thebis lecti, aut qui Thebis excubabant, ſub Diocletiano & Maximiano apud Agaunũ martyrio ſunt coronati, quorum Primicerius magnus fuit D. Mauritius, vt refert Gulielmus Tyri Epiſcopus,[g] pro Agunium verò, lego Ingaunum, aut Ingaunos, qui ſunt ſubalpini, apud quos ſunt neciſi. Hæc legio vna eſt ex IX. Comitatenſibus Magiſtri militum per Orientem.

[f] *tom. 2.*

[g] *lib. ſacri belli. 10. cap. 24.*

LEGIO III. DIOCLETIANA morabatur Præſentiæ: Hæc vna eſt Comitatenſibus Magiſtri militum per Thracias, quæ ſub Comite Aegypti militabat; & ſub hoc quoque Duce ter recenſetur, vnde in partes diuiſa fuit. Præſentia locus eſt Thebaidis.

LEGIO II. TRAIANA erat in loco Apollinis Superioris; Apollino ſuperiore legit Itinerarium: Duplex enim in Aegypto erat Apollinis, ciuitas Ptolemæo, Magna, quæ & ſuperior, & Parua, quæ inferior dicebatur. Hæc non procul à Copto ſita, Hydræum Apollinis à Plinio nuncupatur ob ciſternas aquarum in itinere ad eam factas, de qua etiam Strabo. Itinerarium Apollinos minores appellat. Hic de Magna propè Latopolim, ſuperiore vocata intelligitur: Stephanus tres Apollinis ciuitates ponit: Paruam Libyam verſus, Magnam in Ægypto: Tertiam in Æthiopia ſecundum mare Rubrum. Hanc quoque legionem puto diuiſam fuiſſe. nam & ſub Comite Aegypti militabat.

MILITES MILIARENSES Syenæ degebãt: Hoc oppidum eſt ſub æquinoctiali, vbi in puteum ſol radios meridie immittens vmbram non facit: vt inter alios auctor eſt Strabo,[h] qui tres cohortes hic præſidii cauſa à Romanis locatas fuiſſe ſcribit. ciuitas eſt, inquit Stephanus, Ægypti, & Æthiopiæ ad Nilum ſita, à Syeno Dacti filio vocata: Euſtathius Syrim ab Aethiopibus nominari dicit, & hodiè funditus euerſam. Miliarenſes fortè à Miliaria hoc ſunt dicti, quod eius inſtar galeas geſtarent: ſicut Alaudam legionem eodem modo Cæſar vocauit: vel fortè à Miliarenſi loco in hortis Saluſtii. Vopiſcus,[i] Miliarenſem, inquit, porticum in hortis Saluſtii ornauit, in qua quotidie, & equos, & ſe fatigabat. Miliare etiam flumen Daciæ fuiſſe Iornandes ſcribit, Gepidæ, ait, ſedent iuxta flumina Manſia & Miliare: a quo hi poſſent deriuari. Mihi non diſplicet dici Miliarenſes, quod à prima alicuius legionis cohorte ſint contracti, illa verò miliaria vocabatur, quia ex MCV. peditibus conſtabat.[k]

[h] *lib. 17.*

[i] *in Aureliano.*

[k] *Vegeti. lib. 2. cap. 6. glo. in l. 2. in prin. in ver. cohortes. ff. de his qui not. infam.*

LEGIO I. VALENTINIANA reſidebat Copto: de hoc ſupra. Ammianus.[l] Thebais, inquit: multas inter vrbes clariores aliis Hermopolim habet, & Copton. Hæc legio ſub Magiſtris militum non reperitur.

[l] *lib. 22.*

LEGIO I. MAXIMIANA, Filis ſtatiua habebat. Philas vocat Ptolemæus. Inſula eſt Ægypti, inquit Stephanus, in magno flumine Tritone, quod in magnam Tritonidem paludem fluit. Alia Filia eſt in Macedonia: intelligi Filarum inſulam Aegypti, de qua ſupra in huius Ducis inſignibus. Hæc vna eſt ex XXI. Legionibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Thracias, prima Maximiana Thebæorum nuncupata, quod in Thebaide à Maximiano eſſet inſtituta.

TERTIA LEGIO DIOCLETIANA Thebis manebat: Nouem huius nominis vrbes recenſet Stephanus, vna eſt in Ægypto, propè ſpeluncam omnibus diebus vento plena, præterquam triceno quo nunquam ſpirat. Hic puto intelligi magnam Thebaidis ciuitatem, ab Oſide & Iſiride cõditam, centum portis nobilem, quam Stephanus ſcribit tredecim millia villarum, & triginta habuiſſe. hominum verò myriades ſeptem, ſeu ſepties decies centena millia, & in longum per 400. ſtadia porrectam fuiſſe. Hæc etiam Dioſpolis eſt vocata. D. Hieronymus[m] ſuo tempore Thebiſtim appellatam ſcribit. Tertia legio Thebæorum inter Comitatenſes Magiſtri militum per Thracias nominatur, quia Thebis ſtatiua habere conſueuerat, cuius partes inde extractę ſunt, vt aliis in locis ſeruirent.

[m] *in epiſtol. ad Galatas.*

LEGIO II. VALENTINIANA Hermunthi morabatur quæ, inquit Stephanus, eſt vrbs Aegypti. Hæc legio vna eſt ex nouem Comitatenſibus Magiſtri militum per Orientem, quæ ſecunda Fœlix Valentis Thebæorum vocabatur, quia Thebis antea erat collocata.

7 EQVITES FELICES HONORIANI Aphyinis ſtatiua habebant, vna eſt ex Vexillationibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Orientem.

ALA I. ABASGORVM Hibe Oaſeos maioris in præſidio erat. Codex Vrſini legit Hipus Oaſeos maioris de qua in Comite Ægypti, nomen eſt oppidi propè Oaſim maiorem. Abaſgiam propè Iberiam & Tzanos ſupra Pontum Iuſtinianus[n] & Cedrenus[o] locant, inde hæc ala extracta. Hi de mare Laterculo emiſſi XVIII. oppida hic repræſentata incolebant.

[n] *Nouella 28. §. 1.*

[o] *in Baſilio*

DE MINORE VERO LATERCVLO emittebantur ſequentes, quæ XXV. oppida tuebantur.

1 ALA. II. Hiſpanorum Poiſartemidos oppidum incolebat: credo legendum Polis Artemidos, id eſt ciuitas Dianæ. Penſatemidos mendoſè habet Itinerarium.

2 ALA GERMANORVM PESCLE manebat. Paſſalum vocat Ptolemæus. Peſſa Itenerarium.

3 ALA IIII. BRITONVM Iſui morabatur. Iſin eſt apud Itinerarium, Stephanum, & Madrucianũ: Alij habent vſni: ſed legendum Iſiu: quod oppidum eſſe Ægypti, ait Stephanus, ab Iſide dictum, in quo degũt mercatores, qui ab artificibus neceſſaria emunt, & populis vicinis vendunt.

4 ALA I. HIBERORVM Thmoi degebat. Thmoim appellant Ptolemæus, Itinerarium, Stephanus, & Ammianus, ciuitatem Aegypti, & inter maximas eius vrbes, Marcellinus recenſet.[a] Aegyptus, inquit, Athrobi, & Oayriocho, & Thmoi, & Memphi, maximis vrbibus nitet.

[a] lib. 22.

5. ALA NEPTVNIA Chenoboſcio inſidebat, Ptolomæus, Chenoboſciam vocat, Itinerarium Cenoboſio, Chenobaſciam legit Stephanus; Latinè ſonat anſerum paſcuum, quod ad Iuci deouationem non attinet, cum nulla ibi ſint anſerum paſcua, ſed incolæ ſolis ſtudeant necandis crocodilis, inquit, Stephanus. Ala eſt ex Neptunio oppido Italiæ, olim Antium dicto.

6 ALA III. DROMEDARIORVM Maximianopoli ſtatiua habebat, de hac ala ſupra, à Camelis eſt vocata, quos Dromedarios vocant, ὰ δρόμος quod eſt curro. Hi enim curſu Dromedariis erant ſimiles, D. Hieronymus,[b] Videmus, inquit, Camelos, quos ob nimiam velocitatem Dromedarios vocant, qui præteritos cibos in ore voluere, & in aluum miſſos iterum retrahere conſueuerunt.

[b] de vita Malchi ad finem.

7 ALA VIII. PALMYRANORVM Phœnicone excubabat. Palmyrena eſt regio expoſita ad Euphratem, cuius caput eſt Palmyra vrbs maxima, fatalis Rom. Imperij, & finis, vbi eius erat præſidium. Phœnicon, verò vna eſt ex ciuitatibus Syriæ, inquit Stephanus. Phœnicon Niconon eſt apud Itenerarium corruptè, vt puto. Verus codex habet, Fenirionis,

8 ALA VII. MARCVLIA voluntaria, quæ ſponte ſe militiæ obtulit; ita voluntarios milites appellat Cæſar.[c] Statiua habebat, contra oppidum Lato de quo ſupra. Herculeam ab Hercule Maximianus appellauit, vt alibi dictum.

[c] lib. 5. de bello Gallico.

9 ALA I. FRANCORVM, Apollonos incolebat. Hoc alterum eſt ex duobus Apollinis oppidis, de quibus ſupra. Codices manuſcripti habent, contra Apollonos. Franci prius Sicambri vocabantur: ſed cum Valentinianus edicto immunes eos per decennium feciſſet, qui Alanos fregiſſent: Sycambri illis profligatis, immunitatem tributorum adepti Franci ſunt appellati, qui poſtea Gallias occuparunt, & à ſe Franciam denominarunt.[d] vt infra in Duce Phœnices latius dicetur.

[d] Zoſimus li. 3. Iornandes de reb. Gothicis. Sabellicus l. 13. Aemne. 10.

10 ALA I. IOVIA CATAPHRACTA, Ripampanæ morabatur: Manuſcripti legunt Pampanæ, vt apud Ptolemæum, quam lectionem probo.

11 ALA VIII. ABYDVM, Aboecdo incolebat fortè Abocenæ, quæ eſt ciuitas Aethiopiæ; Ptolomeus Abuncim, Plinius Abœcim vocat. Abydus verò eſt oppidum ad Helleſpontem, nunc ſtrictum Gallipolis dicitur. Sed hic credo, aliud Abydum Aegypti, oppidum intelligi, de quo, apud Ptolemæum, Plinium, & Strabonem: vnde hæc ala videtur contracta

12 ALA II. HERCVLIA DROMEDARIORVM reſidebat Pſinaulæ, fortè Pſinaphæ, quam paruam Ægypti ciuitatem fuiſſe Stephanus aſſerit. Pſinablam D. Athanaſius appellat.

13 ALA I. ABASCORVM, ſtatiua habebat in Oaſi maiori de quibus ſupra.

14 ALA I. QVADORVM, in Oaſi minori Trinytheos morabatur. Trinytheos interpretatur trinus Deus nomen à Chriſtianis impoſitum, locus propè Oaſim minorem, quem hæc ala incolebat. Quadi ſunt Germaniæ populi.

15 ALA I. VALERIA DROMEDARIORVM Præcteos cuſtodiebat. Eſt ex Valeria propè Pannoniam. Hæ ſunt alæ ſequuntur cohortes.

1 COHORS I. LVSITANORVM Theraco excubabat, interpretatur locus ferarum In iure legitur Tenco, vnde Valentinianus ad Senecam defenſorem patriæ ſuæ ſcribit.[e]

[e] l. 1. C. de defenſorib. ciuitat.

2 COHORS SCVTATA ciuium Romanorum Mutheos morabatur. Muthi legit Itinerarium.

3 COHORS I. APAMENORVM Silili degebat Selinum vocat Itinerarium. Apameni dicti ſunt ab Apamea vrbe Syriæ, à Seleuco in Apameæ vxoris honorem condita.

4 COHORS XI. CHAMAVORVM vetuſtus, cod. chamanorum gentilium; ita vocantur Chriſtianæ religionis expertes, & extra Romanum Imperiũ ſiti.[f] Hæc Peamu inhabitabat. Sunt qui Panopolim hanc eſſe putant, Pano vocatur ab Itinerario.

[f] l. vl. C. de offic. milit. iudic. l. 8. C. de vectigal. l. 5. C. de temporib. appellat.

5 COHORS IX. THANORVM ſunt populi Aegypti. Tanicum enim ſine aſpiratione vnum eſt ex oſtijs Nili. Ezechiel,[g] Dabo ignem ſuper Tanim quam Taphim D. Hieronymus interpretatur, vrbem Aegypti. vetus codex legit Rannorum, de quibus ſupra. Hæc cohors ſtatiua habebat Niciæ, Nitræas vocat Stephanus, Locus eſt, inquit Ægypti. Strabo,[h] Nicephorus, Caliſtus,[i] & Socrates ita montem in Aegypto circa Scetim forte a Nitro nominant: Plinius Nitrarias prope eum collocat, vetuſtus codex habet Nitnu.

[g] cap. 30.

[h] lib. 17.

[i] lib. 11. cap. 30.

6 COHORS IX. ALAMANNORVM, morabatur in Burgoſeueri, id eſt in vico Seueri, ab eo Principe nomen habuit.

7 COHORS I. FOELIX THEODOSIANA apud Elephantinen cuſtodiebat, vel Elephantinem vt legit antiquus codex. Inſula eſt Nili, propè Syenem vbi olim præſidij cauſa locatæ erant tres Romanorũ cohortes. de hac Herodotus, & alii.

8 COHORS V. SVANTIVM Suenæ excubabat, vnde nomen hæc cohors ſumpſit: huius & Itinerarium meminit.

COHORS VI. Saginarum in caſtris Lapidariorum ſtatiua habebat, forte legendum Saganeorum, à Saganeo oppido Achaiæ, vel ſagittariorum, Hi caſtra metabantur in loco, vbi lapides cædebantur, cohortis VI. Plinius ad Traianum[k] meminit, cuius tum P. Anius Aquila centurio fuit.

[k] epiſt. 72.

COHORS VII. FRANCORVM Dioſpoli, de qua ſupra. Hæ ſunt decem cohortes Thebaidis, cuius Dux eſt ſpectabilis.[l] vt alii.

[l] l. 3. C. vt omnes iud. tã ciuil. quã milita.

NOTITIA.

DVX PALESTINAE

CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis, Ducis Paleſtinæ.

EQuites Dalmatæ Illyriciani Beroſabæ.
Equites Promoti Illyriciani Menoide.
Equites Scutarii Illyriciani Chermulæ.
Equites Mauri Illyriciani Aeliæ.
Equites Thamudeni Illyriciani Birſamæ,
Equites Promoti indigenæ Sabaiæ.
Equites Promoti indigenæ Zodochatæ.
Equites Sagittarii indigenæ Hauanæ.
Equites Sagittarij indigenæ Zoaræ.
Equites primi Fœlices ſagittarij indigenę Palæſtinæ Saburæ ſiue Veterocariæ.
Equites Sagittarii indigenæ Mohaile.
Præfectus Legionis decimæ Fretenſis Ailæ

Et quæ de minore Latercule emittuntur,

Ala prima miliaria Sebaſtena Aſuadæ.
Ala Antana Dromedariorum Admathæ.

Ala

Ala Conſtantiniana Tolohæ.
Ala ſecunda Felix Valẽtiniana apud Pręſidiũ.
Ala prima miliaria Haſtæ.
Ala Idiota Conſtitutæ.
Cohors duodecima Valeria Afro.
Cohors decima Carthaginenſis Carthæ.
Cohors prima Centenaria Tarbæ.
Cohors quarta Phrygum Præſidio.
Cohors ſecunda Gratiana Iehybo.
Cohors prima equitata Calamonæ.
Cohors ſecunda Galatarum Arieldelæ.
Cohors prima Flauia Mòleahæ.
Cohors ſecunda Cretenſis iuxta Iordanem Fluuium.
Cohors prima Salutaria inter Aeliã, & Hierichunta.
Officium autem habet ita.
Principem de ſchola agentium in rebus.
Numerarios & adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis, ſiue ſubſcribendarium.
Exceptores, & cæteros Officiales.

COMMENTARIVM.

PRÆTER duos per Aegyptũ, alij ſex Duces Orientẽ tuebãtur, ſcilicet Paleſtinæ, Arabię, Phœnicæ, Syrię Euphratẽſis, Oſrhoenæ, & Meſopotamiæ. Hic nõ ſeruatur ordo Indicia bi Dux Phœnices aliis Oriẽtis præponitur. Paleſtina eadem Iudæa & cœloſyria dicebatur cuius Dux eadem gerebat inſignia, quæ Dux Thebaidis, videlicet librum clauſum, & viridi corio tectum; Sed in manuſcriptis omnes Duces codices auro tectos habent. Altar & Chartæ volumen, & Iordanis fluens inter 13. munitiones, quibus præſidio erant milites à maiore laterculo prodeuntes: inter has Robathæ nulli milites adſcribũtur, vbi tamen cõſtat præſidium fuiſſe. Alterius vero laterculi copię alia XVII. oppida hic nõ deſcripta tuebãtur, Vnde omnia Paleſtinæ præſidia erant XXX. Iordanis nomen in ipſo flumine eſt ſcriptũ, D. Hieronymus [a] Iordanis, inquit, fluuius diuidens Iudæam, Arabiam, & Aulonẽ, & vſque ad mare mortuum fluens poſt multos circuitus circum id iuxta Hiericho mortuo commixtus mari nomen amittit. Hæc ille. Infra vidẽtur eſſe duo Onagri. Præfatas munitiones equitum turmæ XI alæ VI. Legio I. Cohortes XI. tuebantur, quæ eſſe poterant equitum circiter 1700. & peditum 6000. Hic Dux eodem modo habebat officium, quo Dux Thebaidis, quod à Principe probabatur. [b] Vrſini codex eum, qui erat à libellis, Reſcribendarium pro ſubſcribendario vocat: Milites ſub eius cura ex maiore laterculo ſequentes emittebantur.

[a] de loc. Hebr.

Præſidia 30. Equites 1700. Pedites 6000.

[b] L. ult. C. de diuerſ. offic.

EQVITES DALMATÆ ILLYRICIANI Beroſabæ morabantur Berſabea ab aliis dicta à matre Salomonis, alias Bezamã. In Madruciano legitur Benoſabe, credo legendum Berſabee, quæ, vt ait D. Hieronymus, [c] erat in Tribu Iuda, ſiue Simeonis, eſt vſq; hodie vicus grandis in viceſimo à Chebron milliario vergens ad Auſtrum, in quo & Romanorum militum præſidium poſitum eſt, à quo loco termini Iudææ incipientes, extendebantur vſque ad Dan, quæ iuxta Paneadem cernitur. Interpretatur verò Berſabee puteus iuramenti, eo quod ibi Abraham & Iſaach fœdua cum Abimelech ſociauerunt iuramento: Hæc D. Hieronymus.

[c] de loc. Hebr.

2 EQVITES PROMOTI Illyriciani degebant Menoidæ. Manuſcripti Menochiæ. & malè D. Hieronymus, [d] Medemana. ait, in Tribu Iudæ, cuius meminit Eſaias, nunc eſt Menois oppidum iuxta ciuitatem Gazam,

[d] de loc. Hebr.

3 EQVITES SCVTARII Illyriciani, Chermulæ ſeu Carmelo reſidebant, quem aſperum montem eſſe Stephanus teſtatur D. Hieron. [e] Carmelus inquit, vbi quondam Nabal Carmelius fuit, & nunc villa eſt Carmelia nomine, decimo lapide oppidi Chebron vergens ad Orientalem plagam, vbi & Romanorum præſidium eſt poſitum: & ad finem ſubdit Chermula, ait in ſcripturis ſanctis Carmelus vocatur vicus hodie Iudæorum, vnde fuit Nabal Carmelius.

[e] loco citato.

4 EQVITES MAVRI Illyriciani Aeliæ excubabant, Hæc eſt Hieruſalem, quam dirutam Aelius Hadrianus reſtaurauit, & à ſe Aeliam Capitolinam appellauit, quia Ioui ibi ſacra fieri voluit: ob quam rem Iudæi a Cæſare deficientes, bello, & fame conſumpti ſunt vltra hominum 500. millia. [f] D. Hieronymus, Hieruſalem, inquit metropolis quondam totius Iudeæ, quæ nunc ab Aelio Hadriano Cæſare, quod eam à Tito deſtructam latiore ſitu inſtaurauerit, Aelia cognominata eſt, cuius ope factum eſt, vt loca ſancta, id eſt Dominicæ paſſionis, & ſurrectionis, ſed & inuentionis S. Crucis quondam extra vrbem iacentia, nunc eiuſdem vrbis muro Septentrionali circundentur. Idem ad Paulinum de inſtitutione monachi, Ab Hadriani, ait temporibus vſque ad Imperium Conſtantini per annos circiter CLXXX. in loco reſurrectionis ſimulacrum Iouis, in crucis rupe ſtatua ex marmore Veneris à gentibus poſita colebatur, exiſtimantibus perſecutionis auctoribus quod tollerent nobis fidem reſurrectionis & crucis, ſi loca ſancta polluiſſent.

[f] Dion & Stephan.
[g] in Act. Apoſt.

4 EQVITES THAMVDENI Illyriciani Birſamę reſidebant. Thamydeni ſunt Arabes, vt ait Ptolemæus à Thamuda Nabathæorum oppido nuncupati, qui in Illyrico diu permanſere, & inde nomen traxerunt: ſub Comite Aegypti alij Saraceni Thamudeni merebant. Bethſamis autem, inquit D. Hieronymus, [h] eſt ciuitas ſacerdotalis in Tribu Beniamin, quæ vſq. hodie demonſtratur de Eleutheropoli pergentibus Nicopolim, in decimo milliario contra Orientalem plagam. Huius fit mentio primo Regum. Ibant, inquit vaccæ per viam, quæ ducit Bethſamis, loquitur de arca Domini reportata ad Iſtabelitas. Bethſamis altera eſt, in Tribu Nephtalim, in qua etiam priſtini cultores permanſerunt.

[h] de loc. Hebr.

6 EQVITES PROMOTI Indigenæ Salaiæ morabantur, fortè legendum Sabaiæ, quod eſt oppidum prope Apameam. Stephanus Sabaiam magnam: maris Rubri præſidium eſſe dicit.

7 EQVITES PROMOTI Indigenæ ſtatiua Zodocathæ habebant: Hi erant ſub Magiſtro militum Præſentali.

8 EQVITES SAGITTARII Indigenæ degebant Hauanæ. vna eſt ex quatuor Vexillationibus Comitatenſibus ſub Magiſtro militum per Thracias. alij erant Comites Sagittarij Iuniores ſub Magiſtro militum præſentali.

9 EQVITES SAGITTARII Indigenæ manebant Zoaræ quod eſt oppidum Arabiæ, Ptolemæo: ſed Stephanus Magna villa eſt, inquit, Zoara in Paleſtina apud mare Aſphaltiten, vbi ſeruatus eſt Lot fugiens ignem Sodomiticum, vox eſt Hebraica paruũ ſignificans: Hæc Stephanus. D. Hieronymus vero, [i] de hoc ita ſcribit. Bala eſt Segor, nunc Zoara nuncupatur; ſola de quinque Sodomorum vrbibus Lot precibus reſeruata: Imminet autem mari mortuo, & præſidium in ea poſitum, eſt militum Romanorum: habitatoribus quoque proprijs frequentatur, & apud eam gignitur balſamum, & poma palmarum, antiquæ vbertatis indicia: Nullum autem moueat, quod Segor eadem Zoara dicitur, cum idem ſit nomen paruulæ, vel minoris: ſed Segor Hebraicè. Zoara Syriace nuncupatur: Hæc D. Hieron. [k]

[i] de loc. Hebr.

[k] De eadem Ioſephus lib. 5. belli Iudai. cap. 5. Aegeſippus 4.

10 EQVITES I. FOELICES Sagittarij Indigenæ Paleſtinæ, Saburæ ſiue Veterocaniæ morabantur:forte legendum Sabaniæ, vnde à Conſtantio, & Valentiniano Valenteq; aliquot Iura ſcripta fuere.[a] Præſidium in impreſſo pro Veterocaniæ, inſcriptum habet Aeterocaniæ,ſed legẽdũ Veterocariæ,vt in manuſcriptis, qui habent Sagittarij indegenæ Palæſtini.

[a] vt l. 6. C.T. de pari. & vl. dat. l. 15. C.T. de ſuſcepto. & arcar. l. 3. C.T. de aur. corona.

11 EQVITES SAGITTARII indigenæ tuebantur Mohailam:Aila eſt oppidum maris Rubri,de quo in ſequẽtibus,cui addita ſyllaba,Mo,efficitur Moaila,ſine,aſpiratione. Vetuſtus codex legit Mohalulæ.

12 PRÆFECTVS LEGIONIS X. Fretenſis, Ailæ reſidebat, hæc ſub Magiſtris militum non reperitur,forte a freto aliquo vnde extracta eſt,Fretenſis dicitur:Fretanam etiam legionem eſſe Apuliæ Plinius ſcribit,vnde forte Fretenſes Vna eſt ex tribus ab Auguſto in Hiſpania conſtitutis; Alia eſt legio Fortenſis dicta,à Fortenſi oppido Mauritaniæ, de quo Marcellinus.Ailam in littore maris Rubri poſitam fuiſſe D.Hieron. [b] ita ſcribit:lingua, maris Rubri in cuius littore Aila poſita eſt, vbi nunc moratur legio, & Præſidium Romanorum. Idem. [c] Ailat, inquit, in extremis finibus Paleſtinæ iuncta Meridianæ ſolitudini, & mari Rubro, vnde ex Aegypto in Indiam,& inde ad Ægyptum nauigatur.ſed & ibi legio Romana,cognomento Decima:& olim quidem Ailat à veteribus dicebatur,nunc verò appellatur Aila,quæ verba Notitiæ conueniunt [d] legionem VI. Ferream nominatam olim in Iudæa collocatam, Dion [e] ſcribit cui poſtmodum decima ſucceſſit. Hi de maiore Laterculo emiſſi Numeri in XII. oppidis ſupraſcriptis morabantur Robathum etiam oppidum XIII. depictum oſtenditur, ſed qui illud incolerent, non apparet, conſtat tamen ibi præſidium fuiſſe Rohoboth D. Hieronymus appellat [f] vrbs inquit iuxta Fluuium, vbi erat Rex Edom, & vſque hodie eſt præſidium in regione Gabalena.

[b] in 47. Ezech.
[c] de loc. Hebr.
[d] de hac habetur Ioſue 21.
[e] lib. 56.
[f] de loc. Hebr.

QVÆ VERO DE MINORE laterculo emittuntur, ſunt ſequentes Ala & Cohortes.

1 ALA I. MILIARIA SEBASTENA. Aſuadæ manebat. Sebaſtena Latinæ eſt Auguſtana ſeu Cæſarea forte ex Cæſarea Iudææ delecta: Milliaria dicta eſt.quia forte ex mille equitibus conſtabat. ſicut prima legionis cohors vocata eſt Milliaria, quæ mille viros continebat, vt ait Vegetius [g] aut quia XXXII. equites loricatos continebat prædicta cohors, ex quibus hæc ala contrahi potuit.& inde miliaria appellari,vel ab aue miliaria eſt denominata, vt dictum eſt de militibus Miliarentibus,& Alauda. Sed mihi placet à mille equitibus quos continebat, milliariam dictam.Nam & Tranquillus triplices porticus veſtibuli domus Neronis milliarias à longitudine mille paſſuum appellat:

[g] lib. 2. c. 6.

2 ALA ANTANA Dromedariorum, ex Anthana Achaiæ oppido Plinio,erat ex corpore Dromedariorum,de quibus ſupra:Admathæ excubabat. Anmaram vocat D.Hieron.[h] quæ erat in Tribu Iuda.

[h] de loc. Hebr.

3 ALA CONSTANTIANA, à Conſtantio eius auctore,ſtatiua Tolohæ habebat.

4 ALA II. FOELIX VALENTINIANA, apud præſidium,credo præſidium in regione Gabalena intelligi,hoc nomine appellatum à D. Hieronymo [i] Hodiæ. inquit,eſt præſidium in regione Gabalena,& Vicus grandis,qui hoc nomine nuncupatur Aliud eſt in Thracia Ptolemæo Præſidium oppidum.Eſt & Pręſidiũ Iuliũ in Hiſpania quę ad hũc locũ nõ pertinent.

[i] de loc. Hebr.

5 ALA I. MILIARIA Haſtæ degebat, Aſtaol à D.Hieronymo [k] appellatur Aſtaol,ait, in Tribu Iuda,& vſque hodie villula vocabulo Aſtæ inter Azotum,& Aſtalonem permanet.

[k] dicto loco.

6 ALA IDIOTA Conſtitutæ, Conſtituta legitur in manuſcriptis,vt Idiota ſit nomen loci.forte legendum Ideæ conſtituta, quod eſtodum Tyri,inquit Plinius: infra in Duce Oſchoenæ,& aliis conſtituta pro locata accipitur. Poſſet etiam legi Conſtantiæ. quam ciuitatem in Paleſtina à Conſtantino Magno conditam. & a nomine Conſtantię Sororis dictam, Socrates ſcribit. [l] Cohortes ſequuntur.

[l] lib. 1. c. 14.

1 COHORS XII.VALERIA reſidebat,Afro. Effrem vocat D.Hieron.[m] Eſt,inquit,in Tribu Beniamin, & hodie vicus Effrem. in quinto milliario Bethelis ad Orientem reſpiciens. A Valeria filia Diocletiani hęc cohors eſt denominata,vel à Valeria prouincia,quę ab eodem nomẽ habuit,vt Marcellinus tradit.

[m] ſupra citato loco.

2 COHORS X.Carthaginenſis,Carthe ſtatiua habebat. Locus eſt inter Tyrum & Berythim, inquit Seruius [n] de quo Ioſue. [o] vnde ita legendum, non Carræ, vt aliqui putant, qui locus nobilis eſt morte Craſſi, & hoſpitio Abraham, & morte eius patris, inquit D.Hieron. Ciuitas eſt ad mare Rubrum vt Stephanus eſt auctor.

[n] in 4. Aeneid.
[o] 21.

3 COHORS I. CENTENARIA, quia ex centum militibus conſtabat, ſicut milliaria ex mille, Arabæ morabatur; Id oppidum eſt Cretæ, ſed aliud homonymon fuit in finibus Arabiæ,& Paleſtinæ. Hoc præſidium & cohors deeſt in manuſcripto Vrſini.

4 COHORS IIII. Phrygum, Præſidio præerat,de quo ſupra.

5 COHORS II.GRATIANA excubabat Iehybo forte eſt. quæ Ieba à Plinio dicitur.D.Hieron.[p] Thabim appellat, Ciuitas eſt, inquit, trans Iordanem, nunc villa prægrandis à ciuitate Pella ſex millibus diſtans pergentibus Geraſam.

[p] de loc. Hebr.

6 COHORS I. EQVITATA Calamonæ degebat.Calamintham Phœniciæ ciuitatem fuiſſe Stephanus tradit.Equitata hæc cohors,à loco, vt puto. eſt denominata.Similis denominationis Equeſtrem coloniam in Heluetiis. Plinius ponit.

7 COHORS II.GALATARVM manebat Arieldelæ.Arindelam in tertia Paleſtina Stephanus locat Glaucus inquit, eam villam appellat. Vnde credo legendum Arindelæ.

8 COHORS I.FLAVIA habitabat Moleabæ,locus eſt Paleſtinæ. Vetuſtus codex legit, Moleachiæ. FLAVIA cohors à Flauio Conſtantino dicta.

9 COHORS IIII.Paleſtinorum, ſtatiua habebat Thamanæ. Thamna eſt Ptolemæo,Stephano, & Ioſepho,.[q] D. Hieronymus. [r] Thamna, inquit villa Themniticę regionis nomen dedit in finibus Dioſpoleos,locus eſt vbi oues ſuas totõdit Iudas. Ala Thamna eſt ciuitas principiũ Edom forte à Thamna concubina Elipham filij Eſau dicta.Sed legendum Themana.quia ibi in Paleſtina erat præſidiũ.D.Hieron.[s] Themana,ait,eſt villa diſtans à Petra quinque millibus paſſuum vbi & Romanorum præſidium ſedet Hæc ille.Vrſini codex habet cohors tertia.

[q] in 5. Iudaic. hiſtor.
[r] de loc. Hebr.
[s] de loc. Hebr.

10 COHORS II. CRETENSIS degebat iuxta Iordanem fluuium.

11 COHORS I. SALVTARIA reſidebat inter Æliam & Hiericuntem,caſtellum intelligit,vbi erãt milites qui viatoribus contra Latrocinantes auxiliũ ferebant D. Hieron.[t] Abdomin, ait quondam villula,nunc ruina in ſorte Tribus Iudæ, qui locus vſque hodie vocatur Maledomin,& Græcè dicitur Latinè appellari poteſt, aſcenſus ruſforũ ſeu rubentium propter ſanguinem, qui illic crebrò à latronibus funditur,Eſt aũt confinium Tribus Iudæ, & Beniamin deſcendentibus ab Aelia Hiericum, vbi & caſtellum militum ſitum eſt,ob auxilia viatorum.Huius ſanguinatij,& cruenti loci Dominus quoq; in parabola deſcendentis Hierichum de Hieroſolyma recordatur.[u] Hæc D.Hieron.Hiericon vallis celebrata eſt à Ioſepho vbi balſamum naſcebatur, & eſt inter Hieroſolymam & Iordanem. D. Hieronymus.[x] aliũ locum in Paleſtina ponit trans Iordanem Mephuat, vbi erat præſidium Romanorum militum propter vicinam ſolitudinem,cuius Notitia non meminit.Salutaria oppidum ſub Duce Syriæ nominatur, vnde hæc cohors contracta ſalutaria eſt dicta, & ala ſalutaria ſub Duce Oſrhoenæ.

[t] de loc. Hebr.
[u] Luca 10.
[x] de loc. Hebr.

NOTI

NOTITIA

DVX ARABIAE

CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis, Ducis Arabiæ.

EQuites Scutarij Illyrici Animothæ.
Equites promoti Illyriciani Tricomiæ.
Equites Dalmatæ Illyriciani Ziza.
Equites Mauri Illyriciani Areopoli.
Equites promoti indigenæ Speluncis.
Equites promoti indigenæ Mœſiæ.
Equites Sagittarij indigenæ Gaddæ.
Præfectus Legionis tertiæ Cyrenaicę Boſtrę.
Præfecturæ Legionis quartæ Martiæ Betthoræ.
Equites Sagittarij indigenæ Diaphenis.

Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

Ala nona miliaria Acauathæ.
Ala ſexta Hiſpanorum Gomothæ.
Ala Conſtantiana Libonæ.
Ala ſecunda miliarenſis Naarſafari.
Ala prima Valentiniana Thamathæ.
Ala ſecunda fœlix Valētiniana apud Aditha.

Cohors

Cohors prima miliaria Thracum ad Titha.
Cohors prima Thracum Aſabaiæ.
Cohors octaua voluntaria Valthæ.
Cohors tertia Fœlix Arabum in Ripa vadi Apharis fluuij in caſtris Arnonenſibus.
Cohors tertia Alpinorum apud Arnona.
Officium autē viri ſpectabilis, Ducis Arabiæ & Præſidis ita habet.
Principem de ſchola Agētium in rebus. Numerarios,& adiutores eorum. Commētarienſē. Adiutorē. A libellis, ſiue ſubſcribēdarium. Exceptores,& cæteros Officiales.
Idem Officium præſidis eiuſdem prouinciæ.
Principem de eodem officio. Cornicularium.
Ordinarios, Commentarienſem. Numerarios & adiutores eorum. Adiutorem, A libellis ſiue Regerendarium. Exceptores, & cæteros officiales,

COMMENTARIVM.

DE DVCE ARABIÆ.
Cap. CXLV.

ARABIA Ducem, eundumque Præſidem, vt clarius manuſcripti Codices indicant, habuit, & ſi eorum officia Notitia impreſſa diſtinguat. Idem enim duplex officium, alterum vt Dux, alterum vt Præſes tenuit. De hoc intelligit Theodoſius, diſponens à Duce, ſi idem ſit præſes, ad P. P. prouocari (in l. præcipimus. § quod ſi. C. de appellation.) Eadem geſtabat inſignia,& quæ ſuperiores Duces nempe librum eodem modo inſcriptum, cū codicillis magiſtratus, & X. munitiones, in quibus ex maiore Laterculo emiſſi milites excubabant, & alias XI. à copijs minoris Laterculi defenſas, quæ hic non apparent, & rarò in alijs viſuntur: Igitur [a] XXI. præſidia erant in hac prouincia Equitum turmæ VIII. ALÆ VI. Legiones II. cohortes V. quę poterant eſſe equitum circiter MCCC.[b] peditum quatuor millia. Infra ſpectantur duæ aues, quæ ſunt Ibis. & Struthio camelus, & tres ſerpentes, quibus abundat Arabia, & ab his auibus occiduntur. Officiumque eodem fermè modo habebat, quo ſupradicti Duces, videlicet Principem de ſchola agentium in rebus, numerarios & adiutores eorum, Commentarienſem, adiutorem, à libellis ſiue ſcribendarium, Exceptores, & cæteros officiales, qui probabantur codicillis à libellenſibus palatij ſcriptis, & à Principe ac Duce ſubſcriptis. [d] Aliud officium, quod tanquam Præſes tenebat, erat quemadmodum & aliorum Præſidum. Poſt Notitiam ſuus Præſes Arabiæ eſt reſtitutus; ſed cum Armis Ducis opprimeretur, commodè ciuilia adminiſtrare non poterat. Quare Iuſtinianus vtroque abolito, vnum Arabiæ Moderatorem, virum ſpectabilem, etiam militibus imperantem inſtituit, [e] quemadmodum in Præſide Arabiæ dixi. Duci, milites de maiore Laterculo emiſſi parebant infraſcripti.

[a] Præſidia XXI.
[b] Equites 1400.
[c] Pedites 4000.
[d] l. vlt. C. de diuerſ. offic.
[e] in Nouel. 102.

1 EQVITES SCVTARII Illyrici ſtatiua Animothæ habebat, quod erat oppidum Arabiæ. A grandioribus ſcutis, quibus vtebantur dicti ſunt Scutarii.

2 EQVITES PROMOTI Illyriciani manebant Tricomiæ. Latinè ſunt tres vici, ſicut Tripolis tres vrbes. Aliqui legunt Triconia, vnde Triconienſis Epiſcopus, apud Guilielmum Tyri Epiſcopum.

3 EQVITES DALMATÆ Illyriciani incolebant Ziza oppidum. Ex Dalmatia contracti habitarunt in Illyrico, vnde Illyriciani ſunt vocati.

4 EQVITES MAVRI Illyriciani morabantur Areopoli, vrbs Martis Latinè dicitur, olim Moab ab vno filiorum Lot, qui ita vocabatur, denominata, vt ait D. Hieronymus. [f] Appellabatur autē, inquit, Moab, ea nomine vrbis, vt regio, porrò ipſa ciuitas quaſi proprium vocabulum poſſidet. Equites ex Mauritania contracti Mauri ſunt dicti, & Illyriciani, quod diu in Illyrico hyberna habuerint, vel quòd ea vtriſque ſint contracti.

[f] de locis Hebraic.

5 EQVITES PROMOTI Indigenæ Speluncis excubabant, ſpeluncam vocat Ptolemæus, eſt vrbs Syriæ, vbi Herculis, Mercurij, & Appollinis Idola erant erecta, ait Stephanus de promotis ſupra eſt dictum.

6 EQVITES PROMOTI Indigenæ, reſidebant Meſæ. Hæc quoque eſt vrbs Syriæ, vnde orta eſt Iulia Domna, Seueri Imperatoris vxor, & Meſa eius ſoror, auiaque materna Heliogabali, & Alexandri Imperatorum. Emiſſam ſeu Emeſam, Stephanus vocat, quam dicit in Phœnicia fuiſſe, ita etiam appellat Conſtantius, qui ibi iura condidit: [g] Maſſam vertunt 70. Interpretes. [h]

[g] l. 25. C. Th. de decurionib.
[h] Geneſ. cap. 10.

7 EQVITES SAGITTARII Indigenæ morabantur Gaddæ. Hanc Plinius [i] inter Eſſenos ponit, qui tertiam ſectam Iudæorum fecerunt, infra hos, inquit Gadda oppidum fuit ſecundum ab Hieroſolymis fertilitate palmarumque nemoribus, nunc alterum buſtum Stephanus, Gadda, ait, eſt locus in Arabia.

[i] lib. 5. c. 17.

8 PRÆFECTVS LEGIONIS TERTIÆ CYRENAICÆ Boſtræ ſtatiua habebat, hic legionem fuiſſe Ptolemæus ſcribit. Dion, [k] Tertia, inquit, legio tripartita eſt, Gallica in Phœnicia, Cyrenaica in Arabia, Auguſtalis in Numidia. Hæc ſub Magiſtro militum non reperitur, nec ſequens. Qui præerant legionibus, præfecti vocabantur, & infra ſæpe Præfecturæ legionum nominantur, & ità Ptolemæus appellat: alias Tribuni dicebantur Boſtra locus eſt Arabiæ, inquit Stephanus, vnde Boſtrenus. Marcellinus [l] loquēs de Arabia: Hęc, ait, ciuitates habent inter oppida quædā ingentes, Boſtrā. & Geraſā, atq. Philadelphiā murorum firmitate cautiſſima. Boſtram ab Auguſto conditam in Græco codice auctoris incerti inueni, cum Auguſtus, inquit, vrbes condidiſſet, vnam in Ponto, aliam in Arabia, & tertiam in Syria collapſam nomine Salaminam reſtituiſſet, primam Ancyram id eſt Ancoram appellauit, quod medio ſita loco inter duo maria eſſet, Ponticum, & Aſiaticum, alteram Boſtram, quam ſtructuræ præfecerat, Tertiam in Dioſpolium mutauit. Boſtra Philippi Imperatoris patria vulgo Buſſereth dicitur, quam à ſe Philippum nominauit, vt Zonaras ait, coloniam eo alexander deduxiſſe videtur ex nūmo Iuliæ Mammeæ vbi eſt hæc inſcriptio COL. BOSTRAN. T. R. ALEXANDRIANÆ Hanc prouinciam Traianus Imperator fecit.

[k] lib. 55.
[l] lib. 14.

2 PRÆFECTVS LEGIONIS. IIII. MARTIÆ habitabat Betthoræ: hanc legionem in Syria fuiſſe Dion memorat. [m] Ob audaciam fuiſſe vocatam MARTIAM Appianus tradit: Impreſſa Notitia legit PRÆFECTVRÆ legionis, ſed manuſcripta PRÆFECTVS, vtraque legio ſtare poteſt. Nam & in iure noſtro quandoque præfecturæ, [n] quandoque præfecti vocantur, varieque apud Duces Orientis legitur, Ptolemæus quoque, cum in prouinciis præfecturas fuiſſe ſcribit, legionum intelligit, & quandoque loca illa legiones vocat. Hic verò vbi habemus Præfecturæ, ſubaudiemus ſcilicet Tribunus, aut milites, vetuſtus codex legit, præfectus.

[m] lib. 55.
[n] vt in l. 3. C. de offic. Quæſtor. l. abeſſe ex quib. cauſ. maior.

7 EQVITES SAGITTARIS Indigenæ, morabant Diaphenis, Plinius. [o] Diaphenem ait eſſe flumen in ora Syriæ, à quo id oppidum videtur denominatum: Hæc ſunt præſidia X. oppidorum quæ pro Ducis inſignibus depicta repræſentantur.

[o] lib. 5. c. 27.

DE MINORE VERÒ LATERCVLO
hi emittebantur.

ALA IV. MILIARIA Auathæ degebat.

Ptolemæus, & Stephanus legunt Auaræ, cur hæc ala

a'a Miliaria vocetur, dictum eſt ſupra in Duce Palæſtinæ & Thebaidis.

ALA VI. HISPANORVM habitabat Gomohæ.

ALA II. CONSTANTIANA ſtatiua habebat Libonæ. Hic decimam ſeptimam manſionem in deſerto Hebræi habuere [a] D. Hieron. manſione XVII. legit, Libina profecti, inquit, de Romoo Phars Hebræi caſtrametati ſunt in Libna; Decima ſeptima manſio eſt quam in laterem poſſumus vertere, licet quidam Lebbona transferentes malè candorem interpretati ſint, Hæc D. Hieronymus.

[a] Epi. 127. ad Fabiolam.

ALA II. MILIARENSIS reſidebat Naarſafari. Da Miliarenſi ſupra dictum eſt.

ALA I. VALENTINIANA à Valentiniano inſtituta manebat Thamathæ. Themma oppidum Arabiæ deſertæ Ptolemæus vocat. Thamnata vertunt 70. interpretes, [b] de qua Ioſephus. [c]

[b] Iudic. 14. & Machabæor. 1.

[c] lib. 13. antiquit.

ALA II. FOELIX VALENTINIANA morabatur apud Aditha. Audattha Ptolemæus appellat locum Arabiæ deſertæ. Adaula verò oppidum eſt Palmyrenæ.

3 COHORS I. MILIARIA Thracum degebat ad Tiiha.

COHORS I. THRACVM habitabat Aſabaiæ, quod erat oppidum Arabiæ.

COHORS VIII. VOLVNTARIA Valthæ ſtatiua habebat. Voluntarij milites à Cæſare, & Plinio [d] appellantur, qui ſponte ſe offerunt, non à prouincialibus inuitis exhibentur.

[d] de viris illuſtribus.

COHORS III. FOELIX Arabum, ſtabat in Ripa vadi Apharis fluuij in caſtris Arnonenſibus. t ſu. Arabas, & legionem tertiam fœlicem, ex qua fortè hæc cohors fuit, Valerianum obtuliſſe Aureliano, Vopiſcus ſcribit. [e] Ex Arabia erat extracta hæc legio, nec niſi probatiſſimis Ducibus committi conſueuerat, vt ex epiſtola Valeriani apud eundem Vopiſcum [f] conſtat. Res geſtæ tuæ Probe chariſſime, faciunt, vt & ſenius tibi tradere maiores exercitus videar, & citò tamen tradam; recipe in fidem tuam legionem tertiam Fœlicem, quam ego adhuc nulli, niſi prouecto iam credidi. Mihi autem eo tempore credita eſt, quo & me canoſum, qui credebar, cum gratulatione vidit. Sed ego in te non expecto ætatem, cum & virtutibus fulgeas, & moribus polleas. Notitia in caſtris Arnonenſibus hanc cohortem locat, quia non in certis oppidis, ſed diuerſis in campis caſtra metabatur. D. Hieronymus. [g] Arnon, inquit, rupes quædam eſt in ſublime porrecta, in finibus Amorrhæorum, inter Moab, & Amorrhæos: Moab verò Arabiæ Ciuitas eſt, quæ nunc Areopolis nominatur. Oſtendunt regionis illius accolæ locum vallis in prærupta demerſæ, ſatis horribilem, & periculoſum, qui à pleriſque vſque nunc Arnonas appellatur, extenditurque ad ſeptentrionem Areopoleos, in quo & militum ex omni parthæ præſidia diſtributa, plenum ſanguinis, & formidinis teſtantur ingreſſum. Hic quondam Moabitarum Rex fuit, & poſtea Seon Rex Amorrhæorum iure belli eum obtinuit. Sed & terra filiorum Iſraël trans Iordanem incipiens ab Arnone vſque ad mõtes Hermon, & Libanum extenditur. Ar, locus vel oppidum Arnonis, quoad à 70. Interpretibus per extenſam vocalem Ad dicitur. Hæc D. Hieronymus Arnon erat etiam fluuius, de quo mox dicetur.

[e] in Aureliano.

[f] in Probo.

[g] de locis Hebraicis.

COHORS III. ALPINORVM morabatur apud Arnona. Is eſt fluuius currens cum Iordane in Lacum Aſphaltitem, Moabitas ab Amorrhæs diſtinguit, vt legitur in ſacris literis. [h] Seuero imperante, cohortis XII. Alpinorum Centurio fuit Valerianus. [i] Præter memoratas, imperauit hic Dux olim & claſſi, quam in mari rubro à Traiano inſtitutam fuiſſe Sext. Rufus memorat, cuius Notitia non meminit, quòd fortè eo tempore eſſe deſierat. Nunc ad Ducem Phœnicis eſt veniendum.

[h] Numer. 21. et Iudic. 11. de hoc & Ioſephus.

[i] l. 1. C. de teſt. milit. de quo in l. 3. C. de teſt. milit.

NOTI

NOTITIA
DVX PHOENICES
CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Phœnices.

EQuites Mauri Illyriciani Otcharæ
Equites Scutarij Illyriciani Eutharæ.
Equites promoti indigenæ Saltachæ.
Equites Dalmatæ Illyriciani Lataui.
Equites promoti indigenæ Auathæ.
Equites promoti indigenæ Nazalæ.
Equites Sagittarij indigenæ Abyræ.
Equites Sagittarij indigenæ Caſamæ.
Equites Sagittarij indigenæ Calamonæ.
Equites Saraceni indigenæ Betproclis.
Equites Saraceni Thalſeæ.
Equites Sagittarij indigenæ Adathæ.
Pręfecturæ Legionis primæ Illyricorum Palmiræ.
Præfecturæ Legionis tertię Gallicę Danabę

Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

Ala prima Damaſcena in monte Iouis.
Ala nona Diocletiana Væriaracæ.

Ala

Ala prima Francorum Cumæ.
Ala prima Alamannorum Neiæ.
Ala prima Saxonum Vero fabulæ.
Ala prima Phœnicum Renæ.
Ala ſecunda ſalutis Areſæ.
Cohors tertia Herculia Veraneeæ.
Cohors quinta pacata Alamannorum Oneuathæ.
Cohors prima Iulia lectorum Valle alba.
Cohors ſecunda Ægyptiorum Valle Diocletiana.
Cohors prima Orientalis Thamæ.
Officium autem habet ita.
Principem de Schola agentum in rebus.
Numerarios & adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis ſiue ſubſcribendarium.
Exceptores,& cæteros officiales.

COMMENTARIVM. CAP. I.

De Spectabili Duce Phœnices. Cap. CXLVI.

PHOENICIÆ Dux in Indice alijs Orientis Ducibus præponitur. Hic verò inter eos medius locatur: ſub Conſtantino Phœniciæ Dux Setenianus fuit [a] poſtea Vadnmanus: [b] Hic Dux idem officiū, eadēque habet inſignia, quæ ſuperiores cum XIIII. oppidis,in quib præſidia [c] ce maiore Laterculo emiſſa tenebat. Alia XII. à copijs Laterculi minoris defendebātur. Vniuerſa hæc a XII.equitum turmis,& VII. alis, Legionibus duabus, & cohortibus V. inhabitabantur, quæ ſummam fermè duorum millium equitum, [d] & quatuor millium peditum colligere poterant,conſtituendo turmam, & alam 100. equitum, legionum 4.millium,& cohortem 4 . peditū. Huic prouinciæ poſtmodum nonum limitem Zeno & Leo impoſuerunt. [e] Phœniciæ Ducis milites ex maiore Laterculo hi emittebantur.

[a] Marcell. li. 14.
[b] Marcell. lib. 4.
[c] Præſidia. 26.
[d] equites 2.000. pedites 4000.
[e] l. vlt. C. de diuerſ.offic.

1 EQVITES MAVRI Illyriciani Ottharæ morabantur,forte legendum Ottanæ, quam Armeniæ Vrbem eſſe Stephanus memorat: ,prope Cyrum fluuium.
2 EQVITES SCVTARII Illyriciani Eqbaræ reſidebant.
3 EQVITES PROMOTI Indigenę Salrachę degebant,hi erant ex Phœniciæ incolis.
4 EQVITES DALMATÆ Illyriciani, Latani habitabant; Hinc Lataníenſes appellati ſunt milites in Occidente ſub Duce Sequanici.
5 EQVITES PROMOTI Indigenæ Anathæ reſidebant, Auara Ptolemæo & Stephano. Vetuſtus Codex hic & in Duce Arabiæ Anathæ.
6 EQVITES PROMOTI Indigenæ, Nazalæ ſtatiua habebant.
7 EQVITES SAGITTARII Indigenæ,Abyrę manebant, fortè Abilæ,quam Phœniciæ ciuitatem fuiſſe Stephanus tradit patriam Diogenis Sophiſtæ credo eſſe,quam D. Hieronymus [f] Dabitam vocat, Dabita, inquit ciuitas in tribu Dan,cuius regem interfecit Ieſus:Eſt aūt & alia Villula Iudæorum in monte Tabor regionis ad Diocæſaream pertinentis,De Abila Ptolemæus Polybius, Stephanus, Plinius,& Ioſephus, [g] Lyſaniam Abilinæ Tetrarcham fuiſſe D. Lucas [h] ſcribit.
8 EQVITES SAGITTARII Indigenæ, Caſamæ hoſpitabantur. Hanc in Palmyrena collocat Ptolemæus.

[f] de locis Hebr.
[g] antiq.lib.4.c.7.& lib. 5.c.1.
[h] cap. 3.

9 EQVITES SAGITTARII IndigenæCalamonę ſedem habebant: Calaminthem Phœniciæ ciuitatem Stephanus ponit,Calamæ verò Peloponeſſi.
10 EQVITES SARACENI Indigenæ,in Phœnicia nati, ſed ex Saracenis parentibus orti, in Betproeli præſidio erant.His caret Madrucianus codex.
11 EQVITES SARACENI, Thalſeæ oppidum incolebant, Saracenos CC. Aureliano obtuliſſe Valerianum Vopiſcus ſcribit.
12 EQVITES SAGITTARII indigenæ Adathæ locati erant, fortè Adanæ, quæ ciuitas eſt ad Euphratem. Alia eſt in Arabia Fœlici, inquit Stephanus, de qua ſupra.
1 PRÆFECTVRÆ LEGIONIS I. Illyriciorum ſedes erat Palmyræ,in manuſcriptis hic,& in ſequenti legitur Præfectus, non Præfecturæ. A Salomone condita eſt Palmyra,poſtea Hadrianopolis, Thamor Hebraice dicta:D. Hieronymus, [i] vrbs, inquit, in ſolitudine eſt, quam & Salomon miris operibus extruxit,& hodie Palmyra nūcupatur, quòd ibi palmeta ſint plurima.Idem alibi repetit. [k] Reſtituta ab Hadriano ea vrbe,ciues Hadrianopolitæ ſunt dicti, ait Stephanus. Plures huius legionis, & ſequentis Præfecti fuiſſe videntur.Vnde apparet has legiones in plures diuiſas fuiſſe.Neque hęc,neque ſequens ſub Magiſtris militum fuit.
2 PRÆFECTVRÆ LEGIONIS III. Gallicæ conſtitutæ Danabę.Hanc vrbem non longe à Palmyra collocat Ptolemæus. Aliam ponit in Meſopotamia.De hac legione ita Dion. [l] Tertia legio tripartita eſt Gallica in Phœnicia, Cyrenaica in Arabia, Auguſtalis in Numidia. Hi ſunt numeri ex maiore Laterculo profecti, qui in XIIII. oppidis Ducis Phœnices hybernabant. Alias munitiones minoris Laterculi ſequentes copiæ tuebantur.

[i] in 57.Ezech.
[k] in 8.Ezech.
[l] lib.55

QVI VERO DE MINORE Laterculo emittebantur.

1 ALA I. DAMASCENA, ex Damaſcenis conflata, in monte Inuis degebat. Damaſcum à Damaſco ſeruo Abrahæ conditam, & olim Aram dictam D. Hieronymus teſtatur, [m] ibique primus parens Adam creatus dicitur.
2 ALA IX. DIOCLETIANA Veriaracæ oppidum tuebatur. Vtini codex habet Inuarca: Madrucianus Noua Diocletiana,pro Nona.
3 ALA I. FRANCORVM, morabatur Cumæ, Cumam vocat Ptolemæus, Cyne dicitur à Plinio, Mela,& Tacito. Franci à Troianis deſcendere feruntur,qui deleto Ilio,duce Priamo Priami Regis forotis filio per pontum Euxinum in Mœotidem paludem,& Scythiam venerunt, [n] demum Romano Imperio ſubiecti, ipſi tributa vſque ad Valentinianum penderunt. Eo imperante, cùm Alani limites Romani Imperij turbarent, immunitas per decennium edicto eſt illis promiſſa; qui Alanos ſubdiſſent. En præmio allecti Sicambri,qui tum ita vocabantur,ſumptis armis prælio Alanos deleuerunt. Quare immunitate in decennium accepta, mutato nomine Franci,id eſt immunes ſunt appellati. Exacto decennio cum Imperator ſolita tributa repeteret, Franci libertate elatiores facti parere detrectarunt. Commiſſo ob id prælio Franci profligati in Germaniam ſe receperunt, ac propè Turingiam conſederunt. Sed hoc vanum eſſe non dubito, nam Gallieno & Probo imperantibus, vt in illis auctor eſt Pollio, Franci vocabantur. Nazarius quoque in Conſtantini Panegyrico ita eos appellat, vnde ſub Valentiniano hoc nomen accipere non potuerunt. His addendum Sicambros nunquam Valentiniano paruiſſe, vt eos immunes facere debuerit. Quare Francos ipſorum lingua velut libere agentes dictos fuiſſe exiſtimo. Franci Feramundo Rege creato,& tranſmiſſo Rheno, tandem Galliā occuparunt, & à ſe Franciam nominarunt. Ex his cum Germaniam incolentibus,hæc ala erat contracta.

[m] 17. Eſaia & 2.Sophon.
[n] Æneas Sylu. de Europa.c. 38. & Sabellius lib. 3. Ænnead. 1.

4 ALA

4 ALA I. ALAMANNORVM, Neiæ reſidebat, Neam Plinius vocat,& Herodotus, [a] qui in Thebaide eam collocat. legendum Alemanorum, forte ab Alemano Fluuio.

[a] *in Euterpe,*

5 ALA I. SAXONVM manebat Vero fabulæ, locus à vero,falſo commixto eſt appellatus. Aliqui legunt.Vueſtfalia. [b] Saxonia.vnde hæc ala eſt collecta, regio Germaniæ eſt notiſſima.

[b] *Verus codex,*

6 ALA I. PHOENICVM Renæ habitabat: De hac in ſacris [c] literis.

[c] *Iudicum 15,*

7 ALA II. SALVTIS, Areſæ ſtatiua habebat: Arphas Ioſephus & Iſidorus. Ex oppido Salutis Hiſpaniæ hæc ala eſt extracta. Cohors Salutaria ſuprà ſub Duce Paleſtinæ, fortè & ipſa hinc nomen habet; & ala Salutaria,infrà ſub Duce Syriæ.

1 COHORS II. HERCVLIA, Veranocæ morabatur,fortè Beroneæ, quæ ſex fuere, vna quarum eſt in Syria,ait Stephanus.

2 COHORS V. PACATA Alamannorum Onejathæ degebat. Onibatem ciuitatem fuiſſe Ægypti, Stephanus ſcribit, de qua forte hic intelligit, cum prope Phæniciam eſſet.

3 COHORS I. IVLIA Lectorum, Vallem albam tenebat. Alba, inquit Stephanus, ciuitas eſt Phœniciæ,de qua hic fortè ſeotit. Lectum verò eſt promontorium Phrygiæ, vnde hæc Cohors lectorum potuit extrahi,vel ita vocatur, tanquam cæteris præſtantior ſelecta, quemadmodum dictum eſt ſupra de V. ala prælectorum ſub Comite Ægypti.

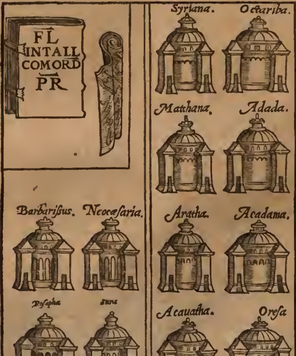
4 COHORS II. ÆGYPTIORVM, Vallem Diocletianam tuebatur.

5 COHORS I. ORIENTALIS, manebat Thamæ. Eam Arabiæ ciuitatem fuiſſe, Stephanus tradit, de qua ſub Duce Paleſtinæ eſt dictum, Hi ſunt numeri Ducis Phœniciæ, Nunc ad Ducem Syriæ & Euphratenſis eſt tranſeundum.

N O T I T I A.

D V X   S Y R I A E

C V M   I N S I G N I B V S.

NOTI

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Syriæ, & Eufratenſis.

EQuites Sagittarij Illyrici Syrianæ.
Equites promoti Illyriciani Octaribæ.
Equites Sagittarij indigenæ Matthanæ.
Equites promoti indigenæ Adadæ.
Equites Sagittarij indigenæ Arathæ.
Equites Sagittarij Acadamæ.
Equites Sagittarij Acauathæ.
Præfecturæ Legionis quartæ Scythicæ Oreſæ.

In Auguſto Eufratenſi.

Equites Dalmatæ Illyriciani Barbatiſſo.
Equites Mauri Illyriciani Neocæſareæ.
Equites promoti indigenæ Roſaphæ.
Præfecturæ Legionis ſextadecimæ Flauiæ, Firmæ, Suræ.
Et quæ de minore Laterculo emittuntur.
Ala prima noua Herculia Amudæ.
Ala prima Iuthungorum Salutariæ.
Cohors prima Gotthorum Helelæ.
Cohors prima Vlpia Dacorum Claudianæ.
Cohors tertia Valeria Marmaræ.
Cohors prima Victorum Ammaithæ.
Officium autem habet ita.
Principem vnum.
Numerarios, & Adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis, ſiue ſubſcribendarium.
Exceptores, & cæteros Officiales.

COMMENTARIVM.

DE SPECTABILI DVCE SYRIÆ, & eufratenſi, ſeu Auguſteufratenſi. Cap. CXLVII.

PLVRES Syriæ fuere. Comagena in Eufratem extrenſa, Eufratenſis, Palmyrena, ſeu Emeſena dicta. Auguſteufratenſis: & Cœle. Quarum Dux eadem habebat inſignia, & officium, quæ & alij Duces.[a] Duodecim depicta tenet oppida, à militibus maioris laterculi inhabitata. Alia ſex à minoris laterculi copijs defendebatur. Omnes erant equitum turmæ X. alæ II. legiones II. cohortes IIII. quæ poterant efficere equites circiter 1200. peditum quatuor millia. Numeri maioris laterculi Syriæ erant ſequentes.

[a] l. vlt. C. de diuerſ.
Præſidia 18.
Equites 1200.
Pedites 400.

1 EQVITES SCVTARII ILLYRICI, Syrianæ degebant, Syrienos nominat Plinius inter Indos. de quibus hic non intelligitur.

2 EQVITES PROMOTI Illyriciani, Octaribæ ſtatiua habebant: Madrucianus Occatiba legit, & vetuſtus codex.

3 EQVITES SAGITTARII Indigenæ Matthanã inhabitabant: Manthanam vertunt 70. Interpretes.[b]

4 EQVITES PROMOTI Indigenæ, Adadæ morabantur, fortè Adanæ, quam ad Eufratem locat Stephanus; apud Ptolemæum Adada eſt Palmyrenæ oppidum.

5 EQVITES SAGITTARII indigenæ, Arathæ reſidebant. D. Hieronymus,[c] Arath, inquit, vbi ſedit Dauid, eſt villa Arath nomine, ad Occidentem Æliæ.

6 EQVITES SAGITTARII Acadamę manebant.

7 EQVITES SAGITTARII ſtatiua habebant Acauathæ.

8 PRÆFECTVRÆ LEGIONIS IIII. SCYTHICÆ, Oreſæ excubabant: De hac legione ita Dion[d] ſcribit: Quarta, legio Scythica in Syria ſupra ſub Magiſtro ſecundo Præſentali recenſetur, vna ex ſex Legionibus palatinis Scythæ dicta.

[b] Numeri 21.
[c] de locis Hebraicis.
[d] lib. 55.

AVGVSTO EVFRATENSIS copiæ.

A CILICIA, & Amano monte, incipit Syria Comagena, & vſque ad Eufratem extenditur, à quo Eufratenſis vocatur,[e] Auguſteufratenſis à Leone A. & alijs dicta,[f] Euphratiſiam repellat Procopius,[g] Conſtat quatuor præclaris vrbibus, quas Seleucus Nicanor condidit, Primam nomine patris Antiochiam dixit: Secũdam à ſe Seleuciam. Tertiam ab vxore Apameam, Quartam a matre Leodiceam. Aurelius Victor.[h] Comagenam, inquit, hodie Auguſtatenſem vocant: In hac regione ſub Duce Syriæ erant hi Numeri.

[e] l. 18. C. de adſcr. primatu.
[f] l. vlt. C. de diuerſ. offic.
[g] in primo de bello Parthico.
[h] in Veſpaſiano.

8 EQVITES DALMATÆ Illyriciani in oppido Barbaſſo morabantur, Barbariſſam Ptolemæus appellat oppidum apud Eufratem. Barbaliſſon Stephanus, præſidium eſt, inquit, in Oriente muro munitum.

9 EQVITES MAVRI ILLYRICIANI Neocæſareæ manebant: Ita etiam Plinius, Solinus, & Ptolemæus nominant vrbem Cappadociæ in Ponto, quam poſtea Hadrianopolim vocatam, Suidas, & Stephanus.

10 EQVITES PROMOTI Indigenæ, Roſapę reſidebant, cis Eufratem vetuſtus codex legit, Rotaſa.

2 PRÆFECTVRÆ LEGIONIS XVI. Flauiæ Firmæ, Suræ hybernabant, penes Eufratem, Surã collocat Ptolemæus, Stephanus in Phœnicia, quam etiã Sorãm appellat. Sur legitur in ſacris literis.[i] Hæc legio non recenſetur ſub Magiſtris militum. XVI. Legio ab Auguſto in Germania ſuperiore fuerat inſtituta, quæ non eſt hæc. Alia ſextadecima à Veſpaſiano fuerat Flauia fidelis cognominata, de qua hic ambitior intelligi. Alia ciuitas Firma vocata eſt, à Firma metropoli in Illyrico, in qua reſidebat P. P. Sed ea regione à Barbaris deuaſtata, coactus eſt ſedem Theſſalonicam transferre:[k] Vrſini codex pro XVI. legione, XVII legit.

[i] Geneſ. 25. 26.
[k] Nouella 11.

HÆ VERO DE MINORE Laterculo emittebantur.

1 ALA I. noua Herculia, ſtatiua habebat Amudæ: infra ſub Duce Meſopotamiæ legitur Amidæ, quam ab hac diuerſam eſſe opinor. Amudi munitionis, Ammianus meminit.[l] Hæc ala inſtituta fuit a Maximiano, qui ſe Herculem vocabat, atque illum præ cæteris Dijs colebat, vt aliàs eſt dictum,

[l] lib. 18.

2 ALA

2 ALA I. IVTHVNGORVM, manebat Salutariæ, vnde cohors prima ſub Duce Paleſtinæ, & ala ſecunda ſub Duce Phœnices, Salutariæ ſunt dictæ Manuſcriptus Vrſini legit Viturgorum, ſed prior lectio eſt verior. Erant Iuthungi Germaniæ populi, quos Iſtrum traieciſſe, Suidas ſcribit. Marcellinus,[a] Iuthungos Alemannorum partem vocat Italicis conterminantem tractibus, & Iuthiuntugos appellat. Aliqui in Tyrulenſi comitatu eos locant; Horum cohors quarta merebat ſub Comite Ægypti.

[a] lib. 17.

1 COHORS I. COTTHORVM, Helelæ morabatur.

2 COHORS I. VLPIA Dacorum, ab Vlpio Traiano, qui Dacos ſubegit inſtitutæ, vel potius ab Vlpio oppido Daciæ, ab ipſo condito extracta Claudianæ reſidebat.

3 COHORS III. Valeria, à Valeria prouincia, à Valeria Diocletiani filia dicta, Marmaræ degebat. Marmen vrbem Phœniciæ, Stephanus ponit. Manuſcripti habent Marmaratum.

4 COHORS I. Victorum, reſidebat Ammaithæ: D. Hieronymus.[b] Æmath, inquit, vrbs eſt, quæ cecidit in ſorte Ruben, ſed & nūc Amathus villa dicitur trans Iordanem, viceſimo primo milliario à Pellæ ad Meridiem: eſt & alia villa in vicinia Gadaræ, nomine Amatha, vbi calidæ aquæ erumpunt. In regnorum quoque libris ſcribitur: ab introitu Emath vſque ad mare Araba; id eſt deſerti; quod eſt mare mortuum. Hæc ille. Ego autem intelligo Emath vrbē Cœles Syriæ appellari, quæ nunc Græco ſermone Epiphania dicitur. Hæc quoad Ducem Syriæ: Nunc de Duce Oſthoenæ eſt videndum.

[b] de locis Heb.

NOTITIA

DVX OSRHOENAE

CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Oſrhoenæ.

EQVITES Dalmatæ Illyricani Gallabæ.
Equites Promoti Illyricani Gallinico
Equites Mauri Illyricani Dabanæ,alias Danabæ.
Equites Promoti indigenæ Banaſæ.
Equites Promoti indigenæ Synæ Iudæorum.
Equites Sagitt.indigenę Orabę,aliàs Arabę.
Equites Sagittarij indigenæ Thillazamaræ.
Equites Sagittarii indigenę Medianeſes,Medianæ.
Equites Sagittarii indigenæ primi Oſrhoeni Raſin.
Præfecturę Legionis quartę Parthicę Circeſio

Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

Ala ſeptima Valeria prelectorũ Thillacamę.
Ala prima Victoriatorum contra Bintha.
Ala ſecunda Paphlagonum Thillaſicæ.
Ala prima Parthorum Reſaiæ.
Ala prima noua Diocletiana inter Thannurin & Orobam.
Cohors prima Getulorum Thillaamanæ.
Cohors prima Eufratenſis Marathæ.
Ala prima Salutaria duodecimo conſtituta.
Officium autem habet ita.
Principem de Schola agentium in rebus.
Numerarios,& adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis ſiue Subſcribendarium.
Exceptores,& cæteros officiales.

COMMENTARIVM.

DE SPECTABILI DVCE Oſrhoenæ Cap. CLXVIII.

OSRHOENAM eſſe Meſopotamiæ partem inter Tigrim & Euphratem ab Oſrhœna Vrbe nominatam ex Suida ſupra retuli; Oſdroenam appellat Honorius,[a] Oſdquenam Marcellinus.[b] Vltimus,inquit, omnium Oſdruenæ Dux Secundinus.Eius Ducis,[c] eadem ſunt inſignia, quæ & aliorum,& idem officium eodem modo probatum.[d] decem munitiones oſtenduntur, in quibus ex maiore Laterculo emiſſi milites excubabant. Aliæ octo à Numeris minoris Laterculi cuſtodiebantur. Omnes erant turmę equitum IX. Alæ VI.Legio I. Cohortes II. quæ poterant efficere equitum circiter 1500.peditum 2000. & ſunt ſequentes.

[a] in l.per prouincias. 10.C. de ædific.priua.
[b] lib.24.
[c] l.5. C.T.de pagan.
[d] d.l.vlt.C. de diuerſ.reſcrip.
Præſidia 10.
Equites 1500.
Pedites 2000.

1 EQVITES DALMATÆ Illyriciani excubabant Gallabæ. Gallabam oppidum Arabiæ Stephanus,ponit,fortè legendum,Gabalæ, quæ vrbs eſt Syriæ Vetuſtus codex habet Ganaba. Sub Magiſtris militum reperiuntur Tertiodalmatæ, Quintodalmatæ, Sextodalmatæ, Nonodalmatæ equites, ex quorum numero hi eſſe poſſunt, in tot ſcholas diuiſi, ita ſunt appellati,vt alias eſt dictum.

2 EQVITES PROMOTI Illyriciani,inſidebant Callinico, Latinè ſonat pulchra victoria, olim Hieropolis dicta,nunc Nepo.Erat in finib. Imperii Rom. prope Perſas,quod Iuſtinianus, dirutis vetuſtis muris,inexpugnabile fecit, vt ait Procopius.[e] Inter Callinicum & Carras,Galeriũ Maximinũ à Narſæo prælio fuſum Eutropius ſcribit: Vltra hanc ciuitatẽ Gratianus prohibuit cum Perſis contrahi.[f] auctor eſt Procopius,[g] Iuſtinianum,ingruente bello Callinicum, tanquam victorẽ ſolitum cognominari. Hoc oppidũ Callinicum Marcellinus appellat,[h] ventum eſt, inquit,ad Callinicum munimentum robuſtum, commercandi opimitate gratiſſimum.

[e] lib.2.de ædifi. Iuſtinia.
[f] l.4.C.de commerc.& mercat.
[g] lib.1.& 2.de bello Perſico.
[h] lib.23.

3 EQVITES MAVRI Illyriciani Dabanæ degebant:Rectius in Vrſini Codice legitur Danabæ, quæ Ptolemæo eſt in Meſopotamia, ita & Zoſimus[i] appellat:Inter Danaban,inquit, & Synã Perſæ multos interemerunt. Alia eſt in Syria; Dauanam Marcellinus,[k] appellat:Dauanam,inquit,venit,caſtra præſidiaria, vnde ortus Belias fluuius funditur in Euphratem:Dabanæ,etiam Suidas meminit.[l]

[i] lib.3.
[k] lib.23.
[l] in voce Timagenes.

4 EQVITES PROMOTI indigenæ Banaſæ ſtatiua habebant.

5 EQVITES PROMOTI Indigenæ Synæ Iudeorum ſeſidebant. Zoſimus.[m] Syneã vocat prope Danabam. Syna eſt mons non longe à fonte Euphratis, & diuerſus à monte Syna, vbi data fuit lex Moyſi,propè Caſſium,& vbi ſepultus eſt Pompeius Magnus,Sin,eſt deſertum inter Elim & Syna,quod cades vocatur.[n]

[m] in 3.
[n] Exod. 16.Numer.33.Ezechi.30.Sau verium.70.interpret.

6 EQVITES SAGITTARII Indigenæ. Orabæ manebant: Vrſini codex legit Arabæ,quæ eſt ciuitas Arabiæ Fœlicis,apud Ptolemęum.Orobe verò eſt oppidum Aſſyriæ.

7 EQVITES SAGITTARII Indigenæ, i. Oſrhoeni Thillazamaræ morabantur. Hos Alexander Imp. aduerſus Perſas profectos transfugas ſuos milites fecit. Herodianus[o] Alexander, inquit,vim ingentem Sagittariorum, quos ſecum ex Oriente adduxerat, partim ex agro Oſrhoenorum,partim è Parthia tranſfugas, pecunia illectos aduerſus Germanos inſtruebat.eos ob amorem in Alexandrum à Maximino defeciſſe Capitolinus ſcribit.[p]

[o] in 6.
[p] in Maximino.

8 EQVITES SAGITTARII Indigenæ Medianenſes, Medianæ locati erant, vnde nomen habent. Medenem Ptolemæus vocat: Ruffus iuxta Euphratem in Meſopotamia ſtatuit:Suburbium eſt Niſi vrbis,tertio lapide ab ea diſtans,ait Marcellinus:

9 EQVITES SAGITTARII Indigenæ,primi Oſrhoeni Raſim tuebantur. Raſam vocat Ptolemæus, quã in Meſopotamia collocat:Olim Rages in ſacris literis dicta, vbi Tobias decem talẽta argenti Gabaelo mutuo dedit,& Tobiam filium eò ad recipiendam pecuniam miſit:[q] & ſi dicatur eſſe in Media.

[q] Tob.3.& 9.

1 PRÆFECTVRÆ Legionis IIII. Parthicæ Tribunus Circeſio inſidebat.Caſtelli nomen eſt, inquit Zoſimus.[r] quod Abora fluuius & Euphrates circunfluunt, vbi erat preſidium Romanorũ prope flumẽ Euphratem in extremis Meſopotamiæ, quod Diocletianus ædificauit,& temporis iniuria labefactũ Iuſtinianus muniuit,inſigneque ciuitatẽ fecit Procopius.[s] Eſt, inquit, in altera fluminis ripa Romanorũ oppidum munitum,quod Circeſium vocatur, prærruptum ex magna parte, vbi Abora fluuius ingens hic oſtia emittens Euphrati miſcetur. Cingulum iuxta oppidum facit, ac murus extra caſtellum in longum regionem vtriuſque fluminis mediam complectens, triangularem efficit loci formam, Ammianus,[t] Cercuſium appellat; Tendens, inquit.Imperator Iulianus agili gradu Cercuſium ingreſſus munimentum tutiſſimum, & fabrè politum, cuius mœnia Abora & Euphrates ambiunt flumina, velut ſpacium inſulare fingentes,quod Diocletianus exiguum ante hac, & ſuſpectum,muris, turribusque circundedit celſis, cum ipſis Barbarorum confinijs, interiores limites ordinaret, ne vagarentur per Syriam Perſæ. Hactenus Marcellinus. Auctor eſt Capitolinus ibi eſſe tumulum Gordani Imp.quod Circelum appellat:poſtea

[r] in 3.
[s] lib.2.de ædifi. Iuſtin.et lib.2.de bello perſico.
[t] lib.23.

Conſtantina Circeſium eſt nuncupata, quod à Conſtantio ſit inſtaurata. Circenſium Conſtantius vocat, ad huius oppidi ordinem ſcribens.[a] Hæc legio ſub Magiſtris non legitur, ſed tantum ſexta Parthica ſub Magiſtro militum per Orientem. Parthos diximus ab Alexandro Imp. in Rom. militiam traductos.

[a] lib. 29. C. Th. de curſo.

QVÆ VERO DE MINORE
Laterculo emittebantur, ſunt hæ.

1 ALA VII. VALERIA prælectorum Thillacamæ morabatur. Thillacame, Thillamanæ, & Thillazamecoe, atque Thillaſece, oppida erant Euphrati imminentia. A Valeria filia Diocletiani hæc ala nomen habuit, ſicut cohors tertia Valeria ſub Duce Syriæ, vel à Valeria prouincia in Pannonia, quæ ab eadem filia eſt denominata.

2 ALA I VICTORIATORVM, contra Bintha ſtatiua habebat, forte illa quam Bittham Ptolemæus in Meſopotamia ſtatuit. Hæc ala à Victoria Mauritaniæ Cæſarienſis, vel Hiſpaniæ dicta, vnde eſt deſumpta.

3 ALA II. Paphlagonum Thillaſice degebat. Euphrati hoc oppidum imminebat, vt ſupra eſt dictum.

4 ALA I. Parthorum Reſaiæ morabatur. Reſainam Marcellinus [b] vocat, vbi Gordianus, ait, Rege Perſarum profligato, verum ipſe inſidiis Philippi P.P. occubuit, ibique eſt ſepultus, ſed ab eo alij diſſentire videntur.

5 ALA I. noua Diocletiana, inter Thannurin & Oroba o Aſſyriæ montes ſedem habebat. Hos prope Ninum ſeu Niniuem Ptolemæus ponit in Aſſyria.

2 COHORS I Euphatēſis Marathæ morabatur.

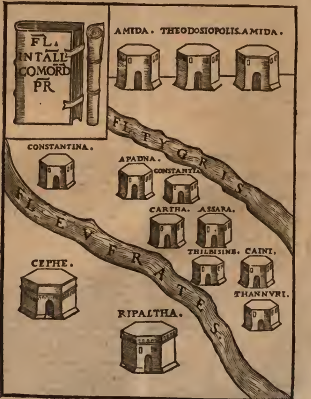
6 ALA I. SALVTARIA Duodecimo conſtituta. Duodecimum loci nomen eſſe puto, poſſet intelligi poſt alias XI. alas, hanc duodecimo loco inſtitutam niſi ipſa prima nuncuparetur, & nomen oppidi, vbi degebat, non deeſſet. Salutariam vrbem eſſe in Syria ſupra vidimus. Demonſtratur in Notitia ſub hoc Duce ſine ala aut cohorte locus præſidii Aparna nuncupatus, ſed ſub ſequenti quoque Duce eſt Apadua, cum militum præſidio hoc ponendo, quod errore librariorum tranſpoſitum puto. Hæc forte eſt Aphadoma Ptolemæi.

[b] lib. 23.

[c] Vt Eutropi. Sex. Ruffus & Capitolinus.

[d] De hoc loco Metaphra. in 5. Daniele Stylita.

DVX MESOPOTAMIAE
CVM INSIGNIBVS.

NOTI

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis, Ducis Meſopotamiæ.

EQuites Scutarii Illyriciani Amidæ.
Equites Promoti Illyriciani Reſaui, Theodoſiopoli.
Equites Ducatores Illyriciani primi Ducatores Amidæ.
Equites Felices Honoriani Illyriciani Conſtantinæ.
Equites Sagittarii indigenæ Arabanenſes Carthæ.
Equites Scutarij indigenæ Paſenſes Aſſaræ.
Equites Sagittarij indigenæ Thilbichenſes Thilbiſinæ.
Equites Sagittarij indigenæ Thannuri.
Pręfecturę Legionis primæ Parthicę, Niſibenæ Conſtantinæ.
Pręfecturę Legionis ſecūdę Parthicę Cephę.

Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

Ala ſecunda noua Aegyptiorum Chartæ.
Ala Octaua Flauia Francorum Ripaltæ.
Ala quintadecima Flauia Carduenorū Caini.
Cohors quinquagenaria Arabum Bethallahæ.
Cohors quartadecima Valeriæ Zabdenorum Maiocariti.
Officium autem habet ita.
Principem de Schola agentium in rebus.
Numerarios & adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis ſiue ſubſcribendarium.
Exceptores, & cæteros officiales.

COMMENTARIVM.

DE DVCE MESOPOTAMIAE viro Spectabili. Cap. CXLIX.

MESOPOTAMIAM inter Tygrim & Euphratē iacere notiſſimū eſt, vnde nomē obtinuit; olim Adiabene dicta, vt ait Stephanus. Conſtantino imperante Aurelius Dux Meſopotamię fuit [a] mox Caſſianus, [b] deinde Vrbitius: [c] Sub Gratiano Tonobandus, [d] Hic Dux librum, & codicillos, vt alii pro inſignibus geſtabat. Idemque habebat officium, quod à Principe & Duce, vt aliorum Ducum, in ſcrinio libellorum probabatur. [e] ſed propria eius inſignia ſunt, regio inter Tigrim, & Euphratem flumina iacens, & XIII. oppidorum imagines, quorum octo intra Meſopotamiam clauduntur, tria vltra Tygrim, & duo citra Euphratem viſuntur, alia duo forte ob breuitatem prætermittuntur. Itaque XV. erant huius Ducis præſidia, quæ VIII. equitum turmis conſtabant alis III. Legionibus II. cohortibus item II. quæ efficere poterant circiter mille equites, & peditum 500. Militum verò copiæ ex maiore Laterculo per illa diſpoſitæ ſunt iſtæ.

[a] l.1.C. de commerc.
[b] Marcellin. lib. 16.18.25.
[c] Marcellin. lib. 30.
[d] l.2.C. quæ res vendi non poſſ.
[e] d.l. vlt. C. de diuerſ. offic.

Præſidia 15.
Equites 1000.
Pedites 3000.

1 EQVITES SCVTARII Illyriciani Amidæ degebant, vltra Tygrim. Amidam à Iuſtiniano nouo muro munitam fuiſſe Procopius [f] ſcribit. De hac, ita Ammianus Marcellinus [g] in ipſo Amidæ meditullio ſub arce Fons diues exundat, potabilis quidem ſed vaporatis æſtibus nonnunquam fœtens, cuius oppidi præſidio erat ſemper quinta Parthica legio deſtinata cum indigenarum turma non contemnenda, eius & Procopius [h] alibi meminit. Supra ſub Duce Syriæ legitur Amodæ, quam dirutam Conſtantinus ampliauit, ac Conſtantiam vocauit, eam etiam Emetam nuncupari Zonaras ſcribit. [i]

[f] lib. 2. de ædif. Iuſtin.
[g] lib. 18. & 19.
[h] lib. 1. belli Perſici.
[i] in Baſilio Porphyrogenneta.

2 EQVITES PROMOTI Illyriciani Reſaui Theodoſio polo excubabant; Reſſu ciuitatem Mediæ ponit Ptolemæus, quæ poſtea à Theodoſio, qui eam inſtaurauit, nomen habuit. Hanc prope flumen Aborram vltra Tygrim à Theodoſio extructam, & Anaſtaſio inſtauratam fuiſſe Procopius [k] ait, & ſemidirutam à Iuſtiniano reſtitutam, ipſe in Armenia collocat. [l] Reſam legit vetuſtus codex.

[k] lib. 2. de ædif. Iuſtin.
[l] Nouel. 31. §. 1.

3 EQVITES DVCATORES Illyriciani primi Ducatores dicti, à Ducatu, ſub quo forte erant edocati, aut illi diu ſeruierant; Ducatus enim eſt ipſius Ducis dignitas: Tranquillus, [m] Priuignum, inquit Ruffum Criſpinum Poppea natum, impuberem adhuc, quia ferebatur Ducatus, & imperia ludere, mergendum mari, dum piſcaretur, ſeruis ipſius demandauit. Vopiſcus in Aureliano, Habuit multos Ducatus, multos Tribunatus: & Lampridius Heliogabalum præpoſituras, ducatus, officiaque palatina vendidiſſe ſcribit. Sed generaliter pro qualibet militum præfectura ponitur, & præfecti Ductores vocantur. Hi primi ſunt vocati, quia ante alios, & ipſos Ducatores appellatos ſunt inſtituti. Amidæ excubabant, quam à ſuperiore diuerſam Notitia repręſentat: duplicem in Meſopotamia Amidam ſtatuens.

[m] in Nerone.

4 EQVITES FOELICES Honoriani Illyriciani degebant Conſtantinæ à Conſtantino dictæ, quæ in ipſa eſt Meſopotamia. Ammianus [n] Conſtantiam appellat; quam, inquit olim perquam breuem Cæſar etiam tum Conſtantinus turribus circundedit amplis & mœnibus, locatoque ibi conditorio muralium tormentorum fecit hoſtibus formidatam, ſuoque nomine voluit appellari. Meſopotamiæ plana deſpectat, Nymphæo amni vicina. Hæc ille. Procopius [o] corrupte Conſtantianam pro Conſtantinam legit. Alia eſt Conſtantina à Conſtantino condita, vbi Conſtantinus, [p] & Valentinianus, [q] ac Gratianus, [r] iura condiderunt. Hanc etiam Iuſtinianus muro, turribuſque muniuit, & aquis inſtruxit. [s] Aliæ fuêre Conſtantinæ, vna Circenſium appellata, ad quorum ordinem ſeu curiam Conſtantius A. ſcribit, [t] ita ſub præcedenti Duce Circeſium vocatur: alia Niſibena nuncupatur, de qua infra: Alia in Phœnicia, quam Chriſtianam pietatem ſecutam a ſe Conſtantiam Conſtantinus denominauit. [u]

[n] lib. 18.
[o] lib. 1. de bello Perſico.
[p] in l. 1. C. Th. ſi quis pecun. conflau.
[q] in l. 9. C. Th. de ſuſ. ep. & arcar.
[r] in l. 15. C. Th. de nauicul.
[s] Proc. lib. 2. de ædific. Iuſtin.
[t] in l. 29. C. Th. de decurio.
[u] Sozome. lib. 2. c. 4. ad fi.

5 EQVITES SAGITTARII Indigenæ Arabanenſes populi Arabiæ fœlicis, qui Ptolemæo ſunt Arabanitæ Chartæ reſidebant: ita etiam appellat Marcellinus, [x] Egreſſi, inquit, exinde proxima nocte Chartam occupauimus. Zoſimus Carras nominat, quod oppidum, ait, Romanos ab Aſſyriis diſterminare, vrbs eſt, in quam ſacræ literæ narrant Tharam cum Abraam filio ex Chaldæa profectum & inde à Dño iuſſum Abraam exire: [y] D. Hieronymus, [z] ciuitas eſt, inquit, Meſopotamiæ trans Edeſſā

[x] lib. 25.
[y] Geneſ. 11. & 12.
[z] de locis Hebr.

quæ vſque hodie Charta dicitur, vbi Romanus cæſus eſt exercitus, & Craſſus Dux captus, id ſcorit, & Lucanus, [a] illo carmine, *Aſſyrius Latio maculauit ſanguine Charras.* Vnde falſum eſt, quod Cedrenus à Caro Imperatore eam conditam, & ab ipſo appellatam fuiſſe ſcribit. Stephanus refert Charras vrbem Meſopotamiæ, à Charra fluuio Syriæ vocari. Eius etiam meminit Marcellinus. [b] Hoc oppidum Iuſtinianus muniuit, vt ait Procopius, [c] Auctor eſt Eutropius, Galerium Maximianum à Narſeo inter Callinicum & Carthas prælio fuſum. In manuſcriptis eſt Mephana Cartha. Mepha eſt metropolis in Arabia fœlici.

[a] *in Craſſo.*
[b] *lib.18.*
[c] *lib.2. de ædif. Iuſtin.*

6 EQVITES SCVTARII Indigenæ Paphenſes à Papho Cypri oppido vbi diu moram fecerant: ſed ſcribendum eſſet, Paphienſes. Aſſaræ ſtatiua habebant. Stephanus Aſſeram vrbem Chalcidæorum eſſe ſcribit.

7 EQVITES SAGITTARII Indigenæ Thilbithẽſes, Thilbiſinæ habitabant Thilbin in Albania collocat Ptolemæus: ſed hi à loco Meſopotamiæ vbi morabantur, ſunt nominati.

8 EQVITES SAGITTARII Indigenæ Thannuri manebant, ea forte eſt, quam Zoſimus [d] Tumaram appellat. Hæc omnia ſunt Meſopotamiæ loca, quorum plura à Poſterioribus Principibus ſunt ædificata.

[d] *lib. 3.*

9 PRÆFECTVS LEGIONIS PRIMAE PARTHICÆ. incolebat Niſibenam Conſtantinam, prope Niſibin, quæ in ſacris literis Niniue appellatur, eſt vltra Tygrim, ait Stephanus, ſignificat lingua Phœnicia lapides congeſtos, ſecundum alios columnas. D. Hieronymus [e] dicit hanc fuiſſe vrbem regni Nemrod in Babylone, Achad dictam, poſtea Niſibi vocatam, & à Lucullo quondam Romano Conſule obſeſſam, captamque, & ante paucos, inquit, annos, à Ioniano Imperatore Perſis traditam. Eius meminit Honorius A. [f] dum vltra Niſibin merces ad Barbaros portari prohiberet. Hæc Conſtantina non longe à ſuperiore ponitur: In aliis codicibus legitur Conſtantinæ, & ita oppidi imagini inſcriptum habent omnes codices. Conſtantius portum Gazæ in Palæſtina ob deſertam ſuperſtitionem, & pietatem Chriſtianam apprehenſam à Conſtantino filio Conſtantiam vocauit: [g] idem forte huic euenit. Legio prima Parthica, & ſequens, ſub Magiſtris militum non reperiuntur: Inuentas à Seuero Dion [h] ſcribit, & primam ac tertiam Parthicam, & in Meſopotamia conſtitutas, Marcellinus lib. 20. primam Parthicam, & primam Flauiam in Meſopotamia fuiſſe ſcribit.

[e] *de locis Hebraicis.*
[f] *in l. 4. C. de commer. & mercat.*
[g] *Sozom. lib. 2. c. 4. ad fin.*
[h] *lib. 55.*

2 PRÆFECTVS LEGIONIS SECVNDÆ Parthicæ excubabat Cephæ, qui locus eſt cis Euphratem Hanc legionem cum duabus aliis ad Bezabdem munimentum locatas fuiſſe Marcellinus [i] ſcribit: ad cuius, inquit, tutelam tres legiones ſunt deputatæ, ſecunda Flauia, ſecunda Armeniaca, & Parthica item ſecunda, cum ſagittariis multis Zabdicenis, in quorum ſolo, tunc nobis obtemperantibus, hoc municipium eſt poſitum.

[i] *lib. 20.*

QVI VERO DE MINORE Latercılo emittebantur, ita diſpoſitæ erant.

1 ALA SECVNDA noua Aegyptiorum manebat Carthæ, de qua ſupra.

4 ALA VIII FLAVIA Francorum, morabatur Ripaltæ cis Euphratem. De Francis ſupra dictum fuit.

3 ALA XV. FLAVIA Carduenorum, populi ſunt Meſopotamiæ, quos cum aliis tribus, & quindecim caſtellis à Ioniano Perſis turpiter traditos Zoſimus, [k] ſcribit, ex quibus hæc ala eſt deſumpta. Alii ſunt Carduceni Thraciæ populi in Cherſoneſſo. Hæc ala degebat Caini in ipſa Meſopotamia.

[k] *lib. 3.*

2 COHORS XIIII. Valeriæ Zebdenorum, Maiocariri reſidebat, Marcellinus Meiocariri libro 18. ad fin. vocat. Zabidam in Arabia fœlici Stephanus ponit, vnde hi ſunt contracti, quare legendum eſſet Zabidonorum. Marcellinus, [l] Zabdicenos quoſdam milites ſagittarios appellat ex Zabdicenis populis contractos, quos & ipſos Zoſimus [m] à Ioniano, Regi Perſarum pace turpiter facta, traditos memorat. Neque hoc, neque proximè præcedens oppidum eſt depictum. cætera verò repræſentantur inter quæ Apadna, nullum militem habet, quod ſub Ducis ſuperioris tutela eſſet, vt ſupra eſt viſum. Hi ſunt VI. Duces Orientis, nunc ſequitur Dux Armeniæ.

[l] *lib. 20.*
[m] *in 3.*

NOTITIA

DVX ARMENIAE

CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Armeniæ.

EQVITES Sagittarij Sabu.
Equites Sagittarii Domanæ.
Præfecturæ Legionis quintædecimę Apollinaris, Satalæ.
Præfecturæ Legionis duodecimæ Fulmineæ, Militenæ.

In Ponto.

Præfecturæ Legionis primæ Ponticæ, Trapezunte.
Ala Rizena, Dalcarizæ.
Ala Theodoſiana apud Auaxam.
Ala Felix Theodoſiana, Syluanis.

Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

Ala prima Auguſta Colonorum, Chiacæ.
Ala Auriana, Daſcuſæ.

Ala prima Vlpia Dacorum Suiſſæ.
Ala ſecunda Gallorum Ælianæ.
Ala Caſtello Tablarienſi conſtituta.
Ala prima Prætorica nuper conſtituta.
Cohors tertia Vlpia milliaria Petræorum Metitæ.
Cohors quarta Rethorum Analibæ.
Cohors milliaria Boſporiana Arauracæ.
Cohors milliaria Germanorum Siſilæ.
Ala prima Iouia Felix Chaſzanicæ.
Ala prima Felix Theodoſiana Pithiæ.
Cohors prima Theodoſiana Valentiæ.
Cohors Apuleia ciuium Romanorum Yſiporto.
Cohors prima Lepidiana Cænæ Parembolę.
Cohors prima Claudia Equitata Sebaſtopoli.
Cohors ſecunda Valentiniana Zigannæ.
Cohors Mochoræ.
Officium autem habet ita.
Principem de Schola Agentium in rebus.
Numerarios, & Adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis ſiue ſubſcribendarium.
Exceptores, & cæteros officiales.

COMMENTARIVM.

DE DVCE ARMENIÆ. Cap. CL.

IN vtraque Armenia Ponto attributa vnum Ducem militib[*] præfuiſſe præter Notitiã Leo A. ad Erithrium P.P.[a] & Arcadius ad Rimiſteũ,[b] ſcribũt. Is Comes poſtea eſt dictus,[c] Iuſtinian[*] Maiorem Armeniã, interiorem vocat, quæ & prima dicitur: minorẽ verò, ſecundam, ab Armeno Rhodio dictã, Stephanus ſcribit. Hic eadẽ quæ alij Duces, officium, & inſignia, librum, & codicillos habebat, præterea ſeptem caſtrorum typos, præter alia XVIII. qui hic non delineãtur. Itaq; Armenia XXV. præſidia cõtinebat, à duab[*] Equitum turmis, alis X. legionibus tribus, & cohortibus X. defenſa, quę poterant efficere circiter Equitum 1200. peditum fermè octo millia. Ptolemæus & ipſe tres legionum præfecturas in liminibus Armeniæ ſtatuit, ſed in locis ab his, qui hic nominantur, diuerſis. Ex munitionibus his deſcriptis, tres ſunt quadratæ cum rotundis turribus in angulis, quæ ſupra murum eminent: vnde formam veterum munitionum hic ſpectare licet. Cum verò Perſæ fines Romani Imperij ingreſſi, veteres limites turbaſſent: Iuſtinianus, per Beliſarium ſtrenuũ Ducem, illis magnis prælijs fuſis, non ſolum priſtinos Imperii fines recepit, ſed etiam protulit. & nouos in finibus Barbarorum ſtatuit, ac proprium Magiſtrum militum Ponto Polemoniaco, & vtriq; Armeniæ, aliiſque gentibus ſubactis præfecit.[d] Mox quatuor Armenias conſtituens,[e] tertiæ Comitem impoſuit, qui nõ tantum populis, ſed etiam militibus imperaret. Noſter hic Dux Armeniæ in Ponto, quatuor præſidiis præerat: ſub quo ſequentes de maiore Laterculo emiſſi milites Armeniam tuebantur.

[a] l. vlt. C. de diuer. offic.
[b] in l. 57. C. Th. de curſu publico.
[c] l. vlt. C. de off. Mag. milit.
Præſidia 25.
Equites 1200. Pedites 8000.
[d] l. vl. C. de off. Mag. milit.
[e] Nouel. 31.

1 EQVITES SAGITTARII excubabant Sabu. Sabus Itinerarium appellat.

2 EQVITES SAGITTARII degebant Domanæ: hanc in Armenia minore collocat Ptolemæus. huius etiã & ſequentiũ Itinerarium meminit. Marcellinus[f] Dauanam appellat, vbi caſtra præſidiaria fuiſſe ſcribit.

1 PRÆFECTVRÆ Legionis XV. Apollinaris tribunus Satalæ manebat: Hęc eſt vrbs Armeniæ, ait Stephanus, cuius & Iuſtinianus meminit:[g] Dux in Marmaria fuerãt Apollinis ciuitates, Magna, & Parua: quarum ex altera hanc legionem contractam fuiſſe credo & Apollinarem vocatam. Appolloniam vocat Dion,[h] quam ait in Cappadocia excubaſſe, & à Veſpaſiano Inſtitutam, & inde in Pannoniam ac demum Satalam traductam, eam in prima Armenia Iuſtinianus ſtatuit.[i] Nulla legionum huius Ducis apud Magiſtros militum fuiſſe reperitur.

2 PRÆFECTVRÆ Legionis XII. Fulmineæ tribunus Militenæ ſtatiua habebat. Hanc quoque ab Auguſto inſtitutam, & à Veſpaſiano in Cappadocia locatam Dion[k] memorat. quæ etſi Fulminatrix eſt, vocata, iuſtius tamen hoc nomine M. Antonino imperante eſt appellata, vt aliàs explicui. Ex qua quatuor milites martyrio coronatos Procopius[l] ſcribit, loquens n. de Iteuxi martyris templo ab eodem Iuſtiniano condito, ait: Ibi reconditæ ſunt reliquiæ iam olim virorum ſanctorum quatuor, qui Romani milites in XII. legione erant deſcripti, quæ in vrbe ſecundæ Armeniæ metropoli Melitenæ quondam fuerat conſtituta. Hęc ille. Eam vrbem antiquam inſignemq; in fęlici ſolo, & cælo nõ longè à flumina Euphrate in tertia Armenia, ſeu minore Iuſtinianus[m] ponit, Marcellinus,[n] Melitenam, inquit, minoris Armeniæ oppidum venimus, De hac ita Procopius,[o] Erat locus in Armenia non longè ab Euphrate, in quo præſidium Romanorum militum conſtitutum fuerat: locus is Melitenæ: Præſidium verò illud legio vocabatur. Illic ſone munitionem quadratam in terra plana Rumani quondam ædificarunt. At cum Traiano Romano Imperatori commodum videretur, In vrbem munitam locus ceſſit t ſuitque ea metropolis genti conſtituta. Procedente verò tempore creuit vrbs Melitenorum: ac ciuium multitudine abundauit, itaque cum intra murum habitare nõ poſſent, quia breuiore ſpacio concluſa erat, in campo illi proximo domos ædificarunt, templaque ſibi ipſis fecerunt, Præfectorumque diuerſoria, ac forum aliaque quæ ſunt vrbium inſignia, plateas, porticus, balneas, ac theatra, & ſi quid aliud, ad magnæ vrbis ornatũ, pertinet, atque hoc pacto contigit Melitenem muris, munitionibus, turribusque carere. Verùm Anaſtaſius Imperator, eam totam mœnibus circundare cœpit, ſed voluntate nondum perfecta, in fata conceſſit. Imperator autem Iuſtinianus illam ex omni parte muro cinxit, effecitque vt Melitene, magnum eſſet Armeniæ munimentum, ſimul & ornamentum: Hæc ille. Aliam Melitenem in Cappadocia, Stephanus ponit.

[f] lib. 33.
[g] in d. Nouel. 31.
[h] lib. 55.
[i] d. Nouel. 31.
[k] lib. 55.
[l] Oroſius lib. 6. c. 15. Tertull. ad Scap. & in Apologetico. Euſebius in Chron. & lib. 5. c. 5. Metaphra. 9. Ianu.
[m] in d. Nou. 31.
[n] lib. 19. & 20.
[o] lib. 3. de ædif. Iuſtiniani.

QVÆ VERO SEQVVNTVR COPIÆ IN PONTO DEGEBANT.

Notitia ſub Duce Armeniæ pontum ponit, ſed Leo A. vtrique, Armeniæ, & vtrique Ponto, proprios Duces poſtea dedit.[p] antea ergo hi ea maiore laterculo emiſſi in Ponto excubabant.

3 PRÆFECTVRÆ LEGIONIS Primæ Ponticæ, ſtatio erat Trapezunti. Hanc Ponti Polemoniaci vrbem fuiſſe, Iuſtinianus memorat, ſed ipſe quatuor conſtituens Armenias, hanc primam fecit:[q] fuit inſignis ciuitas, ac eruditos viros edidit inter quos Georgium Trapezuntiũ. Stephanus eam in Ponto Euxino, Sinopenſium coloniam eſſe tradit: ibi ex buxo mel graue olens fluere, Ariſtoteles ſcribit.[r] quod comedentes in furorem agit: epilepticos verò ſanat.

1 ALA RIZENA, Daleanæ habitabat, ex Riſana Illyridis oppido, nunc Rudine dicto hæc ala eſt contracta, vel potius ex Rizeo loco, poſt Trapezuntiorum fines, vt ait Procopius,[s] quem

[p] l. vlt. §. vlt. C. de diuer. offic.
[q] d. Nouel. 12.
[r] de admirabilibus audit.
[s] lib. 3. de ædif. Iuſtiniani.

quem Iuſtinianus munijt. Dalcariza ignobile oppidum fuiſſe puto, quia inter vrbes Ponti à Iuſtiniano [a] recenſitas omittitur. In manuſcriptis, quos mendoſos puto, pro vna, duæ alæ ponuntur, videlicet ala Rizena, & ala Dalcariza. vetuſtus codex legit, Alcadeariza.

[a] Nouel. 28.

2 ALA THEODOSIANA, Auaxam tuebatur.

3 ALA FOELIX THEODOSIANA, Syluanis reſidebat. In recenſendis Ponti ciuitatibus, hæ à Iuſtiniano prætermittuntur, vel tanquam caſtra ignobilia, vel quia tunc erant deletæ.

QVÆ DE MINORE VERO LATERCVLO EMITTEBANTVR ALAE, ET COHORTES SEQVVNTVR. Hæ tam in ponto quam Armenia reſidebant.

ALA I. AVGVSTA Colonorum Chiacæ ſtatiua habebat, Huius meminit Itinerarium, & ſequentium. Aliud huius nominis oppidum, eſt in Sicilia Ptolemæo. Hæc ala ex oppido Colonia eſt deſumpta, quod in prima Armenia fuiſſe, Iuſtinianus memorat.[b]

[b] in d. Nouel. 23.

4 ALA AVRIANA, Auria oppidum eſt Hiſpaniæ, vndè hæc ala eſt collecta, Daſcuſæ morabatur: Daſcutam Ptolemæus vocat, in Armenia minore Oroſius [c] non longè à fonte Euphratis in finibus Cappadociæ & Armeniæ ponit.

[c] lib. primo.

5 ALA I. VLPIA Dacorum ex Dacis ab Vlpio oppido contracta, Suiſſæ excubabat: Suiſſam Itinerarium appellat.

6 ALA II. Gallorum, Aelianæ habitabat.

7 ALA Caſtello Tablarienſi conſtituta: Hæc ala nomine caret, niſi Tablarienſis vocetur.

8 ALA I. PRÆTORICA nuper conſtituta: fortè legendum Prætoria, ab Auguſta Prætoria, Huic oppidi nomen deeſt, quòd nuper conſtituta nondum ad certum locum eſſet deſtinata: vel Prætoria locus præſidij vocatur.

1 COHORS III. VLPIA. Milliaria Pætorum, ſtatiua habebat Meritæ Petræorum ciuitas fuit Lazicæ regionis, propè Polemoniacum Pontum, poſteà à Iuſtiniano vrbs facta, & ab eo Iuſtinianea appellata, quam ipſe in Ponto ponit. [d] Ptolemæus in Armenia minore, ſub Lauinienſi præfectura locat, quæ diuerſitas ex variis prouinciarum diuiſionibus per tempora factis prouenit. cur Miliaria cohors vocetur, ſupra eſt dictum. Vetuſtus codex hic & infra legit Militaria.

[d] Nouella 28. §. 1.

2 COHORS IIII. RETHORVM morabatur Analibę: Analibam vocat Ptolemæus, eſt & ipſa in Armenia minore Ex Retiis ſumpta eſt hæc cohors.

3 COHORS MILIARIA Boſphoriana: lego Boſphorana, ex populis Boſphoranis, ſuprà Boſphorum Cimerium lecta: excubabat Arauracæ in Armenia minore. Præfecturas limitum Arauenæ, ſeu iuxta Euphratem, Ptolemæus recenſet, quæ forte ſunt iſtæ ſed mutata ſunt nomina.

3 COHORS MILIARIA Germanorum, reſidebat Siſilæ: Siſiliſas vocat Procopius.[e]

[e] lib. 3. de ædific. Iuſtin.

9 ALA I. Iouia Fœlix Chaſzanicæ morabatur.

10 ALA I. Fœlix Theodoſiana, degebat Pithiæ Pitium Iuſtinianus Polemoniaci Ponti caſtrum non ciuitatē fuiſſe dicit.[f] In Caria ponit Stephanus Pitiū.

[f] in Nouel. 28.

5 COHORS I. Theodoſiana, manebat Valentiæ, à Valente dictæ, qui eam ædificauit.

6 COHORS Apuleia Ciuium Romanorum. Yſiporto morabatur: Hanc cohortem ex Apulo Daciæ oppido contractam puto, quæ Colonia ciuium Romanorum fuit à Traiano deducta:[g] & ideo ciues Romanos ſe vocant: In manuſcriptis eſt Apuleta.

[g] l. 1. ad fin. ff. de cenſib.

7 COHORS I. Lepidiana, incolebat locum Cœnæ Parembolæ dictum: fortè à Regio Lepidi extracta. Cœna Parembola eſt communis tentoriorum ordo conſertus, & continuata ſeries, ex metatione caſtrenſi conſtans, de quo Suidas, [illegible] enim Græci communem vocant.

8 COHORS I. Claudia Equitata, habitabat Sebaſtopoli, idem eſt quod Auguſta ciuitas. Polemoniaci Ponti caſtrum quondam fuiſſe Iuſtinianus refert. [h] Poſtea mutata prouinciarum forma Armeniæ ſecundæ vrbem fuiſſe memorat: [i] Stephanus olim Dioſcuriam appellatam eſſe ſcribit, à Caſtore & Polluce, qui Dioſcuri id eſt Iouis filii dicebantur, & ſimul cum Iaſone Pontum ſunt ingreſſi, teſte Trogo. [k] Nunc, inquit, Sebaſtiam appellant in Armenia oppidum. Procopius [l] antea caſtellum cum præſidio fuiſſe dicit, quod Iuſtinianus muro circundatum inexpugnabile. & ædificiis exornatum vrbem pulchritudine & magnitudine fecit.

[h] Nouel. 28.
[i] Nouel. 31.
[k] lib. 1.
[l] lib. 3. de ædif. Iuſtin.

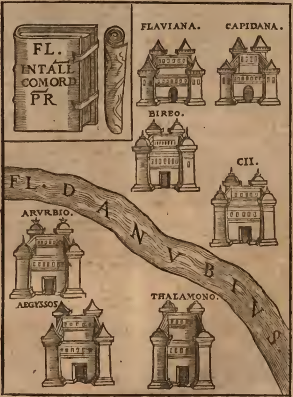
9 COHORS II. Valentiniana, Ziganuæ excubabat. Ziganæ, per ſimplex u, Itinerarium ſcribit, in Ponto eſt ſita.

10 COHORS Mochoræ ſtatiua habebat, qui locus eſt Armeniæ. Mochuram Arabiæ Felicis vrbem eſſe Ptolemæus ſcribit, vnde Mochuritæ. Cohortis nomen deeſt. Hæc loca & plura ex ſuperioribus, Iuſtinianus in recenſendis Armeniæ vrbibus prætermittit: vnde aut ignobilia caſtra erant, aut tunc diruta. Hæc de Duce Ponti, Nunc duo Thraciarum ſequuntur.

NOTITIA

DVX SCYTHIAE

CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis, Ducis Scythiæ.

CVNEVS equitum Scutariorum Sagidauæ.
Cuneus equitum Soléſium Capidauæ.
Cuneus equitum Stableſianorum Cij.
Cuneus equitum Stableſianorum Bireo.
Cuneus equitum Catafractariorum Arubio.
Cuneus equitum Armigerorum Ægyſſo.
Cuneus equitum Arcadum Talamodio.

Auxiliares.

Milites Nauclarij Flauianæ.
Milites Superuentores Axiupoli.
Milites Scythici Carſo.
Milites ſecundi Conſtantini Troſmis.
Milites Scythici Dirigothia.
Milites primi Conſtantini Nouioduno.
Milites quinti Conſtantini Salſouia.
Milites primi Gratianenſes Gratiana.

Item Legiones Ripirienſes.

Præfecturæ Legionis ſecundæ Herculianæ Troſimis.

Præfe-

Præfecturæ Ripæ Legionis ſecundæ Herculiæ, cohortis quintæ Pedaturæ inferioris Axiupoli.

Præfecturæ Legionis Herculiæ, Cohortis quintæ Pedaturæ inferioris Troſmis.

Præfecturæ Legionis primæ Iouiæ Nouioduno.

Præfecturæ Ripæ Legionis primæ Iouiæ, Cohortis quintæ Pedaturæ ſuperioris Nouioduno.

Præfecturæ Ripæ Legionis primæ Iouiæ, Cohortis quintæ Pedaturæ inferioris Acciſſo.

Præfecturæ Ripæ Legionis primæ Iouiæ Gohortis ſecundæ Herculiæ, Muſculorũ Scythicorum & Claſſis in Platypegijs.

Officium autem habet ita.

Principem de eodem Officio, qui completa militia adorat Protectorem.

Numerarios & adiutores eorum.

Commentarienſem.

Adiutorem.

A libellis, ſiue ſubſcribendarium.

Exceptores, & cæteros Officiales.

COMMENTARIVM.

DE SPECTABILI DVCE SCYthiæ. Cap. CLI.

SCYTHIA ab ortu habet Seres; & Sarmatiam Aſiaticam, ab Occaſu alios Sarmatas Europæos: à Meridie Sacos, & Sogdianos; à Septentrione, terram incognitam, vulgò Tartariam vocatam. Secatur per medium, ab Imauo monte, & Tanai flumio: Sed hic Scythia accipitur, quæ eſt vltra Danubium, ſupra Myſiam inferiorẽ, & extenditur per oram maris Euxini, circa paludem Meotidem, qua Danubius Pontum Euxinum ingreditur, vt dictum eſt in Vicario Thraciæ. Imperante Valeriano Vopiſcus [a] Amulium Saturninum Scythici limitis Ducem fuiſſe ſcribit. Is eadem, quæ alij Duces, habent inſignia; Librum ſcilicet, & codicillos conuolutos, cum ſeptem munitionibus, ſuæ prouinciæ, omnibus quadratis, & turribus in angulis, item quadratis, quas Danubius interfluit. Præter hæc alia quindecim erant oppida, quorum imago non cernitur: Itaque fuêre huius limitis XXII. præſidia, à ſeptem equitum cuneis, & VIII. numeris militum, & VIII. legionibus, aut partibus legionum defenſa: omnes ſimul ad 700. equites, & nouem millia peditum officio poterant.

[a] in Aureliano.

Præſidia 22.

Equites 7000.

Pedites 9000.

Officium habet ita; Principem de eodem officio, qui completa militia adorabat, id eſt ſalutabat Protectorem, ſed fortè legendum Principem, vel, Purpuram inter Protectores, quia ſolus Princeps non alij adorabantur. [b] Præterea cum plures eſſent protectores, non diceret Protectorem in ſingulari, quia de quo loqueretur, non conſtaret. Simile priuilegium datur Apparitoribus P. Vrb. vt ſingulis annis adorent ſacram purpuram. & cornicularijs P. Prætorio, non alijs. [d] Habet Dux Scythiæ & Numerarios ac adiutores eorum, Commentarienſem, adiutorem, à libellis, ſiue ſubſcribendarium. Exceptores, & cæteros officiales, quemadmodum & alij Duces, qui omnes ſunt probandi codicillis à ſcriniarijs libellorum conſcriptis, & à Principe, mox Duce ſubſcriptis. [e] Ad hos inter cætera ſpectabat onus exornandæ claſſis Iſtricæ, nauium 125. vt quotannis pro ſeptima parte renouaretur. [f] Quod etiam Magiſtri militum per Thracias, qui hanc regionem tuebatur, munus erat. Hæ Ducis Scythiæ copiæ, in prædictis caſtris excubabant.

[b] l. 2. C. de fabricenſ. l. 1. C. de ſilentiar. l. 1. C. de Comitib. & tribun. ſcholar.

[c] l. 1. C. de apparito. præf. vrb.

[d] d. l. 1.

[e] d. l. vlt. C. de diuerſ. offic.

[f] l. 1. C. Theo. de luſorys Danubij.

1 CVNEVS EQVITVM Scutariorum, ſtatiua habebat Sacidauæ, quam citra ripam Danubii, in Myſia inferiore Ptolemæus collocat. Huius & ſequentium, Itinerarium meminit. Hoc oppidum depictum non reperitur, ſubſequente enim Duce Mœſiæ ſecundæ in alio cuneo equitum rectius repræſentatur.

2 CVNEVS EQVITVM Solenſium, Capidauæ morabatur: Myſiæ inferioris vrbs eſt Itinerario. Solenſes à Sole Ciliciæ oppido dicti, quod Solon, inquit Suidas, ædificauit: poſtea Pompeiopolis eſt vocatum, quia Pompeius Piratas, quos ſeruauerat, eò tranſtulit: Alius Cuneus equitum Solenſium militabat cum Duce Mœſiæ ſecundæ. Hi ſub nullo Magiſtro reperiuntur.

3 CVNEVS EQVITVM Stableſianorum, degebat Cij: in Myſia inferiore, ad Danubium hoc oppidum ponit Itinerarium. Hic Cuneus eſt vnus ex X. Vexillationibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Orientem, qui Equites ſecundi Stableſiani dicebantur, quorum pars Comiti Ægypti inſeruiebat, & duo Cunei huic: Duci: vnde Vexillationes in Cuneos diuiſas fuiſſe apparet.

4 CVNEVS EQVITVM Stableſianorum præerat Bireo. Hæc omnia ſunt loca vltra Danubium; Biroe legitur in Itinerario, apud quod hæ oppida nominantur.

5 CVNEVS EQVITVM Cataphractariorum. Arubio inſidebat, citra Danubium: Arrubio, ſcribit Itinerarium. Hic, & ſequentes erant ex X. Vexillationibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Orientem, aut ex V. palatinis Magiſtri Præſentalis: quorum Cunei etiam Duci Mœſiæ inſeruiebant.

6 CVNEVS EQVITVM Armigerorum, habitabat in Ægyſſo: Ægyſo apud Itinerarium.

7 CVNEVS EQVITVM Arcadum, manebat in Talamonio, qui locus eſt citra Danubium. Telamonem vrbem, in Tyrrhenia fuiſſe Stephanus ſcribit. Hic etiam erat pars vnius ex V. Vexillationibus palatinis Magiſtri militum Præſentalis.

Auxiliares vero hi erant.

1 MILITES Nauclarii, degebant Flauiæ trans Danubium, forte, quod naues 125. Claſsis Danubii ſequerentur, & tuerentur, nauclarii ſunt vocati: Erant & milites tertii Nauclarii, ſubſequenti Duce Mœſiæ ſecundæ.

2 MILITES Superuentores, habitabant Axiupoli, vrbs in Troglodytis ſecundum Danubium, citra Axium Macedoniæ fluuium, in ſinum Thermaicum erumpentem, inquit Ptolemæus; vnde Axiupolis i. Axii ciuitas. Axium olim Bardarium dictũ vult Zonaras in Baſilio Porphyrogeneta. Repentinum verò hoſtis aduentum vocat ſuperuentum Vegetius; [g] & ſubiungit. Globus autem dicitur, qui à ſua acie ſeparatus vagos ſuperueniens incurſat hoſtes. Hi ergò ab aliis ſeparati, quod repẽtina incurſione hoſtes inuaderent, Superuentores potuerunt appellari, ſicut & Præuentores, quorum infrà fiet mentio, qui hoſtes præueniebant, & eos inhibabant, vel ante ipſos locum caſtris opportunum præoccupabant. Horum meminit Marcellinus, [g] Tricesimani, inquit, Decimique Fortenſes, Superuentores, & Præuentores, cum Aemiliano iam Comite, quos Tyrones, tùm etiam Nouellos, hortante adhuc memorato protectore erupiſſe Singara, Perſaſque fulſos in Samnium retulimus trucidaſſe quàm plures. Manuſcriptus legit, Milites ſuperuentorum, auxiliares erant, nec cohortis, vel legionis formam habentes, quorum numerus ſciri nequit. *[g] lib. 19.*

3 MILITES Scythici in Carſo morabantur. Carſeum vocat Itinerarium, Ptolemæus citrà Danubium

ad ripam ponit. Horum auxiliarum meminit Marcellinus [a] loquens de Cooſtantio, Auxilia, inquit, Scytharum poſcebat mercede vel gratia.

[a] lib. 30.

4 MILITES Secundi Coſtantini ſtatiua habebant Troſmis, Teiſmas habet Ptolemæus, citra Danubium ad eius ripam. Legionem primam Iouianam Scythicam Itinerarium hic collocat, quæ legio Antoninis imperantibus oondum erat, quare aut Itinerarium non eſt Antonini aut plura illi volumini à poſterioribus addita fuère. Videodum, ao pro Troſmis legēdum ſit Tomis, De qua ita Sozomen. [b] Scithia multas quidem vrbes, pagos, & caſtella. ſed principatum obtinuit Tomis, quæ eſt vrbs magna & opulenta propè mare ſita ad læuam, cum quis ad pontum Euxinum nauigat. Vetus conſuetudo eſt, quæ ibi etiamnum ſeruatur, vt vnus Epiſcopus totius illius gentis eccleſiis præſit.

[b] lib. 6. cap. 22.

5 MILITES Scythici incolebant Dirigothiam, Dimiguthia eſt apud Itinerarium, Dinogetia apud Ptolemæum.

6 MILITES Primi Conſtanoiana, inſidebāt Nouiodnoo; id ponit Ptolemæus citrà Danubium, ſecundum eius ripam. Nouiodunum etiam eſt in Panoonia io Occidente, quod ab hoc diuerſum eſſe videtur niſi vtriuſque Imperii Duces, ad hoc oppidum caſtra coniunxiſſent: propè enim eius fines erant. Dunum eſt Mœſiæ ſecundæ ciuitas hoc vero Nouim duoum, alibi Nebiodunom vocatur, ſed Nouiodunum Marcellus appellat, [d] Per Nouiodunum. ait, nauibus ad tranſmittendum amnem connexis, Greutungos bellicoſam gentem aggreſſus eſt: Ibi Valens aliqua iura condidit. [e] Itinerarium Nooioduni legioocm II. Herculeam locat. eſt & aliud Nouiodunum io Heluetiis, quod ab ipſis in Iulij Cæſaris inuidiam incenſum fuiſſe Dion memorat.

[c] l. 3. C. de veſtibus holober.
[d] lib. 27.
[e] l. 4. C. de conueniend. fiſci debitorib.
[f] lib. 40.

7 MILITES Quinti Cooſtanciani, Salſouiæ manebant, cuius Itinerarium memioit: Erant ex XVIII. Auxilijs palatinis Magiſtri militum io præſenti.

8 MILITES primi Gratianenſes, Gratianam tenebant, vnde ſunt appellati: Vrbs eſt in Illyricorum finibus, ait Procopius. [g] Aliqui putant eſſe Gradiſcam,

[g] lib. 3. de bello goth.

ITEM LEGIONES RIPARIENSES.

RIpariēſes dicti ſunt, qui ad fluminum ripas caſtra habebant, quòd vt plurimum in limitibus Imperij cenſebat. Gratianus A. [h] Cum ſupra virentes fluminum ripas ait omnis legionū multitudo conſiſtit: nullus omninò immundo fimo ſordidatis fluentis commune poculum polluat. Herodianus in 6. Romanorum caſtra, inquit, impoſita fluminum ripis Imperii limites tuentur. Hinc caſtra Riparenſia Caſtrenſiana, ab Arcadio ſunt dicta, [i] Inde etiam Pannonia ſecunda & Dacia riparienſes ſunt dictæ à ripis fluminom, vbi milites caſtrametabantur, ſic Caſtrenſiani milites dicti, qui in caſtris Riparienſibus perpetuo excubabant. Quæ hac in regione Danubij ripam tuebantur, legiones erant numero ſeptem.

[h] in l. cum ſupra 34. C. de re mili.
[i] in l. contra 14. C. eod. tit.

1 PRÆFECTVRÆ Legionis ſecundæ Herculianæ, habitantis Troſmis, ſeu Truſmis, de quibus ſuprà: Eundem enim locum auxilia ſecunda Conſtantiana incolebant, Hic tota legio non manſit, vt ex ſequentibus conſtat, vnde forte cohortis numerus, aut nomen hic deeſt, vel pars legionis pro tota nominatur. Nulla legio huius Ducis, ſub Magiſtris militum reperitur: in vetuſto códice, hic & in ſequentibus legitur, præfectus.

2 PRÆFECTVRÆ ripæ Legionis ſecundæ Herculiæ, cohortis quintæ pedaturæ inferioris, manentis Axiupoli: de qua ſupra. Pedaturam vocat pedationem ſeu munitionem ex aggeribus, & pedamentis factam ad ripam. Pedationem enim Columella pro fulcimento, quo pedamentis vinea ſuſtinetur, accipit: Pedaturam ergo inferiorem intelligit, vbi ſtabat quinta cohors ſecundæ legionis Herculiæ, non tota legio, cuius pars erat etiam Troſmis, vt in ſequenti.

[k] lib. 4. c. 12.

3 PRÆFECTVRÆ Legionis Herculiæ. cohortis quintæ Pedaturæ inferioris Troſmis commoranti, de qua in proximè præcedenti.

4 PRÆFECTVRA Legionis primæ Iouiæ Nouioduno inſidebat, de quo ſupra, & hîc puto deficere cohortis numerum, quia tota hæc legio hic non reſidebat, ſed per plura oppida ſequentia erat dimiſſa, & forte prima cohors, vel alia huius legionis hic ſtatiua habuit.

5 PRÆFECTVRÆ Ripæ Legionis primæ Iouiæ cohortis quintæ Pedaturæ ſuperioris Nouioduno caſtra habentis. Hanc præfecturam vitio ſcriptoris duplicatam, & præcedentem, apud quam cohors deeſt, ex hac ſupplendam eſſe puto.

6 PRÆFECTVRÆ Ripæ Legionis primæ Iouiæ, cohortis quintæ Pedaturæ inferioris Acciſſo, oponuit hanc quintam cohortem legionis primæ Iouiæ diuiſam fuiſſe, quia duobus in locis ſtatuitur, aut alter numerus pro quinta ſubſtituendus.

7 PRÆFECTVRÆ Ripæ Legionis primæ Iouiæ, Cohortis ſecundæ Herculiæ Muſculorum Scythicorum & claſſis io Platipegijs, quæ vox latine ſonat, latam plagam. Huius legionis cohors ſecunda Herculia eſt dicta, cum legio Iouia cognominaretur, & præerat Muſcolis, id eſt minoribus machinis, quibus tecti milites foſſas complanabant: Horum meminit Cæſar, [l] Claſſis quoque ſtationem habebat Platyplagiis, qui locus erat ad Pontum Euxinum, vbi ſtabat Claſſis 125. nauium, quæ hoc ordine cura Ducis, & eius officii reparabatur XVII. quotannis nouæ fabricabantur, ita vt per ſeptennium compleretur numerus nauium CXIX. ex illis XVII. quinque Indiciariæ, decem Agrarienſes appellabantur, fortè, qood Iudices & Domini pro numero agrorum ad eas conſtruendas ſtipem conferrent. Luſoriæ hæ naues, ſeu rates vocabantur, [m] ita etiam appellat Marcellinus, & Vegetius, [n] Claſſium, inquit, duo ſunt genera, vnum liburnarum, aliud Luſoriarum, Claſſibus enim maria vel flumina, pedibus colles, vrbes, plana, & arbuſta ſeruantur, & in fine operis eas per Danubium excurriſſe dicit: Itaque naues illæ annis ſeptem durabant, & quotannis pars renouata, Claſſem perpetuò integram conſeruabat. Io Vrſini Codice mendosè legitur, Xyplatypegijs.

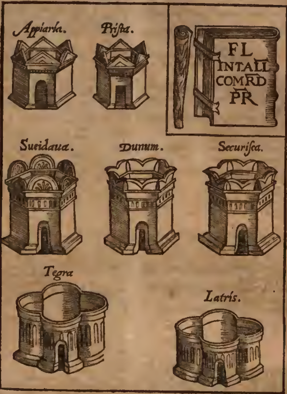
[l] lib. 7. belli Gallici, & 8. belli ciuilis.
[m] l. 1. C. T. de luſor. Danub.
[n] lib. 2. c. 1.

NOTI

NOTITIA.

DVX MOESIÆ SECVNDÆ

CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Ducis Moeſiæ ſecundæ.

CVNEVS equitum Scutariorum Securiſcæ.
Cuneus equitum Solenſiũ, Duno.
Cuneus equitum Scutariorum, Latris.
Cuneus equitum Armigerorum Sexagintapriſtræ.
Cuneus equitum ſecundorum Armigerorum Tegræ.
Cuneus equitum Scutariorum Appiariæ.
Cuneus equitum Stableſianorum Sucidauæ.

Auxiliares.

Milites Præuentores, Anſamo.
Milites Conſtantini. Trimammio.
Milites Daciſci, Mediolano.
Milites tertij Nauclarij, Appiariæ.
Milites Nouenſes, Tranſmariſcæ.
Milites primi Mœſiaci, Candidianæ.
Milites Mœſiaci, Teglicio.
Milites quarti Conſtantiani, Durostoro.

Milites

Milites Cimbriani, Cimbrianis.
Milites Nauclarij Altinenſes, Altino.

Item Legiones Riparienſes.

Præfecturæ Legionis primæ Italicæ Nouis.
Præfecturę Ripæ Legionis primæ Italicę, cohortis quintæ Pedaturæ ſuperioris Nouis.
Præfecturę Ripę Legionis primę Italicæ, cohortis quintę Pedaturæ inferioris Sexagintapriſtæ.
Pręfecturæ Legionis vndecimæ Claudię Duroſtoro.
Præfecturæ Legionis vndecimæ Claudię, cohortis quintæ Pedaturæ ſuperioris Transmariſcæ.
Pręfecturę Ripę Legionis vndecimęClaudię, cohortis quintæ Pedaturę inferioris Tranſmariſcæ.
Præfecturæ nauium Amnicarum & militum ibidem deputatorum.
Officium autem habet ita.
Principem de eodē officio qui completa militia adorat protectorem.
Numerarios, & Adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis ſiue Subſcribendarium.
Exceptores, & cæteros officiales.

Et quæ de minore Laterculo, emittuntur.

In prouincia Rhodopa, Cohors quarta Gallorum Vlucitræ.
In prouincia Thracia Cohors prima Aureliana, ſub radice Viamatæ.
Cohors tertia Valeria Baccarum Draſdeæ.

COMMENTARIVM.

Cap. CLII.

DVÆ ſunt inter Æmum montē, & Danubium Mœſiæ, ſeu Myſiæ. Prima quæ ſuperior, & ſecunda, quæ inferior vocatur, vt appellant codices manoſcripti, & Iureconſulti, [a] Quælibet proprium Ducem habebat, & vtrique eadem erant inſignia, & officium, videlicet liber, & codicilli magiſtratus, prout in alijs Ducibus eſt viſum. Vrſini codex, etſi turbata oſtendit eorum inſignia, Ducem tamen Mœſiæ primæ, Duci Mæſiæ ſecundæ, vt puto rectiùs præmittit. Ego verò impreſſi ordinem ſequor: Prius vniuerſiæ Illyrico, id eſt Mœſijs, & Dacijs, Thracijſque vnus Dux præerat: ſub Valeriano enim Vlpius Crinitus Illyricum protexit, auctor eſt Spartianus Regillianum ſub Gallieno Illyrici Ducem fuiſſe, & Marcellinus [b] Valentinianum ſub Conſtantio ex primicerio protectorum tribunum ducis in Illyrico egiſſe: Poſtea verò ſeparatim his prouincijs proprius dux datus fuit: Theodoſium enim, qui deinde imperauit, prima lanugine iuuenem, ducem Mœſiæ fuiſſe, idem Marcellinus [c] ſcribit, ſed de qua Mœſia loquatur, non aperit. Mœſia ſecunda ſeu inferior ad Pontum Euxinum tendens, Bulgaria, ſeu Segitia nuncupatur. Eius Dux habebat imagines ſeptem munitionum, quarum duæ contigua rotundaque habebant propugnacula, ſcilicet Tegra, & Latris Auxiliares in alijs XV. oppidis degebant, cum Legionibus & cohortibus, Itaque omnia erant XXII. quæ à ſeptem cuneis equitum, decem auxiliarium peditum numeris, & cohortibus tribus, alijſque ſex legionibus defendebantur. Septima cohors erat Claſſica; Omnes poterant eſſe equites 700. peditum circites 8000. Hic Dux officium eodem modo habebat, quo dux Scythiæ, [d] reparandæque claſſis Myſiacæ centum nauium, quæ luſoriæ vocabantur. curam [e] habebat Huius Ducis de maiore laterculo hæ copiæ emittebantur,

[a] in l. apud hoſtes. ff. de captiu.
[b] lib. 18
[c] lib. 29 ad fin.
Præſidia 22.
Claſſis 1.
Equites 700.
Pedites 8000.
[d] d. l. 1. C. T. de luſor. Danub.
[e] d. l. 1. C. Th. de luſor. Danub.

1 CVNEVS Equitum Scutariorum, manebat Securiſcæ, quam vetuſtate collapſam Iuſtinianus reſtituit. Procopius, [f] Poſt regionem, inquit, quam Burgum vocant, Securiſcam caſtellum ædificauit Iuſtinianus, idque nouum fecit. Erant Scutarij ex VII. Vexillarionibus Comitatenſibus primi Magiſtri militum Præſentalis, & ex VI. alterius; Iidem ſeruiebant Comiti Ægyptij Peluſij.

[f] lib. 4. de ædif. Iuſtin.

2 CVNEVS equitum Solenſium, Duno degebat, Alius Solenſium Cuneus cum Duce Scythiæ merebat. Duno autem ſignificabat collem, vt ait Goropius libro primo Gallicorum, & multa oppida in hanc vocem deſinunt, vt Singidunum infra ſub ſequenti Duce Mœſiæ primæ, & Segeduoum ſub Duce Britanniarum.

3 CVNEVS Equitum Scutariorum Latris ſtatiua habebat, hi & ſequentes ſunt ex VII. Vexillarionibus Comitatenſib. primi Magiſtri militum Præſentalis, aut ex X. Magiſtri militum per Orientem, quorū duo Cunei, alter cum Duce Scythiæ, alter cum Duce Ægypti militabat Manuſcripti pro Latris, mendoſè habent, latius. Latrum. n. Mœſiæ flumen fuiſſe Iornandes [g] ſcribit: Enixa, inquit, Nicopolim accedit, quæ iuxta Latrum fluuium eſt ciuitas notiſſima: Hinc denominatum eſt oppidum Latris, vbi hic Cuneus reſidebat, & ſecundum fluuium Latrum caſtrametabatur.

[g] de reb. Geticis

4 CVNEVS equitum Armigerorum Sexagintapriſtæ morabatur Hic eſt ex ſeptem Vexillarionibus Comitatenſib. Magiſtri militum per Orientem, quorum Cuneus militabat ſub duce Scithiæ: Itinerarium pro Sexaginta priſtæ legit, Sex tanta Piſtris. Socrates [h] Τιξανταπριστα, ideſt Texantapriſtæ. Vrſini codex habet Sexaginta, ſine alia dictione: Vt intelligantur hi equites LX. fuiſſe: Sed eſt nomen loci, qui vel Sextantapriſta, vel Sexagintapriſtæ vocabatur: vtrunque enim reperitur, infra in legione, quæ ibidem habitabat. Tiriſta Ptolemæo eſt vrbs Myſiæ inferioris; Buſta à Cedreno vocata.

[h] in Hiſtoria Eccleſiaſtica.

5 CVNEVS equitum ſecundorum Armigerorum Tegræ reſidebat, Tigram Itinerarium vocat.

6 CVNEVS equitum Scutariorum, manebat Appiariæ, Itinerarium huius meminit, & ſequentis. Hic degebant & Tertij Nauclarij pedites, de quibus infra.

7 CVNEVS Equitum Stableſianorum, hoſpitabatur Sucidauæ. Etiam præcedens Dux, Sucidauæ præerat, quæ ab hac videtur diuerſa fuiſſe. quia, duo Duces in diuerſis prouincijs eidem oppido non præſidebant, niſi dixerimus vtrumque prope hoc oppidum caſtrametatum fuiſſe. Hic Cuneus erat ex X. Vexillationibus Magiſtri militum per Orientem, Alter eiuſdem nominis ſub Comite Ægypti militabat.

AVXILIARES VERO COPIÆ erant iſtæ.

1 MILITES Præuentores Anſamo præſidebant, hi, quod cæteros in pugna præuenirent. Præuentores ſunt appellati, Superuentores verò, qui prælio ſuperueniunt, de quibus ſupra.

MILITES

2 MILITES Conſtantini, ſtatiua habebant Trimāmio. Trimammium appellat Itinerarium. Trimemium Ptolemæus.

3 MILITES Dacisci, ex Daci proxima regione, in Mediolani oppido excubabant. Aliud eſt Mediolanum Inſubrium, vbi multa lura ſunt condita.[a] multa ſunt huius nominis oppida, vt apud Inſubres in Gallijs & Germania; ſignificat hæc vox ſecundum Gopium [b] lingua Cimbrica regionem ſuppeditantem magnam copiam metodorum.

[a] l. 2. C. de bonis vacantib. l. 6. C. de ann. & tribut. l. 6. & 7. C. de exactorib. tribut. l. vnic. C. de ſuper indicto. l. ſi. C. ne de ſtatu defunc. l. 6. C. quæ teſt. fac. poſſ. l. pe. C. de excuſ. tut. cum multis alijs.

[b] lib. 1. Gallicorum. m. ſ.

4 MILITES tertij Nauclarij, habitabant Appiariæ, vbi etiam Cuneus equitum Scutariorum: Hi claſſem, vt puto, ſequebantur, de quibus ſupra, in præcedente Duce Scythiæ. Appiaria, & ſequentia oppida, ponuntur etiam in Itinerario.

5 MILITES Nouenſes, Tranſmariſcæ morabantur, ut Nouæ oppido, ad ripam Danubii vbi excubabant, Nouenſes ſunt appellati. Tromariſcam Ptolemæus vocat, quam ſecundam ripam Danubii, Pontum Euxinum verſus ponit; vbi, inquit, erat legio ſcilicet XI. Claudia, de qua infra. Hic quandoque iuta Diocletianus condidit, [c] in quibus mendoſe legitur trans mare pro Tranmariſcæ.

[c] l. 28. C. de fideicom.

6 MILITES primi Mœſiaci, Candidianæ ſtatiua habebant, ita etiam Itinerarium appellat.

7 MILITES Mœſiaci, in Teglicio oppido reſidebant, ad ripam Danubii. Teglicio legit Itinerarium; fortè hi milites ſecundi. Mœſiaci appellandi, ad differentiam præcedentium.

8 MILITES quarti Conſtantiani Duroſtoros Doroſtoro in Itinerario, vbi, inquit, legio XXI. Claudia. Duroſtro vero apud Marcellinum [d] Myſia, ait, vbi Marcionopolis, a ſorore Traiani Principis ita cognominata, & Doroſtorus, & Nicopolis, & Odyſſus. Ptolemæus Duroſtorum appellat, vbi, inquit, eſt legio prima Italica. Duroſtolam alii legunt, quæ & Driſtra vocatur a Zonara, vbi ſemper fuit præſidium Rom. etſi numerus militum mutat.[e]

[d] lib. 27.

[e] in Ioanne Zimiſce.

9 MILITES Cimbriani, Cimbrianis excubabant, vnde nomen habuere. Ciambrum fluuium in Mæſia prima Ptolemæus ponit; vnde fortè hi, paucis mutatis literis, ſunt denominati, Cimbrianam appellat Itinerarium.

10 MILITES Nauclerii Altinenſes, Altino præſidebant, vnde denominantur. Hæ ſunt copiæ mediterraneæ. Nunc ad Riparenſes eſt tranſeundum.

ITEM LEGIONES
Riparenſes.

Apud Notitiam, & Ptolemæum, Præfecturæ propriè ſunt legionum, quæ hic Riparenſes vocantur, quia ripam Danubii tuebantur: Hæ erant duæ; prima Italica, & XI. Claudia, neque hæ integræ, quia earum pars etiam alibi militabat, vt infra dicetur. ita verò erant diſpoſitæ.

1 PRÆFECTVRÆ Legionis primæ Italicæ Nouis: Nouæ aliæ, vel Theodotiopolis, meminit Chalcedonenſe Concilium. Iornandes Euſteſium alio nomine dictum affirmat, Cniua, inquit, nonnullos ad vaſtandam Mœſiam dirigit, ipſe cum ſeptuaginta militibus ad Euſteſium, id eſt, Nouas conſcendit. Hanc legionem Duroſtori collocatam fuiſſe Ptolemæus ſcribit, quæ poſtea diuiſa, huc translata fuit. Eſt vna ex V. Legionibus Pſeudocomitatenſibus Magiſtri militum per Orientem, quæ à Nerone inſtituta, & à Veſpaſiano victa, per Illyricum diſperſa, fuit, poſtmodum à poſterioribus Principibus eſt reſtituta. In manuſcripto Vrſini legitur. Præfect. Legionis primæ Italicæ, cohortis quintæ Pedaturæ ſuperioris Nouas; quod eſt idem cum ſequenti: Vnde per errorem in eo codice hanc præfecturam repetitam exiſtimo. Vetus codex pro præfecturæ, vbique legit, præfectus.

2 PRÆFECTVRÆ Ripæ Legionis primæ Italicæ, cohortis quintæ Pedaturæ ſuperioris, degebat Nouis. Hic erat tantum pars cohortis quintæ ipſius legionis, quia eadem infra reperitur. Additur Ripæ, quia ſecundum ripas Danubii excubabat hæc legio: nam & Riparenſes vocantur hæ legiones.

3 PRÆFECTVRÆ Ripæ Legionis primæ Italicæ, cohortis quintæ Pedaturæ inferioris, ſeu valli, morabatur Sexaginta priſtæ, de qua ſupra, longa erant hæc caſtra, quæ plures capiebant.

4 PRÆFECTVRÆ Legionis XI. Claudiæ, Duroſtoro inhabitantis, vbi etiam Itinerarium hanc legionem ſtatuit; ſed hîc, primam Italicam fuiſſe, Ptolemæus ſcribit, quæ Nouas eſt tranſlata, & loco eius, Claudia XI. poſita, quæ tamen non tota hîc degebat, cum pars eſſet Tranſmariſcæ. Dion [f] refert, Vndecimam Claudianam Legionem in Myſia inferiore fuiſſe, quam à ſe Claudius cognominauit: Furium enim Camillum Scribonianum Dalmatiæ legatum, Imperatorem appellatum, cum neque aquilæ conuelli, ſignave moueri potuiſſent, miraculo moti milites occiderunt, & ad Claudii fidem reuerterunt. [g] Quintam quoque legionem, quæ cum Camillo conſpirauerat, ad ſacramentum reuocatam, Claudiam, Claudius nominauit. [h]

[f] lib. 55.

[g] Oroſius & Tranquil.

[h] Dion. lib. 55.

5 PRÆFECTVRÆ Legionis XI. Claudiæ, cohortis quintæ Pedaturæ ſuperioris, degebat Tranſmariſcæ. de qua ſupra. Et hæc cohors diuiſa, duobus tribusve in locis excubabat, vt ex ſequentibus liquet. Pars etiam in Occidente, ſub Comite Hiſpaniarum merebat: Legiones enim Valentinianus cum Valente diuiſit, vt auctor eſt Marcellinus.[i] & ſæpe dixi.

[i] lib. 26.

6 PRÆFECTVRÆ Ripæ Legionis XI. Claudiæ, cohortis quintæ Pedaturæ inferioris, Tranſmariſcæ manebat. Hæc cohors ſuperiorem & inferiorem Ripam tuebatur Tranſmariſcæ: aut per errorem, quod ſuſpicor, eſt duplicata. Sub Magiſtris militum hæc legio fuiſſe non legitur, niſi ſunt Vndecimani VI. Legionis palatinæ ſub Magiſtro militum in præſenti.

PRÆFECTVRÆ nauium Amnicatum, & militum ibidem deputatorum. Intelligit autem amnem Danubium & quamor valida eius oſtia à Ptolemæo deſcripta, & Hieraſum Fluuium, in quibus nauigabatur.

Claſſis.

QVÆ DE MINORE LATERCVLO
continentur, ſunt ſequentes

Prouincia RHODOPA, à monte Rhodo per dicta in mare Ægeum porrigitur, & ab Oriente Nigrum, ab Occidente Neſſum flumina habet, vt in eius Præſide eſt dictum: In hac prouincia erat COHORS IIII. Gallorum, quæ Vincitræ excubabat.

In prouincia verò THRACIA, quæ à Septentrione Æmo monte, ab Oriente Propondite, à Meridie Ægeo mari, ab Occidente Neſſo flumine cingitur, vt Ruffus, & Ammianus [k] referunt, erant duæ ſequentes cohortes.

[k] lib. 27.

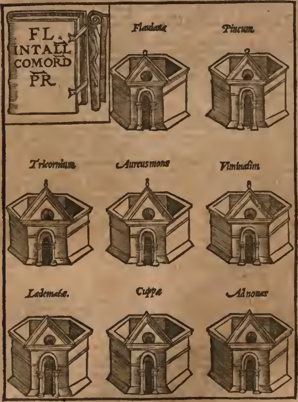
COHORS prima Aureliana ſub radice Viamatæ montis. Ab Aureliano Imperatore eius auctore hæc cohors eſt appellata. Vetuſtus codex habet Matmaræ.

COHORS III. Valeria Bacarum Diaſdeæ: In Pannonia inferiore Ptolemæus Bachiam ponit, vbi erat pars Valeriæ: inter Drauum, & Danubium, alii dicunt Sauum, vnde delecti erant huius cohortis milites. Hactenus de ducibus Thracias tuentibus: Nunc de ducibus alijs Illyrici eſt dicendum.

NOTI

NOTITIA.

DVX MOESIÆ PRIMÆ CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis, Ducis Moeſiæ primæ.

CVneus equitum Conſtantiacorum Pinco.
Cuneus equitum Promotorum Flauiana.
Cuneus equitum Promotorum Flauiana.
Cuneus equitum ſagittariorum Tricornio.
Cuneus equitum Dalmatarum Auremonte.
Cuneus equitum Promotorum Viminacio.
Cuneus equitum ſagittariorum Lædenatæ.
Cuneus equitum Dalmatarum Pinco.
Cuneus equitum Dalmatarum Cuppis.

Auxiliares.

Auxiliarenſes Reginenſes contra Reginam
Auxiliares Tricornienſes Tricornio.
Auxiliares Nouenſes ad Nouas.
Auxilium Margenſæ Margo.
Auxilium Cuppenſe, Cuppis
Auxilium Gratianenſe, Gratiana.
Auxilium Taliatenſe, Taliata,

Auxilium Aureomontanum Tricomiō.

Item Legiones.

Præfecturæ Legionis quartæ Flauiæ Singiduno.
Præfecturæ Legionis Septimæ Claudiæ Viminacio.
Præfecturæ Legionis ſeptimæ Claudiæ Cuppis.
Præfecturæ Militum contra Margum in caſtris Auguſto flauianenſibus.
Præfecturæ Militum exploratorum Nouis.
Præfecturæ Militum exploratorum Taliatæ.
Præfecturæ Militum Vincentienſium Laedenatæ.
Præfecturæ Militum exploratorem Zmirnæ.
Præfecturæ Claſſis Hiſtriæ Viminacio.
Præfecturæ Claſſis Stradenſis, & Germenſis Margo.
Officium autem habet ita.
Principem de eodem Officio, qui completa militia adorat Protectorem.
Numerarios, & Adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis ſiue ſubſcribendarium.
Exceptores, & cæteros officiales.

COMMENTARIVM.

DE DVCE MOESIÆ PRIMÆ.
Cap. CLIII.

[a] *in 1. Rhetor.*

ETSI prima in primis ſunt præmittenda, vt ait Ariſtoteles,[a] & hic debuiſſet ſecundæ Mœſiæ Duci anteponi, quem ordinem etiam in prouincijs Ptolemæus obſeruat: Notitia tamen impreſſa primum ſecundo poſtponit, cuius ordinem ſequutus hic, de primæ Mœſiæ Duce tractabo, quæ in codicibus manuſcriptis prima & ſuperior Mœſia vocabatur, cui Dardaniam Ptolemæus addit; eas etiam Gratianus A. ad Euſinium P.P. ſcribens coniungit:[b] & hanc prouinciam iam tum à Barbaris vexatam fuiſſe ſignificat. XV. loca hic Dux, octo cuneis equitum, nouem auxiliis & ſub octo Præfectis, ſex legionibus, & duobus claſſibus tuebatur: poterant eſſe equites 800. peditum ſeptem millia, tribuendo mille pedites legioni, ſecundum Conſtantinum Porphyrogennetam. Is eadem habet inſignia, cum octo typis munitionum, & idem officium, quod Dux Mœſiæ ſecundæ: octo tantum oppida hic repræſentantur, ſed alia ſeptem deſiderantur, ſequentes Cunei Equitum illi parent.

[b] *in l. 4. C. de metallar.*
Præſidia 15.
Claſſes 2.
Equites 800.
Pedites 7000.

1 CVNEVS Equitum Conſtantiacorum, excubabat Pinco, à quo Pinſenſios Ptolemæus vocat. Hic ulius cuneus Dalmatarum ſub hoc Duce reſidebat. Alij Conſtantiani Equites limites Daciæ Ripenſis ſub eorum Duce tuebantur.

2 CVNEVS Equitem Promotorum Flauianæ degebat. Sabellicus vult eſſe Viennam. Hic cuneus erat vnus ex quinque vexillationibus palatinis Magiſtri militum Præſentalis.

3 CVNEVS Equitum Sagittariorum manebat Tricornio, vnde Tricorneſios deducit Ptolemæus. Oppidum eſt ad ripam Danubii prope Sigidunam: Hi ſub Magiſtris militum per Tracbias conſtituti, plures limites ſub diuerſis Ducibus tuebantur. Hoc in loco erant etiā auxiliares Tricornienſes nuncupati.

4 CVNEVS Equitum Dalmatarum degebat in oppido Aureo monte: Huius meminit Itinerarium & ſequentis. Aureum montem Aurelius Victor à Probo vineis conſitum fuiſſe memorat.

5 CVNEVS Equitum Promotorum habitabat in oppido Viminacio: eſt ſecundum Danubium, vbi legionem fuiſſe Ptolemæus ſcribit: Hanc vrbes vetuſtate dirutam, Iuſtinianus reædificans nouā effecit, inquit Procopius.[c] Ibidem à Seuero Antoninum Caracallam filium Cæſarem dictum auctor eſt Spartianus, circiter annum 294. Diocletianum Viminacii diu degiſſe plura ab eo condita Iura oſtendunt,[d] ſed, & alia ibi à Conſtantio ſcripta fuere.

[c] *lib. 4. de ædif. Iuſti.*

6 CVNEVS Equitum Sagittariorum, Laedenatæ reſidebat, vbi erant & milites Vincentienſes, de quibus infra ſub hoc Duce.

7 CVNEVS Equitum Dalmatarum, Pinco præſidebat, vbi etiam erant Conſtantiaci ſupradicti. Hic cuneus in manuſcripto Vrſini deeſt.

8 CVNEVS Equitum Dalmatarum. Cuppis morabatur: vbi quoque auxilium Cuppenſe, & pars legionis 7. Claudiæ reſidebat. Ea diuerſis Vexillationibus Magiſtrorum militum in præſenti, & per Thracias ſub pluribus Ducibus limitum earundem vexillationum cunei merebant.

[d] *l. 4. C. de his q̄ vi vel met. cau. l. 21. C. de nego. geſt. l. vl. C. de errore aduoc. l. 25. C. de iure dotiū. l. 20 et ſeq. C. de don. inter vir. et vxo. l. vnic. C. de alienat. iudic. mut. cau. facta. & alia.*

AVXILIARES.

1 AVXILIARES Regionenſes, ſtatiua contra Reginam habebant. Regionem Ptolemæus nominat, ſecundum Danubium in Mœſia inferiore: forte illud eſt, quod Procopius[f] Regium appellat.

[f] *lib. 4. de ædif. Iuſtiniani.*

2 AVXILIARES Triconienſes, in oppido Tricornio habitabant, vbi etiam Equites Sagittarij ſupradicti ſub hoc degebant.

3 AVXILIARES Nouenſes morabantur ad Nouas. Hæ forte erant diuerſæ à Nouis, quæ ſupra ſub Duce Mœſiæ ſecundæ ſunt poſitæ, ne iura duorum Ducum, in eodem loco confunderentur, ſed forte caſtra vtriuſque ad Nouas coniuncta fuēre. Hi milites, & ſequentes, à loco vbi reſidebant ſunt denominati.

5 AVXILIVM Margenſe, à Margo loco vbi excubabat nomen habuit. Meargum legit Eutropius, Mœſiæ oppidum inter Viminacium & Aureum montem, vbi Carinus occubuit.[g] Marcellinus Comes, Margum planum appellat, inter Danubium & Martianum flumina.

[g] *Auctores Caſſiodor. Iornand. & Eutropius.*

AVXILIVM Cuppenſe, Cuppis ſtatiua habebat.

6 AVXILIVM Gratianenſe, Gratianæ à Gratiano nuncupatæ degebat.

7 AVXILIVM Taliatenſe, Taliata morabatur. Taliam Itinerarium vocat. Hic erant & milites exploratores.

8 AVXILIVM Aureomontanum præſidebat Tricornio. Hi ex Aureomonte erant contracti.

ITEM LEGIONES SEQVENTES.

Limitaneis Mœſiæ primæ equitibus, & auxiliis præmiſſis, nunc præfecturæ, quæ proprie legionum erant ſubijciuntur: & ideo omnes ſequentes milites legionum fuēre, quod etiam inſcriptio oſtendit, & minimum quattuor legiones fuiſſe videntur. Quarta Flauia, ſeptima Claudia, alia exploratorum, Vltima

tima Vincentienſium, quæ per varia caſtra, & claſſes duas hoc ordine erant diſpoſitæ.

PRÆFECTVRÆ Legionis quartæ Flauiæ, Singiduno tribunus præerat: Singidocium appellat Ptolemæus, alij [a] Singidunum. Singidunum vocat Conſtantius, vbi aliquot iura condidit. [b] Eſt ſecundum Danubium initio Myſiæ. Hanc legionem à Flau. Veſpaſiano inſtitutam Dion [c] ſcribit, & ab eo Flauiam nuncupatam, in Syriaque locatam, quæ poſtea in Mœſiam primam traducta fuit. Hæc, & ſequentes ſub Magiſtris militum reperiuntur.

[a] vt Iornandes, Tripartit. Aurelius Victor in Ioniano.
[b] l. 38. C. Theo. de appell.
[c] lib. 55.

PRÆFECTVRÆ Legionis VII. Claudiæ, Viminacio præſidebat, vbi etiam erat cuneus Equitum Promotorum. Ptolemæus de hac legione intelligit, cum Viminacii legionem fuiſſe ſcribit. Dion quoque [d] dicit eam in Mœſia ſuperiore ab Auguſto locatam, cui Claudianæ poſtea nomen fuit, ob cauſam in XI. Claudia, ſub præcedente Duce adductam. Tota vno in loco non erat hæc legio, ſed per plura diſperſa, vt patet ex ſequentibus.

[d] d. lib. 55.

PRÆFECTVRÆ legionis VII. Claudiæ, ſtatiua habebat Cuppis; vbi quoque cuneus Equitum Dalmatarum, & Auxilium Cuppenſe erat. Diuiſa hæc legio duobus in locis reſidebat.

PRÆFECTVRAE militum contra Margum, in caſtris Auguſto flauianenſibus: ita à Fla. Veſpaſiano hæc caſtra ſunt appellata, qui etiam Flauiam legionem inſtituit. Horum militum nomen deeſt. forte Exploratores, vt ſequentes vocabantur, & in quatuor præfecturas diuidebantur: præfecturæ enim omnes legionum fuere.

PRAEFECTVRÆ militum exploratorum, Nouis vbi etiam degebant auxiliares Nouenſes. Exploratores ſunt milites in exercitu, qui conſilia, & actiones hoſtium inueſtigant, quod onus his iniunctum fuiſſe videtur, Herodianus octo ſpeculatores, inquit, atque exploratores exercitus narrant Maximino vacua relicta vrbe, aufugiſſe omnes incolas. Et paulo poſt, nunciant exploratores maximam Italiæ vrbem Aquileiam portas occluſiſſe Plinius [e] loquens de cortice fagi, & quarundam arborum ita ſcribit: In recenti cortice, ad Duces Exploratores incidunt literas à ſucco. Hos ex publico nutritos fuiſſe Procopius. [f] refert, Exploratores, inquit, antiquitus, tam apud Romanos, quàm Perſas, lex eſt publice ali, qui clam aduerſus hoſtes ire conſueuerũt, vt illorum facta diligenter veſtigata, Ducibus renuncient. Conſtantinus Porphyrogenneta, [g] exploratores, inquit, ſunt, qui ea quæ de hoſtibus intellexerint, renunciant.

[e] lib. 16. c. 9.
[f] in 1. de bello Perſico.
[g] de thematibus ad fin.

PRÆFECTVRÆ militum Exploratorum degentium Taliatæ; vbi quoque erat auxilium Taliatenſe.

PRÆFECTVRÆ militum Vincentienſium, excubantium Laedenatæ: vbi etiam degebat cuneus Equitum ſagittariorum, de quibus ſupra ſub hoc Duce, forte Vincentia vrbe Valeriæ Vincentienſes ſunt denominati; alia eſt Vincentia Venetorum ciuitas clariſſima.

PRÆFECTVRÆ militum Exploratorum Zmirnæ commorantium, ſunt qui Syrmam ſcribendum putant.

PRÆFECTVRÆ Claſſis Hiſtriæ, ab Hiſtro, per quem vehebatur, dictæ, Viminacio ſtationem habebat. *Claſſis.*

PRÆFECTVRÆ Claſſis Statdenſis, & Germenſis, in Margo oppido ſtationem habebat: Maren legit Itinerarium, ſed credo legendum Margn à Marge, quem Mœſiæ clarum fluuium fuiſſe Plinius ſcribit, per quem hæc claſſis nauigabat. Stradenſis, verò & Germanenſis, claſſes, à locis, ad quæ applicabant, nomen habuere. In Mœſiaco limite centum naues luſoriæ appellatæ fluuios permanebant, quemadmodum Honorius, & Theodoſius ſcribunt. [h] & ſupra in Duce Scythię eſt dictum. Tempore verò Notitiæ in hac Mœſia prima duæ fuere claſſes Stradenſis & Germenſis, quę per Danubium aut Margum flumẽ excurrebant aduerſus hoſtes, & ſpecies, armaue militum, vel res Principis tranſuehebant. Hactenus de Duce Mœſiæ primæ. *Claſſis.*

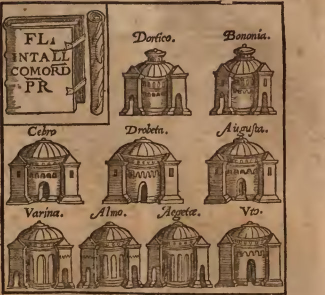
[h] in l. 1. C. Theo. de luſor. Danu.

NOTI

NOTITIA

DVX DACIAE RIPARENSIS

CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Daciæ Ripenſis.

Cuneus Equitum Dalmatarum Forenſium Bononiæ.
Cuneus Equitum Dalmatarum Diuitenſium Dortico.
Cuneus Equirum Scutariorum Cebro.
Cuneus Equitum Dalmatarum Diuitenſium Auguſtæ.
Cuneus Equitum Dalmatarum Auguſtæ.
Cuneus Equitum Dalmatarum Varinæ.
Cuneus Equitum Stableſianorum Almo.
Cuneus Equitum Scutariorum Ægetæ.
Cuneus Equitum Conſtantinianorum Vto.

Auxiliares.

Auxilium Miliarennum Tranſalba Daciæ.
Auxilium primorum Daciſcorum Drobetæ.
Auxilium Criſpitienſe Criſpitiæ.
Auxilium Marienſium Oeſco.
Auxilium Clauſtrinorum Transluco.
Auxilium Secundorum Daciſcorum Burgo Zono.
Præfecturæ militum exploratorum Tranſdiernis.

Item Legiones.

Præfecturæ Legionis quintæ Macedonicæ Variñianæ.
Præfecturæ Legionis quintæ Macedonicæ Cebro.
Præfecturæ Legionis quintæ Macedonicæ Oeſce.
Præfecturæ Legionis decimę tertiæ Geminę Ægetæ.

Præfecturæ Legionis tertię decimæ Geminię Tranſdrobeta.

Præfecturæ Legionis tertiædecimę Geminiæ Bargonquo.

Præfecturæ Legionis tertiædecimæ Geminię Zernis.

Præfecturæ Legionis tertiædecimæ Geminię Ratiariæ.

Præfecturę Legionis quintę Macedonicæ Sucidauæ.

Tribunus Cohortis ſecundorum reducum Sioſtæ.

Tribunus Cohortis nonæ, Soſtiacæ.

Præfecturæ Claſſis Hiſtricæ Agetæ.

Præfecturæ Claſſis Ratiarienſis.

Officium autem habet ita.

Principē de eodem Officio, qui completa militia adorat Protectorem.

Numerarios, adiutores eorum.

Commentarienſem.

Adiutorem.

A libellis ſiue Subſcribendarium.

Exceptores, & cæteros officiales.

COMMENTARIVM.

DE DVCE DACIÆ RIPENSIS. Cap. CLIIII.

OLIM Dacia vltra Danubium vſque ad Sarmatas ad Septentrionem per ambitum mille milliatiorum extendebatur; Traiano in Prouinciæ formam eſt redacta, deinde ſub Gallieno amiſſa, cum in ea Cetonius, velut alibi, Cecropius Dux eſſet; [a] demum cum illam ægrè Aurelianus recuperaſſet, ipſius populos trans Iſtrum duxit, limitibusque ad flumen tranſpoſitis, Daciam Ripenſem citra Danubium vſque ad Sauum appellauit & ita Valentinianus Vocat Tautomedi Daciæ Ripenſis Duci ſcribens. [b] Interiorem verò Daciam mediterraneam, dixit. [c] Auctor eſt Iornandes, [d] Dacos, inquit, ſub Imperio ſuo Traianus, Decebalo eorum Rege deuicto adtecit, ac terras vltra Danubium, quæ habent mille millia paſſuum, in Prouinciam redegit. Sed Gallienus eos dum regnaret, amiſit. Aurelianusque Imperator euocatis inde legionibus in Mœſia collocauit, ibique aliquam partem Daciam mediterraneam, Daciamque Ripenſem conſtituit, & Dardaniam iunxit. Hæc ille. Eadem habebat inſignia hic Dux, idemque officium, quæ ſuperiores Duces, & nouem oppidorum imagines, præter alia XIIII hic non repræſentata. Itaque omnia erant præſidia XXIII. defenſa cuneis equitum 9. Auxiliis 6. Legionibus 10, & aliis numeris, id eſt cohortibus 2. & Claſſibus 2. poterant eſſe equites 900. peditum 10000. Verum tempore Notitiæ, Dacia, ab Attila Hunnorum Rege, Martiano, & Valentiniano imperantibus, deuaſtata fuit, inquiunt Paulus Diaconus, & Iuſtinianus. [e] Sed à Leone recepta fuiſſe videtur, cum de eius Ducis, & vtriuſque Mœſiæ, ac Scythiæ officiis diſponat. [f] Iuſtinianus certè omnibus cis Danubium Romano Imperio adiectis priſtinos limites reſtituit. [g] Ducia Daciæ Numeri ſequuntur.

[a] Pollio in Galliено.
[b] in l. 13. C. Theo. de op. publ.
[c] l. 4. C. de mercallan. Nouel. 11.
[d] de regnor. & temp. ſucc.

Præſidia 23.
Equites 900.
Pedites 10000.
Claſſes 2.

[e] Nouel. 31.
[f] in l. vlt. ad fin. C. de diuer. offic.
[g] d. Nouell. 11.

1 CVNEVS Equitum Dalmatarum Foreoſium, excubabat Bononiæ: eſt inter Drauum, & Sauum fluuios in Pannonia ſuperiore. Marcellinus lib. 31. ad Ripam Danubii locat; Gratianus, inquit experimento Danubio delatus Bononiam, Sirmium introiit, & quatriduum ibi moratur, per idem flumen ad Martis caſtra deſcendit. Huius, & ſequentium, itinerarium meminit, vbi Conſtantinus iura condidit. [h] Forenſes autem à loco Forum dicto ſunt nuncupati: niſi legamus Fortenſium. Hos, & ſequentes cuneos Dalmatarum, ex Vexillationibus Comitatenſibus Magiſtrorum militum Præſentalium, & Magiſtri per Orientem eſſe puto.

[h] l. 1. C. de priuil. dom. Aug.

2 CVNEVS Equitum Dalmatarum Diuitenſium, Dorticò præſidebat, de quo Itinerarium, & Ptolemæus: ſunt ex oppido ad Rhenum ſito è regione Agrippinæ, quod munimentum Diuitenſe, & vulgo Deutſch, appellatur. Diuitenſium meminit, & [i] Marcellinus.

[i] lib. 26. & 27.

3 CVNEVS Equitum Scutariorum, Cebro præerat: à Ciambro Daciæ fluuio, aliqui hunc locum deriuant. Hic etiam erat pars legionis primæ Macedonicæ ſub hoc Duce.

4 CVNEVS Equitum Dalmatarum Diuitenſium Auguſtæ degebat. Prætoriam Auguſtam, Ptolemæus vocat in Dacia. Itinerarium legit Auguſtis.

5 CVNEVS Equitum Dalmatarum, & ipſe Auguſtæ morabatur; niſi forte vitio librarij, bis idem præſidium ſit repetitum: vel Auguſtiam oppidum intelligit, de quo Ptolemæus.

6 CVNEVS Equitum Dalmatarum habitabat Varinæ, Variana Itinerarium, quod & ſequentium præſidiorum meminit. Credo legendum Varinianæ, de qua infra, vbi pars legionis V. Macedonicæ, ſub hoc Duce excubabat.

7 CVNEVS Equitum Stableſianorum, præſidebat Almo. Mons eſt Pannoniæ, quem Probus allatis ex Italia vitibus conſeuit. [k] Hi erant ex X. Vexillationibus Magiſtri militum per Orientem, per plura loca diſperſiti.

[k] Aurel. victor.

8 CVNEVS Equitum Scutariorum, manebat Aegetæ legit Itinerarium. Hic morabatur & pars legionis XIII. Geminæ, ſub hoc Duce, & Claſſis Hiſtrica appellata. Scutarii erant ex Vexillationibus vtriuſque Magiſtri militum Præſentalis in Oriente.

9 CVNEVS Equitum Conſtantinianorum, in Vto oppido degebat. Viſini eodem habet, Lito: ſed prior lectio placet, ab Vto enim fluuio Daciæ Ripenſis, [l] dictum puto, quem Plinius, ex monte Hæmo in Mœſia manare tradit. Alter horum cuneus fines Mœſiæ defendebat. Hi erant equites, qui Daciam tuebantur: ſequuntur pedites, & primo.

[l] vt ponit Com. Marcillin.

AVXILIARES.

1 AVXILIVM Miliarenſium Tranſalbam Daciæ incolebat. Dicit Daciæ, quia alia oppida Tranſalbæ extra Daciam reperiebantur. Miliarenſis, locus eſt Romæ in hortis Saluſtianis, vnde fortè hi nomen habuere, Vopiſcus, [m] Miliarenſem, inquit, porticum in hortis Saluſtii ornauit, in qua quotidie & ſe, & equos fatigabat.

[m] in Aureliano.

2 AVXILIVM primorum Daciſcorum, Drobetæ præſidebat. Ex Dacia primi erant lecti, & ad differentiam ſecundorum, de quibus infra, primi appellati: ſed legendum, Dacicorum.

3 AVXILIVM Criſpitienſe, Criſpitiæ excubabat, à loco nomen traxit.

4 AVXILIVM Marienſium, Oeſco inſidebat. Oeſcum Triballorum propè Danubium Ptolemæus collocat; vbi etiam erat pars legionis quintæ Macedonicæ, ſub hoc Duce. ab Oeſco fluuio, quem ex Rhodope manare Plinius ſcribit, eſt dictum. Apud Itinerarium legitur, OESCO LEG. MAC. id eſt legio Macedonica, quam hic reſediſſe ſignificat. Maria eſt oppidum Peloponeſſi Ptolemæo, vnde hoc auxilium extrahi potuit: fortè legendum, Martenſium.

5 AVXILIVM Clauſtrinorum, Tranſluco præerat, id eſt vltra Lucum oppidum, ſic infra Tranſdiernis, & Tranſdrobetà, nomen tamen eſt loci ita

dict

dicti Cloſtra oppidum eſt in Latio Italiæ: ſed à loco apud Barbaros Clauſtra nominato, aut à clauſtris, quæ ſunt limitum munitiones, [a] hos Clauſtrinos vocatos puto.

[a] l. cura. 4. C. de offi. mag. offic.

6 AVXILIVM Secundorum Daciſcorum, ex Dacia ſecundo lectorum, manebat in Burgo Zono.

LEGIONES.

1 PRÆFECTVRÆ militum exploratorum. Tranſdiernis habitandum. Diernam oppidum Ptolemæus ſtatuit in Dacia propè Tybiſcum. Hæc verò præfectura, erat Tranſdiernis, oppido ita vocato, quæ per errorem auxilijs eſt adiuncta, cum ſub legionibus ſequentibus, inter præfecturas legionum eſſet collocanda. Exploratores Legionarii milites ſunt quoque ſub Duce Mœſiæ primæ.

ITEM LEGIONES.

2 PRÆFECTVRÆ Legionis quintæ Macedonicæ Varinianæ, pars Legionis, habitante. Quintam Legionem Macedonicam, ſub Auguſto, in Dacia manſiſſe, Dion [b] memorat, quæ hic in quatuor præſidia diuidebatur. Alia pars ſub Comite Ægypti merebat: Reliquũ, apud Magiſtrum militum per Orientem reſidebat: vnaque erat ex nouem Legionib. Comitatenſib. ipſius in plures diuiſa præfecturas, quarum aliæ mille peditibus, aliquæ 500. cõſtabãt, vt auctor eſt Conſtantinus Porphyrogenneta in themate.

[b] lib. 55.

3 PRÆFECTVRÆ Legionis quintæ Macedonicæ. Cebro, vbi etiam erat Cuneus equitum Scutariorum, ſub hoc Duce: Huius loci meminit & Itinerarium.

4 PRÆFECTVRÆ Legionis quintæ Macedonicæ, præſidebat Oeſco, ſcilicet pars Legionis. Hic quoque erat auxilium Martenſium, huius Ducis.

5 PRÆFECTVRÆ Legionis decimæ tertiæ Geminiæ, morabatur Ægetæ: vbi etiam erat cuneus equitum Scutariorum, ſub hoc Duce. Legendum, Geminæ, Dion, [c] enim ait, Decimam tertiam Legionem duplicatam ſiue geminam in Dacia ab Auguſto locatam, Eiuſdem pars militabat ſub Comite Ægypti: alia hic in Dacia. Reliquæ quatuor in ſequentibus locis excubabant: vnde in ſex præſidia diſpertita reperiebantur: et ſi ſex millium tota legio fuiſſet, quodlibet præſidium mille pedites habuiſſet.

[c] d. lib. 55.

6 PRÆFECTVRÆ Legionis decimætertiæ Geminæ Tranſdrobeta in oppido, ita nuncupato vltra Drobetam, de qua ſupra.

7 PRÆFECTVRÆ Legionis decimæ tertiæ Geminæ inſidebat Burgonono, Burgos vocabant crebra habitacula per limites conſtituta, inquit Oroſius; [d] quo nomine appellatur caſtrum in agro Placentino, & alia in Italia, vbi fuêre præſidia.

[d] lib. vlt. c. 33. l. vlt. §. in Sardinia. C. de offic. P.P. Africa.

8 PRÆFECTVRÆ Legionis decimæ tertiæ Geminæ Tribunus morabatur Zernis, quo iuris Italici Coloniam Traianus deduxit. [e] In quodam marmore citato à D. Cuiacio viro eruditiſſimo, de hac Colonia id legitur. I. O. M. Romulo parenti, Marti auxiliatori, fœlicibus auſpicijs Cæſaris D. Neruæ Traiani Auguſt. condita Colonia Dacia Zermis per M. Scaurianum Proprætorem. Hæc oppida, & ſi in antiqua Dacia, cum prope Danubium eſſent, in Romanorum poteſtate permanſerunt. Alia ſemel amiſſa, nunquam in eorum ditionem rediere.

[e] l. 1. §. in Dacia quoque. ff. de cenſibus.

9 PRÆFECTVRÆ Legionis decimæ tertiæ Geminæ Ratiariæ, in Iure legitur Retiariæ, vbi quandoque Diocletianus Iura condidit. [f] Hæc erat vna ex fabricis Illyrici. Ratiaria eſt apud Ptolemæum, Myſiæ ſuperioris oppidum; & RATIARIA Legio decimaquarta GG. ideſt, Gemina in Itinerario fuiſſe legitur, pro decimatertia.

[f] l. 8. C. commun. de ſucceſſ.

10 PRÆFECTVRÆ Legionis quintæ Macedonicæ, Sucidauæ excubabat. Hoc oppidum erat in Mœſia ſecunda ſub eius Duce, vbi cuneus equitum Stableſianorum reſidebat; Vnde aut hoc aliud oppidum eiuſdem nominis in Dacia Ripenſi fuit, aut vterque caſtra ibi coniuncta habebat. Hæc enim præfectura ſub duobus Ducibus eſſe non potuit.

1 TRIBVNVS cohortis ſecundorum reducum, reſidebat Sioſtæ. Tribuni ſunt cohortium: vexillationum, numerorum, & ſcholarum. [g] Hi fortè reduces ſunt dicti, quod ab hoſtibus capti reduces fuiſſent.

[g] l. 8. C. de erog. milit. annon.

2 TRIBVNVS cohortis decimænonæ Soſtiacæ ſtatiua habebat. Vetuſtus codex habet cohortis nonæ.

11 PRÆFECTVRÆ claſſis Hiſtricæ. Agetæ, vbi erat & cuneus equitum Scutariorum; & pars Legionis XIII. Geminæ.

12 PRÆFECTVRÆ claſſis Ratiarenſis, à Ratiaria oppido, vbi manebat, nomen habuit; Hic: & pars Legionis XIII. Geminæ ſub hoc duce, locata fuerat Præter præſidia in Notitia recitata Zoſimus [h] ſcribit aliud Conſtantinopoli fuiſſe, quod duobus militum numeris conſtabat, cuius nulla in hoc libro fit mentio.

[h] li. 4. poſt prin.

Hæc ſunt Orientalis Imperij præſidia, ſeu equites, alæ, & Cunei, auxilia, Legiones, & Cohortes, quæ limites illius Imperij, & vniuerſam eius ditionem tuebantur, cum quibus & Spectabiles dignitates ſunt explicatæ. Nunc de Clariſſimorum inſignibus, & Officijs, eſt videndum.

DE PALESTINÆ, ET ALIARVM Prouinciarum Conſularibus, eorumque inſignibus, & officijs.

Cap. CLI.

ILLVSTRIVM, & Spectabilium officijs, inſignibusque explicatis. Notitia ad Clariſſimos prouincias adminiſtrantes tranſit qui erant Conſulares. Correctores, & Præſides, ferè omnes clariſſimi, proquorum exemplaribus Conſularem Paleſtinæ, & Thebaidis Præſidem proponit, vt quemadmodum ex Thebaidis ſimulacro. ſtatuarij olim artis delineamenta accipiebant: ſic illi cæterorum Conſularium, & Præſidum imago atque exemplar eſſent; itaque cuiuſque prouinciæ Præſides cum eorum ornamentis, aut officijs à Notitia ſigillatim non referuntur, quia hæc accipiuntur, illoſque ſub Comite Orientis, Præfecto Auguſtali, & Vicarijs, cum prouinciarum imaginibus ſatis eſt demonſtraſſe: Præterea, cum eadem omnium ſint inſignia, & officia, idem ſæpius repetere non modo ſuperfluum, ſed etiam tædium legentibus erat allaturum.

Primi ergo inter Clariſſimos erant Conſulares prouinciarum rectores, qui non intelliguntur Conſulari dignitate functi, ſed inſulis Conſularibus ornati, quos primum ab Auguſto inuentos fuiſſe puto: Cum enim prouincias cum populo diuideret, huius Proconſulares fecit, ſuas verò Proprætorias: Sed in Italia, inquit Dion, [i] Prætoris, & Conſulis nomen ſeruauit, prouincijs verò Præfectis nomina dedit quæ illorum loco eſſe ſignificant, ideſt proconſules, & proprætores appellauit: pars ergo eorum, qui in Italia ius dicebant, Conſulares ſunt vocati, quod nomen primò in Italia introductum, poſteà in prouincias eſt extenſum: De hoc Tranquillum ſentire exiſtimo, qui Auguſtum Legato Conſulari, ſucceſſorem vt rudi & indocto dediſſe ſcribit, [k] cuius manu IXI. pro ipſi, ſcriptum animaduertit. Idem ait [l] Tiberium in Capream inſulam regreſſum, prouinciarum Præſides non mutaſſe, & Hiſpaniam, Syriamque per aliquot annos ſine conſularibus legatis fuiſſe, ſub Claudio Aulus Plautius Conſularis legatus Britanniam adminiſtrauit. (Tranquill. in Veſpaſiano c. 4. Martyrologium quoque Aurelianum Conſularem circa Neronis tempora in Italia ius dixiſſe narrat. Et Tacitus [m] eodem imperante Britannia, inquit Conſularem

[i] lib. 53.
[k] c. 88 in Auguſto.
[l] in Tiberio ca. 40.
[m] in Agricola.

ſularem, Petilium Cerealem accepit, & ſub Vitellio nullum in Hiſpaniis Conſularem fuiſſe lib. 18. ſcribit. Itaque hic honor paulatim pluribus prouinciis eſt conceſſus. Nam præter Hiſpaniam, & Syria Conſularem habuit. Tranquillus, [a] Iudæi, ait, rebellarunt, cæſoque Præpoſito, Legatum inſuper Syriæ Conſularem ſuppetias ferentem rapta Aquila fugauerunt, ſed & Veſpaſianus Cappadociam Conſularem fecit. Tranquillus (in eo c. 8.) Cappadociæ, inquit propter aſſiduos Barbarorum incurſus, legiones addidit, Conſularemque Rectorem impoſuit pro equite Romano: Hæc Tranquillus. Sub Domitiano Memmius Rufus Campaniæ, Attilius Rufus Syriæ Conſulares fuiſſe leguntur, vt Tacitus [b] refert. Sed & Plinius Ponto cum poteſtate Conſulari à Traiano eſt præfectus, vt in marmore Mediolani in templo D. Ambroſii legitur. C.PLINIVS L.F.O. V.E. CAECILIVS AVGVR.LEGAT. PROC. PRO PROVINCIÆ PON. CONSVLARI POTESTATE IM EAM PROVINCIAM ET IMP. CAES. NERVA TRAIANO AVGV. GERMAN. CVRATOR ALVEI TIBERIS ET RIPARVM. Poſtea Hadrianus nouam magiſtratuum formam inuenit, vt ait Sext. Aurelius victor, officia, inquit, publica & palatina, nec non militiæ in eam formam ſtatuit, quæ paucis per Conſtantinum immutatis, hodiè perſeuerat. Inter alia, quatuor per Italiam Conſulares inſtituit, vt auctor eſt Spartianus, inter quos Antoninum Pium, ad eam Italiæ partem regendam elegit, in qua plurimum poſſidebat: Sed & Licinium ſub eo, in Italia Conſularem fuiſſe, apud Martyrologium legitur. [c] Antoninus quoque Pius Præfectos ſuos locupletauit, & ornamentis Conſularibus donauit. Marcus item Antoninus, inquit Capitolinus, [d] prouincias ex Proconſularibus, Conſulares aut ex Conſularibus Proconſulares, aut Prætorias pro belli neceſſitate fecit. Sub Antonino etiam Caracalla, Rutilianus Ciliciæ Conſularis præfuit. [e] Capitolinus quoque Pertinacem in prouinciis, quas Conſularis geſſit, ſordide ſe geſſiſſe ſcribit. Itaque Conſulares Magiſtratus prouinciis Conſularibus ius dixerunt, de quibus fortè intelligit Vlpianus, [f] cum ait: Si mulier, & maritus diu ſeorſum quidem habitauerint, ſed honorem inuicem matrimonij habeant (quod ſcimus interdum, & inter Conſulares perſonas ſubſecutum) puto donationes non valere, quaſi durauerint nuptiæ. Conſulares appellare poteſt prouinciis Conſularibus præfectos, qui domi vxores ex conſilio eiuſdem Vlpiani, relinquebant. [g] Hi, quod Conſularibus ornamentis vterentur, Conſulares ſunt vocati: Sic Socrates D. Ambroſium Liguriæ, Aemiliæque præſidem Conſulari dignitate honeſtatum fuiſſe ſcribit, & earum prouinciarum Conſularem dictum. Paulinus quoque in eius vita, ipſum Conſularitatis inſignia ſuſcepiſſe refert, vt Liguriam, Aemiliamque regeret. Sed & exercituum præfecti Conſulares vocabantur: Tacitus, [h] inferioris, inquit, Germaniæ legiones diutius ſine Conſulari fuere, donec miſſu Galbæ Vitellius aderat. & infra [i] de eodem loquens. Nec Conſularis, ait, legati menſura, ſed in maius omnia accipiebantur: ad Imperium enim aſpirabat; & iterum, [k] ipſo Kal. Ianuarij die dirumpunt imagines Galbæ Spectator flagitij Hordinius Flaccus Conſularis legatus aderat. Hæc ille. [l] Ita autem eſt nuncupatus, quia ex Conſularibus creabatur, vt vult Vegetius. [l] Sed Vlpianus quia Conſularibus inſignibus vtebatur, [m] qui inquit, exercitui præeſt licet Conſularibus inſignibus vtatur, ignominiæ cauſa ab Imperatore miſſus nota laborat. Huic concinit quod Tacitus [n] ſcribit legati, ait legionum Conſularibus ornamentis donantur: ſic maiores prouincias adminiſtrantes, tanquam Conſularium inſignibus honeſtari, Conſulares ſunt appellati.

Erant inſignia Conſularium ſecures, faſces quos Proconſulum exemplo [o] ſex fuiſſe puto, ſella curulis & vultus Principum præmiſſi. Eodem modo Conſularis Byzantii appellatus eſt Honoratus, primus Conſtantinopolis vrbi Præfectus, [p] & Conſularis aquarum ſub præfecto vrbi Romæ. [q] quem Conſulari veſte inſignitum fuiſſe cenſeo, vt illi Magiſtratui maieſtas adderetur.

[a] *in Veſpaſiano cap. 4.*

[b] *in Agricola. Martyrolog. 7. & 12. Maij.*

[c] *16. Kal. Martij. item 17. Iulij.*

[d] *in Marco Antonino.*

[e] *l. 1. C. de general. abolito.*

[f] *in l. cum hic ſtatus, §. ſi mulier. ff. de don. inter vir. & uxor.*

[g] *in l. obſeruare, 4. §. proficiſci. ff. de off. procunſ.*

[h] *lib. 17.*

[i] *eo. lib.*

[k] *eo. lib.*

[l] *lib. 2. cap. 9.*

[m] *in l. 2. §. 1. de his qui notan. in fam.*

[n] *lib. 17.*

[o] *l. antep. ff. de offic. deleg.*

[p] *l. 1. C. de offic. comit. rer. priu.*

[q] *l. 1. C. de aquæduc.*

NOTI

NOTITIA

CONSVLARIS

PALÆSTINÆ, CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione Clariſsimi Conſularis Palæſtinæ.

PRouincia Paleſtina.
Officium autem habet ita.
Principem de eodem Officio,
Cornicularium.
Commentarienſem
Adiutorem.
Numerarium.
Ab actis.
A libellis.
Exceptores, & cæteros Cohortalinos, quibus nō licet ad aliam tranſire militiam, ſine annotatione Clementiæ Principalis.
Ceteri omnes Conſulares ad ſimilitudinem Conſularis Palæſtinæ officium habent.

COMMENTARIVM.

CONSVLARES maiores Præſidibus, minores, verò Proconſulibus erant: medias enim prouincias regebant. [a] Præter inſignia prædicta in aliis etiam differebant: Conſulares enim mulieris imaginem habebant, quæ ipſis creditam prouinciam referebat. Item librum mandatorum nullis notis inſcriptum quæ in Correctorum, & Præſidum codicibus inciſæ inueniuntur, quemadmodum in Oriente in Conſulari Palæſtinæ, & in Occidente in Conſulari Campaniæ cernitur. PALÆSTINÆ Conſularis, vir, barba & capillis demiſſis, pileus aureis caput ornatus, ſedensque repræſentatur, librumque mandatorum viridi corio tectum, ac purpureo ſuſtectoque tapeto, abaco roſtrato ſuffultum, tenens, item aureos Principes ſeſe amplectentes, aureæ pilæ præfixos, ipſe cingulo aureis bullis diſtincto, & ab humero dextro in ſiniſtrum latus demiſſo, enſem annectit, quem argenteo capulo prominente, aurata claudit vagina: Viridi verò pallio, dextro humero iniecto, ac genibus circumuoluto, dextra cornucopiæ aureis plenum præbet, læua haſtam tenet, cui tabula a'ré eſt præfixa, in qua ſcriptum eſt, PROVINCIA PALÆSTINA: pedes verò ac ſuras, purpureis ocreis infra genua eſt inductus, quas aurea virga à ſummo ad imum intercurrit. In manuſcriptis purpureum pallium geſtat: prope latumias, ſeu carceres, præruptis ſaxis munitos habere videtur. Hic Conſularis, forte in honorem Domini, in Palæſtina nati, cæterorum Conſularium exemplar, à Notitia poſitus eſt. In Occidente pro viro Conſulari, imago fœminæ prouinciam ſimulantis, cernitur, qualis in Conſulari Campaniæ ſpectatur & quomodo vbique prouinciarum imagines in Notitia repræſentantur: Correctores verò & Præſides, pro mulieris Imagine, effigiem oppidi tenebant, quòd & ipſum prouinciam ab illis adminiſtratam referebat, vt in Thebaidis, & Dalmatiæ, Præſidibus viſitur. Omnes tamen clariſſimi, præter paucos Præſides, perfectiſſimos nuncupatos, vocabantur: Nam & Theodoſius A. [b] Conſularem dignitatem clariſſimarum interpretatur. Hi appellatione GRAVITATIS, [c] aut ſynceritatis [d] honorabantur, etiam ab Imperatore cum ad eos ſcribebat, iidem iuſtiſſimi, & vigilantiſſimi dicebantur. [e]

Erant in Oriente Conſulares XV. In Occidente XXII. qui vſque ad Iuſtinianum permanſere, nam & ipſe Conſularium prouinciarum meminit, [f] quarum Conſulares pro codicillis magiſtratus ſoluebant tribus chartulariis cubiculi aureos 9. Primicerio notariorum 24. eius adiutori 3. officio P.P. 40.

Officium habebant Conſulares, vt Præſides, & alii clariſſimi: & olim binos Numerarios, vt præfecti, quorum alter vectigalium, tributorum, & aliorum quæ ad largitionum curam pertinebant rationes tractabat. & ſummas pecuniarum, ad Proconſulem, vel theſaurorum Præfectum delatas diligenter notabat. Alter verò, ea, quæ ad Comitem rerum priuatarum ſpectabant, in codices referebat, vt bonorum in prouincia publicatorum, vel, quæ alio modo ad fiſcum deuoluebantur, & quorundam vectigalium iura illi rationi aſſignatorum. Gratianus A. [g] In prouinciis ſingulis, inquit, duo numerarii, qui & tabularii, collocentur: quo ad vnum fiſcalis arcæ ratiocinium, ad alterum largitionales pertinere tituli iubeantur: Hactenus ille. Verum tempore huius Notitiæ ſingulos tantum Numerarios Præſides, aliique clariſſimi habuere. Hi etiam tabularii vocati Præſidibus tributa non ſoluentium nomina ſuggerebant, Valentinianus A. [h] Qui numerarii, ait, appellari conſueuerant, Conſularium atque Præſidum, duntaxat tabularii poſt hanc noſtram ſanctionem, vocabantur: ſcientes ſe tormentis eſſe ſubiectos, niſi iudicibus, vel exactoribus debitorum, aut reliquorum modum frequenter ingeſſerint, ſub actorum teſtificatione. Item Arcadius Imp. [i] Tabularios, inquit, oporteret fideliter prouidere nomina debitorum: Hæc ille. Conſularibus verò Correctoribus, ac Præſidibus Orientis, vnus ſufficiebat numerarius, qui vtroque officio fungebatur. In Occidente, vbique apud omnes Præſides, duo pro numerariis erant tabularii dicti, quemadmodum Valentinianus conſtituit, qui triennii tantum ſpacio, officio numerarii fungi poterant. [k] Cætera, quæ de aliis Præfectorum officialibus diximus, hîc repetita eſſe cenſeantur.

[a] l. 1. C. vt omnes iudic. tam ciuiles quàm militares, in princ.
[b] in l. 2. C. de dignit. & præfect.
[c] l. 1. C. de offic. Cō. rer. priuat.
[d] l. 3. C. de pedan. iudic. [?]
[e] l. 0. C. vbi cauſa fiſcales.
[f] l. 3. C. de offic. rector prouinc.
[g] in Nouell. 8. §. hac omnia,
[g] in l. 4. C. de numerariis.
[h] in l. 2. C. de numerar.
[i] in l. miſ. 7. C. de exact. tribut.
[k] d. l. 2. in §. C. de numerar.

De Correctoribus eorumque inſignibus. Cap. CLVI.

CORRECTORES medium inter Conſulares, & Præſides locum tenuiſſe, illiſque inferiores, his verò aliquanto digniores fuiſſe, ex ordine à Notitia obſeruato liquet. Hi antiquiſſimi fuiſſe videntur, ſi quidem Marmor ſupra portam Arimini, imperante Augusto Correctores in Italia fuiſſe, ſignificat, id eſt ſequens,

IMP. CÆSAR DIVI IVL. FI. AVGVSTVS PONT. MAX. COS. XXIII. TRIB POT. XII. P P MVRVM DEDIT CVRANTE L. TVRNO SECVNDO APRONIANI PRÆF. VRBIS FL. ACT[...]IO V. C. CORRECTORE FLAM. ET PICENI. Sed hæc inſcriptio vitiata eſt, quia nullus, Auguſto imperante Apronianus vrbi præfuit, ſed Statilius Taurus & L. Piſo. vt Tacitus ſcribit. Quare intelligit Rufium Turcium Apronianum: quem Marcellinus ſub Valentiniano vrbi præfuiſſe ſcribit. [l] Et pro Turno legendum Trucio, reponendumq. nomen Valentiniani pro Auguſto, puto vetuſtate corruptum marmor ab aliquo qui non intellexit, malè reſtauratum, certè ſub Seuero & Antonino Caracalla Correctores fuerunt: Eorum enim Hermogenianus, [m] & Papinianus [n] meminerunt. Poſt ipſos vnus totius Italiæ Corrector fuit: Spartianus enim ſcribit Tetricum Tyrannum, ab Aureliano totius Italię Correctorem factum, id eſt Campaniæ, Samnii, Lucaniæ, Brutiorum, Apuliæ, Calabriæ, Hetruriæ, Vmbriæ, Piceni, Flaminiæ, omniſque annonariæ regionis. Hic Magiſtratus per multa tempora continuauit. Nam Diocletianus Iulianæ ſcribens, [o] Si poſt diuiſionem, inquit, factam, teſtamenti veritas emerſerit, oſtende hoc apud Correctorem virum clariſſimum amicum noſtrum, quem, Numidium tum Italiæ Correctorem ſignificari puto. [p] Ceionius etiam Rufius Voluſianus ſub Conſtantino, totius Italiæ annis octo Corrector extitit: [q] Sed diuiſa ab eis in regiones 17. Italia duo in ea correctores ſunt relicti, vnus Lucaniæ, & Brutiorum: alter Apuliæ, & Calabriæ. Extra Italiam prouinciæ diu Conſulares tantum, aut Præſides habuerunt, non Correctores. Vnde Accurſius non male eos pro Italiæ præſulibus interpretatur. [r] Tandem & prouinciis Correctores ſunt dati, id eſt Auguſtanicæ & Paphlagoniæ in Oriente, Et Sauiæ in Occidente. [s] Hi clariſſimi erant vt Præſides. [t] ſed militibus Præfecti, quod cum ſcientia Magiſtrorum puniebant.

Chlamyde purpurea induti, vultus Principum præmittebant, quemadmodum in Correctore Calabriæ, & Apuliæ, Notitia oſtendit: Caſſiodorus in formula Rectoris, quem correctorem fuiſſe inſinuat. Te, ille inquit, prouinciæ Rectorem noſtra mittit electio, vt re vera corrigere nitaris, quos tibi commiſſos cognoſcis, clamydis tuæ inter alia clauos intende. vt ſcias non inaniter poſitos: Hinc fit, vt cum publicum agentes purpuram cernerent, de vigore ſemper Principis admonerent. Tibi fiſcalium tributorum credita monſtratur exactio, conſtat tuæ fidei eſſe commiſſum Principi renunciare, quod in prouinciis probatur

[l] lib. 26.
[m] in l. ex omnib. 10. ff. de off. præſ.
[n] in l. pen. ff. eo. tit.
[o] in l. 4. C. de iur. & fact. ignor.
[p] l. 3. C. quib. non obſtat. long. temp. præſcrip.
[q] ex marmore.
[r] l. 21. C. ad leg. Corn. de falſ. & l. 15. C. de decurionib.
[s] in l. ex omnib. 10. ff. de off. præſid.
[t] l. 1. C. vt omnes iudic. tam ciuil. quam militares, & in d. § hac omnia. Nouell. 8.
[u] d. l. 1. C. vt oēs iudic. tam ciuil. quā milit. & d. l. ſi poſt diuiſionem. 4. C. de iur. & fact. ignor.

probatur emergere, Tu etiam Senatorem ibidem reſidentem iuberis audire, Tuum in præfecti militem cum illius tantum conſcientia vindicare, Tuum nomen in ſubſcriptionibus iuſſerunt honoratis prouincialibus anteferri: additur, quod à Principe frater vocaris: Hæc ille.

Aliàs Inſignibus à Conſularibus Correctores differebant, quorum ornamentis omnibus non vtebantur, neque vt illi, mulieris magnitudinem, prouinciam ab ipſis adminiſtratam referentem, ſed oppidi idem ſignificantis effigiem præferebant, quemadmodum in Correctore Apuliæ, & Calabriæ, in Occidente ſpectatur: in Oriente enim nulla Correctorum apparent inſignia. Notas etiam libris mandatorum inſcriptas, diuerſas à Præſidibus habebant, quibus Conſulares carebant: Pro codicillis tamen magiſtratus ſoluebant quantum Conſulares. [a] Correctores à corrigenda prouincia dictos Caſſiodor. autumat: [b] Sunt, qui eoſdem Moderatores prouinciarum eſſe putarint, qui & ipſi erant Clariſſimi. [c] ſed illud generale Rectorum nomen tempore huius Notitiæ erat. [d] Verum Iuſtinianus nouos Moderatores, ſpectabiles factos, inuenit: vt Hellesponti, [e] quos vult antiquo nomine à Græcis ἁρμοστὰς dictos. Idem habent officium Correctores, quod Conſulares & Præſides.

[a] d. Nouel. 8. ad fin.
[b] in formula rectoris prouinciæ.
[c] l. vnic. C. de off. iurid. Alex.
[d] vt in l. vnic. C. de off. Comit. Orientis. l. 3 in C. de aſſeſſorib.
[e] Nouel. 28. Arabia, Nou. 102.

DE THEBAIDIS, ALIISQVE Præſidibus, tam Clariſſimis quam perfectiſſimis, eorumque inſignibus.

Cap. CLVII.

C. de offic. præſid.

PLVRES prouincias prætorias, à Proprætoribus iuſſu Auguſti, adminiſtratas fuiſſe diximus; Alexander verò Imperator plurimas ex his in præſidales mutauit. Lampridius, Prætorias, inquit, præſidiales prouincias plurimas fecit. Denique prætoribus ſublatis, quæ ab illis regebantur, factæ ſunt præſidiales, donec à Iuſtiniano renouati ſunt prætores. Itaque tempore huius Notitiæ prouinciæ omnes, aut Proconſulares, aut Conſulares, aut Correctoriæ, aut Præſidiales fuêre.

Præſides & alii Clariſſimi, vt dictum eſt, ordinarij appellantur, quo nomine à ſpectabilibus diſtinguebantur. Valentinianus A. [f] In ſacris, ait, ſcriniis noſtris militantes in prouinciis à ſalutatione ordinarii, vel ſpectabiles iudices non arceant. Ita etiam intelligitur Theodoſij reſcriptum ad Ruffinum P.P. [g] præfectus, inquit, prætorio, Auguſtalis, ordinariorum ſub ſe iudicum examinandi flagitia, & ſuper his referendi, non amouendi, vel puniendi habeat poteſtatem: de præſidibus intelligit. Aegyptus enim Conſulatem; aut maiorem Magiſtratum non habebat. Sic etiam ordinarias clariſſimorum Rectorum prouincias Iuſtinianus appellat, [h] quæ non à Comite aut Proconſule, ſed Præſidibus regebantur: Et ordinariam ſedem Præſidum Conſtantinus [i] Nemo, inquit, poſt litem conteſtatam ordinariæ ſedis declinet examen: nec prius præfecti prætorio, aut Comitis Orientis, vel alterius ſpectabilis iudicis imploret auxilium quàm coram præſide egerit. Item Valentinianus A [k] Ordinariorum, ait, iudicum apparitores, nullo annotum numero, nulla ſtipendiorum contemplatione laxentur. Itaque à ſpectabilibus ordinarii ſeparantur, ſub quibus præſides, & alii prouinciarum Rectores Clariſſimi titulo honeſtati continentur. Propriæ tamen præſides minoribus prouinciis imperabant, [l] qui & ipſi clariſſimi vocabantur, [m] paucis exceptis, qui erant perfectiſſimi, vt ſub Comite Orientis Arabiæ præſes, [n] & vt puto, Iſauriæ, quæ minimæ prouinciæ habebantur, & à Ducibus, qui vicem præſidum agebant, regebantur: præſes frater à Principe appellabatur, Caſſiodorus. [o] A Principe, inquit frater vocaris. Iuſtiſſimi etiam ac vigilantiſſimi titulo honeſtabantur, [p] eos etiam ἀρίστους, id eſt optimos, aut præſtantiſſimos appellabant, ita apud acta Apoſtolorum, [q] Claudius Lyſias Felicem, & D. Paulus Feſtum vocant, [r] vnde dicti optimates vrbium videntur, tanquam omnium præſtantiſſimi. [s] A præſide ad P.P. appellabatur. [t]

[f] in l. 1. C. de prox. ſacr. ſcrin.
[g] in l. 2 C. de off. Praf. Aug.
[h] Nouel. 31 § cõſtituimus autem ibi ſecunda vero & quarta ordinaria.
[i] in l. 4. C. de iuriſd. omn. iud.
[k] in l. 4. C. de cohortal.
[l] l. 1. § Deo nobis. C. de off. P. P. Afr. l. 1. in prin. C. vt omnes iudi. tam ciuil. quam milit. §. alleui, in Auth. de appel.
[m] l. 5. C. de pign.
[d] l. 1. in prin. C. vt omnes iud. tã ciuil. l. 2. C. de ordin. iud.
[n] l. eũ reis 18. C. de pœnis.
[o] in formula Rectoris prouinciæ.
[p] l. 3. C. de offic. Rect. prou.
[q] c. 24.
[r] cap. 26.
[s] in c. fundamenta. §. ne autem, electio. in 6.
[t] l. præcipimus. 32. §. 1. C. de appellat. §. illud in auth. eod. tit.

NOTITIA.

PRAESES THEBAIDOS

CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Clariſsimi Præſidis Thebaidos.

PRovincia Thebais.
Officium auté habet ita.
Principem de eodem officio.
Cornicularium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Numerarium.
Ab actis.
Exceptores,& ceteros Cohortalinos. quibus non licet ad aliam tranſire militiam ſine annotatione clementiæ principalis.
Ceteri omnes præſides ad ſimilitudinem præſidis Thebaidæ,Officium habent.

COM

COMMENTARIVM.

QVINQVE faſces præmittebat, [a] cum libro mandatorum quibuſdam notis inſcripto, & viridi tegumento inuoluto, quem in auditorio penes ſe iudicans tenebat; quemadmodum in Thebaidis, & Dalmatiæ Præſidibus Notitia oſtendit. Præſides in Oriente imaginibus Principum carent, quas in Occidente præferunt; oppidique effigiem prouinciam à ſe rectam referentem, vt Correctores habebant. Præterea codicem mandatorum dorſo his notis inſcriptum, quibus Conſulares carent FL. VAL. PNEN. IVSSV AV. eas ita ſum interpretatus: Fœlix liber veniens à Laterculo primicerii Notariorum, & notarijs iuſſu Auguſtali. Exemplo Præſidis Thebaidis ceteri Præſides eadem inſignia, & officium habent. Is fortè vt dignior pro aliorum exemplari eſt poſitus. Inſignia: Præſidibus prælata fuiſſe ſupra diximus, & hinc etiam Martyrologium ſignificat, quod hæc vexilla appellat. Beatum enim Fabium martyrem cum ferre vexilla præſidialia recuſaret, primo in carcerem truſum, mox capite punitum fuiſſe ſcribit. [b] noluit fortè vultus Principum conſecratos, qui adorabantur, vel alias idolorum imagines ferre. Per annum tantum prouinciis Præſides præficiebantur, ſed tempus arbitrio Principis prorogabatur, inquit Caſſiodorus.

[a] Dom. lib. 53.

[b] pridie Kal. Aug.

Hi ſunt tres. Magiſtratuum prouinciarum ordines clariſſimi: ſuperſunt Perfectiſſimorum oſtendenda inſignia, quæ nulla in Oriente à Notitia repræſentantur, vbi tamen conſtat Arabiæ, atque adeo Iſauriæ Præſides hoc titulo honeſtatos. [c] Verum in Occidente in Dalmatiæ Præſide, perfectiſſimorum inſignia & Officium demonſtrantur, quæ fermè eadem erant, ſicut correctorum, & aliorum præſidum, nempè duorum Principum in virum virum deſinens imago, auratæ columellæ profixa, qua tamen Orientis Præſides carent, item liber mandatorum viridi tegumento tectus, & abaco purpureo, ſuprectoque tapeto ſubſtrato impoſitus. Infra eſt oppidi effigies prouinciam à Rectore perfectiſſimo adminiſtratam referens, cuius nomen ſupra eſt inſcriptum. Notas tergo codicis mandatorum nullas inciſas habent. Horum officia, in nullo à Correctorum, aut Conſularium officiis diſcrepant: cum verò in quibuſdam à ſpectabilium & illuſtrium cohortalibus differrent, pauca de his ſunt dicenda.

[c] in d. l. 38. C. de penn.

DE DIFFERENTIIS INTER
officia magiſtratuum. Cap. CXVIII.

IDEM fermè erat Conſularium, ac Correctorum Præſidumque officium, quod & Præfectorum, exceptis Singularijs, qui inter clariſſimorum cohortales non nominantur, niſi ſub cæterorum apparitorum claſſa comprehendantur, quemadmodum in Vicarijs Orientis, ſub hoc nomine videntur contineri. In Occidente verò in Vicariorum officijs ſingularij reperiuntur. In quibuſdam etiam illuſtrium & clariſſimorum officia differebant, nam horum apparitores conditionales cenſebantur, i. conditioni ſuæ obnoxij. [d] vt ſemel facti apparitores, ab officio, niſi primipili munere completo, liberari non poſſent: & ideo à Paulo Iuriscon. perpetui appellantur. [e] præſidis prouinciæ, inquit, officiales, quia perpetui ſunt, mutuam pecuniam dare, & fœnebrem exercere poſſunt. Quare Notitia ſubiicit, his non licere ad aliam militiam ſeu officium tranſire, ſine annotatione ſeu indulgentia clementiæ principalis. Idem Affirmat Valentinianus. [f] Ordinariorum, inquit, iudicum apparitores, qui vel ſpeculatorum, vel ordinariorum attigerint gradum, nullo annorum numero, nulla ſtipendiorum contemplatione laxentur, prius quam primipili paſtum digeſta ratione complenerint. Ipſorum quoque liberi patris fortunam ſecuti, eodem modo cohortales eſſe cogebantur, [g] quod & in legionarijs militibus obſeruabatur, vt patris militis in bello defuncti, filius locum ſubiret. [h] Sic & tabularij Reipublicæ ſerui conditionales vocantur, [i] cæterum qui primipili munere functus erat, etſi officij onere liberabatur, curiæ tamen patriæ cõpellabatur ſeruire. [k] Illuſtrium verò aut ſpectabilium apparitores liberi nulla officii neceſſitate obſtringebantur. [l]

[d] l. 8. l. 17. C. de aduoc. diuer. iudiciorum, l. 1. & 2. C. vbi quis decur. vel cohort. aliu. condit. conueniat.

[e] in l. præſidis. 34. ſi cert. pet.

[f] in l. 7. pen. & vlt. C. de cohortalib.

[g] l. 12. C. de cohortalib. l. 1. & ſeq. C. de pign. offic.

[h] l. fi. C eod.

[i] l. ſcripturas. 11. C. qui potiores in pign. hab.

[k] l. 7. C. de iure fiſci. l. 3. §. 7. & 8. C. Theo. de numerar. actuar.

[l] d. l. pen. & vl. C. de cohortal.

2 Vt igitur clariſſimorum Magiſtratuum apparitores, ab alijs dignoſcerentur, diſcoloribus penulis, ſeu pallijs tegebantur, qualibus hodie Nuncii Taurinenſes vtuntur: ſubtus verò procingulo, loro, aut faſcia lanea à dextro humero in ſiniſtrum latus deſcendente cingebantur. Qui mos eſt antiquiſſimus, Gellius, [m] Tyro, inquit, Tullius M. Ciceronis libertus lictorem, vel à Ligo, vel à Licio dictum ſcripſit, Licio enim tranſuerſo, quod Limum appellatur, qui magiſtratibus præminiſtrabant, cincti erant. Gratianus A. [n] Officiales, inquit, per quos ſtatuta complentur, ac neceſſaria peraguntur, vti quidem penulis iubemus, verum interiorem veſtem ad modum cinguli obſeruare, ita tamen vt diſcoloribus quoque pallijs pectora contegentes conditionis ſuæ neceſſitatem ex huiuſmodi agnitione teſtentur. Quæ verba de Clariſſimorum apparitoribus conditioni obnoxiis, non alijs intelliguntur.

[m] d. l. 7. C. de cohort. l. 1. & vlt. C de apparit. P. P.

[n] lib. 12. cap. 3.

[o] in l. 1. C. T. de habi. quo inter. vrb. vti oport.

3 Eoſdem in albo cohortalium, ſeu matriculis ſatis erat ſcribi. [o] Spectabilium verò & illuſtrium apparitores Principis litteris probatorijs vocatis comprobari oportebat. [p] In officio quoque Præſidum nullos à libellis inuenitur, qui apud alios maiores prouinciarum magiſtratus frequentabantur, quia Præſides ipſi per ſe precibus ſubſcribere tenebantur. [q] Tot etiam ex ſuo officio quotannis prouinciarum Rectores ad manſiones mittebant, quot in ea prouincia curſus publici loca reperiebantur, [r] qui equis pabula exhiberi curarent, & euectiones inſpicerent, Præſidique ſubſcribendas efferent, nè in illis abuſus committeretur.

[o] l. 10. C. de cohort. l. 16. C. de teſta. milit.

[p] l. vlt. ad fi. C. de diuer. offic.

[q] l. 2. C. de aſſeſſ.

[r] l. 3. 4. 46. C. T. de curſu publ.

In cæteris omnium officia conueniebant eoſdemque primates habebant, vt Principem Cornicularium, Commentarienſem, Adiutorem, Ab actis, Numerarium, Exceptores, & cæteros apparitores, quemadmodum Notitia in Præſide Thebaidis oſtendit. Omnium denique apparitores de ſuo officio Cancellarium eligebant. [s] Is eſt, quem vulgo ſecretarium, Iura verò domeſticum vocant, [t] Hæ ſunt illuſtrium, ſpectabilium, clariſſimorum, ac perfectiſſimorum ex laterculo maiore emiſſæ dignitates, ſecundùm Notitiæ ordinem explicatæ.

[s] l. nullus. 8. C. de aſſeſſor.

[t] l. 4. 3. 5. 6 8. C de aſſeſſor.

Alij quidam ſpectabiles reperiebantur, vt Tribuni Notarii [u] Magiſter cenſus. [x] Item alii clariſſimi, vt ſilentiarii. [y] Primicerii Scholarum, ſeu Comites ordinis ſecundi. [z] & Tribuni Prætoriani, notariique [a] Inter perfectiſſimos quoque præter quoſdam prouinciarum magiſtratus, alii plures inueniuntur inter quos primiſcrinii ſub Comite largitionum eminebãt. [b] Sed Notitia de maioribus tantum, qui à laterculis prodibant, non alijs tractat. Cæterum quia inter vtruſque Orientis, Occidentiſque dignitates duo armaria libris referta reperiuntur, ne quid in hoc volumine intactum relinquatur, & ipſa pro virium mearum tenuitate explicare conabor.

[u] l. 2. C. de primicer. & ſecund.

[x] l. orphanotrophos. 32. C. de epiſcop. & cler.

[y] l. vlt. C. de ſilentiar.

[z] l. 2. C. de priuileg. ſcholar.

[a] l. 6. C. de diuer. iudic.

[b] l. 7. C. de palat. ſacr. larg.

NOTI

NOTITIA

IMAGINES

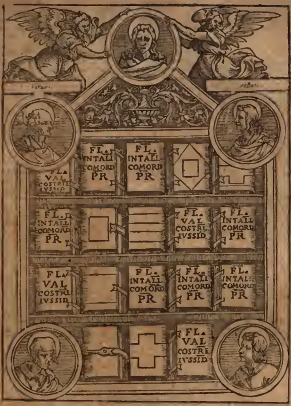
ARMARIORVM.

DIVINA PROVIDENTIA.

Auctoritas *Felicitas*

DIVINA ELECTIO.

Autumnus. *Hyems.*

COMMENTARIVM.

De Armarijs librorumq́; hic a notitia repræſentatis. Cap. CLIX.

ARMARIA inter vtriuſque Imperij dignitates inſerta in Thebaidis Præſidis atrio depicta fuiſſe Pierius [*] ſcribit: cuius verba ita ſe habent In Theodoſij & aliorum qui eo ſeculo fuerunt Imperatorum inſignibus, in atrio Præſidis Thebaidos nuncupati, argumentum hoc pictum ſpectabatur, cuius exemplum in quodam eius militiæ ordinum, officiorumque canone deſcriptum Romæ apud Maffeos inſpexi: Tabula eſt libris quodam ordine diſpoſitis onuſta, quorum nonnulli Syllabarij, quibuſdam notis inſcripti ſunt, quibus per compendium contentæ in eis rationes indicabantur, alij nihil præſcriptum habent. Supra tabulam faſtigium attollitur, in media cuius facie, genii duo, latum ſuſtentant orbem, in quo caput i ſtar human, cuius ita inſcriptio eſt DIVINA PROVIDENTIA: In angulis verò tabulæ, quæ del. ſpros, vt diximus, libros continet, ſingulis, capita ſingula ſunt appoſita, quorum ſuperius à dextra inſcriptionem circunductam oſtendit VIRTVS, alterum à læua SCIENTIA, interius à dextra AVCTORITAS Quartum à læua FOELICITAS. Quod quidē, vt puto innuit rerum omnium gerendarum ſummam à Deo primum emanare, cumque conciliandum in primis vt noſtra omnia fortunentur: Mox neceſſariam eſſe virtutem, quippè animoſum, aptum, & idoneum debere eſſe hominem qui præclara ſit facinora aggreſſurus: Verùm virtutem ſolam parum prodeſſe, niſi acceſſerit diſciplina, cuius ſcientia eruditi, & tempora, & occaſiones internoſcamus: ſed enim & hæc, & illa vix ſufficient, niſi & auctoritas adiuncta fuerit, qua mili-

[*] lib. Hieroglyphicor. 32.

tes

res populi quæ ſub Imperio continentur, iuſſaque non cunctanter exequantur. Vnde legas de Veſpaſiano, cum eſſet iam à militibus ſalutatus Imperator auctoritatẽ, & quaſi maieſtatem quandam inopinato ſcilicet, & adhuc nouo Principi defuiſſe, quæ non prius acceſſerit, quàm e plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure ſedentem pro tribunali pariter adiiſſent orantes, vt Tranquillus ait, opem valetudinis demonſtratam à Serapide per quietem, reſtituturum, oculos ſi inſpuiſſet, confirmaturum crus ſi dignaretur calce contingere: cumque vix fides eſſet, rem vllo modo ſucceſſuram, ideoque ne experiri quidem auderet: Extremò hortantibus amicis palàm pro concione vtrumque tentauit, nec euentus defuit, atque ita, quod primum deſiderabatur, auctoritatem indeptus eſt. Sed & quarta neceſſaria eſt, Fœlicitas, quippe licet enim animis valeas, experientia ſis eruditus, auctoritate præſtans, niſi tibi res fœliciter ſuccedat, ruere plerumque omnia, & elabi in irritum experiens.

Addita huic & altera tabula, cum iiſdem libris, & librorum notis, & genijs in faſtigio orbem caput referentem ſuſtollentibus, ſed angulares circuli affixi adſcripta habens nomina ſingula, ſingulis. VER, ÆSTAS, AVTVMNVS, HYEMS, vt ſcilicet, admoneamur diligenter nos animaduertere debere, vt ſuo quæque tempore agantur, procurenturvè. Hæc Pierius, qui pauca ex multis explicat. Sed ego hæc aliter interpretor. Hic enim Primicerij notariorum, qui magiſtratuum Inſignia in manu habebat, atque mandatorum codices ſcribi curabat, & edebat, totamquè ferè hanc Notitiam tractabat, officium & diligentiam repræſentari exiſtimo. Itaque libros Magiſtratibus tradendos in armario diſpoſitos oſtendit, qui ex notis, quibus ſunt inſcripti non rationum codices, vt opinatus eſt Pierius, ſed mandatorum, Magiſtratibus tradendi, eſſe dignoſcuntur. In manuſcriptis plures etiam dignitatum codicilli ſpectantur, qui à maiore laterculo, & eodem Primicerio prodibant, ad quem omnium ferè dignitatum cura ſpectabat. Armaria quoque illa eſſe in quibus hi codices reponebantur, quatuor contignationes arguunt. Hic ergo præcipua magiſtratuum inſignia id eſt Principis mandata à ſe accipienda Primicerius notariorum oſtendit. Hæc ab Auguſto inuenta fuiſſe Dion [a] ſcribit, *[a] lib. 53.* quæ procuratoribus ſuis, Proconſulibus, & Proprætoribus ſeu Legatis dabat, & illorum particulæ ab Vlpiano, [b] & alijs recitantur. *[b] in l. ſolent. 6. §. vlt. ff. de offic. procon.* Illa diu intermiſſa Iuſtinianus renouauit, quæ mittenda prouinciarum Præſidibus XVII. capitibus explicuit; [c] & laterculo maiore, ac legibus inſeri præcepit. *[c] Nouella 17.* Hæc, cùm primum in prouincias veniſſent Præſides, clero, cum Epiſcopo, & populo metropolis conuocato, palàm legi & actis inſeri iuſſit, eorumq; exemplum publicè in omnibus prouinciæ ciuitatibus legendum propoui, vt omnes an mandata ſeruarentur, ſcire poſſent. [d] *[d] §. pen. d. Nou. 17. & l. vlt. C. eod. ſcilicet de mand. Princip.*

Duplex autem armarium, duplicis prouinciarum Imperij Orientis, & Occidentis typum refert, ad quorum concordiam ſignificandam, vtrorumque codicum tegumenta, coloribus & notis ſibi reſpondentia cernuntur. In his colores quattuor exprimuntur, viridis, luteus ſeu aureus, purpureus, & ferrugineus huius loco manuſcripti codices, album ponunt · librorum tegumenta. pro magiſtratuum dignitatibus, varia reperiuntur, qui Illuſtribus tradebantur, in vmbilico vultum Principis aureum, aut eius locò notas quaſdam habebant, quibus alij carebant: Codices manuſcripti albos ſiue argenteos, & aureis faſcijs in capitibus, & medio, cinctos, tam in Oriente, quàm Occidente, illuſtrium libros repræſentant. In meo codice, pro albo, purpureus color ſpectatur. Vicarii duo & ipſe Primicerius Notariorum, omneſque rei militaris Comites, Duceſque notas ſuis libris inſcriptas habebant, quarum aliæ ſunt, PL. IN. TALL. COM. ORD. PR. quas ita ſum interpretatus, Fœlix liber iniunctus notariis laterculi continens mandata ordine primicerii. Aliæ ſunt, FL. VAL. COS. TRI. IVSSI. D. quas ita expoſui Fœlix liber venit à laterculo continens ſacros titulos rerum largitionalium iuſſione diuina. Sic in iure debita fiſcalia vulgo tituli largitiones vocantur. [e] *[e] l. 2. C. de Canonic. larg. tit.* Verba quoque diuinæ iuſſionis reperiuntur, & apud Iuſtinianum. [f] *[f] Nouel. 114.* Aliæ notæ codicibus horum armariorum inſcriptæ in impreſſa Notitia non reperiuntur, at in manuſcriptis hæ viſuntur. FL. VALL. P. N. EVS. IVSSV. DD. quas interpretor, Fœlix liber venit à laterculo primicerii Notariorum eius, iuſſu diuino. Conſtat enim apud Petrum Diaconum has notas, EVS. ſignificare eius. Hæc inſcriptio in tergo Codicis mandatorum Præſidis Thebaidis inuenitur, qui in Notitia impreſſa loco EVS. habet E. N. IVSSV. AV. id eſt & Notariorum iuſſu Auguſtali. In eadem Notitia manuſcripta, in vnius Codicis dorſo hæ notæ reperiuntur. FL. VALE. MAG MEM. IVSSI. D. quæ ſunt pro inſignibus Magiſtri ſcriniorum Occidentis, & ſignificant. Fœlix liber venit a laterculo edendus Magiſtro memoriæ iuſſione diuina: alias verò notas VALE. credo eſſe ſcribendas VALL. vt aliæ ſimiles ſunt in eodem armario FL. VALL. PNV. IVSS. DD. Difficile eſt has notas exponere, quas Iuſtinianus ſigna, [g] & compendioſa ænigmata appellat: *[g] in l. 1. §. vlt. C. de vet. iure enucleando.* ſed quantum coniectura aſſequi potui, pro virium tenuitate explicare ſum conatus, ſi ſcopum non attigero, ſatis erit propius acceſſiſſe, aut ſaltem aliis acutioris ingenii verius interpretandi viam aperuiſſe.

Armaria in ſummo faſtigata, binos vtrinque habent genios, purpureis ſtolis amictos, qui muliebre caput circulo incluſum, flexis genibus ſuſtinent, ſupra Orientale ſcriptum eſt DIVINA PROVIDENTIA; ſuper Occidentale, DIVINA ELECTIO: ſed in Vrſini codice primum eſt viri caput purpureo pallio humeris iniecto. Pierius ad Deum hæc refert, pro vt omnia ſunt referenda: ſed vereor ne humani Principis prouidentia ſignificetur, velut à Deo miniſtrantibus angelis ipſi inſpirata, quam ſub fœminæ effigie repræſentat. Inſinuat autem Principis diuina prouidentia afflari, orbem Romanum gubernari, qui libris mandatorum traditis magiſtratus ad illum rectè adminiſtrandum inſtruit, ſimiliter diuina eius electio eſſe intelligitur, cum inſpirante Deo, viros ad hoc munus idoneos, & ſcientia, ac rerum vſu expertos legit. Actiones vero, & res Principis, paſſim in iure, diuinæ appellantur, vt diuina indulgentia, [h] diuina delegatio, [i] ſanctio [k] domus, [l] & alia huiuſmodi. *[h] l. 3. ff. de conſtit. Princip.* *[i] l. pen. C. de appellat.* *[k] l. 4. C. de tempor appell.* *[l] l. 7. C de ſacroſ. eccl. l. 8. C. de exactorib. tribut. l. 15. C. de re mili.* Eodem modo diuina eiuſdem prouidentia, & electio eſt appellata.

In ſingulis præterea vtriuſque armarii angulis, ſingula humana capita circulis incluſa ſpectantur, quæ eodem oris & veſtium habitu ſibi reſpondent, primum enim id eſt Orientale armarium in ſummo à læua habet hominis effigiem tonſo capite, tunica purpurea, & ſupra eam toga praſſina induti cuius inſcriptio eſt, SCIENTIA REI MILITARIS, ſed in manuſcriptis eſt VIRTVS, vtrumque pro eodem Veteres habuere. Alterum quoque armarium id eſt Occidentale, in ſummo & ipſum à læua eiuſdem oris, & habitus caput habet, cui inſcriptũ eſt VERNVS, hoc eſt primum tempus anni, adoleſcentiæ comparatum, qua ſcientiam rei militaris apprehendendam eſſe ſignificatur. Hæc enim ætas apta eſt ad diſcendũ, [m] & ideò ſcientiæ militari Ver reſpondet. *[m] l. 37. ff. de adilitio edicto.* Togam viridem geſtant, quòd hic color veri tempori, quo omnia virent in primis conueniat. Caſſiodorus [n] loquens de coloribus quatuor factionum aurigarum, *[n] lib. 3. variar. ad Fauſtum.* quarum vna praſſini coloris ver imitabatur. Praſſinus, inquit, virenti verno eſt dicatus, vnde ſolet eſſe argumentum ſpei, quæ ex rei militaris ſcientia concipitur. Toga vero propria eſt Romanorum veſtis, [o] indicat in ea ipſos excelluiſſe. *[o] l. 32. ff. de iure fiſci.* Rubeus color in tunica ſignificat partem caloris æſtiui ineſſe veri. In manuſcriptis, capita muliebria capillis in humeros ſpargunt.

A dextra ſummi anguli armarij Orientalis eſt imago capitis muliebris cauo orbi incluſa, quæ ſupra

viridem

viridem tunicam, togam geſtat roſeam, cui inſcriptum eſt VIRTVS, ſed manuſcripti habent SCIENTIA REI MILITARIS. In eodem angulo alterius armarij, ſimile omnino caput huic reſpondet, cui inſcriptum eſt, ÆSTAS, quæ cum propter ardorem ignem imitetur, roſeam togam induit; Caſſiodorus [a] Roſeus, inquit, æſtati flammeæ dicatus eſt. Hæc virilem ætatem, robore firmatam refert, cui æſtiui labores conueniunt. Robur enim pro virtute Veteres accipiebant, vt indicat Gordiani nummus, in quo ſpectatur Hercules nudus, cum claua, & inſcriptione VIRTVS AVGVSTI. ſignificant ergo hæ imagines, ex ſcientia rei militaris, virtutem & robur æſtati reſpondens oriri. Praſſinus color in tunica, forte denotat virtutem virentem, rei militaris ſcientia produci, quemadmodum æſtas veri ſuccedens, eius viriditatem retinet: At manuſcripti togam æſtatis auream, tunicam verò rubram oſtendunt. Toga, Romanos, & eorum Imperium indicat quod virtute excelluit, ſicut & Virgilius [b] ſignificat.

[a] *in loco ſup. cit.*

[b] *in 7. Æneid.*

Hinc progeniem virtute futuram
Egregiam, & totum quæ viribus occupet orbem.

A læua Orientalis armarij in imo eſt aliud caput humanum, duplici luteo circulo incluſum, ſubſcriptum, eſt. AVCTORITAS. Caput purpureo pileo tegitur, tunica viridis ab humeris circa collum rubeo limbo ornata pendet, Ante pectus rubeum pallium à ſiniſtro humero deſcendit.

In imo læuæ Occidentalis armarij, eſt omnino huic ſimile caput, cui ſubſcriptum eſt, AVTVMNVS: Praſſina tunica, indicat verni aeris temperiem, & plenum virentibus fructibus autumnum redire, pallium rubens ante pectus eo tẽpore adhuc æſtatem caleſcere oſtendit, fœcunditas verò fructuum in primis adſcribitur autumno, quod & Virgilius [c] hoc carmine cecinit.

[c] *in 2. Georgic.*

Et varios ſœtus ponit autumnus, & alte
Mitis in apricis coquitur vindemia ſaxis.

Ob id eum Græci ὀπώραν vocant: ſignificatur autem ex ſcientia rei militaris, & virtute auctoritatem, ac imperium, cum vtilitate, & commodo acquiri. quod in primis Romano contigit Imperio. Pileus purpureus caput tegens, ſapientiæ ſignum eſt, vt Heſychius & Pierius volunt, propterea quod in capite cerebrum ſapientiæ eſt organum: Purpura Principis propria, eius prudentiam, & imperium in ſinuat: autumnus & ipſe capite tecto pingitur, ob ventos & aeris frigiditatem, quibus vexatur, vnde noxius ab Hipocrate prædicatur: ſed in manuſcriptis hęc duo capita ſunt mulierum, ſparſis in colla capillis cum croceis pallijs humeris iniectis.

In imo dextræ Orientalis armarij, vltimum eſt caput hominis, duplici & ipſum orbi cauo, luteoque incluſum, cuius humeris rubens tunica pendet, praſſinum pallium ante pectus tegit, ſubſcriptum eſt, FELICITAS, cui in occidentalis armarij parte dextra, ſimile caput reſpondet, infra ſcriptum eſt HYEMS, quæ ex praſſino pallio ſuperiore, Veri ſe obuiam ire oſtendit, rubens tunica æſtatem mox reuerſuram indicat. Id tempus autem, quo fructibus fruimur, fœlicitati aptum eſſe conſtat, & genio opportunum, quod & Virgilius [d] ſignificat.

[d] *in 1. Georgic.*

Frigoribus parto agricolæ plerumque fruuntur.
Et mutuo inter ſe læti conuiuia curant.
Inuitat genialis hyems, curaſque reſoluit.

Itaque ex ſcientia rei militaris virtus, ex virtute auctoritas, ex auctoritate fœlicitas prouenit, quæ omnia Imperio Romano contigere. In manuſcriptis pro hyeme eſt mulier, pallio purpureo caput, tergumque, & pectus tecta. Hanc ante duæ albæ corniculæ, quæ auerſæ conſpiciuntur, ſunt Hyemis ſymbolum, inquit Pierius. [e] albæ propter niuem hyemalem oſtenduntur. Ego eas hic concordiæ typum eſſe puto, ob eximiam fidem, quam interſe ſeruant. Principum enim concordia, & mutui amoris candor, per albas aues inſinuatur. Summatim verò plurimi codices ordine diſpoſiti, rectam Imperij Romani Magiſtratuũ adminiſtrationem repræſentant. quæ ex libris Mandatorum ipſis traditis, indicatur. Explicitis Romani Orientalis Imperij dignitatibus, ad Occidentales Notitia tranſit, quas pro viribus interpretari conabimur.

[e] *auctoritate Heſiodi & aliorum.*

Finis Primi Libri, Et dignitatum Rom. Imperij Orientalis.

LVGDVNI,
Ex Typographia Iacobi du Creux dict Molliard.
M. DCVII.

GVIDI PANCIROLI

Commentarium,

IN NOTITIAM VTRANQVE IMPERII ROMANI,

Liber Secundus.

IN QVO DIGNITATES ET ADMINISTRATIONES, tam Ciuiles, quàm Militares in partibus Occidentis exactè declarantur.

Cui adiectus etiam eſt eiuſdem Auctoris Libellus de Magiſtratibus Municipalibus,

LVGDVNI,

EX OFFIC. Q. HVG. A PORTA, SVMPT. IO. DE GABIANO.

M DC VIII.

DE
OCCIDENTALIS
IMPERII
Dignitatibus tam Ciuilibus, quàm Militaribus,
LIBER SECVNDVS.

NOTITIA
DIGNITATVM OMNIVM TAM CIVILIVM, QVAM MILITArium, in partibus Occidentis.

De initio, terminis, diuiſione, ac dignitatibus Imperii Occidentalis.

CAPVT I.

COMMENTARIVM.

IMPERIVM Romæ ab Auguſto penes vnum Principem vſque ad M. Antoninum; & Verum continuauit: Hi ſimul primi imperare cœperunt: deinde Seuerus cum Antonino filio, & aliis ſed hi nullam prouinciarum diuiſionem fecerunt, cum ſemper apud maiorem tota auctoritas permaneret. Probus & Florianus primi [a] diuerſis partibus, ſed paucis menſibus regnauerunt. Cum verò Diocletianus, & Maximianus principatu ſe abdicaſſent, Orientem cum Illyrico, Galletio Maximino: Conſtantio verò Chloro Conſtantini Magni patri, cum Africa Occidentis partes aſſignârunt. [b] Sed is, Italia tum à Maxentio occupata, vltra alpes Cottias tantum regnauit. Poſt hos Magni Conſtantini filii aliter Imperium diuiſerunt: quod fratribus extinctis, primo in Conſtantium, mox in Iulianum apoſtatam in ſolidũ peruenit, donec Valentinianus illud denuo cum fratre eſt partitus: Orienteque Valenti tradito, Occidentem ſibi retinuit; quorum deficientibus ſucceſſoribus, ſolus Theodoſius Magnus rerum potitus, Arcadio Orientem, Honorio Occidentẽ, ideſt Italiam, Gallias, Hiſpaniam, Britanniamque, & Africam dedit, [c] ad fines Meridiem verſus ad Berenicen vltimam ciuitatem Cyrenaicæ ſeu Libyæ ſuperioris, quæ Pentapolis, à numero quinque vrbium dicebatur, ſunt poſitæ: inde Africa minor ſeu Tripolitana à Syrtibus, & à Boreo promontorio Occidentalis Imperii initium fuit. Ad Septentrionem verò Principes Orientis Macedoniam, cum Myſia prima & ſecunda, vſque ad Scardum montem, ſeu Drilonem fluuium, & Danubium tenuit. Vltra Pannoniam & Dalmatiam, omnia ad Occidentale Imperium ſpectabant, quemadmodum ex notitia, & Procopio [d] deprehenditur, qui Honorio imperante Occidentale Imperium à Gadibus meridiem verſus vſque ad fines Africanæ Tripoleos itineris dierum XC. fuiſſe ſcribit, ab altera Herculis columna ſecundum Europæ litus vſque ad Sinum Ionium dierum LXXV. Orientis verò Imperium à finibus Cyrenes vſque ad Epidamnum ſeu Dyrrachium nauiganti iter CXXII. dierum fuiſſe, & Byzantio ad Iſtri oſtia dierum XXII. E Chalcedone in Phaſim fluuium dierum XL. addito itinere Dyrrachio Conſtantinopolim vſque totum Orientale Imperium ambitum dierum 3.7. habuiſſe memorat: Notitiæ tempore hæc Imperii Romani diuiſio fuit, quæ in pluribus militum inſignibus decuſſatis repræſentatur, in quibus Orientis, Africæ, Illyrici, & Occidentis partitio duobus typis indicatur, Orbe ſcilicet hoc O linea vna per medium ducta diuiſo, aut cruce obliqua inſtar literæ X. diſtincto. Relictæ autem ſunt Orienti prouinciæ LX. videlicet ſub P.P. Orientis L. ſub P.P. Illyrici X. Occidenti LVIII. ex quibus XXIX. P.P. Italiæ parebant, totidem Præfecto Galliarum. Communi tamen conſenſu, vterque Princeps res Imperii ſemper adminiſtrauit, leges coniunctim promulgauit, arma coniunxit, ac ſimul Conſules creauit: quorum alter Romæ, alter Conſtantinopoli reſidebat, vt duo dimidia coniuncta viderentur Imperia. Ob duplicem verò adminiſtrationem, dignitates, & magiſtratus geminari oportuit, qui ſimiles, ac ferme iidem vtrobique creabantur, & ſi ob regionum, & rerum diuerſitatem, in quibuſdam differebant. Poſt operis inſcriptionem ſequitur in Notitia index dignitatum Imperii Rom. Occidentalis: Quarum nomina & ſeriem prius volui hac in Tabella proponere Lectori.

[a] *auctore Zonara.*

[b] *vt Aurelius Victor de Cæſaribus & alii referunt. vt Oroſ. lib. 7. ca. 25. qui hanc primã Imperii diuiſionem fuiſſe dicunt.*

[c] *Zoſimus in fi. 4.*

[d] *in 1. de bell. Vandalic. in princ.*

Annonarii Tuſciæ,& Vmbriæ.
Piceni ſuburbicarii.
Campaniæ.
Siciliæ.
PER Africam duo.
Byzantii, alias Byzatii.
Numidiæ.
PER Hiſpanias tres.
Beticæ.
Luſitaniæ.
Galleciæ.
PER Gallias ſex.
Viennenſis.
Lugdunenſis primæ.
Germaniæ primæ.
Germaniæ ſecundæ.
Belgicæ primæ.
Belgicæ ſecundæ.
PER Britannias duo.
Maximæ Cæſarienſis.
Valentiæ.

Correctores tres.

PER Italiam duo.
Apuliæ, & Calabriæ,
Lucaniæ,& Brutiorum.
PER Pannoniam vnus,Sauiæ.

Præſides triginta vnus.

PER Illyricum quattuor.
Dalmatiarum.
Pannoniæ primæ.
Norici Mediterranei.
Norici Ripenſis.
PER Italiam ſeptem.
Alpium Cottiarum.
Rhetiæ primæ.
Rhetiæ ſecundæ.
Samnii,
Valeriæ.
Sardiniæ.
Corſicæ.
PER Africam duo.
Mauritaniæ Sitifenſis.
Tripolitanæ.
PER Hiſpanias quatuor.
Tarraconenſis.
Carthaginenſis.
Tingitaniæ.
Inſularum Balearium.
PER Gallias vndecim.
Alpium maritimarum.
Alpium Poeninarum & Graiarum.
Maximæ Sequanorum.
Aquitaniæ primæ
Aquitaniæ ſecundæ.
Nouem populanæ.
Narbonenſis primæ.
Narbonenſis ſecundæ.
Lugdunenſis ſecundæ.
Lugdunenſis tertiæ.
Lugdunenſis Senonicæ.
PER Britannias tres.
Britanniæ primæ.
Britanniæ ſecundæ.
Flauiæ Cæſarienſis.

COMMENTARIVM.

NOTITIA. & Orientis dignitatib. explicatis, Occidentales eodem ordine repræſentat: primo Illuſtres, deinde Spectabiles, poſtremo Clariſſimos, Perfectiſſimosque recenſet. Inter Illuſtres, quemadmodum in Oriente fecerat, duos Præfectos Prætorio, Italiæ & Galliarum, Præfectumque Vrbi præmittit. Sed Galliis hoc tempore à Barbaris magna ex parte occupatis, eius Præfecti inſignia omittuntur. In numero tantum magiſtratuum Orientale Imperium ab Occidentali diſcrepaſſe videtur. Inter illuſtres enim pro quinque magiſtris Orientis hic tres tantum recitantur, duo in præſenti, alter peditum, equitum alter: Tertius & ipſe equitum per Gallias, prout Conſtantinus diſtinxerat, qui peditum magiſtros, ab equitum præfectis diuiſerat. In Oriente quinque magiſtri mixtim equitibus, peditibusque imperabant.

Inter Spectabiles quoque Proconſules numero differebant, qui in Oriente duo reperiebantur, Aſiæ & Achaiæ: Hic vnus tãtum Africæ. Vicarii etiam quattuor totidem Diœceſes Orientis gubernabant, ſex in Occidente. Hic autem animaduertendum eſt, dum legitur Proconſul Africæ, cuius Vicarii ſex: intelligendum eſt, cuius ſcilicet Africæ, non Proconſulis, quia ſoli Præfecti Vicarios habebant, non Proconſules: inter hos eſt Vicarius VII. prouinciarum, ita tum Galliæ videntur appellatæ, etſi re vera XVII. prouincias continerent, quia ad VII redigebantur, vt infra ſuo loco explicabitur. Vetuſtus tamen codex legit. Proconſul Africæ vnus. Comites etiam Orientales ab Occidentalibus numero differebant: nam in Oriente duo tantum erant, ſex in Occidente. Similiter Duces Orientis XIII. numerantur, Occidentis XII. Clariſſimorum quoque numerus diſſidebat: Si quidem in Oriente XV. Conſulares reperiebantur, in Occidente XXII. in quibus Codex impreſſus deficit. Nam XX. ſolum numerat, quibus duo in fine addendi, ſcilicet per Britannias duo, Maximæ Cæſarienſis, & Valentiæ, qui numerum XXII. complent. Correctores etiam duo erant Orientis, tres Occidentis. Item illius Præſides XL. huius XXXI. quibus Mauritaniæ Cæſarienſis Præſes deeſſe videtur: ſed quia eius prouinciæ Dux etiam præſidis officio fungebatur, non Præſidibus, ſed Ducibus adſcribitur. Verè tamen XXXII. erant præſidales prouinciæ, inter quos perfectiſſimus nullus in hoc indice nominatur, qualis in calce operis præſes Dalmatiæ cum ſuis inſignibus repræſentatur. Nullus verò in Oriente perfectiſſimus apparet, vbi tamen duos fuiſſe dixi. quia in hac dignitate explicanda non multum Notitia laborauit. ſinguli igitur magiſtratus ſuis locis quo ordine, in Oriente cuiusque inſignia & officia ſunt oſtenſa infra exponentur: & à P.P. Italiæ, tanquam digniori auſpicabimur.

DE PRÆFECTO PRÆTORIO Italiæ. Cap. II.

ANTE Valerianũ duo tantum in ſolidum erant P.P. poſtea diuiſas regiones habere cœperunt. Ragonius enim vt auctor eſt Spartianus in Baliſta Tyranno ſub Valeriano Illyrico, & Galliis præfuit; primus verò Conſtantinus quattuor

 inſtituit,

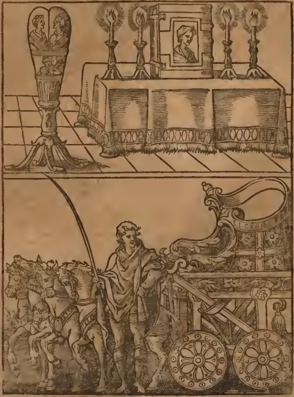
inſtituit, inquit Zoſimus. vnum Orienti, ſecundum Illyrico, tertium Italiæ, Africæque præfecit, quartum Galliis, Hiſpaniis & Britanniæ. [a] Quæ obſeruatum eſt, & ſub Conſtantio, qui ad Taurum PP, ſcribit, [b] quem Italiam rexiſſe Ammianus [c] affirmat. Sed idem ſcribit, [d] Mamertinum Iuliano Apoſtata imperante, Italiæ, Illyrici, & Africæ præfectum prætorio fuiſſe. itaque Illyricum non ſemper ſuum præfectum habuit. Verùm diuiſo inter Valentinianum, & Valentem Imperio, quemadmodum auctor eſt Marcellinus, Præfectus Italiæ ſolum Illyricum Occidentale obtinuit, quod prius totum ſuo parebat Præfecto. Valentinianus enim Polemio, [e] item Fabiano [f] P.P. Italiæ & Illyrici ſcribit: Galliæ Præfectus vt prius erat, permanſit. Sed præfectus Italiæ in Principis Comitatu degebat, ſicut & præfectus Orientis Cõſtantinopoli, qui præfecti prætorio Comitatus vocabantur. [g] Italiæ ergo præfecto tres nobiles, amplæque traditæ ſunt Diœceſes. Italia, Illyricum, & Africa. [h] Quare idem P.P. Illyrici, Italiæque appellatur: Ad quem à præſidibus prouinciarum [i] ipſi commiſſarum appellabatur. [k] Conſtantius, [l] ad Taurum P.P. Italiæ, De Sardinia, inquit, Sicilia, Campania, Calabria, Brutiis, & Piceno, Aemilia, & Venetia & ceteris, interpoſitas appellationes laudabilis ſublimitas tua more ſolenni debebit audire. A Spectabilibus quoque ad eundem, & Quæſtorem palatii prouocabatur, officio tamen præfecti litigantium acta excipiente, & iudicata exequente. [m] In Iuſtiniani Codice nulla Præfectorum Italiæ, aut Galliarum fit mentio, ſed tantum Orientis, & Illyrici, ſcilicet Orientalis, quia eo tempore extinctum erat Occidentis Imperium. Ipſe verò Africa denuo recepta, illi proprium Præfectum adiecta Sardinia tradidit. Italiæ ſeruis recuperatæ ſuus Præfectus redditus non inuenitur. Eam quidem à Narſete Eunucho rectam fuiſſe conſtat, ſed eius magiſtratus titulus in iure non apparet. Qui poſt eum fuerunt Exarchi, id eſt præcipui Præſides ſunt vocati. Præfecti verò Eparchi dicebantur.

[a] lib. 20.
[b] l. 49. C. Theo. de Decur.
[c] lib. 21.
[d] lib. 26.
[e] l. 26. C. Theo. de oper. pub.
[f] l. pen. C. de contrah. empt.
[g] l. præcipimus. 32. C. de appel.
[h] l. 21. C. Th. de numerul.
[i] l. 5. C. Theo. de appel.
[k] d. l. præcipimus 32. C. de app. §. ideo, & §. illo, in auth. eo tit.
[l] in l. 17. C. Theo. eod. tit.
[m] §. 1 in Auth. de administr. off. in facr. app.

NOTITIA

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS, PRÆFECTI

Prætorio per Italias.

ITALIA ILLYRICVM AFRICA.

COMMENTARIVM.

OMNIA Orientis Præfectorum inſignia, & ornamenta officiumque Præfectus Italiæ tenuit, ſcilicet auratum Carpentum quatuor albis equis tractum, & vultus Principum: præterea abacum albo tapeto inſtratum, qui librũ erectum purpuraq; tectum binis hinc inde Cereis accenſis ſuſtinet: In cuius medio aureum Principis caput ſpectabatur. In manuſcriptis argenteum tergum anteæ faſciæ in capitibus, & medio cingunt. Præferebat quoque effigies trium mulierum, vaſa aureis plena geſtantium: quæ capita aureis pinnis ornatæ, purpureo pallio auro circum texto, & in humeros demiſſo velantur. Talaribus, albisque tunicis indutæ, nudis pedibus incedunt: Primæ inſcriptum eſt ITALIA. Secundæ ILLYRICVM. Tertiæ AFRICA. In Vrſini codice rubris Cothurnis euinctæ, palliis humeros tegunt. Italiæ XVII. fuere prouinciæ, Illyrici VI. Africæ VII. Harum trium Diœceſeon hic P. P. totidem Vicarios habuit, videlicet Romæ, Italiæ, & Africæ: Illyrici verò tum deuaſtati nullum Notitia Vicarium ponit, eius tantum Diœceſim in indice nominat: antea tamen fuit, quem infra ſuo loco poſt alios reſtituere conabor. idem omnino officium hic Præfect⁹ habet, quod alii Oriẽtis, & latè ſupra eſt explicatum.

⁂

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Illuſtris Præfecti Prætorio Italiæ Diœceſes infra ſcriptæ.

Italia, Illyricum, Africa.

Prouinciæ Italiæ decem & ſeptem.

VENETIÆ.
Aemiliæ.
Liguriæ.
Flaminiæ, & Piceni Annonarij.
Tuſciæ, & Vmbriæ.
Piceni Suburbicarii.
Campaniæ.
Siciliæ.
Apuliæ, & Calabriæ.
Lucaniæ, & Brutiorum.
Alpium Cottiarum.
Retiæ primæ.
Retiæ ſecundæ.
Samnii.
Valeriæ.

Sardiniæ.
Corſicæ.

Illyrici Sex.

Pannoniæ Secundæ.
Sauiæ.
Dalmatarum.
Pannoniæ primæ.
Norici Mediterranei.
Norici Ripenſis.

Africæ Septem.

Byzacium.
Numidia.
Mauritania Sitifenſis.
Mauritania Cæſarienſis.
Tripolis.
Præfectus Annonæ Africæ.
Præfectus fundorum patrimonialium.
Officium viri illuſtris Præfecti prætorio Italiæ.
Princeps.
Cornicularius.
Adiutor.
Commentarienſis.
Ab actis.
Numerarij.
Subadiuuæ.
Cura Epiſtolarum.
Regerendarius.
Exceptores.
Adiutores Singularij.

COMMENTARIVM.

QVEMADMODVM in numero magiſtratuũ Oriẽtale Imperiũ ab Occidentali differebat, ita in Diœceſibus Vicariorum diſcrepabat. Præfectus enim Orientis quinque Diœceſib' præerat. Præfectus Italiæ tribus tãtum, Italiæ, Illyrici, & Africæ. Italiæ prouinciæ erant XVII. Illyrici VI. Africæ VII. Vt apud Notitiam ſcriptum extat, ſed verè non erant niſi VI. computata in his etiam Mauritania Cæſarienſi à Duce adminiſtrata. & ſupra in indice omiſſa, quoniam à Duce regebatur, & Africa, à Proconſule recta, ideoque omiſſa, quia inter Conſulares, aut Præſidales non numeratur. Verum numerus augetur, quoniam inter prædictas VII. Africæ prouincias Notitia Præfectum annonæ Africæ, & Præfectum fundorum patrimonialium recenſet, quem eum eſſe puto, qui Gildonis patrimonium procurabat, & officium quemadmodum Comes rerum priuatarum habebat, & ferè illi æquabatur, vt in eo dicitur. Hi tamen prouinciarum rectores non erant, ſed quia amplam habebant adminiſtrationem, Præſidibus comparabantur, & pars diœceſis Africanæ habebantur, de quibus infra ſuo loco dicetur. His ergo duobus præfectis ademptis, prouinciæ Africæ VI. remanebant duæ Conſulares, Byzacium & Numidia, tres Præſidales. & ſi Notitia in indice duas tantum ponat. ſcilicet Mauritaniæ duæ, Sitifenſis, & Cæſarienſis. & Tripolis His addenda eſt Africa cũ Proconſule. itaque ſunt VI. prouinciæ.

Idem omnino officium hic Præfectus, quod alij P P Orientis habent. Quare quæ ibi dicta ſunt hic repetenda non putaui Vt autem apertius huius Præfecti pateat imperium eorum, quibus præerat. breuiarum appoſui. Poſt hunc ad alium P.P. qui ſecundum inter illuſtres gradum tenet, erit tranſeundum

PRÆF

Præfectus P.			Quibus imperaret.
P. P. Italiæ parebant prouinciæ XXIX. Vicarij III.	*Proconſul Aſricæ I.*		*Africa.*
	Vicarius Romæ, cui prouinciæ X.	*Conſulares IIII.*	*Campania* *Tuſcia* *Picenum Suburbicarium.* *Sicilia.*
		Correctores II.	*Apulia Calabriaque* *Brutij*
		Præſides IIII.	*Samnium* *Sardinia.* *Corſica* *Valeria.*
	Vicarius Italiæ. VII.	*Conſulares IIII.*	*Venetia & Hiſtria* *Æmilia* *Liguria* *Flamminia & Piceni annonarii.*
		Præſides III.	*Alpes Cottiæ* *Rhetia prima* *Rhetia ſecunda.*
	Vicarius Africæ V.	*Conſulares* II.	*Byſantium* *Numidia.*
		Præſidum III.	*Tripolitana* *Mauritania Sitifenſis.* *Mauritania Cæſarea*
	Vicarius Illyrici VI.	*Conſularis* I.	*Pannonia ſecunda.*
		Correctór I.	*Sauia.*
		Præſides IIII.	*Pannonia prima* *Noricum Mediterraneum* *Noricum Ripenſe* *Dalmatia.*

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Illuſtris Præfecti Prætorio Galliarum Diœceſes infraſcriptæ.

Hiſpaniæ ſeptem Prouinciæ, Britanniæ.

Prouinciæ Hiſpaniæ ſeptem.

BAETICA.
Luſitania.
Callecia.
Tarraconenſis,
Carthaginenſis.
Tingitania.
Baleares.

Prouinciæ Galliarum decem ſeptem.

VIENNENSIS.
Lugdunenſis prima.
Germania prima.
Germania ſecunda.
Belgica prima.
Belgica ſecunda.
Alpes Maritimæ.
Alpes Penninæ, & Graiæ.
Maxima Sequanorum.
Aquitania prima.
Aquitania ſecunda.
Nouem populi.
Narbonenſis prima.

Narbonenſis ſecunda.
Lugdunenſis ſecunda.
Lugdunenſis tertia.
Lugdunenſis Senonia.

Britanniarum quinque.

MAXIMA Cæſarienſis.
Valentia.
Britannia prima.
Britannia ſecunda.
Flauia Cæſarienſis.
Officium viri Illuſtris Præfecti Prętorio Galliarum.
Princeps.
Cornicularius.
Adiutor.
Commentarienſis.
Ab actis.
Numerarii.
Subadiuuæ.
Cura Epiſtolarum.
Regerendarius.
Exceptores.
Adiutores ſingularii.

COMMENTARIVM.

DE PRAEFECTO PRAETORIO Galliarum. Cap. III.

[a] *lib. 2.*

ONSTANTINVS quarto Præfecto Prætorio, inquit Zoſimus, [a] trans Celtas & Hiſpanos cum inſula Britanniæ commiſit; Sed & ſi pluribus regionibus præeſſet, à Gallis Italiæ proximioribus, & opulentioribus, P. P. Galliarum eſt appellatus. Ita Valentinianus Vincentium,[b] Florentium,[c] & Antonium,[d] Arcadius Vincentium, Honorius Dardanum[e] appellant. Itaque XXIII prouinciis imperabat, VII. in Hiſpania, XVII. in Gallijs, & V. in Britannia. His omnibus in tres Diœceſes diuiſis, totidem Vicarios præfecit. Verum Britannia, & Hiſpania, Gallijſque à Barbaris captis,[f] hic P. P. eſſe deſijt, vnde nulla eius hic repræſentantur inſignia, tantùm recitantur Diœceſes, & officium, quod idem eſt cum Præfecto Prætorio Italiæ vel forte quia eadem, quæ & P P Italiæ geſtabat inſignia, fruſtrà viſum eſt ea repeti Elenchus, in quo hæ Diœceſes recitantur, eſt mendoſus. Tres enim recenſentur. Prima Hiſpaniæ. Secunda ſeptem prouinciarum, legendum eſt XVII quæ prouinciarum, quæ erant in Gallijs Tertia Britanniæ in quinque prouincias diuiſa Hiſpania verò VII. habebat. Nullam verò Iuſtinianus in ſuo catalogo Præſidum[h] harum prouinciarum tum Romanum Imperium non agnoſcentium, mentionem fecit. His ſummatim de Præfectis Prætorio Occidentis deguſtatis ad tertium, Occidentis illuſtrem, id eſt Præfectum Vrbi progrediamur.

[b] *in l. 2. C. de ro- lato l. vnic. C. ne opera. à colla- to exor.*
[c] *l. 3. C. Theo. de cenſ. ſiue adſcr.*
[d] *l. decuriones. 16 C. de quæſtio.*
[e] *l. 1. 2. & 3. C. de his qui con- ditio. propr. re- liq.*
[f] *l. 171. C. Th. de decurio.*
[g] *Niceph. lib. 14. c. 56. Pa. Dia- con.*
[h] *in Nouel. 8. ad. fin.*

DE PRÆFECTO VRBI ROMÆ, Cap. IIII.

RÆFECTVS Vrbi Romæ ab Auguſto potius reſtitutus, quàm inuentus videtur. Nam vt Tacitus[i] ſcribit. Antea profectis domo Regibus, mox Magiſtratus, ne vrbs ſine Imperio foret, vnus in tempus deligebatur, qui illis abſentibus ius diceret, ac ſubditos moderaretur, feruntque à Romulo Dentrem Romulium, poſt à Tullo Hoſtilio, Numam Martium, & à Tarquinio ſuperbo SP. Lucretium vrbi impoſitos. Cæterum Auguſtus bellis ciuilibus implicitus, Cilinicum Mœcenatem, equeſtris ordinis virum Romæ atque Italiæ propoſuit. Mox rerum potitus, ob magnitudinem populi, ac tarda legum auxilia, ſumpſit à Conſularib. qui coerceret ſeruitia, quod ciuium audacia turbidum, niſi vim metuat. Primuſque Meſſala Coruinus eam poteſtatem, ſed paucos intra dies finem accepit, quaſi neſcius exercendi. Tum Taurus Statilius, quanquam prouecta ætate egregie tolerauit. Dein L. Piſo per XX annos pariter probatus, Publico funere ex decreto Senatus celebratus eſt. Hæc Tacitus. Fuit hic vnus ex his, ad quos Horatius poeticam ſcripſit, & anno à Chriſto nato XXXIII & Imperij Tiberii XVII. deceſſit. Piſoni Ælius Lamia ſucceſſit, qui non amplius biennio ſuperſtes in magiſtratu obijt. Cæterum Euſebius Cæſarienſis ait Meſſalam Coruinum, qui primus vrbi ab Auguſto eſt præfectus, intra ſex dies ſe abdicare. Inciuilem eum Magiſtratum eſſe conteſtatus, cui omnem Imperij poteſtatem Auguſtus conceſſerat, non tantum in vrbe, ſed & extra, intra centeſimum lapidem id eſt centum millia paſſuum.[k] Vnde rectè Paulus refert quendam municipem Gabiorum, quæ ciuitas eſt Volſcorum, Roma LXX millibus paſſuum diſtans, à Præfecto vrbi legatum fuiſſe.[l] Dion[m] ſcribit ex ſententia Mœcenatis vrbi Præfectum ab Auguſto creatum fuiſſe, qui omnes ciuiles, & criminales cauſas in vrbe, & extra intra 55. ſtadia iudicaret, & ad eum ex prouincijs appellaret, quod poſtea emendatum fuit, & actum, vt tantum ex regionibus huic Præfecto ſubiectis ad ipſum prouocaretur. Vopiſcus.[n] Omnis prouincia, inquit, Prefectis vrbis erat, quæ tamen à Proconſulibus, & ab ordinariis iudicibus emerſerat: & Paulò poſt. Præfecturæ Vrbanæ appellatio vniuerſa decreta eſt, quod poſtea ad ſuburbanas prouincias eſt reſtrictum, vt ab earum Rectoribus tantum ad Præfectum vrbi prouocaretur. Valens A.[o] Referant, ait, de ſuburbanis prouinciis iudices ad Præfecturam ſedis Vrbanæ, de cæteris ad Præfecturam Prætorio. Hæc ille. Suburbanæ autem vocabantur Italiæ prouinciæ quas ſuburbia Romæ pertingebant. Cæterum Valentinianus placide diuiſis cum Genſerico Vandalorum Rege Africæ prouincijs, ab illis quas ſibi retinuit, nempe Numidia & vtraque Mauritania. & Tripolitana, cum Vicarius ibi eſſe deſiiſſet. ad P. V. appellari conceſſit.[p] A Prætoribus etiam, qui imperante Conſtantino duo tantum Romæ erant, ad Præf. vrbi prouocabatur,[q] Alexander verò Imperator intra vrbem Præfecti autem diminuit, quem cum viribus Conſularib. iudicare iuſſit. Lampridius,[r] fecit, inquit, Romæ & curatores vrbis XIIII. Sed ex Conſularibus viros, quos audire vrbana negocia cum Præfecto iuſſit. De capite quoque Senatoris, adiunctis ſibi quinque patritiis Senatoribus, vel ſorte eductis, & magiſtratu functis cognoſcere cœpit. Valens A.[s] Præfecto, ait, vrbis cognoſcente de capite Senatorum ſpectatorum maximè virorum iudicium quinqueuirale ſociabitur, & de præſentibus, & adminiſtratorum honore functis licebit adiungere ſorte ductos, non ſponte delectos. Hoc eſt quinqueuirale iudicium, cuius

C. de off. Præfec. vrbi.
[i] *in quinto.*
[k] *l. 1. §. initio ff. de offi. Præfect. vrb.*
[l] *in l. pollicitatio de pollicitationibus.*
[m] *lib. 25.*
[n] *in Probo.*
[o] *in l. 13. C. Th. de accuſat.*
[p] *Nouel. l. Valentiniani prima titu. 22.*
[q] *l. ſi apud. C. de appellat.*
[r] *in eodem Alexandro.*
[s] *in d. l. 13.*

meminit

memioit Honorius [a] Quare Baſilio & Prætextato Senatoribus, coram Argolico P. V. artis magicæ accuſatis Theodoricus [b] quinque patritios adiunxit: ciuiles verò cauſas, cum Senatores conueniebantur, ſolus audiebat. [c] Ab vrbi Præfecto appellabatur. [d] quod & Conſtantius A. confirmauit, [e] qua in re P. P. inferior inueniebatur, à cuius ſententia appellare non licebat. [f] Vtrique conceſſum eſt, vt deportare poſſent, quod Præſidibus non licebat. Vlpianus. [g] A præfecto prætorio, inquit, & eo qui vice Præfecti ex mandatis Principis cognoſcet, item à præfecto vrbi deportatos, quia ei quoque ex epiſtola P. Seueri, & Imperatoris noſtri ius deportandi datum eſt, amittere ciuitatem conſtat. Hæc ille. Præfectus vrbi quoſdã milites in vrbis ſtationibus diſpoſitos habebat, ad tumultus, ſiqui orti eſſent, ſedandos. [h] Ad eundem diſciplina ſpectaculorum, cura carnis, vt iuſto prætio venderetur, & fori animalium, & totius annonæ ſtudium pertinebat. Omnes denique artes ſub eius imperio exercebantur. Quarum tamen moderatio minoribus magiſtratibus à Principe eligendis demandabatur. Symmachus, [i] cum ad præfecturam, inquit, vrbanam ciuilium rerum cura pertineat, minoribus officiis certa quædam membra creduntur, quibus agendis induſtrios, & priuatos oportebat adhiberi. Tales nunc de iudicio numinis tui publicus vſus expectat ſcribit autem ad Theodoſium Imp.

Huius Præfec curam Caſſiodorus [m] paucis complectitur, Carpento . . . lectis per nobilem plebem publicare vota comitantur: habes copiosè vnde tibi gratiam tantæ ciuitatis acquires, ſi merces diuerſæ nulla venalitate vendantur; ſi exhibitio ſalubriter accenſa, thermarum lapidarum arboribus non tepe- carſi ſpectaculum quod præbetur voluptati ſit cauſa litigijs Hæc ille. Itaque agitatores, ſcenicique, &

[a] in l. . it. C. de inter, &c.
[b] apud Caſſiodorum lib. 4. variar.
[c] l. 4. C. Th. de m. ... &c.
[d] l. Æmilius. 38. de mino.
[e] l. 23. C. Th. de appell. l. fin. C. de his qui per met. iud. non appellar.
[f] l. inter. ff. de off. Præf. Præt. l. præfecti. 17. ff. de minor. l. vnic. C. de ſent. præf. præto. l. 19. l. 30. l. 35. C. de appell. l. 8. C. de epiſco. audien. l. 16. C. Th. de appellat. Nouel. 119. c. 5.
[g] in l. 1. §. 3. de leg. . l. 1. §. 1. de off. Præf. vrb.
[h] l. . §. quæst. ff. de offi. Præf. vrb. & Dom.
d. l. 1. §. cura carnis. l. . . in . ad. l. Iul. de anno.
[h] l. 4. C. de off. Præf. vrb.
[i] epiſtola 16.
[m] l lib. 6. variar. in formula præfecturæ vrbanæ.

omnia ad ludos pertinentia à Præfecto vrbi diſponebantur. [n] In primis verò vrbem à ciuibus & artificibus cuſtodiri iubebat, Theodoſius [o] nullus, inquit, de ciuib. Romanis, nullus de corporatis ad militiam cogendus eſt, ſed tantum ad murorum, portarumque cuſtodiam, quoties vſus exegerit, i. V. P. V. diſpoſitionib. ab omnibus obſequendum. Cuius ordinatio etiam in muris, turribus, & portis, quæ ſunt labefactata reſtituar, ita vt reparatione murorum, vel omnium, quæ ſupra dicta ſunt, nullus penitus excuſetur. Hæc ille. Ob id hic præfectus curabat, vt calx pro reparandis formis aquæductuum fieret, cuius coctoribus primo pro tribus vehis calcis ſingulas vini amphoras dabat, & ſingulas vectoribus pro binis millibus, & nongentis pondo calcis, quam Romam vehebant. [p] poſtea inductum eſt, vt vectorib. pro ſingulis vehis ſinguli ſolidi præſtarentur, quorum tres partes poſſeſſores prædiorum, quartam præfectus vrbis in vrbe pendebat. Quotannis enim. terna millia minorum vehum calcis Vmbri, Piceni, & Campani Romæ præſtabant, Tuſci 90   Ex his 15   . onera aut vehæ pro reparandis formis aquæductuu, reliquum in ſarcienda tecta publica vrbis inſumebatur, quorum cura ad vrbis præfectum ſpectabat. [r] Denique obſeruare tenebatur, ne quis piſtorum corpori annexus aufugeret. Hic Præfectus vrbi vocatur. nulla Romæ facta mentione, quia quemadmodum Athenas tanquam cæteris ciuitatibus præſtantes peculiari verbo ἄστυ appellabant, inquit, Stephanus, ſic Romani per Antonomaſiam vrbem vocauere. Primus in Senatu ſententiam P. V. dicebat, vt auctor eſt Caſſiodorus, [t] & ſupra Conſulares ſedebat. in actis D. Sebaſtiani & aliorum martyrum! Fabianus V. P. Illuſtriſſimus à S. Tiburtio appellatur, Diocletiano imperante, anno ſalut 286. [x]

[n] l. 14. & ſeq. C. Th. de ſcenic. l. vl. C. T. de leno. l. 1. C. Th. de vſu ſellar.
[o] in Nou. tit. 41. de pantapolis.
[p] l. 1. C. Th. de cocto. cal.
[q] l. 3. C. Th. de cal. coct.
[r] d. l. 5.
l. 8. C. Theo. de piſtorib.
Quintilianus. lib. 8. cap. 2.
[t] lib. 6. in formula præfecturæ vrbana.
Cæſar Baron. Card. in Annal.

NOTI

NOTITIA

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS, PRÆFECTI Vrbis Romæ.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Illuſtris Præfecti Vrbis habentur adminiſtratio nes infraſcriptæ.

PRÆFECTVS Annonæ.
Præfectus Vigilum.
Comes Formarum.
Comes riparum, & aluei.
Tiberis, & cloacarum.
Comes portus.
Magiſter cenſus,
Ra ionalis Vinorum.
Tribunus Foriſuarij.
Conſularis aquarum.
Curator operum maximorum.
Curator operum publicorum.
Curator ſtatuarum.
Curator Horteorum Galbanorum.
Centenarius portus.
Tribunus rerum nitentium.
Officium viri illuſtris præfecti vrbis eſt ita
Princeps.
Cornicularius.
Adiutor.

Com

Commentarienſis.
Ab actis.
Primiſcrinius, ſiue Numerarius.
Subadiuuæ.
Cura Epiſtolarum.
Regerendarius.
Exceptores.
Adiutores.
Cenſuales.
Nomenclatores.
Singularij.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA P.V. habet, vt P. P. Orientis, & Italiæ. In Vrbani Codice auriga pedes ſupra rubram tunicam, album colobium indutus vtrinque brachia exerit, peroneſque cæruleos ſupra rubras caligas calceatus, læua virgam tenet dextra habenas, à capite quadrigæ vltimi equi pendentes regit, ceteri tres equi infrænes videntur. In Madruciano, auriga viridi colobio ſupra ſagum praſſinum iniecto, cæruleus cothurnos alte ad genua induit, proximique equi habenas dextra tenet, læua virgam geſtat. Currus ab equis albis auratus trahitur, quem carrucham vocabant. [a] Gratianus ad Nebridium Præfect. vrbi [b] omnes, inquit, honorati ſeu ciuilium, ſeu militarium, vehiculis dignitatis ſuæ, id eſt carruchis intra vrbem ſacratiſſimi nominis ſemper vtantur, ſupra abacus cæruleo tapeto inſtratus, & ſuperiectus librum mandatorum argenteo corio tectum ſuſtinet, eum in medio & capitibus aureæ faſciæ cingunt, vt in omnium Illuſtrium inſignibus cernitur. Aurea item Principis imago medio libri tergo includitur. Illo monebatur, vt totius vrbis curam haberet, ac eius vectigalia exigeret.

[a] l. 1. C. de hono. vehic.
[b] in d. l. 1.

Eius officium idem erat, quod Proconſulum. Hic amplius exteris magiſtratibus, cenſuales, & Nomenclatores habebat, qui in aliorum officiis non reperiuntur, quia in priuatis ciuitatibus cēſum decurionibus præſentibus Cenſuales agebant: [c] vnde hoc ad officia Præſidum non ſpectabat. At Romæ, vbi pro curia erat Senatus, qui hæc non curabat, agendi cenſus ſollicitudo in vrbi Præfectum reiectatur, qui ob id cenſuales habuit, aliis magiſtratibus minime neceſſarios. Hi cenſum expediebant, id eſt, cuiuſque nomen, prædia cum numero iugerum ſcribebant, ac teſtamenta inſinuabant. Nomenclatores verò olim erant, qui candidatis nomina ciuium ſuggerebant. [d] Spartianus. [e] Nomina, ait plurimis ſine Nomenclatore reddidit, quæ ſemel & ſimul congeſta audierat. Hæc ille Fartores Nomenclatores Feſtus appellat, qui clam velut infarcirent nomina ſalutandorum in aurem candidati. Sed hic Nomenclatores eſſe puto, qui ciues ſe aut bona ſua non profitentes nominabant, vt cenſui adſcribi cogerentur, à nominando enim vel citandis ciuium nominibus, ſunt appellati. Hi in aliorum magiſtratuum officiis minimè neceſſarij fuêre, in alijs enim vrbibus tabularij ciuitatum coram defenſoribus municipalium nomina cum eorum ſubſtantia notabant. [f] Iidem apud Præfectum tutores nominabant, qui idonei pupillis darentur, [g] & ideo nominatores vocabantur. [h] Alius etiam publica munera ſubituros ſuggerebant, & nominabant pro quibus tenebantur, ſiquid illi in demandato munere deliquiſſent. [i] In eodem officio Numerarius fuit, Primiſcrinius cognominatus, cuius officium erat, calcis Romam vectæ, impenſarumque in ædificia factarum, tritici Romam vecti, & inter populum diſtributi, & aliorum huiuſmodi rationes ſcribere; Millenos quoque denarios, quos pro larido debito populo Romano, Lucani, Brutij, & Campani pendebant in Codices referebant. [k] Erat & huius prætorianæ ſedis adiutor Primicerius vocatus, [l] qui delinquentes ligandi, & carceribus mancipandi per biennium curam habebat. Quotannis Præfecti vrbi apparitores ſacram purpuram adorabant, id eſt, purpuream veſtem exoſculantes, Principem reuerenter ſalutabant, quod alijs apparitoribus, præterquam prætorianis, non licebat. [m] Cæteri huius officij homines in P.P. ſunt declarati.

C. de apparitorib. Præfec. vrb.
[c] l. ſuſceptores. 10. C. de ſuſcep. & arcar.
[d] Feſtus in ver. Fartores.
[e] in Hadriano.
[f] d. l. ſuſceptores. 10.
[g] §. ſed hoc iure, Inſtit. de Atil. tutor.
[h] rubr. ff. de fide iuſſ. & nominatorib.
[i] l. 2. §. 1. ff. ad municip. l. 1. & toto tit. C. de filijs fam. et quemad. pater pro his teneatur.
[k] l. fi. C. Theo. de ſuarijs.
[l] in l. vlt. C. eod.
[m] in l. 1. C. de apparitor. Præf. vrb.

Præter officium imperabat Præfectus vrbi XV. magiſtratibus ſeu curatoribus, id eſt Præfectis duobus videlicet Annonæ, & Vigilum, tribus Comitibus, ſcilicet formarum, item riparum, alueique Tiberis, cloacarumque, & portus. Item Magiſtro cenſus, Rationali vinorum, Tribuno fori ſuarij. Conſulari aquarum, quatuor curatoribus operum maximorum, operum publicorum, ſtatuarum, horreorum Galbanorum, Centurioni portus & Tribuno rerum nitentium, quorum officia à Præfecto annonæ exorſi ordine explicabimus.

DE PRÆFECTO ANNONÆ. Cap. V.

PRÆCIPVA Romanorum cura fuit, ne plebs fame laboraret, cui etiam ad eam ſibi conciliandam, frumentum, quandoque vilius dederant, atque etiā donarunt. Mannium Marcium Ædilem plebis primum frumentum populo aſſibus in medios elargitū fuiſſe Plinius ſcribit. [n] Idē, & alij quandoq. fecerunt. C. verò Gracchus Tribun. plebis, legem tulit, vt ſemiſſe, & triente frumentum populo daretur. [o] poſt eum M. Cato, ad diminuendam C. Iulij Cæſaris potentiam 1250. talenta, ad diuidendum plebi menſtruum frumentum quotannis impendi ſuaſit. [p] Demum P. Clodius Tribun. plebis. [q] Legem annonariam tulit, vt frumentum populo, quod ante ſemiſſe æris, ac triente, in ſingulos modios vendebatur, gratis daretur. Fuerunt viginti & trecenta millia hominum qui hoc frumentum acceperunt, quem numerum C. Iulius Cæſar ad centum quinquaginta millia retraxit. [r] poſtmodum capta Africa iuſſit viginti myriades medimnorum Atticorum frumenti, id eſt CC. millia ad alendum populum Romam aduehi, & olei librarum myriades, CCC. id eſt treies centena millia, vt auctor eſt Plutarchus, duoſque prætores, & totidem Ædiles Cereales, à Cerere nuncupatos inſtituit, qui hoc frumentum, Romam aduehendi & populo diſtribuendi curam haberent. [s]

[n] lib. 18.
[o] vt auctor eſt Florus.
[p] Plutar. in C. Cæſare.
[q] auctore Aſconio.
[r] Tranquil. c. 41. Dion. lib. 43.

Auguſtus verò, & ipſe rerum potitus, vnum ex ordine equeſtri annonæ Præfectum elegit, cum enim rei frumentariæ penuria plebs premeretur. Anno ab vrbe cōdita DCCXXXII. Illi cum faſcibus XXIIII. occurrens dictaturam, annonæque præfecturam obtulit, qui illa reiecta hanc accepit. Ex Ægyptoque ducenties centena millia modiorum frumenti Romam aduehi curauit, [t] eſſe poſſunt ferme decies ducenta quinquaginta millia ſaccorum frumenti. Eſt enim modius, quantum octo diebus ad vnius hominis victum ſufficit, & pendit libras XVIII alij dicunt XX. Medimnus eſt lib 120. ſecundum ali os 108. [u] Duos etiam viros prætorios crearit, qui prout vſus exigebat, hoc frumentum inter plebem gratuito, aut admodum vili prætio diſtribuerent. Tranquillus. [x] Frumentum, inquit, in Annonæ difficultatibus ſæpè leuiſſimo, interdum nullo prætio viritim admenſus eſt, ac ne plebs frumentationum cauſa à negotijs auocaretur, ter in annum quaternorum menſium teſſeras dare deſtinauit. Hæc ille. Erat autem teſſera

[s] l. 2. §. capta deinde Sardinia. ff. de orig. iur.
[t] vt refert Sex. Aurel.
[u] Suid. in ver. [illegible]. Rhe. fann. Palæmon. de ponderib. Bud. 5. de aſſe.
[x] in Auguſto c. 40. & 41.

ſignum

ſignum æneum, in quo nomen accipientis, & grani accipiendi quantitas continebatur. Iſidorus.[a] Teſſeræ, ait, ſunt, quibus frumentorum numerus deſignatur. Hæ vendi poterant, & legari. Vlpianus.[b] Si libertis ſuis, inquit, teſſeras frumentarias emi voluerit: quamuis maior pars hæreditatis in prouincia ſit, tamen Romæ debere fideicommiſſum ſolui, dicendum eſt, cum appareat id teſtatorem ſenſiſſe ex genere comparationis; quia hæ teſſeræ tantum Romæ emi poterant. Paulus.[c] Si Titio, ait frumentaria teſſera legata ſit, & is deceſſerit, quidam putant extingui legatum, ſed hoc non eſt verum, nam cui teſſera legatur, æſtimatio videtur legata. Idem:[d] Titia, inquit, Seio teſſeram frumentariam comparari voluit, poſt diem trigeſimum à morte ipſius, quærto; cum Seius, viua teſtatrice teſſeram frumentariam ex cauſa lucratiua habere cœpit: nec poſſit id, quod habet, petere: an ei actio competat. Paulus reſpondit, ei, de quo quæritur pretium teſſeræ præſtandum, quoniam tale fideicommiſſum magis in quantitate, quam in corpore conſiſtit. Hæc Paulus. Sed cùm hoc frumentum præſtari deſiiſſet. Nerua ferme quingentis millibus aureorum agrum emit, vnde pauperes alerentur, vt auctor eſt Dion. Mox, Traianus quinque millia impuberum ex publico aluit,[e] quem numerum Adrianus, & Antoninus auxerunt, vt Capitolinus memorat, & alimenta vſque ad XVIII. annos pueris dederunt,[f] quod & ipſum primum à Commodo per annos IX intermiſſum, è Pertinace ſublatum fuit. Capitolinus,[g] Alimentaria, inquit, compendia, quæ nouem annorum eſt inſtituto Traiani debebantur, obdurata verecundia ſuſtulit. Sed enim Seuerus Imp. vt in Heliogabalo auctor eſt Lamprid. moriens, VII. an. canonẽ Romæ reliquit, ita vt quotidiana LXXV. millia modiorum expendi poſſent. Itaque dederunt poſtea operam poſteriores Principes, vt frumentum pecunia publica comparatum in vrbe abundaret. panes & ipſi inter plebem diuiſerunt, quibus Aurelianus, inquit Vopiſcus, vnciam addidit, frumentũ enim ex Africa vehebatur.[h] ac ducenta millia modiorum purgati tritici leuiore pretio piſtoribus venundabantur, vt plebs vilius emeret,[i] ſed cum panis ſordidus, duarum vnciarum, & ſemis, pondus non excederet, eum mundum, & ſex vnciarum Valentinianus, & Valens, fieri præceperunt, & nullo pretio inter pauperes diſtribui, quorum nomina æreo titulo, ſeu tabulæ, cum modo panis, quem accipiebant inſcribebantur. Valentinianus A.[k] Gradilis, inquit, titulus figendus eſt æneus, in quem & panis modus, & percipientis nomen debebit incidi. Hunc titulum quandoque æream tabulam appellat.[l] Panis verò vocabatur ciuilis, quia inter ciues diuidebatur: & gradilis, quoniam à Præfecto annonæ in alto tribunali, ad quod per gradus aſcendebatur diſtribui conſueuerat; neque enim ex piſtrino, aut aliundè ſumi poterat.[m] Hunc credo eſſe panem, qui vno nummo ideſt ſextertio Arcadio imperante veniebat.[n] Porrò Romæ pecunia à diuitibus ad emendum triticum conferebatur, quemadmodum & Conſtantinopoli,[o] vbi ducenta millia modiorum empta, piſtoribus leuiore pretio vendebantur, vt & ipſi vilius plebi panem diſtraherent,[p] ex pretioque venditi frumenti, pecunia in aliud cõparandum conuertebatur.[q] Hæc omnia & panem gradilem inter plebem diuidi, annonæ Præfectus curabat.[r] Caſſiodorus[s] Tui, inquit, ſtudii eſt, vt ſacratiſſimæ vrbi præparetur annona, vbique redundet panis copia, & tam magnus populus, tanquam vna menſa ſatietur. Per officinas piſtorum, ciboſque diſcurria, penſum, & munditiem panis exigis, nec vile iudicas eſſe, vnde te Roma poſſit laudare; & addit Carpentum Præfecti vrbi mixta glorificatione conſcendis. Tu illi in ſpectaculi coniunctiſſimus inueniris, vt plebs, quam induſtria tua ſatiat, in ſuam reuerentiam te honoratum eſſe cognoſcat. Nam ſi querela panis, vt aſſolet, concitetur, tu promiſſio vbertatis ſeditiones ciuicas momentaneâ ſatiſfactione diſſoluis: & ſubdit. Agentes rei piſtorum per diuerſas mundi partes annonæ Præfecto ſubiectas eſſe, vt ſuarias. & mox. Tribunal, ait, tuum non eſt inter minimas dignitates, quando & Romana gratia frueris, & prouinciis iura tranſmittis. Triticeas quidem copias præfectura prætoriana procurat, ſed non minor laus eſt diſpenſationem probabilem facere, quam frumenta colligere: ſic Ceres frumenta dicitur inueniſſe. Pan primus conſperſas fruges coxiſſe perhibetur, vnde & nomine eius panis eſt appellatus. Ita & illa prædicata eſt, quæ reperit, & iſte laudatus, qui decenter edenda humanis vſibus applicauit, panis pondera æquus examinator intende. Hæc ille. Cum verò Romæ conficiendo coquendoque pane piſtores non ſufficerent, ſingulo quinquennio ex Africa noui piſtores Romam mittebantur, qui hoc officium ibi exercerent.[t] ſcholis, & militibus ipſe P. V. officialium manu panem diſtribuebat.[u]

Oleum etiam ex Africa aduehebatur, quod & ipſum eo modo plebi ab hoc Præfecto vendebatur,[x] & ex pretio aliud emebatur,[y] vel publico reſtituebatur. Miniſtri verò Præfecti, qui populo oleum diuidebant, capulatores vocabantur, nam capitulis, quæ erant vaſa vtrinque anſata, illud diſtribuebant; Cato de re ruſtica.[a] Cum præmiſiſſet cuſtodis olei, & capulatoris officia, ſubiungit, cuſtos oleum frequenter capulet, id eſt tranſfundat. & infrà,[b] capulator, inquit, conchа oleum quam diligentiſſimè poterit, tollat. ita etiam appellat Columella,[c] quod primum, ait, oleum defluxerit, in rotundum labrum protinus capulator depleat, & in fictilia vaſa huic vſui parata defundat. Hæc ille. Conueniebant autem quotidie capulatores cum Quæſtoribus in locum, vbi erat oleum populo dandum, vt hi rationes, id eſt olei quantitatem ſingulis datam, & accipientium nomina ſcriberent, illi diuiderent. vnde in tertia vrbis regione apud Sex. Rufum, & P. Victorem, & in alia deſcriptione quæ eſt ante hanc Notitiam, ſchola Quæſtorum & capulatorum fuiſſe legitur. Primus oleũ populo Seuerus dediſſe videtur, cuius tãtam copiam Romam vehi iuſſit, ait Spartianus,[d] vt per quinquennium non ſolum vrbis vſibus, ſed & totius Italiæ, quæ oleo egeret, ſufficeret. Id partim ab Heliogabalo populo ſubtractum Alexander Imp. reſtituit. Lampridius[e] oleum, inquit, quod Seuerus populo dederat, quodq; Heliogabalus imminuerat, turpiſſimis hominibus præfecturam annonæ tribuendo, integrum reſtituit. Conſtantinus ad Cerealem Præf. annonæ illud vicenis follibus in libras venire præcepit.[f] Eſt autem follis duodecima pars oboli, vt vult Hermanopolus, & eſt vt noſter quadrans.

Vini præterea, carnis, & ſalis curam Præfectus annonæ habebat. & ne immodico pretio obſonia venderentur, inter quæ ne primæ qualitatis piſces plus aureo in libras vicenas venirent, proſpiciebat.[g] Poſteriores Principes oleum & carnes ſuillas gratuito plebi dederunt, quæ à Præfecto diſtribuebantur. Vopiſcus[h] ſtatuerat, inquit, vinum gratuitum Aurelianus populo Romano dare, vt quemadmodum oleum, panis, & porcina gratuita præberentur, ſic etiam vinum daretur, quod à Præfecto Prætorio prohibitus, non fecit, dicebat enim, ſi vinum populo Romano damus, ſupereſt vt & pullos & anſeres demus. Hæc ille. & infra ſubiungit Alexandrum carnem populo addidiſſe. Vendebatur caro ſuilla & bubula octo minutis, quæ eſt quarta pars oboli, vt ait Suidas Sed Alexander efflagitaſſe populo Romano, carnes, fœminas animantes vetuit occidi; Quare intra biennium tanta carniũ fuit copia, vt duobus aut vno minutis venderentur. Lampridius,[i] cum ædulitatem inquit, populus Roma. ab eo peteret, interrogauit per decurionem, quam ſpeciem caram putarent, illi continuo exclamarunt carnem bubulam atque porcinam. Tunc ille, non quidem ædulitatem propoſuit, ſed iuſſit, ne quis ſuminatam occideret, ne quis lactãtem, ne quis vaccam, ne quis damalionem

tan-

[a] lib. orig. vlt. cap. 14.
[b] in l. ſed et ſi, 52. §. 1. ff. de ind.
[c] in l. mortuo, 49. §. 1. de leg. 2.
[d] in l. Titia Seio 77. in prin. eo. ti. ſcilicet, de leg. 3.
[e] Plinius in Panegyrico.
[f] l. Mela. 14. §. 1. ff. de alimen. & cibar. legat.
[g] in Pertinace.
[h] l. 3. C. Theo. de can. frumen. vrb. Rom.
[i] l. 1. C. T. d. tit.
[k] in Leones, C. T. de anno. ciuilib. & pan. gradil.
[l] d. l. ciues, C. Th. eod. tit.
[m] l. 1. C. T. eo. & ll. ſeq. ibid.
[n] l. 1. C. The. de pretio panis oſtienſis.
[o] l. 1. C. Theo. de frum. vrb. Cõſtãt.
[p] l. 1. C. T. de can. frum. vrb. Rom.
[q] l. vlt. §. iydem reſcripſerunt. 5. ff. de admin. rer. ad ciuit. pertinent, l. 18. § 5. & §. qui annonam. 8. ff. de muner. & hono. l. 2. §. ad frumenti. de adm. rer. ad ciuit.
[r] l. 3. & 6. C. Th. de annon. ciuit.
[s] in 6. in formula præfecti annonæ.
[t] l. ſecundum. C. Th. de piſtorib.
[u] l. 8. & ſeqq. C. The. de anno. ciuili. & pane gradili.
[x] l. 1. C. The. de menſ. olear.
[y] d. l. vlt. §. iidem reſcripſerunt, de admin. rer. ad ciuit. pertin. l. 2 §. ad frumenti. ff. eo.
[z] d. l. 2. §. ad frumenti.
[a] cap. 66.
[b] cap. 67.
[c] lib. 12. c. 50.
[d] in Seuero.
[e] in Alexandro.
[f] l. 1. C. T. eo. tit. de menſ. oler.
[g] l. 1. C. T. de pretio piſcium.
[h] in Aureliano.
[i] in Alexandro.

tantumque intra biennium, vel prope annum porcinæ carnis fuit & bubulæ, vt cum fuiſſet octiminutalis libra, ad duos, vnumque vtriuſque carnis libra redigeretur. Hæc ille. carnem porcinam, quæ præſtari deſierat, populo Roma. Aurelianus exhibuit, vt Sex. Aurelius Victor refert. Honorius quatuor millia pondo carnium diurna populo Ro. dabat. Præter carnes, quas alii Principes plebi elargiri conſueuerant. Erat & vniuerſo populo de obſoniis proſpectum, & ob id corpus ſuariorum Romæ fuerat inſtitutum, [a] qui huic arti cum bonis obnoxii, eam & poſteris exercere tenebantur. His permixti erant pecuarii, qui vnum cum ipſis corpus faciebant, [b] eorum tres præcipui Comitis tertii ordinis honore fruebantur, primus etiam militiæ cingulum gerebat, vt tanquam miles maioris auctoritate animalia in vrbem tranſmitteret. [c] Tenebantur enim Campani, Samnites, Lucani, Brutii, & Tuſci, aliqui vnam & ſemis. alii duas decimas pecorum quas alebant, populo Romano exhibere. Tota hæc ſumma aſcendiſſe videtur ad tricies ſexies centena viginti millia, id eſt triginta ſex milliones, & viginti octo millia pondo carnis, [d] quam aut in ſpecie animalium, aut pecunia numerata pro ſuo arbitrio ſoluebant. [e] Æſtimabantur autẽ pecora pro anni fertilitate, & vſu temporum, [f] modo ſenos folles, id eſt dimidium obulum precium in ſingulas carnis libras non excederet. [g] Demum ad remouendas difficultates, quæ oriebantur, eſt actum, vt Lucani nomine ſuum, quos præſtabant ſolidorum 6400. Campani 1950. penderent. Alii pro pecore 950. ſolidos ſoluebant. Hanc pecuniam Præfectus Prætorio à populis exactam ſuariis dediſſe videtur, qua emptas carnes CL. anni diebus certo precio populo vendere tenebantur, exemptis enim ieiunii & abſtinentiæ diebus, pauló pluribus eas comedere licebat. Suarii à perſonalibus muneribus erant immunes, in quos. [h] Præfectus annonæ animaduertere poterat, exceptis tribus primis patronis corporis dictis. quos capitis pœna ei plectere non licebat. [i] Hoc enim Præf. vrbi ius erat, ciuiles verò cauſas inter eos cognoſcebat: ac pecorum, carniumque. & aliorum ad victum cibum ſpectantium arbiter erat. Suillas etiam carnes, quas plebi Princeps elargiebatur, ipſe fortè diſtribuebat. Zoſimus, [k] Maxentius: inquit, adminiſtris Marcellino & Marcellino tribunis militum, & Luciano Suillæ carnis præbitore, quam fiſcus populo Romano largiebatur, & aulicis præterea militibus, quos prætorianos vocant, in ſolium ab his eſt collocatus. Hæc ille. Valentinianus A. pretium Lardi in 80. libras militibus aureos taxauit, tantundem in 80. libras olei, & duodenos modios ſalis, [l] quod pretium fortè in gratiam militum vilius eſt conſtitutum. Multis curis hic Præf. diſtrictus à tutela, & curationibus excuſabatur. [m] Olim magiſtratus non fuit. [n] Sed poſtea aucta eius auctoritate inter piſtores, [o] nautas, [p] menſores, [q] & negociatores frumenti iudicauit, [r] proprium que officium & apparitores, [s] ab officio Præfecti vrbi ſeparatos habuit. [t] quibus Centurio præerat Scæuola. [u] Centurio ait, ex officio annonæ miſſus ſuſtulit culleos ex horreo Seii ad annonam. Hæc ille. Ob publicam enim vtilitatem res priuatorum accipi poterant. præcones etiam & fortè lictores, alioſque miniſtros hic Præfectus habuit, vt Sen. conſulti à Frontino recitati verba ſignificant, quod præfectis aquarum binos lictores, ſeruos publicos ternos, ſcribas & librarios, accenſos, præconeſque totidem decernit, quot habent ii, per quos frumentum plebi datur. Multabat etiam aut modicè caſtigabat eos, qui in annonam deliquiſſent. [x] In municipiis eius loco creabatur curator annonæ. Huic ſucceſſit, quem volgò in Italia Iudicem victualium. vocant, Antiquitus hoc munus fuit Ædilium, qui multis in locis eſſe deſiere. Anno ſalut. CCXXIII. Vlpianus Iureconſ. præfectus annonæ fuit, [y] quo Alexander imperare cœpit.

[a] l. 1. C. Theo. de ſuar.
[b] l. vlt. C. Theod. de ſuar.
[c] Nou. Valentin. 37. de ſuar.
[d] d. Nouella Valentin.
[e] l. 2. C. The. de ſuar.
[f] d. l. 2.
[g] l. 3. C. Th. eod.
[h] d. Nouel. Valentiniani.
[i] l. pen. C. Th. &. Nou. Valentin. 36. de ſuar. boarus & pecuariis.
[k] lib. 2.
[l] l. 17. C. The. de cohort. alib.
[m] l. adminiſtran. tes, §. 1. de excuſ. tut.
[n] l. 2. §. & hæc omnia ff. de origin. iur.
[o] l. 12. C. The. de piſtor.
[p] l. 5. C. T. de his, qui ven. ae. imp.
[q] l. menſores. ff. de excuſ. tutor.
[r] l. fi. ff. quod cum eo. qui in alien. pote. l. 1. §. eſt autem, de exercit.
[s] l. 3. C. T. de anno. l. 4. C. Th. de canō. fru. vr. Ro. l. vlt. C. T. de piſtor.
[t] l. 1. C. de appario. præf. anno.
[u] l. fin. § Titius. ff. de præf. anno.
[x] l. vlt. §. vlt. ad l. Iul. de anno. l. mulierem. de ac cuſa.
[y] l. 4. C. de contrah. & commit. ſtipul.

DE PRÆFECTO VIGILVM.
Cap. VI.

OLIM Triumuiri [a] ad extinguenda incendia inuenti, ea cum Ædilibus ac Tribunis plebis arcebant. Sed orto ſemel magno in vrbe incendio, Auguſtus binas vrbis regiones ſeptem cohortibus ad ignes defendendas commiſit, ſingulis Tribunos, & omnibus Præfectum vigilum ex ordine equeſtri electum præficiens, [a] Paulus, [b] Auguſtus, pluribus vno die exortis incendiis, ſeptem cohortes opportunis locis conſtituit, vt binas regiones vrbis vnaquæque cohors tueatur, præpoſitis eis Tribunis, & ſuper omnes Spectabili viro, qui Præfectus vigilum appellatur. Hæc ille. Id & Tranquillus affirmat. [c] Aduerſus incendia, inquit, excubias nocturnas, vigilemque commentus eſt. Sed etſi vna cohors duas vrbis regiones tuebatur, non eodem tamen in loco degebat, ſed diuiſa in binis caſtris habitabat, ita vt vnaquæque regio à dimidia cohorte cuſtodiretur. Nam P. Victor & vrbis deſcriptio huic Notitiæ annexa VII. cohortium vigilum, XIIII. excubitoria ponit. Opinor autem has cohortes millenos homines habuiſſe, quod etiã prætorianas fuiſſe Dion ſcribit. [d] Sed quatuor ad vrbis præſidium collocatæ mille quingentos continebant. Hic Præfectus etiam vrbis tranquillitati ſtudebat, proſpiciens, ne tumultus nocte exoriretur. [e] Incendiarios quoque fures, latrones exceptatores, & effractores puniebat, modo in eorum caput non animaduerteret. [f] Tota nocte vigilabat, & more militum calceatus cum hamis, & dolabris obambulabat, ædium inquilinos, vt ab incendio cauerent, admonens, [g] Ob hos labores à tutela, & cura excuſabatur. [h]

A Paulo ſpectabilis appellatur, [i] quod nomen à compilatoribus Pandectarum additum puto nullibi enim alias apud Iureconſultos hic titulus legitur, nec ibi dignitatis gratia ſus eſſe poteſt, quia Præfectus Vigilum pluris quam præſes & Proconſul fuiſſet, qui tum erant clariſſimi. Hic Præfectus diu in exiſtimatione fuit: Demum poſt Notitiæ tempus, conſpirantibus cum eo furibus, ferè pro infami eſt habitus. Quare eo antiquato, Iuſtinianus loco illius Prætorem plebis creauit, cui etiam in eos, qui nocte deliquiſſent, vt fures, & mœchos, ius gladii tradidit. [l] Id Conſtantinopoli tantum.

Ad vrbis quoque tutelam Auguſtus ſex millia militum collocauerat, vt auctor, eſt Dion, [m] quos in partes quatuor ſeu cohortes ſub totidem Tribunis diuiſit, ita vt ſingula cohors 1500. haberet, & hæ ſunt cohortes vrbanæ quatuor, à P. Victore in vrbis epilogo deſcriptæ, quæ in vrbe caſtra habebant, vrbana vocata. Vlpianus [n] ſi quis, inquit, præſens ſit, in re tamen abſentis habeatur, vt puta qui in vigilibus, vel vrbanis caſtris militat dicendum eſt deferri hunc poſſe. Et ipſi milites à Paulo vrbaniciani appellantur, [o] in vrbanicianis, ait, militibus idem D. Pius conſtituit vt Reip. cauſa abeſſe videantur.

Præter vigiles erant & Lecticarii, qui mortuos lectis impoſitos efferebant, vnde & nomen habuerunt, [p] qui à Conſtantino fuere Conſtantinopoli inſtituti, vt gratuitam hanc defunctis operam præſtarent ob id 950. ergaſteria maiori illius vrbis eccleſiæ donauit, vnde alerentur. Alia CL. Anaſtaſius addidit. Eorum exemplo & Romæ Lecticarii ſunt introducti, quos Conſtantinopolitanis panciores non fuiſſe credendum eſt, qui primo 950. deinde MC. fuerunt, cum igitur magnus illorum eſſet numerus vt facile & in promptu poſſent inueniri, vnis in caſtris degebant, quæ caſtra Lecticariorum, vocata in XIIII. vrbis regione à P. Victore, & aliis erant locata.

[a] l. 1. ff. de offic. præf. vigil.
[a] Dion lib. 55.
[b] in l. 1. cap. ... & 3. de off. pr. vigil.
[c] in Auguſto c. 3.
[d] lib. 55.
[e] Dion. Tranqu. & Strabo in 5.
[f] l. 3. §. 1. & l. vlt. ff. eo. & l. 1. C. eod.
[g] d. l. 3. § penul.
[h] l. adminiſtrantes § 1. de excuſ. tutor.
[i] in d. l. 3.
l. 3. & l. C. ex quib. cauſ. infa. irrogat. l. 1 C. ſi ex falſ. inſtrum.
[l] in Nouel. 13.
[m] lib. 55.
[n] in l. ſi maritus 15 § 1. ad l. Iul. de adulter.
[o] in l. qui in caſtris § 1. ex quib. cau. maior.
[p] Nouel. 43. & 59.

Nunc

Nunc ad Comites P.V. parentes eſt veniendum inter quos primus erat Formarum Comes nunc o parum.

DE COMITE FORMARVM. Cap. VII.

FORMARVM Comes reparandis aquæductuum formis ſtudebat, quæ erant ex firmis lateribus conſtructi canales. Tribus enim modis aqua in vrbem ducebatur, fiſtulis plumbeis, aut tubulis fictilibus, vel ſtructilibus canalibus, quæ formæ appellantur, vt tradit Vitruuius.[a] Addit Palladius[b] Canales ligneos. Forma igitur erat meatus ſtructilis, ſeu ex latericio opere fabricatus, per quem aqua ducebatur.[c] Hæc olim prætaltis fornicibus formam ſuſtinentibus vtrinque muro incluſa per colles Romanos diſcurrebat, cuius etiam nunc veteres extant reliquiæ. Palladius quam formam ſtructilem dixerat, poſteà ſimpliciter formam vocat. itaque lapide ſtrato continebatur,[d] vt Pompeius his verbis inſinuat.[e] Si prope tuum fundum ius eſt mihi aquam riuo ducere: tacita hæc iura ſequuntur, vt reficere mihi riuum liceat vt adire, qua proximè poſſim ad reficiendum eum ego, fabrique mei, item vt ſpacium relinquat mihi dominus fundi, quo dextra & ſiniſtra ad riuum a]icam, & quo terram, limum, lapidem, arenam, calcem iacere poſſim. Aliæ verò priuatorum aquæ, inquit Paulus,[f] non eſt conſuetudinis, vt per lapidem ſtratum ducantur, ſed per fiſtulas, niſi aliud inter contrahentes actum fuiſſet. Viginti verò quattuor aquæ Romam deductæ à P. Victore nominantur: ſed ob hoſtium incurſiones & bella, aliquarum meatibus interclufis, XIX tantum in deſcriptione vrbis ante Notitiam reperiuntur. Itaque magna aquarum copia Romam per aquæductus deriuata, deinde in lacus, thermas, & priuatorum ædes diuiſa,[g] magiſtratum creari oportuit, qui ſanas, integraſque formas eſſe curaret, ne aqua exiret, ſed pura, ſalubriſque curreret, & adnatas formis arbores ædificia corrumpentes exſcindi iuberet. Dextra enim læuaque per xv. pedes prope aquæductus arbores eſſe non licebat:[h] quod Auguſto imperante, anno ab V.C. 742. Senatus conſulto à Frontino recitato eſt prohibitum. Quod inquit, Q. Ælius Tubero, P. Fabius Max. Coſ. V. F.[i] aquarum, quæ in vrbem venirent, itinera occupari monumentis, & ædificiis, & arboribus.[k] Q.F.P.D.E.R.I.C. cum ad reficiendos riuos, ſpecuſque, per quæ & opera publica corrumpuntur, placere circa fontes, & fornices, & muros vtraque ex parte vacuos relinqui circa quinos denos pedes patere. & circa riuos, qui ſub terra eſſent, & ſpecus intra vrbem & extra vrbem continentia ædificia vtraque ex parte quinos pedes vacuos relinqui, ita vt neque conſerere arbores liceret, ſi quæ nunc eſſent arbores intra id ſpacium exſcinderentur, præterquàm ſi quæ ex villa continentes, & incluſæ ædificiis eſſent, ſiquis aduerſus ea commiſerit, in ſingulas res in dena millia damnas eſſet, ex quibus pars dimidia præmium accuſatori daretur, cuius opera maximè conuictus eſſet, qui aduerſus hoc Sen. conſ. commiſiſſet, pars autem dimidia in ærarium redigeretur, deque ea re iudicarent cognoſcerentque curatores aquarum. De formis verò ita Caſſiodorus[l] ad Comitem formarum. Formis, ait, Romanis, vtrumque præcipuum eſt, vt fabrica ſit mirabilis, & aquarum ſalubritas ſingularis. Quod enim illuc flumina quaſi conſtructis montibus perducuntur, naturales credas alueos ſoliditates ſaxorum, quando tot impetus fluminis, tot ſeculis potuit firmiter ſuſtinere: & paulò poſt Currit aqua virgo ſub delectatione puriſſima, quæ ideo ſic appellata creditur, quod nullis ſordibus polluatur. Nam cum aliæ pluuiarum nimietate terrena commixtione violentur, hæc aërem perpetuo ſerenum puriſſime labens vnda mentitur. Quis poſſit talia ſermonibus idoneis explicare? Claudiam per tantam faſtigii molem ſic ad Auentini caput eſſe perductam, vt cum ibi ex alto lapſa ceciderit, cacumen illud excelſum, quaſi imam vallem irrigare videtur. Quanto pulchrius eſt Claudiam Romanam per tot montium ſiccas ſummitates lauacris, ac domibus liquores puriſſimos fiſtularum vberibus emiſiſſe, & ita æqualiter fluere, vt nunquam ſe poſſit deſiderata ſubducere. In primis noxias arbores, quæ inferunt fabricatum ruinam, dum ſunt quidam mœnium importabiles arietes, cenſemus radicitus amputari: ſiquid autem conficiente ſenio fuerit demolitum, peruigili celeritate reparetur, ne creſcente defectu, augeatur nobis cauſa diſpendii, & in fine. Agat ergo peritia fideſque tua, vt & conſtructio fabricæ illibata permaneat, & aquæ diſtributio nulla ſe cuſtodum venalitate ſubducat. Hæc ille.

Comitis ergo formarum erat officium, vt eas reficeret, & æqualiter aquas diſtribueret. Vehebantur autẽ, vt ſupra diximus, quotannis tria millia veharum calcis Romam, quorum 1500. erãt pro formis aquæductuum reſtituendis, aliæ pro ſartis tectis habendis. Valentinianus A. ad Voluſianum vrbis Vicarium.[m] De calce locutus Non amplius, inquit, quàm terna millia calcis minoris vehæ annuæ poſtulentur. Huius autem vehationis, ita ratio ſit partita, vt mille quingenta onera formis, alia ſartis tectis annua deputentur. Hæc ille, qui onus minorem veham appellat, eiuſque centum librarum pondus, veluti quod pluribus in locis apud Italos XXV. libris conſtat. Hæc ad curam Comitis formarum pertinebant. Idem obſeruabatur Conſtantinopoli.[n] Nunc ad alium Comitem Riparum ſub P.V. eſt tranſeundum.

DE COMITE RIPARVM ET ALVEI Tiberis, & Cloacarum. Cap. VIII.

AB Auguſto inuentus eſt curator aluei, & riparum Tiberis. Tranquillus.[o] Quo plures, inquit partẽ adminiſtrandæ Reipub. caperent, noua officia excogitauit curam operũ publicorum, viarũ & aquarum, aluei Tiberis frumẽti populo diuidẽdi Præfecturã vrbis. Hæc ille Vtile autem hoc officium fuit, quia ripas fluminum publicorum reficere, munireque expedit,[p] dandaque eſt opera, ne in illis aliquid fiat, per quod nauigatio, aut vſus publicus impediatur, ſic & alueum Tiberis purgare, vt aqua facilius curſat, Reipub. intereſt. Hic curator, vt nobiliore titulo ſplenderet, poſtmodum Comes riparum, atque aluei Tiberis eſt appellatus. Inter alias inſcriptiones antiqui curatoris, vna eſt Ti. Iulii Ferocis, Traiano imperante huiuſmodi. TI. IVLIVS FEROX CVRATOR ALVEI ET RIPARVM TIBERIS ET CLOACARVM VRBIS TERMINAVIT RIPAM P R. PROXIMO CIPPO P. CCCLXXX. C.S. Alia ſimilis eſt inſcriptio Meſſii Ruſtici ſub Hadriano, quæ omittitur.

Cloacas quoque mundare ad ſalubritatem, & tutelam ciuitatis pertinet. Nam cœlum peſtilens, & ruinas inquit Vlpianus.[q] minantur immunditiæ cloacarum, niſi mundentur. Eſt autem cloaca locus concauus, per quem colluuies quædam fluit.[r] Cloacæ appellatione, & tubus, & fiſtula continentur.[s] Eas Tarquinius Priſcus primus Romæ inuenit, vt aquas ex collibus in conualles, & plana deſcendentes eueheret, quod plebis manibus fecit, cloacis è faſtigio in Tiberim ductis.[t] Illarum amplitudinem, inquit Plinius.[u] eam feciſſe proditur, vt veham fœni largè onuſtam tranſmitteret, vnde eas opus omnium dictu maximum appellat, per quas poſtea cœptum eſt nauigari ſuffoſſis, inquit, montibus, atque vrbe penſili, ſubterque nauigata. id M. Agrippa fecit

[a] lib. 8. c. 7.
[b] lib. 9. c. 1.
[c] l. 1. C. de aquæductu.
[d] l. ſi prius, 17. §. 3. ff. de aqua & aqua plu. arcen.
[e] in l. re ſectio nis. 11. §. fi. ff. cõmunia prædior. tam vrban.
[f] in d. l. 17. de aqua & aqua plu. arcen.
[g] l. ſi venditor, in fi. ff. de act. empt.
[h] l. 1. C. de aquæductu.
[i] verba fecerunt.
[k] quid fieri placeret de ea re, ita cenſuerunt,
[l] lib. 7. variar. in for. comitiua.
[m] in l. 3. C. T. de calcis coctorib.
[n] tit. C. de calcis coctorib. vrb. Romæ vel Conſtantinopol.
[o] cap. 43.
[p] l. 1. §. 1. ff. de ripa munien.
[q] l. 1. §. 1. ff. de cloac.
[r] d. l. 1. §. cloaca.
[s] d. l. 1. §. cloacæ.
[t] Liuius in 1.
[u] lib. 36. c. 15.

fecit in Ædilitate per meatus, corriuatis ſeptem amnibus, curſu præcipiti torrentium modo rapere, atque auferre omnia coactis. Hæc Plinius. Dion [a] & ipſe ſcribit M. Agrippam cloacas purgaſſe, & per ipſas in Tiberim nauigaſſe. Caſſiodorus quoque, [b] ad Argolicum P.V. cloacæ, ait, Romæ tantum videntibus conferunt ſtuporem, vt aliarum ciuitatum poſſint miracula ſuperare. Videas illic fluuios quaſi montibus concauis clauos per ingentia ſtagna decurrere, videas ſtructis nauibus per aquas rapidas non minima ſollicitudine nauigari, ne præcipitato torrenti marina poſſint naufragia ſuſtineri. Auctor eſt Dionyſius Halicarnaſſeus [c] cloacas cū aquas nō trāſmitterent à cenſoribus mille talentis purgandas locatas fuiſſe: efficit hæc ſumma aureorum ſexcenta millia. Has cloacas præter Tiberis alueum, & ripas, hic curator purgari curabat. Hanc curam & ſequentes procurationem Vrbicam Vlpianus [d] appellat, Saluianus inquit, beneficio Principis Vrbicam procurationem erat adeptus, curam riparum Tiberis, vel ſimilem intelligens.

[a] lib. 40. prope finem.
[b] lib. 3. epiſt. 30.
[c] lib. 3.
[d] in l. verum. §. ex facto ff. de muner.

DE COMITE PORTVS
Cap. IX.

ALIVS, & tertius Comes portus dictus P.V. parebat. Hūc in Hetruria prope Hoſtiā ad læuam Tiberis Claudius fabricauit. [e] Per id tempus, inquit, ingens fames fuit, qua in re tāta fuit Claudij prudētia, vt ea nō ſolum ijs, qui tum erant, ſed & poſteris vilem annonam fecerit. Nam cum ferè frumentum omne aliundè ad populum Romanum adueheretur, neque regio, quæ erat ad Tiberis oſtia, tutas ſtationes, & portus commodos haberet, foretq; propterea inutile maris imperium; cumque præter id, quod aduectum fuerat opportunis temporibus, & in horreum repoſitum, hyeme nihil importaretur, atque ei, qui in hac re vellet periculum ſuſcipere, male ſuccederet: Claudius his cognitis rebus, portum ædificare inſtituit. Nec eum deterruit, quod præfecti fabrum, cum interrogarentur, quantos ſumptus ea res poſtularet, reſponderunt tam magnos, vt nollet eum portum facere, ſperabant enim eum cognita ſumptus magnitudine, ſi prædixiſſent, à propoſito deterreri. Sed is nihilominus ſibi faciendum putauit, induxitque in animum rem dignam gloria, atque magnificentia populi Romani, primum, quod loco non paruo perfoſſo in continenti, iactiſque circum vndique fundamentis, eo mare intromiſit. Deinde in ipſo mari factis vtrinque magnis aggeribus, ac multo mari concluſo, in eo inſulam fecit, atque in ea turrim ædificauit, ex qua lumē nauigantibus nocturno tempore præberetur. Is locus, vt eſt, patria lingua portus appellatur. Hactenus Dion, quod & Tranquillus, [f] his verbis recitat. Perfecit portum Oſtienſem à Diuo Iulio ſæpius deſtinatum, ac propter difficultatem omiſſum, & paulo infrà. Portum Oſtiæ extruxit, circunducto dextra ſiniſtraque brachio, & ad introitum profunda iam ſolo mole obiecta, quam quo ſtabilius fundaret, nauem ante demerſit, qua magnus obeliſcus ex Aegypto fuerat aduectus, congeſtiſque pilis, ſuperpoſuit altiſſimam turrim in exemplum Alexandrini Phari, vt ad nocturnos ignes curſum nauigia dirigerent. Eius meminit, & Plinius. [g] Diuus, inquit, Claudius, aliquot per annos aſſeruatam eam nauē, quam Caius Cæſar importauerat, omnibus, quæ vnquam in mari viſæ ſunt, mirabiliorem, turribus, puteolis ex puluere ædificatis, perductam Oſtiam portus gratia merſit, alia ex hac cura nauium, quæ Tiberi ſubuehebant. Quo experimento palam fuit non minus aquarum huic amni eſſe quam Nilo. Hæc ille. Ibidem Aurelianus, inquit Vopiſcus, [h] forum nominis ſui ad mare fundare cœpit, in quo poſtea forum publicum eſt conſtitutum. Ad reparandum verò hunc portum, & Pharum Tarracinenſes quotannis calcem eo vehere tenebantur, [i] quorum omnium curam hic Comes habuit. Portus autem generaliter eſt concluſus locus, quo importantur merces, & inde exportantur. Aliàs vocatus ſtatio concluſa, atque munita, inde angiportum dictum ait Vlpianus. [k] Sed cum alio non addito, portus nominatur, hic intelligitur, qui eſt apud Hoſtiam, quo tranſmittendæ Romam merces inuehebantur, diſtatque Roma XII. milliariis. Eo deſtinabatur hic Comes, qui etiam curam mercium Romam vehendarum haberet, proſpiceretque, nē cui in portu iniuria inferretur. Is aliquod munus à negociatoribus, quod ipſis placuiſſet, accipere poterat. Caſſiodorus, [l] Delitioſa, inquit, magis quam laborioſa militia eſt in portu Romano Comitiuæ gerere dignitatem, vnuſquiſque per ſolennitatem commonitus offerat voluntarium munus, Xenia enim ſunt iſta non debita: ſit ergo tibi cura præcipua non ſolum abſtinere, verum etiam cohibere præſumentium manus. Hæc ille. Curam tamen mercium portus eius Comiti in primis demandatam fuiſſe Caſſiodorus [m] ſcribit, dabatque operam, ne quis adueniens grauaretur; curabat & horrea portus, in quæ aduectum frumentum condebatur, [n] & vt ſaccarij (ita baiulos appellabant) ſoli merces in portum vectas iuſto pretio comportarent. [o] Mittebat, & ex officio apparitores ad portum Præfectus Vrbi, ſi quid noui ibi agēdum emerſiſſet, vt ex epiſtola D. Ambroſij [p] colligitur. Apparitor, inquit, Præfecturæ, qui propter operas Portuenſes offenſam contraxerat, tam in portu nauigat; nam ſimul vt accepi litteras tuas, vidi præfectum, rogaui pro eo, ignouit illicò, iuſſit retrahi epiſtolam, quam de facultatibus eius publicandis dictauerat. Hæc ille. Generaliter verò portubus præerant, qui à Græcis Liminarchæ vocantur, quorum erat ſollicitudo, ne latrones, aut delinquentes fugerent. [q] Ariſtoteles. [r] λιμενοφύλακας, id eſt, portuum cuſtodes vocat. Ij in mediterraneis Irenarchæ dicebantur. [s] Sed illi militum officio functi, ab hoc Comite differebant. His credo præfuiſſe Centenarium portus dictum, de quo infra agetur. In hoc portu Pammachius & Fabiola opulentum Xenodochium ædificarunt. [t]

[e] Xiphili. in Claudio.
[f] in Claudio cap. 20.
[g] lib. 36. c. 9. & c. 15. ad fin.
[h] ad finem.
[i] l. 3. C. T. de calcis coctorib.
[k] in l. portus 59. ff. de verb. ſign.
[l] lib. 7. in form. Comit. portus.
[m] lib. 7. formul. 23.
[n] l. 1. C. T. de pistor. horrea. por.
[o] l. 1. C. T. de ſac. car. port. Roma.
[p] 35.
[q] l. 4. ff. de ſeru. fugit.
[r] in fi. VI. Politicor.
[s] l. 6. §. hi quoque. ff. de mune. & honor.
[t] D. Hieronym. in vita Fabiola ad Oceanum.

DE MAGISTRO CENSVS
Cap. X.

CENSVM primus Romæ Ser. Tullus [u] inuenit, vt pro modo prædiorum quiſque tributa penderet: mox Auguſtus per orbem ampliauit inquit Caſſiodorus, [x] Cenſum verò definit Theophilus [y] tabulam, ſeu chartam, in qua Romani ſuas facultates ſcribebant, vt tempore belli quiſque ſecundum ſubſtantiæ ſuæ modum conferret. Itaque in prouinciis, vbi tributa ſoluebantur, cuiuſque nomina cum facultatibus, id eſt, prædiis, eorumque finibus, & qualitatibus quæ intra X. annos arua prataué eſſent, vineæ, oliueta cum numero vitium & oliuarum deſcribebantur. [z] Hunc vulgo æſtimum vocant. Olim in Italia immuni facta, [a] hæc deſcriptio non admodum frequentabatur. Dion enim [b] ſcribit Metellum Nepotem Prætorem rogata lege, tributis Italiā libertaſſe, vnde prædia, vt prouincia, tributaria non habuit. [c] Sed hæc immunitas non ſemper manſit, ingruentib. enim bellis, primum moderatē, mox grauiter & ipſa eſt onerata. Id accidit, facta inter Galenum,

[u] Dionyſ. Halicar. li. 4. Liu. in primo.
[x] lib. 3. variar. epiſto. pen.
[y] in §. vlt. Inſtit. de locat.
[z] l. forma 4. in princ. ff. de cenſib.
[a] l. vnic. C. de priuileg. vrb. Conſtantinopolis.
[b] lib. 37.
[c] §. 1. Inſt. de vſucapio.

Maximianum, & Conſtantium orbis Romani diuiſione, Aurelius Victor Huius, inquit, partis Italiæ iniunctum tributorum ingens malum. Nam cum omnis eadem functione moderataque ageret quo exercitus, atque Imperator, qui ſemper, aut maxima parte aderant, ali poſſent, penſionibus inducta lex noua. Hæc ille. Quare ſub eius Præfecto Italiæ effigies & ipſa vas aureis plenum, quod penſitandi tributi indicium eſt, quemadmodum & aliæ prouinciæ geſtat. Roma tamen tum ab hoc onere illæſa permanſit, aut certè liberata fuit.ᵃ Voluit igitur fuit bona ciuium Romanorum deſcribi, vt cuiuſque facultates ſciri poſſent, cum pro rata bonorum ad ciuium vſus neceſſarios, & prout temporum conditio ferebat, pecuniam conferre oporteret. Neceſſe præterea fuit, apud cenſuales ſcribas teſtamenta aperiri, publicari, ſeu actis inſeri, quod gratuito fiebat, ſi hæreditas centum aureos non excedebat.ᵇ Sed id munus poſtea Quæſtori eſt delatum.ᶜ Donationes quoque quæ aureos quingentos non excedebant, apud Magiſtrum cenſus inſinuabantur;ᵈ & acta, decretaque Senatus ſcribebantur præmia à Conſulibus aut Prætoribus in Curia certantibus proponenda, & pecunia in ſpectacula impendenda apud cenſuales deponebatur. Symmachus,ᶠ cum argenti, inquit, publici ratio quæreretur, quod cenſualibus editores munerum contulerunt, repertum eſt quoſdam debitum Reip. non dediſſe. Hactenus ille. His præerat cenſus Magiſter, à Leone perfectiſſimus appellatus. Sed Anaſtaſius Clariſſimum nominauit.ᵉ Qui Romam diſcendi cauſa veniebant, huic magiſtro literas ſuorum Præſidum oſtendere tenebantur, quibus eorum oppida, natales, & merita exprimebantur, & ipſi profiteri debebant, quibus ſtudiis operam eſſent daturi, & officialibus cenſus ſua hoſpitia indicare, & poſt annum ætatis XXI. Roma excedere.ᵍ Iidem cenſuales ſingulis menſibus peregrinos, qui, vnde eſſent, & quid agerent, inquirebant, & otioſos in patriam remittebant.

ᵃ l. 1. C. de prouin. leg. vel. Conſtantinop. quæ eſt pars l. 6. C. de ſacroſan. eccl.
ᵇ l. 18. & l. cōſulta. 23. C. de teſta. l. repetita, 41. C. de epiſ. & cler. quæ eſt eius pars.
ᶜ Nouella Leonis 44.
ᵈ l. in hac 30. & l. ſecundum 32. C. de donatio.
ᵉ l. omnes 2. C. de princip. agent. in reb.
ᶠ Epiſtola ad Th. A. 21.
ᵍ in l. orphanotropos. 32. de epiſc. & cle.
ʰ d. l. ſecundum 32. C. de donat.
ⁱ l. 1. C. Theo. de ſtudiis libera. vrb. Rom.

DE RATIONALI VINORVM
Cap. XI.

Qvemadmodum ex Tuſcia, Campania, & Piceno carnes præſertim ſuillæ, fructus, & alia ad annonam ſpectantia Romam perferebantur, ita & vinum ad vſum populi vehebatur. Itaque Alexander Imperatorᵏ prout omnium artium, ita & vinariorum corpus ſeu collegium inſtitui, qui hanc negociationem vini in vrbem vehendi exercerent. Id in proprio foro veniebat, quod vicarium vocabatur, & illi Tribunus præerat, Symmachus.ˡ De tribunatu vicarij fori orta contentio. Sed hoc forum in deſcriptione vrbis omittitur. Hunc tribunum eſſe puto, qui à Notitia Rationalis appellatur, & inuecti Romam vini quantitatem, & ex eius vectigali, quod ingens erat, exactam pecuniam ſcribebat.ᵐ Rationalis enim dicitur, qui alicuius rei rationes tractat, ſic procurator rei priuatæ Principis. Rationalis appellatur.ⁿ Notabat & rationes vinorū, quæ vectoribᵒ calcis, pro formis aquæductuum Romæ reparandis, & ſartis templorum tectis habendis, data fuiſſe diximus. Non tamen negociatoribus prohibere poterat, ne quibus menſuris, quouè precio vellet, vina venderent. Papirius Iuſtusᵖ Quibus, inquit, menſuris, aut preciis negociatores vina comparent, in contrahentium eſt poteſtate. Præter hunc Rationalem, erat & qui in Iure ſuſceptor vini appellabatur, is vinū vectoribus calcis autᑫ aliis ex publico dandū cuſtodiebat. A Græcis caupones ſunt dicti. i. κάπηλοι Ad Victorem Rationalem vrbis Romæ Conſtantius ſcribit,ʳ quem res fiſcales ibi tractaſſe dicit, & ab hoc diuerſum fuiſſe puto.

ᵏ auctore Lampridio.
ˡ epiſt. 51.
ᵐ l. 4. C. Th. de ſuari. & pecuar.
ⁿ in l. fin. C. de aduo. fiſc. l. vniuerſi. 4. C. de fundis rei priua. l. 1. C. de modo mul. ta. l. 3. C. ne uxor pro marito. l. 4. C. de epiſcop. & cler.
ᵒ l. 5. C. Theo. de calc. coct.
ᵖ in l. Imperatores. C. de contra. empt.
ᑫ tit. Cod. de ſuariis, & ſuſceptoribus vini & cæteris corporatis.
ʳ in l. 14. C. T. de appel. l. 18. C. eo.

DE TRIBVNO FORI SVARII.
Cap. XII.

INTER XI. Romæ fora, duo animalibus vendendis erant deſtinata, quorum alterum boarium, alterum forum ſuarium vocabatur, vbi tantum ſues veniebant, Id erat in VII. vrbis regione, quæ via lata nuncupabatur, vt auctor eſt P. Victor, & qui Vrbē ante Notitiam deſcripta conſpicitur. valde neceſſarium eſt hoc animal ad cibos condiendos, quòd & ipſum carnis copiam exhibet, vnde magna eius educandi cura veteribus fuit. Plinius.ᵗ Neque ex alio inquit animali numeroſior materia ganeæ, quinquaginta ferè ſapores, cum cæteris ſinguli. Hinc cenſoriarum legum paginę, interdictaque cœnis abdomina glandia, teſticuli, vuluę, ſincipita verrina, vt tamen Publij Mimorum poetæ cœna, poſtquam ſeruitutem exuerat, nulla memoretur ſine abdomine etiā vocabulo ſuminis ab eo impoſito. Placuere, & feri ſues. Catonis cenſoris orationes aprinum exprobrant callum. In tres tamen partes diuiſo apro media ponebant, lumbos aprinos appellata. Solidum aprum Romanorum primus in epulis appoſuit P. Seruilius Rullus, pater eius Rulli, qui Ciceronis Cōſulatu legem Agrariam promulgauit. Tam propinqua origo nunc quotidianæ rei eſt. Eſt hoc annales notârunt, horum ſcilicet ad emendationem morum, quibus notata eſſe quidem cœna, ſed in principio bini terniq́ue pariter mandebantur apri. Hæc Plinius. Quare creatus eſt Tribunus fori ſuarij, qui curam habebat, vt iuſto pretio, & ſine fraude, ac morbo, ſues venderentur, forum etiam ipſum curabat. Huius Romæ eſt inſcriptio huiuſmodi. DOMINO NOSTRO FL. CLAVDIO CONSTANTINO FORTISSIMO CÆSARI FL. VRSACIVS V.P.ᵘ TRIBVNVS COHORTIVM VRBANORVM X. XI. ET XII. ET FORI SVARII. Hæ verò erant tres ex VI. Cohortibus Præfecti vigilum, quibus Tribunus Vrſacius præfuit, & vir perfectiſſimus appellabatur, quemadmodum & magiſter cenſus. Hic eſt ille Vrſacius qui mox Præfectus cohortis Prætorianæ, & Magiſter officiorum fuit, vt auctor eſt Marcellinusˣ Romæ corpus ſeu collegium erat ſuariorum, qui ex Tuſcia, Campania, & Piceno debitos populo Romano ſues, & aliunde adduci procurabant, & P.V. iudicem habebant;ʸ à ſordidiſque muneribus immunes erant.

ᵗ lib. 8. cap. 51.
ᵘ vir perfectiſſimus.
ˣ lib. 26.
ʸ l. vlt. C. de ſuariis, & ſuſceptoribus vini.
ᶻ l. 1. C. eod. tit.

DE CONSVLARI AQVARVM.
Cap. VIII.

AB Auguſto curatorem aquarū primum inuentum fuiſſe ex Tranquillo ſupra diximus, qui poſtea Conſularis eſt appellatus. Is curā habebat aquarum quas XIX Romam veniſſe, in vrbis deſcriptione, ante Notitiam traditur. Sed P. Victor XXIIII. recenſet, Appiam, Martiam, Virginem, Claudiam, Herculeam aliàs Herculeanam, Tepulam, Damnatam, Traianam, Annoiam, aliàs Aniam, Alſiam ſeu Halſieonam, aut Halſientinam, quæ & Auguſta dicitur, Cœruleam, Iuliam, Algentianā, Ciminam, Sabatinam, Aureliā, Septimianā, Seuerinam, Antonianā, Alexandrinam, Anienem nouam, Anienemq; veterem, Albudinam, Ciabram. Quæ ferè omnes ab earum auctoribus, & ductoribus nomen habent. Sed in XIIII. vrbis regionibus ante Notitiam deſcriptis, Auguſtea ab Alſia diuiditur, quas P. Victor pro iiſdem ponit. Iuſtiniano verò imperante, XIIII. aquæductus vrbem ingrediebantur. Procopius,ᵃ Romæ, inquit, aquæductus

ᵃ [illegible] celo [illegible]

ctus decem & quatuor numero ſunt, coctо ex latere per priſcos homines illos ædificati, & latitudine ac ſimul profunditate, vt equeſter vir aliquis ipſo cum equo per eos ſuperne euadere liberius queat. Hactenus Procopius. His in vrbem deriuandis, & diuidendis vnus præpoſitus eſt, qui aquarum curator a Iulio Frontino appellatur, quo officio & ipſe Nerua Imp. demandante, functus eſt; is poſtea Conſularis eſt dictus, ex eo arbitror, quod Conſularibus ornamentis eſſet honeſtatus: ita imperante Conſtantino appellatus eſt Verſennius Fortunatus circa annum ſalutis 326.[a] cui ſucceſſit Maximilianus quem Conſularem aquarum idem Conſtantinus vocat,[b] apud quem ita legendum eſt, non Conſulem, vt vulgò habetur, & dictio aquarum, à qua Reſcriptum incipit, referēda eſt ad Conſularem, & hoc modo ſcribendum, Imp. Conſtantinus Auguſt. ad Maximilianum Conſularē aquarum, deinde incipit lex, poſſeſſores. Iulius Frontinus[c] recitat quoddam Senatuſconſultum, quo cautum eſt vt aquarum præfectus extra vrbem lictores binos, ſeruos publicos ternos, architectos ſingulos, ſcribas, librarios, accenſos, & præcones toti dem haberet quot habent hi, per quos frumentum plebi datur. Hoc erat eius officium.[d] Duæ præterea familiæ illi præſto erant, altera publica, altera Cæſaris nuncupata, publica antiquior CCLX. hominum fuit, ab Agrippa inſtituta, quam moriēs Auguſto commiſit, & ille publicauit, vt ex publico aleretur. Cæſaris familia CCCCLX. continebat, quam Claudius Imp. cum aquas in vrbem perduceret, conſtituit. vtraque familia in aliquot miniſteriorum ſpecies deducitur, villicos, caſtellanos, circitores, ſilicarios, tectores, aliosque opifices: ex his aliquot extra vrbem eſſe oportet ad ea, quæ non ſunt magnæ molitionis, maturum tamen auxilium videntur exigere in vrbe circa caſtellorum & munerum ſtationes & opera, quæ vrgebant in primis ad ſubitos caſus. Hæc Frontinus, qui a curator aquarum à Nerua Imp. creatus: de ſe hæc ſubijcit. Publica miniſteria ita inſtituimus, vt pridie quid eſſet agendum, dictaremus, & quid quoque die egiſſet, actis comprehenderetur. Publicæ familiæ ex ærario impenſæ dantur, quod impendium exonerant vectigalium reditus ad ius aquarum pertinentium. Ea conſtat ex locis, quæ ſunt circa ductus aut caſtella, aut munera, aut lacus, quem reditū prope ſeſtertium CC. millium. i. duorum millium aureorū proximis temporibus in Domitiani loculos verſum induſtria D. Neruæ populo reſtituit, noſtra ſedulitas ad certam regulam redegit, vt conſtaret, quæ eſſent ad hoc vectigal pertinentia loca. Cæſaris familia ex fiſco accipit commoda, vnde & omne plumbum & omnes impēſæ ad ductus, & caſtella, & lacus pertinentes erogabantur. Hæc Frontinus, qui XVI. recenſet ante ſe aquis præfectos, inter quos fuere Ateius Capito, & Cocceius Nerua, Iureconſulti. Mos officiū curatoris ſubijcit, obſeruare, inquit, debebit, ne quis ſine literis Cæſaris. i. ne quis aquam publicam non impetratam, & ne quis amplius quam impetratum fuerit, ducat. Deinde ductus extra vrbem ſunt circumeundi ad recognoſcenda beneficia, idem in caſtellis ſalientibus publicis faciendum, vt ſine intermiſſione diebus aqua fluat, quæ Senat. conſulto curator facere iubetur ſcilicet vt inſpiciat aquas publicas, inearque numerum ſalientium publicorum, & vt ſalientes publici quam aſſiduiſſimè interdum & noctu aquam in vſum populi funderent, & addit. Qui aquam in vſus priuatos ducere volet, impetrare eam debet, & à Principe epiſtolam ad curatorem afferre, curator deinde beneficio Cæſaris præſtare maturitatem, ad procuratorem eiuſdem officij libertum Cæſaris protinus ſcribere. Procuratorem autem primus T. Claudius videtur admouiſſe, poſtquam Anienem nouum & Claudias induxit, is ſignabat calices modulorum: & infra ſubiicit: Ius impetratæ aquæ neque hæredem, neque emptorem, neque vllum nouum dominum prædiorum ſequitur. Balneis, quæ publicè lauarent priuilegium antiquitus concedebatur, vt ſemel data aqua perpetuo maneret. Quia verò arborum radicibus formarum concamerationes, & latera ſoluebantur, eas ab vtraque parte xv. pedes vacuas eſſe Sen. con. iuſſit,[e] & qui intra id ſpacium arbores ſeuerit, vel ædificauerit: vel formas læſerit, in dena millia. i. centū aureos in ſingulas res damnas erit, ex quibus pars dimidia præmium erit accuſatori, dimidia in ærarium redigetur: de ea re iudicabunt, cognoſcentque curatores. Hæc Frontinus. illi ex hoc aliquam iuriſdictionem & officium, ſeu apparitores[f] habuiſſe probatur, ſupradictæ enim familiæ cum lictoribus, & alijs ſupra nominatis in illius erant officio. Inter Conſularem aquarum, & Comitem formarum, illud etiam intereſſit, quod hic tantum formas tuebatur, id eſt ſtructiles canales aquam ferentes farciebat. Conſularis verò operam dabat: vt ea debito modo in priuatas ædes deriuaretur, & publico, ac thermis, alijſque vſibus ſeruiret. item ne à priuatis vſurparetur: & epiſtomia, fiſtulæ, ſalienteſque integri eſſent. & caſtellum repararetur. Id Vlpia. receptaculum interpretatur, quod aquam publicam ſuſcipit[g] Hoc officium honorificum multorum beneuolentiam conciliabat, cum tantum totius populi commodum in manu haberet. Quantum verò id eſſet, Plinius[h] docet. Quod ſi quis, inquit, diligentius æſtimauerit aquarum abundantiam in publico, balneis piſcinis, domibus, euripis, hortis ſuburbanis, villis ſpacioque aduenientem, extructos arcus, montes perfoſſos, conualles æquatas, fatebitur nihil magis mirandum fuiſſe in toto orbe terrarum. De Appia verò, Martia, & virgine aqua ita ſcribit. Sed dicantur vera æſtimatione inuicta miracula, quæ Q. Martius Rex fecit, is iuſſus à Senatu aquarum Appiæ & Anienſis regula ductus reficere, nouam à nomine ſuo appellatam, cuniculis per montes actis, intra Præturæ ſuæ tempus adduxit Agrippa vero in Ædilitate ſua, adiecta Virgine aqua, cæteriſque corriuatis atque emendatis, Lacus DCC. fecit; præterea fontes CV. caſtella CXXX. complura etiam cultu magnifica, & operibus. Idem[i] clariſſima ait aquarum omnium in toto orbe frigoris ſalubritatiſque palma præconio vrbis Martia eſt, inter reliqua Deum munera vrbi tributa. Primus in vrbem ducere auſpicatus, Ancus Martius vnus è Regibus, poſtea Q. Martius Rex in Prætura, rurſuſque reſtituit Magnus Agrippa. Idem & Virginē adduxit, ab octaui lapidis diuerticulo duo millia paſſuum Prænestina via, iuxta eſt Herculaneus riuus, quem refugiens, Virginis nomen obtinuit. Hæc ille. Alij Virginem appellatam volunt, quod puriſſima nulliſque ſordibus polluta curat[k] De Claudia aqua à Claudio Cæſare deriuata, idem Plinius,[l] ita ſcribit: Vicit antecedentes aquarum ductus nouiſſimum impendium operis inchoati à C. Cæſare, & peracti à Claudio, quippe à lapide XL. ad eam excelſitatem, vt in omnes vrbis montes leuarentur, influxere Curtius atque Cæruleus fontes. erogata in id opus ſeſtertia DLV. millia. De eadem Claudia Tranquillus,[m] opera, inquit, magna, potiusque neceſſaria, per multa fecit. ſed vel præcipue aquæductum à Caio inchoatum, & poſtea, Claudiæ aquæ gelidos, & vberes fontes, quorum alteri Cæruleo, alteri Curtio, & Albudino, nomē eſt, ſimulque riuum Anienſis nouo lapideo opere in vrbem perduxit, diuiſitque in plurimos, & ornatiſſimos lacus De eadē aqua Tacitus[n]. Itē Frontinus, Claudia, ait, aqua concipitur via Sublacenſi diuerticulo ſiniſtrorſus ex fontibus ampliſſimis, Cæruleo, qui à ſimilitudine appellatus eſt, & Curtio Item duorum aquæductuum, quos Claudius conſummauit. Alteri Claudiæ nomen datum eſt; alter Anio nouus appellari cœpit. Hæc ille. Aurelia verò à M. Aurelio: Septimiana, & Seuerina, à Septimio Seuero Imperatore, Antoniniana ab Antonino ſunt deriuatæ, Alexandria ab Alexandro. Per ſtructiles formas in vrbem, mox in caſtellum deducebantur. id erat amplum aquæ receptaculum inſtar lati cubiculi in fornicem verſum. Vitruuius.[o] Cum aqua, inquit, venerit ad mœnia, efficiatur caſtellū, & caſtello coniunctum

[a] l. 1. C. T. de diuerſ. offi.
[b] in l. 1. C. de aquaduc.
[c] idem Cælius Rhodiginus lib. 18. c. 40. lectio. antiqua.
[d] l. 1. C. de aquaduct. lib. 10.
[e] l. 1. C. de aquaduct.
[f] d. l. 1. C. de aquaduct.
[g] l. 1 §. interdictum neceſſario ff. de aqua quot. & æſtiu.
[h] lib. 36. c. 15. ad fin.
[i] lib. 31. c. 3.
[k] Caſſiodor. lib. 7. variar. in formula Comitiua formarum.
[l] lib. 36. c. 15.
[m] in Claudio c. 20.
[n] in 12.
[o] lib. 8. c. 7.

ad recipiendam aquam triplex emiſſarium, collocenturque in caſtello tres fiſtulæ æqualiter diuiſæ, intra receptacula coniunctæ, vnde aqua publica in tres partes deriuabatur; vna in lacus emittebatur ſo quibus plebs Romana lotea abluebat, animalia potabat, & ad fullonum, coriariorumque atq; alias neceſſitates inſeruiebat: altera in balneas emittebatur, ob quam vectigal quotannis populo præſtabant, qui ea vtebantur. Hactenus Vitruuius. Hæc eſt penſitatio quam pro aquæductu præſtari, auctor eſt Papinianus.[a] In venditione, ſuper annua penſitatione pro aquæductu infra domum Romæ conſtitutam, nihil commemoratum eſt, deceptus ob eã rem, ex empto actionem habebit. Idem credo ſentire Paulum,[b] dum ait, Fiſcus vſuras accipit de fornicariis, qui tardius pecuniam inferunt. Sunt enim fornicarij, qui fornaces in balneis curant.[c] Hanc etiam quandoque priuati excipiebant, cum in humum cadebat. Frontinus enim ſcribit apud antiquos omnem aquam in publicos vſus erogari ſolitam, legeque cautum, ne priuati aliam ducerent, quam quæ ex receptaculo publico ſeu caſtello in humum recidiſſet, quam caducam vocabant, & hanc ipſam nõ in aliũ vſum, quam balnearum, & fullonicorum, vectigalemque eſſe ſtatuta mercede, quæ in publicum penderetur. aliquid & in domos Principum dabatur ſed creſcente aquarum copia. Tertiam aquam Principes in domos priuatas ex caſtello deduci permiſit, inquiunt Vitruuius & Vlpianus.[d] Hæc in plumbeum caſtellum deriuata per fiſtulas ſub terram miſſas, non modo in ædes, ſed & aëna lateribus circumſtructa deducebatur, cuiuſmodi inſigne exemplum apud Celſum reperitur.[e] Firmos, inquit, à Proculo quæſijt, ſi de plumbeo caſtello fiſtulæ ſub terram miſſæ aquam ducerent in aenum lateribus circumſtructum, an hæ ædium eſſent, & eſſe exiſtimari. Aeno verò quæ calefiebat ad bibendum,[f] vel vaſa alterave lauanda.[g] Quandoque etiam ad irrigãdos hortos, vel prædia priuatis, aqua permittebatur.[h] & ob id Prætor edicto promittit ſe facturum, ne vis fiat ei, qui aquam obtinuit à Principe, quo min⁹ eam ducat,[i] Ex flumine verò publico aqua iure deriuatur. Pomponius.[k] Quo minus, inquit, ex flumine publico ducatur aqua, nihil impedit, ſi modo ea aqua in vſu publico non erit, i. ciuitatis vſibus, vt ſupra dictum eſt, non deſeruiant. Conſularis ergo aquarum illas ad deſtinatos vſus curabat deriuari, & debitum vectigal pro ea ſolui. In prouinciis aquæductus ex reditibus Ciuitatum fiebant,[l] & ideo eorum cura ad Decuriones ſpectabat. Nunc ad Curatores P. V. imperio parentes eſt transeundum.

[a] in l. 42. ff. de actionib.
[b] in l. cum quidam. 17. § fiſcus, ff. de vſuris.
[c] l. 14. ff. de inſtruc. & inſtru. legat.
[d] in l. 1. § permittitur, ff. de aqua quotid. & aſtiu.
[e] in l. ſi venditor in l. fin. de action. empt.
[f] l. cum de lanionis. §. a. de fund. inſtruct.
[g] l. ſed addes. §. 2. ff. locati.
[h] in l. vſum. 4. C. de aquaductu.
[i] d. l. 1. §. ait prætor, de aq. quot.
[k] in l. 2. ff. de flumin.
[l] l. vnica. C. de ratiociniis oper. publico.

DE CVRATORE OPERVM MAximorum. Cap. XIIII.

OPERA appellantur magnifica ædificia, aut fabricæ, vt indicant tractatus in Pandectis & Codice Iuſtinianæo de operibus publicis & de ratiociniis operum publicorum. Vergilius.[m]

Adde tot egregias vrbes, operumque laborem,

Maxima verò opera in vrbe erat Circus Maximus in XI. regione vrbis, qui loca trecenta octuginta millia capiebat, ſed in deſcriptione vrbis ante Notitiam legitur. 485000 continebat, & VII. metas, quas[n] aurigæ circumibant, & XII. portas, per quas currebant.[o] Mœnia quoque, Amphitheatrum caſtrenſe.[p] Campum Viminalem ſub aggere in V. regione inter maxima opera pono. Campum Martium in IX regione. Erant & opera magna vocata, quæ ſonè huic Curatori commiſſa non erant, vt Forum Romanum magnum in VIII. regione, & Macellum magnum in II. Circus Flaminius capiens ſtabula 4. factionum, multas porticus, & ſimilia in eadem regione P. Victor Ludum magnum ſtatuit. Erat hęc domus, in qua olim gladiatores exercebantur, tyrones quoque & laniſtæ. Iſidorus dum inde dictum ſcribit, quod in eo iuuenes vſum armorum condiſcant. Tranquillus in C. Iulio Cæſare:[p] tyrones, inquit, neque in ludo, neque per Laniſtas, ſed in domibus per equites Roma. ac etiam per Senatores armorum peritos erudiebat. Superioribus operibus, quæ præcipua diligentia egebant, datus fuit Curator, maximorum operum dictus, qui illa munda, integraque ſeruari curaret. Hanc & ſequentes curas, Procurationes vrbicas Vlpianus appellat.[q]

[m] in 2. Georgi. cor.
[n] Caſſiodorus.
[o] l. 3. ff. de oper. publ. & l. pen. in V. vrbis regione
[p] cap. 26.
[q] in l. verum §. §. ex facto, ff. de minor.

DE CVRATORE OPERVM publicorum. Cap. XV.

HOC quoque officiũ ab Auguſto primum inuentũ fuit Tranquillus.[r] Quo plures, inquit, partem adminiſtrãdę Reipub. caperẽt, noua officia excogitauit, curam operum publicorũ, viarum, & aquarum. Inter opera verò publica Conſtantius A. ad Edicium Præfectum Ægypti,[s] Prætoria, id eſt ędes, in quibus Præſides degebant, & ius reddebant & alias domus publicas recenſet. Itẽ portus aquæductus, thermas,[t] horrea, & ſtabula ad equos curſus publici deſtinata,[u] & alia plura.[y] Opera publica vocantur & illa, quę pro admirandis Plinius recitat, qualia ab Auguſto, Tiberio, & aliis Principibus condita Tranquillus narrat. Inter hæc erat Amphiteatrum in III. regione, capiens loca octoginta ſeptem millia, & Theatra IIII. in IX regione, videlicet Balbi loca triginta millia, octoginta quinque continens; id Claud Cæſar dedicauit, ſed Balbi eſt appellatum, quod prope eius Cryptam eſſet.[a] item Theatrum Marcelli loca triginta millia capiens in quo erat templum Iani, & alia duo minora theatra: Inter opera publica Iuſtinianus[b] muros, pontes, vias, & aquæductus recenſet. P. Victor, & deſcriptio vrbis Romæ ante Notitiam huiuſmodi plura nominat, vt thermas XI. Victor XVI. Baſilicas X. Victor XVIIII. pontes VII. obeliſcos V. Victorias magnas VI. paruas XLII. Bibliothecas XXIX. inter quas præcipuæ erant Vlpia & Palatina. Lucos XIIII. Capitolia II. totidem Amphiteatra, columnas Cochlides II. macella II. Ludos VI. naumachias V. ſtadia II. nymphea ſeu lauacra XII. tabula & ſigna ſine numero: Arcus marmoreos XXXVI. Lupanaria XLVI. piſtrina CCLIIII. fora XVI. campos VIII. Senacula III. & alia, quibus hic Curator præerat, exceptis maximis operibus, item aquæductibus & formis, quæ tempore Notitiæ proprios Curatores habebãt; ſed olim hæc diſtinctio nõ fiebat. Vnus enim operum publicorum Curator vocabatur.[c] Hic opera publica, integra conſeruari curabat, & collapſa reſtituebat, noua redemptoribus facienda locabat.[d] Nullius verò nomen operi inſcribere licebat, quam Principis, vel eius, cuius pecunia opus fiebat.[e] In prouinciis autem tertia pars redituum ciuitatis mœnibus, & balneis reſtituendis deſtinabatur.[f] Hæc cura ad Præſides pertinebat, Vlpianus,[g] ædes ſacras, inquit, & opera publica circumire inſpiciendi cauſa, an ſarta tectaque ſint, an aliqua refectione indigeant, Proconſul debet, Curatoreſque operum diligentes ſolenniter præponere.

[r] in Auguſto.
[s] in l. 4. C. de op. publ.
[t] in l. ad portus. 7. C. eo.
[u] l. ne ſplendidiſſima. 2. C. eo. l. 2. §. 1. ff. de ope. publ.
[x] l. nemo. 13. C. eod.
[y] l. ædificia. 14. cum l. ſeq. C. eod. tit. l. 3. & l. 1. ibidem.
[z] lib. 36. c. 15.
[a] de quo in 3. regione.
[b] Nouell. 25. §. oportet.
[c] l. 1. ff. de oper. publ.
[d] l. 2. §. vlt. ff. de ope. publ.
[e] l. 2. in princ. l. 3. in fin. l. vlt. ff. de op. pub. l. 4. in fi. ff. de admin. rer. ad ciuit. pertin.
[f] d. l. ne ſplendidiſſima. 11. C. eodem tit.
[g] in l. ſi in aliam §. 1. ff. de offi. proconſul.

DE CVRATORE STATVARVM Cap. XVI.

STATVÆ plurimæ Romæ fuerunt, inter alias nominat P. Victor ſtatuam Mercurij plumbeam, Quirini, & Fortunæ publicę in colle VI. regionis; ſignũ Iouis Imperatoris in IX Erãt propterea Coloſſi ænei XXXVII. marmorei LI. equi magni ænei XXIII. inaurati LXXXIIII. eburnei

eburnei CXXIIII. quibus præfectus hic curator, proſpiciebat vt niteſcerent, ne deuaſtarentur, aut forte tollerentur. Officium ſeu apparitores habebat, qui nocte vigilabant, & obſeruabant ne ſtatuæ aut auferentur, aut læderentur, earumque fures, & effractores, puniebat. Hunc curatorem Caſſiodorus,[a] Comitem Romæ appellat. Si clauſis, inquit, domibus, ac munitia inſidiari ſolet nequiſſimum votum, quanto magis in Romana ciuitate videtur illici, qui in plateis pretioſum reperit, quod poſsit auferri? Nam quidam populus copioſiſsimus ſtatuarum, greges etiam abundantiſsimi equorum, tali ſunt cautela ſeruandi, quali, & cura videntur affixi, & paulo poſt. Quid dicamus, marmora metallis & arte pretioſa, quæ ſi vacet eripere, rara manus eſt, quæ poſsit à talibus abſtinere. Ibi ſunt expoſita, quæ facere potuerunt, diuitiæ generales, & labor mundi: Quade re comitiuæ Romanæ cum priuilegijs, & iuſtis commodis ſuis tibi concedimus dignitatem, vt fideli ſtudio, magnoque nixu, quæras improbas manus, & inſidiantes aut priuatorum fortunis, aut mœnibus ad tuum facias venire iudicium, & rei veritate diſcuſſa, congruam ſubeant de legibus vltionem. Officium tuum & milites conſuetos noctibus potius inuigilare compelle. In die autem ciuitas ſe ipſa cuſtodit. Statuæ nec in foro mutæ ſunt, quando à furibus percuſſæ cuſtodem videntur tinnitibus admonere. Proinde, prudentiam tuam deuotione laudabilr ſentiamus, vt cui nunc laborioſos faſces iniungimus, ſecuros honores poſtea conferamus. Hæc ille. Ingentem verò Romæ ſtatuarũ multitudinem, populum appellat, & greges equorum Non tantum enim Principum, ſed & aliorum, omnis generis ſtatuæ, Romæ reperiebantur.

[a] lib. 7. vari. epiſt. 14.

DE CVRATORE HORREORVM Galbanorum. Cap. XVII.

HORREA Galbæ, vt precipua inter plura alia nominantur, tam in deſcriptione vrbis ante Notitiam, quam à P. Victore in III. regione. Sed ipſe legit Horrea Galbiana, quemadmodum & in hoc monumento antiquo ſcriptum reperitur.

NVM. DOM. AVG. SACRVM FORTVNÆ CONSERVATRICI HORREORVM GALBIANORVM M. LORINVS FORTVNATVS MAGISTER S. P. DD. id eſt, ſua pecunia dedicauit. Dominis Auguſtis Theodoſio iuniori & Valentiniano III. vel, vt habet inſcriptio, Numini Dominorum Auguſtorum dicatum eſt hoc ſimulachrum Fortunæ conſeruatricis, quam horrea conſeruare opinabantur. Galbio vous fuit ex Ducibus Valentiniaci contra Bonifacium Africæ tyrannum miſſus, circa annum 429.[b] à quo Galbiana horrea, quæ fortè ille annona impleuerat, aut ad hunc vſum Reipubl. tradiderat, ſunt appellata, & ita puto legendum, vt eſt apud Victorem Galbana vero à Galba Principe, vel alio ex ea familia deriuantur, ſed aliqua anterioribus temporibus eorum mentio fieret. Magiſter autem de quo in ſupradicto Epigrammate, fuit regionis XIII. Cum enim Auguſtus in regiones, vicoſque vrbem diuiſiſſet, his ex plebe viros præfecit, quos Magiſtros appellauit, vt ait Tranquillus.[c] Plura Romæ erant horrea, in quibus non tantum frumentum, ſed gemmæ, aurum, & argentum, aliaque pretioſiſsima, homines reponebant, præſertim qui hæc apud ſe tuta non eſſe timebant.[d] Ego tamen hic horrea Galbiana interpretor, in quibus frumentum populo dandum condebatur, quorum vt ſarta tecta eſſent, hic curator proſpiciebat: nam de operum & ædificiorum curatoribus hic agitur. Alius verò huic, & omnibus horreis frumentariis, Comes horreorum dictus,[e] præerat, qui grana illæſa conſeruari, panemque plebi, & militibus diſtribuendum confici prouidebat. Vetuſtus codex legit. Horreorum Gallorum, ſed non rectè.

[b] vt auctor eſt D. Proſper.
[c] in Auguſto c. 30.
[d] l. 3. §. effractu ra ff. de off. Præf. vigil. l. pignus 9. C. de pigneratit. actione.
[e] l. vnic. C. de piſtorib.

DE CENTENARIO PORTVS. Cap. XVIII.

CENTENARII centum militibus preerant. Vegetius,[f] Erant inquit, Centuriones, qui ſingulas centurias gubernabant, qui centenarij nominantur. Idem Modeſtus,[g] tradit. centenarium ergo portus eum fuiſſe exiſtimo, qui cum centum, aut plus minus militibus portum tuebatur. Nam & centenarij in officiis palatinorum, viris ſexaginta, aut paucioribus præerant. Hunc eſſe credo, quem Caſſiodorus[h] Vicarium portus appellat: cuius cura erat præcipua, ne peregrini cum ciuibus rixarentur, vt latrones ac delinquentes detinerentur. A Iureconſulto limenarchæ appellantur, id eſt portus principes. Paulus,[i] Limenarchæ, inquit, & ſtationarij fugitiuos deprehenſos rectè in cuſtodia retinent. Inuenti ſunt & ab Auguſto, qui agros viaſque publicas cuſtodirent, ne cui iniuria fieret. Tranquillus,[k] Graſſatorum, inquit, plurimi ſe ferebant ſuccincti ferro quaſi tuendi ſui cauſa, & rapti per agros viatores ſine diſcrimine liberi, ſeruique ergaſtulis poſſeſſorum, ſupprimebantur. Igitur graſſatores diſpoſitis per opportuna loca ſtationibus inhibuit. Has poſtea Tiberius crebriores fecit. Idem Tranquillus,[l] tuendæ pacis, ait à graſſaturis ac latrociniis, ſeditionumque licentia curam habuit, ſtationes militum per Italiam ſolito frequentiores diſpoſuit. Sed quod ad hunc Comitem pertinet, Caſsiodorus[m] in comitiua portus Rauennatis eius Comitem naues priuatorum ob tranſuehendas ſpecies, vel res Principis, vel publicas retinuiſſe ſcribit, quod & hic forte procurabat.

[f] lib. 2. c. 8.
[g] in libello de vocabulis caſtrenſibus.
[h] lib. 7. varia.
[i] in l. penult. ff. de fugit.
[k] in Auguſto c. 32.
[l] in Tiberio c. 36.
[m] eod. lib. in formula comitiuæ Rauennatis.

DE TRIBVNO RERVM NITENTIVM. Cap. XIX.

VLTIMVS ſub Præfecto vrbi erat Tribunus rerum nitentium, cuius erat ſolicitudo, vt ædes ſacræ baſilicæ, fora, balnea, circi, theatra amphiteatra, viæ, bibliothecæ, campi, & omnia denique loca publica nullis ſordibus viciarentur, ſed niteſcerent, tantum erat veteribus mundiciei, nitoriſque ſtudium. Tribunus verò hic Præfectum ſignificat, ſicut Tribuni militum, & Ærarii: aliique pro Præfectis accipiuntur. Hoc munus olim Ædilium Curulium fuit. De duobus Prætoribus, qui imperante Conſtantino Magno duo tantum Romæ erant,[n] nihil Notitia tractat, quod forte præter inſigniũ magiſtratus ſplẽdorem nullum ferè tenebat Imperium, Tantum enim liberales cauſas cognoſcebat, Minoribus alienãtibus decreta interponebat, eos integrum reſtituebat, vindicta manumittebat, & emancipantibus liberos auctoritatem præſtabat.[o] Hæc de Præfecto vrbi, eiuſque magiſtratibus dicta ſufficiant: Nunc ad alios illuſtres, id eſt Magiſtros militum, eſt tranſeundum, quorum copiarum breuiarium præmittemus.

[n] l. ſi apud. C. de appellat.
[o] l. 1. C. de offi. Prætoris.

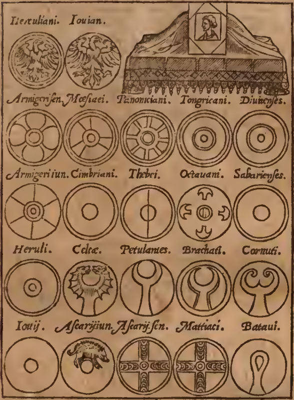
Magiſter Peditum. — Quibus imperat.

- *Magiſter peditũ in præſenti Occidentis imperat.*
  - *Commitibus VIII. limitum.*
    - *Illyrici præeſt* — *Præfectis XXIIII.* — *Auxiliorum palatinorum peditum* XVI. *Legionum Comitatenſium* V.
    - *Italiæ per Alpes* —
      - *Peditum numeris XXXVI.* — *Legionum pſeudo Comitatenſium* III. *Legionibus* XIII. *Auxiliis* XXI.
      - *Equitũ vexillationib. VII.*
    - *Africæ, qui præeſt.* — *Præpoſitis limitum XVI.* — *Peditum numeris* XII. *Vexillationibus equitum* XIX. *Vexillationibus equitum* III.
    - *Tingitanæ, qui præeſt* — *Tribunis cohortium VI.* *Præpoſitis equitum.* — *Alæ equitum* I.
    - *Hiſpaniarum* — *Præfectis XVI.* — *Auxiliorum* XI. *Legionum V.*
    - *Britanniarum* — *Numeris peditum III.* *Vexillationib. equitum VI.*
    - *Littoris Saxonici per Britanniam.* — *Præpoſitis VIII.* *Tribuno cohortis I.* — *Numerorum peditum* V. *Vexillationum equitum.* II. *Legionis.* I.
    - *Argentoratenſis.*
  - ∴
    - *Mauritaniæ Cæſarienſis.* — *Præpoſitis limitum VIII.*
    - *Tripolitanæ* — *Præpoſitis limitum XII.* *Numeris militum II.*
    - *Pannoniæ II.* —
      - *Præfectis XXXI.* — *Cuneorum equitum* VI. *Numerorũ aliorum equitũ* XI. *Legionum V.* *Numerorum militium* V. *Claſſium.* IIII.
      - *Tribunis III.* — *Cohortium.* III.
  - *Ducibus XII. limitum.*
    - *Valeriæ Riparenſis.* —
      - *Præpoſitis* XXVII. — *Cuneorum equitum V.* *Numerum equitum* XVII
      - *Præfectis* IX. — *Auxiliorum peditum V.* *Legionum* VIII. *Claſſis* I.
      - *Tribunis VI.* — *Cohortium* VI.
    - *Pannoniæ primæ & Norici Riparenſis.* —
      - *Præfectis* XXVII. — *Cuneis equitum* II. *Numerorum aliorum equitum* IIII. *Legionum* VIII. *Claſſium* III.
      - *Tribunis V.* — *Cohortium* V.
    - *Rhetiæ primæ.* — *Præfectis* XIII. *Tribunis cohortium VIII.* — *Numerorum equitum III.* *Alarum equitum III.* *Legionum* VII.
    - *Prouinciæ Sequanici.* — *Militibus Latauienſibus.* — *Cohortium* VI.
    - *Tractus Armoniaci.* — *Præfectis* IX. — *Numerorum peditum* IX.
    - *Belgicæ II.* — *Tribuno I.* — *Cohortis* I. *Præfectis* II. *Tribuno* I. — *Numerorum equitum* II.
    - *Germaniæ primæ.*
    - *Britanniarum.*
    - *Moguntiacenſis* — *Præfectis* XI. — *Numerorum* XI.
  - *Legionib. palatinis XII.*
  - *Auxiliis palatinis LXV.*
  - *Legionibus Comitatenſibus XXII.*
  - *Legionibus Pſeudo Comitatenſibus XVIII.*
  - *Claſſibus XVII.*
  - *Tribunis cohortium. XXIII.*

NOTI

NOTITIA.

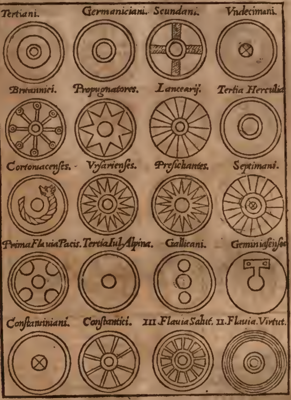
INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS MAGISTRI PEDITVM.

Leones iun.
Leones ſeniores.
Sagittarij Neruij
Cornuti.
Felices ſeniores.
Grati.
Salij.
Tubantes.
Auguſtei.
Inuict.
Gratianenſes ſeniores.
Felices iunio.
Bructeri.
Bataui.
Victores.
Iouij.
Reti.
Valentinianenſes.
Gratianenſ. iun.
Ampſiuarij.

Sabini.
Latini.
Sagittarij uenatores.
Sequani.
Atecotti iuniores.
Marcomanni iun.
Marcomanni ſen.
Atecotti ſenio.
Mauri iuniores.
Mauri ſen.
Briſigaui ian.
Briſigaui ſen.
Exculcatores.
Batauí iun.
Britanniciani.
Celtæ iunior.
Sagittarij Neruij.
Salij Gallicani.
Mattiaci.
Felices Valent.

Honoriani iuniores.
Galli uictores.
Saguncienſes.
Iouy iuniores
Tungri.
Atecotti iuniores.
Felices iuniores.
Hnoriani ſenio.
Menapij ſen.
Mauritonantes.
Mauritonãtes.
Honoriani Gallic
Septimani.
Armigeri
Propugnatores.
Forenſes
Matiarij.
Veſontes
Pacacianenſes.
Regij.
Mauri cetrati.

Tertiani.
Germaniciani.
Scundani.
Vndecimani.
Britannici.
Propugnatores.
Lancearij.
Tertia Herculia
Cortoniacenſes.
Vſarienſes.
Preſichantes.
Septimani.
Prima Flauia Pacis.
Tertia Iul. Alpina.
Gallicani.
Conſtantiniani.
Conſtantici.
III Flauia Salut.
II. Flauia. Virtut.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri illuſtris Magiſtri peditum Præſentialis, Comites Militum infraſcriptorum.

ITALIÆ.
Africæ.
Tingitaniæ.
Tractus Argentoratẽſis.
Britanniarum.
LittorisSaxonici per Britannias.

Duces Limitum infraſcriptarum decem.

Mauritaniæ Cæſarienſis,
Tripolitani.
Pannoniæ ſecundæ.
Valeriæ Ripenſis.
Pannoniæ, primæ,& Norici Ripenſis.
Retię primæ,& ſecundæ.
Sequanici Armoricani.
Belgicæ ſecundæ.
Germaniæ primæ.
Britanniarum,
Mogonçiacenſis,

Legiones Palatinæ duodecim.

Iouiani ſeniores.
Herculiani ſeniores.
Diuitenſes ſeniores.
Tongricani ſeniores
Pannoniciani ſeniores.
Mœſiaci ſeniores.
Armigeri propugnatores ſeniores.
Laneearij Sabarienſes.
Octauani.
Thebæi.
Cimbriani.
Armigeri pro pugnatores iuniores.

Auxilia

Auxilia Palatina ſexaginta quinque.

Cornuti ſeniores.
Brachati ſeniores.
Petulantes.
Celtæ ſeniores.
Heruli ſeniores.
Batavi ſeniores.
Mattiaci ſeniores.
Aſcarij ſeniores.
Aſcarij iuniores.
Iouij ſeniores.
Cornuti iuniores.
Sagittarij Nervij.
Leones ſeniores.
Leones iuniores.
Exculcatores ſeniores.
Sagittarij Tungri.
Exculcatores iuniores.
Tubantes.
Salij.
Grati.
Feliees ſeniores.
Felices iuniores.
Gratianenſes ſeniores.
Inuicti ſeniores.
Auguſtei.
Iouij iuniores.
Victores iuniores.
Batavi iuniores.
Bructeri.
Ampſiuarij.
Gratianenſes iuniores.
Valentinianenſes iuniores.
Rheti.
Sequani.
Sagittarij Venatores.
Latini.
Sabini.
Brachati iuniores.
Honoriani Atecotti ſeniores.
Honoriani Marcomanni ſeniores.
Honoriani Marcomanni iuniores.
Honoriani Atecotti iuniores.
Briſigaui ſeniores.
Briſigaui iuniores.
Honoriani Mauri ſeniores.
Honoriani Mauri iuniores.
Celtæ iuniores.
Inuicti iun.Britannieiani.
Batavi.
Exculcatores iun.Britanniciani.
Felices Valentinianienſes.
Mattiaci iuniores Gallicani.
Salij Gallicani.
Sagittarij Nervij Gallicani.
Iouij iuniores Gallicani.
Seguntienſes.
Galli Victores.
Honoriani Victores iuniores.
Honoriani Aſcarij ſeniores.
Felices iuniores Gallicani.
Atecotti iuniores
Tungri.
Honoriani Gallicani.
Mauritonantes iuniores.
Mauritonantes ſeniores.

Legiones Comitatenſes triginta duæ.

Menapij ſeniores.
Fortenſes.
Propugnatores ſeniores.
Armigeri defenſores ſeniores.
Septimani ſeniores.
Regij.
Pacatianenſes.
Veſontes.
Mattiarij iuniores.
Mauri cetrati.
Vndecimani.
Secundani Italiciani.
Germaniciani iuniores.
Tertiani ſiue tertia Italica.
Tertia Herculea.
Lancearij Gallicani Honoriani.
Propugnatores iuniores.
Legio ſecunda Britannica,ſiue Secundani.
Septimani iuniores.
Præſiehantes,aliàs Præſidiantes.
Vrſarienſes.
Cortoriacenſes.
Geminiacenſes.
Honoriani Felices Gallicani.
Tertia Iulia Alpina.
Prima Flauia Pacis.
Secunda Flauia Virtutis.
Tertia Flauia Salutis.
Flauiæ Victrices Conſtantinæ, id eſt, Conſtantici.
Secundæ Conſtantiniani tertio.
Auguſtani.
Fortenſes.

Pſeudocomitatenſes decem,& octo.

Legio prima Alpina.
Legio ſecunda Iulia Alpina.
Lanceatij Lauriacenſes.
Lancearij Comagenenſes.
Taurunenſes.
Antianenſes.
Pontinenſes.
Prima Flauia Gallicana Conſtantia.
Martenſes.
Abrim Cateni.
Defenſores ſeniores.
Nauroſiſmiaci.
Prima Flauia Metis.
Superuentores iuniores.
Conſtantiaci.
Corniacenſes.
Septimani.

Roma

Romanenſes.
Officium ſupraſcripti Magiſtri peditum Præſentalis.
Princeps.
Numerarius.
Commentarienſis.
Adiutor.
Regerendarius.
Exceptores & reliqui apparitores.

COMMENTARIVM.

DE MAGISTRO PEDITVM IN Præſenti Occidentis Cap. XX.

SCISSO inter Valentinianum & Valentem fratres Imperio in Thracijs in Naſſi ſuburbio Mediana appellato, etiam exercitus, ac numerorum Comites, Magiſtroſque militum inter ſe ſunt partiti, ait Marcellinus.[a] Quare legiones & Auxilia plura eiuſdem nominis, tam in Oriente quam Occidẽte reperiebantur, quæ priſtinum nomen retinuerunt. Itaque non modo legiones palatina, Comitatenſes, & pſeudocomitatenſes, auxiliaque palatina vtrobique reperiantur: ſed plerumque ijdem numeri & cohortes eodem nomine repetuntur, aliquibus exceptis, quæ vno tantum in loco inueniuntur. Idem vexillationibus euenit, quæ ſub vtriuſque imperij Comitibus & Ducibus in Cuneos, & equitum numeros duplicatæ leguntur. Sed Occidentis Magiſtri præſentales in quibuſdam ab Orientalibus variarunt, Hi. n. mixtim peditibus equitibuſque præfuere. At in Occidente alter equitibus, peditibus alter imperauit, quemadmodum olim a Conſtantino etiam in Oriente inſtitutum fuiſſe auctor eſt Zoſimus: Item ibi præter duos præſentales, tres alij magiſtri inſtituti fuere; hic poſt præſentales vnus tantum per Gallias magiſter equitum dictus fuit. In Occidente quoque magiſtri tam limitaneis Comitibus, & Ducibus, quam alijs Tribunis Præfectiſque præerant, quod in Oriente non obſeruabatur, cuius limites à Quæſtore ordinabantur:[b] Sed & Magiſter equitum in Gallijs, pluribus peditum equitumque ab vtroque præſentali copijs acceptis, Gallias ſibi commiſſas tuebatur. Itaque præter vnam vexillationem, & decem numeros, quos proprios habebat, cæteros milites ſibi à præſentalibus miſſos mutuabatur. Principes etiam cohortales ex illorum officijs accipiebat, quibus, illis ſubeſſe arguebantur. Item Comites & Duces, etſi à Magiſtro & ipſi equites accipiebant, proprias tamen alas, cohortes, & numeros regebant, qui apud Magiſtros fuiſſe non inueniuntur. Hic Magiſter etiam Comes vocabatur.[c] Sed prior titulus plus auctoritatis habebat. Marcellinus,[d] Equitius, inquit, Illyriciano præpoſitus exercitui, nondum Magiſter, ſed Comes, id eſt, nondum erat illuſtris, ſed ſpectabilis, aut paulo maior. Præter duos Præſentales, alterum Peditum, alterum Equitum in Italia, & tertium Equitum in Gallijs, nullus in Occidente Magiſter militum reperiebatur, ſed in Hiſpania vnus Comes, & alter in Britannia loco Magiſtrorum[e] numeris imperabant, quod à Conſtantino vſque ad Honorium Imper. obſeruatum fuit, donec illæ prouinciæ ſunt amiſſæ. Demum extincto pene Occidentali imperio, Leo Imperator, Dalmatia recepta, proprium Magiſtrum in ea conſtituit.[f] Officium Magiſtri peditum in præſenti Occidentis, continebat Principem, Numerarium, Commentarienſem, Adiutorem, Regerendarium, Exceptores, ac reliquos apparitores, vt alij Orientis magiſtri habebãt. Hic adiutor vocatus apud Magiſtros militum Orientis dicitur Primiſcrinius, qui deinde Numerarius fiebat. Is forte ſententias Magiſtri ſcribebat,[g] & eius tribunali præerat, cuius ſententias capitales executioni mandari curabat velut Cornicularius apud ciuiles Magiſtratus, quo hic Magiſter carebat. Aliquando ſedis adiutor dicitur,[g] quandoque primiſcrinius,[a] quandoque ſubadiuua[e] in ſequente tamen Magiſtro equitum adiutor diuerſus à primiſcrinio ponitur, quo hic Magiſter caruiſſe videtur niſi codex eſt mendoſus. Regerendarius verò apud eoſdem Magiſtros Orientis ſcriniarius nuncupatur, qui & epiſtolaris & libellenſis vocatur.[h] Ab actis Magiſtri militum carebant, vt Orientales, quod ipſorum tribunalia nullam inſtrumentis, aut alijs actibus auctoritatem tribuerent, quemadmodum apud ciuiles iudices fiebat. Ex hoc officio circiter XXX. ſingulis annis accipiebantur, qui in Comitum, & Ducum officijs, principes, Commentarienſes, & Numerarij eſſent. Idem fiebat in officio Magiſtri equitum, vt infra videbitur.

Inſignia eadem, quæ Magiſtri Orientales, hic geſtabat. In meo codice liber mandatorum auro tectus, aureum item caput Principis in tergo continet: In manuſcriptis eodem modo ſe habent, quemadmodum in Magiſtris Orientis. Imperabat hic Magiſter legionibus palatinis XII. Auxilijs LXV. Legionibus Comitatenſibus XXXII. Pſeudocomitatenſibus XVIII. Itaque ponendo 1000. in ſingulis legionibus, quot ſingulas Præfecturas hoc tempore continuiſſe Conſtantinus Porphirogenneta ſcribit, efficiunt ſexaginta duo millia virorum. Auxilia quot continerent, ſciri non poteſt, ſed vix pauciores 500. ſingula habuiſſe credendum eſt, quæ fuiſſent ſex millia quingenti, ſimul iuncti, efficiunt peditum 68. millia 500. His accedunt XXXVI. præfecturæ, & VII. tribunatus in Italiæ, Galliarum, & Hiſpaniæ limitibus poſiti, quibus hic Magiſter imperabat, quæ efficiunt circiter triginta nouem millia 500. pedites ſimul iuncti CVIII. millia militium conſtituerent, imperabat & VI. claſſibus, de quibus in fine operis dicetur. Appianus,[i] ſcribit Hadrianum, cuius tempore ipſe vixit, ducenta millia peditum quadraginta millia equitum, trecentos elephantes bellicoſos, curruum ad prælia inſtructorum duo millia, & armorum in ſupplementum trecenta millia habuiſſe. Claſſem vero nauium minorum duorum millium. Triremium à ſeſclupis in quinquiremes mille quingentarum, Inſtrumentorum naualium numerum bis totidem, & naues octoginta partim auro proris, partim puppibus exornatas, quibus Imperatores vehi conſueuerant. Et hæc erat pacis tempore Rom. Imperij cuſtodia. Verum ingruentibus in Valentinianum, ſub quo hæc Notitia ſcripta eſt, hoſtibus, militiam augeri oportuit, ſed & ſi plures exiſtiment, Appianum loqui de Romano Imperio, verendum eſt, ne loquatur de regibus Ægypti: nullibi enim conſtat Rom. Principes elephantes aluiſſe, aut curribus ante Hadrianum pugnaſſe. Priuſquam verò copiæ militum recenſeantur, ſex Comitum, & duodecim Ducum Occidentis iterum catalogus à Notitia præmittitur, qui etiam indici inſertus fuerat, ſed vterque eſt mendoſus: In hoc enim Sequanici & Armoricani Duces ante Belgicam ſecundam collocandi deſiderantur, & Dux Germaniæ primæ antepenultimum in indice locum tenet, cuius nulla infra fit mentio: ideo autem horum elenchus recenſetur, quia tanquam Magiſtro peditum parentes, etiam ſub eius ſunt diſpoſitione, erant nominandi. His militum numeri annectuntur, quorum primi ſunt XII. palatinæ legiones. In Oriente verò cum Magiſtris Duces non ſubeſſent, ſemel in Indice recenſentur.

[a] lib. 26.
[b] l. 1. & 2. C. de offic. Quæſtor.
[c] l. 1. C. de offic. magiſtr. milit.
[d] lib. 26.
[e] l. 4. C. Theo. de Decurio.
[f] l. 4. C. de bon. quæ liber.
[g] vlt. C. de off. præf. vrb.
[a] l. 1. C. de Sportul.
[e] l. 3. §. in ſcrinio primi ſcrinij. C. de off. P. P. Afr. l. fin. C. de agen. in reb.
[h] l. præcipimus, §. 1. & §. pe. C. de appellat.
CVIII. pedites in Occidente.
[i] in Libyc. lo. ſto. poſt princ. ſi non eſt mendoſus.

Duo

XII. PALATINAE LEGIONES *Magiſtri Militum Præſentalis Occidentis.* CAP. XXI.

EX XII. palatinis legionib⁹, VIII. magiſter peditum præſentalis in Italia ipſe retinebat, vnam Magiſtro equitum per Gallias concedebat, Comiti Africæ tres, ſunt autem ſequentes.

1 IOVIANI SENIORES. Hæc legio in oriente non reperitur: In Italia ſub eius Comite, ſicut & quinque legiones ſequentes, militabat. Purpuream geſtabat aquilam in parma cærulea, duoque erant pro margine circuli, ruber interior exterior luteus, prout Pierius [a] deſcribit, eodem modo ſe habent manuſcripti codices: ſed in meo exemplari parma eſt alba, nullusq; in extremitate apparet circulus. Iouiani iuniores vna ex ſex palatinis legionibus ſub Magiſtro Præſentali Orientis, eodem modo aquilam, ſed diuerſi coloris habebant, quorum clypei marginem tres circuli ambibant, cuius argumentum ibi expreſſimus. Sozomenus [b] ſcribit Iouianos, & Herculeanos duas fuiſſe cohortes ex primarijs militibus conſtitutas, quæ Imperatorem proximè à tergo præſidij cauſa ſequebantur. Apud Comitem Italiæ forte pro Iouianis infra Iouij ſeniores ſunt ſcripti.

[a in ſ. lib. 19.] [b lib. 6.]

2 HERCVLIANI ſeniores & ipſi Aquilam ſed cæruleam, aliis ſparſis in rubra parma geſtant, luteus circulus lutei coloris marginem cingit, quem nigra linea circundata in partes duas æquè diſtantes diſſecabat, ita Pierius. [c] Aquila Imperium Romanum refert, quod vnum eſſe per circulum ſignificant, etſi diuiſum, vt linea nigra inſinuat: interpretor enim circulos etiam cum extrema clypei cingunt, vnitatem & perpetuitatem denotare. In meo codice aquila eſt lutea in alba parma, & rubeus albusque circuli marginem ambiunt, vt in manuſcriptis, qui vtriuſque Romani imperij coniunctionem, vnitatemque portendunt. Herculiani Iuniores vna ex ſex palatinis legionibus Magiſtri militum præſentalis Orientis idem aquilæ inſigne habebant.

[c eod. lib. 19. ad ſ.]

3 DIVITENSES ſeniores à Diuero Siciliæ oppido dicti. In rubeæ parmæ vmbone globum luteum rubro luteoque circulo clauſum præferunt. Marginem alius luteus ambit: Orbem Romanum duplici coniunctoque imperio regi ſignificat. Exterior circulus, vt ſæpe vmbilico concolor maiorem indicat concordiam. Pierius [d] hanc legionem in Gallijs manſiſſe ſcribit, & inſigne cærulei accipitris, colore tamen dilutiore, cum tauro geſtaſſe. Accipiter volatu cæteras aues antecellens, gloriam victoriamque inſinuat. & cæruleus color, altitudinem: taurus verò laborem, per quem ad gloriam, & victoriam peruenitur. Duo hæc animalia pro duobus Principibus imperij, ad gloriam laborantibus, ponuntur. Diuitenſes Gallicani inter XXI. Legiones Magiſtri militum per Thracias reperiſtur: & Dalmatæ Diuitenſes ſub Duce Daciæ Ripenſis.

[d lib. 22.]

4 TONGRICANI ſeniores ex Tongris, Germaniæ ſecundæ populis lecti, idem ferè gerunt inſigne, quod Diuitenſes, niſi quod horum clypei marginem, duo, luteus, & viridis, circuli cingunt: Manuſcripti in coloribus variant. Duplicis Romani imperij connexitas, perpetuitasque indicatur. Hi non ſunt in Oriente: Tungri Diuitenſibus à Marcellino [e] coniunguntur: Diuitenſes, inquit, Tungricanoſque iuniores ad procinctum vrgentem per Thracias inter alios celerare diſpoſuit. Item, Seuerianus, ait, Comes apud Cabillona Diuitenſibus præſidebat, & Tungricanis. [f]

[e lib. 26.] [f lib. 27.]

5 PANNONICIANI ſeniores, geſtant idem inſigne, quod Gratianenſes, aut ſecunda Flauia Gemina legio in Oriente, ſub Magiſtro militum per Thracias; niſi quod hic octo trabeæ, duplicem orbem firmant, ibi ſeptem. Manuſcripti coloribus varij ſunt. Vrſinianus coniunctos aggeres orbem munientes habet. Pannoniciani vero iuniores, vna ex XXI. legionibus. Comitatenſibus Magiſtri militum per Thracias in Oriente reperiuntur. Hi numeri vtrobique duplicati, ſæpe. hic ſeniores, ibi iuniores, id eſt poſteriores nominantur.

6 MOESIACI ſeniores, ex Mæſia deducti: Mœſicos Marcellinus & Tacitus appellant, [g] Fremebant, inquit, venire Mœſicas legiones, maximam exercitus partem Bebriaci remanſiſſe, qui pro Othone contra Vitellium ſtabant. Marcellinus, [h] Moto, inquit, velitari auxilio, Herculeis ſcilicet, & Batauis, Nomeniſque Mœſicorum pluribus, Conſtantius Bononiam venit. Hanc legionem alibi commendat, [i] & cum Pannonica præcedente coniungit. Obuiam, ait, motæ ſunt legiones duæ, Pannonicia & Mœſiaca, valida prælijs manus.

[g lib. 18.] [h lib. 2] [i lib. 20.]

Geſtabant in clypeo rubro aureum orbem, alio cæruleo incluſum, quem à tribus lateribus, tres lutei cippi æqualiter diſtantes fulcire videntur: id tres orbis partes aduerſus hoſtem vndique muniri ſignificat. Cippi enim firmitatem inſinuant. Manuſcripti, cippos albus oſtendunt; Madrucianus, globum interiorem decuſſatum, quod Imperij diuiſionem, vtriuſque Principis vnione firmatam portendit. Id genus ſymboli, apud alios etiam inuenitur, vt in Armigeris ſenioribus & iunioribus: Quid ſimile habent & Octauani, & Pannoniciani proximè explicati. Hi non ſunt in Oriente. Morſiciani, vitio typographi infra inter XII. legiones palatinas appellantur.

7 ARMIGERI propugnatores, ſeniores pro inſigni, in parma viridi, quatuor orbes luteos præferunt, qui globum aureum rubro & luteo circulo cinctum fulciunt: à quatuor partibus mundum munitum eſſe, & duo imperia, in vnum orbem Romanum coire portendunt. Exterior circulus interiori globo, vt ſæpe concolor, idem eſſe imperium innuit. In Madruciano tres cærulei aggeres orbes coloribus varios muniunt. Vrſinianus albam crucem duos orbes id eſt duo imperia ſuſtinentem oſtendere videtur. Hi Comiti Africæ parebant: in Oriente non leguntur.

8 SABARIENSES Lancearij, à Sabara Arabiæ Felicis regione delecti, orbem rubeum in alba, vel, vt in Madruciano, in puniceа parma gerunt. Marginem luteus ambit circulus: quod vnum & perpetuum eſſe orbis Rom. imperium denotat. Vrſinianus orbem cæruleum rubro circulo cinctum tenet. Idem inſigne habent & Secundi, Germaniciani ſeniores, Lanceari iuniores, & Mineruij in Oriente. In Gallijs ſub Magiſtro equitum merebant: in Oriente non ſunt.

9 OCTAVANI, ab octaua legione deriuantur, quæ ab Auguſto in Pannonia locata, Auguſta cognominabatur, inde à Claudio in Mœſiam abducta, poſtea in Italiam pro Vitellio venit: Deorum ſuis ſedibus eſt reſtituta. [k] In vmbone luteæ parmæ orbem aureum rubra Zona in medio diuiſum, & rubro circulo cinctum, geſtant. Hunc quatuor rubræ peltæ crucis inſtar, à quatuor partib. æqualiter inter ſe diſtantes circumſtant: Id vnum eſſe Romanum imperium, etſi in Orientem, Occidentemque diuiſum, & à quatuor mundi partibus defendi iudicat: Pelta enim ſignum eſt propugnantis, Ruber color imperij, Lutei felicis ſeculi ſunt indices. Hi apud ipſum Magiſtrum peditum permanſerunt. In Oriente non leguntur.

[k Dion. lib.]

10 THEBAEI diuiſum coloribus clipeū, à dextra luteum, à ſiniſtra rubrum geſtant. Orbis vero in vmbone conuerſis coloribus à dextra eſt rubeus, à læua luteus: Marginem rubeus circulus cingit: Madrucianus puniceum pro rubro habet: Id quoque vnū eſſe Rom. orbis imperium ſignificat. & ſi ob duos imperantes ſciſſum videatur, qui mutuum ſibi auxilium præſtant. Hi ſub Comite Italiæ merebant. Plures in Oriente Thebæorum legiones viſuntur, omnes à Thebaide collectæ.

11 CIMBRIANI à Cimbris Germaniæ populis qui Cimbricam Cherſoneſſum incolebant. lecti, Horum, & Sabarienſium idem fere eſt inſigne: parma-

ma enim rubea, luteum orbem, Sabarienſes in alba rubrum tenent. Madrucianus puniceam parmam oſtẽdit. Hi & ſequentes ſub Comite Africæ militabant.
12 ARMIGERI propugnatores iuniores, idem ferè & ipſi inſigne habent, quod Mœſiaci, niſi quod in iſtorum cœrulea parma orbis aureus, luteo, rubeoque circulo claudiur; ſed nullo margo parmæ cingitur. In Oriente non reperiuntur. Et hæc de duodecim legionibus palatinis: Nunc ad ſexaginta quinque auxilia item palatina eſt veniendum.

DE AVXILIIS PALATINIS LXV. Magiſtri peditum Præſentalis per Occidentem. Cap. XXII.

VXILIA LXV. ſub hoc Magiſtro infra in catalogo numerorum recenſentur, ſymbola vero tantum LXI. repræſentantur, quare aliquot inſignia deeſſe oportet; quatuor enim, ſcilicet, Exculcatores ſeniores. Sagittarij, Tungri, Exculcatores iuniores in catalogo poſt viginti quatuor auxilia locati, & Brachati iuniores, triceſimum octauũ locum tuentes, ſuis ſymbolis deſtituuntur. Auxilia LXV. ſequuntur
1 CORNVTI ſeniores in parma lutea geſtabant rubrum cippum, duo eiuſdem coloris cornua emittentem, quæ in ſummo inſtar lunæ flectuntur: Duos Imperatores coniunctos portendunt. Sed Pierius. [a] aliud Cornutorum inſigne deſcribit, nempe parmam totam luteam, ſed nigro circulo aliquanto interius circumducto, in cuius medio angues rubri duo, non è baculo, ſed velut è cippo quodam identidem rubro emiſſi ad oſculum incuruabantur. In cippi medio ancile paruum erat colore depictum luteo, duabus in medio nigris lineis, à dextra ad læuam in paralellum diſſecantibus. In ſuperiore cuius parte T. Centurionis ſignum notatum erat: Hæc Pierius. Id eſt duplicis Principis vnientem imperium, quod ex duobus ſerpentibus ab eodem cippo prodeuntibus inſinuatur. Duæ paralellæ lineæ diuiſum orbis imperium, vnum permanſiſſe indicant. T. vero non Centurionis, ſed crucis ſignum eſſe arbitror, quod Principes tuetur: eſt enim ſalutis ſignum. [b] Ancile orbem Romanum à Principibus defendi ſignificat. Idem ferè eſt inſigne aliorum Cornutorum ex XVIII. auxilijs ſecundi Magiſtri militum præſentalis in Oriente. A cornuto oppido cornutos vocatos fuiſſe diximus. Hi cum quinque ſequentibus in Italia manebant.

[a] lib. 15.

[b] Ezech. 10.

2 BRACHATI ſeniores, à Bracha, vrbe Hiſpaniæ nominati Vetuſtus codex pro his vbique legit Brachiatos. In parma cærulea, bina cornua lutea, vt ſuperiores, ſed duplicata ex eodem cippo luteo prodeuntia habebant; quæ ſunt duplicis imperij typus. Rubeus circulus marginem complectitur. Similis eſt clypeus Valentinianenſium ſub Magiſtro militum per Thracias. Apud Magiſtrum peditum reſident. Brachati iuniores in Oriente ſunt ex XVIII. Auxilijs palatinis Magiſtri militum præſentalis.
3 PETVLANTES ſeniores; In parma lutea idem ferme inſigne habent, cornua ex luteo cippo prodeuntia, & orbem item luteum alte complectentia. Hoc ſolo differunt quod horum cippus eſt albus, cornua item alba, ſed in manuſcriptis cœrulea, & quemadmodum in Brachatis duplicia. Is duplicis imperij vnum orbem complectentis eſt typus. Petulantes iuniores, ſub Magiſtro militum Illyrici; inter ſex auxilia palatina in Oriente reperiuntur, in Occidente ſuum Magiſtrum peditum ſequuntur. Hos, & ſequentes, ſæpe Marcellinus coniungit, vt mox dicetur.
4 CELTÆ ſeniores, eodem modo in rubro clypeo, duos luteos Dracones ex eodem cippo exeuntes, & capita in ſummo ſibi admouentes tenebant. Idem inſigne geſtabant Cornuti, ſub Magiſtro militum præſentali in Oriente, De Celtis, & ſequentibus, dicta Marcellinus; [c] Miſit auxiliares Herulos, & Batauos, cumque Petulantibus Celtas. Et alibi. [d] Aliquis palatij decurio ſigna Petulantium ingreſſus atque Celtarum. Sunt Galli, quos Celticos Suzomenus [e] appellat: Cæſar, Celtas.

[c] lib. 20. ſequente de Conſtantio.

[d] eod. lib.

[e] lib. 3.

5 HERVLI ſeniores, in vmbone lutei clypei, vel vt in manuſcriptis albi, argenteum vmbilicum rubro circulo incluſum habebant. Alius circulus rubeus marginem circumibat: Id vno imperio vrbem Romanum contineri denotabat, quod ſub diuerſis typis ſæpiſſime ſignificatur. Herulos fortiſſimam gentem in Sarmatia ſupra Iſtrum flumen habitaſſe Procopius [f] ſcribit, Cum Turingis ſub Odoacre Rege, Italiam aliquot annis tenuere. Herulos, & Batauos, velitare auxilium Ammianus appellat. [g] Herulorum, inquit, Batauorumque vexillum direptum: ſimul enim militabant. item [h] moto ergo velitari auxilio Herulis, ſcilicet & Batauis, numeriſque Mœſicorum Dux Bononiam venit.

[f] de bello Gothico.

[g] lib. 20. paulò poſt. prin. & lib. 27.

[h] libro 20. poſt prin.

6 BATAVI ſeniores, in rubra parma album geſtabant cippum, qui orbem rubrum, in imo turbinatum ſuſtinebat, Vrſini codex. duplicem cuſpidem, alteram alteri inſitam oſtendit, acutus turbo, Barbaros pungendos ab orbe Romano inſinuat. Hi Comiti Italiæ obſequebantur. In Oriente quoque inter XVIII. auxilia palatina primi Magiſtri militum præſentalis militabant, ſicut & ſequentes.
7 MATTIACI ſeniores: his quatuor catenæ ex luteis orbiculis compoſitæ, in albo clypeo crucem formabant: Luteus item orbiculus in medio vmbilicum luteum continebat. Nobile inuentum, quo per crucem vtrinque connecti Romanum imperium. & in omnibus eius partibus charitate coniungi ſignificatur, ſicut ex connexis orbiculis catena colligitur. Totum ſymbolum eſt concolor, ad eandem vtriuſque Principis oſtendendam voluntatem. Luteus color ſeculi fœlicitatem inſinuat. Hæc VII auxilia. cum pluribus ex ſequentibus ſub Comite Italiæ merebant. Reperiuntur & in Oriente Mattiaci ſub primo Magiſtro militum præſentali.
8 ASCARII ſeniores, ſeu ASCERII, ab Aſcera vrbe Hiſpaniæ profecti, idem omnino inſigne cum præcedentibus gerebant. Hi & ſequentes cum Comite Hiſpaniarum militabant, ex copijs Magiſtri militum Orientalis Illyrici, inter ſex auxilia palatina cenſebantur.
9 ASCARII iuniores, purpureum aprum horrentibus ſetis ſupra pilam auream, in cœrulea parma præferebant: Id bellicam ferocitatem Principis orbem tuentis indicat. Ea eſt enim apri natura, vt prouocatus non fugiat, ſed pugnam ferox ineat; vnde bellicæ ferocitatis eſt ſymbolum. [i] Purpureus pingitur, quia hic color eſt Principis proprius. Idem ferè inſigne infra tenent Batani iuniores. In Vrſini exẽplari, pro apro canis rubens hoſtibus allatrat.

[i] Pierius lib. 9.

10 IOVII ſeniores, in cœruleo clypeo aureum orbem geſtabant, de quo, & horum nomine, ſupra dixi. Simile ſymbolum præferebant Sabatienſes ſub hoc Magiſtro: Hi, & ſequentes, ſub Comite Italiæ merebant. In Oriente non reperiuntur. De Iouijs Marcellinus. [k] Agmina, inquit, duo præcedere iuſſit, quibus nomina ſunt Iouij, atque Victores,

[k] lib. 26.

11 CORNVTI iuniores, hominem viridem, & alatum, quæ victoria eſt, in alba parma præferebant, quemadmodum infra Bructeri. Triplici circulo, duobus rubris, & medio luteo margo circundatur: Id perpetuum eſt virentis victoriæ Principum ſymbolum. Duo rubei circuli, medium luteum tenentes, duorum Principum arctam, in vnum & idem imperium perpetuamque coniunctionem inſinuãt: medius circulus imperij diuiſionem demonſtrat. Verum Pierius, [l] hos milites Aſionem praſini coloris, quod eſt noctuæ genus, in orbiculo luteo habuiſſe ſcribit, quem cæruleus ambitus laté complectebatur, à quo mox alter. & ipſe luteus, & alius circa marginem extremus rubei cingebatur. Hæc ales Mineruæ ſacra victoriam, prudentiamque ſignificat. Cornuti Comi-

[l] lib. 25.

tem

rem Italiæ ſequuntur, à Cornuto Illyrici oppido dicti, vbi Cornutenſis ſcutaria fabrica exercebatur.

12 SAGITTARII NERVII, Horum parma coloris eſt praſini, rubro circumducta limbo, medium occupat orbis luteus, in quo angues purpurei, rubro coaliti, fulcimento ad oſculum in circuli formam ſe incuruabant, prout deſcribit Pierius.[a] Hoc ipſe habet pro dimidio caduceo pacem præ ſe ferente. Verum purpurei angues, ſunt Romani Imperij duo concordes Principes referentes. Luteus in orbe color, vt ſæpe dictum ſæculi fœlicitatem, & Imperii vigorem demonſtrat. Purpureus verò eſt Imperatoris proprius. Hi Comiti Hiſpaniarum inſeruiebant. In Oriente non viſuntur. Neruij erant Belgicæ Galliæ populi, de quibus hæc Marcellinus.[b] Inter hos, Neruij mediterranea incolunt loca, vicini verticibus celſis, quos prærupros, geluque torpentes Aquilones aſtringunt.

[a] lib. 15. Hieroglyp.

[b] lib. 31.

13 LEONES ſeniores, à ferocitate, vel à Leono Marmaricæ oppido vocati, idem ferè habent inſigne, quod legio prima Flauia Conſtantia ſub Magiſtro militum per Orientem, ſolum coloribus differunt: Hi enim in parma viridi orbem item viridem, rubro circulo incluſum, vnionis vtriuſque Romani Imperij typum geſtant: In cæteris conueniunt. In Galliis cum Magiſtro Equitum merebant, in Oriente non leguntur.

14 LEONES iuniores, in cœruleo clypeo duplicem purpureum orbem, duplici cippo eiuſdem coloris præfixum tenent; ſupra eſt luteum hominis caput, quod Principis, vel diuinam prouidentiam in vtrumque orbis Imperium demonſtrat. Caput enim pro Deo poni Pierius tradit, & ſupra in armariis in medio vtriuſque Imperii repræſentatis id exprimitur Hi & ſequentes, cum Comite Italiæ merebant. In Oriente non ſunt.

15 EXCVLCATORES ſeniores, ſagittarii Tungri, & Exculcatores iuniores infra in catalogo auxiliorum bis recenſiti, hic in albo ſymbolorum ominuntur, nullumque inſigne tenent: Infra verò alij Exculcatores iuniores Britanniciani poſt Batauos iuniores ſua quidem ſymbola geſtant, ſed ab his differunt. Exculcatores autem dicti, quaſi calcantes & atterentes hoſtes, aut quaſi exculcantes puluerem hoſtibus, vt apud Plautum, in Captiuis paraſitus minitans piſtoribus, ait: meis pugnis exculcabo furfures. Hi ſaxa fundis in hoſtes iaculabantur, enſe ac telis tantum inſtructi. Vegetius[c] qui Exultatores vocat, Poſt hos, inquit, erant ferentarii, & leuis armaturæ, quos nunc Exultatores, & Armaturas dicimus, quaſi exultantes, aut hoſtibus inſultantes.

[c] lib. 2. c. 15.

16 SAGITTARII Tungri in Germania ſecũda poſt Tabudam, ſeu Scaldam fluuium, nunc Brabanti dicti, contra Othonem pro Vitellio ſteterunt. Tacitus,[d] aderant, inquit, legati coloniarum auxilium orantes. Duas Tungrorum cohortes miſit. Hi in Oriente non erant. Alii eiuſdem nominis infra ſuum ſymbolum tenent.

[d] lib. 18.

17 EXCVLCATORES iuniores, & hi ſymbolo carent, ſed alii eiuſdem nominis infra cum ſuo inſigni referuntur poſt Batauos iuniores, vt ſupra dixi.

18 TVBANTES, idem ferè inſigne, quod Leones iuniores, ferebant, in alba parma geminatum albumque orbem rubro circulo cinctum, qui cippo item rubro eſt præfixus, ſupra eſt luteum caput humanum, pro barba, & capillis iubas Leonis emittens, quod perpetuam Principis, vel Dei, in duplex Imperium prouinciam indicat, Leonis iubæ fortitudinem denotant, clypeum ruber circulus ambit. Hi ſub Comite Hiſpaniarum merebant, ſicut & ſequentes. Alii Tubantes in Oriente inter decem ſeptem auxilia Palatina primi Magiſtri Præſentalis militabant, de quorum nomine ibi dictum.

19 SALII ſunt populi Sarmatarum, Alii ſunt in Germania pars Francorum. Marcellinus loquens de Iuliano Pariſijs egreſſo, petit, ait, omnium primos Francos, eos videlicet, quos conſuetudo ſalios appellauit, auſos olim in Romano ſolo apud Toxandriam locum, habitacula ſibi figere prælicēter Hæc ille. A ſaliis Germanis hæc auxilia contracta puto. In cœruleo ſcuto geminum orbem, alterum cœruleum, alterum album, albo item loro vel, vt in Viſini exemplari, fune circundatos, & infra arcto nodo conſtrictos præferunt, cuius capita vtrinque pendent, rubeus circulus marginem claudit. In manuſcriptis hoc ſymbolum clarius repræſentatur; Ingenioſum eſt commentum, vtriuſque Romani Imperii arctam in orbem Roman. coniunctionem indicans: qui vnico loro aut fune, id eſt Imperio conſtringitur. funis enim pluribus contortis cordulis connectitur, Eodem modo duo ſe Imperatores complectuntur. In Galliis Magiſtrum Equitum ſequuntur. In Oriente quoque inter XVIII. auxilia, & ipſa palatina primi Magiſtri præſentalis recenſentur.

20. GRATI, dimidios canes erectos, pedibuſque colludentes, in cœruleo clypeo geſtabant. Hoc enim animal nunquam beneficii eſt immemor, quod & Grati nomine milites ſe obſeruaturos hoc ſymbolo promittere dici poſſet: Sed ego, duos referri Principes puto, duo dimidia Imperia tenentes, qui ſe complectentes amorem mutuum oſtendunt. Clypei marginem albus circulus cingit. Hi & ſequentes ſub Comite Italiæ merebant. Non ſunt in Oriente.

21 FOELICES ſeniores, inſigne præferunt, dimidium cattum rubei coloris in parma punicea, dilutiore colore, qui à margine rubro ſurrectus pedibus ad luſum compoſitus adblandiri videtur prout Pierius[e] deſcribit. Per dimidium hoc animal, dimidium Occidentalis Principis Imperium intelligitur, qui ex ſe, vt fælis mures, ita ipſe abſque alterius auxilio ſua dexteritate hoſtes capiebat. Aliqui credunt, id animal ad vices lunæ, oculos maiores, aut minores habere, ſignificarique idem Imperio Romano euenire, quod Lunæ exemplo plenũ eſt, licet ob diuiſionem minus videatur; ſed longe hæc interpretatio petita videtur. In meo codice viridis eſt parma, & cattus ferrugineus. In Madruciano eſt canis albus hoſtibus allatrans, qui dimidius apparet. Marginem rubeus circulus ambit. A Comite Hiſpaniarum hi regebantur. Alii in Oriente Fœlices ferè omnes iuniores inter auxilia Palatina inueniuntur.

[e] lib. 13.

22 FOELICES iuniores, in cœrulea parma album cippum iunctis in ſpinam piſcis faſciis tectum geſtant, cui luteum humanum caput cum iubis leoninis eſt præfixum, quod firmam pro orbe Romano vigilantiam, prudentiamque Principis demonſtrat Leoninæ iubæ robur Imperii inſinuant. Iunctæ faſciæ quæ Regium diadema referunt, cippo additæ, firmam ac munitam Principum coniunctionem inſinuant. Cippus enim ſoliditatis eſt typus. Madrucianus idem alio ſymbolo ſignificat: Sol enim luteam catenam ex orbiculis compoſitam, ab imo ſurſum erectam irradiat, diuinum numen principum concordiæ, in orbem Romanum aſpirare inuenit: Extrema rubeus circulus claudit. Simile inſigne eſt Victoribus, & Inuictis aliis ſub hoc Magiſtro auxiliis. His Fœlicibus Comes Italiæ imperabat, & ſequentibus.

23 GRATIANENSES ſeniores, à Gratiano vel Gratiana Mœſiæ primæ oppido appellati in clypeo albo humanam faciem lutei coloris cæruleis faſciis circumuolutis cinctam geſtabant, rubeus circulus marginem claudit: quod & ipſum magnam principum in orbem Romanum prouidentiam indicat. Faſciæ verò circumligatæ, diademata & vires vtriuſque Imperii coniunctas inſinuant. In manuſcriptis à faſciis iubæ pendent, quæ ſunt roboris typus. In Madruciano nigra linea circularis capiti appoſita orbem refert, in quem inuigilatur. Hi ſub Comite Italiæ militabant. In Oriente non viſuntur.

24 INVICTI ſeniores, & ipſi in rubra parma album cippum præferunt, cui humanum caput praſini coloris, rubis leonimis, vt ſupra, circundatum præfigitur, tribusque circulis, albo, luteo, & rubro, margo eſt circumductus: Id quoque ope diuina, firmam perpetuamque in orbem Principis prudentiam portendit. Simile eſt inſigne Fælicium iuniorum, & infra, Victorum. Comiti Hiſpaniarum parebant. In Oriente ſunt Inuicti iuniores, inter VI. auxilia palatina Illyrici.

25 AVGVSTEIS ab Auguſto cognominatis, erat Cattus praſini coloris in alba parma, quem ruber circulus ambibat, latè marginem circumflexus. Geſtus felis eſt, vt currentis, reflexo in dorſum capite, quemadmodum deſcribit Pierius.[a] Viridis color, vigentem dexteritatem Principis, ad inuadendos hoſtes deuotat, quod ſupra felis proprium eſſe oſtendimus: ſuum Magiſtrum peditum ſequuntur. His Oriens caret. legionem Auguſtam cognominatam hoc nomine appellari Agryppa voluit, quod male contra Hiſpanos pugnaſſet, vt libro 54. auctor eſt Dion. Hæc vero fuere auxilia Auguſtea dicta.

[a] lib. Hieroglyph. 13. ad fin.

26 IOVII iuniores, ſuem vel aprum coloris ruſſi habitu quodam reſidentis in clunibus, ac reliquo corpore erecto in cæruleo clypeo habebant, cuius marginem, ruber circulus ambit, ita Pierius.[b] Setæ in dorſo horreſcunt: Hæc eſt Principis purpureo colore nitentis bellica ferocitas, per aprum indicata, ſedensque hoſtibus minatur, quaſi eos etiam quieſcens ſit ſuperaturus. Hi ſub Comite Illyrici merent. In Oriente non ſunt.

[b] lib. 5. Hieroglyphic.

27 VICTORES, in viridi clypeo humanum caput ruſſum, cippo item ruſſo præfixum, vt ferè Inuicti ſeniores ſub hoc Magiſtro geſtant. Italiam ſub Comite tuebantur cum ſequentib. qui Inter XVIII. auxilia palatina primi Magiſtri militum Præſentalis etiam in Oriente reperiuntur. Zoſimus[c] ſub Iuliano apoſtata Victorum hanc cohortem fuiſſe ſcribit.

[c] lib. 2.

28 BATAVI ſeniores, in parma tota rubra cæruleos tenent angues, in caducei morem flexos. Anguium verò album eſt pedamentum, veluti ſquamis acutis, quatuor altera ſuper alteram ſcandentibus, quarum apices fermè ſubmittebantur, prout deſcribit Pierius.[d] Similis cippus eſt ſupra in Fœlicibus iunioribus, id non tam caduceum, quàm firmam duorum Principum in eodem Imperio concordiam denotare arbitror: Squammæ verò implicitæ vel faſciæ in ſpinam piſcis conuerſæ, arctam eorum coniunctionem indicant. Et per duos angues, duo Principes inſinuantur. Impreſſus codex ſquammis caret, quæ ſunt in Vrſiniano. Madrucianus tranſuerſas lineas cippum cingentes pro ſquammis habet.

[d] lib. 55. Hieroglyph.

29 BRVCTERI ſunt Germaniæ populi, ex quibus hi milites conſtant. Tacitus,[e] Exciuit ea ſedes Bructeros, Tubantes, Vſipetes idem,[f] Illi, inquit, Bructeros, Teucteros, vlteriores etiam nationes ſociaſque bello vocabant. Item,[g] Iunguntur Bructeri, Teucterique & excita nunciis Germania ad prædam famamque Bructeros ad Rhenum à parte Septentrionali Germaniæ habitare Ptolemæus ſcribit. eos eſſe Aeneas Syluius in Europæ hiſtoria putat, qui Pruteni appellantur. In parma lutea iuuenem purpureum alatum, triplici latiore circulo, medio cæruleo, aliis rubeis circumſcriptum geſtant. Id victoriam Principum Roman. alatum, alteque volantem refert. Purpura Imperii Rom. Principum propria eſt. In Galliis cum Magiſtro Equitum militabant. In Oriente non reperiuntur.

[e] lib. 1.
[f] lib. 13.
[g] lib. 20.

30. AMPSIVARII, fortè legendum Angriuarij, vt aliqui codices legunt. de quibus ſæpè Tacitus, aut Anſibarij, quos Friſiorum agros occupaſſe Nerone imperante, idem lib. 13. ſcribit. Anſuarios Marcellinus vocat, lib. 20. Rheno, inquit, tranſmiſſo regionem peruaſit Francorū, quos Anſiuarios vocant. ea his collecti ſunt hi milites. In alba parma, purpureum orbem cippo item purpureo præfixum, & albo limbo cinctum habent, alius purpureus limbus, clypei marginem circundat, quod & ipſum firmi vniuſque in orbem Rom. Imperij eſt typus. Magiſtrum Equitum in Galliis ſequuntur. Si pro Ampſiuariis angriuarios ſubſtituamus, iidem erunt qui in Oriente leguntur ſub primo Magiſtro militum Præſentali.

31. 32 GRATIANENSES iuniores, & VALENTINIANENSES iuniores, ab eius nominis Principibus vel eius nominis oppidis cognominati.

33 RETIQVE ex Retiis collecti omnes idē ferè geſſit inſigne, nempe humanum caput pedamento pictum, quod vigilantiam, prouidentiamque Principis in ſubiectos oſtendit. Sed vt in aliquo differant, primi cæruleam parmam, cum cippo rubro. ſecundi albam cum cippo cæruleo: tertij, cæruleam cum cippo albo tenent. Comitem Italiæ ſequebantur. In Oriente non ſunt.

34 SEQVANI ex Galliarum populis deſumpti, orbem aureum rubro circulo incluſum, in viridi clypeo geſtant, cuius ſenſum ſupra in Sabarienſibus Cumbrianis, & Leonibus ſenioribus, ſub hoc Magiſtro expoſui. Cum Comite Illyrici militant. In Oriente non ſunt.

35 SAGITTARII Venatores, accipitrem luteum in parma item lutea tenent, ita Pierius.[h] Sed meum exemplar accipitrem ferrugineum habet Is volatu alias aues ſuperare fertur: ſic & Romanus Princeps alias gentes & hoſtes vincit. Sed forte ſymbolum ad ipſos milites aucupes, aut venantes, eſt referendum, qui hac aue venabantur. Vnde falſa eſſet Blondi opinio, qui Fridericum Aenobarbum, dum Parmam obſideret, primum accipitre ad aucupandum vſum fuiſſe autumat. Sub Comite Italiæ militabant, ſicut ſequentes. Nulli horum ſunt in Oriente.

[h] lib. 21. Hieroglyphic.

36 LATINI ex Latinis delecti, eodem modo in parma lutea accipitrem habebant, ſed hoc diſcrimine, quod Sagittariorum accipiter in alam læuam ſpectabat, Latinorum in dextram Pierius,[i] hos Latinos, pro Latinis appellat; ſed arbitror corruptum eius codicem fuiſſe: Nam hos ſequuntur Sabini milites, natione Latinis proximi, nec Latini populi facilè inueniuntur, niſi legamus Latinij, qui & ipſi ſunt Latinorum populi.

[i] in loco proxime ſupra citato

37 SABINI, in parma viridi, orbem album luteo, rubroque circulis cinctum tenent: Marginem alius luteus ambit: Et hoc duplicis Romani Imperij arctam coniunctionem denotat. Duo enim circuli, duplex imperium coniunctum, vnum orbem Romanum amplecti inſinuant. Comiti Italiæ ſuberant. Neque hi ſunt in Oriente.

38 BRACHATI iuniores, nullum hic inſigne oſtenditur, nec in toto albo ſymbolorum nominantur; forte per errorem ſunt omiſſi. Hi & ſequentes cum Magiſtro Equitum Gallias tuentur, Inter auxilia quoque XVIII. Palatina Orientalis Illyrici inueniuntur.

39 HONORIANI ATECOTTI ſeniores, ex gente Atecottorum Germaniæ ab Honorio cognominati luteum orbem, in cærulei clypei vmbone geſtabant, quemadmodum Sabarienſes, & Cimbriani.

40. 41 HONORIANI MARCOMANNI ſeniores & HONORIANI MARCOMANNI iuniores, ex illis Germaniæ populis ſunt contracti, qui nunc Moraui vocantur. Illi in alba parma praſſinas habent caducei colubres, quas luteus ambit circulus, rubra verò ſedes erat pro fulcro ſuppoſita, cui appliciti erant colubri. Hi vero in rubro clypeo albos præferebant angues cuius marginem albus circumplectebatur circulus: album quoque erat pedamentū vſq; ad angues. ſic Pierius.[k] Sed in meo codice illorū duplex eſt pedamentū. & duplicati angues cærulei: horū [illegible] ſimplex cippus, luteiq; & ſine circulo ſunt angues. In Madruciano pilā rubea id eſt orbē in medio angues tueri videntur. Hi vt ſæpe dixi nō caduceum, ſed duorum

[k] lib. 15.

ru a

ſum Principum vnitatem præferebant & referebant. Albus color ſinceritatem, rubeus imperium indicat. praſſinus autem vigorem roburque, Luteus florens ac fœlix imperium Marcomanni neque in Oriente leguntur: neque in Occidente, cum aliquo Comite aut Duce merent: ſed reſident apud Magiſtrum.

42 ATECOTTI HONORIANI iuniores, ita in Comite Italiæ cui parebant, legitur. Erant & in VI. auxilijs palatinis per Illyricum Orientis. anguesque luteos tenebant, ex caduceo cum rubro pedamento in parma cœrulea dilutiore, quam margo rubet ambibat: Intra ambitum anguium, figura cordis erat coloris purpurei; Hæc Pierius, Quod ardentem Principum inter ſe amorem exprimebat, vel prudentiam. In impreſſo duo dimidiati angues in ſummo cippi coniuncti ſurſum ſpectant, inter quos eſt lutei coloris geminis orbis ouali forma oblongus: Hic quoque duorum Principum coniunctorum, ad duplex orbis imperium defendendum, diuinamque opem implorantium, eſt typus: oblonga forma geminatum orientis, occidentisque orbem, vt & alibi, inſinuat. Hi Magiſtrum equitum per Gallias ſequuntur.

43 BRISIGAVI ſeniores, in parma alba, luteam pilam cœruleo circulo cinctam præferunt: duplex circulus luteus & rubeus, clypei marginem complectitur. Idem inſigne ſub hoc Magiſtro Sequani habent, & Inuicti iuniores ſub Magiſtro militum per Illyricum Orientis, qui Comitem Illyrici ſequebantur. Briſigaui ſunt Germaniæ populi, inter Heluetios & Sueuos, quorum metropolis eſt Friburgum, vbi celebris Academia. Hic cum Comite Hiſpaniarum erant.

44 BRISIGAVI iuniores, humanum caput cœruleum, in albi parma geſtabant, cuius capilli quaſi in duo cornua flectuntur: barba item eſt tripertita ad aures quoque villi erecti, quaſi coronam efficiunt. Margo clypei duobus circulis, luteo & albo cingitur, qui & ipſi vnam duplicis imperij coniunctionem, & in illud prouidentiam ſignificant. Caput humanum prudentiam, qua orbis regitur, inſinuare diximus. In manuſcriptis rubens caput, circum iubas emittit. Cornua duorum Principum poteſtatem ſignificare poſſunt. Hi in Italia manebant. In Oriente non reperiuntur.

45 46 HONORIANI Mauri ſeniores, HONORIANIQVE Mauri iuniores, idem ferè inſigne ferunt: Illi in parma rubra, hi in alba, à duabus lineis nigris ſe interſecantibus decuſſatum orbem, cuius duæ partes albæ, duæ ſunt cœruleæ; illum cœruleus item circulus ambit. Margo vero clypei Seniorum duplici luteo circulo, Iuniorum ſimplici rubro cingebatur: ſignificat orbem diuiſum, ſincero tamen ardentique amore duorum Principum vnitum manere. In Madruciano, Mauri iuniores idem ferunt inſigne, quod Tubantes. Hi à Comite Illyrici regebantur. Non ſunt in Oriente. Mauros iaculatores fuiſſe Herodianus ſcribit. [a] Mauri, inquit, longius iacula torquent, ſuntque faciles ad incurſus recurſuſque, vt pote leues atque expediti, & ſagittarij. [a] in proœm. 8.

47 CELTÆ iuniores, in alba parma orbem album rubro, & cœruleo circulis cinctum præferunt. Extremitatem clypei rubeus circulus cingit. quod & ipſum duplici imperio connexum Romanum orbem regi inſinuat. His Comes Africæ præerat.

48 INVICTI iuniores Britanniciani, in parma cœrulea orbem luteum decuſſatim diuiſum geſtant, ſicut & Mauri iuniores ſub hoc Magiſtro. Manuſcripti, duas globi partes albas, reliquas rubras oſtendunt. Marginem latior rubeus limbus circuit. Erant cum Comite Hiſpaniarum in Occidente, & inter ſex auxilia palatina Illyrici Orientalis.

49 BATAVORVM iuniorum inſigne eſt in cœrulea parma ſetis horreſcens aper purpureus qui anterioribus, poſterioribusque pedibus, luteum orbem, modo quo ſupra tranſuerſis lineis decuſſatum arctè complectitur. Marginem rubeus circulus circundat: bellica eſt Principum ferocitas, vnum orbis imperium, quod diuiſum videtur, tenens. Sub Magiſtro equitum Galliarum militabant.

50 EXCVLCATORES iuniores Britanniciani, duos inſtar caducei luteos angues auritos tenent, quorum terga criſtis acutioribus inhorreſcunt: alba eſt parma, quam margo rubet complectitur: ſic Pierius, [b] qui pro Exculcatoribus, Exculta- [b] li. 9. Hieroglyph.
tores ſcribit; Vegetius Exultatores. ſic dicti, quòd exculcent hoſtes. ſunt, qui legunt ſculcatores, pro auſcultatores, quos pro exploratoribus Conſtantinus Porphyrogenneta ponit. Forte legendum excurſatores, quos ita nominat Marcellinus lib. 24. poſt prin. & lib. 25. poſt prin. Simile inſigne habebant Celtæ. Meum exemplar, cœruleam habet parmam: & hic duorum Principum ſincerus amor, & concordia indicatur. Comiti Hiſpaniarum parebant. Neque hi, & ſequentes ſunt in Oriente. In catalogo auxiliariorum ter recenſentur; ſed hi ab illis diuerſi in tabula inſignium ſemel tantum cum ſimbolo reperiuntur.

51 FOELICES Valentinianenſes, in luteo clypeo ipſum Principem Valentinianum, corona regia caput redimitum oſtendunt, qui ſiniſtra haſtam tenet, dextra indice eleuato hoſtibus minari videtur ſe haſta ipſos confoſſurum. Purpuream tunicam ante clauſam, & ad media crura demiſſam, cum latioribus manicis induitur, qui habitus eius temporis Principum eſt notandus. Purpureus clypei circulus marginem cingit. In Viſiniano auream tunicam reticulato opere elaboratam, ac dextra clauam, ſiniſtra orbem tenet. In Madruciano totus purpureus, & lorica munitus, haſtam dextra, læua orbem gerit. Cum vero vltra Arcadij & Honorij tempora, hæc Notitia ſit ſcripta, Valentinianus hic III. eſſe credendus eſt. Secundus enim ante Arcadium deceſſerat. Hi milites Comiti Illyrici parent.

52 MATTIACI iuniores Gallicani, in rubra parma cœruleum orbem eiuſdem coloris cippo coniunctum geſtabant, quem circulus albus cingit. Id orbem Romanum vnico ſtabilique imperio contineri denotat, vt ſæpe eſt dictum Comitem Illyrici ſequuntur. Mattiaci ſeniores inter XVIII. auxilia palatina, Magiſtri militum præſentalis in Oriente merebant, vbi eorum origo eſt explicata. Iuniores in Oriente non inueniuntur.

53 SALII Gallicani iuniores, & ipſi in albo clypeo album orbem rubro circulo incluſum præferunt. Extrema rubeus circulus cingit. Idem inſigne habebat, Conſtantia Flauia Thebæorum ſub Magiſtro militum per Orientem, & Leones ſeniores, & alij Salij, ſub hoc Magiſtro. Erant cum Comite Hiſpaniarum, ſicut & ſequentes. Salij inter XVIII. auxilia palatina Magiſtri militum præſentalis in Oriente connumerabantur. Hos à Francis profectos Zoſimus [c] ſcribit, Batauiamque occupaſſe, [c] lib. 3.
& inde eiecto Iuliano apoſtata, poſtea legionibus Romanis adſcriptos.

54 SAGITTARII NERVII Gallicani, in albo clypeo purpureum globum, cippo item purpureo præfixum ferunt. ſupra eſt humanum caput, purpurea corona ex faſcijs cæruleis contorta, inſtar funis redimitum, vt habent Gratianenſes ſeniores ſub hoc Magiſtro: Circum extremitatem ſunt duo circuli, luteus interior, & alter purpureus: Rom. orbis imperij ſtabilitatem indicat, quod prudentia, arctaque concordia Principum, inſtar funis, aut faſciarum complicatarum, regitur: Faſciæ enim funis inſtar contortæ diademata regia referentes, vtriuſque Principis connexitatem ſignificant. Madrucianus, album globum duabus nigris lineis decuſſatum oſtendit,

quem circulus cœruleus claudit: Cum Magiſtro equitum Gallias tuentur. Non ſunt in Oriente: niſi hos Sagittarios ſeniores, aut iuniores Gallicanos intelligamus, qui ſub primo Magiſtro militum præſentali merebant.

55 IOVII iuniores Gallicani, idem inſigne gerebant, quod Salii Gallicani ſub hoc Magiſtro, nempe in cœrulea parma rubeum orbem cippo eiuſdem coloris præfixum, & circulo luteo cinctum: purpureus circulus latè marginem circumplectitur. Cum Comite Illyrici militabant, ſicut ſequentes. In Oriente non leguntur.

56 SAGVNTIENTES à Sagunto Hiſpaniæ vrbe nota famis tolerantia, dicti; in cœruleo clypeo, duo purpurea nauium gubernacula, tranſuersè coniuncta, præferunt: marginem circulus purpureus ambit: à duobus Principibus orbem coniunctim regi inſinuat. In Vrſiniano, videntur duo angues purpurei, implicitis caudis coniuncti. Comiti Illyrici parebant. Neque hi, nec ſequentes ſunt in Oriente.

57 GALLIS VICTORIBVS in alba parma eſt orbis albus luteo circulo incluſus, quemadmodum Brisigauis ſenioribus: Manuſcripti viridem clypeum oſtendunt: Extrema rubeus circulus latè cingit. Sub Comite Italiæ merebant. In Oriente non leguntur.

58 HONORIANORVM Victorum iuniorum idem ferè inſigne erat, in luteа parma, luteus orbis, cœruleo circulo contentus, circulus rubeus marginem latè circumplectitur. Comitem Illyrici ſequuntur. In Oriente inter XVIII. auxilia palatina Magiſtri militum Præſentalis primi recenſentur.

59 HONORIANI ASCARII ſeniores, in luteo clypeo purpureum globum, ferrugineo quadrangulo, lateribus introrſus curuatis, & in acutam cuſpidem deſinentibus, incluſum ferebant, qui externum purpureum circulum pertingunt: Roma. imperij firmum robur hoſtes confoſſurum indicat. Quadratum enim ſtabilitatis apud Pierium eſt typus. In Vrſiniano videntur quattuor ſtipites orbem firmantes. Comiti Hiſpaniarum parent. Aſcarij iuniores inter ſex auxilia palatina Magiſtri militum per Illyricum in Oriente merebant.

60 FOELICES iuniores Gallicani, in cœruleo clypeo purpureum iuuencum alatum, luteo globo incluſum pro orbis victoria gerebant. Marginem rubeus ambit circulus. Simile ſcutum habebant ſub eodem Magiſtro peditum Cornuti. His, & ſequentibus, Comes Italiæ præerat. In Oriente Fœlices Honoriani iuniores inter XVIII. auxilia palatina, primi Magiſtri militum Præſentalis inueniuntur: ſed non Gallicani.

61 62 ATECOTTI iuniores, & TVNGRI: ſed in parma cœrulea, purpureum orbem, albo circulo incluſum, hi in rubra, album globum luteo incluſum circulo habebant. Marginem circulus rubeus ambit. Idem ferè eſt inſigne Honorianis Gallicanis ſub hoc Magiſtro. In Madruciano, Tungris, in vmbone craſſior parmæ luteus anguis globum album, luteo circulo cinctum, circundat Prudentiam Principum, vno imperio orbem regentium indicat. Sed librarius hoc inſigne cum Menapijs ſenioribus, qui primi inter legiones Comitatenſes proximè ſequentes connumerantur, permutauit. Tungri ſunt cum Comite Illyrici. In Oriente non reperiuntur: bis ſcribuntur in catalogo auxiliariorum: ſed hos à ſuperioribus differre puto, quorum ſemel tantum ſymbolum exprimitur. Atecotti inter ſex auxilia palatina Magiſtri militum per Illyricum militabant.

63 HONORIANI Gallicani, idem inſigne geſtant, quod Sequani, aut Salij, id eſt, orbem cœruleum purpureo circulo incluſum In Oriente non inueniuntur.

64 MAVRITONANTES iuniores, in cœruleo clypeo album globum circulo luteo incluſum ferunt: ſupra & infra ſingulæ quadrangulares, & albæ tabulæ duplo longiores quam latæ, & vtrinque aliæ duæ rhumbi formam habentes, omnes purpureis limbis cinctæ circunſtant. Margo clypei purpureo circulo cingitur; Oſtendunt leges quatuor vtriuſque orbis partibus à principibus coniunctim dari: Rubeus enim limbus album cingens duorum conſenſum inſinuat, Madrucianus, tabellas puniceas oſtendit. Globus vero circulo cinctus, orbem vnico imperio contineri indicat. Hi & ſequentes, erant cũ Comite Tingitanæ. In Oriente non ſunt. In manuſcriptis legitur Mauritonantes, forte legendum Mauritonenſes à Mauritania. Mauritonantes vero ſunt Mauri hoſtibus intonantes.

65 MAVRITONANTES ſeniores, aureum orbem luteo circulo cinctum in alba parma ferebant: Marginem quatuor circuli, alternatim lutei & rubri cingunt: Orbem Romanum connexo vnicoque imperio contineri inſinuant. In Madruciano aureus vmbilicus duplici circulo luteo, & alio lato purpureo cingitur: Duplicis, ſed connexi imperii orbis Roma. typum oſtendit. Quatuor marginem ambientes circuli, quatuor annexa imperia eſſe indicant, id eſt quæ diſſolui nequeunt. Ex prædictis auxiliis hic magiſter XVII. magiſtro equitum per Gallias impertiebatur. Comiti Hiſpaniarum XI. Comiti Illyrici XIIII. Comiti Africæ, id eſt Comiti Tingitanæ II. Comiti Britanniæ, I. ipſe in Italia XXIII. retinebat. Quare aliquot abundare videntur, quod inde prouenit, quia aliqua auxilia diuidebat, quorum partem aliis dabat, partem ſibi reſeruabat, aut error ſcribendo interuenit. Hæc de palatinis auxiliis, ſequuntur legiones Comitatenſes XXXII.

LEGIONES COMITATENSES XXXII.

Magiſtri peditum per Occidentem,

Cap. XXIII.

MENAPII ſeniores, anguem luteum pro inſigni habent in parma viridi, cuius marginem rubeus ambit limbus. Vmbilicus eſt argenteus luteo coniunctus, hunc circa ſerpens inferior terga habebat, caput & caudam ſurſum inflectens. Hæc Pierius, [a] qui Menapes appellat. Anguis in meo exemplari in alba parma eſt in funem effictus, qui circum album globum luteo circulo clauſum inflectitur: Hi ſunt duo Principes, qui funium inſtar ex pluribus funiculis complicatorum conſtricti, & ſe inuicem arctè complexi, vnum corpus efficiunt, & orbem eodem imperio prudenter adminiſtrant, Serpens enim prudentiæ, funis non ſolùm connexionis, ſed & fortitudinis eſt typus. & globus circulo cinctus, orbem vno rectum imperio refert, ingenioſum eſt inſigne, cui ſimile præferunt Cortorianenſes infra ſub hoc Magiſtro Menapii. verò ſunt Belgarum populi, ex quibus conſtat hæc legio, quæ in Galliis cum Magiſtro equitum Galliarum militabat Eſt inter legiones Comitatẽſes XXI. per Thracias in Oriente, de quorum nomine ibi dictum.

[a] lib. 25. Hieroglyph.

2 FORTENSES, inſigne gerebant vt Atecotti iuniores ſub hoc Magiſtro. Hæc legio, & ſequens parebant Comiti Hiſpaniarum. Fortenſis in Oriente vna eſt ex VI. palatinis ſub Magiſtro militum Præſentali primo.

3 PROPVGNATORES ſeniores, in alba parma luteum orbem præferebant, quemadmodum Atecotti ſeniores. Rubeus circulus marginem circundat. Merebant & ipſi cum Comite Hiſpaniarum. Non ſunt in Oriente, à propugnando & defendendo nomen habuerunt.

Armi

4 ARMIGERI Defenſores ſeniores, in imo cæruleæ parmæ argenteum orbem geſtabant: ad dextram ſupra eum eminet album nauis gubernaculum: Externa rubeus circulus latè circumplectitur, à Principibus Rom. orbem regi denotat, quemadmodum nauis à temone gubernatur. Id fuit Auguſti inuentum, vt ex eius nummiſmatis apparet. Manuſcripti, coloribus tantum variant. In Galliis ſub Magiſtro equitum pugnabant. Non ſunt in Oriente.

5 SEPTIMANI ſeniores, in cærulea parma aureum orbem duobus luteis circulis clauſum præferebant: inde circum circa XII. acutæ cuſpides exeunt: Orbis Romanus eſt ex duobus connexis Imperiis in vnum conſtrictus, qui acutis mucronibus munitus, cladem hoſtibus minatur. Septimani à VII. legione ſunt dicti. Duæ verò ſeptimæ legiones fuerunt, altera Gemina, Pia, Felix, ab Auguſto in Dalmatia locata: deinde à Nerone in Syriam traducta, vt ait Tacitus; altera ab eodem Auguſto in Mœſia poſita, poſtea a Claudio Imperatore Claudiana, Pia, Fœlix, Fidelis, cognominata, quæ à Veſpaſiani Ducibus contra Vitellium in Italiam vocata, demum in ſua ſtatiua diſceſſit. Septimani ſeniores, ad iuniorum & poſteriorum differentiam vocantur. In Gallia cum Magiſtro equitum Galliarum militabant. Septima Gemina vna eſt ex IX Comitatẽſibus per Orientem, quæ ex duabus dimidiis conflata, nomen habuit.

5 REGIIS eſt in cærulea parma globus purpureus, quem quatuor ſemiorbes albi, vt velut propugnacula circumſtant: Marginem latus rubeus circulus ambit: Munitum aduerſus Barbaros orbem Romanum inſinuat. Idem ferè inſigne habent Armigeri propugnatores ſeniores ſub eodem Magiſtro militum. Vrſinianus habet album globum circulo rubro incluſum: Madrucianus, decuſſatum, & quatuor albis triangulis, hiſque geminatis munitum. aliis videtur eius cærulea purpureum globum in medio tenens, quæ orbem Chriſti Domini ſanguine tinctum tuetur. Regii. Ptolemæo ſunt Sarmatæ, Græcè Baſilici dicti. qui Regij Germaniciani vocati ſub Comite Italiæ merebant. His Oriens caret.

7 PACATIANENSES idem ferè geſtabant inſigne, quod Mœſiaci, qui ſunt vna ex XII. legionibus palatinis ſub hoc Magiſtro. Horum ſtipites aliquanto craſſiores ſunt, quam illorum. & rubri, orbemque aureum in vmbone cæruleæ parmæ circulus albus continet, rubeus verò circulus marginem latè circundat. Manuſcripti coloribus variant. Pacatianenſes à Phrygia Pacatiana, vel potius à Pacatiana Mauritaniæ Tingitanæ Ciuitate, vnde veniunt, ſunt appellati. Regebantur à Comite Illyrici. In Oriente non inueniuntur.

8 VESONTES à Viſuntio Heduorum oppido, nunc Biſuntino appellati. albam parmam habent, quatuor cæruleis peltis inſignitam, quæ æqualiter inter ſe diſtantes, orbem rubro globo incluſum circumſtant. is nigris lineis decuſſatus in quatuor partes diuiditur quarum duæ albæ & duæ rubeæ permaneant. Parmæ marginem limbus cæruleus cingit. Ita

a lib. Hierogly-ph. 40.
Pierius: a Vnicum Roman. Imperium etſi diuiſum, vndique à quatuor vrbis partibus defendi, circum diſpoſitæ peltæ indicent. Idem ferè inſigne geſtant Octauani ſub hoc Magiſtro. Hi apud ſuum Magiſtrum manebant. Non ſunt in Oriente.

9 MATTIARII iuniores, ita etiam eos Zoſimus b appellat à Mattio Germaniæ oppido dicti

b lib. 7.
ſub Magiſtro equitum Galliarum merebant, eiuſmodi ferè inſigne habens, ſicut Armigeri iuniores ſupra, & Pacatianenſes ſub hoc Magiſtro, niſi quod hi decuſſatum obliquis nigriſque lineis orbem tenent, vt Veſontes. Id vnum permanere Imperium, quanquam diuiſum, indicat vt ſæpè dixi. Alii Mattiaci iuniores Gallicani nuncupati ſub eodem Magiſtro Galliarum militabant, alii ſub Comite Illyrici. ſeniores Mattiaci ſub Comitè Italiæ: diuiſæ enim erant hæ legiones.

10 MAVRI Cetrati, qui cetra vtuntur: hoc breue luteum ſcutum, quo Afri Hiſpanique pugnabant. Hirtius, c Scutatæ, inquit, citerioris prouinciæ, & Cetratæ vlterioris Hiſpaniæ cohortes. Horum ſæpius Liuius meminit. In alba cetra purpureum vmbilicum luteo circulo clauſum gerebant. Marginem clypei, duplex latiuſque ambit circulus, luteus interior, alter cæruleus. Manuſcripti, coloribus variant, & tres in margine circulos ponunt. Idem inſigne ferunt Briſigaui, Fortenſes, Honoriani Gallicani, & alij ſub hoc Magiſtro. Hoc quoque coniunctum, & perpetuum duorum Principum in Rom. orbem imperium denotat. Sub Comite Illyrici militabant. Non ſunt in Oriente.

c in 1. de bello Ciui.

11 VNDECIMANI, in parma cærulea album globum obliquis lineis decuſſatum præferebant, purpureus limbus marginem latè circumplectitur. Simile habent Britanniciani, Mauri ſeniores & iuniores: ſub hoc Magiſtro peditum. Madrucianus his adſcribit inſigne Lancearioum, de quo infra. Comiti Hiſpaniarum parebant. Vndecimani ab XI. legione ſunt dicti, quæ ab Auguſto in Mœſia locata, poſtmodum Claudiana, Pia, Fideli, a Claudio, cognominata, quoniam Camillum Scribonianum noua molientem, cum ſeptima legione deſeruit, d pro Othone contra Vitellium in Italiã venit, & ad ſua hyberna rediit, donec in Hiſpaniam eſt traducta. Vna eſt ex VI. palatinis Magiſtri Præſentalis in Oriente.

d Dion. lib. 55.

12 SECVNDANI Italiciani, id eſt ſecundæ Italicæ legionis milites, luteam, & ſanguine aſperſam crucem geſtabant, clypei extremitatem pertingentem, in cuius medio eſt orbis albus circulo rubro cinctus: Id crucem Chriſti ſanguine tinctam, orbem Roman. qui vno imperio continetur, tueri ſignificat. Marginem latus limbus purpureuſque cingit. His Comes Africæ præerat. Non reperiuntur in Oriente.

13 GERMANICIANI iuniores, in albo clypeo argenteum globum circulo luteo incluſum ferunt: rubeus circulus marginem ambit. Manuſcripti coloribus variant: Multis hoc inſigne ſub eodem Magiſtro eſt commune, vt Gallis Victoribus, Ionianis iunioribus, Honorianis Gallicanis, & aliis. Coloribus tantum differunt. Germaniciani ſeniores vna eſt ex octo Comitatenſibus legionibus Illyrici in Oriente. Germanicenſes vocantur ſub Magiſtro equitum per Gallias: ſub Comite verò Italiæ Germaniciani, fortè a Germanicia Syriæ Ciuitate. Vel à Germanico, quo defuncto, equeſter ordo, inquit Tacitus lib. 2. Cuneum Germanici appellauit, qui iuniorum dicebatur, idem & ordini peditum euenire potuit.

14 TERTIANI, ſiue tertia Italica legio, in alba parma vmbilicum argenteum albo circulo, & alio latiore rubro incluſum geſtans: Romanum orbem duplici Imperio contentum in vnum & magnum exire latus, vltimuſque circulus inſinuat. Clypei marginem purpureus circulus ambit. Manuſcripti, orbem praſinum luteo limbo cinctum oſtendunt. Hæc & ſequens ſub Comite Illyrici & Africæ merebant. Tertia Auguſta legio in Africa ab Auguſto locata fuerat. Hi in Oriente non reperiuntur.

15 TERTIA HERCVLEA, à Maximiano inſtituta idem habebat ſymbolum, quod Germaniciani ſub hoc Magiſtro, niſi quod huius lutea eſt parma, & purpureus circulus luteum orbem includit. In Vrſiniano, rubeus globus luteo circulo cinctus, vndique duplicibus ſtipitibus, id eſt duplicis Imperij viribus munitur. Madrucianus, album globum nigris lineis in cruce diſpoſitis diuiſum oſtendit. Herculiani in Oriente ſunt vna ex VI. legionibus Præſentalis.

16 LANCEARIIS Gallicanis Honorianis, in lutea parma orbem argenteum luteo limbo clauſum octo albi ſtipites fulciunt: quem aduerſus hoſtes munitum eſſe ſignificant, prout in Lancearis

ſenioribus, iunioribuſque Magiſtri militum Præſentalis Orientis retuli, qui ſimili vtuntur inſigni. Madruciano, ſtipites rubeos, & duplicatos habet. Hi in Galliis ſub Magiſtro equitum morabantur. In Oriente non apparent, vbi alij (Lanceatij) fuiſſe leguntur.

17 PROPVGNATORES iuniores, ſub Comite Africæ merebant, in parmaque cœrulea argenteum globum octo acutis, purpureiſque cuſpidibus prominentibus munitum gerebant; Romanum Imperiũ aduerſus hoſtes mucronibus iugulandos armatum eſſe portendit: purpurea verò imperium inſinuat. Manuſcripti, in globi colore variant. Funditores Orientis, & Martij in Illyrico ſimile ſcutum habebant. Non ſunt in Oriente.

18 BRITANNICI ſiue LEGIO SECVNDA BRITANNICA, aut SECVNDANI, in luteo clypeo album orbem rubro circulo incluſum præferebant, octo rubris trabibus fultum, in quorum ſummo ſinguli prominent orbiculi clauis confixi, quos rubeus circulus complectitur. Idem orbem Romanum vndique aduerſus hoſtes munitum & firmatum eſſe portendit, quod orbiculi in ſummo clauis confixi rotunda propugnacula imitantes iudicant. In Vrſiniano globum album limbo rubeo cinctum, albi ſtipites circumfulciunt. In Galliis ſub Magiſtro equitum degebant, ſicut ſequentes. Inueniuntur ſub Comite Africæ. Non ſunt in Oriente.

19 SEPTIMANI iuniores, eandem, quam Lanceatij ſub hoc Magiſtro parmam, ferebant: hoc tantum differunt, quòd illa luteos octo cippos habet. hæc purpureos nouem, & album orbem lineis obliquis decuſſatum, duobuſque circulis albis clauſum: Quod Romanum orbem, etſi diuiſum, à duobus coniunctis Principibus munitum eſſe denotat. Quatuor partes ex decuſſatione factæ, Orientem, Africam, Illyricum, & Occidentem, inter diuiſos Imperatores inſinuant. Magiſtrum equitum per Gallias ſequuntur In Oriente non ſunt.

20 PRÆSICHANTIVM purpurea parma globum album habet XI. cęruleis cuſpidibus armatum Marginem cæruleus ambit circulus: Hoſtibus Romanum orbem impetentibus cladem minatur: vt in Septimanis, & Propugnatoribus ſub hoc Magiſtro eſt dictum. Horum nominis rationem non inuenio: ſed Barbaros populos fuiſſe oportet. Ego eos eſſe puto, qui alibi à Notitia Præſidiantes vocantur, à Præſidio Thraciæ oppido, aut alius, quæ Præſidia vocantur: & ita Vrſini codex appellat. Præſidienſes ſub Magiſtro equitum in Galliis appellantur. Præſidiarios Zoſimus [a] vocat, qui extremũ exercitus agmen tuebãtur: Perſæ, inquit, cum agminis extremi Præſidiariis congreſſi, multos interfecerunt, & paulo infra. Turmæ Perſarum extremi agminis Præſidio lectos adortæ.

[a] in 3.

21 VRSARIENSES ferè Præſichantium inſigne tenent; ſed horum luteus orbis duobus circulis, rubro & luteo includitur. Marginem alius luteus ambit. Hi, & ſequentes, cum Magiſtro equitum in Galliis merebant Sed neque ipſi, neque ſuperiores, in Oriente inueniuntur. Ab Viſo ciuitate Hiſpaniæ, Vrſarienſes, ſunt dicti.

22 CORTORIACENSES vel Cottonẽſes ex Cortoneſibus Hetruriæ populis delecti, idem ferè inſigne habent, quod Menapij ſeniores. Hi enim in rubra parma Draconem album ferebant, cuius vmbilicus erat argenteus. In margine erant duo circuli interior praſinus, albus exterior. ita Pierius, [b] qui legit Cortonacenſes, pro Cortoniacenſibus, & rectius. Meum exemplar interiorem circulum album, exteriorem luteum habet. Draconi pars caudæ abſciſſa, dimidiata Imperia inſinuat, quæ tamen vnum implent. Magiſtro equitum in Galliis ſeruiebant. In Oriente non reperiuntur.

[b] lib. 13 Hieroglyphic.

23 GEMINIACENSES in rubra parma orbem aureum gerebant, cui infixa aurata columella. auream item tabellam in ſummo præfixam ſuſtinet, cuius longitudo triplo maior eſt, quam latitudo, & vtrinque in capitibus duobus clauis configitur: Hæc eſt lex communi conſenſu à duobus Principibus orbi data, qui per duos clauos eam configentes inſinuantur, & hæc ſummum in orbem indicat imperium, Vel fortè duo orbiculi duo Romani Imperij orbes pari concordia coniuncti eſſe denotantur. Madrucianus hoc inſigne ſequentibus attribuit, in quo & tabula alba, cum globo, & columna, velut duos codices rubros includit. A Gemina legione deduci Geminiacenſes videntur: ſed forte Germaniciacenſes à Germaniciâ oppido ſunt nominandi, vt legitur ſub Magiſtro equitum in Galliis vbi merebant. Alij volunt a Germaniaco in Belgis oppido denominatos fuiſſe, vt apud Itinerarium Antonini. In Oriente non reperiuntur.

24 HONORIANI FOELICES Gallicani, in albo clypeo tres aureos orbes gerebant, quorum medius, magnitudine cæteros ſuperat, purpureus circulus marginem clypei circundans, quod Imperij Romani vnionem ſignificat: Duo minores orbes, duo Orientis, Occidentiſque Imperia portendunt, quæ diuiſa velut diminuta oſtenduntur, ſed coniuncta, in vnum magnum conflantur, quod medius magnus globus innuat. Manuſcripti, medium orbem praſinum, reliquos albos, demonſtrant. Hi in Oriente non viſuntur: Cum Magiſtro equitum in Galliis militabant.

25 TERTIA Iulia Alpina, argenteum orbem in cœrulea parma tenet, purpureo circulo in margine clauſam, quemadmodum Atecotti ſeniores, oppugnatores, & alij. Sub Comite Italiæ circa Alpes excubabant, & ideo Alpina hæc legio eſt vocata. Iulia verò, ab Auguſto eius auctore, qui plures Tertias legiones inſtituit, Auguſtam in Africa, aliam Tertiam Cyrenaicam in Ægypto, aliam Gallicam dictam Hęc legio in Italia retinebatur, quæ nec ipſa, neque ſequentes in Oriente reperiuntur.

26 PRIMA Flauia Pacis, In huius purpurea parma, crux cœrulea, purpureum orbem medio infixum tueri videtur. Duo circuli, rubeus, albuſque marginem ambiunt: color crucis aereus crucem cœleſtem Dominum & Deum ſuſtinuiſſe inſinuat. Orbis, ob ſanguinem Chriſti pro eo effuſum, purpureus depingitur. In Vrſini exemplari ſimile eſt inſigne Regiorum, & armigerorum propugnatorum ſub hoc Magiſtro peditum. Madrucianus orbe caret, Tacitus, [c] Flauium Veſpaſianum ſecundam legionem inſtituiſſe ſcribit, quæ Flauia creditur vocata: & Vegetius [d] Flauiales à Veſpaſiano legionib. additos memorat, Sed forte hæc, & ſequentes à Flauio Conſtantino Flauiæ ſunt dictæ. Hæc pacis eſt appellata, à Pace Iulia, oppido Hiſpaniæ, vnde eſt contracta. Sub Magiſtro equitum in Galliis degebat.

[c] lib. 20.

[d] lib. 2. c. 7.

27 SECVNDA Flauia Virtutis, in viridi parma argenteum globum, circulis rubro & albo cinctum præfert. alij quatuor, duo lutei, & totidem rubei, parmæ marginem circumſcribunt, qui coniunctum in quatuor orbis partibus vnum Romæ Principum Imperium ſignificãt. Medius vmbilicus duplici limbo circundatus, orbis Romani duplici Imperio recti eſt typus. Simile ſymbolum eſt Sabinis, & Celtis iunioribus ſub hoc Magiſtro. A Virtute Hiſpaniæ oppido hæc legio nomen habet: quæ, & ſequentes apud ſuum Magiſtrum peditum degebant. Eſt & Virtutis oppidum in Galliis.

28 TERTIA Flauia Salutis, à Salute Iulia, alio Hiſpaniæ oppido dicta, idem ferè geſtabat inſigne, quod Solenſes Gallicani, & Gratianenſes ſub Magiſtro militum per Thracias Orientis, nempe in lutea parma XIII. cœruleos aggeres, argenteum orbem in vmbone circulo rubro incluſum fulcientes. Extrema clypei, alij duo, luteus rubeuſque circundant.

29 FLAVIÆ Victrices Conſtantinæ, id eſt Conſtantici: In parma rubea cœruleam crucem geſtare videntur, quæ globum album limbo luteo circumſcri-

ptum

ctum in medio ſuſtinet: Crux vtrinque luteis limbis ornatur, qui duorum Principum ſpem in cruce ſitam portendunt. Madrucianus, quatuor cippos orbem fulcientes habere videtur. In Vrſini exemplari alba eſt crux, luteusque limbus marginem ambit, legendum eſt Conſtantiaca, vel Conſtantiani à Conſtantia inſtituti.

30 SECVNDA Flauia Cõſtantiniani, idẽ inſigne habẽt, quod Vndecimani, & Secũda Flauia Thebæorũ in Oriẽte. Hęc eſt vna ea IX. Comitatẽſibus per Oriẽtẽ.

31 TERTIO AVGVSTANI. in rubra parma album globum tenent. Marginem quatuor, vnus albus, duo lutei, rubeusque circuli cingunt; Coniunctum, vnumque in quatuor orbis partibus imperium ſignificant. Manuſcripti tribus tantum circulis marginem claudunt. Erant ſub Comite Africæ Augnſtani. Tertio ad priorum differentiam dicti: Vel potius, quód tres eſſent eorum ſcholæ, quemadmodum equites ſecundi ſcutarij iuniores inter vexillationes XXXII. Comitatenſes apud Comitem Africæ ſecundæ ſcholæ appellantur. In Manuſcriptis legitur Tertio Auguſtani, in impreſſo exemplari, dicto, tertio, præcedentibus Conſtantinianis coniungitur, minus rectè, vt puto. Hæc vna eſt ea XXI. legionibus Comitatenſibus per Thracias in Oriente, qui vocantur Auguſtenſes. Nero ad V. millia equitum conſcripſit, quos Auguſtanos vocauit, & eos ſe plauſib. ſequi voluit. Tacit. [a] Tunc primum, inquit conſcripti ſunt equites Romani cognomento Auguſtanorum, ætate ac robore conſpicui. Hi dies ac noctes plauſibus perſonare formam principis vocemque Deum vocabulis appellantes quaſi per virtutem clari honoratique agere. idem Tranquillus (cap. 16.) ſequentibus currum, ait ouantium ritu plauſoribus Auguſtanosque ſe milites triumphi eius clamantibus. Dion αὐγουστεῖους vocat quos quinque millia fuiſſe ſcribit interpres Auguſtales venit. Hi pedites ab illis equitibus nomen accepiſſe videntur.

[a] lib. 11.

32 FORTENSES, in parma lutea argenteum orbem praſino circulo incluſum geſtabant Principum vnum in orbem Rom. imperium tenentium eſt typus Comiti Hiſpaniarũ parebant. Alij Fortenſes in Oriente ſub Comite Africæ merebant. Ab oppido Sarmatiæ Fortia Mœnia dicto, Fortenſes appellatos puto. In Oriente vna eſt ex VI. legionibus palatinis Magiſtri præſentalis. vetuſtus codex legit Fontenſes. Hæc de legionibus Comitatenſibus XXXII. quarum XI. hic magiſter, alij magiſtro equitum per Gallias concedebat, Comiti Hiſpaniarum quinq;, Comiti Illyrici quinq;, Comiti Africæ VII. Tingitanæ II. In Italia ſibi III. retinebat. Hic etiam duæ legiones vltra numerum XXXII. abundare videntur, quia propugnatores iuniores inter Comites Illyrici, & Africæ diuiſi infra in Notitia reperiuntur; item Secundani partim apud Magiſtrum per Gallias, partim penes Comitem Africæ merebant. Nunc ad XVIII. Pſeudo Comitatenſes legiones eſt veniendum.

DE XVIII. LEGIONIBVS PSEVDO Comitatenſibus Magiſtri peditum Occidentis. CAP. XXIIII.

PRIMA Alpina ſeu Alpini, ab Alpibus Italiæ, quos tuebatur, dicta, ſub Comite Italiæ merebat, apud quem Iulia vocatur, ſed hic & ibi legendũ Iulia Alpina, quæ ab Auguſto eſt inſtituta, vt & ſequens. In parma viridi cattum coloris punicei diluti recta facie progrediente oſtendunt. Marginem albus circulus ambibat. Sic Pierius. [b] Id ſymbolum in Auguſteis auxiliaribus ſub hoc Magiſtro eſt expoſitum. Hæc legio, & ſequẽtes in Oriente, niſi admodũ pancæ non inueniuntur.

[b] lib. 13. Hieroglyph.

2 SECVNDA Iulia Alpina idem inſigne habebat. quod Iouij iuniores, Germaniciani, Tertia Herculea & Fortenſes ſub hoc Magiſtro. ſ. in viridi parma orbem argenteum limbo puniceo cinctum, albus circulus extrema cingit. ſub Comite Illyrici eius alpes tuebatur. Ab Auguſto eius actore Iulia hæc legio eſt dicta. Erat & XII. Alpinorum cohors, cuius ſub Seuerio Valerianus Centurio fuit. [c]

[c] l. 1. C. de test. milit.

3 LANCEARII Lauriacenſes, vel Lautinenſes à Lauriaco Illyrici oppido, vbi Fabricam fuiſſe Notitia infra memorat aureum globum octo ferreis cuſpidib. munitum in rubro clypeo gerũt, quemadmodum Propugnatores ſub hoc Magiſtro. Marginẽ albus limb. circũdat. Hi & ſequẽtes à Comite Illyrici regebantur.

4 LANCEARII Comagenenſes, à Syria Comagena nominati, crucem viridem in viridi clypeo ferunt, quem rubeus limbus circundat: In hoc venerabili ſigno ſalutem Rom. imperii ſitam eſſe inſinuat. Viridis color ſpei eſt index: Purpureum, imperij typum eſſe, ſæpe diximus. Manuſcripti, coloribus variant.

5 TAVRVNENSES, à Taurino Pannoniæ inferioris oppido profecti, vulgo Belgradum nominant: In rubro clypeo orbem duabus lineis decuſſatum, quemadmodum Vndecimani, & Conſtantiani ſub hoc Magiſtro geſtabant: pars ſuperior, inferiorque eſt alba, aliæ virides. Hi ſuum Magiſtrum ſequebantur, ſicut & infraſcripti.

6 ANTIANENSES, ab Antio Thraciæ oppido poſtea Apollonia dicto, cognominati, in puniceæ parma argenteum globum albo cippo præfixum, & limbo item albo circumſcriptum tenent Quatuor circuli, luteus, & albus, & duo rubri exteriores extrema parmæ occupant, Vnum, & firmum Rom imperij orbẽ eſſe inſinuantes. Manuſcripti, cippum cũ exteriore limbo rubrum habent. Vbi nam hi degerent, non apparet.

7 PONTINENSES, à Pontina palude Campaniæ dicti, in qua XIII. vrbes fuiſſe Plinius memorat, Idem inſigne ferebant, niſi quód duo tantum circuli, interior luteus, & albus exterior, praſini clypei marginem ambiunt, & cippum album tenent. A Comite Italiæ regebantur.

8 PRIMA FLAVIA Gallicana Conſtantia, à Conſtantio eius auctore, & à Galliis vbi degebat, denominata Huic ruſſus in cærulea parma equus, in medio viridis orbis conſiſtebat, cui quadrupes toto inniti pectore videbatur, vt Pierius [d] deſcribit. Principem totum orbem victoria ſuperaſſe indicat; ſiquidem equus victoriam denotat. Sed in meo codice, & Vrſiniano, videtur lepus currens, qui Vigilantiæ, & velocitatis eſt ſymbolum. Madrucianus aprum habere videtur. Sub Magiſtro equitum in Galliis degebat, ſicut & ſequentes.

[d] lib. 4.

9 MARTENSES, ſeu Marteni, erant populi iuxta Babyloniam, vnde hi ſunt extracti. In parma cærulea orbem tranſuerſis lineis decuſſatum ferunt, quemadmodũ Taurunẽſes ſub hoc Magiſtro: Marginẽ rubeus limb. ambit. Magiſtro equitum per Gallias parebant.

10 ABRINCATENI, Abringatui ſunt Celtogalliæ gentes, vnde hi nomen traxerunt. Abrincates ſub duce tractus Armoricani & Neruicani infra Notitia ponit inter copias, quæ recenſentur intra Gallias pro Abrincatenis, Abrincateni ponuntur. In alba parma argenteum orbem circulo luteo incluſum geſtabant, ſupra quem alius minor orbis purpureus pendet, parmæ extremum rubeus limbus circundat: Ob ſeparationem diminutum videri, ſed integrum permanere imperium portendit. Manuſcripti coloribus variabant. Cum ſuo merebant Magiſtro.

11 DEFENSORES Seniores, in albo clypeo argẽteum globum octo acutas cuſpides emittentem, geſtant Marginem clypei duplex albus ambit circulus. Simile habent ſub hoc Magiſtro Lauriacenſes. Merebant ſub Magiſtro equitum in Galliis.

12 MAVRI Oſiſmiaci. apud Oſiſmios Celtogalliæ Lugdunenſis populos morabantur, in viridi parma duo præferebant gubernacula inuicem inuerſa, luteum, & praſinum. Viridis item limbus marginem ambit. Vnum orbem à duobus Principibus vno conſenſu regi ſignificãt. Hi quoq; & ſequentes cum Ma-

giſtro equitum in Galliis militabant, apud quem legitur Siſiniaci, pro Oſiſmiaci.

13 PRIMA Flauia Metis, hoc eſt Belgiæ oppidum, vulgo Metz dictum, vbi hæc legio excubabat: In rubro clypeo argenteum orbem duobus circulis, albo, & luteo cinctum geſtant, quod duplex in vnum orbem duorum Principum imperium inſinuat: Id duo limbi, luteo interior, & viridis, marginem clypei ambientes, confirmant. Duo enim circuli, duorum Imperatorum coniunctionem denotant: In Madruciano, duo lutei circuli purpureum globum cingunt. Secunda Flauia Virtutis ſub hoc Magiſtro ſimile habet ſymbolum.

[a] *lib. 18.*

14 SVPERVENTORES iuniores, de quib. ſupra Conſtantio Imperante, cum Præuentoribus erant instituti, Marcellinus. [a] Vbi, inquit, Superuentores, atque præuentores, cum Aeliano iam Comite, quos tyrones tum etiam nouellos erupiſſe retulimus. Erat tum annus ſalutis ferme CCCLXI. & XXI. imperij Conſtantij, cum hæc ſcripſit. Aureum orbem in medio rubræ parmæ gerunt, ferè vt Tertia Iulia Alpinæ, & aliæ. In Vrſini exemplari idem eſt inſigne cum Taurunenſibus ſub eodem Magiſtro. Madrucianus, purpuream pilam in viridi clypeo oſtendit. Cum equitum Magiſtro in Galliis degebant.

15 CONSTANTIACI, in rubra parma duplicem orbem luteum oſtēdunt, ex quo duo item lutea cornua à lateribus prodeuntia, & ſurſum flexa ſibi occurrere videntur: Ii ſunt duo eiuſdem orbis Principes in vnum concordes. Comiti Africæ parebant. A Conſtantio, vel Conſtantia, quæ vrbs eſt Meſopotamiæ, apud Marcellinum, [b] ſunt appellati. Vel ab aliis Conſtantiis, quæ erant in Paleſtina, [c] Armoricanis, & alibi. Duas Conſtantiacas in Gallias à Iuliano miſſas Marcellinus [d] ſcribit.

[b] *lib. 18.*
[c] *Euſeb. in vita Conſtantini. lib. 4. cap. 36. 37. Sozom. lib. 2. ca. 4. lib. 5. c. 3. Nicep. lib. 1. c. 4. lib. 8. c. 35.*
[d] *lib. 21.*

16 CORNIACENSES, à Cornaco Pannoniæ inferioris oppido denominati, in rubro clypeo argenteum orbem albæ columellæ præfixum geſtant, à cuius medio vtrinque album exit cornu, caprino ſimile, quod ſupra orbem inflectitur, capram autem iuſtitiæ ſymbolum eſſe Pierius tradit, Id eandem habet interpretationem. Hæc legio fortè ab inſigni cornuū nomen ſumpſit. Apud Magiſtrum equitum Galliarum, cum quo erant, legitur Cornacenſes.

17 SEPTIMANI, in vmbone albæ parmæ purpureum orbem habent, quemadmodum tertia Iulia Alpina, aut Superuentores ſub hoc Magiſtro. Marginem purpureus limbus cingit. Madrucianus globum decuſſatum in rubro clypeo oſtendit; Cum Comite Hiſpaniarum merebant. Septimani verò iuniores, vna ex XXXII. legionibus Comitatenſibus, ſub Magiſtro equitum in Galliis militabant. Septima Gemina legio inter nouem Comitatenſes Magiſtri militum per Orientem inuenitur.

17 ROMANENSES, peditum poſtremi, & ex vrbe contracti, idem ferè habent inſigne, quod Botones ſeniores in Oriente, aut Tertia Flauia ſaluos ſub hoc Magiſtro, coloribus tantum differunt. Hi enim in cæruleo clypeo circa orbem album, lato circulo purpureo cinctum, XV. purpureos cippos præferunt, quos purpureus limbus circumplectitur. Vrſini exemplar rubeum clypeum, & trabes cæruleas, Madrucianus album, & trabes geminatas hinc rubras inde cæruleas oſtendit. Hæc legio ſub Magiſtro equitum Gallias tuebatur: ex his enim legionibus illi IX. Magiſter peditum tradiderat, Comiti Illyrici III. Comiti Africæ I. In Italia quinque apud ſe retinebat, vt infra Notitia oſtendit. Hæc ſunt inſignia militum ſub Magiſtro peditum in præſenti Occidentis, à me pro virium tenuitate explicata. Nunc alterius Magiſtri equitum præſentalis copiæ ſunt exponendæ.

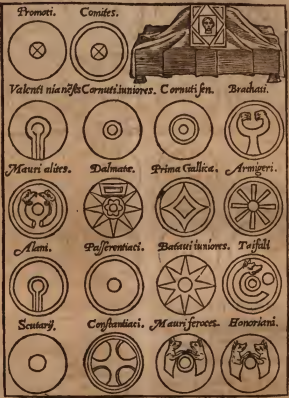
DE COMITE ET MAGISTRO equitum Præſentalis Occidentis, eiuſque militibus, & eorum inſignibus. *CAP. XXV.*

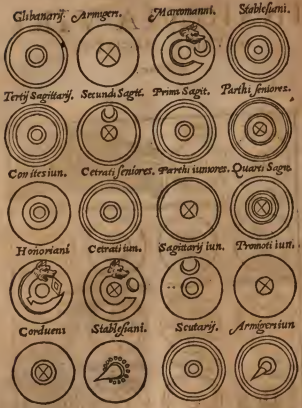
COMMENTARIVM.

EQVITVM Magiſter vexillationib. XLI. imperabat, quarū magnam & ipſe partem Comitib. limitaneis & Ducib. cōmittebat: Ex nouē enim palatinis Vexillationib⁹, quas habebat, VI. Comiti Italiæ, III. Magiſtro equitum per Gallias aſſignabat. Ex Comitatenſibus XXXI VI. Comiti Italiæ, XIX. Africæ I. V Britanniæ, III. Tingitanæ. VIII. Magiſtro equitum, per Gallias, quæ excedunt numerum XXXII. ſed aliquæ ex his diſpertitæ variis Comitibus conceſſæ, eas plures eſſe videri faciunt: non enim ſemper integras vexillationes, ſed ſæpè cuneos, vel alas ipſis credebat. Præter hos alias alas, & cuneos equitum, cohorteſque & auxilia peditum in limitibus Comites & Duces apud ſe tenebant, quæ ſub Magiſtro non reperiuntur. Magiſter quoque per Gallias præter prædictos Brachiatos iuniores & primos Gallicanos proprios milites habebat. Hic Magiſter XLI. Vexillationes regebat, quarum IX. palatinæ, & XXXII. Comitatenſes dicebantur, vt ex ſequente ſummario clarius apparebit. Is Comes & Magiſter vocabatur, quas diuerſas dignitates fuiſſe ſupra oſtendimus. Officium habet, vt præcedens magiſter peditum, excepto primiſcrinio, quo ille caret. Hæc nomina in officio Magiſtri militum præſentalis in Oriente ſunt explicata: Inſignia, quoque eadem habet, vt ſuperior Magiſter, exceptis numerorum ſymbolis, in quibus differunt.

NOTITIA.

INSIGNIA VIRI
ILLVSTRIS MAGISTRI
Equitum.

NOTITIA

Sub diſpoſitione viri illuſtris Comitis & Magiſtri equitum præſentalis.

Vexillationes Palatinæ, IX.

COMITES Seniores.
Equites Promoti Seniores.
Equites Brachati Seniores.
Equites Bataui Seniores.
Equites Comuti Seniores.
Equites Comuti Iuniores.
Comites Alani.
Equites Bataui Iuniores.
Equites Conſtantes Valentinianenſes Seniores.

Vexillationes Comitatenſes, XXXII.

Equites Armigeri.
Equites Prima Gallica.
Equites octauo Dalmatæ.
Equites Dalmatæ Paſſerentiaci.
Equites Mauri alites.
Taifali Iuniores.
Equites Honoriani Seniores.
Equites Mauri feroces.
Equites Conſtantiaci feroces.
Equites Scutarij.
Equites Stableſiani Africani.
Equites Marcomanni.

Equites

Equites Armigeri Seniores.
Equites Sagittarij Clybanarij.
Equites Sagittarij Parthi Seniores.
Equites primi Sagittarij.
Equites ſecundi Sagittarij.
Equites tertij Sagittarij.
Equites quarti Sagittarij.
Equites Sagittarij Parthi Iuniores.
Equites Cetrati Seniores.
Comites Iuniores.
Equites Promoti Iuniores
Sagittarij Iuniores.
Equites Cetrati Iuniores.
Honoriani Iuniores.
Armigeri Iuniores.
Equites ſecundi Scutarij Iuniores.
Equites Stableſiani Italiciani.
Equites Sagittarij Corduení.
Equites Sagittarij Seniores.
Cuneus equitum Promotorum.
Officium ſupraſcriptæ Magiſteriæ poteſtatis.
Princeps.
Numerarius.
Primiſcrinius.
Commentarienſis.
Adiutor.
Regerendarius.
Exceptores, & reliqui apparitores.

VERVM PRIVS A NOBIS IN TABELLAM IIS relatis, quibus Magiſter Equitum Præſentalis in Occidente imperabat, ad ſingula mox pro more noſtro explicanda accedemus.

Magiſter equitum Præſentalis, in Occidente regebat.
- *Vexillationes XLI.*
  - *Palatinas IX. quarum habebat.*
    - *Comes Italiæ VI.*
    - *Magiſter equitum in Gallys.* ——— *III.*
  - *Comitatenſes XXXII. diſpertitas. Aliæ, præter has, erant cum Comitibus, & Ducibus. Ex prædictis habet.*
    - *Comes Italiæ VI.*
    - *Magiſter equitum per Gallias VIII.*
    - *Comes Africæ XIX.*
    - *Comes Britanniarum. VI.*
    - *Comes Tingitanæ III.*
- *Cuneum equitum promotorum.*
  - *Sub Duce Pannoniæ Ripa-rienſis.*

DE IX. VEXILLATIONIBVS Palatinis Magiſtri equitum Præſentalis Occidentis. Cap. XXVI.

1 COMITES Seniores, in parma cærulea album orbem decuſſatum gerunt: vt Mattenſes ſub Magiſtro peditum Occidentis. Rubeus limbus marginem Clypei, circumplectitur. Merebãt. & ſub Magiſtro militum ſecundo Præſentali in Oriente. Hi cum duobus numeris ſequentibus intra Italiam continebantur.

2 EQVITES Promoti Seniores, idem habent inſigne quod Taurunenſes ſub Magiſtro peditum, niſi quod duæ partes orbis decuſſati à dextra, & ſiniſtra ſunt cæruleæ. Sub Magiſtro militum Præſentali primo in Oriente reperiuntur.

3 BRACHATI Seniores, in parma praſſina albas præferunt colubros, cum pedamento itidem albo, inſtar caducei. Marginem ruber ambit limbus. Ita fecitat Pierius, * Brachiatos pro Brachatis appellans, à Bracha enim Hiſpaniæ oppido deriuantur. Idem ſymbolum geſtant Marcomanni, & Attecotti Iuniores ſub Magiſtro peditum. Refert firmam duorum Principum in orbem Romanum ſyncera fide, ardentique amore coniunctionem, quod per album rubeumque colorem innuitur.

* in Hieroglyph.

4 EQVITES Batauí Seniores, quorum nullum in impreſſo Codice inſigne reperitur, obliuione, vt reor prætermiſſum. In manuſcriptis ſymbolum habent ferè vt Ternani, Mauritonautes, Mauri Cetrati ſub Magiſtro peditum: nempe in rubea parma globum album, tribus circulis, albo, cæruleoque largioribus. & luteo arctiore cinctum, ſunt duo Imperia in vnum coeuntia, quæ totum Rom. orbem ſeu tres eius partes complectuntur: cum Magiſtro equitum per Gallias merebant.

5 CORNVTI Seniores equites in albo Clypeo orbem argenteum, cæruleo & luteo circulis incluſum tenent fermè vt habent Celtæ Iuniores, & Sabini ſub Magiſtro peditum. In manuſcriptis hoc ſymbolum ſequentibus vitio librariorum adſcribitur. Italiam tuebantur.

6 EQVITES CORNVTI iuniores idem ferè inſigne habent vt Forenſes ſub Magiſtro peditum. In

alba

alba parma argenteum orbem lato circulo cœruleo circundatum. Magiſtrum equitum per Gallias ſequebantur, apud quem per errorem legitur Seniores pro Iunioribus.

7 COMITES ALANI, & ſequentes Batavi cum ſuis inſignibus in impreſſo per errorem infra inter ſequentes Comitatenſes ſunt translati, quos manuſcripti hic ponunt. Eadem horum erant ſymbola, quæ & ſequentium Conſtantium, Valentinianenſium: exceptis coloribus, ſcilicet columellæ rubræ præfixus globus cœruleus, quem limbus albus veſtit. Marginem albus item circulus complectitur. Duplicis Imperij coniunctio Inſinuatur. Alani intra Italiam militabant, Batavi cum Magiſtro equitum per Gallias.

8 BATAVI Iuniores, & hi ipſorumque inſignia vt dixi, per errorem inter ſymbola Comitatenſium equitum translata inueniuntur. in Palatinorum verò catalogo ſcripti leguntur. In manuſcriptis autem hic ſuo loco cum ſymbolis, repræſentantur. Horum inſigne eſt in cœrulea parma pila argentea, vel vt in Madruciano, aurea, acutos mucrones emittens, vt apud Defenſores, Propugnatores, & Lauriacenſes ſub Magiſtro peditum. Batavi Iuniores, ſub ſecundo Magiſtro militum in præſenti in Oriente merebant. aut horum pars. vel eiuſdem nominis alij.

9 EQVITES Conſtantes, Valentinianenſes Seniores in rubra parma argenteum orbem columellæ præfixum præferebant. Hanc cum globo cœruleus limbus veſtit. Id ſupra expoſitum fuit. Hi in Italia manebant. Hæ ſunt IX. Vexillationes Palatinæ, quarum tres hic Magiſter alij Magiſtro equitum per Gallias tradebat, ſibi in Italia VI. retinens, vt infra Notitia explicat. ſequuntur Comitatenſes.

VEXILLATIONES COMITATENſes XXXII. Cap. XXVII.

ARMIGERI equites in parma lutea octo rubeos cippos albo orbi inhærentes geſtant. Simile Pannoniciani & Septimani habent ſub præcedente Magiſtro peditum. Hi cum duobus numeris ſequẽtibus erãt cum Magiſtro equitum per Gallias.

2 PRIMA GALLICA in[a] viridi Clypeo quadrangulum habet coloris lutei, aliud intra ſed album continens, acutoſque mucrones emittit, quemadmodum in Honorianis Senioribus ſub Magiſtro peditum eſt viſum. Purpureus limbus marginem complectitur. Duplicis Imperij firmum robur oſtendit. Cladem hoſtibus acutæ cuſpides minantur.

3 OCTAVO Dalmatæ, equites octauo loco ex Dalmatia electi: vel potius in octaua eorum ſchola deſcripti, in tot enim diuidebantur, quemadmodum ſecundi Scutarij, iuniores equites apud Comitem Africæ, ſecundæ ſcholæ appellantur: præferunt in alba parma duplicem argenteum globum, quorum primum minorem ſex virides munitiones circumſtant: alter ſeptem acutas cuſpides emittit. Supra eſt quadrata tabella, quæ vnam legem duplici orbi Romano dari inſinuat: prominentes mucrones cædem hoſtibus nunciant. Tertio Dalmatæ. Quinto Dalmatæ, Sexto & Nono Dalmatæ equites in Oriente inueniuntur. In catalogo ſequuntur equites Dalmatæ Paſſerentiaci, qui poſt tres ſequentes in tabula inſignium inferius ponuntur.

4 MAVRI ALITES, à velocitate cognominati. in parma viridi duos dimidios angues albi coloris ſe inuicem inſpectantes gerunt, quos margo ruber ambit. Vmbilicus parmæ tranſuerſis lineis eſt decuſſatus, cuius duæ oppoſitæ partes albæ aduerſæ ſunt cœruleæ, ita Pierius.[b] Sed meus codex in alba parma argenteum orbem non decuſſatum habet, quem duo lutei & dimidij angues capita ſibi admouentes circumſtant. Sunt duo Principes dimidijs Imperijs vnum orbem Romanum tuentes, quem decuſſatum inter ſeque diuiſum tenent. Vrſini exemplar coloribus differt, & his Paſſerentiacos ſubiungit, qui ſecundum catalogi ordinem erant præmittendi. Madrucianus album orbem inter duas tabellas ponit; leges ab vtroque Principe vni orbi dari ſignificans.

[b] lib. Hieroglyph. 15.

HONORIANOS In Vexillatione Comitatenſium catalogo impreſſus Codex per errorem Mauris Alitibus adiungit: Sed hic in inſignibus repræſentandis recte prætermittit: & ideo nullum eorum hoc in loco ſymbolum apparet, nam infra reperiuntur, quatuor ſequentibus poſtpoſiti.

5 TAIFALI Iuniores in alba parma cœruleum anguem geſtabant, terga læuam verſus porrigentem, in dextram verò caput, & caudam abſciſſum incuruantem, qui geſtus in Comonacenſibus diuerſus erat. Vmbilicus, ſiue orbis, circa quem anguis vertitur, eſt argenteus, rubro circumductus circulo. Inter caput & caudam colubri alius eſt orbiculus violaceus. Hæc Pierius.[c] Hos equites Taipialos appellans, credit tamen legendum Theſſalos. Sed errat, vt ſupra in Magiſtro militum Præſentali Orientis oſtendi. Inſinuat Occidentis Imperatorem, etſi dimidiatus videtur, inſtar dimidij ſerpentis hic depicti, ſuum tamen orbem, qui Orientali coniunctus integer manet, tueri. Globus limbo cinctus vnum Romani orbis Imperium eſſe indicat. Meus Codex varias coloribus, in quo albus circulus marginem circumplectitur. Hi Comiti Britanniæ erant adiuncti, vt infra videbitur, Sunt & in Oriente equites Taifali ſub Magiſtro militum Præſentali.

[c] lib. 15

BATAVI Iuniores hic per errorem in exemplari impreſſo ſunt inſerti, qui ſupra inter Vexillationes Palatinas cum ſuo inſigni erant collocandi.

6 PASSERENTIACI fortè à paſſera Syriæ vrbe dicti, aureum orbem in cœrulea parma quemadmodum Septimani ſub præcedente Magiſtro peditum, & quidam alij gerebant. Purpureus limbus marginem cingit. Vrſini Codex ſupra album globum, duplicem tabellam, leges orbi duorum Principum conſenſu datas inſinuantem oſtendit. Madrucianus, duos angues cœruleos ex albo pedamento prodeuntes habet. qui erecti ad orbiculum penè coëunt, orbemque album in medio decuſſatum tenent. Duo ſunt Romani Principes orbem inter ſe diuiſum adminiſtrantes. In exemplari impreſſo ALANI per errorem his ſunt adiuncti, qui inter Vexillationes Palatinas cum ſuo ſymbolo erant ponendi. Hi enim ſequentibus vexillationibus magiſtrum equitum per Gallias ſequebantur.

7 HONORIANI Seniores equites, album ferebant clypeum, in quo aureus vmbilicus à luteo circulo circumſcribitur. Orbiculo nituntur duo porci dimidiati praſſini coloris, pedibus anterioribus illi impoſitis, alter alterum ſpectantes, ita Pierius.[c] Sed in meo Codice in rubra parma, ſine circulo ſolus aureus viſitur orbis, quem non duo ſues, ſed dimidiati vrſi complecti videntur: facile error impreſſoris eſſe potuit. Hi vim bellicam duorum Principum referunt, qui ob diuiſum Rom. orbis Imperium, dimidij ambo viſi, illum totum vlnis amplectuntur. Praſſinus color ipſorum vigorem: aureus, aureum ſub ipſis ſeculum portendit. Hi etiam ſub Magiſtro militum per Orientem militabant.

[d] lib. 9. Hieroglyphic.

8 MAVRORVM Feroci̇um ſimile ſequitur inſigne. ſcilicet in alba parma duo rutili coloris dimidij equi ſeſe quodammodo laceſſentes, orbi viridi impoſiti, cuius luteus eſt vmbilicus, vt Pierius,[d] deſcribit. Sed in meo Codice luteo vmbilico quem albus circulus includit, pedes anteriores equi imponunt. Hoc animal Imperij, victoriæque & pugnacitatis eſt ſymbolum; Sunt ergo ij duo Imperatores, qui orbem Romanum quiſque ſuam partem dimidiam pugnando fœlici victoria conſeruant, quod & viridis, luteuſque color inſinuant. Mauri verò

[d] in 4 Hieroglyphic.

equa

equo præcipuè bellabantur, & ideo pro ſymbolo Mauritaniæ ponitur, vt vult Pierius. Impreſſum exemplar viſos, non equos oſtendit. Vbique globus circulo incluſus, vnum duorum Principum in orbem imperium denotat: id enim vnicus circulus globum amplexus ſignificat. Madrucianus rubeum clypeum oſtendit. Hi Italiam tuebantur, vt infra Notitia oſtendit.

9 CONSTANTIACI Feroces in parma alba, duplicem, & purpuream, id eſt, Chriſti ſanguine tinctam crucem gerunt, vt prima Flauia Pacis, & Regij. In hac vterque Princeps ſpem ſe poſuiſſe teſtatur. Duplex limbus, interior cœruleus, & alter albus marginem cingunt. Manuſcripti velo tegere crucem videtur Barbaris ignotam, cuius vim experientur. Hi apud magiſtrum equitum, per Gallias militabant.

10 SCVTARII equites aureum orbem in vmbone rubræ parmæ teneat. Vnum orbis imperium Romanum eſſe ſignificantes. Idem planè inſigne eſt Superventorum ſub Magiſtro peditum. Apud Comitem Africæ cum XI. ſequentibus merebant.

11 STABLESIANI Africani, idem ſymbolum habent quod Prima Flauia Metis ſub Magiſtro peditum, nempe in rubra parma, orbem aureum, duob. luteis circulis cinctum, duo limbi, luteus interior, albuſque parmæ marginem circundant. Orientis, Occidentiſque vnum eſſe Romani orbis imperium ſignificant, vt ſæpè eſt dictum. EQVITES ſecundi & tertij Stableſiani reperiuntur in Oriente, ſub Magiſtro militum per Orientem.

12 MARCOMANNI dimidium ſerpentem coloris lutei præferunt in alba parma, cuius aureus eſt vmbilicus Inter ſegmentum ſerpentis, & caput, eſt lutea lunula dimidia; ſic Pierius, [a] Inſigne Taifalorum huic ſimile pro luna globum habet. Hic etiam ſerpens duplicatus videtur, qui duos dimidios refert Principes orbem Romanum tuentes. Hæc enim omnia ſigna ſunt duplicis dimidij imperij, quod à duobus velut dimidijs Principibus defenditur. Dimidia verò Luna aptius ſymbolum pingi non potuit, quæ in orbem completur, ſic imperium Romanum, quod dimidium videtur plenum manet. Idem color luteus, in luna & ſerpente vtrobique ſeculi fœlicitatem promittit.

[a] lib. 15.

13 ARMIGERI Seniores equites in cæruleo Clypeo duabus tranſuerſis lineis decuſſatum orbem habent, quemadmodum Promoti, & Comites Seniores ſub hoc Magiſtro. ſuperior, inferiorque globi partes ſunt albæ, reliquæ rubræ Hi equites ſunt in Oriente ſub primo Magiſtro militum Præſentali.

14 SAGITTARII Clybanarij idem ferebant inſigne, quod Secunda Iulia Alpina ſub præcedente Magiſtro peditum, ſcilicet in lutea parma orbem luteum albo circulo cinctum, Marginem clypei viridis limbus ambit. In Vrſini exemplari duo circuli globum cingunt, quod indicat duos vnum orbem Romanum tueri principatus.

15 SAGICTARII Parthi Seniores equites, ſimili vtebantur ſymbolo, quo Tungritani, aut Diuitenſes, ſub præcedente Magiſtro peditum, ſcilicet in parma viridi, globum luteum obliquis lineis decuſſatum, & duobus vno lato rubroque, & alio arcto luteo circulis cinctum, quod & ipſum duplicis imperij, vt ſæpè dictum eſt, vnionem inſinuat. Circuli duo lutei marginem Clypei circundant: & ipſi duorum Principum coniunctionis indices. Hic militibus Commodum Imp. vſum Herodianus ſcribit. [b] Erant, inquit, cum eo aſſiduè Parthorum lectiſſimi Sagittarij, & Numidæ iaculatores, quos ille tamen omnes longè artificio ſuperat.

[b] lib. 2.

16 PRIMI Sagittarij equites idem ferebant inſigne quod Sagittarij Clybanarij, niſi quod horum parmæ marginem duplex ambit limbus luteus interior, & alius rubeus. In manuſcriptis legitur. PRIMO Sagittarij, & in ſequentibus, ſecundo, tertio, & quarto loco lecti. Sed puto primo Sagittarios dictos, non quod prius lecti fuerint, ſed quia in quatuor ſcholas erant diuiſi, nam & ſecundi Scutarij Iuniores vna ex vexillationibus Comitatenſibus apud Comitem Africæ ſecundæ ſcholæ appellantur. Hi etiam ſub Magiſtro militum per Orientem merebant.

17 SECVNDI Sagittarij equites, in albo Clypeo orbem decuſſatim diuiſum ferunt, pars ſuperior inferiorque globi alba, reliquæ ſunt rubræ: ſupra orbem luna cœlum cornibus ſurſum verſis ſpectat, ſimplici luteo limbo margo clypei circundatur. Id quoque vnum duorum Principum imperium indicat, etſi diuiſum cernitur. Idem & dimidia luna portendit, quæ etſi tota non appareat, ſemper tamen ſolida integraque manet.

18 TERTII Sagittarij equites, eodem vtebantur inſigni, quo primi Sagittarij, niſi quod horum parmam triplex circumplectitur circulus, duo lutei, & medius rubeus: In vmbone purpureus globus luteo circulo includitur. Vna ex vexillationibus Sagittariorum à Cereali Magiſtro militum Honorij ad pedites tranſlata fuit. Sineſius: [c] Adſunt, inquit, mihi milites ordinis Balagritarum. Hi, priuſquam Cerealis principatum obtineret, erant equites Sagittarij. Hoc autem Magiſtro conſtituto diuenditis equis facti ſunt ſolum Sagittarij. Mihi ſufficiunt etiam ſine equis.

[c] epiſtola 152.

19 QVARTI Sagittarij equites; eodem & ipſi erant ſymbolo inſigniti quo Parthi Seniores, hoc excepto, quod horum clypeum ſimplex ambit luteus limbus: illorum vero duplex quorum eſt, & alba parma: horum viridis. Manuſcripti coloribus variant,

20 SAGITTARII Parthi Iuniores equites, ferè idem ferebant inſigne, quod Promoti, aut Comites Seniores ſub hoc Magiſtro; niſi quòd horum rubea eſt parma: illorum cœrulea, quam luteus limbus cingit.

21 CERTATI Seniores equites, idem ferè gerebant inſigne, quod Briſigaui, Seniores ſub præcedente Magiſtro peditum, exceptis coloribus, quos hi in globo & circulis luteos habent. Madrucianus in parma lutea album vmbilicum nigra linea per medium diuiſum, & lato cœruleo circulo incluſum habet.

22 COMITES Iuniores ſimile Stableſianorum ſymbolo inſigne tenent: videlicet in alba parma argenteum globum, duobus luteo & albo latiore circulis circumſcriptum. Manuſcripti globum plurib. lineis diuiſum tenent, & coloribus variant. Vbi hi degerint, non apparet.

23 PROMOTI Iuniores equites, idem geſtabant inſigne, quod Parthi iuniores, niſi quod horum ſine limbo & cœruleus eſt Clypeus. Hi & tres ſequentes cum Comite Africæ merebant,

24 SAGITTARII Iuniores, argenteum globum albo circulo incluſum in parma rubea ferunt, ſupra quem dimidia Luna cornua ſurſum erigit: & id vtrumque imperium coniunctum inſinuat, quod etſi dimidium videtur, inſtar lunæ in orbem impletur.

25 CERTATI Iuniores equites, in nigra parma luteum ferunt ſerpentem, cauda truncum, orbi cœruleo circumuolutum, qui ad angulos rectos eſt decuſſatus, tranſuerſis lineis: partes duæ aduerſis angulis oppoſitæ ſunt albæ. Alius orbiculus cæruleus, inter caput, & caudæ ſerpentis inciſionem collocatus eſt. Hæc Pierius, [d] qui hos equites Curatios appellat. Sed mendoſum habuit Codicem, legendum eſt enim Certati Iuniores, ad differentiam Seniorum, de quibus paulò ante. Non multum ab hoc diſtans inſigne ferebant Taifali, ſub hoc Magiſtro. In meo Codice & manuſcriptis viridis eſt parma, & orbiculus geminatus, alius maior eſt decuſſatus, totuſque albus; id quoque ſignificat imperium Romanum, quod diuiſum, & dimidium videtur, vnum eſſe, & Principum vigilantia, cuius typus eſt ſerpens, tutum conſeruari. Geminatus orbiculus duplex eſt Orientis Occidentiſque principatus, qui in vnum

[d] lib. 15. Hieroglyph.

magnum

magnum coit, per maiorem orbem ſignificatus.

36 HONORIANI Iuniores, mutilati ſerpentis lutei fruſtum eodem modo ferebant, totam ferè parmam circumplexi. Inter caput & ſegmentum ſtat quadra & ipſa lutea angulis in os & cæſuram verſis, in qua inſpicitur teſſela purpurei coloris. Intra anguem parma tota eſt rubra, extra tergum circulus albus ducitur, & vmbilicus ſeu orbis in vmbone poſitus, eſt argenteus, vt Pierius,[a] deſcribit. Meum exemplar habet parmam puniceam, & cœruleum vmbilicum, quem duo dimidij luteique ſerpentes amplectuntur, in medio vtero ſemicæſi, lutea tabella albam puniceam inter capita & ſegmenta ſerpentum includit. Hi ſunt duo dimidiatorum principatuum Imperatores, qui vnum orbem Romanum magna vigilantia tuentur. In vtero ſemicæſi, in tergo tamen integri manent, ſic eorum imperium licet videatur cæſum, integrum relinquitur. Principum verò vigilantiæ typum eſſe ſerpentem ſupra dixi. In manuſcriptis orbis magnus paruum continet, Teſſela legem orbi datam ſignificat, quæ in tabula ſcribebatur. Duplex oſtenditur, quia à duobus Principibus, vna vtrique orbi Romano datur. Luteus verò tabellæ & ſerpentum color eandem in his imperij vim indicat.

[a] lib. 15. Hieroglyphic.

37 ARMIGERI Iuniores gerebant in vmbone albæ parmæ luteum globum, luteo item circulo incluſum, qui longum, & acutum mucronem emittit, quod armatum eſſe ad feriendos hoſtes orbem Romanum minatur. Similis mucro viſitur in inſignibus magiſtri Officiorum Orientis in Fabricis; Manuſcripti Clypeum rubro depingunt. Hi erant cum Comite Africæ.

38 SECVNDI Scutarij Iuniores, idem planè ſymbolum habent, quod primi Sagittarij, exceptis coloribus. Album enim globum rubro circulo circumſcriptum, in lutea parma geſtant, & cœruleus interior, aliuſque rubeus circulus marginem circumplectitur. Scutari, auctore Vegetio,[b] ſunt qui plumbatis, vel gladijs, miſſilibusve armantur. Merebant ſub Comite Africæ, apud quem appellantur Scutari ſecundæ ſcholæ: erant enim in duas ſcholas diuiſi. In Oriente militant ſecundi Scutari ſub ſecundo Magiſtro militum præſentali. Hæc vna eſt ex VI. eius vexillationibus Comitatenſibus.

[b] lib. 2. c. 15.

39 STABLESIANI Italiciani, equites in vmbone rubri clypei geminatum orbem, imum rubeum, ſuperiorem cœruleum in acutam cuſpidem deſinentem præferunt. Idem portendit, quod inſigne Armigerorum iuniorum ſub hoc Magiſtro: urbem circumſtant XIIII. globuli, qui propugnacula referre poſſunt, quibus vndique Roma. imperium munitum eſſe indicatur. Forte plumbata ſeu martiobarbulos referunt, quibus hi equites hoſtes feriebant, quemadmodum in Scythis ſub altero Magiſtro peditum præſentalli eſt dictum: & hi ſub Comite Africæ militabant, vt infra patebit.

30 SAGITTARII Cordueni equites, vel potius Cordubeni, à Corduba Hiſpaniæ oppido, in alba parma globum duabus lineis decuſſatum, & luteo circulo clauſum geſtabant, vt Parthi Seniores, & Promoti ſub hoc Magiſtro, & alij, ſuperior inferiorque globi partes ſunt albæ, reliquæ rubræ. Cum Comite Tingitanæ merebant, vt & ſequentes.

31 EQVITES Sagittarij Seniorus in vexillationū catalogo prædictis ſubnectuntur, quorum hic nullum apparet inſigne; Militabant, & ſub Magiſtro militum per Illyricum in Oriente.

32 CVNEVS equitum Promotorum vltimo loco & ipſe in eodem catalogo inter inſignia omiſſus recenſetur. Hæ ſunt vexillationes palatinæ IX. Comitatenſes XXXII. Ex quibus VIII. Magiſtro equitum per Gallias concedebantur, Comiti Africæ. XIX. Tingitanæ III. Comiti Britanniæ II. Ex his Stableſianorum dimidia magiſter ſibi retinebat, alia dimidia Comiti Africæ ſeruiebat. Omnia verò Occidentis militum inſignia ſunt CLXII. Orientis CIIII. ſimul iuncta ſunt CCLXVI. præter bina Comitis domeſticorum peditum, equitumque tam Orientis, quàm Occidentis, quæ efficiunt CCLXX. ſymbola. Huc uſque copiæ vtriuſque Magiſtri Præſentalis in Occidente ſunt expoſitæ: nunc prouinciæ, in quibus ſtatiua habebant, ſunt declarandæ.

NOTITIA.

Qui numeri ex prædictis, per infraſcriptas prouincias habentur.

Intra Italiam.

IOVIANI Seniores.
Herculeani Seniores.
Diuitenſes Sen.
Tungritani Seniores.
Pannoniciani Sen.
Mœſiaci Seniores.
Cornuti Sen.
Brachati Sen.
Petulantes Seniores.
Celtæ Seniores
Heruli Seniores.
Batauı Seniores.
Mattiaci Seniores.
Iouij Seniores.
Victores Seniores.
Cornuti Iuniores.
Leones Iuniores.
Exculcatores Seniores.
Grati.
Sabini.
Felices Iuniores.
Atecotti Honoriani Iun.
Briſigaui Iuniores.
Mauri Honoriani Iuniores.
Galli Victores.
Octauani.
Thebaei.
Mattiaci Iuniores.
Septimani Iuniores.
Regij.
Germaniciani.
Prima Iulia
Tertia Iulia.
Placidi Valentinianici fœlices.
Gratianenſes Iuniores.
Marcomanni.
Pontenenſes.

Intra Illyricum cum viro ſpectabili Comite Illyrici.

Sagittarij Tungri.
Iouij Iuniores.
Sequani.
Retij.
Sagittarij Venatores.

La

Latini.
Valentinianenſes fælices.
Honoriani Victores.
Seguntienſes.
Tungri.
Mauri Honoriani ſeniores.
Mattiaci.
Honoriani Gallicani.
Tertiani.
Tertia Herculea.
Paeatianenſes.
Mauri Cetrati.
Propugnatores iuniores.
Lancearij Lauriacenſes.
Lancearij Comagenenſes.
Secunda Iulia.
Valentinianenſes.
Catarienſes.

Intra Gallias cum viro illuſtri Magiſtro Equitum Galliarum.

Mattiaci iuniores.
Leones ſeniores.
Brachati iuniores.
Salij ſeniores.
Gratianenſes.
Bructerij.
Ampſiuarij.
Valentinianenſes.
Bataui.
Bataui iuniores.
Britones.
Atecotti Honoriani ſeniores.
Sagittarij Neruij Gallicani.
Iouij iuniores Gallicani.
Mattiaci iuniores Gallicani.
Atecotti iuniores Gallicani.
Aſcarij Honoriani ſeniores.
Armigeri defenſores ſeniores.
Lancearij Honoriani Gallicani.
Lancearij Sabarienſes.
Menapij ſeniores.
Secundani.
Britones.
Vrſarienſes.
Præſidienſes.
Germaniacenſes.
Cortoriacenſes.
Honoriani fælices Gallicani.
Prima Flauia, Gallicani.
Marienſes.
Abricanteni.
Defenſores ſeniores.
Mauri Siſmiaci.
Prima Flauia
Superuentores iuniores.
Baliſtarij.
Defenſores iuniores.
Garronenſes.
Anderetiani.
Acincenſes.

Comacenſes.
Septimani iuniores.
Curſarienſes iuniores.
Muſmagenſes.
Romanenſes.
Inſidiatores.
Tricecimani.
Abulci.
Exploratores.
Officium viri illuſtris Magiſtri Equitum per Gallias.
Princeps ex officijs Magiſtrorum militum Præſentalium vno anno a parte peditum, alio à parte Equitum.
Commentarienſis.
Numerarij ex viris, & officijs ſingulares.
Adiutor.
Regerendarius.
Exceptores, & reliqui apparitores.

Intra Hiſpanias cum ſpectabili Comite.

Aſcarij ſeniores.
Aſcarij iuniores.
Sagittarij Neruij.
Exculcatores iuniores.
Fælices ſeniores.
Inuicti ſeniores.
Victores iuniores.
Inuicti iuniores Britones.
Briſigaui ſeniores.
Salij iuniores Gallicani.
Fortenſes.
Propugnatores ſeniores.
Septimani ſeniores.
Veſontes.
Vndecimani.

Intra Tingitanam cum viro ſpectabili Comite.

Mauritonantes ſeniores.
Mauritonantes iuniores.
Conſtantiniani.
Septimani iuniores.

Intra Africam cum viro ſpectabili Comite Africæ.

Celtæ iuniores.
Armigeri Propugnatores ſeniores.
Armigeri Propugnatores iuniores.
Secundani Italiciani.
Cimbriani.
Primani.
Secundani.
Tertiani.
Conſtantiniani.
Conſtantiaci.
Tertia Auguſtani.
Fortenſes.

Cum

Cum viro ſpectabili Comite Britanniarum.

Victores iuniores Britanniciani.
Primani iuniores.
Secundani iuniores.

Item vexillationes intra Italiam.

Comites ſeniores.
Equites Promoti ſeniores.
Equites Brachati ſeniores.
Equites Cornuti ſeniores.
Comites Alani.
Equites Mauri Feroces.
Equites Conſtantes Valentinianenſes iun.

Intra Gallias cum viro illuſtri Comite & Magiſtro Equitum Galliarum.

Equites Batavi ſeniores.
Equites Cornuti ſeniores.
Equites Batavi iuniores.
Equites Brachati iuniores.
Equites Honoriani ſen.
Equites Honoriani iun.
Equites Armigeri ſeniores.
Equites octauo Dalmatæ.
Equites Dalmatæ Paſſerentiacenſes.
Equites Primi Gallicani.
Equites Mauri alites.
Equites Conſtantiaci feroces.

Intra Africam cum viro ſpectabili Comite Africæ.

Equites Stableſiani Italiciani.
Equites Scutarij ſeniores.
Equites Stableſiani ſeniores.
Equites Marcomanni.
Equites Armigeri ſeniores.
Equites Clibanarij.
Equites Parthi ſagittarij ſeniores.
Equites Cetrati ſeniores.
Equites primi ſagittarij.
Equites ſecundi ſagittarij.
Equites tertij ſagittarij.
Equites quarti ſagitt.
Equites Parthi ſagittarij iun.
Equites Promoti iun.
Equites ſcutarij iuniores Comitatenſes.
Equites Honoriani iun.
Equites ſcutarij iuniores ſcholæ ſecundæ.
Equites Armigeri iuniores.

Intra Britannias cum viro ſpectabili Comite Britanniarum.

Equites Catafractarij iuniores.
Equites ſcutarij Aureliaci.
Equites Honoriani ſen.
Equites Stableſiani.
Equites Syri.
Equites Taifali.

Intra Tingitanam cum viro ſpectabili, Comite Tingitanæ.

Equites ſcutarij ſeniores Comitatenſes.
Equites ſagittarij ſeniores Comitatenſes.
Equites Cardueni Comitatenſes.

COMMENTARIVM.

ENVMERATIS vtriuſque Magiſtri militum Præſentalis copijs, quia per diuerſas prouincias diſperſæ erant, quæ ex his in quibuſcunque regionibus eſſent, explicatur. ac primo de peditibus enunciatur, qui per ſeptem prouincias diſpoſiti reperiebantur Italiam, Illyricum, Gallias, Hiſpanias, Tingitanam, & Africam, & Britannias, Equites per quinque, Italiam, Gallias, Africam, Britannias, & Tingitanam. In Hiſpanijs enim & Illyrico non reperiebantur. In his erant & Numeri, quos Magiſter per Gallias habebat, à nullo prædictorum Magiſtrorum acceptos, ideo de eo & ipſius copijs aliquid eſt dicendum.

DE MAGISTRO EQVITVM PER Gallias, Cap. XXVIII.

TERTIVS in Occidente Magiſter, fuit Equitũ per Gallias, cuius nulla extant inſignia, ob occupatam hoc tempore à Barbaris eam prouinciam. Tantũ eius officium, & copiæ militũ recenſentur, quę non ſolum ex Equitibus, ſed & ex pluribus peditibus conſtabant, quorum paucos ipſe ex ſe habebat, plurimos verò à Magiſtris peditum, Equitumque Præſentalibus accipiebat. Equitum tamen Magiſter dicebatur, fortè quòd in his præcipuum ipſius robur conſiſteret. In Hiſpanijs, vt dixi, aut Britannijs nullus Magiſter reperiebatur, ſed duo in illis prouincijs * Magiſtrorum locum Comites implebant. Hic autem Magiſtris Præſentalibus paruiſſe videtur, quia non modo militum copias, ſed & aliquot cohortales ab eorum officijs aſſumebat, quod illorum imperij in ipſum non leue erat argumentum, officium enim hoc modo habebat Principem ex officijs Magiſtrorum militum Præſentalium vno anno à parte peditum, alio à parte Equitum. Commẽtarienſem, duos Numerarios ex vitis, & officijs ſingularis, inquit Notitia, legendum eſt ſingulis, vt in Codice Vrſini, id eſt vnum numerarium ex officio magiſtri peditũ, alium ex officio equitum accipiebat: item Adiutorem, Regerendarium, Exceptores, & reliquos officiales, de quibus ſupra eſt dictum. Habet autem tam ex legionarijs, quàm auxiliarijs numeros XLIX. quorum XI. à nemine accepti ab ipſo Gallicarũ magiſtro pendẽt, inter eos duas legiones fuiſſe puto, ſcilicet defenſores iuniores, & Triceſimanos, cætera erant auxilia. Alias copias à Magiſtro peditum habebat, nempè XXI. Legiones, vnam Palatinam. XI. Comitatenſes, & IX. Pſeudocomitatenſes. Reliqua erant auxilia. XVII. Numeri, quos ſuo iure Magiſter per Gallias habebat, erant ſequentes.

* *l. 4. C. T. de decur. & infra. in Notitia.*

Legiones magiſtri peditũ XXI. Auxilia XVIII.

1 BALISTARII. baliſtis vtentes. de quibus in Oriente eſt dictum.

2 DEFENSORES IVNIORES. hanc legionem fuiſſe puto; nam defenſores Seniores vna ſunt ex XXXII.

XXXIII. legionibus Palatinis, de corum nomine tractatum fuit in Oriente, vbi hi reperiuntur ſub primo Magiſtro Præſentali.

GARRONENSES, fortè legendum Garumnenſes, a Garumna magno Galliæ fluuio, apud quē caſtrametabantur.

4 ANDERENICIANI, ab Anderedo Aquitaniæ oppido rectius vocarentur Anderediani.

5 ACINCENSES, ab Acinco, vnde ſunt contracti, nomen habent. Acincum verò eſt ciuitas Valeriæ in Illyrico, vbi ſub Magiſtro officiorum in Occidente fabricam fuiſſe Notitia ſcribit, quam Acinceuſem Scutariam vocat, ibidem legio ſecunda adiutrix excubabat.

6 CVRSARIENSES IVNIORES, lego Vrſarienſes ab Vrſo Hiſpaniæ oppido; iuniores autem ſunt appellati ad differentiam aliorum Vrſarienſium inter XXXII. legiones Comitatenſes. ſi legamus, Curſatienſes, à currendo deriuabantur, quod currendo fugientes hoſtes inſequerentur. Conſtantinus Porphyrogenneta [a] Curſores nominat.

[a] *de thematib. ad fin.* 7 NVSMAGENSES, Vrſini codex habet Ruſmagenſes, quos ex Barbaris populis fuiſſe arbitror.

8 INSIDIATORES. Hos Conſtantinus Porphyrogenneta [b] *ἐνέδροι* appellat, qui in locis abſconditis inſidias hoſtibus tendebant.

[b] *de themat. ad fin.*

9 TRICESIMANI, à triceſima legione dicti.

10 ABVLCI. ex gentibus ignotis deriuari.

11 EXPLORATORES, qui res hoſtium explorabant & Duci exercitus renunciabant, inquit Conſtantinus Porphyrogenneta, [c] quos etiam Sculcatores pro auſcultatores vocant. Hi erant proprii Magiſtri equitum per Gallias numeri. Qui ſequuntur, à Magiſtro peditum Præſentali accipiebantur, & erant,

[c] *de thematib. ad fin.*

EX XII. legionibus Palatinis, vna ſcilicet.

LANCEARII SABARIENSES.

Ex XXXII. Comitatenſibus XI. legiones.

ARMIGERI DEFENSORES SENIORES. LANCEARII HONORIANI GALLICANI. MENAPII SENIORES. SEPTIMANI IVNIORES. SECVNDANI VRSARIENSES. PRÆSIDIANTES, aut Præſidentes. GERMANICIACENSES. CORTORIACENSES. HONORIANI FELICES GALLICANI.

Ex XVIII. Pſeudo Comitatenſibus, IX. Legiones ſequentes.

PRIMA FLAVIA GALLICANA. MARTENSES. ABRINCATENI. DEFENSORES SENIORES. MAVROSISMIACI. PRIMA FLAVIA METIS. SVPERVENTORES IVNIORES. CORNIACENSES. ROMANENSES. quorum nomina ſupra ſunt expoſita. Legiones tempore Notitiæ in præfecturas diuidebantur, quæ ex mille aut quingentis capitibus conſtabant, inquit Conſtantinus Porphyrogenneta. [d] Vnde hæ XXI. legionum præfecturæ colligerent minimum decem millia & quingentos pedites. [d] *de themate Anatholico.*

Ex auxiliis verò LXV. ab eodem Magiſtro XVII. accipiebat, quæ ſequuntur.

MATTIACI IVNIORES. LEONES SENIORES. BRACATI IVNIORES, SALII SENIORES. GRATIANENSES. BRVCTERI. AMPSIVARII. VALENTINIANENSES. BATAVI. BATAVI IVNIORES. BRITONES. ATECOTTI. HONORIANI SENIORES. SAGITTARII NERVI GALLICANI. IOVII IVNIORES GALLICANI. MATTIACI IVNIORES GALLICANI. ATECOTTI IVNIORES GALLICANI. ASCARII HONORIANI SENIORES. Statuendo ducentos pedites, pro auxilio, hi eſſent 3400. Alia huius Magiſtri auxilia XI. conſtituerent duo mille ducentos milites, qui ſimul omnes eſſent 16100. ſed plures fuiſſe exiſtimo, quia plerumque legionis præfectura mille capiebat. *Pedites.* 16100.

Vexillationes XII. habebat, duas à ſe, decē à Magiſtro equitum Præſentali, videlicet tres Palatinas, & ſeptem Comitatenſes. Ab ipſo pendebant BRACATI IVNIORES, & PRIMI GALLICANI.

Ex IX. Palatinis vexillationibus accipiebat à Magiſtro equitum tres ſequentes.

BATAVOS SENIORES. CORNVTOS SENIORES. BATAVOS IVNIORES.

Ex XXXIII. Comitatenſibus VII. vexilllationes habebat, ſcilicet.

HONORIANOS SENIORES. HONORIANOS IVNIORES. ARMIGEROS SENIORES. OCTAVO DALMATAS. PASSERENTIACOS. MAVROSALITES. CONSTANTIACOS FEROCES. Conſtituendo autem vexillationem CC. equitum duo millia & quadringentos equites habuiſſet hoc tempore, quo in auguſta Galliarum parte hic Magiſter claudebatur. Nunc ad alios Illuſtres, id eſt Palatinos eſt veniendum, inter quos primus eſt Præpoſitus ſacri cubiculi, cuius miniſtrorum breuiarum præfixi, *Equites* 2400.

ILLVSTRIS PRÆPOSITVS SACRI Cubiculi.

Præpoſito ſacri cubiculi parebat.

- *Primicerius, cui parebant.*
  - *Decani.*
- *Comes Caſtrenſis menſam & palatium curabat, ſub quo.*
  - *Primicerius menſorum.*
  - *Primicerius cellariorum.*
  - *Primicerius Pædagogiorum.*
  - *Primicerius Lampadariorum quorum aliqui erant.*
  - *Formæ primæ.*
  - *Formæ ſecundæ.*
  - *Formæ tertiæ.*
- *Decuriones* III.
- *Chartularii ſacri cubiculi* III. *ſcribebant.*
  - *Silentiariorum* XXX.
- *Comes domorum.*

DE ILLVSTRI PRÆPOSITO Sacri cubiculi. Cap. XXIX.

TERTIAM Claſſem illuſtrium tenent Palatini, quorum præcipuus Præpoſitus ſacri cubiculi cenſetur. Itaque primus inter eos illuſtres in indice Notitiæ recenſetur; verum nulla amplius eius fit mentio, ſed eodem modo ſe habebat, quo Præpoſitus ſacri cubiculi Orientis. Cum enim Valentinianus cum Valente fratre exercituum copias diuiſiſſet, Palatinos quoque cum eo eſt partitus, quorum auctus eſt numerus. Marcellinus. * Militares, inquit, partiti ſunt numeri, & cum ambo fratres Sirmiam introiſſent, diuiſo palatio Valentinianus Medinlanum, Conſtantinopolim Valens diſceſſit. Palatium pro Palatiuis accipit, vt & alibi. Itaque ipſorum duplicatæ dignitates, vt quæ erant apud Principem Occidentalem, eædem eſſent apud Orientalem, vnde duo facti ſunt cubiculorum Præpoſiti: duo Magiſtri officiorum, totidem Comites Largitionum, & priuatarum, & ſic de aliis. Præpoſitum cubiculi ſequitur Magiſter officiorum, cuius miniſtrorum ſummarium præmittam. * lib. 26.

Magiſter officiorum in Occidente præeſt.

- *Scholis VI.*
  - *Scutariorum prima,*
  - *Scutariorum ſecunda.*
  - *Armaturarum ſeniorum,*
  - *Gentilium ſeniorum.*
  - *Scutariorum tertia.*
  - *Agentium in rebus, & deputatorum eius ſchola.*
- *Admiſſionalibus,*
- *Cancellariis.*
- *Fabricis* XIX.
  - *In Illyrico V.*
    - Sirmienſis *ſcutorum baliſtarum, & armorum.*
    - *Acinenſi ſcutaria.*
    - *Cornutenſi ſcutaria.*
    - *Lauriacenſi ſcutaria.*
    - *Salonitana armorum.*
  - *In Italia* VI.
    - *Concordienſi ſagittaria.*
    - *Veronenſi ſcutorum & armorum.*
    - *Mantuana loricaria.*
    - *Cremonenſi ſcutaria.*
    - *Ticinenſi arcuaria.*
    - *Lucenſi ſpataria.*
  - *In Galliis* VIII.
    - *Argentoratenſi armorum omniũ,*
    - *Mariſcomenſi ſagittaria.*
    - *Auguſtodunenſi loricaria.*
    - *Sueſſionenſi ſcutaria baliſtaria. & clibanaria.*
    - *Remenſi ſpataria.*
    - *Triberorum ſcutaria.*
    - *Triberorum baliſtaria.*
    - *Ambianenſi ſpataria & ſcutaria.*
- *Scriniis* IIII.
  - *Memoria,*
  - *Diſpoſitionum,*
  - *Epiſtolarum.*
  - *Libellorum.*

NOTI

NOTITIA.

INSIGNIA VIRI
ILLVSTRIS MAGISTRI
Officiorum.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri illuſtris Magiſtri Officiorum.

SCHOLA Scutariorum prima.
Schola Scutariorum ſecunda.
Schola Armaturarum Seniorum.
Schola Gentilium Seniorum.
Schola Scutariorum tertia.
Schola Agentium in rebus, & deputati eiuſdem ſcholæ.
Scrinium memoriæ.
Scrinium diſpoſitionum.
Scrinium Epiſtolarum.
Scrinium libellorum.
Admiſſiones.
Cancellarii.

Fabricæ infra ſcriptæ in Illyrico.

Sirmienſis Scutorum, Baliſtarum, & Armorum.
Acinenſis Scutaria.

Cornutenſis Scutaria.
Lauriacenſis Scutaria.
Salonitana Armorum.

Italiæ.

Concordienſis Sagittaria.
Veronenſis Scutorum, & Armorum.
~~Mantuana Loricaria.~~
Cremonenſis Scutaria.
Ticinenſis Arcuaria.
Lucenſis Spataria.

In Galliis.

Argentoratenſis Armorum omnium.
Matiſconenſis Sagittaria.
Auguſtodunenſis Loricaria.
Sueſſionenſis Scutaria, Baliſtaria, & Clibanaria.
Remenſis Spataria.
Triberorum Scutaria.
Triberorum Baliſtaria.
Ambianenſis Spataria & Scutaria.
Officium autem infraſcripti viri illuſtris Magiſtri officiorum de Schola Agentium in rebus habetur hoc modo.
Adiutor.
Subadiuuæ Adiutoris.
Subadiuuæ Fabricarum diuerſarum.
Curioſus curſus publici in præſenti.
Curioſi omnium prouinciarum.
Interpretes omnium gentium.

DE MAGISTRO OFFICIORUM Occidentis. Cap. XXX.

COMMENTARIUM.

MAGISTRI Officiorum Occidentis officium eſt idem, quod alterius in Oriente, & eadem fermè inſignia, videlicet liber eodē modo erectus; niſi quod hic vni⁹ habet Principis vultum libri dorſo inſculptum, ille duorum, infra verò tres thoraces cum brachiali viſuntur, quorum duo aureos habent limbos, bullis aureis diſtinctos, item ſcuta duo, quorum alterum inflexum, aureum orbem in vmbone oſtendit aureis quernis frondibus circundatum, cuius marginem limbus aureus, aureis item bullis diſtinctus ambit. Alterum oblongum, & ipſum aureum oualem globum tenet, nigris lineis diuiſum, & luteo limbo circundatum, à quo vndique acuta ſpicula exeunt, quernæ verò frondes id circundant, illa feriendorum Rom. Imperii hoſtium, hæ conſeruandorum ciuium ſunt indices. Tertius eſt clypeus aureum orbem circulo luteo cinctum in medio continens, quē XIIII. columelæ ſiue balanſtii fulciunt. Subtus aquas ſimulantes nigræ apparent lineæ. Triplex circulus luteus marginem cingit. Vtriuſque conuexi Romani Imperij terra, marique firmitatem, & robur inſinuant. Eſt & cœrulea buccula, cui quadrupes ſerpens pro criſta inſidet, duo acinaces, totidem enſes, ſpicula, haſtis præfixæ ſecures, fuſcina ferrea ferreis thoracibus immiſſa, tuba, cuſpis, & alia armorum genera, quæ internoſci nequeunt, & pro vſum ilitum fabricabantur. Hæc omnia inſinuant fabricis, id eſt fabricandis armis hunc Magiſtrum præfuiſſe, quæ præcipua eius cura erat. Manuſcripti clypeos fermè eoſdem oſtendunt, qui in Magiſtro officiorum Orientis impreſſi repetiuntur, aut parum differentes, in quo ibi dicta ſufficiant. Hic Magiſter iiſdem, quibus magiſter Orientis præerat. In primis ſcholaribus palatium cuſtodientibus imperabat, ſicut & ille. Sed huius tantum quinque erant ſcholæ, illius ſeptem, quarum etiam nomina ſunt mutata. Hic enim ſcholam armaturarum ſeniorum, & ſcutariorum tertiam habebat, quæ apud illum non inueniuntur. Item hic adduntur cancellarii in Oriente omiſſi, vbi quæ de illis dicta ſunt, hic non repetuntur.

DE FABRICIS OCCIDENTIS. Cap. XXXI.

FABRICIS quinque hic Magiſter in Illyrico imperabat, ſex in Italia, octo in Galliis, erantque omnes numero XIX. cum fabricæ Orientis eſſent tantū XV. Sirmiū in Illyrico fabrica ſcutorū, baliſtarum, & armorū exercebatur. Sirmienſis nuncupata. Eſt hoc oppidum in Pannonia inferiore, inter Sauum & Danubium, propè Myſiam ſuperiorem, nunc Simade vocatum, vbi etiam procurator Gynæcij degebat, & Præfectus Prætorio Illyrici, cuius erat metropolis, vt ex Synodo Aquileienſi, Gratiano Imperatore, celebrata conſtat. Eam vrbem maximam omnium eius regis Herodianus.[a] appellat. Sed ea prouincia ab Atila Hunnorum rege deuaſtata, & capta, eius metropolis facta eſt Theſſalonica, demum prima Iuſtiniana, Valentinianum Sirmij Palatinos cum fratre Valente patritum fuiſſe Ammianus [b] ſcribit. Hic etiam multa iura à Diocletiano, Conſtantinoque. & Gratiano condita fuere,[c] Non omittam, quod Io. Baptiſta Fulgoſius [d] ſcribit Sirmii in vinibus interdum capreolos verè aureos inuentos fuiſſe, ex quibus aurea moneta eſt percuſſa. quæ eius temporibus circumferebatur. In manuſcriptis pro Sirmienſis ſcutorum baliſtarum, eſt fabrica ſcutorum, ſcordiſcorum, qui ſunt Pannoniæ populi, apud quos arma fabricata fuiſſe innuitur. Itaque ſecundum hanc lectionem VI. in Illyrico fabricæ fuiſſent. ſed non diſcedo ab impreſſo exemplari. Erat & in eadem regione Acinenſis ſcutaria id eſt ſcuta fabricabantur Acinci, quod eſt oppidum Illyrici, vbi etiam excubabat legio ſecunda adiutrix ſub duce Valeriæ. Hinc veniunt Acinceuſes milites. qui in Galliis ſub Magiſtro equitum merebant.

[a] in 7.
[b] lib. 26.
[c] l. 2. C. ſi contr. ius vel vtil. pub. l. 19. l. 22. l. 53. cū ſeqq. C. de pact. l. 3. C. de palatin. ſacr. larg. l. 7. C. de mr. fil. l. 3. C. de vx bo. rapto. l. 7. C. de inur. l. 1 à C. de quaſtio. & infinites alias præſertim ſub titulis reſtitutionū in C. poſitis.
[d] lib. 1. c. 6. de dictis, & fact. memorabil.

Tertia erat fabrica Cutuntenſis ſcutaria: legitur oppidum Comutum ſub Duce Pannoniæ primæ, vnde milites comuti.

Quarta Lauriacenſis ſcutaria erat Laurisci, vbi ſcuta fabricabantur, & inde veniunt milites Lauriaceuſes, vna ex XVIII. legionibus Pſeudocomitatenſibus. Ibidem Conſtantius aliquot condidit iura.[e] eſt in Pannonia ad oſtia Anaſi. fluminis cuius & Itinerarium meminit.

[e] l. 3. C. de tabular. quæ eſt l. 1. C. T. eod.

Quinta Salonitana armorum. Ptolemæus Salonianam appellat inter flumen Briuum & montem Sardonium Notitia infra in Comite Largitionū hanc ciuitatem Dalmatiæ fuiſſe ſignificat, vbi Præpoſitum theſaurorum locat. Præpoſitus, inquit. theſaurorum Salonitarum Dalmatiæ, ibidem purpura tingebatur. Nam ſub eodem Comite procurator Baphii Salonitani Dalmatiæ ponitur. In ea vrbe Iulianus Apoſtata quandoque iura condidit.[f] Hanc Iuſtiniani patriā fuiſſe multi autumant,[g] de qua ſupra in P. P. Illyrici. Armorum autem nomine hic non gladii vt aliàs continentur.[h] ſed caſſides, cataphractæ pectus tegentes, ocreæ, manicæ ferreæ, & ſimilia.

[f] l. 2. C. de ponderator. & aur. illat.
[g] gl. in c. ſcripſit. in ver. prima. 7. q. 1.
[h] l. armorum de verb. ſign.

FABRI

FABRICÆ IN ITALIA VI. Cap. XXXII.

IN Italia verò hæ fabricæ exercebantur. Concordienſis Sagittaria. Concordia erat opulentum Venetiæ oppidum, vbi Valentinianus,[a] & Theodoſius[b] aliquot iura ſcripſerunt. Id poſtea ab Attila Hunnorum Rege circa annũ ſalutis 453, ſolo æquatum. De eo loquens Paulus Diaconus.[c] Plora, præterea, inquit, eiuſdem regionis caſtella, immanis hoſtis vel captiuitatis ciuibus ſuccenſit, ac diruit Concordiã, Altinum, & Patauium vicinas Aquileiæ ciuitates, fulminis inſtar demolitionis ſolo æquauit: vnde patet hanc Notiõã, ante prædictũ tẽpus ſcriptam fuiſſe.

Secunda Italiæ fabrica erat Veronenſis ſcutorum & armorum. Verona opulentiſſima Cænomannorum ciuitas fuit, vbi ſcuta, & arma fabricabantur. Eam, & Ticinum, ab igne & ferro abſtinens Attila diripuit, inquit Paulus Diaconus. Hic à Conſtantino, & aliis Principibus plurima condita reperiuntur iura:[d] ibidem erat præſidium Sarmatarum gentilium, de quo infra poſt Duces. Hic arma à Scutis ſeparantur. & ſunt Caſſides ac cataphractæ, vt ſupra.

Tertia fuit fabrica Mantuana Loricaria, inſignis eſt Italiæ ciuitas, & nobilis natalibus Virgilii.

Quarta Cremonenſis ſcutaria, cuius meminit, Ammianus.[e] Ad Tribunum, inquit, miſerat fabricæ Cremonenſis nomine Syluani. Hic etiam ſtabat præſidium Sarmatarum gentilium.

Quinta Ticinenſis arcuaria. Ticini quandoq; Valentinianus iura condidit.[f]

Sexta Lucenſis ſpataria vbi ſpatæ ſeu enſes fabricabantur. Sunt omnes inſignes Galliæ Ciſalpinæ ciuitates, & notiſſimæ.

[a] l. 11. C. T. de fid. teſt. & inſt.
[b] lib. 3. C. de apoſtat.
[c] lib. 15.
[d] l. C. fini. regun. l. 2. C. communia de ſucceſſ. l. 3. C. ad l. Iul. de vi pub. & alia. quã plura.
[e] lib. 15.
[f] l. 11. C. T. de legat.

IN GALLIIS FABRICÆ VIII. Cap. XXXIII.

IN Galliis quoque erat Argentoratenſis armorum omnium, nunc Argentinam vocant. Vrbs eſt ſecũdum Rhenum clariſſima, in Germania prima. Hic armorum nomine non tantum Caſſides cataphractaſque contineri puto, ſed & enſes, baſtaſque & ſcuta,[g] quia dicit omnium.

[g] l. armorum de ver. ſig.

Secunda Matiſconenſis Sagittaria. Matiſcona Cæſari Hæduorum ciuitas ad Ararim. Matiſconenſe caſtrum vocatur in itinerario, vbi legio X. vulgo Maſcon dicitur.

Tertia Auguſtodunenſis Loricaria: Auguſtodunum eſt oppidum Hæduorum celeberrimum, olim Hædua dictum in Cemenis ſitum montibus in prouincia Lugdunenſi, nunc Auguſtuneh dictum. Marcellinus[h] magni ambitus ciuitatem olim fuiſſe ſcribit, loquens enim de Conſtantio Imperatore, comperit, inquit, Auguſtoduni ciuitatis antiquæ muros ſpacio ſi quidem ambitus, ſed carie vetuſtatis inualidos. Hæc ille. Reſidebat hac in vrbe etiam procurator Gynæciorum.

Quarta Sueſſionenſis Scutaria, Baliſtaria & Clibanaria. Sueſſi ſunt Heluetiorum populi, Cæſari: Auguſta eſt Veſſonum Ptolomæo, vbi legio XXV. apud Itinerarium, nunc Suiſſeri dicuntur.

Quinta Remenſis Spataria. Remi vel Remenſes ſunt iuxta Sequanam fluuium in Belgica ſecunda. vbi Remus metropolis, ait Itinerarium. Ibidem iura quædam à Valentiniano A. condita ſunt.[i] Degebat ibi Præpoſitus argentariorum, qui auro argentoque arma ornabat.

Sexta erat Triberorum ſcutaria. Vrbem Triueris Tranſalpinarum gentium maximam Zoſimos[k] appellat. Hic etiam degebant Præpoſiti Theſaurorum, & Barbaricanorum, ſeu argentariorum, & procuratores Gynæciorum. ac monetarum, quæ ibi cudebantur Hic quoque multa condita ſunt iura.[l]

Septima Triberorum Baliſtaria. Itaque duæ erant Triberis fabricæ, altera ſcutorum, altera baliſtarum.

Octaua Ambianenſis ſpataria, & ſcutaria, Ambiani & ipſi ſunt in Belgica Cæſari, & Ptolomæo, vbi legio XXIII. Itinerario, vulgo Amens dicitur. Inde Valentinianus ad Prætextatum P. V. ſcripſit.[m] Hæ ſunt Occidentis fabricæ, ſub Magiſtri Officiorum cura.

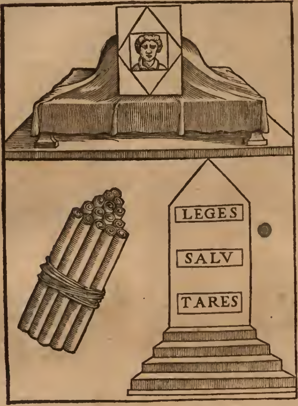
[h] lib. 16.
[i] l. 1. C. de can. frum. vrb. Ro. l. 1. C. T. de poſt. lim.
[k] in 3.
[l] l. 5. C. de fid. & iur. haſt. fiſca. l. 1. C. de his, qui ex pub. ration. mutu. pec. accep. l. 9. C. de excuſ. muner. l. 9. C. de profeſſ. & medic. l. 2. C. de admin. tuto. l. vnic. C. quã do ciuil. act. criminal. præiud. l. 1. C. T. de priuileg. cor. qui in ſacr. palat. mili. l. 7. C. Th. de re milit. cum multis aliis legibus.
[m] l. 1. C. Th. de auge. lib.

DE QVÆSTORE Cap. XXXIIII.

SEQVITVR Quæſtor, qui & ipſe eadem habet inſignia, quæ in Oriente ſunt expreſſa, exceptis quibuſdam chartis conuolutis, quas hic addunt, manuſcripti. Iiſdem etiam vtitur adiutoribus, quibus Quæſtor Orientis, de quibus cum ibi ſatis dictum ſit, non repetentur.

NOTITIA.

INSIGNIA VIRI
ILLVSTRIS QVÆSTORIS.

NOTITIA

Sub diſpoſitione viri illuſtris Quæſtoris.

Leges dictandæ, Preces:

Habet Subadiuuantes. Adiutores, memoriales, de ſcriniis diuerſis,

Vetus codex pro, Subadiuuantes, legit, ſubaudientes.

ILLVSTRIS Comitis ſacrarum Largitionum, prius quam narrationem ineamus, explicare breui tabella placuit, quibus ille imperaret. ſingula deinde etiam de noſtro more proſequemur.

Comes largitionum Occidentis imperabat.

- *comitibus VI.*
  - *Comiti largitionum per Illyricum.*
  - *Comiti veſtiarii.*
  - *Comiti auri.*
  - *Comiti largitionum Italicianarum.*
  - *Comiti titulorum largitionalium per Africam.*
  - *Comiti commerciorum per Illyricum.*
- *Rationalibus XI.*
  - *Summarum Pannoniæ ſecundæ Dalmatiæ & Sauiæ.*
  - *Summarum Pannoniæ primæ Valeriæ, & Norici.*
  - *Summarum Italiæ.*
  - *Summarum Vrbis Romæ.*
  - *Summarum trium prouinciarum, Siciliæ, Sardiniæ, & Corſicæ.*
  - *Summarum Africæ.*
  - *Summarum Numidiæ.*
  - *Summarum Hiſpaniæ.*
  - *Summarum quinq; prouinciarum.*
  - *Summarum Galliarum.*
  - *Summarũ Britannarũ.*
- *Præpoſitis Theſaurorum XII.*
  - *Theſaurorum Salonitarum Dalmatiæ.*
  - *Theſa. Sciſianorum Sauiæ.*
  - *Theſaur. Sabarienſium Pannoniæ primæ.*
  - *Theſaur. per Italiam Aquileiæ.*
  - *Theſau. Mediolanenſium Liguriæ.*
  - *Theſau. Vrbis Romæ.*
  - *Theſau. Auguſtæ Vindelicenſis Retiæ ſecundæ.*
  - *Theſau. per Gallias Lugdunenſes.*
  - *Theſau. Arelatenſium.*
  - *Theſau. Hommaſenſium.*
  - *Theſau. Triberiorum.*
  - *Theſau. Auguſtenſium in Britannis.*
- *Præpoſitis brambaricariorum ſiue argentariorum. III,*
  - *Argentariorum Arelatenſium.*
  - *Argentariorum Rhemenſium,*
  - *Argentariorũ Triberorum.*
- *Præpoſitis Baſtagarum. V.*
  - *Baſtagæ prima Orientalis, & quarta.*
  - *Baſtaga tertia.*
  - *Baſtaga tertia Orientalis.*
  - *Baſtaga quarta Orientalis*
  - *Baſtaga prima Gallicanorum, & quarta.*

Comes largitionum Occidentis imperabat etiam.

- *Procuratoribus monetarum. VI.*
  - *Monetæ Sciſſianæ.*
  - *Monetæ Aquileienſis.*
  - *Monetæ vrbis Romæ.*
  - *Monetæ Lugdunenſis.*
  - *Monetæ Arelatenſis.*
  - *Monetæ Triberorum.*
- *Procuratoribus Gynecij XV.*
  - *Gynecii Baſſinenſis Pannoniæ ſecundæ.*
  - *Gynecii Sirmienſis Pannoniæ ſecundæ.*
  - *Gynecii Iouienſis Dalmatiæ à Spalato.*
  - *Gynecii Aquileienſis Venetiæ inferioris.*
  - *Gynecii Mediolanenſis. Liguriæ.*
  - *Gynecii vrbis Romæ.*
  - *Gynecii Canuſini, & Venuſini in Apulia.*
  - *Gynecij Carthaginenſis Africæ.*
  - *Gynecii Arelatenſis prouinciæ Viennenſis.*
  - *Gynecii Lugdunenſis.*
  - *Gynecii Rhemenſis Belgicæ ſecundæ.*
  - *Gynecii Tornacenſis Belgicæ ſecundæ.*
  - *Gynecii Triberorum Belgicæ primæ.*
  - *Gynecii Augvſtoduni.*
  - *Gynecii in Britannis Bentenſis.*
- *Procuratoribus Linificy.*
  - *Linificii Biennenſis Galliarum.*
  - *Linificii Rauennatium. Italiæ.*
- *Procuratoribus Baphiorum.*
  - *Baphiæ Tarentini Calabriæ.*
  - *Baphii Salonitani Dalmatiæ.*
  - *Baphii Ciſſenſis Venetiæ, & Hiſtriæ.*
  - *Baphii Syracuſani Siciliæ.*
  - *Baphiorum omnium per Africam.*
  - *Baphii Girbitani prouinciæ Tripolitanæ.*
  - *Baphii inſularum Balearium in Hiſpania.*
  - *Baphii Telonenſis Galliarum.*
  - *Baphii Narbonenſis.*

NOTITIA.

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS COMITIS ſacrarum largitionum.

NOTITIA,

Sub diſpoſitione viri illuſtris Comitis Sacrarum largitionum.

COMES Largitionum per Illyricum.
Comes Veſtiarii.
Comes Auri.
Comes Largitionũ Italicianorum.
Comes Titulorum Largitionalium per Africam,

Rationales,

Rationales ſummarum Pannoniæ ſecundæ Dalmatiæ,& Sauiæ.
Rationalis ſummarum Pannoniæ primæ,Valeriæ,Norici Mediterranei & Ripenſis.
Rationalis ſummarum Italiæ.
Rationalis ſummarum vrbis Romæ.
Rationalis ſummarum trium Prouinciarum, id eſt Siciliæ,Sardiniæ,& Corſicæ.
Rationalis ſummarum Africæ.
Rationalis ſummarum Numidiæ,

Rationalis ſummarum Hiſpaniæ.
Rationalis ſummarum quinque prouinciarũ.
Rationalis ſummarum Galliarum.
Rationalis ſummarum Britanniarum.
Præpoſitus Theſaurorum Salonitarum Dalmatiæ.
Præpoſitus Theſaurorum Siſcianorum Sauiæ.
Præpoſitus Theſaurorum Sabarienſium pannoniæ primæ.
Præpoſitus Theſaurorum per Italiam Aquileiæ.
Præpoſitus Theſaurorum Mediolanenſium Liguriæ.
Præpoſitus Theſaurorum Vrbis Romæ.
Præpoſitus Theſaurorum Auguſtæ Vindelicenſis,Retiæ ſecundæ.
Præpoſitus Theſaurorum per Gallias Lugdunenſes
Præpoſitus Theſaurorum Arelatenſium.
Præpoſitus Theſaurorum Nemautenſium.
Præpoſitus Theſaurorum Triberorum
Præpoſitus Theſaurorum Auguſtenſium in Britannia.

Procuratores Monetæ.

Procurator Monetæ Sciſſianæ.
Procurator monetæ Aquileienſis.
Procurator monetæ Vrbis Romæ.
Procurator monetæ Lugdunenſis.
Procurator monetæ Arelatenſis.
Procurator monetæ Triberorum.

Procuratores Gynæciorum.

Procurator Gynecij Baſſianenſis Pannoniæ ſecundæ tranſlati Balonis.
Procurator Gynecij Sirmienſis Pannoniæ ſecundæ.
Procurator Gynecij Iouienſis Dalmatiæ à Spalato.
Procurator Gynecij Aquileienſis Venetiæ. inferioris.
Procurator Gynecij Mediolanenſis Liguriæ
Procurator Gynecij Vrbis Romæ.
Procurator Gynecij Canuſini & Venuſini in Apuleia.
Procurator Gynecij Carthaginenſis Africæ.
Procurator Gynecij Arelatenſis Prouinciæ Viennenſis.
Procurator Gynecij Lugdunenſis.
Procurator Gynecij Remenſis Belgicæ ſecundæ.
Procurator Gynecij Tornacenſis Belgicæ ſecundæ.
Procurat.Gynecij Triberorũ Belgicæ primæ.
Procur. Gynecij Auguſtoduni trãslati Metis.
Procurator Gynecij in Britannis Bienenſis.

Procuratores Linificii.

Procuratores Linificij Bienenſis Galliarum.
Procurator Rauennatium Italiæ.

Procuratores Baphiorum.

Procurator Baphij Tarentini Calabriæ.
Procurator Baphij Salonitani Dalmatiæ.
Procurator Baphij Ciſſenſis Venetiæ & Hiſtriæ.
Procurator Baphij Siracuſani Siciliæ.
Procurator Baphiorum omnium per Africam.
Procurator Baphij Girbitani Prouinciæ Tripolitanæ.
Procurator Baphij inſularum Balearium in Hiſpania.
Procurator Baphij Telonenſis Galliarum.
Procurator Baphij Narbonenſis.

Præpoſiti Brambaricariorum ſiue Argentariorum.

Præpoſitus Brambaricariorum ſiue Argentariorum Arelatenſium.
Præpoſitus Brambaricariorum ſiue Argentariorum Remenſium.
Præpoſitus Brambaricarior. ſiue Argentariorum Triberorum.

Præpoſiti Baſtagarum.

Præpoſitus Baſtagæ primę Orientalis & quartæ.
Præpoſitus Baſtagæ ſecundæ Orientalis & tertiæ.
Præpoſitus Baſtagæ tertiæ Orientalis.
Præpoſitus Baſtagæ quartæ Orientalis.
Præpoſitus Baſtagæ primæ Gallicanorum & quartæ.
Comes Commerciorum per Illyricum.
Officium autem viri illuſtris ſupraſcripti Comitis ſacrarum Largitionum habet.
Primicerium totius Officij.
Primicerium Scriniorum Canonum.
Primicerium Scriniorum Tabulariorum.
Primicerium Scriniorum Numerariorum.
Primicerium Scriniorum Aureæ Maſſæ.
Primicerium Scriniorum Auri ad reſpõſum.
Primicerium Scrinij Veſtiarij Sacri.
Primicerium Scrinij ab Argento.
Primicerium Scrinij à Miliarenſibus.
Primicerium Scrinij à pecunijs, & cæteros Scriniarios.
Secundicerium officij, qui Primicerius eſt exceptorum.
Tertiocerium Officij, qui tractat Baſtagas.

DE

DE ILLVSTRI COMITE SACRArum Largitionum. CAP. XXXV.

COMMENTARIVM.

COMES Largitionum Occidétis ferè eodem modo ſe habet, quo Oriẽtis, exceptis miniſtris quibus hic quandoque pluribus vtitur, & hic in notitia latius clariuſque diſtinguuntur, ſigillatim enim inferiores Comites largitionum, Rationales, Procuratores diuerſorum negociorum, Præpoſitoſque recenſet, quod in Oriente non eſt obſeruatum.

Comites Largitionum inferiores in Oriente ſex erant, quod & diœceſes; hic verò quinque tantum. ex quibus tres in totidem diœceſibus pluribus ſtipendia ſoluendo largitionum officium exercebant, videlicet in Illyrico, Italia, & Africa. In Gallijs, & Hiſpania nullos largitiones procuraſſe inuenimus, quod vt puto, hoc tempore hæ diœceſes à Barbaris vexarentur aut detinerentur, quidam tamen in his Præfecti & Procuratores, qui antè ibi eſſe conſueuerant, infra referuntur. Itaque duobus largitionum Comitibus, qui in Hiſpanijs, & Gallijs eſſe ſolebant, prætermiſſis, alios referemus. Primus per Illyricum largitiones tractabat, eiuſque diœceſeos tributa, ac vectigalia exigi, ac militibus ibi ducentibus; magiſtratibus, alijſque ſtipendia perſolui procurabat. Secundus Comes Largitionum erat in Italia. Sed inter hanc & præcedentem à Notitia duo Comites interſeruntur, ſcilicet veſtiarij & auri, ille veſtes Principis, linea, ſtragulas, mantilia, aulæa, & huiuſmodi alia cuſtodiebat. In Oriente pro hoc Magiſter lineæ veſtis, & priuatæ ponitur, vnde vtriuſque officio hic fungebatur. Ne verò vlla harum veſtium ſubtrahi vel perire poſſet, in officio Comitis Largitionum ſcrinium ſacri veſtiarij erat, in quo numerus omnium veſtium ſub Primicerio erat deſcriptus.[a]

[a] l. 2. C. de mili. ta. veſte.

Alter Comes auri dicebatur, forſan qui argentum auro permutari, & in maſſam conflari curabat, vnde in officio largitionum erat ſcrinium, aureæ maſſæ, in quo huius negocij rationes ſcribebantur. Fortè intelligitur, qui auri fodinis, & metallis præerat, aut qui tractabat aurum ad reſponſum, cuius ſcrinij ſcribas Gratianus Perfectiſſimorum titulo honeſtat.[b] Quia verò veſtiarij Comiti hic coniungitur, fortè is intelligitur, qui annulos aureos, coronas, torques, & alia principis ornamenta cuſtodiebat. In Oriente hic non legitur. Sed fortè eius officio Præfectus theſaurorum, aut Comes metallorum fungebatur in Occidente omiſſi, quorum vices hic auri Comes implere poterat.

[b] in l. ſcriniis, C. de palatin. ſacr. largit.

Secundus Comes Largitionum Italicianarum, ſed quartus in numero Comitum, largitionibus in Italia faciendis præerat, vbi ſtipendia militibus, alijſque perſolui curabat.

Vltimus ſequitur Comes titulorum largitionalium, per Africam, qui dona & ſalaria in ea prouincia facienda tractabat. Hi omnes locum Comitis primi largitionũ tenebãt, eiuſque mãdata exequebantur.

Rationales quoque vndecim in diuerſis prouincijs canones arcæ largitionum debitos, & tributa, vectigaliaque exacta, & exigenda ſcribebant, eorumque rationes quiſque in ſua prouincia notabat, qui Rationales ſummarum, id eſt pecuniæ vocabantur. Id enim hic ſumma ſignificat, vt ſæpe in iure accipitur.[c] Quandoque Rationales, aut procuratores ſummæ rei appellantur,[d] ſic Iulianus Apoſtata verecundum Rationalem ſummarum nominat,[e] id eſt, pecuniarũ Principis, officium ſeu cohortales habebant, qui bona non ſoluentium tributa ſub haſta vendebãt. Cõſtantinus Fauſtino Præſidi Beticæ,[f] ſi quis, inquit, fundum, aliamvè rem ob ceſſationem tributorum, vel veſtium, auri, argentique debitum, quæ annua exactione ſoluuntur, ſub haſta diſtracta comparauerit, perpetuam emptionis obtineat firmitatem, nihil intereſt, vtrum officium ſummæ rei procuratoris, an rectoris prouinciæ, id quod debitum fuerit, propoſuerit. Hæc ille. Hi etiam officiales Rationales vocantur,[g] quod etiam de omnibus rationes tractantibus, poteſt intelligi. Iidem procuratores, appellabantur, Lampridius,[h] vbi aliquis, inquit, voluiſſet, procuratores, id eſt Rationales ordinare, nomina eorum proponebat, etſi quandoque pro diuerſis ponuntur, prædicti verò Rationales erant ſequentes, viri perfectiſſimi nuncupati,[i] ita enim Symmachus[k] ad Theodoſium ſcribens Baſſianũ Rationalem appellát. Hoc nomine eos, & Imperator ita honeſtabat.[l] GRAVITAS TVA.

[c] l. ſcire debemus 29. ff. de ver. obl.
[d] l. 7. vbi cauſ. fiſcal.
[e] in l. 7. C. T. de iur. fiſc.
[f] in l. vlt. C. ſi propt. publ. penſi.
[g] l. Officiales rationales, C. de epiſc. & cler.
[h] in Alexandro.
[i] l. 2. C. de bon. vacan.
[k] lib. 1. epiſtola.
[l] l. 1. C. de his qui ſe defer.

RATIONALIS ſummarum Pannoolæ ſecundæ, Dalmatiæ, & Sauiæ.

RATIONALIS ſummarum Pannoniæ primæ, & Valeriæ, Norici mediterranei & Ripenſis.

RATIONALIS ſummarum Italiæ, vrbis Romæ, cuius ſub Conſtantio Rationalis Victor fuit,[m] qui, vt alij Rationales de cauſis fiſcalib⁹ cognoſcebat.[n]

[m] in l. 14. C. T. de appell.
[n] d. l. 14.

RATIONALIS trium prouinciarum, id eſt, Siciliæ, Sardiniæ, & Corſicæ, quarum Conſtantino imperante Euſtaxius Rationalis fuit. Cui Getulus ſucceſſit,[o] mox Callepius.[p] Ob vicinitatem his tribus inſulis vnus ſufficiebat Rationalis.

RATIONALIS ſummarum Africæ, quo officio ſub Conſtantino Maximus fungebatur.[q] Huius Rationalis meminit in Gordianis Capitolinus.

RATIONALIS ſutomarum Numidiæ, cuius ſub eodem Conſtantino Rationalis erat Iuuenalis.

[o] l. 2. C. de fiſce, & arca. l. 2. C. T. eo. l. 1. C. de pũd. & auri illat.
[p] l. ibi. C. T. com. diuid.
[q] l. 5. C. T. de petit. vltr. dat.

RATIONALIS ſummarum Hiſpaniæ, qui proprium officium, quemadmodum alij Rationales habebat.[r] Conſtantinus Rarinnali Hiſpaniarum, is, inquit, cuius tacitè fidei commiſſa eſt hæreditas, officio grauitatis tuæ nonciet.

[r] l. 1. C. T. de metal. & metalla.
[s] l. 4. C. Theo. de bon. vacan.
[t] l. 1. C. de his, qui ſe defer.

RATIONALIS ſummarum quinque prouinciarum, videlicet Hiſpaniæ vlterioris, trans Iberum, ſcilicet Carthaginenſis, Luſitaniæ, Galliciæ, Beticæ Transfretanæ ſeu Tingitanæ, vt diuidit Sext. Ruffus.

RATIONALIS ſummarum Galliarum, & RATIONALIS Britanniarum, quæ regiones, etſi eo tempore magna ex parte à Barbaris occupatæ, ſuos tamen retinuere Rationales, qui vbi poterant, officium exercebant. In Oriente vnus nominatur Rationalis, & Comes ſutomarum Ægypti. In alijs eius prouincijs Comites Largitionum per omnes diœceſes eorum fungebantur officio. In Occidente verò per XI. regiones erant diſpoſiti, de quorum auctoritate, & officio in Oriente eſt dictum.

DE PRÆPOSITIS THESAVrorum, Cap. XXXVI.

EXACTA ex oppidorum vectigalibus pecunia in minimum prouinciæ locum deferebatur, inde ad Comitatum mittenda.[u] Locus ille Theſaurus vocabat. eius cuſtodes Theſaurẽſes, & qui præcipuam eorum curam habebant, Theſaurorum præpoſiti, qui XII. hic recitantur, quot erant Theſauri, ſeu loca, in quibus ſumma pecuniæ ex prouincia exactè conſeruabatur. Nullus verò Africæ aut Hiſpaniarum Theſaurus nominatur, etſi ſupra earum Rationales ſint deſcripti. Quod occupatis tum his prouincijs à Barbaris, ſola prioris ſtatus veſtigia permanebant. Præpoſiti igitur in prouincijs Theſaurorum erant ſequentes

[u] l. 1. C. de can. largit. tit.

PRÆ

1 PRÆPOSITVS Theſaurorum Salooitarum Dalmatiæ. Hic degebat Salonæ, quæ eſt vrbs ad mare Hadriaticum Ab Aſinio Pollioοe, Imperante Auguſto expugnata, vbi depoſito Imperio Diocletianus in hortis à ſe conſitis conſenuit, Euſebius Victor & Eutropius tradunt. Hic erat etiam fabrica armorum, & purpuræ baphium, & aliquot iura ibi ſunt condita.[a]

2 PRÆPOSITVS Theſaurorum Siſcianorum Sauiæ, hic morabatur Siſcis. Alij ſcribunt Sciſciæ vbi etiam moneta cudebatur, & eſt propè Albanum montem, citra Sauum in regione Pannoniæ ſuperioris, quam Notitia Sauiam vocat.

3 PRÆPOSITVS Theſaurorum Sabarienſium Pannoniæ primæ, pro Sabaria alij ſcribunt Sauaria; eſt oppidum inter Danubium, & Sauarium flumen, vbi erat alius theſaurus. Ibi Conſtantinus & Valentinianus aliquot iura ſcripſerunt.[b]

4 PRÆPOSITVS Theſaurorum per Italiam Aquileiæ. Hæc fuit prima vrbs poſt Romam in Italia, vbi Maximinius Cæſar eſt occiſus. Eam Attila anno ſalutis 453. euertit. Hic etiam plura iura condita fuere.[d] Secunda Roma eſt appellata,[e] Alij Romanam ſeu Romanianam[f] vocant.

5 PRÆPOSITVS Theſaurorum Mediolanenſium Liguriæ. Mediolanum inter vrbes Galliæ Ciſalpinæ Inſubrum opulentiſſimum, olim in Liguria fuit, nunc caput Longobardiæ, vbi plura iura fuere ſcripta.[g]

6 PRÆPOSITVS Theſaurorum vrbis Romæ.

7 PRÆPOSITVS Theſaurorum Auguſtæ Vindelicienſis Rhetiæ ſecundæ Auguſta Vindelicorum vocatur prope Lycum amnem in Vindelicia poſita.

8 PRÆPOSITVS Theſaurorum per Gallias Lugdunenſes.

9 PRÆPOSITVS Theſaurorum Arelatenſium, Arles nunc dicitur vrbs opulentiſſima in prouincia ad Ripam Rhodani ſita. Hic cudebatur moneta, argentum armis inducebatur, & Procurator Gynecio rum degebat. Aliquot etiam iura ibi condita reperiuntur,[h] eius & Iureconſulti meminerunt.

10 PRÆPOSITVS Theſaurorum Nemauſenſium. Namauſium, nunc Nimes vocatur, eſt in Narbonenſi inter Ararim & Moſobium flumina. Nemaſia à Valentiniano appellatur,[h] ſed mendosè, vt puto.

11 PRÆPOSITVS Theſaurorum Triberiorum, ſunt in Gallia Belgica, vt in fabricis Galliarum eſt dictum. Hic etiam moneta cudebatur, fabrica exercebatur, argento arma ornabantur, & Gynæciorum procurator degebat, pluraque iura ibi condita fuere.[i]

12 PRÆPOSITVS Theſaurorum Auguſtenſium in Britannia. Hi Præpoſiti cum miniſtris à Valentiniano A. appellantur Theſaurenſes,[m] qui nauibus neceſſarias ad Largitiones ſpecies tranſuexiſſe creduntur, quia Theſaurienſium claſſis à Leone appellatur.[n] Sed ego vereor, nè ibi Theſaurenſium numerus ob multitudinem hominum claſſis vocetur, qui ſine probatoria Principis, quæ ex ſcrinio epiſtolarum emanabat, creari non poterant. Nunc ad alios largitionum miniſtros, ideſt, Procuratores eſt tranſeundem.

[a] l. 2. C. de ponder. & aur. illat.
[b] l. 6. C. Theo. de pon. & vltr. dat. l. 15. C. Theo. de ſuſcep. & arcar. l. 3. C. Th. de auro coro.
[c] Paulus Diac. Caſſiodo. D. Proſper.
[d] l. 7. C. de anno. & tribut. l. 25. C. de decurio. l. 4. C. de maleſic. l. 7. & 9. C. de mardeſcul. l. pe. C. de dilat. l. 11. C. quis dar. tut. poſſ.
[e] Leandri Coſmographus.
[f] Martyrologiū. 25. Iunij.
[g] l. 2. C. de bon. vacan. l. 3. C. de aſſeſſor. l. 7. C. de defenſorib. ciui. l. 1. C. de ſportul. l. 5. C. de iuriſd. om. iud. l. 9. C. de pig. act. l. 1. C. de tuto. vel curat. illuſtr. perſon. l. 2. C. quan. mul. tu. offi. fung. & alia multa.
[h] l. 5. & 6. C. Th. de appellat.
[i] l. 34. de vſur. leg. l. 13. de inſtitor.
[k] in l. vlt. C. Th. de pond. & aur. illat.
[l] vt ſupra in fabricis Gallarum dixi.
[m] l. 2. C. de Pal. ſacrar. largit.
[n] in l. vl. §. item ſcrinij ſacrarum epiſtolarum. C. de diuer. offic.

DE PROCVRATORIBVS Monetæ Cap. XXXVII.

TRIGINTA duo procuratores eidem Comiti parebant, nempe VI. monetæ, XV. Gynæciorum & IX. baphyorum. Monetam non ciuitates, non Præſides, Vicarijve, aut P. P. cudebāt, ſed hæc facultas à Principe Magiſtro largitionum demandabatur, vt qui Principis pecuniam tractabat, eam quoque percuti curaret. In Occidente VI. tantum in locis moneta ſignabatur, quibus totidem procuratores præerant, videlicet.

1 PROCVRATOR monetæ Sciſcianæ. Sciſciam vrbem Sauiæ in Pannonia ſecunda, ſeu inferiore Notitia in eius Duce collocat, vbi degebat Tribunus cohortis III. Alpinorum, & ibidem ſtationem claſſis Ægentenſium habebat.

2 PROCVRATOR monetæ Aquileienſis; Aquileiæ enim tantum moneta in Italia imprimebatur, & Romæ. Aquileia, inquit Herodianus,[o] vrbs magna populo abundabat, ac velut Italiæ quoddam emporium ad mare ſita, quaſique terminus Illyriæ copiam rerum è continente per terram, fluuiosque conuectam nauigantibus ſuggerebat. Ex quo factum, vti ſemper ingentem ciuium numerum, etiam magna vis hoſpitum ac mercatorum eam vrbem frequentaret. Hæc ille. Ad ipſam Flumine aduerſo mercarijs nauibus, per Natiſonem Fluuium plus ſtadijs LX. nauigabatur, vinum, oleum, mancipia, pelles, iumentaque eo ab Illyricis gentibus ſubuehebantur, inquit Strabo in quinto.

3 PROCVRATOR monetæ vrbis Romæ. In æde Iunioris monetæ, quæ eſt in tertia vrbis regione, pecuniam Romæ percuſſam fuiſſe auctor eſt Suidas,[p] cum Romani, inquit, pecunia indigerent in bello contra Pyrrhum & Tarentinos, Iunoni ſupplicarunt, quæ reſpondit, non defuturam illis pecuniam, ſi armis iuſtè vterentur, quod cum illis ex voto ſucceſſiſſet: Iunonem monetam ſunt venerati, & ob conſilium in eius templo monetam cudi voluerunt. Hæc Suidas, Liuius,[q] & Cicero[r] aliam Iunonis monetæ originem tradunt.

4 PROCVRATOR monetæ Lugdunenſis.

5 PROCVRATOR monetæ Arelatenſis, de qua vrbe ſupra. Imperante Iuſtiniano hic non vultus Principis, vt alibi, monetæ imprimebatur, ſed ipſorum Arelatenſium inſigne. Procopius,[s] vt Gallias, inquit, Germani haberent, Iuſtinianus permiſit, ex quo tempore Principes Germanorum Maſſiliam, & cætera circa id mare, loca tenuerunt, vnde & Arelate reſident. Aureum nummum natiuo è Galliarum metallo hi cudunt, non Romani Imperatoris, vt cæteri ſolent, imagine, ſed ſua impreſſa, qui erat genius forma hominis alati percuſſus. Hæc ille.

DE PROCVRATORIBVS Cynegiorum, aut Gynaciorum, Cap. XXXVIII.

CYNEGIVM locum eſſe ait Suidas, in quo feræ conficiebantur, vt erat Amphiteatrum vel leporarium à [illegible] quod canem ſignificat. Hanc [illegible], Iuſtinianus appellat,[t] ſi ita legamus, venatio intelligeretur, qua feræ capiebantur ad Principis comitatum & menſam tranſmittendæ, & aliæ ad ſpectacula populo in Amphiteatro exhibendæ: Verum Cynegij lectionem non probo: nam huic ſtudio non certi procuratores, ſed Duces in limitib. vocabant, qui vrſos, leones, aliasque feras viuas ad Principem mittebant, nec vltra ſeptem dies in ciuitatibus, per quas meabant, retineri poterant, ne ciues, qui illis cibaria miniſtrabant, nimis onerarentur.[u] Deinde ſtultum, vt puto, fuiſſet, tot procuratores in prouincijs venandi cauſa miſiſſe, qui nec Comiti largitionum, ſed potius caſtrenſi obſequi debuiſſent. His accedit, quòd in Oriente nulli Cynegiorum procuratores leguntur. Quare ſcriptorum culpa impreſſum exemplar deprauatum fuiſſe non dubito, & pro CYNEGIO. GYNECIVM reponendum, vt habent manuſcripti, & Notitia Orientis. Poſtremò nulli in occidente Gynæciorum procuratores inuenirētur, qui texendis tot Principis, militumve veſtis,

[o] in 8.
[p] in voc. [illegible]
[q] lib. 1.
[r] in 1. diuin.
[s] lib. 3. de bello Goth.
[t] in Nouel. 105. §. 1. fin. Auth. de Conſulib.
[u] in l. 5. C. Theo. de venat. fera.

veſtis, nauium velis, ſtragulis, linteis, & alijs ad inſtruendas manſiones erant neceſſarij. Quot eſſent in Oriente, non exprimitur: ſed in Occidente XV. diuerſis in prouincijs Gynęcia procurabant; duo in Illyrico, quatuor in Italia, vnus in Africa, duo in Gallijs, quinque in Belgis, & vnus in Britannijs, præter alios duos linificij procuratores. Erant autem ſequẽtes.

1 PROCVRATOR Gynæcij Baſſianenſis Pannoniæ ſecundæ tranſlati Salonis. Hæc textrina conſueuerat eſſe Salonæ, quam diximus eſſe in Dalmatia, ad littus maris Hadriatici: Inde, vt credo, propter Barbarorum excurſiones Baſſianam eſt translata, quæ vrbs eſt in Pannonia inferiore, ſiue ſecunda, prope Sauum flumen ad radices montis Tarſij, vbi hic procurator telas texi curabat.

2 PROCVRATOR Gynæcij Sirmienſis Pannoniæ item ſecundæ. Sirmium Danubium verſus propius Septentrionem non longe diſtas à Baſſiana, de quo ſupra in Fabricis.

3 PROCVRATOR Gynæcii Iouenſis Dalmatiæ à Spalato. Hic fuit palatium Diocletiani propè Salonam, inquit Volaterranus, & quoniam ſe Iouem, vel Iouium appellabat, præter milites quos Iouianos dixit, etiam hanc regionem Spalato proximiorem à ſe Iouiam nominauit, vbi hoc tempore à Spalato propter vicinos hoſtes remotum Gynæcium exercebatur.

4 PROCVRATOR Gynæcii Aquileienſis Venetiæ inferioris ſuperior enim Venetia eſt vltra Tilauentum flumen, alii dicunt Natiſonem.

5 PROCVRATOR Gynæcii Mediolanenſis Liguriæ.

6 PROCVRATOR Gynæcii vrbis Romæ, vbi præcipuè rerum pretioſarum textrina erat.

7 PROCVRATOR Gynæcii Canuſini, & Venuſini in Apulia. Canuſium eſt iuxta Aufidũ amnem propè Cannas, vbi memorialem cladem ab Annibale Romani acceperunt, non longè abeſt à Venuſia patria Horatii poetæ.

8 PROCVRATOR Gynęcii Carthaginenſis Africæ. Hoc ſolum Gynęcium erat in Africa.

9 PROCVRATOR Gynęcii Arelatenſis prouinciæ Viennenſis. olim Vienna erat caput Allobrogum, vnde Viennenſis ad Rhodanum vſque extendebatur, ac Arelate continebat. Hic erat etiam locus theſauri, & brambacariorum, vbi & iura Conſtantinus condidit,[a] & moneta cudebatur. Eiuſque meminerunt Iureconſulti.[b]

[a] l. 6. C. T. de appellat.
[b] l. 13. de inſti. l. 34. de vſuf. leg.

10 PROCVRATOR Gynęcii Lugdunenſis. Hic etiam erat theſaurus Principis, & moneta percutiebatur.

11 PROCVRATOR Gynęcii Remenſis Belgicæ ſecundæ, Remi non longè abſunt Pariſiis vltra Sequanam flunium in Belgica ſecunda apud itinerarium, ibi quoque erat fabrica ſpataria, præpoſitus brambacariorum, ibidem Valentinianus quandoque iura ſcripſit.[c]

[c] l. 1. C. de can. frum. vrb. Rom. l. 1. C. de piſtri.

12 PROCVRATOR Gynæcii Tornacenſis Belgicæ ſecundæ, vulgo Tornacum itinerarium legit Turracum.

13 PROCVRATOR Gynæcii Triberorum Belgicę primæ. Triberi aliàs Treuirenſes dicuntur: apud quos & Comes priuatarum ſuum Gynęcium priuatum habebat.

14 PROCVRATOR Gynæcii Auguſtduni tranſlati. Auguſtodunum eſt in montibus Cemenorum in Burgundia, quo Metis tranſlatum eſt Gynęcium; Metis autem non longe eſt à Tiberis.

15 PROCVRATOR Gynęcii in Britannis Drementenſis.

PRÆTER hos erant & Procuratores Linificii ad comparandum linum inſtituti duobus in locis in quibus magna colligebatur lini copia. Primus erat Biennenſis Galliarum; puto legendum Biernenſis, prope montes Pyreneos in Gallijs, vel Viennenſis, quæ eſt metropolis Delphinatus in Allobrogibus inter Iſaram & Rhodanum flumina: Gallijs, inquit Plinius, loquens de lino, hoc reditu cenſentur: In Æmilia vero Italiæ Fauentinum linum laudat. Alius erat in Italia Procurator Linificii Rauennatium etiam nunc lini prouentu celebratorum, qui linum ad lintea, mantilia, induſia, aliaſque veſtes ad vſum Principis & aulæ excoli, conficique curabat. Rauennam, vt auctor eſt Zoſimus, [e] Imperii ſedem Honorius tranſtulit, vbi plura ipſe iura, & alii ſequentes Principes condiderunt, [f] Rauenna, inquit, eſt metropolis Flaminiæ, priſca ciuitas, colonia Theſſalorum Rhene dicta, quòd eam aquæ ab omni parte circum fluunt, non autem, velut Olympiodorus Thebanus ait, quòd Rhemus Romuli frater huius vrbis conditor fuerit. Hoc enim Quadrato relinquere debuerat, qui de hac vrbe in hiſtoria Marci Principis id commemorauit: Hæc Zoſimus. Iornandes [g] eam ad oſtia Eridani amœniſſimum portum habuiſſe ſcribit. CCL. naues tutiſſima ſtatione continentem: is tum Iuſtiniano imperante, in ſpacioſiſſimos, & ſpecioſiſſimos hortos conuerſus erat; Vrbs ipſa Trigemina tribus etiam nominibus appellabatur, prima Rauenna; vltima Claſſis, media Cæſarea inter vrbem & mare plena mollitie, arenaque munita, & vectationibus apta. Hæc Iornandes.

[e] l. 10. C. de iure fiſc. l. 4. C. de re. vocat. l. 2. C. vt intr. cert. temp. crim. act. l. fi. C. de requir. reis. l. 35. C. de adult. l. vlt. C. de his qui accuſ. ſ. l. 9. C. de reuoc. donat. l. fin. C. de poſtlim. reuerſ.
[g] de reb. Geticis.

DE PROCVRATORIBVS Baphiorum. Cap. XXXIX.

NOVEM alii ſub eodem Comite Largitionum Occidentis erant Procuratores Baphiorum, in quibus tondem in locis purpura ad vſum Principis, lana, & ſericum tingebantur, quod à priuatis fieri primus Nero prohibuit, vt auctor eſt Tranquillus, [h] poſt quem alii Principes id capitali pœna impoſita diſtrictis vetarunt. Gratianus [i] ad Fauſtum Comitem largitionum, fucandæ, inquit, aut diſtrahendæ purpuræ vel in ſerico, vel in lana facultatem nullam habere poſſit priuatus: ſin autem aliquis ſupradicti muricis vellus vendiderit, fortunarum & capitis ſciat ſe ſubiturum diſcrimen: Cum ergo vſus purpuræ ad ſolum Principem ſpectaret, pluribus in locis coquebatur, & eius veſtes tingebantur Baphiorum autem erant hi procuratores.

[h] l. 1. C. quæ res ver. p. l. 3. & ſeq. C. de veſtib. holob.
[i] cap. 32.
[k] in l. 1. C. quæ res ven. non poſſ.

PROCVRATOR Baphii Tarentini Calabriæ, nota eſt ciuitas, vbi purpura excoquebatur.

PROCVRATOR Baphij Salonitani Dalmatiæ, de quo ſupra.

PROCVRATOR Baphii Ciſſenſis Venetiæ, & Hiſtriæ, pro Ciſſenſis, lego Ciſtenſis, genus eſt tincturæ florem ciſti roſaceum vel puniceum imitans, auctore Plinio, & Dioſcoride. Rhodinum iura appellant, [k] colorem ciſſites gemmæ intelligit, quæ inquit Plinius, [l] in candido collocet. hederæ folijs ſimilis. Hoc Baphium per totam ferè Venetiam Hiſtriamque exercebatur: vnde Ciſſenſis loci nomen eſſe poteſt.

[k] l. 3. C. de veſt. hol. l. 1. holober.
[l] lib. 37. c. 8. 5.

4 PROCVRATOR Baphii Siracuſani Siciliæ. Siracuſis in Sicilia tingebatur lana & ſericum.

5 PROCVRATOR Baphiorum omnium per Africam, quæ plura erant, ſed eorum loca reticentur.

6 PROCVRATOR Baphii Girbitani prouinciæ Tripolitanæ.

7 PROCVRATOR Baphii inſularum Balearium in Hiſpania, nunc Maiorica & Minorica appellantur.

8 PROCVRATOR Baphii Telonenſis Galliarum: lego Tollonenſis, à Tollona prope Maſſiliam ad littus maris.

9 PROCVRATOR Baphii Narbonenſis in Gallijs.

DE PRÆPOSITIS BRAMBAricariorum, ſeu Argentariorum, Cap. XL.

ARGENTARIOS à Barbaricarijs, tam Conſtantinus [a] quam Gratianus, [b] de officio Comitis Largitionum agens diſtinguit, Notitia vero fere pro iiſdem ponit & Brambaricarios vocat. Leo. [c] Barbarios mendosè, vt puto pro Barbaricarijs appellat. Hi Argentarij ſunt qui vaſa argentea fabricant, quos Iauolenus, [d] ſabros argentarios nominat. Iuſtinianus [e] argenti diſtractores Barbaricarij verò ſunt, qui, vt ait Poeta [f] thoracas ahenos, aut leues ocreas lento ducunt argento. Donatus, [g] Barbaricarij, inquit, dicuntur, qui ex auro coloratis filis exprimunt hominum formas, animalium, & aliarũ ſpecierũ imitatam ſubtilitate veritatem. Quod à Barbaris hæc opera emanarint, barbarica ſunt appellata, & Barbaricarij eorum operatores, Valentinianus ad Tacianum Comitem Largitionum ſcribit, [h] Antiochiæ octo caſſides totidemque buculas, auro tectas deauratasque ſingulis XXX. diebus ſolitas fabricari. Sub his ergo continebantur tam, qui aurea argẽteaque vaſa quàm qui veſtes auratas ſignis conſpicuas & alia huiuſmodi faciebant. Hi in Oriente ſub hoc Comite non inueniuntur, fortè quia in fabricis hæc ars ſub Magiſtro Officiorum exercebatur. [t] Tribus verò in locis Occidentis pro Principe vaſa & arma deaurata elaborabant, quibus ſub Comite Largitionum tres ſequentes imperabant.

[a] l. 1. C. de excuſat. artific.
[b] in l ſeruiujs. 7. in fine. C. de pal. ſacr. largit.
[c] in l. 5. C. de agē. ſub. in reb. alias eſt l. 1. C. de præpoſ. agent. in reb. tit. ſequen.
[d] in l. pen. ff. de aur. & arg. leg.
[e] in l. vlt. C. de pign. l. pen. §. vl. C. de conſt. pecu.
[f] in 7. Aeneid.
[g] in 2. Aeneid.
[h] in l. 1. C. T. de fabricenſibus.
[t] l. 5. C. de agen. in reb.

1 PRÆPOSITVS Brambaricariorum, ſiue Argentariorum Arelatenſium.

2 PRÆPOSITVS Brambaricariorum, ſiue Argentariorum Remenſium.

3 PRÆPOSITVS Brambaricariorum, ſiue Argentariorum Triberorum, de quibus ſuis locis ſupra dictum fuit.

DE PRÆPOSITIS BASTAGArum. Cap. XLI.

BASTAGAM onus eſſe transferendi res Principis, vel arma commeatumve ad milites in Orientali Imperio diximus: Hæc plauſtris, equis, nauibusque vehebantur. Sed hic fortè de nauticis tantum intelligit, vbi octo nominãtur Baſtagę quarum quattuor diuerſis vicibus in Orientem: aliæ quattuor in Occidentem ibant, ſingulæque à ſuis Præpoſitis ſollicitabantur, qui erant cohortales. Nam Valentinianus apparitoribus Syriæ Baſtagæ curam remittit, quod aliorum cohortalium id onus fuiſſe indicat. [k] Baſtaga ad milites ſpectans à Præfecto Prętorio, [l] ſeu eius officio, vel proximo Præſide indicebantur, vt arma, annona, ſarcinæ & ſimilia transferrentur. Militares verò veſtes, vel pecunia transferenda, & alia huiuſmodi, ad Comitem Largitionum pertinebant, Tertiocerijſque eius officij, quemadmodum in Oriente, rerum tranſuectarum tempus, numerum, & qualitates in codices referebat. At Baſtagæ, quibus veſtes Principis & eius argentum, ſupellex, & alia huiuſmodi transferebantur, ad Comitem priuatarum ſpectabant. Vt verò tutius irent, Baſtagis pars legionis III. Italicæ ſub duobus Præfectis comitabatur, qui ſinguli peditibus circiter mille imperabant. Aliæ tres partes huius legionis ſub alijs tribus Præfectis, limitem Reticum cuſtodiebant, quemadmodum ſub eius Duce videbitur. Præpoſiti autem Baſtagarum erant ſequentes.

[k] l. 3. C. de cohor.
[l] l. 2. C. de quib. mun. vel præſt. nem. lic. ſe excu.

PRÆPOSITVS Baſtagæ primæ Orientalis, & quartæ. Hæ tranſuectiones erant ſpecierum, quæ ex Oriente quater quolibet anno nauibus aduehebantur, vt lana, ſericum, byſſus, purpura, & fortè frumentum ex Alexandria, ſaccarum, cinnamomum, & cætera, quæ à Marciano recenſentur. [m] Is Præpoſitus primam, & quartam tranſuectionem curabat, ſed verendum ne delendum ſit Quartæ: Nam alius legitur infra Quartæ Orientali Baſtagæ præfuiſſe.

[m] in l. vlt. §. ſpecies. ff. de publ.

ALIVS Prępoſitus erat habebat ſecundæ & tertiæ Baſtagæ, ſeu tranſuectionis Orientalis, id eſt, rerum ex Oriente aduehendarum. Hic etiam vereor ne ſuperfluum ſit verbum, tertiæ, cui infra alius datur Præfectus.

TERTIVS igitur fuit Præpoſitus Baſtagæ tertiæ Orientalis.

PRÆPOSITVS Baſtagæ quartæ Orientalis: Hæc vitio librariorum bis repetitur, ſicut & tertia. Itaque quælibet Baſtaga ſuum habuit Præpoſitum Hi erant Præpoſiti Orientali Baſtagæ: Sequentes verò Occidentali, quæ tendebant in Occidentem, & Gallicana appellatur.

PRÆPOSITVS Baſtagæ primæ Gallicanorum, & quartæ. Hic erat Præfectus tranſuehendis rebus ex Gallijs, aut per Gallias. Sed cum quarta nominetur Baſtaga Gallicana, oportuit eſſe ſecundam & tertiam quæ hic reticentur: vnde mendoſum hunc codicem fuiſſe oportet, & ſecundæ tertiæque Baſtagæ Præpoſitum deſiderari. In Oriente Præpoſiti Baſtagarum generaliter nominantur, nulla primæ, aut ſecundæ tertiæve facta diſtinctione.

Præter hos Comes vnus commerciorũm per Illyricum in Occidente, & non in alijs prouincijs, ſub generali Comite Largitionum reperiebatur, cum quattuor eſſent in diuerſis Orientis prouincijs, quorum officium ibi eſt declaratum.

Comes Largitionum Occidentis eadem habebat inſignia, quæ Comes Largitionum Orientis, idemque planè officium, in quo mendose ibi ſcriptum eſt, ab anularenſibus, hic rectè, à milliarenſibus, qui ſunt genus monetæ, vt ibi eſt explicatum. Hic etiam primis quinque primicerijs, & cuique plura ſcrinia tribuuntur, in Oriente ſingula ſingulis. Item in codice impreſſo, mendosè legitur Primicerius numerorum pro numerariorum, vt habent manuſcripti. in cæteris conueniunt. Vrſini codex in inſignibus præter grande ſcrinium clauſtris, ac ferreis laminis firmatũ, aliud rotundum armarium oſtendit rotundo hemiſpherio tectum, & tres fibulas ad ſaccos claudendos & transfigendos. Madrucianus quoque duas arcas, luteam & cœruleam clauſtris firmatas habet, & quattuor fiſcos operculo obſeratos, & quintum aureos effundentem. Loculos præterea & fibulas, aliaque in Orientis largitione oſtenſa, & ibi declarata. Hæc de Largitionibus ſufficiant: nunc ad Comitem rerum priuatarum eſt veniendum, cuius miniſtrorum breuiarium ſubieci.

- *Comes rerum priuatarum Occidentis imperij.*
  - *Comitibus II.*
    - *Largitionum priuatarum.*
    - *Gildoniaci patrimonij.*
  - *Rationalibus XI.*
    - *Rerum priuatarum per Illyricum.*
    - *Priuatarum per Italiam.*
    - *Rei priuatæ per vrbem Romanam, & ſuburbicarias regiones cum parte Fauſtinæ.*
    - *Rei priuatæ per Siciliam.*
    - *Rei priuatæ per Africam.*
    - *Rei priuatæ per Hiſpanias.*
    - *Rei priuatæ per Gallias.*
    - *Rei priuatæ per V prouincias.*
    - *Rei priuatæ per Britannias.*
    - *Rei priuatæ fundorum domus dominicæ per Africam.*
  - *Procuratoribus XI.*
    - *Rei priuatæ per Siciliam.*
    - *Rei priuatæ per Apuliam, & Calabriam, ſiue ſaltus Carminianenſes.*
    - *Rei priuatæ per Sequanicum, & Germaniam primam.*
    - *Rei priuatæ per Dalmatiam.*
    - *Rei priuatæ per Sauiam.*
    - *Rei priuatæ per Italiam.*
    - *Rei priuatæ per vrbem Romam.*
    - *Rei priuatæ per vrbicarias regiones rerum Iuliani.*
    - *Rei priuatæ per Mauritaniam Sitifenſem.*
    - *Rei priuatæ ſynegiorum Triberorum.*
    - *Cynegii Iuuarenſis rei priuatæ Mati tranſlata a… belas.*
  - *Præpoſitis II.*
    - *Baſtagæ rei priuatæ Orientalis inferioris.*
    - *Baſtagæ priuatarum Galliarum.*

NOTITIA.

INSIGNIA VIRI
ILLVSTRIS COMITIS
Rerum Priuatarum.

NOTITIA

Sub diſpoſitione viri illuſtris Comitis Rerum Priuatarum.

COMES Largitionum priuatarum.
Comes Gildoniaci patrimonij.
Rationalis rerum priuatarum per Illyricum.
Rationalis rerum priuatarum per Italiam.
Rationalis rei priuatæ per Italiam.
Rationalis rei priuatæ per Vrbem Romã, & ſuburbicarias regiones cum parte Fauſtinæ.
Rationalis rei priuatæ per Siciliam.
Rationalis rei priuatæ per Africam.
Rationalis rei priuatæ per Hiſpanias.
Rationalis rei priuatæ per Gallias.
Rationalis rei priuatæ per quinque prouincias.
Rationalis rei priuatæ per Britannias.
Rationalis rei priuatæ fundorum domus diuinæ per Africam.
Rationalis aliàs.

Procurator rei priuatę per Siciliam.

Procurator rei priuatæ per Apuliam, & Calabriam, ſiue ſaltus Carminianenſes.

Præpoſitus rei priuatæ per Sequanicum & Germaniam primam.

Procurator rei priuatæ per Dalmatiam

Procurator rei priuatæ per Sauiam.

Procurator rei priuatæ per Italiam.

Procurator rei priuatæ per vrbem Romam.

Procurator rei priuatæ per Vrbicarias regiones rerum Iuliani.

Procurator rei priuatæ per Mauritaniam Sitifenſem.

Procurator rei priuatæ Cyneglorum Triberorum.

Procurator Cynegij Iuuarenſis rei priuatæ.

Meti tranſlatæ Anhelas.

Præpoſitus Baſtagæ rei priuatæ Orientalis inferioris.

Præpoſitus Baſtagæ priuatarum Galliarum.

Officium autem ſupraſcripti viri illuſtris Comitis rerum priuatarum habet

Primicerium totius officij.

Primiſcrinium Beneficiorum

Primiſcrinium rationum.

Primiſcrinium ſecuritatum.

Primiſcrinium largitionum priuatarum.

Scriniarios etiam reliquos ſupraſcriptorum Scriniorum.

Secundicerium totius officij, qui tractat chartas officij.

Cæteros etiam Palatinos. Sed in manuſcriptis.

Comes Gildoniaci patrimonij habet procuratores, præpoſitos, & rationales per diuerſas prouincias, vt Comes rerum priuatarum, & Secundocerium totius officij, qui tractat chartas officij.

DE ILLVSTRI COMITE RERVM priuatarum. Cap. XLII.

COMMENTARIVM.

COMITIS Largitionũ æmulus Comes rerum priuatarum fuit, qui ſuos & ipſe Comitis priuatarum I I. Rationales XI. & Procuratores XI. atque duos Præpoſitos habuit. Primus Comes fuit priuatarum largitionum, ſicut alij erant per Illyricum, Italiam, & Africam ſub Comite largitionum, qui ſalaria aulicis, & alijs quibuſdam ſoluebant. Alter fuit Comes Gildoniaci patrimonij, quod Gildo in Africa Comes poſſederat. Is circa annum ſalutis 395. vtriuſque militiæ Magiſter in Africa fuerat, vt epiſtola Theodoſij Magni ad eum ſcripta indicat.[a] Poſt cuius mortem tyrannide arrepta a fratre iuſſu Honorij profligatus, & necatus eſt, eiuſque bona publicata, quæ Gildonis patrimonium ſunt dicta. Paulus diaconus,[b] interea, inquit, Gildo Comes Africæ cognita Theodoſij morte, arbitratus minimam in paruulis ſpem fore, Africam iure proprio cœpit vſurpare. Huius frater Maſcezel Germani perfidiam perhorreſcens, in Italiam rediit. Gildo duos eius filios, quos pater reliquerat, dolo circumuentos occidit. Ad hunc iam hoſtem inſequendum Maſcezel frater miſſus eſt. Is iam à Theodoſio ſciens quantum vitia deſperatiſſimis oratio hominis, per fidem Chriſti, clementiam Dei impetraret, Capraiam inſulam adiit, inde ſecum ſanctos viros adducens, cum quibus, orationibus, & ieiunijs dies aliquot continuauit, & noctes: ante triduum quoque quam hoſti contiguus foret, cernit noctu Beatum Ambroſium defunctum, quo Victoriam caperet, diem ſibi indicantem, ac locum, & tertio demum die poſt noctem orationibus, hymniſque peruigilem, cum quinque ſolum modo millibus, aduerſus octoginta millia hoſtium pergens, eos Dei nutu ſine bello in deditionem accepit. Quo viſo auxiliares Gildonis Barbari illico terga dedere, Gildo & ipſe fugam arripiens, aſcenſa naui cum in Africam rediiſſet, poſt aliquot dies ſtrangulatus interiit. Hæc Paulus Diaconus. Idem Claudianus, Marcellinus Comes, & Zoſimus, Gildo gentilis ſeu paganus Saluinam filiam reliquit Nebridio ex ſorore Placillæ Auguſtæ nato nuptam, quam viro amiſſo D. Hieronymus[c] ad viduitatem hortans ſolatur. Gildonis bona ſunt in Principis ærarium relata: Fuit is annus humanæ ſalutis CCCCI. quo Honorius tum ea bona Peregrino Comiti & Procuratori diuinæ domus per Africam commiſit,[d] quibus alia eius Satellitum acceſſere. Tandem cum peramplum hoc eſſet patrimonium, & plores in regiones diſperſum, proprius ei datus eſt Procurator Gildonis appellatus, qui Rationales, Procuratores & Præpoſitos illi præfecit, propriumque officium velut ipſe Comes priuatarum habebat. Vnde in manuſcriptis additur hæc clauſula, quæ in impreſſis deſideratur. Comes Gildoniaci patrimonij, habet Procuratores, Præpoſitos, & Rationales per diuerſas prouincias, vt Comes rerum priuatarum, & Secundocerium totius officij, qui tractat chartas officij. Hunc eſſe arbitror, qui in indice Præfecti Italiæ Præfectus fundorum patrimonialium appellatur.

Rationales quoque XI. Comes priuatarum habebat, qui rationes redituum bonorum Principis ſcribebant: quandoque Rationales ſummæ rei appellantur, ſcilicet priuatæ. Sic Conſtantinus Bulephorum vocat,[f] ſed plurimum Rationales rei priuatæ dicũtur, vt Conſtantinus Æmilium appellat.[g] Hi erant XI.

1 Vnus priuatarum per Illyricum, qui bonorum ibi publicatorum, & aliorum principis rerum curam habebat.

2 RATIONALIS rerum priuatarum, per Italiam, qui rationes ibi Principis redituum ſcribebat.

3 RATIONALIS rei priuatæ per Italiam: quemadmodum enim plures erant in Italia rei priuatæ Procuratores, vnus per Italiam, alius per Apuliam & Calabriam, & tertius per Vrbicarias regiones rerum Iuliani, præter eam, qui res Romæ curabat, ita duo in Italia erant Rationales rerum priuatarum rationes in Codices referentes, Procuratores verò bona ipſa adminiſtrabant, & reditus exigebant. Madrucianum exemplar hic vnum Rationalem ponit, quem infra repetit.

4 RATIONALIS per vrbem Romam, & ſuburbicarias regiones cum parte Fauſtinæ. Pars hic pro ſubſtantia ponitur. D. Gregorius,[h] ornamenta, ait, de Antonini parte vel ſubſtantia tecum defer. Quinque verò Fauſtinas fuiſſe inuenio. Rupiliam Fauſtinam, auiam paternam M. Aurelij Antonini. Galleriam Fauſtinam Auguſtam, vxorem Pij Antonini, Annia[m] Fauſtinam, eius filiam, & vxorem M. Aurelij An[tonini], & aliam vxorem Maxentij, quæ D. Catharinæ martyrio, & prodigijs commota, & ipſa Chriſtiana [facta], martyrque Alexãdriæ fuit. Vltima fuit Fauſtina Conſtantij Principis filij Magni Conſtantini vxor Marcellinus.[i] Conſtantius, inquit, eodem tempore, Fauſtinam nomine ſortitus eſt coniugem, amiſſa iam

[a] Conſtantinopoli ſcripta eſt l. vlt. C. ad l. Iul. de adulter.

[b] lib. 13. in principio.

[c] in epiſto. 9.

[d] l. 16. C. T. de bon. proſcript.

[e] d. §. 16.

[f] in l. 7. C. vbi causſ. [fisc.]

[g] in l. 2. C. de bon. vacant.

[h] lib.

pridem Euſebia, cuius fratres erant Euſebius, & Hypatius viri Conſulares, corporis, morumque pulchritudine pluribus anteſtantes. Hæc ille. Vnam de prioribus Fauſtinus intelligit, poſtrema enim Romæ habitaſſe non legitur. Hæc prædia per manus in poſteriores Principes tranſierunt, quæ pars Fauſtinæ appellantur. Suburbicariæ autem regiones Picenum & Tuſcia ſignificantur. Honorius, & Theodoſius, [a] Picenum, inquiunt, & Tuſciam ſuburbicarias regiones ſeptimam tributorum iubemus agnoſcere. Valentinianus etiam Picenum ſuburbicarium nominat, [b] Rufinus quoque ſuburbicarias eccleſias, vt puto, Tuſciam & Picenum nuncupat. [c] Forte quod deficientibus vrbicariis regionibus, de quibus infra, annonam vrbi ſubminiſtrarent.

[a] in l. 1 2. C. Th. de indulgen. debitor.
[b] in l. 9. C. T. de anno. & tribut.
[c] lib. hiſtoriar. 2. cap.

5 RATIONALIS rei priuatæ per Siciliam.

6 RATIONALIS rei priuatæ per Africam. Conſtantino imperante Seuerus rationalis Africæ erat, [d] cui Maximus ſucceſſit. [e] Hic eius prouinciæ reditus in Codices referebat. Alius Magiſter rei priuatæ per Africam dictus, prædia Principis adminiſtrabat: qualis fuit Dominius Bracuntius Magiſter rei priuatæ per Africam nuncupatus, [f] qui etiam Procurator vocabatur: ferè enim omnes prouinciæ vbi priuatum erat Principis patrimonium, Rationalem & Procuratorem habebant.

[d] l. 2 C. Theo. de iure fiſ. 1.
[e] l. 1. C. T. de metallis.
[f] l. 4. C. Theo. de iure fiſci.

7 RATIONALIS rei priuatæ per Hiſpanias. Citeriorem Hiſpaniam intelligit: nam alius erat rationalis quinque prouinciarum vltra Iberum, ad quos Conſtantinus quandoque ſcripſit. [g]

[g] l. 1. C. T. de his qui ſe defer.

8 RATIONALIS rei priuatæ per Gallias.

9 RATIONALIS rei priuatæ per quinq; prouincias in vlteriore Hiſpania de quibus ſupra.

10 RATIONALIS rei priuatæ per Britannias.

11 RATIONALIS rei priuatæ fundorum domus diuinæ per Africam. Hæc erant prædia Tamiaca nuncupata, [h] ad impenſas in domo Principis faciendas deſtinata, quæ latifundia ob amplitudinem proprium habuere rationalem, & proprium adminiſtratorem; qui Comes ac Procurator diuinæ domus vocabatur. Fungebatur autem hoc officio Peregrinus, Honorio imperante. [i]

[h] tot. tit. C. de præd. tamiac.
[i] l. 1 6 C. Theo. de bon. proſcript.

RATIONALIS rei priuatæ per Siciliam: qui per errorem hic eſt repetitus aut duo in Sicilia erant rationales, quod non puto. Quare forte pro rationali, legendum eſt Procurator. Alius fuit rationalis trium prouinciarum, id eſt, Siciliæ, Sardiniæ, & Corſicæ, qui publicorum tributorum, & aliorum ad largitiones pertinentium rationes tractabat, nec ad res priuatas ſpectabat. Et quia trium inſularum bona publicata omnia cum rebus Siciliæ computabantur, & forſan in Sicilia tantum, & non in aliis duabus inſulis prædia Princeps poſſidebat, ſolum Sicania rei priuatæ rationalem & procuratorem habuit. Qui bona emphyteutica, aliaſq; res Principis curabant, generaliter palatini vocabantur: [k] Cum verò in prouinciis rationales exactæ pecuniæ rationes ſcriberent, procuratores verò reditus Principis, & bona adminiſtrarent, hi pari numero XI illis ſubnectuntur.

[k] l. 1. C. de offic. com. ſac. patrim.

1 PROCVRATOR rei priuatæ per Siciliam.

2 PROCVRATOR rei priuatæ per Apuliam & Calabriam, ſiue ſaltus Carminiacenſis: nomen proprium illius nemoris, quod erat in Calabria ſeu Apulia.

PRÆPOSITVS rei priuatæ per Sequanicum, & Germaniam primam, idem eſt qui & Procurator, in Orientali [l] etiam Notitia appellatur, Præpoſitus gregum & ſtabulorum, qui erat procurator ſaltuum.

[l] l. 1 4 C. Theo. de indulg. debitor.

3 PROCVRATOR rei priuatæ per Dalmatiam.

4 PROCVRATOR rei priuatæ per Sauiam.

5 PROCVRATOR rei priuatæ per Italiam.

6 PROCVRATOR rei priuatæ per vrbem Romã.

7 PROCVRATOR rei priuatæ per vrbicarias regiones rerum Iuliani. Vrbicarias regiones nõ XIIII. Romæ, quæ vrbanæ appellantur, ſignificari puto, ſed alias, quæ certam annonam ad vrbem conferebant, & videntur in Africa fuiſſe. Conſtantinus, [m] non per Italiam, inquit, tantum, ſed etiam per vrbicarias regiones, & Siciliam patrimonialium fundorum vires ſeruandas eſſe perſpeximus. Item Gratianus. [n] Sinceritas tua id ipſum per omnem Italiam, tum etiã per vrbicarias Africanaſque regiones, ac per omne Illyricum prælata oraculi huius auctoritate firmauit. Ita etiam Arcadius & Honorius in quodam reſcripto intelligunt. Didium credo Iulianum intelligit, qui creatus Imperator Didiæ Claræ filię emancipatę patrimonium, quod habebat opulentum dedit, & Auguſtam appellauit, ſed ipſo occiſo, & Seuero Imperatore declarato, ei cuius nomine Auguſtæ patrimonium eſt ademptum, & in fiſcum relatum, vt in eo auctor eſt Spartianus: & quia amplum fuit id patrimonium proprium habuit Procuratorem. Fuit & Iulianus Licinius, ab Opilio Vlpiano in inſulam deportatus, & ab Antonino Caracalla honoribus quidem vndique reſtitutus, ſed bona nunquam recepit, [o] de quo vix poteſt intelligi, cum non appareat eum tot bona poſſediſſe, vt proprium procuratorem habere meruerint.

[m] l. 9. C. Theo. de extraor. ſeu ſordid. mun.
[n] in l. 1. C. Th. ſi per obreptio.
[o] l. 1. & 5. C. de ſentent. paſſ.

8 PROCVRATOR rei priuatæ per Mauritaniam Sitifenſem, de qua in eius Præſide.

9 PROCVRATOR rei priuatę Gynæciorum Triberorum, qui ſunt in Belgica prima, in priuatis ſaltibus Principis, in quibus venationes exercebantur, & hoc ſi legamus Cynegiorum, ſed manuſcripti textus habent Gynęciorum, loca vbi mulieres lanificia exercebant, & veſtes texebant; neque enim opus fuit Comiti priuatarum Triberis venationi aliquem præficere. Hic etiam Gynęcium Comes largitionum ad vſum militum & publicum exercebat, & Comes priuatarum aliud ad vſum proprium Principis.

10 PROCVRATOR Cynegii Iuuarenſis rei priuatæ Meti tranſlati Anhelas: & hic legendum Gynæcii. Iuuarenſis autem nomen eſt loci Iuuara dicti, in Belgica propè Anhelas, quo Gynæcium Meti velut in locum opportuniorem fuerat tranſlatum. Exemplar Vrſini legit Viuarenſis. Iouenſe oppidũ in Pannonia Notitia infra ſtatuit, de quo non puto hic intelligi Beatus Rhenanus lib. 1. de Francia, c. 7. Iuuauiam ex itinerario Auguſtano appellat, & vulgo Salzemburgum.

11 PRÆPOSITVS Baſtagæ rei priuatæ Orientalis inferioris, hæc erat pro tranſuehendis rebus priuatis Principis, vt pecunia ex priuato patrimonio exacta & aliis huiuſmodi, quæ hic Comes ære Principis priuato, in eius & Auguſtæ æque aulicorum vſum emebat, Quemadmodum & alia ad vſum publicum, & militum tranſuehi curabat Comes ſacrarum largitionum. Inferiorem verò Baſtagam hanc Orientalem fortè appellat, tanquam minorem, ad aliarum differentiam, quas Comes largitionum procurabat quæ erant maiores.

PRÆPOSITVS Baſtagæ priuatarum Galliarum, quæ ex prædiis Principis inde tranſuehebantur, aut ſpecies priuata eius pecunia emptæ conducebantur.

Officium verò Comes rerum priuatarum Occidentis & inſignia habet, quemadmodum dictum eſt in Orientali. Hi ſunt duo magiſtratus, ad quos vniuerſa tributa, & quicquid à populis, vel aliunde exigebatur, deferri conſueuerat. Codex Vrſini clauſulam addit huiuſmodi. Habet Comes iſte & Rationales, & Prępoſitos, ac Procuratores, vt ſupra ſcripſi, ſcilicet rerum priuatarum per diuerſas prouincias. & vltimo Secundocerium totius officii, qui tractat chartas officii, & ſubdit. Multa deſunt vſque ad hoc ſignum s quod eſt infra ſub Primicerio Notariorum, vnde multa videntur deſiderari. Quęcunque tamen ſunt in impreſſo, in eo reperiuntur.

NOTITIA

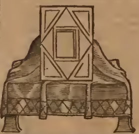
COMES DOMESTICORVM PEDITVM.

COMES DOMESTICORVM EQVITVM.

DOMESTICI PEDITES.

DOMESTICI EQVITES.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione virorum Illuſtrium Comitum domeſticorum equitum ſiue peditum.

DOmeſtici Equites.
Domeſtici Pedites.
Deputati eorum.
Sub diſpoſitione viri Spectabilis Primicerij ſacri cubiculi.

De comitibus domeſticorum Peditum, & Equitum. Cap. XLIII.

COMMENTARIVM.

EODEM modo ſe habent Comites domeſticorum peditum, & equitum Occidentis, quo Orientis. Inſignia verò hæc habet Comes domeſticorum peditum. In rubra parma vmbiculum decuſſatum, cuius partes ſuperior & inferior albæ ſunt reliquæ purpureæ, & tribus circulis rubro, alboque,& vltimo latiore,luteo, cinguntur. Inde octo acutæ cuſpides luteæ emanant, inter quas octo lutea corda prominent, Rubeus limbus marginem ambit. Alter Comes Equitum idem ferè geſtat inſigne, niſi quod quattuor circuli,duo albi, & alii lutei globum amplectuntur,ad indicandam arctiſſimam vtriuſque Imperii coniunctionem, quod bini duplicatique circuli inſinuant. Luteus item limbus clypeum ambit. Portendit vtrumquè ſymbolum orbem Rom. qui videtur diuiſus, eſſe vnum, & ad feriendos atrociter hoſtes munitum. Mucro enim cladem minatur, cor animum ad inuadendum, aut conſilium prudentiamque vt Pierius docet Manuſcripti cæruleam parmam habent. In Madruciano equitum corda flammas emittunt, quæ ardentes eſſe ad pugnandum animos militum pro Principe innuunt. Peditum flammę in duas partes ſcinduntur, vt ardentem in duos Principes amorem indicent. In cęteris quę dicta ſunt de Comitibus domeſticorum Orientis, hic reperta intelliguntur. Huc vſque illuſtres dignitates Occidentis, nunc ſpectabiles ſequuntur.

***

NOTI

NOTITIA

CASTRENSIS SACRI PALATII.

NOTITIA.

Sub diſputatione viri ſpectabilis. Caſtrenſis.

PAEDAGOGIA Miniſteriales Dominici curæ Palatinorum.
Officium autem viri ſpectabilis Caſtrenſis habet.
Tabularium Dominicum.
Tabularium Dominæ Auguſtæ.
Adiutorem.
Cartularium,& Scrinium ipſius, & cæteros Palatinos officiorum.

De Primicerio ſacri Cubiculi,& Caſtrenſi palatii Occidentis. Cap. XLIIII.

COMMENTARIVM.

INTER ſpectabiles primus eſt ſacri cubiculi Primicerius, qui in impreſſo exemplari omittitur,in manuſcriptis verò hæc leguntur. SVB DISPOSITIONE PRIMICERII VIRI SPECTABILIS SACRI CVBICVLI,nec aliud ſequitur, vnde aliqua neceſſe eſt deſiderari, quemadmodum & in Oriente.

Secundum ſpectabilium eſt Caſtrenſis ſacri palatij qui menſam Principis, & totum palatium curabat Notitia impreſſa eadem huius refert inſignia, quæ ſunt Caſtrenſis Orientis. Manuſcripti codices altum & cœruleum armarium oſtendunt, in ſummo lagenis plenum, quemadmodum eſt in impreſſis. Duas præterea menſas panibus onuſtas, inſuper verò duo repoſitoria vaſa cibis plena ſuſtinent, ea Madruciani tecta oſtendit. Vrſini exemplar aperta, & epulis referta, prope aſtat liber mandatorum auro terga tectus, & ſuper abaco cœruleo, ſurrectoque tapeto inſtrato erectus, in cuius dorſo inſcriptæ ſunt notæ, quas habent Comites & Duces limitanei. Huic alter iunctus eſt liber, quem rationum de impenſis in familiam factis eſſe puto. Parebant Caſtrenſi palatij pædagogia, miniſteriales dominici, & curæ palatii, quemadmodum in Caſtrenſi Orientis eſt dictum, idemque, quod ille habebat officium.

NOTITIA.

PRIMICERIVS NOTARIORVM.

NOTITIA.

Sub cura viri Spectabilis Primicerij Notariorum.

NOTITIA omnium dignitatum,& adminiſtrationum tam ciuilium quam militarium. Officium autem nõ habet, ſed Adiutores.

DE PRIMICERIO NOTARIORVM Occidentis. Cap. XLIIII.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA Primicerii Notariorum Occidentis in impreſſa Notitia in nullo ab Orientalibus differunt. Manuſcripti eius librum mandatorum viridi corio tectum, iiſdemque notis inſcriptum habent, vt Comites Limitanei & Duces, nempe F.L.IN TALI.COM. OR. PR. Non eſt autem hic codex mandatorum, qui ipſi detur, ſed quem ipſe magiſtratibus tradit, quem ad iudicandum præcipuum ſuum officium præfert. Sequuntur alii ſpectabiles palatii.

NOTITIA.

MAGISTER SCRINIORVM CVM INSIGNIBVS.

Memoriæ Epiſtolarum & Libellorum.

NOTITIA.

MAgiſter Memoriæ annotationes omnes dictat, & emittit. Reſpódet tamen & precibus. Magiſter Epiſtolarum legationes Ciuitatum,& conſultationes,& preces tractat.
Magiſter Libellorum cognitiones & preces tractat.

DE MAGISTRIS SCRINIORVM Occidentis. Cap. XLV.

COMMENTARIVM.

MAISTRI quoque ſcriniorum Occidentis eodē modo ſe habent, quo & Orientales: Sed hic Magiſter epiſtolarū (Græcarum) deeſt, quod pro more ſuo Roman⁹ Princeps omnia Latinè ſcriberet. Quin olim iure cautū erat vt Latine tātū decreta interponerentur, [a] quæ ſicut & ſententias Græci Imperatores [b] Græcè ferri poſſe, poſtmodum ſanxerunt. [b] Impreſſa Notitia eadem in hoc repræſentat inſignia, quæ in Oriente poſuit; Manuſcripti verò codices ſex librorum terga, alternatim cœrulea, & lutea ordine diſponunt, alternis item notis inſcripta. cœruleorum hæ notæ ſunt, F. L. IN TALL. COMOR. PR. Luteorum altæ F. L. VALE MAG. E. P. IVSSI. D. quas ita interpretor. Fœlis liber veniens à laterculo, Magiſtri epiſtolarum iuſſione diuina. Hæ notæ in Oriente omittuntur. Sunt verò hi codices exempla librorum mandatorum, qui ipſis Magiſtris Scriniorum, à Primicerio notariorum tradebantur, ſed memoriæ & libellorum libris omiſſis, epiſtolarum tantum pro exemplo demonſtrantur, Infra hos codices alii quatuor cum loris rubro tecti cernuntur, quorum vnus eſt apertus, alii clauſi. quaterni item ſpectantur colligati chartarum faſciculi, qui libellos ſupplices, epiſtolas, probatoriaſque referunt, quemadmodum in ſcriniis Orientis eſt dictum. Hæc de ſpectabilibus Palatinorum dignitatibus. Nunc ſpectabiles prouinciarum magiſtratus ſequuntur, quos ſecundum Notitiæ ordinem explicatori, à Proconſule Africæ incipiemus: Sed prius breuiarium magiſtratuum, qui Præfecto Prætorio parebant, præmittemus, vt omnes ſimul repræſentati clarius conſpiciantur.

[a] l. decreta. 48. ff. de rei iud.

[b] L. iudices, t. 2. C. de ſent. & interlo. omn. iud.

Præfectus Prætorio Italiæ prouinciis 29. Vicariis 4. imperat, ſub quo

- *Proconſul.* — *Africa.*
- *Vicarius Romæ habet ſub ſe prouincias X.*
  - *Conſulares* IIII. — *Campania.* *Tuſcia, & Vmbria.* *Picenum ſuburbicarium.* *Sicilia.*
  - *Correctores* II. — *Apulia Calabriaque.* *Brutii & Lucania.*
  - *Præſides* IIII. — *Samnium.* *Sardinia.* *Corſica.* *Valeria.*
- *Vicarius Italiæ habet prouincias VII.*
  - *Conſulares* IIII. — *Venetia & Hiſtria.* *Æmilia.* *Liguria.* *Flaminia, & Piceni annonarii.*
  - *Præſides* III. — *Alpes Cottia.* *Rhetia prima.* *Rhetia ſecunda.*
- *Vicarius Africæ V.*
  - *Conſulares* II. — *Byzantium.* *Numidia.*
  - *Præſides* III. — *Tripolitana.* *Mauritania Sitifenſis.* *Mauritania Cæſarea.*
- *Vicarius Illyrici.*
  - *Conſularis* I. — *Pannonia ſecunda.* *Sauia.*
  - *Corrector* I.
  - *Præſides* IIII. — *Pannonia prima.* *Noricum Mediterraneum.* *Noricum Ripenſe.* *Dalmatia.*

Claſſis Africana à Commodo inſtituta. Lamprid.

DE PROCONSVLE AFRICÆ, & eius inſignibus. Cap XLVII.

CAPTA à Scipione minore, atque incenſa per xvii. dies Carthagine, Decemuiri eo miſſi, Africam in prouinciæ formam redegerunt, vt Appianus ait, Decretumque eſt vt eo Prætor quotannis mitteretur, qui poſtea Proconſul fuit,[a] ac primo ea prouincia facta eſt proconſularis. auctores Sext. Ruffus & Iuſtinianus,[b] ſtatutumque vt Proconſulem ſemper haberet. Vnde cum Proconſularis prouincia alio non adiecto, vel Proconſul ſimpliciter nominatur, Africæ intelligitur.[c] Prim⁹ Marcellus Claudius in Africam miſſus eſt Proconſul. Nam Scipio antea non vt magiſtratus, ſed Dux militum ibi bellum geſſit,[d] Carthaginem poſtea Auguſtus inſtaurauit, ſed ſubmiſſiorem quam antea fuerat, vt Appianus[e] & Tertullianus[f] memorant. Quare hic proconſul Carthagini, & tractui vbi propriè Africa dicitur, imperans, ſub ſe Conſularem habuit, qui præerat regioni vltra Bagradam fluuium, vbi eſt Vticenſis & ideo in Notitia impreſſe legitur, ſub diſpoſitione ſpectabilis Proconſulis Africæ prouinciæ Conſularis, ſcilicet eſt. In manuſcriptis legitur, prouincia, & Conſularis. Duos hic legatos ducebat propter amplam prouinciam & Auctoritatem ſibi datam. Sed Sext. Ruffus ſuo tempore totam eam, ſub Conſularibus fuiſſe refert, qui omnes cum Proconſule Præf. Præt. Italiæ parebant. olim Proconſul Africæ legionem cum auxiliis regebat, ſed C. Caligula eum timens proprium legioni Legatum præfecit, Tacitus[g] Legio inquit in Africa auxiliaque, tutandis imperii finibus ſub D. Auguſto, Tiberioque Principibus Proconſuli parebant. Mox C. Cæſar turbidus animo, M. Syllanum obtinentem Africam, metuens ablatam Proconſuli legionem, miſſo in eam rem Legato tradidit: Æquatus inter duos beneficiorum numerus, & mixtis vtriuſque mandatis, diſcordia quæſita auctaque: prauo certamine Legatorum ius adoleuit diuturnitate officii, vel quia minoribus maior æmulandi cura Proconſulum ſplendidiſſimus quiſque ſecuritati magis quam potentiæ conſulebant: Hactenus Tacitus. Qui pro mādatis libros mandatorum vtriuſque traditos intelligit, quod verò ait æquatum inter eos fuiſſe beneficiorum numerum, legendum eſt beneficiorum, ideſt cohortalium & apparitorum, vt appellant iura.[h] Vetum Aureliano imperante Proconſul Africæ etiam Dux limitis Africani fuit, Spartian⁹ in Firmo tyranno eo tempore tres Firmos fuiſſe plerique Græcorum ignorant, vnum Præfectum Aegypti, alterum Ducem limitis Africani, eundemque Proconſulem, Hic P.P. Italiæ tantum parebat, non illius Vicario in Africa, ſicut nec proconſul Aſiæ vel Achaiæ Orientis Vicariis, Africa præter Proconſulem quinque Rectores habuit, duos Conſulares, & tres præſidiales. Conſtantinus enim in quinque prouincias Africam diuiſit, Numidiam, Byzatium, quæ Conſulares fuêre, Mauritaniam Cæſarienſem, & Tripolim præſidales, ſed Proconſul Carthagini tantum, & illi prouinciæ, quæ vt dixi ſpeciali nomine Africa dicebatur, imperabat, inquit Sext. Ruffus, fœcundiſſima verò hominum eſt Africa ait Herodianus[i] quæ plurimos agrorum cultores habebat.

[a] l. 1. §. Dro itaque, C. de offic. P.P. Africa.
[b] §. 1. Nouel. 30. de proconſule Cappadociæ.
[c] vt in l. debitoribus. 31. ff. de re iud.
[d] Liuius lib. 38.
[e] in fine belli Lybyci.
[f] de pallio, paulo poſt prin.
[g] lib. 20.
[h] l. 4. C. de epiſc. & cler. l. 17. C. T. de cohortalib.
[i] in ſeptimo.

NOTITIA PVOCONSVL AFRICAE CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Proconſulis Africæ.

PROVINCIAE Conſularis (alias Prouincia) & Conſularis & Legati eius duo.
Officium autem habet ita.
Principem de ſchola Agentium in rebus Ducenarium.
Cornicularium.
Numerarios duos.
Primiſcrinium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Ab actis.
Subadiuuas.
Exceptores.
Singulares, & reliquum Officium.

COMMENTARIVM.

MVLIERIS Africam ſimulantis effigies pro inſigni Proconſuli præferebatur, quam de ipſo loquens Pierius, ita deſcribit, [a] Mulier quædam inſpicitur pileo in primis cooperta caput, cœrulea palla hinc inde ab vtraque parte reiecta, eaque ad ſummum vſque fuſa: Interiore verò tunica in bra,

bra, imo limbo ad vnias pedis altitudinem albo cuius ſuperiorem inferioremque aureæ fibræ duæ circumeunt: Brachia nuda vtrinque exporriguntur, binas vtraque manu ſpicas ſuſtentantia, ſub pedibus naues duæ frumento onuſtæ depictæ ſunt litteræ ſupernæ ſunt PROC. AFRICÆ. Hæc Pierius, qui aliter veſtes, earumque colores exprimit, atque in meo, & alijs exemplaribus reperiantur. Vbi mulier purpureum pallium ſupra dextrum humerum reiicit: ſubtus praſſina, breuioreque tunica, ſupra auream pallam ad nudos pedes demiſſam induta. In Madruciano ſub albo pallio cœruleam, talaremque tunicam geſtat. Vetini codici Pieris deſcriptio conuenit, ſed quem ipſe imum limbum veſtis eſſe credit, eſt longior palla interior, quæ ſub breuiore tunica ad pedes deſcendit. Alia inſignia ſunt à ſiniſtra duo Principes in ſummo auratæ pilæ dextratum indices ſimul attollentes, quod mutuæ fidei indicium eſt. Ad dextram eſt liber ferrugineo colore tectus, & ſupra abacum albo tapeto inſtratum erectus. Item tres naues frumento onuſtæ velis, remiſque actæ, curam ſignificant, quam habet Proconſul frumenti ex Africa Romam mittendi: Nam propter hoc potiſſimum Carthago reſtaurata fuit, ad quod alludit Prudentius.[a]

Reſpice num Lybicus deſiſtat rura arator
Frumentis onerare rates, & ad oſtia Tibris
Mittere triticeos, in paſtum plebis aceruos.

Et titulus eſt in Codice Theodoſiano, de frumento Carthaginenſi. Horatius quoque de Africæ fertilitate ait. Quicquid de Libycis verritur areis, quod ex Pyndaro deſumptum eſt, qui πυρόφορον λιβύαν in Iſthmiis dixit Propter magnum commodum, quod ex frumento Africæ percipiebatur, grauius [b] ibi meſſium incenſores quam alibi plectebantur.

Proconſul Africæ officium habebat, vt Proconſul Aſiæ, & Achaiæ, apparitorum aliqui nomine tantum differunt: Nam qui vocatur Scriniarius Proconſulis Aſiæ, & Quæſtor Proconſulis Achaiæ, Primiſcrinius Proconſulis Africæ dicitur, qui re ſunt iidem, de quo in ſubadiuua præfecti prætorio Orientis eſt dictum. Nunc ad alios ſpectabiles prouinciarum magiſtratus, inter quos Romæ Vicarius primum locum tenet, eſt tranſeundum.

[a] lib. 2. ad Symmachum.

[b] l. aut ſalta. §. vlt. ff. de pœnis.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Vicarij vrbis Romæ Prouinciæ infraſcriptæ.

Conſulares.

CAMPANIÆ.
Tuſciæ, & Vmbriæ.
Piceni Suburbicarij.
Siciliæ.

Correctores.

Apuliæ, & Calabriæ.
Brutiorum & Lucaniæ.

Præſides.

Samnij.
Sardiniæ.
Corſicæ.
Valeriæ.

Officium autem ſupradictus vir ſpectabili Vicarius habet ita.

Principem de ſchola Agentium in rebus Ducenarium, alias ex Ducenarijs.
Cornicularium.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Ab actis.
Curam epiſtolarum.
Subadiuuas.
Exceptores.
Singulares & reliquos Officiales.

DE VICARIO VRBIS ROMÆ. Cap. XLVIII.

COMMENTARIVM.

SEX in Occidente erant Vicarij quorum tres P. P. Italiæ vices agebant. Reliqui P. P. Galliarum: Notitia impreſſa in Indice eſt mendoſa, in qua legitur, Proconſul Africæ, cuius Vicarij ſex: delenda eſt enim dictio, cuius, quæ in codicibus manuſcriptis rectè deeſt: Vicarij enim vices præfectorum gerebāt non Proconſulum, qui in Notitia etiam ante illos recenſentur. Tres ergo P. P. Italiæ Vicarii fuere, vnus Vrbis, alius Italiæ, tertius Africæ. Primus Romæ Vicarius appellabatur, qui cauſas in X. Italiæ prouinciis appellatione ſuſpenſas audiebat. Principiſque iuſſu iudicabat, & ſi præfecti prætorio Vicarius vocabatur, vt ait Caſſiodorus,[c] qui etiam Prætorianos aduocatos curam eo patrocinatos fuiſſe dicit: Cauſas itaque ciuiles & criminales vice ſacra, ideſt, iuſſu Principis iudicabat nō tantum in vrbe, ſed & extra inter quadrageſimum lapidem.[d] Quare cum in marmoribus legitur, vice ſacra iudicans, Vicarius fuiſſe ſignificatur. Idem Senatoria dignitate honeſtatus chlamyde militari induebatur, & carpento vehebatur. Caſſiodorus.[e] vices, inquit, agentium mos eſt, ſic iudicum voluntatibus obedire, vt ſuas non habeant dignitates, ſplendent mutuo lumine, nituntur viribus alienis, & quædā imago in illis videtur eſſe veritatis, qui proprii non habent iura fulgoris. Tu autem Vicarius diceris, & tua priuilegia non relinquis, quando propria eſt iuriſdictio, quæ datur à Principe. Habes enim cum Præfectis aliquam portionem, partes apud te ſub Prætoriana aduocatione confligunt, vice ſacra ſententiam dicis, & quod maximæ fidei ſignum eſt, in inſcriptionibus vita tibi committitur hominum, quod inter mortales conſtat eſſe pretioſum. Additur, quod nec ſalutari te ſine chlamyde iura voluerunt, ſcilicet, vt ſub veſte militari ſemper viſus nunquam crederetis eſſe priuatus: ſed hæc omnia ad præfecturæ gloriam iudicamus eſſe conceſſa, vt qui tantæ ſedis Vicarium dicerent, vmbratile nihil viderent: Ad ſimilitudinem illorum ſummorum carpento veheris: Intra quadrageſimum ſanctiſſimæ vrbis iura cuſtodis, Præneſte ludos ædis, in vicem Conſulis in honore poſitus, dignitatemque Senatoris acquiris, & illa tibi panduntur atria, quæ ſummatibus probantur eſſe collata. Hęc ille. Ammianus ſępè & ipſe Vicarii Romę meminit. Nam [f] Artemius, inquit curans Vicariam præfecturam pro Baſſo quoque agebat, cui recens promotus vrbis Præfectus, fatali deceſſerat ſorte. Et alibi, [g] Maximus regens quondam Romæ Vicariam præfecturam Vicarii Romæ Claudio iuniore imperante fuiſſe leguntur, ſi quidem in actis martyrum Muſeranus ſub eo Romam Vicarius rexiſſe dicitur,[h] & ſub Dioclet. Flauinianus.[i] Sub Conſtantio poſt Voluſianum, Artemius Vicariam vrbis præfecturam adminiſtrauit,[k] cui Iuliano imperante Hymetius ſucceſſit,[l] huic Probus ſub Valentinianoi

[c] in formula Vicarij Vrbis.

[d] Caſſiod. in for. Præf. vrb.

[e] lib. 6. in form. Vicar. vrb. Rom.

[f] lib. 17. & 21.

[g] eodem lib. 28.

[h] apud Surium 24. Februar.

[i] apud Cæſarem Baro. an. 298. in anna.

[k] l. 2. C. T. de inceſt. nupt.

[l] l. 29. C. T. de appellat.

uiano: [a] deindé Benignus, [b] mox ſub Valentiniano Z. Otuntus. [d] Sed præter ditionem, quam in vrbe habebat, ex XVII. Italiæ prouincijs, ipſe X. imperabat, nempe quatuor conſularibus, ſcilicet Campaniæ, Tuſciæ, Vmbriæque, Piceno ſuburbicano, ac Siciliæ, & duobus Correctoribus. Apuliæ, Calabriæque Bruttiorum, & Lucaniæ, & quattuor Præſidibus, Samnij, Sardiniæ, Corſicæ, & Valeriæ: Reliqua Vicario Italiæ parebant. Eius deſiderantur inſignia neſcio qua ratione omiſſa. Officium habebat vt alij Vicarij Principem de ſchola agentium in rebus, Ducenarium, Cornicularium, numerarios duos, & reliquos eademque inſignia. Primiſcrinij numerarii vocabantur, [d] ad quorum curam ſpectabat præter alia muneta exigere millenos denarios, à Campaniæ, Lucanis, Brutijs: pro lari do débito populo Romano pendendos, quod munus pariter ad Primiſcriorum præfecti vrbis ſpectabat, [e] Romæ quandoque iudicabat cum præfecto vrbi, & quandoque per ſe cognoſcebat. Credo fuiſſe in arbitrio litigantium, apud quem agere mallent, & locum præuentioni factum. Nune Italiæ Magiſtratus, qui huic Vicario parebant, ordine recenſebimus, cum de his pauca præmiſerimus.

[a] l. 77. C. T. de decurion.
[b] l. 11. C. de ſuſcep. & arcar. li. 16. C. T. ead. lib. 162. C. T. de decurionib.
[c] l. 6. C. T. ad l. Iul. de adult. collatio legum Romana. cum Moyſ. legib. tit. 5.
[d] in offic. præf. vrb.
[e] vt l. vl. C. T. de ſuarijs.

DE ITALIÆ MAGISTRATIbus. Cap. XLIX.

OLIM Italia Æſi fluuio in Senonib, ad Mare ſuperum: Macra veró ad inferum terminabatur: poſtmodum victis Gallis Senonibus, vſque ad Rubiconem proceſſit. Demum Triumuiri Rei publicæ cóſtituendæ ne vllus proconſul intra Alpes cum exercitu eſſet. [e] totam Galliam Ciſalpinam Italiam fecerunt, & vſque ad Alpes protulerunt. [f] eam Auguſtus, a C. Mœcenate perſuaſus, in XI. regiones diuiſam [g] ad Polam vſque extendit, ſingulisque prætorem præfecit, quibus vir Conſularis imperabat Romæ veró intra ſtadia 470. Præfectus vrbi iudicabat [h] Ceterum Hadrianus noua magiſtratuum forma inuecta, Italiam quattuor Conſularibus regendam commiſit. Spartianus, Quatuor inquit. Conſulares per omnem Italiam Iudices conſtituit. Iulius Capitolinus. [i] Ab Hadriano, ait, inter quatuor Conſulares. quibus Italia committebatur Antoninus Pius electus eſt ad eam partem Italiæ regendam, in qua plurimum poſſidebat. Et alibi, [k] Datis, inquit, Iuridicis Italiæ conſuluit ad exemplum, quo Hadrianus Conſulares viros reddere iura præceperat, poſtmodum vnus totius Italiæ correctos vſque ad Conſtantinum fuit. Tetricus enim ab Aureliano Italiæ corrector factus eſt, & à Diocleriano Numidius. [l] quem Iulianus ſcribens, amicum ſuum nominat. [m] Sed & ſub Conſtantiuo Rufius Voluſianus, annis octo Italiam Correctot rexit. [n] Demum in decem & ſeptem prouincias ab eo Principe diuiſa Italia totidem Rectores accepit, quorum octo conſulares, duo correctores, ſeptem Præſides fuerunt, conſulares quatuor Vicario Romæ parebant videlicet, Cãpaniæ Tuſciæ, & vmbriæ, Piceni ſuburbicarij. & Siciliæ, quæ & ipſa pars Italiæ cenſebatur. [o] Correctores prius tres fuerunt, duo Apuliæ & Calabriæ, Bruttiorum & Lucaniæ · Tertius Venetiarum, & Hiſtriæ quarum Cæcilianus Placidus [p] Corrector fuiſſe legitur. Is eſt qui ſub Conſtantio, etiam vrbi præfuit: [q] ſed hæ prouinciæ poſtea conſularem habuerunt, vnde duo Correctores in Italia permanſerunt præſides vero quatuor Samnij, Sardiniæ, Corſicæ, & Vmbriæ De his igitur ſigillatim, & primo de conſulari Campaniæ tanquam digniore eſt dicendum.

[e] Dion. lib. 47.
[f] Strabo lib. 4. Dion. li. 49. Plin. lib. 3. cap. 5.
[h] Dion. lib. 52.
[i] in Pio.
[k] in Marco.
[l] l. 5 C. quib. non obycit. long, temp. præſcript.
[m] in l. 4. C. de iu. & fact. ignor.
[n] in marmore Romæ apud Maffæos.
[o] l. nationem. lib. 1. de verb. ſig. 3.
[p] in marmore Neapoli.
[q] l. 37. C. Th. de decurionibus.

DE CONSVLARI CAMPANIÆ. Cap. L.

CAMPANIA inter Lirim fluuium, nunc Garilianum dictum & Sinuum continetur, vbi eſt Caput eius metropolis, & Neapolis: Nunc terra laboris dicitur a campis laborinia, vel quod ille ager ob fertilitatem ſit elaborandus. De hoc ita Cicero. [r] Campani ſemper ſuperbi bonitate agrorum & magnitudine fructuum, ſalubritate aeris, & pulchritudine regionis. Eam cunctis terris Dionyſius Halicarnaſſeus [s] Plinius cum Liuio, Polybius, [t] Virgiliuſque præferunt, quod vini, frumenti oleique copia ceteris antecellat, vnde Felix eſt cognominata. Omnium, inquit Iornandes. [u] non modo Italiæ, ſed pene toto orbe terrarum pulcherrima Campaniæ plaga eſt, nihil mollius cœlo, bis floribus vernat, nihil vberius ſolo, ideo liberi Cereriſque certamen dicitur. Hæc ille. idem I. Florus, & plura Strabo. Itaque aſſignata cuique oppido certa frumenti quantitate pro alimentis reliquum Romanis horreis inferabatur. Symmachus, [x] Puteolanis, ait municipibus D. Conſtantinus CL M. modiorum in alimoniam ciuitatis indulſit. quæ ſumma à D. Conſtante regente Rempublicam media parte mutilata eſt poſt quem Conſtantius annonam Puteolanu populi XXV. M. modiorum adiectione cumulauit atque ita factum eſt, vt C M modiorum eiuſdem populi victus acciperet: ſed Iuliano moderante Rempublicam, eum Lupus Conſulari iure Campaniæ præſideos Terracinenſium contemplaretur anguſtias V. M. & DCC. mod. Puteolanis municipibus derogans, Terracinenſium vſui deputauit. addit Symmachus, Terracinenſes lauacris publicis Romæ ligna, & calcem reparandis mœnibus ſubminiſtraſſe; magnam quoque ſuum copiam forte duas decimas Campani quotannis Romanis debebant [y] pro quibus tandem mille nongentos quinquaginta ſolidos ſuluerunt: [z] Hanc pecuniam primo Conſularis Campaniæ poſtea P. P. exigit [a] Nec poterant ludum equorum curulium Campani exercére, niſi prius duo millia modiorum fabæ quos ſingulis factionibus ad alendos equos currentes Romæ contuliſſent [b] ſub Domitiano Memmius Ruffus Conſularis Campaniæ in pios ſeuiit. [c] Conſtantino imperante Pompeianus Conſularis Campaniæ fuit; mox Lupus, vt ait Symmachus: deinde Bulephorus [e] huic Felix ſucceſſit, [f] deinde Amphilocius, [g] & alij.

Notitia in Conſulari Cãpaniæ hæc inſignia oſtendit: Imaginem mulieris pro tribunali ſedentis, à cuius dextro humero cingolum ſuſpenſum ad ſiniſtrum latus oblique deſcendit, ſiniſtra ſcutum dextra haſtam tenet, in cuius ſummo præfixa eſt tabella, vbi ſcriptum eſt CAMPANIA. Ipſa in capite titulum cum prominentibus pinnis gerit Nuda pedes, Albaque palla ſuccincta. Viride pallium, à parte ſiniſtra brachio retenta ad genua fluere permittit. Ad dextram abacus albo tapeto, vt in alijs. inſtratus, librum luteo tegmine tectum ſuſtinet. In Codice Vrſini ſupra rubram pallam albo pallio induitur. Madruciaous pro muliere, virum eodem modo indutum, & pro tribunali ſedentẽ oſtendit. Ad dextram liber mandatorum luteo tectus albo ac ſurrecto tapeto abaco inſtrato inhæret, Vnde apparet ius dicentes propè ſe hunc librum ſemper habuiſſe. Tribunalis, ſeu vt tum appellabant Secretarij forma hæc viſitur: Locus amplus ſellam in medio continet, cui ius dicens inſidet; ſupra purpureæ cortinæ annulis ſuſpenſæ, & à lateribus conuolutæ tribunalis faciem aperiunt, id ita deductum & complicatum, velum leuatum vocabatur: [h] Cum verò de cauſis decidendis, vel reis torquendis, aut

[r] de lege Agraria contra Rul. pom.
[s] lib. 1.
[t] lib. 3. cap. 5.
[u] de regnor. & temp. ſucceſſ.
[x] lib. 1. epiſt. 39
[y] l. 3. cap. vlt. de ſuarijs.
[z] nouel. Valent. de ſuarijs. tit. 37.
[a] l. 2. C. Theo. de ſuarijs.
[b] d. nouel. Valen.
[c] l vlt. C. T. de equis curuli.
[d] Martyrolog. 7. & 12. May.
[e] l. 4. C. ſi contra ius vel vtil. pub.
[f] l. 1. C. vt armor. vſus ſit interd.
[g] l. 10. C. T. de liber. cauſa.
[h] l. 181. C. Th. de decurionib.

condemnandis conſultabant, illud obducebant. Clemens.[a] Aſpicite inquit mundana iudicia, quorum poteſtati videmus tradi homicidas, adulteros, veneficos, ſepulchrorum perfoſſores, latrones, de quibus cum quæſiuerint, Præfecti iudicio interrogant reos, an illa ita ſe habeant, quibus affirmantibus non continuo eos ad ſupplicium mittunt, ſed per plures dies quæſtiones exercent, cum multo conſilio & velo in teriecto. Hoc idem in actis martyrum apparet.[b] Lyſias, inquiunt, introgreſſus obduxit velum, poſteà exiens ex tabella recitauit ſententiam. Et in alijs actis S Eupli cum eſſet, aiunt, extra velum ſecretarij Euplius, Caluiſianus Conſularis intra velum internus ingrediens, ſententiam dictauit, & foras egreſſus afferens tabellam legit: Euplium Chriſtianum edicta Principum contemnentem, & Deos blaſphemantem, gladio animaduerti iubeo. idem ferme D. Baſilius,[c] Qui rerum, ait in hoc mundo potiuntur, quando facinoroſum hominem morti ſunt adiudicaturi, cortinas obducunt, & expertiſſimos quoſque ad cauſæ tranſactionem aduocant: Hæc ille. Securos etiam cum faſcibus, & vultus Principum Conſularis præmittebat, curruque argentato vehebatur, vt ait Caſſiodorus.[d]

[a] Conſtit. lib. 8. cap. 56.
[b] apud Suri. 13. Auguſt.
[c] epiſt. 79.

Clariſſimus eſt, officiumque habet huiuſmodi. Principem de officio P. P. Italiæ, quem ſolum ex eius apparitoribus accipiebat, item cornicularium, Tabularios duos pro Numerario, Adiutorem, Commentarienſem, ab actis, Subadiuuam, Exceptores reliquos cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiam, ſine annotatione clementiæ principalis. Cæteri omnes Conſulares ad ſimilitudinem Conſularium Campaniæ officium habebant, inquit Notitia.

[d] in 6 in formula Conſularis.

Officina Conſulatiũ ac præſidum Orientis in hoc ab Occidentalibus differebant, quod in illis vnus erat Numerarius, in his pro vno Numerario duo erant tabularij. Valentinianus enim & Valens, eos primis nominibus mutatis inſtituerunt.[e] qui inquiunt, Numerarij appellari conſueuerant, Conſularium atque præſidum duntaxat tabularij poſt hanc noſtram ſanctionem vocabantur. Mox Gratianus eos duos eſſe voluit, quorum alterum fiſci res, alterum largitiones tractare iuſſit. His verbis.[f] In prouincijs duo numerarij qui & tabularij collocentur, quo ad vnum fiſcalis arcæ rationum, Ad alterum largitionales pertinere tituli iubeantur. Hæc ille. Idem Arcadius confirmauit duobus ſuſceptoribus additis:[g] Duos inquit, tabularios ſeu numerarios, & ſuſceptores totidem per vniuerſas prouincias oportere conſtitui clemẽtia noſtra præcepit. Hæc iura in Occidente recepta, in Oriẽte nunquam obſeruata fuiſſe videntur. Grauis verò pœna his tabularijs ac ſuſceptoribus imminebat, ſi quis ſuæ arcæ rationes in alterius ſcrinium trãſtuliſſet,[h] M. Antoninus tabularios & ipſe in prouinciis inſtituerat; apud quos nomina natorum ingenuorum ſcriberentur, vt ait Capitolinus qui à prædictis ſunt diuerſi. Ab hoc Conſulari & cæteris Conſularibus, Correctoribus, & Præſidibus Italiæ ad P P appellabatur.[i] Caſſiodorus[k] Comitem Neapolis, qui illam Vrbem regebat, Conſulari obſecutum fuiſſe ſcribit. Alii Italiæ Conſulares ſequuntur.

[e] in l. 2. C. de Numer.
[f] in l. 4.
[g] in l. duos. C. de ſuſceptor.
[i] l. 27. C. Th. de appel.
[k] lib. 6. variar.

DE CONSVLARE ANNONARIA Tuſcia Vmbriaque. Cap. LI.

ETRVRIA ſeu Tuſcia ab Oriente fluuio Tibri à Latio, ab Occidente Macro flumine à Liguribus ſeparatur. Ad Septentrionẽ Appennino, ad Meridiem mari Thyrreno clauditur. Vmbria verò à Meridie Hetruſcos, ab Occidẽte Picenos, ab Oriente Sabinos & Picentes; ac mare Hadriaticum à Septentrione habet. Trecenta eius oppida fuiſſe Plinius memorat, quorum metropolis fuit Spoletum. His duabus regionibus vnus præerat Tuſciæ Conſularis.[l] Vnde non ab re hæ duæ prouinciæ à Scæuola connectuntur, ac proximo Piceno Aggregantur.[m] Epiſtola, inquit, teſtator ab hæredibus petiit, vt regionem Vmbriæ Tuſciæ in Piceno, cohæredi vxori ſuæ reſtituerent, cum omnibus, quæ ibi eſſent, & mancipiis ruſticis & vrbanis: quæſitum eſt, cum Eros & Stichus ſerui in diem vitæ teſtatoris in Vmbria. in Piceno actum adminiſtrauerint: Sint autem Damæ, quem teſtator vnus manumiſerat, filij naturales, vtrum eidem Romæ ex codicillis præſtandi ſint. & reſpondit eſſe, Hic Vmbriæ Tuſcia connexa, ob vicinitatem Piceno adiungitur, & vtraque ab eodem Rectore adminiſtrabatur, qui prius correctòr fuit. Sub Conſtantino enim Iunius Iulianus Tuſciam, & Vmbriam Correctòr rexit,[n] Iuliano Apoſtata imperante, ſolius Tuſciæ Auſonius,[o] ſub Ioujano Terentius,[p] ſub Valentiniano Maximinus,[q] ſed Paulo poſt Tuſciæ Conſularis Olybrius fuit:[r] in quo ſtatu pluribus annis permanſit, Valẽtiniano enim ſecundo, & Theodoſio imperantibus Claudius Tuſciam Conſularis rexit.[s] qua poſtea Vmbriæ iuncta, vtraque ab vno Conſulari eſt adminiſtrata. Tuſcia, adiacenſque regio à copia tritici, vini, caſei, & carnium, quas producit, & Romæ ſuppeditabat, annonaria eſt appellata: Spartianus[t] Aurelianus, inquit, Tetricum, quem triumphauerat, Correctorem totius Italiæ fecit, id eſt Campaniæ, Samnij, Lucaniæ, Bruttiorum, Apuliæ, Calabriæ, Hetruriæ, atque Vmbriæ, Piceni, & Flaminiæ, omniſque annonariæ regionis. Ammianus quoque[u] Hetruriam annonariam appellat: Hoc tempore, inquit, vel paulo ante noua portenti ſpecies per annonariam apparuit Tuſciam. Nec ſolum ad victum neceſſaria, ſed & nongentas, vehas calcis ad fornias aquæductuum reparandas in vrbem mittebat:[x] Quod & Symmachus prodit.[y] Vmbriæ quoque magna fuit fertilitas. Ariſtoteles enim ſcribit in Vbria ter animalia parere, arbores bis anno fructus, eoſque laudatiſsimos producere. & mulieres plerumque geminos parere.[z] De hac regione ſenſiſſe fertur Poëta, cum dixit.

[l] L. 5. C. Th. de d e nunc. & edit. re ſcript.
[m] in l. vxorem. 41 §. codicillis. ff. de leg. 3.
[n] ex marmore.
[o] l. 6. C. T. de numerar.
[p] l. 61. 65. C. T. de decurion. l. 4. C. T. de iuriſd.
[q] l. 8. C. T. de accuſat.
[r] l. 72. C. T. de decur.
[s] l. 5. C. T. de denunc. vel. edit. reſcript.
[t] in Tetrico tyranno.
[u] lib. 17.
[x] vt l. 3. C. Th. de calc. coctor.
[y] epiſt. 39. lib. 1.
[z] lib. de admira bilib. audiationibus ſi is liber non eſt infititius.
[a] Idem & Stephanus.

Bis grauidæ pecudes, bis pomis vtilis arbor.

Auctor quoque eſt Plinius[b] Cæſarem Vopiſcum cum apud Cenſores cauſam ageret, dixiſſe, Campos Roſiæ, qui ſunt in Vmbria, Italię ſumen eſſe, in quibus perticas pridiè relictas gramẽ operiret. Polybius,[c] hanc regionem & Galliam Ciſalpinam in omnia bugum genera fœcundam eſſe ſcribit, vt ſæpenumero modius frumenti Siculus non amplius quatuor obolis veniret; hordei non amplius duobus, dolium vini tantũdem, mellis, & farris tantam fuiſſe copiam, vt hominum opinionem ſuperaret: Infinitam verò pecudum multitudinem Italici generis homines aluiſſe, & ad priuatos vſus, & ad neceſſarium exercitibus apparatum abundè alimenta adminiſtraſſe: Hoſpites viatoribus honorifice exceptis & omnibus ad victum neceſſariis abunde ſubminiſtratis, non amplius quam ſiliquam, id eſt, tertiam oboli partem accepiſſe. Quare cum populo Rom affatim annonam exhiberent, iure annonariæ hæ regiones ſunt appellatæ. In indice verò XXII. Conſularium, vbi habetur annonarij Tuſciæ, & Vmbriæ, lego annonariæ, Conſularis enim ipſe annonarius non vocabatur, ſed prouinciæ.

[b] in 17. cap. 4.
[c] lib. 2.

DE

DE CONSVLARI PICENI SVBurbicarij. Cap. LII.

PICENVM vulgo Marchia Anconitana dictum Pentapolis prouincia vocatur à Synodo VI. Conſtãtinopoli habita ſub Conſtantino Pogonato. hanc Piceni denominationem Feſtus tradit: Picena, inquit, regio, in qua eſt Aſculum, dicta quod Sabini, cum Aſculũ proficiſcerentur, in vexillo eorum Picus conſederit. Duplex Picenum fuiſſe Notitia ſignificat, Annonarium, & Suburbicarium, vtrumque à ſuo Conſulari rectum. Valentinianus:[a] Per ſuburbicarias, inquit, regiones vir Clariſſimus Anatolius pabula ad munitiones, manſioneſque ſingulas animalibus curſui publico deputatis, pro longinquitate itineris ab vnoquoque oppido certo ac denunciato tempore deuehi ordinabit. Anatolio Valentinus Conſularis Piceni ſucceſſit,[b] aliàs Valentinianus,[c] mox Sophemius.[d] Ante hos ſub Conſtantio Patruinus Piceni Conſularis fuerat, vt Ammianus[e] ſcribit. In porta Arimini Actæus V.C. Flaminiæ & Piceni Corrector, Auguſto imperante fuiſſe legitur quod falſum fuiſſe ſupra redarguimus. Codex Vrſini habet ſuburbicanum, quam lectionem non improbo, quia dicitur ſuburbicanum ſicut ruſticanum: Cicero[f] Tuſculanos, Atinates, Arpinates, alioſque vicinos, municipes Romæ Suburbanos vocat. Quod tempore belli Punici cum Annibale Piceni ſenſiſſet, illos vicatim habitare Romani coegerunt, & militiæ loco tabellariorum, ac viatorum officio fungi, vti Strabo[g] memorat, legemque à C. Flaminio Tribuno pleb. latam fuiſſe de eorum agro viritim diuidendo, Cicero[h] refert. Quia ergo in formam ſuburbiorum redactum eſt Picenum, & mœnibus deſolatum, ſuburbicanum potuit appellari. Alij ita dictum volunt quod ea pars Romę propior eſſet, ac fere vrbis ſuburbijs cõtingeretur; Nam Plinius[i] ſcribit Romam per directũ efficere paſſuum triginta millia DCCLXV. Ad extrema vero tectorum cum caſtris prætoriis à milliario, quę erat columna aurata in foro, vt auctor Plutarchus, per vicos omnium viarum menſuram colligere paulo amplius LXX. millium paſſuum. Quod ſi quis altitudinem tectorum addat, dignam profectò ęſtimationem concipiat, fateaturque nullius vrbis magnitudinem in toto orbe potuiſſe ei cõparari. Hæc Plinius. Poſtea cũ Traianus, deinde Aurelianus vrbis pomerium protuliſſent, vt Vopiſcus, Eutropius, & Zoſimus referunt, conſtat vſque ad Tiberis oſtium ſuburbia perueniſſe, quod & Ariſtides Smyrnæus[k] affirmat: Deſcendit, hæc, inquit, vſque ad mare, vbi commune emporium communiſque omnium, quæ terra proueniunt, diſpenſatio. Quicquid nunc Italiæ reſtat, complecturum vniuerſa mihi videtur, vnaque futura vrbs perpetua in Ionium mare protenſa. Hæc ille. Itaque tam longe ſe extendentibus ſuburbiis, non mirum, ſi Piceni pars ſuburbicaria dici potuit. His concinit Symmachus[l] cum P. V. Spoletum, inquit, ſuburbanitas noſtra eſt. A ſuburbanis enim prouinciis ad P.V. appellabatur. Valens A.[m] Referãt, ait iudices de ſuburbanis prouinciis ad præfecturam ſedis vrbanæ, de cæteris ad Præfecturam Prætorianam. His in locis multa prædia Princeps poſſidebat, inter quæ & bona Fauſtinæ, vnde conſtitutus erat Rationalis rei priuatæ per vrbem Romam, & ſuburbicarias regiones, cum patrim. Fauſtinæ ſub Comite rerum priuatarum. Picenum verò erat, quod inter Aeſim & Aternum fluuium continebatur. Exceptis decurionibus & his maioribus, per Picenum olim nemo vti equo poterat.[n]

[a] in l. 9. C. T. de anno. & tribut.
[b] l. 1. C. de exhib. reis, l. pen. C. T. quib. equo. uſ. conceſſ.
[c] L. 7. C. Th. de cur. publ. l. 5. C. T. de pact.
[d] l. 71. C. Th. de decurion.
[e] lib. 15.
[f] pro Cn. Plancio.
[g] in li. 5. Geographic.
[h] in Catone.
[i] lib. 3. cap. 5.
[k] in Panegyrico vrbis.
[l] epiſt. 80 lib. 4.
[m] in l. 15. C. Th. de accuſ.
[n] l. 1. & vlt. C. Th. quib. equor. vſus conceſ.

DE CONSVLARI SICILIÆ. Cap. LIII.

INSVLÆ Italiæ adiacentes, eius pars eſſe cenſentur, ſicut & aliæ prouinciæ, inquit Vlpianus.[a] Sed & prouinciam idem ait, Siciliam magis inter continentes accipere nos oportet, quæ modico freto ab Italia diuiditur.[b] Adducit Iurium Interpretes,[c] inſulas modo non vltra centum millia paſſuum ab Italia & prouinciis diſtent, earum partes cenſeri. Sicilia itaque modico freto ſeparata ab Italia eius pars erit. Item Corſica quę & ipſa non plus centũ millibus paſſuum ab ora Liguſtica diſtat, illius pars cenſetur. Sic & Sardinia, quæ anguſto freto quinque millium paſſuum à Corſica diſtinguitur, Italiæ attribuetur, quæ nunc Hiſpaniæ adſcribitur. Sicilia ergo tanquam pars Italiæ, Conſularẽ habet Vicario Romæ parentem.

Hanc primam Romanorum prouinciam factam Cicero, Sex. Ruffus, & alij volunt. aliqui Sardiniam fuiſſe malunt, vt Pomponius. Primumque in eam C. Flaminium Prætorem miſſum Solinus memorat. Verum tamen eſt partem Siciliæ primo prouinciam factam, totam verò poſt Sardiniam fuiſſe ſubactã. Tam ſub Repub. quam Principibus diu Prætoria manſit. Inter alios Sext. Biduceus Quæſtore M. Tullio Cicerone ibi Prætor ius dixit, mox C. Sacerdos, deinde C. Verres eam per triennium tenuit, quod Archeius, cui ea prouincia decreta erat, eò nõ veniſſet. Verri Metellus ſucceſſit: Deinde Proconſulem Sicilia obtinuit; Seuerus enim Imperator, vt auctor eſt Spartianus, Siciliam Proconſularẽ ſorte meruit. Deinde à poſterioribꝰ Principibus commiſſa eſt Præſidibus, ait Sex. Ruffus: Et nunc, inquit, à Conſularibus adminiſtratur. Eo enim tempore ſub Valentiniano Donnus Siciliæ Conſularis erat.[a] vltimo verò Iuſtinianus illi prætorem dedit,[b] qui etiam impenſarum, quæ in milites fiebant, curam habebat. eiuſdem decreto defenſores & patres ciuitatum Siciliæ confirmabantur.[c]

Vigente Repub. duo Quæſtores vnus Lilibetanus, alter Syracuſanus eius inſulæ tributa exigebant.[d] ſub poſterioribus Principibus ad Comitẽ priuatarum Italiæ hoc onus eſt deuolutum. Vnus vero trium prouinciarum ſcilicet Siciliæ, Corſicæ, & Sardiniæ Rationalis vectigalium rationes ſcribebat.[e] Ab hoc Conſulari ad P.P. Italiæ olim appellabatur.[f] poſtea ad Quæſtorẽ palam ab eo eſt prouocatũ.[g] Aratores Siciliæ, ideſt qui ibi agros poſſidebant, decimam frumenti quod colligebant Romanis penſitabant: ruſuſque alteram decimam ternis H S. in ſingulos modios vendebant.[h] Hæc erat ſumma DCCC. millium modiorum, qui efficiunt plus ſexagintaſex millibus noſtrorum ſaccorum tritici. Cum Ternos itaque H S in modios pro hac decima Reſpublica, ex vectigalibus vel grano ſolueret, penderetque modius libras 20. efficiebat hæc ſumma circiter libras quatuor ſolidos XI noſtręmonetę in ſaccum; Verum quia hoc frumentum populo Romano, aut militibus non ſufficiebat, æqualiter omnibus Siculis tertiadecima imperabatur, datis in modium H S. quatuor, erat fermè ſumma librarum ſex cum dimidia in noſtrum ſaccum. Cicero[k] loquens de hoc frumento à Sicilia preſtando, Emundi, inquit, duo genera fuerunt, vnum certarum decumarum: alterum quòd præterea ciuitatibus æqualiter eſſet diſtributum. Illius decumani tantum, quantum ex primis decumis fuiſſet, tritici mod. DCCC. millia, pretium autem conſtitutum decumano in modios ſingulos H S ternos Imperato H-S. IIII. ita in frumentum imperatum H S. duo de tricies in annos ſingulos Verri decernebantur, quod aratoribus ſolueret

[a] in l. inſulæ. 9. ff. de iud.
[b] L. notiſſimæ. 69. ff § 1. ff. de verb. ſignif.
[c] Paul. Caſtren. & alij in d. l. inſulæ. 9. Bar. de inſula.
[d] in l. 2. §. capta, ff. de orig. iur.
[a] L. 29. C. T. de curſ. publ.
[b] vt indicat eius Nouel. 104. quæ non extat. ſed ad eius argumentum Latine conſcriptum indicat.
[c] Nou. 75. quæ deeſt.
[d] auctores Cice. in Verrem & Aſconius.
[e] l. 1. C. de ſuſcep. & arcar. l. 1. C. Th. commun. diuidun.
[f] l. 27. C. Th. de appell.
[g] d. Nouel. 104.
[h] Cic. in 5. actione in Verrem & Aſconius in diuinatione. Caſſiod. in 6. de Comite qui milit. præcrat. Plin. in Panegyrico.
[k] in 5. in Verrem actione.

ret. In alteras decumas fermè ad nonagies, ſic per triennium ad hanc frumenti emptionem Sicilienſem propè centies & tricies erogatum eſt. Ex verbis Ciceronis tres decimæ videntur à Siculis ſolutæ, prima ſine pretio, altera empta tribus HS. in modium; tertia quatuor. Prætori verò Siciliæ concedebatur, vt frumentum in cellam, id eſt, in ſuum & familiæ victum ſumere poſſet, quod æſtimabatur quaternis HS. in modios tritici, binis in hordei, & ex ærario hæc pecunia numerabatur: poſtea verò non decima ab aratoribus, ſed quinquageſima, aut quadrageſima, vt ab aliis prouinciis exigi cœpit. [a] Naues præterea ſuo ære inſtructas, nautas, & milites, Siculi præſtabant Cicero, [b] Nauem inquit, imperare ex fœdere debuiſti, remiſiſti in triennium: Militem nullum vnquam popoſciſti per tot annos. & alibi. [c] Superiorum prætorum conſuetudo cum hæc fuiſſet, vt naues ciuitatibus, certusque numerus nautarum, militumque imperaretur, maximè & locupletiſſimæ ciuitati Mamertinæ, nihil horum imperauiſti: & rurſus Sumptũ omnem in claſſem frumento, & ſtipendio cæteriſque rebus ſuo quæque nauarcho ciuitas ſemper dare ſolebat. & paulò poſt. Erat hoc vt dico factitatum ſemper non ſolum in Sicilia, ſed in omnibus prouincijs, etiam in Sociorum, & Latinorum ſtipendio, ac ſumptu, tum cum illorum auxiliis vti ſolebamus; Hæc ille. Septendecim populos Siciliæ fuiſſe idem Cicero [d] ſcribit, cuius metropolis fuere Syracuſæ, vbi Prætor, ſeu Præſes per hyemem degebat, quod ea eſſet maxima pulcherrimaque omnium Græcarum vrbium. Cicero, [e] Vrbem, inquit Syracuſas maximam eſſe Græcarum vrbium pulcherrimamque omnium ſæpe audiſtis. Eſt Iudices ita, vt dicitur, eaſque quattuor maximis vrbibus conſtitiſſe ſcribit. Hic erat Baphium Syracuſanum Siciliæ appellatum, vbi veſtes Principis purpura tingebantur: Vere autem prætores inſulam circuibant cuius, inquit Cicero, hic ſitus, atque hæc natura eſſe loci cœlique dicitur, & nullus vnquam dies, tam magna turbulentaq; tempeſtate fuerit, quin aliquo tempore Solem eius diei homines viderent. Deinde æſtate ſumma, inquit, cæteri prætores obire prouinciam, & circumcurſare conſueuerunt, aut etiam in tanto prædonum metu, & periculo ipſi nauigare: Hæc ille. Siculis ius Latij C. Iulius Cæſar dedit. M. Antonius Conſul ciuitatem. [f] Hi ſunt quatuor Italiæ Conſulares, qui Vicario Romæ ſuberant. Nunc ad duos Correctores, qui eidẽ parebant venienus.

[a] l. l. modios 9. C. de ſuſceptoribus & arcariis.
[b] in actione 6. in Verrem.
[c] in 7. actione.
[d] in 7. actione.
[e] in 6. actione.
[f] Cicero in 4. ad Atticum.

DE CORRECTORIBVS APVLIÆ & Calabriæ, item Brutiorum & Lucaniæ. Cap. LIIII.

A Silari flumine vltra Campaniam vſque ad Laum flumen tenuere Lucani, vt Plinius refert, nunc Baſilicatam vocant: inde vſque ad Leucopetram promontorium ſequuntur Brutij, à Brutia regione, inquit Iornandes, olim nominati, nunc Calabri dicuntur. Antiquitus hæc regio Oenotria nuncupata vbi Græci reſederunt, quæ peninſulam efficiens Tarentum vſque eius Calabria, mox vſque ad Garganum montem Apulia, ſed nunc tota à Lao flumine Tarentum vſque eſt Calabria, cuius illa ciuitas erat metropolis; vbi purpureæ veſtes Principis tingebantur. His quatuor regionibus duo dati ſunt Correctores alter Apuliæ & Calabriæ; alter Lucaniæ & Brutiorum. Conſtantino imperante Claudius Plotianus harum corrector extitit. [g] mox Mechilius Hilarianus. [h] deinde Octauianus, [i] ſub Valentiniano Symmachus. [k] Correctoris Apuliæ & Calabriæ inſignia in calce operis à Notitia oſtenduntur, vt inde velut in ſimulachro aliorum correctorum inſignia & officiorum conſpiciantur. Sunt autem in ſummo auratæ columnæ. duo auerſi, ſed ita connexi Principes, vt in vnum deſinant: Ingenioſum inuentum ad miram duorum Imper. concordiam oſtendendam: Nigra tenuiſque linea vtrinſque caput & corpus diuidit, vt fermè ex inuiſibili hac diuiſione ipſorum vnitas minimè tolli poſſe videatur. Prope eſt abacus albo tapeto inſtratus, qui librum rubro corio tectum ſuſtinet, infra imago eſt oppidi cum hac inſcriptione PROVINCIA APVLIA ET CALABRIA. Vnus enim corrector vtrique præerat regioni. In manuſcriptis vultus tantum duorum principum apparent. Liber auro tectus cœruleo ſurrectoque tapeto nititur, in cuius dorſo hæ notæ leguntur, FL. VAL. CORR. IVS. DD. quas ita interpretor, Fœlix liber vendicandus à laterculo correctori iuſſu dominorum. Impreſſi notis carent. Meus codex tergum libri purpura tectum oſtendit. Officium habebat vt Conſularium, excepto Principe, qui ex eodem officio accipiebatur videlicet ipſum Principem, Cornicularium, Tabularios duos pro Numerariis, Commentarienſem, Adiutorem, ab actis, Subadiuuam, Exceptores, & cæteros cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiam ſine annotatione clementiæ principalis. Cæteri Correctores ad ſimilitudinem Correctorum Apuliæ & Calabriæ officium habent. Ab his ad P.P. appellabatur. Conſtantinus ad Taurum P.P. [l] De Sardinia, inquit, Sicilia, Campania, Calabria, Brutiis, & Piceno, Aemilia, & Venetia, cæteraſque interpoſitas appellationes laudabilis ſublimitas tua more ſolẽni debebit audire, competenti appellatione terminandas. Præfectus.n. Vrbis noſtra reſponſione prædictis cognitionibus ſibi temperãdum eſſe cognouit. Symmachus verò [m] refert à Correctore Apuliæ, quem Moderatorẽ appellat, ad Præfectum vrbi prouocari. Lucani Romanis ſues pendebant: vnde Lucanica, Brutij dabant boues, ſicut [n] Strabo ſcribit. Dimidias quoque decimas ſuum & pecorum quæ alebant, & aliquot millia amphorarum vini tradidiſſe videntur, [o] Caſſiodorus, [p] Hinc, inquit, montuoſa Lucania ſues pendet: hinc Brutii Boum, pecus indigena vbertate præſtant. Fuit nimirum vtrumque mirabile, vt prouinciæ tantæ ciuitati ſufficerent, & ampla ciuitas earum beneficiis victualium indigentiam non haberet. & ſubijcit. iuſtum his ſtatutum fuiſſe pretium: Hæc ille. Inde Princeps plebi & prætorianis militibus carnes ſuillas elargiebatur, certo viro ad hoc munus deſtinato. Zoſimus, [q] Maxentius, ait, adminiſtris Marcellino & Marcello tribunis militum, & Luciano ſuillæ carnis præbitore, quam fiſcus populo Romano largiebatur, & aulicis præterea militibus, quos prætorianos vocant, in regium ab his ſolium collocatus eſt. Vopiſcus [r] Statuerat, inquit, vinũ gratuitum populo Romano dare, quemadmodum oleum & panis & porcina gratuita præberentur, ſic etiam vinum daretur, quod tamen nõ fecit. Lucani ad euitãdas difficultates, quæ oriebantur, 6400. ſolidorum nomine ſuum permittente principe ſoluerunt. (Nouel. Valentiniani. tit. 37. de ſuarijs) Vicarij Romæ præſides ſequuntur.

[g] l. 2. C. T. de relat. l. 2. C. T. de appellat.
[h] l. ſi quis Decurio. 22. C. de falſis. l. vniuerſos. 22. C. de Decurionib. l. 2. C. T. ad l. Flauiam.
[i] l. 2. C. T. de epiſco. & cler.
[k] l. 25. C. T. de curſu publico.
[l] in l. 27. C. T. de appel.
[m] epiſt. 37. li. 2.
[n] in quinto.
[o] l. 4. C. Theo. de ſuariis.
[p] lib. 11. ad Vitalianum Cancellarium, Lucaniæ & Brutiorum.
[q] lib. 4.
[r] in Aureliano.

DE PRÆSIDIBVS SAMNII & Valeriæ. Cap. LV.

SAMNITES ab Occidente, Tiuento, ab Oriẽte Aterno fluminibus à meridie Appennino, Campaniſque clauduntur, à Septentrione mari Hadriatico, nunc Aprutios vocant. Hosquinquaginta annis, inquit Iornãdes, Fabii ac Papirii patres ac liberi ita domuerunt, atque vrbes diruerunt, vt hodie Samnium in ipſo Samnio requiratur, nec facile appareat materia XXIIII. triumphorum: Hæc ille. Iuxta

hos

hos eſt Valeria regio, à via, & ciuitate Valeria dicta, quæ vt tradit Strabo, à Tiburtinis initium capiens, ad Marſos, & Corfinium Pelignorum Metropolim extenditur, & partem Latij continet. In ea Latij vrbes ſunt, Valeria, Bonifacij IIII. Pontificis Patria, nunc extincta, Arſeoli, & Alba, propè quam, eſt ciuitas Cuculum. In Romæ verò conſpectu ſunt Tibur, Præneſte, & Tuſculum. Valeriæ Metropolis erat Amiternum. hodie Aquila dicta: Harum Præſides Vicario Romæ parebant ſicut & ſequentes.

DE PRÆSIDIBVS Sardiniæ, & Corſica. Cap. LVI.

SARDINIAM à Sardo Herculis filio, qui primus eam occupauit, vocatam ferunt. Prima populi Romani prouincia à M. Pomponio eſt facta anno Vrbis DXXI. & biennio poſt Corſica à C. Papirio, ſed vtraque ab vno Prætore regebatur, primuſque M. Valerius vtramque adminiſtrauit, ſub poſterioribus verò Auguſtis ſunt diuiſæ, & ſingulæ ſingulis Præſidibus commiſſæ. Nunc, inquit Sex. Ruffus à ſuis Præſidibus reguntur: Conſtantino enim imperante Feſtus Sardiniæ præſes fuit,[a] cum Felix eſſet Corſicæ[b]: ſub Conſtantino etiam Conſtantini ſucceſſore Bibulenius Reſtitutus ſolam Sardiniam Præſes rexit: ſub Valentiniano, & Valente Laodiceus:[c] ſub Gratiano Mattonianus:[e] & id vſque ad Notitiæ tempora permanſit. Poſtremo recepta à Vandalis Africa, Iuſtinianus illius Præfecto Prætorio Sardiniam tribuit: Itaque non amplius Italiæ, ſed poſtea Africæ prouincia eſt habitata: Nūc verò Hiſpaniæ annectitur. Frumentum & ipſe Romæ pendebat, Hircius de bello Africo, item Liuius, Iulius Cæſar pro decumis octauas frumenti imperauit: [h] Prudentius.

Nec des vela fretis Romana, nec horrea rumpas, Sardorum, congeſta vehens granaria claſſis.

Symmachus, [h] Benignus, inquit, rei frumentariæ negocium peruigili animo executus, nihil de Sardinia reportauit, niſi bonam conſcientiam, & malam valetudinem. Horreis autem tantum frugis inuexit, quantum illi prouinciæ anni fortuna contulerat. Corſica verò modico freto à Sardinia diſcreta, & aliquanto minor 390. milliaria circumit, prius Cirna, à Cirno Herculis filio dicta. Vinum producit, optimum, alumen, & ferrum. Et ipſa ſuum habebat Præſidem. [i] Ab his Rectoribus ad P. P. Italiæ appellabatur, [k] quod Conſtantinus ſtatuit, cum antea ad P.V. prouocaretur.

Horum Præſidum inſignia erant, duorum Principum velut vnius viri effigies, duos vultus, & pectora exprimens, nigra enim linea vtriuſque caput, & totum corpus diuidit: Vnum eſſe ob commune conſenſum duorum Principum Imperium, melius exprimi non poterat. Abacus purpureo tapeto tectus, erectum librum ſuſtinet, infra oppidi effigiem habet, ſupra nomine ſuæ prouinciæ inſcripto, vt apud Notitiam in Præſide Dalmatiæ viſitur. Officium habebant vt Correctores. Vnus Rationalis trium prouinciarum tributa exigebat, Siciliæ, Sardiniæ, & Corſicæ, vti apud iura legitur, [l] & Notitia interpretatur. Hi ſunt Italiæ Magiſtratus, qui Romæ Vicario obtemperabant: Nunc de aliis, qui Vicario Italiæ ſuberant eſt diſſerendum, & ſi à Notitia ſunt omiſſi.

[a] l. 3. C. T. de pœnis.
[b] l. 8. C. T. de tempor. curſu.
[c] l. 2. C. de capiend. & diſtrah. pignorib. tribut. cauſa.
[d] l. antepe. C. de his qui accuſ. non poſſ. l. 12. C. T. de accuſat.
[e] l. 9. C. ad l. Iul. repetundar. l. 2. C. T. eodem.
[f] l. 1. § Duo itaque, C. de offic. P. P. Africa.
[g] lib. 2. ad Symmachum.
[h] lib. 4. epi. 114.
[i] l. 2. C. T. de tempor. curſ.
[k] l. 27. C. T. de appell.
[l] in l. 1. C. de ſuſcep. et arcar. l. 1. C. T. commu. diuidun.

DE VICARIO ITALIÆ. Cap. LVII.

PRÆTER Vicarium Romæ, alium habebat P. P. Italiæ, cui quatuor parebant Conſulares, vnus Venetiæ, Iſtriæque, alij Æmiliæ Liguriæ, & Flaminiæ, cum Piceno. Tres verò Præſides. Alpium Cottiarum, Rhetiæ primæ. & Rhetiæ ſecundæ. Vicario enim Romæ regiones ad Orientem velut antiquæ Italiæ committebantur. Huic aliæ ad Occidentem, quæ ante Triumuiros Reipub. conſtituendę extra Italiam cenſebantur, ſcilicet, Galliæ Ciſalpinæ, & Liguriæ à quibus omnibus ad hunc Vicarium prouocabatur. Reperitur Romæ quoddam epigramma, quo Cranio Euſebio Vicario Italiæ ob ſingularem eius virtutem addita eſt Æmilia, quæ prius Vicarij Romæ fuerant Conſtantino imperante Iulius Verus Italiæ Vicar. extitit, [m] cui Septimus Baſſus ſucceſſit: [n] huic ſub Valentin. Fauentius: [o] mox Caraſionius: [p] deinde Italicus. [q] Hic Vicarius in primo indice Notitiæ recenſetur, nulla poſtea eius inſignium, officii, aut magiſtratuum ſit mentio, vel quod aliqua folia ſint deperdita, vel quod tum à Barbaris hæc regio vexabantur: Æmiliam enim & adiacentes prouincias ſed deuaſtatas vidiſſe, & ciuitates ſemidirutas D. Ambroſius deplorat. Hanc cladem prius Alaricus, deinde Attila Hunnorum Reges intulerunt. Verum inſignia & officium, vt alij Vicarii, habebat. Eius verò Magiſtratus ex iuribus collectos explicabimus, à Conſulari Venetiæ & Iſtriæ auſpicati.

[m] l. 4. C. T. de priuil. eor. qui in ſacr. palat. milit.
[n] l. 1. C. ſi quis eam cuius tut.
[o] l. 3. C. de agricol. & cenſit.
[p] l. 3. C. T. de curſu publico.
[q] l. 10. C. T. de luſtr. collat.

DE CONSVLARI VENETIÆ, & Iſtriæ. Cap. LVIII.

VENETIA à flumine Atheſi vſque ad Timauum extenditur, vulgo Marchiam Triuiſanam vocant, quæ à Longobardis Marchionibus Taruiſij ſedem habentibus nomen habuit, quemadmodum alius in Piceno Anconæ degens, Marchiæ Anconitanę nomen dedit. Venetiæ Metropolis erat Aquileia, prima poſt Romam Italię ciuitas, vbi prouinciæ theſaurus conſeruabatur, & ſi imperante Auguſto, extra Venetiæ fines cenſebatur, vt lib. 5. auctor eſt Strabo. A Timauo autem vſque ad Arſiam fluuium non longe à Pola eſt Iſtria, cuius caput eſt Iuſtinopolis. His duabus regionibus vnus Conſularis ſub Vicario Italiæ, præerat. Imperante Conſtantino hæ prouinciæ Correctorem habuere Cæcilianum Placidum, vt ex marmore Neapoli conſtat, quod eſt ſequens.

M. MÆCIO MEMMIO BALBANO CÆCILIANO PLACIDO C. V. PONTIFICI MAIORI AVGVRI XV. VIRO SACRIS FACIVNDIS CORRECTORI VENETIARVM, ET ISTRIÆ, PRÆFECTO ANNONÆ VRBIS SACRÆ CVM IVRE GLADII, COMITI ORDINIS PRIMI, COMITI ORIENTIS, ÆGYPTI, ET MESOPOTAMIÆ, IVDICI SACRARVM COGNITIONVM TERTIVM CONSVLI ORDINARIO PATRONO PRÆSTANTISSIMO REGIO PALATINA POSVIT.

Poſtea hæ prouinciæ Conſularem habuere, vt ſub Valentiniano Florianum.

In Venetia, & Iſtria erat Ciſſenſe baphium vbi ſericum & lana Principis tingebantur.

[r] l. 1. C. T. de exact. quæ repetita eſt in l. 10. C. T. de execut. & exact.
[s] Notitia ſub com. larg.

DE

DE CONSVLARIBVS ÆMILIÆ, Flaminiæ, & Piceni. Cap. LIX.

GALLIA togata, erat tota ea regio, quæ eſt intra Padum, Apenninum, Rubiconem, ac Trebiam vt Plinius, Ptolemæuſque referunt, ita dicta, quod ciuitate donati, toga Romana eius incolę vterentur. Totus hic tract⁹ in duas regiones diuiditur, Flaminiam, & Æmiliam. Nam M. Æmilius Lepidus, & C. Flaminius Coſſ. deuictis Liguribus Apuanis, ne in ocio milites tenerent, alter Roma per Thuſciã & Vmbriam Ariminum vſq. viam à ſe Flaminam dictã ſtrauit: [a] Alter Placentia ad Ariminum, Æmiliam. Itaque Flamina eſt appellata, quæ Ariminum ducit, cuius metropolis fuit Rauenna. Æmilia verò eſt, quæ inde Placentiam tendit. Nos tamen ita diuidemus, vt quod eſt ab Aeſi ad Aternum fluuium, ſit Picenum, ſeu Marchia Anconitana: ab Aeſi ad Rubiconem Flaminia, quam Romandiolam appellant: Inde Placentiam vſque, aut ad flumen Trebiam Æmilia. M. enim Æmilius Lepidus ibi Proconſul, totam eam prouinciam reformauit, inter alias ciuitates Regium dirutum inſtaurauit, quod etiam oſtendit hæc antiqua inſcriptio, M. LEP. CIV. REG. INTS. quam Valerius Probus ita interpretatur, M. Lepidus ciuitatem Regi inſtaurauit, ibique forum cauſarum habuit, vnde Regium Lepidi forum appellatur. Hęc regio ab ipſo Æmilia eſt dicta, quæ prius Aurelia vocabatur, ſed hodie tota Longobardia Bononiam vſque cenſetur. Flaminiam verò Carolus Magnus Eccleſiæ tradens, tanquam territorium ad Romam ſpectans Romandiolam appellauit. His duabus regionibus duo præfuere Conſulares, alter Æmiliæ, alter Piceni, & Flaminię. Æmilia poſt Diocletianum ſemper Conſularem habuit: Conſtantino enim imperante, eius Conſularis Ruffinus fuit: [b] deinde ſub Conſtantio Dulcitius, [c] Reperitur tamen Æmilia cum Liguria quandoque Cõſulari commiſſa. Conſtantinus enim Vlpio Flauiano vtramque regendam tradidit. [d] Valentinianus ſecundus & Theodoſius Romulo. [e] pro arbitrio namque Principum varij ſtatuebantur magiſtratus.

[a] Strabo lib. 5.
[b] l. 1. C. T. de vectig. & commiſſ.
[c] l. 2. C. de agricol. & cenſit.
[d] l. 2. C. T. de extraor. ſiue ſord. muner.
[e] l. 4. C. T. de donat. vel edit. reſcr.

DE CONSVLARI LIGVRIÆ. Cap. LXI.

DVBIVM non eſt Ligures nunc eos eſſe, qui ab Apennino inter Macram, & Varum, & mare Tyrrhenum continẽtur, quorum caput eſt Genua. ſed olim vlterius etiam per Apenninũ ad eos Subalpinos, qui vulgò Pedemõtani vocantur, & Vercellas protẽdebantur, Aſtamque Coloniam, Dertonam, Statellamque complexi vſque ad montem Baliſtam in Regienſi agro nunc mõtem Valeſtrum nominatum, ac montem Lætum ſeu Sancti Peregrini perueniebant, & Piſas vſque extenſi fuiſſe videntur. [f] His ergo populis, vt numeroſis, lataṁque regionem tenentibus proprius datus eſt Conſularis, qui ſub Arcadio Artianus fuiſſe legitur. [g] Quandoque tamen Æmiliam & Liguriam vnum Conſulatem rexiſſe, ſupra diximus: [h] Liguriæ caput tum erat Mediolanum, vbi totius prouinciæ pecunia publica condebatur, cui Præfectus theſaurorum Mediolanenſium Liguriæ vocatus ſub Comite Largitionum reſidebat Hi ſunt quatuor Conſulares, qui Vicario Italiæ parebant, nunc de eius Præſidibus eſt tractandum.

[f] Liuius lib. 10. de bello Macedonico et Aſiatico ſeu Decad. 4.
[g] l. 4. C. T. vnde vi.
[h] l. 4. C. T. de extraord. ſiue ſord. muner.

DE PRÆSIDIBVS AMPLIVM Cottiarum Retiæ I. & II. Cap. LXI.

COTTIÆ alpes ſunt, vbi nunc mons Cinetius dicitur, à Cottio Rege appellatæ qui XII. ibi ciuitates condidit, vti Plinius [i] memorat. Is Marcellino teſte, [k] Cæſari Auguſto amiciſſimus fuit, ſed eo, & filijs extinctis, hæc regio à Nerone in poteſtatem imperij Romani redacta, & Latii iure donata, [l] proprium Præſidem accepit. [m] Incipiunt hæ Alpes vt ait Marcellinus, à Segouione oppido, quod nunc Suſam vocant, vbi Cottij ipſius ſepulchrum memorabile viſebatur, aliaque oppida vſque ad Nauolenſam continebant. Alpes Gallicum vocabulum & pro altis montibus accipi Seruius ſcribit: Goropius lib. 1 Gallicorum glaciem montium ſignificari ſua lingua affirmat. Retia verò vt Stephanus, & Ptolemæus [n] referũt, etiam ipſa eſt in Alpibus, quæ Galliam Ciſalpinam, à Germanis diuidunt, ab Occaſu montẽ Adulam fonteſque Danubij habet, ab Oriẽte Lycum flumen, quod Danubium influit, Retiamque à Vindelicia ſeparat: ad Septentrionem Danubio, ad Meridiem Alpibus clauditur, & hæc Retia prima ſeu ſuperior vocatur. Vltra Lycum vſque ad Oenum fluuium Orientem verſus, & Vindeliciam, Retia ſecunda, ſeu inferior eſt dicta. Hodie hunc tractum Sueuiam nominant: Huius metropolis fuit Auguſta Vindelicorum, vbi pecunia Principis à Procuratore theſaurorum Auguſtæ Vindelicienſis Retiæ ſecundæ nuncupato ſeruabatur. Hæ duæ regiones à duobus Præſidibus adminiſtrabantur, & Italiæ Vicario parebant Olim vtraque regio ab vno Prætore regebatur. Tacitus, [o] Infeſta Retia, cui Pactius Septimius Prætor erat incorruptæ erga Vitellium fidei P. quoque Ælius, Pertinax, qui poſtea imperauit, ſub M Antonino Prætor Retias gubernaſſe fertur, ſed idem Tacitus eas quandoque à procuratoribus adminiſtratas fuiſſe ſcribit. Caſſiodorus [q] ipſas munimina Italiæ & clauſtra prouinciæ vocat, quæ, inquit, non immerito ſic appellata eſſe iudicamus, quando contra feras agreſtiſſimas gentes ſunt velut quædam plagarum obſtacula. Retia Italiæ eas eſſe ſignificat: Alij à Reto Duce deriuant: In his limiti Rom Imperij erecto, Dux cum militaribus copiis præerat. Hi ſunt Magiſtratus prouinciarum, qui Vicario Italiæ eiuſque Præfecto obtemperabant. Præter hos Comes rei militaris cum XVI ferme præſidiis Italiam cuſtodiebat. Nunc ad Illyrici prouincias eſt veniendum.

[i] lib. 3. cap. 25.
[k] lib. 15.
[l] Tacit. lib. 1.
[m] Eutrop. lib. 7. cap. ... et ... in Aureliano.
[n] lib. 2.
[o] in 2c
[q] lib. ... ſormula Ducatus Retiarum.

DE VICARIO ILLYRICI OCCIDENtali. Cap. LXII.

TERTIVS in Occidente fuit Vicarius Illyricanæ Diœceſeos & ſi à Notitia omiſſus, quod ea regio tum à Barbaris teneretur. Illyricum prius C. Iulio Cæſari cum Gallia Ciſalpina eſt demandatum, [r] deinde ſub poſterioribus Principibus Italiæ annexum. Id olim Claudio iuniore imperatore Thracas, Myſos, Dalmatas, Pannonios, & Dacos, continebat, vt Pollio ſcribit, [s] poſtea quicquid eſt circa Danubium vſque ad Pontum Euxinum, Illyricum eſt dictum, inquit Zonaras Duplex Arcadio & Honorio imperantibus eſt factum, vt in P. P. Orientalis Illyrici expoſuimus, alterum Orientale, alterum Occidentale. quod Herodianus [t] dicit Italiam à Germania diuidere, ad Præfectumque Prætorio Italiæ, pertinebat, cuius ſex prouincias Notitia recenſet.

[r] Tranquill. in C. Iulio cap. 22.
[s] in Claudio.
[t] in Alexandro.

Duas

Duas Pannonias primam, & ſecundam, Noricum Mediterraneum, & Ripenſe, Sauiam, & Dalmatas, ea quibus ſola Pannonia ſecunda Conſulatem habebat. Quare cum ad Elpidium Pannoniæ Conſularem Conſtantinus ſcribit, [a] de ſecunda eſt intelligendum. Sauia Correctorem, reliquæ Præſides habuere. Huic Illyrico & Africæ P.P. Italiæ imperabat. Marcellinus, [b] Valentinianus inquit, Mediolanum, valens Conſtantinopolim diſceſſit, & Orientem quidem regebat poteſtate Præfecti Salluſtius, Italiam verò cũ Africa & Illyrico Mamertinus. Hæc ille. Illirici regiones ita ſe habebant, vltra Oenum fluuium, à quo Retiam ſecundam terminari diximus, Orientem verſus erat Noricum, quo vſque ad Cecium montem perueniebat, à Meridie & Alpibus vſque ad Danubij ripas verſus Septentrionem extendebatur, & ob id huius regionis pars Ripenſe Noricum vocabatur, hodie Bauaria dicitur. Aliud Noricum mediterraneum dicebatur, cuius Præſes Conſtantino imperante, erat perfectiſſimus, vt apparet ex ſequenti inſcriptione apud Celeiam Stiriæ in pariete templi Franciſcanorum. D. N. FL. CONSTANTINO CLEMENTISS. ATQVE VICTORI AVG. MARTINIANVS V. [c] P. PRÆSES PROVINCIAE NORICI MEDITERRANEI.

[a] l. 6. C. T. de veteran.

[b] lib. 26.

Noricum.

[c] vir perfectiſſimus.

Vltra montem Cecium ad Orientem vſque ad fluuium Ænouem inter Alpes Liburniæ, & Danubium eſt Pannonia prima ſeu ſuperior, nunc Auſtria vocata, quæ à Præſide regebatur.

Pannonia I.

Pannonia II.

Vltra Ænonem Draua, & Danubio, Pannonia inferior clauditur, vbi Iſter Draua miſcetur. Nunc Boſſina & Seruia nominatur, cui Conſularis præerat. Inter Sauum verò & Drauam Sauia eſt, nunc Croaria dicta, cui præerat Corrector. Aliqui exiſtimant, vbi nunc eſt Seruia & Boſſina, Sauiam fuiſſe, quod ego non affirmo. Præſidis Valeriæ, quæ nunc Stiria dicitur, iiſdem finibus clauſæ, Notitia non meminit, cum tamen proprium infra illi Ducem aſſignet, forte à Conſulari Pannoniæ ſecundæ regebatur. Tres ergo diœceſes PP. Italiæ parebant, Italia, Illyricum & Africa, cuius ſolius Vicarij inſignia, cum ſuis Conſularibus, correctoribuſque, & Præſidibus, eorumque imaginibus Notitia oſtendit, Illyrici verò Conſularem vnum, & Correctorem, quatuorque Præſides in Indice tantum recenſet, ſed nullum eius Vicarium nominat, aut Præſidum inſignia, vel officia repræſentat, quæ tamen quemadmodum Vicarij Africæ, & aliorum olim cum ſuis magiſtratibus exercitata fuiſſe conſtat. Sub Valentiniano enim III & Theodoſio, ea regione ab Hunnis deuaſtata, vt auctores ſunt D. Proſper & alij, Rectores eo mitti deſiere. Paulus Diaconus, [d] Per hæc tempora, inquit, ſcilicet Theodoſij Iunioris, Hunnis Thracias, & Illyricum populatione vaſtantibus, exercitus qui Siciliæ morabatur, ad defenſionem Orientalium prouinciarum reuertitur: & alibi, [e] ſub Martiano, & Valentiniano Iuniore, Rex, ait, Hunnorum Attila, dum regnum intra Pannonias, Daciamque gereret, Macedoniam, Myſiam, & Achaiam, vtraſque etiam Thracias, immaniſſima rabie deuaſtabat. Alij [f] volunt Valentinianum Placidiæ Theodoſio ſocero Illyricum ceſſiſſe, vt Eudoxiam eius filiam vxorem haberet. Nullus ergo ibi tum Occidentis Vicarius, aut Præſes. Sed nec vllus Comes aut Dux rei militaris fuit.

Sauia.

[d] lib. 14.

[e] lib. 19.

[f] Iornandes.

Antea verò Vicario Illyrici ſex prouinciæ paruerunt, quas, à Conſulari Pannoniæ ſecundæ vt digniore incipiens, pro viribus reſtituere conabor.

DE CONSVLARI PANNONIÆ ſecundæ, & correctore Sauiæ, ac præſide Pannoniæ primæ, & vtriuſque Norici. Cap. LXIII.

PANNONIA inter Sauum fluuiũ & Danubium clauſa, à Tiberio Cæſare viuente Auguſto bienio eſt ſubacta. Pæoniam appellari Appianus ſcribit, quam Zonaras, & aliqui diuerſam faciunt, & in Macedonia ad Axiũ flumen conſtituunt. Ptolemæus in duas Pannoniam diuidit, ſuperiorem ſeu primam vbi nunc eſt Auſtria, & inferiorem, ſeu ſecundam Narbone fluuio à prima ſeparatam, nunc Vngaria dicitur. Prius Proconſularis fuit, ſiquidem Seuerus A. vt ſcribit Spartianus, Pannonias proconſulari Imperio rexit. Mox hæc diu Conſularis fuit. Eius enim Conſtantio imperante, Africanus, [g] mox Elpidius, Conſulares extitere, [h] cui ſub Iuliano Apoſtata Sex. Victor Hiſtoriographus ſucceſſit, qui poſtea etiã vrbi præfuit, vt Marcellinus [i] ſcribit. Hunc Fortunatus ſub Valẽtiniano in eodem magiſtratu ſequutus eſt. [k]

Pannonia II.

[g] Marcel. lib. 16.

[h] l. 6. C. Th. de veteran.

[i] lib. 2.

[k] l. 27. C. Th. de curſu public.

Superior verò ſeu Pannonia prima præſidem habebat. Huius metropolis erat Sabaria, vbi prouinciæ theſaurus ſub præpoſitum theſaurorum Sabarienſium ſeruabatur. Pannoniæ annis 50. ab Hunnis retentæ, anno ſalutis 429. ſub Valentiniano ſecundo ſunt receptæ, ac ſurſus amiſſæ. [l] Oſtrogothi enim, qui Hunnis ſuperatis circa Danubium reſederant, cum Illyricum vaſtare cœpiſſent, eas à Leone primo A. cum Myſia acceperunt, & illi Theodoricum [m] Theodomius ex Ariona concubina filium, obſidem dederunt.

Pannonia I.

[l] auctor Marcellinus Comes.

[m] Blon. prima Decad. lib. 1.

Sauia citra Sauum, à quo nomen accepit, ſita, vbi eſt Liburnia, Correctorem habuit, cuius ſub Conſtãtio Rectorem fuiſſe Africanum Marcellinus [n] ſcribit, ſed Correctorẽ intelligit. Huius metropolis erat Sciſciana, vbi prouinciæ theſaurus reponebatur, cui præerat præpoſitus theſaurorum Sciſcianorum Sauiæ nuncupatus. Hic etiam Procurator monetæ Sciſcianæ ſub Comite largitionum monetam percuti curabat. Sauiam & Pannoniam ſecundam limites Rom. Imperii vnus Dux cum pluribus numeris tuebatur, & alius Pannoniam primam.

Sauia.

[n] lib. 15.

Noricum Cecio monte ad Orientem à Pannonia diuidebatur, ab Occidente Oeno fluuio à Vindelicia & vſque ad Danubium Septentrionem verſus extendebatur. Duplex erat Noricum, Ripenſe vltra Narabonem, ſecundum Danubij ripam tendens, & illud quod eſt citra, Mediterraneum vocatum, & vtrũque ſuum præſidem habebat. Prius à Procuratoribus, Galba, imperante adminiſtrabatur. Tacitus, [o] Duæ, inquit, Mauritaniæ, Retiæ, Noricum, Thraciæ, & quæ aliæ procuratoribus cohibentur. Dalmatiæ præſes ſequitur.

Noricum.

[o] lib. 7.

DE PERFECTISSIMO PRÆSIDE Dalmatiæ. Cap. LXIIII.

DALMATIA à monte Sardinio verſus Septentrionem ad mare Hadriaticum, & Meridiem contra Apuliam protenditur: ab occaſu habet Liburniam, ab Oriente Macedoniam, à qua Drilone fluuio diuiſa, antiquum nomen retinet. Quatuor habebat metropoles, Iadram, Salonam quæ alio nomine Spalatum dicitur, vbi erat præpoſitus Theſaurorum Salonitarum, Dalmatiæ, ſub Comite largitionum, & Baphium Salonitarum Dalmatiæ vocatum, vbi ſericum, & lanæ Principis purpura tingebantur. Hic

etiam

etiam arma fabricabantur. Aliæ metropoles fuere Antibarus, & Raguſa, Latinum habentes idioma, reliquæ Sclauono ſermone, & habitu vtebantur, vt ait Guilielmus Tiri Archiepiſcopus. [a] Dalmatia olim Proconſuli Macedoniæ paruiſſe aliquibus videtur, Vlpianus enim ſcribit ſe ab Herennio Modeſtino Proconſuli da Dalmatia conſultum, [b] ſed illa dictio, Proconſule, in Florentina lectione deeſt: Et certum eſt Præſidem imperaſſe, non clariſſimum, vt alij, ſed Perfectiſsimum: neque enim ex Senatoribus, ſed ea inferioribus eligebatur, aut Equitibus, quos dignitate perfectiſsimi anteibant, vt & Conſtantinus ad Verinum Præfectum vrbi ſignificat. Senatores, inquit, qui veniam ætatis impetrant, apud P.V. officium de ſuis moribus, & honeſtate perdoceant: Perfectiſſimi apud Vicariam Præfecturam: Equites Romani apud Præfectum Vigilum, quæ verba in Codice Iuſtiniani [d] ſunt immutata. Itaque poſiti ſunt perfectiſſimi ſupra Equites, qui non primum, ſed ſecundum poſt Clariſſimos locum habebant, & in iure à Perfectiſſimis ſeparatis tractatibus diſtinguuntur, [e] & poſt eos locantur.

[a] lib. belli ſacri 2. cap. 17.
[b] in l. ſi quis uxori. §. 2. & ſi quis aſ- num. ff. de furt.
[c] in l. 1. C. T. de his qui veniam æta. impetr.
[d] in l. 2. C. de his qui veni. æta. impetra.
[e] tit. C. de perfectiſſimatus dignitate.

Inſignia Magiſtratus Perfectiſſimi ſunt duo Principes in ſummo auratæ pilæ, in vnum verum deſinentes, vt ſupra in Correctore Apuliæ, & Præſide Cappadociæ expoſui, Item abacus rubro tapeto inſtratus, qui librum viridi corio tectum regit, infra eſt forma oppidi cum hac inſcriptione PROVINCIA DALMATIA, In manuſcriptis dotſo libri inſunt hæ notæ. LELG. P. PRVM. IVSSV DD. quas ita ſum interpretatus. Liber fœlia legendus Præſidibus prouinciarum iuſſu dominorum. In Madruciano litera G. eſt minuſcula.

Officium habet Principem ea eodem officio, Cornicularium, Tabularios duos, Commentarienſem, adiutorem, Ab actis, Subadiuuam, Exceptores, & cæteros cohortalinos, quibus ad aliam non licet tranſire militiam ſine annotatione clementiæ principalis. Cæteri præſides, ad ſimilitudinem præſidis Dalmatiæ, officium habent. Hæc ſunt, quæ de Vicario Illyrici & eius Magiſtratibus, ſcribere neceſſaria exiſtimaui. Nunc ad Vicarium Africanæ Diœceſeos, & eius iudices eſt veniendum, quod de nouis Africæ magiſtratib⁹. diſſerendi occaſionem dabit.

DE VICARIO AFRICÆ ET EIVS Conſularibus, ac Præſidibus. Cap. LXV.

PRÆTER Romæ, Italiæque, atque Illyrici Vicarium; Quartum Africæ P.P. Italiæ habuit, vt ſub Diocletiano Aurelium Agricolaum, vt ea actis D. Marcelli martyris, conſtat [f] ſub Conſtantino Eubulidem. [g] Conſtantio Aconium Catulinum, [h] mox Anatolium; [i] deinde Petronium, [k] & Maximianum: [l] ſub Iuliano Apoſtata Vitianum: [m] ſub Valentiniano Dracontiũ, [n] & Creſcentem. [o] Gratiano Comenium. [p] Arcadio Dominatorem. [q] Quinque regebat prouincias, duas Conſulares Byzatium & Numidium, Tres præſidum: Tripolitanam, Mauritaniam Sitifenſem, & Mauritaniam Cæſaream, quam in indice Notitia tanquam à Duce rectam prætermittit: ſed inſignia repræſentando, eam quintam prouinciam Vicarii ponit. Sext. verò Ruffus ſex prouincias, inter quas & Tripolitanam Conſularem facit, & Africam propriè dictam, qui eſt tractus Carthaginenſis, cui proconſul præerat, ſextam prouinciam ponit. Vniuerſam igitur Africam in ſex prouincias ita diuidit. Proconſularem in qua, inquit, eſt Carthago. Numidiam, Byzatium, Tripolitanam Conſulares, ac duas Mauritanias, Cæſarienſem, & Sitifenſem præſidales. Aliter Ptolemæus diuidit, ſed nos Notitiam ſequimur. Numidia ab Ampſaca ad ortum tendens, vſque ad Siſſaram fluuium peruenit, cuius caput eſt Cirtha, Antonino Pio imperante, Legatum ſeu præſidem habuit Tuſcium Fuſcianum, [r] ſub Diocletiano Concordium Proconſulem, [s] Poſtea ſub Conſtantino Valentinum Conſularem, [t] ſub Arcadio Ianuarium. [u] In hac prouincia Rationalis ſummarum Numidiæ appellatus, ſub Comite Largitionum reſidebat.

[f] apud Surium, 30. octobr.
[g] l. 2. C. de lucris advocator.
[h] l. 24. 26. C. T. de decurionibus.
[i] l. 28. C. T. eod. de decurionib.
[k] l. pen. C. de dilationib.
[l] l. 44. C. T. eod. tit.
[m] l. 7. C. de adifſic primat.
[n] l. 10. 11. 13. & 16. C. T. de anno. & tributis. l. 6. C. eod. tit. l. 8. C. de iure fiſci. l. 9. C. T. de ſuſceptorib.
[o] l. 17. C. T. de anno & tribut.
[p] l. 48. C. T. de decurionib.
[q] l. 31. C. T. de bono.
Numidia.
[r] l. nam ſecundū 7. ff. de leg. præſt: contr. tab.
[s] l. 28. C. Th. de adult. l. ſta nobis 28. C. eod. tit.
[t] l. 7. C. Theo. de epiſc. a.
[u] l. 17. C. Theo. de luſtra. collat.

In mediterraneis inter Bragadam, & Tritonem fluuios, eſt Byzatii regio Conſularis omnium fertiliſſima. Plinius. [x] E medio, inquit, in Byzatio Africæ campo centeni quinquageni modij redduntur. Miſit ex eo loco D. Auguſto Procurator eius ex vno grano, (vix credibile dicto) quadringenta paucis minus germina, extanque de ea re epiſtolæ. Miſit & Neroni ſimiliter CCCLX. ſtipulas ex vno grano. Hæc ille.

Byzantium.
[x] lib. 18. c. 10.

In Byzatio eſt vrbs Adrametum, quam olim magnam & metropolim Iuſtinianus muro muniuit, & à ſe Iuſtinianam appellauit, [y] Nunc Macomedia dicitur. Adrimetinam coloniam D. Cyprianus appellat, [z] de qua in actis Apoſtolorum, [a] Iuliano Apoſtata imperatore, Aginatius Byzacenæ Conſularis fuit, [b] ſub Valentiniano Honoratus. Ad Byzacenos eſt Valentiniani reſcriptum, [c] Byzacenos legit Stephanus.

[y] Procop. lib. 6. de ædif. Iuſtiniani.
[z] epiſt. 45.
[a] cap. 25.
[b] l. 1. C. Theo. de colla. don. vel relat.
[c] l. 1. C. de offic. com. rer. privat.
[d] l. curialis. 25. C. de decur.

Mauritania, quæ vltima pars Africæ ad Oceanum vergit, & ab Hiſpaniis freto Herculeo, ſeu Gaditano diuiditur, ab ortu Ampſaco fluuio à Numidia ſecernitur. Eam C. Iulius Cæſar, Iuba Rege victo in prouinciam redegit, vbi Criſpum Saluſtium Proconſulem reliquit, [e] Appianus, [f] Cæſar, inquit, Iubæ regnum Romanis ſub tributum contulit, cui Criſpus Saluſtius Proconſul præfuit. Ac Romanis vſque ad annum humanæ ſalutis CCCCXLI. paruit. quo Genſericus Vandalorum Rex, a Bonifacio magiſtro militum accitus, eam cum tota Africa occupauit: [g] & cum per triennium vario præliorum euentu pugnatum eſſet, tandem inter eum, & Valentinianum III pax firmata eſt & certis ſpatiis Africa inter vtrunque diuiſa, vt auctor eſt D. Proſper, [h] ſed quæ partes vtrique obuenerint, non aperit. Verum ex eiuſdem Valentiniani conſtitutione ad Albinum [i] P P. apparet, Numidiam, & vtranque Mauritaniam, & Tripolitanam ipſum habuiſſe, & cum eos populos à Barbaris attritos inueniſſet, octaua ſoluti tributi parte contentus, reliquum remiſit, vt ſcilicet Numidæ, ſi mendoſa non eſt conſtitutio, ex XXXIII. millibus aureorum & DC. pendi conſueti, IIII. millia tantum & CC. ſoluerent, & mille ducentos militares annonas, quæ antea erant IX. millia & DC. & DC. & CC. capita, id eſt equorum pabula, quæ prius MDC. fuerant, ſingulaſque annonas ſolidis quattuor, per annum iuſſit æſtimari. Iuſtinianus tanti & ipſe capitationem, ſed ſolidis quinis ſingulas annonas adærari ſeu compenſari [k] mandat. Alia præterea Numidæ tribuebant, vt ſalem, alumen, linum maceratum, ſiliquas, pro quibus duo millia ſolidorum pendebant, herbam Rubiam, & alia, quæ ob corruptum Codicem legi nequeunt, & hæc pro numero hominum, & cuiuſque facultate largitionibus inferri præcepit. Rubia à Græcis Erythrodanum dicta, ad tingendas lanas maximum vendentibus quæſtum præſtabat, vt Dioſcorides ſcribit. Plinius, [m] in primis, inquit, Rubia tingendis lanis, & coriis neceſſaria. Cum verò diminuto in hac diœceſi Imperio, nullus amplius ibi Vicarius iudicaret, ſanxit Valentinianus, vt ab illius præſidibus, qui ſub Romanis principibus remanſerant, ad præf. vrb. prouocaretur. [n] In hoc ſtatu Africa vſque ad annum CCCCLVII. ſit, quo occiſo Valentiniano; Genſericus non modo Numidiam cum Mauritania recepit, ſed Roma etiam

MAVRITANIA.
[e] Cæſar li. 5. de bello ciuil.
[f] lib. 2. belli ciuilis.
[g] Marcellinus, Comes l. 1. in princ. C. de offic. præf. præt. Africa.
[h] in chronicis.
[i] Nouell. 1. Theo. de tributis fiſcalib. tit. 32. & Nouel. Valentin. de pradiis piſtorum tit. 38.
[k] in l. 1. & 2. C. de off. Præf. prætor. Afr. in Notitia.
[l] Nouell. Theodoſij tit. 38. de prædijs epiſto.
[m] lib. 19. c. 9.
[n] d. Nouell. 4.

omnibus ornamentis ſpoliata, Eudoxiam Valentiniani vxorem cum duabus filiabus abduxit. Occidentaleque occidit imperium. Verum Iuſtinianus poſt annos XCV. quàm à Vandalis occupata fuerat, Africam recepit,

MAVRITANIAE.

Mauritaniam, C. Caligula, inquit Plinius, in duas diuiſit, Mauritaniam Tingitanam, quę alluitur Oceano, & antea Sitifenſis à loco nominabatur, & Cæſarienſem ita à ſe dictam. Ipſas interfluens Malua diuidit. Dion verò [a] id à Claudio factum ſcribit, & vtranque prouinciam à duobus equitibus adminiſtrari iuſſam. Sub Galba à procuratoribus regebantur. Tacitus, [b] duæ, inquit, Mauritaniæ, & quæ aliæ procuratoribus, cohibentur: Tingitana à Tingi ciuitate appellata, nunc regnum Feſſæ, & Marochi nuncupatur, vbi limite Rom. Imperii conſtituto, Comes VIII. oppida cuſtodiebat.

[a] lib. 58.

[b] lib. 19.

Mauri Sitifenſes Valentiniano à Genſerico ex pacto relicti, pro XL. millibus ſolidorum, quos annui tributi nomine pendere ſolebant, octauam & ipſi, id eſt, quinque millia ſoluerunt, præter annonas & capita, quæ ducibus, ac militibus præſtabant. [c] Ad Mauros Sitifenſes eſt Valentiniani epiſtola. [d]

[c] d. Nouel. 2. ti. 22.

[d] priuilegio. 27. C. de decurion.

Cæſarienſis verò Mauritania eſt regnum Tremiſcenæ ſiue Teleſin. Tempore Notitiæ Mauritaniæ Cæſarienſis Præſes, idem & Dux militibus imperabat. Is Iuſtiniano imperante inſignia à cæteris diſtracta gerebat, nempe ſceptrum argenteum, pileum loris & calceos auro ornatos. Procopius. [e] Lex, inquit, Mauritanis erat, præfectum nullum eſſe oportere, qui Romanis ſit aduerſus, qui vè non inſignia prius magiſtratus à Romanorũ ferat Imperatore. Sunt autem inſignia hæc, baculus argenteus, ſupraque auratus, pileus argenteus non totum obtegens caput, ſed veluti corona loris argenteis circumpendentibus ornatus, veſtis vilis admodum, & alba, variaque diſtincta. Arbyta (genus id eſt ſoleæ) aurata. Hæc Procopius.

[e] lib. 1. de bello Vandal.

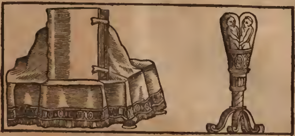
TRIPOLITANA.

A Tritone vſque ad aras Phyleniorum, inter duas ſyrtes eſt Tripolitana, à tribus vrbibus nominata, quæ ſunt Leptis magna, eadem Neapolis vocatur, patria Seueri Imperatoris nobilis, teſte Procopio, quam deſertam Iuſtinianus reſtaurauit. Taphra, & Abrotana, vt vult Solinus. Tripolitanam Notitia Præſidialem facit. Hic erat Baphium Girbitanum, à loco appellatum, vbi ſericum Principis, & lanæ purpura tingebantur. Proprius quoque Comes XIIII. limites Africæ cum totidem caſtrorum Præpoſitis tuebatur: cum in Numidia, & vtraque Mauritania, & Tripolitana Vicarios eſſe diſijſſet ab earum rectoribus ad P. V. appellari Valentinianus conceſſit. [f]

[f] Nouel. Valentiniani, 1. tit. 23.

NOTI

VICARIVS AFRICAE.

Byzacium.

Numidia.

Tripolitana

Mauritania Sitifenſis

Mauritania Cæſarienſis.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Vicarii Africæ.

Conſulares.

BYZACII. NVMIDIAE.

Præſides.

TRipolitanæ.
Mauritaniæ Sitifenſis.
Mauritaniæ Cæſarienſis.
Officium autem habet, idem vir ſpectabilis hoc modo.
Principem de ſchola Agentum in rebus Ducenarium.
Cornicularium.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Ab actis.
Curam Epiſtolarum,
Adiutorem.
Subadiuuas.
Exceptores,
Singulares, & reliquos officiales.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA habet hic Vicarius, Librum & imagines Principum, vt alii Vicarii: In manuſcriptis codex aureo tectus notas habet, quæ in aliis Vicariis tam Orientis quam Occidentis repræſentantur: Principum quoque vultus auratæ pilæ præfixos præfert: Iiſdem quinque mulierum effigies vaſa aureis plena geſtant, coronis capita, & colla monilibus circundatæ: Quinque prouincias huic Vicario ſubiectas ſimulant: His ſupra inſcriptum eſt, BYZACIVM. NVMIDIA. TRIPOLITANA, MAVRITANIA SITIFENSIS, MAVRITANIA CÆSARIENSIS. Tripolitanæ Honorio imperante Simplicius Præſes fuit (l. 49 C. Theo. de appella.) Cæterum Theodoſio iuniore & Valentiniano III. imperantibus, cùm Africam Aetius & Bonifacius Comites tenerent, contra hunc ab illo proditionis accuſatum, aliquot miſſi Duces ſunt profligati. Demum Bonifacius Africā ſe tueri poſſe diffiſus, an. ſalutis CCCCXXXIX. Vandalos vocauit qui eam per annos 95. occuparunt,[a] donec Iuſtinianus per Beliſarium illis profligatis Africam recepit,[b] cui, Vicario abolito, proprium Præfectum conſtituit. Hic Vicarius officium, vt alij Vicarij, habuit & duobus Præfectis annonæ & fundorum patrimonalium, imperauit, qui nullam in prouincijs ditionem exercebant; ſed quia in Indice ſub Præfecto Italiæ inſtar duorum præſidum ponuntur, de ipſis aliquid eſt dicendum.

[a] l. 1. in princ. C. de SS.P.P. Afri. [illegible] l. [illegible] in princ. Nou. [illegible] c. 1. [illegible] l. 17. c. 12 & Procopius.

DE PRÆFECTIS ANNONAE *Africæ, & patrimonialium fundorum.* *Cap.* LXVI.

CAius Iulius Cæſar XX myriades id eſt, CC. millia medimnorum Atticorum frumēti, & olei librarum myriades CCC. id eſt, ter decies trecentena millia ad alendum populum Romanum aduehi iuſſit,[c] duoſque Prætores, & totidem ædiles inſtituit, qui eius rei curam haberent.[d] Sed & ex Alexandria Romam frumenta eehebantur, quæ cum maris tempeſtate quandoque retardarentur Commodus Imperator, inquit Lampridius, Claſſem Africanam inſtituit, quæ ſubſidio eſſet ſi forte Alexandriæ frumenta ceſſarent & hanc claſſem Commodianam Herculeam appellauit, vt ex Africa annonam in vrbem transferret cuius rei gratia, præter eum, qui Romæ erat, alius in Africa annonæ Præfectus creabatur, qui frumenti illic colligendi, & Romam tranſmittendi curam haberet. Huius miniſter vel adiutor fuit, quem Symmachus[e] Notarium appellat: Oro, inquit, perennitatis veſtræ ſalubre præſidium, vt indices Africanos, & notarium, cui æternitas veſtra mandauit frumentarios c[illegible]tus, ſeueriora ſcripta ſtimulent: Idem curam habebat olei ex Africa Romam mittendi: Symmachus ad eundem:[f] Olei, inquit, ſpecies victum plebis ieiunitet inuecta ſollicite: quare oramus, vt quam primum iudices Africanos ſuper hac ſpecie Romanis horreis inferenda diuinus ſermo ſimulet.

[c] Plutarch. in C. Iulio Cæſare

[d] l. 2. §. deinde Cornelius Sylla. ff. de orig. iur.

[e] epiſto. 17. lib. 9. ad Theodoſium.

[f] epiſto. 34. lib. 1.

Alius ſub eo Præfectus fundos patrimoniales Principis, quos plurimos habebat, in Africa curabat, olim Africæ Procurator vocatus, ita eum Conſtantinus Proculum appellat,[g] qua[illegible] Africæ procurans. Præfectus patrimonaliuon eſt dictus Gil[illegible] domis enim amplum patrimonium, aliaque Principis latifundia adminiſtr[illegible] & C[illegible] titulo honeſtatus officium inſtar Com[illegible] [illegible] habebat, vt in eo eſt declaratum [illegible] hoc in indice ſub PP. Italiæ intel[illegible]gi [illegible]. [illegible] etiam prædia, quæ alendis m[illegible] non [illegible] vendebat, vel locabat: aut in emphy[illegible] dabat, & pretium Comiti rerum priuatarum repræſentabat.[h] Ta[illegible] vero erant hi Præfecti, vt in Indice Præf[illegible] Italiæ pars diœceſeos Af[illegible] hab[illegible] Præf[illegible] æquari: In hac diœceſi [illegible] & [illegible] m[illegible] matum Africæ, qui [illegible] patebat, Hæc N[illegible] noſtræ tem[illegible] P[illegible] ſtea vero [illegible] Van[illegible] Af[illegible] præfectus prætori eſt c[illegible] [illegible] antea [illegible] Conſtantin[illegible] [illegible] erat, cum ad Catullinum P.P. Africæ [illegible] ſuſpecta e[illegible] [illegible] In Codice enim Th[illegible] Catul[illegible] P. V. Africæ, q[illegible] n[illegible] prouinciæ Vicarium Af[illegible] quam [illegible] Vicario illi dato,[l] diœceſim P.P. Italiæ [illegible] enim nulla Africæ P P. fu[illegible] Barbaris cum Italia occupata cum eius Præfectus eſſe deſiſſet, demum Iuſtinianus circiter annum ſalutis DXXXIII. Africæ recepta pr[illegible] Præfectum conſtituit. [illegible] Carthagini ſedem habuit, [illegible] honorem promectu[illegible] renouauit: duabus tantum ex [illegible] Conſulares mutaris & vna ex Conſular[illegible] Mauritania enim [illegible] Proconſ[illegible] Byzacium, & [illegible] Numidia & Ma[illegible] quibus Sa[illegible] peius iuris [illegible] Horum [illegible] res quinque [illegible] ſtatus [illegible] P P. X[illegible] tum in No[illegible] Iuſtinianus explicat. [illegible] percipit pote[illegible] pro[illegible]zium [illegible] tatus, q[illegible] tanqu[illegible] tiam om[illegible]

[g] l. 1. C. de collat. [illegible] & [illegible]

[h] l. 4. [illegible] & ſeqq. C. [illegible]

[i] l. [illegible] C. [illegible] colla. [illegible]

[k] l. [illegible] tit. 16. [illegible]

[l] l. 2. C. de lustris [illegible] l. 2. C. [illegible] de decurio.

[m] l. [illegible] De [illegible] C. [illegible] P.P. [illegible]

[n] d. § D. [illegible]

[o] d. § [illegible]

[p] d. [illegible] ſ.

Officium eius [illegible] C[illegible] CXCVI.[q] ſed forte [illegible] CCC[illegible]XXXVIII. Ipſe laterculen[illegible] XII ſol[illegible] bus centum [illegible] millia DCC[illegible] noſtri aurei [illegible] ſeptem quæ [illegible] noſtros aureos [illegible]. Nunc ad Præfecti Prætorio [illegible] Vicarius eſt [illegible] quibus ante [illegible] magiſtratuum præfixi.

[q] d. § [illegible]

[r] l. 2. § [illegible] C. eod.

- *Præfectus Prætorio Galliarum prouinciæ* XXIX. *parent Vicarii III.*
  - *Vicarius Hiſpaniarum cuius prouinciæ* VII.
    - *Conſulares* III.
      - *Betica.*
      - *Luſitania.*
      - *Gallecia.*
    - *Præſidum* IIII.
      - *Tarraconenſis.*
      - *Carthaginenſis.*
      - *Tinguania.*
      - *Inſula Balleares.*
  - *Vicarius* XVII. *prouinciarum, cuius ſunt*
    - *Conſulares* VI.
      - *Viennenſis.*
      - *Lugdunenſis.*
      - *Germania prima.*
      - *Germania ſecunda.*
      - *Belgica prima.*
      - *Belgica ſecunda.*
    - *Præſidum* XI.
      - *Alpes maritimæ.*
      - *Alpes Pannoniæ & Graiæ.*
      - *Maxima Sequanorum.*
      - *Aquitanica prima.*
      - *Aquitanica ſecunda.*
      - *Nouem populi.*
      - *Narbonenſis prima.*
      - *Narbonenſis ſecunda.*
      - *Lugdunenſis ſecunda.*
      - *Lugdunenſis tertia.*
      - *Lugdunenſis Senonia.*
  - *Vicarius Britanniarum* V.
    - *Conſulares* II.
      - *Maxima Caſarienſis.*
      - *Valentia.*
    - *Præſidum* III.
      - *Britannia prima.*
      - *Britannia ſecunda.*
      - *Flauia Caſarenſis.*

DE VICARIO HISPANIARVM & earum magiſtratibus. Cap. LXVII.

TRES Præfecti Galliarum erāt Diœceſes, Hiſpaniarū, Galliarum, & Britanniæ, quibus ſingulis ſinguli præerant Vicarii premittitur autem qui Hiſpaniis regebat, vt puto, quia hæc prima continētis populi Rom. facta eſt prouincia, vt ait Sext. Ruffus. Nam antea duę ſolæ inſulæ Sicilia, & Sardinia prouinciæ factæ fuerant. [a] Verum Q. Aelio, & M Iunio. Coſſ. quemadmodum [b] Liuius recitat, Hiſpania in duas prouincias eſt diuiſa citeriorem cis Iberum, & vlteriorem, & ſi quandoque vltra id flumen multæ vrbes citerioris fuiſſe videntur. Citerior prætorem habuit, Liuius. [c] Prætorum ſortes fuere Gn. Fuluiī Hiſpania citerior, vlterior autem à Proconſule regebatur, Liuius, [d] L. Manlius, inquit, Proconſul ex Hiſpania redierat, Cæſar, [e] litteras, ait, ad Marcellum Lepidum Proconſulem in Hiſpaniam vlteriorem mittit. Auguſtus verò totam Hiſpaniam à ſe ſub iugum miſſam, in tres prouincias diuiſit. Beticam Luſitaniam, & Tarraconenſem. Beticam populo Romano reliquit, in quam Prætor mittebatur, in alias Legati. Strabo Betica, inquit, populo Romano attribuitur, ad quam Prætor mittitur, qui legatum habet, & Quæſtorem. Reliqua Hiſpania eſt Cæſaris, qui duos mittit legatos, Prætorium, & Conſulatem, Prætorius Legatum habet, qui Luſitanis vicinis ius dicit. Hæc ille. Sed Tiberius Cæſar Beticam cum aliis prouinciis in ſe transtulit, [f] & illi Proconſulem Vibium Serenum præfecit, quem poſtmodum damnauit. Tacitus, [g] Vibius, inquit, Serenus Proconſul Vlterioris Hiſpaniæ de vi publica damnatus, in inſulam Amorgum deportatur. Is magiſtratus vſque ad M. Antoninum continuauit, [h] poſtea Hiſpaniam Præſides rexerunt, & [i] Senero imperante, à ſolo Mæcio Probo præſide eſt adminiſtrata. [k] Cæterum Conſtantinus ſeptem prouincias, Hiſpaniæ fecit, Luſitaniam, Beticam, Gallecium, Carthaginenſem, Tarraconenſem, Tingitanam, & Balearem. Sextus Ruffus in ſex prouincias diuidit, Tarraconenſem, Carthaginenſem, Luſitaniam, Galleciam, Beticam, Transfretanam Inſulam terræ Africæ, ſeu Tingitaniam. Notitia addit inſulas Baleares, à Sexto Ruffo omiſſas.

[a] *l. 2. §. capta ff. de orig. iur.*
[b] *lib. 55.*
[c] *lib. 5. deca. 5.*
[d] *lib. 9. deca. 4.*
[e] *lib. 4. ciuilis belli.*
[f] *Tacitus in 1.*
[g] *lib. 4.*
[h] *l. 4. §. 1 ff. de ſicar. l. 2 ff. de his que ſunt ſui vel alieni iur.*
[i] *l. fin. C. ſi propter publ. penſitat.*
[k] *l. relegatorum 7. §. interdicere, ff. de interdic. & relegat.*

omiſſas. Itaque factæ ſunt ſeptem prouinciæ, quarum Betica, Luſitania, & Gallecia erant Conſulares, reliquæ præſidales, inter quas Ruffus etiam Galleciã ponit. Sulpitius verò Seuerus vult eam a Proconſule rectam fuiſſe, qui inquit, ſub Gratiano eſſe deſijt, vltimusque, fuit Volucentus, qui donis corruptus, Gnoſticis hæreticis fauit, poſtmodum ſolum Vicarium & Præſides habuit. Hoc ille. Id ſub Gallieno eueniſſe puto, quo imperante Franci Hiſpaniam ſunt ingreſſi [a] poſtea verò à Diocletiano Viator [b] Hiſpanijs Vicarius eſt datus. Conſtantinus titulo Comitis illi conceſſo, modo Vicarium, modo Comitem vocat, Octauianum enim Comitem Hiſpaniarum anno ſalutis 318. creauit [c] mox Tiberianum, quem Comitem, [d] eundemque Vicarium Hiſpaniarum appellat. [e] Huic ab eodem, non Diocletiano, vt male ſcriptum eſt, ſuffectus eſt Seuerus. [f] Sub Valentiniano Valerianus [g] mox Arthemius, [h] deinde Arcadio & Honorio imperantibus Petronius Vicarij Hiſpaniam rexerunt. [i] Demum irruentibus in eam prouinciam Barbaris, iidem principes, circa annum humanæ ſalutis CCCXCIX Macrobium Præfectum Prætorio Hiſpaniarum, & Proclianum Vicarium quinque prouinciarum conſtituerunt. [k]

Erant hi loco Magiſtri militum, ibi ad hoſtium vim arcendam collocati.

BETICA.

Betica mari Ibero ad Meridiem cingitur, à Septentrione Aſſa fluuio à Luſitania ſeparatur, illi Betus fluuius interfluens nomen dedit. Nunc à Cocco, quod ibi plurimum naſcitur, Granata nominatur, Domitiano imperante Bebium Maſſam, [l] mox Cæcilium claſſicum vtrunque repetundarum damnatos, Proconſules habuit. Deinde Calleſtrinum Tironenem, [m] ſub Hadriano Ignatium Taurinum, [n] ſub Pio Aelium Marcianum Iureconſultum, [o] ſub Conſtantino verò Præſidem Egnatium Fauſtinum, [p] & ſub Conſtantio Cæleſtinum. [q] Hæc poſtea Conſularis eſt facta.

LVSITANIA

Luſitania Ana & Buria flumie, Oceanoque clauditur, nunc Portugaliam nominant, cuius caput eſt Vliſſipone, vulgo Lisbona dicta. Hæc quoque conſularis fuit. Vltra Buriam vſque ad Neriam, promontorium, quod nunc eſt caput S. Mariæ finis terræ, tertia eſt prouincia Gallecia, nunc Gallicia vocata, cuius Metropolis eſt Flauium Brigantinum, hodie Compoſtella nuncupatum. Quidam voluit hanc olim vocatam Bracharíam Auguſtam. Hę tres prouincię erant Conſulares.

GALLECIA.

TARRACONENSIS.

Tarraconenſis verò eſt vlterior, quarta Hiſpania, cui quinta Carthaginenſis additur, quæ duos Præſides etiam Conſtantino imperante habuere, ſub quo Iulianus præſes Tarraconenſem rexit. [r]

CARTHAGINENSIS.

TINGITANA

Sexta Hiſpaniæ prouincia à Ruffo Transfretana inſula recenſetur, à Notitia Tingitana dicta. Hæc eſt inſula Gadira, ſub qua Tingus Mauritaniæ pars continebatur.

BALEARES.

Septima Hiſpaniæ prouincia ſunt inſulæ Baleares nunc Maiorica & Minorica appellatæ, ad quas Præfectum miſſum fuiſſe [s] Liuius ſcribit. Hę quatuor vltimæ prouinciæ præſidales cum aliis tribus Conſularibus Vicario Hiſpaniarum parebant. Sed cum Vandali & Alani Hiſpanias inuaſiſſent, Arcadio Honorioque imperantibus, proprius, vt dixi Hiſpaniarum Pręfectus Macrobius, cum Procliano Vicario eſt creatus, [t] cui cum quinque tantum prouinciæ eſſent relictę, quinque prouinciarum Vicarius dicebatur. [u] Oroſius & Marcellinus Comes, Barbari inquiunt ad aratra conuerſi, diuiſis ſedibus, reſiduos Romanos, vt ſocios, & amicos fouent. Sed miſſus eo Conſtantius citeriorem Hiſpaniam recepit, vlteriorem inter ſe Barbari diuiſerunt. Vandalis, & Sueuis Gallecia, Alanis Luſitania, Turcilingis Betica, ſub diuerſis Regibus euenit, quod fuit circiter an. ſalutis CCCC III. Mox Honorius conſenſit vt Vandali, & Gothi in Hiſpania habitarent Caſſiterides inſulas, quarum nulla hic fit mentio, ab iisdem occupatas fuiſſe puto. Eas P. Craſſus auiditate metallorum ſubegerat. [x] Viceſimas frumenti pop. Rom. Hiſpanos tributi nomine ſoluiſſe Liuius ſcribit, M. Marcellus tributum ex Celtiberia exegit C. talentorum. [y]

Plin. lib. 33. cap. 4. recitat quoſdam tradidiſſe Aſturiam Galleciam, & Luſitaniam Vicena millia pondo ſingulis annis, ex Aurifodinis præſtitiſſe. Excederet hæc ſumma duos milliones noſtrorum aureorũ. Strabo, lib. 3. ex Polybio narrat, argentifodinas circa nouam Charthaginem xxv. millia drachmarum per ſingulos dies Pop. Rom. exhibuiſſe. Eſſent mille aurei illius temporis ſingulis diebus. Vnde reddirus, quos ex fodinis Romani ex Hiſpania percipiebant poſſunt intelligi.

[a] Aurelius Victor & Eutropius.
[b] Martyrol. 23. Octobr.
[c] l. 1. C. vbi Senatores vel clariſſ. l. 4. C. Theo. de decurion.
[d] l. cum ſeruum. C. de ſer. fugit.
[e] l. 16. ſi à ſponſ. C. de donat. ante nupt.
[f] l. 14. ſcripturæ. C. de fid. inſt. ita emendanda hæc lex C. T. l. 2. eo. l. 27. data C. de donat.
[g] l. 3. C. T. de off. rector. prouin.
[h] l. 3. C. de diſcu. l. 2. C. T. de tabu.
[i] l. vlt. C. quor. bonor.
[k] l. 3. C. de paga.
[l] Plin. epiſt. 23. lib. 6 epiſto. vlt. lib. 4.
[m] Plini. epiſto. 16. lib. 7.
[n] l. 4. in prin. ff. de ſicar.
[o] l. 2. ff. de his, qui ſunt ſui vel alieni iur.
[p] l. vlt. C. ſi propt. pub. penſit. l. 2. C. Theo. de diſtrac. pignor.
[q] l. 3. C. Theo. de bon. proſcript.
[r] l. 1. C. Theo. de curſu ſcrip.
[s] de bello Philip. pico.
[t] l. 3. C. de paga. l. 13. C. Theo.
[u] d. l. 3. & 13.
[x] Strabo lib. 3.
[y] Strabo lib. 3.

NOTI

NOTITIA

VICARIVS HISPANIAE.

Betica *Luſitania* *Gallecia*

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Vicarii Hiſpaniarum.

Conſulares.

BETICÆ. LVSITANIÆ. GALLECIÆ.

Præſides.

TARRACONENSIS.
Carthaginenſis.
Tingitanæ.
Inſularum Balearium.
Officium autẽ habet idẽ vir ſpectabilis hoc modo.
Principem de ſchola Agentium in rebus ex ducenariis.
Corniculariũ.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Ab actis.
Adiutorem.
Subadiuuas.
Exceptores.
Singulares, & reliquum officium.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA Vicarii Hiſpaniarum ſunt duo Principes inuicem complexi. Abacus alba mappa inſtratus, qui librum viridi corio tectum ſuſtinet, vt in aliis Vicariis eſt dictum. Continebat hic codex ad huius Vicarii officium ſpectantia. Trium mulierum imagines infra viſuntur, reticulo & coronis aureis caput ornatæ, quod quamlibet earum regnum continere inſinuat, vaſaque aureis plena geſtant. Referunt tres prouincias Conſulares Hiſpaniarum tributum Imperatori pendentium. Inſcriptum eſt, BETICA, LVSITANIA, GALLECIA. Reliquarum quatuor præſidalium nulla apparet imago, fortè quod tum Imperatori non parerent. In manuſcriptis codicilli magiſtratus libro mãdatorum auro tecto inhærent, cui inſcriptæ ſunt notæ, quæ in aliis Vicariorum codicibus cernuntur, F.L. IN TALL. COM. ORD PR. Mulieres ſupra tunicas palliis indutæ, capillos poſt terga ſpargunt, vt tum moris fortè fuit.

Officium habebat Principem de ſchola agentium in rebus ex Ducenariis, Cornicularium, & reliquos vt cæteri Vicarii.

NOTITIA

VICARII SEPTEM
PROVINCIARVM.

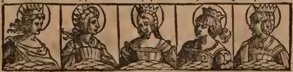
Viennenſes Lugdunenſis Germania prima Germania ſecunda Belgica prima

Belgica ſecunda Alpium Maritimarum Alpiũ Penninarũ Maxima Sequanorũ Aquitanica prima

Aquitanica ſecunda Nouem populorum Narbonenſis prima Narbon. ſecunda Lugdunen. ſecunda

Lugdunenſis Senonia.

NOTI

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Vicarii Septem Prouinciarum.

Conſulares.

VIENENSIS.
Lugdunenſis.
Germaniæ primæ.
Germaniæ ſecundæ.
Belgicæ primæ.
Belgicæ ſecundę.

Africæ.

Alpium Maritimarum.
Alpium Penninarum & Graiarum.
Maximæ Sequanorum.
Aquitanicæ primæ.
Aquitanicæ ſecundæ.
Nouem Populorum.
Narbonenſis primæ.
Narbonenſis ſecundæ.
Lugdunenſis ſecundæ.
Lugdunenſis tertiæ.
Lugdunenſis Senoniæ.
Officium autem habet idem vir Spectabilis Vicarius hoc modo.
Principem de ſchola Agentum in rebus ex Ducenarijs.
Cornicularium.
Numeratios duos.
Commentarienſem.
Ab actis.
Curam Epiſtolarum.
Adiutorem.
Subadiuuas.
Exceptores.
Singulares,& reliquum officium.

DE VICARIO GALLIARVM ſeu XVII. Prouinciarum, earumque Magiſtratib. Cap. LXVIII.

COMMENTARIVM.

SECVNDVS Præfecti Galliarum vicarius XVII. prouincias, in quot Gallia ſcindebatur,regebat. Gallia à Pyreneis montibus vſque ad Rhenum fluuium extenditur, & noſtria alpibus Oceanoque clauditur. Galliam Cæſar in tres partes diuiſit. Aquitaniam,Lugdunẽſem,& Belgicam. Auguſtus in quatuor his addita Narbonenſi,quæ diu Proconſulem habuit, vt auctor eſt Tacitus,[a] qui T.Iunium Proconſulatu Galliam Narbonenſem ſeuerè, integrè rexiſſe ſcribit, & Capitolinus de maximo Auguſto loquens,ita ſcribit.Inde Proconſulatum Bitiniæ egit,ac deinceps Græcię,ac tertio Narbonę. Conſtantinus verò Galliam in XVII.regiones partitus eſt.Hæc diuiſio noſtræ Notitiæ tempore obſeruabatur,quæ tãtam hic quàm in indice ſemper VII.prouincias pro Gallijs nominat,vt tunc vocari videbantur,& ſi re eſſent XVII.Nã Lugdunenſibus,Germanijs,Belgicis,Alpibus,Aquitanijs, tum Nouem populana,& Narbonenſibus,quibus Vienenſis adſcribebatur,pro vnis poſitis,ad numerum VII.prouinciarum rediguntur.Quædam etiam ad Agricolanum P.P. Galliarum FL.Conſtantini Conſtitutio,qui Honorio imperante,ibi tyrãnidem exercebat,Arelate,vbi ipſe reſidebat,VII.Galliarum Præfectos quotannis conuenire iuſſit. Verùm Sextus Ruffus XVIII. prouincias fecit. Alpes maritimas,Aquitaniam, Ambianenſem, Viennenſem, Narbonenſem, Nouempopulanam, Aquitanias duas, primam & ſecundam, Alpes Graias.Maximam Sequanorum, Germanias duas, primam & ſecũdam,Lugdunenſes duas,& Belgicas duas, & his addidit Britannias duas, primam & ſecundã. Notitia in XVII.diuidit,ſcilicet Viennenſem,Lugdunenſem primam,Germaniam primam & ſecundã. Belgicas duas: Alpes maritimas,Penninas,Maximam Sequanorum, Aquitanias duas,Nouem populos, Narbonenſem primam & ſecundam,alias Lugdunenſes duas, & quartam Senoniam. Ex his Viennenſis,& Lugdunẽſis prima,duæque Germaniæ,& duæ Belgicæ ſunt Conſulares, aliæ Præſidales. Viennenſis in Prouincia apud Allobroges inter fluuios Hiſaram & Rhodanum ſita eſt, cuius caput eſt Vienna, nunc Delphinatus vocatur. Eius vrbes XIIII. Itinerarium recenſet: Metropolim Viennenſium, Gennauenſium, Gratianopolitanorum, Albenſium Ciuitatem ſeu Viuario. Decenſium, Valentinorum, Anenicorum, Arelatenſium, Carpentoracenſis,Maſſilienſium, Ricartinorum, Vaſionenſium,Arauſinorum,Cabellicorum. VIENNENSIS.

Vniuerſa Lugdunenſis à Lugduno metropoli eſt appellata: ad Occaſum Ligeri fluuio, vel vt alij volunt,Garumna diuiditur. ab Ortu Sequana à Germania ſuperiore ſeparatur:ad Meridiem Tiſara fluuio à Narbonenſi:ad Septentrionem Oceanum Britannicum habet. Hadriano imperante, huic Vitraſius Pollio præfuit,[b] qui M. Antoninum Grammaticam docuit, & Coſ.iterum vrbem Præfectus rexit.Cum verò Conſtantinus plures Lugdunenſes feciſſet, prima Præſidem habuit, inter alios Antonium Marcellinum:[c] Sed poſtea Conſularis eſt facta. Ab Ortu Iura monte, ab alijs partibus Gebeno & Arari fluuio cingitur,vbi Præfectus Araricæ claſſis degebat. Ciuitates V.habebat, inquit Itinerarium Lugdunum metropolim, Ciuitatem Eduorum,Lingonum, Caſtrum Caballionenſe,& Matiſconenſe. LVGDVNENSIS.

[b] *l.Spadone* § *in fi. alias* *excuſat* *ſi quis.ff. de excuſa.tuto.*

LVGDVNEN.

1 *anno ſalu*, 310.

[c] *l.1.C. Th. ſine cenſu vel releg.*

Germania antiquitus duplex fuit, Æmilius Macer,[d] ſi eadem inquit, prouincia poſtea diuiſa ſub duob: Præſidibus conſtituta eſt,velut Germania Myſia,ex altera ortus,in altera adſidebit:Hæc ille. Domitiano imperante L.Antonius ſuperiorem Germaniam adminiſtrabat, Tranquillus,[e] bellum ciuile, inquit, motum à L. Antonio ſuperioris Germaniæ Præſide confecit abſens felicitate mira. Demum Conſularis fuit. Altera Germania ſuperior ſeu prima ſuper Rhenum ſita.vbi eſt Maguntia,à Meridie habet Burgundos,& montem Iuram, ab Ortu Renum; ab Occaſu Lugdunenſes Senones. Ciuitates quatuor continet, vt refert Itinerarium.Metropolim Ciuitatem Maguntiacenſium, quos Dux cum valido præſidio tuebatur. Germania I.

[d] *in l. 3. ff. de offic. aſſeſſo.*

GERMANIA.

[e] *in Domitiano, cap.*

Argentoratenſium, in quorum tractu Comes rei militaris caſtrametabatur,Nemetum, id eſt, Spiram, Vagionenſium; id eſt,VVormenſium. Hic Conſularis Germaniæ primæ ab Eumene Rhetore in Panegyrico vocatur perfectiſſimus.

Inferior ſeu ſecunda Germania, vbi eſt Agrippina,inter Moſam & Rhenum, ad Germanicum Oceanum porrigitur. Duas tantum eius eius vrbes Itinerarium ponit. Metropolim Agrippinenſem,id eſt, Coloniam, & Tungrorum Ciuitatem. Inter Moſam verò & Sequanam eſt Belgica, & ipſa Conſularis, quæ à flumine Erhudo diuiditur, & Belgica prima dicitur: Ciuitates quatuor Continet, inquit Itinerarium; Metropolim Treuerorum Ciuitatem, Mediomatrico Germania II. Belgica I.

[a] *lib.17.*

matricorum, ideſt Metis, Leucorum, ideſt Tulló, & Verédunenſem.

Belgica II.

Belgica ſecunda ſiue inferior, vbi nunc eſt Flandriæ pars ad Oceanum pertinens, & tranſitus ad Britanniam & Remos XII. ciuitates continet, ſecundum Itinerarium. Metropolim ciuitatem Remorum. Sueſſianum, Catalaunorum, Veromandnorum, Atrebatum Cameracenſium, Turnacenſium, Siluanectum, Bellouacorum, Ambianenſium, Morinum, ideſt Ponticum Bononienſium. Hic Dux cum tribus præſidijs caſtrametabatur. Hæ ſunt ſex Galliarum prouinciæ Cõſulares, reliquæ verò Præſidales ſunt XI. inter quas eſt Lugdunenſis ſecunda, tertia, & quarta, à quibus auſpicabimur, ne contiguæ & eiuſdem nominis prouinciæ longius quærantur.

Lugdunenſis II.

Secunda Lugdunenſis Præſidalis vergit ad Oceanum Britannicum, vbi eſt Rotomagus metropolis in Normandia, habet ciuitates VII. inquit Itinerarium, Rotomagum metropolim, Boiocaſſium, Abricanium, vnde Abricanti milites, Ebroicorum. Salarum, id eſt Saiorum, Lexouiorum, Conſtantiam, vnde Conſtantiaci milites.

Lugdunenſis III.

Tertia Lugdunenſis verſus Occidentem, vbi eſt Turonus in Britannia, inter Argeoam & Ligerim fluuins, Præſidalis. IX. continebat ciuitates ſecundum Itinerarium: Metropolim ciuitatem Turonum, Cenomanorum, Redonum, Andecauorum, Namnetum, Corioſpium, Cianchum, ideſt Venetum, Oſſiſmorum, vnde Oſſiſmij milites, Diablinum.

Lugdunenſis IIII.

Vltra Gemenum eſt Lugdunenſis IIII. ſeu Senonia, inter Sequanam & Ligerim, vbi nũc eſt Lutetia & notabatur Præfectus claſſis Anderetianorum, quæ ſtationem habebat Pariſijs. Huius prouinciæ caput erat Senis, & ſeptem habebat ciuitates ſecundum Itinerarium: Metropolim Ciuitatem Senonum, Carnotum, Altiſiodorum, Tricaſſinum, Aurelianorum, Pariſiorum, Meldunorum.

Alpes maritimæ.
Alpes Liguſticæ.

Alpes Maritimæ, vbi eſt mons Adula, inter Genuenſes, & Prouinciam, & ipſæ Præſidem habebant Alpes verò Liguſticæ dicuntur propè Niciam, & Villam francam. Harum apud Itinerarium VIII. ſunt vrbes. Metropolis ciuitas Ebreduno, Dinienſium, id eſt Dina, Rigomagenſium, Sollinenſium. Sanicienſium, ideſt Sanicilio. Glanateona. Cemelenenſium, Venſicienſium, ideſt Ventio.

Alpes Penninæ, & Graiæ.

Poſt has ſunt Alpes Penninæ & Graiæ vltra montes Cottios ſeu montem Ciniſium, vbi ſunt Allobroges, ſiue Sabaudi, & Tarantaſia, ac pars Heluetiorum. Itinerarium duas harum ciuitates ponit. Metropolim Centronium, ideſt Tarantaſium, & Valenſium, ideſt Octodorum, quibus Præſes ius dicebat.

Maxima ſequanorum.

Sexta Præſidalis eſt Maxima Sequanorum, in qua eſt Veſontienſis. Hæc & Maxima Cæſarienſis in Britãnia à Clemente Maximo tyranno ſunt denominatæ quemadmodum Arcadia in Ægypto Ab Arcadio & Valeria à filia Diocletiani. Fuit Maximus genere Hiſpanus, & Theodoſij Magni commolito, qui copiarũ Comes in Britannia an. ſalut. 383. Auguſtus eſt appellatus, in Galliaſque irrumpens per Andragathium Gratianum A. interfecit, ad conſors Imperij cum Valentiniano, II. & Theodoſio factus, per quinquennium imperauit. Sed cum rupto fœdere Hiſpanias, & Africam inuaſiſſet, in Italiam quoque irruit, inde in Pannoniam traijciens à Theodoſio profligatus, & occiſus eſt.[a] Cum diu igitur in Britannia, & Galliis, Maximus imperaſſet, duas vtrobique prouincias à ſe Maximas appellauit. Maximę Sequanorum Sext. Ruffus meminit, qui à C. Iulio Cæſare latius extenduntur. Hi ſunt Burgundi, quorum caput eſt Viſontium vulgo Biſanzonum dictum. Habent à Meridie Ararim: ab ortu Heluetios, ab occaſu Lugdunenſes, à Septentrione Germaniam ſuperiorem, & montem Iuram. IX. oppida ſecundum Itinerarium continet. Metropolim Viſontienſem, ciuitatem Equeſtrium, ideſt Neuiduno, Eluetiorum ideſt Auenticum, N[illegible]denolex Auenticum, Baſilienſium, ideſt Baſileam, Caſtrum Vindoniſſe, Ebrodunenſe, Argentarienſe, Rauracinſe,

[a] *auctores. Di. Proſper, Paulus Diaconus. Sulpitius, Seuerus, et aly.*

ideſt portum Abucine. Hic limite Romani Imperij poſito Dux cum militibus excubabat.

Armoricum.

Aquitania & ipſa præſidalis, olim auctore Plinio, Armorica nuncupabatur, ab Occidente cingitur Oceano, à ſeptentrione & Oriente Ligeri fluuio, vbi à Lugdunenſibus ſeparatur, à Meridie Pyrenæo, & Gallia Narbonenſi. Sed ipſa quoque in duas regiones diuiditur, & in primam, & ſecundam Aquitaniã: Quæ inter Garumnam & Pyrenæos montes clauditur, Aquitania prima vocatur, in qua eſt Bituricum

Aquitania 1.

VIII. ciuitates apud Itinerarium habet. Metropolim Bituricum alias Beturicum, Aruernorum, Rutenorum, Albigenſium, Cadurcorum, Lemauicum, Gabalum, Vellauorum. Imperante Anthemio in Aquitania prima, ſolum Aruernum, ſub Imperio Romano retinebatur. Sidonius,[b] De vrbibus; inquit, Aquitaniæ I. ſolum oppidum Aruernum Romanus reliquum partibus bellum fecit. Eius Epiſcopus erat Sidonius Apollinaris, qui[c] deplorat Euaricem Regem Gotorum plurimas occupaſſe ciuitates, quæ deſolans eccleſias paſtore carebant.

[b] *epiſto. 5. lib. 7.*

[c] *in ſeq. epiſtol.*

Aquitania 2.

Inter Ligerim verò & Garumnam eſt ſecunda Aquitania, nunc Guaſconia dicta, & ipſa Præſidalis, in qua eſt Burdegala, & VI. ciuitates continet, Burdegalenſium, Agennenſium, Ecoliſmenſium, Santonum, Pictauorum, Petrogoricorũ. Tota Aquitania & antequam diuideretur à Præſidibus regebatur.[d] Hic Armoricano, & Neruicano limitibus Dux præerat.

[d] *l. milites. 12. ff. de cuſt. reor.*

Nouem populi ſunt propè Aquitaniam, aut in Aquitania, vbi degunt Auſcij, Marcellinus:[e] Nouem, ait populos Auſci commendant, & Oſatæ: D. Hieronymus.[f] Aquitaniæ, inquit, Nouemque populorum, Lugdunenſis, & Narbonenſis prouinciæ præter paucas vrbes populata ſunt cuncta. Regio eſt, vbi ſunt Vibiſci, Vaſates, Meduli, Boij, Auſcij: Conueni, Conſuarani, Bigerriones, Terbelli, qui nouem ſunt populi in tertia Aquitania. Itinerarium XII. eius vrbes cenſet. Metropolim Auſciorum, Aquenſium, Laſtoracium, Conuenorum, Conſorannorum, Boatum quod eſt Bot, Beranenſium, ideſt Benarnas, Aturenſium, Vaſaticam, Tarſaubicam, Tralugorrani, Elloronenſium, Elloſaticum. ſed quædam ex his oppida poſtea ſunt adiecta. IV. enim tantum populi erant.

[e] *lib. 15. ad fin. vbi Galliæ prouincias deſcribit.*

[f] *in 11. epiſtola ad Ageruchiam.*

Nouem populi. Aquitaniã III.

Narbonenſis I.

Duæ quoque Narbonenſes fuere præſidales: prior quæ à Varo flumine incipiens vſque ad Rhodanum ab ortu in occaſum, Meridie verſus mare Gallicum extenditur: Huic Itinerarium XIII. ciuitates attribuit. Metrop. Narbonenſium, Toloſatium, ideſt Toloſam Beterrenſium. Agatenſium. Nemauſenſium, Magalonenſium. Lutenſium, ideſt Lutauam caſtrum, Vcetienſe. Narbonenſis Gallia prius Braccata,[g] à Braccis dicta, in prouinciæ verò formam à Q. Fabio redacta, & deducta Narbonẽ colonia Narbonenſis eſt vocata[h] cætera Gallia trãs alpes comata eſt appellata.[i]

[g] *Plin. lib. 3. c. 4.*

[h] *Patercul. & Eutrop.*

[i] *Plin. li. 4. c. 17.*

Narbonenſis II.

Secunda vſque ad Pyrenæos montes, & Gemenum montem extenditur, à quo ad Septentrionem cingitur, & Toloſam complectitur, mare Gallicum ad Meridiem habet. Hæc Alexandro imperante à Iuliano Proconſule adminiſtrabatur,[k] poſtea præſidalis eſt facta. Hanc vltimam Galliarum prouinciã Roma. Imperium amiſit, quã primam Q. Fabius prouinciã fecerat. Geruandus à Valentiniano [illegible] præfectus vſq; ad Anthemij Auguſti tẽpora defendit donec tyrãnus effectus, & prælio fuſus in exilium actus eſt. Fuit is annus ſalutis 468.[l] Bilimir Viſigotus ei ſuffectus dũ Anthemio opẽ laturus venit, à Rimicero eſt occiſus. Itinerarium huic VII. ciuitates adſcribit. Metr. p. Aquẽſium ciuitatẽ Abtẽſiũ, Retenſiũ, i. Reias [illegible]ſium, Appęcenſium, Segeſterorum Antipol[illegible]aniã Oẽs verò Galliarum ciuitates ab Itinerario numerantur CXXVI. quibus fortè plures eo tpe nõ reperi[illegible]baorihe.

[k] *l. Gracchus. 4. C. ad l. Iul. de adult.*

[l] *Blon. lib. 2. decad prima.*

Hæ prouinciæ numero XVII. Vicari[illegible] Galliarum parebant & ſi in Notitia mendoſè ſcriptum eſt VII. prouinciarum pro XVII. Hæc erant ante N[illegible]n, anno enim ſalutis CCCCVIII. Vãdali & Alani [illegible]eno traiecto intrarunt Gallias, & [illegible] poſt [illegible]acto Gothi ſub Rege Ataulpho, quibus Honorius

Aqui

Aquitaniam conceſſit. [a] Hos ſecuti ſunt Burgundiones: demum Franci, quorum Dux Feramundus primus ſe Franciæ Regem appellauit, anno CCCCXX. Tandem Cloduceus Syagrio Ægidii filio P. P. occiſo, Imperij Romani milites, & magiſtratus, è Gallijs penitus expulit, quibus ſubactis, quadringenties ſexties tium C. Iulius Cæſar impoſuerat, inquit Eutropius: Tantum ab Auguſto Pop. Rom. legatum fuiſſe Tranquillus ſcribit, Dion interpretatur fuiſſe CCCC. millia aureorum. Sed hæc ſumma poſtmodum eſt aucta. Cum verò tractaretur de imponendo ſuperindicto Gallijs Florentius P.P. Iuliano imponendi oneris auctori reſtitit, factumque eſt, inquit Marcellinus, [b] vt præter ſolita nemo Gallis exprimere conaretur.

Inſignia Vicarij Galliarum erant, vt aliorum, aureæ Principum effigies: Abacus albo tapeto inſtratus, qui rubro corio tectum librum ſuſtinet. Iuxta ſunt XVII. mulierum effigies, reticula, coronaſque in capite, & vaſa aureis referta geſtantes, quæ memoratas prouincias referunt. Ex his Germania ſecunda, & Lugdunenſis tertia ſunt velatæ, ſola Aquitania ſecūda togam gerit. In manuſcriptis liber auro tectus notis inſcriptus eſt, quemadmodum in Vicario Hiſpaniarum, & alijs eſt dictum, codicillique magiſtratus libro adhærent. Mulieres omnes pallijs ſupra tunicas aut praſſinis, aut cæruleis ſunt indutæ. Hic Vicarius, & ipſe ſpectabilis, officiumque habebat, quemadmodum, & alij Vicarij.

NOTITIA.

VICARII BRITANNIARVM,

EORVMQVE INSIGNIA.

NOTITIA

Sub diſpoſitione viri Spectabilis, Vicarii Britanniarum.

Conſulares.

MAximæ Cæſarienſis.
Valentiæ.

Præſides.

Britanniæ primæ.
Britanniæ ſecundæ.
Flauiæ Cæſarienſis.

Officium autem habet idem vir ſpectabilis Vicarius hoc modo.

Principum de ſchola Agentium in rebus ex Ducenariis,
Cornicularium.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Ab actis.
Curam Epiſtolarum.
Adiutorem.
Subadiuuas.
Exceptores.
Singulares & reliquos officiales.

DE VICARIO BRITANNIÆ, & eius Magiſtratibus. Cap. LXIX.

COMMENTARIVM.

SVPEREST Vicarius Britanniæ inſulæ, quæ à Notitia repræſentatur oblonga, & forma velut triangulari, lateribus inæqualibus, ac tribus erecta promontorijs; Cantio Heleno, & Orcha, & ob id in tria regna ſecundum tres angulos olim fuit diuiſa. Primus eam C. Iulius Cæſar ingreſſus; poſteris oſtendiſſe potius, quam tradidiſſe dicitur. Claudius Cęſar proximam cõtinenti partem Imperio ſubiecit, quam Conſularium primus A. Plancius adminiſtrauit.[a] Tacitus [b] eandem ſub Vitellio Conſularem habuiſſe ſcribit, loquens enim de Britannia, quies, inquit, prouinciæ, quanquam remoto Conſulari manſit; & in Agricola, Breui deinde, Britannia Conſularem Petilium Cerealem accepit; poſtea Præſides eam rexerunt vt ſub Alexandro, Virius Lupus. [c] Hadrianus illius inſulæ partem, quæ nunc Scotia dicitur, muro exclusit, auctor poſt Dionem & Euſebium Spartianus, Murum, inquit, per octoginta millia paſſuum primus duxit, qui Romanos Barbaroſque diuideret, neque enim Caledonia ſeu Scotia Romanis parebat. Hunc murum vetuſtate collapſum Seuerus reſtituit. Idem Spartianus, Britanniam, inquit maximum eius Imperij decus, muro per tranſuerſam inſulam deducto, ad finem Oceani muniuit: vnde & Britannici nomen accepit: Hæc ille. Hoc fuit vallum ex ceſpitibus extructum non muris: Beda, [d] Seuerus, ait, genere Afer, Tripolitanus receptam partem inſulæ, à cæteris indomitis gentibus, non muro, vt quidam exiſtimat, ſed vallo diſtinguendam putauit.

[a] *Tacit. li. 13. & in Agricola.*
[b] *lib. 17.*
[c] *l. 2. §. prius. ff. de vulg.*
[d] *li. eccleſiaſtic. hiſtor. gent. Anglor. 1. cap.*

Murus enim de lapidibus: Vallum verò, quo ad repellendam vim hoſtium caſtra muniuntur, fit de ceſpitibus quibus circumciſis, è terra velut murus extruitur altus ſuper terram, ita vt ante ſiat foſſa, de qua leuati ſunt ceſpites, ſupra quam ſudes de lignis fortiſſimis præfiguntur. Itaque Seuerus magnam foſſam firmiſſimumque vallum, crebris inſuper turribus communitam, è mari ad mare duxit, Hæc ille. Conſtantinus verò Magnus, quinque eius prouincias feciſſe dicitur: Eam, quæ poſtea Maxima Cæſarienſis eſt dicta, Valentiam, Britanniam priorem, Britanniam ſecũdam quæ antea fuerant, & Flauiam Cæſarienſem, à ſe qui Flauius Conſtantinus vocatus, appellatam. prima verò dicitur, vel quod prius ſubiecta, aut prima venientibus ex Gallijs occurrat, Sext. Ruffus, In Britannia, inquit, eſt Maxima Cæſarienſis, Britannia prima, Britannia ſecunda. ea olim Caledonia, nunc Scotia dicitur, & a reliqua Britannia ſeu Anglia, arduis montibus, & duobus Euripis maris eſt diuiſa. Alij [e] Britanniam minorem appellant quam Sext. Ruffus Britanniam II. vocat. ſed verius eſt Britanniam minorem Hiberniam eſſe, & vt Ptolemæus in ſecundo operis magni nominat, Præter I. & II. Britanniã Tertia pars verſus Hyberniam Vicalia vocatur, vbi eſt Heleoum promontorium, ab Helena Conſtantini matre nuncupatum, ibi olim Brigantes populi fuere. Sabrina fluuio à reliquis Anglis ab Ortu diuiditur, & quaſi peninſula Oceano circundatur: Hanc eſſe arbitror quam Notitia Valentiam appellat. Theodoſius dum Britannias corrigeret in honorem Valentis Principis ita hanc prouinciam nominaſſe videtur Marcellinus lib. 28. recuperatam, inquit, prouinciam quæ in ditiones conceſſerat hoſtium, Theodoſius ita reddiderat ſtatui priſtino, vt rectorem haberet legitimum, vt Valentia deinde vocaretur arbitrio Principis.

Quarta pars Cornubia dicitur, & eſt velut Cherſoneſſus, brachium in mare extendens, cornuque formam habet, quæ in vndas protenſa latius excurrit. Hanc eſſe arbitror, quæ Flauia Cæſarienſis à Notitia nuncupatur.

Quinta circa Humbrum fluuium Gallias ſpectat, vbi eſt Conditum, quam Maximam Cæſarienſem vocari puto. Hæc à Clemente Maximo, qui in Britannia Comes Auguſtus eſt appellatus, nomen habit ſicut & Maxima Sequanorum in Gallijs, vt ſupra eſt dictum: Hæ quinque prouinciæ ſub Vicario Britanniarum, totidem præerant Rectores, duo Conſulares, & tres Præſides. Conſulares prouinciæ erant, Maxima Cæſarienſis, & Valentia ſeu Vueſtphalia. Præſidales Britannia I. Britannia II. quæ eſt pars Scotiæ, & Flauia Cæſarienſis, quem puto eſſe Cornubiam. Sub Conſtantino Pacatianus, fortè primus, Vicarius Britanniarum fuit. [f] ſub Conſtantio Martinus, qui caſu ſe ipſũ interfecit. [g] Imperante Valentiniano, Ciuilem Britanniæ Vicarium, & Dulcitium ſcientia rei militaris inſignem Ducem fuiſſe Marcellinus ſcribit. [h] Officium habebat Principem de ſchola agentium in rebus, ex Ducenarijs, Cornicularium Numerarios duos, Commentarienſem, Ab actis. Curam epiſtolarum, Adiutorem, Subadiuuas, Exceptores, Singulares & reliquos officiales Inſignia verò præfert librum clauſum, & viridi corio tectum: Manuſcripti enim codicillis eius tegumentum oſtendunt, notas dorſo inſcriptas habet, vt Comites & Duces, quibus in exemplari impreſſu alij carent Vicarii, nullos Principum vultus, nec mulierum imagines, vt alii vicarii præfert, ſed quinque oppidorum typis prouincias ſibi commiſſas indicat. his inſcriptum eſt, MAXIMA CÆSARIENSIS. VALENTIA, BRITANNIA PRIMA, BRITANNIA SECVNDA, FLAVIA CÆSARIENSIS. Inſulam duo Comites, & vnus Dux à Barbaris tuebantur. Hi ſunt ſpectabiles ciuiles Magiſtratus in Roma. Occidentalis Imperii prouincias miſſi: Nunc reliquos ſpectabiles, qui in Imperij limitibus excubabant, ordine referemus.

[e] *Volaterranus ex Ptolemæo, & Sex. Ruff.*
[f] *L. 2. C. T. de exa. Aurib.*
[g] *Marcell. li. 14.*
[h] *lib. 17.*

NOTI

NOTITIA

COMES AFRICAE

AC EIVS INSIGNIA.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Comitis Africæ Limitanei.

PRÆPOSITVS Limitis Thamallenſis.
Præpoſit⁹ Limitis Mõtẽſis in caſtris Leptitanis.
Præpoſitus Limitis Bazenſis.
Prępoſitus Limitis Gemellenſis
Præpoſitus Limitis Tubunienſis.
Præpoſitus Limitis Zabenſis.
Præpoſitus Limitis Tubuſubditani.
Præpoſitus Limitis Thamallomenſis.
Præpoſitus Limitis Balaretani.
Præpoſitus Limitis Columnatenſis.
Præpoſitus Limitis Tablatenſis.
Præpoſitus Limitis Caput cellenſis.
Præpoſitus Limitis ſecundanorum in Caſtris Tillibarenſibus.
Præpoſitus Limitis Taugenſis.
Præpoſitus Limitis Bidenſis.
Præpoſitus Limitis Badenſis.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis Comes hoc modo.
Principem ex officio Magiſtri militum præſentalium

ſentalium vno anno à parte peditum, alio anno è parte equitum.
Cornicularium,
Adiutorem,
Commentarienſem ex officio Magiſti militũ præſentalium alternis annis.
Numerarios duos ex vtriuſque officijs Magiſtri militum præſentalium, ſingulos,
Subadiuuam.
Regerendarium,
Exceptores.
Singulares, & reliquos officiales,

DE COMITE AFRICÆ. *Cap. LXX,*

COMMENTARIVM.

QVEMADMODVM in Oriente, ita hic quoque Ducibus Comites præponuntur, qui octo fuere, Italiæ, Africæ, Tingitanæ, Tractus Argentoratenſis, Britanniarum, Littoris Saxonici per Britanniam, Illyrici & Hiſpaniarum. Sed his duabus prouincijs à Barbaris occupatis, ſex tantum Comites permanſere. Aliorum nomina duntaxat, non inſignia, nec officium à Notitia repræſentantur. nec illorum quicquam aliud apparet, præter quorundam militum numeros, qui apud eos eſſe conſueuerant. Vandali enim, & Alani, ſub Honorio Hiſpanias, circa annum ſalutis CCCCIX. inuaſerant. [a] deinde Theodoſio iuniore, Valentinianoque III. imperantibus, Attila Illyricum occupauerat, vt Paulus Diaconus, [b] & D. Proſper tradunt. Itaque duabus his prouinciis Imperio Romano ablatis, ſex tantum aliarum regionum relicti ſunt Comites, inter quos primum Italiæ Comitem Notitia in indice nominat. poſtmodum in ipſis explicandis, omiſſo eius officio ſolo, inſignia inter vltimos Comites oſtendit. Primuſque inter limitaneos Comes Africæ recenſetur cum XVI. Præpoſitis, ita vocabantur, qui ſingulis munitionibus aut caſtris præerant, vt Diocletianus ad Pompeianum Francum P. Præt. ſignificat. [c] Non putauimus, inquit, Viatorem Præpoſitum ab excubiis limitis reuocandum, Caſtri Præfectum Præpoſitum nominat, vt & Theodoſius ad Saluſtium Quæſtorem. [c] Valentinianus ad Seuerum Magiſtrum militum. [e] ſcribens, & Leo, A. ad Ioannem Magiſtrum, [f] quod latius in Oriente eſt demonſtratum.

[a] *Poſſidonius in vita D. Aug.*
[b] *lib. 7. cap. 40,*
[c] *in l. quamuis. 39. C. de decur.*
[d] *in l. 7. C. de offi. Quæſtor.*
[e] *l. 1. C. diuer. offic.*
[f] *in l. viros. 8. C. eo. tit.*

IN OCCIDENTE ERANT Præſidia CCLXIX. cum totidem Præpoſitis ſeu Præfectis hoc modo.

In Africa,	*XVI.*
Tingitana	*VIII.*
Litore Saxonico per Britanniam	*IX.*
Italia	*XVI.*
Argentorato	*I.*
Mauritania	*VIII.*
Tripolitana	*XIIII.*
Pannonijs	*XXVI.*
Valeria	*XXXV,*
Pannonia I.	*XXVII.*
Retio	XIX.
Sequanico,	I.
Armorica	X.
Belgica II.	III.
Britannia	XXXVII.
Maguntiarenſi.	XI.
Gallijs, & Belgica I,	XXI.
Hiſpanijs.	VI.

INSIGNIA geſtabat Comes Africæ, librum, quemadmodum alii Comites, cum iiſdem notis libri dorſo inſcriptis, ac Magiſtratus codicillis. Præterea XVI. munitiones, quæ exceptis quatuor rotundis, formam exagonam oſtendunt. Porro duabus inſulis hic inde muniuntur: in manuſcriptis alia forma repræſentantur. Spectabilis appellabatur hic Comes.

Ita verò officium habebat, Principem ex officio Magiſtri militum præſentalium. vno anno à parte peditum, altero à parte equitum. In manuſcriptis legitur, ex officiis Magiſtrorum, & rectius. Item Cornicularium, Adiutorem, qui loco Cornicularii pleriſque Ducibus erat, Commentarienſem ex officio Magiſtrorum militum præſentalium, ita legendum ex manuſcriptis, alternis, ideſt vno ab eo qui eſt peditum, altero ab eo qui eſt equitum. Numerarios duos, ex vtriſque officiis Magiſtri militum præſentalium ſingulos, ideſt vnum illorum à ſingulo officio extrahebat. In manuſcriptis pro Magiſtri legitur Magiſtrorum, Item Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, ſingulares & cæteros officiales, qui ſupra ſunt declarati. Sexdecim præſidiorum Præpoſitis imperabat, qui quot numeris præeſſent, ſciri non poteſt: ſed dando CCC. pedites cuique limiti, fuiſſent 4800. iiſdem 50. equites tribuendo efficerent 800. A Magiſtro verò peditum præſentali accipiebat auxilium vnum, Legiones Palatinas tres, Comitatenſes VII. Pſeudocomitatenſem vnam. Item à Magiſtro equitum præſentali Vexillationes Comitatenſes 19. ſed ipſum vt cæteros Comites alias copias habuiſſe credendum eſt. Nunc XVI. eius Præpoſitos explicabimus, quorum primus erat.

Præſidia 16.
Pedites 4800.
Equites 800.

PRÆPOSITVS limitis Thamallenſis à Thamalla oppido, forte legendum Thamiſſenſis, qui non longe abeſt à ſequenti limite. In itinerario legitur. Turre Tamalleni, vbi erat manſio. Infra alius limes Thamallomenſis, ſimile non habet,

2 MONTENSIS in caſtris Leptitanis, erant in propria Africæ regione, vbi erat Carthago, & Leptis montana, ſeu parua: ſed credo ſignificari limitem, à monte quem occupabat, Montenſem appellatum, quem ſcheda Volſeri Montem vocat. Præter hæc alia erant caſtra Leptitana, quæ ſub Duce Tripolitanæ à Fortenſibus defendebantur prope Leptim magnam in Tripolitana eundo ad aras Philenorum, de quibus infra. Forte hæc ſunt, quæ in ſcheda poſteriore Volſeri caſtra alio non adiecto vocantur.

3 BAZENSIS limitis in Marmarica vbi eſt Bazin promontorium, & Bazenum oppidum.

4 GEMELLENSIS limitis Præpoſitus Gemellis degebat. quod oppidum nomen dedit limiti, vbi quoque manſio erat curſus publici. Itinerarium Lemelenſe caſtellum appellat. Martyrolog. [g] In Africa, inquit, in caſtello Lemelenſe S. Martyrum Primi. & Donati diaconorũ, qui cum altare in eccleſia tutarentur à Donatiſtis occiſi ſunt, ſed credo legendum Gemellenſe. Erat Gemelle vrbs Africæ propriæ, inquit D. Auguſtinus,

[g] *8. Id Febr.*

5 TVBVNENSIS ab oppido Tubanis Africæ propriæ, de quo etiam D. Auguſt.

6 ZABENSIS Herodotus in Melpomene ad finem, Zabeces in Africa inter Maxyes & Ziguntes ponit. vnde legendum eſſet Zabecenſis.

7 TVBVSVBDITANI limitis, Tubuſuptũ, appellat Sitifenſis Mauritaniæ oppidum Marcellinus, [h]

[h] *lib. 29.*

inquens

loquens de Theodoſio, ad Tubuſuptum, inquit, progreſſus oppidum, Ferrato contiguum monti. In Mauritania Cæſarienſi collocat Ptolemeus. Eius meminit & Plinius inde limes nomen habuit.

8 THAMALLOMENSIS, à Thamallomo oppido in Africa propria. Itinerarium Themellamum appellat, quod eſt diuerſum à Thamalla, de qua ſupra. vetus codex habet Thamalitenſis.

7 BALARETANI, ab oppido Balareto in Africa propria

10 COLVMNATENSIS, à columnato oppido. Hic limes & ſequens, longius ſe extendentes, duos habebant Præpoſitos. Hunc ſcilicet & alium ſub Duce Mauritaniæ Cæſarienſis, qui fortè ad eundem locum caſtra iungebant.

11 TABLATENSIS à Tablata oppido. Tablata legit Itinerariū vbi manſio curſus publici fuit. Thaſbalum D. Cyprianus, & Auguſtinus appellant. Africæ propriæ vrbis fuit.

12 CAPVT CELLENSIS, alias Celamenſis. Celama Ptolemæo eſt oppidum Africæ. Itinerarium Celaſitum nominat, & caput Cillanum Mauritaniæ Cæſarienſis oppidum, vnde limes nomen habet.

13 SECVNDANORVM to caſtris Tillibarenſibus à loco ita vocatis. Tillaburum oppidum Africæ propriæ Itinerarium ponit, vnde caſtra nomen habent Sub Duce Tripolitanæ, alius præpoſitus limitem Tillibarenſem tuebatur. Equites Secundani Italiciani ſupra inter numeros Africæ à notitia recenſentur: Secundanos populos in Gallia Plinius locat. Italiciani equites in ſecundis oppido Pannoniæ II. ipſa ſub eius Duce ponuntur, vnde hi deriuati videntur. Vetus codex legit. ſecundum forum.

14 TAVGENSIS, à Tauga vrbe hic limes deducitur.

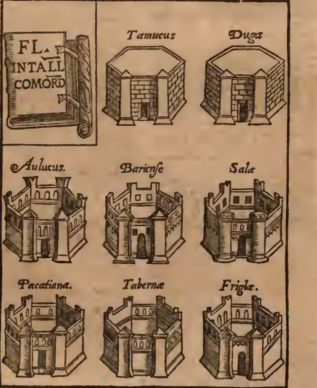
15 BIDENSIS, Bidil municipiū Itinerariū in Mauritania Cæſarienſi ponit, vnde Bidilenſis limes eſſet vocādus: quod eſſet lōgior hic limes aliū ſub Duce Mauritaniæ Præpoſitū habuit Vidēſem vocatū, pro Bidenſem.

16 BADENSIS à Bada Mauritanniæ Cæſarienſis oppido de quo apud D. Cyprianum, * caput Bada Procopius vocat. Multa ex præfatis nominib. vel noua ſunt, vel poſtea mutata. Hic limites, nō oppida notātur vbi hi numeri degebant, quod ſecus in alijs Comitib. & Ducib. eſt actū, forte quia in caſtris hi ſtatiua habebant.

* in Concilio Carthaginenſi.

NOTITIA

COMES TINGITANIAE EIVSQVE INSIGNIA.

NOTITIA

Sub diſpoſitione viri illuſtris Comitis Tingitanæ limitanei.

PRÆFECTVS Alæ Herculeæ Tamuco.

Tribunus cohortis ſecũdæ Hiſpanorum Duga.

Tribun⁹ cohortis primæ Herculeæ Auluco.

Tribunus cohortis primæ Iteræorum Caſtrobarienſi.

Tribunus cohortis Pacatianenſis. Pacatiana.

Tribunus cohortis tertiæ Haſtatorum, aliàs Haſtorum Tabernis.

Tribunus cohortis Friglenſis Friglis.

Officium autem habet idẽ vir ſpectabilis Comes hoc modo.

Principem ex officio Magiſtri militum præſẽtalium vno anno à parte peditũ, alio anno à parte equitum.

Commentarienſem vt ſupra.

Numerarios duos, ſingulos ex officio ſupradicto.

Corniculariũm.

Adiutorem.

Subadiuuam.

Regerendarium.

Exceptores.

Singulares,& reliquos officiales.

DE COMITE TINGITANÆ Cap. LXXI.

COMMENTARIVM.

TINGITANA vltima eſt Africæ pars, vltra Numidiam, Oceanum verſus, vt ſupra in eius Præſide eſt declaratum; vbi Limitaneus Comes cum VIII.Præpoſitis excubabat. Idem officium eademque inſignia, quæ ſuperior gerebat, ſcilicet librum,codicillos & VIII. caſtra, Sed VII.tantum Præfecti,aut Tribuni recenſentur.vnde aliquid deſit, neceſſe eſt. Erat autem locis,præſidio ala equitum vna,

Præſidia 8,

cohortes VI. quæ efficiebant circiter 3000.peditum, & Equites 300. Præter hos hic Comes duo auxilia Magiſtri peditum præſentalis regebat, ſcilicet Mauritonantes Seniores,& Mauritonantes iuniores, item duas legiones ex XXXII. Comitatenſibus, nempe Conſtantinianos,& Septimanos iuniores, item Magiſtri equitũ præſentalis vexillationes III.ex XXXII, Comitatenſibus, videlicet equites Scutarios Seniores,Sagittarios Seniores, & Corduenos, quemadmodum Notitia infra explicat. Hic verò non recenſentur, quia propiij huius Comitis milites non erant ſed velut commodati. Præfecti ſunt ſequentes.

Equites 3…
Equites 1…

1 PRÆFECTVS Alæ Herculeæ Tamuco præſidebat,quod erat nomen vici. Thamudat appellat Itinerarium. Ala verò Herculea ab Herculeo Maximiano eſt dicta. Videntur autem qui alæ,ideſt maiori turmæ equorum præerant,Præfecti dicti. Qui vero cohorti Tribuni. Sed & legionis Præfecti quandoque Tribuni vocabantur.[a]

2 TRIBVNVS cohortis ſecundę Hiſpanorum Dugæ degebat Dugam in Africa Ptolemæus ponit,

3 TRIBVNVS cohortis primæ Herculeæ in Auluco morabatur Mauritaniæ Tingitanæ oppido.

[a] *l. 2. in princ. ff. de his, qui not. infa. l. Titius 25 ff. de teſta. milit.*

4 TRIBVNVS cohortis primæ Ityræorum in caſtro Barienſi excubabat. Barin oppidum Tingitanæ fuiſſe Stephanus ſcribit, vnde caſtrum Barienſe. Ityræos in Syria Plinius, & Ioſephus collocant, quibus & Strabo[b] adſtipulari videtur. Probus Scythas eſſe dicit,Seruius Parthos in illud carmen Poetæ.

[b] *lib. 17.*

Ityræos taxi curuantur in arcus.

Verius eſt regionem Iudeæ conterminatam fuiſſe.[c] Hi milites ex illis populis conſtabant.

[c] *ex Ioſepho Luca 13. Tacit. 12.*

5 TRIBVNVS cohortis Pacatianenſis, Pacatianę reſidebat,à quo loco nomen habuit,aut forte à Phrygia Pacatiana eſt dicta. Procopius[d] ſcribit Mauruſios Pacatos vocari, quia cum Romanis fœdera inuiolata ſemper tenuerunt.

[d] *lib. 6. de ædific. Iuſtin.*

6 TRIBVNVS ſecundæ ſcilicet cohortis Haſtatorum,Tabernis manebat. Hic erat mãſio curſ⁽ⁱ⁾s publici apud Itinerarium. Haſtati hi milites ſũt dicti, quod haſtis pugnarent. In manuſcriptis legitur Haſtorum ex Haſta Ciuitate,quod magis placet.

7 TRIBVNVS cohortis Friglenſis reſidebat Friglis, à quo loco nomen hæc cohors habuit. Frigilos Itinerarium in Mauritania Tingitana, inter Baccatã & Lixum ponit. Hæ ſunt copiæ Comitis Tingitanæ, qui non diu permanſit,anno enim Salutis 427. Bonifacius Africæ Comes apud Placidiam Valentiniani III. matrem proditionis inſimulatus,Gẽſericum Vandalórum Regem ex Hiſpania in Mauritaniam Tingitanam vocauit,qui cum 80. millibus hominũ totam eam prouinciam, mox Cæſarienſem, ac deinde Numidiam, reliquaſque Africæ prouincias tenuit. Reliqua Africæ in eius regionis Ducibus infra exponentur. Nunc alios Comites percurremus.

NOTITIA COMES LITTORIS SAXONICI PER BRITANNIAM eiuſque inſignia.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Comitis littoris Saxonici per Britanniam.

PRæpoſitus numeri Fortenſium Othonæ.

Præpoſitus militum Tangricanorum Dubris.

Præpoſitus numeri Turnacenſium Lemannis.

Præpoſitus equitum Dalmatarum Branodunenſis Branoduno.

Præpoſitus Equitum Stableſiani Gariannonenſis Gariannono.

Tribun⁹ cohortis primę Vetaſiorũ Regulbio.

Præpoſitus Legionis 2.Aug Rutupis.

Præpoſitus numeri Abulcorum Anderidæ.

Præpoſitus numeri Exploratorum portus Adurni.

Officium autẽ habet idem vir Spectabilis Comes hoc modo.

Principem ex officio Magiſtri Præſentaliũ à parte peditum.

Numerarios duos vt ſup.ex officio ſupradicto

Commentarienſem ex officio ſupradicto

Cornicularium.

Adiutorem.

Subadiuuam.

Regerendarium.

Exceptores.

Singulares,& reliquos officiales.

X DE

DE COMITE LIMITIS Saxonici per Britanniam. Cap. LXXII.

COMMENTARIVM.

PICTI aſſumptis ex Hybernia Scotis,cum ſæpe Britanniã vexaſſẽt,tandẽ auxilio Romanorum deſtitutã inuenientes,ſubactam extremam inſulæ partẽ inhabitarunt,nec vltra exinde, inquit Paulus Diaconus,[a] valuerũt expelli.Idem Beda [b] tradit.Quare Britanni Anglos Saxones Germaniæ populos cum Rege Vertergene, ad defendendam inſulam vocauerunt, qui cum hoſtes abegiſſent, in Britannos arma conuerterunt, ſtipendia ſibi promiſſa non ſolui cauſati: Itaque aliam inſulæ partem & ipſi occuparunt,vnde limes contra eos à Comite creato erectus Saxonicus eſt dictus. Hinc apparet non ita primum ab Anglis Saxonibus totam inſulam,vt multi credunt, occupatam, quam poſtea cum Scotis diuiſam tenuerunt.Hi Aquilonari parte potiri, Scotiam: Illi, reliquam tenentes Angliam appellarunt. Verum Saxones ab Anglis Beda diuidit. Polyd. Virgilius [c] Orientalem Britanniæ partem circiter annum ſalutis CCCCL. vbi eſt Londinum, eos occupaſſe autumat: quod ſi ſequitur Valentiniano III. & Martiano imperantibus, hanc Notitiam ſcriptam fuiſſe oportet, quo tempore Barbari inſulæ parte capta,limiti Saxonico iam nomen dederant. Sed Beda aliud ſentit. & Marcellinus [d] qui hunc Comitem maritimi tractus appellat,ſcribitque Nectaridum Comitem & Bulchobaudem ducem Valentiniano I. imperante à Britannis occiſos Itaque longe ante Comes maritimi tractus fuiſſe videtur. Præter hunc Comitem,erat & alius Comes Britanniæ dictus, cuius nullæ propriæ apparent copiæ. Item Dux Britanniarum qui pluribus præſidiis, ac Tribunis, Præfectiſque præerat.

[a] lib 14.ad fin.
[b] de eccleſiaſt. hiſtor.lib.1.c.22.
[c] lib.5.Anglic. hiſtor.
[d] lib.27.

Hic Comes eadem, quæ & alii Comites,geſtabat inſignia ſcilicet, librum purpureum, vel luteum, vt habent manuſcripti, cum notis ſæpe relatis aliorum Comitum inſcriptum, & codicillos inſulamque cum nouem oppidis,quæ infra referentur.

Præſidia.9.

Officium habet hoc modo Principem ex officio Magiſtri præſentalium ex parte peditum, ex Officiis Magiſtrorum legunt manuſcripti, Item Numerarios duos ex officio ſupradicto, Commentarienſem ex officio ſupradicto, Cornicularium, Adiutorem. Subadiuuam. Regerendarium, Exceptores, Singulares, & reliquos Officiales. Sub eius diſpoſitione erant VII. Præpoſiti, & tribunus vnus infraſcripti.

1 PRÆPOSITVS Numeri Fortenſium Othonæ degebat.Hæc legio inter Comitatenſes Magiſtri peditum recenſetur,ex qua Numerum Præpoſitus Othonæ tenebat. Cohortem à Latinis Numerum vocari auctor eſt D. Chryſoſtomus, [e] Cohors, inquit, erat quæ vocatur Numerus:quod & Oecumenius [f] recitat, & Tripartit. [g] innuere videtur. Sed quandoque pro quibuſcumque militum copiis numeri accipiuntur.

[e] homilia. 22. in Act. Apoſt.
[f] in c.10.Act. Apoſt.
[g] lib.1.caput.9. ſentit l.vlt. C. de preſtam.milit.

2 PRÆPOSITVS militum Tungricanorum Dubris excubabat. Hic portus erat.nam Itinerarium ad portum Dubris hunc locum appellat. Tungri ſunt Germaniæ ſecundæ apud Itinerarium populi, nunc Brabanti vocati, ex quibus conſtabant cohortes, prius Tungræ, poſtea Tungricanæ dictæ. Tacitus,[h] Duas, inquit, Tungrorum cohortes,quatuor equitum Turmas Vniuerſum Treuirorum alam cum Iulio Claſſico Præfecto miſit. Idem [i] Tres Batauorum cohortes,ac Tungrorum duas cohortatus eſt.Tungricanorum & Marcellinus [k] meminit.

[h] de Fabio Valente Vitellij legato loquens libro.18.
[i] in vita Agricola.
[k] lib.26.& 27

3 PRÆPOSITVS Numeri Turnacenſium Lemanis manebat. Ad portum Lemanis, hunc locum vocat Itinerarium. Lemanio legitur, in quibuſdam ſchedis Auguſtæ inuentis, & à clariſſ. viro Marco Velſero in lucem emiſſis. Eſt Tornacum vrbs eiuſdem Galliæ Belgicæ ſecundæ, nunc Tornay dictum, vnde hi milites ſumpti.

4 PRÆPOSITVS equitum Dalmatarum Branodunenſis, Branoduno præſidebat; ita ipſe à loco vbi degebat, vocabatur. Branogenium in Britannia oppidum Ptolemæus ponit, & Dunum ſinum, quod fortè huic loco nomen dedit.

5 PRÆPOSITVS equitum Stableſianorum Gariannonenſis, in Garionnono reſidebat: De his equitibus ſupra in copiis Orientis dixi. præcedentes puto auxiliis & equitibus præfectos fuiſſe: Sequens cohortis Tribunus inter præpoſitos legionarios equitibus poſtponitur.

TRIBVNVS cohortis primæ Vetaſinrum Regulbio inſidebat, fortè legendum Vetaſiorum, à Vetaſia Galliæ Belgicæ vrbe, aut Vetuliorum, qui ſunt Plinio Italiæ Alpini populi. [l] Sequentes Sunt legiones, aut pars earum.

[l] lib.3.cap.20.

6 PRÆPOSITVS legionis ſecundæ Auguſtæ. Rutupis Excubabat. Rutupiæ eſt oppidum Britanniæ,& Rutupe portus, vulgò Sandouis dictus, de quo Ptolemæus. Marcellinus. [m] Lupicinus, inquit, Bononiam venit,quæſitiſque nauigiis, & omni impoſito milite ad Rutupias ſitas ex aduerſo defertur Londinium verſus. Idem lib.27. Rutupias ſtationem Britanniæ tranquillam vocat. Hunc portum nominat etiam Tacitus, [n] & ſimul, inquit, claſſis ſecunda tempeſtate ac fama Rutupenſem portum tenuit. Ad portum Rutupis vocat Itinerarium.eius meminit Lucanus, [o] Rutupinaue littora feruent, Auſonius, [p] Iuuenalis [q] & alii. Locus eſt ſuperioris Britanniæ Nam Diõ [r] recenſens legiones Imperii, ait, Secundam Auguſtalem vocatam in ſuperiore Britannia hyemaſſe, & partẽ ſecundę Victricis in inferiore. Hęc legio ſecũda Britanica eſt vocata.& erat vna Comitatenſium. Vetuſtus codex legit, Præfectus legionis, & rectius.

[m] lib.20.paulo poſt principium.
[n] in vita Agricola.
[o] in 6.
[p] Iurent.8.18. de vrbib.6.
[q] Satr.4.
[r] lib.55.

7 PRÆPOSITVS numeri Abulcorum, Anderidæ. Anderido aliud oppidum eiuſdem nominis in Celtogallica Ptolemæus nominat. Abulcorum Zoſimus [s] meminit. Arcadius, inquit, Dux ordinis Abulcorum cecidit.

[s] in fin. lib. 2.

8 PRÆPOSITVS Numeri Exploratorum portu Adurni Madurnum habet codex manuſcriptus, ita etiam ſe legiſſe in membranis ſcripſit Ortelius. Exploratores hi ſunt appellati,quod explorandi res hoſtium officium haberent, vt Conſtantinus Porphyrogenneta tradit [t] Sub hoc Comite erat vna legio fortè 1000.peditum & ſeni Numeri, fortè 1200.& duo ordines equitum ferme 200.Summa eſt peditum ferme 220 & equitum 200.præfecturam enim mille peditum hoc tempore fuiſſe Conſtantinus Porphyrogenneta ſcribit.[u]

[t] de thematib.

Peditum 2200
Equitum 200.

[u] de thematib.

NOTI

COMES BRITANNIAE EIVSQVE INSIGNIA.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Comitis Britanniæ.

PROVINCIA Britanniæ.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis Comes hoc modo.
Principem ex officio Magiſtri militum præſentalium alternis annis.
Commentarienſem vt ſupra.
Numerarios duos ſingulos ex vtroque officio ſupradicto.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Exceptores.
Singulares, & reliquos Officiales.

DE COMITE BRITANNIÆ, Cap. CLXXXIII.

COMMENTARIVM.

VAlentiniano primo imperante, duo ſcilicet Comes Britanniæ, & Dux, ille maritima tuebatur, hic mediterranea, Marcellin[a]. Britãnias, inquit indicabat Barbarica conſpiratione ad vltimã vexatas inopiam. Nectaridumque Comitem maritimi tractus occiſum & Bulchonaudem Ducem hoſtilibus inſidiis circumuentum. & alibi ſcribit [b] Theodoſium, qui poſtea imperauit, ibidem Ducẽ fuiſſe: ſed tota fere inſula in Barbarorum poteſtatem redacta, ſiue præſidiis, & copiis hic Comes cum ſola inſulæ imagine repræſentatur. Tranſrhenanis enim populis inſulam inuadentibus circa annum ſalutis 411, Britanni eiectis Romanis præſidibus & Comite, in

[a] lib. 27.
[b] lib. 28.

a lib. 6. libertatem ſe vendicarunt, Zoſimus. a Transrheani, inquit Barbari cuncta pro libito inuadentes, eò rum incolas inſulæ Britanniæ, nom quaſdam Celticas nationes redegerunt, vt ab Imperio Romano deficerent. & Romanorum legibus non amplius obedientes, arbitratu ſuo viuerent. Itaque Britanni ſumptis armis, & pro ſalute ſua periclitati, ciuitates ſuas à Barbaris imminentibus liberarunt, eiectis Romanis præſidibus, & propria quadam Republica ex arbitratu ſuo conſtituta. Hæc Britanniæ rebellio, quo tempore Conſtantinus regnum vſurpabat; accidit. Hæc ille. Non tamen omnes tum ſimul defecerunt, ſed aliqui in fide Romani Imperii remanſerunt, vt ex Beda liquet. Demum cum prius Aquilonaris inſulæ pars à Scotis, & magna Orientalis occupata eſſet, poſtmodum Auſtralis ab Anglis & Saxonis ſubacta tota inſula eſt amiſſa. Interea alius Comes limitis Saxonici in ſuis munitionibus ſe tuebatur, & Dux Britanniæ reliquam Roman. Imperio parentem inſulæ partem cum ſuis militum copiis retinebat. Comes Britanniæ in inferiori, & ſecunda Britannia olim degebat cum ſexta legione, quam ab Auguſto in Syria locatam, deinde in duas diuiſam, b lib. 55. & alteram in Britanniam miſſam fuiſſe Dion ſcribit, b Altera, inquit, Victrix appellata in inferiore Britannia excubabat. Hi ſunt qui à Notitia Victores iuniores Britanniciani inter LXV. auxilia palatina Magiſtri peditum in præſenti vocantur, & ſupra poſt Catalogum vexillationum ſub hoc Comite militaſſe dicuntur. Merebant ſub eodem Comite aliæ quæ legiones prima Iunior, ſiue primani Iuniores, qui nullibi in Catalogo militum Magiſtri peditum reperiuntur, niſi ſit prima Flauia, aut prima Maxima à Maximo Clemente ibi Auguſto creato appellata. Altera legio erat ſecunda Britannia, ſiue Secundani, vna ex legionibus Comitatenſibus XXXII. ſub Magiſtro peditum. Aliam Pictis Britannos infeſtantibus legionem militum ab Honorio miſſam hoſtes repuliſſe Paulus Diaconus ſcribit, quæ ibi non manſit. Equitum quoque VI. Vexillationes hic Comes regebat, videlicet equites Cataphractarios iuniores, qui non reperiuntur in albo Vexillationum Magiſtri equitum in præſenti. Equites ſcutarios Aureliacos qui erant vna ex XXXII. Vexillationibus Comitatenſibus eiuſdem Magiſtri, ſicut & ſequentes, videlicet Honoriani ſeniores Stableſiani & Syri, qui in Catalogo Vexillationũ Magiſtri equitum nõ leguntur, & ſuprà ſub hoc comite meruiſſe ſcribuntur. poterant eſſe equites 600. peditum 3000. *Peditum 3000, Equites 600.*

Eadem plane inſignia habebat, quæ & alii Comites, ſcilicet librum cum codicillis magiſtratus inſcriptum, & inſulam vnius tantum vrbis effigiem tenentem. Præſidia enim, quæ amiſerat, omittuntur; ſupra ſcriptum eſt BRITANNIA.

Hic officium, vt Africæ & Tingitanæ Comes habebat. cornicularius tamen & regerendarius, qui apud alios Comites erant, incuria forte librarii, hic deſunt. in Oriente nullus Comes aut Dux eum habebat.

NOTITIA

COMES ITALIÆ

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Comitis Italiæ tractus Italiæ circa Alpes.

De Comite Italiæ. Cap. LXXIIII.

COMMENTARIVM.

Hic Comes in Notitiæ indice ceteris præmiſſus in inſignibus repræſentandis poſt Comitem Britanniæ, & ferme omnes alios collocatur. quia, vt puto nul ç ipſius militum c pię aut præfecturæ, officiumve oſtenditur quód cum vires Imperij vniuerſæ contra hoſtes in Gallijs eſſent conuerſæ, Italia vndique mari & alpibus cincta, alios limites quàm ipſas alpes non habebat. quibus cum militibus hic ſpectabilis [a] comes præerat Pro inſigni librum clauſum in tergo noti inſcriptum habebat, vt alij Comites his Madrucianus errore ſcriptoris caret. Sub libro depictæ ſunt Alpes cum tribus oppidis, inſcriptumque eſt ITALIA, & infra ſubſcriptum, SVB DISPOSITIONE VIRI SPECTABILIS COMITIS ITALIÆ. TRACTVS ITALIÆ CIRCA ALPES Eius officium non ſcribitur, quód fortè ſuis hominibus ab incurſantibus Barbaris Valentiniano III. imperante eſſet expulſus. Quod copias haberet, non exprimitur, ſed legiones XIIII. intra Italiam merebant. peditum auxilia XII erant ferme peditum 1600 Equitum Vexillationes VII. poterant conſtare 7 . equitib. Imperante Galba, Menoius Ruſinus cum Ala equitum Hadriæ præſidebat, vt Tacitus [b] recitat, Baſſus, inquit, Liburnicarumque Hadriani p fectus à præfecto alæ Meonio Ruſino præſidium ic agitante vincitur. Ex prædictis XIIII. Legionibus, VIII. erant ex numero XII Legionum palatinarum nempe Iouiani Seniores Herculiani Seniores. Diuitenſes Seniores, Tungritani Seniores, Pannoniaci Seniores, Mœſiaci Seniores ex Mœſia, ſed in Catalogo Magiſtri peditum vocantur Mœſiciani. corruptè, vt puto, Octauiani ex Legione VIII. Auguſta in Pannonia, ab Auguſta olim conſtituta, & Thebei. Noua Legio erat Pontinenſium vna ex XVIII. pſeu-

a L. vlt. C. de ſilentia. l. 1. C. de caſtrenſi. l. 1. C. de prim. ſchola.

b lib 19.

ſo Comitatenſibus. Reliquæ ſequentes quinque erāt ex 32. Legionibus Comitatenſibus, videlicet Martiaci iuniores, qui in Catal. Miniſtri peditum vocantur Mattiarii iuniores, ſed mendoſe, quia iuſta ſunt Mattiaci ſeniores, Septimani iuniores à Septima Gemina Pia fœlici, in Dalmatia ab Auguſto locata Regii Germaniciani, prima Iulia. Secunda Iulia, ab Auguſto ita vocatæ, a quo illa in Germania inferiore, hæc in Numidia eſt collocata. Prima Iulia non legitur in Catal. Magiſtri peditum.

Quæ verò ſequuntur auxilia XXII. erant ex LXV. auxiliis Palatinis ſub eodem Magiſtro in Italia militantia, ſcilicet.

Cornuti ſeniores.
Bracchati ſeniores.
Petulantes ſeniores.
Celtæ ſeniores.
Herculi Seniores.
Bataui ſeniores.
Mattiaci ſeniores.
Iouii ſeniores.
Victores ſeniores.
Cornuti iuniores.
Leones iuniores.
Exculcatores ſeniores.
Grati.
Sabini.
Fœlices iuniores.
Atecoti Honoriani iuniores.
Briſigaui iuniores.
Mauri Honoriani iuniores.
Galli Victores.
Placidi Valentiniani Fœlices, à Placida matre Valentiniani III. dicti.
Gratianenſes iuniores.
Marcomanni. Notitia legiones, & auxilia cōmiſcet.

Ex VII. verò vexillatione Italiæ, ſex erāt ex palatinis, ſcilicet.

Comites Cornuti ſeniores.
Equites Promoti ſeniores.
Equites Bracchati ſeniores.
Equites Cornuti ſeniores.
Comites Alani Conſtantes Valentinianenſes ſeniores.

Item Vexillatio vna Comitatenſis, ideſt, MAVRI FEROCES Itaque erant fermè omnes ſimul peditum ſexdecim millia CC. & equites circiter 700. Præter hos erant in Italia XVI. præſidia aliquot Legionum præter Claſſes; Præfectus enim iuniorum Italicorum Rauennam cuſtodiebat. Præfectus Sarmatarum Gentilium Apuliæ & Calabriæ oram tuebatur. Alius eorundem Sarmatarum Gentilium aliam regionem per Brutios, & Lucaniam Præfectus Sarmatarum Gentilium Forofuliuienſi, ſeu Valentiæ propè Padum præerat. Alii Præfecti Sarmatarum Gentilium Opitergio, Patauio, Veronæ, Cremonæ, Taurinis, Aquis, ſiue Tertonæ, Nouariæ, Vercellis, regioni Samniti, Bononiæ in Æmilia, Quadratis ſeu Eporizio, Polentiæ in Liguria. Hæ legiones Sarmatarum per tot loca diſperſæ, continebant fortè 12. millia peditum. In Flaminia quoque Rauennam tuebatur Præfectus militum iuniorum Italicorum fortè 1000 Erant, & quattuor claſſes in Italia, Venetum Aquileiæ, Comenſis, Miſenatium, & Rauennatium de quibus tractabitur. Peditū 16200 Equitum 700.

NOTI

COMES ARGENTORATENSIS

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Comitis Argentoratenſis tractus Argentoratenſis.

De Comite Argentoratenſi. Cap. LXXV.

COMMENTARIVM.

ARGENTORATVM. Ciuitas eſt in Germania prima, inquit Itinerarium, ſecundum Rhenum, nunc Argentina dicta. Marcellinus, Aurelius Victor, cum Paulo Diacono, Argentoratum vocant. Habet Germania prima Maguntiam metropolim, & Argentoratum, quibus præter Ducem prouinciæ datus eſt huic Comes, illi Dux, vt plures irruentibus in agrum Rom. hoſtibus cum ſuis copijs occurrerent. Huic igitur vrbi, & eius tractui proprius Comes cum manu militum præerat, Argentoratenſis nuncupatus. Nulli ſub eo Numeri recenſentur: ſed legionem VIII Sebaſtam, id eſt Auguſtam Ptolemæus hic collocat, quæ minimū continet 1000. pedites. Eius inſignia ſunt liber eodē modo dorſo inſcriptus & codicilli, vt in alijs Comitibus eſt dictū. Munitionem magnificè extructam habet, ſupra ſcriptū eſt ARGENTORATENSIS & infra, SVB DISPOSITIONE VIRI SPECTABILIS COMITIS ARGENTORATENSIS TRACTVS ARGENTORATENSIS: In quo erant Vāgiones & Treueri ſecundum Rhenum ſiti. In indice hic Comes quartū locum tenet hic poſtremum. Officij etiam illius aut militum nulla fit mentio, quod ea loca tum ab hoſtibus tenerentur. Gothi enim antea Gallias ingreſſi, rurſus ab Ataulpho Rege circiter annum ſalutis 413. eas repetierunt. Ac biennio poſt Burgundiones partem Galliæ Rheno coniunctam tenuerunt, quæ ab illis nomen accepit, circiter annum verò 430. Aetius * Comes Belgicæ partem Rheno proximam, quam Franci occupauerant, recepit: ſed illi rurſus irruentes poſt multa & varia prælia, tandem eā obtinuerunt. *

* *auctores Caſſiodorus. D. Proſper. & Paulus Diaconus.*

De comite Illyrici. *Cap.* LXXVI.

DEFVNCTO Theodoſio Magno, relictis Arcadio & Honorio adoleſcentibus, Barbari à Stilicone noua moliente acciti Illyricum inuaſerunt. D. Hieron.[a] Viginti inquit,& eo amplius anni ſunt, cum Scythiam Thraciam, Macedoniam, Dardaniam, Daciam, Theſſaliam, Achaiam. Epirum, Dalmatiam, cunctaſque Pannonias, Gothus, Sarmata, Quadus, Alanus, Hunni, Vandali, Marcomani inſtaot rapiunt. Hæc D. Hieronymus. Alaricus enim circa annum 400. multa in Illyrico occupauit. Demum Valentiniano III. in Occidente,& Martiano in Oriente imperantibus, circa annum ſalutis 452. Attila Hunnorũ Rex Illyricum deuaſtauit. Daciaque. Macedonia. Achaia, ac Paononiis occupatis, vtraſque etiam Thracias fœde deformauit.[b] Itaque tempore huius notitiæ amiſſis Illyrico & Hiſpaniis, eorum Comites eſſe deſiiſſe arbitror. Nam etſi in numerorum catalogo eorum pluribus præfuiſſe dicantur, in indicatameo aut inſignibus Comitum repræſentandis, nulla illorum fit mentio, quod & in ciuilibus Illyrici magiſtratibus actum fuit. Iornandes verò auctor eſt, Valentinianum Placidiæ, vt Eudoxiam Theodoſii filiam vxorem haberet, Illyricum ſocero ceſſiſſe, Ego tamen quantum licuit, eius Comitem reſtituere ſum conatus.

[a] epiſtola 3.

[b] vt Paul. Diaconus & alii ſcribunt,

Inſignia & officium, vt alii Comites habuiſſe cenſendus eſt. Equitum, quos ſecum aliquot habuiſſe veriſimile eſt, hic nulla habetur mentio. Peditum verò aliquot millia ſub eo meruiſſe, inueniuntur. Nam ex auxiliis palatinis LXV. ſub Comite Illyrici auxilia XV. ſequentia Notitia poſt Magiſtri equitum copias recenſent. Et ſunt.

Sagittarii Tungri,& Iouii iuniores.
Sequani,& Rhetii.
Sagittarii Venatores,& Latini,
Honoriani Mauri ſeniores.
Mattiaci.
Honoriani Gallicani.
Valentinianenſes fœlices.
Honoriani victores iuniores,
Tungri,
Seguntienſes.
Valentinianenſes iuniores.
Caterianenſes, hi non reperiuntur ſub Magiſtro peditum forte legendum.
Gratianenſes, aut,
Catarienſes. vt in Codice Vrſini.

Ex legionibus Comitatenſis XXXII. ſub eodem Comite ſunt legiones V.

Tertiani, ſiue tertia, Italica.
Tertia Herculea, Paeatianenſes.
Mauri Cetrati,& Propugnatores iuniores.

Ex Pſeudocomitatenſibus XVIII. Legiones III.

Lancearii Lauriacenſes.
Lancearii Comaginenſes.
Secũda Iulia Alpina. De quibus ſupra in Magiſtris peditum eſt dictum. Poterant efficere circiter decem millia peditum, de quibus ſupra dictum fuit.

De Comite Hiſpaniarum. Cap. LXXVI.

HONORIO & Theodoſio iuniore imperãtib⁹, circa annũ ſalutis CCCCXI vt dixi. Vandali Hiſpanias occuparunt, ab Honoriacis militibus acciti, & prodita Pyrenæi cuſtodia [c] ſortomiſſi. eas, multis commiſſis prœliis, tandem obtinuerunt. Hanc itaque ob cauſam, vt puto, Notitia in catalogo Comitum Hiſpanias prætermittit, nec aliqua earum Comitis inſignia, aut officium ponit, quem tamen certum eſt extitiſſe. Conſtantinus enim circiter annum CCCXVIII. Ad Octauianum,[d] Seuerum,[e] & Tiberianum[f] Comites Hiſpaniarum ſcribit, in catalogo quoque copiarum Magiſtri equitum Præſentalis Notitia Comitis Hiſpaniarum & Tingitanæ omiſſis inſignibus,& officiis numeros recenſet, ſcilicet XI. auxilia, ex LXV. palatinorum Magiſtri peditum Præſentalis. Legionum Præfectos V. item[g] V. cohortium. Tribunos,& præſidia VI. quæ infra poſt Duces ponentur. Efficere poterant circiter ſeptem millia peditum Numeri equitum non apparent. Auxilia verò erant ſequentia.

[c] vt Caſſiodor. D. Proſper Paulus Diaconus, & Oroſius memorant.

[d] l. 4. C. T. de decurionib.

[e] l. 14. C. de fide inſtr. l. 27. C. de donat

[f] l. 6. C. de ſeru. fugit.

[g] infra poſt Duces limitaneos.

Aſcarii ſeniores.
Aſcarii iuniores.
Sagittarii Neruii.
Exculcatores iuniores.
Tubantes.
Felices ſeniores.
Inuicti ſeniores.
Victores iuniores.
Inuicti iuniores Britones.
Briſigaui ſeniores.
Salii iuniores Gallicani.
Legiones verò V. erant ex XXXII. Comitatẽſibus ſcilicet,
Fortenſes,
Propugnatores ſeniores.
Septimani ſeniores. Hi ſunt legio VII.
Veſontes, &.
Vndecimani Septimani ſeniores.

Hi ſunt legio ſeptima. Gemina, Pia, Fœlix ab Auguſto in Dalmatia locata.[h] Hæc legio infra in Notitia in catalogo copiarum poſt Duces locatur in Hiſpania Gallæcia.

[h] Dion lib. 55.

Veſontes à Viſuntio oppido ſunt nuncupati. Vndecimani, legio XI. poſtea Claudiana, Pia, Felix nuncupata ab Auguſto in Mœſia conſtituta fuerat. Ex Mœſia in Dalmatiam à Claudio, inde in Italiam pro Othone transducta, & ſuis ſedibus reſtituta. Demum in Hiſpanias venit.

Præter has in Gallecia erat præfectus legionis ſeptimæ geminæ: legione TRIBVNVS cohortis ſecundæ Flauiæ Pacatianæ Pætaonio præfectus TRIBVNVS cohortis ſecundæ Gallicæ ad cohortem Gallicam, degens ita caſtra vocabantur, TRIBVNVS cohortis Lucenſis Luco præſidens, TRIBVNVS cohortis Celtiberæ, Brigantiæ, nunc Iuliobrigæ excubans. In prouincia Tarraconenſi TRIBVNVS cohortis primæ Gallicæ Veleiæ manebat. quæ loca cum tribunis recitantur infra poſt Ducum explicationem de his ibi tractabitur.

Hæc de VIII. Comitibus Occidẽtis; nunc de XII. Ducibus ſub Magiſtro peditum præſentali dicturi, à Duce Mauritaniæ exordium ſumemus.

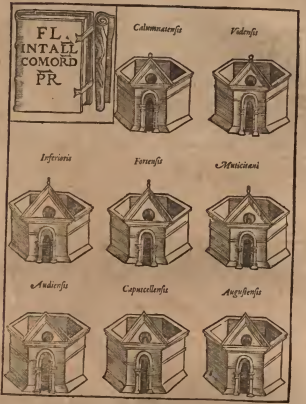
NOTI

NOTITIA

DVCIS ET PRAESIDIS

PROVINCIÆ MAVRITANIÆ.

INSIGNIA.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Ducis & Præſidis prouinciæ Mauritaniæ Cæſarienſis.

PRæpoſitus limitis Columnatẽſis.
Præpoſitus limitis Videnſis.
Præpoſitus limitis inferioris.
Præpoſitus limitis inferioris.
Præpoſitus limitis Muticitani.
Præpoſitus limitis Audienſis.
Præpoſitus limitis Caputcellenſis.
Præpoſitus limitis Auguſtenſis.
Officium autem habet idem vir Spectabilis Dux,& Præſes hoc modo.
Principem ex officio Magiſtri militum Præſentalium alternis annis.
Numerarios duos, ſingulos ex officijs ſupra ſingulis.
Cõmentarienſem ex officijs ſupra ſingulis alternis annis.
Cornicularium.

Adiutorem

Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares,& reliquos officiales.

DE DVCE ET PRÆSIDE MAVritaniæ Cæſarienſis. Cap. LXXVIII.

COMMENTARIVM.

DVÆ erant Mauritaniæ, inquit Ptolemæus, Tingitana, quæ Comitem,& Cæſarienſis, quę Ducẽ habebat, & à Malua fluuio diuidebatur. Itinerarium, flumẽ Malua, inquit, dirimit Mauritaniæ Duces. Sed Tingitanę poſtea Comes factus eſt. Spectabiles vtriq; erant. [a] Primus autem inter Duces, qui præerat Mauritaniæ, recenſetur, quia idem Præſes, populis ius dicebat, & ideo ab hoc ad præfecturam prouocabatur,[b] non ad Magiſtrum officiorum, & Quæſtorem palatij, vt in ſimplici Duce iuſſum eſt obſeruari.[c] Eadem quæ & Comites inſignia habebat, ſcilicet librũ iiſdem notis purpureo tegmento inſcriptum, cum codicillis magiſtratus, & VIII. caſtra, quæ totidem præſidiorum præfecturas referunt. Et quoniam non tantum pedites, ſed & equites hic Dux regebat, officium hoc modo habebat, vno anno Principem ex officio Magiſtri peditum, alio ex magiſtri equitum accipiebat, quemadmodum & ſequentes Duces. Vnde Principem non niſi vno anno in officio fuiſſe patet. Habebat & Numerarios duos, ſingulos ex officijs Magiſtrorum alternatim vt ſupra acceptos, ſicut & Commentarienſem. Cornicularium vero, Adiutorem, Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & cæteros officiales ipſe ſtatuebat. Præpoſiti itaque limitibus VIII. quibus imperabat, ſunt hi.

[a] l. pen. C. de appella. l vires. 8. C. de diu. offic.
[b] l. præcipimus. §. quod ſi, de appellat.
[c] l. pen. C. de appellatio.

1 PRÆPOSITVS Limitis Columnatenſis, fortè ab aliquibus columnis, vel à loco ita appellatus. Hic limes cum latius ſe extenderet, alium ſub Comite Africæ Præpoſitum habuit, ſicut & Caputcellenſis, & Bidenſis, de quibus infra.

2 PRÆPOSITVS Limitis Videnſis. Hic limes, in longum protenſus, alium & ipſe ſub Comite Africæ præpoſitum habuit, vbi Bidenſis pro Videnſis appellatur, fortè ab aliquo eius nominis oppido ita vocatus. Vetuſtus Codex habet, Indenſis.

3 PRÆPOSITVS Limitis inferioris Oceanum verſus.

4 PRÆPOSITVS Limitis Fortenſis, quem milites Fortenſes cognominati, tuebantur.

5 PRÆPOSITVS Limitis Muticitani, quod nomen non inuenio, Codex membraneus Ortelij, & alter vetuſtus, habent, Mauricitani, vt puto, rectius.

6 PRÆPOSITVS Limitis Audienſis, eſt in Mauritania Cæſarienſi. Audum promontorium, & Audus fluuius, nunc Balaſſa dictus, vnde Audienſe caſtellũ, & Audienſis limes nomen habuere. Marcellinus,[d] Duces, inquit, ſuos incolumes reducit ad Audienſe caſtellum. ſed idem lib. eod. Addenſe municipium appellat Eiuſdem etiam nominis eſt mons in Africa qui ad hunc locum non pertinet.

[d] lib. 29.

7 PRÆPOSITVS Limitis Caputcellenſis, fortè vbi Celaniam ponit Ptolemæus, vt pro Calanienſi dictum ſit Cellenſis: Alius Præfectus ſub Comite Africæ hunc limitem longius ſe extendentem tuebatur, vt in Columnatenſi & Centum cellenſi limitibus fiebat.

8 PRÆPOSITVS Limitis Auguſtenſis, fortè hic limes à tertia legione Auguſta denominatus eſt, quã Dion[e] in tres diuiſam fuiſſe memorat, Gallicã, quæ in Phœnicia, Cyrenaicam, quæ in Arabia: & Auguſtalem, quæ in Numidia degebat. inde in Mauritaniã eſt translata. Eſt & Auguſtum oppidum in Africa, ſed ab hoc limite diſtans. Hæc ſunt VIII. præſidia Ducis Mauritaniæ, quot numeros haberet, non conſtat, ſed ponendo 200. pedites pro præſidio, & equites 50. eſſent pedites 1600. Equites verò 400.

[e] lib. 55.

Præſidia. 8.
Pedit. 1600.
Equit. 400.

NOTI

NOTITIA.

DVX PROVINCIAE TRIPOLITANAE EIVSQVE INSIGNIA.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Prouinciæ Tripolitanæ.

PRÆPOSITVS Limitis Talalatenſis.
Præpoſitus Limitis Teuchitani
Præpoſitus Limitis Bizetentani.
Præpoſitus Limitis Tillibarenſis.
Præpoſitus Limitis Madenſis.
Præpoſitus Limitis Maceomadenſis,
Præpoſitus Limitis Tintiberitani.
Præpoſitus Limitis Budenſis.
Præpoſitus Limitis Mamucenſis.
Præpoſitus Limitis Balenſis.
Præpoſitus Limitis Varenſis,
Milites Fortenſes in caſtris Leptitanis.
Milites Munifices in caſtris Madenſibus.
Præpoſitus Limitis Sarcitani.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis Dux hoc modo.

Principem ex officiis Magiſtrorum militum præſentalium alternis annis
Numerarios vtroſque.
Commentarienſem vtrunque.
Cornicularium.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares,& reliquos officiales.

DE DVCE TRIPOLITANÆ Prouinciæ. *Cap.*LXXIX.

COMMENTARIVM.

TRIPOLITANA regio, vt ſupra dictum eſt, ab Africa minore Tritone fluuio diuiſa, vſque ad aras Philenioꝛum extenditur à tribusque vrbibus, Lepti magna ſeu Neapoli, Taphna, & Abrotana, Tripolis id eſt triplex ciuitas vocatur, cui cum XIIII. præſidiis Dux præerat,& eadem inſignia, quæ Dux Britanniæ,geſtabat, nempe librum iiſdem notis tergo inſcriptum, & XIIII. munitiones, totidem præſidia repræſentantes Officium etiam fermè eodem modo,quo Duces alii,habebat.Principem ex officiis Magiſtrorum militum præſentalium alternis annis Numerarios vtroſque,ex vtriuſque Magiſtri officiis nempè ſingulos ex ſingulis,& vtrunque Commentarienſem.Lego vtrinque id eſt ex vtroque Magiſtrorum militum officio alternis annis, vt apud alios Duces, neque enim vnquam duos Commentarienſes inueni. Cornicularium verò,Adiutorem,Subadiuuam,Regẽdariũ,Exceptores,& ſingulares,ac reliquos officiales ipſe conſtituebat.Præter hunc & præcedentem Ducẽ & alium Belgicæ ſecundæ nullus in Occidente nec in Oriente Dux Cornicularium habuit,ſed alius officialis eius vice fungebatur.Huius limitis Siluanus Dux & Corrector fuiſſe inuenitur. l.6.C. Theo. de dome. & protector.Vnde idem Ducis,& præſidis officio functus eſſe videtur XIIII. eius limitum præpoſiti ſunt ſequentes.

1 PRÆPOSITVS Limitis Talalarenſis, quod nomen à Tala fluuio,quẽ in Marmarica proxima regione Ptolemæus ponit,poteſt deriuari. Hic limes latius ſe extendens,alium ſub Comite Africæ præpoſitum habuit.

2 Præpoſitus limitis Teuchitani, vel Teuchirani à Teuchura oppido, quod etiam Arſinoe dicebatur, vulgò Trochera A Ptolemæo in Cyrenaica ponitur.

3 Præpoſitus limitis Byzetentani. forte. Bizacenani à Bizacena prouincia; Bizacia Procopio & Valentiniano dicta,[a] vel a Bezeteo Africæ loco,vt apud Itinerarium. [a] *l.1.C. de offic. com.rer.priuat.*

4 Præfectus limitis Tillibarenſis. Etiam ſub Comite Africæ in caſtris Tillibarenſibus Secundanorum alius præpoſitus reſidebat, latius enim hic limes ſe extendebat.

5 Præpoſitus limitis Madenſis,vel Madienſis à Madia huius regionis oppido.Madiã Libyæ inſulam fuiſſe Stephan' ſcribit. Milites Munifices extra oppidum in Madenſibus caſtris,infra fuiſſe dicuntur.

6 Præpoſitus limitis Maccomadenſis,à Maccomada Africæ oppido,nunc Macres nominato ad Syrtim maiorem Itinerarium ponit, Maccodamam ad Syrtim minorem Ptolemæus in propria Africa, cuius D. Auguſtinus meminit, ſed in caſtris Madenſibus hic præpoſitus degebat.

7 Præpoſitus limitis Tintiberitani, quod nomen inuentum fuiſſe nuſquam exiſtimo.

8 Præpoſitus limitis Bubenſis, fortè legendum Buttenſis a Butta oppido,quod in hac regione Ptolemæus collocat, aut dicti ſunt à Bubetis Africæ. interioris populis, a Corn.Balbo ſuperatis.

9 Præpoſitus limitis Mamucenſis, quod nomen non inuenio.

10 Præpoſitus limitis Balenſis.Balym Libyæ ciuitatem prope Cyrenenm eſſe Stephanus ſcribit, à Baleo nominatam,cuius etiam ibi erat templum,de quo ſæpè in ſacris litteris.

11 Præpoſitus limitis Varenſis, à Vari oppido vel Bari,cuius Stephanus meminit.

12 MILITES Fortenſes in caſtris Leptitanis. Tripolitanam regionem Leptim magnam habuiſſe dixi,vbi militum caſtra à Fortenſi legionis militibus cuſtodiebantur:aliis caſtris Leptitanis in montibus, alius ſub Comite Africæ præpoſitus præerat.

13 Milites Munifices,in caſtris Madenſibus,prope Madam oppidum,non enim in ipſo oppido manebant. Munifices autem vocabantur, qui nullo fulti priuilegio, omnia neceſſaria munera exequebantur,nec tantũ vigilias agebant, ſed ligna,aquam, & alia huiuſmodi in caſtra portabant. Vegetius [b] Faſcicularia tamen,inquit, ideſt, ligna.fœnum, aquam, ſtramen, & legitimi milites in caſtra portabant. Munifices enim ex eo appellantur,quod hæc omnia munera faciunt.Hæc ille.Alii vero ab his immunes principales milites Candidati vocabantur.Idem Veget. [c] Candidati,ait,hi ſunt milites principales, qui priuilegiis muniuntur,reliqui Munifices appellãtur, qui propter munera militiam facere coguntur.Hactenus ille. Hi milites fortè quod nunquam immunes eſſent,Munifices ſunt vocati. [b] *lib.2. cap. 10.* [c] *eod.lib.2.c.7. in fi.*

14 Vltimus eſt Præpoſitus limitis Sarcitani. Erant hæc omnia XIII. Limitanea præſidia ſub hoc Duce. Quot verò ex equites aut pedites fuerunt non apparet, ſtatuendo tamen CC. milites in ſingulis præſidiis, eſſent peditum 2800. *Præſidia 14.* *Pedit. 2800.*

Verum Imperante in Occidente Valentiniano, anno ſalut.CCCXLI. [d] Vandali à Bonifacio ex Hiſpania in Africam acciti, eam plus centum annis tenuerunt.Tandẽ Valentinianus III. diu a Genſerico vocatus an.ſal.CCCCXLIIII. vt auctor eſt D. Proſper pace inita barbaro Africæ partem reliquit. Sed eo extincto rupto fœdere illi omnia occuparunt, donec Beliſarius Barbaris eiectis eandem recepit, cuius antiquis limitib.renouatis,Iuſtinian' quattuor Duces conſtituit.[e] Vnum in Tripolitana prouincia,& in Lepti magna,Lepti Magnenſi vocata,alium in Bizacena. Tertium in Numidia in vrbe Conſtantinatẽſi. Quartum in Cæſarienſi Mauritania.[f] In traiectu quoque freti Gaditani prope Abilam,in loco, qui ſepta dicitur Tribunum cum cohorte,ac dromones,id eſt leuia nauigia,fregatas vulgò dictas collocauit,qui explorarent, quid Barbari in Hiſpaniis,quidve in Galliis agitarent. Quintum præterea Ducẽ in Sardinia creauit,qui eam ab hoſtibus tueretur.[g] In his limitibus clauſuras, ſeu burgos muniri præcepit. Duces verò eos appellat qui limites cuſtodiunt.Comitatenſes,qui longius à limitibus in caſtris degunt non multum tamen ab ipſis diſtant.[h] His eorumque officiis ſtipendia pro annonis. & capitibus Calendis Septembris ex tributis Africanis perſolui iuſſit:hac igitur ratione.vt pro ſingulis annonis ſolidi quinque,& pro ſingulis capitibus. 4. ſolnerentur,etſi codex vbique mendis ſcateat. Singulis igitur Ducibus pro ipſis, & officii hominibus loco annonarum CXC.ſoluebantur ſolidi 950. Item pro capitationibus, ſeu pabulis equorum 158 ſol. 632. qui aliis iuncti efficiunt ſolidos eius temporis 1582. Ex his annonæ 107. erant Ducis, pro quibus percipiebat ſolidos DXXXV.& CVI. capitationes ſeu ſolid. 424. quæ tota ſumma efficiebat ſolidos 959 8. annonæ ſeu ſolidi 4. & capitatione quattuor ſeu ſolidi ſexdecim dabantur aſſeſſori, ſi codex eſt integer, qui ad ſolidos quinquaginta ſex aſcendunt,

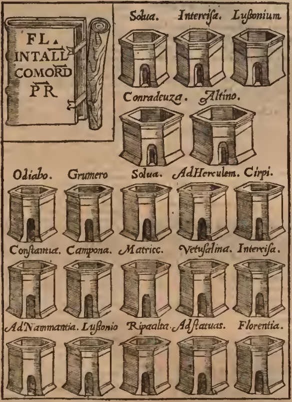
[d] *Marcellinus, Comes,l.1.in prin.C.de offi. Præf.præt.Afr.*
[e] *l.2.§.2.& ſeq. C.de offic.P.P. Afric.*
[f] *d.l.2.§it.*
[g] *d.l.2.§.iubemus.*
[h] *d.l.2.§.prohibitamus.*

Reliquum

Reliquum erat officii apparitorem. Singuli verò Duces habebant Aſſeſſorem iuriſperitum, qui erat ex officium. In ſingulis officij, erant viri XL. Hoc modo, Primicerius ſeu Princeps dictus, Numerarius vnus, Ducenarij quatuor, qui antea Commentarienſi parebant. Centenarij ſex, qui ſub adiutore eſſe ſolebant. Biarchi VIII. pro Regerēdarijs. Circitores IX ſeu exceptores, & reliqui homines XI Singulares qui efficiunt homines XL.

NOTITIA

DVX PANNONIAE ET EIVS INSIGNIA.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Ducis Prouinciæ Pannoniæ ſecundæ Riparienſis ſiue Sauiæ.

CVNEVS equitum Scutariorum Cornaco.

Cuneus equitum Dalmatarum Teutiborgio.

Cuneus equitum Conſtantianorū Burgenæ,

Cuneus equitum promotorum Cuccis.

Cuneus equitum Conſtantium Aciminci.

Cuneus equitum Italicianorum Secundis,

Equites Dalmatæ Nouis

Equites Dalmatæ Albano.

Equites promoti Teutiburgio.

Equites Dalmatæ Carnaco.

Equites Sagittarij Cuccis.

Equites Dalmatæ Bononiæ,

Equites

Equites Dalmatæ Cuſi.
Equites Sagittarij Acimini.
Equites Dalmatæ Ricti.
Equites Dalmatæ Surgenæ.
Equites promoti Tauruno.
Auxilia Herculia ad Herculem.
Auxilia Nouenſia Arſaciana ſiue Nouis.
Auxilia Auguſtenſia contra Bononiam in Barborico in Caſtello Onagrino.
Auxilia præſidentia in caſtris Herculis.
Auxilia Arcarij Tauruno ſiue Marſonia.
Præfectus Legionis quintæ Iouiæ cohortis quintæ partis ſuperioris Bononiæ.
Præfectus Legionis Sextæ Herculeæ cohortis quintæ partis ſuperioris Aureo monte.
Præfectus Legionis quintæ Iouiæ Burgenis.
Præfectus Legionis ſextæ Herculeæ Teutiborgio.
Præfectus legionis, quintæ Iouiæ ſextæ Herculeæ in caſtello Onagrino.
Præfectus milit. Calcarienſium Sirmij.
Præfectus Claſſis primæ Flauiæ Auguſtæ ſirmij.
Præfectus Claſſis ſecundæ Flauiæ Graio,
Præfectus Claſſis Iſtricæ Murſe,
Tribunus cohortis tertiæ Alpinorum Dardanorum Ala Sirmienſis, Sirmij.
Præfectus Claſsis primæ Pannoniæ ſeruitij Claſsis Ægetenſium, ſiue ſecundæ Pannoniæ nunc Siſciæ.
Tribunus cohortis tertiæ Alpinorum Siſciæ.
Tribunus cohortis primæ Iouiæ Leonatæ.
Tribunus cohortis primæ Thracum ciuium Romanorum caput Baſenſis.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis hoc modo.
Principem de eodem officio.
Numerarium,
Adiutorem.
Commentarienſem.
Subadiuuam.
Regerendarium,
Exceptores.
Singulares, & reliquos officiales.

DE DVCE PANNONIÆ
Secundæ Riparenſis, ſiue Sauiæ.
Cap. LXXXI.

COMMENTARIVM.

PAnnonia ſecunda, ſeu inferior vltra Æmonem fluuium, ab Oriente Draua & Danubio clauditur, vbi Drauus Iſter miſcetur, nunc Buſſina & Setpa vocatur. Inter Sauum verò & Drauã flumina Sauia eſt, hunc Croatia, eadẽq; olim Riparenſis dicta, quia ad ripã Danubij & inter ipſa flumina eſt ſita. Hadrianus Ælium verũ, quem adoptauit, Pannonijs Ducem & Rectorem impoſuit, vt in eo auctor eſt Spartianus. Huic Dux, cum cuneis VI. & alis equitum XI. auxilijs V. Præfectis legionum V. alijs Claſſium IIII. Tribunis cohortium iiſ IIII. præerat præſidijs 26. quorum 18. tantum repræſentantur. Eadem inſignia ferebat, quæ alij Duces, ſcilicet, librum vt ſupra inſcriptum & XVIII. munitiones, cum tamen XXVI. tueretur, quarum VIII. non apparent. Officium habebat, Principem ex eodem officio. Numerarium, Adiutorem, Commentarienſem, Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & reliquos officiales, qui gradu carent Corniculario, quemadmodum & alij Duces paucis exceptis, carebant. Hi numeri ab illo regebantur.

1 CVNEVS equitum Scutariorum Cornaco præſidebat, quod Ptolemæo eſt oppidum propè Teutiborgium, nunc Quinque eccleſias vocant, cuius meminit & Itinerarium & ſequentium. Hic etiam equites Dalmatæ ſub hoc Duce degebant.

2 Cuneus equitum Dalmatarum Teutoborgium incolebat, quod eſt ad ripam Danubij; olim hic erat ſaltus, Tacitus,[a] Ductum, inquit, agmen ad vltimos Bructerorum, quantumque Amiſiam, & Luppiam amnes, inter vaſtatum haud procul Teutoborgienſi ſaltu, in quo reliquiæ Vari legionumque inſepultæ dicebantur. Hæc ille. Eodem in loco alij ſub hoc Duce, promoti nuncupati excubabant, & legio ſexta Herculea.

3 Cuneus equitum Conſtantianorum Burgenæ manebat. à Conſtantio vel Conſtantia oppido ſunt denominati. Burginatium in Germania ponit Itinerarium, vbi legio VI. Hic etiam erant equites Dalmatæ ſub hoc Duce.

4 Cuneus equitum promotorum, Cuccis ſtatiua habebat; apud Itinerarium Cucci legitur. Hic alij equites ſagittarii ſub Duce degebant.

5 Cuneus equitum Conſtantium Aciminci morabatur: ita & Itinerarium. Acumincium vocat Ptolemæus, infra Cornacum, ad Danubij ripam, vbi legionem olim fuiſſe dicit. Acamincium eſt apud Marcellinum.[b] Hic & alij Equites Sagittarij ſub hoc Duce reſidebant, de quibus infra.

6 Cuneus equitum Italicianorum Secundis; vnde fortè Secundani milites, ſupra ſub Comite Africæ.

1 EQVITES Dalmatæ Nouis ſtatiua habebant, Nouæ ſunt etiam non longè hinc in Mœſia prima & ſecunda ſub eius Ducibus in Oriente.

2 Equites Dalmatæ Albano inſidebant, qui eſt mons diuidens Pannoniam ab Illyrico.

3 Equites promoti manebant apud Teutoborgium vltra Danubium in eius ripa. Hunc locum etiam Cuneum equitum Dalmatarum, ſub hoc Duce tutatum fuiſſe ſupra vidimus. Eſt ſecundum Danubium apud Ptolemæum.

4 Equites Dalmatæ Cornaco præerant. In ripa Saui non longè à Teutiborgio. Hic & Cuneus Scutariorum manebat ſub hoc Duce.

5 Equites Sagittarii, Cuccis præſidebant, vbi alius Cuneus equitum Promotorum ſub hoc Duce morabatur.

6 Equites Dalmatæ Bononiæ manebant, quam Ptolemæus in Pannonia inferiore collocat. Notitia Orientis in Dacia, vltra Danubium eam Marcellinus[c] ponit, loquens enim de Valente, permeato, inquit, Danubio delatus Bononiam, & Sirmium intrauit. Hæc ille. Fortè duo vtriuſque Imperij duces, hic propè caſtrametabantur, Conſtantinus Bononiæ ad Italicum ſcripſit.[d] Hic etiam cohors VI. Legionis VII. Iouiæ ſub eodem Duce reſidebat.

Equites Dalmatæ Cuſi reſidebant.

Equites Sagittarij Acimini manebant, In Bonius oppidi medio manſionem Itinerarium collocat. Hoc oppidum bis Notitia repræſentat. Quare id diuerſum eſt à ſuperiore Acimineo, vbi Cuneus equitum Conſtantium, ſub hoc Duce morabatur, niſi idem bis dicamus per errorem repetitum.

9 Equites Dalmatæ Ricti degebant, Ptolemæus legi

[a] in 1.
[b] lib. 16.
[c] lib. 31.
[d] l. 1. C. de primi. leg. d. am. Aug.

legit Ricłij, qui eſt locus propè Aciminum, vulgo dicitur

10 EQVITES Dalmatæ Burgenæ præerant. Hinc etiam erat Legio V. Iouia, de qua infra, & Cuneus equitum Conſtantianorum ſub hoc Duce.

11 EQVITES Promoti Tauruno præſidebant, eſt propè Ritium, vbi Drinus in Sauum confluit. Ptolemæus Taurunum appellat, Plinius Albam Græcam, vulgò Belgradum dicunt.

Hi ſunt VI. Cunei & XI. turmæ equitum, quæ in XII. munitionibus excubabant. Nunc ſequuntur quinque eiuſdem Ducis Auxilia.

Item Auxilia.

1 AVXILIA Herculis, ad Herculem excubabant, vnde nomen habuerunt. Hæc & ſequentia plura eiuſdem nominis auxilia fuiſſe videntur. Erat & tertia legio, vel cohors cum Comite Illyrici, ad caſtrum Herculis. Equites Dalmatæ ſub Duce Valeriæ, & ipſi ad Herculem reſidebant. Fortè limites ad illũ locum coniungebantur, vel erant diuerſa eiuſdem nominis oppida. Iornandes caſtrum Herculis propè villam Vlpianam in Pannonia locat. Huc vſque ſub hoc Duce in Notitia depictæ præſidiorum munitiones reperiuntur, quæ ſunt XVIII. Sequentium nulla oppida repræſentantur.

2 AVXILIA Nouenſia Arſaciana ſiue Nouis, quod in hoc oppido reſiderent Nouentia ſunt dicta, quia verò ex oppido Arſacia ſunt contracta, Arſaciana vocantur. Arſacia Ptolemæo, & Ammiano eſt vrbs Mediæ vnde Arſacidæ.

3 AVXILIA Auguſtenſia habitabant cõtra Bononiam in Barbarico, in caſtello Onagrino. Hæc ab Auguſto nomen habent, in agroque Barbarorum id eſt hoſtili excubabant, quod Barbaricum vocabatur. Gratianus A. [a] Si aurum, inquit, ad Barbaricum fuerit tranſlatum à mercatoribus ſupplicijs ſubiugantur. Lamprid, [b] Expeditio Barbarica eſt nunciata. Valens A. [c] Ad Barbaricum transferendi vini, olei, & liquaminis nullam quiſquam habeat facultatem. Caſtellum verò Onagrinum ſitum erat è regione Bononiæ, ab aſinis agreſtibus quibus abundabat, vocatum Ibidem degebat legio V. Iouia, & VI. Herculea, de qua infra.

[a] in l. 2. C. de commer. & mercat. [b] in Alexandro. [c] in l. 1. C. quæ res expor. non

4 AVXILIA Præſidentia in caſtris Herculis, à præſidio oppido vnde extracta, nomen habent: ſunt autem plura oppida Præſidia nuncupata, in Sardinia, Hiſpania, & alibi. Caſtra Herculis ciuitatem à Iuliano apoſtata in Germania occupatam, Marcellinus ſcribit. [d]

[d] lib. 18. poſt. princip.

5 AVXILIA Aſcarii præfecta Tauruno ſiue Marſonia, fortè legendum Aſcanij, qui ſunt populi Ponti, propè Aſcanium flumen, & Aſcaniam paludem. Nomen hoc erat auxilianorum. Marſouiam pro Marſonia Ptolemæus in Pannonia inferiore loca. Idem Dux præter equites memoratos, & auxilia, etiam X. legionum Præfectos, & III. cohortium Tribunos regebat, qui ſequuntur.

Item Præfecti.

1 PRÆFECTVS Legionis quintæ Iouiæ cohortis quintæ partis ſuperioris Bononiæ; ita à Diocletiano, qui ſe Iouem nominabat, eſt vocata, vel à Iouia ciuitate Valeriæ, quæ & ipſa ab illo nomen habuit. Hic Præfectus legionis vocabatur, etſi non amplius quam vni cohorti id eſt quintæ imperaret. Præerat verò ſuperiori parti Bononiæ, vbi etiam equites Dalmatæ, ſtatiua habuiſſe diximus.

2 PRÆFECTVS cohortis quintæ legionis ſextæ Herculeæ. à Maximiano, qui Herculem ſe faciebat, denominatæ. Hæc ſuperiorem partem Aurei montis tuebatur, quod erat oppidum Mœſiæ primæ, vbi vtriuſque Imperij Duces ad fines propè caſtra habuiſſe videntur. Diuiſa hæc legio Nouioduni, & Teutoburgi caſtrametabatur.

3 PRÆFECTVS Legionis quintæ Iouiæ Burgenis degebat, ſupra Burgenam: ibi etiam equites Dalmatæ, & Cuneus equitum Conſtantianorum morabantur. Huius legionis quinta cohors, in ſuperiori parte Bononiæ excubabat: partem huius legionis hic Præfectus regebat, aliam alius.

4 PRÆFECTVS Legionis ſextæ. Herculeæ. Teutoborgio præerat, vbi Cuneum equitum Dalmatarũ fuiſſe vidimus, & equites Promotos ſub hoc Duce. Huius legionis quinta cohors degebat in Aureo monte.

5 PRÆFECTVS Legionis, quintæ Iouiæ ſextæ Herculeæ in caſtello Onagrino, vbi etiam erant auxilia Auguſtenſia. Hic duæ legiones congeruntur, Iouia & Herculea, quas diuerſos præfectos habuiſſe vidimus, vnde corruptum codicem eſſe puto, & pro Herculeæ ſuſtituendum cohortis. Aut duos legionum præfectos cum earum partibus, eidem loco præfuiſſe oportet, quod rarò legitur

6 PRÆFECTVS Militum Calcarienſium Sirmii ſtatiua habebat. Calcaria Itinerario eſt locus inter Maſſiliam, & Foſſam Mareonam: eſt etiam oppidum in Britannia.

Sirmium eſt ciuitas Probi Imp. natalibus nobilis, vulgò Sirmadi dicitur, eſt prope Tarſium inter Riniũ & Cornacum apud Danubium. Pæonium ciuitatem eſſe Stephanus ſcribit, aliquot iura ibi ſcripta extant. [e] Sequentibus etiam IIII. Claſſibus hic Dux imperabat, quibus inſraſcripti præerunt.

[e] l. 15. cum ſ. ſt. ſep. & l. 27. C. de iure dot. l. 7. C. de iure fiſci.

7 PRÆFECTVS Claſſis primæ Flauiæ Auguſtæ Sirmii ſtationem habebat. Strabo [f] ſcribit, Auguſtum, Cæſarem in bello contra Dacos ſuſcepto, duas in Sauo Claſſes inſtituiſſe, alteram ad Segeſtam, ad Sirmium alteram. Poſteriores verò Principes Claſſes quattuor in Danubio tenuerunt, quæ fuere Flauia Auguſta fortè à Flauio Veſpaſiano, aut Conſtantino cognominata, quæ apud Sirmium manebat, vbi etiam ala Iouienſis degebat. Aliæ tres in Danubio Claſſes cum ſuis Præfectis ſequuntur.

[f] lib. 7.

8 PRÆFECTVS Claſſis ſecundæ Flauiæ ad Graium reſidebat. Graiam alii appellant.

9 PRÆFECTVS Claſſis Iſtricæ Murſæ applicabat. vrbs, eſt ſecundum Danubium, vbi Conſtantinus quandoque iura condidit, [g] ita etiam Itinerarium appellat, Coloniam Ptolemæus facit. alias Muſia Colonia, nunc Mutroniza dicitur. Eſt ſecundum ripam Drauæ Iſtrum influentis. Iſtrica verò Claſſis vocatur, quia per Iſtrum nauigabat. Tribunum cohortis, & alam equitum claſſibus Notitia hic interſerit, ego infra aptius locandos cenſui.

[g] l. 46. C. Th. de decurionib.

10 PRÆFECTVS Claſſis primæ Pannoniæ ſeruiit Claſſis Ægetenſium, ſiue ſecundæ Pannoniæ, nunc Siſciæ ſtationem habet. Supra ſub Comite largitionum à Procuratore monetas Siſciæ percuſſas fuiſſe vidimus. Vrbs eſt non longè à Sauo, in quo hæc Claſſis nauigabat, in ſuperiore Pannonia, vt tamen deſeruiret Ægetenſium Claſſi, ſiue ſecundæ Pannoniæ. Ægetenſes credo accolas Saui fuiſſe, de quibus Itinerarium Fortè eſt, quã Ptolemæus mendosè Eretam, pro Ægeta vocat.

ALA SIRMIENSIS quæ Sirmii morabatur infra poſt ſequentem Tribunum ponitur, ſed ne Tribunus intermiſceretur hic aptius locandam cenſuimus. Tribunis etiam IIII. ſequentibus idem Dux præerat, qui ſunt.

1 TRIBVNVS cohortis tertiæ Alpinorum Dardanorum hi ſunt populi Mœſiæ ſuperiori contigui ſecundum Oroſium & Volaterranum, nunc Seruiam & Raſciam appellant, ex quorum alpibus extracta eſt hæc cohors. Eidem Duci ſuberat ALA Sirmienſis Sirmii, à loco vbi reſidebat, appellata, hic ponitur, quæ ſupra ante hunc Tribunum magis congrue viſa eſt locari XII. Cohortis Alpinorum Antoninus A. meminit. [h].

2 TRIBVNVS cohortis tertiæ Alpinorum degebat Siſciæ, quę eſt propè Albanum montem, & ideo cohors Alpina vocatur.

[h] in l. 1. C. de re. ſtis milit.

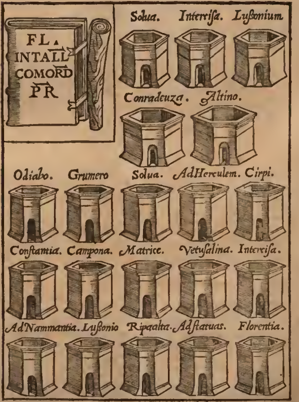
3 TRI

3 TRIBVNVS cohortis primæ Iouiæ Leonæ moſabatur. quæ Sauiæ vrbs eſt Itinerario, vbi hæc cohors degebat.

4 TRIBVNVS cohortis primæ Thracum ciuium Romanorum capot Baſenſis; fortè legendum Baſſinenſis, ſiquidem Baſſina eſt oppidum Pannoniæ inferioris, Ptolemæo apud Tarſium, vulgo Bachia dictũ. Vocabatur autem locus, vbi reſidebat hic Tribunus, Caput baſſinenſis, ſicut Caputcellenſis, fortè quòd ea loca in limitibus Sauiæ eſſent præcipuæ. Hæc cohors erat ex colonia ciuium Romanorum, quemadmodum Apulenſes in Dacia, quorum cohors Apuleia ciuium Romanorum ſub Duce Armeniæ merebat. Plinius in Thracia quatuor nominat Colonias, Philippus, Flauiopolim, vbi antea Zeta ſuit, Apros, & Parium, ex quarum aliqua hæc cohors Thracum fortè eſt extracta. Huius Ducis erant præſidia XXVI. Equitum Cunei VI. Ala I. Turmæ XI. Peditum Au- *Præſidia* 24.
xilia V. Legiones III. in VI præfecturas diuiſæ Tri- *Equites* 1800.
bunatus IIII. Erant equitum fermè 1800. Peditum *Peditum* 500.
5000. & Claſſes 4. Nunc ad Ducem Valeriæ venie- *Claſſes* 4.
mus.

N O T I T I A.

D V X P R O V I N C I A E
V A L E R I Æ E T E I V S
I N S I G N I A.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Prouinciæ Valeriæ Ripenſis.

CVneus equitum Scutariorum Soluæ.
Cuneus equitum Dalmatarum Intereiſæ.
Cuneus equitũ Conſtãtianorũ Luſſonio,nũc Interciſa.
Cuneus equitum Stableſianorum Ripa alta nunc Conradeuza.
Cuneus equitum Fortenſium Altino.
Equites Dalmatæ Odiabo.
Equites Promoti Crumero.
Equites Mauri Solua.
Equites Dalmatæ ad Herculem.
Equites Dalmatæ Cirpi.
Equites Dalmatæ Conſtantiæ.
Equites Dalmatæ Camponæ.
Equites Promoti Matrieæ.
Equites Dalmatæ Vetuſſalinæ.
Equites Sagittarii Interciſæ.
Equites Dalmatæ ad Nammantia.
Equites Dalmatæ Luſſonio.
Equites Dalmatæ Ripa alta.
Equites Dalmatæ ad Statuas.
Equites Dalmatæ Florentiæ.
Equites Sagittarij Altino nunc in Burgo contra Florentiam.
Equites Flauianenſes ad Militare.
Auxilia Herculenſia ad Herculem.
Auxilia Vrſarenſia pone Nauara nunc ad ſtatuas.
Auxilia Vigilum contra Acinco trans in Barbarieo.
Auxilia Fortenſia Cirpi.
Auxilia Inſidiatorum Cardabianiea.
Præfectus Legionis primę adiutricis cohortis quintæ partis ſuperioris Bregetione.
Præfectus Legionis ſecundę adiutricis cohortis partis ſuperioris Aliſcæ.
Præfectus Legionis ſecundæ adiutricis partis inferioris Florentiæ.
Præfectus Legionis ſecundæ adiutricis tertiæ partis ſuperioris Acinco.
Præfectus Legionis ſecundę adiutricis in caſtello contra Tautantum.
Præfectus mil.ſecundæ adiutricis Cirpi.
Præfect' Legionis ſecũdę adiutricis Luſſonio.
Præfectus Claſſis Hiſtriæ Florentiæ.
Tribunus cohortis Vincentiæ.
Tribunus cohortis Quadriborgio.
Tribunus cohortis Ioulæ.
Tribunus cohortis ab Borgum Cẽtenarium.
Tribunus cohortis Aleſcæ.
Tribunus cohortis Marinanæ.
Præfectus Legionis Tranſacinco.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis Dux hoc modo,
Principem de eodem corpore.
Numerarium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares,& reliquos officiales.

DE DVCE VALERIÆ RIPENſis. Cap. LXXXII.

COMMENTARIVM.

DVPLEX eſt Valeria,altera in Italia apud Abrutios; altera Pannoniæ, de qua Roffus ita ſcribit. Marcomanni & Quadi de locis Valeriæ, quæ ſunt inter Danobium. & Drauum, pulſi à Tiberio ſunt,& limes ab Auguſto inter Romanos, & Barbaros, per Vindeliciam,Noricum,Pannoniam, & Mœſiam eſt conſtitutus. Idem Iornandes. Hanc partem hodie Croatiam aliqui eſſe volunt. Aeneas Syluius [a] Stiriã eſſe autumat. Valeriam à Valeria Diocletiani filia: Calerio Cæſari nupta dictam fuiſſe Marcellinus [b] tradit. Huic limitaneus Dux præerat, vir ſpectabilis, qui ſub Valentiniano primo fuit Marcellianus Maximini P. P. filius. [c] Eadem quæ & alii Duces geſtabat inſignia,cum typo XX.caſtrorum.XV.etiam alia tuebatur.quorum nulla extat imago.

[a] in Europam. c.1.in princ. [b] lib.19. [c] Ammianus. lib.29.

Officium habebat, vt alii, nempè Principem de eodem corpore,Numerarium,& alios.Quinque equitũ Cuneos regebat,XVII.alas aut turmas, quinq; auxilia nouem Præfectos,& ſex Tribunos,& erant ſequentes.

1 CVNEVS equitum Scutariorum Soluæ habitantium,aliàs Solæ.Soluene oppidum in Norico collocat Plinius, [d] propè Claudiam fluuium; Itinerarium habet et Salua manſio, ibi enim erant animalia curſus publici cum hoſpitio. Hic etiam erant Mauri Equites,de quibus infra.

[d] lib.5.c.24.

2 CVNEVS equitum Dalmatarum Interciſæ ſtatiua habebat. Huius, & ſequentium meminit Itinerarium, quod interciſam in Pannonia inferiore locat

3 CVNEVS equitum Conſtantianorum,olim Luſſonio,nunc Interciſæ præeſt. Hic Cuneus equitum Luſſonio Interciſam tranſlatus fuit. Eſt autem Luſſonium Ptolemæo in Pannonia inferiore, Hic etiam erant Dalmatæ proximè nominati equites, & alii.

4 CVNEVS equitum Stableſianorum, in Ripa alta degebat,nunc Conradeuzam eſt tranſlatus. Equites etiam Dalmatæ ſub hoc Duce Ripam altam tenuerunt, vt infra dicetur.

5 CVNEVS equitum Fortenſium Altino inſidebat oppidum eſt in Foro Iulii huius nominis. Sed hic aliud intelligit, quod erat in Valeria. Hoc fortè eſt Altinum vbi Valentinianus, & Valens,defuncto Ioniano degentes,plura iura menſe Octobri condiderunt.

1 EQVITES Dalmatæ Odiabo loco Valeriæ præerant [e]

2 EQVITES Promoti Crumero præſidebant.Crumerum ad Sauum in Pannonia inferiori.Itinerarium locat vbi etiam legio prima adiutrix manebat, cuius iura meminerunt. [f]

3 EQVITES Mauri Soluæ.vbi etiam Cuneus equitum Scutariorum degebat,de quibus ſupra.

4 EQVITES Dalmatę ad Herculẽ.Viginti nomine

[e] l.1 C.vt armor.vſus inſci. Princ.l.1.& 2.C. Th.quib.equor. vſus conceſ.l.7. C.Th.de parmo. [f] l.vlt.C.de caſtr.pecul.l.vlt. C.de appar.præfec.præto.

Herculis vrbes, Stephanus recenſet quarum vna erat in Theſſalia, aliam in Pannonia inferiore, ſupra poſuit Notitia, vbi ſub eius Duce degebant auxilia, ab eo loco Herculis appellata.

5 EQVITES Dalmatæ Carpi ſtatiua habebant. Carpi caſtra in Pannonia locat Itinerarium, fortè Carpi, quod oppidum apud Iſtrum Ammianus, & Ptolemæus ponunt. à Diocletiano ſubactum Eutropius ſcribit: eius etiam Capitolinus [a] & Vopiſcus, [b] meminerunt. Hic erant & Auxilia Fortenſia ſub hoc Duce.

[a] in Balbino.
[b] in Aureliano.

6 EQVITES Dalmatæ Conſtantiæ manebant, à Conſtantio id oppidum eſt nominatum.

7 EQVITES Dalmatæ Camponæ ſtatiua habebant, Camponiam vocat Itinerarium, Campona, inquit, in medio è Quinquo leg. 2. Legionem ſecundam adiutricem hunc locum tutatam. & Camponiam in medio itinere, à Quinquo diſcendentibus fuiſſe ſignificat.

8 EQVITES Promoti Matricæ morabantur: ita & Itinerarium.

9 EQVITES Dalmatæ Vetuſſalinæ excubabant. Aliter Itinerarium Vetuſſalinus In medio, inquit à Matrica, ſcilicet itinere. Disiungenda ergo eſt hæc dictio, & legendum Vetus Salinæ.

10 EQVITES Sagittarii Interciſæ reſidebant, de qua ſupra, ibi erat alius Cuneus Equitum Dalmatarum ſub hoc Duce.

11 EQVITES Dalmatæ ad Namantia. ſcilicet caſtra habitabant.

12 EQVITES Dalmatæ Luſſonio: hinc Cuneus equitum Conſtantianorum ſub hoc Duce Interciſam eſt tranſlatus. & fortè eorum loco hi ſunt ſubſtituti. Legionis ſecundę adiutricis pars ſub eodē Duce hic excubabat.

13 EQVITES Dalmatę Ripam altam loco Cunei Stableſianorum tenuerunt, quos inde Contradeuza tranſmiſſos fuiſſe ſupra ſub hoc Duce vidimus. De Ripa alta, loco ad ſtatuas. & Aliſca, ita apud Itinerarium ſcriptum reperitur, ad ſtatuas, in medio Aliſca, ad latus Ripa alta. Deinde, ad muros & ad ſtatuas, in medio ad Robona.

14 EQVITES Dalmatæ ad ſtatuas degebant, locus ita vocabatur, quòd fortè ibi aliquæ ſtatuæ eſſent, de quibus ſupra.

15 EQVITES Dalmatę Florentiæ morabantur. Diuerſa eſt à Florentia Italiæ, vnde Valentinianus, ad Maximinum Tuſciæ correctorem ſcribit. Hic etiam pars legionis adiutricis ſub hoc Duce excubabat. Huc vſque Notitia, huius Ducis munitiones aliis omiſſis depingit, quòd fortè charta omnibus deſcribendis non ſufficeret. vel quòd hæc ad inſignia huius Ducis ſatis eſſe crediderit.

[c] l. 8. C. T. de accuſat.

16 EQVITES Sagittarii Altino præſidebant: nunc ſunt in Borgo contra Florētiam, id eſt ex aduerſo ſeu è regione Florētię, ſed antea Altini eſſe conſueuerant.

17 EQVITES Flauianenſes ad Militare, ita locus vocabatur Hæ ſunt turmæ equitum. Auxilia ſequuntur, quæ non ſingula, ſed plura eiuſdē nominis ſimul iuncta erant.

1 AVXILIA Herculenſia ad Herculem, vbi etiam equites Dalmatæ ſub hoc Duce excubabant, & alia Auxilia ſub Duce Pannoniæ ſecundæ. In Itinerario legitur, ad Herculem caſtra. credo illa eſſe quæ caſtra Herculis ſub Duce Pannoniæ ſecundæ appellantur.

2 AVXILIA Vrſarenſia pone Nauata; nunc ad Statuas Vrſo eſt oppidum Hiſpaniæ Plinio, & Vrſentini populi Luſitaniæ, vnde hæc auxilia deſumpta erant quæ antea degebant ad locum Nauata dictum nunc ad Statuas ſunt tranſlata, de quibus ſupra ſub hoc Duce. Vetuſtus codex legit, pone Vata.

3 AVXILIA Vigilum contra Acinco vel è regione Acinci degebant trans in Barbarico, ſcilicet trans Iſtrum fluuium in ſolo Barbarorum & hoſtili. Eſt autem Acincum oppidum Illyrici ad Danubium, Marcellinus. [d] Valentinianus, inquit, Acincum propè caſtra commouit) nauigiiſque ad repentinum caſum coniunctis, & contabulato celeri ſtudio ponte, per partem aliam tranſiit in Quados & ſubdit eum ibi moratum per Autumnum. Hinc Acincentes milites, qui ſub magiſtro equitum per Gallias merebant. Acinci erat fabrica Scutaria, vt in Magiſtro officiorum eſt viſum Sub hoc Duce erat, & cohors tertia legionis ſecundæ adiutricis in ſuperiori Acinci parte. Vetus codex habet Acincoteas, infra reperitur, Tranſacinco.

[d] lib. 30.

4 AVXILIA Fortenſia Carpi manebant, vbi etiam equites Dalmatæ ſub hoc Duce. & pars legionis ſecundæ adiutricis, de qua infra. Itinerarium, Carpi, inquit, manſio ſeu locus publici curſus.

5 AVXILIA Inſidiatorum Cardabiancam incolebant. fortè legendum Cannabiaco, qui eſt locus Pannoniæ primæ, vbi etiam cohors excubabat. Inſidiatores verò, quòd inſidias clam hoſtibus tenderent, ſunt dicti ἰνσίδιοι Conſtantinus Porphyrogenneta appellat (in thematibus.) Hæc erant ſub Duce Valeriæ auxilia.

Sequuntur Præfecti X. Legionum, aut earum cohortium.

1 PRÆFECTVS Legionis primæ adiutricis cohortis quintæ partis ſuperioris Bregetione. ita etiam Itinerarium. & Aurelius Victor, Bregetium vocat Ptolemæus, Bregetionem Ammianus; Paulus Diaconus Brigionem, Valentinianus, inquit, anno Imperii ſui XI. dum apud Brigionem oppidum Quadorum legationi reſpondet, anno eius LV. ſubita effuſione ſanguinis, quæ Græcè ἀποπληξία vocatur, voce amiſſa, ſenſu integer expirauit. Id Ptolemæus in Pannonia ſuperiore cum legione prima adiutrice collocat, quam interpres auxiliariam vertit. ſed Notitiæ tempore tantum cohors quinta ipſius legionis hic manebat.

PRÆFECTI appellabantur, qui toti, aut parti legionis præerant, qui cohortem regebant TRIBVNI. Hinc verò Præfectus vocatur tanquam legionis partem regeret. etſi verè non niſi quintæ legionis cohorti imperabat. Hanc legionem ab Othone Cæſare inſtitutam fuiſſe Tacitus [e] memorat. fortè adiutrix eſt dicta, quod alteri, vt illi opem ferret, ſit adiuncta, huius legionis meminit & Theodoſius, [f] in iure ciuili.

[e] lib. 17.
[f] in l. fi. C. de caſtr. pecul. & l. vlt. C. de apparitor. P.P.

2 PRÆFECTVS legionis ſecundæ adiutricis cohortis partis ſuperioris. In codice impreſſo deeſt nomen oppidi, ſed ex manuſcripto reponendum eſt. Aliſcæ. In cuius ſuperiore parte vna cohors huius legionis excubabat, cuius etiam numerus deeſt, ſicut & ſequentis. Hic locus infra repetitur. Eius meminit & Itinerarium. Huius legionis tribunus fuit Hadrianus, qui poſtea imperauit, vt auctor eſt Spartianus, eiuſque mentionem Antoninus Caracalla facit. [a]

3 PRÆFECTVS Legionis ſecundæ adiutricis partis inferioris Florentiæ: hic pars legionis degebat, quam ex præcedentibus, ſequentibusque per varia loca diſperſam fuiſſe apparet. forte cohortis, hic locandæ nomen, & numerus deſideratur. Eodem in loco degebant & equites Dalmatæ ſub hoc Duce.

[a] l. 1. C. de profeſſor. & medic.

4 PRÆFECTVS legionis ſecundæ adiutricis tertiæ partis ſuperioris Acinco præerat, & hic fortè deeſt dictio, cohortis, quia hic erat Præfectus tertiæ cohortis, ſecundæ legionis adiutricis, ſicut alius ſupra quintæ cohortis, primæ adiutricis, hic in ſuperiori parte Acinci morabatur, vbi erant. & Auxilia vigilum, & equites Dalmatæ ſub hoc Duce. Itinerarium quater Acinci meminit. Marcellinus [h] hoc oppidum ad ripam Hiſtri locat, Valentinianus, inquit, Acincum prope caſtra commouit, nauigiiſque ad repentinum caſum coniunctis, & contabulato celeri ſtudio ponte, per partem aliam tranſiit in Quados & ſubdit, eundem apud Acincum autumnum moratum fuiſſe.

[h] lib. 30.

PRÆ

5 PRÆFECTVS Legionis ſecũdæ adiutricis in Caſtro contra Tautantum, & hic arbitror vocem cohortis deeſſe, in ſex enim præſidia hæc legio diuiſa reperitur. Pro Tautanto, fortè legendum Taurunum, quod eſt Ptolemæo ſecundum Sauum.

6 Præfectus militum ſecundæ adiutricis Cirpi excubabat. & hic aliquid deſideratur, quia non exprimitur, quot hic eſſent milites, nec cuius cohortis. Hunc locum etiam auxilia Fortẽſia, & equites Dalmatæ ſub hoc Duce tuebantur.

7 Præfectus Legionis ſecundæ adiutricis Luſſonio præerat, vbi etiam equites Dalmatæ reſidebant. Hic quoque cohortis nomen omiſſum fuiſſe cenſeo.

8 Præfectus Claſſis Hiſtriæ Florentiæ nauigabat per Iſtrum, & Florentiæ degebat. In Notina hic Tribuni commiſcentur Præfectis; ſed ad euitandam confuſionem eos ſeparatim expediam.

9 Præfectus Legionis trans Acinco, id eſt vltra Acincum caſtrametabatur, quod trans Iſtrum in Barbarico eſſe videmus. hic & legionis nomen deſideratur. & fortè cohortis. Hunc præfectum Notitia poſt Tribunos ab aliĩ Præfectis commodius locat, nos aliis præfectis commodius adiungendum cenſuimus. Hi legionum præfectorum titulum ferebant, etſi ſolam legionis cohortem regerent.

Sequuntur cohortium Tribuni.

1 TRIBVNVS cohortis Vincentiæ reſidebat cohortis nomen deſideratur. Vincentiæ aliquot iura condita fuere,[a] neſcio an Vincentiæ Valeriæ vel Venetiæ in Italia.

[a] l. 3 a. C. de iuris, & fact. igno.

2 Tribunus cohortis Quadriborgio præerat: ita vocatur oppidum, quod quatuor burgis conſtabat. Quadriburgum in Germania inferiore Ammianus ponit,[b] neque hic cohortis nomen exprimitur.

[b] libro 18. poſt princip.

3 Tribunus cohortis, Iouiæ ſtatiua habebat, quæ erat ciuitas Valeriæ, à Diocletiano, qui ſe Iouem nũcupabat, appellata, quæ cohors hæc fuerit non ſcribitur.

4 Tribunus cohortis ad Borgum Centenarium, fortè legendum Burgum centenarium. Eſt enim burgum, vicus aut caſtrum.[c] Centenarius autẽ fortè vocatus eſt, à centum militibus ibi morantibus. Nam cẽtenarii vocabantur centum militibus præfecti, ait Vegetius.[d] Neque huius cohortis nomen apparet.

[c] l. 2. § 1. C. de off. PP. Afric.

[d] lib. 2. 13. & Modeſtinus in lib. de vocab. re militar.

5 Tribunus cohortis Aleſcæ excubabat, vbi etiam præfectus legionis ſecundæ adiutricis ſub eodem Duce morabatur. Huius quoque cohortis nomen deſideratur.

6 Tribunus cohortis Marinanæ excubabat, locus erat Valeriæ, de quo Itinerarium; cohortis nomen deeſt. vt & ſuperiorum. Hi ſunt Præfecti præſidiorum Ducis Valeriæ, in qua erant præſidia 35. equitum cunei VI. Turmæ XVII. Auxilia peditum V. Legiones III. quarum vna in VI. præfecturas ſcindebatur, & omnes erant VIII. præfecturæ. ſingulæ fortè millenos pedites continentes. Cohortes VI. Claſsis I. credo fuiſſe minimum equitum 2000. peditum 6000. Sequitur Dux Pannoniæ primæ.

Præſidia 35. Equites 2000. Pedites 6000. Claſſis 1.

NOTITIA

DVX PANNONIAE

PRIMÆ ET EIVS INSIGNIA.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Pannoniæ pr mæ, & Norici Ri, enſis.

CVNEVS equitum Dalmatarum Flexo.
Cune' equitũ Stableſianorum Arrabonæ.
Equ.promoti Arrabonæ.
Equit.Sagittarii Quadriburgio.
Equites Dalmatæ ala Noua.
Equites Dalmatæ æquinoctiæ
Equites Dalmatæ ad Herculem.
Equites Sagittarii Gerolatæ.
Equites promoti Flexo.
Equites Mauri Quadrato.
Tribunus gentis Marcomannorum.
Præfectus Legionis decimæ Vindomanæ.
Præfectus Legionis quartæ decimæ Geminæ militum Liburnariorum cohors partis ſuperioris Carnunto.
Præfectus Legionis decimæ, & quartæ decimæ Geminatę militum Liburnariorum Arabonę.
Præfectus Claſſis Hiſtricæ Carnunto, ſiue Vindomanæ

Vindomanæ à Carnunto tranſlata.
Trib. Cohortis Arrianis.
Tribunus Cohortis Caratenſis.
Equites promoti ad Mauros.
Equites Sagittarii Lentiæ.
Equites Sagittarii Lacufelicis.
Equites Dalmatæ Ariape.
Equites Dalmatæ Auguſtianis.
Equites promoti Comagenis.
Præfectus ſecundæ Italicæ militum Liburnariorum Iouiaco.
Præf. Legionis Italicę partis inferioris Letiæ.
Præfectus Legionis ſecundæ Lauriaco.
Præfectus Legionis primæ Noricorum militum Liburnariorum Cohortis quintæ partis ad Iuuenſe.
Præfectus Legionis Liburnariorum primorum Noricorum Faſianæ.
Præfectus Claſſis Arlapenſis & Maginenſis.
Præfectus Claſſis Lauriacenſis.
Tribunis Cohortis Boiodoro.
Tribunus Cohortis Auſturis.
Tribunus Cohortis Cannabiaca.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis Dux hoc modo.
Principem de eodem corpore,
Numerarium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares,& reliquos officiales.

DE DVCE PANNONIÆ PRIMÆ & Norici Ripenſis. Cap. LXXXIIII.

COMMENTARIVM.

DVAS Pannonias Ptolemeus ponit ſuperiorem.ſeu primam, & inferiorem ſiue ſecundam,de qua ſupra dictum fuit. Prima terminatur ab Occaſu monte Cetio; à Meridie parte Iſtriæ & Illyridis,à Septentrione Danubio, ab Ortu Pannonia inferiore, Nunc Auſtria dicitur, Noricum autem eſt ſecundum Danubium:ab Occaſu Oenum fluuium, à Meridie Acmum montem habet ab Ortu Cetium, à Septentrione Danubium, vulgò Bauariam vocant aliqui addunt Stiriam Carinthiamque. His regionibus præerat Dux qui aliorum Ducum habebat inſignia, ſcilicet librum purpureo tegumento notis inſcriptum, cum codicillis magiſtratus. & typo caſtrorum decem; Idemque quod alii Duces officium tenebat, videlicet Principem officii de eodem corpore. Numerarium, & alios officiales. Præſidia habebat XXVII. quorum decem tantum repræſentantur. Equitum cuneos duos. Turmas XIIII. cohortes VI. Legiones IIII claſſes IIII.efficere poterant Equites 1500. peditum 7000. quos Hunnis opponere oportuit. Equites erant ſequentes.

1 CVNEVS equitum Dalmatarum Flexo præſidebant.Ptolemæi Interpres ſcribit Phlexum, vbi ponit legionem Germanicam XIII.Itinerarium Flexum vocat,eſt ſecundùm ripam Danubii citra.

2 CVNEVS equitum Stableſianorum Arrabonę manebat.Huius loci meminit & Itinerariũ, Ab Arrabone fluuio eſt dictus.Narabo eſt apud Ptolemæum,

1 EQVITES Promoti in eodem Arrabonæ loco excubabant.

2 EQVITES Sagittarii Quadriburgio præerãt, vbi etiam Dux Valeriæ cohortem habebat.

3 EQVITES Dalmatæ Alam Nouam incolebant, nomen Oppidi in Notitia & Itinerario:non autem intelligendum eſt, hos Equites Alam nouam fuiſſe, quia huius nominis oppidum hîc repræſentatur.

4 EQVITES Dalmatæ Aquinoctiæ præerãt: in Itinerario legitur Aquinoctio,ala noua,inquit in medio Vindebona,Legio X.Gemina. Hactenus Itinerarium. Hanc legionem Notitiæ Arrabonæ locat.

5 EQVITES Dalmatæ ad Herculem: Herculeam vocat. Itinerarium. Hoc in loco & Dux Pannoniæ ſecundæ auxilia habebat,& Dux Valeriæ alios Equites. Vterque enim ad ſui limitis fines caſtra iuncta habebat,non longè ab hoc oppido, & ideo ſemper ſcriptum eſt ad Herculem id eſt propè Herculem eos caſtrametatos fuiſſe.

6 EQVITES Sagittarii Gerolatæ degebant:Gerulatam vocat Itinerarium; vbi, inquit, legio XIIII. GG.id eſt Gemina, quam Notitia Carnunti locat.

7 EQVITES Promoti Flexo præerant,vbi idẽ Dux cuneum equitum habebat:In Itinerario legitur, Quadratis in medio Flexo.

8 EQVITES Mauri Quadrato præſidebant. Quadrata legit Itinerarium,vbi hi equites ex Mauritania contracti morabantur.

1 TRIBVNVS gentis Marcomannorum, quos nunc Morauios vocant, ſub eodẽ Duce merebat.ſed deeſt nomen loci vbi reſidebat, vnde aliquid deſiderari oportet. Hic tribunus etiam ab aliis eſt ſeiunctus. Seiunutur enim Præfecti legionum & claſſium, quibus alii Tribuni & equites intermiſcentur, prout in limitibus vt puto,reperiebantur diſpoſiti.

PRÆFECTVS legionis decimæ Vindomanæ præerat Vindomannam vetus codex: Vindomanã Itinerarium appellat. Aurelius Victor Vendobonam, & oppidi inſcriptio vocat. Vulgo Viennam eſſe putant.Dion [a] auctor eſt legionem decimam Geminam eſſe cognominatam, quod ex duobus connexis, & confuſis exercitibus conflata eſſet, & in ſuperiore Pannonia, quam Pæoniam vocat locatam. Ptolemæus verò legionem decimam Germaniam nuncupat,apud quem forte legendam Geminam. [a] lib. 55.

2 PRÆFECTVS legionis quartædecimæ Geminæ militum Liburnariorum cohortis in parte ſuperiore Carnunti ſtatiua habebat ita etiam appellat Itinerarium,Ptolemæus Carnus. Carnuũ meminit Paterculus, [a] mmianus, Plinius, [b] Paulus Diaconus; Carnuntum,inquit corruptè Carantanum vocant, vnde nũnius Carantanus. Ptolemæus legionem quartamdecimam Germaniam in Pannonia ſuperiore ſtatuit,& Dion qui [c] eam duplicem id eſt geminam nominat Pars huius legionis, & aliquot ſequentis X. cohortes ex liburnariis militibus conſtabant, vnam titulo Præfecti legionis XIIII. hic Prefectus regebat: ipſa verò quod eſſet ex Liburnia contracta, Liburnaria eſt nominata.aut à Liburna, ciuitate Italiæ vbi primum liburnas inuentas & à loco nominatas fuiſſe Zoſimus [d] ſcribit, vel fortè quod in liburnis triremibus pugnare conſueuiſſent. Cum enim Auguſtus liburnarum præcipue auxilio M. Antonium ſuperaſſet, ad earum ſimilitudinem plures triremes fabricauit.Liburnas T.Hieronymus [e] & Vegetius, [f] naues longas vocant:quarum forma, in libro de rebus bellicis huic Notitiæ adiecto, oſtenditur, quam tamen ab antiqua diuerſam eſſe puto.
[b] lib. 37. cap. 3.
[c] lib. 55.
[d] in quinto
[e] in 11. Daniel.
[f] lib. 4. cap. 35.

3 PRAEFECTVS Liburnariorum militum Legionis X.& XIIII.Geminatæ,ſeu Geminæ, manebat Arrabonæ,vbi etiam equites Promoti ſub hoc Duce degebant. Superior Præfectus cohortem tantum Liburnariorum legionis XIIII.regebat. Hic reliquos eiuſ-

dem legionis Liburnarios, & alios legionis X. item Liburnarios dictus qui circa Arrabonam caſtrametabantur. Hic ergo militibus ex duabus legionibus extractis velut vni cohorti imperabat: legiones enim hoc tempore in præfecturas, quæ ex mille aut 500. militibus conſtabant, diuiſas fuiſſe Conſtantinus Porphyrogenneta ſcribit) de thematibus.) Ego præfecturas mille peditum, Tribunatus 500. fuiſſe puto. Itinerarium Gemitas oppidum ponit in Hiſpaniis, ſed inde hanc legionem non deriuo.

4 PRÆFECTVS Claſſis Hiſtricæ Carnunto ſiue Vindomanæ Carnunto tranſlatæ præſidebat. Cum enim prius Carnunti ſtationem haberet, poſtea Vindomanæ reſedit. Carnuntum Illyriorum erat oppidum Marcellinus.[a] Exinde, inquit, cum Carnuntum Illyriorum oppidum Valentinianus introiſſet, deſertum quidem nunc, & ſqualens, ſed ductori exercitus perquam opportunum, è ſtatione proxima reprimebat Barbaricos appetitus. Hæc ille. Ibi Diocletian[a] depoſito Imperio manſit. Zoſimus.[b] Maximianus, ait, ad Diocletianum, id temporis Carnunti (oppidum id Celticum eſt) degentem venit, eique perſuadere nititur Imperium reſumat. Hactenus Zoſimus. Ibi & tribus menſibus æſtiuis Valentinianus moratus, pridie id. Auguſti legem ad Laodicium Sardiniæ Præſidem[c] ſcribit. Nunc ad alios Tribunos, & Equites tranſeamus.

[a] lib 30.

[b] lib. 2.

[c] l. 1 a. N. Theo. de accuſat.

2 TRIBVNVS cohortis Arrianis ſtatiua habebat, locus eſt Pannoniæ ſuperioris ab Arrianis hæreticis deriuans, nomen cohortis non legitur.

3 TRIBVNVS cohortis Caratenſis: à loco vnde ſumpta; nomen eſt ſortita. Catarianenſes leguntur ſub Comite Illyrici Occidentalis. Locus vbi reſideret hæc cohors deſideratur.

9 EQVITES Promoti ad Mauros ſcilicet morabantur, Norici oppidum eſt: ad Mauros apud Itinerarium legitur.

10 EQVITES Sagittarii Leuriæ degebant. Lentudum appellat Ptolemæus. Loncium Itinerarium, vulgò Leoiz: vetus codex legit, leuriæ. In parte inferiori huius loci erat legio Italica ſub hoc Duce.

11 EQVITES Sagittarii Lacu felicis manebant; Lacofelice vocat Itinerarium: alio in loco Lacofelicis.

12 EQVITES Dalmatæ excubabant Arlapæ. ita & Itinerarium. Hic etiam degebat Claſſis ſub hoc Duce Arlapenſis nuncupata.

13 EQVITES Dalmatæ Auguſtianis ſcilicet caſtris præſidebant. Itinerarium habet Auguſtia Norici, vbi hodie Aurifodinæ. Auguſtam Vindelicorum intelligit in Rena, vbi etiam equites Stableſiani caſtrametabantur: Auguſtanis videtur legendum pro Auguſtianis.

2 EQVITES Promoti ſtatiua habebant Comageni: Comagenum habet Itinerarium, Norici oppidum vbi legio, inquit, decima Gemina Hic Notitia ab Equitibus ad præfectos legionum reuertitur.

5 PRÆFECTVS legionis ſecundæ Italicæ militum Liburnariorum Iouiaco præerat. In Itinerario Iouiacum cum aſteriſco vocatur. Inter huius legionis milites Liburnarii reperiebantur, & adeo appellat legionem Italicam Liburnariorum.

6 PRÆFECTVS legionis Italicæ partis inferioris Lentiæ excubabat, vbi ſub hoc Duce degebat & Equites Sagittarii. Hæc legio inter hunc, & præcedentem Præfectum videtur fuiſſe diuiſa vt & aliæ in plures præfecturas erant diſpertitæ.

7 PRÆFECTVS legionis ſecundæ Lauriaci manebat, cuius Itinerarium meminit. Oppidum eſt ad oſtia Anaſi fluminis. Hæc legio nomẽ non habet, ſed puto Italicam ſecundam fuiſſe, quæ in tria præſidia ſub totidem præfectis diuidebatur, & legio ſecunda Italica militum Liburnariorum nuncupabatur. Claſſis quoque Lauriacenſis ſub hoc Duce hoc in loco reſidebat: & Lauriacenſis legio Pſeudo Comitatenſis. In Illyrico Lauriaci erat fabrica ſcutaria, in quo oppido Conſtantius quandoque iura condidit.[d]

[d] in l. 1. C. de tabul. lib. 10.

8 PRÆFECTVS legionis primæ Noricorum militum Liburnariorum cohortis quintæ partis ſuperioris ad Iuuenſe ſtatiua habuit. Hæc legio inter hunc & ſequentem Præfectum erat diuiſa, iſte titulo Præfecti tantum cohorti quintæ præerat, & in parte ſuperiori propè Iuuenſe excubabat. Ioue legendum Iouenſe vbi erat Gynecium in Dalmatia. Vetus codex legit, ad Iuuenſe.

9 PRÆFECTVS legionis Liburnariorum primorum Noricorum Faſianæ manebat: vel Liburnis triremibus præerant hi milites; vel ex his conſtabant, qui ex Liburnia & Noricia populi erant delecti: ſunt pars legionis præcedentis. Vnus codex pro Faſianæ habet Faſienæ.

10 PRÆFECTVS Claſſis Arlapenſis & Maginenſis: Arlapæ etiam equites Dalmatæ ſub hoc Duce degebant, vbi & hæc Claſſis ſtationem habebat, alia Maginis. Stephanus Magiam Illyrici ciuitatem eſſe tradit, & fortè legendum Magienſis, aut Comaginenſis, Comagena enim erat vrbs Pannoniæ, vbi ſub hoc Duce equites Promoti merebant.

11 PRÆFECTVS Claſſis Lauriacenſis, quæ Lauriaci, de quo ſupra ſtationem habebat: ſunt hæc loca ſecundum Danubium. Nunc ad Tribunos Notitia reuertitur.

4 TRIBVNVS cohortis Boiodoro præerat: nomen huius cohortis deſideratur. Bolodero in Itinerario, Boiodurum eſt Ptolemæo, vrbs Vindeliciæ ad oſtium Oeni fluuii vbi Danubio miſcetur.

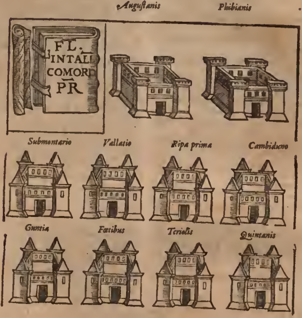
5 TRIBVNVS cohortis Auſturis reſidebat, Myſiæ eſt oppidum: Aſutas Stephanus vocat; & hic cohortis nomen reticetur.

6 TRIBVNVS cohortis Cannabiſcę manebat, forte Cardabianca, vbi erant auxilia inſidiatorum ſub Duce Valeriæ. Neque huius cohortis nomen apparet. fortè præcedenti legioni eſt adſcribenda. Vnde multa deſiderantur in Notitia. Sequitur Dux Retiæ.

NOTI

NOTITIA

DVX RETIAE PRIMAE
ET SECVNDÆ EIVSQVE INSIGNIA.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Comitis prouinciæ Retiæ primæ & ſecundæ.

EQVITES Stableſiani Seniores Auguſtanis.
Equites Stableſiani iuniores Ponteœni nunc Febianis.
Equites Stableſiani iuniores Submontorio.
Præfectus Legionis tertiæ Italicæ partis ſuperioris caſtra regina nunc Vallato.
Præfectus Legionis tertię Italieæ partis ſuperioris deputatæ Ripę primę Submontorio.
Præfectus Legionis tertiæ Italieæ pro parte media prætendentis à vimania Caſſiliacũ vſque Cambiduno.
Præfectus militum vrſarienſium Guntiæ.
Præfectus Legionis tertię Italieæ tranſuectioni ſpeeierum deputatæ Fœtibus.
Præfectus Legionis tertiæ Italicę tranſuectioni ſpecierum deputatæ Teriolis.
Præfectus Alæ primę Flauiæ Retorum Quintanis.
Tribunus cohortis Nouę Batauorum Batauis.
Tribunus cohortis tertię Brittorum Abuſina.

Præfectus Alæ ſecundæ Valeriæ ſingularis Vallato.

Tribunus cohortis ſextę Valeriæ Rhctorum Venaxamodoro.

Tribunus cohortis primæ Herculeæ Rhetorum Parraduno.

Tribunus cohortis quintæ Valeriæ Frigum Pinianis.

Tribunus cohortis tertię Herculeę Pannoniorum cœlio.

Tribunus Gentis per Retias deputatæ Teriolis.

Præfectus Nomeri Barbaricariorum confluctibus ſiue Brecantiæ.

Præfectus Alæ ſecundæ Valeriæ Sequanorū Vimania.

Tribunus cohortis Herculeæ Pannoniorum Arborc,

Officium autem babet idem vir Spectabilis Dux hoc modo.

Principem ex officiis Magiſtrorum militum Præſentalium alternis annis.

Numerarios duos ex vtriſquc officiis Præſentalibus ſingulos.

Commentarienſem ex vtriſque officiis alternis annis.

Adiutorem.

Subadiuuam.

Regerendarium.

Exceptores.

Singulares,& reliquos, officiales.

DE DVCE RETIÆ PRIMÆ & ſecundæ. Cap. LXXXIIII.

COMMENTARIVM.

RETIÆ ſitæ in Alpibus Italiam à Germania diuidunt, quibus Dux præfuit inter quos Fulnius Boi[a] ſub Valeriano & Bonoſus vnus ex XXX. tyrannis Aureliano imperante [b] recenſentur. Annonam,quę eqnis huius limirib.deportabatur,Rheticam vocatam fuiſſe,quia ad Retios ferebatnt,D.Auguſtinus tradit. [c] Hic Dux præſidia XIX. tuebatur quorum X.tantum delineantur,cum alis III. equitum Turmis item III. præfecturis pedimm VII.cohortibus VIII. Qui minimum efficiebant equites circiter 500.peditum circiter 8000.

[a] Vopiſcus in Aureliano.
[b] Spartianus in eo De eo Caſſiodorus in 7.
[c] de ciuit.Dei lib.18.c.18. Præſidia 19. Equites 500. Peditum 8000.

Eadem inſignia, quæ alii Duces,gerebat, librum eodem modo inſcriptum cum X.caſtris, alia IX. non ſunt deſeripta. Ita verò habet officium, Principem ex officio Magiſtrorum militum Præſentalium alternis annis ,vno anno ex officio Magiſtri equitum,alio ex officio magiſtri peditum , Numerarios duos ex vtriſque officiis Præſentalibus ſingulos, vnum ex vno, alterum ex alio.Commentarienſem ex vtriſque officiis alternis annis.Adiutorem , Subadiuuam , Regerendarium, Exceptores , Singulares , & cæteros officiales , vt habent Comites Occidentis , & Duces Mauritaniæ,& Tripolitanæ.Eius milites ità erant diſpoſiti.

1 EQVITES Stableſiani ſeniores , qui degebant in caſtris Auguſtanis.De his ſupra in præcedenti Duce.Itinerarium habet,Auguſtis , Auguſtam Vindelicorum intelligit,quæ eſt in Retia ; Auguſtana verò appellat caſtra,ſicut & Febiana infra.

2 EQVITES Stableſiani iuniores olim Ponteoeni,nunc Febianis degunt.Hi in Oeni fluminis, quod Salſam vocant, Ponte habitabant, vbi nunc eſt Oenopons,vulgo Iſpruch dictus , poſtea ad Febiana caſtra ſunt tranſlati. Ptolemæus Pheniana , nunc Laubianum appellant,Sunt inter Danubium , & Lycum fluuium. Oenus , ait Tacitus , Rhetos Noricoſque interfluit.

3 EQVITES Stableſiani iuniores Submontorio præſunt,Itinerarium legit Sumontorio.Nunc ad præfectos legionum Notitia tranſit.

1 PRÆFECTVS Legionis tertiæ Italicæ partis ſuperioris olim caſtra Regina,nunc Vallato inhabitat,cuius meminit & Itinerarium,& pro Regina habet Regia.Hæc legio in quinque præfecturas erat diuiſa,tres tuebantur caſtra,duæ ad Tranſuehendas ſpecies erant deſtinatæ,vt ſubiicietur.

2 PRÆFECTVS Legionis tertiæ Italicæ partis ſuperioris deputatæ.Ripæ primæ Submontorio præerat. Hæc tuebatur primam ripam Danubij , apud Submontorium in parte ſuperiori , & erat pars præcedentis legionis

3 PRÆFECTVS Legionis tertiæ Italicæ pro parte media prætendentis à Vimania Caſſiliacum vſque Cambidano inſidebat.nunc Munchen vocant.Campodunum legunt Strabo.Itinerarium , & Ptolemæus. A Duno Mœſiæ ſecundæ oppido nomen eſt compoſitum , ſicut Noniodunum , Parrodunum infrà ſub hoc Duce.Sunt hæc loca inter Lycum & Oenum flumina,non longè à Pæonis Alpibus. Excubabat hæc legio in caſtris à media parte itineris à Vimania Caſſiliacum vſque.

4 PRÆFECTVS militum Viſarienſium Guntiæ degebat.De qua Itinerarium.Hæc erat pars legionis, non tota legio quæ hoc tempore in plures præfecturas diuidebatur.& ideo hic dicit Præfectus militum Vrſa verò Picenorum eſt ciuitas,& vrbs in Hiſpania, vnde hi milites ſunt extracti.

5 PRÆFECTVS Legionis tertiæ Italicæ tranſuectioni ſpecierum deputatæ Fœtibus degebat. Hæc legio commitabatur annonarias ſpecies id eſt frumentum , vinum,veſtem , laridum,acetumque, & ſimilia quæ pro alendis militibus tranſuehebantur in caſtra, hæ enim ſpecies vocabantur. [d] Continebantur in his & ſericum,purpura , gemmæ , & alia Principum ornamenta. Id onus publicum appellatur , [e] & Baſtaga. [f] Qui verò Baſtagas tranſuehi curabant,Prępoſiti Baſtagarum,ſub Comite Largitionum,dicebantur.

[d] l.1.C. de nauicular.ſeu naucle.publ.ſpec. transportan.
[e] in l.vnic. C. ne quid oneri publico.
[f] in l 3.C. de cohort.prin.&c.

6 PRÆFECTVS Legionis tertiæ Italicæ & ipſius tranſuectioni ſpecierum deputatæ Teriolis manebat legionem in præfecturas,quæ ex mille aut 500 militibus conſtabat,diuiſam fuiſſe ſæpè diximus. Hic & Tribunus Gentis diſpoſitæ per Retias ſub hoc Duce militabatur.

7 PRÆFECTVS Alæ primæ Flauiæ Retorum Quintanis ſcilicet caſtris præerat. Quintana via erat Feſto & Vegetio [g] in caſtris vbi forum rerum venalium,& in qua milites exercebantur ad palum.Hinc ludus Quintanę prodiit, quo haſta equites exercentur:[h] & hodie frequens eſt in Galliis & Italia. Inde fortè hic locus eſt denominatus. Quintianis legit Itinerarium.A Retiis , vbi excubabat hęc ala eſt denominata.Sequentes non habent depicta caſtra.

[g] lib.1.c.24.
[h] l.vlt.Grata, l.1, C.de aleat. vsb.

1 TRIBVNVS cohortis Nouæ Batauorum Batauis præſidebat. Conſtat Batauiam eſſe inſulam quam in Oceanū fluēs Rhenus efficit,nunc Hollandia vocatur,vnde erat hæc cohors delecta, quæ loco vbi reſidebat nomen dedit.Batauos enim tanquam Batauorum ſtationem appellarunt, vel fortè ipſa ab hoc loco eſt denominata.

2 TRIBVNVS cohortis tertiæ Brittorum Abuſina,: Huius etiam Itinerarium meminit. Pro Brittorum lego Britonum, qui ſunt populi Galliæ, aut inſulæ Britanniæ ſeu Angliæ.

8 PRÆFECTVS Alæ ſecundæ Valeriæ ſingularis Vallato præerat, quod ex Valeria regione eſſet contracta. Valeria ala eſt dicta & ſingularis, forte quia erat inſignis, vel quia ſola, & nulli permixta, per ſe militabat. Alæ equitum Singularium Tacitus meminit. [a] Acceſſit, inquit, Ala Singularis excitata olim à Vitellio, deinde in partes Veſpaſiani tranſgreſſa Hic etiam reſidebat pars legionis tertiæ Italicæ ſub hoc Duce.

[a] lib. 10.

3 TRIBVNVS cohortis ſextæ Valeriæ Retorum Venaxamodoro præſidebat.

4 TRIBVNVS cohortis primæ Herculeæ Retorum Parroduno præerat.

5 TRIBVNVS cohortis quintæ Valeriæ Frigum Piotanis degebat Ex Frigibus Valeriam incolentibus erat hæc cohors contracta. Hoc credo eſſe vnde Friſij deſcendont.

6 TRIBVNVS cohortis teniæ Herculeæ Pannoniorum Cælio immorabatur. Cæliam vocat Ptolemæus, vulgo Ciliam dicunt que eſt in Noronico,

7 TRIBVNVS Gentis per Retias deputatæ Teriolis præſidebat. Hi erant gentiles ſeu pagani, & idolatræ, id. n. ſignificat vox gentis, & [b] prout opus erat locis per Retios ſuccurrebant: ſed Teriolis Tribunus commorabatur. Præfectus legionis III. Italicæ ad tranſuehendas ſpecies deputatæ, & ipſe hic degebat, vt ſupra vidimus.

[b] l. vlt. C. de off. milit. iudic. l. vlt. C. de off. Magiſt. milit. l. 8. C. de veſt. & commiſ. l. cum ante rioribus. ſi. C. de temp. app.

9 PRÆFECTVS numeri Barbaricorum, Confluentibus, ſiue Brecaoriæ excubabat. In Rheni ripa inter lacum Acronium & Baſileam Brigantium Strabo; & Ptolemæus locant. Brigantiam vocat Marcellinus, [c] Rhenus, inquit, lacum inuadit rotundum & vaſtum, quem Brigantiam accola Rheni appellat, perque quadringenta, & ſexaginta ſtadia longum; parique pene ſpacio latè diffuſum horrore ſyluarum ſqualentium inacceſſum Barbaris, & natura locorum, & cœli in clementia refragante: Hæc ille. Barbaricarij verò ſunt [d] qui ex auro coloratis filis hominis, aut brutorum, aliarumve rerum imaginem, veritatem imitari exprimunt: ita hos appellauit Conſtantinus. [e] Aliàs ſunt milites qui caſſides, vel buculas eodem modo auro, vel argento exornât, Valentinianus ad Taurum Comitem ſacrarum largitionum. [f] Octonæ, inquit, ſingulis menſibus caſſides, totidem buculæ, à Barbaricarijs argento tectæ deaurantur, & auro argentoque condecorantur. Ab armis quæ hoc modo ornata geſtabant hi milites Barbaricarii potuerunt vocari, vel forte quod ex Barbarico loco Romanis minimè ſubiecto eſſent collecti, cum verò inſtar legionis eſſent, eis imperans Præfectus eſt appellatus, qui etiam legionis partem regentis eſt titulus

[c] lib. 15.

[d] Donatus in 2. Æneid.

[e] in l. 1. C. de excuſ. artific.

[f] l. 1. C. Theod. de fabricenſib.

10 PRÆFECTVS Alæ ſecundæ Valeriæ Sequanorum. Vimaniæ caſtra tuebatur. Hæc ala erat equitum Sequanorum, qui nunc ſunt pars Burgundiæ & ala ipſa Valeria vocabatur, forte quod diu in Valeria eſſet morata. De Vimania ſub hoc Duce in Præfecto legionis Italicæ eſt dictum.

8 TRIBVNVS cohortis Herculeæ Pannoniorum, in Arbore oppido manebat. Vna ex Pannonum legione erat hæc cohors, à Maximiano Herculea vocata, vt ſæpe dictum fuit. Arborem Felicem Ammianus & Itinerarium vocant Heluetiæ oppidum ad Brigantiom. Arborem Illyrici oppidum eſſe Stephanus ſcribit. Sequitur Dux Sequanici.

NOTITIA
DVX PROVINCIAE SEQVANICI.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Ducis Prouinciæ Sequanici.

MILITES LATAVIENSES OLINONE.

OFFICIVM autem habet idem vir Spectabilis Dux hoc modo.
Principem ex officijs Magiſtrorum militum præſentalium à parte peditum.
Numerarium vtrunque.
Commentarienſem vt ſupra.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares,& reliquos officiales.

De Duce Prouinciæ Sequanici. Cap. LXXXV.

COMMENTARIVM.

SEQVANI à Meridie Arari fluuio, à Septentrione Iuraſſo monte, ab Occaſu Lugdunenſi; ab ortu Rheno clauduntur. Hic Dux limitaneis præerat militibus, qui LATAVIENSES, à Latauia Bithyniæ Ciuitate apud Stephanum. Hi, vt puto, trecenti Olinoni. degebant: Olinam fluuium Ptolemæus in alia parte Galliæ ſtatuit. Hic Olino eſt nomen vici prope Baſileam cum nemuſculo

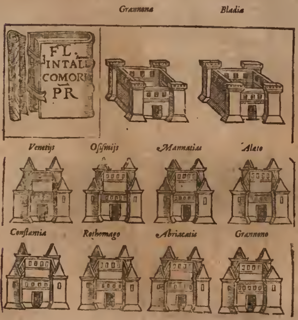
Inſignia

Inſignia habet librum eodem modo inſcriptum, vt alij Duces, & caſtrum magnificè extructum; ſupra ſcriptum eſt Olino In manuſcriptis Olinone.

Officium habebat, Principem ex officijs Magiſtrorum militum Præſentalium à parte peditum. Si a Magiſtro peditum Principem accipiebat, legendum eſt ex officio Magiſtri militum, & cum pedites tantum haberet, veriſimile eſt à Magiſtro equitum neminem accepiſſe; ſed ſi legimus ex officijs Magiſtrorum, ſubaudiendum eſt. & alternis annis, & delenda eſſent verba, à parte peditum. anno enim vno ex officio Magiſtri peditum, altero ex officio Magiſtri equitum, Principem, Numerarios, & Commentarienſem accipiebat, quemadmodum & Dux ſequens, qui eodem modo peditibus tantum imperabat. Adiutorem vero, Subadiuuam Regerendarium, Exceptores, Singulares, & reliquos officiales ipſe conſtituebat. Dux Tractus Armoricani ſequitur.

NOTITIA

DVX TRACTVS ARMORICANI EIVSQVE INSIGNIA.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Ducis Tractus Armoricani, & Neruicani.

TRIBVNVS cohortis primę nouæ Armonicæ Grānonā in Littore Saxonico.
Præfectus militum Carronenſium Blabia.
Præfectus militum Maurorum Venetorum Venetis.
Præfectus militum Maurorum Oſiſmiacorū Oſiſmijs.
Præfectus militum ſuperuentorum Mannatias.
Præfectus militum Martenſium Alero.
Præfectus militum primæ Flauię Conſtantia.
Præfectus militum Vrſariēſium Rothomago.
Præfectus militum Dalmatarum Abrineatis.
Præfectus militum Grannonenſium Grannono,
Extenditur tamen tractus ARMORICANI, ET NERVICANI LIMITIS PER PROVINCIAS QVINQVE.
Per Aquitanicam primam & ſecundam, Senoniam, ſecundam Lugdunenſem, & tertiam.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis Dux hoc modo.
Principem ex officijs Magiſtrorum militum Præſentalium alternis annis.
Numerariorum a parte peditum vno anno.
Commentarienſem de officijs alternis annis.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares,& reliquos officiales,

DE DVCE TRACTVS Armoniaci, & Neruicani. Cap. LXXXVI.

COMMENTARIVM.

ARMORICVS tractus in Gallijs nunc Normandia, ac Britānia dicitur. Cæſar Card. Baron. in Codice Vaticanæ Bibliothecæ de rebus Britannis ſe legiſſe ſcribit Maximū tyrannum eum, Gallias inuaſiſſet, ac vicinos Britanniæ Armoricus expuliſſet, vacuam prouinciam inter Britannos milites nouos colonos factos diuiſiſſe. Vnde illa prouincia minor Britannia eſt dicta (à Baron. in martyrol. 21. Octobr.) ea eſt inter Sequanam & Ligerim. Hic eſt Maximus Clemens, qui Maximam Sequanorum, & Maximam Cæſarienſem à ſe denominauit. Sed tempore huius Notitiæ iam Maximo extincto, hæc regio Britannia minor erat appellanda. Fortè cum latius extenderetur, antiquo nomine Armorica eſt nuncupata. Apud Ptolemæum legitur etiam Aquitaniam olim Aremoricam vocatam, continet Lexouicos, & Turones ad mare Britannicum, extenditurque, loquit Notitia, in alias quinque prouincias, Aquitaniam primam & ſecundam, quæ ab Occaſu clauduntur Oceano: à Septentrione, & Ortu Ligeri fluuio, a Meridie Pyrenæo, & Gallia Narbonenſi. Eam Garumna interfluit. Quæ ab ea, & Ligeri clauditur eſt prima Aquitania. Vltra Ligerim verò eſt Senonia, quæ & Lugdunenſis quarta vocatur, cuius metropolitæ ſunt Senones, inter eos ſunt Pariſij, apud Itinerarium. Hæc citra Sequanam fluuium, & ad ſecundam tertiamque Lugdunenſem porrigitur. ſecunda Lugdunenſis eſt ad Oceanum Britannicum vltra Sequanam, vbi eſt Picardia, cuius caput eſt Rothomagum. Tertia verſus Occidentem, vbi eſt Britannia, ſeu Britones & Normandi, inter Argenam & Ligerim fluuios extenditur, quorum metropolitæ ſunt Rothomagenſes. Neruij autem ſunt populi inter Belgas Atrebatibus vicini, nunc Tornacenſes vocant, quorum tractus Neruicanus appellatur.

Habet Dux harum regionum inſignia, quæ alij Duces, ſcilicet decem oppida, cum earum præfectis Officium verò hoc modo, Principem ex officijs Magiſtrorum militum præſentalium alternis annis, Numerarium à parte equitum vno anno intelligo, & alio à parte peditum: Commentariēſem de officijs alternis, ſequentes ex ſuo officio ipſe eligit, ſcilicet Adiutorem, Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & cæteros officiales. Imperat præſi- *Præſidia 10.*
dijs decem, ſcilicet Tribuno vnius cohortis, & IX. *Pedi. um circiter.*
Præfectis legionum, quæ non erant integræ: pote- *9000.*
rant omnes eſſe ad 9000. peditum. Equitibus verò carebat. Tribunus, & Præfecti ſequuntur.

1 TRIBVNVS Cohortis primæ Nouæ Armoricæ nuncupatæ, & ea in prouincia contractæ, Grannonæ in littore Saxonico degebat, quod eſt contra Britanniam, quia id litus Saxones occuparent, quemadmodum & Britannicum. Sub eodem Duce erant, & hi Præfecti.

1 PRÆFECTVS militum Carronenſium Blabiæ excubabat: Hi ex Carronio Hiſpaniæ vrbe [a] erant contracti. Blauiam locum Aquitaniæ Auſonius [b] *a apud Plinium*
ponit in Garumnæ ripa, non longe ab eius oſtio, *b in epiſtolis.*
vulgo Blau dicitur: Blautum eſt Itinerario. Blauia in ſcheda poſteriore Volſeri, fortè legendum Carnutorum Bleſiæ.

PRÆFECTVS militum Maurorum Venetorum in Venetis ſtatiua habebat, propè Aenum flumen ad Oceanum Aquitanicum. Sunt Veneti apud Cæſarem in Gallia Lugdunenſi, de quibus ita Ptolemæus: Occidentalem autem littorale latus ab Oſiſmijs tenent Veneti. Hi ergo milites genere Mauri, Veneti ſunt appellati, quia, in Venetis morabantur, ſicut ſequentes Mauri Oſiſmiaci ſunt nuncupati, quia apud Oſiſmios habitabant. Hos & Venetos in tertia Lugdunenſi Itinerarium locat, quam regionem ſub Neruicanis Notitia complecti videtur.

3 PRÆFECTVS militum Maurorum Oſiſmiacorum degebat Oſiſmijs. Id erat Galliæ oppidum ad mare Britannicum, ita vocat Strabo; Oſiſmos Cæſar. Oſiſmios Plinius & Mela.

4 PRÆFECTVS militum Superuentorum Mannatias incolebat. Is erat globus militum hoſtibus contra iam prælio repente ſuperueniens. Superuen- *c lib 3. cap. 19.*
tum incurſiones appellat Vegetius. [c] Horum memi- *d lib. 19.*
nit Marcellinus [d] & Præuentorum.

5 PRÆFECTVS militum Martenſium, Aleto in Neruicano littore manebat, alij Aletham ſcribunt.

6 PRÆ

6 PRÆFECTVS militum Flauiæ primæ ſcilicet legionis à Flauio Veſpaſiano, vel Conſtantino vocatæ, Conſtantiæ excubabat. Conſtantia itinerario vrbs erat Lugdunenſis ſecundæ apud Lexouios in littore e regione Britanniæ. Conſtantia caſtra in Normandia Ammianus vocat.

7 PRÆFECTVS militum Vrſarienſium, de quibus ſupra R thomago inſidebat, quod eſt oppidum celebre in Belgia, nunc Roan dictum. Aliud eſt in Normandia eodem nomine appellatum, non longè à Sequana fluuio prope Lexubios, de quo hic intelligit. Ritumagum vocat Itinerarium in Lugdunenſi inter Iuliobonam, & Luteciam. Multa in magus, oppidorum nomina deſinunt, vt Nouiomagus infra, quæ cognationis peritum ſignificat. [a]

[a] Coropeus lib. 2. Gal. ... anorum

8 PRÆFECTVS militum Dalmatarum, Abrinca tis præſidebat, fortè locus eſt Abrigiatus apud Ptolemæum dictus, in Natibus, Abrincatui Plinio ſunt Lugdunenſis populi. Itinerarium in ſecunda Lugdunenſi ponit. Hinc Abrincateni pſeudocomitatenſes milites.

9 PRÆFECTVS militum Grannonenſium, Grannono præerat. Milites ab hoc loco nomen habuerunt de quo ſupra dictum fuit.

Notitia. EXTENDITVR, inquit Notitia, TRACTVS ARMORICANI, ET NERVICANI LIMITIS PER PROVINCIAS QVINQVE ſupra memoratas, ſcilicet, Aquitaniam primam & ſecundam, Senoniam, ſecundam Lugdunenſem & tertiam.

Commentarij. Horum præſidia Notitia non recenſet, quia totus hic tractus Britanniam reſpiciens à Tranſrhenanis, Barbaris vexatus, Romanorũ iugo excuſſo, in libertatem ſe receperat. Zoſimus, [b] Tranſrhenani inquit, Barbari cuncta pro libitu inuadentes, eo tum incolas inſulæ Britanniæ, tum quaſdam Celticas nationes redegerunt vt ab Imperio Romano deficerent, & Romanis legibus non amplius obedientes arbitratu ſuo viuerent. Itaque Britanni ſumptis armis, & pro ſalute ſua periclitati, ciuitates ſuas à Barbaris imminentibus liberarunt. Itidem totus ille tractus Armoricus, cæteræque Gallorum prouinciæ Britannos imitatæ, conſimili ſe modo liberarunt, eiectis Romanis præſidiis & propria quadam Republica ex arbitratu ſuo conſtituta. Hæc ille. Id fuit circa annum ſalutis CCCCXI Vnde cum in hoc tractu non amplius eſſent Duces Romani, nec præpoſiti, his omiſſis ſatis fuit quinque prouincias in Armorico tractu & Neruicano nominaſſe. Ioſephus Scaliger monet [c] pro Neruicano legendum Ebuticano. In duabus inquit, Belgicis erat vnus Dux Saxonici littoris ad Sequanæ oſtia. Ab illis ad Garumnam Dux erat tractus Ebuticani & armorici. per Ebuticanos intellige Aulercos, nam in Notitia Imperij perperam legitur Neruicanos. Hæc ille. cui Vorſerus in priori ſchedæ interpretatione c. 5 non aſſentitur, & forte rectè Nam & ſi Neruij ab Armoricis diſtet, vtriuſque tamen aliqui Duces præfuerunt, vt Diocletiano imperante, Charauſius quemadmodum Eutropius libro 9. memorat.

[b] in 6.

[c] Ib. Auſonium.

Hic etſi nullus iudicetur Præfectus, in fine tamen operis, fortè nè eorum interciderer memoria, aliquot Galliarum Præfectos, Notitia recenſet. In Aquitania prima Præfectum Letorum Gentilium Sueuorum Auernis collocat, vel Aruernis, vulgo Auergne dicti. In Aquitania ſecunda ſtatuit Præfectum Sarmatarum & Taifalorum Pictauis. In Senonia vero Lugdunenſi ſeu quarta Præfectum Lætorum Teutonicianorum, Carnunti locat, & Præfectum Claſſis Andericianorum Pariſijs, Præfectum Sarmatarum Gentilium in caſtris a Chora Pariſios vſque In prima Lugdunenſi Præfectum Claſſis Araricæ Caballaduni, vel Cabilumni, vt in Itinerario Præfectum Sarmatarum Gentilium Lingonis, inter Heduos Præfectũ Sarmatarum Gentilium Auguſtoduni. Præfectum Sarmatarum Gentilium per tractum Segolaunorum, Segouellanos appellat Plinius, [d] in Narbonenſi: & Præfectum Muſculariorum Maſſiliæ. Præfectum Lætorum Batauorum & Gentilium Sueuorum Baiocis, & Conſtantiæ Lugdunenſis ſecundæ, præfectum Lætorum Gentilium Cenomannis Lugdunenſis tertiæ, præfectum Lætorum Francorum Rhedonis Lugdunenſis tertiæ Hæ erant Legiones XI in Gallijs eo tempore à Barbaris deuaſtatis ſub totidem præfectis ibidem præerant & Tribuni duo alter cohortis primæ Flauiæ Sabaudiæ Calaronæ degens; alter cohortis Nouempopulanæ Lapurdi morans. Eodem in tractu excubabant, & XII. præſidia videlicet peditum circiter 6000 præter Claſſes 4. primam in Rhodano, quã 24. nauium fuiſſe Tacitus [e] ſcribit, ſecundam in Sabaudia, tertiam in Ararica Caballoduno, quartam Pariſijs Hæ cum ſupraſcriptis non ſunt connumerandæ, ſed infra poſt Duces ſeparatim ſtatuentur.

[d] lib. 3. c. 4.

Præſidia 13. Peditum 6000. Claſſes 4.

[e] lib. 20.

NOTI

NOTITIA
DVX BELGICÆ
SECVNDÆ.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Ducis Belgicæ Secundæ.

EQVITES Dalmatę Marcis in littore Saxonico.
Præfectus Claſſis Sambriez in loco Quartẽſi ſiue Hornenſi.
Tribunus militum Neruiorum Portu æpatiaci.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis hoc modo.
Principem ęx eodem corpore.
Cornicularium.
Numerarium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares, & reliquos officiales.

DE DVCE BELGICÆ Secundæ. Cap. LXXXVII.

COMMENTARIVM.

BELGICÆ regio inter Moſam & Sequenam flumina clauditur, quam Phrudis interfluit. A Moſa vſque ad eum fluuium eſt Belgica prima ſeu ſuperior, nuoc Brabantia dicta, cuius metropolis eſt Treueris: inde ad Sequanã eſt Belgica ſecunda nunc Flandria vocata, cuius metropolitæ erant Remi, quibus ſub Galba Valentinianus Dux pręfuit.[a] Alius Dux Belgicæ primæ forte tũm à Barbaris detentæ nõ nominatur. Hic Dux librum vt ſupra inſcriptum cum tribus oppidis pro inſignibus præferebat, quorum uni inſcriptum eſt LITTVS SAXONICVM. Alij QVARTENSIS. Tertio. PORTVÆ PATIACI. Officiumque hoc modo habebat, Principem ex eodem corpore, Cornicularium. Commentarienſem, Adiutorem, Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & reliquos officiales. Loco Numerarii, qui hic deſideratur, habebat. Cornicularium, quo ferè omnes alii Duces carebant. Sequentes milites ei parebant.

[a] *Tacitus in 20.*

Præſidia 3.

1 EQVITES Dalmatę Marcis ſtatiua habebant. Hi littus Saxonicum & Marcis quod erat oppidum, è

regione

regione Britannorum tuebantur. Erat hoc aliud littus Saxonicum ab illo diuerſo, quod ſupra in Comite littoris Saxonici in Britannia fuiſſe vidimus, hoc in Belgica è regione illius iacebat. Sequitur in impreſſa Notitia, SAMBRICÆ in loco Quartenſi, ſiue Hornenſi, vbi Lacuna interiecta, quæ ex manuſcriptis ita eſt implenda, & reſtituendum.

PRÆFECTVS Claſſis Sambricæ in loco Quartenſi ſiue Hornenſi. Quartenſis etiam inſcriptum eſt munimenti. Pro Sambrica Samarobrigam Ptolemæus legit, quod eſt oppidum apud Phrudum fluuium. Cæ-
[a] Lib. 7. epiſt. 11. & 13. ſar in Commentarijs, Cicero ad Trebatium [a] & itinerarium Samarobrinam, Scheda Volſerij Sammarobrinam appellant, vulgo, vt aliqui volunt dicitur Cambray, ſeu Cameracenſis. Tertium oppidum Portus Patiaci, quid eſſet, non apparet. Tres legiones Triceſimam Vlpiam, & primam ſiue Traianam. & Octauam Auguſtam in Belgica fuiſſe Ptolemæus ſcribit: Sed hic Dux ſolam alam Equitum Dalmatarum in oppido littoris Saxonici Marcis vocato, & ſub Tribuno Neruios pedites, atque vnam claſſem
[b] poſt Duces limitaneis. regebat, præter V. Præfectos, qui infra [b] recenſentur: Eſſe poterant circiter centum Equites, & 500. pedi-
Claſſis 1. tes. Primi ergo ſub eo erant.
Equites 100. EQVITES DALMATÆ Marcis in littore
Pedites 5000. Saxonico, de quo ſupra.

PRÆFECTVS Claſſis Sambricæ in loco Quartenſi, ſiue Hornenſi.

TRIBVNVS militum Neruiorum, qui ſunt populi Galliæ Belgicæ, propè Atrebates, vbi nunc ſunt Picardi, Portum Æpatiacum tuebatur. Forte locus eſt, quem Petrumuiaco Scheda Volſerij appellat. Hic deſunt V. Præfecti cum totidem præſidiis. qui infra poſt Ducem Moguntiacenſem, cum alijs recenſentur, videlicet, PRÆFECTVS Lætorum Neruiorum, Fanomantis. Belgicæ ſecundæ. Scheda Volſerij Fanomartem vocat non longe à littore contra Britanniam. PRÆFECTVS Lætorum Batauorum Nemetacenſium Atrebatis. PRÆFECTVS Batauorum Contraginenſium Nouiomago ad Rhenum in Scheda Volſeri. Reginea verò caſtrum eſt prope Fannorum in præfata Scheda, inde hi milites poſſent deriuari. PRÆFECTVS Lætorum Gentilium Remos & Siluanectas. PRÆFECTVS Sarmatarum Gentilium, inter Remos & Ambianos; qui infra explicabuntur. Belgicam ſecundam primam Clodius Francorum Rex inuaſit, mox eo ab Ætio repulſo, Meroueus eius filius vniuerſam eam regionem, & Galliam interiorem, permittente Valentiniano III. circiter annum ſalut. 448. tenuit. Sequente anno Attila Hunnorum Rex in Belgica prima pridie Paſchatis Metis, & in Belgica ſecunda Atrebatum ſuccendit, quod poſtea Vedaſtus Epiſcopus reſtituit, Germaniæ quoque ſecundæ oppida Tungros, Coloniamque metropolim, & alia deleuit. Vnde nulla eius Ducis, ſicut nec Germaniæ primæ apparent veſtigia.

Belgicæ item primæ, cuius metropolitæ ſunt Treueri, nullus in tota Notitia Dux apparet, quod illa prouincia ab hoſtibus eſſet detenta. Tanta poſt Ducum oſtenſa inſignia duæ Legiones, ſeu præfecturæ in ea fuiſſe dicuntur, ſcilicet præfectura Lætorum Lingonenſium per diuerſa diſperſorum, & præfectura Lætorum Actorum Epuſo, de quibus illo in loco agetur. Hi erant ferme 5000. peditum.

DE DVCE GERMANIÆ primæ. Cap. LXXXVIII.

QVATVOR Germaniæ primæ ciuitates Itinerarium recenſet, Maguntium, cuius tractui Comes præerat, Argentoratum, quod Dux tuebatur, Nemetum nunc Spiram, & Vangiones, nunc VVormatienſes, quibus præfectus erat hic Dux quem in indice Notitia ſuprà nominatis annectit: Sed eius inſignia, officium, militeſque prætermittit. Prius enim Franci eam regionem vaſtauerant: itaque ceſſante hoc Duce, vir Comes tractus Maguntiacenſis, & Dux Argentoratenſis in ea prouincia hoſtibus reſiſtebant. Demum circa annum ſalutis 450. ſuccenſo ab Attila Hunnorum Rege Maguntio Germaniæ primæ metropoli, atque Argentorato, etiam eorum Comes & Dux eſſe deſierunt. Quare huius quoque prouinciæ Ducis cum inſignibus, officia, & numeri omittuntur.

Germaniam ſuperiorem, ſeu primam Ptolemæus à fontibus Rheni ad Vangiones, ſeu VVormatienſes vſque extendit, inde ad Oceanum inferiorem Germaniam vltra Rhenum ſtatuit.

Auguſtus in Germania ſuperiore ad Danubium quatuor legiones locauerat XI. Auguſtam, XIIII. Geminam, Piam, Fidelem, XIII. Geminam Martiam Victricem, & XVI. Claudius XI. Auguſtam in Britanniam à ſe ſubactam tranſtulit, quæ cum bello ciuili Vitellio adhæſiſſet, à Veſpaſiano per Illyricum eſt diſperſa, XIII. Gemina in Pannoniam traducta. primò & ipſa pro Vitellio pugnauit, deinde pro Veſpaſiano contra Vitellium, demum in ſua caſtra remiſſa, poſtremò à Traiano in Daciam tranſmiſſa fuit. XIIII. Gemina Martia, & ipſa à Claudio in Britanniam ducta fœliciter pugnauit. Exinde à Nerone in Dalmatiam deducta, pro Othone in Italiam venit, quo cæſo, in Britanniam reuerſa, demum in ſuperiorem Germaniam rediit. XVI. cum pro Vitellio pugnaſſet, tandem in ſua caſtra eſt remiſſa. [c] Harum forte pars vſque ad Notitiæ tempora in Germania pri- [c] Dion lib. 55.
ma permanſit; ſed ea à Barbaris tota penè occupata, eius Dux cum militibus eſſe deſiit. Quatuor Legiones ſub Auguſto [d] minimum XXIIII. millia pedi- [d] Veget. lib. 2.
tum, & ferè 3000. Equitum continebant, ſed poſtea 26.
exhauſtæ Legiones fuerunt: [e] Germaniæ ſecundæ [e] Veget. lib. 2.
nullus Dux in vniuerſa Notitia nominatur: vel quod cap. 3.
vnus Dux vtranque Germaniam tueri olim conſueuiſſet, vel quod tota ea prouincia a Barbaris detineretur. Tantum in fine poſt explicatos Duces Notitia præfecturam Lætorum Langeunum prope Tun-
gros in Germania ſecunda locat, de qua ibi tracta- Præſidium 1.
bitur. Huius metropolis fuit Agrippinenſis Colo- Pedites 500.
nia, & Tungri apud Itinerarium quos Attila deleuit.

N O T I T I A.

D V X B R I T A N N I A R V M.

N O T I T I A.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Britanniarum.

PRÆFECTVS Legionis ſextæ.
Præfectus Equitum Dalmatarum Præſidio.
Præfectus Equitum Criſpianorum Dano.
Præfectus Equitũ Cataſtractariorum Morbio.
Præfectus Numeri Barcariorum Tigritenſium Arbeia.
Præfect⁹ Numeri Neruiorũ Dictenſiũ Dicti.
Præfectus Numeri vigilum Concangios.
Præfectus Numeri exploratorum Lauatres.
Præfectus Numeri directorum veterum aliàs Veneris.
Præfectus Numeri Defenſorum Braboniaco.
Præfectus Numeri Solenſium Maglonæ.
Præfectus Numeri Pacenſium Magis.
Præſectus Numeri Longouicariorum Longouico.
Præfectus Numeri Deruentionenſis Deruentione.

Item per lineam Valli;

Tribunus cohortis quartæ Lergorum Segeduno.
Tribunus cohortis Cornouiorũ Ponte Ælij.
Præfectus Alę primę Aſcorum Conderco.

Tri

Trib.cohortis primæ Frixagorum Vindobala.
Præfectus Alæ Sauinianæ Hunno.
Præfect.Alæ ſecundæ Aſtorum Cilurno.
Trib.cohortis primæ Batuorum Procolitia
Tribunus cohortis primæ Tungrorum Borcouico.
Tribun.cohortis quartæ Gallorũ Vindolana.
Tribunus cohortis primæ Aſtorum Aeſica.
Tribun.cohortis ſecũdæ Dalmatarũ Magnis.
Tribunus cohortis primæ Aeliæ Dacorum Amboglanna.
Præfectus Alæ Petrianæ Petrianis.
Præfectus Numeri Maurorum Aurelianorum Aballaba.
Tribun.cohortis ſecũdę Lergorũ Congauatę.
Tribunus cohortis primę Hiſpanorum Axelodunο.
Tribun.cohortis ſecũdę Thracũ Gabroſenti
Tribunus cohortis primæ Æliæ Claſſicæ Tunocelo.
Tribu.cohortis primæ Morinorũ Glãnibata.
Trib.cohortis tertiæ Neruiorum Alione.
Cuneus Armaturarum Bremetenraco.
Præfectus Alæ primæ Herculeę Olenaco.
Trib.cohortis ſextæ Neruiorum Viroſido.
Officiũ autẽ habet idem vir ſpectabilis Dux hoc modo.
Principem ex officiis Magiſtrorum militum Præſentalium alternis annis.
Commentarienſem vtrunque.
Numerarios ex vtriſque officiis omni anno.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares,& reliquos officiales.

DE DVCE BRITANNIARVM. Cap. LXXXIX.

COMMENTARIVM.

PRÆTER duos Comites rei militaris, quos in Britannia fuiſſe diximus erat & Dux, qui pluribus, quàm illi, equitibus ac peditibus imperabat, pluresque munitiones, & latiorem regionem tenebat. Eadem quæ alii Duces, inſignia gerebat, videlicet librum purpureo tegumento inſcriptum, cum XIIII munitionibus.

Hoc modo habebat officium, Principem ex officiis Magiſtrorum militum præſentalium alternis annis Commentarienſem vtrumque. Numerarium ex vtriſque officiis omni anno, Adiutorẽ, Subadiuuã, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & reliquos officiales. Item Præfectos XIIII. per Britanniæ limites diſpoſitos, qui ſequuntur.

1 PRÆFECTVS Legionis ſextæ: locus deeſt, vbi hæc legio excubabat, vel ipſius legionis nomen & numerus, ſi Sextam pro oppido ponamus, vbi degebat, & illud notitia repræſentat. Ptolemæus Sextam legionem apud Eboracos collocat. Eboracum, inquit, legio ſextæ Victrix. Alij codices habent ſexta Nicephori, quod Græcè eſt idem. Dion.[a] ſcribit ſextã legionem poſtea in duas diuiſam, quarum altera Victrix appellata, erat in inferiore Britannia: altera Ferrea in Iudæa, vnde hęc legio Victrix dimidia permanſit. Ptolemæus alias duas legiones in Britannia ponit Viceſimam Victricem, & II Auguſtam, quarum Notitia non meminit, fortè alio tranſlatæ, aut in cohortes erant transfuſæ.

[a] lib. 55.

2 PRÆFECTVS Equitum Dalmatarum, præerat præſidio, oppido Britanniæ ita dicto Alta erant huius nominis in Hiſpania, Palæſtina, & Corſica, à præſidiis, quæ ibi tenebantur ita appellata.

3 PRÆFECTVS Equitum Criſpanorum Dano præſidebat. Criſpiana, eſt Pannoniæ oppidum apud Itinerarium, à quo hi potuerant denominari. Sed forte legẽdum, Crepſtinorum, qui in ſcheda Volſeri populi, ſunt è regione Dorilaniæ in Belgica ſecundum Rhenũ, ex quib[9] hi facile contrahi potuerãt Dano pones Vallũ itinerariũ collocat, vulgo Daneaſter dictũ.

4 PRÆFECTVS Equitum Cataphractariorum, Morbio imperabat.

5 PRÆFECTVS Numeri Barcarorum Tigriſieſiũ Arbeiæ reſidebat, fortè legẽdũ Barcanariorũ qui ſunt populi Hircanis conterminj Stephani. & Q. Curtio: vel Bracariorũ, q ſunt gẽtes Hiſpaniæ, Tigriſiſam verò oppidum apud Tigrũ Plinius[b] cõmemorat, vt fortè hi milites Tigriſienſes, vel Tigriſenſes ſunt vocati.

[b] lib. 6. c. 2?

6 PRÆFECTVS Numeri Neruiorum Dictenſium Dicti ſtatiua habebat. vndo Dictẽſes vocati. Neruios Belgicæ ſecundæ populos fuiſſe diximus, ex quibus hi milites ſunt contracti.

7 PRÆFECTVS Numeri vigilum, incolebat Cõcangios, quod vigilias obire conſueuiſſent ſunt denominati. Congos interiorem Vualliæ partem ad Occidentem incoluiſſe Tacitus refert, & Polydorus,[c] a quibus concangios oppidum deriuatur.

[c] lib. Angl. hiſtor. 2.

8 PRÆFECTVS Numeri exploratorum incolebat Lauatres, ita lòocatum, quod hoſtium conſilia & itinera explorarent hoc nomen habuere, Zoſimus:[d] Mille quingentos, inquit, præmittendos ſtatuit, Lucilliano Duce, qui explorent an hoſtile aliquod agmen vel palã, vel per inſidias irrueret: & paulò poſt, Miſſo Lucilliano cum exploratoribus mille, quibus præerat, caſtellũ obſedit & infrà. Statuit mille quingentos qui ſub Lucillian militabant, & explorabant itinera, ſignificandum eſſe, hoſtes à tergo adorien... Hæc ille Hanc ob cauſam cæteros anteibant. Nã idem Zoſimus ſubiicit, Surenas, Romani exercitus exploratores, qui cæteris anteibant, imprudenter aggreſſus, vnum de Tribunis tribus interemit: & infra, exploratores inquit, exercitum præcedebant. De iis idem Conſtantinus Porphyrogenneta,[e] tradit. Speculatores Marcellinus appellat.[f]

[d] lib. 3.

[e] de thematibus ad fin.

[f] lib. 14. & 16.

9 PRÆFECTVS Numeri Directorum Veterum, legendum Veteris, quemadmodum inſcriptum eſt oppido, & habent manuſcripti, & Itinerarium. Durotortum legionum in Mœſia inferiore ponit Ptolemæus, cuius partem eſſe puto huc tranſlatam. Ab oppido ſunt denominati, quod Durocortum vocat Cæſar, vnde ſumpta eſt hæc legio.

10 PRÆFECTVS Numeri defenſorum Braboniaco præſidebat, Brouonacis, & Brocouonacis, Britanniæ oppida Itinerarium ponit.

11 PRÆFECTVS Numeri Solenſium, à Sole Ciliciæ oppido. Maglonæ degebat.

12 PRÆFECTVS Numeri Pacenſiũ, à Pace Iulia vrbe Luſitaniæ dicti, nunc Badaioz vocatur, vel à foro Iulio Octauianorum Colonia Pacenſi dicta, quam Plinius[g] in Gallia Narbonenſi collocat. Hi Magis morabãtur. Itinerariũ Magiũ Viniũ Britãnię vrbẽ eſſe dicit.

[g] lib. 3. c. 4

13 PRÆFECTVS Numeri Longouicariorum, Lõgouico præſidebat, rectius Longouicio vt habent emendati codices. vnde hi appellati ſunt milites.

14 PRÆFECTVS Numeri Deruentienſis Deruentioni degebat. Inter Vallũ, & Prætoriũ, Deruentionem itinerariũ ponit. In manuſcripto Vrſini legitur, Numeri Bonenſium, Petutienſe Deuerſione, ſed legendum Deruentio, quæ Itinerario, & Bedæ eſt ciuitas Britanniæ, vbi milites caſtrametabantur, & inde nomen habue-

habuerunt: Forte hi numeri. Bonenſes à Bonio Britanniæ oppido apud Itinerarium, ſunt appellati. Petuaria verò eſt vrbs Albionis Ptolemæo. Hos ergo numeros Bonenſes in oppido Deuerſione Petuirienſi degiſſe ſignificatur. Hæ ſunt munitiones XIIII. quibus præerant Præfecti ſub Duce Britanniæ. Omnes ſunt legio I. numeri X. equitum ordines III. efficiebant circiter ſex millia peditum, Equites 900. prout computat Conſtantinus Porphyrogenneta.[a]

[a] de thematib.

Item per lineam valli excubabant ſequentes.

Subacta à Claudio Cæſare Británia, plures Legati, procuratoresque in eam inſulam ab Imperatoribus miſſi fuere, qui illam in officio continerent, vt Tacitus[b] latè explicat. Cumque ſæpè Britanni defeciſſent, Agricola penitus eos pacauit, poſtea imperante Hadriano cum rurſus rebellaſſent, ipſe eo profectus multa correxit, & neglecta Tranſmedana regione, quæ eſt Scotia, vallum per octuaginta millia paſſuum primus duxit, qui Barbaros à Romanis diuideret: Eundem collapſum a Seuero Imperatore reſtitutum fuiſſe Spartianus memorat: Britanniam, inquit, quod maximum eius Imperii decus eſt, muro per tráſuerſam ducto, vtrinque ad finem Oceani muniuit, vnde etiam Britannici nomen cœpit: Hactenus ille. Hic auté murus à Tinæ fluminis oſtio ad alterum amnem, qui Eſca appellatur, vſque ad Hibernicum Oceanum eſt perductus, vt ait Polydorus Virgil.[c] & ex Gildæ annalibus ſubdit. Id vallum primo non tam ex lapidibus, quam ceſpitibus factũ, & propterea parum aduerſus incurſus Barbarorum profuiſſe, quare hortatu legionis eò miſſæ poſtea lapidibus extructum, & turribus æquis ſpaciis interpoſitis munitum fuit: nam prius maceries potius fuit, quam murus. Quod factum eſt Scotis & Pictis Angliam inuadentibus. ſed quia totam hanc hiſtoriam Beda[d] exactè recitat, eius verba hic appoſui. Ob harum ergo infeſtationem gentium, Britones legatos Romá cum epiſtolis mittentes, lachrymoſis precibus auxilia flagitabant, ſubiectionemque continuam, dummodo hoſtis imminens longius arceretur, promittebant. Quibus mox legio deſtinatur armata, quæ vbi in inſulam aduecta, & congreſſa eſt cum hoſtibus, magnam eorum multitudinem ſternens, cæteros ſociorum finibus expulit, eoſque interim à diriſſima depreſſione liberatos, hortata eſt inſtruere inter duo maria trans inſulam murum, qui arcendis hoſtibus poſſet eſſe præſidio: ſicque domum cum triumpho magno reuerſa eſt. At inſulani, murum, quem iuſſi fuerant, non tam lapidibus, quam ceſpitibus conſtruentes, vt pote nullum tanti operis artificem habentes, ad nihil vtilem ſtatuunt. Fecerunt autem eum inter duo freta, vel ſinus (de quibus diximus) maris per millia paſſuum plurima, vt vbi aquarum munitio deerat, ibi præſidio valli fines ſuos ab hoſtium irruptione defenderẽt. Cuius operis ibidem facti, id eſt valli latiſſimi & altiſſimi vſque hodie certiſſima veſtigia cernere licet. Incipit autem duorum ferme millium ſpacio à monaſterio Acbercurnig ad Occidentem, in loco qui ſermone Pictorum Peanuahel, lingua autem Anglorum Penuelium appellatur, & tendens contra Occidentem terminatur iuxta vrbem Alcluith. Verum priores inimici, vt Romanorum militem abiiſſe conſpexerant, mox aduecti nauibus irrumpunt terminos, cæduntque omnia, & quaſi maturam ſegetem obuia quæque metunt, calcant, tranſeunt. Vnde rurſum mittuntur Romam legati, flebili voce auxilium implórantes, ne penitus miſera patria deleretur, ne nomen Romanæ prouinciæ, quod apud eos tamdiu clarueral, exterarum gentium improbitate obrutum vileſceret. Rurſum mittitur legio, quæ inopinata tempore autumni adueniens magnas hoſtium ſtrages dedit, eoſque qui euadere poterant, omnes trans Maria fugauit, qui prius anniuerſarias prædas trans Maria nullo obſiſtente cogere ſolebant. Tum Romani denonciauere Britonibus, non ſe vltra ob eorum defenſionem tam laborioſis expeditionibus poſſe fatigare, ipſos potius monent arma corrigere, & certandi cum hoſtibus ſtudium ſubire, qui non ob aliam cauſam, quam ſi ipſa inertia ſoluerentur, eis poſſent eſſe fortiores, quinetiam quia & hoc ſociis, quos derelinquere cogebantur, aliquid commodi allaturum putabant, murum à mari ad mare recto tramite inter vrbes quæ ibidem ob metum hoſtium factæ fuerant (vbi & Seuerus quondam vallum fecerat) firmo de lapide locarunt. Quem videlicet murum hactenus famoſum atque conſpicuum, ſumptu publico priuatoque adiuncta ſecum Britannorum manu cõſtruebant, octo pedes latum, & duodecim altum, recta ab Oriente in Occaſum linea, vt vſque hodie intuentibus clarum eſt. Quo mox condito, dant fortia ſegni populo monita, præbent inſtruendorum exemplaria armorum, ſed & in littore Oceani ad Meridiem, quo naues eorum habebantur, quia & inde Barbarorum irruptio timebatur, turres per interualla ad proſpectum maris collocant, & valedicunt ſociis tanquam vltra non reuerſuri. Quibus ad ſua remeantibus, cognita Scoti Pictique reditus denegatione, redeunt confeſtim ipſi, & ſolito confidentiores facti, omnem Aquilonarem, extremamque inſulæ partem pro indigenis ad murum vſque capeſſunt. Hæc Beda.

[b] lib. 14. & in vita Iulii Agricolæ.

[c] lib. hiſtoria Anglica 2.

[d] lib. 1. eccleſiaſtic. hiſtor. gent. Anglic.

Denique circiter annum ſalut. 455. Martiano imperante, cum amplius hoſtium impetum Britanni ſuſtinere nequirent, Anglos & Saxones ad ſui tutelam vocauerunt, qui Vitos ſecum adducentes, cum tribus longis nauibus vecti Orientalem inſulę partem tenuerunt, cumque fœliciter contra Pictos Scotoſque pugnaſſent, in ſocios Britannos[e] arma ſumpſerũt, & inſulã tenuerunt. Itaque eiectis præſidibus & militibus Romanis, tota inſula eſt amiſſa poſt quingentos annos, quam eam C. Cęſar adiit. Valli autem per cuius lineam infraſcripti milites excubabant, etiam nunc veſtigia extare memorarentur Itinerarium Vallũ Imperii limitem appellat, in cuius linea excubabant XXIII. tum cohortium Tribuni, tum legionum Præfecti, cum Equitum Cuneo, videlicet.

[e] Beda lib. 1. eccleſ. hiſtor. gent. Anglic. cap. 15. & Zoſimus.

1 TRIBVNVS cohortis quartæ Lergorum præerat Segeduno. Præter hoc aliud duplex eſt Segedunum, alterum in Celtogallia, alterum in Germania Goropius lib. 1. Gallorum ſcribit, Dunum lingua Iubrica collem ſignificare, Lergones verò qui ſint non conſtat. Infra nominatur cohors Lergorum forte legendum, aut Lerſorum, à Lerſo oppido Hiſpaniæ Appiano.[f] aut Lernorũ à Lerna Laconię vrbe Ptolemęo. Eſt & ſecunda Lergorum cohors ſub hoc Duce infra.

[f] in Ibericis.

2 TRIBVNVS cohortis Cornoniorum, pontem Aelij tuebatur: legendum Cornubiorum. Eſt enim Cornubia vna ex quattuor partibus Britanniæ, quæ Hiſpaniam verſus extenditur, ac velut peninſula mari circumdatur, inſtar cornu, primo anguſta, poſtea latius ſe extendit, iccirco Cornubia eſt vocata, vulgo Curnouallia, à quo loco nomen milites acceperunt. Excubabant autem ad partem pontis Aelii, quem ſuper Tinam, aut Eſcam amnes fuiſſe veriſimile eſt, & ab Aelio Hadriano, qui multa in Britannia correxit, eſt ædificatus. Pontem, Itinerarium inter Londinum, & Lindum, collocat, & vocat ad Pontem, Tribunis Præfectos Notitia intermiſcet, prout per valli longitudinem diſpoſiti reperiebantur.

1 PRÆFECTVS Alæ primæ Aſtorum Conderco præerat, ab Aſta colonia Ligurũ Ciuitate deriuãtur.

3 TRIBVNVS cohortis primæ Frixagorum Vindobalæ degebat. Vindoladiam vocat Itinerarium, Angliæ oppidum: aliqui legunt Vindolana, vt infra.

2 PRÆFECTVS Alæ Sauinianæ Hunno præſidebat. A Sauienſi regione in Pannonia inferiore forte hæc ala eſt denominata: aut legendum Sabinianæ à Sabinis. Hunnum verò ab Hunnis inſulam ingreſſis dici potuit.

3 PRÆFECTVS Alæ ſecundæ Aſtorum Cilurno inſidebat.

4 TRIBVNVS cohortis primæ Batauorum Procolitiam tuebatur.

5 TRI

5 TRIBVNVS cohortis primæ Tungrorum præſidebat Borcouico, qui eſt quaſi vicus Borci, vulgo BarnuycK. Tungri in Belgica ſecunda erant.

6 TRIBVNVS cohortis quartæ Gallorum, Vindolanam cuſtodiebat.

7 TRIBVNVS cohortis primæ Aſtrorum Aeſica, forte legendū Aeſea. qui eſt fluuius tendens Hiberniam verſus in Oceanum.

8 TRIBVNVS cohortis ſecundæ Dalmatarum, Magnis excubabat: Locum eſſe arbitror, qui è Ptolemæo Magnus portus dicitur; Inter Muridonum, & Vitoconiorum hunc locum Itinerarium locat. Multi verò ordines peditum Dalmatarum eſſe conſueuerant, qui robur erant exercitus Romani, fere omnes ab Alarico Hunnorum Rege ſunt occiſi, vt vix centum euaſerint. Zoſimus [a] Viſum eſt, inquit, Honorio quinque Dalmaticos militum ordines de ſuis excitos ſedibus, ad vrbis cuſtodiam acceſſere. In his ordinibus erant hominum ſex millia, qui tum audaciarum robore corporum exercitus Romani, quaſi caput erat: & paulo poſt. Eorum Dux, Valens cunctos in hoſtium manus ſua culpa coniecit, vix centum fuga dilapſi ſunt, quorum in numero & ipſe Dux erat. Hæc ille. Aliis ergo extinctis hæc ſola peditum cohors poſtea aucta permanſit, cum tamen plurimi equites Dalmatæ ſuperfuerint.

[a] in 17.

9 TRIBVNVS cohortis primæ Aeliæ Dacorum Amboglannæ reſidebat. Ab Aelio Hadriano ex Dacis extracta fuit.

4 PRAEFECTVS Alæ Petrianæ, Petrianis morabatur: à loco vbi manebat hæc ala eſt denominata, nunc Penul vocatur.

5 PRAEFECTVS Numeri Maurorum Aurelianorum. Aballabæ præerat. Hi ab Aureliano Imperatore cognominantur.

10 TRIBVNVS cohortis ſecundæ Lergorū, Congauatæ ſtatiua habebat: Erat & quarta cohors Lergorum ſub hoc Duce ſupra.

11 TRIBVNVS cohortis primæ Hiſpanorum, Axeloduno inſidebat.

12 TRIBVNVS cohortis ſecundæ Thracum Gabroſenti degebat, Gabrantanicum in hac inſula Ptolemæus collocat.

13 TRIBVNVS cohortis primæ Aeliæ Claſſicæ Tunnocelo: Ab Aelio Hadriano forte hæc cohors reſtituta Aelia eſt nuncupata. Nero ex claſſe legionem conſcripſit, claſſicam dictam. Tacitus [b] Inducta, inquit, legione Hiſpanica, remanente ea, quam è claſſe Nero conſcripſerat. Hæc tum erat Romæ, quam idem Tacitus deinde claſſicam his verbis nominat. Legio claſſica, nihil cunctata Prætorianis adiungitur. Vel claſſica hæc cohors eſt dicta, quia claſſem Britannicam comitabatur, cuius meminit Iauolenus [c] Seius ait. Saturninus Archicubernus ex claſſe Britannica filio Seio Oceano teſtitui iuſſit hæreditatē: Hæc ille. Repetitur & legio prima claſſicorum, de qua ita Tacitus. [d] prima, inquit, Claſſicorum legio in Hiſpaniam miſſa, vt pace & ocio miteſceret, cuius pars forte hæc cohors fuit. Idem [e] legioni, ait, Claſſicæ diffidebat, & alibi. [f] acie ita inſtructa, vt pars Claſſicorum permixtis paganis in colles mari propinquos exurgeret. rurſus interceptum centum equites, ac mille claſſici. Claſſiarios milites vocat Lampridius, [g] qui vela comitabantur, cum illi, inquit, ſæpe pugnanti, vt Deo populus fauiſſet, irriſū ſe credēs populum Romanum à militibus claſſiariis, qui vela ducebant, in amphiteatro interfici iuſſit. A Claſſica etiam Galliæ Narbonenſis colonia hæc cohors poſſet deriuari.

[b] red. lib.

[c] in l. Seius Saturninus. 46. ad S.C. Treb.

[d] lib. 18.

[e] lib. 16.

[f] lib. 18.

[g] in Commodo.

14 TRIBVNVS cohortis primæ Morinorum, qui Ptolemæo, Cæſari & Straboni ſunt populi Belgarum Glannibante excubabat.

15 TRIBVNVS cohortis tertiæ Neruiorum, Alionæ manebat: Lancaſter nunc dicitur.

CVNEVS Armaturarum Bremeteracco præerat. Bremetonaci eſt in Itinerario. Bremenium oppidum Britanniæ nominat Ptolemæus, vnde hoc nomen deriuatur: Armaturarum equites ſunt totis armis tecti etiam Armigeri vocati, de quibus ſupra.

6 PRÆFECTVS Alæ primæ Herculeæ, Oleanaco inſidebat.

16 TRIBVNVS cohortis ſextæ Neruiorum in Virosido oppido excubabat. Hæc ſunt præſidia 37. cohortes 16. quæ cum vnis Numeris Maurorum continent ferme peditum 800. Alæ vero quinque & Cuneus clibanariorum minimum ſunt equites 600. Extra lineam Valli per Britanniam erat legio 6. continens milites circiter 1000. Numeri 16. quos interpretor fuiſſe partes legionum ſub præfecturis, omnes poterant eſſe 6000. peditum. Tres equitum ordines ferme 300. Pedites omnes ſunt ferme 14000. Equites 900. qui merebant ſub Duce in Britannia, præter eos, qui in eadē inſula regebantur à Comitibus & erant circiter peditum 9000. & mille equites, qui ſimul iuncti efficiunt ferme 23000. peditum & equitum 2900. qui vniuerſam Britanniam tuebantur. Hic nulla claſſis Britannica nominatur, cuius Iureconſ. [h] & Tacitus [i] meminerunt.

Præſidia 37.
Ped. 14000.
Equitum 900.

Peditū 23000.

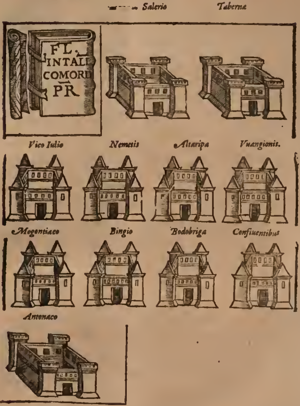
Equitum 1300.

[h] in d. l. Seius. 46. ad Trebell.

[i] in ſecundo.

NOTITIA

DVX MOGONTIACENSIS

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Ducis Mogontiacenſis.

PRAEFECTVS militum Pacenſium Saletione.
Præfectus militum Meniapiorũ Tabernis.
Præfectus militum Anderecianorum vico Iulio.
Præfectus militum Vindicum Nemetes.
Prẹfectus militum Martenſium alta Ripa.
Præfectus militum ſecũdæ Flauiæ Vuągiones.
Præfectus militum Armigerorũ Mogõtiaco.
Præfectus militum Bingenſium Bingio,
Præfectus militum Baliſtariorum Bodobriga.
Præfectus militum Defenſorum Confluentibus
Præfectus militum Acicenſium Antonaco.
Officium autem habet idem Spectabilis Dux hoc modo.
Principem ex officio Magiſtrorum militum præſentalium alternis annis.
Numerarium à parte peditum ſemper.
Commentarienſem à parte peditum ſemper
Auditorem.
Subadiuuam.
Exceptores.
Singulares,& reliquos Officiales.

DE DVCE MOGONTIACENSI. Cap. XC.

COMMENTARIVM.

MOGONTIACVM nunc Maguntia nuncupata, Itinerario metropolis eſt Germaniæ primæ ſecundum Rhenum, cui & eius tractui præerat Dux Mogõtiacenſis. Reliquæ Germaniæ primæ alius Dux præfuit, & alius Argentorato, quæ & ipſa eiuſdem prouinciæ erat vrbs clariſſima. Ob incurſum Hunnorum tot in eadem prouincia copiarum Duces eſſe oportuit, vt hoſtium furori facilius occurrerent, cum vnus tam multis in locis ſufficere non poſſet. Marcellinus.[a] Sub Conſtantio principe Geruntium, quem in exilium egit, ſub Valentiniano Florentium Magontiaci Ducem fuiſſe ſcribit.[b]

a lib. 14.

b lib. 29.

Præſidia 11.

Inſignia habet eadem, quæ & alii Duces cum XI. oppidis, quot erant & Præfecti. Officium verò hoc modo Principem ex officiis Magiſtrorum militum præſentalium alternis annis. Numerarium à parte peditum ſemper. Adiutorem, Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & reliquos officiales.

Itinerarium in hoc tractu VII. alas, & III. legiones locat. Sed Notitia XI. legionum Præfectos, ſine Equitibus recenſet, & ſunt ſequentes.

1 PREFECTVS militum Pacenſium Saletione reſidebat. Salliſſonæ in Itinerario. Eſt propè Argentoratum, Saliſonem Marcellinus vocat de quo & ſequentibus ita ſcribit.[c] Audiens Argentoratum, Brotomagum, Tabernas, Saliſonem, Nemetas, & Maguntiacum ciuitates Barbaros poſſidere, primum omnium Brotomagum occupauit. Hæc vna eſt ex legionibus XXXII. Comitatenſibus.

c lib. 16.

2 PRÆFECTVS militum Menapiorum Tabernis habitabat. Huius loci Itinerarium meminit, vulgo Tabern: in agro Argentoratenſi Tabernas, & tres tabernas Marcellinus[d] nominat, quas dirutas à Iuliano Apoſtata reſtauratas fuiſſe ſcribit, Iulianus, inquit, ad reparandas tres tabernas munimentum ita cognominatum haud ita dudum obſtinatione ſubuerſum hoſtili, quo ædificato conſtabat ab intima Galliarum, vt conſueuerant adire, Germanos arceri, & opus ſpe celerius conſummauit. Hæc ille. Menapij ſunt populi Galliæ Belgicæ, vulgò Geldrenſes dicti. Hæc vna eſt ex XXXII. legionibus Comitatenſibus.

d lib. 16.

3 PRÆFECTVS militum Andereciarorum, Vico Iulio præſidebat. Aodes Celtarum populi, à Cæſare Andegauenſes appellantur, ex quibus & Retiis hos milites conſtare arbitror. Vicum Iulium verò eſt Vicus Iulii oppidi in Belgis vulgò Iulach dicti, propè Maguntiam Itinerarium legit Iuliacenm.

4 PRAEFECTVS militum Vindicum Nemetes incolebat. Nemetes non longè ſunt à Maguntia ad Rhenum ſiti vbi eſt Spira. Nemetacum corruptè eſt in Itinerario. Vindices à Caio Iulio Vindice Gallo dicti, qui Galbam Imperatorem creauit cum Galliis præeſſet,[e] à Verginio verò Rufo profligatus ſe ipſum interfecit.[f]

e Dion. in Nerone.

f Tranquill. in Nerone & Galba Plutarch. Plinius epiſt. 24. li. 8. Tacit. lib. 15. & 17.

5 PRÆFECTVS militum Martenſium altam Ripã incolebat. Erat etiam Ripa alta in Valeria, vbi Equites Dalmatæ excubabant. Martenſes verò ex Martia oppido Belgicæ, videntur deducti, & ſunt vna ex XVIII. Pſeudocomitatenſibus Occidentis.

6 PRÆFECTVS militum ſecundæ Flauiæ Vangiones tuebatur: nunc Vormatium dictum, & ipſi ſunt ad Rhenum propè Treuiros. Hi milites ſunt pars legionis Flauiæ ſecundæ virtutis, quæ eſt vna ex XXXII. Comitatenſibus: hæ omnes erant ſub præfectis legionumque partes.

7 PRÆFECTVS militum Armigerorum, Mogõtiaco præerat. Tacitus & Ammianus Magontiacum. Ptolemæus Mogontiacum, Magontiam Eutropius, & Itinerarium appellant, quo nomine nunc vocatur. Ea eſt ſedes Archiepiſcopi ad Rhenum, vbi oſtia Oeni fluminis. Armigeri, vna erat ex XII. legionibus palatinis.

8 PRÆFECTVS militum Bingenſium, Bingio præſidebat, à quo milites nomen tulerunt. Itinerariũ legit Vingio. Eius Tacitus, & Marcellinus[g] meminerunt, vulgo Bing dicitur, hanc Iulianus Apoſtata acquiſiuit, Marcell. Ciuitates, inquit occupatæ ſunt ſeptem Caſtra Herculis Quadriburgum, Stirenſium, Nemeſium, Bonona, Antennatum, Bingio. g lib. 18.

9 PRÆFECTVS militum Baliſtariorum Bodobricam incolebat, Baudobrico legit Itinerarium. Germaniæ oppidum eſt ad Rhenum.

10 PRÆFECTVS militum defenſorum Confluentibus, vbi, inquit Ammianus Moſella Rhenum influit vnde Confluentes nomen habuerunt. Huius loci meminit Itinerarium Legionem primam ſeu Traianam ibi olim collocatam Ptolemęus ſcribit. Defenſorum Armigerorum legio vna ex XXXII. Comitatenſibus.

11 PRÆFECTVS militum Acincenſium, Antonaco præerat. Antunaco in Itinerario. Antonaco apud Ammianum.[h] Antenocenſe Caſtellum nominat Fortunatus.[i] oppidum eſt ad Rhenum, vulgo Andernach dictum Ab Acinco verò, quod oppidum Valerię Notitia ſupra aſcribit, Acinenſes hi milites ſunt appellati. Sicut & Acincenſis fabrica ibi ſita. h lib. 10. de nauigio ſuo. i lib. 18.

Horum militum numerus non ponitur, ſed legionibus in pręfecturas diuiſis, ſingulę millenos, & quandoque quingenos, ſecundum Conſtantinum Porphyrogennetam capiebant, neque enim hoc tempore legiones, vt olim, erant ſex & ſeptem millium, quas etiã ſuo ſeculo exhauſtas fuiſſe Vegetius[k] conqueritur, Poterant omnes milites eſſe ſex millia. k lib. 2. cap. 3. Peditum 6000.

Hęc ſunt quę ad Comites, & Duces limitaneos Occidentis pertinent. Sequuntur alię peditum prępoſituræ, quas nulli Duci aut Comiti ſed ſoli Magiſtro militum in pręſenti, vt docet inſcriptio paruiſſe puto. De his igitur tractabimus, ab Italia auſpicati quemadmodum in Notitia recenſentur

NOTITIA.

Item præpoſituræ Magiſtri militũ præſentalium à parte peditum in Italia.

In prouincia Venetia inferiore.

præfectus Claſſis Venetum Aquileiæ.

In prouincia Flaminia.

præfectus militum Iuniorum Italicorum Rauennæ.

præfectus Claſſis Rauennacium cũ curis eius de Ciuitate Rauennæ.

In prouincia Liguria.

præfectus Claſſis Comenſis cum curis eiuſdẽ Ciuitatis Comi.

In prouincia Campania.

præfectus Claſſis Miſenatium Miſeno.

In Prouincia Gallia Ripenſi.

Præfectus Claſſis fluminis Rodani Viennæ, ſiue Arelati.

Præfectus Claſſis Bracariorum Ebruduni Sabaudiæ.

Præfectus militum Muſculariorum Maſſiliæ Græcorum.

Tribunus cohortis primæ Flauiæ Sabaudiæ Calaronæ.

In Prouincia Nouempopulana.

Tribunus cohortis Nouẽpopulanę Lapurdo.

In Prouincia Lugdunenſi prima.

Præfectus Claſſis Ararieæ Caballoduno.

In prouincia Lugdunenſi Senonia.

Pręfectus Claſſis Anderetianorum Pariſiis.

In Prouincia Hiſpaniæ Gallæcia.

Pręfect⁹ Legionis ſeptimæ geminæ Legione.

Tribunus cohortis ſecundæ Flauiæ Pacatianę Pætaonio.

Tribunus cohortis ſecundæ Gallicę ad cohortem Gallicam.

Tribunus cohortis Lucenſis Luco.

Tribunus cohortis Celtiberæ Brigantię, nunc Iuliobriga.

In Prouincia Tarraconenſi.

Tribunus cohortis primæ Gallicæ Veleia.

Præfectus Lætorum Teutonicianorum Carnunto Senoniæ Lugdunenſis.

Præfectus Lætorum Batauorum & Gentiliũ Sueuorum Baiocas, & Conſtantiæ Lugdunenſis ſecundæ.

Præfectus Letorum Gentilium ſueuorũ Cenomannos Lugdunenſis tertiæ.

Præfectus Lætorum Francorũ Redonas Lugdunenſis tertiæ.

Præfectus Lætorum Lingonenſium per diuerſa diſperſorum Belgicæ primæ.

Præfectus Lætorum Actorum Epuſo Belgicę primæ.

Præfectus Lætorum Neruiorum Fanomantis Belgicæ ſecundæ.

Præfectus Lætorum Battauorum Nemetacẽſium Attrebatis Belgicæ ſecundæ.

Præpoſitus Lætorum Batauorum Contraginẽſium Nouiomago Belgicæ ſecundæ.

Præfectus Lætorum gentilium Remos, & Siluanectas Belgicæ ſecundæ.

Præfectus Lætorum Lagenſium prope Tungros Germaniæ ſecundæ.

Præfectus Lætorum Gẽtilium Sueuorum Aruernos Aquitaniæ primæ.

Item in Prouincia Italica.

Præfectus Sarmatarum gentilium Apuliæ & Calabriæ.

Præfectus Sarmatarum gentilium per Brutios & Lucaniam.

Itẽ in Prouincia Italia Mediterranea.

Præfectus Sarmatarũ gentilium Forofuluieſi.

Præfectus Sarmatarum gentilium Opitergio.

Præfectus Sarmatarum gentilium Patauin.

Præfectus Sarmatarum gentilium Veronæ.

Præfectus Sarmatarum gentilium Cremonę.

Præfectus Sarmatarum gentilium Taurinis.

Præfectus Sarmatarum gentilium aquis ſiue Tertonæ.

Præfectus Sarmatarum gentilium Nauariæ.

Præfectus Sarmatarum gentilium Vercellis.

Præfectus Sarmatarum gentilium regionis Samnitis.

Præfectus Sarmatarum gentilium Bononiæ in Aemilia.

Pręfectus Sarmatarum gentilium Quadratis & Eporizio.

Præfectus Sarmatarum gentilium in Liguria Pollentiæ.

Præfectus Sarmatarum, & Taifalorum gentilium Pictauis in Gallia.

Præfectus Sarmatarum gẽtilium à Chora Pariſios vſque.

Præfectus Sarmarum gentilium inter Remos, & Ambianos Prouinciæ Belgicæ ſecundæ.

Præfectus Sarmatarum gentilium per tractũ Segolaunorum.

Præfectus Sarmatarum gentilium Lingonas.

Præfectus Sarmatarũ gentiliũ Auguſtodunũ.

COMMENTARIVM.

POST Comitum & Ducum Limitaneorum copias, Notitia quaſdam Italiæ, Galliarum, & Hiſpanię prępoſituras, hic ſummatim colligit, quib⁹ nec Comites Italiæ aut Hiſpaniarum, ſed ſolus vt videtur Magiſter peditũ imperabat, & ideo vltimo loco hic explicandæ ſunt reſeruatæ. Sunt autem Præfecturæ Claſſium VIII. militum XXXVI. Tribunatus VII. Præfecturæ, inquit, Conſtantinus Porphyrogenneta, * erant mille, & aliquando 500. milites, vnde cum tribunatibus forte efficiebant circiter millia peditum 30. His aliæ Lætorum & Sarmatarum Præfecturæ ſubnectuntur. Videntur autem prima fronte confusè & ſine ordine diſponi, cum primo Italiæ, deinde Galliarum, mox Hiſpaniarum, rurſus Galliarum, Belgicæque atque Italię ac denuo Galliarum Præfecturæ recitentur. Verum nihil temerè ſed cuncta ſuo ordine narrantur. Italiæ enim vt digniores quatuor Claſſium Præfecturæ præcedunt, & vna militum Italicorum Rauennæ, vbi Imperator reſidebat, degentium. His ſubnectuntur quæ in Galliis, & Hiſpaniis merebant, demum

* de bemasib,

denum Lætorum & 21. Sarmatarum legiones latè per præfatas prouincias diſpoſitæ, ne ſepararentur, vnico recenſentur contextu. Prius igitur Lætorum, prout in Galliis, Belgicaque prima & ſecunda & Germania prima diſpoſitæ erant: deinde Sarmatarum prout per Italiam, & Gallias Belgaſque & ipſæ diuiſæ reperiebantur præfecturæ explicantur. Non ergo per ſaltus, ſed hoc ordine cuncta traduntur. Læti ex Lætis Galliæ populis contracti in ſua prouincia merebant. Zoſimus,[a] Magnentius, inquit vir, erat apud Lætos quæ Gallica natio eſt: Hæc ille. Sarmatas notum eſt Polonos, & his proximas gentes eſſe: Hæ copiæ nullibi ſuprà ſũt nominatæ, ibi enim ſub magiſtris legiones, auxiliareſque, atque equitum turmæ in Occidentis prouinciis extra præſidia militantes recitantur. Hic præſidiorum aut legionum præfecturæ ſub ſolo Magiſtro peditum, non cum Comitibus, aut Ducibus merentes numerantur; quæ omnes erant numero XLIIII. & Tribunatus VII. Hoc modo. Præfecturæ Italiæ XX. Galliarum XXIII & Tribuni cohortium II. Hiſpaniarum præfectura I & Tribuni cohortium V. qui omnes ſunt, Præfecti XLIIII. & Tribuni VII. Ac ſimul LI. præpoſituras conſtituebant. Ex XX. verò Italiæ Præfectis, quatuor totidem Claſſibus præerant: itaque XVI. ibi præſidiorum Præfecti remanebant. Ex XXIII quoque Galliæ Præfectis iidem quatuor totidem Claſſes regebant: vnde XIX Præfecti præſidiariis legionibus, ſeu earum partibus imperabant: Quare præter octo Claſſes quatuor Italiæ, & Galliarum quatuor, in Italia erant XVI. præſidiorum præfecturæ, in Galliis & Hiſpania XX. quæ iunctis tribunis VII faciunt præſidia XLIII. & circiter XXX. millia peditum effeciſſe diximus. Ita verò hæ copiæ erant diſpoſitæ.

[a] lib. 2. ad fi.

Claſſes 8. peditũ 30000.

Præſidia. 43.

In Prouincia Venetia inferiore.

1 PRÆFECTVS Claſsis Venetum Aquileiæ ſtationem habebat. Venetiæ regio ab Atheſi vſque ad Timauum extenditur, & hæc in ſuperiorem & inferiorem diuiditur, à Natiſone, vel, vt alii volunt, Tiliauemo citrà ſuperior vocatur, vltrà inferior Venetia, vbi claſſis cum præfecto Aquileiæ morabatur, quam Auguſtus victo apud Actium promontorium M. Antonio inſtituit. Eius enim triremes captas, cũ valido remige ad Forum Iulienſe miſit, vt Tacitus[b] ſcribit. Præter has, centum & amplius nauium erat Claſſis in Danubio ſeu Limite Myſiaco, & Scythico,[c] & alia in Britannia; Aquileia verò ciuitas, vbi Venetum claſſis morabatur, eſt in foro Iulii, olim poſt Romam prima in Italica, nunc diruta, de qua Plinius, Ptolemæus, Strabo, & alii. Aculeiam vocat Stephanus, colonia eſt Veſpaſiani nummo.

[b] lib. 4.

[c] l. 2. C. T. de luſorüs Danub.

In Prouincia Flaminia.

2 PRÆFECTVS militum iuniorum Italicorum Rauennæ degebat, erant pars legionis Italicæ.

3 PRÆFECTVS Claſsis Rauennatium cum curis eius de ciuitate Rauennæ. Auguſtus præter Venetam alias duas claſſes alteram apud Miſenum, alteram apud Rauennam inſtituit, vt ea maria tuerentur, præter roſtratas naues, quæ Galliæ litus defendebant. Tranquillus,[d] claſſem, ait, Miſeni & alteram Rauennæ ad tutelam ſuperi & inferi maris collocauit. Idem Tacitus latius his verbis explicat.[e] Italiam, vtroque mari duæ claſſes Miſenum apud & Rauennam, proximumque Galliæ litus roſtratæ naues præſidebant, quas Actiaca victoria captas Auguſtus in oppidum Foroiulienſe miſerat valido cum remige. Hæc ille. Hanc illuſtrem Foroiulienſium coloniam idem alibi appellat[f] vnde ortum ſcribit Iulium Agricolam, & Valerium Paulinum[g] Flaminiæ Conſularem,[h] ſed in pios ſæuum. Eam coloniam à C. Iulio Cæſare deductam tam eius nomen quàm nummi indicant.

[d] in Auguſt. c. 49.

[e] in 4.

[f] in vita Iulii Agricolæ.

[g] Tacit. lib. 19.

[h] Martyrolo. 28. Apr. 19. Iulii.

Quod verò Notitia ſubiicit, cum curis de ciuitate Rauennæ intelligo veredarios, quibus ad claſſem neceſſaria ex ciuitate Rauennæ celeriter extrahebantur. curas enim curſum publicum vocat Conſtantinus[i] Ad curas, inquit, agendas, & curſum illi exeant, quos ordo militiæ vocat. Idem. A. ad Taurum P.P.[k] Agentes, ait, in rebus in curis agendis, & euectionibus publici curſus inſpiciendis, noſtrorum memores præceptorum eſſe credimus. Hæ igitur curæ pro curſu publico accipiuntur. Huic enim claſſi præfectus equis & rhedis curſus publici ciuitatis Rauennæ ad expedienda claſsis neceſſaria vtebatur. vnde curioſi vocantur qui præſunt curſui publico.[l] poſſet etiam curas appellare curatores, qui commeatum, & neceſſaria ad claſſem procurabant. vel ipſas claſſis neceſſitates, prout accipiuntur in actis martyrum ſub Diocletiano Imperatore[m] vincite inquiunt ferro manus ac pedes illius nec dimittatis aliquem curam ei apponere, id eſt, ad victum neceſſaria. De hac claſſe & altera in portu Miſeno ita Vegetius.[n] Apud Miſenum, inquit, & Rauennam ſingulæ legiones Romani nominis cum claſsibus ſtabant, ne longè a tutela vrbis abſcederent, & cum ratio poſtulaſſet, ſine mora, ſine circuitu ad omnes mundi partes nauigio peruenirent. Nã Miſenatium claſſis Galliam, Hiſpanias, Mauritaniam, Africam, Aegyptum, Sardiniam, atque Siciliam habebat in proximo. Claſſis autem Rauennatium Epirum, Macedoniam, Achaiam, Propontidem, Pontum, Orientem petere directa nauigatione conſueuerat; quia in rebus bellicis celeritas plus ſolet prodeſſe quàm virtus. idem alibi.[o] liburnis autem, quę in Campania ſtabant, præfectus claſſis Miſenatium præerat. eæ verò, quæ in Ionio mari locatæ erant, ad præfectum claſsis Rauennatium pertinebant, ſub quibus erant deni Tribuni per cohortes ſingulas conſtituti. Hæc Vegetius. Ex quibus verbis liquet Liburnas à claſſibus diuiſas in Cãpania & Ionio mari nauigaſſe.

[i] in l. 1. C. de off. mag. offi.

[k] in l. 2. C. de curioſis.

[l] toto tit. C. de curioſis.

[m] apud Cæſarẽ Car. l. Baron an. 290.

[n] lib. 4. cap. 33.

[o] cap. 3.

In Prouincia Liguria.

4 PRÆFECTVS Claſſis Commenſis cum curis eiuſdem ciuitatis Como præſidet. Hæc claſſis per lacum Larium vulgo Comi vocatum nauigabat. Nouũ comum à Tranquillo nominatur: Colonia Romanorum eſt apud Strabonem: Curæ ciuitatis Comi ſunt, equi, & rhedę currentes in ea vrbe diſpoſitæ, vel alia ad claſſem neceſſaria, vt ſupra de curis Rauennæ eſt dictum.[p] Huic ergo claſſi Præfectus præeſt in Comi Ciuitate, quę tum erat in Liguria.

[p] l. 2. C. de curioſ.

In Prouincia Campania.

5 PRÆFECTVS Claſſis Miſenatium Miſeno qui eſt mons circa Neapolim, in cuius magnifico portu tunc claſſis ſtationem habebat. Miſenum oppidum vocat Ioſeph.[q]

[q] lib. 10. antiq. cap. 1.

In prouincia Gallia Riparenſi.

6 PRÆFECTVS Claſſis in flumine Rhodani Viennę ſiue Arelati reſidebat, hoc dicit quia vtrobique ſtationẽ habebat: Vienna eſt in ſuperiori parte Rhodani, non longe à Lugduno: à Cretenſibus, inquit, Stephanus, ædificata, & a virgine Vienna, quę illic exſtans obiit, appellata. Legitur in Neronis optimo VIENNA LEG. VII. CLAVDIA. Vienenſem Galliam vocat Ammianus, in qua Maſsilia eſt & Arelate vrbs, vulgò Arles vocata, in oſtio fluminis Rhodani, vbi mare ingreditur: in iore nominata. Colonia[r] Romanorum eſt Ptolemæo. Arelatena Sextanorum[s] Plinio. Verus eſt inſcriptio COL. IVLIA PIA ARELATE. A ripis verò horum fluminũ vbi claſſes ſtabant, Gallia Riparienſis eſt appellata, vnde Ripenſes milites[t]

[r] in l. habebat. ff. de inſtr. l. patronus ff. de le. 3. l. 4. & 6. C. Th. de appell.

[t] in l. 4. C. T. de veteranis.

7 PRÆFECTVS claſſis Barcariorum forte legendum Braccariorum, à Bracca vrbe Luſitaniæ, tendebat Ebrudini Sabaudiæ: Ebotodunum Ptolemæus, Catarigum oppidum in Alpibus Grais appellat. Ebredunum Itinerarium. Hæc claſſis Eburoduni, vt hic ſcribitur Ebruduni ſtationem habebat, & per Rhodanum. & Lacum Lemannum excurrebat, qui nunc Loſannæ vocatur, & eſt in Sabaudia, vbi olim Allobroges. Si legimus Barcariorum, hanc claſſem ex barcis conſtituiſſe dicemus. Eſt autem barca genus minoris nauigij, quod onerarijs nauibus inſeruit. Iſidorus.[a] Barca eſt, inquit, quæ cuncta nauis commercia ad littus portat. Hæc merces in pelago propter nimias vndas ſuo ſuſcipit gremio. Vbi autem appropinquauerit portui, reddit vicem barca naui, quam accepit in pelago. De hac ita Paulinus[b] his verſibus.

[a] lib. 19. etymo. de re naut.

[b] Cymbius Giral. de re naut.

Vt mox ſalubris barca perfugio foret,
Puppe ſuperſtes abrupta.

In actis S. Afiæ rogauerunt deſcendẽtes de barca, vt ſe transferrent, vbi hæc Volſerus annotauit.

8 PRÆFECTVS militum Muſculariorum degebat Maſſiliç Grçcorum, Muſculari dicti ſũt à Muſculo machina, qua tecti, foſſas oppidorũ complanabant, cuius ſæpè Cæſar meminit. Hi pedites Maſſiliæ morabantur, quæ vrbs eſt citra oſtium Rhodani in ora maris. Maſſilia Græcorum Phocenſium à Plinio appellatur, quia ab his condita fuit. D. Hieronymus,[c] Maſſiliam & ipſe a Phocenſibus cõditam ſcribit, quos trilingues fuiſſe, id eſt Grçcè, Latinè, & Gallicè locutos M. Varro refert. Gymnaſium Græcarum literarum nobile ſecundum Athenas ibi floruiſſe Strabo memorat. Nomen vrbi nauis gubernator, inquit Stephanus, dedit, qui eo appellens, piſcatori iuſſit, vt fonem nauis ligaret, μα . αι enim Aeoles dicunt ligare, & ἁ ιευς eſt piſcator. Maſſaliam verò pro Maſſilia, Ptolemæus, & Euſtathius nominant.

[c] in epiſt. ad Galatas.

8 TRIBVNVS cohortis primæ Flauiæ, Sabaudiæ Calarone ſtatiua habebat.

In prouincia Nouem popularia.

2 TRIBVNVS cohortis Nouempopulanæ Lapurdo præſidebat. De Nouempopulis Pyrenæi radices incolentibus, ſupra dixi.

In prouincia Lugdunenſi prima.

9 PRÆFECTVS claſsis Araricæ, Ararim Sone vulgo dicunt. Is ſupra Allobroges ad Occidentem fluens Rhodano, vbi eſt Lugdunum, coniungitur, Claſsis Caballoduni ſtationem habebat: Ptolemæus Caballinum ponit in Lugdunenſi oppidum Cæſar[d] Cabilonum, & Canillonum, vulgo Schalun. Itinerarium hic legionem XIIII. locat.

[d] in 7. belli ciuil.

In prouincia Lugdunenſi Senonia.

10 PRÆFECTVS claſsis Andretianorum Pariſijs. Hæc prouincia eſt vltra Hemenum montem, inter Sequanam, & Ligerim. Claſſem verò Pariſijs ſtationem habentem, & Andretiani milites tuebantur, de quibus ſupra dixi: ipſa per Sequanam fluuium Seine vulgo nuncupatum nauigabat.

In prouincia Hiſpania Gallecia.

11 PRÆFECVVS Legionis ſeptimæ Geminæ Legione: Itinerarium habet ad Gallicias ad Legionẽ VII. Geminam. Gallecia eſt vltra Durium amnem, vſque ad Nerium Promontorium, quod caput finis terrç vulgo vocatur, vbi Septima Gemina legio cum ſuo Præfecto reſidebat. Ptolemæus Geminicam legionem ſeptimam pro Gemina appellat: Vnde vrbs Legio dicitur, prope Auguſtã Aſturicã, vulgo Leonem appellant, quaſi Legionem. Legiſa eſt Itinerario.

3 TRIBVNVS cohortis ſecundæ Flauiæ Pacatianæ, à Pacatia vrbe Mauritaniæ appellata, Pætaonij morabatur. Ptolemæus & Itinerarium Petauonium vocant, vrbem in Hiſpania Tarraconenſi.

4 TRIBVNVS cohortis II. Gallicæ ad cohortem Gallicam, ita locus ab ipſa cohorte eſt dictus.

5 TRIBVNVS cohortis Lucenſis, Luco præſidebat, propè Flauium Brigantiũ. Lucus Auguſti, vrbs eſt opulenta, nunc Lucentis dicta, vnde hæc cohors denominatur. Eſt etiam Lucus Aſturum Oceano propinquior.

6 TRIBVNVS cohortis Celtiberæ, ex Celtiberis conſtatæ, ſtatiua habebat Brigantiæ nunc Iuliobrigẽ Coloniam Ptolemæus & Plinius appellant. Celtiberi Hiſpaniæ populi, quaſi ex Celtis, & Iberis commixti, nunc Biſcaini vocantur.

In prouincia Tarraconenſi.

7 TRIBVNVS cohortis primæ Gallicæ degebat. Veleiæ, Veliam nominat Ptolemçus. Itinerarium Beliam, Stephanus Belonem, olim Iulia, nunc Belia dicitur Cauſtorum oppidum, Helia Plinio: Situm eſt ad mare Balearicum prope Cordubam. Notitia præſidiis Hiſpaniarũ expoſitis, ad Gallias reuertitur ne duas legiones disiungat, Lætorũ ſcilicet & Sarmatarum, qui cum plurimi eſſent proprium catalogum meruerunt. Lætos verò prius recenſet.

In prouincia Lugdunenſi ſecunda, & tertia.

12 PRÆFECTVS Lætorum Teutonicianorum præerat Carnonto Senoniæ, ſeu IIII. Lugdunenſis. Ex Lætis Galliæ populis Lætos milites ẽxtractos fuiſſe diximus Teutoniciani verò ſunt nuncupati, quia Teutonicis mixti erãt, vt & ſequẽtes Lçti Batauí, & alii huiuſmodi. Zoſimus[e] ſcribit Valentinianum maximam iuuentum multitudinem, tum de Barbaris Retiæ accolis, tum de ſubiectarum Imperio Romano gentium agricolis collegiſſe, & Numeris militaribus adſcripſiſſe. [e] lib. 4.

13 PRAEFECTVS Lætorum Batauiorum, & Gentilium Sueuorum Baiocas, & Conſtantiæ Lugdunenſis ſecundæ excubabat. Baiocenſium ciuitas à Ptolemæo ſtatuitur ad Sequanam: Baiocaſſes vocat Auſonius, Baiocas Sidonius,[f] vulgo Baicus, nec longe ab ea eſt Conſtantia, à Conſtantio cognominata in ſecunda Lugdunenſi. Conſtantia caſtra in Galliis ponunt Marcellinus & Itinerarium. Duobus his in locis ex diuerſis gentibus collecti hi milites ſub vno Præfecto ſtatiua habebant. Gentiles verò dicebantur Barbari, qui nõ erant Imperio Romano ſubiecti, & Idolatræ.[g] Theodoſius A.[h] Duces, inquit, militum, & præcipuè quibus gentes quç maximè cauẽdæ ſunt, appropinquant, in ipſis limitibus commorari præcipiun' & Valentinianus.[i] Nulli, inquit, prouincialium cum Barbara ſit vxore coniugium, nec vlli Gentilium prouincialis fœmina copuletur.

[f] 4. epiſt. ad Lucontum.

[g] vt in l. à legatis. v. C. de vectigal. & commiſſ.

[h] in l. fin. C. de de offi militis indic.

[i] in l. 1. C. T. de nupt. Gentil.

14 PRAEFECTVS Lætorum Gentilium Sueuorum Cenomannos Lugdunenſis tertiæ incolebat Cenomannos in Lugdunenſi Gallia Plinius, & Ptolemæus ponunt, apud quos hi milites degebant. Vetus codex legit, Sueuorum & Cenomannos, forte Cenomannorum.

15 PRAEFECTVS Lætorum Francorum Redonas Lugdunenſis III. tuebatur, à Cæſare & Ptolemæo inter Armoricos iuxta Ligerim fluuium Redonæ ponuntur Franci erant, Germaniæ populi, qui Retiam incolebant, & demum Gallias occuparunt, ex quibus hi milites ſunt lecti. Auctor eſt Tacitus[k] cohortem Lugduni præſidio fuiſſe, cuius nulla in Notitia mentio habetur. Andegauos, inquit Acilius Aniola excita cohorte, quæ Lugduni præſidium agitabat, coercuit. & alibi[l] Italicam legionem cum ala Taurina in Lugdunenſi fuiſſe ſcribit, & cohortes 18. Lugduni hyberna habuit Legio, ait, Italica, & ala Taurina abductæ cohortes XVIII. Lugduni ſolitis in hybernis relinqui placuit.

[k] in tertio.

[l] lib. 17.

In

In Prouincia Belgica prima & ſecunda.

16 PRÆFECTVS Lætorum Lingonenſium per diuerſa diſperſorum Belgicæ primæ Ligonei olim legiones nominabantur, populi Belgicæ primæ quemadmodum ſcribit Ptolemæus, qui Longones appellat. Cæſar inter Celtas locat. Itinerarium in prima Lugdunenſi.

17 PRÆFECTVS Lætorum Aſtorum Epuſo Belgicæ primæ præerat. Hi ex Gallijs, & Aſtorum Hiſpaniæ oppido quod nunc Haudix dicitur, erant collecti, & in loco Belgicæ primæ Epuſo dicto, habitabant. Epuſſius vicus eſt Itinerario. Aſtæ Plutarcho.[a] eſt nomen regionis in Peloponeſſo; vnde hi poſſent eſſe contracti.

[a] in Demetrio.

16 PRÆFECTVS Lætorum Neruiorum Fanomantis Belgicæ ſecundæ degebat. De his militibus ſupra eſt viſum. Fanomartis eſt apud Itinerarium, ſchedam Volſeri, & alios, ad Scaldim fluuium, ita vt hanc lectionem veriorem putem.

19 PRÆFECTVS Lætorum Batauorum Nemetacenſium Atrebatis Belgicæ ſecundæ reſidebat. Batani ſeu Hollandi erant cum Nemetanis ex Germania prima delectis militibus permixti. Vnde Bataui Nemetacenſes vocabantur, Atrebatum vero regio, nunc Artois dicitur.

20 PRÆFECTVS Lætorum Batauorum Contraginenſium, Nouiomago Belgicæ ſecundæ præſidebat. Aginū Ptolemæo, Itinerario, & Auſonio eſt in Belgis oppidum. Aginum habet Itinerarium, ſed credo legendum contra Aginum; vnde milites Contraginenſes ſunt apellati. A Reginea etiā oppido Belgici in ſcheda Volſeri poſſent deriuari. Nouiomagus verò eſt oppidum Belgicæ inter Sueſſam, & Ambianos Itinerario, quod hic legionem XVIII. locat Scheda Volſeri ad Rhenum ponit.

21 PRÆFECTVS Lætorum Genulium Remos & Silnanectas Belgicæ ſecundæ, ſeu Remos Belgas, iuxta fluuium Sequanam tuebatur.

22 PRÆFECTVS Lætorum Lagenſium propè Tungros Germaniæ ſecundæ degebat. Lagæ ſunt populi Myſiæ inferioris, ex quibus, & Lætis hi milites ſunt contracti. apud Tungros excubabant, qui ſunt in Belgica Ptolemæo. Sed Itinerarium locat eos in Germania ſecunda, vt Notitia, qua ab his ad reliquos Lætos in Aquitania degentes digreditur.

23 PRÆFECTVS Lætorum Gentilium Sueuorū Aruernos Aquitaniæ primæ tuebatur. Aruernos inter Aquitaniæ populos Plinius recenſet. Cæſar, & alii inter Garumnam, & Pyreneos mōtes Ptolemæus legit Auernos. Stephanus Atoernos, vulgo Auergne. Sueui maximā Germaniæ partem obtinent, auctore Tacito & Strabone, Suibos Ptolemæus vocat, & Sueuiam eorum regionem Eutropius. Tacitus,[b] Gens, inquit, magna in plures populos diuiſa.

[b] de moribus Germanorum.

Explicatis Lætorum copijs, & præſidiis, Notitia Sarmatas Gentiles recenſet, ab Italiæque tanquā dignioris præſidijs auſpicatur, & primo à maritimis.

In prouincia Italia.

24 PRÆFECTVS Sarmatarum Gentilium Apuliæ & Calabriæ Hic Præfectus certum non habens locum, per totam Apuliam, & Calabriam verſabatur.

24 PRÆFECTVS aliorum Sarmatarum Gentilium & ipſe per Brutios, & Lucaniam agebat, nullo certo loco ei deſtinato.

In prouincia Italia Mediterranea.

26 PRÆFECTVS Sarmatarum Gentilium præerat Foro fuluienſi. Forum fuluij eſt vicus ad Padum quem Plinius Valentinum nominat, hodie eſt Valencia, vbi hi milites degebant.

27 PRÆFECTVS Sarmatarū Gentilium præſidebat Opitergio, vulgus Oderzum vocat: eſt in Taruiſinis ſeu Venetia, de quo Ptolemæus. Ab Attila dirutum, poſtea eſt inſtauratum

28 PRÆFECTVS Sarmatarum Gentilium Patauio præerat. Notiſſima eſt vrbs propè Venetias, & omnium diſciplinarum gymnaſio nobiliſſima.

29 PRÆFECTVS Sarmatarum Gentilium Veronæ ſtatiua habebat: eſt vrbs opulentiſſima, quam Atheſis interfluit, & Venetiam à Longobardia diuidit: ibi ſcutorum & armorum erat fabrica. Audio eſſe antiquam de ea inſcriptionem, COLONIA AVGVSTA VERONA NOVA GALLIENIANA. eo à Gallieno deducta.

30 PRÆFECTVS Sarmatarum Gentilium Cremonæ excubabat: eſt vrbs ſplendidiſſima ad Padum, & notiſſima, vbi ſcuta fabricata fuiſſe Notitia tradit. Cenomanam vrbem appellat Ptolemæus.

31 PRÆFECTVS Sarmatarum Gentilium Taurinis præſidebat: eſt Auguſta Taurinorum Ptolemæo prope Padum, nunc Sereniſſ. Sabaudiæ Ducis ſedes. Taurafium Appianus,[c] appellat. Alam Taurinjam in Lugdunenſi fuiſſe Tacitus[d] refert, quam ex Taurinis contractam puto.

[c] in Punicis. *[d] in 9.*

32 PRÆFECTVS Sarmatarum Gentilium Aquis ſeu Tertonæ reſidebat. Ptolemæus Dertonam Tanrinorum appellat. Legitur ibi, COLONIA IVLIA TERTONA. Hic Aquas Statyellas, non procul à Tanaro flumine intelligit, vulgo Aiqui dictas. Præfectus vtrique oppido præerat.

33 PRÆFECTVS Sarmatarū Gentilium Nouariæ morabatur, quæ eſt vrbs notiſſima in ditione Mediolani nunc Sereniſſ. Ducibus Farneſijs ſubiecta.

34 PRÆFECTVS Sarmatarum Gentilium Vercellis reſidebat, quæ & ipſa Sereniſſ. Sabaudiæ Duci paret, & eſt propè Nouariam. Opulentiſsimam olim Liguriæ ciuitatem fuiſſe D. Hieronym.[e] teſtatur.

[e] de muliere ſeptics ſcla.

35 PRÆFECTVS Sarmatarum Gentilium regionis Samnitis, vbi nunc ſunt Aprutij.

36 PRÆFECTVS Sarmatarum Gentilium Bononiæ Æmiliæ vrbs eſt opulentiſſima, vbi vetuſtum diſciplinarum omnium Gymnaſium.

37 PRÆFECTVS Sarmatarum Gentilium præſidebat Quadratis et Epotizio, credo Eporediā intelligi, nunc Iuream dictam, quàm à Romanis iuſſu carminum Sybillinorum conditam fuiſſe Plinius memorat: & ita appellatum, quod optimi eſſent equorum domitores, quos illi ſua lingua Eporedios vocabant. Coloniæ Romanorum eſt apud Paterculum Quadratis militibus paſſuum XVI. Taurino diſtat apud Itinerarium.

Iti nerarium.

38 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium in Liguria Pollentiæ præerat, vbi Gn. Plancus à M. Antonio eſt occiſus. XVI. millibus hodie XL. paſſuū Nouaria diſtabat, nunc eſt paruum caſtrum.

In Gallia.

39 PRÆFECTVS Sarmatarum & Taifalorū gētilium Pictauis in Gallia ſeu apud Pictauēſes degebat, qui ſunt Aquitaniæ ſecundæ populi prope Canentellum fluuium ad Oceanum, olim Pictones dicti Plinio, Staboni, & Ptolemæo, Pictaui ſunt Narcellino, hodie Poictours. Sarmatæ verò ſeu Poloni Taifalis erant commixti, vt de alijs eſt dictum.

40 PRÆFECTVS Sarmatarum à Gentilium à Chora Pariſios vſque Choram paruum flumen in Belgis propè Rhenum Plinius[f] ponit. Hic ergo præfectus ab hoc flumine Pariſios vſque per longa caſtra milites diſpoſitos habebat.

[f] lib.4.c.15.

41 PRÆFECTVS Sarmatarum Gentilium inter Remos & Ambianos prouinciæ Belgicæ ſecūdę ſtatiua habebat. Hi ſunt in Belgis propè Morinos inter Tamudam & Pludim flumina, hodie ſunt Flandri & Piccardi.

42 PRÆFECTVS Sarmatarum Gentilium per tractum Segolaunorum caſtrametabatur, Segouela-

nos

nos Plinius, [a] in Narbonenſi Gallia ſtatuit propè Allobroges.

a Lib. 3. c. 4. 43 PRAEFECTVS Sarmatarum gentilium Lingonas tuebatur. de quibus ſupra.

44 PRÆFECTVS Sarmatarũ Gentilium Auguſtodunum cuſtodiebat; eſt oppidum propè Lugdunum in Comenis ſitum montibus. hodie Autun dictum, Itinerarium Auguſtudum vocat. Hoc præſidium erat in Lugdunenſi.

Hi ſunt Comites Duces, Tribuni, præfectiq; limitanei Occidentalis Imperii ſupra in Ducibus prætermiſſi. Erãt hæc vltimo loco recitata præſidia XLIII. Claſſes VIII. Numerus horũ militum circiter 3000. vt verò omnium ſummam colligamus in toto Occidente, quæ in Notitia nominantur, erant præſidia CCLXIX. quæ cuſtodiebantur, à peditum 109700. & equitum 8300. Claſſes quoque XVIII. per diuerſa Occidentis loca nauigabant, quæ vix minus Sexaginta millibus hominum capere poterant. Sub Magiſtro verò peditum erant legiones LXII. Auxilia LXV. quæ circiter 68000. fuiſſe conijcio. Equitum vexillationes XLI. quas octo millia Equitum exceſſiſſe puto. Reliquum eſt vt ad Clariſſimorum inſignia vltimo loco repræſentata veniamus, quæ etſi ſupra in ſuis magiſtratibus ſunt explicata, cum hic pro omnium exemplo oſtendantur, prætermittenda non eſſe exiſtimaui.

Præſidia 13. Claſſes 8. Peditum 3000.

Totius Occidentis præſidia erant 269. In quibus peditum 109700. Equitum 8300. Claſſes 18.

NOTITIA

CONSVLARIS

CAMPANIÆ.

NOTI

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Clariſsimi Conſularis Campaniæ.

Prouincia Campaniæ.

OFFICIVM autem habet ita.

Principem de officio Præfecti Prætorio Italiæ.

Cornicularium.

Tabularios duos pro Numerario.

Adiutorem.

Commentarienſem.

Ab actis.

Subadiuuam.

Exceptores, & reliquos cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiã ſine annotatione clemẽtię principalis. cæteri omnes Conſulares ad ſimilitudinem Conſularium Campaniæ Officium habent.

DE INSIGNIBVS CONSVLArium. Cap. XCI.

COMMENTARIVM.

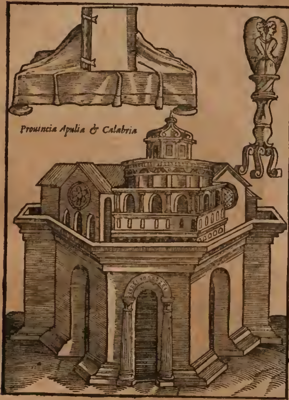
EXPLICITIS Spectabilibus, Notitia ad Clariſſimos digreditur, inter quos primum locum Conſulares tenent, quorum inſignia in Campaniæ Conſularis exemplari repræſentantur, aliorũ enim ſymbola Cõſularium eodem modo ſe habent. Hæc autem ſunt amplum tribunal, in cuius medio mulier prouinciam referens, ſolio inſidet, Virum habet Madrucianus codex, vt ſupra in Conſulari Campaniæ explicui. Hic verò vt dignior, pro alio rum exemplari eſt poſitus, quod inter Conſulares emineat. eſt enim Campania omnium Italiæ, & totius ferè Orbis fertiliſſima & opulentiſſima, vt ſupra eſt dictum. Romani Capuam, quod à ſe ad Annibalem Pœnum defeciſſet, iure Curiæ priuarunt, præfectumque eo loco Duumvirum ius dicturum mittebant, vt auctor eſt Feſtus, [a] ſed poſtea Principes illi Decuriones cum magiſtratibus municipalibus reſtituerunt. Vlpianus [b] Labeo ſcribit. ſi mihi bibliothecam ita vendideris, ſi Decuriones Campani mihi locum vendidiſſent in quo eam ponerem, per te ſtet; quo minus id à Campanis impetrem, præſcriptis verbis & ex vendito agere potero.

[a] *in ver. præfectura.*
[b] *in l. Labeo ſcribit, de contrah. empt.*

NOTI

NOTITIA

CORRECTOR APVLIAE ET CALABRIÆ.

NOTITIA.

Sub iuriſdictione viri Clariſsimi Correctoris Apuliæ & Calabriæ.

Prouincia Apulia & Calabria.

OFFICIVM autem habet ita.
Principem ex eodem officio.
Cornicularium.
Tabularios.
Commentarienſem,
Adiutorem.
Ab actis.
Subadiuuam.
Exceptores,& cæteros cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiam ſine notatione clementiæ principalis.
Cæteri Correctores ad ſimilitudinem Correctorum Apuliæ & Calabriæ officium habent.

DE

DE INSIGNIBVS CORRECTORVM. Cap. XCII.

COMMENTARIVM.

POST Conſulares inter clariſſimos ſequuntur Correctores, qui nullum tribunal, aut prouinciæ imaginem habent, ſed oppidum tantum eam referentis effigiem. Librum quoque mandatorum, & vultus Principum præferunt, quemadmodum ſupra in Correctore Apuliæ & Calabriæ expoſui, cuius inſigniũ formam cæteri omnes Correctores retinent. Hic enim Corrector, qui ſolus eſt in Occidente, tanquam dignior pro aliorum Correctorũ exemplari ponitur: cum Apulia & Calabria ſoli fertilitate, & populorum frequentia nobilior habeatur. Liber mandatorum notas inſcriptas habet, quibus Conſulares carent.

NOTITIA

PRAESES DALMATIAE.

NOTI

NOTITIA.

Sub iuriſdictione viri Perfectiſsimi Præſidis Dalmatiæ.

Prouincia Dalmatiæ.

OFFICIVM autem habet hoc modo.
Principem de eodem officio,
Cornicularium.
Tabularios duos.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Ab actis.
Subadiuuam,
Exceptores,& cæteros cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiã ſine annotatione clementiæ principalis.
Ceteri Præſides ad ſimilitudinem Præſidis Dalmatiæ officium habent.

De inſignibus Præſidum. Cap. XCIII.

COMMENTARIVM.

PRæſidum inſignia ſe habent, vt Correctorum. Meum exemplar horum Codicem mãdatorum viridi tectum ſine notis oſtendit Manuſcripti dorſum auratum cum illis habet, quas in Præſide Dalmatiæ ſum interpretatus, nec in alio à Correctoribus, quàm in potis Præſides differre videntur. Credo autem inſignia Præſidum à Dalmatiæ præſide deſumi, quia is eſt perfectiſſimus,& clariſſimis inferior. Si ergo Correctorum inſignia gerunt perfectiſſimi, magis alij præſides Clariſſimi geſtabunt.

De Dalmatiæ fodinarum fertilitate, adijciã, quod Plin. lib. 33. cap. 4. ſcribit, inuentas fuiſſe principatu Neronis aurifodinas in Dalmatia ſingulis diebus quinquagenas auri libras fundentes. efficerent noſtros aureos 5500.

His Notitiam Imperij Romani pro ingenii mei tenuitate interpreteri ſum conatus, quod opus cùm ſit omnium obſcuriſſimum, & ignotis antiquitatibus plenum, mihi forte erranti ignoſcendum erit, nec votum ardua audendi damnandum. Nam ſi aliud non effecero, ſaltem aliis probabiliora dicenti occaſionem præbebo.

NOTI

Magiſter peditum in præſenti Occidentis imperabat.
- *Legionibus palatinis XII.*
- *Auxiliis LXV.*
- *Legionibus Comitatenſib. XXXI.*
- *Pſeudocomitatenſibus XVIII.*

Quæ omnia ſimul poſſunt efficere numerum. $\frac{68}{M}$. D. 1. 68500.
His accedunt XXXVI. Præfecturæ & VII. Tribunatus, qui efficiunt. $\frac{39}{M}$. D. 1. 39500.
Et omnes ſimul iuncti conſtituerent peditum. $\frac{108}{M}$. 108000.

Magiſter equitũ per Gallias habet.
- *Legiones XXI.*
- *Auxilia XVII. ſeu*
- *Peditum.* $\overset{16}{M}$*C.* 1. 16100.
- *Equitum.* $\overset{2}{M}$*CCCC.* 1. 2400.

Comes Africæ limitan.
- *Præſidia XVI. ſeu*
- *Peditum* $\overset{4}{M}$ 1. 4000.
- *Equites DCCC.*

Comes Tingitaniæ, limitan.
- *Præſidia VIII. ſeu*
- *Peditum* $\overset{3}{M}$ 1. 3000.
- *Equites C.*

Comes Littoris Saxonici.
- *Præſidia IX. ſeu*
- *Peditum.* $\overset{4}{M}$*CC.* 1. 2200.
- *Equites CC.*

Comes Britaniæ.
- *Peditum.* $\overset{3}{M}$ 1. 3000.
- *Equites DC.* 1. 600.
- *Equitum vexillatio, & legio non eſt ſub Magiſtris.*

Comes limitum Italiæ.
- *Pedit.*
- *Equit.* } *ſupra relati.*

Comes Argentoratenſis.
- *Præſidium I. ſeu*
- *Pedites M.* 1. 1000.

Comes Illyrici.
- *Pedites.* $\overset{10}{M}$ 1. 10000. *de quibus ſuprà.*

Comes Hiſpaniarum.
- *Præſidia*
- *Pedites* } *infrà ponentur.*

Dux, & Præſes Mauritaniæ.
- *Præſidia VIII. ſeu*
- *Peditum.* $\overset{1}{M}$*DC.* 1. 1600.
- *Equites CCCC.*

Dux Prouinciæ Tripolitanæ.
- *Præſidia XIIII. ſeu*
- *Peditum.* $\overset{2}{M}$*DCCC.* 1. 2800.

Dux Pannoniæ II.
- *Præſidia XXVI. ſeu*
- *Equit. MDCCC.* 1. 1800.
- *Peditum.* $\overset{5}{M}$ 1. 5000.
- *Claſſes IIII.*

Dux Valeriæ Ripẽſis.
- *Præſidia XXXV. ſeu*
- *Equitum MM.* 1. 2000.
- *Peditum.* $\overset{6}{M}$ 1. 6000.
- *Claſſis I.*

Dux Pannoniæ primæ, & Norici Ripenſis.
- *Præſidia* XXVII.
- *Claſſes.* IIII.
- *Equitum. MD.* 1. 1500.
- *Peditum.* $\overset{7}{M}$ 1. 7000.

Dux Retiæ primæ, & ſecundæ.
- *Præſidia* XVIIII. *ſeu*
- *Equites D.* 1. 500.
- *Peditum,* $\overset{8}{M}$ 1. 8000.

Dux Prouinciæ Sequanici.
- *Præſidium I. ſeu*
- *Pedites CCC.*

Dux Tractus Armoricani.
- *Præſidia X. ſeu*
- *Peditum.* $\overset{9}{M}$ 1. 9000.

Dux Belgicæ Secundæ.
- *Præſidia III. ſeu*
- *Equites C.*
- *Pedites D.*
- *Claſſis I.*

Dux Germaniæ primæ.
- *Præſidium I. ſeu*
- *Pedites D.*

Dux Britanniarum.
- *Præſidia* XXXVII. *ſeu*
- *Peditum.* $\overset{14}{M}$ 1. 14000.
- *Equites DCCCC.* 1. 900.

Dux Mogontiacenſis.
- *Præſidia III. ſeu*
- *Peditum.* $\overset{6}{M}$ 1. 6000.

Præpoſituræ Magiſtri militum Præſentalis à parte peditũ in Italia.
- *Claſſes* VIII.
- *Præſidia* XLIII. *quæ ſunt infraſcripta.*

In Italia.
- *Præſidia* XVII. *ſeu*
- *Peditum* $\overset{8}{M}$ 1. 8000.

In Gallia Riparienſi.
- *Præſidia II. ſeu*
- *Pedites C.*

In Prouincia Nouempopulana.
- *Præſidium I. ſeu*
- *Pedites CCCC.*

In Prouincia Lugdunenſi.
- *Præſidia* XVII. *ſeu*
- *Peditum* $\overset{9}{M}$ 1. 9000.

In Hiſpania.
- *Præſidia VI.* { *Præfecturæ I.* / *Tribunatus V.*
- *Peditum* $\overset{7}{M}$ 1. 7000.

DE

De rebus bellicis Præfatio

POST Notitiam incerti auctoris libellus fortè ad Valentinianum & Theodoſium Principes dirigitur, in quo in primis augēdi ærarij, & cōſeruandæ à furto monetæ ratio exponitur. Illud in primis fore promittitur ſi ab immoderatis largitatibus Princeps abſtinuerit, à quibus etiam Tacitus cauendum monet. Poſtquam enim Othonem vt liberalem commendauit, hæc virtus, inquit, in Principe laudanda eſt, ſed ſi modum non habeat, affert exitium. Milites, quoque vbi ad quinque vel plures annonas peruenerunt, ideſt quotuplex ſtipendium obtinuerint, honeſta miſſione dimitti ſuadet, vt Principis, ait, ærarium immoderatis ſumptibus ſubleuatum, alijs impenſis faciendis ſufficiat. Ad prohibendam verò pecuniæ ſubtractionem, monetas in inſulis procul à continenti moneri petenti, ita enim vendendi auri opificibus adimetur occaſio. Exemplumque cudendæ pecuniæ tribus numiſmatis expreſſum Principis vultum habentibus repræſentat. Horum vnum in aduerſa parte hominem flagro aſinum cædentem habet. Is eſt Imperator, qui ſe Barbaros verberibus ad deditionem, & ſeruiendum compulſurum ſignificat. Aliud ſimili argumento virum thorace indutum oſtendit; qui ſiniſtra hominis nudi ſupplices manus tendentis mentum apprehendere, & dextra alapis cædere videtur. In alio Princeps ſolio inſidens dextra ſceptrum gerit, læuamque velut oppreſſos ſubleuaturus porrigit. Hæc monetarum argumenta pro aliarum exemplo ponuntur: Monet denique, vt viri integri prouinciarum adminiſtrationi præficiantur, qui ſubiectos populos non diripiant, quemadmodum de hoc extat Theodoſij & Valentiniani AA Reſcriptum.[a] Quaſdā deinde bellicas machinas, & tormenta oſtendit, quibus acies hoſtiū facilius profligentur; inter quæ eſt Baliſta quadrirotis, latè à Marcellino[b] deſcripta, de qua ſupra diſſerui.[c] Demonſtrat & Currodrepani exemplar. His nouum addit pontem, ex inflatis vtribus conſuendum, & ad flumina paludeſque traijciendas commodum, quem pauca iumenta quocunque facile ferrent. Scogefron appellat, ſed legendum, aſcogephyra ideſt pons vtrium. Poſtremo adijcit velociſſimum Liburnarum genus, quas nauibus decem præualere affirmat Zoſimus,[d] Liburnas, inquit, vocant ab oppido quodam in Italia ſito nominatas, vbi primum ad eam formam factæ fuerunt. Videntur autem non minus veloces eſſe, quàm quæ quinquaginta remis aguntur, ſed multum a triremibus ſuperari, quæ longo iam tempore confici deſierunt. Hæc ille. Hæ prælijs aptiores viſæ, quòd bello Actiaco Victoriam Auguſto dederint. Vegetius,[e] Auguſto, inquit, dimicante, Actiaco bello, cum Liburnarum auxilio præcipuè victus eſſet Antonius, experimento tanti certaminis patuit Liburnarum naues cæteris aptiores. Ergo ſimilitudine, & nomine vſurpato earundem inſtar claſſem Romani Principes texuerunt. Liburnia namque Dalmatiæ pars eſt Andecinæ ſubiacens Ciuitati, cuius exemplo nunc naues bellicæ fabricantur, & appellantur Liburnæ. Earum verò magnitudinem infra[f] deſcribit, minimæ inquit, Liburnæ remorum habent ſingulos ordines, Maiores, binos, idoneæ menſuræ ternos: vel quaternos, interdum quinos ſortiuntur remigum gradus. Nec hoc cuiquam enorme videatur, cum in Actiaco bello longe maiora referantur concurriſſe nauigia, vt ſenorum etiam & vltra ordinum fuerint. Ex quibus patet has Liburnas bobus verſatiles rotas agentibus impulſas ab illis remis actas longè diuerſas fuiſſe. Poſt hæc baliſta fulminalis oſtenditur, Deinque bellico apparatu demonſtrato, erigendi limitis formam tradit, in Notitia explicatam. Poſtremo cum contraria eſſent iura & confuſa, ad ea expurganda, in decentemq; conſonantiam redigenda Principem excitat, quod Iuſtinianus poſtea præſtitit, & ante Theodoſius in reſcriptis Principum in codice Theodoſiano ordine compoſitis egerat. Hæc omnia in ſcrinium memoriæ relata, & diu conſeruata fuiſſe puto, vt cum opus fuiſſet, in promptu ad manum haberentur, nec facilè amitti poſſent. Quare huic libro Notitiæ ſunt adiectæ, cuius pars ex eodem ſcrinio prodibat. Sed alijs nunc tormentis bellicis inuentis, cum hæc minus vtilia videantur, in his interpretandis immorandum non eſſe cenſui.

[a] in l. 6. C. ad leg. Iuliam repetun.
[b] lib. 23. & Vegetius lib. 4. c. 23.
[c] in Baliſtarijs, ſub Magiſtro militum per Orientem.
[d] lib. 5.
[e] lib. 4. c. 35.
[f] cap. 39.

F I N I S.

DE MAGISTRATIBVS MVNICIPALIBVS,
Et Corporibus artificum LIBELLVS.

EODEM PRÆSTANTISSIMO IVRECONSVLTO

GVIDO PANCIROLO AVCTORE.

AD SERENISSIMVM PARMAE ET PLAGENTIÆ PRINCIPEM RAINVCIVM FARNESIVM.

LVGDVNI,

EX OFFIC. Q. HVG. A PORTA, SVMPT. IO. DE GABIANO.

M. DC. VIII.

SERENISSIMO PARMÆ, ET PLACENTIAE DVCI ETC.

RAINVCIO FARNESIO *Domino quàm maximè colendo.*

CIVITATES humano generi ſemper neceſſarias fuiſſe conſtat, Sereniſſime Dux: cum enim ſoli ſine Imperio & Lege per ſyluas more ferarum homines vagarentur, à nullo cohibiti per omne ſcelus impunè in obuios graſſabantur, ipſi quoque multarum rerum indigi, plura incommoda, pluresque calamitates ſuſtinebant.[a] Cainus, vt ſacræ narrant litteræ, primus eos ad communem vitæ ſocietatem hortatus, certo loco coactos mœnibus cinxit, iiſdemque vti Legibus, & Præfecti iuſſibus parere ſuaſit. Hoc modo multi ex propinquitate noti, ac familiares facti, ſibi inuicem opem tulerũt, ac neſſariis ſubminiſtratis ab externorum etiam violentia ſe tutos fecerunt. Itaque vrbium cognita vtilitate, Reſpublicæ quaſi populi ſunt appellatæ, quemadmodum Scipio apud Ciceronem in libro de republica deſcribit, & D. Auguſtinus de Ciuitate Dei recitat.[b] Et ciues definiti ſunt, eſſe cœtus multitudinis iuris conſenſu, & vtilitate communionis ſociatus. Iuris autem conſenſus exigitur, quia ſine iuſtitia, quæ à iure pendet, non poteſt eſſe Reſpublica. Id aliarum regionum ſapientes conſpicati, proximos & ipſi ad eãdem ſocietatem ſunt adhortati, inter quos duo celebrantur, Orpheus & Amphion, qui dulci teſtudinis ſono alter feras ad ſe traxiſſe, hoc eſt agreſtes homines demulſiſſe, & ad ciuilem cultum tradúxiſſe, alter ſaxa mouiſſe, & Thebas ædificaſſe, id eſt duros, rudeſques mites mores docuiſſe fertur, quod Poëta[c] hoc carmine ſignificauit.

[a] Geneſ. 4.
[b] lib. 19. cap. 21.
[c] Horat. in poetica.

Syluestres homines ſacer interpreſque Deorum
Cædibus & victu fœdo deterruit Orpheus,
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidoſque Leones,
Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis
Saxa mouere ſono teſtudinis, & prece blanda
Ducere quo vellet.

Cæterum, quia, vt ait Pomponius,[a] fruſtra iura populis dicerentur, niſi eſſent in ciuitatibus, qui ea cuſtodirent, & in officio ciues continerent, magiſtratus creari oportuit, qui præcipuam huius rei curam haberent. Porro hi pro locorũ & populorũ conſuetudine varij fuerunt: Alibi enim reges[b] alibi à populo, vel Curia electi hoc munus obiuere. Romæ expulſis regibus, populus Conſules, Pretores, alioſque ius dicentes creauit, quod Athenis, aliiſque in vrbibus liberis obſeruabatur. Plurimæ verò ciuitates à Romanis ſubactæ, eorum exemplum ſecutæ, quædam Romæ facta ſunt ſimulachra, quemadmodum enim ibi Senatus Vrbem regebat, ſic illæ ſuam Cu-

[a] in l. 2. § poſt originem, de orig. iur.
[b] d. l. 2 §. quod ad magiſtratus

*riam habuere, quæ magiſtratus, curatoreſque publica munera adminiſtraturos conſtituebat. Nam penes Decuriones, qui patres populi vocantur, totum Reipublicæ pondus manebat; Princeps verò Rom. vniuerſum prouinciarum ſtatum, non ſingularum negocia ciuitatum curabat, cui ſatis fuit iuriſdictionem & imperium in populos exercuiſſe, ac tributa ab illis exegiſſe. Quæ autem ad ciuium politiam pertinēt, eorum curialibus reliquit. Itaque creati ad hoc fuere Duumuiri, qui neceſſaria ciuibus procurarent, vt populo annona ſuppeteret, bona Reipub. recte adminiſtrarentur, balnea curarentur, publicæ ædes ſarcirentur, viæ, ac fora niteſcerent, tributa æqualiter perſoluerentur, ſine tumultu ſpectacula fierent, denique cuncta ad bonum publicum pertinentia recte gererentur, cæterum nonnullis ciuitatibus, quæ à Romana Rep. defecerant, in pœnam hæc iura ſunt adempta; Duæ ob Principis præſentiam ab hac cura ſubleuatæ; In regiis enim vrbibus, id eſt Romæ & Conſtantinopoli, ipſarum præfectis hæc onera ſunt demandata, qui inferiorum magiſtratuum, aut curatorum opera Reipub. neceſſaria expediebant. Et cum ibi Senatus, patricijque Principis reſiderent, nullis opus erat Decurionibus. Illæ autem Ciuitates, quæ Annibale Carthaginenſi in Italiam veniente à Rep. Rom. defecerant, vt Capua, Puteoli, Attela, Fundi, Formiæ, & aliæ, Curiæ honore multatæ, magiſtratibus municipalibus caruerunt; Sed vel à populo Rom. vel Prætore quoſdam præfectos acceperunt per multa ſæcula. * Demum & ipſæ à Principibus in priſtinum ius reſtitutæ ſuas curias, & ius dicentes habuerunt; Quorum iura & auctoritatem à nemine (quod ſciam) explicatam breui opuſculo complecti volui; vt quemadmodum vtriuſque Rom. Imperij dignitates ſuperiore Commentario ſunt expoſitæ, ita hic Ciuitatum magiſtratus pro virium mearum tenuitate elucidarentur, vt plenior notitia & integra, omnium res publicas gerentium cognitio haberetur. Hoc verò opus Sereniſſime Dux, ſplendidiſſimo tuo nomini pro mea erga ipſum obſeruantia conſecrare volui, vt duarum Opulentiſſimarum Galliæ ciſalpinæ Ciuitatum Parmæ & Placentiæ, quas non ſine omnium admiratione tua Celſitudo ab adoleſcentia ſingulari auctoritate & gratia rexit, Curias & earum magiſtratus, cum antiquis conferre poſſit & ſi quid illis deerit, ex vetuſtis, quæ hic ſe offerunt, tuo prudentiſſimo conſilio valeat ſupplere.*

* Feſtus in verſi Præfecturæ.

Celſ. V.

Addictiſſ. cliens.

Guidus Pancirolus.

INDEX CAPITVM EORVM QVAE CONTINENTVR IN LIBELLO

DE MAGISTRATIBVS Municipalibus.

De Decurionibus. cap.1.
Qui creari Decuriones poſſent. cap.2
Quãdo & quomodo Decuriones eligerẽtur.cap.3
De officio Decurionũ.c.4
De modo tractandi negocia inter Decuriones. cap.5
De priuilegiis decurionum. cap.6
Quomodo deſinãt eſſe decuriones.cap.7
De Duumuiris,& Alexãdriæ Iuridico. cap.8.
De Defenſoribus ciuitatum. cap.9
De ſuſceptoribus, Vindice,& breuibus quadrimeſtribus. cap.10
De curatore Reipublicæ. cap.11
De Curatoribus annonæ. cap.12
De Epiſcopis. cap.13
De Curatore Kalendarii,& diuerſorũ negociorum. cap.14
De Zygoſtrate. cap.15
De procuratoribus metallorum.cap.16
De Syndico cap.17
De Irenarchis & Limenarchis. cap.18
De Aedilibus. cap.19.
De Archeotis,& ædium cuſtodib⁹. c.20
De Tabulariis,Logographis,& Cẽſualibus. cap.21
De Gymnaſiarchis. cap.22
De Xenoparochis & Camelariis.cap.23
De Nyctoſtrategis. cap.24
De Agonothetis,& maſtigophoris.ca.25
De Legatis. cap.26
De corporibus artificum. cap.27

DE MAGISTRATIBVS MVNICIPALIBVS, ET DECVRIONIBVS. Cap. I.

ff & Cod. de Decurionib.

IMPERII Romani, ac Palatii Principis Magiſtratibus officiiſque explicitis, his Decuriones, & ciuitatũ Iuridicos atque Curatores addere voluimus: qui & ſi à Principe non crearẽtur, neq; in Notitia dignitatum referãtur vt tamẽ nõ tantum Prouinciarum, ſed & Vrbiũ adminiſtratio intelligeretur, eos proprio libro ſum complexus. A Decurionibus verò, quibus totius ciuitatis onus & officia incũbebant, exordiemur. Hi ſuæ patriæ velut Romę Senatores publica negocia tractabant, dictiq; ſunt Decuriones, quod initio cum coloniæ in aliquem locum deducebantur, earum decima pars conſilii publici cauſa deſcribebatur.[a] Hanc ob cauſam ciuitatum patres vocantur;[b] & curiales à curia, in qua conſulunt:[c] vel poſſeſſores non ob id ſolum, quod inopes creari non poterant,[d] ſed etiam quia Reipublicæ prædia poſſidebant, quo nomine in iure ſæpe appellantur. Vlpianus,[e] Medicorum, inquit, conſtituendorum arbitrium non Præſidi commiſſum eſt, ſed ordini & poſſeſſoribus cuiuſq; ciuitatis. Ita quoque eos Valentinianus[f] interpretatur. Si conductor ait, non inueniatur, ad poſſeſſores antiquos, id eſt decuriones loca reuertantur. Caſſiodorus[g] Honoratos poſſeſſores curiales Tridentinæ ciuitatis, & Foroiulienſes apellat. Quandoq; ſimpliciter honorati nuncupantur, de quibus forte intelligit Arcadius,[h] cum ait, Honorati, qui litem habere noſcuntur, his horis, vel temporibus, quibus cauſarum merita panduntur, reſidẽdi non habeant facultatem: ita etiã appellat D. Ambroſius,[i] Honoratis ait, multa minabantur grauiſſima, niſi baſilicam traderẽt. Hæc ille Græci βουλευτὰς nominant, velut conſilium rebus publicis præſtantes, & quia primi ciuitatum, & nobiliores curiales fiebant; ceteri plebeii dicebantur. Paulus.[k] Is, inquit, qui non ſit Decurio, duũuiratu vel aliis honoribus fungi nõ poteſt. qui decurionum honoribus plebeii fungi prohibentur. Eorum cœtus ordo dicitur,[l] & curia.[m] Vnde Accurſii, & aliorum error deprehenditur.[n] qui curiam pro aula Principis interpretãtur, exiſtimantque ſpuriũ curiæ oblatum legitimũ effici, ſi Imperatori tradatur, aut etiam Præſidi, vt illis ſeruiat: ſic & Theodoſius A.[o] curiam, decuriones, & curiales ciuitatis pro iiſdem ponit. Hi in municipiis ad exemplũ Senatus Romani erant inſtituti. Iuſtinianus in nouellis,[p] Veteres, inquit, qui Rempubl. ordinarunt ad exemplũ Regiæ vrbis in qualibet ciuitate nobiles congregandos, Senatumque conſtituendum eſſe cenſuerũt, qui publica negocia tractaret, ac recte cũcta diſponeret. Quæ res ita excreuit, ad eũq; ſplendorem peruenit, vt magna virorũ multitudine refertæ decurionũ familiæ inuenirẽtur, Hactenus Nouella, Quare Decuriones municipiorũ Senatores vocantur.[q] & Caſſiodorus,[r] eos minorẽ Senatum, ac neruos vireſque ciuitatum eſſe dicit.[s] In pluribus enim Romanum Senatum imitãtur. cuius exemplo decurionum filii patris originem ſequuntur,[t] ipſorumq; nomina, quemadmodum & Senatorum in tabula ſcribebantur, quæ album appellabatur.[y] Vnde ſicut illi Romæ, ita hi patres ciuitatum nuncupabantur;[z] Primi, autem, qui dignitate præcellebant, deinde alij, prout prius in decurionum numerum erãt relati, ſcribebantur. & qui filios ſuſceperant, prole carentibus præferebantur.[a] Præterea quemadmodũ Romę Senatus Princeps legebatur, qui vt[a] Plutarchus ſcribit, auctoritate, & rerum geſtarum gloria præſtabat: ſic & qui vniuerſa ciuitatis munera expleuiſſet, primus curiæ creabatur. Denique ſicut Romæ priſis duplex Senatorum ordo fuit, Illuſtrium qui dignitate præſtabant, & Clariſſimorum,[b] ita inter decuriones, qui honoribus functi fuerant, Sommates dicti primi ordinis ſtatuebãtur.[c] Hi etiam principales,[d] & Græcè protoſtaſiæ vocabantur,[e] quaſi ceteris præſtantes. Pro magnitudine verò ciuitatis, plures, aut pauciores erãt: aliquando ſeptem;[f] quandoque X. vnde decemprimatus,[g] Græcè δεκαπρωτία dicuntur.[h] Nonnunquam viginti fiebant Icoſaproti nũcupati, vnde honor icoſaprotiæ.[i] Alexandrię quinque tantum erant Summates, quib[9] nullibi pauciores fuiſſe puto.[l] Sententiam verò ſuam prius quiſq; decurio, prout honore præcedebat, rogatus dicebat.[l] Quemadmodum & in Senatu Romano obſeruabatur.[m]

[a] l. pupilli. 239. §. decuriones. ff. de verb. ſign.
[b] l. vnic. C. de ratiocin. oper. pub. & de patrib. ciuit.
[c] l. curiales. 21. & l. 39. l. fi. C. de decur.
[d] l. eos 12. in fi. ff. eod.
[e] in l. 1. ff de decret. ab ord. faciend.
[f] in l. vi quiſquis. 6. C de om. agr. deſe.
[g] 2. & 4. var.
[h] in l. 1. C. de off. ciui iud.
[i] epiſtol 33. ad Marcellinã ſororem.
[k] in l. honores 5 §. 2. eo ti.
[l] l. 1. 3. & pen. ff. de decre. ab ord faciẽd. l. generaliter. 3. §. ſpurios. eo. de decurio. l. 1. in princ. ff de magiſt. conu.
[m] l nemo 14 l. 17. l. 27. l 33. cũ multis aliis ll. C. de decur.
[n] in §. vlt. Inſti. de nupt. & in l. ſi quis, 3. C. de natu. lib.
[o] in d. l. ſi quis 3.
[p] Nouell. 38 περὶ πολιτευομ. latine verſa.
[q] in l. oẽs 33. C. de decu.
[r] lib. 9. var.
[s] idem & Maiorani Nouel. de decurion.
[t] l. exemplo 36. C. eo l. Senatoris. 5. & l ſeq. ff. de Senato.
[y] toto tit. ff. de albo ſcrib.
[z] l. vnic. C. de ratioc. op. pub. & patrib. ciuit.
[a] l. 1. & 2. ff. de alb. ſcrib.
[a] l. in albo. 9. C. de decur.
[a] in Africano.
[b] l. vlt. ff. de Senatorib.
[c] l. quoq; 57. C. de decur. l. ſi quis in archiatri. 10. C de profeſſor. & med.
[d] l. militaribus 42. C. de decu.
[e] l. nec. protoſtaſiæ. 8. C. de muneri b. patrimo. & C. T. de protoſtaſia.
[f] d. l. ſi quis in archiatri. 10. C. de prof. & medic. l. 52. C. T. de hæret.
[g] l. 1. ff. de muner. & hono. l. 54. C. de hæret.
[h] l. 3. §. decaprotos. l. fin. §. mixta. ff. d. rit. d. l. nec protoſtaſię 8. C de mun. patrim. l. Septitia. 10 ff. de pollicit.
[i] d. l. fi. § mixta. ff. de munerib. & honor.
[k] d. l. quinque 57 C. de decu.
[l] d. l 1 ff de albo ſcribendo. l. Spurii 6. in fi. ff de decur.
[m] Aul Gellius. lib. 4. c. 10.

QVI CREARI DECVRIONES poſſent. Cap. II.

DECVRIONES aut naſcebãtur aut fiebãt. Ex ipſis decurionib[9] geniti, patris conditionem ſequi, & inuiti curiales eſſe cogebantur.[n] Quod de his intelligendum eſt, qui vel adoptabantur,[o] vel ex legitimo

[n] l. in filiis. 55. l. ſeq. & l. decurio. 31. C. eo ti.
[o] l. 4. C. eo.

gitimo matrimonio naſcebantur:Spurij enim ſicut nec in aliis,ita nec in hoc patris cōditioni obligebantur[a] Non tamen ad Rempub.administrandam ante XXV.annū accedere poterant, vt auctor eſt Vlpianus[b] qui annum cœptum pro completo vult computari.& ſi quo ad alia publica munera ebeūda vigeſim' quintus annus cōpletus eſſe debeat.Quod Vlpiani conſiliū[c] ſecutus Michael Hoſpitalius nomine, Franciæ Cancellarius, anno 1563. Rothomagi, probauit Carolum IX Gallorum Regem anno 14.ætatis ſuæ incipiente, puberem eſſe.

Ex Decurionibus nati etiamſi religionis ꝑtextu monaſticā vitam elegiſſent, ad publica munera ſubeunda retrahebantur, quod de his Bart.& alii intelligunt, qui ſe monachos fingunt.[d]

Fiebāt verò decuriones à curia Senatorib. orbata in curiales allecti, quod munus ciuib. etiam inuitis probabilem excuſationem non habentibus deferebatur.[e] Si verò extranei,q raro fiebat,decuriones declarati cūſenſiſſent, ſemel ſuſceptum mun' deſerere nō poterāt.[f] & eius loci ciuitatem conſequebaotur.i.ciues fiebant.Diocletianus A. Ciues,inquit,origine.manumiſſione,& allectione,vel adoptione fiūt.[g] Allectionem,vbi quis in curiam legitur, vocat:quod Vlpianus in ordinem allegi dixit.[h] Lex tamen Pompeia ex aliena Ciuitate decurionem legi prohibebat,quā deſuetudine antiquatā Traianus reſtituit, vt[i] Plinius nepos eſt auctor.Aliqui verò decuriones creari prohibebātur, vt libertini,qui ad decurionatum aſpirare non poterant.& minus ſerui Diocletian'.[k] Si libertus,inquit,vel ius aureorum annulorum adeptus nō eſt,vel natalibus ſuis non reſtitutus:præſes prouinciæ,non tantùm curiæ participare nō permittat,ſed iuxta legis ſeueritatem congruenti pœna vlciſcatur. Sed nec minor annis 25.niſi ex cauſa decurio creabatur,vel creatus ſuffragium nō ferebat.[l] Nec maior annis 55. inuitus curialis eligebatur.[m] Nec infames,[n] neque inopes: meritis enim & facultatibus digniſſimi eligebantur.[o] Artifices verò,& qui negociabātur,modo facultatibus abundarent,etſi expertes literarū decuriones creari peterant.[q]

Cenſus decurionum erat centum millium nūmum.quæ ſumma efficit circiter mille aureos illius temporis.Plinius.[r] Eſſe autē, inquit tibi centum milliū cenſum ſatis indicat,quod apud nos decurio es;igitur vt te non decurione ſolum,verum etiam equite Romano perfruātur,offero tibi ad implēdas equitis facultates trecenta millia numū Ceſus enim equeſtris erat quadringentorum millium.

Decuriones nec militiam, nec præfecturā, tabellioniſve officium exercere, nō vectigalia,nec prædia etiā ciuitatis cōducere, procuratoriſve officio fugi poterāt.[s] Quæ & Romę Hadrianus Senatoribus interdixerat.

[a] l.1.ad fi. ff. ad municipalem l. nati 19.C.eo l. ex liberi 6.C.de ſuis.& legit.hered.
[b] l.ad rempublicam.8.ff.de muneib.& hono.
[c] in d.l. ad rem publicam.8.
[d] l.quidam. 26. C.de decurionibus.
[e] l.2.§.vlt.ff.eo.
[f] l.3.C.eo.tit.
[g] in l.ciues 7. C.de incolis, & vbi quis domicilium hab.vid.
[h] in l generaliter.8.§ ſpurios. ff.eo.
[i] in vlt. lib. epi. 80.& ſeq.
[k] in l.1.C. ſi ſeruus, aut libert. ad decurioo. aſpirauer.
[l] l.ſpurii.6 § 1. l.non tantū.11. ff.eo.d.l.ad rem publicam.8. de muner. & hon.
[m] l.2 §.fi.& d. l.non tantum. 11.ff.eo.
[n] d.l.ſpurii.6. §.qui iudicii.
[o] l.ad ſubeunda 45.& l.eos.12. in fi.ff eo.
[p] d.l.ad ſubeunda 45.& l. eos. 12 in fi.ff.eo.
[q] d. l.eos. 12. l. expertes.6.C.e.
[r] in primo epiſtol. ad Romanum.
[s] l.omnes. 50.l. ſi quis decurio. 55.l.vniuerſos. 15.C eo.
[t] l.a §.1 ff.de adminiſt.rer ad ciuit pert. l. curiales.21.l ſi qs procurationem 34 C h.t.d l. ſpurij.6 §.de cura.ff.eo.

Multi tamē ad hoc munus vocati ſe excuſabant vt milites,[u] aut veterani,nauicularii, fabricenſes[y] & alii,qui a curiæ fortuna, etiā curiales nati liberabātur, de quibus infra ſuo loco dicetur.

QVANDO ET QVOMODO DECVRIO nes eligebantur. Cap. III.

KALENDIS Martiis noui decuriones nominari cōſueuerāt,[z] curia à duumuiris ſolēniter,id eſt,pro ciuitatis more & per publicum nūcium conuocata.[a] Nec enim placet quod de tuba & campana Accurſius tradit, quæ eo tempore nondum inuenta fuerat:& ſi hodie hūc morem vſu pleriſque in locis receptū obſeruari nō inficior.Duas quoque ſaltē partes curiæ adeſſe oportebat,[b] & Præſes prouinciæ nominationibus ſeu electionibus adhibebatur. Tū Duumuiri,aut Cēſores pro more ciuitatis nominabant,quem decurionē creari volebāt,& ob id nominationes huiuſmodi electiones vocantur[c] Hoc acto, ſuffragiis nominatum comprobari oportebat,[e] qui receptus intelligebatur,ſi maior curialiū pars in eum conſenſiſſet:[f] Demùm à Præſide cōfirmabatur,[a] qui per nunciū publicū nominato electionem factam ſignificabat,[i] ille verò, ſi nominari ſe nō potuiſſe prætēdebat,ad Pręſidē appellabat,& nominator iniuſte nominaſſe cōuictus in litis ſumptibus cōdemnabatur.[k] Nominati qui alios ſuffragiis ſuperaſſēt aut plures liberos habuiſſent,cęteris in dicendis ſentētiis præferebantur.[l] Papinianus, eorū, inquit, potior cauſa habetur in ſententiis ferendis,qui pluribus eodem tempore ſuffragiis,iure decurionis decorati ſunt; ſed & qui plures liberos haber in ſuo collegio prim' ſētētiam rogatur,cæteroſq;honoris ordine pręcellit. Poſtremò in albo decurionū nominati ſcribebātur.[m] Herēnius,[n] ſola,ait,albi ꝑſcriptione decurionem minime factum reſpōdi, qui ſecundum legem creatus non ſit:ita enim legendum.non ſalarii perceptione.

Tenebatur creatus decurio ꝑ introitu aliis curialibus honorariūquoddā ſoluere. Plinius nepos ex Ponto & Bythinia,qnib.ipſe cū Imperio ꝑerat.ita ad Traianū ſcribit.[o] Decuriones qui ſupra legitimum numerū,Cęſaris indulgentia adiecti fuerant,ſingula millia denariorū,& qn̄q.bina millia curiæ ꝑ introitu intuliſſe.q̄ ſūma ferè ccxx.noſtros aureos efficit,poſteà ſubijcit ab Anicio Maximo Procōſ. eos,qui à Cēſorib' legerētur aliud aliis iuſſos fuiſſe inferre;Cōſulit itaq; Traianū,an in omnib' ciuitatibus,qui decuriones legūtur,certā quātitatē pro introitu dare debeāt, ille locorū ſeruādā eſſe cōſuetudinē reſcribit.Nummi à nouis curialibus pro curię ingreſſu ſoluti,& interDecuriones diuiſi,ſportulę appellabātur.

[u] l.1.C. de his qui ſponte pub munus ſub.l.militares.16. C. de re milit.
[x] l pen.§. fin. ff. de iure immū.
[y] l fabricenſes. 32.C.h.t.
[z] l.18.C. T.eo
[a] l.a C eo
[b] l.3.ff.de decret.ab ord. faciēd. l nominationum. 46. C. h.t.
[c] l.1.§.ſed etſi præſes ff quād. appel.ſit.
[d] Plini. epi. 78. ad Traianū & epi.8..
[e] l 2 & d. l. nominationū 46. C.eo.l 4. l. ſi q 7.l. ſucs.11.l. nominationes. 2 C de appellationib.
[f] l.ſpurii.6.§ fi. ff eo.
[g] d.l.nominationum 46.C.eo l. quod maior.19. ff.ad municip.l. 3.& ſeq ff.q cuiuſq vniuerſ. nom.
[h] l ſi quos.39. C h.t.
[i] d l. 2 C.eo.
[k] d.l.2.
[l] d.l.ſpurii.6. §.vlt.ff.eo.
[m] l 1.& 2 ff. de albo ſcribendo.
[n] l. Herennius. 10 ff.h.t
[o] Epiſt.78.

[a] in d l. Spurij 6 §. fi. ff. eo.

[b] in l. 5 ſi mulier, quæ alias eſt lex, ſi mulier ff. de donat. inter vir. & vxor.

[c] in l cum quidam. 2 5. ff. de annuis legat.

Vlpianus.[a] Minores, inquit, vigintiquinque annis decuriones facti, ſportulas decurionum accipiunt, ideſt honorarium illud, quod inter curiales diſtribuitur, capiunt: ſed interim ſuffragium inter cęteros ferre nó poſſunt. Idem[b] ſi mulier ait, acceptam à marito pecuniam in ſportulas pro cognato ſuo ordini erogauerit, an donario valeat, & ait valere. Aliquando etiam pecunia inter decuriones diuidenda, decurionibus legabatur, Marcianus.[c] Decurionibus, inquit, diuiſiones dari voluit, die natalis ſui. Diuiſiones appellat pecuniam inter curiales diuidendam.

DE OFFICIO DECVRIONVM Cap. IIII.

De adminiſtratione rerum ad ciuit. pertin.

[d] l. ne ſplendidiſſimæ. 11 C. de oper. publ.

[e] l. 1. ff. de decre. ab ord. faciend.

[f] l. archiatri. 9. C. de profeſ. & medic. l. archiatros. 8. C. de metatis.

[g] l. 2. l. magiſtros. 7. C. de pfeſ. & medic. l. 4. in fin. ff de decret. ab ord. faciend.

[h] l. nec intra. §. & l. ſeq. C. de prof. & med.

TOTIVS ciuitatis cura ſibi commiſſa, decuriones in primis prędia publica ciuitatis adminiſtrabant, quorum redituum tertiam partem in mænia vrbis, & balnea inſtaurãda impẽdebãt:[d] reliquos in alẽdos profeſſores, & alios vſus publicos erogabãt. Medicos quoque, qui ęgrotantes curarẽt, certo ipſis ſalario præſtituto cõducebãt neq; in hoc Præſes prouincię interueniebat, ſed curiales ipſi, quos morũ probitate, & artis peritia ſpectatos cognouiſſent, eligebant, quibus ſuam ipſi, & liberorum vitam committebãt.[e] Hi ſunt qui archiatri, ideſt principes medicorum vocantur.[f] Grammaticos etiam & Rhetores, ac Sophiſtas, ſeu Philoſophos, qui iuuẽtutẽ erudirent publico ſalario alebant,[g] quos etiam quandoque immunitate promiſſa inuitabant.[h] Quælibet enim ciuitas deſtinatam profeſſorib⁹ liberalium artium pecuniam habebat, quam Iuſtinianus Imperator, cũ ei ad plurium templorum ędificia pecunia non ſufficeret omnibus vrbib⁹ ademit: vnde diſciplinis homines deſtituti rudes permanſerunt, vt in eo Zonaras ſcribit. Minores ciuitates non niſi quinq; Medicos, & ternos docẽtes habebant. Maiores ſeptem tantum, qui curarẽt: & quatuor qui vtramque doctrinam docerent. Maximæ verò decem Medicos, & Rhetores, aut Grammaticos quinque tenebant.[i] His centena ſextertia Veſpaſianus cõſtituit, vt in eo auctor eſt Trãquillus, quæ ſumma bis mille, & quingentos noſtros aureos efficit. Ciuitates Rhetoribus annonas 24. Grammaticis 12. & quandoque plus ſoluebãt. & fiſcus, vbi ciuitates reditibus carebant, e ſuo docentes cõducebat. Valẽs & Gratianus ad Antoniũ P.P. Galliarũ[k] Oratoribus, inquiunt, 24. annonarum, è fiſco emolumenta donentur; Grammaticis Latino vel Græco 12. annonarum deductior paulo numerus ex more præſtetur. Triberorũ clariſſimæ ciuitati vberius aliquid putauimus deferendum. Rhetori vt 30. item 20. Grammatico Latino & Gręco 12. præbeantur annonę. Erat autem annona impenſa ad victũ vnius hominis, quã Iuſtinianus cohortalibus, qui aliunde lucrabãtur aureis quinq; taxat.[l] Conſtãtinus Eumenio, vt Auguſtoduni profiteretur, ſexcenta millia numûm pręſtiuit; efficit ea ſumma ſex millia aureorum, ſed vereor ne legendum ſit 60. millia, qui faciunt aureos DC. Hoc ſalariũ medico aut profeſſori decreto ordinis conſtituebatur.[m] Quicquid enim à curialibus fiebat, in ſcripta redigebatur, & ex tabella recitabatur, atque ob id decretũ vocatum fuit. Zeno[n] loquẽs de prædiorum curialium alienatione; Nõ ex tabella, inquit, decretum recitari decernimus. Aliis verò quam ſupradictis honorariũ ex publico conſtitui non poterat.[o] & ſi decernebatur, decretum tamquam ambitioſum, aut in gratiam alicuius factum reſcindebatur,[p] aut irritum fiebat. Legum verò profeſſores alibi, quã Romę in Capitolio, aut Conſtantinopoli, & Beryti docere non poterant;[q] Curſus quoque publici, ſeu veredariorum curã quãdoque decuriones habuerunt,[r] ſed præcipue frumenti cauſa annonæ comparandi,[s] aquæductũ, & circenſium ſolicitudinem gerebant, ſpectacula, publicæ vię munitiones, arcę frumentariæ, calefactiones thermarum, annonæ diuiſio, ſyndici creatio, legationes, patrimonium deſcriptio ad decuriones pertinebat.[t] Vniuerſæ denique ciuitatis trãquillitati, ac commodis ſtudebant. Vectigalia decemprimarij exigebant:[u] & quod deerat de ſuo ſarcire compellebãtur, ob quę onera ipſis ruri habitare non licebat.[x] pecuniã quoq; ciuitati aut ad certamina, opuſue publicum relictam adminiſtrabant,[y] prædia Reipublicę, aut opera publica per curatores locabant.[z] Ciuitatis tamen prædia ſine decreto alienare non poterant,[a] nec ad Principem Legatum ſine pręſidis conſenſu mittere.[b] In eo præterea onerabantur, vt qui ſine prole decederent, quartam bonorum partem curiæ relinquerent:[c] Quare plerique patrimonia effundebãt, rebuſque ſuis abutẽdo, facultates diſſipare malebant, quam aliquid ordini relinquere: cõiugiis etiam aliqui abſtinebant, ne liberos curiæ obnoxios relinquerent, pauciſſimique Reipub. curam ſuſcipiebant,[d] Propterea multis beneficiis ciues ad curiæ honorem ſunt inuitati, de quibus infra dicetur.

[i] l. ſi duas. 6. §. 1. & ſeq. ff de excuſ. tut. d. l. 1. de decre. ab ordine facien.

[k] l. 11. C. T. de profeſ. & med.

[l] in l. 1. ad fin. C. de offic. P.P. Africæ.

[m] toto tit. ff. de decr. ab or. fac.

[n] in l. fin. C. de præd. decu. ſine decr. non alien.

[o] l. vnic. C. de præb. ſalar.

[p] l. 4. ff. de dec. ab ord. fac.

[q] in proœ. Digeſtorum, §. hæc autẽ tria. l. vnica C de ſtud. liber. Vrb. Rom.

[r] l. publici. 14. C. de curſ. pub.

[s] l. 2. §. 2. & ſeq. l. 5. ff. de admin. rer. ad ciui. pert.

[t] l. 1. ff. de muner. & hon.

[u] l. 1. l. 3. § de-captotos. l. fi. §. mixta. ff. de mu. ner. & honor. l. nec protoſtaſię. 8. C. de mun. patrimon.

[x] l. vni C. ſi curial. relicta ciui. rur. habit. mal.

[y] l 1. & 2. §. penul. l. 4. & vlt. §. pen. ff de admi. rer. ad ciui. pert.

[z] d. l 2. in princ. & §. antepen.

[a] l. 1. C. de præd. dec. ſine decre. non alie.

[b] l. ſi quis 16. C. eod.

[c] l. 1. & 2. C. quand. & quib. quarta pars.

[d] Nouel. 38.

DE MODO TRACTANDI negotia inter Decuriones. Cap. V.

DEcuriones negocia publica eo ferè ordine tractabãt, quo Romæ Senatores. In primis enim ſicut Senat⁹ à Coſ. aut Prętore vocabatur, ita & Curia à Duumuiris:[e] Romæ per pręconem cogebatur Senatus. Appianus.[f] Eos, inquit, alter Opimius nomine vt in trepidatione mos eſt, nónullos cũ armis in Capitoliũ feſtinare iubet, Senatũq; p̃ pręconẽ cõuocari.

[e] l. 2. C. de decurion.

[f] in 2. de bello ciuili.

cari,Eadẽ ſolennitas in decurionib[o] obſeruabatur.quã intelligere arbitror Diocl.[a] ſcribentẽ,obſeruare oportebit magiſtratus, vt decurionibus ſolẽniter in curiã cõuocatis nominationẽ ad certa munera faciãt;Hęc ille.Coacta verò curia, quiſq; prout dignior erat,altiore loco ſedebat: Plinius iunior nõ deniq;inquit, dignitas cuſtodiebatur.Duas autem partes ex tribus curiæ adeſſe oportebat[c] vt de aliqua re poſſet deliberari:Tum de eo quod agẽdum erat,vnus ex Duumuiris proponebat, & vbi res difficilior occurrebar,nominatim curialiũ ſeotentias,à dignıori ſemper incipiẽs inquitebat. Vlpianus,[d] In ſentẽtijs quoq; dicendis,inquir,idem ordo ſeruandus eſt, quem in albo ſcribendo diximus. In eo autem digniores præmittebantur,inter quos erat qui plures liberos habuiſſet,[f] is enim in collegio primus ſententiam rogabatur,cæteroſque honoris ordine præcellebat,quod tamẽ Syracuſis nõ obſeruabatur:Cicero.[g] Mos eſt,ait,Syracuſanis, vt ſi qua de re ad Senatum referatur,dicat ſẽtentiam qui velit,nominatim nemo rogatur, & tamen vt quiſque honore & ętate antecedit,is primus ſolet ſua ſponte dicere, idque à cęteris ei conceditur,ſi quãdo taceant omnes tunc ſorte cogıtur dicere.Hæc ille.Rogatis ſententijs ſuffragia dabantur:[h] non calcolis, vt quidam putant,ſed viua voce,aut tabellis, ſicut Romę Senatores faciebãtvti cenſet Budæus,[i] Zeno.[k] Decernimus,inquit, cũ prędiũ vẽdit,nõ ex tabella decretũ recitari,ſed curialiũ,vel maioris partis curię relatione currẽte, ſine vlla malignitate referẽriũ,ſed aliud erat ĩ alijs cõtı actib Sctẽtı̃ ſoli ſũmates dicebãt,ſicut ſoli illuſtres inter Romæ Senatores, qb[9] dictis cæteri decuriones diſceſſionẽ faciebãt, & quiſq;ad eã partẽ ſe cõferebat,quã ſequebatur,& ꝙ maiori parti placuiſſet, in tabulas referebatur.[m] & hoc decretũ ordinisvocabatur. Cicero[n] atque adeo,ait,cũ iã nõ ſolũ diſceſſio facta eſſet,ſed etiã pręſcriptũ atq; in tabulas relatũ.Hæc ille.Id autẽ obſeruatũ fuit,donec lege Tabellaria introductũ eſt,ne ampli[9] diſceſſio fieret,ſed ſcripto tacitè vota ferrentur,quod malo exẽplo introductũ Plinius[o] q̃ritur;cũ verò ſalĩe duas ex trib.partes cõuenire oportere dixerimus, ꝙ pręſentiũ pars maior ſtatuiſſet,id obſeruabatur.[p] Quẽmadũ verò placita Senatus Romani his notis ſcribebãtur. S.C.ita & decurionum ſcita his literis D.D.vt ex pluribus marmoribus conſtat.

[a] in l. 2. C. eo.
[b] Plini.lib. 5. epiſto. 2.
[c] l. nominationum.46 C.eo.l. nulli,1 & l.ſeq. ff. quod cuiuſq; vniuer.nomine.
[d] in l. 1. in fin.ff. de albo ſcriben.
[e] l. 3. § reſtituemus. ff.de decur.
[f] vt ſuprà dixi.
[g] in 6. actio. in Verrem.
[h] l ſpurij 6.in fin.ff.eo.
[i] l.in poſterioribus annotationibus in Pandectas.
[k] in l.fin.C.de præd.decur.ſine decret.non alie
[l] l. fi. in fi. ff. de Senato.
[m] toto tit. de albo ſcriben.
[n] in 6. actio. in Verrem.
[o] lib. 3. epiſt. ad Meſſiũ Maxim. & lib.4. ad eũd.
[p] vt ſupra dictum eſt.

DE PRIVILEGIIS DECVRIO num. Cap. VI.

CVm totius ciuitatis curam Decuriones ſubirent,ac multis onerib premerentur.æquum fuit aliquib. eos priuilegijs frui;quorum precipuum erat, ne ipſi aut eorũ filij à Pręſidib.prouinciarũ,plebeorũ tormẽtis ſubijcerẽtur,veluti eculeo,vngulis & fidiculis.[q] Publicã tamẽ pecuniã interuertẽtes, aliàs grauiter delinquẽtesplũbatarũ ictib.Verberabãtur,id eſt plũbeis pilis in tergo feriebãtur,[r] quas plũbatas Vegeti[9] [s] vocat:ab alia vero delicta his non affligebãtur,Gratianus[t] oĩs inquit,ordo curialis à tormentis his,q̃ debita reis ſunt,& ab ictib.plumbatarum habeãtur immunes. Hæc ille, Falſum ẽr iſtrumentũ fabricantes q̃ſtioni ſubijciebãtur.[u] Alio præterea priuilegio decuriones gaudebãt.vt ad inopiã redacti ęx publico alerẽtur; qđ potiſſimũ ſi p p munificẽtiã in Rẽpublicã peractã pauperes facti fuiſsẽt:[x] cũ quis magiſtratũ inibat, vel togã virilẽ accipiebat,vel nuptias celebrabat decuriones iouitare cõſueuerat, & ſingulos vel binos denarius cuique dare.[y] Aliqui etiã omnibus ciuitatis munerib.functi, cũ ad ſummũ ordinis gradũ perueniſſent,primi ordinis comitũ dignitate honeſtabãtur;[z] Pręterea ſpurius à patre curiæ oblatus, legitimus efficiebãr, vel ſi ſpuria decurioni in matrimonio fuiſſet collocata.[a] Proprijs etiã inſignib. à cęteris diſtinguebãtur,vt ex,marmore,quod eſt Veronę in ędib.D.Georgij valli Pollicellæ depręhẽditur.P.FALERIVS TROPHIMVS ORNAMENTIS DECVRIONALIBVS RESTITVTOR R.DER.I.Reipublicę Veronẽſis,& in Tranſyluania ad ripã Maruſij Fluminis MINERVÆ AVG.VLP.OMIT.ORNATVS ORNAMEN.DE CVR.Sed q̃nam hæc fuerint,non cõſtat.limbo aut aliquo prętextę genere ij a cæteris fortè ſecernebãtur. certe veſtiũ ornatu à plebeijs diſtinctos fuiſſe hæſitãdũ nõ eſt, quemadmodũ Romæ Senatores ab alijs lato clauo diſcernebãtur. Bigis i vrbe vſi fuiſſe videtur,cũ in quodã marmore Vrb[illegible] apudD.Frãci cũ legatur BIGA DECVRIONVM, quo priuilegio oẽs honorati potiebãtur:[b] Verum de hoc nihil certi ſtatui poteſt, cõſtat ob lętitiã publicã veluti nũciatã victoriã,vel natalẽ Principis,eos coronatos inceſsiſſe.Tertullianus[c] coronãt,inquit, & publicos ordines laureis publicę cauſę.Magiſtratus verò inſuper aureis, vt Athenis & Romę. Hæc ille. Clari Decuriones appellabãtur, vt Iuuẽ.Sati.3.Clari velamẽ honoris,ſufficiũt tunicæ ſũmis ędilib.albę.Sine ſpeciali Principis iuſſu decuriones nec Romam,aut Conſtantinopolim,vel in aliam prouinciam litis cauſa vocari poterant.[d] nec eorum prædia ſine decreto alienari. Erant & penes aliquos populos collegia quædam ſynedria appellata, in quibus cauſæ decidebantur;nec extra illa determinari poterant.Scæuola.[f] Municipij, inquit, lege ita cautum erat,ſi quis extra ſynedrium iudicauerit, ordine ſeu ſynedrio moueatur, & luat ad hæc drachmas mille. Huiuſmodi collegium in ſingulis ciuitatibus habebant Iudæi vt Theodoſius ſignificat.[g] Iudæorum autem primates,qui in vtriuſque Palæſtinæ ſynedriis dominãtur, vel in alijs prouinciis degunt,periculo ſuo anniuerſarium canonem de ſynagogis omnibus,Palatinis compellentibus

[q] l.Diuo 11.l. decuriones 16. C. de quæſtion. l. 2. §. in filijs & l.fi.ff. hoc tit.
[r] l. quælibet.40. C.eo.
[s] lib. de re mili. 1.c.17.
[t] in l.80.C.T. de decurin.
[u] l.ſi quis decurio.21.C.de falſis, quæ videtur pars l.vniuerſos 15.C.eo.
[x] l. decurionib. 8.ff.eo.
[y] Pli. ad Traia. epiſto.92.
[z] l. Alexãdrinis 56.C.eo.
[a] l.ſi quis 3.C. de natural. libr. §.fi.inſt.de nup.
[b] tit.cod. de honorator.vehic.
[c] lib.de corona milit.
[d] l. 1. & vlti. C. de præd. decur. ſine decr. non ali.
[e] Nouella. 151.
[f] in l. fin. ff. de decret. ab ord. facien.
[g] in l. Iudæorũ 17.C.de iudæis

pellentibus exigăt ad eam formam, quam patriarchę quondam coronarij auri nomine poſtulabant. Hactenus Theodoſius. Vnde hi videntur decuriones fuiſſe, qui ſimul ſine Duũuiris iudicabant, & res publicas decernebant. Neq; enim ſub tractatu ordinis decurionum, de ſynedrijs actum eſſet, niſi decuriones fuiſſent. Hi autẽ apud Hebræos à Deo per Moyſem 70. inſtituti eſſe videntur.[a] qui de lege ac ſummis rebus ſtatuerent, quibus additi ſunt alij duo, & facti ſunt 72. & in vtraque Palæſtina, eos decurionum locum tenuiſſe puto, in aliorum populorum ciuitatibus erat ſimplex collegium.

[a] Numer. 11.

QVOMODO DESINANT ESſe Decuriones. Cap. VII.

DESINEBANT autem eſſe decuriones pœna, nimirũ ſi deportabantur, vel relegabãtur. Vlpianus.[b] Qui ad tẽpus, inquit, relegatus eſt, ſi decurio ſit, deſinet eſſe decurio. contra noua ſuperueniens dignitas à nexu curiæ liberabat. veluti ſi patritius vel ordinarius Conſul, nõ autem honorarius facta fuiſſet.[c] Honorarius autem dicitur, qui nudam Conſulis dignitatem non adminiſtrationem cõſequitur. Iuſtinianus.[d] Nouimus, ait, olim quandam præfecturæ ſpeciem fuiſſe, quã honorariam vocant: & a codicillis à Principe obtentis prouenit, ita autem appellabant, quia nihil aliud quàm nudum honorem tribuebat: hæc ergo à curiali fortuna decuriones non liberabat, niſi re vera eam dignitatem adminiſtrarent. Hæc ille. Hæ honorariæ dignitates primo à C. Cæſare inuẽtæ, poſteà ab Auguſto & alijs Principibus sũt ampliatę. Magiſtri etiã militum, ſeu exercitus, Imperatores, Præfecti prætorio, Patroni fiſci, & Principes agentium in rebus facti, à curiæ nexu eximebãtur. Item proximi ſcriniorum, id eſt qui primum poſt magiſtros in quatuor ſcrinijs locum tenebãt;[e] quod a Iuſtiniano eſt introductum.

[b] in l. 2. in princip. ff. eo.
[c] l. vlt. C. eo.
[d] Nouel. 70. περὶ βουλευτῶν.
[e] vt in d. Nouell. 70.

DE DVVMVIRIS, ET ALEXANdriæ Iuridico. Cap. VIII.

C. de magiſtratibus munic. ff. de magiſtratibus conuenıendis.

SINGVLÆ ciuitates ſuos magiſtratus aliquam iuriſdictionem exercentes habebant, & ex hoc potiſſimum vrbes à caſtris & vicis iuridicis carentib. diſcernebantur: prętereà baſilicam & forum habebãt, quibus caſtra carebant, ita enim Modeſtinus[f] à minoribus ciuitatibus metropoles diſtinguit Pauſanias[g] addit theatrum, gymnaſium, ſeu ſtadium, & balneũ. Procopius[h] porticum ſeu baſilicam. Erant autem hi magiſtratus, alicubi vnus, alibi duo, Duumuiri dicti: quandoque quinque viri vocati, varijſque nominibus appellabantur. Athenis ἄρχοντες[i] qui mortuo Codro Rege 9. sũt creati D. Auguſt. de ciuitate Dei. lib. 18. capit. 20. Neapoli Demarchi id eſt populi principes, in Latio Dictatores, aut Ædiles vocabantur.[k] Spartianus: In Hetruria, inquit, præturã egit, per Latina oppida dictator, & ædilis, & duumuir fuit. apud Neapolim Demarchus, in patria ſua quinquẽnalis. Hæc ille. Erant & quatuor viri,[l] ſed vt plurimum duumuiri creabãtur. Summus decurionum & ciuitatis hic erat Magiſtratus, niſi alia alicuius loci fuiſſet conſuetudo. Vlpianus,[m] Scribãtur ait, decuriones eo ordine, quo quiſque eorum maximo honore in municipio functus eſt, vt puta, qui duumuiratum geſſerũt, ſi hic honor præcellat: Hæc ille. Nec alij quam decuriones duõ viri creari poterãt. Paulus.[n] is, inquit, qui non ſit decurio duũuiratu, vel alijs honoribus fungi non poteſt, quia decurionum honoribus plebeii fungi prohibentur. Vlpianus.[o] ſi filius familias, ait, duumuir, rem pupilli ſaluã fore caueri non curauit, de peculio pater tenetur, nec quicquã refert voluntate patris decurio factus ſit. Nec ex omnibus decurionibus, ſed ex potioribus tantum eligebantur. Paulus,[p] Honores, inquit, & munera, nõ ordinationi, ſed potioribus quibuſcũque iniungẽda ſunt, Ordinationem vocat inferiores, ſicut in ordinem redigi dicuntur, qui deprimuntur. Cum igitur ex decurionibus duumuiri eligerentur, Alexandrini ſub Regibus viuere ſoliti, Decurionibus carebant, nec duumuiros creabant: ſed ius dicẽtem à Cæſare accipiebant, qui Iuridicus Alexandrinæ vocabatur,[q] & erat pro aliarum ciuitatum duumuiris; nam ſæpe comparantur: & ideò vtriſque, certis caſibus, tutores dandi facultas pariter tribuitur.[r] In hoc tamen differebãt, quod de omnibus cauſis ciuilibus etiam maximus Iuridicus cognoſcebat, Duumuiri minimas tantum iudicabant. Strabo[s] enim ſcribit, qui Alexandriam mittitur, præfectus Auguſtalis Regis ordinẽ gerit, ſub eo eſt ἐξηγητὴς, id eſt Iuridicus, qui maximam in iudicijs poteſtatẽ habet. Nam velut is, quã à Cæſare creabatur de omnibus ciuilibus cognoſcebat quod Duumuiris non tribuebatur qui ab ordine fiebant: hactenus Strabo. Seuerus verò Imperator Alexandrinis decurionis conſtituit. Spartianus.[t] Deinde, inquit, Alexandrinis ius bulentarum ideſt curialium dedit, qui ſine publico conſilio, ita vt ſub Regibus anteà viuebant vno iudice contenti, quẽ Cæſar dediſſet. Iuridicum intelligit, quem vnum ad differentiã Duumuirorum vocat. Curia itaque Alexãdrinis cõceſſa, quinque Summates habere cæpit, qui cunctis ciuitatis honorib⁹ functi, cæteros dignitate pręcellebãt.[u] Quædam quoq; ciuitates in Italia, quę veniẽte in Italiam Annibale à Romanis defecerãt, iere curiæ priuatæ, duumuiros creare non poterant: ſed aliquæ à populo Rom. quotanni, Præfectos

[f] in l. ſi duas 6. §. decet autem. ff. de excuſ. tut.
[g] lib. 10.
[h] lib. 2. de ædif. Iuſtin.
[i] l. pars literaſ. 48. ff. de iudic.
[k] in Hadriano.
[l] l. vnic. C. de ſolut. & liber. debit. ciuitatis.
[m] in l. 1. ff. de albo ſcriben.
[n] in l. honores. 7 §. is qui. ff. de decret.
[o] l. 3. in fin. ff. de peculio. & in l. 1. §. vl. ff. de magiſtrat. conueniend.
[p] in d. l. honores. 7. ff eo.
[q] tit. C. de offic. Iuridici Alex.
[r] l. ſancimus in curati onib. 30. C. de epiſcopali audiẽt. § non autem, Inſtit. de Attil. tuto.
[s] libr 17. Geograph.
[t] in Seuero.
[u] l. quinq. ſummates. 57. C. h. t. & l. 67. C. e.

Præfectos ſuffragijs creatos accipiebant, quæ erant X. Capua, Cumæ, Caſilinũ, Vulturnum, Liternum, Puteoli, Axerræ, Sueſſala, Attela, Calena. Aliæ à Prætore vrbano; vt Fundi, Formiæ, Cære, & alia relata à Feſto.[a] Sed vt ad Duumuiros reuertamur, hi sũt qui in Iure magiſtratus municipales vocãtur.[b] In quo grauiter errauit Accurſius, magiſtratus municipales caſtrorũ, aut villarũ, vt appellat, præfectos eſſe exiſtimans;[c] ita magiſtratuũ monicipaliũ tractatũ interpretatus: ſed hallucinatur, nullus.n. olim in pagis magiſtratus reperiebatur. cũ ſolę ciuitates forũ haberent, vt ex Pauſania, & alijs ſupra retuli. & Conſtantinus ciuitatibus tãtũ duumuiralitatẽ fuiſſe ſcribit.[d] Hi etiã ſimpliciter magiſtratus appellãtur,[e] vt Theophil⁹ tradit,[f] ita etiã D. Lucas[g] magiſtratus Philippenſiũ nomĩnat, quandoque ἄρχοντες[h] dicuntur. Solum Arpinũ pro duumuiris habuit ædilem. Cicero[i] ædilem filium meum fieri volui: Is enim magiſtratus in noſtro municipio, nec alius vllus creari ſolet. Lanuuium dictatores habebat.[k] Spartianus,[l] per Latina oppida, dictator, ædilis, & duumuir fuit. Capoa, & Conſtantinopolis prętorem, quem populi prętorem Iuſtinianus appellat. Pro vſu enim locorum, diuerſa nomina, & officia nanciſcebantur: omnes tamẽ communi vocabulo magiſtratus appellabantur; quod nomẽ ijs etiam qui imperium habent tribuebatur.[m]

Eadem forma in eligendis duumuiris, quæ in creandis decurionibus obſeruabatur; hoc excepto, q duumuiri tribus ante, aut pluribus menſibus, quã magiſtratũ inirent, nominabãtur: vt ſi fortè iuſtã recuſandi honoris cauſam habuiſſent, alij eorũ loco cõgruo tẽpore ſubſtitui poſſent.[n] Kalendis verò Martijs magiſtratũ numinabant, inquit Conſtantius,[o] vt ſplẽdidiorum honorũ, munerumq; principia; primo tẽpore curentur. Tenebãturque electi fide iubere et rempub. rectè, & ex bona fide adminiſtraturos,[p] & inuiti magiſtratũ ſobire cogebantur.[q] Vnde Arcadius Chareſius,[r] iudicandi, inquit, munus perſonale eſt, ad quod vel nolens cõpellitur. Et ſi ad magiſtratũ vocatus fugiſſet, amiſſione bonorũ plectebatur, pręſes verò biẽnio officio fugi cõpellebatur.[s]

Duumuiri à numero duorũ dicti exemplo duorum Rom. Coſſ. creabantur, quos olim intra propriæ ciuitatis territorium, lictores, non cũ faſcibus, vt Coſſ. ſed virgis aut bacillis pręibant. Cicero.[t] Nam primum ait, cum cæteris in colonijs duumuiri appellẽtur, hi ſe prętores appellari volebant; & infra, anteibãt lictores nõ cum bacillis; ſed vt hic, prætoribus ante eunt cum faſcibus duobus: Hæc Cicero. D. quoque Lucas,[u] magiſtratus Philippenſium prętores nuncupatos lictores com faſcibus habuiſſe ſcribit. Poſtea omnes faſcib⁹ vti cæperunt. Theodoſius,[x] Duumuirum, inquit, impone nõ licet extollere poteſtatem faſciũ extra metas territorij proprię ciuitatis. Duumuirum autem dicit in ſingulari, nõ Duumuiros, quia & ſi duo erant, vnũ tamen magiſtratum adminiſtrabant, ſeu vnius iudicis vicem ſuſtinebant:[y] aut quia ſicut Coſ. ſinguli alternis diebus 12. faſcibus vtebãtur, ita duumuiri alternatim duos faſces præmittebãt. Prætexta quoque, id eſt, limbo purpureo circũdatã toga induebantur. Liuius,[z] Purpura, ait, viri vtimur prætextati in magiſtratibus, in ſacerdotijs, liberi noſtri prætextis purpura togis vtantur. Magiſtratus in colonijs municipijſque togæ prætextę habendæ ius eſt: nec id viui ſecum habebãnt id inſigne, ſed etiam, vt cum eo cremarentur mortui. Hæc ille. Tunicam verò albã geſtabant Iuuena. Saty. 3. Clari velamẽ honoris ſufficiunt Tunicæ ſummis ædilibus albæ. Creati Duumuiri olim populo munus gladiatorũ edebãt, ideſt aliquot paria gladiatorũ ad certamẽ cõmittebant, vt ex infraſcripto Apuleij loco, & marmoribus cõſtat. Plinius ad Traianũ[a] ſcribens auctor eſt, cum inibant magiſtratũ ſolitos fuiſſe ſingulos, aut binos decurionibus denarios elargiri; qui ineunt, inquit, magiſtratum, ſolent totam bulen, atque ẽt ex plebe non exiguum numerum vocare, binoſque denarios vel ſingulos date. Hęc ille. Olim Duum viri ob dignitatis ſplendorẽ cum vili abiectaque muliere matrimoniũ cõtrahere non poterant;[b] quod hodie eſt abrogatum,[c] vſque ad certam verò ſommam iudicabant,[d] nec ea, quæ magis imperij ſunt, quam iuriſdictionis, exercere poterant,[e] velut in integrum reſtituere, aut bonæ rei ſeruandæ cauſa iubere poſſideri, aut dotis ſeruãdæ cauſa, vel legatorum ſeruandorum[f] conuenire tamẽ inter litigantes poterat, vt de re maiori apud magiſtrat⁹ municipales agi poſſet.[g] conſtat etiam[h] eos conficiendorum actorum poteſtatem habuiſſe: acta autẽ nihil aliud ſunt, quam quę apud Iudicem, vel cauſa litium, vel probandi ſcribuntur,[i] quæ olim aſtantibus tribus curialibus fiebant,[k] quod Iuſtinianus ſuo Codici inſeri noluit,[l] Pignora etiam capi ob rei iudicatæ executionẽ Duumuiri iubebant.[m] Hoc autem iudicandi munere quandoq; quinquennio fungebãtur, qui quinquennales in marmoribus vocãtur. in quibus ſæpiſſime legitur, II. VIR. I. D. id eſt, Duumuir iuri dicẽdo, vt Tergelti, L. VARIO PAPIRIO PAPINIANO VII. VIR. I. D. Q. Q. PRÆF. ET TERGESTE FLAM. HARD. PONT. AVGVR. COLLEGIVM FABRVM PATRONO MERENTI. L. Papirius Duumuir quinquennalis, ideſt, integro quinquennio iudicaſſe, & Flamẽ ſeu ſacerdos Hadriani fuiſſe ſignificatur. Idẽ Corinthi obſeruatum fuiſſe Apuleius[n] tradit. Thyaſis, inquit, oriundus patria Corintho gradatim per mẽſis honoribus quinquẽnali magiſtratu fuerat deſtinatus, & vt ſplendori capeſcẽdorum reſponderet faſcium, munus gladiatorum triduanis

[a] in verb. præfecturæ.
[b] l. ſi tu C. de iud. l. in honorarijs, 3 §. in fi. ff. de obli. & action. l. magiſtratus. 25 & l. ſeq. ff. ad municip.
[c] in rubr. C. de magiſt. munic.
[d] l. 1. C. de natu. lib.
[e] l. 1. & 2. C. de magiſtr. munic. l. ſi duas. 5 alias incipit, Athletę. §. remittuntur l. ſpadonẽ. 16 §. ſi ciuitatis. ff. de excuſ. tut.
[f] in §. ſed hoc iure, & §. fi. Inſt. de Attiliano tut.
[g] 16. Act. Apoſtolicis.
[h] d. l. pars litterarum. 47. ff. de iudic.
[i] 15. epiſt.
[k] Cic. pro Milone.
[l] in Hadriano.
[m] l. eũ qui. 13. ff. de iur. om. iu.
[n] l. 1. C. de magiſt. mun. l. 28. C. T. de decur.
[o] d. l. 28. C. T. de decur.
[p] l. fi. ff. ad mun.
[q] l. ſi ad magiſtratũ. 18. C. h. t.
[r] in l. fin. §. iudicandi. ff. de mu. nei. & hon.
[s] d. l. ſi ad magiſtratũ. 18. C. e.
[t] in Rullum.
[u] 16. Act. Ap.
[x] l. duumuirum. 3. C. e.
[y] l. magiſtratu. 25. ff. ad mun.
[z] lib. 4. de cu. 4
[a] epiſt. 82.
[b] l. 1. C. de natur. lib.
[c] in auth. quib. mod. natu. effi. ſui, ſeu Nouell. 89. in fin.
[d] l. 4. §. ſi forte. ff. de dam. infec.
[e] l. 28 ad mun.
[f] l. ea quæ. 26. ff. ad munic.
[g] d. l. 26.
[g] l. inter 28. ff. d. t.
[h] in l. 2. C. de magiſtr. mun. l. curent. ff. de teſtib. l. ſi iubemus. C. de defen. ciu.
[i] l. 1. C. de off. iu. Alex.
[k] glo. in l. acta 45. ff. de re iud.
[l] l. 2 §. 1. C. Th. de decur.
[m] l. 2. C. de magiſtr. mun.
[m] l. quẽadmodum 39 §. pen. ff. ad l. Aquil.
[n] in 10.

duanis ſpectaculis pollicitus, latius munificẽtiam ſuam protendebat. Hæc ille. alibi legitur PRÆ. I. D. id eſt, Præfectus iuri dicendo. In quibuſdam verò municipijs IIII. viri iudicabant, ad quos quandoque Alexãder Imp. reſcripſit.[a] Et in vetuſto ſaxo Bergomi legitur. C. CORNELIO C. F VOT. MVNICIANO PRÆF. COH. PRIM. DAMASC. TRIB. MIL. LEG. III. AVG. PRÆF. FAB. CVRATORI REIP. OTESIMORVM IIII. VIR. I. D. PONTIFICI FLAMINI IN DIVI CLAVDII BERGOMI PATRONO PLEBS VRBANA.

Seruos etiam Duumuiri modicè tamen caſtigabunt. Fugitiuos verò comprehẽſos ad officia Præſidũ tranſmittebãt[b] liberos verò puniẽdi nullũ ius habebant vt aliqui volunt, ſed Accurſius aliud cẽſuit, virgis enim delinquẽtes cedere, & in vincula duci iubere poterãt. nã D. Lucas[d] a magiſtratib. Philippenſiũ D. Paulũ & Silam virgis cæſos, & in vincula ductos ſcribit: & mane dimiſſos. Itaq; carcerib. mancipandi, & innocentes dimittendi facultatem habebant. Vlpianus,[e] ſi fugitiuum, inquit, meum quis quaſi ſuum à Duumuiro, vel ab alijs, qui poteſtatem habent de carcere vel cuſtodia dimittendi acceperit, an is furti teneatur,[f] & placet, ſi fideiuſſores dederit, in eos domino actionẽ dãda In actis quoq; martyrum legitur magiſtratus municipales Chriſtianos in vincula cõiecisse.[g] Lyſias, inquiũt, ſedens pro tribunali, dixit. Adducãtur examini meo Chriſtiani, qui huius vrbis magiſtratibus traditi ſunt ab officio. Eulalius Commentarienſis dixit, iuxta præceptum tuũ dominæ, quos huius vrbis magiſtratus comprehẽdere potuit, chriſtianos offert tres pueros fratres, & duas fœminas: hactenus acta. Præterea tutores Duũuiri dare poterãt, ſi pupilli facultates quingẽtos ſolidos non excedebant.[h] ditiorib. verò pupillis tutorib. à Præſidib. datis, ſatiſdationes ſuo periculo exigebant;[i] ſi enim minus idonei fideiuſſores fuiſſent, de ſuo damnũ pupillis reſarciebant.[k] In quibuſdã etiã ciuitatibus vindicta manumittebant, vt manumiſſos ciues Romanos facerent; Nã alio modo manumiſſi latini liberti fiebant.[l] pro ciuitate prȩterea Duumuiri contrahebant. Paulus.[m] In duumuiros, inquit, & rẽpublicam etiam poſt annum actio datur ex cõtractu magiſtratuum municipalium. Iidem pecuniam ciuitati relictã exigebãt,[n] quod ſi neglexiſſent de ſuo reſarcire tenebantur. Cum itaq; omnib. ciuitatis negocijs impliciti reperirentur, ſi alicui minori tutores, aut curatores dati fuiſſẽt excuſabantur.[o] Dum verò magiſtratu fungebantur nec contra alios agere, nec ipſi ab alijs cõueniri poterant, vt Grȩcè Hadrianus reſcripſit,[p] qui non de ſolis Athenienſiũ magiſtratib' loquitur, vt Alciatus[q] credidit. nec de prætoribus, aut prȩſidibus, vt alij opinantur, ſed de omnibus magiſtratib. municipalibus, qui à Græcis ἄρχοντες vocabantur. Duumuiri & ſi alicubi quinquennales fiebant, plurimum tamen vno tantum anno magiſtratum exercebant, ſicut & alij qui munera publica obibant, vt ſuſceptores.[r] Quod ẽt ſignificat præfatum Hadriani reſcriptũ,[s] ἄρχοντες, inquit, quo anno cum imperio ſunt, neq; propriam, neq; eorum quorum tutelam vel curam gerunt, cauſam in iudicio, vel agendo, vel defendendo, ſuſtinento. Duumuiris infimos ciuitatum iudices comparare poſſumus, etiam ſi nõ eandem pleriſque in locis auctoritatem habeant.

[a] in l. vnic. C. de ſolu & lib. debi. ciuit.
[b] l. 4. ff de ſeru. fugit.
[c] l. magiſtratib' 12. ff. de iuriſd. omn. iud. l. ſi priuatus. 17. §. 1. ff. qui & a quibus man. l. iiẽ apud Labeonẽ. 15. §. adijcitur, & l. ſed ſi vnius 17 § 2. ff. de iniur. Nouella 15. ca. 6. l. 17. ff ad l Aqui.
[d] ind. c. 16. acto. apoſto.
[e] ind. l. magiſtratib. & alijs ſupra citatis.
[f] In l. ſi quis vxore 52. §. ſi fugitiuum, ff. de fur.
[g] apud Surium 23. Augu.
[h] § pen. Inſti. de Atil. tut. l. 3. ff. de tuto. & cura. dat. ab his, l. ſancim' in curationibus. 30. C. de epiſ audiend.
[i] § vlt. de ſatiſd. tutor.
[k] ff. & C. de magiſtr. conueniẽ.
[l] l. vlt C. de manumiſ. vind.
[m] in l. in honorarijs, 35. in fi. ff. de obligat. & actionib.
[n] l. vl. §. 2. ff. ad municipal. l. fin. C. vt in poſſeſ. legator.
[o] l. ſi duas. 6. a. ſiãs ſcipit. athletæ. § remittuntur. ff. de excuſ. tuto.
[p] in l. pars litterarum. 48. ff. de iudic.
[q] in quarto diſpunct. lib. c. 6.
[r] l. neminem. 4. C. de ſuſcept. ſ. poſ. & arca.
[s] in d. l. 48. ff. de iudic.

DE DEFENSORIBVS CIVITAtum. Cap. IX.

PRIMVS poſt Duumuiros in vrbe erat defenſor ciuitatis, à Iuſtiniano[t] & Theophilo[u] Græcè ἔκδικος appellatus. Hermogenianus[x] ſyndicum interpretatur. Defenſio ciuitatis, inquit, id eſt vt ſyndicus fiat, munus eſt perſonale. Ita etiam nominat Arcadius,[y] defenſores, ait quos Græci ſyndicos appellant pro repub. agebant & conueniebantur. Oecumenius[z] in Aſia agotæos dictos fuiſſe ſcribit. Hi quandam. antiquorum Tribunorum plebis imaginem referebant, quemadmodum & Duumuiri, Cõſulum. Ex decurionibus enim creari non poterant. Valentinianus.[a] Defenſores, inquit ciuitatum nòn ex decurionum ſeu cohortalium corpore, ſed alijs idoneis perſonis huic officio deputentur. Ob idque defenſor plebis quandoque nominatur:[b] Nam in primis plebem ipſam, ac totam etiam ciuitatem ab iniurijs, & oneribus defendere tenebatur prout eius nomen indicabat,[c] Sed videndum eſt qui eligerentur defenſores, á quibus, quam auctoritatem haberent, demũ quanto tempore in hoc officio permanerẽt. Ex nobilioribus & ditioribus vrbis ciuibus à decurionibus vnus poſt alium defenſores eligebãtur ita vt ſinguli in orbem ſua vice officio fungerentur. Quod etſi olim obſeruatum fuit, cum poſtea infimi creari cœpiſſent, renouauit Iuſtinianus,[d] vt rurſus grauiores ciues crearentur.

Ad eligendos defenſores ciuitatis Antiſtes clerici, curiales, alijque nobiliores conueniebãt, & eorum iudicio orthodoxus nominatus defenſor à Prȩfecto prȩtorio comprobabatur. Theodoſius A.[e] Defenſores, ait, ita præcipimus ordinari, vt ſacris orthodoxæ religionis imbuti myſterijs, reuerendiſſimorum Epiſcoporum, nec non clericorum & honoratorum, ac poſſeſſorum & curialium decreto conſtituantur: de quorum ordinatione referendum eſt ad illuſtriſſimam prætorianam poteſtatẽ, vt litteris eiuſdem magnificȩ ſedis eorum ſolidetur auctoritas. Honoratos autem nominat viros,

C. de defenſoribus ciuitatum.
[t] in Nouell. 15.
[u] d. §. ſed hoc iure Inſtit. de Atil. tut.
[x] in l. 1. §. 1. ff de mun. & honor.
[y] in l. ſi §. defenſores. ff d. t.
[z] in l. 2. C. de defenſor ciuit.
[z] in 10. act. apoſtol.
[a] in l. vnic. C. de offic. iurid. Alexand.
[b] l. 4. C. eod. tit. & in Auth. eod. in princ.
[c] d l. 2. & §. vlt. Auth. eod.
[d] Nouella 15.
[e] in l. defẽſores ita præcipimus. 8. C. e. & in §. an ſeri. Auth. eo.

viros qui honotem aliquem conſecuti fuerāt. Poſſeſſores, ditiores ciues. Electus defenſor ciuitatis primum iurabat ſe omnia ſecundum iura acturum:[a] deinde a Præfecto prætorio confirmabatur, cui pro codicillis confirmationis, ciuitas, ſi ex maioribus erat, quatuor ſolidos ſoluebat: ſi ex minoribus tres, Ipſe verò nihil pendebat: quia nullam mercedem officij accipiebat, niſi aliquid ei ciuitas donare conſueuiſſet.[b]

Pecuniarias cauſas in primis inter ruſticos iudicabat. Valētinianus;[c] vtili ratione, inquit, proſpectum eſt vt innocens & quieta ruſticitas peculiaris patrocinij, id eſt, defenſoris locorum beneficio perfruatur, & apud eum in pecuniariis cauſis litigādi habeat facultatem. Sed & pauperum aliarumque vilium perſonarum in ciuitate lites dirimebat, vt D. Io. Chryſoſtomus.[d] & Oecumenius teſtantur, εἶδος, inquit, ἦν δικαστῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ εὐτελῶν οἱ ἀγοραῖοι δὲ τινὲς ἐδίκαζον τοῖς πένησι καὶ ἀγοραίοις ἀνθρώποις, διὸ καὶ ἀγοραῖοι ἐκαλοῦντο ὥσπερ εἰσὶν ἔκδικοι κατὰ πόλεις τινὰς, οἱ δὲ ἀνθύπατοι τῶν πλουσίων, ἢ τῶν ἐγκλημάτων δίκας ὑπῄεσαν, hoc eſt. Agorei ſunt genus vilium iudicum in Aſia qui pauperes, & viles iudicabāt, quemadmodum ſunt defenſores in quibuſdam ciuitatibus: Proconſules autem diuitum, & criminales cauſas audiunt. Hæc illi. Aliurum etiam ciuiū cauſam olim vſq; ad quinquaginta aureos cognoſcebāt:[e] Nec pro hac ſumma licebat adire Præſidem prouinciæ, ſed prius apud defenſorem agendum erat, & ab eo ad Præſidem appellandum.[f] Leniora etiam crimina audire, & punire, ſed grauius delinquentē tātum in carcerem detrudere poterat, & eū accuſatoris nomine plectēdum ad Præſidē prouinciæ mittere.[g] Iuſtinianus ad Menam P.P.[h] Neminem volumus, inquit, in cuſtodiam cōijci abſque iuſſu illuſtrium vel clariſſimorum magiſtratuum prouinciarum aut defenſorum ciuitatum. Apud eundē teſtamenta, & inſtrumenta, donationeſque inſinuabant. & iudiciorum acta fiebant, quę ad eius iuriſdictionē ſpectabant.[i] Hęc ab exceptore ſcribebantur, qui ex officio Pręſidis prouinciæ in vrbē mittebatur: peractoque iudicio acta in publicum tabularium deferebantur, archiuum vocatū, cuius Pręfectus eorum curam habebat, ne carie exeſa, vel alio modo corrupta perirent.[k] Duo verò apparitores, defēſoris iuſſa exequebantur.[l] Præterea ſedandi ciuium tumultus, & defendendæ plebis illi cura incumbebat.[m] Caſſiodorus[n] ait ad eundem ſpectare curam, ne res carius quàm æquum ſit vendantur. Tributorum denique exactoribus aduerſus eos, qui negligentius ſoluebāt, opitulabatur, & velut Præſidis prouinciæ in vrbe vices gerebat.[o] Mācipia quoq; Reipub. atq; adeo aliorū fugitiua perquirere, & reuocare tenebatur.[p] Olim defenſores integro quinquennio magiſtratu fungebātur.[q] ſed poſtea ſtatutū eſt, vt ſolo bienio in eo officio permanerent; quo finito: alij

[a] §. iuſiurādum. Auth. eod.
[b] §. quia verò. in auth. eod.
[c] in l. 3. C. eod.
[d] in 20. ca. Act. Apoſt.
[e] l. 1. C. eod.
[f] §. & iudicare. in auth. ead.
[g] l. defenſores. 7. C. e. §. audiēt. auth. ead.
[h] in l. neminem. 2 2. C. de epiſc. audien. quæ eſt pars l. vlt. C. de cuſto. reor.
[i] l. penul. 5. e. §. nulla. in auth. e.
[k] §. præcepta, in auth. ead.
[l] §. & agi. verſi. ex prouinciali. d. auth.
[m] §. deinde. d. auth.
[n] lib. 5. variar.
[o] d. §. deinde.
[p] l. mancipia. 5. C de ſeruis fug. l. 1. C. eo.
[q] l. in defenſoribus. 4. C. eod.

honeſtiores ciues ſinguli ordine ſuo Biennio, hoc munus ſubibant.[r] Hodiè antiquorū magiſtratuum forma ſublata, hi non ſunt in vſu, illis tamen quarundam vrbium ſyndicos, aut minores iudices, qui vſque ad certam ſummam cognoſcunt, comparare poſſumus.

[r] §. quæ agitur in d. auth.

DE SVSCEPTORIBVS VINDICE & breuibus quadrimeſtribus. Cap. X.

PRÆCIPVA decurionum cura in exigendis tributis verſabatur: & ideo ciuem eligebant qui tributa exigeret, ſuſceptorem vocatum, quòd debita publica ſuſciperet. Is creabatur in curia ciuitatis, eo fere modo, quo & Decuriones vnus enim aut plures ſuo periculo eū nominabant, in quem ſi curiales cōſenſiſſent, acta à Tabulario curiæ ſcribebantur, eaque cum nomine ſuſceptoris, & nominantis, qui pro illo tenebatur, ad Præſidem prouinciæ mittebantur. Gratianus A.[s] Exactores, inquit, vel ſuſceptores in celeberrimo cœtu curiæ, cōſenſu & iudicio omnium ſubactorū teſtificatione firmentur: prouinciarumque rectoribus eorum nomina qui ad publicū munus officij editi atque obligati fuerint, innoteſcant; & animaduertant quicunq; nominauerint, ad diſcrimen ſuū vniuerſa quæ illi geſſerint redūdare: Hæc ille. Illo igitur ſoluendo non exiſtēte, curiales qui eū probauerant, pro illo tenebantur.[t] Suſceptor autem aut ex Decurionibus, aut ex plebe eligebatur. Papinianus;[u] Exigendi, ait, tributi munus, inter ſordida munera non habetur: & ideò decurionibus quoque mandatur, quaſi dicat, id non eſt neceſſe, tamē & ipſi ſolent creari. Primū autem ſuſceptoris officium eſt, vt præſēte defenſore ciuitatis, cuiuſque iugera & debitum deſcribat.[x] Deinde à quocunque frumenti quinquageſimam, hordei quadrageſimam, vini & laridi viceſimam exigat,[y] quæ in fiſci horreis condebantur:[z] ac præpoſitis horreorum ſeruanda committebantur. Id munus erat perſonale; Arcadius,[a] Qui annonam, inquit, ſuſcipit, vel exigit, vel erogat, & exactores pecuniæ pro capitibus, perſonalis muneris ſolicitudinem ſuſtinent. Exigebat enim & quod pro capitibus à ſingulis ſoluebatur, & alia quæ pro prædijs pendebātur.[b] Quotānis etiam a Principe imperata pecunia hoc modo ab eo capiebatur. In primis Tabularij ciuitatum qui ciuium, & poſſidentium nomina in pyctatio deſcripta tenebant, inſpiciebant, quis, & quantum ſoluere teneretur, & contra negligētes apparitores decurionum debitum exacturi mittebantur,[c] qui exacta ſuſceptori dabāt, ſed etſi varie tributa pro diuerſitate prouinciarum pēdebātur, omnes tamen in tribus pēſionibus hoc à principe indictum præſtabant, nempe Kal. Ianuarij. Maij. & ſub principium menſis Septembris, quo in

cipiebat

[s] in l. exactores. C. de ſuſceptor. præp & arcar.
[t] l. prouidendū. 23. C. de decurionib. l. 54. C. T. eod.
[u] in l. libertus. 17 § exigendi. ff. ad municip.
[x] ſuſceptores. 10. C. de ſuſceptorib. præp. & arc.
[y] l. modios. 9. C. d. t.
[z] l. frumenta. 6. C. eo.
[a] in l. fin. §. qui annonam. ff. de mune. & hono.
[b] l. cum poſſeſſ. §. 11. fi ff. de cenſibus.
[c] l. 1. C. de exactoribus. l. miſſi opinatores 7. C. eo.

cipiebat Indictio, vt caueatur Cõſtitutione Grȩca Codici inſerta,[a] Tripertito, ait, omnia fiſcalia inſerãtur, ea etiã quæ Armeniaca vocãt, videlicet Kalendis Ianuarijs, & Kalendis Maijs, & ad finem indictionis in tres æquas partes diuiſa. Hæc ille. Suſceptor accepto tributo chirographum ſoluenti faciebat, in quo ſumma datæ pecuniæ, cauſa ſolutionis, nomẽ ſoluentis, Cõſul, menſis, & dies prȩſtiti tributi continebatur. Honorius A.[b] Sed & aurum, inquit, quod ex huiuſmodi contributionȩ redigitur, ita debet ſuſceptori aurario conſignari, vt ſecuritatibus nomen inferẽtis, dies, Cõſul, menſis, cauſa, & ſumma comprȩhendantur. Hȩc ille. Securitas vocatur apocha, & ipſa ſolutio plerunque collatio appellatur.[c] Prædia verò tributa pendere negligentium tãquã iure pignoris principi obligata vendȩbantur. Papinian⁹,[d] Pro pecunia minus prædium iure pignoris diſtrahatur, oblata moratoria cautio non admittitur. & licet debitor caueat ſe ſoluturum, non ob id retardatur prædij venditio. Facta tributorum, aut debitarum functionum ſolutione pecunia arcario committebatur,[e] qui eo modo, quo ſuſceptor eligebatur. D. Paulus[f] Eriſtum Corinthi arcarium fuiſſe ſcribit. Sed in græco exemplari œconomus, à Iureconſ. adminiſtrator vocatur, quales erant curatores de quibus infrà dicetur. Exacta verò pecunia non diu apud arcarium manebat, ſed ſtatim ad Præfectum theſaurorum, qui vnus in ſingulis prouincijs reſidebat, tranſmittebatur, Gratianus,[g] Diu, inquit, minimè penes ipſos ſuſceptores maneat facta collatio; ſed ſtatim quodcunque à prouincialib. fuerit exſolutum, ſacris theſauris inferatur. Itẽ Gratianus[i] omnem ait, ſummam auri vel argẽti, & reliquarum ſpecierum, quæ ſacris largitionibus ex more penduntur, ſtatim vt exactio fuerit celebrata, ad theſauros vniuſcuiuſque ꝓuinciæ, vel ad proximos referri ſub obſignatione tabularij, cæterorumque quos ſolicitos eſſe debere præcedentia iuſſa decreuerunt. & theſaurorum præpoſitis cõſignari pręcipimus vt exindè ad ſacrum comitatum integer omnium titulorum numerus dirigatur: Hæc ille. Nec verò ſemper aurũ in pecunia numerata ad theſauros tranſmittebatur; ſed plerumque in maſſam conflatum,[k] cuius ſingula libra LXXII. aureis reſpondebat. Valentinianus.[l] Quotieſcũq; inquit, certa ſũma ſolidorũ pro tituli qualitate debetur, aut auri maſſa tranſmittitur, in ſeptuaginta duos ſolidos libra ſȩratur accepta. Veſtes verò, quas ſingulas, prouinciales pro ſingulis XXX. quandoque pro XX. iugis terræ militibus perſoluebant,[m] ſuſceptor nõ exigebat, ſed Proconſul.[n] In annũ tantum creabantur ſuſceptores, niſi cõſuetudo aut hominum penuria in biẽnium hoc officium cõtinuare feciſſet.[o] Nec ad hoc munus

[a] l. fin. C. de annon. & trib.
[b] in l. 1. C. de apoch. public.
[c] l. diu. 8. C. de ſuſcept. & arca.
[d] in d. l. cũ poſſeſſor. 5. § ſin. de cenſibus.
[e] l. vlt. C. de ſuſcept. præpoſ. & arcar.
[f] in fi. ad Romanos.
[g] l. 1. C. de cano. largit. tit.
[h] in d. l. diu. 7. C. de ſuſcept.
[i] in d. l. 1. C. de ſan. larg. tit.
[k] l. 1 2. & 1 3. C. T. eod.
[l] in l. quotieſcũque. 5. C. de ſuſcept.
[m] l. 2. C. de milit. veſte.
[n] l. humilioribus 14. C. de ſuſcep.
[o] l. neminem. 4. C. d. t.

reperti poterant, niſi prius rationem antè geſtorum rediddiſſent.[p] Noui verò ſuſceptores, non ſolum anni quo creabãtur, ſed & reliqua prȩcedẽtis debita tributa exigere tenebãtur.[q] Demũ hoc colligẽdorũ tributorũ onere Anaſtaſi⁹ Imperator Decuriones liberauit. In qualibet enim ciuitate exigendis tributis quoſdã prȩpoſuit quos Vindices vocabãt;[r] quod officium vſque ad Iuſtinianum perſeuerauit.[s] Suſceptor aliquam quæſtoris Romani imaginẽ habebat, hodie paucis in locis ciuitatũ Decuriones tributorũ exactores creant, ſed vbique à Principe Quæſtores cõſtituũtur, vulgò Camerlenghi, aut alio nomine appellati.

DE CVRATORE REIPVB.
Cap. XI.

HABEBANT ciuitates fundos, ȩdes aut pecuniam, quam in tuto, aut apud negociatores collocabant,[t] quibus aliquem adminiſtratorem præfici oportebat: & ideo ob hanc cauſam à Decurionibus creabatur Reipub. curator, aut procurator vocatus, qui non fiſci, aut Principis pecuniam, vt ſuſceptor, ſed ipſius ciuitatis res adminiſtrabat, quod & ipſum mun⁹ publicum erat. Hic alio nomine Logiſta dicebatur, Gordianus A.[u] Curator, inquit rei publicæ (qui Græco vocabulo Logiſta nuncupatur) multandi ius non habet. Hoc autem nomȩ ſortitus eſt, auctore Suida,[x] quia rerum ciuitatis arbiter erat, & æſtimator, ſeu cenſor: vel potius quia cum res ciuitatis adminiſtrarȩt, ſupputandi rationem tenere debebat. Plinius[y] actorem publicum appellat: agrum, inquit, ex meis longè pluris actori publico publicè mancipaui, eundem vectigali impoſito recepi. Is quemadmodum & alij ex decurionib. eligebatur, cuius præcipua cura erat, prȩdiorũ ciuitatis reditus colligere. Arcadius Iuriſc. Sed & curatores, ait,[z] qui ad colligendos ciuitatum publicos reditus eligi ſolent, perſonali munere ſubiguntur: publicorũ enim prædiorum cura inter perſonalia munera connumeratur.[a] Idẽ prȩdia ciuitatis locabat, quod in quinquennium fieri conſueuerat.[a] Res quoque reipub. à priuatis occupatas vendicare tenebatur[b] & ædes publicas & balnea quæ reſtaurarione indigebãt redẽptoribus ſarciẽda locabat[c] aut ipſe reſici iubebat.[d] Damnum enim ſua culpa reipublicæ illatum, de ſuo reſarcire tenebatur. Idẽ iuſtum pretium rebus venalibus ſtatuebat, vt Caſſiodorus mȩmorat.[e] curabat & commeatum exercitui ſuppeditari quȩ copias appellari Duarenus autumat.[f] Proſpiciebat etiam ne vrbs ȩdificijs deformaretur, collapſa enim ciuiũ ædificia reſtitui iubebat Paulus[g] ad curatoris, inquit, reipublicȩ officium ſpectat, vt dirutæ domus à dominis extruãtur: Domum[h] ſumptu publico extructam, ſi dominus ad tẽ-

pus

[p] d. l. nemin. 8.
[q] l. ſuſceptores. 3. C. eo.
[r] Euagr. li. ſacr. hiſtor. 3. cap. 42. Niceph. lib. 16. cap. 44.
[s] Edictis. 8. §. πανταχοῦ τὰς.
[t] l. 1. §. 1 ff. quod cuiuſq. vniuerſ. nom.
[u] in l. 5. C. de mod. multa.
[x] in verb. λογιστής.
[y] epiſto. 18. li 7.
[z] in l. fin. §. qui annonam. ff. de mun. & honori.
[a] l. 1. §. 2. ff. eo.
[b] l. 3. §. 1. ff. de admin. rer. ad ciuit. pertin.
[c] l. vlti. §. 2. ff. eo. ti.
[d] l. vlt. § hi quoque. ff. de mun. & honorib.
[e] l. 2. §. ad frumenti ff. de adminiſt. rer. ad ciuit. pert.
[f] lib. 3. varia. in formula curatoris ciuitatis.
[g] lib. 1. diſput. c. 2 6. & in l. cũ negociũ. 20. ff. de compenſat.
[h] in l ad curatoris 46 ff de dam. non infecto.

pus pecuniam impenſam eum vſuris reſtituere noluerit, iure eam Reſpublica diſtrahit. Hæc ille. Prohibebat præterea ne publica loca occuparentur, aut deuaſtarentur, ipſe verò nemini concedere poterat; ᵃ niſi lex municipalis id illi permiſiſſet ᵇ In omnibus denique locis, ita totam ciuitatem referebat, vt in publico ædificaturus, ſi hoc procuratori denunciaſſet, ipſi Reipublicę denunciaſſe cẽſeretur. ᶜ Nam quod ei interdicitur, Reipublicæ inter dictum eſſe videtur Sed ob hæc procuranda pleriſque in locis proprius magiſtratus creabatur, Ædilis à Papiniano vocatus. ᵈ Reipublicę quoque creditoribus debitum ſoluebat. Vlpianus, Grani, ait, æſtimationem per iniuriam poſt emptionem ablati, quæ rationibus publicis referetur, curator Reipublicæ domino reſtitui iubeat. Ex quibus verbis aliquam iuriſdictionem habuiſſe videtur, pecuniam denique publicam ipſe collocabat, aut exigebat, non etiam fœnerabatur: quia id præfecti Kalendarij munus erat, ᶠ is & alij curatores quotãnis adminiſtrationis ſuæ rationem reddere tenebantur, & factas impenſas oſtendere, actis publicis inſignare, ᵍ & eo modo tutus à moleſtia reddendæ rationis fiebat. Plures quando curatores creabantur, cum Papirius Iuſtus ſcribat, curatorem Reipublicæ collegæ nomine teneri, ſi cum malè agentem prohibere potuit, & non fecit. In expediendis publicis difficultatibus Reipub. curator, aſſeſſores & Iureconſ. vocabat, quorum conſilio vtebatur, ne aliquid fortè contra ius, vel temerè faceret: & vt aliorum etiam opinionem audiret: & iſtud eſt conſilium curatoris Reipub. cuius Papinianus meminit, In conſilium, inquit, curatoris Reipublicæ vir eiuſdem ciuitatis adſidere non prohibetur. Sed forte intelligit de conſilio ciuium ad hoc electorum, cum ſeruus Reip. erat manumittendus Curatoris Reip. in vetuſtis marmoribus frequens eſt mentio, legitur enim Brixiæ, P. CLODIO P. F. FAB. SVRÆ. Q. FLAMINI. DIVI TRAIANI PONTIFIC. II. VIR. QVINQ. TRIB. LEG. II. ADIVTRIC. PIÆ FIDELIS CVRATOR. REIP. BERGOM. DATVS AB IMP. TRAIANO CVRATOR REIPVB. COMENS. DATVS AB IMP. ADRIANO COLLEGIA FABROR. ET CENT. Feruſii quoque C. VRBIO. C. F. L. N. TROGALLO PROCVLEIANO PATRONO ET CVRATORI, R.P. VERONENSIVM.

Alexandrum Imperatorem XIIII. Romę vrbis curatores feciſſe Lampridius ſcribit. Fecit, inquit, Romæ curatores vrbis XIIII. Sed ex coſſ. viros, quos audire negocia vrbana cũ Præfecto vrbis iuſſit, ita vt omnes, aut magna pars adeſſet cum acta fieret. Curatoris Reipublicæ munera hodie in plura ſunt diuiſa, ideo nullus facile ei conferri poteſt. Apud nos iudex viarum, & theſaurarius, & ſyndicus, eius officio funguntur.

ᵃ l. prohibere. §. plane ff. quod vi aut clam.
ᵇ d. § plane.
ᶜ l. aut qui aliter, § autem ait. ff. quod vi aut clam.
ᵈ lib. quem de ædificio Græcè compoſuit, l. 1. ff. de via publ. l. quæ inſulam. §. 1 o ff. locati. l. vl. § Irenarchæ. ff. de muneri. & honorib.
ᵉ l. 2. §. grani. ff. de adminiſt. rer. ad ciu. pertinẽt.
ᶠ l. fin. § 2. ff. de mun. & honor. l. vl. §. 7. ff. d adminiſt. rer. ad ciuit. pert.
ᵍ in d. l. vlt. §. 8. de admi. rer. ad ciuit. per.
ʰ l. vlt. ff. de offic. aſſeſſor.
ⁱ l. de his. C. de epiſc. aud.

DE CVRATORIBVS ANNONÆ. Cap. XII.

CVM victus cauſa velut ciuitati per quam neceſſaria, in primis eſſet procuranda, a Decurionibus olim annonæ curator creabatur qui eius ſolicitudinem haberet, pecuniamque publicam ad hunc vſum emendumque frumentum reponebat, quod æquo pretio inter egentes diuidebatur. Papirius Iuſtus, ᵏ Pecuniam, inquit, ad annonam deſtinatam, diſtractis rebus curator exigere debet. Nec modo frumenti, ſed & olei emendi curam habebat Hos Græci σιτώνας καὶ ἐλαιώνας vel vt in Pandectis Florentinis legitur σιτώνας appellant. Papinianus ˡ Sitonas vocat, quos inquit indemnes eſſe oportet, qui non ſegniter officio functi ſunt. De his Alexander intelligit. ᵐ cum ait, ex frumenti vel olei publica pecunia non fit compenſatio cum his quæ Reſpub. debet. Latine frumentatores dici poſſunt. Hoc munus Modeſtinus ⁿ ſitoniam & eleoniam id eſt frumẽti oleique emendi curam appellat. Ita & Vlpianus ᵒ cum ſcribit ſextum decimum ætatis annum agentem ad munera ſitonię vocari nõ oportere. Inter munera quoq; perſonalia ſitoniam Arcadius Iuriſconſ. recenſet. Hi curatores officium apparitorum habebant, cui præerat centurio vehendi, condendi [illegible] frumenti curam habens, & ſi cu[illegible] frumenti defuiſſent, eos etiam [illegible] auferebat. Scæuola cul[illegible]os, inquit, cum [illegible]us in horreo haberet, millus e[x] officio annonæ centurio, culleos ad annonam ſuſtulit, ac poſtea inſtantia creditoris recuperati ſunt, Hæc ille. Vnde annonæ præfectos aliquam ditionẽ & officiũ habuiſſe conſtat, quod de Præfecto annonæ Romæ intelligo, qui etſi anteà magiſtratus nõ eſſet, poſtea tamen aucta eius auctoritate, in negotiatores annonæ & tritici, hordei vel ſimilium ius dixit. ᵗ Quod & ad aliarum ciuitatum curatores eſt trahendum. Empto frumento decuriones quoſdam ed[illegible]s dictos eligebant, qui illud inter plebem diuiderent. Papinianus, condemnatus inquit quod arctiorem annonam ædilitatis tempore præbuit, frumentariæ pecuniæ debitor non videtur. Hæc ille. Iſtud munus perſonale erat in quo nulla proprię pecuniæ impenſa facta, perſonæ tantum laborem curatores ſuſtinebant. Arcadius, ᵛ qui, inquit, annonam ſuſcipit, vel exigit, vel erogat, & exactores pecunię pro capitibus, perſonalis muneris ſolicitudinem ſuſtinent. Sed & Hermogenia-

nus

ᵏ in l. vlt §. ne reſcripſerunt. ff. de admin rer. ad ciuit. pertin.
ˡ in d. l. vlt. § iteṁ reſcripſerũt.
ᵐ l. finali § cura quoque. ff de mun. & hon.
ⁿ in l. 3. C de compenſatio.
ᵒ in l. 1. duas. 6. § eſt autem. Imperatoris. ff. de excuſ tuto.
in l. 2 ff de vacat & excuſat. mu. & eſt rubrica ca. l. vlt. græca C vt nem in [illegible] cat in emptio. ſpeciei [illegible] & de munere ſitoniæ.
in d. § 9 cura q. oq. de mun. & hon.
in l. vlt. § Titius ff. de pign. actio.
l. 2 § hæc omnia ff. de [illegible] quod [illegible] aric. por
[illegible] compenſat.
ᵛ in d. l. fi § qui annonã. de mune & honor.

pus [y] annonæ diuiſioné inter perſonalia munera recenſet. Diſtracto frumēto pecunia ſtatim ciuitati reſtituebatur. Vlpianus [z] ad frumenti, inquit, cóparationē pecunia data reſtitui ciuitati non compelſari in erogata debet. Nec frumentum vilius, quam tempus annonæ exigebat, vendi poterat. Paulus. [a] Decuriones ait, pretio viliori frumētū quàm annona temporalis exigit, patriæ ſuæ præſtare non ſunt cogēdi, & ſi carius, quam temporis conditio poſtulat, curator vendidiſſet, multabatur. [b] ſi aliqua forté magna inopia opprimebatur ciuitas, aliàs vrbes iuſto pretio illi frumentum conferre Princeps cogebat. [c] Minor annis 25. ad hoc munus non eſt eligendus. Vlpianus, [d] Sextum decimum ait, ætatis annum agentem ad munus ſitoniæ vocari nó oportet; Sed ſi nihil propriè in patria ſeruatur, de minoribus, quoque annis viginti quinque ad munera ſiue honores creandis iuſta ætas ſeruanda eſt. Sentit his verbis nulla ratione agentem an. XVI. ad id munus vocandum, ſed vbi nó eſt contrarium ius, vel cóſuetudo nec minorem annis XXV. annonæ eſſe præficiendum. Diu à decurionibus curator eſt electus, poſteà placuit, vnū ex officio apparitorum Præſidis, iudicio epiſcopi, & primatū ciuitatis ad hoc munus creari. [e] Hoc officium in pluribus ciuitatibus minus frequentatur, niſi vbi magnæ penuriæ tempus ingruit.

[y] in l. 1. § 2. ff. de mun. & hon.
[z] l. 2. §. ad frumenti. ff. de admin. rei. ad ciuit. pertin.
[a] in l. decuriones 5. de admin. rei. ad ciuit. pertin. l. vlt ff. ad l. Iuliā d annona. l. 5. non debere. ad municip.
[b] l. 2. ff. de annona.
[c] l. 1 & 2. C vt nemini liceat in coempt. ſpecier.
[d] l. 3. de vaca. & excuſ. mun.
[e] l. vlt C. vt nemini li. e. in emptio. ſpecie ſe excuſ. quæ Græca eſt cōſtitutio.

DE EPISCOPIS, Cap. XIII.

NON minima in vrbe cura erat, vt panis, aliæque res ad victum quotidianū neceſſariæ non adulterarentur, & iuſto pondere aut menſura veniret, & ideò huic muneri ab ordine Decurionum ciuis præficiebatur, quem epiſcopum id eſt in ſpectorē appellabant Arcadius [f] Epiſcopi, inquit, qui præſunt pani & cæteris venalibus rebus, quæ ciuitatū populis ad quotidianum victum vſui sūt, perſonalibus munerib. funguntur. Alij erant epiſcopi quos ſolebant Athenienſes ad ſubditas ciuitates mittere, vt auctor eſt Suidas, q quid apud quemque populū ageretur, obſeruarēt, ac diligenter inſpicerēt: apud quos ſummum rerum arbitriū erat. Cic. [g] Ego negotio præſum, non turbulento, vult enim Pompeius eſſe, quem tota hæc Campania, & maritima ora habeat ἐπίσκοπον, ad quem delectus, & negotij ſumma referatur: Hæc ille. Hinc noſtri antiſtites & ipſi epiſcopi tanquam omnium ſpeculatores ſunt vocati. Romæ venalium rerum cura ad ædiles pertinebat, quorum munus erat etiam alia inſpicere & curare, id eſt ne res mobiles, ſiue ſoli, vitioſæ diſtraherentur. [h] Nos hodie hunc præfectum, Iudicem victualium nominamus.

[f] l. ſi § item epiſcopi, ff. d mun. & honor.
[g] ad Atticum. lib. 1.
[h] l. 1. in prin. ff. de ædilit. edict.

DE CVRATORE KALENDARII, & diuerſorum negotiorum. Cap. XIIII.

PRÆTER prædia habebant & pecuniam publicam ſingulæ ciuitates, quam fœnori locabant. Gaius, [i] Collegijs, inquit, permiſsū eſt, ad exemplū Reip. habere res communes, arcam communem, & actorem. Eam autem pecuniam cū opus erat, in vſus publicos cóuertebāt, & ſæpe ne ocioſa eſſet, fœnori dabant, cui negociationi proprius ciuis præficiebatur, Kalendarij curator dictus. Arcadius Iureconſ. [k] Kalendarij, ait, curatio, & quæſtura, in aliqua ciuitate inter honores non habetur: ſed perſonale munus eſt. Quoniam huic negocio præfecti iniunctum munus recuſare non poſſunt; Kalendarij autē nomine hic aliud non intelligitur; quàm pecuniæ publicæ ſub fœnore locandi officium. Veteres enim Kalendarij exercitationem pro nominibus faciendis accipiebant. Africanus, [l] Cum quis, inquit Kalendarium præſtari alicui voluerit, vtrumne nomina duntaxat debitorū præſtari voluiſſe intelligendus eſt, an verò etiam pecuniam ſi qua ab his exacta, eidem tamen Kalendario deſtinata fuerit, & magis puto: quemadmodum ſi exactæ pecuniæ, & rurſus collocatæ eſſent, permutatio nominum non perimeret, vel minueret fideicómiſſum: ita ipſæ quoque pecuniæ, ſi adhuc Kalendario, id eſt nominibus faciēdis, deſtinatæ eſsēt; eidem fideicommiſſo cedere debeant. Kalendarium ergo pro nominibus faciendis, hoc eſt debitoribus comparandis accipitur. [m] Vnde ſeruus dicitur debitor domini ex ratione Kalendarij [n] id eſt cauſa pecuniæ fœnori daræ, cuius rei frequens in iure eſt mētio; vbi Kalēdario præponi dicitur, qui huic negociationi præficitur Idem Africanus, [o] Eius, ait, qui in prouincia Srichū ſeruum Kalendario præpoſuerat, Romæ teſtamentum recitatum eſt, & Scæuola [p] Kalendarium exerceri dicit ab eo, qui hanc artem profitetur, alij librum rationum interpretantur. [q]

Dictum eſt autem Kalendarium; qui debitores ſingulis kalēdis pro retēta pecuniā vſuras ſoluebant. Hinc in rationum, & chirographorū exemplis, mutuo accepta pecunia, ferè ſemper Kalendis reſtitui promittitur. [r] Hæ & menſtruæ vſuræ vocabantur. [s] Kalendarij curator non ab ordine decurionū, ſed a Præſide prouinciæ, facta eius morū, & facultatum inquiſitione creabatur; & ob id nullam cautionem, vt alij, præſtat. Papinius. [t] A curatore, inquit, Kalendarij cautionem exigi non oportet, cū ex inquiſitione à Præſide eligatur. Plinius quoq; Bithyniæ Præfect. ſe id ex officio ſuo facturum Traiano indicat, [u] pecuniæ, inquit, publicæ miniſterio noſtro exactæ ſunt, & exiguntur, quas vereor, ne ocioſæ taceant nam & prædiorum comparandorū, aut nul-

[i] l. 1. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. l. Gai⁹. 11. ff de vſuris.
[k] l. vlt. §. 2. de mun & honor.
[l] in l qui filium 64. de legat.
[m] vt in d. l. vl. §. 2.
[n] l. ſi. ff. de peculio.
[o] in l. eius qui in prouin. 41. ff. ſi certum petat.
[p] l vxorem. 41. § legauerat. ff. de legat 1.
[q] vt Aleiat⁹ lib. 3. diſp. c. 1.
[r] l. lecta. 40. ſi cert. pet. & ex multis ll. ſub. ti. de verb. obliga. conſtat.
[s] d. l. lecta. 40.
[t] in l. vlt § item reſcripſerunt. 7. de adm. rer. ad ciu pert.
[u] epiſt. 14.

la,

la aut rariſſima occaſio eſt, nec inueniuntur, qui velint debere Reip. præſertim duodenis aſſibus, quanti à priuatis mutuantur, reſcribit Traianus Plinio vt ſub minoribus vſuris pecuniam collocet. [a] Sed hodie cum iure diuino improbatum ſit fœnus, ac pro infamia id quæſtus genus vulgò habeatur, hoc lucrum omnino in ciuitatibus ceſſat.

[a] epiſto. 15.

Alii præter hos curatores extra ordinẽ pro vt vſus exigebat, à Duumuiris creabãtur veluti ſi alicuius debitoris bonorumpoſſeſſionem Reipu. iuſſu præſidis obtinuiſſet, eorum curator fiebat. Paulus, [b] Sempronij, inquit, qui ex pollicitatione debitor patriç ſuç extiterat, bona reſpublica iuſſu Præſidis poſſedit, quorum bonorum magiſtratus reipublicç tres curatores conſtituerunt qui apud Græcos ἐπιμεληταὶ vocantur; Hæc ille. Si quando opus extruendum, vel reficiẽdum erat in ciuitate, eius Curator creabatur, quod & hodie fieri cõſueuit. Vlpianus, [c] Cura, ait, extruendi vel reficiendi operis in ciuitate munus publicum eſt. & idẽ ſi aliud publicè agendum cõtigiſſet, obſeruabatur. Hi omnes operũ curatores vocabantur Arcadius Iuriſconſ. [d] Curatores, inquit, ad extruenda vel reficiẽda ędificia publica, ſiue palatia, ſiue nauulia, vel manſiones deſtinantur, ſi tamẽ pecuniam publicam in operis fabricá erogent, & qui faciendis vel reficiẽdis nauib⁹ vbi vſus exigit, præponũtur, munerib⁹ perſonalibus adſtringũtur. Hæc ille Manſiones autem erant hoſpitia publica in quibus veredi manebãt, vt alibi eſt declaratũ. Hi quoq; curatores nõ à Decurionibus ſed à Præſide prouinciæ creabantur. Vlpianus. [e] de proconſule loquẽs, Aedes, inquit, ſacras, & opera publica circumire inſpiciẽdi gratia, an ſarta tectáque ſint, vel an aliqua refectione indigeant, & ſi qua cœpta ſint, vt cõſummentur, prout vires eius reipublicç permittũt, curare debet; Curatoresque operum diligentes, ſolemniter præponere. Hi curatores etiam hodie, cum opus eſt, fiunt. Erãt & qui balnea publica calefieri curabant, quibus ex publico ad hũc vſum pecunia dabatur. Arcadius, [f] Inter perſonalia, inquit, munera in quibuſdam ciuitatib⁹ numeratur & calefactio publica balnei, ſi ex reditib⁹ alicuius ciuitatis curatori pecunia ſubminiſtretur. Hęc ille. Tertia pars redituũ ciuitatis, quæ in fundis conſiſtebant, ad mœnium, & thermarum reſtaurationem deſtinata earũ curatori committebatur. Arcadius. [g] Ne ſplẽdidiſſimæ, inquit, vrbes vel oppida vetuſtate labantur, de reditibus fundorum iuris Reip. tertiam partem reparationi publicorum mœniom & thermarum reſtitutioni deputamus, Hactenus Arcadi⁹. Curator ergo ędificia balneorũ hac pecunia reſarciebat, ligna ad ignẽ accendendum, & oleum ad lumen prębendũ parabat. Ante Alexãdrum Imperatorem poſt auroram tantũ, inquit Lampridius, balnea aperiebantur, & ante ſolis occaſum claudebãtur, ipſe oleum eorũ luminibus aſſignauit, vt nocte etiam paterent, & Syluas ad accendendum in illis ignẽ, deputauit. Hoc curatore opus nõ erat, quum thermas publicas Reſpub. locabat; cõductor enim ipſe hanc operá præſtabat. Labeo. [h] Quidam, inquit, in municipio balneum præſtandũ annuis viginti numis cõduxerat, & ad refectionẽ fornacis fiſtularũ, ſimiliumque rerum cẽrum nũmi vt præſtarentur ei conuenerat, conductor centum nũmos petebat, ita ei deberi dico, ſi in earum rerũ refectionem eam pecuniam impendi ſatiſdaret Hęc Labeo. valde autẽ neceſſarius olim erat thermarum mos, quia cum antiquitus calceorum vſus intra ciuitates non eſſet, [i] & ob id nudis pedibus incedentes ex puluere aut luto ſordes contraherent, quotidie balnea frequentabãt. Seneca [k] enim ſcribit veteres quotidie brachia & crura nũdinis & ſe totos lauiſſe, & ideo in quocũque oppido publicũ balneum reperiebatur, quod vrbis inſigne fuiſſe Procopius tradit. [l] & vbi enim erat pecunia, a teſtatorib⁹ populo exhibẽda legabãtur, vt Tiburtibus relicta fuiſſe Scęuola ſcribit. [m] codicillis inquit, ita legauit, Tiburtibus municipibus meis, amantiſſimiſque Sciatis balneum Iulianum iunctum domui meç, ita vt publico ſumptu hæredum meorum & diligentia decem menſibus totius anni præbeatur gratis: Quęſitum eſt, an ſumptus refectionibus neceſſarios hæredes pręſtare debeant. Reſpõdi, videri teſtatorem ſuper calefactionis & præbitionis onus, de his quoq; ſẽſiſſe, quę ad quotidianam turelam pertineãt, quibus balneę aut inſtruantur, aut denique inter ſolitas ceſſationũ uices parari purgarique vt habiles ad lauãdũ fierent, ſint ſolitæ. Ex quibus verbis apparet quanta impenſa & labores in balnea fierent, & quàm frequens eorum vſus eſſet: Vnde & hodie nonnulla caſtra & villæ balnea vel balneola appellantur, in quibus publicè populus lauari cõſueuerat. Comitibus ac magiſtris militum à Curiis ciuitatum lauacra gratuito prębebãtur, quod cum etiam rei militaris comites & tribuni poſcerent, id illis ab Arcadio & Honorio eſt negatũ, ne tot ſumptibus ciuitates onerarentur. [n] Piſtrinis quoque publicis curatores dari ſolebant. [o] Et alii ad compellẽdns pecuniæ publicæ debitores vt ſoluerent, alij vt vias ſternerent aut aquæductus curarent [p] aut alia opera publica facerent, [q] vel reficerent, quibus Ædiles aut Reip. curatores ſufficere non poterant.

[b] l. Lucius. 46. § Sempronij. de admin. tutor.

[c] in l. 4. in prin. de mun. & hon.

[d] in l. vlti. §. hi quoq; de mun. & hon. & l. cum quidã. 17. §. eos ff. de vſur.

[e] l. ſi in aliam. 7. de offic. procõſ. & legat.

[f] d. l. vlt §. cura quoq., de mun. & hon.

[g] in l. ne ſplendidiſſimę 11. C. de oper. publ.

[h] in l. inſulam. 58. §. vlt. locati.

[i] l. 2. 3 & 4. C. Theo de [illegible]

[k] in epiſto. 56.

[l] lib. 3. de ædific Iuſtinia.

[m] in l. patron⁹. 35. §. vlt. de leg. 3.

[n] l. 1. C. ne rei milita. comitib, vel tribun. lauacra præſtentur

[o] d. l. vlt. §. legati.

[p] d. l. 1. & d. l. vltim § cura.

[q] d. l. vltim. §. hi quoque.

Erat & quibuſdam in locis quæſtor, nam & ſi reipublicæ curator eius publicam pecuniã adminiſtrabat, quibuſdam tamen in locis proprius miniſter creabatur, qui illi ad vſum publicum cõſeruandæ pręficiebatur, & eius qui olim Romæ fiebat exẽplo quęſtor dicebatur. quod & ipſum munus publicũ fuit. Romani quæſtoris officiũ erat pecuniã publicã inquirere, & exactam cõſeruare. [r] Id aliquæ ciuita-

[r] l. 2. §. deinde cum ęrariũ. de. orig iur.

tes quæ pecunia abundabant, imitatæ, ſuũ & ipſæ quæſtorem inſtituerunt: Quod inter munera perſonalia Arcadius [a] recẽſet. Kalendarii quoque, ait curatio, & quæſtura in aliqua ciuitate inter honores non habentur: ſed perſonale munus eſt; itaque non in omnibus ciuitatibus. ſed aliquibus hoc officium exercebatur. Huius loco ſucceſſit, qui hodie Theſaurarius dicitur.

[a] in d.l.vlt. § 2.

DE ZIGOSTATE. Cap. XV.

CVM de probitate auri atque etiam argenti, & pondere plerunque contenderetur, in ſingulis ciuitatibus Libripens vir huius artis peritus & fidelis, quem Græci Zygoſtatem appellabãt, erat conſtitutus, qui de monetis ortas controuerſias dirimebat. Iulianus ad Mamertinũ.[b] Quoties, inquit, de qualitate ſolidorum orta fuerit dubitatiu, placet, quem ſermo Græcus appellat, Zygoſtatẽ per ſingulas ciuitates cõſtitutum, qui pro ſua fide atque induſtria neque fallat, neque fallatur, contentionem dirimere. Hęc ille, qui modum quoque in appendendo auro conſtitutum tradit.[c] Aurum ait, æqua lance, & paribus libramentis ſuſcipiatur, ſcilicet vt duobus digitis ſummitas lini retineatur. Tres reliqui liberi ad ſuſceptorem emineant, nec põdera deprimant, nullo examinis libramẽto ſeruato, nec æquis aut paribus ſuſpenſo ſtater manentes.

[b] in l.1.C.de ponderat.

[c] in l.2.C.The. de ponderato.

DE PROCVRATORIBVS METallorum. Cap. XVI.

Cod.d.metalla. hoc eſt procuratoribus metallorum.

AEmilio Lepido, & C. Pompilio Lenate Coſs. metalla in Macedonia primum inſtituta fuiſſe Caſſiodorus ſcribit. quod & in aliis proximis regionibus & Aſia poſteà eſt actum, ad quæ effodienda delinquentes damnabantur, quibus, alii præficiebantur metallorum procuratores dicti. Hi ex decurionum numero in prouinciis, vbi metalla fodiebãtur creabantur;[d] quorum munus erat proſpicere vt effoſſores debitum vectigal fiſco ſoluerent, cui octo ſcrupulos auri pendebant in balluca id eſt in auro rudi prout eximebatur, non purgato, Græci [illegible] appellant.[e] alibi octo ſcrupulos ſoluebant.[f] In Macedonia, Dacia, Myſia, Dardania, Ponto, & Aſia pręcipue metalla effodiebantur.[g] Proconneſus quoque Propontidis inſula, quam Neuron Plin. appellat, & Gypſus in mari Rubro Cytis a Plinio dicta æris feraces erant;[h] in quas ad hunc vſũ ſontes deportabantur. Proc[illegible]orib⁹ verò comes metallorum præerat, ita Valentinianus Cre comitũ appellat,[i] quem in Illyrico fuiſſe in Notitia Romani Imperij demonſtrauimus Sed omnibus Comes ſacrarum Largitionum imperabat, ad quem hi prouentus deferebantur,[k] quemadmodum in eo diſſeruimus.

[d] l.4.C. de metall.

[e] l.1.C.de metalla.

[f] d.l.1.

[g] l.5.C.eo.

[h] N[illegible] c.28.& [illegible] 28. ſeu [illegible] de [illegible]

[i] l.2.C.eo.

[k] vt ex toto tit. C.de metall.cõſtat.

DE SYNDICO. Cap. XVII.

CVM plurib⁹ ex cauſis Ciuitates cõueniri, & eas cõtra alios agere oporteret, vnus eligebatur, qui vel inuitus hoc munus ſubiret, Latinè actor, Græce ſyndicus dictus. Gaius.[l] Collegiis, inquit, permiſſum eſt ad exemplũ Reipublicæ, habere res communes, arcam communem, & actorẽ ſiue ſyndicum: per quem tanquam in republica, quod communiter agi, fierique oporteat, agatur, fiat. Quę verba licet alia quoq. negocia quam mouendarum, excipiendarumque actionum ſyndico committere videantur, ob id tamen pręcipuè creabatur, cum Reipublicę curator, vt ſupra dictum eſt, alia quotidiana negocia expediret, generaliter autem ad mouẽdas defendendaſque Reipublicæ cauſas cõſtituebatur. Arcadius Iuriſc.[m] Defenſores ait, quos Græci ſyndicos appellant. & qui ad certam cauſam agendam vel defendẽdam eliguntur laborem perſonalis muneris adgrediũtur. His adſtipulatur Hermogenianus,[n] quum ait, perſonalia ſunt munera, defenſio ciuitatis, id eſt, vt ſyndicus fiat. Eodem autem munere fungebatur, quo in priuatorum cauſis procurator.[o] Dicitur enim ſyndicus, quod ſimul plurium cauſam agat. Ab vniuerſoq; ordine decurionum eligebatur: Vlpianus,[p] Nulli, inquit, permittetur nomine Ciuitatis, vel Curiæ experiri: niſi ei cui lex permittit: aut lege ceſſante ordo dedit, cum duæ partes, adeſſent, aut amplius quam duæ.

[l] l.1.quod cuiuſque vniuerſ. nomine.

[m] in l.vlt §. defenſores de mune. & honor.

[n] in l.1.ff.eo.

[o] l.1.in fin. & l. item eorũ. & §. vlt. quod cu[illegible] ſ. que vniuerſ. nomin.

[p] l.nulli. 3.quod cuiuſq. vniu. no-

Quandoque tamen Decuriones ſolebant Duumuiris committere, vt ipſi ad particularẽ cauſam actorem eligerent: & is ab vniuerſo ordine electus eſſe cẽſebatur: Paulus.[q] Si Decuriones, ait, decreuerunt, actionem per eum mouẽdam, quem Duumuiri elegerint: is videtur ab ordine electus, & ideò experiri poteſt parui enim refert, ipſe ordo elegerit, an is cui ordo negotium dedit. Sed ſi ita decreuerint, vt quæcunque incidiſſet cõtrouerſia, eius petendæ negocium Titius haberet: ipſo iure id decretum nullius momenti eſſe. quia non poſſit videri de ea re, quæ adhuc in controuerſia non ſit, decreto datam perſecutionẽ, & ſubijcit. Sed hæc omnia hodie per ſyndicos ſolent ſecundum locorum cõſuetudinem explicari. Sẽtit creatum ſemel ſyndicum omnium cauſarum quas Reſp. habuerit mouendarum auctoritatem habere, vti etiam Accurſius & alij exiſtimant.

[q] Litem eorum §.1.ff.eod.tit.

DE

DE IRENARCHIS ET LIMENARchis Cap. XVIII.

Cod. de Irenarchis.

SOLEBANT & veteres in certis vrbis, aut territorij locis milites collocare, q ortos tumultus ſedarent, latrocinia prohiberent, & factioſos, criminaq; patrata preſidi indicarent, & a ſtatione in qua degebãt ſtationarii dicebãtur.[a] Id primus Romę & in Italia Auguſtus inuenit. Trãquillus de eo loquẽs graſſatores inquit, diſpoſitis per loca opportuna ſtationibus iohibuit (c. 32.) Vlpian.[b] Quies quoq; inquit populariũ & diſciplina ſpectaculorũ ad Pręfecti vrbi curã pertinere videtur & ſanè debet ẽt diſpoſitos milites ſtationarios habere ad tuẽdã populariũ quietẽ, & ad referendũ ſibi quid agatur: Hos frequẽtiores in Italia Tiberius locauit. Trãquillus,[c] in primis, inquit, tuẽdę pacis à graſſatorib⁹, ac latrociniis, ſeditionũq; licẽtia, curã habuit; ſtationes militũ per Italiã ſolito frequẽriores diſpoſuit. Idẽ in prouinciis actitatũ fuiſſe tũ ex aliis tũ ex Tertulliani apologetico cõſtat; Latronibus ait, inueſtigãdis per vniuerſas prouincias militaris ſtatio ſortitur. Idem aſſerit Cõſtãtinus[d] his verbis curioſi, & ſtationarij, vel quicunq; fungũtur hoc munere, crimina iudicibus nũcianda meminerint: & ſibi neceſſitatẽ probationis incũbere, nec citra periculũ ſui, ſi inſõtibus eos calumnias nexuiſſe cõſtiterit, ceſſet ergo praua cõſuetudo, per quã carceri aliquos immittebant. Hęc ille. Tantũ enim denũciãdi, nõ ẽt cuſtodiæ reos tradendi facultatẽ habebãt. Fugitiuos tamẽ deprehẽſos in carcerẽ detrudere poterant, quod & Paulus[e] cõprobat. Limenarchæ, ait, & ſtationarii fugitiuos deprehẽſos recte in cuſtodia retinẽt. Horũ præfecti, Irenarchę ſũt appellati, q a Decurionib⁹ eligebantur & a Præſide probabãtur. Latine quaſi pacis auctores dicti. Honorius A.[f] Irenarchę, inquit, qui ad prouinciarũ tutelã quietis ac pacis per ſingula territoria faciunt ſtare cõcordiã, à Decurionibus iudicio præſidũ prouinciarũ idonei nominentur. D. Auguſtinus.[g] Nõ, inquit, accuſãtibus noſtris, ſed illorũ notoria, ad quos tuendæ publicæ pacis vigilãtia pertinebat, prę̄ſentati vidẽtur examini. Quib⁹ verbis ſignificat Irenarchas ẽt crimina denũciaſſe: Notoriamq;, criminis denũciationẽ appellat, iura notoriũ vocãt.[h] Hi q.q; curioſi vocantur: quorũ præcipuũ officiũ erat delinquẽtes capere, & captos de ſociis, & receptatorib. diligẽter interrogare, & interrogationes reſponſaq; cum indiciis & probationib. ad Præſidẽ mittere, vel ipſi perducere. Sed eorũ litteris ſine legitimis probationibus nõ credebatur. Marcianos,[i] Hadrianus, ait; Iulio ſecundo ita ſcribit; & aliàs reſcriptum eſt, non eſſe vtique epiſtolis eorum credendum, qui quaſi damnatos ad Pręſidẽ remiſerint. idẽ de Irenarchis pręceptum eſt, quia nõ omnes ex fide bona elogia ſcribere cõpertum eſt; Sed & caput mandatorũ extat, quo Diuus Pius cũ prouincię Aſię præerat, ſub edicto propoſuit, vt Irenarchę cum apprehẽderint latrones, interrogẽt eos de ſociis, & receptatoribus, & interrogationes litteris incluſas, atque obſignatas ad cognitionẽ magiſtratus mittãt. Igitur qui cũ elogio mittuntur, ex integro audiendi ſunt, & ſi per litteras miſſi fuerint, vel etiã per Irenarchas perducti. Et ideo cum quis ἀνακρίσιν id eſt quæſtionẽ, inquiſitionẽ faceret, iuberi oportet venire Irenarchẽ, & quod ſcripſerit exequi & ſi diligenter ac fideliter hoc fecerit collaudandũ eum, ſi parum prudenter non exquiſitis argumentis, ſimpliciter denotare Irenarchen minus retuliſſe. Sed ſi quid maligne interrogaſſe, aut nõ dicta retuliſſe, pro dictis eũ comperetit, vt vindicet, in exemplũ, ne quid & aliud poſtea tale facere moliatur. Hactenus ille. Cum ergo hi graſſatores prohiberent, nõ abs re dictum eſt[k] Irenarchas diſciplinę publicæ, & corrigendis moribus præfici: quorũ munus eſt perſonale. Hi ẽt vectigalia ex mercibus aliunde aduectis exigebant: Conſtantinus,[l] prouinciales inquit, pro rebus, quas ad vſum proprium vel ad fiſcũ inferũt, aut exercendi ruris gratia reuehunt, nullũ vectigal a ſtationariis exigatur. Ea verò quę extra prędictas cauſas, vel negociationis cauſa portãtur, ſolitæ præſtationi vel penſitationi ſubiugamus, capitali pœna propoſita ſtationariis, & vrbanis militibus, & cæteris perſonis, quorũ auaritia id tẽtati firmatur. Hæc ille. Quare his ex publico annonæ pro ipſis alẽdis, & capita ſeu pabula pro equis ſecundum locorum conſuetudinem præſtabantur. (l. ſuper 9. C. de iur. fiſci.) Verum poſtea Irenarchę tanquã pacis turbatores, & moribus corrupti ab Honorio & Theodoſio aboliti fuerũt.[m] Sed eorũ verbis in contrariam ſententiam detortis, à Iuſtiniano[n] reſtituti ſunt. His hodie ſucceſſerunt præfecti ſatellitum, qui per ciuitatum territoria ad perquirendos reos obequitant, & qui in ciuitatibus commiſſa crimina denunciant.

Quemadmodum verò in pleriſque ciuitatibus & earum finibus, qua iter frequentius erat ſtationarii milites cõſtituebãtur, ita & in portubus, ad quos frequentius naues cõmeabãt, cuſtodes locabantur, qui eius loci curã haberent & ab hoſtium, aut piratarum incurſionibus, naues tuerẽtur, fugientes latrones caperẽt: oleum, vinum, aut liquamina, vel ferrum ad Barbaros Imperij hoſtes perferri nõ paterentur,[o] ac tumultus prohiberent. His Limenarcha præponebatur, quaſi portus præfectus, quem Græci λιμένα vocant, & muneribus perſonalibus aſtringi Arcadios ſcribit.[p] Hi ſeruos fugientes retinebant. Paulus,[q] Limenarchæ, inquit, & ſtationarii, fugitiuos deprehẽ-

Marginal notes:

[a] l. 8. ſi quis. C. de accuſat.

[b] in l. 1. §. quies 12. ff. de offic. præf. vrb.

[c] in Tiberio. ca. 36.

[d] in l. 1. C. de curioſis.

[e] l. 4. ff. de ſeru. fugitiu.

[f] in l. vni. C. de Irenarchis.

[g] epiſt. 159.

[h] l. 6. §. pen. ad Turpilia. l. 7. C. de accuſat.

[i] l. Diuus 6. ff. de cuſto. reor.

[k] in l. vlt. §. Irenarchæ ff. de mun. & hono.

[l] in l. vniuerſi. §. C. de vectig. & commiſſ.

[m] l. 1. C. Theo. de Irenarch.

[n] qui ma[illegible] con[illegible] ſuam ſententiam in l. vni. C. de Irenarch. ponerent. at [illegible] d l. vnic. C. T. eod.

[o] l. 1. & 2. C. quæ res export. non deb.

[p] d. l. vlt. §. hi quoque. de muner. & hon.

[q] l. 4. ff. de ſer. fugit.

ſos recte in cuſtodia retinent. Idem ab ordine decurionom quemadmodum Irenarchæ, nec niſi liberi creabantur. Diocletianus,[a] Non idcircò minus, ait, q̃ te limenarcha creato, nemo contradixit reipublicę nomine, moueri tibi ſtatus quæſtio poteſt. Dubiũ autẽ ibi erat, quia limenarcha creatus à republica, illũ honorẽ, qui liberorũ hominũ proprius eſt, cõſecutus fuerat liber eſſe videbatur. Sed qm̃ hominis forte ſtatum ignorãs Reſpublica eũ limenarchã creauerat, nõ ob id eũ vel ingenuũ iudicaſſe, vel ſeruũ manumiſiſſe cenſetur. Malè autem Accurſius[b] limenarchã pro eo, qui Imperij limitibus præerat, interpretatur: Hi enim Comites aut Duces cũ Imperio à Cęſare creabãtur, limenarchę verò a decurionib. portus cuſtodes eligebãtur. Rarũ prætereà eſt vt idem vocabulũ ex Græco & Latino cõponatur, inquit Budæus[d] vnde quaſi limitis archus non rectè diceretur. Deinde à limiti, nõ limenarcha, ſed limitarcha vocaretur. Portus aũt in iure nominati, olim inſignes, & frequẽtati erant Capua, vel Caſſiopa, in Campania, Dyrrachiũ in Epiro, & Brũduſiũ in Calabria, quo vltrò citroq; nauigabatur[e] Itẽ Aquileia, quę nunc eſt mediterranea, vnde in Cyrenenſem oram tranſmittebatur:[f] & in Syria Berytum, vnde Brunduſium nauigabatur:[g] Alexãdriæ quoq; portus celebratur[h] vbi erat orbis emporium, & portus Romæ, ſeu Hoſtiæ.[i]

[a] l.non idcirco 38. C. de libera. cauſ.

[b] in d. l. 4 & l. non idcirco. 38.

[c] l. 2. § pro limitaneis. C. de offic. P.P. Africæ.

[d] in d. § l. hi quoque.

[e] l. 1. §. igitur de exercitoria.

[f] l. pen. §. vlt. locati.

[g] l. qui Romæ, 122. §. Callimachus. de verb. oblig.

[h] l. 1. C. de frumento Alexan.

[i] l. 1. C. de can. frumen. vrb. Romæ.

DE AEDILIBVS. Cap. XIX.

PRIMVM Romę Ædiles curules creati ſũt, vt plebiſcita in Cereris ædẽ deferri curarẽt.[k] Sed Theophilos[l] eos ædiũ ſacrarũ curam habuiſſe ſcribit: & inde ædiles appellatos: poſtmodum rebus venalibus præpoſiti, tam mobilibus, quam ſoli, cum vitio venditis ius dicebant.[m] Ob id edictum ædilitium nũcupatum proponebant, quo iuſto pretio annonam vendi iubebant.[n] Menſuras quoque vt æquæ eſſent, proſpiciebant & quas iniquas deprehendiſſent frangebant. Vlpianus.[o] Si quis inquit, menſuras conduxerit, eaſque magiſtratus frangi iuſſerit: ſi æquæ ſunt, ita demum eum teneri, ſi culpa eius id fecit ædilis: Hæc ille. Mox alij ędiles Romę ſternẽdis reparandiſque viis à Cenſoribus ſũt præfecti, qui cum aliis negotiis occupati, huic muneri ſufficere non poſſent, ex SC. Quatuor viri viarum curandarum ſunt creati.[p] Rurſus cum neque hi ſufficerẽt: duabus tribuſvè viis ſinguli curatores ſunt præfecti: qui earum curatores vocabantur: ſed cum is magiſtratus incertus eſſet, & ad tempus prout res exigebat conſtitutus eum ordinarium Cæſar Auguſtus fecit. Hæc Romæ, cuius exẽplo etiam in municipiis ædiles ædibus viiſq; reſtaurãdis ſunt præpoſiti: q etſi edicendi ius non habuere, res tamẽ venales curabant, & in vendendis vtẽſilibus delinquentes flagellis cædebant. Quorũ officiũ latè Papinianus in aſtynomicis libro ſingulari Græcè ſcripto explicat:[q] ſed ita Latinè verſus eſt. Aediles curam gerãt per vrbem viarũ, vt complanentur: neue flumina damnũ dẽt ædibus, & vt põtes ſint quocũque loco opus fuerit. curent etiam, vt priuati muri, vel aliũ, vel ędium, qui in viam publicam ferũtur ſi ruinoſi ſint, ædium domini eos vt oportet, demoliãtur, ac reparent: Quòd ſi non demoliantur, neque reparent, eos multent, donec vitiũ emendauerint. Prouideant quoque ne quis vias publicas effodiat, aut aggeribus obſtruat, neuè quid in via exędificet: Quòd ſi contra factum fuerit, ſeruus à quocunque qui cum deprehẽderit, cædatur; liber verò ædilibus indicetur, qui in eum lege animaduertent, & factũ opus deſtruent. Præterea, vt antè ſuas quiſque ędes vias publicas reficiat, & aquæductus qui ſub dio ſũt, purget, ne qd eũtẽ currũ impediat. Et qui cõductas ædes inhabitãt, ſi eatũ dñs non reparet, ipſi reparẽt, & impenſam in pẽſionẽ imputabunt. Procurẽt etiã ne quid ante officinas ponatur, niſi fullo veſtimẽta ad auram recreet, vel faber rotas exponat; ita tamen & hi collocẽt, ne eũtem currũ impediãt. Neq; etiã quenquã in via rixari, aut ſtercora eiicere, vel morticina, pelleſve proiicere permittant. Hęc ille. Ex quibus apparet ædiles ius multandi & viarũ, quæ in vrbe erãt, curã habuiſſe. Sed & ea quę in via repoſita inueniebant, perdere & cõcidere poterãt. Paulus,[s] Lectos, inquit, emptos ædilis, cum in via publica poſiti eſſent, concidit ſi traditi eſſent emptori, aut, per eum ſtetiſſet, quo minus traderentur, emptoris periculum eſſe placet. Hęc ille. Cum verò maximam curam viarum extra vrbem ſternendarum, veteres haberent, tanta eas magnificẽtia ſternebãt, vt tria in fabricis Rom. ſe admirari Diouyſius diceret, vias nempe, aquęductus & cloacas; lapides. n. ſiliceos quadratos, ad ſternẽdas vias ab Appio cæſos fuiſſe Procopius[t] ſcribit, qui tãta firmitate connexi erant, vt nõ cõpoſiti, ſed natura ſic editi viderẽtur.

[k] l. 2. §. item cũ eſſent. vbi. Zaſius. de ori. iur.

[l] in §. proponebant Inſtim. de iur. nat. gent. & ciuil.

[m] l. 1. In princ. de ædil. edic.

[n] l. ideo. 17. ff. de compenſat.

[o] l. item quæritur. 19. §. ſi quis menſuras. locat.

[p] d. l. 2. §. deinde cum eſſet neceſſarium, de orig. iur.

[q] Leos. 12. ff. de decurionib.

[r] & in l. 1. de via publica.

[s] l. lectos. 12. de peric. & com. rei vend.

[t] li. 1. belli Gothici.

Publicorum etiam balneorũ in quibuſdã municipiis curã habuiſſe ædiles vidẽtur quæ ipſi quandoque municipibus, vt gratuitò lauarentur præſtabãt. Alfenus.[u] Aedilis, inquit in municipio balneas conduxerat, vt eo anno municipes gratis lauarentur poſt tres menſes incẽdio facto, reſpõdit poſſe agi cum balneatore. Hæc ille. Id officium inter perſonalia Arcadius receẽſet, quæ illos, ſubire dicit qui ad reficiendas vias eligi ſolẽt, cum nihil de proprio patrimonio in hoc munus cõferãt. Hæc munera pleriſque in ciuitatibus erant curatoris reipublicę, qui ædilis aliis in locis creabatur. In quibuſdam vterq. magiſtratus cõſtituebatur cum vnus omnibus his curis ſupereſſe nõ poſ

[u] in l. qui inſulã. 30. § 1. locati.

[x] l. vlt. §. Irenarchæ. de mun. & honorib.

ſet.

ſet. Arpinates ſolum creabāt ædilem, qui omnium magiſtratuum munere fungebatur. Cicero [a] ædilem filium meũ fieri voluit, is enim magiſtratus in noſtro municipio, nec alius vllus creari ſolet. Aufidenates, Gabij, & Aretin. ædilem & ipſi habebant, Iuuenalis [b] & Perſ. [c] Spartianus. [d] per Latina oppida dictator, ædilis, & duũuir fuit. Aediles Græci ἀγορανόμους vocant, a quo munere immunes fuiſſe philoſophos, Rhetores, Grãmaticos, & Medicos, Modeſtinus ſcripſit [e] qui a Latino interprete male vertitur; immunes enim dicuntur, eſſe ab ἀγορανομίας id eſt ædilitiis curis, pro quibus alia verba ineptè ſcripta reperiũtur. Hũc magiſtratum eſſe opinor quem D. Paulus in fine epiſtolæ ad Rom. œconomum appellat: ſalutat, inquit, vos Eraſtus œconomus ciuitatis ſcilicet Corinthi. D. Hieronymus vertit Arcari[9], D. Ambroſius diſpenſatorem, t, ait, quaſi curator. qui dictante iuſtitia, gubernabat ciuitatẽ, maximè in pretiis moderandis.

[a] epiſt. 13.
[b] Satyr. 10.
[c] Prima.
[d] Iu Hadriano.
[e] l. ſi duas. 6. alias incipit l. Sed & reprobari §. eſt autem Imperatoris, de excuſat. tutor.

DE ARCEOTIS ET ÆDIVM cuſtodibus. Cap. XX.

TABVLARIVM locus erat, in quo ſcripturas publicas reponebãt, Græcè ἀρχεῖον dictũ, vt ait Suidas. Id eſt antiquariũ in quo vetuſtæ memoriæ res cõſeruabantur. aliqui chartophylacium ſeu grammatophylacium, vel archium vocant. [f] Qui verò huic loco, & ſcripturis præficiebatur archeota ab ipſo archiuo nuncupabatur. [g] Latini antiquarium appellant. Leo A. [h] antiquarios, inquit, qui habentur in ſcrinio memoriæ nunquam minus eſſe, quam quatuor volumus. Hi codices ciuitatis conſeruabant, & vetuſtate corruptos deſcribebãt. Valentinianus [i] Antiquarios, ait, ad bibliothecæ codices componẽdos, & pro vetuſtate reparãdos quatuor Græcos, & tres Latinos ſcribẽdi peritos legi iubemus. Diuus Gregorius. [k] Antiquarios, ait, librarios reperi. His ſucceſſere qui magiſtri archiui, alibi cancellarii ciuitatum appellantur. Ædes vbi magiſtratus iudicabant, & ipſæ archia dicebantur, vt Suidas & Budæus tradũt, quas proprii curabant miniſtri. [l] Latine prætoria vocantur. [m]

[f] l. moris 9. de pœnis, §. 1. nouell. 14. ſeu auth. de defenſ. ciui. §. pen. nouell. 30. ſeu auth. de his, qui ingred. ad appell.
[g] L. vltim. §. hi quoq. de mun. & honor.
[h] L. hac parte. 10. C. de prox. facr ſcin.
[i] l. 2. C. The. de. ſtud. libera. vrb. Rom.
[k] in l. dialog. cap 4.
[l] d. l. vltimi. §. hi quoque.
[m] l. omnes, §. 1. C. de epiſ. & cleric. l. lecta. ff. ſi cer. pet.

DE TABVLARIIS LOGOGRAPHIS & Cenſualibus. Cap. XXI.

Cod. de tabulariis, ſcribis logographis, & cenſualibus.

ERANT & plures ſcriptores in ciuitate, quorum aliqui tabularij, quidam ſcribæ, nõnulli logographi, alij cenſuales vocabantur: ſed omnes generali vocabulo ſcribæ, & tabularii. illorum verò qui propriè Tabularii dicebantur munus erat, eorum qui tributa ſoluiſſent, nomina in codicem referre. Conſtantinus. [n] Ducenarii, inquit, & cẽtenarij, ſiue ſexagenarii, non prius debẽt aliquem ex debitoribus conuenire: quàm a tabulario ciuitatis nominatim breues accipiant debitorum. Breues pro ſcriptura debitorum nomina continente accipiũtur. Arcadius A. [o] Tabularios, ait, oportet fideliter prouidere nomina debitorum. Conſtantinus quoque prohibet, [p] ne ciuitatum tabularii, tributa, quæ a potẽtioribus ſoluenda ſunt, inferioribus iniungant. Hi & eorum filii, huic oneri erant obnoxii. [q]

[n] l. 1. C. de exact. tributor.
[o] l. miſſi. opinatores. 7. C. eo. ti.
[p] in l. 1. C. de cẽſib.
[q] l. 1. C. de tabular. l. vlt im. §. hi quoq. ff. de muner. & honu.

Scribæ verò dicebantur, qui magiſtratuũ, ſeu duumuirorum, aut defenſorum ciuitatum acta notabãt: quod & ipſum munus erat perſonale. Arcadius Iuriſcon. [r] Scribæ, inquit, magiſtratuum perſonali muneri ſeruiunt. Sic Cn. Flauius Appii Claudii Decemuiri ſcriba fuiſſe dicitur, quia acta coram eo, & ipſius ſẽtentias ſcribebat. In eodẽ ſenſu ſcribas accepiſſe Conſtantius A. videtur [s] dum ait, Nulli omninò ex tabulariis, vel ſcribis, vel logographis, eorumque filiis, in quocunque officio militent, ſed ex omnibus officiis, necnon etiã ſi intra noſtrum palatium militant, needum impleto quinquẽnio reperti & retracti, protinus officiis municipalibus reddantur: Hæc ille. Eorũ officium ſcribatus vocabatur. [t] Logiſtas verò Reipublicæ curatores vocatos fuiſſe ſuprà diximus; à quibus logographi differunt: Hi enim rationes tributorũ ſcribebãt, illi negocia Reipub. Quãquam logographos Suidas pro his accipiat, qui iudiciorum acta conſcribunt. [u]

[r] in d. l. vlti. §. magiſtophori. de mun. & hon.
[s] d. l. 1. C. de tabular. fac. l. pen. C. de defenſoribus ciuit.
[t] l. 4. C. de appellat. l. 1. §. 2. de mun. & hon.
[u] l. 1. & vlt. C. de tabular.

Cenſuales verò erãt qui ſub magiſtro cenſus publica monumenta ſcribebãt, apud quẽ teſtamenta aperiebantur, & publicabantur; [x] ſed in primis patrimoniũ cuiuſque deſcribebant. [y] Arcadius. [z] Pari modo, inquit, qui acceptandis, ſiue ſuſcipiendis cenſualibus profeſſionibus deſtinãtur, ad perſonalis muneris ſollicitudinem animam intendunt. Cæterum decuriones ipſi inuiti cenſuales non creabãtur: ſed ſponte hoc onus ſuſceptum, poſtea relinquere nõ poterant. [a] Hi generali vocabulo tabularij vocati, olim ſerui erant; [b] vnde ſerui publici vocantur, & ſerui ciuitatis. Itaque errant Accurſius, & alii, qui ſeruos publicos pro hodiernis tabellionibus interpretantur, quorum auctoritas olim nulla fuit. Nec extraneis, vt vulgò creditur, ſtipulari poterant, id enim tãtum ſeruis publicis id eſt Reipublicæ licebat, tanquàm ciuium mancipiis, non aliis perſonis liberis. Sed poſteà cautum eſt vt prædicti tabularii liberi tantum ordinarentur. [e]

[x] l. teſtamenta. 18. l. conſulta. 23. C. de teſta.
[y] d. l. 1. § 2 de mun. & honor.
[z] in d. l. vlt. §. pari modo. ff. c.
[a] d. l. 1. C. de tabular.
[b] l. vlt. de ſeru. reip. manum. l. quò alter, 18. de adoptionib. l. mutus. 45. §. ſi procurator de procuratoribus. l. 2. rem pupilli ſalu fore. §. cum autem, Inſtit de adoptionib.
[d] l. fin quod cuiuſque vniuerſ. nomine.
[e] l. generali. 3 C. de tabular.

DE GYMNASIARCHIS. Cap. XXII.

SOLEBANT Græci in ſtadiis ſeu amplis ſpacis porticibus circundatis in palæſtra, aut alio modo exerceri. In interioribus verò cubiculis vngebantur, & lauabantur, & in exhædris prope ſitis philoſophi diſputabant, cum enim nondum eſſet copia librorum, ipſi diſputando ſe exercebant, vt ait Suidas.[a] His locis præfecti Gymnaſiarchi vocabãtur, qui prædictas exercitationes ordinabant, & eorum curã gerebant. ab eo munere Philoſophos, Rhetores, Grammaticos, Mediĉoſque immunes eſſe Modeſtinus ſcribit.[b] Cicero,[c] Demoliendum, inquit, curauit Demetrius Gymnaſiarchus, quod is ei loco pręerat. Quia verò in his gymnaſiis, & Philoſophi verſabantur, & rei literariæ gymnaſium, Diatriba eſt appellatum, de quo Ant. Auguſt.[d]

[a] in verbo γυμναſία
[b] in l. ſi duas. 6. aiiàs l. ſed & reprobari. §. cum ſimiliter. de excuſat. tut.
[c] in Verrem. loquens de ſignis.
[d] in d. l. ſi duas. 6. §. philoſophos.

DE XENOPAROCHIS ET Camelariis. Cap. XXIII.

LEGATIS in vrbem veniẽtibus, ſal, ligna, cætera quoque ad vſum, & victum neceſſaria ex publico ſubminiſtrabantur, cui muneri præfectus Xenoparochus vocabatur, vt Acron, Budæus, & alii tradiderunt quod & ipſum munus perſonale cẽſebatur.[e] Onus verò hoſpitem in domibus recipiendi munus non perſonæ, ſed patrimonij eſt.[f]

Erant & Camelarij, qui camelorum curam habebant. Nam ſi exercitus impedimenta ob expeditiones publicas comportãda erant, camelis vtebantur, quibus & Camelariis, ex publico cibaria præſtabantur. Sed camelorum curam habentes, plurimi in albo deſcripti erant, qui ordine ſinguli ſua vice citabantur, vt hoc perſonale munus ſubirent. Nec niſi corporis infirmitate excuſari poterãt Arcadius,[g] Camelaſia, inquit, ſimiliter perſonale munus eſt, nam ratione habita & alimentorum, & camelorũ, certa pecunia camelariis dari debet, vt ſolo corporis miniſterio, obligentur, vnde conſtat camelorum curam, quæ καμηλασία[h] ſeu camelaſia appellatur, inter perſonalia munera connumerari. Qui hæc curabat, camelarius dicebatur.[i]

Erat aliud huic ſimile perſonale onus, Tyrones vel equos ad exercitium perducendi, vel res alio modo quam per camelos peruehendi, vt annonam, vel pecuniã fiſcalem, aut veſtem militarem perſequẽdi. Arcadius,[k] Tyronum, inquit, ſiue equorum productio, & ſi qua alia animalia neceſſario producenda, vel res peruehendæ ſiue perſequendæ ſunt, vel pecuniæ fiſcales, ſiue annona, vel veſtis, perſonæ munus eſt: curſus vehicularis ſollicitudo, item angariarum præbitio perſonale munus eſt; Hæc ille: Vbi enim arma, aut aliæ res ad exercitum erant tranſmittendæ, magiſter officiorum præfectum prætorio monebat, vt ſingulas ciuitates, naues, equos, aut plauſtra, prout vſus exigebat ex publico exhibere iuberet,[l] quod oneris genus angaria vocabatur, & pro locorum proximitate res trãſmittebantur.[m] Cõferebant autem prouinciales buccellatum panem, vinum, acetum, laridum, carnem veruecinam, & paleas, quas vltra viginti milliaria vehere non cogebãtur.[n] Idem erat in veſtibus militibus exhibendis,[o] quibus vnus præficiebatur, qui eas exciperet. Arcadius quoque[p] vehicularis curſus ſollicitudinem munus perſonale eſſe ſcribit. intelligẽdum eſt, cum quis vehicula publica ad currendũ deſtinata curabat: vt pabula equis præberentur, & manſiones reſtaurarentur; quæ omnia ſunt munera perſonalia, ob vtilitatem publicam excogitata.

[e] d. l. vltim. §. hi quoq., de mun. & hon.
[f] l. & qui originem. 3. §. munus. dict. tit.
[g] d. l. vlt. §. carmelaſia. ff. d. tit.
[h] d. l. 1. §. 2. de mun. & honor.
[i] d. l. 1. §. 2. & l. vlt. §. carmelaſia.
[k] in d. l. vlt. §. 1.
[l] l. vlt. C. de fabricentib.
[m] l. pro locis 6. l. mediterraneæ. 9. C. de annon. & tribut. l. ſicut. 4. C. de erogat. milit. annon.
[n] l. 1. 2. & ſeqq. imo tot. ti. C. de eroga. mil. ann.
[o] l. 1. C. de mil. veſte.
[p] in d. l. vlt. §. 1. de mun. & hon.

DE NYCTOSTRATEGIS. Cap. XXIIII.

ARCENDIS incẽdiis, quę plurimũ nocte oriri ſolẽt olim cũ familia publica Triũuiri præerãt nocturni vocati. Paulus,[q] apud vetuſtiores, inquit, incẽdiis arcendis præerant, qui ab eo quòd excubias agebant, nocturni dicti ſunt, hos Græci νυκτοστρατηγοὺς appellant quod & ipſum munus perſonale fuit, in municipiis frequentatum. Arcadius,[r] Sed & Nyctoſtrategi, & piſtrinorum curatores perſonale munus ineunt. Legendum enim eſt nyctoſtrategi, vt Florentiæ, non nycoſtrategi. Romæ verò præfectus vigilum fuit, nam pluribus vno die ortis incendiis, Auguſtus ſeptẽ cohortibus opportunis locis cõſtitutis his ſeptem tribunos, & omnibus pręfectum vigilum præfecit.[s] Poſtea Conſtantinopoli antiquo vocabulo abolito, Prætorem populi Iuſtinianus inſtituit,[t] de quo ſupra latius dixi.

[q] l. 1. ff. de offic. præf. vig.
[r] in d. l. vlt. §. legati. de mun. & hono.
[s] l. 2 & 3. de offic. præf. vigil.
[t] l. Nouella 53.

DE AGONOTHETIS ET MASTIGOphoris. Cap. XXV.

SACRIS certaminibus Agonothetæ præerant:[u] qui aliquando βραβευταί, Latinis, & Vlpiano deſignatores vocantur; hos comitabantur; lictores, à Græcis μαστιγόφοροι, nominati, qui ad ſubmouendam turbam flagra gerebant, & inde nomen habuerunt, quaſi flagriferi

[u] l. Septicia. 10. de pollicitat.

feri dicti, qui & ipſi inuiti hoc munus ſubire compellebantur. Arcadius,[a] Maſtigophori quoque,inquit,qui agonothetas in certaminibus comitantur,& ſcribæ magiſtratus, perſonali muneri ſeruiunt:ita legitur Florentiæ. Alii codices habent ſacris certaminibus, quæ in Græcia erant quattuor Nemæa, Pythia, Iſtmia,& Olympica,de quibus alibi dixi. Sed ego hic malo de certaminib. quæ in diuerſis ciuitatibus fiebant,intelligere:& licet Suidas Agonothetas propriè velit eſſe, qui ſcenicis ludis præſunt, de aliis tamen certaminibus, quæ in Circo fiebant,aut pugillatu, Arcadius ſentit. Currentium equorum ſpectaculis iidem præficiebantur,de quibus alibi legitur.[b]

[a] d.l. vlt. §. maſtigophori de mun. & honor.
[b] in l. 1. eo. tit.

DE LEGATIS. Cap. XXVI.

Cod. de legatis.

AB ordine Decurionum Legati plerumque ad Principem etiam inuiti mittebantur hi, qui trium ſuperſtitum filiarum numero excuſati non fuiſſent,[c] vel qui biennio poſt aliam ſuſceptam legationem nõ vacauiſſent.[d] ob leues cauſas olim legati ad Principem mittebantur; Nam Byſantii quotannis ad ſalutandum Traianum cum viatico ſeu legatiuo duodecim millium nũmum deſtinabant,quod Princeps prohibuit. Plinius,[e] requirenti,inquit,mihi Byſantiorum Reipub. impendia indicatum eſt legatum ad te ſalutãdum omnibus annis cum pſephiſmate mitti, eique dari nũmum duodena millia. eiuſde eius temporis CXX. aurei, ex noſtris plus CLXXX. Hæ legationes vt ſuperfluæ ſunt arctatæ, & ſtatutum, vt non niſi ex neceſſaria cauſa mitteretur ad Principem, & cauſam comprobaret Præſes, qui ſuis litteris legatum comitabatur,vt Honorii & Theodoſij reſcripto cauetur,[f] quod etſi de Alexandrinis loquitur, Iuris tamen Interpretes ad alias ciuitates extendunt.Idem eſt ſi prouincia ad Imperatorem Legatum deſtinare velit.

Nam Præfectus Prætorio,cui illa ſubeſt,cauſam examinare debet,an ſit mittendus,[g] ciuitas verò in primis legatum eligere, & decretum de eo mittendo ſcribere,cui decuriones ſubſcribunt,[h] & hoc græcè pſephiſma vocatur.[i] Nemo verò proprio ære legationem ſuſcipere cogitur,ſed à Reipub. viaticum vel legatiuum conſtituitur,[k] Arcadius,[l] Legati,inquit,qui ad ſacrarium Principis mittuntur, quia viaticum, quod legatiuum dicitur, ſolent accipere,perſonale munus ineunt.Huius legatiui & Vlpianus meminit.[m] Legationes quomodo ordinarẽtur,Honorius ad Monaxium P.P. ſcribens his verbis explicat:[n] Quoties legatio deſtinatur, vniuerſos curiales pręcipimus,qui intra vrbẽ cõſtituũt, ſi nõ ægritudine vel alia excuſabili neceſſitate impediuntur, in locum curię conuenire, & decreta ſua propria ſubſcriptione firmata viro ſpectabili Præfecto Auguſtali inſinuare, vt eius relatione tuis virtutibus intimata,& ſub examine tuo perpẽſa,venire necnè legati debeant,ordinetur,nulli penitus legatione libera committenda.Creabantur & ad cenſus accipiẽdos legati,quod & ipſum munus perſonale erat,Hermogenianus:[o] Ad cenſus, inquit,accipiendos legati creari, videbantur, quum ad debita Reipub. vectigalia accipienda mittebantur. In eligendis Legatis hic etiam ordo ſeruabatur,vt prius his,qui ætate, dignitate,& loco præcedebant, hoc munus demandaretur,& ordine ſequentes per vices vocarentur,niſi fortè rei magnitudo primores eligi deſideraret,tunc enim ab hoc ordine receditur.[p] Quo tempore quis fungitur legatione,neque alienis,neq; propriis negotiis interponere ſe debet.[q] Numerus quoque legatorum eſt præfinitus,ne plures quàm tres mittantur.[r] Proprium verò & perſonale munus eſt legationis,quod per alium quàm filiũ perfici non poteſt.[s] Priuilegium habent Legati,ne conueniantur in cauſis ciuilibus,tempore quo legatione funguntur, ne à miniſterio & officio ſibi iniuncto auocentur,[t] ſi tamen in legatione deliquerint vel ipſi vel eorũ ſerui.Romæ puniuntur.[u] Debitores Reipub.aut infames legati fieri nõ poſſunt.[x] Veredis curſus publici legati etiam ciuitatũ vehebantur, ſiquidem Valerianus, eos qui ex cauſis minus neceſſariis venerint, cũ iniuria animalibus propriis ad prouinciam reuerti iuſſit.[y] Gratianus cum vniuerſa diœceſis vnum vel duos legatos ad Principem mittẽdos elegerit,vnius rhedæ curſus publici illis euectionem concedit.Prouinciatum verò Legatis ſingulas angarias permittit,[z] id eſt ſingulos equos. Cum vniuerſa diœceſis de legato ad comitatum Imperatoris mittendo conueniebat,nullum requirebatur decretum,nec alicuius iudicis negociorum examinatio, ſed quod maiori parti primatum ciuitatum placuiſſet,obtinebat,[a] Si verò prouincia Legatum deſtinare volebat, cuiuſque prouinciæ curiarum primates in Metropolim conueniebant, in cuius loco publico de occurrentibus negotiis tractabant,& quod maior pars probaſſet,fiebat,[b] modò P.P.aſſenſus interueniſſet,[c] Cũ ad Principis comitatum Legati perueniſſent,prius in Pręfecti,pretorio auditorio eorum petitiones, nulla tamẽ facta determinatione examinabantur, deinde in Principis Conſiſtorio ab epiſtolaribus recitabãtur,qui ex ſententia Principis reſponſum ſcribebant.[d]

Soliũ verò,in quo Legatos Princeps audiebat,Corrippus Africanus[e] ita deſcribit.

Atria prælargis extant altiſſima tectis.
Sole metallorum ſplendentia,mira paratu.

[c] l. 1. C. de legatio. lib. 10.
[d] l. 3. C. eod.
[e] epiſt. 3. ad Traian.
[f] l. vlt. C. eod.
[g] l. pen. C. eod.
[h] d. l. vlt.
[i] epiſto. 3. & Cicero pro Flacco.
[k] l. 2. in fin. l. filio. ff. eo.
[l] in l. vlti. § legati. ff. de mun. & honor.
[m] in l. 2. ff. de legati.
[n] in leg. quoties 35. C. Theo. eo.
[o] in l. 1. de legati.
[p] l. 3 §. præſes ff. de mun. & hono. l. 4. §. pen. ff. eod.
[q] l. Paulus. in fi. ff. eo.
[r] l. 4. in fi. ff. eo.
[s] d. l. 4. §. legati.
[t] l. ſi quis in legatione, l. non alias. §. 1. & 2. cum l. ſeq. ff. de iud. l. non diſtinguemus. § item ſi quis. ff. de arbitr. l. eum qui. §. 1. ff. de conſti. pecun. l. 3. & 5. ff. eod.
[u] d. l. non aliàs
[x] l. 4. in prin. & §. 1. ff. eo.
[y] l. 6 C. The. de legat.
[z] l. 9. C. The. de legat.
[a] d l. ſiue 9. C. Theo. eod.
[b] l. ſi quod 12. & ſeq. C. Theo. eod.
[c] l. 14. C. Theo. eod.
[d] l. quotieſcunque 10. C. T eod.
[e] lib 1. [illegible] Iuſti[illegible]

Et facie plus mira loci, cultuque ſuperba.
Nobilitat medios ſedes Auguſta penates,
Quattuor eximiis circumuallata columnis.
Quas ſuper ex liquido præfulgens cymbius auro.
Immodico ſimulans conuexi climata cœli,
Immortale caput, ſoliumque ſedentis obumbrat
Ornatum gemmis, auroque, oſtroque ſuperbum.
Quattuor in ſeſe nexos curuauerat arcus
Per leuam dextramque tenens victoria partem.
Alterius erectis pendebat in aere pennis,
Laurigeram geſtans dextra fulgente coronam.
Mira pauimentis, ſtratiſque tapetibus ampla
Planicies longoque ſedilia compta tenore.
Vt lætus Princeps ſolio conſedit in alto,
Membraq́; purpurea præcelſus ſede locauit.
Legatos Auarum iuſſos intrare Magiſter
Ante fores primus diuina nunciat aula.
Orantes ſeſe veſtigia ſacra videre.
Clementis domini, quos voce & mente benignus.
Imperat admitti.
Verum vt contracto patuerunt intima velo
Oſtia, & aurati micuerunt atria tecti.
Cæſareumque caput diademate fulgere ſacro
Ter gactis ſuſpexit Auar, ter poplite flexo
Pronus adorauit, terraeque affixus inhæſit.
Hunc Auares alii ſimili terrore ſecuti
In facies cecidere ſuas, ſtratoſque tapetos.
Fronte terunt, longiſque implent ſpacioſa capillis
Atria, & Auguſtam membris immanibus aulam.
Vt clemens Princeps legatos ſurgere iuſſit,
Officij ſtratos iuſſu monituque iubentis.
Erexere viros. Quod poſcitis ore ſereno,
Clementer regnator ait, memorate, docete.
Et veſtri regis, quæ ſit legatio, ferte.

DE

DE CORPORIBVS ARTIFICVM.

PRÆTER Magiſtratus,& alios diuerſa officia obeuntes, erant & corpora artificum,quę perſonaliũ onerũ immunitate gaudebant, & hos numero XXXII. Taruntenus Paternus recenſet. [a] Conſtantinus verò ad Maximum XXXV. nominat, [b] ſunt autem ſequentes.

[a] in l.vlti. C. de iur.immu.
[b] in l.2.C.Theodoſ. de excuſat. artif.l.1.C.eo.

1 ARCHITECTI. Hi ſunt qui ædificiorum membra diſponũt,& eorum formam deſcribunt. Conſtantinus ad Leontium P.P.[c] Architectos, inquit, qui diuiſiones partium omnium,inciſioneſque ſeruant,menſuriſque & inſtitutis operam fabricationi ſtringũt,immunitatibus gaudeant, & ſuſcipiant docendos,qui docere ſufficiunt. Hi prius liberalibus literis imbuebantur, quàm hanc artem diſcerent.Conſtantinus ad Felicem Proconſ. Africæ:[d] Architectis, inquit quàm plurimis opus eſt,ſed quia non ſunt, ſublimitas tua in prouincijs Africanis ad hoc ſtudium eos impellat,qui ad annos fermè duodeuiginti nati, liberales litteras deguſtauerint, quib⁹ vt hoc gratum ſit, tam ipſos quam eorum parentes ab his,quæ perſonis iniungi ſolent, volumus eſſe immunes, ipſiſque qui diſcent, ſalarium competens ſtatui. De Architectura libros x. ad Auguſtum M.Vitruuius ſcripſit, in quorũ initio ſic ſcribit,Architectura eſt ſciẽtia pluribus diſciplinis, & varijs eruditionibus ornata,cuius iudicio probantur omnia,quę à ceteris artibus perficiuntur opera.& ſubdit Architectum,litteratum eſſe oportere,peritum graphidos,eruditum geometrię,optices,arithmeticæ,philoſophiæ,& muſicę,hiſtorias plures, & reſponſa Iuriſconſultorum noſſe, & aſtrologiã,cœlique rationes cognitas habere.Quare non mirum,ſi cæteris architecti vt digniores præponuntur.

[c] in l.3.C.Theodoſ.eod.
[d] in l.1.C.Theodoſ.eod. & in l.vlt.C.eo.

2 MEDICI. Hi quarto loco in codice Theodoſiano locantur. Accurſius legit, mulomedici, pro medicis omnium brutorum, neque enim de medicis hominum loquitur, qui non ſunt artifices.In codice Theodoſiano ſeparatim medici locãtur, & poſt alios mulo medici.In baſilicis ſcriptũ eſt,medici,&equorum medici.Medicos hic Cuiacius chirurgos eſſe putat.Hos Paternus veterinarios vocat.[e]

3 PICTORES. Iſti cenſum capitis etiam ſerui non pendebant, [f] hoſpites recipere non cogebantur. [g] pergulas & officinas in locis publicis ſine penſione tenebant,in ciuitate,quam elegerant morabantur,alijſque priuilegijs gaudebant.[h]

[e] in d.l vlt.
[f] d.l.vlt.C.Theod.
[g] l.archiatros. C.de metatis.d.l. vlti.C.T.eo.
[h] d.l.vlt.

4 STATVARII. Qui hominũ marmoreas effigies formabant,vt omnibus eſt notũ.

5 MARMORARII. Qui non ſtatuas, vt præcedentes,ſed alia marmora ſecant, expoliunt,& exculpunt.

6 LECTICARII ſeu ARCARII. Ita Accurſius & Alciatus.Lecticarij ſunt, qui faciunt lecticas,ita hos Põponius,[i] & Martianus [k] appellant.Alij legũt Lectarij.qui lectos faciũt,ſeu Laccarij,qui puteos fodiunt.Sed hi inter ſe longe diſtant,cum tamen eos pro affinibus illa dictio(ſeu)ponere videatur.In codice Theodoſiano,[l] omiſſis lectarijs,legitur, laquearij,qui laquearia fabricant,& ita fortè reponendum,Tectorij ſeu Laquearij.

[i] in l. ſi ex toto, 8.§.2.de leg.1.
[k] in l. legatis. §. 1.de leg.3.
[l] in d.leg.1.C. Theo de excuſ. artif.

7 CLAVICARII. Qui claues efficiunt. In codice Theodoſiano omittuntur.

8 QVADRATARII. ita etiam legitur In codice Theodoſiano,non Quadragarij; illi ſunt.qui marmora ad amuſſim quadrant, quos Græci [illegible] appellant; & ex vitis quattuor coronatorum Accurſius & Alciatus Quadratarios vocari arguunt.

9 STRVCTORES, id eſt, ædificatores ſeu Fabri murarij; vnde canales ſtructiles à Vitruuio lib.8.cap.7. & Palladio lib. 9. cap. 11.appellantur, qui calce ligatis lateribus fabricant. A Paterno [m] bricularum ſtructores vocantur.

[m] in d.l. vlti. de iur.immu.

10 SCVLPTORES ligni,qui in ligno imagines hominum & brutorum effingunt. In codice Theodoſiano hi ſimpliciter ſculptores nominantur.

11 MVSARII. In codice Theodoſiano legitur.Muſiuarii ſunt qui emblemata ſeu opus vermiculatum ex teſſellis marmoris varii coloris in homines,& varias animalium formas effingunt,vulgò muſaicum vocant.Spartianus in Peſcẽnio Nigro.Nũc, inquit,in Cõmodianis hortis in porticu curua pictum de muſiuo inter Commodi amiciſſimos videmus ſacra Iſidis ferentem.

12 DEAVRATORES. Qui vaſa, arma,aliaque inaurant,ita & in codice Theodoſiano nominantur.

13 ALBINI. quos Græci [illegible] appellant.In codice Theodoſiano Albarij dicũtur, & fortè rectius Sunt. qui incruſtant & dealbant parietes,tectores ab Vlpiano dicti: [n] ita

[n] in l. ſi ſeruus ſeruum, 27.§.vi ti.ad l.Aquil.

etiam

etiam vocat Tertullianus de idololatria, ſcit inquit, albarios tector & tecta ſarcire, & tectoria inducere, & ciſternam liare κονιαταὶ inquit Suidas, οἱ τοὺς τοίχους, κονιῶντες ideſt, muros dealbantes.

14 ARGENTARII. ſunt, qui vaſa argentea fabricant Vaſcularij aut fabri argentarij à Iureconſultis vocati.[a]

[a] in l. penult. in princi. de aur. & arg. lega l. vlti. de act. & oblig.

15 BARBARICARII. ex auro coloratis filis, inquit, Donatus in II. Virg. exprimunt hominom formas, & animalium, aliarumque ſpecierum, ijdem caſſides & buculas auro argentoque inducunt, vt ſupra diximus.

16 DIATRATARII. Diatritarij apud G. Theo. & minus recte. ſunt qui vaſa aurea atgéteaq; cęlãt, id eſt ſigna & imagines imprimunt. Vlpianus[b] ſi calicem, inquit, diatretum faciendũ dediſti, ſi faber imperitia fregit, dãni iniuria tenebitur. Poſſet & de his intelligi, qui pocula ad ſigna inſigéda excauãt & periorãt.

[b] in d. l. 27. ſi ſeruus ſeruum, §. ſi calicem. ad le. Aquil.

17 ÆRARII FVSORES. Qui æs fundunt, & æreas imagines conflant. Sed in Cod. Theod tribus interpoſitis artificibus, ærarij à fuſoribus ſeparãtur, illi enim ſunt, qui ex ære plura fabricant, vt lebetes, cacabos, ahena, & alia. Fuſores verò qui fuodunt. Paternus ærarios hos ſimpliciter nominat.[c]

[c] in d. l. vlti. de iur. immu.

18 SIGNARII. in Cod. Theo. non repetiuntur, ſed horum loco ſunt ferrarij. Signarij parua ſigna & ſigilla faciebant, Sceuola[d] iubeo, inquit, ſignum Dei ex libris centum in ſacra æde & patria ſtatui cum ſubſcriptione nominis mei, id eſt. ſtatuam & idolum. Vlpianus,[e] ſigilla, ait, & ſtatuæ affixæ inſtrumento domus non continentur.

[d] in le. Titia. §. vlt. de aur. & argen. lega.

[e] in l. quæſitum. §. Papinianus de fund. inſtruc.

19 FABRI. Horum loco apud Cod. Theodoſ. ſunt Tignarij, qui tigna & tecta fabricãt. ſed alio non adiecto fabri à Paterno appellantur,[f] proprie enim fabri ſunt lignarij ſecũdum Vallam. licet Suidas Græcum nomen τέκτονας ipſis cum lapidarijs cõmone eſſe velit.

[f] in d. l. vlti. de iur. immu.

20 BRACARII. Pro his in cod. Theod. legitur Blatticarij, qui ſericum porpura tingunt,[g] blattam enim purpura attinctum vocat Martianus,[h] ſed Bracarij ſunt, qui bracas faciunt, quibus Arcadio imperante, intra vrbem vti non licebat.

[g] l. Iotas. C. de murilegul.

[h] in l. vlt. §. ſpecies, de publica.

[i] l. 2. C. Theo. de habitu, quo vti oport. intra vrb.

21 AQVÆ LIBRATORES. Hi ſunt, inquit Conſtantinus,[k] qui aquarum ductus inuentos, & modos docili libratione oſtendunt, ac deriuandæ aquæ & diuidendæ rationem tenent. Paternus aquilices vocat,[l] quaſi aquam elicientes.

[k] in l. vlt. C. de excuſat, artific.

[l] in d. l. vlti. de iur. immu.

22 FIGVLI. qui Græcè dicuntur κεραμεῖς. ex creta amphoras, lateres, dolia, tegulas, imbrices, patinas, aliaque vaſa formant, vnde apud paulum[m] Figulinæ ſunt loca, in quibus ars figuli exercetur. Figulinas Iabolenus vocat.[n] Cum verò hæc ars valde eſſet neceſſaria, Numa Pompilius rex ſeptimum collegiũ figulorum inſtituit.[o]

[m] in l. veluti, de ſerui. ruſtic. pręd ior.

[n] in l. fund. 25. §. 1. de fund. inſtru.

[o] Plin. libr. 35. cap. 12.

23 AVRIFICES. qui annulos vaſaque aurea faciunt.[p] Hi & Cæteri artifices à Paulo in Aulularia recenſentur.

[p] leg. ſcribit. de aur. & arg.

24 VITRIARII. vaſa vitrea conflantes.

25 PLVMARII. ex plumis auium veſtimenta conficiũt, ſecundum alios acu pingũt. Nonius clauatam veſtẽ, aut ex clauis contextã à Plauto dici putat in Epidico, ſcena 4. veſtes, inquit, quotãnis nomina inueniũt, noua, Tunicam rallam, tunicam ſpiſſam, linteolum cæliciũ, cumatile, aut plumatile. D. Hieronymus in Chronicis ſcribit anno ſalutis 345. Macedonium artis plumariæ in locum Pauli ab Arianis epiſcopis ſobrogatum. Poſſet & de his intelligi, qui culcitras plomis infarciunt. In Codice Theod. horum loco ſcriptum eſt, Plumbarij, qui plumbeas pilas, & alia ex plũbo faciunt. Corippus Africanus in carmine in laudem Iuſtini minoris, de eius inauguratione loquens, ait.

Auratum ſcandens ſolium, ſedemque paternam.

Conſtructam plumis, pulchriſque tapetibus altam.

Aſpexit lætos populos.

26 SPECVLARII. qui ſpecula faciunt, non qui ſpecularibus feneſtras muniunt, quia ſpecularij vocarentur. Specularios etiam appellat Paternus.[q]

[q] in d. l. vlti. de iur. immu.

27 EBORARII. Eburarij in Codice Theodoſ. qui ex ebore ſellas, lectos, & alia faciunt.

28 PELLIONES. qui pelles & coria conficiunt, & tentoria; quæ pellibus tegebãtur.[r] Hinc fortè emendandus locus Paterni;[s] vbi legitur Polliones pro pellionibos, & ſi a polliendo polliones poſſent appellari.

[r] leg 5 ff. de ſupell. lega.

[s] in d. l. vlti. de iur. immu.

29 FVLLONES. qui lauant, curant, poliuntq; veſtimenta. Iuſtinianus[t] ſi fulloni, inquit, pollienda curandave dederit veſtiméta, nulla mercede conſtituta, mandati competit actio. Hinc Fullonica ars fullonis.[u] præcipuè vero pannos lauando maculas emundabant. Vnde iocus Fauſti Syllæ filij in ſororem apud Macrob. lib. 2. Saturnalio. cum enim duos eodem tempore illa mæchos haberet, Fuluium fullonis filium, & Pompeium cognomine maculam, mirari ſe dicebat ſororẽ ſuam habere maculam, cum fullonem haberet. Polliebant verò interpolando & renouando veſtiméta, quæ interpolla vocabantur.[x] Plures olim in ciuitatibus erant fullones. Hodie pauci hanc artem exercent.

[t] in § item ſi fullo. Inſtit. de obligat. quæ ex deli. naſc. §. 1. Inſtit. mand.

[u] l. 3. in princ. ff. de aqua plu. arcen. l. ſi cuius. §. vlti. de vſuf.

[x] l. Labeo. ff. de contr. emptio. l. præcipiũt. de ædili. edict.

30 CARPENTARII. Carpentũ genus eſt vehiculi à Carméte Euandri matre dictum, vt Ouidius in Faſtis opinatur hoc carmine.

Nam prius auſonias matres carpẽta vehebant,
Hæc quoque ab Euandri dicta parente reor,

Auctor eſt Tranquillus in Caligula ca. 15. Caligulam Agrippinæ matri carpentũ, quod in pompa duceretur, decreuiſſe. Id duabus rotis ve-

tis vehebatur,quemadmodum in eius numiſmatis cernitur.Meſſalinæ quoque vxori Claudij conceſſum fuiſſe Dion ſcribit,vt carpento vehi poſſet. Carpenta fabricantes à Conſtātino [a] & Paterno [b] carpētarij ſunt appellati Vegetius lib.2.ca.11.Habet, inquit, legio fabros tignarios,inſtructores, carpētarios, ferrarios, pictores, reliquoſque artifices ad hybernorū ædificia fabricanda. Græci videantur interpretari,qui clitellas camelorum faciunt.

[a] in d.l.1.C.de excuſ.artifi.
[b] in d.l.vlti.de iur.immu.

31 SCVLPTORES. qui animalia in marmore aliaſque effigies formant.

32 DEALBATORES a Paterno in Codice Theod.omittuntur. Ab Albinis vel Albarijs differre poſſunt,quòd illi parietes,iſti vaſa figulina vel quid aliud dealbant.

33 CVSORES linarij, qui lina cudunt. In Cod.Theo.pro cuſores,perperā ſcriptum eſt caſores.

34 TIGNARII. qui tigna dolant, & tectis imponunt. Paulus [c] Fabros,inquit, tignarios dicimus non eos duntaxat,qui tigna dolarent ſed omnes qui ædificarent.Tigni verò appellatione in lege 12.tabular.omnis materia continetur,ex qua ædificia conſtant. Sed hic de ijs,qui trabes proceresve dolant, & ædificijs imponunt, intelligi arbitror, cum alij propria habeāt vocabula.Hos aliqui putant eſſe, qui à Conſtantino [d] & Valentiniano [e] fabricentonarij apellantur,quorum corpori Conſtantinus iubet dendrophoros inſeri;[f] Hos eſſe puto quos Paternus ſyluam infindere ſcribit,[g] & cæſas arbores ad centenarios dolaturos deferre.Proprium templum,in quod conueniebant, quemadmodum & alij corporati habebant, propriumque patronū cooptabāt, qui eorum cauſas tueretur,& quæ ad ſuos artifices ſpectabant,procuraret.Tabula ęnea de ijs Regij inuenta eſt,quam hic inſerendam eſſe cenſui. Aliæque de centenarijs plures alibi extant inſcriptiones,ſed hanc cæteris antecellere exiſtimo.

[c] in l.fervi.235. in fin.de verb.ſignific.
[d] in l.1.C.Theo. de centenarijs, & dendroph.
[e] in l.2.C.The. cod.
[f] in l.1.C.The. de centenar.
[g] in l.vlt.de iur. immu.

INSCRIPTIO.

IMP· CAES· M· AVRELIO·

ANTONINO AVG· PIO·

FELICE VIM PETRONIO SEPTIMI-
ANO COS

[a] Circa an. Domini.191.

X KAL. APRIL. IN TEMPLO COLLEGI FABRVM ET CENTONARIORVM REGIENSIVM,
QVOD REFERENTIBVS P. SÆNIO MARCELLINO ET C. AVFIDIO DIALOGO QVÆSTORIBVS VF[b]

[b] Verba fecerunt.

IVSILIVM IVLIANVM VIRVM ET VITA ET MODESTIA ET INGENITA VERECVNDIA ORNATVM ET LIBERALEM OPORTERE COLLEGI NOSTRI PATRONVM COOPTARI. VT SIT CÆTERIS EXEMPLO IVDICI NOSTRI TESTIMONIVM.

Q F P D E R I C[c]

[c] Quid fieri placeret de ea re ita cenſuerunt.

SALVBRI CONSILIO TAM HONESTA RELATIONE A QVÆSTORIB. ET MAGISTRIS COLLEGI NOSTRI FACTAM ET SINGVLI ET VNIVERSI SENTIMVS ET IDEO EXCVSANDAM POTIVS HONESTO VIRO IVLIANO HVIVS TARDÆ COGITATIONIS NOSTRÆ NECESSITAT. PETENDVM QVE AB EO LIBENTER SVSCIPIAT COLLEGI N[d] PATRONAL. HONOREM TABVLAMQVE ÆREAM CVM INSCRIPTIONE HVIVS DECRE. N[e] DOMO EIVS PONI CENSVERVNT.

[d] Collegij noſtri Patronalẽ.
[e] Noſtri.

BRACTEARII, ideſt πεταλουργοὶ auri laminas ad inaurandum attenuebant. D.Hieronymus ad Fabiolã, auri laminæ, id eſt, bracteæ mira tenuitate tunduntur [illegible] Cod. Theod prætermittũtur.

Alij quidam à Paterno[f] à perſonalibus muneribus immunes nominãtur, quorum aliqui ſunt artifices, aliqui nõ: inter eos ſunt gubernatores nauium. Vnde apud Iabolenum[g] Archigubernus pro eo, qui totam claſſem regit, ponitur. Ex artificibus Naupegi, nauiũ ædificatores, balliſtarij, ſcandularij, qui ſcandulas tecta tegentes fabricant. Gladiatores pro his, qui gladios faciunt. Tubarij tubarũ artifices cornuarij, arcuarij, item qui calcem coquunt, & ſyluam infindũt, carbonem cædunt ac torrent, id eſt ligna ad parãdum carbonem ſternunt, & poſtea in carbones torrent, quemadmodũ alibi Vlpianus declarat. Lanij, venatores, victimarij, præco, buccinator. Alij præterea à Paterno nominãtur, quos pro artificibus non habeo, & eos recenſet, qui militiæ inſeruiebant, eius enim lex ex lib.1. militarium eſt decerpta.

[f] in d. l. vlt. de iur. immu.

[g] In l. Seius Saturnin' ad Trebellia.

36 INTESTINARII in Cod. Theodo. adduntur, qui inteſtina fabricant. Eſt autem inteſtinum opus ex ligno ad ornatum ædium Varro lib.3. de re ruſtica, cum villas haberes opere tectorio & inteſtino, ac pauimentis nobilibus Lithoſtrotis ſpectandam, parum putares eſſe, niſi tuis quoque literis exornati parietes eſſent.

TESSELLARI, qui teſſellas, ideſt parua quadra pauimentis inſigunt. Scribit Tranquillus in C.Cæſare cap. 45. ipſum in expeditionibus teſſellata & ſectilia pauimenta circuntuliſſe. Pauimentorum quoque teſſellatorum atque ſectilium Vitruuius meminit Hi ſunt in iure nominati artifices, quorum, prout diſtinctæ erant artes, ita propria ſeparataque erant Collegia, corpora nuncupata; quæ cum maximam plebis partem, & fermè totam cõtinerent, & ciuitatibus eſſent neceſſaria, prætermittenda non eſſe duxi.

Hęc erant municipiorum ſub Imperio Romano munera, ex quibus ſcire licet, quãta induſtria ciuitates regerentur. Ego hoc breuiariũ magiſtratuum officiorumq; municipaliũ Notitiæ dignitatum vtriuſq; Imperij addendũ putaui, vt quemadmodum ibi prouinciarum, & palatij gradus, ita hic ciuitatum munera cognoſcerentur.

FINIS.

AVCTORES IN COMMENTARIO
NOTITIÆ CITATI.

A

ACRON.
Aetianus.
Aelius.
Aelius Lampridius.
Aelius Spartianus.
Aelius Donat⁹ Grammatic⁹.
Aeneas Sylvius.
Agathius.
Aetius.
Aimonius.
Albertus Magnus.
Ammianus Marcellinus.
D. Ambroſius Epiſcopus Mediolanenſ.
Ambroſius de Vignate.
Andreas Tiraquellus.
Andreas Alciatus.
Angelus Clauaſius.
Angelus Politianus.
Antonius Auguſtinus.
Appianus Alexandrinus.
Apolonius.
Apuleius.
Ariſtides Smyrnaus.
Ariſtophanes.
Ariſtoteles Stagyrita.
Aſconius Padianus.
Athenæus.
Aulus Gellius.
Aulus Perſius.
D. Aurelius Auguſtinus Hipponenſis Epiſcop⁹
Auſonius.

B

B*Alſamon.*
Bartholomeus de Caſſaneo.
D. Baſilius.
Beda.
Bernardinus Rutilius.
Benedictus de Plumbino.
Bernardus Iuſtinianus.
Boccatius de claris fœminis.
Blondus.
Budæus.

C

C*Aius Plinius ſecundus.*
Calliſtus.
Caſſianus.
Claudianus.
Candaules.
Caſſianus de inſtitutis renunciantium.
Caſſiodorus.
Caſtellianus Cotta.
Cedrenus.
Celius Calcagninus.
Cæſar.
Cæſaris commentarij.
Cæſaris Baronij Card. annales.
Chryſippus.
Claudius Galenus.
Clemens in lib. Conſtitutionum.
Clemens Alexandrinus.
Codex Theodoſianus.
Cœlius Rhodiginus.
Collatio legum Romanarum cum legibus Moyſis.
Columella.
Conſtantinus Imp. de themat ibus.
Conſtantinus Porphyrogenneta.
Corippus Africanus.
Cornelius Tacitus.
D. Cyprianus.

D

D*Amaſus*
Demoſthenes orator Græcus.
Diodorus Siculus.
Diomedes Grammaticus.
Dion Caſſius cognomento Coccius.
Dionyſius Halicarnaſſæus.
Dionyſius Areopagita.
Dioſcorides.
Dorotheus Græcus,

E

E*Piphanius.*
Euagrius.
Eucherius.
Euerardus.
Euſebius Cæſarienſis.
Euſebij hiſtoria eccleſiaſtica.
Eutropius preſbyter.

F

F*Eſtus.*
Flaccus Verlus.
Flauius Vegetius Renatus.
Flauius Vopiſcus.
Franciſcus Duarenus.
Franciſcus Maturantius.
Franciſcus Curtius Papienſis.
Franciſcus de Ripa.
Franciſcus Porcellinus.
Franciſcus Petrarcha.
Fortunatus in lib. de nauigio ſuo.
Froiſardus Gallus.

Gaffurius

G

GAſſarius Gennenſis.
Gaguinus Gallus.
Georgius Merula.
Geruaſius Tibelenſis.
Godfridus Anglus hiſtoriographus.
D.Gregorius Nazianzenus.
D.Gregorius Pont.Max.
Gregorius Turo.
Guilielmus Budeus.
Gulielmus Durandus.
Gulielmus Montanus Laudenſis.
Gulielmus Gallus Tyrius epiſcop.

H

HEctor Boetius.
Hegeſippus de excidio vrbis Hieroſolim.
Herodianus,
Herodotus.
Heredotius.
Harmenopulus.
Heſychius
Hieracleus philoſoph.Gracus.
D.Hieronymus.
Hippocrates.
Hippolytus de Marſilijs,
Hircius,
Homerus.
Horatius.

I

D. IOannes Chryſoſtomus.
Ioannes Goripius.
Ioannes Villanus,
Ioannes Tritemius Abbas.
Iornandeè Alanus.
Ioſephus.
Ioſephus ſcaliger.
Iſidorus,
Itinerarium Antonini.
Iulius Capitolinus.hic eſt allegatus in Notitia,
Iulius Cæſar.
Iulius Firmicus.
Iulius Frontinus.
Iuſtinus.
Iuuenalis.

Iuuentius Cælius.

L

LActantius Firmianus,
Laertius.
Lancilotus Politus.
Laurentius Valla.
Laurus à Palatijs.
Laonichus Chalcondylla.
Lazarus Bayſius.
Lazius.
Leo Imp.de bellico apparatu.
Leonardus Aretinus.
Lucius.
Lucius Feneſtella.
L.Florus.
D,Lucas Euangeliſta.
Ludouicus Pontanus.
Ludouicus Gomezius,

M

MAcrobius Aurelius.
M.Actius Plautus.
Marcellinus comes.
M.Terentius Varro.
M. Nizolius Brixellenſis.
M.Tatius alpinus.
M.Valerianus Martialis.
M.Varro,
Marcocus Teniolenſis.
Marculfus monachus de formulis priuatorum publicorumque negociorum.
M.Aurelius Caſſiodorus.
Marc.Fabius Quintalianus.
Mac.Tul, Cicero.
Marius Salomonius.
Martinus Laudenſis.
Matthaus Palmarius.
Maternus,
Martyrologium.
Metaphraſtes.
Michael Pſellus.
Mimus Publianus.
Muſatus.

N

NAzarius in Panegyrico Conſtantini,
Nicolaus Bellonus.
Nicolaus Boemus.
Nicephorus.
Niceta.
Nonius Marcellinus Tiburtienſis.

O

ODofredus Beneuentanus.
Oecumenius.
Olimpiodorus Philoſophus,
Ortelius.
Otto Morena Laudenſis.

P

PAlladius.
Paterculus.
Paulinus Nolanus epiſcopus,
Paulus Oroſius.
Paulus Diaconus.
Paulus in libris ſententiarum;
Pauſanias.
Perſius.
Petrus Antharanus.

Phauorinus Arelatenſis.
Philelphus
Phocylides Mileſius.
Philo.
Philon Hebræus.
Philon biblius.
Philoſtratus Græcus.
Pierius.
Pindarus.
Platina.
Plato philoſophus Athenienſis.
Plinius.
Plinius iunior, hic credo eſt allegatus
Plutarchus Cheroneus ex Bœotia.
Polybius.
Polidorus Vergilius.
Pollux.
Pomponius Lætus.
Pomponius Mela.
Priſcus magiſter epiſtolarum Theodoſij ſecundo.
Procopius.
D.Proſper.
Prudentius.
Ptolemæus.
Publius Ouidio Naſo.
Publius Terentius Afer.
Publius Vergilius Maro.
Publius Victor.

Q

Quintus Curtius.
Quintus Horatius Flaccus.

R

Rapi uel Volaterranus.
Rodulphus agricola.
Ruffinus Aquileienſis.

S

Sabellius.
Sabinus Floridus.
Saluianus de prouidentia.
Sagadinus.
Seneca.
Seruius Maurus Honoratus.
Sebaſtianus Derrerus.
Sext. Aurelius Victor.
Sextus Pompeius Feſtus.
Sextus Ruffus.
Sidonius Appollinaris.
Sigibertus Hiſtoricus.
Socinus
Socrates.
Solinus.
Solon legislator Athenienſis.
Sophocasius Curopalata.
Sozomenus.
Spartianus.
Statius Papinianus.
Statius in Thebaide.
Stephanus de vrbibus.
Stephanus de Phedericis.
Strabo Amaſæus philoſophus.
Suetonius Tranquillus.
Suidas.
Sulpitius Seuerus.
Surius.
Symmachus.
Syneſius.

T

Tertullianus.
Theodoretus.
Theophilus.
D.Thomas de Aquino.
Titus Liuius.
Titus Lucretius.
Trebellius Pollio.
Tripertita hiſtoria.
Trogus.

V

Valerius Maximus.
Valerius Probus.
Vdalricus Zaſius.
Vegetius.
Velleius.
Vibius ſequeſter.
Viglius Zuichemus.
Vincentius Bellouacenſis.
Vitruuius.
Vuolphgangus Lazius.
Volumen Synodorum.
Vopiſcus.
Vrbicus Frontinus de limitibus.

X

Xenophon.

Z

Zonaras.
Zoſimus.

F I N I S

DE REBVS BELLICIS PRÆFATIO.

COELESTI ſempet inſtiuctu, felicis reipublicæ veſtræ commoditas ſacratiſsimi principes, oportunis eſt ſuggerenda temporibus, vt diuina conſilia, diuinis ſucceſſibus conualeſcant. Vnde pro ingenij facultate vnum capitulum de Largitionum vtilitate in hoc libello compoſui, non quòd iſtud tam immenſæ vtilitati ſufficiat, ſed, vt ex hoc mediocratis meæ documento præmiſſo, in reliquis vtilitatis poſsit fides oſtendi. Proinde ne promiſsioni fides accommodata, velut fallacem in poſterum grauet: pro conſcientia veritatis ipſe mihi pœnam præmij loco ſi promiſsio ſecus ceſſerit poſco: ne me laus proſequatur, cum abũde ſit in hac parte, indignationem pro audacia declinare. Sed fas erit reipub. præſulem à priuato deſiderata cognoſcere, cum rerum vtilitas interdum eũ lateat inquirentem. Ergo nonnunquam inuitandi ſunt, qui nec te quicquam ſentire fuerint approbari. Nã vt ait optimus Orator, ad illum maior pars hominũ decurrit, quẽ ingenio natura donauerit. In qua re eſt cõſiderare ſemper, quid vnuſquiſq; magis ſentiat quàm loquatur. Cũſtat enim apud omnes, quòd nec ſumma nobilitas, nec opum affluentia, aut ſubnixæ tribunalibus poteſtates, aut eloquẽtia literis adquiſita, cõſecuta eſt vtilitates artium, in quibus etiam armorum continetur inuentio: ſed ingenij tãtummodo magnitudo, quæ virtutum omnium mater eſt, naturæ felicitate ſubnixa, quod quidem ſine perſonarũ electione videmus accidere. Nam cum Barbaræ nationes neque facundia polleant, aut dignitatibus illuſtrentur, minime tamen à rerum inuentione, natura opitulante habentur alienæ. Quamobrem clementiſsimi Principes, qui gloriam bonę opinionis perpetua felicitate diligitis, qui Romano nomini debitos affectus propagatis in filios, reſpicere dignemini, quæ noſtris ſenſibus commoda prouidentia diuinitatis intulerit. Vniuerſis igitur ſeu militiam clementiæ veſtræ tractantibus, ſeu ocio priuato contentis, vel terræ cultoribus, ſiue negociatoribus mercium lucru tractantibus, pro ſeculi veſtri felicitate gaudentibus, conſequimini ex hoc opere compẽdia ſingulorum, quorum ſpecies diuerſis titulis opportunis quibuſque locis oratio ſubiecta teſtabitur. Referemus enim quemadmodum remiſſa tributorum medietate in robur propriũ prouinciarum cultor habeatur. Vnde et à ratione exactionum ceſſante contumelia limitum ſolitudinem erectis caſtrorum munitionibus incola ſecurus illuſtret. Quo etiam pacto auri argentique modus ſine dantium pœna duplicetur: vel quo argumento extra ſolitam largitionem, cumulatus honoribus miles exultet. His etiam adnectenda credidimus, quæ bellorum neceſsitatibus terra vel mari in adquirendis victorijs procurentur. Ex quibus faſtidij leuãdi gratia, pauca machinarum inuenta referemus. Docebimus igitur, velociſsimum Liburnæ genus decem nauibus ingenij magiſterio præualere, ita vt hæ per eam ſine auxilio cuiuſquam turbæ obruantur. In terrenis vero congreſsibus talis eſt excogitata ſolertia, vt eques ſiue aciem rupturus inuadat, ſiue fugientibus ingerat, ſe tali arte muniatur, vt ſemetipſum verberans ſine cuiuſquam magiſterio efficiat magnas hoſtiũ ſtrages. In fluuiorum quoque difficultatibus exquiſita eſt noui pontis inuentio minime ſubuectioni oneroſa. Hũc enim pontem amnibus paludibuſque neceſſarium perpauci homines, aut quinquaginta fere numero iumenta portabunt. Ex his igitur quę retulimus iam futuris vt arbitror deſignatis, pace veſtra dixerim, magnum nobis munus conceſſu diuinitatis apporto, aſſerens prouidentia pietatis veſtræ armorũ vigorem, & cunctam remp. prædictis remedijs ſubleuandam: quæ quidẽ non ignota ſunt proximis veſtræ clementiæ, quos alia plura ſollicitant à nobis aliena. Verum quia illos multa occupatos effugiunt, ocio perſuaſus, non adeo à rerũ commoditatibus peregrin⁹, vtilia veſtræ felicitati vndique redacta conferre geſtiui. Si quid vero liberius oratio mea pro rerum neceſsitate protulerit: æſtimo venia protegendum, cum mihi promiſsionis implendæ gratia ſubueniendum eſt propter philoſophiæ libertatem.

DE REBVS BELLICIS
COMMODÆ

AVCTORITATIS,

Variæ priſcorum monetæ.

DE INHIBENDA LARGITATE.

BELLICANI laudem & gloriam triumphorum, vtilitas ſemper imitatur ærarij, ne profuſa largitio ſeminamagis exeitet preliorum. Quæ ſi prouidentia maieſtatis imperatoriæ reprimatur, non amplius bellorum florebit improbitas, ſed collatorum potius defecta ſubſidiarecreantur. Quod ſi largitio immoderata, ſeruanda profuderit, opum delectabilitas, nullo vetuſtatis more poterit iam neceſsitatibus ſubuenire. Quãobrem patrum nobis eſt paulisper prouidentia referenda, quam in rebus egenis habueriot, vel quæ nunc in tanta facultatum licentia videatur. Rectores ſuperioris vitæ non ocioſis

ocioſis opibus, ſed coudendis potius mœnibus lætabantur, in quorum decorem vniuerſam auri argentique materiam conſerebant. Æris qooque copiam in ſimulachris proprijs ad virtutis ſuæ teſtimonia figurabant. Vt vero emendi & vendendi vtilitas, & vt facultas regiæ largitati ſuppeteret, in æris vſum excultam politius terram & igne ſolidatam, certis quoque expreſsionibus figuratam, auro argentoque repoſito, vſui habuerunt: Sed poſteriores faſtidientes priſcæ vtilitatis inuentum, formatos è corijs orbes, auro modio ſignauerunt, quibus Regum munificentia, & commutationum neceſsitas intactis collatoribus vtebatur. Sequentior verò ætas æris redundante materia, quam publicus iam mœniũ recuſabat ornatus, diuturna vt prior monumenta meditata, æs validum ipſopondere pretioſius figurauit: cuius ſpecies pro qualitate, vt diximus, ponderis diuturnior fuit, ſed potentia regalis pro licentia ſpeciem ſuam tantum in auro argentoque ſignauit, quæ pro reuerentia figurę nullis vſibus proficiẽs, ad honorem regium ſacrata permanſit. Æris autem materia, quæ iam præ copia vilior erat, ad dona militaria & varia populorum commercia ſignabatur. Sed vt verafides dicta facilius proſequatur, formas & ſpecies commodas atque pro temporibus diuerſas, variaſque veterum prouiſiones, exprimi colorum qualitatibus properaui.

Lutum. Corium.

EX QVIBVS TEMPORIBVS PROFVSIO, VEL AVARITIA COEPERIT.

Æs.

CONſtantini temporibus profuſa largitio aurũ pro ære, quod antea magni precij habebatur, vilibus commercijs aſſignauit: ſed huius auaritiæ origo hinc creditur emanaſſe. Cum enim antiquitus aurum argentumque & lapidum preeinſorum magna vis in templis repoſita ad publicum perueniſſet, cunctorum dandi, habendique cupiditates accendit. Et eum æris ipſius quod tegum, vt diximus, fuerat vultu ſignatũ, enormis iam & grauis erogatio videtur nihilominus tamen a cœcitate quadam, ex auro quod precioſius habetur, profuſior erogandi diligentia fuit. Ex hac auri copia priuatæ potentium repletæ domus, in perniciem pauperum clariores effectæ, tenuioribus videlicet violentia oppreſsis: Sed afflicta paupertas, in varios ſcelerum conatus accenſa, nullam reuerentiam iuris, aut pietatis affectum præ oculis habens, vindictam ſuam malis artibus commodauit. Nam ſæpe grauiſſimis damnis affecit imperia, populando agros, quietem latrocinijs perſequendo, inflammando odia & per gradus criminum fouit tyrannos, quos ad gloriam virtutis tuæ produxit magis, quàm ſuccendit audacia. Erit igitur curæ prudentiæ tuæ, optimæ imperator, repreſſa largitate & collatori proſpicere, & in poſterum nominis tui gloriã propagare. Denique pauliſper felicium temporum reuolue memoriam, & antiquæ paupertatis famoſa regna conſidera, quæ agros colore, & abſtine re e p l u s i c iã qua hæc honoris laude per omne æuum frugalitas incorrupta commendet. Certe aurea nuncupamus, quæ aurũ penitus nõ habebãt. Aurea ſecla.

De fraude & correctione monetæ.

INTER damna reipublicæ non ferenda ſolidorum figura aliquantorum fraudibus deprauata, diuerſa populos ratione ſolicitat, & regię maieſtatis imaginem, dum per monetæ culpã refutatur, imminuit. Ementis enim eundem ſolidum fraudulenta calliditas, & vendentis damnoſa neceſsitas, difficultatem quandam ipſis contractibus intulerunt, ne rebus poſsit intereſſe ſimplicitas. Ergo huic quoque parti maieſtatis veſtræ eſt vt in omnibus adhibenda correctio: ita vt opifices monętæ, redacti vndique in vnam inſulam congregentur, nummarijs & ſolidorum vſibus profuturi, à ſocietate videlicet in perpetuũ contiguæ terræ prohibiti, ne commixtionis licentia fraudibus opportuna, integritatem publicæ vtilitatis obfuſcet. Illic enim ſolitudine ſuffragante, integra fides monetæ præſtabitur: nec erit fraudi locus, vbi nulla eſt mercis occaſio. Verum vt qoalitas futuræ diſcuſsionis appareat, formas & magnitudinem tam æreæ quàm aureæ figurationis pictura prænunciante ſubieci. Aurea moneta.

Cc a Felix

FELIX INCHOATIO Sacræ Diuinæque monetæ.

De iudicum prauitate.

AD hæc igitur incommoda quæ prouincias auaritiæ artibus vexant, accedit etiam iudicum execranda cupiditas, collatorum vtilitatibus inimica. Nam hi deſpecta reuerétia dignitatum, velut mercatores in prouincias ſe miſſos exiſtimant eo grauiores, quòd ab his procedit iniquitas, vnde debuit ſperari medecina, & tanquam ſuá rebus ſufficere nó poſſit iniquitas, exactores in profligandis rebus huiuſmodi dirigit vnus quiſque, qui diuerſis rapinarum artibus collatorum vires exhauriant, videlicet quaſi parum notabiles haberentur ſi ſoli peccarent. Quæ enim ab his occaſio fiſcalium titulorum inlibata peracta eſt, quæ contentio ſine præda diſceſſit. Illis tyronum comparatio, equorum vel frumenti coemptio, expenſa quoque moenibus profutura ſolemnia lucra ſunt & votiua direptio. Quod ſi prouincias caſti & integritatis cupidi moderentur, nec fraudi vſquam relinquetur locus, & reipub. morib' ditata firmabitur. *Comparatio tyronum.*

DE RELEVANDO militari ſumptu.

RElatis vt viſum eſt reipublicæ incommodis, auguſtis prouiſionibus merito repellendis, ad enotmia militum alimenta, ratione non incongrua prohibenda veniam*, quorum cauſa, totius tributariç functionis laborat illatio. Sed ne tantæ confuſionis molẽ occupatio auguſta faſtidiat, breuius tam diuturni erroris exitum declarabo. Militaris ordo ſtipendiis aliquot peractis, vbi ad quinque vel eo amplius annonarum emolumenta peruenerit, ne hęc diutius percipiens rempub. grauet, honeſta miſſione donatus, vacans ſibi ocio gaudeat abſolutus. In cuius locum poſterior ſuccedens, totum numerum per certa temporum ſpatia expenſis grauiſſimus releuauit. Quod ſi numeroſior miles de ſequentibus ſcholis in decedentium locum vocatur, hic quoque pari liberalitate aliò donatus abſcedat, vel ad alium ordinem cui miles deeſt, locum ſuppleturus accedat. Quæ res non ſolum expenſis grauidam rempublicam recreabit, ſed etiam curas imperatoriæ prouiſionis imminuet. Animabit etiam plures ad militiam, quos ab ea ſtipendiorum tarditas prohibebat Huiuſmodi igitur prouiſionis vtilitas, in augmentum prouincialium habet veteranos, regiis donis opulentos, & ad colendos agros adhuc præualentes agricolas: habitabunt limites Arabum, quæ dudum defenderant loca, & laborum deſiderio potiti, erunt ex milite collatores. Verum quia nonnunquam bellorum ruina, aut faſtidio caſtrenſium munerum deſerta militia, de ſumma integritatis intercipit tali remedio huiuſmodi damna ſupplenda ſunt: ſcilicet vt centem aut quinquageni iuniores extra hos qui in matriculis continentur, habeantur in promptu armis exercitati, & minori vt pote tyrones ſtipendio ſubleuati, in locum amiſſorum, ſi res ita tulerit ſubrogandi. His ita prouiſis & integritas ſecura manebit exercitus, & damnis non deerunt matura & parata imprimis ſubſidia.

Limites Arabum.

matriculi.

Tyrones.

DE BELLICIS Machinis.

IN primis ſciendum eſt quod imperium Romanum circumlatrantium vbique nationum perſtringat inſania, & omne latus limitum tecta naturalibus locis appetat doloſa barbaries. Nam plerunque memoratę gentes aut ſiluis teguntur, aut extolluntur montibus, aut vindicantur pruinis, nonnullæ vagæ, ſolitudinibus ac ſole nimio proteguntur. Sunt quæ paludibus fluminibusque defenſæ, nec inueniri facile queunt, & tamen quietem pacis lacerant inopinatis incurſibus. Ergo huiuſmodi nationes, quæ aut talibus ſubſidiis aut ciuitatum caſtellorumque mœnibus defenduntur, diuerſis & nouis armorum ſunt machinis proſequendæ. Verum ne qua difficultas in excitandis armorum generibus oriatur, imaginem tormentorum nihil à vero diſtantem, coloribus adumbratam orationi ſubiecit, vt ſit facilis imitandi confectio.

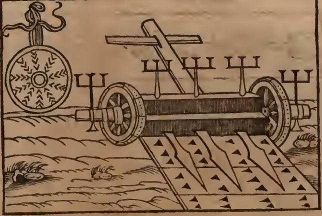
BALISTA Quadrirotis.

Exemplum Baliſtæ Quadrirotis.

EXemplum baliſtæ, cuius fabricam ante oculos poſitam, ſubtilis pictura teſtatur ſubiecta namque rotarum quatuor facilitas, duobus ſubiũctis & armatis equis, ad vſus hanc bellicos trahit, cuius tanta eſt vtilitas pro artis induſtria, vt omni latere in hoſtem ſagittas impellat, ſagittarii libertatem & manus imitata. Habet foramina per quatuor parteis, quibus pro commoditate rerum circumducta & flexa, facillimè ad omnes impetus parata conſiſtat. Quæ quidem à fronte coehleę machina, & deponitur celerius & erigitur ſubleuata. Sed huius temo in quamuis partem neceſsitas vocet, cita & facili conuerſióne deflexus erigitur. Sciendum eſt autem quod hoc baliſtæ genus duorum opera virorum, ſagittas ex ſe non vt aliæ funibus, ſed radiis eiaculatur.

CLIPEOCENTRVS TICHODIFRVS.

Expoſitio Tichodifri.

TIchodifrus quod eſt gen⁹ machinæ ex rei ſuæ commoditate, græca appellatione vocabuli ſumpſit exordium, eo quod per hunc facilior in murum paretur aſcenſus ante baliſtæ ſemper ducendus inceſſum, quo protectior eadem baliſta operetur. Erit ergo huius quoque compoſitio vel fabrica, vtili & commoda inuentione præparanda. Ergo hic idem Tichodifrus, non altior ſed humilior fabricatur, vt intra ſe poſſit latenter incedentium celare veſtigia. Qui duabus ſuper impoſitis cratibus fixoriiſque confixis, intra ſe tectos ab omni incarnatione defendit, duabus ſane rotis ad promouendam machinam latenter impulſus. Cuius axium extrenitate & frons, nec non & ſuperior latitudo, faſcinis & lanceis armatur diligenter aptatis: ne aggrediendi cuiquam per vacantia defenſore loca, id eſt ſuperiorem partem, tribuatur facultas.

Explicatio Clipeocentri.

Parma. PARMA hoc eſt modicus clipeus, fixorijs minutis ad ſoliditatem ſui diligenter munitus, variè habetur idoneus. Interdum enim operi geſtientem, nonnumquam in fronte tichodifri oppoſitus, vel in temone ſuſpenſus munit inferius latitantes, ab incurſu comminus venientium.

Plumba

Plumbata Tribolata.

Plumbata Mamillata.

Expoſitio Plumbatæ Tribolatæ.

HOc iaculi genus quod in modum ſagittæ pennis videtur inſtructũ, non arcus neque baliſtæ pulſu conſueuit emitti, ſed manus impetu & viribus eliſum in hoſtem comminus vadit, quod excipienti gemina ratione videtur afferre perniciem. Aut enim perimit infixum aut ſine vulnere dilapſum & in terram poſitum, plantę calcantis infigitur eo quod in partem quamlibet ſi fuerit conuerſum, ex latere aculeo ex ſe imminente inferat vulnus. Fit autem ex ligno in modum ſagittæ facto, cui ferrum ſubtiliter in formam venabuli aptatum infigitur, fiſtula eiuſdem ferri parumper extenſa: ſupra quam modico interiecto ſpatio, plumbo adhęrentes aculei, velut tribuli emergunt. In ſumma autem parte eiuſdem iaculi affiguntur pennę celeritatis cauſa, tanto videlicet ſuper eaſdem pennas relicto ſpatio, quantum digiti potuerint tenentis amplecti.

Expoſitio Plumbatæ Mamillatę.

BENE extenſa & directa virga, accipiet in extremitate ſui rotundum, & in acumen ductum ferrũ ſimilibus locis in tribulata plumbo & pennis adhærentibus, vt plumbi pondere & pennarum celeritate adiuta rotunditas teli, facilius clipeos aduerſarii & ſimiliter obſtantia valeat penetrare.

Currus

CVRRVS DREPANVS.

Expoſitio Currodrèpani.

HViuſmodi pugnacis vehiculi genus, quod armis præter morem videtur inſtructum, reperit Parthicæ pugnæ neceſſitas: ſed hoc ſingulis bene munitis innecti equis duo viri, veſtitu & armis ferro diligenter muniti, citato curſu in pugnam rapiunt: cuius poſterior ſupra currum pars cultris in ordinem extantibus communitur. videlicet ne facilis à tergo cuiquam præbeatur aſcenſus, Falces vero acutiſſimæ axibus eiuſdem currus aptantur. in lateribus ſuis anſulas habentes quibus innexi funes, pro arbitrio duorum equitum laxati quidem explicant, repreſſi autem erigunt falces. Qualia vero huiuſmodi machinę funera hoſtibus immittant, vel quas turbatis ordinibus ſtrages efficiant, dicent melius qui vſu bella cognoſcunt.

CVRRODREPANVS CLIPEATVS.

Expoſitio Currodrepani clipeati.

MACHINÆ huius admiratio, habet nouitatis aliquid. Eſt enim à ſuperioribus curribus, quadam parte diſſimilis. Hic enim poſterior vehiculi pars verberibus ſpontaneis ad incitandos equos, & clypeis acuto ferro circundatis, velut in propugnaculo poſitis communitur. Et eſt priori quidem curruj hac ratione diſſimilis, quòd hic non vt ibidē duos equos duorum etiam hominum, ſed vnius tantùm ſagacitas regit. A ſecundo verò curru hac diuerſitate ſecernitur, quòd in illo vnus equus & pondus bellatoris ſubit, dum ipſum equitem portat, & occulto temone iugum trahēte minus amplectitur. Hic etiam licet cōuertere laxatis funibus explicatas falces, & ad perniciem hoſtium longiùs ab axe porrectas. Funis verò quo laxato, aut explicantur falces, aut repreſſè ſuper eoſdem axes eriguntur, ligatur circulo hærenti catafracto in poſterioris lateris parte exteriore, per quod veſtiti equi, ad omnes telorum muniuntur incurſus

THORACOMACHVS.

Expoſitio Thoracomachi.

INTER omnia quæ aduerſum bellicum prouida. poſteritatis cogitauit antiquitas, Thoracomachum quoque mira vtilitate ad leuamen corporis armorum ponderi & aſperitati ſubiecit, hoc enim veſtimenti genus, quod de coactili ad menſuram & tutelam pectoris humani conficitur, de mollibus lanis timoris ſollicitudo ſolertia magiſtra compoſuit, vt hoc inducta primùm lorica vel cliuanus, aut his ſimilia, fragilitatem corporis, pôderis aſperitate non læderent: membra quoque veſtientis inter armorum hyemiſque diſcrimen, tali ſolatio adiuta, labori ſufficiant. Sane ne idem Thoracomachus pluuijs verberatus ingraueſcente pondere affici t vel ntem, de lybycis bene confectis pellibus d inſtar eiuſdem Thoracomachi faciem conuenieт ſoper inducere. Hoc igitur vt di mus Thoracomacho inducto, cui græca pelatio ex tuitione corporis nomen aſſump : ſoccis etiam. hoc eſt calceamentis & fer   ocreis inductis, ſuperpoſita galea, & ſcut v gladio lateri aptato, arreptis lanceis in plenum pedeſtrem ſubiturus pugnam miles armabitur.

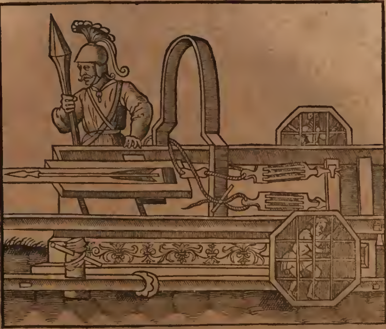
ASCOGEFRVS.

Expoſitio Aſcogefri.

NE interdum neceſſario itineri exercitus, fluuiorum, quod pleruinque euenit, occurſus impediat, remedium ad hanc rem, & compendio facile & vſu præcipuum reperit ingenioſa neceſſitas, quod tali ratione componitur. Vitulinis pellibus arabica arte molitis(eſt enim apud eos præcipua confectionis cura, propter aquam de puteis follibus hauriendam) His igitur vt dictum eſt diligenter ſutis fiunt vtres in magnitudinem trium& ſemi pedum. Ita vt cùm idem vtres ſpiritu inflati tumuerint, non extollant vterum, ſed æqualitate qua plenitudo ipſa vtrium ſpatia plana perficiat.ex quorum lateribus loris ſubadnexis inuicem colligantur: de ſuper autem vna parte circulis extãtibus, ex altera immittuntur vncini.Et ita in formam pontis adſociata partibus explicetur integritas. Sed hoc idem opus obliquò fluuio propter impetum meatus facilius vſque ad alterã explicabitur ripam. quod fixis in vtraque ripa ferreis palis & funibus validis,in medio quidem ſub ipſis vtribus propter incedentium ſuſtinendum pondus,in marginibus autem firmitatis gratia de ſuper extenſis, tranſeundi per fluuium nouo quodam & peregrino itineris apparatu intra breue temporis ſpatium præbebit liberam facultatem. Admonendi præterea ſumus,quòd ſuper vtrium compaginationem, cilicia ſunt incedentium ſubſternenda veſtigijs,ne lubrica pellium confectio inſiſtendi deneget firmitatem. In vtraque tamen ripa erunt manu baliſtæ diſpoſitæ,ne hoſtilis manus pontem operantibus impedimento conſiſtat.

BALISTA FVLMINALIS.

Expoſitio Baliſtæ Fulminalis.

HVSMODI baliſtæ genus murali defenſioni neceſſarium ſupra cæteras impetu & viribus præualere vſu compertum eſt;arcu etenim ferreo ſupra canalem quo ſagitta exprimitur erecto validus nerui funis ferreo vnco tractus, eandem ſagittam magnis viribus in hoſtem dimiſſus impellit.Hunc tamen funem non manibus neque viribus militum trahi fabricæ ipſius magnitudo permittit,ſed retro duabus rotis viri ſinguli radiorum niſibus adnitententes, funem retrorſum tendunt, pro difficultate rei viribus machinis adquiſitis. Baliſtam tamen ipſam ad dirigenda ſeu altius ſeu humilis tela,cochleę machina,prout vocet vtilitas,nunc erit nunc deponit.Hoc tamē miræ virtutis argumentum tot rerum diuerſitate connexū,vnius tantum otioſi,vt ita dicam hominis, ad offerendam tantum modo impulſioni ſagittam, opera gubernat. Videlicet ne ſi hominum turba huius miniſterio inſeruiret,minueretur artis inuentio Ex hac igitur baliſta tot & tantis ingenii artibus communita,expreſſum telum in tantum longius vadit, vt etiam DANVBII famoſi pro magnitudine fluminis latitudinem valeat penetrare:Fulminalis etiam nuncupata,appellatione ſua virium teſtatur effectum. His igitur inuicte imperator machinarum quoque inuentionibus communitam potentiam inuicti duplicabis exercitus,hoſtium incurſibus non vi ſolum & viribus obuiando.ſed etiam artis ingenio,maxime cum animi ſagacitate per omnia elementa machinas repereris valituras. Nam ſiue terra ſint ſubeunda diſcrimina cōtra deſperati hoſtis audaciam, falcatis curribus per aperta camporum fugientium agmina perſequeris.Siue murum ſubite tentauerit occulta temeritas, experietur Baliſtæ fidem

antequam

antequam veniat, aut ſi victricem exercitus curſum fluuiorum vſpiam meatus impediet, portatilis pontis peculiaris ſuccurret inuentio. Quod ſi nauali bello terras fugiens maria hoſtis obſideat, nouo celeritatis ingenio terreſtri quodammodo ritu rotis & bubus ſubacta fluctibus liburna tranſcurrens reſtituet ſine mora victoriam. Quis enim huius viribus reſiſtet, quæ & terreſtris vehiculi nititur firmitate, & habet de nauigii facilitate remedium. Erit præterea fulminalis baliſta feliceium limitum cuſtos, quæ quanto minus ad armandam ſe virorum miniſteriũ quærit, tanto eſt ingenij virtute præſtantior. Quicquid enim opis in ea numeroſior manus afferre potuiſtat, id ſibi artis ingenio dotata largitur

De bellico apparatu.

CVM bellicus apparatus prouocet certamina, ne turba militum compreſſa minuatur, conueniet ducum ſpatia ternis agminibus ordinare. Ita vt ſingula quæque agmina duobus tantum virorum milibus inſtruantur: ne compreſſa populoſitas in perniciem propriam auxiliis abundans, ſuis copiis opprimatur. Conueniet tamen per glaciales eunrem militem plagas & thoracomacho muniri, & reliquis ad tutelam pertinentibus rebus prout membrorum poſcit vtilitas armari: vt & frigoribus ſufficiat, & telis poſsit occurrere minoribus ſine clipeis aſſumptis; ne ſit, quod vſu plerunque euenit, pro armorum latitudine ſiluarum denſitas inacceſſa, & amittatur armorũ enormitate refugium. Ad omnia tamen repentina ſubſidia militarem viam leuibus portatum vehiculis aſcogefri comitetur auxiliũ; quo facilius & latior fluminum ſuperetur occurſus, & effugiendi transfluuium ſi res ita tulerit, facilitas offeratur. Perſarum ſane gens cui præter cæteras nationes & dolus cordi eſt, & corpori ſuppetit virtus, quadratis eſt agminibus, & maiori bellorum apparatu ſuperanda. Vbi etiam machinarum eſt omnis quam retulimus induſtria proponenda, quæ & viribus reſiſtat, & dolos callidæ gentis refutet. In huiuſmodi igitur congreſſibus tichodifrus duorum geſtatus miniſterio virorum, protegat baliſtam multum bellicis ſubſidiis profuturã. Sub ipſius ergo tichodifri tegmine latentes ſcutati vſque ad viciniam pugnaturi hoſtis aduениant, qui poſt detecti protegendi ſunt ab omni telorum nube, eiuſdem tichodifri tabulatis vt meminimus acutis ferreis communitis. Cum vero inclinatum hoſtium pondus fugæ præſidia meditetur, falcatis curribus exercenda victoria eſt, quibus fugientium poplites incidantur. Vbi tamen anguſtiora loca agmen nequaquam explicari permiſerint, coartatam aciem longus machinarum ſiue tormentorum ordo circumdet, ne conſtrictum latus liberior hoſtis infeſtet. Erit tamen vtilior cura, ſi duplex animalium numerus ad ſubuectionem tormentorum ducatur, vt ſit copia in dubiis rebus vel laſſitudini vel caſibus ſubuenire.

De limitum munitionibus.

EST præterea inter commoda reipub. vtilis limitum cura ambientium vbique latus imperii, quorum tutelæ aſſidua melius caſtella proſpicient. Ita vt millenis interiecta paſſibus ſtabili muro & firmiſſimis turribus erigantur, quas quidem munitiones poſſeſſorum diſtributa ſollicitudo ſine publico ſumptu conſtituat, vigiliis in his & agrariis exercendis, vt prouinciarum quies circumdata quodam præſidii cingulo inlæſa requieſcat.

De legũ vel iuris confuſione purganda.

DIVINA Prouincia ſacratiſſime Imperator domi foriſque rei publicæ præſidiis cõpoſitis, reſtat vnum de tua ſerenitate remedium ad ciuilium curarum medicinam, vt confuſas legum contrariasque ſententias improbitatis reiecto litigio, iudicio auguſtæ dignationis illumines. Quid enim ſic ab honeſtate conſiſtit alienum, quam ibidem ſtudia exerceri certandi, vbi iuſtitia profitente diſcernuntur merita ſingulorum.

F I N I S.

DE QVATTVORDECIM REGIONIBVS VRBIS ROMÆ EARVMDEMQVE ÆDIFICIIS

Tam publicis quàm priuatis,

L I B E L L V S;

EODEM PRÆSTANTISSIMO

IVRECONSVLTO

GVIDO PANCIROLO AVCTORE.

Cum Priuilegiis, & Licentia Superiorum.

L V G D V N I,

EX OFFIC. Q. HVG. A PORTA, SVMPT. IO. DE GABIANO.

M DC VIII.

DE
QVATVORDECIM REGIONIBVS VRBIS ROMÆ

[illegible]ARVNDEMQVE ÆDIFICIIS *tam pu[illegible] quam priuatis.*

[illegible]IMVS R[illegible]mulus [illegible]rb[illegible]m in [illegible]es partes diuiſit, vt Dionyſius, Varro, & Li[illegible]us tradunt. Quare a tribus re[illegible]ionibus tribus ſunt [illegible]ellatæ, Tacienſium, Rammum, & Lucerum, à Tacio, Romulo, & Lucumone, vel a Luco, vt vult Pedian[a] Deinde aucta Vrbe, receptiſque in e[illegible]m vij. collibus, Ser. Tullus Romã in quattuo[illegible] Regiones diuiſit Dion[illegible] Tullus inquit, poſtquam [illegible] [illegible] muro comp[illegible]us eſt, vrbem in qu[illegible]uor partes diuiſ[illegible] [illegible]ibus c[illegible]ominatas, Palatinam, Suburb[illegible]am, C[illegible]am, E[illegible]ulinam, & quattuor [illegible] vo[illegible] [illegible]æ ad id temporis [illegible] fuerant [illegible] Auguſtus in xiiij. regiones d[illegible]ui[illegible], vt au[illegible]tor eſt Tranquillu[illegible], [illegible], inquit, Vrbi[illegible] in regiones, vicoſq; diuiſit, quod & Plinius, Tacituſque teſtantur. Has regio[illegible] Sex. Rufus, & P. V[illegible]or viri Conſulares ſub V[illegible] & Va[illegible] d[illegible] ipſerunt, notab[illegible] qu[illegible] loca n[illegible]ates, ſed mut[illegible] etiam [illegible] variãt. Al[illegible]a ante Notitiam noſtram vtr[illegible]uſque Romæ d[illegible]cripti[illegible] reperitur, ſed quo [illegible], ignoratur, nec tempus, quo ſcripta [illegible], appar[illegible]t, S[illegible]d no[illegible] [illegible] poſt [illegible] tas condita videtur, ſcritum eſt eam po[illegible] C[illegible]ſtantium, cuius therm[illegible] in vj. r[illegible] meminit, & ante Theodoſi[illegible] iunior[illegible] [illegible] fuiſſe [illegible]ia plura Deorum [illegible] templa ponit, quæ ab i[illegible] ſunt di[illegible] Id fuit anno humanæ ſalut[illegible] 428. Conſtantinus enim ante[illegible] ſacrificia quidem, & ſequentes Principes prohibuerant, ſed delubra ornamenta ciuitatum cauſa ſtare permiſerãt,[f] ea tamen, quæ in agris erant, templa, Arcadius & Honorius d[illegible] præceperunt.[g] Theodoſius ve[illegible] ò cun[illegible]cta ſolo æquar[illegible] iuſſit.[h] etſi al[illegible]qua inſigniora adhuc Marti[illegible]no imperante, remanſerunt.[i] Itaque hanc deſcriptionem formæ ſupradictis ſupparem fui[illegible] credendum [illegible], cum omnes eadem fere loca [illegible]ntineant, eamque in ſcriniis Principum, quemadm[illegible]dum & Notitiam ipſam, conſeruatam fuiſſe puto, quam etſi intactam relinquere cogitaſſem, cùm tam [illegible]ca Conſtantinopoli[illegible] loca explicuerim, etiam hæc Romę quanquàm obſcuriſſima pro viriũ mearum tenuitate declarare tentaui. In primis autem eſt animaduertendum quamque harum Regionum proprium nomen habere. Nam prima porta Capena, ſecũda Cælimontium, tertia Iſis & Serapis, & aliæ ab inſignioribus locis nomen obtinent; Hic non omittẽdum Valentinianũ proprium cuique Regioni archiatrum honorariũ a populo perceptu[illegible]um conſtituiſſe.[k]

[a] In [illegible] in Verrem.
[b] Lib. 2.
[c] In Auguſt[illegible] c. 30.
[d] In l. [illegible] C. Theo de paganis.
[e] L. 1 & ſeqq. C. de pagan.
[f] [illegible] C. eod tit.
[g] [illegible] C. The. eo[illegible] de pag.
[h] [illegible] C. Th. [illegible]
[i] L. nemo C. [illegible]
[k] [illegible] C. [illegible] de medi. & prof.

P[illegible]RTA CAPENA. A. proxima hac po[illegible]ta prima denominata eſt Regio. Solinus t[illegible]adit regem Italum à Sic[illegible]ia cum Siracuſanis ad Ianum veniſſe, eiuſque conſilio & auxilio ciuitatem iuxta Albulam cõdidiſſe. Capenam nomine, à qua poſtmodum Capena porta [illegible]ſt dicta. Plini[l] [illegible] xxx. vrbis portas aper[illegible], vij. tunc clauſas fuiſſe ſcribit. Sed quod ſub poſterioribus Principibus fuerint, non apparet: continet autem hæc regio ſequẽtia.

[l] [illegible] lib. 3. c. [illegible]

HONORIS & VIRTVTIS Aedem [illegible] bello Gallico ad Claſtidium M. Marcellus vouerat, & V. Coſ. ad portam Capenam ædificauit. poſtmodum eius filius d[illegible]dicau[illegible]; [illegible]tuſque eſt duas vtrique Honori & Virtuti contiguas ædes facere, clamantibus [illegible]us, vtriq; in vna æde non recte poſ[illegible] nec quis eorum iratus placandus eſſet, poſ[illegible] diſcerni, vt lib. 27. Liuius, & Valerius l[illegible]. Plutarchus[m] & Lactantius tradunt. Hæc ædes a Veſpaſiano reſtaurata fuit, vt in nummis habetur. Hæ duo autem templa connexa fui[illegible] creduntur, vt ſignificarent ad honorem nõ niſi virtute perueniri. Alteram his ædem C. Marius ſubmiſſiorem extruxit, ne forte publicis auſpiciis officeret & ideo eam Augures demolirentur, vt Feſtus meminit. D[illegible] hoc templo ita Vitruuius lib. 3. cap. 1. ad Mariana Honoris & virtutis ſine poſtico à Mutio facta. & lib. 7. in proœmio. C. Mutius magna ſciẽtia confiſus, ędes Honoris & Virtuti[illegible] Marianæ cellæ columnarumque & epiſty[illegible]m ſymmetriis legitimis artis inſtitu[illegible] perfecit. Id verò ſi marmoreum fu[illegible]ſſet. v[illegible] [illegible]beret ab arte ſubtilitatẽ, ſic a magni[illegible] & impenſis auctoritatem in primis & ſu[illegible]

[m] In Marce[illegible]

mis operibus nominaretur. Sed hic prior Marcelli ædes intelligitur.

CAMOENAS, templum Herculi, muſiſque Fuluius Nobilior dedicauit, vt Eumenius in oratione pro reparandis ſcholis ſcribit, id, erat i Circo Flaminio in ix. regione. De hoc nõ intelligi hic puto, ſed de alio, q̃ Martius Philipp[a] Auguſti Vitricus dedicauit. De quo hæc Tranquillus in Auguſto, [a] ceteros inquit, principes viros hortatus eſt, vt pro facultate quiſque monumentis vel nouis, vel refectis, vel excultis vrbem adornarent, multaque à multis extructa ſunt, vt à Martio Philippo ædes Herculis Muſarum. Plutarchus in problematibus Rom. refert Romanos cõmunem aram Herculi Muſiſque ſtatuiſſe: quia Hercules Euandrum literas docuit: Eumeni[9] verò vult Fuluium Nobiliorem primum nouẽ Muſarũ ſigna ab Ambricięij oppido trãslata ſub tutela Herculis cõſecraſſe. quia Muſæ defenſione Herculis ſunt iuuandæ, & virt[9] Herculis Muſarum voce ornandæ. Varro Muſas primo Caſmenas, mos Carmenas à Carmine, poſtremò Camœnas dictas fuiſſe putat. Plinius lib. 34. cap.. 5. ſcribit notatum ab auctoribus L. Actium poetam in Camœnarum æde maxima forma ſtatuam ſibi poſuiſſe cùm ipſe breuis admodum fuiſſet.

[a] Cap. 29.

LACVM PROMETHEI. Lacus eſt, qui habet perpetuam aquam,[b] ſed hic accipitur pro aquæ publicę receptaculo, quę ex caſtello in lacus, & balnea, & hortos irrigandos deriuabatur, in lacu lintea & ſordes abluebantur, potabant equi, & alia ad emundandũ neceſſaria fiebant, vt in Conſulari, quarum in Notitia vtriuſque Imperii eſt dictum. Hic lacus à Prometheo nomẽ habet, quod eius ſtatuam, vt puto, propè teneret, ſed alii lxxxiij. ſine nomine infra in hac regione lacus recenſentur. M. Agrippa DCC. Romę fecit: Plinius lib. 36. ca. 15. Agrippa, ait, in Ædilitate ſua, adiectа Virginea aqua, cæteriſque corriuatis, & emendatis, lacus DCC. fecit, præterea fontes cv. caſtella cxxx. Poſt hunc Claudius, inquit Tranquill. riuum Anienis nouo lapideo opere in vrbẽ perduxit, diuiſitque in plurimos & ornatiſſimos lacus.

[b] l. 1. § vt ne in flumi. publ. nauiga. liceat.

BALNEVM TORQVATI & VESPASIANI. Titium Veſpaſianum intelligit, qui amphitheatrum, & propè balneũ celeriter ædificauit. Tranquillus,[c] Amphitheatro, inquit dedicato, thermiſque iuxta celeriter exſtructis, munus edidit apparatiſſimũ. De his thermis celeriter exſtructis intelligit Martialis, ſcribens.

[c] In Tito.

Hic vbi miramur velocia munera thermas.

De his ita Dion in Tito, amphitheatrum venationum cauſa, & balnea ſuo nomine dedicauit. Fortè ibi & Torquati theatrum fuit, de quo nihil reperi. Apud Sex. Rufum & P. Victorem legitur. Lacus Torquati & Veſpaſiani, ſed vtrunque ſtare poteſt, nam lacus ad vſum balnei erant.

THERMAS SEVERIANAS & COMMODIANAS. De Thermis Seueri ita Spartianus ſcribit. opera publica præcipua eius extant Septizonium & Thermæ Seuerianæ. Commodi verò thermarum his verbis Lampridius meminit; opera eius præter lauacrum, quod Cleander eius nomine fecerat, nulla extant.

AREAM APOLLINIS & SPEI, & GALLI. Area ait Varro lib. 4. de lingua latina, eſt, vbi frumenta ſecta areſcunt, & teruntur. Propter horum ſimilitudinem loca in vrbe pura areæ vocantur. Tranquill.[d] ſcribit C. Iulium Cæſarem Forum de manubriis inchoaſſe, cuius area ſupra ſeſtertium milies conſtitit. ea ſumma efficit, vt vulgò vocant millionem auri: Fortè eſt Area, quæ hic Galli appellatur, Sex. Ruffus legit Galliæ, ex cuius manubriis eſt facta, quam ſeparat ab Area Apollinis & Spei, vt & P. Victor, qui tres horum areas conſtituunt. Recenſentur autem ſex areæ in prima hac regione, & tres alię in vj. xiij. & vltima regione, quæ videntur fuiſſe ante templa Deorum. Alię vocabantur Campi. Alia Apollinis ædes in monte Palatino fuit, vt auctor eſt Plinius,[e] quod & Tranquillus tradit,[f] & Ouidius in Faſtis, Horatius, & Propertius. Spei verò ædem à Collatino cõſecratam M. Cicero in Legibus prodit eam in foro olitorio conflagraſſe Liuius lib. 1. & 4. 3. Decadis ſcribit, de qua infrà in ſeptima regione, nec ad hunc locum pertinet.

[d] In C. Cæſare cap. 26.

[e] lib. 39. cap. 5.

[f] In Auguſto. c. 29.

VICVM VITRIARIVM. Hic Vicus neque in Sex. Ruffi, neque in P. Victoris deſcriptione habetur. Huius loco legitur Vicus trium ararum: Quæ verò eſſent hæ aræ, non liquet. ſi legimus Vitriarium, intelligemus ibi vitra facta fuiſſe.

AREAM PANARIAM. Sex. Ruffus & P. Victor legunt PINARIAM. Erant Pinarii & Pontii duæ familiæ, qoas ſacra ſua peragere Hercules docuit, vt lib. 1. Dionyſius Liuius ac Feſtus tradunt. Potuit hæc eſſe area ante ædes Pinariorum. ſi legimus PANARIAM. à pane ibi vendito nomen habebit.

MVTATORIVM CÆSARIS. ita & apud Ruffum & Victorem. Mutatorium Eſaias[g] accipit pro ornamento veſtis muliebris, quod pectus & humeros protegit, quẽadmodum D. Hieronym. interpretatur. Sed hic pro ędificio accipitur, fortè pro domo publica, quam Cęſar Pontifex Maximus habitauit. Tranquill.[h] Habitauit primò, inquit, in ſuborra, modicis ædibus. Poſt autem Pontificatum maximum in ſacra via domo publica, idem Dion lib. 43. decretum eſt inquit, vt Cęſar in publico habitaret. Mutatorium poteſt appellari, quòd eam Cæſar mutauerit.

[g] cap. 1.

[h] In Cæſare ca. 45.

BAL

BALNEVM BOLANI & MAMERTINI. Nero Vectium Bolanum legionis tribunum cum Verulano Seuero in ſubſidium Tigroni miſit, vt lib. 15. Tacitus ſcribit. Poſtea miſſus in Britanniam, Trebellio Maximo, qui inde fugerat, Præfectus ſucceſſit, vt in Iulio Agricola, & lib. 18. idem Tacitus memorat. Huius fortè fuit hoc balneũ, Mamertinus verò ſub Traiano vrbi præfuit. ac iuſſu Principis D. Clemẽtem in Tauricam Cherſoneſũ deportauit, vt apud Metaphraſtem & Surium 23. Nouembr. legitur. Sed anteà Nerone imperante, apud Martyrologium 14. Martij habetur D. Paulum & alios martyres in cuſtodia Mamertini detentos fuiſſe. Longitudo temporis non repugnat, quin hic Mamertinus carcerem Mamertinum extruere & hoc etiam balneum condere potuerit. Alius fuit Mamertinus Comes largitionum à Iuliano apoſtata creatus, vt lib. 21. Ammian. tradit. Mox an. 364. Coſ. cum Neuita eſt factus,[a] Demum Italiæ, Africæ, & Illyrico P. P. Valentiniano imperante præfuit.[b] Sed quis horum id Balneum fabricauerit, non conſtat, ego tamen priorem eius auctorem malo credere. Quòd hi fortè coniũctim hoc balneum ædificauerint, vtrique adſcribitur.

[a] Marcelli. lib. 21.
[b] Marcelli. lib. 56.

AREAM CARSVRÆ. cuius hæc ſit, dubitatur.

BALNEVM ABASCANTI & ANTIOCHIANI. Abaſcãtos Auguſti libertus fuit, vt ex ſequenti inſcriptione pater Romæ inuento. ABASCANTO AVG. LIB. ÆDITVO ÆDIS NEPTVNI QVÆ EST IN CIRCO FLAMINIO FLAVIVS ASCANIVS ET PALLANS CÆS. N. SER. ADIVTOR A RATIONIBVS PATRI PIISSIMO FEC. is potuit hoc balneum extruxiſſe. Alius fuit Abaſcantus ſub Seuero & Antonino: ad quem extat horum Principum l. 2. C. de ſeruo pigno. dato, & annos ætatis traxit vſque ad Philippos; ſub quo ſiue ob hoc balneum, ſiue ob aliam cauſam Reipub. debitor factus, ad eam neceſſitatem redactus eſt, vt ferè bonis cedere cogeretur, vt indicat l. Philippi ad eum ſcripta in l. 2. C. qui bon. ceder. poſſ. Antiochianus eodem tempore fuit vnus ex P. P. Heliogabali, vt in eo auctor eſt Lampridius, ad quem, ſi is non eſt alius, extat Alexandri Imp. l. ſi ea quæſtio, C. de his quib. vt indign. Hunc cum Abaſcãto balneum hoc ædificaſſe puto. Sed apud Ruffum & Victorẽ ſeparantur. Alius fuit Antiochianus ſub Diocletiano, ad quem eſt illius l. ſecundus creditor, C. de pignor.

ÆDEM MARTIS & MINERVÆ, & TEMPESTATIS. Hæ quoque ædes apud Ruffum, & Victorem ſeiunctę nominantur; ſed huius noſtræ deſcriptionis auctor, ædem vnam tribus aſſignat, fortè tria ſacella vno templo continebantur. Marti vltori Auguſtus in Capitolio templum dicauit, vt auctor eſt Dion lib. 54. & Tranquillus in Auguſto. c. 29. quod eſt in vj. regione; & ideo de hoc non poteſt hic intelligi. in 10. etiam regione erat alia ædes Mineruæ, & Mineruium. Tempeſtati verò extra portam Capenam in hac regione M. Marcellus ædẽ extruxit, quòd in Corſicam & Sardiniam nauigans, tempeſtatem paſſus ab ea euaſerit, cuius rei meminit Ouidius hoc carmine.

Te quoque tempeſtas meritam delubra fatentur,
Cum pene eſt Corſis obruta puppis aquis.

FLVMEN ALMONIS. Almo fluuius non procul ab vrbe Tiberi miſcetur, in quo Galli Cibeles matris deũm ſacerdotes eius ſtatutam quotannis vj. Kal. April. lauabant. Ouidius in Faſtis.

Eſt locus in Tiberi, quo lubricus influit Almon,
Et nomen magno perdit in amne minor.
Illic purpurea canus cum Veſte ſacerdos
Almonis dominam, ſacraq; lauit aquis.

Vrbius ſequeſter ad Virgilianum filium. Almon, ait, vbi mater deûm vj. Kal. April. lauatur. idem affirmant Ammian. lib. 23. Lucanus in 1. Claudianus, & Valerius Flaccus lib. 8. Argonauti.

ARCVM DIVI VERI PARTHICI, & DIVI TRAIANI, & DRVSI. Tres arcus Ruffus & Victor diſtinguunt, prout ſeparatim eos factos fiſſe dubitandũ non eſt. L. Verus frater M. Antonini contra Parthos miſſus Antiochiæ luxuriæ ſe dedit, & exercitum ampliſſimum Auidio Caſſio commiſit, qui de hoſtibus victoriam retulit, vnde Verus Parthicus eſt cognominatus, qui ipſe videri voluit viciſſe, & cum Marco fratre triũphauit: hoc bellum in arcu Romæ erecto eſt expreſſum, de quo hic intelligitur. Hiſtoriam Dion, Capitolinus, & Eutropius recitant. Traianus ex Dacis luculentam victoriam reportauit, & Daciam prouinciam Imperij Rom. fecit, Armenis, Parthiſque bellum intulit, ac Imperium ad Tigrim vſq; protulit, vt ijdem auctores referũt, quę omnia in hoc arcu marmoreo ſunt expreſſa. Cuius verò Druſi arcus fuerit de quo hic agitur, difficile eſt inuenire. crediderim eſſe Druſum Tiberij Principis progenitorem, qui, vt ait Tranquillus[c] hoſtium duce Druſo cominus trucidato, ſibi poſteriſque ſuis cognomen inuenit. Traditur etiam pro prætore ex prouincia Gallia retuliſſe aurũ Senonibus olim obſidione Capitolij datũ, nec, vt fama eſt extortum à Camillo, ei arcum à Tiberio factum puto: cùm tempore Reip. eos extructos non inueniam.

[c] In Tiberio c. 3.

Enumeratis inſignioribus locis primæ regionis eius velut breuiarium ſubijcit, & diſperſa ac prætermiſſa colligit.

VICI X. ſuprà ex Tranquillo[d] diximus Auguſtum ſpacium vrbis in regiones vicoſq;

[d] In Auguſto c. 30.

diuiſiſſe, vt illas annui magiſtrat[9] ſortitò tuerentur, hos magiſtriè plebe cuius que viciniç electi,qui infra vicomagiſtri appellātur. Hæc autē Regio habuit Vicos x.Sex.Ruffus ponit ix.vicos.P.Victor viij.ſcilicet vicum Honoris,& Virtutis,ubi earum erat ędes,de qua ſuprà eſt dictum. Vicus Fortunę obſequentis. Plura Romæ fuere Fortunæ templa,quorum duo Ser.Tullus Rex condidit,alterum Bonæ Fortunæ in foro boario,alterũ Virilis in ripa Tiberis,ut in iiij.auctor eſt Dionyſius.erat & Malæ Fortunæ ædes i Eſquilijs.Equeſtris iuxta theatrum,& aliæ item uicus Sulpiti citerioris, alius vlterioris, Druſianus, Pulueratius,Trium ararum, Fabrici,Victor addt Vicum Camœnarum.cum Vitriario ſuprà nominato ſunt Vici x.

AEDICVLÆ X. Præter ſupra dictas erant in hac regione ædiculæ ſeu paruæ ędes, & quaſi ſacella x ſine nomine,ita vt quilibet Vicus haberet ſuam ædiculam, quemadmodum hodie quælibet curia, vel parochia ſuũ templum.

In Conſtantinopolis deſcriptione nonniſi Eccleſiæ Chriſtianorũ nominantur. Hic tantum templa gẽtilium quòd fortè gentilis hãc deſcriptionem fecerit, vel nondum inſignes fabricatæ eſſent eccleſiæ.

VICOMAGISTRI xlviij. cuiquè Vico Auguſtus è plebe plures magiſtros præfecit.vt ſuprà dixi, qui Vicomagiſtri ſunt appellati,& cuiqueVico iiij.aut v.ſunt præfecti, quādoque pauciores. Ruffus & Victor quaternos Vicomagiſtros cuique Vico aſſignāt. Hæc deſcriptio quaternos vbique ponit,prçterquàm in vj.& xj.regione, vbi fortè eſt mẽdum.Conſtantinopoli veró quçlibet regio vt bis quinos tantùm Vicomagiſtros habebat. Hoc credo quietis vicorum curam habuiſſe.

CVRATORES II. In deſcriptione Conſtantinopolis declaratur curatorem, qui ibi vnus tantùm in quaque regione ſtatuitur, totius regionis ſollicitudinem habuiſſe. Romę quçlibet regio binos habuit curatores,qui ab Auguſto magiſtratus ſunt appellati,vt ſuprà ex Tranquillo vidimus Hi præcipuè curabāt,ne quis in ſua regione indebitè vectigalibus,aut aliàs iniuſtè oneraretur, Capitolinus in M.Antonino. Dedit, inquit, curatoribus regionum ac viarum poteſtatem,vt vel punirent,vel ad Præſ.vrbi puniendos remitterent eos, qui vltra vectigalia quicquam ab aliquo exegiſſent.Hi veſte prætoria,& duobus lictoribus in vicis,quibus præerant. certis diebus vtebantur, vt lib. 55. Dion tradit. Alexander Imp.hos ſingulos in quaque regione eſſe voluit Lampridius.Fecit,inquit, curatores xiiij. Sed ex Coſſ.viros,quos audire negocia vrbana cum Præſ.vrbi iuſſit,ita vt omnes aut magna pars adeſſent,cùm acta fierēt.Hi lites regionum curabant,ſed poſtea ad duos ſunt reuerſi. Præter curatores Conſtantinopoli erat in qualibet regione Vernaculus vnus, qui interpretatur fuiſſe velut ſeruus, & internuncius regionis:is Romę non erat.ſed eius vice fungebantur bini denunciatores in qualibet regione apud Ruffum & victorem, qui hic deſiderantur. Hi erant miniſtri curatorum,& aliorum vicomagiſtrorum, & vt eſt Bidellus dictus in publicis Gymnaſijs.

INSVLÆ tria millia CCL. Hæc Conſtantinopoli non nominantur. Erant propriè inſulæ, quæ ab vtroque latere hinc inde itinera habebant.in quę pluebant,frōte in faſtigium deſinebant: Domus verò erant ampliores & teſtudinatæ. à quatuor partibus pluentes,vt in marmoribus vetuſtis Romæ viſitur. Domus incuria librarij deſunt, quæ ex Ruffo & Victore ſunt reponēdæ,videlicet. Domus cxxj.

HORREA XIII. Plura erant horrea in hac regione Romę,quàm in tota ciuitate Cōſtantinopolis,vbi v.tantùm reperiebantur.Alexander enim Imperator plura in quaquę regione horrea fecit.Erant autem horrea in quæ aurum,argentum. gēmas, & precioſa quæque ciues deferebant, qui timebant, ne domi expilarētur,prout in prima regione Cōſtantinopolis, latius expoſui. Lampridius in Alexandro.Horrea,inquit,in omnibus regionibus publica fecit, ad quæ conferrent bona hi, qui priuatas cuſtodias non haberent. In hæc puto bona gratuito aut viliore precio ſuſcepta fuiſſe;In priuata horrea, ſoluta penſione periculo ſuſcipientium deferebantur. Labeo [a] locator,inquit,horreorum propoſitum habuit ſe aurum,argentum, margaritam non recipere ſuo periculo, deinde cùm ſciret has res inferri,paſſus eſt.proinde cum futurum tibi obligatum,ac ſi propoſitum fuit,remiſſum videtur. Erant & horrea frumentaria,& olearia,vt in regione Conſtantinopolis.

[a] in l. cùm in plures §. locator.ff.locati.

BALNEA LXXXVI. Balnea quoque Alexander omnibus regionibus addidit, quæ forte nō habebant:Nam & hodie multa dicuntur Alexandri, ait Lampridius. Conſtat autem veteres frequenter balneis vſos vnde ſepties die Commodum lauiſſe, & in balneis comediſſe Lampridius ſcribit.

LACVS LXXXIIII. De lacubus plura ſupra diximus in lacu Promethei.Conſtantinopoli lacus non inueniuntur, ſed horũ loco ciſternæ. Sex. Ruffus xj. lacus nominat Promethei,Sanctum,Veſpaſiani, Sudantem, Torquati,publicum,Biuium,Spei,Gratię,Mamertini,& Salutarem:Præterea LXXI. ſine nomine,qui omnes ſunt LXXXII. P. Victor duos tantùm recenſet, Promethei & Veſpaſiani;cum tamen eodem ferme tempore vterque illorum ſcripſerit. Hæc deſcriptio duos amplius quàm Ruffus habet.

PISTRINA XX. ita & P. Victor.

Ruffus

Ruffus,ſi non eſt mendoſus, habet xii. Piſtrinum locus eſt,in quo pinſitur,& molis teritur frumentum,ac panis conficitur. Hic notandum molendinorum, quæ hodie vbique ſunt in vſu,nullã mentionem fieri,cùm tamen notam eorum rationem haberent. Plinius lib. 18.cap.10.loquens de piſtrinis,& arte pinſendi. Maior,inquit,pars Italiæ rutido vtitur pilo,rotis etiã,quas aqua verſet obiter & molat. Procopius quoque eſt auctor lib.primo de bello Gothico,Beliſſarium Romæ obſeſſum molas in Tiberi aptaſſe,quæ rotis aquarũ impetu verſatis molebant.Puto hęc molendina tùm in vſu fuiſſe; ſed quia vbique non erat aqua,& longius moletrinas petere nolebant, propinqua quęlibet regio piſtrina habuit;quę cùm in hac eſſẽt xx.quodlibet piſtrinum plus minus lviij. inſulis & domibus ſufficiebat. Ruffus & Victor quorundam deorum ædes, templa, areas & arcus nominant,quæ in hac deſcriptione deſunt, quia eo tempore fortè nõ extabant.Hæc regio.

CONTINET PEDES Duodecim millia cccix.circuitum regionis explicat, qui capiebat plus minus duobus milliariis cũ dimidio.Quinque enim pedes paſſum cõtinent, & mille paſſus milliarium,[a] quemadmodum Iſidor[b] & noſtri interpretes affirmant. Ruffus & Victor plus ſcribunt: Regio,inquit, in ambitu continet pedes xiij cccxiij. excedit duo milliaria cum dimidio.

[a] I.mille paſſus de ver.ſign.
[b] glo.& Bar.in l.5.eo.

REGIO VRBIS II.COELIMONTIVM.

COELIMONTIVM dicta eſt hæc regio à monte Cælio,qui eã occupat, qui eſt vnus ex vij.collibus Romæ.Dictus eſt autem Cœlius,inquit Varro,à Cœlio Vibieno Thuſco Duce Nobili, qui cum ſua manu dicitur Romulo veniſſe auxilio contra Latinum regẽ De hoc monte ita Liuius lib.1. Cœlius additur vrbi mons, & quo frequentior habitaretur.eam ſedem Tullius Hoſtilius regiæ capit. Arſit hic mons ſub Tiberio,vt Tacitus lib.4. ſcribit, qui ſubiicit, eum antiquit[?] Querquetulanum cognominatum fuiſſe.quòd talis ſylnę frequens,fœcundúsque erat,mox Cœlium appellatum à Cœlio Vibenna,qui Dux gẽtis Hetruſchę cùm auxilium tuliſſet ſedem eã acceperat à Tarquinio Priſco, ſeu quis alius regum dedit; nam ſcriptores in eo diſſentiunt, cętera non ambigua ſunt;magnas eas copias per plana etiam ac foro propinqua habitauiſſe;vnde Fuſcum vicum è vocabulo aduenarũ dictum.Incipit hic mons ab eccleſia S. Ioannis Lateranenſis, inquit Pomponius Lætus. continet.hæc regio.

TEMPLVM CLAVDII. intelligit Claudium Cæſarem,quem hic dictum Sex. Ruffus appellat. Nero enim primum imperiũ adeptus,inter Diuos Claudium retulit, eique templũ,& flaminem Claudianum decreuit. Tacitus,[c] Cæleſtes,inquit, honores Claudio decernuntur. Tranquillus[d] in Nerone.Orſus hinc,ait,à pietatis oſtentatione Claudium apparatiſſimo funere elatum,laudauit,conſecrauitque; Propterea Dion in Claudio ſcribit,L. Iulium Galionem fratrẽ Senecæ dixiſſe,Claudium vnco in Cœlum tractũ fuiſſe,quia fuerat necat[?],& Nero ipſe dicebat boletos cibũ Deorum eſſe, quòd Claudius boleto veneno infecto in numerum Deorum relatus fuiſſet. Agrippina ergo illi tẽplum facere cœpit, ſed Nero diruit, poſtea Veſpaſianus inſtaurauit. Tranquil.[e] Fecit, inquit, templum D. Claudij in Cœlio monte cœptũ quidem ab Agrippina, ſed à Nerone propè funditus deſtructum.

[c] in fin.lib. 12.
[d] cap.9.in Claudio.
[e] In Veſpaſiano c.9.

MACELLVM MAGNVM, Macellum inquit Feſtus dictum à Macello quodam,qui exercebat in vrbe latrocinium, quo damnato,Cenſores Æmilius & Fuluius ſtatuerunt,vt in domo eius obſonia venderentur.

LVPARIOS. Luparia eſt ciuitas Hiſpaniæ Ptolemæo,& Aprutii.Luparius etiam eſt, qui venatur lupos,ſed hic locum inſignẽ huius regionis intelligit.

ANTRVM CYCLOPIS. Virgilius vaſto in antro Cyclopas habitaſſe,ac Ioui fulmina fabricaſſe fingit,quòd vaſtum fortè hoc antrum eſſe,Cyclopis dixerunt. Panuinius in hac regione recitat antiquum epitaphiũ Curtilii Fabri,argentarii, qui fuit magiſter vici ab Cyclopibus regionis primæ.

COHORTES VIGILVM. Deeſt numerus cohortium, qui ex Ruffo & Victore eſt addendus, & legendum cohortes quinq; vigilum.Auguſtus pluribus vno die incendiis exortis,ſeptem cohortes oportunis locis cõſtituit,vt binas regiones vrbis vnaquęque cohors tueretur,prępoſitis eis tribunis, & ſuper omnes Præfecto vigilum,vt Vlpianus ac Paulus,[f] Tranquillus,[g] & Dion[h] referunt. Sed neque ſuæ hic ſtationes,neque hic numerus cohortium poſtea eſt obſeruatus,vt binas regiones ſingula cohors tueretur,cũ in hac eſſent quinque,in v.ij.in vj.iij in vij. vij. in viij. vj.in xij.iiij.in xiiij.vij. Itaque omnes fuerunt cohortes xxxiiij. Dion[i] auctor eſt præter has Auguſtum ſex millia hominum in præſidiis vrbis collocaſſe, & in quattuor partes diuiſiſſe.

[f] in l.1.& 3.de offic.præf.vigil.
[g] in Auguſto c.30.
[h] Lib.55.
[i] In Auguſto.

CASTRA PEREGRINA. Blondus lib.2.Romæ inſtauratæ refert Auguſtam primum Romæ caſtra peregrina,in quę milites reciperentur,inſtituiſſe, ſed nullo auctore nititur, imò Tranquillus[k] contrarium affirmat his verbis.Neque tamen vnquam plures quàm tres cohortes in vrbe eſſe paſſ[?] eſt,eaſque ſine caſtris:Dion verò ſcribit Auguſtum equites peregrinos nominatos Batauos in vrbe ſtatuiſſe,ex Battauia inſula Rheni contractos quos fortè caſtris muniuit,peregrinis vocatis.

[k] in Auguſto c.48.

catis. Auctor Marcellinus [a] Chónodomatium Alemãnorum regem a Iuliano apoſtata captũ & Romam ad conſtantium Aug. miſſum in caſtris peregrinis, quę in móte ſunt Cœlio, morbo veterni conſumptum fuiſſe.

[a] lib. 16. ad fin.

CAPVT AFRICÆ. Caput mulieris Africam referentis intelligit.

ARBOREM SANCTAM. Fortè alicui numini pro templo dicatã, quod apud ethnicos fieri conſueuerat, ut auctor eſt Plin. lib. 12. cap. 1. ſi regio vrbis conueniret, arbitrarer intelligi corneam haſtam, quam Plutarchus ſcribit Romulum exercendi cauſa iaculatum terræ affixam in arborem excreuiſſe, quæ ſacra eſt appellata, & muro circundata pro templo habita exaruit læſis radicibus, dũ C. Iulius Cæſar ibi gradus ſtruit. Nomen tamen ſanctæ arboris manſit, & alias illi ſubſtitutas fuiſſe eſt veriſimile.

DOMVM PHILIPPI & VECTILIANAM. Apud Rufum & Victorem hæ domus ſeparantur, & pro Vectiliana, & forte rectius legitur Vitaliana. Fuit Vitalianus Præfectus Prætorio Maximini Imp. ferus & crudelis, illi chariſſimus, & deuotiſſimus, qui, Romæ Gordiani Principis iuſſu in ædibus eſt occiſus, prout lib. 7. Hadrianus narrat: Hic pater D. Iuſtinę fuiſſe exiſtimatur. Alius fuit Vitalianus ſub Honorio & Theodoſio, [b] de quo hic non puto intelligi: Cuius verò Philippi domus celebretur, dubiũ eſt. Romæ fuit L. Philippus orator. de quo plura Cicero in Bruto, & lib. 3. de Orato. qui etiam Coſ. fuit. Hunc eſſe puto, cuius porticus infra in ix. ponitur, & à Plinio [c] cum piſcina, [d] celebratur. Alius fuit Martius Philippus Auguſti vitricus, a quo ædem Herculis conditam Tranquillus ſcribit. [e] fuit & Philippus Imp. & alius ſub Commodo Pręfectus Ægypti D. Eugenię pater, de quo plura Metaphraſtes, [f] & vltimus ſub Honorio & Theodoſio Præfectus prætorio Illyrici, [g] de primo intelligi puto. Horum domus tanquàm inſignes hic nominantur.

[b] in l. nemo, C. de aſſeſſor.
[c] lib. 35. ca. 10. & 21.
[d] lib. 9. c. 54.
[e] in Auguſto cap. 29.
[f] 25.
[g] l. 6. omni C. de ſacr. eccleſ.

LVDVM MATVTINVM, & GALLICVM. Hi quoque apud Rufum & Victorem ſeparantur. Ludus erat domus, in qua gladiatores ſe exercebant. Herodianus in 7. apertis, inquit, gladiatorum Ludis, atque vnoquoque proprijs armis ornato, ad caſtra, contenderunt Valerius lib. 2. ca. 1. P. Rutilius inquit, ex ludo C. Aurelij Mauri doctoribus gladiatorum accerſitis, vitandi, atque inferendi ictus ſubtiliorem rationem ingenerauit. Gellius lib. xij. cap iij. Accepimus, inquit, ferum quendam in ludo Cæſaris gladiatorẽ, qui cum vulnera eius à medicis exſecarentur, ridere ſolitus fuit. Matutinus Ludus videtur fuiſſe, in quo mane gladiatores exercebantur, Gallicus, in quo Galli. Alius Ludus matutinus & Gallicus infrà in 3. regione inuenitur. Aliquot inſcriptiones Panuinus vtriuſque ludi recitat, ex quibus apparet ſingulos ludos ſuum medicum habuiſſe, nec immerito, cùm plures veriſimile ſit ludẽdo vulneratos fuiſſe.

SPOLIARIVM SAMARIVM. Hæc à Librario diuerſa ſcribuntur, ſed a Rufo & Victore pro vno, apud quos legitur ſpoliũ Samarium: ſed puto legendum, ſpoliarium, quod erat locus Romæ, vbi latrones necabãtur & ſepeliebantur. Lampridius in Commodo, Hoſtis, inquit, patriæ, parricida, gladiator in ſpoliario lanietur. & infrà. Qui Senatũ occidit, in ſpoliario ponatur, & rurſus idem repetitur, Seneca lib. 14. epiſtolar. nunquid aliquem eſſe tam cupidum vitę putes, vt iugulari in ſpoliario, quam arena malit? Plinius in Panegyrico: Quam iuuat cernere ærium ſilẽs & quietum, & quale ante delatores erat. Nũc templum illud non ſpoliarium ciuium, cruẽtarumque prædarum receptaculum. Fortè quòd ibi ſontes ſpoliari, virgis cæderentur mox ſecuri percuterentur. Summariũ verò videtur eſſe locus, in quo vlmi ſemina ſerũtur; Samara enim eſt vlmi ſemẽ, inquit Plinius: [h] vnde ſamarium poteſt vocari locus, vbi hæc ſemina sũt ſata; Samariumque à ſpoliario arbitror diuidendum, vt ſint duo loca ſeparata, quia nec Lampridius, nec Seneca hæc coniũgunt.

[h] lib. 16. c. 17.

ARMAMENTARIVM. Locus erat, in quo arma ad armandos milites, aut populum reponebantur, quale Venetijs eſſe videmus. Sed Romæ magis pompæ quàm belli cauſa in armamentario aſſeruabantur, ait Herodotus. [i] Gallicanus, inquit, Bellum ciuile, atque omnibus pernicioſum ſuſcitauit. Quippe iuſſis effringi publicis armamentarijs, in quibus pompæ magis inſtrumenta quàm belli aſſeruabantur, vnde ſibi quiſque munimentum corporis accõmodaret, ad caſtra contẽderunt. quibus verbis plura Romæ armãmentaria fuiſſe ſignificat, quæ tempore huius deſcriptionis in vnum contracta erant, ibique potiſſimum ad tuendum corpus arma reponebantur.

[i] lib. 7.

MICA AVREA. Hæc filia fuit Philodemi Elienſis, quam virginem honeſtiſſimam cùm Lucius Ariſtotemi Elienſiũ tyrãni filius adamaret, & ad ſtuprũ trahere vellet, renitentem iugulauit, vt in libro de claris mulieribus laté Plutarchus recitat. eius ſtatua aurea in hac regione ſita erat, & Mica ꝓpriũ huius puellæ nomen fuit. Sed fortè intelligit effigiem Vrſæ, Mica aurea dictæ, quam ſæuã, & homines ambedentem, & aliam nomine, Innocentiam Valentinianus habebat. Marcellinus [k] illud, inquit, nec præteriri æquum nec ſileri. quòd cum duas haberet Vrſas ſeuas, & hominum ambeſtrices, Micam aureã, & Innocentiam, cura agebat enixa, vt earum caueas prope cubiculum ſuum locaret, Innocentiam deniq; poſt multas, quas eius laniatu ca-

[k] lib. 29.

tu cadauerum viderat ſepulturas, vt bene meritam in Syluas abire dimiſit innoxiam.

VICI vij. Ruffus habet viij. Victor xiij. in quo mendom eſſe puto: quia non habet niſi ædiculas vij. cùm tot ſolerent eſſe ædiculæ, quot vici.

ÆDICVLAE vij.. quot erant vici, quia quisque vicus ſuã ędiculã habere cõſueuerat.

VICOMAGISTRI. xlviij. Ruffus ſcribit xxxij. Victor xxiiij. aſſignans cuique vico ternos Vicomagiſtros, ſed alter quaternos attribuit, & ponit xxxij. ſed noſtra deſcriptio cuique regioni xlviij. attribuit, exceptis vj. & xj. regione, quarum alteri xviij. alteri xix. adſcribit: ſed in numeris eſt error, quia infrà in Vrbis breuiario recenſentur Vicomagiſtri DCLXXII. qui numerus efficitur ex xlviij. decies & quater multiplicatis.

CVRATORES ij. ita & apud Rufum, ac Victorem, de quibus ſuprà dixi,

INSVLAE tria millia DC. Victor ſcribit iij. millia cvj.

DOMVS cxxiiij. Victor cexxxiiij.

HORREA xiiij. Ruffus, & Victor xxiiij

BALNEA lxxxij. Victor ſcribit, Balneæ prioatæ lxxx. Rufus xx.

LACVS lxij. Victor lxv. Ruffus verò Lacus fund. xj. ſine nomine.

PISTRINA xij Victor xxiiij.

Continet PEDES, duodecim millia CC. plus minus ij. duobus milliariis cum dimidio. Rufus & Victor ſcribunt, regio continet in circuitu pedes xiij. millia cc, qoi etiam plures domos campos, & alia nominant, quæ hic omittuntur.

REGIO III.

ISIS, & SERAPIS continent MONETAM. Rufus, & Victor habent, Iſis & Serapis. Monetæ: vt hę tres dictiones ſint iij. regionis inſcriptio. In noſtra verò deſcriptione pro titulo hu' regionis ponitur Iſis & Serapis, quæ coutinet Monetam, & alia, quæ ſequuntur. Puto etiam eorum templa poſtea, vt infrà dicetur, diruta, & duas horum Deorũ ædiculas, quas in hac regione Rufus ſtatuit, illi nomen indidiſſe: ipſorum verò templa infrà in ix. regione Iſeum & Serapeum ponuntur. erant autem hæc præcipua Aegyptiorum numina: Iſis Aegypti genius creditus eſt, qui in dextra ſiſtrum tenebat, quo Nili acceſſus ſignificabatur, in ſiniſtra ſitulam, qua omnium Lacunarum affluentia oſtendebatur, vt in 8. Virgil. Seruius recitat, qui eandem terrã fuiſſe cum Macrobio ſcribit. Alij Lunam interpretantur, vt Diodorus Siculus, & Plutarchus, qui de Iſide & Oſiride opuſculum compoſuit. Romæ Iſidis ſimulachri altare cane ſuſtineri Dion in Heliogabolo ſcribit: infrà etiam in v. regione eſt Iſis patricia. Serapidis
[a] lib. 18. cap. 5, verò hiſtoriam D. Auguſtinus ita explicat. [a] Rex Argiuorum Apis nauibus tranſuectus in Aegyptum, cùm ibi mortuus fuiſſet, factus eſt Serapis omnium maximus Aegyptiorum Deus: Nominis autem huius, cur non Apis etiam poſt mortem, ſed Serapis appellatus ſit, facillimam rationem Varro reddidit; quia, inquit, arca, in qua mortuus ponitur, quod omnes iam σαρκοφάγον vocant, σορὸς dicitur Græcè, & ibi eum venerari ſepultũ cæperunt, priuſquam templum eius eſſet exſtructum, velut ſoroſapis, vel ſorapis primò; deinde vna litera, vt fieri aſſolet, commutata, ſerapis dictus eſt conſtitutum etiam de illo, vt quiſquis eum hominem dixiſſet fuiſſe, capitalem penderet pœnam: & quoniam ferè in omnibus templis, vbi celebrantur Iſis & Serapis, erat etiam ſimulachrum, quod digito labiis impreſſo admonere videretur, vt ſilentiũ fieret, hoc ſignificare idem Varro exiſtimat, vt homines eos fuiſſe taceretur. Hacten' D. Auguſtinus. Hunc autem honorem, inquit Suidas obtinuit quia in Memphide Aegypii vrbe regnans, in magna annonæ difficultate propriis prouentibus Aegyptios aluit. Diodorus lib. 1. dicit hunc Iouem, alios Dionyſium appellare; Macrobius per eum ſolem, per Iſi- [b] Lib. 20. annal.
dem terram vult intelligi. Tacitus [b] putat eſſe [c] Lib. 11. hiſt. eccleſ.
Aeſculapiũ, q morbis medetur, de quo plura [d] Lib. 20. de pręparat. euangel.
Rufinus.[c] Euſebios [d] & Plutarchus in libro de Iſide, & Oſiride. Hęc autem Aegyptiorum numina prius Romani ſunt auerſati: Nam anno, quo Milo Clodiom interfecit, borũ templum à priuatis condirum Senatusconſulto eſt euerſum, ſed ob religionem, quæ populi mentibus irrepſerat, eos Deos eſſe; aliud illis extra pomerium condiderunt, vt lib. 40. Dion narrat: fortè fanum priuatim factum poſteà dirutum in hac regione fuit, cui & nomen dedit. Demum quo anno occiſus eſt Pompeius, cùm erecta eſſent eorundem templa, vatum ſeotentia rurſus cum nemoribus ſunt euerſa; eoque in loco vaſa fictilia humanis oſſibus
plena ſunt inuenta;[e] poſtmodum ſub trium- [e] Dion lib 42.
viris eadem templa ſunt reſtituta:[f] Auguſtus [f] Dion lib. 47.
tamẽ ea neglexit, quæ in Aegypto nec videre
voluit, vt Tranquillus memorat. [g] Dion. [h] ad- [g] In Auguſto. cap. 93.
dit Auguſtum vetuiſſe, ne intra pomerium eo [h] Lib. 53.
rum ſacra fierent. Mox Agrippa edicto prohibuit, ne in ſuburbano intra 500. paſſus egerentur. Tiberius verò non modò horum ſacra interdixit, ſed & Iſidis templum demolitus,
eios ſtatuam in Tiberim mergi iuſſit.[i] Rur- [i] Ioſeph. lib. 18. cap. 4. antiq. iud. Tacit. lib. 2. Trãquil. in Tiberio cap. 36.
ſus verò hæc templa reparata ſub Tito Imp.
igne e cœlo miſſo, conſumpta, ac denuò ſunt,[k]
reſtituta: Nam Serapium ſub Antonino Pio
inſtauratũ fuiſſe in marmore legitur, & Lam- [k] Dion in Tito.
ptidius ſcribit Alexandrum Imperatorem Iſium & Serapium decenter ornaſſe, additis ſignis, & Deliacis, & omnibus myſticis, ea ſunt, quæ infrà in ix. regione ſtatuuntur Serapidis ædicula infra in v. regione eſt poſita.

Hæc autem Iſis & Serapis nuncupata continet ſequentia.primo.

MONETAM. Templũ Iunonis Monetæ intelligit,in qoo pecunia cudebatur , ob hãc, cauſam,vt auctor eſt Suidas, [a] cũ Romani in bello,quod cõtra Pyrrhũ & Tarentinos gerebãt,pecunia indigerẽt, Iunonis opẽ implorãtes,ea verò reſpõdit non defuturã illis pecuniãm,ſi armis iuſtè vterentur: Quod cùm ex voto ſucceſiſſet,Iunonem monetam ſunt venerati,nam ob conſilium datum monetam in eius templo cudi ſtatuerunt. Macrobius ſcribit Kal.Iunii ei ædem dicatam fuiſſe; [b] Vnde antè hic menſis Iunonius dicebatur. Liuius lib.vij. ab V.C.auctor eſt L.Furium Camillũ Dictatorem contra Auruncos creatũ,inter dimicandum ædem Iunoni Monetæ vouiſſe;& cùm Victor fuiſſet,Senatum ædem anno,poſt quàm vota erat,fieri iuſſiſſe, eamque in area collocaſſe,vbi anteà Mãlii Capitolini dumus fuerat,Alii in Auētino monte,alii in Capitolio,locatam volũt.Cicerò lib.1.Diuin. ſcribit poſt maximam illam cladem à Senonibus Gallis factam, auditam vocem ex arce Iunonis fuiſſe ex quo Iuno illa appellata moneta eſt, à monendo. Ouidi. in Faſtis in arce eam fuiſſe tradit.

Arce quoq; in ſumma Iunoni templa moneta
Ex voto memorant facta Camille tuo.

Plutarchus in Romulo ſcribit Tacium regem Sabinorum tenuiſſe eam partem vrbis, vbi poſtea fuit Monetæ templum. Seruabantur in æde monetæ libri lintei, in quibus Imperii Rom. facta conſeruabantur.

AMPHITHEATRVM. quod capit loca octoginta ſeptẽ millia. Ruffus habet Amphitheatrum Flauiĩ ſcilicet Veſpaſiani, vt explicat Victor,quod capit loca lxxvij.millia, alias lxxxvij millia.Huius meminit Tranquillus in Veſpaſiano. Fecit, ait, amphitheatrum vrbe media, vt deſtinaſſe comperetat Auguſtum. Id poſtmodum Titus dedicauit idem Tranquillus, [c] amphitheatro,inquit, dedicato,thermiſqoe iuxtà celeriter extructis, munus edidit apparatiſſimum. Idem refert Eutropius in Tito;Romæ,ait, amphitheatrum ædificauit, & quinque millia ferarum in dedicatione eius occidit, quod & Euſebius in Chronicis ab illo mutoatus recitat. Alio nomine vocatur arena,formam oualem habẽs, vndique lapideis ſedibus circundata,iu qua gladiatores in ſe, & cum beſtiis certabant, Aliud amphitheatrum fecit in alia vrbis regione,hortante Auguſto,Statilius Taurus, vt auctor eſt Tranquillus [d] Aliud in hac regione Titus extruxit, iuxta quod poſuit Thermas,vt Tranquillus tradit,[e] de quo poſſet hic intelligi. Amphitheatrum nunc Coloſſum à Coloſſo qui ibi erat,appellari auctor eſt Pomponius Lætus de antiquitatibus vrbis.

LVDVM MATVTINVM, & DACICVM. Apud Rufum & Victorem legitur Ludus Magnus pro matutino, cuius duas inſcriptiones recitat Panuinius.Magnus hic Ludus dictus eſt,ad differẽtiam aliorum, quos magnitudine ſuperabat: Dacicus verò erat,in quo ex Dacia gladiatores exercebantur,ſicut Gallicus,in quo Galli, de quo in ſuperiori regione.Rufus & Victor hos duos ludos ſeparant.Si legimus matutinum, intelligemus,in quo mane gladiatores exercebãtur aut quod fortè propè duæ matutæ ideſt matutini temporis templum hic ludos eſſet.

DOMVM BRYTTI. Rufus & Victor pro Brytti habent,duobus Bryttiana,eredo legendum Bruti,vel Brutiana:Græci enim librarii ſæpe ponunt, u,pro y, vt ex lectione Pandectarum Florentinarum apparet:Quare huius deſcriptionis librarius Græcus fuiſſe videtur. Cuius verò Bruti hæc domus extitetit,difficile eſt diſcernere, plures enim fuẽre.

PRÆSENTISSIMVM CHORAGIVM. Rufus & Victor legunt ſummũ choragium, mox Prætura Præſentiſſima. Antiquam inſcriptionem ſummi charagii Panuinius recitat,ita vt hæc lectio videtur probabilior. Vtrunque idem poteſt ſignificare,& accipi pro præſentiſſimo, Id eſt præſtantiſſimo Choragium,inquit Feſtus, eſt inſtrumentum ſcenarum:ſed hic non inſtrumenta ſed ædificia demonſtrantur; vnde capitur pro loco, in quo chori Comędiarum & tragędiarum exercebantur;choragus verò eſt, qui chorum ducit.& chorus etiam locum ipſum, vbi chori exercebantur,ſignificat, vt ex Homero Suidas tradit xv. petionæ, inquit,conſtituebant chorum in tragędia, xxiiij. in comœdia. De choragio Apuleius iu apologia,Plautus in captiuis & Perſa.Tranquillus in Auguſto.[f] Hic itaque locum ſignificari puto, in quo Prætor in ludis choros agi iubebat, & ideo Præturæ vocabatur. Vel præſentiſſima prætura locus poſſet appellari, vbi prætor iudicabat,præſentium enim eſt tribunal in quo milites iudicabantur in Nouella 22.io fine.

LACVM PASTORIS. De lacubus in prima regione dictum fuit. Hic autem factus fuit à paſtore puto Iunio paſtore;qui anno ſaluris 169.cum L.Æliano ſub M. Antonino Coſ.fuit;is forte eſt,quem Plinius in epiſtolis ſe defendiſſe ad Tranquillum ſcribit.[g] Alius fuit Paſtor Romanus pater Siſti primi Pontif Maximi.

SCHOLA QVÆSTORVM & CAPVLATORVM. ita & Victor,qui has ſcholas diuiſit.Rufus pro capulatis habet Gallos. Scholæ, inquit Feſtus, dictæ ſunt à σχολῆς id eſt,à vacatione; quòd ceteris rebus omiſſis, liberalibus ſtudiis pueri debeant. Poſteà ordines in palatio Principis ſcholæ ſunt dictæ,quę prępoſitos & tribunos habebant.[h] Sed hic ſchola pro loco accipitur vbi

[a] In verbo.
[b] Lib. 1. Saturnal.cap.12.
[c] Cap.7.
[d] In Auguſto cap.29.
[e] In Tito ca. 7.
[f] Cap.70.
[g] lib.1.epiſt.18.
[h] L.1.C.de comi.& trib ſcho. l.1.C. de praul. ſchol.l.1.C.de anno.ciui.

vbi Quæſtores & capulatores rationes olei tractabant, quod inter populum diuidebatur: Caius enim Iulius Cæſar, Africa deuicta, ſtatuit inde Romam xx. myriades; id eſt cc. millia medimnorum Atticorum frumenti, & olei librarum myriades ccc. id eſt, tricies centena millia. ſeu, vt vulgus vocat, tres milliones aduehi. [a] Aliud etiam ex Tuſcia & campania veniebat, vt ſuo loco eſt dictum. Olei verò ad menſores & diſtributores capulatores appellabantur, à capula, quod erat vas vtrinque anſatum, ad oleum in alia vaſa transfundendum comparatum: & capulare eſt oleum capula in aliud vas transfundere: Cato de re ruſtica, [b] cuſtos oleum frequenter capulet. Fraces quotidie eiiciat, amurcam commutet; & qui hoc agit, capulator vocatur. idem Cato, præmittit cuſtodes, & capulatoris officia: Mox ſubiicit, continuò capulator, inquit, concha oleum quàm diligentiſſimè poterit, tollat, nec ceſſet. Colum. [d] quod primum, ait, oleum defluxerit, in rotundum labrum protinus capulator depleat, & in fictilia vaſa huic vſui parata defūdat. In hanc ergo ſcholam Quæſtores & capulatores conueniebant, vbi erat oleum populo diuidendum: Hi dabant, illi rationem, id eſt, nomina accipientium, & quantitatem olei datam ſcribebant. Itaque aut vna horum ſchola fuit, aut ſi duæ erant, eas coniunctas fuiſſe oportet. Infrà in v. regione eſt vicus capulatorum.

[a] Plutarch. in C. Iulio Cæſ.
[b] Cap. 67.
[c] Cap. 66.
[d] lib. 12. cap. 50.

THERMAS TRAIANAS & TITIANAS. Hæ à Rufo Victore ſeparantur. Multa ædificia publica Traianum extruxiſſe Dion refert, inter quæ Thermæ fuerunt. De thermis Titi ita Tranquillus; [e] Amphitheato dedicato, thermiſque iuxta celeriter extructis, munus edidit apparatiſſimum, largiſſimumque. Vnde Epigrammatarius poeta.

Hic vbi miramur velocia munera thermas.

[e] Cap. 7.

PORTICVM LIVII. Tam Rufus quàm Victor rectius legunt, Liuiæ: addit Victor cum templo. Hanc porticū nomine vxoris Auguſtus fecit. Tranquillus. [f] Quædam etiam, inquit, opera ſub nomine alieno, nepotum ſcilicet vxoris, ſororiſque fecit, vt porticum, baſilicamque Liuii & Caij: item porticus Liuiæ & Octauiæ, theatrumque Marcelli. Hæc ille. Domum Ouidii Pollionis. qui ſeruos murænis comedendos obiiciebat, in hanc porticum Auguſtus ab eo hæres factus conuertit, vt Dion ſcribit. Pollio, inquit, moriens domum ſuam Auguſto, & eum locū, cui Pauſilipus nomen, quique eſt inter Neapolim & Puteolos, reliquit. Sed hanc domum Auguſtus, vt memoria nominis eius ex vrbe deleretur, funditus euertit, atque in eo loco porticum nomine Liuiæ ædificauit. Hanc porticū Strabo deambulationem appellat amœnitatis enim & deambulandi gratia Romæ fiebant, quandoque vt ſolem arcerent. Tacit. [g] loquēs de incendio Romæ à Nerone excitato, porticus, inquit, amœnitati dicatæ latius periere. Hæ ſtatuis marmoreis, imaginibuſque exornabantur. Marcellus, [h] Hæredē, inquit, meum volo, vt in patria mea faciat porticum publicam, in qua poni volo imagines argenteas, itē marmoreas. Porticum Liuiæ Plinius ſcribit [i] ſubdiuales ambulationes habuiſſe, ac vite 12. amphoras vini faciente inumbratā. Vna vitis, inquit, Romæ in Liuiæ porticibus ſubdiuales deambulationes vmbroſis operculis opacat, eademque duodenis muſti amphoris fœcunda.

[f] In Auguſto cap. 29. 97.
[g] Lib. 59.
[h] In l. Seia aliàs l. Lucius §. 1. de aur. & arg. lega.
[i] Lib. 14. cap. 1.

CASTRA MISENATIVM. Notum eſt ex Tacito [k] Tranquillo [l] & Vegetio [m] Auguſtum duabus claſſibus mare mediterraneum tutatū fuiſſe, altera in ſupero mari apud Rauennam locata, Altera infero apud Miſenum, quam tuentes milites Miſenates vocabantur. Hi caſtra Romę habebant, claſſe hyemæ aut aliàs in portu quieſcente, quæ caſtra Miſenatium ſunt dicta. Rufus ſcribit caſtra Miſenatium II. Victor caſtra Miſenatium vetera.

[k] Lib. 4 poſt. prin.
[l] In Auguſto c. 49.
[m] Lib. 4. c. 33.

VICOS XI. Rufus & Victor habent viij. Album. Fortunæ viciniæ, Anciportū. Buſſianum. Structorum. Aſellum. Lanarium. Primigenium.

ÆDICVLAS xij. Tot erant ædiculæ quod vici. Apud Rufum & Victorem ſūt viij. quot apud eos & vici: quilibet enim vicus ſuā habebat ædiculam. Sunt autem ędiculę Spei, Serapidis, Sangi, Fidoni, Mineruæ, Iſidis, Veneris, Æſculapii. Vulcani.

MAGISTROS xlix. Legendum. Vicomagiſtri xlviij. vt legitur fere in omnibus aliis regionibus: quilibet enim vicus viij. Vicomagiſtros habebat. Rufus & Victor xxiiij. ternos enim Vicomagiſtros pro ſingulis vicis ponunt.

CVRATORES ij. de quibus ſuprà dictum fuit.

INSVLAS. duo millia DCCLVII. Apud Rufum & victorē ij. millia DCCCVII.

DOMVS LX. Rufus & Victor clx.

HORREA xiiij. Rufus xix. Victor xxix.

BALNEA octuaginta. idem Rufus. Victor. Balneæ priuatæ lxxv.

LACVS lxv. idem Victor. Rufus lacus xxv. ſine nomine.

PISTRINA xvj. Rufus & Victor piſtrina xxiij.

PEDES duodecim millia trecentos quinquaginta plus minus duobus milliaris cū dimidio. Rufus & Victor xij. ∞ .cccl. & addūt quædam, quę hic omittuntur, vt caput ſuburræ, & quædam, templa.

Continet regio.

REGIO VII.

TEMPVM PACIS Inſcribitur hęc regio, ab eo tanquàm inſigniori nomē ha-

bens. Hoc enim templũ omniũ magnificẽtiſſimum à Veſpaſiano conditum fuit. Tranquillus [a] in Veſpaſiano. Fecit, inquit, & noua opera, templum pacis foro proximum, diuique Claudii in Cœlio monte cœptum quidem ab Agrippina, ſed à Nerone propè funditus deſtructũ; Veſpaſiano vj. & Tito iiij. Coſſ. id dedicatum fuiſſe Dion refert. Is fuit annus ſalutis 76. De hoc ita Plinius. [b] Nonne inter magnifica baſilicã Pauli columnis è phrygibus mirabilem, forumque diui Auguſti, templum pacis diui Veſpaſiani Imperatoris Auguſti pulcherrima operũ, quæ vnquàm? ſæpiusque egregia eius ornamenta recenſet. [c] Ioſephus li. 7. de bello Iudaico: [d] poſt triumphos, inqoit, Veſpaſianus paci templum ædificare decteuit: itaque mira celeritate, & quę hominum cogitationem ſuperat, effectum eſt. Magna diuitiarum largitate vſus inſuper perfectis picturæ & ſtatuarum operibus id exornauit: omnia nanque in illud fanum delata ſunt, quorum viſendorum ſtudio per totũ orbem, qui ante nos fuerunt, vagabantur. Hic repoſuit, quæ Iudeorum fuerant inſtrumenta. Hæc ille vaſa, & donaria templi Hieroſolymitani, ibi repoſita fuiſſe intelligit. Hoc templum ab ægrotis frequentatum fuiſſe Galenus in libro de pulſibus ſcribit. Herodianus [e] quoque id Commodo imperante, incẽdio conſumptum fuiſſe his verbis tradit. Cùm exiguus terrę motus anteceſſiſſet, ſeu nocturni caſu fulminis, ſiue igne aliquo in ipſo terrę motu, velut ex trito, totum de improuiſo pacis templum cõſumptum incendio eſt: quod vnum opus cunctorum tota vrbe maximum fuit, atque pulcherrimum. Idem templum omnium opulentiſſimum, egregieque munitum, multoque ornatum auro & argẽto; Quippe vniuerſi ſuas illic diuitias quaſi in theſaurum congerebãt. Adeoque per noctem debacchatus ignis multos ex opulentis egenos reddidit. Hæc ille. Id templum rurſus exſtructum tempore huius deſcriptionis extitiſſe videtur; vel ſi adhuc ſolo æquatum erat, 4. regioni nomen dedit, quę continet ſequentia.

[a] cap. 9.
[b] lib. 36. c. 15.
[c] lib. 34. cap. 8. lib. 45. c. 10. lib. 36. c. 5 & cap. 7.
[d] cap 24.
[e] lib. 1.

PORTICVM ABSIDATAM. Apſis eſt arcus, ita Dion appellat arcus qui triumphales Romæ viſuntur, & duos in ſubalpinis, itaque interpretor hãc porticum Apſidatam fuiſſe, quę inſtar arcuum erecta res geſtas alicuius Principis marmore ſculptas exprimebat. Aliàs enim pro re memoranda non poneretur quòd fornicata eſſet hæc porticus, quales alias plures fuiſſe credendum eſt. Abſidiata verò hic pro apſidiata vocatur vt & apud Rufum & Victorem legitur, quod eſt idẽ. A quo verò facta ſit hæc porticus, difficile eſt inuenire.

AREAM VVLCANI. Apud Rufum legitur Vulcanale, apud Victorẽ legitur Ara Volcani cũ Volcanali. Alias area Vulcani cũ Vulcanali. Vbi lotos à Romulo ſata, in qua area ſanguine per biduum pluit. Hæc Victor. Significat hanc aream ſeu campum Vulcanali ſeu templo Vulcani coniunctum fuiſſe. Id Romulus ex decima ſpoliorũ hoſtibus adempta condidit. Plinius [f] loqnens de loti arboris vetuſtate, altera lotus, inquit, in Vulcanali, quod Romulus conſtituit ex victoria de decumis, æquęua vrbi intelligitur, vt auctor eſt Maſſurius. Radices eius in forum vſque Cęſaris per ſtationes municipiorum penetrãt. Hęc ille. eſt autem Lotus prægrãdis arbor dulcem & gratum fructum ferens ceraſis ſimilem, & aduenis patriæ obliuionem inducẽns. Quare Homerus [g] Vlyſſis ſocios, cùm eum deguſtaſſent, vix ex Africa abduci potuiſſe cecinit. Romulũ capta Cameria inde quadriiugum ęreũ currum in Vulcani templum tranſtuliſſe, ibique ſui ſtatuam victoria coronatam locaſſe, Dionyſius [h] & Plutarchus [i] ſcribunt, ac demum ipſum in eodem templo extinctum. Liuius lib. ix. auctor eſt Cn. Flauium Appii Coeci ſcribam poſt publicatos faſtos ædem Concordiæ in area Vulcani feciſſe.

[f] lib. 16. ca. vlt.
[g] in 3. Odyſſ.
[h] lib. 2. antiquita. Roma.
[i] In Romulo.

AVREVM BVCINVM. Rufus habet Bucena. Victor Bucina aurea, aliàs Bucinum aureum. Plinius lib. 9. cap. 36. Bucinum, inquit, eſt minor concha, ad ſimilitudinem eius buccini, quo ſonus editur, ſed de quo intelligatur, ambigitur. ingentis magnitudinis, vel concham, vel tubam fuiſſe oportet in loco à quo non facile poſſet dimoueri.

APOLLINEM SANDALIARIVM, à Vico Sandalario, vbi ſandalia vendebantur, hic Apollo eſt denominatus, ad differentiam alterius Apollinis palatini nuncupati, cui in palatino monte Auguſtus templum dicauerat vt auctor eſt Tranquillus [k]: Statuam etiam Apollinis ex Sicilia Romam tranſuehi Tiberius iuſſit, quam in noui templi bibliotheca poſuit. [l] Hic non templum ſed eius ſtatuam ſignificari puto. Vici Sandalarii Romæ hæc inſcriptio legitur.

GERMANICO CAESARE C.
FONTEIO CAPITONE COS.
K. IAN. STATAE FORTVNAE
AVG. SACR. SEX. PONTEIVS
Ↄ L. TROPHIMVS GN. POM.
PEIVS GN. F. NICEPHOR.
MAG. [m] VICI SANDALIARI
REG. IIII. ANN. XVIII. DD.

Huius vici etiam Gellius meminit. [n] In ſãdalario, inquit, fortè apud librarios fuimus. eſt autem Sandalium genus calcei.

[k] in Auguſto cap. 29. & 31.
[l] Tranquill. in Tiberio ca. 74.
[m] Magiſter.
[n] lib. 18. c. 4.

TELLVRIS TEMPLVM. Tellus Rhea, Ops, Cybeleque, & aliis nominibus eſt cognominata, plura de ea D. Auguſtinus de ciuitate Dei [o] ex Varronis libro de diis ſelectis, & ipſius ſacerdotibus Galliis adducit. Hoc fanum ędificatum à populo Rom. in area euerſæ domus Sp. Caſſii, qui ſuſpectus fuerat

[o] lib. 7. cap. 23. & ſeqq.

regnum

regnum affectaſſe; Dionyſius lib. 8. Valerius lib.6.cap.3.de ſeueritate Senatus,inquit, populuſque Roma.non contentus, Sp.Caſſium capitali ſupplicio afficere, interempto domũ ſuperiecit;in ſolo autem ædem Telluris fecit: idem L.Florus & Cicero pro domo:& in Philippicis ait in ea armamentarium fuiſſe, quo populus armabatur. Addit Plinius [a] Sp. Caſſium,qui regnum affectauerat, ſtatuam apud ædẽ telluris ſibi poſuiſſe,& ipſam à Cenſoribus conflatam.

[a] lib.34.c.6.

HOREA CHARTARIA. Apud Rufum legitor teſtaria, apud Victorem canthariæ,vel Teſtariç,alias Teſtaria.Credo retinendum Chartaria,in quibus charta conſeruabatur,vt alia in alijs horreis. Teſtaria enim vel cantharia ad rem vix faciunt.

TIGILLVM SORORIVM. Nota eſt ex Dionyſio [b] & Liuio [c] hiſtoria Horatiorũ & Curiatiorum, qui tergemini fratres, hi pro Albanorum,illi pro Romanorũ imperio vtrinque certarunt;& cùm vous ex Horatijs fratibus ſuperſtes Curiatios occidiſſet, ac capenam partem ingreſſus,ſororem Curiarij ſponſi mortem deflentem vidiſſet,& eam interfecit. Qu ite parricidij reus fact' à populo ob recẽtem Victoriam eſt abſolutus,ſed quibuſdam ſacrificijs eſt expiatus, inter alia ſub iugum eſt miſſus,quod ſororium tigillũ appellarunt. Eſt autem, inquit Dionyſius, mos Romanis,quoties hoſtes traditis armis deditionem faciunt,duo tigna recta humi defigere,hiſque tertium tranſuerſum ſuperimponere,& ſub eo captiuos trãſmittere,moxque dimittere liberos.Hoc ipſi iugum vocant,qood tum expiatores inter piamina poſtmodum adhibuerunt iuucoi.Locum, vbi id factum eſt, omnes Romani ſacrum exiſtimant.Eſt autem in angiportu,qui à Carinis ducit ad Vicũ Cyprium,vbi & aræ manent tum poſitç & lignũ ſuper eas tranſuerſum infixum duobus inter ſe aduerſis parietibus,quod capiti exeuntium imminet,vocaturque à Romanis Tigillũ ſororium; Eo loco huios caſus moonumentum pop.Rom. annuis honorat ſacrificijs. Hæc ille. Addit Liuius id iugum bodie quoqoe ſemper refectum manet, ſororiumque tigillum vocatur.

[b] lib.3.
[c] lib.1.

COLOSSVM Altum pedes centum duos ſemis.Habet in capite radia numero ſeptem,ſingula pedum viginti doorum ſemis. idem Victor, qui appellat radios, non radia. Coloſſum Neronis intelligit, à Zenodoro factum,de quo ita Plinius.[d] verum omnem amplitudinem generis ſtatuarum vicit ætate noſtra Zenodorus, Mercurio facto in ciuitate Galliæ Auernis per annos x.pedum cccc. immani precio. Is poſtquàm ſatis ibi artem approbauerat,Romam accit' eſt à Nerono, vbi deſtinatum illius Principis Coloſſum fecit, centum decem pedum longitudine, qui dicatus ſolis venerationi,eſt damnatus ſceleribus illius Principis. Mirabantur in Officina non modo ex argilla ſimilitudlnem inſignem, verùm & de paruis admodum ſurculis, quod primum operis inſtar fuit. Ea ſtatua indicauit interijſſe fundẽdi æris ſcientiam, cum & Nero largiri aurum, argentumque paratus eſſet, & Zenodorus ſcieritia fingendi, cælandique nulli veterum poſtponetetur. Hactenus Plinius. Hunc poſteà Veſpaſianus erexit, cùm templum pacis condidiſſet.Dion.[e] Veſpaſiano vi.inquit,& Tito iiij.Coſs.templum pacis dedicatum eſt, & Coloſſus ſacra via collocatus, qoem ferunt fuiſſe altum pedes centum. Huic imago Neronis erat,vel Titi, vt ab alijs traditum eſt. Huius Coloſſi caput Commod' poſteà depoſuit, quod erat Neronis,& ſuum impoſuit, & titulum more ſolito ſubſcripſit, inquit Lampridius. Id hodie in porticu conſeruatorũ eſſe fertur. A Coleto primo ei' auctore Coloſſum dictũ Feſtus putat.De Coloſſis late Plinius lib. 34. Virgil.[f] fingit regem Latinum xij radios in capite geſtaſſe tãquàm ſolis oepotem.

[d] lib.34.c.4.
[e] in Veſpaſiano
[f] in 12. Æneid.

Ingenti mole Latinus.

Quadriiugo inuenitur curru, cui tẽpora circum
Aurati bis ſex radij fulgentia cingunt.

METAM SVDANTEM: Ad hunc locum tubis & tibijs canere diſcebant, vt videtur velle Seneca in Epiſtolis ad Lucillum. Eſſedas,ioquit,tranſcurrẽtes porro & fabrum inquilinom,& ferrarium vicinum, aut hunc, qui ad metam ſudantem tubas experitur & tibias,neque cãtat ſed exclamat.Hanc metam lateritiam fuiſſe Marlianus ſcribit, in cuius vertice Iouis ſimulachrum fuit, ex ea aquæ emanaſſe ferotur, vnde populus ſitim extingueret,& ob id ſudans, inquit,eſt appellata. eſt autem meta lapis coni imagine quadam prominens.& Plinius vmbram terræ ſimilem eſſe dicit metæ & turbini inuerſo.Triangularem fuiſſe Gellius ſignificat,[g] cùm ſcribit,metæ trianguli,quam pyramidem appellant.

[g] lib. noct. Attic.cap.20.

TEMPLVM ROMÆ & VENERIS. Rufus habet Templum vrbis Romæ & Auguſti. Victor Templum vrbis Romæ, à quo vtorque templum Veneris ſeparat,Rufo aduerſatur. Tranquillus,[h] ita de Auguſto ſcribens,Templa quamuis ſciret etiam procõſulibus decerni ſolere, in nulla tamen prouincia,niſi cõmuni ſuo Romæque nomine recepit. Nam io vrbe quidem pertinaciſſime abſtinuit hoc hoore: Ex quibus verbis in prouincijs tantùm,& oon in vrbe templum Romæ Auguſtoque commone fuiſſe apparet. Ipſi defuncto templum & cæleſtes religiones decretas Tacitus,[i] & alij referunt. Venerem verò hanc Cluacinam eſſe Panuinius ſcribit, quod falſum arbitror, qoia Cluacina eadem Murtius vel Myrtea dicebatur,vt Plinius,[k] teſtatur,quam apud Circum Maximum fuiſſe

[h] in Auguſto cap.25.
[i] lib.1.
[k] lib.15.cap.9.

auctor

auctot eſt Tertullian[a] de ſpectaculis.[a] Liuius quoque ſcribit Q.Fabium Gurgitem Coſ. filium ex multa fœminarum ſtupri damnaturũ ædem Veneris prope circum feciſſe. Veneti genitrici à C.Iulio Cęſare in foro,quod dedicauerat, poſitum fuiſſe Dion lib. 47. Plutarchus, Appianus,[b] & Plinius memorant: Plinius,[c] & Plutarchus[d] ſcribunt altero Pompeij Cõſulatu templum Veneti victrici dicatum fuiſſe, ſed de quo hic intelligatur, ambigo.

[a de loco. — b lib. 35. cap 4. & 22. — c lib.8,cap 7. — d in Pomponio.]

AEDEM IOVIS STATORIS. Hæc à Romulo eſt conſecrata. Dionyſius,[e] conſectauit, inquit, Romulus Ioui Statori apud portam Mugoniam ducẽtem è via ſacra in palatium;quòd exercitum ipſius fugiẽtem Deus ,poſt preces ſtare feciſſet,& vti viribos, idẽ Liuius in primo Cicero in oratione prius quàm iret in exilium;Te,inquit,Iuppiter ſtator,quem verè huius Imperij ſtatorem maiores noſtri nominauerunt, cuius in templo hoſtilem impetũ Catilinæ repuli à muris. cuius templum à Romulo,victis Sabinis, in palatij radice cum victoria eſt collocatum; oro atque obſecro ferre opẽ pariter Reipub.cunctæque ciuitati, meiſque fortunis. Verùm D. Hieronymus, & D. Auguſtinus in 3. de ciuitate Dei,à ſtando,quòd rectus ſtet,Iouem ſtatorem dictum putant. At Seneca.lib.4.de beneficijs aliam reddit cauſam. Non quemadmodum,inquit, hiſtorici tradiderunt, ex eo, quod poſt votum ſuſceptum acies Romanorum fugientium ſtetit, ſed quòd ſtant beneficio eius omnia,ſtator ſtabilitorque eſt.Io nũmis Antonini Pij & Gordiani à tergo imago ſtans nuda, & dextra haſta nixa, ſiniſtra fulmẽ tenet cũ hac inſcriptione IOVI STATORI.

[e lib. 3.]

VIAM SACRAM. Hanc,ait Feſtus, quidam ita appellatam eſſe exiſtimant, ꝙ in ea fœdus ictum ſit inter Romanos & Taciũ Sabinorum regem, quidam, quòd eo itinere utantur Sacerdotes Edulium ſacrorum perficiendorum cauſa.Itaque ne eatenus quidem, vt vulgus opinatur,ſacra appellanda eſt à regia ad domum regis ſacrificuli.ſed etiam à regis domo ad Sacellum Strenię,& rurſus à regia vſque in arcem. Nec appellari debere ait Verrius,ſed diſiunctè vt ceteras vias, Flaminiam,Appiam, Latinam, vt ne Nouamitiam quidem, ſed Nouam viam. Hæc Feſtus. Itaq; à Streniæ Sacello ducebat in arcem. Alij volũt ſacram viam appellatam, quia ſacra quot quot menſibus illac in arcem ferebantur, perque eam augures ex arce profecti inaugurare ſolebant.[f] Erat & Athenis ſacra via, in qua Eleuſinæ ſacra agebantur.

[f Cœli. Rhodigin.lib.13.c.12. lectio.antiquar.]

BASILICAM CONSTANTINIANAM, à Conſtantino ædificatam. Eadem Baſilica Saluatoris eſt dicta, vbi in argẽto faſtigio in ſella quinque pedũ ſedebat pẽſans libras 120.erant ibi & xij. Apoſtoli quinorum pedũ,pẽſantib libras 90. cum coronis ex argento puriſſimo penſantibus lib.140. & Angeli 4,ex argento quinorum pedum penſantes ſinguli lib. 115. cum gemmis Alabandenſi. Huius viginti ipſum penſabat lib. 2. & 25.vt ex Actis S.Syluestri recitat Cæſar Baro. in annalibus an.324. Alij non de templo ſed baſilica Roma.intelligunt.Erat baſilicæ,ędificium teſtudinatum, altis columnis ſuffultum, qualiq hodie templa fiunt, quæ inde baſilicæ appellantur.eam Virgilius.[g] deſcribit.

Templum auguſtũ ingens,centũ ſublime columnis
Vrbe fuit ſumma Laurentis regia pici;
Hic ſceptra accipere, primoſque attollere faſces.
Regibus omen erat. Latini regiam vocant. Romę in ea cauſas exercere,legatos audire,& negocia publica tractare ſolebant, circũ etiã tabernas habebat,in quibus vel argentea vaſa,vel veſtes, aliaque venalia erant.[h] Auctor eſt Aſconius Catonem,& Flaccum Cenſores empta à Mẽmio domo, primos in foro baſilicam fabricaſſe.Inter alias,quæ hic x.cumerantur, Conſtantinus & ipſe ſuam baſilicam condidit,Alij baſilicas xxij.Romę ponunt.De baſilicis alibi latius diſſerui.

[g in 7. Æneid. — h Vitruui.lib. 5. cap.1.]

TEMPLVM FAVSTINÆ Vxoris.M.Antonini philoſophi.Capitolinus,[i] Petijt, inquit,à Senatu,vt honores Fauſtinæ ædemque decernerent. & paulò poſt. Diuam etiam Fauſtinam à Senatu appellatam gratulat[us] eſt.Fecit & coloniam vicum,in quo obijt Fauſtina,& ædem illi extruxit, cuius nomen Caracalla abrogauit. Spartianus,[k] Antoninus,inquit,inter Deos relatus eſt.Habet templum,habet ſalios, habet ſodales Antoninianos,qui Fauſtinæ templum, & diuale nomen eripuit.Huius,quę adhuc extant,cum hac inſcriptione creduntur eſſe columna. Diuo Antonino & D.Fauſtinæ ex S,C.Dion ſeu Xiphilinus nihil de hoc templo dicit.

[i In Marco. — k in Antonino Caracalla.]

BASILICAM PAVLI. L. Paulum Æmilium intelligit, quem cum C. Claudio Marcello,vt Cęſari aduerſaretur,Coſ.Pompeius fecit:At ille,inquit Appianus,[l] mille & quingentis talentis Paulum benouolum ſibi reddidit,vt neque pro ipſo quicquam ageret, nec contra moliretur. Paulus baſilicam valde inclytã ſuo nomine ex pecunijs huiuſmodi publicè conſtituit, Hactenus Appianus. Cicero ad Atticum de hac baſilica, dũ ædificaretur,ita ſcripſit,Paulus in medio foro baſilicam iam penè texuit illis iiſdem antiquis columnis,illam autem,quam locauit, fecit magnificentiſſimam.Quid quæris? nihil gratius illo monumento,nihil glorioſius. Hanc baſilicam Plinius[m] extollit,Nonne, inquit, inter magnifica baſilicam Pauli columnis è Phrygibus mirabilem, forumque D.Auguſti pulcherrima operum,quæ vnquam?

[l Lib. 2. de bellis ciuilib. — m lib,36.c.15.]

FORVM TRANSITORIVM

Hoc

Hoc forum à Domitiano factũ in Chronicis Euſebius memorat. Tranquillus,[a] excitauit & forum, inquit, quod nunc Neruæ vocatur. In hoc foru ſtatuas D. Principibus Alexander Imp. erexit. Lampridius, ſtatuas, inquit, Coloſſas vel pedeſtres nudas, vel equeſtres D. Imperatoribus in foro D. Neruæ, quod tranſitorium dicitur, locauit, omnibus cum titulis, & Columnis æreis, quæ geſtorum ordinem continerent exemplo Auguſti, qui ſummorũ virorum ſtatuas in foro ſuo è marmore collocauit additis geſtis Hęc ille. Tranſitorium autem quidam dictum putant, quòd per illud in forum magnum Auguſti & Cæſaris iretur: Sed ego interpretor humile & inornatum, vt in Nerone Tranquillus accipit.[b] Domum, inquit, à palatio exquilias vſq; fecit, quam trãſitoriam, mox reſtitutam auream nominauit. Capitur enim pro tranſlatitio. Rufus habet Forum tranſitorium cum templo D. Neruæ.

[a] In Domitiano cap. 5.

[b] Cap. 30.

SVBVRRAM. Vicus erat prius Succuſanus dictus, à ſtatiuo præſidio ibi locato quòd ſolitum ſit ſuccurrere Exqoilijs, Gabinis eam partem vrbis infeſtantibus, vt ex Verrio Feſtus tradit. Inde quarta vrbis regio ſub Seruio Tullo rege ſuburra appellabatur, vt auctores ſunt Dionyſius,[c] & Plinius.[d] In hoc vico meretricis diuerſoria habebant. Martialis.

[c] Lib. 4. antiq. Rom.

[d] Lib. 18. cap. 3.

Famæ non nimium bonæ puellam
Quales in media ſedent ſuburra
Vendebat modo præco Gellianus.

BALNEVM DAPHNIDIS. Vix eſt, vt hoc nomen proprium credatur, Romanis nobilibus inſolitum. Forte à proximo Laureto; vel fructibus lauri, qui daphnides dicuntur, hocbalneum nomen accepit.

VICI OCTO. ſcilicet, ſceleratus, Eros, Veneris, Apollinis, Trium viarum. Ancipottus minor, Fortunatus minor, Sandalarius, vt apud Rufum.

ÆDICVLÆ OCTO. quot & vici, ſcilicet Muſarum, Spei, Mercurij, Iuuentutis, Lucinæ, Valeriæ, Iunonis, Lucinæ Mauortij, Iſidis.

VICOMAGISTRI xlviij. Apud Rufum & Victorem xxxij Sed in hac deſcriptione ſingulis ferè vicis ſeni dantur Vicomagiſtri, & ideo rectius ſcribitur xlviij.

CVRATORES ij. vt in omnibus regionibus.

INSVLÆ ij millia ſeptingentæ quinquaginta ſeptem. Vnam amplius Rufus & Victor addunt.

DOMVS octoginta octo. Rufus & Victor cxxxix.

HORREA decem, & octo. concordant & alij.

BALNEA lxxv. Addunt Rufus & Victor, balneæ priuatæ, & rectè, publicæ enim thermæ vocantur.

LACVS lxxviij.

PISTRINA xij. Victor xiiij. Rufus xxiij. Alia quædam àddunt Rufus & Victor, quæ in noſtra deſcriptione omittuntur. Regio CONTINET PEDES tredecim millia. excedit duo milliaria cum dimidio, Rufus habet. Regio in circuitu continet pedes xviij. millia, qui numerus excedit tria milliaria cum dimidio.

REGIO V. ESQVILIÆ.

ESQVILINVS & Riminalis colles iuſta magnitudine oppidi intra vrbem à Ser. Tullo rege additi, vt in quarto auctor eſt Dionyſius. & Liuius in primo hanc regionem tenẽt. & ideo poſt Rufum, Victor ita inſcribit. Regio V. Exquilina cum turri & colle Riminali. Dictæ ſunt exquiliæ ab excubijs à Tullo, qui ibi habitauit, & in loco factis, vt Ouidius ſignificare videtur.[e]

[e] In primo. Faſtorum.

Excubias vbi rex Romanus agebat,
Qui nunc exquilias nomine collis habet.

Et ideo per. x, eſſet ſcribenda hæc dictio. Alij ab excolendo deducunt, quòd hic collis anteà neglectus à Tullo fuerit excultus. Exquiliæ, inquit Pomponius lætus, incipiunt à templo S. Petri ad vincula, & portenduntur vſque ad eccleſiam S. Crucis; inde ad Thermas Diocletiani, & circumeundo includit S. Mariam Maiorem, & S. Praxedem vſque ad S. Petrũ ad vnicula. circuitus eſt quatuor millium paſſuum, vt vult Merula lib. primo. Continet hæc regio

LACVM PROMETHEI. ita hunc lacum appellatum puto ob ſtatuam Promethei ibi poſitam.

MACELLVM LIVIANI. A Liuia vxore Auguſti fabricatum. Apud hoc poſtea Liberius Papa ædem B. Mariæ ad niues ædificauit.[f]

[f] In lib. de Ro. Põt. in Liberio.

NYMPHÆVM D. Alexandri. Nymphæa erant ampla ædificia, in quibus nuptias celebrabant, qui ædes ad hoc idoneas non habebãt, vt Zonaras in Leone magno interpretatur; ſed alij pro lauacro accipiunt, vt Suidas, qui aquam ex foro in νυμφικῷ λουτρῷ deriuatam fuiſſe ſcribit, ſed præptiè lauandis mulieribus addictum fuiſſe Cœlius Rhodiginus putauit. Theodoſius Cyro P P. committit, vt ipſe arbitretur, quantum aquę thermis, quantum nymphæis ſit indulgendum.[g] Lampridius ſcribit Alexandrum balnea omnibus regionibus addidiſſe, que forte non habebant: Nam hodie quoque, inquit, multa dicuntur Alexãdri. Sub balneis credo comprehendi, & nymphæa.

[g] In l. ſi qdis 2. D. de aquæ duc.

COHORTSS DVAS VIGILVM. Rufus, & Victor habent ſtationem cohortiũ vij. Vigilum. Puto legendum duas, quia in viij. regione ſtatuuntur aliæ vj & in vltima viij. & eſſet minis magnus numerus cohortium cùm ab initio non fuerint niſi xiiij.

Eas

Eas tamen tenues fuiſſe.

HERCVLEM SYLLANVM. Herculis ſtatuam à Cornelio Sylla ex reſponſo Euboico, vt ferunt, hoc in loco erectam.

HORTOS PALLANTIANOS, Pallas potentiſſimus libertorum Claudij Imperatoris omnium opulentiſſimus euaſit. Auctor fuit Claudiani Sen. Conſ. vt libera mulier, quę alterius ſeruo ſe coniunxiſſet, illi ſeruiret,[a] ob quod illi inquit Tacitus,[b] prætoria inſignia, & cẽties quinquagies ſeſtertium cenſuit deſignatus Conſul Barea Soranus. Additum à Scipione Cornelio grates publicè agendas, quòd regibus Arcadiæ ortus veterrimam nobilitatem vſui publico poſtponeret, ſeque inter miniſtros principis haberi vellet. Aſſeuerauit Claudius cõtentum honore Pallãtem inter priorem paupertatem ſubſiſtere. Et fixum eſt ære publico Senatuſconſultum, quo libertin⁹ ſeſtertij ter millies poſſeſſor antiquæ parſimoniæ laudibus cumulabatur. Hęc Tacitus. efficit ſumma tres milliones auri, quos tenebat pallas. Erant autem centum quinquaginta millia aureorum illius temporis ipſi decreta à Senatu, quorum 48. libram efficiebant; vnde immẽſas opes quæſiuit. Plinius,[c] Multos, inquit, cognouimus ſeruitute liberatos opulentiores, pariterque res Claudij principatu, Pallantem, Calliſtum, & Narciſſum. Demum Nero Pallantem veneno ſuſtulit, vt eius, diuitijs potiretur. Tacitus,[d] libertorum, inquit, potentiſſimos veneno interfeciſſe creditum eſt. Doriphorum quaſi aduerſaretur nuptijs Poppeæ. Pallantem, quòd immenſam pecuniã longa ſenecta detineret. Id ſignificat & Tranquillus de Nerone loquens,[e] libertos diuites olim adoptionis, mox & dominationis ſuæ fautores veneno partim cibis, partim potionibus indito intercepit. Inter alia verò Pallas hortos ſibi in hac regione comparauerat Pallantianos vocatos. Humatus fuit in via Tiburtina intra primum ab vrbe lapidem. Plinius iunior,[f] eſt, inquit, via Tiburtina intra primum lapidem, monumentũ Pallantis ità inſcriptum. Huic Senatus ob fidem, pietatemque erga patronos, ornamenta prætoria decreuit, & ſeſtertium centies quinquagies; cuius honore contentus fuit, quia ſcilicet decretam pecuniam nõ accepit. partem præfati Senat. Conſ. Plinius alibi recitat.[g]

[a] C de Claudia. Senat. Conſ. tol. §. vlt. Inſtitu. de ſucceſſ. ſubl.
[b] lib. 12.
[c] lib. 33. c. 10.
[d] lib. 14. in fin.
[e] Cap. 25.
[f] Lib. 7. epiſt. 6
[g] lib. 9. epiſt. 6.

AMPHITEATRVM CASTRENSE. Plura à diuerſis facta fuêre amphitheatra; id fortè fuit, quod inchoatum à Caligula iuxta Septa Tranquillus ſcribit ſepta caſtra intelligens, vnde Caſtrenſe dici potuit: ſepta tamen propriè tabulata vocabantur, quibus ſeptus erat campus Martius. Potuit etiam id eſſe amphitheatrum, quod hortante Auguſto, Statilius Taurus exſtruxit.[h]

[h] Tranquill. in Auguſto ca. 29.

CAMPVM VIMINALEM ſub aggere. Addit Panuinius, in quo erat ædicula Fortunæ paruæ. Viminalis collis & Porta, ait Feſtus appellantur, quòd ibi viminum ſylua fuiſſe videtur, vbi eſt & ara Ioui Viminio conſecrata. Idem & Varro. Aggerem, opinor, intelligit à Tarquinio ſuperbo factum, de quo ita Plinius:[i] Vrbs clauditur ab oriente aggere Tarquinij ſuperbi, inter prima opere mirabili. Namque cum muris æquauit, qua maximè patebat aditu plano, is adhuc cernitur.

[i] lib. 3. c. 5.

MINERVAM MEDICAM. Hygeia ab Athenienſibus Minerua colebatur. De Medica nihil comperi, cuius ſimulachrũ in hac regione ſitũ erat. Fortè a veſte ſericea id eſt peplo, quo erat induta, Medica eſt vocata: veſtem enim ſericeam medicã dictã Cœlius Rhodiginus affirmat.[k]

[k] ca. 10. lib. 16. lectio. antiq.

ISIDEM PATRICIAM De Iſide ſuprà in iij. regione eſt dictum. Hæc Patriicia dicta, vel quòd præcipue à patribus coleretur vel, quod verius puto, quia propè vicum patritium erat, de quo ita Martialis

Sed domus in vico Lelia patricio.

Is erat in Exquilijs, vbi patritios Ser. Tullus habitare iuſſit.

VICI XV. ſcilicet Sucuſanus. Vrſi pileati. Mineruæ. Vſtrinus. Palloris. Seius. Siluani. Capulatorum. Tragœdus. Vnguentarius. Paullinus. Paſtores. Caticarius. Veneris Placidæ. Iunonis.

ÆDICVLÆ quoq; xv. quot erãt vici. videlicet Seiæ, Veneris Placidę. Caſtoris, Palloris, Siluani. Apollinis. Cloacinę. Herculis. Mercurij. Martis. Lunæ. Serapidis. Veſte. Cereris. Proſerpinæ. Harũ plures vicis nomẽ dederũt.

VICOMAGISTRI quadraginta octo, vt in alijs regionibus. Rufus, & Victor habẽt lx. ſcilicet quatuor Vicomagiſtros ꝑ vico.

CVRATORES duo.

INSVLÆ tria millia octingentæ quinquaginta. idẽ Rufus & Victor iij. CIC. Dccel.

DOMVS clxxx. vt & Victor. Rufus clxx. inter has erat domus Galli, Aquilij Iurecon. in colle Riminali, quam omnium conſenſu eã ætate pulcherrimam fuiſſe Plinius memorat. lib. 17. c. 1.

HORREA xxiij. ita & Victor. Rufus xxvij. vel, vt alij, C.

BALNEA lxxv. ſcilicet priuatę, vt apud Rufum & Victorem.

LACVS lxxiij. Rufus lxxix. Victor clxxix.

PISTRINA xv. Rufus xxxij. Victor xxij.

Continet PEDES quindecim millia DC. plus tribus milliarijs cum dimidio. Rufus & Victor legunt. Regio in ambitu continet pedes xv. milia DCCCCL. eſſet plus minus quatuor milliarijs. ijdem alia addunt, templa, lucos, cãpos, & huiuſmodi, quæ hic omittũtur,

REGIO VI. ALTA SEMITA.

ALTA SEMITA nuncupata eſt hæc regio à ſemita, quę altè dorſum Quirinalē

montis

monris aſcendebat inquit Pomponius Lætus eſt appellata.continet autem;

TEMPLVM SALVTIS & SERAPIS. Saluti templum C.Iunius Bubulcus in bello aduerſus Samnites vouit.Cenſor in colle Quirinali.ait Victor,faciendam locauit.Dictator dedicauit,vt Liuius lib. 9. tradit Ab huius ædis vicinitare Salutatis porta nomen Romę habuit.Rufus & Victor ędem Salutis à Serapi ſeparant, de qua ſuprà latius in iij.regione eſt dictum.

TEMPLVM FLORÆ. Apud Victorem additur & Circus.Floralia.Lactãtius [a] de hac ita ſcribit.Flora cùm magnas opes ex arte meretricia quæſiuiſſet, populum Romanum ſcripſit hęredem,certamq́;pecuniam reliquit,cuius ex annuo fœnore ſuus natalis dies celebrarerur editione ludorum,quos appellãt Floralia;quod quia Senatui flagitioſum videbatur,ab ipſo nomine argumentum ſumi placuit,vt pudendæ rei quædam dignitas adderetur.Deam finxerunt eſſe,quæ floribus præeſſet,eamq́ue oportere placari,vt fruges cum arboribus aur viribus bene proſpereq; floreſcerẽt cum colorem ſecutus in Faſtis poeta nũ ignobilem triumphũ narrauit, quæ Chloris vocitata, eamq́ue Zephiro nuptam, quaſi dotis loco id accepiſſe muneris a marito, vt haberet omniũ florum poteſtatem Hęc Lactantius.Flore remplum Lucius & Marcus publicii Ædiles conſtituerunt,quod vetuſtate conſumptum Auguſtus inſtaurauit, Tiberiusq́ue dedicauit, de quo loquens Tacitus lib 2. ita ſcribit,iiſdem temporibus Deũ ędes vetuſtate aut igne abolitas,cœptasq́ue ab Auguſto dedicauit,Libero,Liberæq́ue,& Cereri iuxta Circum maximum, quas Aulus poſthumius Dictator vouerat:eodemq;in loco ædem Floræ ab Lucio & Mateo Publiciis Ædilibus Cõſtitutam. Hæc ille.Floræ iiij.kal. Maias ludos Floralia dictus celebrabanr. in quibus omnes nequitiæ cum nudis mulieribus peragebantur.Hos M.Porrio Catone ſpectante,populus erubuit poſtulare,vt mimæ nudarentur;quod cùm ex Fanonio amiciſſimo vna ſedente cogoouiſſet,e theatro diſceſſit, ne præſẽtia ſua ſpectaculum impediret vt Valerius refert. [b] Scribit Porphyriõ Ædiles in Floralibus cicer & fabam ſpargere ſolitos.De obſcenitate horum Ludorum D. Auguſtinus. [c] & Ouidius in Faſtis [d] & Lactantius in 1. Addit Victor hic, Circum fuiſſe qui fuir Caii & Neronis tertiumq; habebat obeliſcum,vt Plinius narrat. [e] erãt autem Romæ tres Circi:hic,de quo loquimur, Flaminius in ix. regione & Maximus in xi.vbi de Circis dicetur.

[a] Lib. 1. diuin. inſt. c. 20.
[b] Lib. [illegible]. 5.
[c] Lib. 2. de ciuitate Dei. cap 26.
[d] Lib. 4.
[e] lib. 34. c. 12.

CAPITOLIVM ANTIQVVM In Capitolio a Tarquinio Priſco templum Ioui eſt incboatum, & à Superbo perfectum,vt Dionyſius, Liuius, Plutarchusque referunt: Capitolium, inquit Varro, eſt dictum, quòd hic dum fundamenta foderentur ædis Iouis, caput hominis inuentum dicitur. Hic mons ante Tarpeius dictus, à virgine Veſtali Tarpeia,quæ ibi à Sabinis necata armis,& ſepulta.Hæc Varro.Anrea verò Saturnius vocabatur,vt lib. 2. Dionyſius memorat. Quòd autem ibi caput inuentum, eam arcem Imperij rerumque caput fore interptetatum eſt.Arnobius caput illud Toli Vulcentomi fuiſſe ſcribit. [f] qui à Germani ſeruulo occiſus,ibi ſepultus fuit.In eo colle lucus aſyli, & Tarpeia rupes erat,ad quam centum gradibus aſcendebatur: [g] Aureum Virgilius appellat. [h]

Hinc ad Tarpeiam ſedem & capitolia ducit
Aurea nunc, olim ſylueſtrib. horrida dumis.

[f] Lib. 6.
[g] Dion lib. 43.
[h] In 8.

Ter flagrauit,primùm bello ciuili, Scipione & C.Norbano Coſſ.Sylla reſtituit, & Luctatius Catulus dedicauit:iterum arſit, Vitellianis contra Sabinum Veſpaſiani Imp fratrem pugnantibus,vt lib. 19. auctores ſũt Tacitus, & Plinius, [i] & Tranquillus. [k] Tertio Veſpaſiano extincto, quod à Domitiano inſtauratum fuit.Sed hoc puto eſſe Capitolium infra in 8.regione ſitum, quod vnum erat ex vij.ſpectaculis Vrbis.

[i] Lib. 33. ca. 13. & lib. 34. cap. 7.
[k] In Vitellio.

Antiquum verò hoc Capitolium vocatur ad differentiam alterius,quia ait Pomponios Lætus,hic etiam fuit templum Iouis,quod tẽplo Capitolino erat antiquius,& erat pars colliis Quirinalis. Victor hoc omittit. Rufus vetus appellat. Varro [l] probat vetus appellari, quòd ibi ſacellum Iouis, Iunonis, Mineruæ; & id antiquius æde, quæ in Capitolio eſt facta.Tertullianus [m] omnium Deorum templũ fuiſſe aſſerit:Capitolium,inquit,omnium dæmonum templum eſt,in coque iura ciuilia,& artes liberales docebantur. [n]

[l] Lib. 4. de lingua Latina.
[m] De ſpectaculis.
[n] L. vlt. C. Th. de ſtudi. liberal. vrb. Romæ & Conſtant.

STATVAM MAMVRII PLVMBEAM. Mamorius fuit faber inſignis, qui Numæ Pompilio II. Romanorum Regi ancilia fabricauit illi ſimillima, quod è cœlu delapſum ferebant, ne agnitum furto auferri pſſet.vt in 2. Romanar. antiquitatum Dionyſius & Liuius memorant, Ouidius lib. 3.Faſtorum.

Mamurius morum formæque exactior,artis
Difficile eſt vlli dicere;clauſit opus.

Et Propertius. [o] In actis D. Suſannæ recitatis à Cæſare Baronio in annalibus anno 295. fit mentio vici Mamurii. Facta, inquit, hæc ſunt in vi.regione apud vicum Mamuri ante forum Salluſtii. Mamurio eximio artifici ob memoriam plumbea ſtatua erecta fuit, quæ uico nomen dedit.

[o] Lib 4. æglo. 2.

ÆDEM QVIRINI. Tacitus Sabinorum rex à Romulo in Vrbẽ receptus Capitolium, & Quirinalem collem occupauit, ait Dionyſius lib. 1.Soli,Lunæ,Saturno,& Quirino aliisque diis templa condidit; Quirinum autem alii Martem eſſe volunt; is cùm ſæuit, Gradiuus,cúm tranquillus eſt, Quirinus dicitur,

citur,vt ait Setuius.[a] vnde,inquit, duo habet templa,vnum in vrbe,quod Quirini eſt,aliud extra vrbem in Appia via,prope portam,quaſi bellatoris & Gradiui; Alii volunt Romulũ à quiri,id eſt,haſta.quam geſtabat, dictũ, alii à Curibus ideſt Sabinis,quos domuit.Is extinctus, poſtquam Proculus aſſeruit ſe illum in Cælum euntem vidiſſe, Deus putatus eſt:Liuius in primo exſtruxit & Auguſtus ędẽ Quirino lxxvj. columnis ornatã,vt refert Dion:[b] de qua hic poteſt intelligi,id Dorica ſtructura fuiſſe Vitruuius ſcribit.

[a] In primum Aeneid.in carmine, Remo cũ fratre Quirinus iura dabant.

[b] Lib.54.

MALVM PVNICVM. Non arborem,ſed pomum ſignificat,ex ęre aut marmore,vt puto effictum,ad quod (ſubdit Victor) Domitianus D.D. id eſt,domum dedicauit.

Templum Mineruæ Flauianæ,aliàs templum gentis Flauię,& erat domus,in qua ipſe natus fuerat;Tranquillus,[c] Domitianus,inquit,natus eſt ix.Kal.Nouembris,patre Coſ.deſignato,inituroque menſe Septembri honorem,regione vrbis vi.ad malum punicum domo,quã poſteà in templum gentis Flauiæ conuertit. Hic ergo erat Vicus, ad malum punicum dictus:Alii volunt ab arbore mali punici,quę illic ſpecioſa ſuccreuerat,nomen habuiſſe.

[c] In Domitiano cap.1.

HORTOS SALLVSTIANOS. A C.Criſpo Salluſtio hiſtoriarum ſcriptore hi comparati excultique eſſe creduntur, qui cũ vniuerſum fere patrimonium profudiſſet,ac domum paternam vendidiſſet, vt ab adulterii crimine,de quo accuſatus erat,ſe redimeret;[d] à C.Iulio Cęſare Numidię eſt præfect⁹,ex cuius expilatione ditiſſimus fact⁹,Hortos amœniſſimos ſub Quirinali intrà pomerium ad collinam portam,prope malum punicum & Tiburti villam emit,quam adeò diligenter excoluit,vt in deliciis horti Salluſtiani ſemper ſint habiti; & primùm ab Auguſto, Nerone, aliiſque Principibus pro re amœna fuerint poſſeſſi.Tacitus[e] loquens de Nerone, regredienti,inquit,per Flaminiam, compoſitas inſidias fato euitauit, quoniam diuerſo itinere Salluſtianos in hortos remeauerit. Plinius[f] & Dion[g] ſcribũt,imperante Auguſto,in hortis Saluſtianis Puſionis & Secundillæ immania cadauera decem pedum & trium vnciarũ pro miraculo condita fuiſſe. Vopiſcus etiam auctor eſt Aurelianum in hortis Salluſtianis, & Domitiæ libenter vixiſſe,& in illis porticũ miliarenſem exornaſſe. Vlpianus,[h] ſi Salluſtianos,inquit,hortos,qui ſunt Auguſti, legauerit quis, furioſi eſt talia legata teſtamento adſcribere. Addunt his Rufus & Victor templum Veneris in hortulis Salluſtianis, in pandectis Floren.horti cum aſpiratione ſcribuntur.

[d] Gell.lib.17.c.18.Rapha.Volaterra.

[e] Lib.13.

[f] Lib.7.c.6.

[g] Lib.43.

[h] In l.apud Iulianum,§.pen. de legat.1.

GENTEM FLAVIAM. In Rufi & Victoris codicibus deeſt,ſed huius loco habet Victor Templum Mineruę Flauianę. Aliàs tẽplum gentis Flauiæ,quæ erat domus eius. Nec aliud hic ſignificari arbitror; & ſi fieri poteſt,vt adhuc hanc regionem gens Flauia incoleret.De hoc templo ita Tranquillus;[i] excitauit & templum Flauiæ genti, ex qua ipſe ortus erat;De hoc ſenſit Martialis,cum dixit:

Addita quid Latio Flauia templa fora.

Voluit intelligere gentem Flauiam inter deos relatam.Hæc orta eſt ex T.Fla. Petronio municipe Reatino,in Sabinis Cẽturione,mox argentario & publicano in Aſia,ex quo genitus eſt Sabinus pater Veſpaſiani Imperatoris, quemadmodum Tranquillus memorat.[k]

[i] In Domitiano cap 5.

[k] In Veſpaſiano c.1.

THERMAS DIOCLETIANAS & CONSTANTINIANAS Has Victor diuidit. Rufus verò legit, Thermæ Diocletianæ & Maximianæ:quam lectionem caſtigationem puto,& ſi Conſtantinianæ,vel rectiùs Conſtantiæ dici poſſunt,quas Conſtantius poſtea exornauit. Has in honorem Diocletiani Maximianus ex Africa reuerſus ædificauit an.ſalutis 298.& alias ſibi Carthagini in Africa:cùm enim defeſſus eſſet in Chriſtianis militibus occidendis, eos ad hoc opus faciendum damnauit,in quod totum ſeptenniũ conſumpſit,vt in actis D.Marcelli à Surio[l] & Baronio[m] recitatis liquet;quæ ita ſe habent. Tempore illo,quo Maximianus ex Africę partibus rediit Romam, volens placere Diocletiano Auguſto,vt in nomine eius thermas ædificaret,cœpit ob inuidiam Chriſtinianorum omnes milites ſiue Romanos, ſiue alterius generis ad afflictionem laboris compellere,& per varia loca alios ad lapides, alios ad arenã fodiendam damnare:Euſebius in Chronicis, Hoc anno, inquit, xv. Imperii Diocletiani, Thermæ Diocletiani Romæ factæ, & Maximiani Carthagine.Has poſtmodum Conſtãtius pater Magni Conſtantini,& Collegę Imperii dedicarũt,vt ſequens docet inſcriptio.[n]

[l] 16.Septemb.

[m] In annalibus an.298.

[n] Panuinius in Faſt.

CONSTANTIVS ET MAXIMIANVS INVICTI AVGG. SEVERVS ET MAXIMINVS CAESS. THERMAS ORNAVER. ET ROMANIS SVIS DEDICAVER. & ob id Conſtantianæ non Conſtantinianæ hæ thermæ ſunt appellatæ. Erant tamen & Conſtantini thermæ Romæ,quarum Ammianus[o] meminit.Quia verò Diocletianæ thermæ ſanctorũ manibus ſunt extructæ,aliis omnibus euerſis, harum muri adhuc conſeruantur,& in eccleſiam S.Mariæ & Angelorum ſunt conuerſæ, inquit Baro.

[o] Lib.27.

DECEM TABERNAS. ita & Victor. Rufus legit tres tabernas.Hunc locum eſſe puto, quem Martianus regionem taberniolam vocatam eſſe aſſerit,& Varro viam taberniolarum appellat.Martianus verò[p] ex inſcriptione marmoris effoſſi x.tabernas in valle D.Agathæ fuiſſe affirmat.

[p] Lib.4.cap 10. topograph vrb.

GALLINAS ALBAS. Huius denominationis cauſam Tranquillus & Plinius referunt,

[a] Cap. 1.

ferunt, ille Ser. Galba [a] ità ſcribit. Liuiæ olim poſt Auguſti ſtatim nuptias Veientaniũ ſuum reuiſenti prçteruolans aquila Gallinam albam ramulum lauri roſtro tenentem, ita vt rapuerat, dimiſit in gremium. Cumquè nutriri alitem, pangi ramulum placuiſſet, tanta pullorum ſoboles prouenit, vt hodie quoq; ea villa ad gallinas vocetur, Tale verò lauretum vt triũphaturi Cæſares inde laureas decerperent. Fuitque mox triumphantibus alias confeſtim eodem loco pãgere; & obſeruatum eſt ſub cuiusq; obitum arborem ab ipſo inſtitutam elãguiſſe. Ergo nouiſſimo Neronis anno & ſylua omnis exaruit radicitus, & qoicquid ibi Gallinarum erat, interiit, ac ſubinde tacta de Cœlo Cæſarum æde, capita omnibus ſtatuis ſimul deciderunt. Plinius & ipſe eandem hiſtoriam boc modo narrat, Liuiæ Druſillæ, quç poſteà Auguſta matrimonij nomen accepit, cum pacta eſſet illa Cæſari, gallinam conſpicui candoris ſedenti aquila ex alto abiecit in gremium illæſam, intrepidèque miranti acceſſit miraculum, quoniam teneret roſtro laureum ramum onuſtum ſuis baccis; conſeruari alitem & ſobolem juſſere aruſpices, ramumq; eum ſeri, ac ritè cuſtodiri; quod factum eſt in villa Cçſarũ fluuio Tiberi impoſita iuxta nonum lapidem Flaminia via, quæ ob id vocatur ad gallinas, mirèque ſylua prouenit. Ex ea triumphans poſteà Cæſar laurũ manu tenuit, coronamque in capite geſſit, ad deinde Imperatores Cæſares cuncti; traditusq; mox eſt, ramos quos tenuerunt, ſerendi, & durant ſyluæ nominibus ſuis diſcretç. Hçc ille. Cuius verba appoſui, vt eadem hiſtoria à duobus viris illuſtribus explicata clarius innoteſceret. Legunt autem Rufus & Victor, Ad gallinas albas, vt hanc villam vocari Tranquillus & Plinius referunt. quæ ſub hac vi. regione videtur contineri.

AREAM CANDIDI. Fortè Iulius Veſpronius candidus intelligitur, qui iterum ſub Traiano, & tertiùm ſub Hadriano Coſ. fuit, quem Plinius ad Vrſum [b] ſcribit dicero ſolitum, aliud eſſe eloquentiam, aliud loquẽtiam, illa vix vni aut alteri contingit: Ad eom magiſtratu fungentem Pius ſcripſit. [c] Alii Cãdido Carus, Carinus, Numerianusq; Imppp. [d] ac Diocletianos. Maximianusque [e] ſeribunt, quem tùm magiſtratu aliquo functum fuiſſe puto. Flauii quoque Cãdidi meminit Paulus. [f] item legitur Candidus magiſter militum Zenonis Imp. cognatos Aſparis. Sed de quo hic intelligatur, oon facile eſt diſcernere. Ante eius ædes area hic pro inſigni ponitur. Victor & Rufus habent, aream Callidii, à quo etiam uicus Callidius in hac regione eſt denominatus; ſed eius nullibi mentionem fieri inuenio

[b] Epiſt. 20. lib. 6.
[c] In l. 7. §. 1. de accuſat.
[d] l. 4. C. de delator.
[e] L. eos. 5. C de teſtib.
[f] in l. ſi ita ſtipulat. 126. §. Chryſogonus. de ver. oblig.

COHORTES iij. VIGILVM.

VICOS xvij. Rufus & Victor xij. nempe Album, Publicum, Floræ, Quirini, Flaui, Mamuri, Fortunarum, Paccium, Tiburtinum, Salutis Callidianum Maximum.

ÆDICVLAS xvij. quot hic ponuntur uici. Rufus xvi. nominat, ſcilicet Fortunç paruæ. Genii liberorum, Genii larum Dianæ, Valerianæ, Iunonis, Iuliæ. Spei, Sangi, Siluani, Veneris. Herculis, Victoriæ, Matutæ, Liberi patris. Saturni. Iouis. Mineruæ.

VICOMAGISTROS xviij. Legendum xlviij. vt in aliis regionibus & haber Rufus. Victor legit lxvj. vt puto mendosè.

CVRATORES ij. vt alii.

INSVLAS Tria millia quadringentæ tres. Rufus iij. CIↃ. DV. Victor iij. CIↃ DC.

DOMVS centum quadraginta ſex. Rofus cxlv.

HORRSA xvij. Rufus & Victor xix.

BAINEA lxxv. ita & Victor. Rufus, Balneç priuatæ lxv.

LACVS lxxiij. Rufus lxxvi. Victor lxxviij.

PISTRINA xvi. Rufus xxiii. Victor xxij. Alia addunt Rufus & Victor hic omiſſa, vt domum Aquilii Iureconſulti.

CONTINENT PSOES quindecim millia DCC. Rufus & Victor. Regio continet in circuitu pedes xv. millia DC. Excedunt tria milliaria. Regio.

REGIO VII. VIA LATA.

A VIA, quæ lata mediam regiooem ſecabat, nomen habuit. continet autem.

LACVM GANYMSDIS. A ſimulachro Ganymedis hic lacus nomen habuit: Id fortè, quòd è Butthireo Lycio Myronis diſcipulo factum Plinius deſcribit, [g] ſcilicet, aquilam ſentientem quid rapiat in Ganymede, & quid ferat, parcentem vnguibus etiam per veſtem. Propè lacum eſt vic' Ganymedis apud Rufum.

[g] Lib. 34. c. 8.

CONORTES vij. VIGILVM Addit Victor primanarum.

ARCVM NOVVM. Fortè conſtantini arcum intelligit, poſt quẽ nõ multò poſt hanc deſcriptionem vrbis factam puto. Is erat in ſtagnis Neronianis cum hac incriptione,

IMPERATORI CASSARI FLAVIO CONSTANTINO MAXIMO PVBLII FILIO AVGVSTO S. P. Q. R. Quod inſtinctu mentis diuinitatis magnitudinç cum exercitu ſuo tam de tyranno quàm de omni factione vno tempore ioſtis Remp. vltus eſt armis, arcum triumphis inſignem dicauit.

NVMPHAEVM IOVIS. De Nymphæo ſuprà in qointa regione: hoc Iouis ab eius ſimulachro ſigno propè poſito dictũ puto.

ÆDICVLAM CAPRARIAM. A qua etiam vicus caprarius in hac regionç à caprio denominatus.

CAMPVM AGRIPPAE. Campus ab area amplitudine differt. vt campus Martius. Suum campom Agrippa ad ambulandũ lapide ſtrauit: plura enim, inquit Trãquillus,[a] & egregia Romæ fecit Hunc campum Agrippa defuncto, Auguſtus ac Diribitorium ab eo ceptum fabricari, perfecit, & dedicauit, ac publicum fecit, quẽ poſtea Pola Agrippę ſoror porticibus exornauit, vt tradit Dion lib. 55.

[a] In Auguſto c. 29.

TEMPLVM SOLIS & CASTRA. Rufus hæc diuidit, & caſtra geminat, ſcilicet Gentiana & Gypſiana, Victor, Genciana, & Gypſiana pro iiſdem ponit. Sunt autẽ caſtra, in quibus Lollianus Gentianus Conſularis, id eſt, exercitibus præfectus, milites continebat. Aſiam Propræror rexit, deinde ſub Pertinace Conſularis,[b] ideſt vniuerſo exercitui præfuit. vt Capitolinus,[c] & marmoris ſequens inſcriptio indicat, C. EPIDIO L. F. POL. RVFO LOLLIAN. GENTIANO AVGVRI COS. PROCOS. PROV. ASIAE LEG. LEG. PR. PR. PROV. LVGDVNENSIS, COMITI IMPP. SEVERI ET ANTONINI AVGG. LEG. LEG. XX. Vicus Georianus ab eodem in hac regione eſt denominatus.

[b] l. 4. § 1 ff. de jis qui not infa.
[c] in Pertinace.

PORTICVM GYPSIANI. ET CONSTANTINI. Apud Rufum, & Victorem deeſt Gypſiani, cuius nuſſibi inuenio mentionem fieri, ſicut nec Conſtantini porticus. Blondus lib. 5. Romæ inſtauratæ, ſcribit in Exquiliis, vbi nũc equi marmorei Praxitelis, & Phidiæ opera viſuntur, thermas fuiſſe Conſtantini. Extant verò, inqoit, porticu equis illis contiguę ſtatuę quatuor marmoreę pedeſtres; quarum baſibus Conſtantini nomen inſcriptum eſt. Ego illam potius porticũ, quàm thermas fuiſſe arbitror.

TEMPLA DVO NOVA SPEI & FORTVNÆ. Hæc Rufus & Victor diuidunt. M. Cicero de legibus ædem Spei à Collatino Romę dedicatam fuiſſe ſcribit. Sed aliud Spei templum Attili⁹ Regulus in bello contra Pœnos vouit, vt auctor eſt Tacitus lib. 2. Spei, inquit, ædes à Germanico ſacratur. Hanc Attilius vouerat eodem bello Punico. Hoc templum in foro olitorio Liuius locat.[d] dum ait ædem ſpei, quæ in foro olitorio fuit, fulmine ictam fuiſſę; idẽ lib. 4. Q. Fabio Coſ. Fil. & T. Semprooio Graccho Coſ. incendiũ conflagraſſe ſcribit.

[d] Lib. 1. de cade 3.

Fortunæ verò plora Romæ templa fuere erecta, duo Ser. Tullo Rege. vt auctor eſt Dionyſius; alterum bonæ fortunæ in foro boario, ob perpetuum eius fauorem; alterum Fortunę virili in ripa Tiberis cui cum virgines thure ſacrificaſſent, ſi quod vitium in corpore habuiſſent, illud futurum virum ignotaturum credebant.[e] Hanc Fortunam maſculam, Tullus vocauit, illam paruam, & breuem, vt ſignificaret ſe eius ope ex paruo, & humili ad regnum prouectũ, vt Plutarch⁹ refert,[f] omnia enim hic rex fortunæ adſcribebat, cum qua conſuetudinem ſe habere affirmabat, ipſamq; ad ſe io cubiculum per feneſtram delabi ſolitam, vt auctor eſt Plutarchus in libro de Fortuna Romanorum, vbi plura ab hoc rege templa condita fuiſſe ſcribit: vnum in Capitolio Fortunæ primigeniæ, aliud indulgentis ſeu obſequentis. & Clementis. Tertium fuit in palatio Idiæ, id eſt priuatæ Fortunæ delubrum, item ixeutriæ, ſeu tenaciter attrahentis: aliud ad fontem muſcoſum partheniæ, id eſt, virginis; item in magno augiportu Euelpidis ſeu bonæ ſpei, item ad Veneris maſculę aliã Fortunę ædiculam, quorum bonam partem Seruius Tullus conſecrauit. Denique aliud Fortunæ muliebris templum Senatus dicauit, cũ mater Martii Coriolani precibus ab eo obtinuiſſet, vt obſeſſam patriam diſcedens liberaret, vt late haoc hiſtoriam in Coriolano Plutarchus, Liuiuſque lib. 2. recitant: Sed Plutarchus in libro de Fortuna Romę virilis Fortunæ fanum Anco Martio quarto Romæ regi adſcribit. Fuere, & alia Fortunæ, ſub diuerſis cognominibus, templa erecta, vt equeſtri Fortunæ à Q. Fuluio dedieatæ, que madmodum Liuius eſt auctor,[g] quæ ad rem noſtram non faciunt. Aliud in curia Hoſtilia bonæ Fortunæ templum à M. Lepido in grariã Iulii Cæſaris enditum Dion ſcribit.[h] Ego hic de duobus templis nouis Spei, & Fortunæ intelligi puto, quæ antiquitus non erant, & Fortooam Euelpidem referebant, & ob id vnum Spei, & Fortunæ templum nominatur. Addit Panuinius eum porticu à Lucullo conditam, in qua erat ſtatua Mineruæ facta à Phidia, poſita à Paulo Aemilio. Fecit & Nero templum Fortunæ, de quo Tranquillus, & Plioius,[i] quæ ad rem noo facit.

[e] Blond. lib. 1. Romæ triũphãtis, in fine.
[f] In problemate Roma. 74.
[g] Lib. 4. & 5.
[h] Lib. 44. poſt prin.
[i] Lib. 3 & c. 12.

EQVVM TIRIDATIS Regis Armeniorum. Rufus & Victor habent equum ęneum Tiridatis; is Vologeſi Parthorum Regis frater fuit, vt Tacitus[k] refert. qui cum Corbulone copiarom Romanarum præfecto pacem iniit, vt ipſe Armenię regnum teneret hac cõditionẽ, vt diadema apud ſtatuam Neronis deponeret, nec niſi eius manu reſumeret. Quare Romam ad accipiendum, cum tribus millibus Parthorum vſque in Italiam equo vectus venit, galeam auream pro tegumento geſtans; inde curribus à Nerone miſſs vectus eſt, qui in eum, quod vix credibile videatur, inquit Tranquillus,[l] octingenta nũmum millia diurna erogauit, id eſt octo millia aureorũ illius temporis, quę eſſent plus minus decem millibus noſtrorum aureorum, idque nouem menſibus, quibus iter fecit, hoc actum eſt. Nero Pompeij theatrom operuit auro in vnum diem, ait Plinius.[m] quo Tiridati regi Armenię oſtenderet eique diadema impoſuit; latè Tacitus,

[k] Lib. 12.
[l] Cap. 29.
[m] Lib. 33. ca. 3.

[a] Lib. 13.
[b] in Nerone.
[c] Trāquillus in Nerone cap. 13.

citus,[a] Dionq́;[b] hanc hiſtoriam recitant;[c] adduntq́ue abeunti ſuper ſeſtertium millies cōtabile, quæ fuit ſumma vicies centum millium aureorum illius ſæculi: excedit quatuor, vt vocāt, milliones aureorum noſtrorum. Tiridatis equus ob facti memoriam æneus Romæ factus in hac regione eſt locatus.

FORVM SVARIVM. vbi ſues vendebantur: ſicut & forum boarium. vbi bos ęreus erat;[d] & fortè boues vendebantur. Huic foro præerat Tribunus, curans, ne quid inordinatè in eo fieret, & Pręfecto, vbi eum paruiſſe Notitia vtriusque Romæ Imperij indicat. De hoc ſequentem inſcriptionem Panuinius recitat.

[d] Plinius lib. 34. cap. 2.

DOMINO NOSTRO FL. CLAVDIO CONSTANTINO FORTISSIMO AC BEATISSIMO CÆSARI FL. VRSACIVS V. P.[e] TRIBVNVS COHORTIVM VRBANARVM X. XI. XII. ET FORI SVARII.

[e] vir perfectiſſimus.

HORTOS LARGIANOS. ex hac lectione emēdandi ſunt Rufus et Victor, qui habent Argianos. Tres inſignes Largos fuiſſe inuenio, T. Largium Dictatorem, qui templū Saturni in foro dedicauit, vt Macrobius[f] tradit: Valerium Largum, qui apud Auguſtum Ælium Cornelium Gallum Poetam, & Virgilij carmine conſpicuum, & Ægypto præfectum accuſauit, quòd in eum contumelioſus eſſet. Quare is magiſtratu & bonis exutus, ac exulare iuſſus ſe ipſum interfecit, cui in præfectura Largus ſucceſſit, vt Dion.[g] memorat. Hic Largiani S.C. auctor fuiſſe creditur:[h] idē forte & hortos inſtruxit. Alius fuit Licinius Largianus Hiſpaniæ citerioris præſes, cui tuber mordēti denarium dentibus infixum Plinius ſcribit.[i] orator fuit, & primus auditorea corrogauit, qui ſe dicentem plauſu exciperēt: vt Plinius[k] ſcribit. Alij poſt eum laudatores nummis conduxerunt. Alius fuit Latinus Largus, qui ſæpe Iulium Paulum Iureconſultum conſulit.[l] ſicut Largius Euripianus Scæuolam[m] ſed hos vt obſcuriores hortorū noſtrorum auctores fuiſſe non puto.

[f] lib. 1. ſaturna. cap. 8.
[g] lib. 53.
[h] §. vlt. Inſtit. de ſucceſſ. liberto.
[i] lib. 19. cap. 2.
[k] lib. 2. epi 14.
[l] l. 56 de ædil. edict. l. 83 §. vlt. de leg 2. l. pen. §. vlt. de except. rei iudica.
[m] le. 21. §. 4. de annu. lega.

MANSVETAS. Rufus habet Vicum Manſuetum. Victor. Ad Manſuctas, quod eſt idem, vnde hic deeſt præpoſitio, Ad Manſuetas: Manſuetum, inquit Feſtus, dicitur quaſi ad manum venire ſuetum: Alij aiunt, neq́ue ex miſericordia mœſtum, neq́ue ex crudelitate ſæuum, ſed modeſtia temperatum.

LAPIDEM PERTVSVM. Mar. Varro[n] ſcribit Dij Fidij perforatū fuiſſe tectū, vt videatur diuum, id eſt, cœlum. Hic fortè fuit huiuſmodi lapis, vel alius ad alium vſum pertuſus.

[n] lib. 4. de lingua latina.

VICOS xv. Victor x. Rufus xl. videlicet Ganymedis, Cordiani, minorem, Nouum, Caprarium, Solis, Gentianum, Sangi, aliàs Sanci, Herbarium, Manſuetum. ſigillarium minorem vbi ſigilla, id eſt, paruæ ſtatuæ vendebantur[o]. Solatarium Fortunæ. Spei maioris. Nouum vlteriorem. Libertorum. Publij. Nouum citeriorem. Statuæ Veneris. Alchemorium, aliàs Archemonium. Æmilianum. Piſcarium. Cœlarum. Victoriæ. Vicinū Græcum. Lanarium vlteriorem. Romanę. Caput Mineruæ. Troianum. Peregrinum. Caſtū Minorem. Puteolum. Scipionis. Iunonis. Sellarium Iſidis. Tabellarium. Mancinū. Lotarium.

[o] Gellius lib. 5. cap. 4.

ÆDICVLAS xv. quot erant vici.

VICOMAGISTROS xlviij. quot erant in alijs regionibus.

CVRATORES ij.

INSVLÆ tria millia octingentæ quinque. Rufus & Victor iij. millia ccclxxxv.

DOMVS cxx.

HORREA xxv.

BALNEA lxxv.

LACVS lxxvi.

PISTRINA xv. Rufus xxvij. Victor xvi.

Continet PEDES xv. milliaſeptingentos, ſunt plus tribus milliarijs Italicis. Rufus & Victor xiij. millia DCC. Alia addunt Rufus & Victor, quæ hic omittuntur. Regio.

REGIO VIII. FORVM

ROMANVM ET MAGNVM.

A Foro magno denominatur hæc regio: Hæc planicies erat Capitolio ſubiecta à Tatio Sabinorum Rege & Romulo cōplanata. Dionyſius,[p] ijdem, inquit, planiciem Capitolio ſubiectam exciſa ſylua & ſtagno, quod propter loci cauitatem erat aquarum è vicinis montibus manantiū receptaculum, terra cōgeſta repleto, in huius, quod nunc eſt fori vſū verterunt: vbi magna hominum frequentia negociabatur, circa Vulcani templum paulū ſuprà forum eminens. Poſtea Tarquinius Priſcus forum porticibus circundedit, ac tabernas argentarias circum diſpoſuit; Liuius[q] de eo loquens, Ab eodem rege, inquit, circa forum priuatis ædificanda diuiſa ſunt loca. porticus tabernæq́ue factæ. Vitruuius[r] deſcribēs forum, ait, circa in porticibus argentariæ tabernæ, mænianaq́ue ſuperioribus coaxationibus collocantur. Quare Vlpianus ſcribit[s] debitores venientibus creditoribus in foro circa columnas aut ſtationes ſolitos fuiſſe occultari. Tabernas in foro fuiſſe etiam Quintilianus affirmat id fuit Forum pręcipuū Romæ aliud Fecit C. Iulius Cæſar cęteris pulchrius, quod magnum eſt dictum, vt auctor eſt Dion li. 43. de quo infra. Continet hæc regio.

[p] lib. 2.
[q] lib. 1.
[r] lib. 5. cap. 1.
[s] In l. Falcid. in §. illud, ex quib. cau. in poſſe. eat.

ROSTRA Id erat templum in foro curiæ iunctum, quod poſteà alio tranſlatum fuiſſe Aſconius ſcribit.[t] Liuius.[u] Roſtra, inquit, dictum eſt templum ſeu forum ante Curiam Hoſtiliam, in qua erat pulpitum ornatum ex

[t] in Verrem.
[u] lib. 8.

roſtris

roſtris nauium Antiatium, ex quo loco concionari ſolebant. id & Varro[a] narrat. Plinius[b] ſcribit C. Menium Coſ. in ſuggeſtu roſtra deuictis Antiatibus fixiſſe anno vrbis cccclxvi. idem,[c] Antea, ait, roſtra nauium tribunali præfixa foro decus erant, veluti populo Rom. corona impoſita. Poſtquàm verò Tribunitijs ſeditionib' calcari ac pollui cœpere, poſtquàm vires ex publico in priuatum magis, ſingulisque ciuium quæri, & ſacroſancta omnia profana facere, tùm à pedibus eorum ſubiere in capita ciuium roſtra. Hæc ille ſignificat roſtra nauium, quæ ſtabant a pedibus concionantiũ in capita ciuium tranſijſſe ob roſtratas coronas, quę capitibus imponuntur. Apud Rufum & Victorem legitur, Roſtra populi Romani ij, quia, vt dixi, duo fuere.

[a] lib. 5. de lingua Lati.
[b] lib. 34 cap. 5.
[c] lib. 16. cap. 4.

GENIVM POPVLI ROMANI Aureum, & EQVVM CONSTANTINI. cuique loco Genium attributum eſſe veteres exiſtimabant, Virgilius.[d]

Incertus Geniumq́; loci, famulumve parentis
Eſſe putet.

Nos angelum oppidorum cuſtodem & tutelarem vocamus: ita & populum Romanum ſuũ habuiſſe Geniũ dicebant; de quo latè Plutarchus in Fortunà populi Romani. Is in Traiani, Hadrianique nũmis viri imagine cernitur dextra pateram ſuprà arã ſertis ornatã porrigere, Lęua vero velut flagellum manu quatit. In alijs Hadriani numiſmatis vir habitu militari cum veſte ad crucis medium circunuoluta, dextera pateram ritu ſacrificantis tenet, læua cornucopiæ cũ hac inſcriptione. GEN. P.R. id eſt, Genius populi Romani, qui in foro aureus erat poſitus. Genio additus erat equus æneus vel marmoreus Conſtantini, qui à Ruſo & Victore omittitur.

[d] in 5.

SENATVLVM. legendum Senaculum. Rufus & Victor, Senaculum aureum. Locus erat, in quo Senatus habebatur. Tria, inquit Feſtus, erant Romæ Senacula, in quibus Senatus haberi ſolitus erat; vnum, vbi nunc eſt ædes cõcordię, inter Capitolinum & forũ, in quo ſolebant magiſtratus de R. P. cum ſenatoribus deliberare. Alterum ad portam Capenã, Tertiũ circa ædẽ Bellonæ, in quo exterarũ nationũ legatis, quos in vrbẽ admittere nolebãt, Senatus dabatur. De primo hic intelligitur. Varro quoq́;[e] quid ſit Senaculũ, declarat.

[e] lib. 5. de lingua latina.

ATRIVM MINERVÆ. Atrium differt ab area, quòd hæc porticibus caret, Atrium verò eſt porticus circundans aream tẽpli ante portas, quale eſt Romæ ante templũ D. Petri. Græci aulam appellant. Virg.

Illos porticibus rex accipiebat in amplis,
Aulai in medio libabant pocula Bacchi.

Vnde rectè Feſtus, Atriũ, inquit, eſt gen' ædificij ante ædes continens mediam aream, quę ſępe periſtilio & porticibus circũdabatur; ſic Aſinius Pollio, ait Tranquillus,[f] fecit atriũ libertatis, id eſt aream porticibus circundatam ante ædem. Fortè intelligit Mineruam à Q. Catulo infra Capitolium dicatam, de qua Plinius,[g] Euphranoris, inquit, eſt Minerua. Romę quę dicitur Catuleana infrà Capitoliũ à Q. Luctatio Catulo dicata.

[f] in Auguſto ca. 29.
[g] lib. 34. cap. 8.

FORVM CÆSARIS AVGVSTI. Tam Rufus quàm Victor duo fora ſtatuunt, alterum Cæſaris, alterum Auguſti, cui addit Victor, cum ęde Martis vltoris & rectè. Forum, inquit Feſtus, pluribus modis intelligitur, primo negociationis locus; vt forũ Flaminium, forum Iulium, ab eorũ nominibus; qui ea fora cõſtituenda currarũt. Alio in quo iudicia fieri, cum populo agi, cõciones haberi ſolẽt. Hactenus Feſtus hæc fora vterque tã Cæſar quàm Auguſtus ad iudicia exercenda inſtituit. De foro Cæſaris ita Appian.[h] erexit & Veneri genitrici templum, vt vouerat, ad Pharſalicum bellum iturus; Atrium quoque templo circunduxit, quod Romanum forum eſſe voluit, non rerum quidem venalium, ſed eorũ, qui ad iura ſimul conuenirent, quamadmodum Peras aut quærentibus, aut explicantibus iura cernũtur. Hæc Appianus, qui huius fori formã graphicè deſcribit. Area enim circa templum relicta, porticibus eam circũdedit, & illud fuit atrium & forum, quod prius Cæſar ob Ludos, deinde Marcellus Octauia Auguſti ſorore genitus ſine ludis velis inumbrauit, vt ſalubrius litigantes conſiſterent, vt auctor eſt Plinius,[i] idem[k] ſcribit ſolum eiuſdem fori ſeſtertijs MCC: Emptum fuiſſe Auctor eſt Dion[l] hoc Forum pulchrius Cæſaris Romę fuiſſe & magnum appellatum, cui Cęſar Veneris templum adiunxit tamq́ue ab ea originem traheret. Suum quoque forum Auguſtus ob iudicia criminalia exercenda inſtituit. Tranquillus,[m] Publica, inquit, opera plurima extruxit, ex quibus pręcipua, forum cum æde Martis vltoris, Fori extruendi cauſa fuit, hominum & iudiciorum multitudo, quæ videbatur, non ſufficientibus duobus, etiam tertio indigere: Itaq́ue feſtinãtius, nec dum perfecta Martis ęde, publicatum eſt, cautumque, vt ſeparatim in eo publica iudicia, & ſortiones iudicum fierent. Hæc ille. In hoc foro Auguſtus ſtatuas ſummorum virorum marmore, additis geſtis collocauit, vt auctor eſt in Alexandro Lampridius. Ædem Marti bello Philippẽſi pro vltione paterna ſuſcepto vouerat: Sanxit ergo, vt de bellis, triumphisq́ue cõſuleretur hic Senatus; Prouincias cum imperio petituri hinc deducerentur, quique victores rediſſent, huc inſignia triumphorum inferrent. Hoc forum & templum Veſpaſiani ſcribit Plinius[n] eſſe pulcherrima operũ, quæ vnquàm. Id ab Hadriano inſtauratum fuiſſe Spartianus ſcribit. Panuinius in eo ſtatuas M. Valerij Coruini, & eburneã Apollinis locat.

[h] lib. 2. de bellis ciuilibus.
[i] lib. 19. c. 1.
[k] lib. 36. ca. 15.
[l] Lib. 45.
[m] in Auguſto cap. 29.
[n] lib. 36. ca. 15.

FORVM NERVÆ TRAIANI.

NI. Apud Rufum totum hoc deeſt. Apud Victorem tantùm Traiani nomen legitur, qui Nerua Traianus appellatur, patris adoptantis nomen ferens, quemadmodum & Hadrianus Traiani nomẽ gerebat, vnde hoc forũ Traiani tantum eſſe ſignificatur. non etiam Neruę, quod tranſitorium vocabatur, & ſupra in 4. regione ſtatotum eſſe vidimus. Traianus ſuũ forum, effoſſo, monte & complanato fecit, vt Xiphilinus ex Dione ſcribit. Locum, inquit, montuoſum, quanta eſt altitudo columnę, perfodit forumq́ue eo pacto complanauit. Hoc forum Apollodorus architectus fecit, quem Hadrianus occidit. Dion, Hadrianus, inquit, Apollodorum architectum, qui Traiani forum, methodium, & gymnaſium, illo iubente fabricauerat, primùm vrbe expulit, poſteà interfecit De huius fori ornamentis ita Gellius. In faſtigijs fori Traiani ſimulachra ſunt ſita. circum vndiq́ue inaurata equorum atq́ue ſignorum militarium, ſubſcriptumq́ue eſt manubijs. ibidem erat & Claudiani poetę ſtatua, ab Arcadio & Honorio poſita. Hoc forũ porticus cũ colomnis miræ magnitudinis circũdabant, in quas ſummorum virorum ſtatuas pulcherrimas, auctore Lampadio, Alexander tranſtulit: in medio columnam cochlidem, de qua mox dicetur: habebat & in aræ medio æquum Traianum portãtem, quem ſe imitari vnquàm poſſe Conſtantius negabat, cùm Romam veniſſet, vt auctor eſt, Ammianus.[a] cuius effigies in nũmis Traiani viſitur. Triumphalis quoq; arcus, ait Diõ, præter alia multa quę in eius honorẽ & decreta, & facta fuerãt, in eius foro ſubſtructus: Cùm igitur celeberrimum eſſet hoc forum, vbi edicta ac iura plerumque publicabantur.[b] Aliud forum, quod Neruæ eſt dictum, à Domitiano conditum fuit, vt auctor eſt Tranquillus.[c] excitauit forum, inquit, quod nunc Neruæ vocatur, fortè quòd ab eo ſit exornatum.

[a] lib. 16.

[b] l. 1. 3. & 31. C. Theo. de petitio. & vitio datis.

[c] in Domitiano cap. 5.

TEMPLVM DIVI TRAIANI, & COLVMNAM COCHLIDEM.

Altam pedes cxxviij. Semis. Gradus intus habet clxxxv. Feneſtras xlv. idem Victor, qui addit equum æneũ. Rufus hæc omittit. Hoc tẽplum, defuncto Traiano, à Senatu, petẽte Hadriano, eſt decretum; quod oſtẽdit illa dictio. D. quæ denotat illo iã mortuo, & diuo facto, templum erectum. Spartianus[d] loquens de Hadriano, Traiano, inquit diuinos honores datis ad Senatum, & quidem accurratiſſimis litteris poſtulauit; & cunctis volentibus, meruit, ita vt Senatus multa, quæ Hadrianus non poſtulauerat, in honorem Traiani ſponte decerneret. Hæc ille. De columna verò ita Dion ſeu Xiphilin[e] in Traiano. Bibliothecas extruxit, ac in foro ſuo colũnam maximam collocauit, partim ſepeliendi ſui cauſa, partim, vt opus, quod ipſe circa forum fecerat, poſteris oſtenderet. Hæc Dion. Ambitioſũ ergo ſepulchrum hac columna ſibi Traianus extruere voluit; ibiq́ue eius oſſa condita fuere, vt auctor eſt Dion in Hadriano, & Eutropius in Traiano. circum hanc columnam Traiani geſta ſculpta viſuntur, imaginibus ab imo ad ſummum capreoli inſtar circumuolutis, omneſq́ue in plano cõſiſtentibus, eius magnitudinis eſſe videntur, cum tamen ſuperiores ab inferioribus magnitudine differant. In baſi hæc ſcripta ſunt; Senatus Populusq́ue Romanus Imp. Cæſari Diui Neruę filio Neruę Traiano Auguſt. Germanico, Dacico, Põtifici Maxi. Trib. Pot. xvij. Imp. vj Cos. vj. P P. ad declarandum quantæ altitudinis mons, & locus tantis operibus ſit.

[d] in Hadriano.

COHORTES vj. VIGILVM.

Has Rufus omittit, ſi vetuſtate corroſæ non ſunt.

BASILICAM ARGENTARIAM.

Suprà diximus hoc fuiſſe ædificium teſtudinatum columnis ſuffultum, tabernis circum diſpoſitis, in quibus in hac baſilica argẽtum, ornamentaq́; aurea & argentea vendebantur, & ob id argentaria vocabatur. De hac baſilica intelligit Labeo ſeu Iabolenus:[e] cum quæreretur de tali legato. Hoc amplius filia mea dulciſsima de medio ſumito, tibiq́ue habeto ornamẽtum omne meum muliebre cum auro, & ſi qua alia muliebria apparuerint: cùm teſtatrix negociatrix fuerit, an non ſolùm argẽtum, quod in domo, vel intra horreum vſibus eius fuit, legato cedit, ſed etiam quod in baſilica fuit mulicbre: reſpondit ſi teſtatrix habuit proprium argentum ſuum ad vſum paratum, non videri id legatum, quod negociandi cauſa venale proponi ſoleret, niſi de eo quoq́ue ſenſiſſe is, qui perit, probet.

[e] in l. pediculis §. item cum quęreretur de aur. & arg. lega.

TEMPLVM CONCORDIÆ.

Plura concordię templa ſunt dicata; primum, quod Furius Camillus vouit ob ſeditionem Romæ ortam, flagitãte plebe alterum ex ſuo corpore Cõſulem creari; quod cum obtinuiſſet, cõcordiæ in foro, & concione dicatum eſt templum; vt auctor eſt Plutarchus,[f] de quo hic intelligitur. Aliud fecit Gne. Flauios ſcriba Appij Claudij Cæci, qui ius ciuile recõditum in penetralibus Pontificum euulgauit, faſtoſq́ue circa forum in albo propoſuit, vt quado lege agi poſſet, ſciretur. Is ædem Concordiæ in area Vulcani ſumma nobilium inuidia dedicauit, vt Liuius[g] tradit quæ eſt in tertia regione vrbis: Tertia ædes concordiæ in arce locata eſt, quam L. Manlius in Gallia Prætor ob ſeditionem militarem biẽnio ante vouerat, vt Liuius[h] tradit. Quartũ Cõcordiæ templum extinctis cum C. Gracho tribus millibus ciuium L. Opimius dedicauit magno cum plebis dolore. Itaq́ue per noctem ſub ipſius templi hypogrãmate quidam ſcripſerunt, opus vecordiæ templum concordiæ facit, vt Plutarchus[i] memorat. De hoc templo

[f] in Camillo in fine, & Ouid. in Faſtis.

[g] lib. 9.

[h] lib. 2. deca. 3.

[i] in Gracchis ad finem.

meminit & D. Auguſtinus.[a] Quintum à populo Rom. nouæ concordiæ in gratiam C. Iulij Cęſaris eſt ædilicatum, tãquam ipſe populis cõcordiæ eſſet auctor, vt lib. 44. Dion narrat,[b] Sextum à Tiberio Concordiæ templum conditum idem Dion & Tranquillus, & Ouidius in Faſtis ſcribunt. Hic illud ſignificari puto, in quo Senatum habitum fuiſſe ſupra diximus.[c] quod Feſtus inter forum & Capitoliũ locat.[d] Plinius[e] ſcribit à Sthene Cererem Iouem, & Mineruam in templo Cõcordiæ Romæ factas.

[a] lib. 3. de ciuitate Dei.
[b] A paulo poſt prin.
[c] In hac regione, in vet. Senaculum.
[d] in vet. Senaculum.
[e] lib. 34. cap. 8.

VMBILICVM ROMÆ.

TEMPLVM SATVRNI & VESPASIANI. Hæc Rufus diuidit. Victor ponit Templum Titi Veſpaſiani Auguſti, & duplicem aram Saturni. Primum Romæ Tatium regem Sabinorum Saturno templum dicaſſe Dionyſius[f] refert. Macrobius[g] ſcribit Tullum Hoſtilium, cùm bis de Albanis, & tertiò de Sabinis triumphaſſet, fanum Saturno ex voto cõſecraſſe, & Saturnalia tùm primùm Romæ inſtituta, quamuis Varro inquit, vult L. Tarquinum regem ędem Saturni ad forum faciẽdam locaſſe. T. verò Largium Dictatorẽ Saturnalibus eam dedicaſſe. Haber aram & ante ſe cœnaculum. in hoc templo fuit ęrariũ populi Roma.[h] vt inter alios Feſtus,[h] & Macrobius animaduertũt, quod à Valerio Publicola inſtitutum fuiſſe Plutarchus refert, ſiue quòd nullum ſub Saturno furtum fit cõmiſſum, ſiue, vt vult D. Cyprianus, quòd primus in Italia nũmos ſignauerit. Trãquillus auctor eſt à Munatio Plãco Saturni templum factũ, quod multi eredunt ab eo reſtitutum.[i] Ibidẽ monumenta publica, ac publicarum rationũ libri conſeruabantur. Tranquillus in C. Iulio Cæſare, tabulas inquit, veteris ęrarij debitorũ vel pręcipuam calumniãdi materiam exuſſit Cęſar. Hęc ille. Eodem in loco ſigna militaria reponebantur. Liuius, ſigna, inquit, eo die à Quæſtoribus ex ærario prompta. Huic cõtiguum forte Veſpaſiani in diuos relati templũ fuit.

[f] lib. 2. cap. 8.
[g] Lib. 1. Saturnalium.
[h] In vet. ærarii ũ.
[i] Tranquill. in Auguſto. ca. 29.

CAPITOLIVM. De hoc dictum in vj. regione, olim duplex Capitolium fuit, vetus, & nouum, de quo hic intelligitur. Vnde Virgilius Capitolia in plurali appellat.

Ille triumphata Capitolia ad alta Corintho.

Et alibi. Hic fuit templum Iouis magni Capitolini quadratum quoquo verſus pedes C. altitudine Cl.[k]

MILIARIVM AVREVM IVLIÆ. Milium Dion,[l] appellat. Auguſtus, ait, quę ſunt circa Romam pręſectus, aureum milium vocatum fecit, & vijs duos prætorios viros, duos lictores pręmittentes pręfecit. Plutarchus in Galba columnam aureãm in foro fuiſſe ſcribit, in qua inciſę omnes Italię vię finiebant Miliarium auteum vocat Tranquillus,[m] quod in foro ſub æde Saturni fuiſſe dicit his verbis. Ergo deſtinata die præmonitis conſcijs, vt ſe in foro ſub æde Saturni ad miliarium aureum opperirẽtur, mane Galbam ſalutauit, eidem tradit Tacitus.[n] Plinius[o] compita Romę cclxv. paſſuum eiuſdẽ ſpacij menſura currente à miliario in capite Romani fori ſtatuto, ad ſingulas portas, quæ ſunt hodie numero xxxiij. Macer, mille paſſus, inquit,[p] non à miliario vrbis, ſed à continentibus ędificijs numerandi ſunt. Miliarium. verò Iuliæ dictum eſt fortè in honorem Iuliæ Auguſti filiæ, vel legendum Liuiæ. Sed hæc dictio apud Victorem non repetitur.

[k] Pomponius Lætus de Rom. anti.
[l] lib. 54.
[m] In Othone cap. 6.
[n] Lib. 17.
[o] lib. 3. cap. 5.
[p] In L mille de uer. ſign.

TEMPLVM CASTORVM. Addit Victor ad Lacum Iuturnæ, quod & Ouidius in Faſtis apud eum fuiſſe ſignificat.

Fratribus illa dies, fratres de gente Deorum
Iuxta Iuturnæ compoſuere lacus.

Pomponius Lætus[q] ſcribit propè paruum fontem in fine Romani fori hoc templum fuiſſe. Fuerunt Caſtores duo fratres, Caſtor & Pollux, hic pugil, ille equorum domitor Caſtes Latinè, Græcè dioſcuri, id eſt, Iouis filij ex Læda nati; vnde fingebantur forma duorum fratrum formoſi & robuſti cũ pileis aut caſſidibus in capite, vt vult Apuleius,[r] ſtellarumque apicibus inſignes: Catullus quoque ad contubernales pileatos appellat, quia erãt Lacones, qui cum pileis militabant. Cicero[s] ſcribit ædem in foro Caſtori & Polluci ab A. Poſthumio dedicatam, aliqui opinantur eum locum eſſe, vbi nunc eſt D. Coſmę & Damiani templum. Et ſi vtrique fratri fanum dicarũ erat, Caſtoris tamen, tacito nomine Pollucis vocabatur, vnde iocus M. Bibuli Collegæ C. Iulij Cæſaris in Ædilitate apud Trãquillum[t] ita de Cæſare loquẽtem. Venationes, ludosq́ue cum Collega & ſeperatim edidit, quo factum eſt, vt communium euoque impenſarum ſolus gloriam caperet, nec diſſimularet collega eius M. Bibulus eueniſſe ſibi, quod Polluci: vt enim gemiuis fratribus æde in foro conſtituta, tantùm Caſtoris vocaretur, ita ſuam Cęſariſque munificentiam vnius Cæſaris dici.

[q] De Rom.
[r] lib. 10.
[s] In 3. de natura deorum.
[t] In C. Iulio Cęſare c. 10.

VESTÆ TEMPLVM. Primus Numa Veſtæ templũ Romæ dedicauit, & ſi hoc alij Romulo adſcribant, de quo latè[u] Dionyſius diſſerit: id erat rotundum in medio habens ignem, quòd in terræ medio ignis eſſe credatur. Hanc ædem Syracuſana ſuperficie, id eſt, ære tectam fuiſſe Plinius ſcribit.[x] Columnas extra Circum habebat: Nunc D. Stephani templum vocatur. Veſtam Ouidius terram & ignem vult eſſe. Cicero[y] a Græco ſermone deriuat, quo ἱστία vocatur. Habitu mulieris ſedentis, & tympanum in manu geſtantis fingebatur, quòd terra ventos in ſe contineat.

[u] Lib. 1.
[x] Lib. 34. c. 3.
[y] Io 2. de natura deorum.

HORREA GERMANICIANA & AGRIPPINA. A Germanico & Agrippina condita, ille fuit filius Claudij Druſi

[a] §. vlt. Inſtit. de adopt.
[b] Lib. 2.

Priuigni Auguſti, quem iubente Auguſto, Tiberius eius patruus adoptauit. [a] Agrippinamque M. Agrippæ ex Iulia Auguſti filia natam vxorem duxit, vt Tacitus [b] ſcribit. Hæc horrea ſiue à Germanico, ſiue Agrippina facta, vtriuſque coniugis nomen conſeruarunt. Victor hæc ſeparat, alia Germanico, alia Agrippinæ tribuens.

[c] Lib. 36. c. 5.

AQVAM CERNENTEM quattuor ſcauros ſub æde. Rufus & Victor rectius legunt, equa cernens quatuor ſatyros, Marmoreæ erant effigies vel æreæ; fortè hi ſunt quatuor Satyri à Plinio [c] deſcripti, quorum auctor ignoratur. Multa, inquit, in eadẽ ſchola ſine auctoribus placent; Satyri quattuor, ex quibus vnus liberum patrem palla relatum Veneri præfert. Alter liberum ſimiliter. Tertius ploratum infantis cohibet; Quartus cratere alterius ſitim ſedat. Quod verò ſubiicitur, ſub æde, deeſt nomen illius Dei.

ATRIVM CACI. Rufus & Victor hoc omittunt. Lego antrum pro atrio, Cacus Vulcani filius inſignis latro fuit, qui boues Herculis apud Euandrum hoſpitantis cauda auerſas in antrum traxit, quarum mugitu audito, Hercules furtum cognouit, & in antrum deſcendens, Cacum occidit, vt latè in viij. Æneid. Virgilius tradit.

Hic ſpelunca fuit vaſto ſummota receſſu.

Semihominis Caci facies, qui hic cum antro repræſentatur.

[d] In 6. de ciuitate Dei.

VICVM IVGARIVM VNGVENTARIVM. Apud Rufum eſt, aliàs Ligurius. Apud Victorem. Vicus iugarius; idem & thurarius, vbi ſunt aræ, aliàs areæ Opis & Cereris cũ ſigno Vortumni. Ita ille, puto hos duos vicos fuiſſe, prout à Rufo & Victore ſeparantur, iugarium, vt ait Feſtus, ab ara Iunonis iugę eſt nuncupatum, quam putabant matrimonia iungere: Sed & iugatinum deum inuenerunt, vt ex Varrone [d] D. Auguſtinus refert, qui mares & fœminas coniungebat. Vicus ingarius à porta Carmentali in forum tendebat, vt ex Liuio Marlianus probat. Alter erat vicus voguentarius, in quo vnguenta vendebantur.

[e] Lib. 5. de lingua Latina.

GRÆCOSTASIM. Locus eſt, vbi Græcorum aliarumque nationum legati ſubſiſtebant à Senatu audiendi; à Græcis nomen habuit, etſi alii ibi ſtabant. Varro, [e] ſub dextra inquit, huius à Comitio locus ſubſtructus vbi nationum ſubſiſterent legati, qui ad Senatum eſſent miſſi; is Græcoſtaſis appellatur à parte, vt multa. Hæc Varro. Dicitur Græcoſtaſis, id eſt Græcorũ ſtatio. Capitolinus Græcoſtaſium vocat, quod poſt incendium ab Antonino Pio reſtitutum ſcribit.

PORTICVM MARGARITARIAM. Puto ſub qua margaritæ vendebãtur.

ELEPHANTVM HEBRARIVM. Elephantis ſimulachrum.

VICOS xxxiiij. Rufus & Victor xij. videlicet iugarium, thurarium, Tuſcum, Vnguentarium maiorem, voguentarium minorem, nouum, Ligurum. Reliqui deſunt.

ÆDICVLAS xxix. Victor xii. quot ponit vicos, qui ſi ſunt xxxiiij. tot etiam erunt ædiculæ.

VICOMAGISTROS xlviij.

CVRATORES ij.

INSVLAS tria millia octingentas octuaginta. idem Rufus & Victor.

DOMOS cxxx. Victor cl.

HORREA xviij. Victor xxviij.

BALNEA lxxxiij. Victor Balneas priuatas lxvi.

LACVS cxx.

PISTRINA xx. Victor xxx. Continet regio.

PEDES tredecim millia lxvij. Victor. Regio in ambitu continet pedes xiiij. millia DCCCCLXVII. Alias XII. millia DCCCLXVII. plura alia idem ponit, quæ hic deſunt.

REGIO IX. CIRCVS FLAMINIVS.

[f] Liuius lib. 2. deca. 3.
[g] lib. 34. cap. 3.
[h] lib. 4. de lingua latina.
[i] lib. 3. variarũ ad Fauſtum præpoſitum.

C. FLAMINIVS COS. qui ad Traſimenum ab Annibale occiſus eſt, [f] hũc Circum fecit, à quo ait Feſtus, Flaminius Circus, & via Flaminia ſunt dicta: Huic Circo Gn. Octauius, qui de Perſeo Rege naualem triumphum egit, duplicem porticum adiecit quæ Corinthia eſt appellata, à capitellis æreis columnarum, vt auctor eſt Plinius [g] Varro [h] Circũ Flaminium dictum ſcribit, qui ædificatus eſt circa Flaminium campum, & quòd ibi quoque ludis Tauriceis circum metas currunt. Hec ille; in eo enim quadrigæ per portas xij. ingreſſe ſeptem metas circumibant, & qui ante vertiſſet, palmã obtinebat, vt late Caſſiodorus [i] refert. Hęc prius Flaminia prata vocata fuiſſe Liuius [k] affirmat: ea omnia, inquit, in pratis Flaminiis acta, quem nunc circum Flaminium appellant. idem Liuius eodem libro, itaque inde conſules, ne criminationi locus eſſet, in prata, vbi nunc ædes Apollinis eſt, iam tùm Apollinarem appellabant, aduocauere Senatum. continet hæc regio.

[l] lib. 3. variar. ad Fauſtũ præpoſitum
[m] de ſpectaculis cap. 6.
[n] in Caligula cap. 55.

STABVLA IIII. FACTIONVM. Quatuor erant quadrigariorum factiones, praſina, quæ viridi panno veſtiebatur, & ver referebat, vt ait Caſſiodorus, [l] Veneta cœrulei coloris hyemi reſpondens: Alba autumnum, Roſea æſtatẽ referens, quod & Tertullianus [m] ante ipſum retulit. Quæq; factio ſuũ in Circo ſtabulum habebat: Caligula ob ingẽs aurigandi ſtudium ſæpe ibi morabatur. Tranquillus [n] loquens de eo, praſinę, inquit, factio

ni ita additus & deditus, vt cœnaret in ſtabulo aſſiduę & maneret.

ÆDEM HERCVLIS Victor habet ædem Herculi magno cuſtodi Circi Flaminij. Hanc ædem ex carmine Sybillino L. Sillā poſuiſſe fetunt, vt Circum præfatum cuſtodiret, quod & Ouidius in Faſtis ſignificat hoc carmine.

Altera pars Circi cuſtode ſub Hercule tuta eſt
Quod deus Euboici carmine munus habet.

Id eſt monitu Sybillæ Euboię Eumenius verò à Fuluio Nobiliore hāc ædem poſitam ſcribit. Ædem, inquit, Herculis Muſarum in Circo Flaminio Fuluius ille Nobilior ex pecunia Cenſoria fecit, non id modo ſecutus, quod ipſe literis, & ſumma poëtę amicitia duceretur, ſed quod in Græcia cum eſſet Impetator, accepetat Herculem Muſagetē eſſe, id eſt, Comitem Ducemque Muſarum.

PORTICVM PHILIPPI. Non Philippum Imperatorem, ſed Martium Philippum credo intelligi Auguſti vitricum, cui Actia eius mater mortuo patre Octauio, nupſit,[a] is hortatu Auguſti ædem Herculis Muſarum extruxit, vt Tranquillus ſcribit.[b] Philippi porticus Plinius meminit,[c] qui dicit Zeuſidis manu pictam eſſe Romæ Helenam in Philippi porticibus, & in iiſdem eſſe Theodori manu bellum Iliacum pluribus tabulis depictum.[d] Alius fuit L. Philippus Orator, à Cicerone[e] & à Plinio piſcinis murenarum celebratur[f] de quo non puto hic intelligi.

[a] Tranquill. in Auguſto cap. 8. & 29.
[b] in Auguſto c. 29.
[c] lib 35. cap. 10. & 11.
[d] eod. lib. 35. ca. 11.
[e] Lib. 3. de Oratore, & in Bruto.
[f] Lib. 9. cap. 54

MINVTIAS II. veterem & Frumentariam. Rufus & Victor legunt Mimitia. Sed Lampridius in Commodo, habet minutia, ſignum, inquit, Herculis æneum ſudauit in Minutia per plures dies. Duo hæc fuere ædificia, in quorum altero frumentum venditum fuiſſe videtur. ab Aliquo Minutiorum, qui plures Romæ fuere, nomen habuiſſe poſſunt. Sed a Deo Minutio potius hæc deriuata crediderim, cui ibi dedicatum erat ſacellum, à quo porta Minuria eſt dicta vt, Feſtus tradit. Minucia, inquit, porta appellata eſt, eò quòd proxima eſſet ſacello Minuci, & ſubdit, Minucia porta Romæ eſt dicta ab arca Minuci, quem deum putabant.

CRYPTA BALBI. Cornelium Balbum intelligit Cæſaris & Ciceronis familiarem, de quo in epiſtolis iocatur, quæſo ne pluris Balbos quàm diſertos putes. Huic Gadibus nato, ait Plinius[g] ciuitas Romana cum Balbo maiore patruo data, qui de Garadamanthis triumphauit; Balbus maior Coſ. fuit, & à Sylla proſcriptus.[h] Minor Balbus hortante Auguſto theatrum & Cryptam condidit. Erat hæc ſubterraneus locus Concamerat°, ſeu in fornicem verſus & amplus, qui per multa millia paſſuum excurrebat, per quem aqua excurrebat.

[g] Lib. 7 cap. 5.
[h] Plinius lib. 7. cap. 43.

Iuuenalis:

Et ſolitus media Cryptam penetrare ſuburra.

Similes adhuc viſuntur, & vna per med... Auguſtam Taurinorum Secuſium vſque extenditur, alta pedes xv. lata iiii. Aliæ erant cryptæ in ædificiis, in quibus hiſtriones par. bantur, vt Tranquillus[i] ſcribit, quas ad hanc pertinere non puto.

[i] In Caligula cap. 58.

THEATRA QVATVOR. in primis BALBI, quod capit loca triginta millia lxxxv. Victor xxx. cIↃ. xcv. & addit cl. Cęſar dedicauit, & appellatur à vicinitate. Hactenus Victor. Theatrum. hoc fecit Cornelius auctor cryptæ de quo ſupra dixi, hortatu Auguſti vt Tranquillus[k] ac Dion[l] tradunt L. Cornelium Balbum credo intelligi, quem Dion libr. 48. de Gadira inſula Hiſpanię oriundum Conſulem fuiſſe ſcribit, & adeo diuitem, vt populo viritim xxv. drachmas teſtamento legauerit. Proponūtur autem hic theatra quatuor, & vnum tantum nominatur; vnde apparet tria deſiderari, quæ ex Rufo & Victore ſunt addenda, & ſunt, Theatrum Marcelli, capit loca xxx. cIↃ. vbi erat aliud templum Iani. Id fecit Auguſtus nomine Marcelli, Octauiæ ſororis ſuæ, & C. Marcelli filii, vt Tranquillus memorat.[m] & Plutarchus in Marcello in fine. Hic, inquit, dum ædilitatem ageret, paulò poſt quàm Cęſaris filiam duxiſſet vxorem, mortem ſponſus obiit. Ad eius decus, & memoriam Octauia mater bibliothecam conſtruxit, Cæſar theatrum Marcelli nomine inſcripſit. Idem refert Dion lib. 54. eo die inquit, Troiam luſit, & 600. feras interfecit. Id fuiſſe Pompeij Theatrum quod imperfectū reliquerat, vult Dion lib. 43. Sed & Victor, vt diuerſa ponit.

[k] In Auguſto c. 29.
[l] Lib. 54.
[m] In Auguſto cap. 29.

Tertium ergo fuit Theatrum Pompeii, de quo ita Plinius,[n] Pompeius magnus ornamētis Theatri mirabiles forma poſuit effigies, ab id diligētius magnorum artificū ingeniis elaboratas, inter quas legitur Eutychia xx. liberis rogo illata. Trallis enixa xxx. partus. Alcippe elephantum De eodem theatro hæc Tertullian°. [o] Pompei° magnus ſolo theatro ſe minor cùm illam arā omnium turpitudinum extruxiſſet, veritus quandoque memoriæ ſuæ cenſoriam animaduerſionem, Veneris ædem ſuperpoſuit, & ad dedicationem edicto populum vocans, non theatrum, ſed Veneris templum nuncupauit; cui ſubiecimus, inquit, gradus ſpectaculorum, ita damnatum, & damnādum opus templi titulo prætexuit, & diſciplinam ſuperſtitione deluſit. Hoc theatrum ex lapide extructum Tacitus ſcribit, cum prius ex tabulis quotannis fieret, id Caligula abſoluit, vt ait Tranquillus. Dion lib. 39. auctor eſt, quo die hoc theatrum Pompeius cōſecrauit, muſicæ, & gymnica certamina ipſum exhibuiſſe. Clrimum fuit theatrum lapideum in campo Martio Statilis Tauri ære venat...um ædificatum, Auguſto iiij. coſ. quod gl...iato-

[n] Lib. 7. c. 3.
[o] De ſpectaculis c. 7.

tio

rio aſſumere, conſecrauit, Quare à pop. Rom. obtinuit, vt quotannis prætorem poſſet creare quemadmodum lib. 51. Dion memorat.

CAMPVM MARTIVM. Is antiquitus inter Tiberim, & vrbem Marti ſacer fuerat, in quo reges, & magiſtratus creabantur, equi & iuuentus exercebãtur, vt [a] Dionyſius refert. Tarquinius verò contempta religione eum ſeuerat; quo expulſo, ſegetes eęſę, & in fluuium proiectæ inſulã Aeſculapio ſacram paulatim alia adiecta materia creauerunt.[b] In Campo Martio comitiis habitis magiſtratus creabãtur. De quo hæc Strabo.[c] Cãpi Martij admirabilis magnitudo ſimul & curules curſus, & alia equeſtria certamina expedita ſuppeditat, multis pila, circulo, palæſtravè ſe exercentibus. Quid perennes ſolo herbæ, coronatique vſque ad fluminis alueũ colles? ſcenicarum oſtentatio picturarum, huiuſmodique ſpectacula pręſtant, vt difficultet & inuitus abſcedas. Huic proximus alter adiacet campus, & innumerabiles circum circa porticus, horti nemoroſi, theatra tria ſimul & amphitheatrum, templa magnificentiſſima inter ſe contigua. Hæc ille. Exercitia, quæ ibi fiebant egregriè poeta in ſeptimo deſcribit.

[a] In quinto.
[b] Idem Liuius lib. 1.
[c] Lib. 5.

Ante vrbem pueri, & primæuo flore iuuentus.
Exercentur equis, domitantque in puluere currus.
Aut acres tendunt arcus aut lenta lacertis.
Spicula contorquent curſu, ictuque laceſcunt.

Tertio Cal. Maias in hoc campo Equiria celebrabantur, id eſt, equorum curſus à Romulo Marti inſtitutus, ait Feſtus, & Ouidius.[d]

[d] In fin. 2. Faſtorum.

Iamque duæ reſtant noctes de menſe ſecundo.
Marsque citos iunctis curribus vrget equos,
Ex vero poſitum permanſit Equiria nomen.
Quæ deus in campo proſpicit ipſe ſuo.

Gellius verò [e] ſcribit C. Taratiam virginem Veſtalem campum Tiberinum ſiue Martium populo Romano donaſſe, ibi nũc eſſe eccleſiã S. Laurentij in Lucina Pomponius Lætus tradit,[f] vbi effoſſum eſſe memorandum horologium ſcribunt, quod ſepté gradus circũ habebat & lineas metallo inaurato diſtinctas. Solum campi cum iiſdem lineis erat ex lapide amplo quadrato, & in angulis quatuor venti & opere vermiculato, quod opus Agrippa fecit, & picturis porticus antea à Lepido cum in ſeptis ædificans exornauit, vt lib. 63. Dion tradit.

[e] Lib. 6. cap. 7.
[f] De Rom. antiquit.

TRIGARIVM. Locus, in quo trigæ currebant. Plini[us].[g] Ne equos quidem in Trigariis præferri vllis vernaculis animaduerto, ideſt nullibi ſunt præſtantiores equi Italis ad currẽdum in Trigariis. Rufus, & Victor Septa Trigaria.

[g] Lib. vlt. c. vlt. ad fin.

CICONIAS NIXAS. Simulachrum Ciconiarum, quæ oua pepererant. Has publicè alebant Romani, quia Gallis, qui vrbẽ ceperant, nocte Capitolium inuadentibus. Ciconiarum clangore, & alarum ſtrepitu excitati hoſtes repulerunt.[h]

[h] Dionyſius & Liuius.

PANTHEVM. id eſt omnibus diis ſacrum templum. Fecit hoc M. Agrippa, quod etiam nunc extat, in Beatę Virginis & omniũ Sanctorum memoriam Deo dicatum. De quo ita Plinius. [i] Agrippæ pantheum decorauit Diogenes Athenienſis & Caryatides. In columnis templi eius probãtur inter pauca operum ſicut in faſtigio poſita ſigna, ſed propter altitudinem loci minus celebrata. In honore eſt, & in templo illo Hercules, ad quem Pœni omnibus annis humana ſacrificauerunt victima, humi ſtans ante aditum porticus agnationes ſitæ. Idem Plinius [k] loquens de pantheo, ait, Syracuſana ſunt in Pãtheo capita columnarum à M. Agrippa poſita. Sed idẽ alibi ſcribit,[l] Pantheon Ioui vltori ab Agrippa factũ. Dion verò [m] Pantheon dictum ſcribit ſecundum aliquos, quia Agrippa plurium Deorum imagines ſub ſimulachris Martis & Veneris ibi poſuit; ipſe verò exiſtimat, quia factũ fuit cœli inſtar rotundum, ac velut Deorum omnium habitatio. Voluit quidem M. Agrippa, ait Dion, ibi Auguſti ſimulachrum erigere, & templum ab eo denominare, ſed neutrum admittente Auguſto, prioris Cæſaris, Auguſti & ſuam ſtatuam in veſtibulo erexit: Hæc ille. Id templum culmeo laminis argenteis tectum habuiſſe Pomponius Lætus ſcribit,[n] quas, inquit, Conſtans nepos Heraclij. veniens ad vrbem, ſuſtulit.

[i] Lib. 36. c. 5.
[k] Lib. 34. c. 3.
[l] Lib. 36. c. 15.
[m] Lib. 53.
[n] De Rom. antiquitate.

BASILICAM MATIDII & MARTIANI. Victor pro Matidio habet Macidij, cuius baſilicam ab alia Martiani ſeparat: Sed ego puto legendum Mattidiæ, vt infrà in Breuiario vrbis habet Victor, & Marcianæ, quæ fuere ſorores Traiani, nam à nomine Marcianæ ſororis Martianopolim vrbem condidit vt auctor eſt Marcellinus; & ſequens inſcriptio arcus Anconitani indicat Martianam Traiani ſororem fuiſſe. PLOTINAE AVG. CONIVGI AVG. DIVAE MARTIANAE AVG. SOROR. AVG. Mattidiæ meminit Spartianus, [o] loquens de Hadriano, digreſſus eſt, inquit, ad inſpiciendas reliquias Traiani, quas Attianus, Plotina, & Mattidia deferebant. Aliqui volunt Mattidiam Martianæ filiam fuiſſe, cuius in nummiſmatis nomẽ apparet. Hæ præfatam Baſilicam condiderũt.

[o] In Hadriano.

TEMPLVM DIVI ANTONINI & COLVMNAM cochlidem altam pedes clxxv. ſemis Gradus intus habet cciiij. Feneſtras lvj. Victor Gradus ccvj. Feneſtras lvj. Hoc templum, & colũnam Antonini Pij fuiſſe ferunt, qui tamen Hadriani ſepulcho eſt illatus, quemadmodum in Marco Antonino Capitolinus ſcribit. Hæc Traiani columnam ſuperat, cuius æmula fuit. Antoni enim geſta, imaginibus eam Capreoli inſtar circun-

dintibus continet & hodie viſitur. Victor in hac regione ponit baſilicã Antoninianã, in qua prouinciarum memoria conſeruabatur, id eſt, quod ſub Imperio eſſent prouinciæ, & qui ad eas regendas miſſi eſſent, vt continet Notitia magiſtratuum Imperii Romani.

HADRIANEVM. Pontem credo intelligit, & ſepulchum Hadriani; Nam ita de eo Spartianus ſcribit. Fecit & ſui nominis pontem, & ſepulchrum, iuxta Tiberim. Dion in eodem; ſepultus eſt, inquit, iuxta flumen ad pontem Aelium, vbi monomentum fecerat, propterea quòd Mauſoleum plenum erat, in quo nemo amplius ſepultus eſt. Hactenus Dion. Hoc fuit è regione Mauſolei Auguſti, vbi ptius ipſius, mox & aliorum Antoninorũ cineres ſunt conditi. Hodie caſtellum S. Angeli vocatur. Apud Victorem vel Rufum id omittitur.

THERMAS ALEXANDRINAS, & AGRIPPINAS. Victor habet Thermæ Neronianę, quę poſteà Alexandrinę, mox Thermæ Agrippæ. Lampridius ſcribit Alexãdrum Imp. balnea omnibus regionib⁹ addidiſſe, quæ forte non habebant. Nam hodie quoque, inquit, multa dicuntur Alexandri, itáque Neronianas reſtituere potuit, quæ poſtea Alexandri ſint dictæ. Idem tamen ſcribit Alexandrum proprias thermas feciſſe, his verbis Braccariorum, Lintteariorum, & ceterarũ artium pulcherrimum vectigal inſtituit, ex eoque iuſſit thermas, & quas ipſe fundauerat & ſuperiores populi vſibus exhiberi. Syluas etiã in thermis publicis deputauit. Addidit & oleum luminibus thermarum, cùm anteà non ante auroram paterent, & ante Solis occaſũ clauderentur. Hæc ille. M. Agrippa & ipſe inter alia plura opera etiam thermas fecit, quas fortè vt plures alias Alexander inſtaurauit, & ideo Alexandrinis coniunguntur. Dion lib. 53. loquens de Agrippa, thermas, inquit, fabricauit, quas Laconicas nuncupauit, quia Lacedæmonij ſe exercentes denudantur, & oleo vnguntur. In his plura ſigna poſuit & fæcundiſſimæ artis, inter, quæ Eſopũ diſtringentẽ ſe & quem inquit Plinius, [a] M. Agrippa ante thermas ſuas dicauit, mirè gratum Tiberio Principi, qui non potuit temperare ſibi in eo quanquàm imperioſus ſui, inter initia principatus, tranſtulitque in cubiculum, alio ibi ſigno ſubſtituto, tum quidẽ tanta populi Rom. contumacia fuit, vt magnis theatri clamoribus reponi Apoxiomenon conflagitauerit, princepsq́; quanquàm adamatum repoſuerit. idem Plinius, [b] M. Agrippa, inquit, vir ruſticitati quàm. delicijs propior fuit: Verum illa toruitas duas tabulas Aiacis, & Veneris mercata eſt à Cizicenis xiij. pondo. In thermarum quoque calidiſſima parte marmoribus incluſerat paruas tabellas paulò ante quàm reſtringerentur ſublatas. Hæc Plinius, qui alio in loco [c] has thermas Lithoſtrotas fuiſſe ſcribit his verbis. Lithoſtrota cœptauere iam ſub Sylla paruulis certè Cruſtis, pulſa deinde ex humo pauimenta in cameras tranſiere, vt pronũ vitium, & hoc certè inuentum ab Agrippa in thermis, quas Romæ fecit. Figlinum opus encauſto pinxit in reliquis albatia adornauit. Hæc ille. Fecit & Agrippina mater Neronis thermas, vbi Marlianus [d] duo Bacchi ſimulachra inuenta fuiſſe ſcribit cum hoc indice, in lauacro Agrippinę. De quibus hic forte poſſet intelligi. Claudius præf. vrbi ſub Valentiniano thermis Agryppæ porticum adiecit Marcelli lib. 29. in fin. Claudius, inquit, P. V. porticum excitauit ingentem lauacro Agrippæ contiguam, Euentus boni cognominatam ea re, quod huius nominis prope viſitur templum.

[a] Lib. 34. c. 8.
[b] Lib. 35. c. 4.
[c] lib. 36. c. 25.
[d] lib. 4. c. 21. topograph. vrbis.

PORTICVM ARGONAVTARVM, & MELEAGRI. Notum eſt Heroës quinquaginta argonautas vocatos in Colchidem ad rapiendum vell⁹ aureum iuiſſe. qui ita ab Argo naui, cuius faber Argus vocabatur, dicti fuere. Horum ſimulachrum è Buttheteo Lycio Mironis diſcipulo factũ Plinius memorat, [e] quod in hac porticu poſitum ei nomen dedit Dion lib. 53. porticum, ait Neptuni dictam poſt victoriam naualem fecit, & argonautarum pictura illuſtrauit. Argonautarum tabulam emptam ab Hortenſio oratore ſeſtertiis xliiij. id eſt, 1100. aureis illius temporis Plinius ſcribit, [f] de qua hic non puto intelligi. Meleagri quoq; Fabula in eadem porticu fuiſſe quæ ex Ouidio [g] eſt nota; is tandiu erat victurus, quandiu ſtipes quidam ſuperſtes fuiſſet. cùm ergo auunculus interfeciſſet, mater Althea dolore ex fratrum morte cõcepto, ſtipitem in ignẽ coniecit, vnde Meleager eſt extinctus. Victor legit Meleagricum,

ISEVM & SERAPIDEVM. De Iſi & Serapi laté ſuprà dictum eſt in iij. regione cui nomen dederunt. In hac verò regione eorum templa fuere, quæ Alexander Imp. ſignis ornauit. Lampridius in Alexandro, Iſeũ, inquit, & Serapeum decenter ornauit additis ſignis Deliacis, & omnib⁹ myſticis. Alij legũt Iſium & Serapium.

INSVLAM FELICVLAE. Erat hæc alta & inſignis inſula ſeu dom⁹ plura cęnacula, & cubicula habens, quam Tertullianus aduerſus Valentinianum pro ampla & in plures deitas diuiſa citat, loquẽs enim de inſania Valentini, qui xxx. deos ſomniabat, & cuique ſuum cœlum aſſignabat. ait Meritorium factus eſt mundus, inſulam Feliculam credas, tanta tabulata cælorum neſcio vbi. Ægeſippus Feliculam puellam Comitem D. Petronillę D. Petri filiæ fuiſſe ſcribit, quę cum Flacco nubere noluiſſet, neque idolis immolare, martyrio eſt coronata, de qua Martyrologium.[h] Eius Cœnobium in Sicilia fuiſſe D.

[e] lib. 34. c. 8.
[f] lib. 35. c. 11.
[g] In 8. metamorph.
[h] 13. Iunij.

Grę

[a] Lib. 10. epiſto. 9.

Gregorius [a] memorat Sed hæc inſulaan ab ea vel alia Felicula ſit denominata. non auſim affirmare. Apud Victorem legitur Phelidi, ſiue Filidis, ſed alia eſt verior lectio, cui Tertullianus adſtipulatur. Plura a Victore in hac regione recitantur, quæ noſtra deſcriptio prætermittit. Epilogus.

VICOS xxxv. Victor xxx. quorum nomina ignorantur.

ÆDICVLÆ xxxv. quot & vici. Victor xxx. quarum nomina xx. Panuinius recitat.

VICOMAGISTROS xlviij. quot in alijs regionibus Victor cxx. quaternos ſingulis Vicis attribuens, qui eſt mendoſus, quia infra i Breuiario vrbis colligit fuiſſe Vicomagiſtros DCLXXII. qui numerus xiiij. regionibus congruit, dando xlviij. cuique regioni.

CVRATORES ij.

INSVLAS duo millia ſeptingentas lxxiiij. Victor iij CIƆ. DCCLXXXVII.

DOMVS cxl.

HORREA xxij.

BALNEA lxiij. Victor balineas priuatas lxiij.

LACVS lxiij.

PISTRINA xx. Victot xxxij.

Continet.

PEDES triginta duo millia D. ſunt vltra ſex milliaria in ambitu. idem Victor.

REGIO X PALATIVM.

PALATIVM. Mons antiquus Romæ primùm habitatus, vbi Romulus regiam habuit, vt auctor eſt Dionyſius, [b] à quo & tribus palatina vna ex quatuor vrbis, vt Plinius ſcribit, Palatium a palatia vrbe Liuius deriuat; Feſtus à Palanto, alij ab alijs deducunt; Auguſtus quoque ibi cum militibus habitauit, inde factum eſt, inquit Dion, vt vbicunq; degat Imperator, eius domus palatium appelletur, quod nomen etiam ad alia maiora ædificia eſt deriuatum, quæ & ipſa Palatia nominantur. Hic collis totam hanc regionem continet.

[b] Lib. 2. & 3.

[c] Lib. primo.

CASAM ROMVLI. Ex Dionyſio & Liuio diximus Romulum Palatinum montem incoluiſſe, quod & Plutarchus affirmat; Romulus, inquit, eam vrbis partem incoluit, qua ex palatio in circum maximum itur, iuxta quem locum ſunt, quos pulchri littoris gradus vocāt Caſam verò appellat, quia tùm humilis erat præ alijs magnificisque poſtea factis ædificijs.

ÆDEM MATRIS DEVM, & APOLLINIS RHAMNVSII. Mater Deùm etiā magna mater, Rhea, Ops, Cybele. alijsque nominibus appellatur; eademq; eſt tellus mater omnium, quia diuitias opeſq; generat; vt ex Varrone [d] D. Auguſtinus refert, tympanum, inquit, quod habet in manu, orbem terræ ſignificat, Turres in capite, oppida, ſedes, quòd cùm omnia moueantur, ipſa ſola conſiſtit, plura alia recitat, quæ nimis lōgum eſſet referre. Fuit eius ędes in palatio, in quo locatum eſt ipſius ſimulachrum ex Peſinunte aduectum: ex libris enim Sybillinis Romani quinque legatos ad regem Attalum miſerunt, vt illud ex Peſinunte Romam deferrēt, quod cùm obtinuiſſent naui ad oſtium Tiberis eſt deuectum; cùm optimus ciuium illud eſſet exceptur[e], P. Scipio filius eius, qui in Hiſpania occiderat, optimus iudicatus id excepit, & matronis manu trahendum commiſit. ibi Claudiæ Veſtalis pudicitia apparuit, quæ vado hærentem nauem cingulo facile traxit. Idolum in æde Victorię in palatio pridie Idus April. eſt locatum, vt Liuius tradit: poſtea ei ædes eſt facta & dedicata, quod die ludi inſtituti Megaleſia vocati. Pomponius quoque C. Scipioni Naſicę attribuit optimi cognomētum. Tria P. Victor ſeparat, nempe ędem matris deùm, Apollinis, & Rhamnuſiæ, quam lectionem caſtigatiorem puto, quia Apollinem Rhamnuſium nullibi legi. Poſſemus tamen intelligere Rhamnuſium; id eſt, ſapientem, nam Rhamnuſij ſapiētes vocantur, inquit Suidas in verbo [Greek].

[d] In ſeptimo de ciuitate Dei.

[e] Lib. 9. decad. 2.

[f] In l. 2. § fuit poſt eos, de orig. iur.

De æde Apollinis ita Victor.

Ædes Apollinis, vbi Lychni pendebant,
Inſtar arboris mala ferentis.

Hunc Lychnum in expugnatione Thebarum Alexander. Luciniæ ademptum & ipſe Apollini dicauerat. & Auguſtus ſuo Apollini conſecrauit. Plinius [g] placuere, inquit, & Lychni penſiles in delubris arborum modo mala ferentium lucentes, qualis eſt in templo Apollinis Palatini, quem Alexander Thebarum expugnatione captū Luciniæ dicauerat eidem Deo. Hactenus Plinius hoc templum in palatio fecit Auguſtus cum porticu & bibliotheca. & ob id palatinum eſt nuncupatū. Tranquillus, [h] Templum, inquit, Apollinis ea parte palatinæ domus excitauit, quam fulmine ictam deſiderari adeo aruſpices pronūciauerant, addidit porticus cum bibliotheca Latina Græcaque, quo loco iā ſenior ſæpe Senatum habuit, decuriaſque iudicum recognouit. Hec ille. Bibliothecæ Auguſtus L. Virium pręfecit, qui libros ſcriberet, & eorum curam haberet, vt ſequens oſtendit epigramma.

[g] lib. 34. c. 3.

[h] In Auguſto cap. 29.

OSSA VIBIÆ SVCCESSÆ LIVIÆ AVG. SER. AB ARGENTO POTORIO. ITEM A VESTE L. VIRIVS AVG. SER. PAMPHILVS SCRIBA LIB ET A BIBLIOTHECA LATINA APOLLINIS CONIVGI FIDELISSIMÆ ET PIISSIMÆ B. D. S. M. [i]

[i] Bene de ſe meritæ.

Apollinis Palatini ſimulachrum ex inſula Pōti à M. Lucullo Romā aduectū Plini[9] ſcribit. [k]

[k] lib. 4 c. 13.

RHAMNVSIÆ quoque templum in palatio fuit, ita enim malo legere, quam Apollinis

linis Rhamnuſij Erat autem Rhamnuſia Nemeſis eademque Adraſtia, quam veteres omnia ſcelera punire putabant, & bonis præmia largiri. Dicta eſt autē Rhamnuſia à Rhamno Atticæ pago, vbi primùm eam ab Erechtheo Nemeſij filio Veneris ſpecie ramum ex malo arboris manu tenentis erectam fuiſſe Suidas ſcribit. Rhamnus verò genus rubi ibi abundans, Rhamno loco Atticę nomen dedit. Romę templum huic deę poſuit in Capitolio, vt inde ſuam vrbem poſſet vlciſci, inquit Pomponius Lętus; [a] ſed credo legēdom pro Capitolio, palatio, in quo eius fanum erat locatum.

[a] lib 3.

PENTAPYLVM. Addit Victor Iouis arbitratoris. Pentapylon eſt porticus habens quinque ordines columnarum quadratarum, pyla enim eſt quadrata columna. Arbitrator verò Iuppiter cognominatur, tanquā ex æquitate omnia ſtatuens & penſitans.

DOMVM AVGVSTANAM & TIBERIANAM. De domo Auguſti in palatio, ita Tranquillus, [b] Habitauit primo iuxta Romanū forum ſupra ſcalas annularias in domo, quæ calui oratoris fuerat, poſtea in palatio; ſed nihilominus ędibus modicis Hortenſianis, & neque laxitate, neque cultu conſpicuis, vt quibus porticus breues eſſent albanarum columnarum, & ſine marmore vllo aut inſigni pauimēto conclauia, ac per annos amplius quadraginta eodē cubiculo hyeme & ęſtate māſit, quamuis parum ſalubrem valetudini ſuæ vrbem hyeme experiretur, aſſiduęque in vrbe hyemaret, ſi quado quid ſecretę aut ſinę interpellationę agere ꝓpoſuiſſet, erat illi locus in edito ſingularis, quē Syracuſas & tecnophyon vocabat, huc tranſibat, aut in alicuius libertinorum ſuburbanū. De eadem domo Auguſti hæc Dion. Decretū ęſt, vt antę palatia ſua haberet lauros propoſitas, ex quibus penderet corona, quæ facta eſſet ex quercu, quaſi ipſe hoſtes perpetuò vincerct, & ciues conſeruaret. Porrò regię palatia appellantur, nō quòd ſint ita caſu & fortuitò nominatę, ſed quot Cęſar habitabat in palatio, atq́ue ibi ſuos milites habebat. Domos enim Romuli palatium dicebatur à loco, in quo eſſet ædificata. Quamobrē licet alibi habitet Imperator, tamen domus, vbi habitat palatij nomen habet. Hæc Dion.

[b] In Auguſto cap. 72.

Tiberi⁹ verò prius ī carinis in domo Pompeiana habitauit, vt auctor eſt Tranquillus [c] mox ab Auguſto adoptatus tranſijt in palatium, ac ibi propriam ſibi domum ædificauit Tiberianam dictam: Addit Panuinius com bibliotheca.

[c] In Tiberio c. 15.

ÆDEM IOVIS VICTORIS. Hāc ædē Q. Fabius Coſ. vouit in bello, quod aduerſus Samnites & Gallos Senones geſſit, Liuius. [d] Fabius, inquit, ædem Ioui Victori, ſpoliaq́ue hoſtiū cùm vouiſſet, ad caſtra Samnitium perrexit, potitusq́ue Victoria, ſpolia hoſtium coniecta in aceruū Ioui Victori cremauit.

[d] Lib. 10. primæ decad.

DOMVM DIONIS. credo Caſſij Coccei cognominati ex Nicea ciuitate Bithyniæ nobilis hiſtoriographi, qui lxxx. libris in decades viij. diuiſis, Romanorum hiſtoriam vsq́ue ad Alexādrum Mamæ eſt proſecutus, vt Suidas refert. Aproniani Dalmatiæ & Ciliciæ præſidis filius fuit. [e] Senator Africā proconſul, Dalmatiam & Pannoniam præſes rexit, quemadmodum ipſe [f] narrat. Demum. Coſ. fuit. [g] eius domus vt inſignis hic ponitur Victor pro Dione ponit Dionyſij. Sed mihi alia lectio magis placet.

[e] Dion in Hadriano in princ.
[f] Lib. 49.
[g] Dion lib. 58.

CVRIAM VETEREM. Curia erat inquit Feſtus, vbi publicas curas gerebāt, Curiamputo Hoſtiliam intelligit, à Tullo Hoſtilio Rege factam, quod templū fuit, Liuius, [h] templum, inquit, ordini ab ſe facto Curiā fecit, quæ Hoſtilia vsq́ue ad patrum noſtrorum ætatem eſt appellata: Hoc ſignificat et poëta, [i] cùm ait, hoc illis curia templum, quam centum columnis ſuffultam deſcribit, & vult eſſe baſilicam. Sed curiam Hoſtiliam P. Victor in ſecunda regione locat. Quare hic curia ab Auguſto in palatio facta ſignificari videtur quam & Seruius in ſupraſcriptum carmē ſentit. Panuinius hic quattuor veteres curias ponit. Forienſem, Raptam, Vellenſem, & Velitiam. ſed Victor, & hæc deſcriptio, vnam.

[h] In primo.
[i] In ſeptimo.

FORTVNAM RESPICIENTEM. Simulachrum Fortunæ ſignificat, quæ præteritos reſpicit, & nomen dedit Vico fortunæ reſpicientis, quem hic Victor ponit. De Fortuna plura in vij. regione ſuprà diximus.

.SEPTIZONIVM D. SEVERI. Hoc ſibi ſepulchrum Seuerus in via Appia è regione D. Gregorij exſtruxit, cuius hodie apparet veſtigium columnarum pulchritudine & magnificentia ſpectabilium, quæ miro ordine aliæ ſuprà alias in orbem diſpoſitę fuiſſe vidētur, tres ad huc apparent zonæ, quæ aſcēdentes Columnas ab inferioribus ſeparant, & ſeptem fuiſſe videntur, vnde & Septizonium creditur dictum. Spartianus in Seuero: opera publica, inquit, præcipuè eius extant, Septizonium & thermæ Seuerianæ. Non tamen ibi ſed in Antoninorum ſepulchro Seuerus eſt humatus, vt Dion refert, itē Spartianus: vrnulā, ait autē Seueri reliquias cōtinentem Antoninorum ſepulchro illatam aliqui dicunt, cùm Septimius Seuerus illic vbi vita functus eſt, eſſet incenſus. cùm Septizoniū faceret, nihil aliud cogitauit, quam vt ex Africa veniētibus ſuum opus occurreret. Medium ſimulachrum eius locatum additum palatinis ædibus. Is regium atrium ea parte facere voluiſſe perhibetur, quod etiam poſt Alexāder cùm vellet facere, ab aruſpicib⁹ dicitur eſſe prohibitus,

bitus,cùm hos ſciſcitans nó liraſſet.Hęc Spartianus.Idem Dion,niſi quòd,ait,cineres Seueri in vrna ex porphyri códitos fuiſſe. Verùm Iulius Capitolinus in Geta ſentit Seuerum in Septizonio ſepultú.Geta,ait, illatus eſt maiorum ſepulchro,hoc eſt Seueri,quod eſt in Appia via euntibus ad portam dextram ſpecie Septizonij extructum,quod ille ſibi viuus ornauerat.

VICTORIAM GERMANICIANAM. A Germanico factam,de quo latius ſuprà in viij.regione,vbi de eius horreis eſt dictum.De hac Victoria nihil præciſè legi: ſed apud Tacitum ª conſtat plúres honores & diuinos,arcusque & Clypeos mortuo Germanico decretos, & ſubijcit,ſtatuarú locorumuè, in queis colcretur,haud facilè quis numerum inierit. ª Lib. 2.

LVPERCAL. Victor Lupercal in theatro.Locus fuit in palatini radicibus,ab Euandro Pani Den Arcadiæ dicatus, qui Lyceus vocatur,eo quòd non ſinat lupos in oues ſæuire.Alij volunt Romulum & Remum ibi à lupa nutritos,Ouidius. ᵇ ᵇ In 2. Faſtorū.

Illa loco nomen fecit,locus ille lupercal,
Magna dati nutrix præmia lactis habet.

Virgilius. ᶜ ᶜ In 8.

Gelida monſtrat ſub rupe lupercal,
Parraſio dictum panos de monte Lycei

Antrú fuit propè tres columnas ait Póponius Lętus,ibi etiam templum eſt conditum.Iuſtinus. ᵈ ex Trogo in palatini inquit, radicibus templum Lycæo,quem Græci Pana.Romani Lupercum appellant,conſtituit ipſum dei ſimulachrum nudum, caprina pelle amictum eſt,quo habitu nunc Romæ Lupercalibᵉ decurritur Hæ ille.Dionyſius. ᵉ Arcades, inquit templa conſtruūt,primo quidem Lycęo Pani in loco,quē Romani Lupercal appellát, nos Lyceum dicere poſſumus, & nunc quidem ædificijs circum occupantibus omnia,difficilis coniectura eſt,qualis olim loci natura fuerit,ſed,vt fertur,erat tum ſpelunca ſub tumulo magno denſa querceto côtecta, & ſub petris profundi fonticuli,ſolumque rupibus côtiguū nemoroſum,& frequentibus ac proceris opacū arboribus,ibi ara dicata deo more patrio ſacra fecerunt, quæ noſtro quoque tépore faciunt Romani menſe Februario poſt brumam.Hęc Dionyſius.Lupercal,ait Liuius Ludictum in monte palatino. Plura alia victor in hac regione receſet,quę noſtra deſcriptio omittit. ᵈ Lib 41. ᵉ Lib. 1.

VICI xx. Victor viij. Alij vij. videlicet Padi.Curiarum.Fortunæ reſpicientis. Salutatis.Apollinis.Huiusque die. Fortunæ reducis.

ÆDICVLÆ XX.

VICOMAGISTRI XLVIII. Victor XXVIII.

CVRATORES II.

INSVLÆ duo millia DCLXIII.

DOMVS LXXXVIII.

HORREA XLVIII.

BALNEA XIIII.

LACI LXXXIX. Victor LXXX.

PISTRINA XX.

PEDES XI. millia ſexcentos,vltra duo millia paſſuum. Regio Côtinet.

REGIO XI. CIRCVS MAXIMVS.

TRes Romæ Circi fuere,Flaminius,à quo ix. regio nomen habuit, vt ſupra eſt dictum,Maximus,et Neronis.Circus Maximus primo à Romulo in raptu Sabinarumdeſignatos,vt ait Plutarchus in Romulo, mox à Tarquinio Priſco Rege conditus fuit inter Palatinum,& Auentinum montes.vbi inquit Dionyſius, ᶠ circumqnaque operta tecto fecit ſedilia,Nam anteà ſtantes ſpectare ſolebāt,furcis tabulata ſuſtinétibus. Locos ſpectaculorū in xxx.curias diſtribuit,vt curialium quisque ſuo loco ſpectaturus ſederet.quod opus & ipſum procedente tempore annumerãdum erat inter totius orbis pulcherrima; Longitudo enim eius eſt trium ſtadiorum cum dimidio, latitudo quatuot iugerum. A duobus maioribus lateribus,& vno minore cingitur Euripo, qui aquas recipiat decempedali profūditate ſimul & latitudine. Poſt Euripum extructæ ſunt triporticus, imæ habent lapidea paulum ſcandentia,ſicut in theatris ſedilia. Super duplici côtignatione ſunt lignea.Duas maiores porticus tertia minor coniungit,tranſuerſim lunata ſpecie oppoſita,vt ex tribus vna conficiatur amphitheatralis octo ſtadiorumamplitudine capax xl. millium hominum. Reliquū è minoribus ,latus,quod ſubdiuale eſt, habet fornicatos carceres vnde equi emittātur,omnes vno clauſos repagulo.Externè ambit Circum ſimplex porticus habens officinas,& ſupernè callas,per quas ſpectatores intrant, & aſcendunt per officinas ſingulas,vt nulla con fuſio exoriatur inter tot millia tùm venientia tùm diſcedentia. ita Circum Dionyſius deſcribit,Plinius verò ᵍ à C.Iulio Cæſare Circū maximum factum fuiſſe ſcribit, quod intelligendum eſt inſtauratum. Circum maximum, inquit, à Cæſare Dictatore extructum longitudine ſtadiorum trium,latitudine vnius; ſed cùm ædificijs iugerum quaternorum ad ſedē CCLX.millium inter magna opera dicimus, Hęc ille prędictos carceres & metas antea ex topho & ligno Claudius ex marmore inauratasque fecit. Tranquillus, ʰ Circe,inqoit,maximo marmoreis carceribus, auratiſque metis,quę vtraque & tophia & lignea anteà fuerant, exculros propria Senatoribus conſtituit loca,promiſcue ſpectare ſolitis,ac ſuper quadrigarum certamina Troiæ luſum exhibuit. Hæc Tranquillus;locos,vnde ſpectabant, foros ᶠ Lib. 3. ᵍ Lib. 36.ca. 15. ʰ In Claudio c. 21.

tos dictos fuiſſe Liuius [a] monet. ibi quadrigas curſum exercuiſſe ſuprà diximus. Tertius fuit Circus in vj. regione ad templum Floræ Cai & Neronis dictus, in quo tertius erat obelic⁹, de quo Plinius. [b]

[a] Lib. 1. idem Feſtus.

[b] Lib. 36. c. 11.

CIRCVS MAXIMVS, qui capit loca quadringenta octoginta quinque millia, Plinius CCLX. millia. Victor CCCXXCV. Dionyſius dicit CL. millium hominum, ſed poſteà ampliatum fuit.

Continet XII. PORTAS. Victor XII. carcares. Caſſiodorus [c] verò ait XII. portas fuiſſe inſtar XI. ſignorum cæleſtium, & XII. menſium, Biſſena, inquit, oſtia, ad XII ſigna poſuerunt, vt quaſi per XII. ſigna digrediens annus integer ſignaretur. Biga quaſi Lunæ, quadriga quaſi Solis imitatione reperta eſt & infrà vij. metis omne certamen peragitur in ſimilitudinem hebdomadis reciprocæ: obeliſcorum quoque prolixitates ad cœli altitudinem ſubleuantur, ſed potior Soli, inferior Lunæ dicatus eſt. Hęc Caſſiodorus, qui plura ad Circum pertinentia recitat, multa a Tertulliano de ſpectaculis cap. vj. de arte Circi mutuatus, Maior obeliſcus erat pedum CXXXII. Minor pedum LXXXIIX. S. Circus erat circumdatus columnis cum epiſtilijs aureis, & ſtatuis. Eius pauimentum fuit ex Chryſocolla. [d] Hæc dura eſt materies, quæ naſcitur. Poſt quam aurum eſt effoſſum, cuius retinet colorem, in cætero eſt lapis.

[c] Lib. 3. variar. ad Fauſtum epiſto. 51.

[d] Pomponius Lætus de Rom. antiq.

TEMPLVM MERCVRII. Cauſa huius templi in Circo condendi fuit, quia Caſtori aurigæ, & Polluci hic Circus erat dicatus, quibus Mercurius equos dederat. Tertullianus de ſpectaculis [e] loquēs de Circo maximo. Caſtori, inquit, & Polluci deputatur hæc ſpecies, quibus equos à Mercurio diſtributos Steſichorus docet.

[e] Cap. 6. de arte Circi.

ÆDEM DITIS PATRIS. Quadriga vectum fuiſſe Plutonem poetę fingunt, cuius nomina equorum etiam Claudianus recitat, & ob id ipſum quoque in Circum introduxerunt. Dieſpitrem Ditem patrem Lactantius & Iſidorus appellant.

CEREREM. ideſt ædem Cereris, vt habet Victor. De hac ita Plinius, [f] Plaſtæ laudatiſſimi fuere Demophilus & Gorgaſus, iidemque pictores, qui Cereris ędem Romę ad Circum maximum vtroque genere artis ſuæ excoluerunt, verſibus inſcriptis gręcè, quibus ſignificarūt à dextera opera Demophili eſſe, à læua Gorgaſi. Ante hanc ædem tuſcanica omnia in ędibus fuiſſe auctor eſt M. Varro. Ex hac ſcilicet plaſtice, cùm reficerentur, cruſtas parietum exciſas tabulis marginatis incluſas eſſe; item ſigna ex faſtigijs diſperſa. Hæc ille.

[f] Li. 35. cap. 12.

PORTAM TRIGEMINAM. Blondus [g] multùm laborat in explanando nomine huius portę, nec ſe vnquàm potuiſſe ei⁹ deriuationem inuenire, fatetur. Aliqui trigeminam dictam volunt, quia per eam trigemini fratres Horatij contra Curiatios pugnaturi exierunt, quod tamen Blondus improbat, & eam vult eſſe, quæ nunc S. Pauli dicitur. Huius portæ ſæpè Liuius meminit, & Iulius Frōtinus.

[g] Lib. 1. inſtaurat. Romæ.

APOLLINEM COELISPICEM; qui cœlum, vel Cœlium montem conſpiciebat.

HERCVLEM OLIVARIVM. Prim⁹, in Olympias oleaſtro Hercules eſt coronatus, vt Plinius, [h] & alij tradunt. Hinc Oliuari⁹ dici potuit ea corona redimitus Hoc fuit Myronis opus Eleuteritę, de quo loquens ita Plinius [i] ſcribit. Fecit etiam Herculem, qui eſt apud Circum maximum in æde Pompei magni. Hæc ille. Eum in Circo conſecrarunt: quia Olympia quadrigis vicerat, in quibus oleaſtro Victores caput cingebant, [k] inde fortè oliuarius eſt dictus.

[h] Lib. 16. c. 44.

[i] lib. 34. cap. 8.

[k] Plinius lib. 15. c. 4.

VELABRVM. Locus Romæ, vbi oleum vendebatur. Plautus in captiuis, omnes compacto rem agunt, quaſi in velabro olearij. Ibidum caſeus omnium præſtantiſſimus fumo conditus conficiebatur, quem Martialis Velabrenſem appellat, [l] Vel Velabrenſi maſſa recocta foco, Horatius. [m] cū velabro omne macellum. De hoc etiam Propertius. [n] Tranquillus in C. Iulio Cæſare, [o] Gallici inquit, triumphi die velabrum prætervehens, penè curru excuſſus axe diffracto. idem in Nerone, [p] diruto Circi maximi arcu, per velabrum, forumque, palatium & Apollinem petijt. De eodē [q] de lingua Latina Varro. Victor duo velabra ponit, maius & minus. Olim locus paludoſus fuit, itaque tranſituri in Auentinum ferebantur cymbula, & ſoluebant ſtipem: pecunia autem, quæ nautis pendebatur, velatura appellabatur, vnde velabratrum inquit Pomponius Lætus.

[l] Lib. 11.

[m] lib. 2. Satyr. 3.

[n] lib. 4. ad ga.

[o] cap. 37.

[p] cap. 26.

[q] lib. 4. & 5.

ARCVM D. CONSTANTINI. Hunc arcum à Traiano Imper. inchoatum Conſtantinus ſuperato ad Miluium pontem Maxentio tyranno ſibi conſtituit, adiectis victoriæ inſignibus. Eſt omnium, qui ſuperſunt, integerrimus ad angulum palatini montis propè theatrum poſitus. Blondus [r] in ſtagnis vult ædificatum fuiſſe. In triplicem fornicem verſus quatuor habet marmoreas ſtriatasque columnas ſuperiores trabes ſuſtinentes, ſupra quas hæc eſt inſcriptio. IM. CÆS. FL. CONSTANTINO MAXIMO PF. AVGVSTO P. F. Q. R. QVOD INSTINCTV. DIVINITATIS MENTIS MAGNITVDINE CVM EXERCITV SVO TAM DE TYRANNO QVAM DE OMNI EIVS FACTIONE VNO TEMPORE IVSTIS VLTVS EST ARMIS. ARCVM TRIVMPHIS INSIGNEM DICAVIT.

[r] Lib. 3. Romæ inſtauratæ.

VICOS xviij. Victor viij. Confinium Proſerpinæ,Cereris,Argæi.Piſcarium. Parcarum.Veneris.Sanctum.Panuinius addit Vicũ antiquum Publicii ad portam Trigeminam.

ÆDICVLAS xix. credo legendum xviij.quot erant Vici. Nam quiqoe Vicus ſuã habebat ædiculam,vt etiam hic ponit Victor

VICOMAGISTROS xix. Legendum xlviij. vt habent aliæ regiones, & ſuprà dixi.Victor habet xxxviij.errore librarii.

CVRATORES ij.

INSVLAS duo millia ſexcentas.

DOMVS lxxxix.

HORREA xvj.

BALNEA xv.

LACVS xx. Victor xv.

PISTRINA xv.Victor xj.

Regio cõtinet.

PEDES vndecim millia quingentos vltra duo milliaria.

REGIO XII PISCINA PVBLICA.

Piſcina, quæ xij.regioni nomen dedit, eſt aqua concluſa alias piſces continens. Varro.[a] Piſcinas inquit,dico eas,quę in aqua dulci aut ſalſa incluſos habent piſces ad villam Sed hic erat locus aqua plenus ſine piſcibus ad natandum paratus,& ob id piſcina publica vocabatur.quæ poſteà eſſe deſiit.Feſtus,piſcinæ, inquit, publicæ hodie nomen manet, ipſa non extat,ad quã,& natarũ,& exercitationis alioqui cauſa veniebat popul[9]. Martialis.

[a] Li.3.de re ruſtica c.5.

Piſcinam peto,non licet natare.

Plinius[b] cohęret,inquit,calida piſcina,ex qua natantes mare aſpiciunt.Hæc a Sidonio Apollinari baptiſterium appellatur,quaſi lauactũ, Piſcina,inquit,ſeuGræcari maius,baptiſteriũ. Hæc ille.Marmore circundatã fuiſſe hanc piſcinam eſt credendum, cùm ſcribat Seneca thaſio lapide priuatas piſcinas in balneis cingi Paoper,inquit,ſibi videtur, niſi thaſius lapis quondam rarum in templo ſpectaculum piſcinas noſtras circundedit,in quas multa ſudatione corpora animata demittimus. Huiuſmodi fuit piſcina Siloe quæ etiam natatoria dicitur,[c] & probatica piſcina[d] Græci κολυμβήθραν id eſt natatoriam vocant.Ab hac piſcina publica vicus piſcinæ publicæ eſt dictus. auctor eſt Lampridius,Heliogabalum nataſſe in piſcinis vnguento infectis aut croco.

[b] Lib.2.epiſto. 17.ad Gallum.

[c] Ioan.9.

[d] Ioan.5.

Continet

AREAM RADICARIAM. In qua radices vendebantur.Radicem autem Dioſcorides vocat raphanum.

VIA NOVA Victor.Caput viæ nouæ quòd ibi caput marmoreum vel æneum alicuius locatum erat,vel quod ibi eſſet initiũ vię nouæ.Gellius[e] ſcribit Aium Deum appellatũ aramq́ue ei ſtatutam,quæ eſt in infima Noua uia,quòd in eo loco diuinitus vox edita erat.

[e] Lib.16.c.17.

FORTVNAM MAMMOSAM à fœcunditate ita dictam,quòd velut lacte Romanos aleret.Mammoſa autẽ eſt, quę habet magnas mammas, Plinius thus mammoſum mammas imitans ad differentiam maſculi appellat,[f] quem ſẽſum ſi ſequamur,pro fortuna muliebri mammoſa acciperetur, de qua ſuprà eſt dictum,ab hac vicus in hac regionẽ Fortunæ mammoſæ eſt dictus.

[f] Plinius lib.12. cap.14.

ISIDEM ATHENODORIAM. Victor legit Antenodoram primum ſignificat Athenarum aut Palladis donum, ſecundum Anthenoris donum.prior lectio hoc ſimolachrum Athenis Romam delatum eſſe ſignificat.Alexander ab Alexandro[g] duas Iſides Romæ fuiſſe ſcribit,vnam patriciam, de qua ſuprà in ſancta regione,alterã Antenodoram,cuius templum in regione Martij campi fuit proximum Tiberi,iuxta ſepta& ouile, de qoo hic agitur.

[g] Lib 6 gen. dier.cap 8.

ÆDEM BONAE DEAE SVBSAXANAE. Hanc magnam matrem, & terram,Maiamque eſſe oſtendere Macrobius laborat: Alii Fauni filiam,alii, vt Lactantius eius[h] vxorem fuiſſe dicunt,& à viro cęſam, quòd vinum bibiſſet.Plutarchus in problematibus Flauij vult vxorem fuiſſe. De hac latè Alexander ab Alexandro,[i] qui dicit duas Romæ ædes Bonæ Deæ fuiſſe, vnam in Auentino alteram iuxta Iſidis templum ad Nouam uiam,quæ eſt iſta,de qua loquimur. Subſaxana autem fortè dicta fuit,quòd ſub ſaxum mõtis eſſet locata.

[h] Lib.1. de falſ. relig.c.22.

[i] Lib.6. geniali. dier.cap.8.

SIGNVM DELPHINI. Huius ſimulachri nulla, quod ſciam, memoria habetur.Plinius[k] auctor eſt C. Gracchum delphinos quinis millibus ſeſtertiis in libras emiſſe. Sed hi hominis priuati fuere.

[k] Lib.33.c.11.

THERMAS ANTONINIANAS. Ab Antonino Caracalla factas omniũ celebratiſſimas,de quib[9] ita Spartianus,[l] opera Romæ reliquit thermas nominis ſui eximias,quarum cellam ſolearem architecti negant poſſe vlla imitatione,qua facta eſt fieri. Nam & ex ære vel cupro cancelli ſuperpoſiti eſſe dicuntur,quibus cameratio tota credita eſt,& tantum eſt ſpacii, vt id ipſum fieri negẽt potuiſſe docti mechanici De his ita Eutropius in Antonino,opus egregium fecit lauacri,quæ Antoninianæ appellantur. Blondus[m] dicit eas fuiſſe,vbi nunc eſt templum S. Priſcæ. Alij dicunt S.Balbinæ.Earum etiam nũc extant reliquiæ.

[l] In Antonino Caracalla.

[m] Lib.2.inſtau. Romæ.

SEPTEM DOMOS PARTHORVM. Qui ſint hi Parthi,qui Romæ ſeptem domos habuerunt,difficile eſt inuenire,ſi quid coniectura aſſequi licet,fortè Parthos intelligit Seuerum Romam ſecutos,poſt bellum cũ illis confectum,quos gemmis onuſtos illis temporibus ſe vidiſſe Tertullianus ſcribit.[n] Vidimus,inquit,Romæ de faſtidio Parthorum, &

[n] De habitu muliebri.

Medorum, ceterorumque gentilium ſuorum coram matronis erubeſcentem,niſi quòd nec ad oſtenſionem ferè habentur, latent in cingulis ſmaragdi, & Cylindros vaginæ ſuæ ſolus gladius ſub ſinu nouit, & in peronibus uniones emergere de luto cupiunt. Denique tantum gemmatum habent,quod gemmatum eſſe non debet,ſi non comparet,aut ideo cõparet,vt neglectum eſſe oſtendatur.Sed & parietes tyriis,& hyacinthinis,& illis regiis velis,quæ vos operoſe reſoluta transfiguratis, pro pictura abutuntur.Hæc ille.Luxum oſtendit Parthorum in veſtibus,quas gemmis onuſtas geſtabant,& in locis occultis, & in ædibus, quarum parietes purpura tegebát,& fœminas taxat,quæ illos luxu ſeparabant. Has Romę ſpecioſas domos ędificaſſe Seuerus videtur,cum in eo ita Sex.Victor ſcribat.Ad largiendum liberalis in amicos,in inimicos pariter vehemens ; quippe qui lateranum Chilonem,Aemilinum Baſſum,ceteroſque alios ditaret,ædibus quoquæ memoratu dignis,quarum præcipuas videmus Parthorum quæ dicuntur,& Laterani.

CAMPVM LANATARIVM. A lana ibi vendita nomen habuiſſe videtur,& ſi vocabulum ſit inuſitatum.

DOMVM CHILONIS. Legendum eſt Cilonis;Fabius Cilo intelligitur,qui imperante Seuero bis vrbi præfuit,vt Dion, Spartianus[a] & Vlpianus.[b] tradunt Cõſul Pertinacis,Imp.iuſſu Cõmodi occiſi cadauer elá noctu humauit.[c] idem Antoninum Caracallam educauerat, & penè ab eo occiſus eſt,ſed tumultu populari ſeruatus,vt Dion & Spartianus ſcribunt. [d] Is ſpecioſam domum in vrbe ædificauit,quæ pro inſigni hic ponitur.

[a] Vterque in Antonino Caracalla.
[b] L.8.§.3.de pænis,l.6.de interdict.
[c] Lãprid.in Cõmodo in fine.
[d] In Antonino Caracalla.

COHORTES iiij. Victor cohortes tres vigilum.

DOMVM CORNIFICII. L. Cornificium intelligit, qui hortatu Augusti ædem Dianæ Romę condidit,vt auctor eſt Trãquillus[e] Hic in Sicilia exercitui Auguſti præfuit, & ab hoſtibus aduẽtu Agrippę euaſit. Dioo,[f] Cornificius, inquit, qui Cæſariano exercitui in Sicilia erat,præfectus periclitabatur, ne ſi in loco conſiſteret, inopia cibariorum expugnaretur,quòd ſi recederet,ne vna eum exercitu periret,circumſtantibus hoſtibus & eminus iaculãtibus ac opportunis locis inuadentibus:Tamen quia Agrippa tranſierat in Siciliam,Mylasq́;ceperat, ac hoſtes inſecutus ad eum venerat,præter ſpẽ euaſit.Qua ex re propter ſuam & militũ ſaluté tanta lætitia efferebatur,vt Romę,quoties foris cœnaret,elephãto veheretur,& magnificas ędes habuit, quæ hic celebrantur.

[e] In Auguſto c. 29.
[f] In Auguſto.

PRIVATVM HADRIANI. Victor priuata Hadriani, ſcilicet,domus,quam nondum Imperator habitabat.Capitolinus in M.Antonino,iuſſus inquit in Hadriani ẽ priuata domũ migrare,inuitus de maternis hortis receſſit.

VICOS xiiij. Victor xij. videlicet Veneris almę,Piſcinę pu blicę.Dianę.Ceios.Triari.Salientis ſigni.aliàs aquæ ſalientis. Lacitecti.Fortunæ mammoſę.Colafiti paſtoris, aliàs Colapeti.Portæ Ruduſculanæ ſeu Rauduſculanæ.Portæ Næuiæ.Victoris.

AEDICVLAS xvij. lego xiiij.quot erant vici.

VICOMAGISTROS xlviij.

CVRATORES ij.

INSVLAS duo millia quadringẽtas octoginta ſeptẽ.Victor ij.millia CDLXXXVI.

DOMOS cxiij.

HORREA xvij. Victor xxviij. aliàs xxvi.

BALNEA lxiij Victor xliv.

LACVS lxxxi.

PISTRINA xx.

PEDES duodecim millia, vltra duo milliaria. Continet regio

REGIO XIII. AVENTINVS.

Aventinus,inquit,Dionyſius,[g] altus ambitu xviij.fermè ſtadiorum,id eſt , vltra duo milliaria:Ab Anco rege foſſa & muro eſt cinctus,tũ ſyluis varii generis & pręcipuè lauro obſitus.vnde lauretũ pars eius dicitur: Nũc totus refertus eſt ædificiis, vbi inter alia pulchra Dianæ Templum viſitur.Hæc Dionyſius.Dictus eſt autem Auentinus , vt idem & Feſtus tradunt,quod ibi rex Albanorum Auẽtinus bello fuerit extinctus atque ſepultus,At M.Varro,[h] Auentinum,ait, aliquot de cauſis dicunt:Næuius:ab auibus,quòd eo ſe ab Tiberi ferrent aues Alii ab rege Auentino Albano,quòd ibi ſit ſepultus;Alii ab aduentu hominum,quod commune Latinorũ ibi Dianæ templum ſit conſtitutum. Ego maximè puto ab aduẽctu ;Nam olim paludibus mons erat ab reliquis diſcluſus itaque eòex vrbe qui aduehebantur,ratibus quadrantem ſoluebant. Hæc Varro.Totus hic mons xiij. regionem vrbis occupabat.Continebat autem.

[g] Lib.3.
[h] Lib. 4.de lingua Latina.

TEMPLVM DIANAE & MINERVAE. Victor. Templum commune Dianæ , ita appellat , quia , vt Liuius ſcribit,[i] Conſilio Seruii Tulli regis Latini populo cũ populo Romano hoc templum vtrique Cõmune condiderant.Euenit autem , inquit Liuius,vt bos in Sabinis mirãda magnitudine ac ſpecie naſceretur,fixaq́; per multas ætates Cornua in veſtibulo templi Dianę ei fuẽte miraculo.Cecinere vates cuius eam ciues ciuitatis Dianæ immolaſſent , ibi fore Imperium, id carmen peruenerat ad antiſtitem Fani Dianę. Sabinus vt primum apta dies ſacrificio viſa eſt,bouem Romam actam deducit ad Fanum Dianæ, & ante aram ſtatuit ; ibi antiſtes, Romanus

[i] Lib.1.

manus,cum eum magnitudo victimæ celebrata fama mouiſſet, memor reſponſi Sabinum ita alloquitur. Quid nam tu hoſpes paras, inquit, inceſti ſacrificium Dianæ facere? quin tu ante viuo perfunderis flumine. infima valle perfluit Tiberis. Religione tact⁹ hoſpes deſcẽdit ad Tiberim; interea Romanus imolat Dianæ bouem. Hæc Liuius; Cornuaque bouis diu in eius templi veſtibulo appenſa ſtetere. eandem hiſtoriam Plutarchus in problematis [a] narrat, in ceteris Dianæ templis, inquit, ceruorum cornua affiguntur, in Auentino autem tãtummodo boum; & hoc factum ex Iubæ & Varronis monumentis. De hoc tẽplo ita Martialis laudat Auentinæ vicinus ſupra Dianæ.

[a] Problem. 3. Rom.

MINERVÆ templum à Victore omittitur, vnde idem potuit vtrique Deę eſſe commune. Vicum tamẽ Mineruę ponit. Pompeiũ magnum Mineruę ex manubiis templum dicaſſe Plinius [b] ſcribit, in quo breuiarium ipſius geſtorum ſcriptum erat.

[b] Lib. 7. c. 26.

NYMPHÆA TRIA. Hæc etiam Victor omittit. De nymphęis latè ſuprà in v. regione eſt dictum in Nymphæo Alexãdri, Capitolinus ſcribit Romæ nulla Gordiani Imp. opera extare, pręter quędam nymphęa & balneas, & hæc fortè erãt ab ipſo exſtructa. Ioſephus [c] nymphea Lacus interpretatur, loquẽs enim de Verode maiore, apud Aſcalona, inquit, nymphæa ſiue lacus ornatiſſimos & balneas conſtituit.

[c] De bello Iudiaco lib. 1. cap. 16.

THERMAS VARIANAS & DECIANAS. Heliogabalum Antoninum etiam Varium appellatum Lampridius ſcribit; [d] poſtmodum loquens de eius operibus, ſubdit, opera publica ipſius præter ædẽ Heliogabali Dei, & amphitheatri inſtauratione̅, poſt exuſtionem & Lauacrum in vico Sulpitio quod, Antoninus Seueri filius cœperat, nulla extant, & lauacrum, quod Antoninus Caracalla dedicauerat, & lauando, & populũ admittendo, ſed porticus defecerant, quæ poſtea ab hoc ſub Decio Antonino exſtructæ ſũt & ab Alexandro perfectæ Hæc ille, lego autẽ apud Lampridium, pro ſub Decio Antonino, ſubdititio Antoninu, quia pſeudantoninus, ait Diou, Heliogabalus vocabatur; vel ſi legamus Decio, delenda eſt dictio, Antonino, nam vt ait Eutropius, Decius Imperator lauacrum ſeu thermas fabricauit, quæ Decianæ ſũt nuncupatæ. Apud Victorem deeſt, Decianas. Harum thermarum in Auentino eſt hæc inſcriptio. AQVA TRAIANA Q. ANICIVS Q. F. ANTONINIA. CVR. THERMARVM VARIANARVM.

[d] In Heliogabalo in prin.

DOLIOLVM. Huius nominis cauſam refert Feſtus. Doliola, inquit, locus in vrbe ſic vocatus, quia inuadentibus Gallis Senonibus vrbem, ſacra in eodem loco doliolis repoſita fuerunt, qua de cauſa in eodẽ loco ne deſpuere quidem alicui licebat. Idem tradit Liuius [e] qui a Flamine Quirinali, Veſtalibusque ſacra doliolis condita fuiſſe ſcribit. At M. Varro, [f] eſt locus, inquit, qui vocatur Doliola, ad cloacã maximam, vbi non licet deſpuere, à doliolis ſub terra. Eorum duæ traditæ hiſtoriæ; Quod alii eſſe aiunt oſſa cadauerum. Alii Numæ Pompilii religioſa quædam poſt mortem eius infoſſa. Hic locus religionis cauſa, vt puto, nominatur.

[e] Lib. 5.

[f] Lib. 5.

MAPPAM AVREAM. Mappa ſignum erat curſus equorũ incipiendi: ea enim miſſa à magiſtratu curſum Circenſem auſpicabantur. Vnde Tranquillus [g] Nero aurigare, inquit, & ſpectari voluit in Circo maximo, aliquo liberto mittente mappam, vnde magiſtratus ſolẽt. Quintilianus etiam dixit mappa Circo vſitatum eſſe nomen, propterea, quòd in Circenſibus ſpectaculis pro ſigno mittebatur à magiſtratu. Hinc Martialis ait, [h]

[g] in Nerone ca. 22.

Cretatam prætor cum vellet mittere mappam.

Prætori mappam ſurripit Hermogenes.

[h] Lib. 12.

Hæc velut ſignum currendi in hac regione alicui muro aurea erat affixa.

PLATANONES. Locus platanis cõſitus, & velut ſylua platanorum, quas Claudium Principem in Suburbano habuiſſe Plinius ſcribit. [i] arbor vmbræ cauſa tantum expetita, quæ æſtate ſolem arcet, hyeme admittit. Vnde Virgilius dicit.

[i] Lib. 12. c. 1.

Atque miniſtrantem Platanum potantibus vmbram.

Hic locus pro inſigni recenſetur.

HORREA GALBAE. Victor habet Horreorum Galbianorum Fortunæ Hoc dicitur, quia ſimulachum Fortunæ conſeruatricis, his horreis aſtabat, quod ea tueri à gentibus credebatur, vt ſequens oſtendit inſcriptio NVM. DOM. AVGG. SACRVM FORTVNAE CONSERVATRICI HORREORVM GALBIANORVM M. LORINVS FORTVNATVS MAGISTER S. P. D. D. id eſt, Numini Dominorum Auguſtorum ſcilicet Theodoſii iunioris, & Valentiniani iij. Lorinus ſacrum illud ſuà pecunia dedicauit: Appellatur magiſter ſcribit regionis huius xiij Hæc autem fuiſſe arbitror horrea Galbionis Ducis Valentiniani, qui miſſus eſt in Africam contra Bonifacium tyrannum circa annum Salut. 429. vt in chronicis auctor eſt D. Proſper. Legio igitur Galbionis non Galbę. quia Galbana non Galbiana vocantur. & ita appellantur in Notitia vtriuſque Imperii, ſub Pręfecto vrbi, quibus curator horreorum Galbianorum nuncupatus præficiebatur, cùm eſſent Romæ præcipua, & ibi latius de his diſſerui.

PORTICVM FABARIAM. ſub qua faba vendebatur.

SCHOLAM CASSII. Cùm plures

fuerint Caſſij,de quo hic intelligator, difficile eſt deſcernete.De ſchola ſupra dictũ eſt in iij.regione.Hic fortè eſt,qui etiam viam Caſſiam ſtrauit,de qua Feſtus.

FORVM PISTORIVM. Vbi,panem piſtores vendebant.

VICOS xvii. Plutes Victor nominat, ſcilicet Fidei, Frumentarium Cæſeti. Valeri. Laci miliari.Fortunæ.Capitis canteri. Trium alitum.Nouum. Loreti minoris. Atmiluſtri Conſi.Tacii.Columnæ ligneæ.Materiarij.Mũdiciei Loreti maioris;Fortunæ dubiæ.

ÆDICVLAS xvij.quot erant vici.

VICOMAGISTROS xlviij. Victor mendosè habet lxviij.

CVRATORES DVOS.

INSVLAS duo millia quadringentas octoginta ſeptem.

DOMVS cxxx. Victor ciiij.

HORREA xxv. Victor xxxvij.

BALNEA lxiiij. Victor lxxiiij.

LACVS lxxxviij. Victor lxxijx.

PISTRINA xx. Victor xxx.

Continet Regio PEDES ducenta nouem millia. præpoſterè poſita eſt dictio ducenta, cùm ſcribẽdũ eſſet lx.millia cc. Victor habet Regio in ambitu habet pedes xvi.ciↄ.ccc.quę menſura excederet tria milliaria, cum Dionyſius ſcribat ambitum totius Auentini non excedere xviij.ſtadia, ideſt duo milliaria, & quartam partem. Noſtra deſcriptio non peruenit ad duo milliaria.

REGIO XIIII. TRANSTIBERINA.

IN hæc regione trans Tiberim Ianiculum fuit,vbi Hetruria incipiebat. Hunc montem Ancus Martius muniuit. Dionyſius[a] loquens de Anco,ait,muro cinxit & Ianiculum montem in aduerſa ripa imminẽtem Tiberi, collocauitque in eo præſidiũ,vt ab Hetruſcis tutior eſſet nauigatio fluminis,quã totã eã ripã tenẽtes infeſti erãt negociatorib⁹ Subliciũ quoque pontem merè ligneum, cui cõpingẽdo nefas eſt quicquàm ferri ęriſuę addere ille impoſuiſſe Tiberi dicitur, qui hodie quoque ſupereſt,& ſacer habetur ab omnibus. Hæc ille.Hæc regio peſtilens à vilibus habitabatur Continet

[a] Lib. 3.

CAIANVM. Obeliſcum puto intelligi à Caio Principe in Vaticano locatum. Plinius,[b] Abies,inquit,admirationes præcipuæ viſa eſt in naui, quæ ex Ægypto Caii Principis iuſſu Obeliſcum in Vaticano Circo ſtatutum, quatuorque truncos lapidis eiuſdem ad ſuſtinendum eum adduxit. Hic obeliſcus adhuc hodie viſitur.De eodẽ ita idem Plinius.[c] Tertius obeliſcus eſt in foro Vaticano Caij & Neronis Principum tetro ex omnibus omnino fractus in molitudine eius, quem fecerat Siſoſtridis filius Nuncoreus. Apud Victorem deeſt,Caianum. Tantum legitur,vicus Caianarum. Ambit hęc regio circiter paſſuum tria millia.

[b] Lib. 16. ca. 40

[c] lib. 36. cap. 11.

VATICANVM. Gellius,[d] Agrum Vaticanum,inquit,& eiuſdem Deum præſidẽ appellatum acceperamus à Vaticiniis, quæ vi atq;inſtinctu eius Dei in eo agro fieri ſolita eſſent.Sed præter hãc cauſam M.Varro in libris diuinarum aliam eſſe tradit iſtius nominis rationem:Nam ſicut Aius, inquit, Deus appellatus,araque ei ſtatuta eſt,quæ eſt in infima noua via, quòd eo in loco diuinitus vox edita erat,ita Vaticanus Deus nominatus,penes quem eſſent vocis humanæ initia,quoniã pueri ſimulatque parti ſunt,eam primum vocem edunt,quæ prima in Vaticani ſyllaba eſt, iccirco vagire dicitur,exprimente verbo ſonũ vocis recentis.Hæc Gellius.Feſtus verò Pompeius,Vaticanus collis, ait, appellatus eſt, quod eo potitus eſt populus Roma.vatum reſpõſo expulſis Hetruſcis.

[d] lib. 16 cap. 17.

FRYGIANVM. Id aliud eſſe non puto,quàm templum Phrygię matri dicatum.& legendum Phrygianum. hoc nomen apud Victorem non inuenitur.

NAVMACHIAS V. Lacus erant, in quibus naues pugnabant,ſeu nauale prælium populo repræſentabatur: omnes erant circa Tiberim,vnde aqua ad implendos lacus extrahebatur: vna ex his ab Auguſto facta fuit.Trãquillus in eo,[e] item nauale prælium circa Tiberim dedit cauato ſolo,in quo nunc Cæſarum nemus eſt.Hæc ille. Permanſit hic naumachiæ locus etiam Tiberio imperante: Tranquillus enim de eo loquens,[f] bis ait,omnino totò ſeceſſ⁹ tempore Romam redire conatus,ſemel triremi vsque ad proximos naumachiæ hortos ſubuectus eſt,Lacũ hunc naumachiæ Auguſtus propria aqua ex Alſatio deducta impleuit:vt Iulius Frontinus his verbis ſignificat. Quæ ratio mouerit Auguſtum prouidentiſſimum Principem producendi Alſietam aquam,quæ vocatur Auguſta, non ſatis perſpicio,nullius gratiæ, imò parum ſalubrem, & nuſquam in vſus populi fluentem, niſi fortè,cùm opus naumachiæ aggrederetur,ne quid ſalubrioribus aquis detraheret, hanc proprio opere perduxit.& quod naumachiæ cœperat ſupereſſe,ſubiacentibus hortis, & priuatorum vſibus ad irrigandum conceſſit.Hactenus Frontinus alium locum ob naumachiam effodit Domitianus, vt auctor eſt Tranquillus.[g] Edidit,inquit,nauales pugnas pene iuſtarum claſſium effoſſo & circumſtructo iuxta Tiberim lacu,atque inter maximos imbres proſpectauit.Hæc ille.Ediderat & Iulius Cęſar naumachiam,ſed in campo martio defoſſo,immiſſàque aqua,& nauib⁹ introductis,vt auctor eſt Dion.[h] Alias naumachias alii Principes ediderunt:ſed fortè delenda eſt dictio ſeu nota,v.qua Victor caret, & tantum habet,

[e] Cap. 43.

[f] In Tiberio ca. 72.

[g] In eo c. 4.

[h] Lib. 43.

habet,naumachiæ. Allj ſcribunt naumachias duas.

HORTOS DOMITIANOS. Domitiæ Longinæ bortos intelligit,in quibus libenter verſatum fuiſſe Aurelianum, Vopiſcus memorat. Diſplicebat,inquit,ei,cũ eſſet Romæ,habitare in palatio,ac magis placebat in hortis Salluſtianis vel Domitiæ viuere. Hęc ille. Fuit Domitia uxor Domitiani Imp. Longina cognominata,quã,ille Elio Lamiæ nuptã in matrimonium abduxit, vt ait Trãquillus.[a] & licet Dion ſcribat ob adulterium cum Paride ſaltatore commiſſum repudiatam, apud illum tamen ſemper manſit,quam Tranquillus[b] eius cædi intetfuiſſe & Dion conſciam fuiſſe ſcribunt.

[a] In Domitiano ca.1.

[b] Cap.17.

BALNEVM AMPELIDIS, & PRISCI, & DIANÆ MOLINAS. Victor hęc diuidit,& legit. Balneum Ampelidis,balneum Priſcillianæ. Deæ Maniæ ſacellũ. & ita credo hunc locum reſtituendum. illud enim verbum,molinas. nihil ſignificat. Quæ verò fuerit Ampelis.& quis Priſcus, difficile eſt inuenire:ſi legeretur Ampelij, is ſub Valentiniano vrbi præfuit,[c] & potuiſſet huius balnei fuiſſe auctor. Priſci quoque plures fuere,quorum vnus fuit Dux Decij,vt refert Iornãdes. Alius fuit procurator Cæſaris Antonini,[d] Neratius etiam & Iabolenus Iureconſ. Priſci ſunt cognominati, & alius Priſcus ſub Gordiano floruit;[e] vnde diſcerni non poteſt, quis hoc balneum fabricauerit.

[c] l.2. C. de offi. præf.vrb.

[d] l.pen.ff.de auctо.tut.

[e] l. eum qui.C. de in off.teſtã.

Mania verò,vt Varro,[f] & Macrobius[g] ſcribunt,erat mater Larium,ſeu penatũ,cui pueri mactabantur ex Apollinis reſponſo,qui capita ei iuſſerat ſacrificari. Ceterũm Brutus pulſo Tarquinio, allij & papaueris capitibus introduxit illi litari. Manias etiam appellabãt laruas. ideſt,Manes,quos deos eſſe putabant ab inferis ad ſuperos emanantes.quorum mater erat Mania ſeu auia,vt ait Feſtus.

[f] lib. 8.de ligua Latina.

[g] Lib. 1. Saturnali.

IANICVLVM. Montem traus Tiberim fuiſſe in huius regionis initio diximus; inde autem nomẽ habuit,inquit Feſtus,quòd per eum populus Roma.primitus tranſierit in agrum Tuſcum,& velut illuc eundi ianua fuerit. Aliam deriuationem tradit Macrobius,ſcilicet à Iano,qui ibi habitabat, & ſepultus eſt, & hoc ſequitur Virgilius.

Hanc Ianus pater, hanc Saturnus condidit vrbẽ,
Ianiculumque huic,illi Saturnia nomen.

Solinus:quis dubitat Ianiculũ a Iano fuiſſe conditum;idem Dionyſius & Ouidius.

STATVAM VALERIANAM. Valeriani Imp.puto patris aut filij.

COHORTES SEPTEM VIGILVM.

CAPVT GORGONIS. Gorgones tres fuere ſorores Porcinis filiæ, Euryale, Stheno,Meduſa,capite draconibus innata habentes,dentes inſtar dentium ſuum prominentes,manibus & alis per aera ferri,ſe ipſas intuentes in ſaxa vertere dicebantur. Porrò Perſeus aut Meduſæ decollatæ caput Clypeo affixit,quod ſpectantes in ſaxa conuerti ferebantur, eius ſimulachrum boc in loco erat affixum.

FORTIS FORTVNÆ TEMPLVM. Forti Fortunæ templum vt multa alia à Tatio Sabinorum Rege vota. Varro[h] ſcribit. Sed alibi idem Varro[i] a Ser. Tullo Rege Romæ boc templũ dicatum fuiſſe narrat: Dies,inquit,Fortis Fortunę appellatus ab Seruio Tullo Rege, quòd is Fanũ Fortis Fortunæ ſecundum Tiberim extra vrbem Romam dicauit Iunio menſe. At Liuius Caruiliũ Coſ. ex bello Hetruſco æris grauis in ærarium trecẽta nonaginta millia tuliſſe memorat,de reliquo ære ædem Fortis Fortunæ faciendã prope ædẽ Matutæ locauiſſe. Hæc ille. Fortè Caruilius collabantem inſtaurauit. Alia vix eſſe poteſt,cùm vterque eodem in hanc ædem loco ſtatuat extra vrbem ſecundum Tiberim. Fortunam verò multis nominibus appellabant,publicam,quòd Reip.faueret. Maſculã, quòd maribus,muliebrem, quæ mulieribus, virilem,quæ adultis,primigeniam,quæ primigenitis. Fortem, quæ ex inſperato aderat. Equeſtrem celeriter venientem,obſequentem, ad omnia vota præſentem. Paruam humiles extollentem,ſe iam ſegetibus fauentem,proſperam ſemper propitiam,malam iugiter adverſantem, & alia huiuſmodi deliramenta, quibus mirum eſt non modò populum Rom. ſed & alios fere omnes tanta cęcitate arte dicoli oppreſſos fuiſſe. Templum Fortunæ Romæ ſub Maxentio conflagraſſe Zoſimus lib.2. ſcribit.

[h] Lib.4. de lingua Latina.

[i] lib.5.

AREAM SEPTIMIANAM. Campus à Septimio Seuero Imp.exornatus.

HERCVLEM CVBANTEM. Simalachrum Herculis cubantis. Hunc in Pantheo M. Agrippæ fuiſſe Plinius[k] ſcribit. In honore,inquit,eſt & in templo illo Hercules, ad quem Pœni omnibus annis humana ſacrificauerunt. Victima humi ſtans ante aditum porticus sgnationis ſitæ,ſed hic dicitur humi ſteriſſe non cubaſſe,vnde eum à noſtro diuerſum eſſe puto.

[k] lib,36.c.1.

CAMPVM BRYTIANVM, & CODETANVM. Hos Victor diuidit:& campum Bruttianum appellat. Ab eodem Bryto ſeu Bruto,cuius domus pro inſigni.in tertia regione ſuprà oſtenditur; Hunc campum cõplanatum,exornatumq́ue puto.

Codetanum verò campum à Codeta liberto Veri Imp. fratris M. Antonini philoſophi exornatum intelligit. Is plurimum apud patronum potuit,vt in eo, & Marco Capitolin[*] ſcribit. Ad hoc campum Codetanum conditũ puto,quia alium huius nominis non inuenio.

HORTOS GETÆ. Omnibus notum eſt

eſt Getam Cæſarem Seueri Imperatoris filiũ & Antonium Caracallæ fratrem fuiſſe, à quo eſt intellectus.

CASTRA LECTICARIORVM. certum eſt lecticarios eſſe illos, qui lecticam ferunt, Martianus.[a] Si ſeruus, inquit, ex officio ad artificium tranſierit, quidam rectè putant legatum extingui, quia officium artificio mutatur, cum Lecticarius cocus poſteà factus eſt. Hic lecticarius eſt, qui fert lecticam. quod eſt officium, cùm poſtea fit cocus, eſt artifex: ita etiam intelligunt, Paulus[b] Vlpianus,[c] Põponius,[d] & Scæuola.[e] Conſtantinus verò lecticarios pro fabris lecticas faciẽtib. accepit[f] Hic verò videndum de quibus loquatur, & quæ ſint caſtra Lecticariorum, ſi pro fabris intelligimus, caſtris opus non eſt: Sed quique in ſuis ergaſterijs, quemadmodum alij artifices operabantur. Si pro his qui lecticas ferunt, vix mihi perſuadeo tot fuiſſe, vt in caſtra eſſent conijciendi. Nobiles enim à ſuis lecticarijs ſeruis ferebantur, pauperes his non vtebantur. Quare cenſeo hic lecticarios pro veſpilonib[9], & cadauerum baculis accipi; ita appellat Iuſtinianus[g] Conſtantinus, inquit, & Anaſtaſius lecticariorum ſeu decanorum numerum ad certam menſuram redegerunt mille centum; ita etiam Græcè bis appellat λεκτικαρίους.[h] Hi prius Conſtantinopoli, vbi ingens erat populus, 950. hoc officio fungebantur,[i] poſtea ad numerum M. C. ſunt aucti.[k] Conſtantinus 190. ergaſteria ad hunc vſum deputauerat, poſt modum Anaſtaſius ea ad M.C. auxit. Romæ quoque, vbi magna populi erat frequentia, plurimi, qui humãdis mortuis operam darent, fuerant inſtituti lecticarij à portandis lectis nominati, aliàs Decani vocabantur.[l] & quia magnus erat horum numerus, in vnum locum erant cõiecti, qui caſtra lecticariorum dicebantur, & hunc credo eſſe verum huius dictionis ſenſum. Dicuntur autem lecticarij, quia lectum ferebant, ſuper quo decumbebat cadauer, ait Iuſtinianus,[m] & quãdoque plures lectos pompę cauſa pręferebãt, quibus pręſtituit, quantum conſequi debeant ex reditibus M. C. ergaſteriorum ad hoc munus deſtinatorum: lecticarios verò vult gratuitò omnibus defunctis hoc præſtare officium, niſi heredes defuncti pluros ad funus lectos expoſcant.

[a] In l. legatis §. 1. de lega. 3.
[b] In l. ſeruis vrbanis, 56. §. pen. de leg. 3.
[c] L. 29. de ver. oblig.
[d] in l. ſi ex toto, §. vlt. de lega. 1.
[e] In l. vxõri, 13. de aur. & arg. legato.
[f] In l. 1. C. de excuſ. artific.
[g] In nouella 43 in princ.
[h] In nouella 59. §. 1.
[i] L. 9. C. de ſacr. ſan. eccleſ.
[k] Nouella 43. & 59.
[l] L. 4. ad nouellã 43.
[m] In nouel. 59 cap. 4.

VICOS lxxviij. Victor xxlij. Sunt autem hi Vicus cenſori. Gemini. Roſtratæ. Lõgi aquilæ. Statuę Sicciane. Quadrati. Raciliani maioris. Raciliani minoris, Ianuelenſis. Brutianus. Latum ruralium. Statuæ Valerianę. Salotaris. Paulli. Sex. Lucei. Simi publici. Patratilli. Lacti reſtituti. Sauſei. Sargi. Ploti. Viberini. Caianarum.

ÆDES lxxviij.

VICOMAGISTROS xlvlij. quot ſunt in alijs regionibus. Victor ponit lxxviij.

CVRATORES ij.

INSVLAS quattuor millia quadringẽtas quinque.

DOMOS el.

HORREA xxij.

BALNEA lxxxvj. Victor clxxxvj. quẽ traputo mendoſum, quia nulla regio ad hunc numerum peruenit.

LACVS clxxx.

PISTRINA xxij.

Continet Regio PEDES triginta tria quadringentos octoginta octo, excedunt ſex milliaria. eſt latior regio cæteris.

Totius verò vrbis ambitum Plinius ſuo tẽpore millium paſſuum xiij. & cc. fuiſſe ſcribit, id eſt vltra xiij. milliaria. Aureliani[9] verò Imp. ait Vopiſcus, muros vrbis ſic ampliauit, vt quinquaginta propè millia eorũ ambitus teneret: Sed hoc tempore eum non tam latum fuiſſe, numerus ędificiorum, & ambitus regionum, qui ad hanc amplitudinem non peruenerunt, oſtendunt.

EPILOGVS RERVM INSIGNIVM VRBIS.

BIBLIOTHECÆ xxix. Ex his præcipuæ duæ.

PALATINA, & VLPIA. Victor addit has publicas fuiſſe, id eſt, ab omnib[9] potuiſſe adiri. Hæ in regionibus ſuprà nullibi ſunt nominatæ, ſed hic non ſunt viſæ prætermittendæ. Quæ verò omnes eſſent, & à quo conditæ, ſciri non poteſt. De Palatina bibliotheca Latina, & Græca ſuprà in decima regione eſt dictum. Vlpia ab Vlpio Traiano eſt dicta, & quem Bibliothecam extruxiſſe Dion ſcribit Hæc in eius templo erat, in qua edicta Prætorum, libri lintei atque elephantini, Principum geſta, ac Senatuſconſulta continebantur. Gellius.[n] edicta, inquit, veterum prætorũ, ſedentibus forte nobis in bibliotheca templi Traiani, & aliud quid requirentibus, cum in manus incidiſſent, legere atque cognoſcere libitum eſt. Hæc ille. In ea Numeriano Cęſari ſtatuam dicatam Vopiſcus ſcribit. Statua, inquit, illi non quaſi Cęſari, ſed quaſi rhetori decreta eſt ponenda in bibliotheca Vlpia, cui ſubſcriptũ eſt. Numeriano Cæſari oratori tẽporibus ſuis potẽtiſſimo. Idem Vopiſcus narrat Aurelianum in libris linteis quotidiana ſua ſcribi pręcepiſſe, qui erãt in Vlpia bibliotheca. Hæc in thermas Diocletianas poſteà eſt tranſlata. Vopiſcus in Probo, vſus ſum, inquit, libris ex bibliotheca Vlpia ætate mea thermis Diocletianis.

[n] Lib. 11. ca. 17.

Erant & alię bibliothecæ Romæ, vt Luculli, quam omnibus adeundam exhibebat. Plutarchus in Lucullo. Plurimos, inquit, pulcherrimeque ſcriptos coegit libros, & ſtudioſo cui

que,

que,& bibliothecæ, & quæ circa eam erant, ſcholę atque deambulachra liberè perpetuóque patebant, quo ſe Gręci, cùm per ocium licuiſſet, velut in amœniſſimum muſarum diuerſorium cõferre ſolebant, ibi loquendo, legendo, diſputando, diem iucunde terebant. Hucuſq; Plutarchus celebratur, & bibliotheca Aſinij Pollionis, quæ prima Romæ publicata. M. Varr onis adhuc viuentis, & aliorum illuſtrium virorum imaginibus eſt exornata.

[a] Lib. 7. cap. 30.

Plinius, [a] M. Varronis, ait, in bibliotheca, quę prima in vrbe ab Aſinio Pollione de manubijs publicata Romæ, & vnius viuentis poſita imago eſt haud minore, vt quidem reor, gloria principe, oratore, & ciue. ex illa ingeniorum, quæ tunc fuit, multitudine vni hanc coronam dante, quàm cùm eidem Pompeius Magnus piratico ex bello naualem dedit. Hęc ille. De imaginibus illuſtrium virorum in hac bibliotheca primùm poſitis idem Plinius hęc

[b] Lib. 35. c. 2.

ſcribit. [b] Aſinij Pollionis hoc Romæ inuentum, qui primus bibliothecam dicando, ingenia hominum Remp. fecit. Hactenus ille. Gellius lib. 16. cap. 8. Pacis bibliothecæ meminit Quattuor Græci, & tres Latini bibliothecis præficiebantur, qui libros componerent, & vetuſtate læſos deſcriberẽt. iiſque ex publico

[c] L. 2. C. Theo. de ſtud. libe. vrbis Rom. & Cõſtanu.

ſalarium dabatur. [c] Alias Romę bibliothecas, à quibus, & quando conditæ ſint, difficile eſt inuenire.

OBELISCI. V.

HI vel errore librarij, vel aliam ab cauſam in regionibus ſunt prętermiſſi, cùm tamen vrbem mirificè exornarent, nec Conſtantinopoli inueniuntur. Eſt obeliſcus, inquit

[d] Lib. 17.

Marcellinus, [d] aſperrimus lapis in figuram metæ cuiuſdam ſenſim ad proceritatem conſurgẽs excelſam, vtque radium imitetur gracileſcẽs paulatim, ſpecie quadrata in verticẽ productus anguſtum, manu leuigatus artificis. Formarum autem innumeras notas hieroglyphicas appellatas initialis ſapientiæ vetus inſigniuit auctoritas. Hæc ille. Obeliſcũ ex Ægypto aduectum in Circo maximo Auguſt[e] lo-

[e] Lib. 36. cap. 9.

cauit, Plinius, obeliſcus, ait, quem D. Auguſtus in Circo magno conſtituit, exciſus Rege Semneferreo, quo regnãte Pythagoras in Ægypto fuit, cxxv. pedum eſt, & dodrantis, præter baſim eiuſdem lapidis. Is verò, qui eſt in Campo Martio, nouem pedum minor, eſt à Seſoſtride. Inſcriptam ambo rerum interpretationem Ægyptiorum opere, & naturæ continent. Ei D. Auguſtus addidit mirabilem vſum ad deprehendẽdas ſolis vmbras, dierumque ac noctiũ magnitudines, ſtrato lapide ad obeliſci magnitudinem, cui par fieret vmbra Romæ confecto die, ſexta hora, paulatimque per regulas, quę ſunt ex ęre incisę, ſingulis diebus decreſceret, ac rurſus augeſceret, digna cognitu res ingenio fœcundo. Manlius mathemathicus apici auratam pilam addidit, cuius vertice vmbra colligeretur in ſemetipſam, alia atque alia incrementa iaculantem, apice, vt ferunt, à capite hominis intellecta. Tertius eſt in Vaticano Caij, & Neronis principũ circo, vnus ex omnibus omnino fractus in molitudine eius, quem fecerat Soſeſtridis filius Nuncoreus Hæc Plinius, quibus verbis duos obeliſcos Romam ab Auguſto aduectos, & tertium in Vaticano poſitum ſcribit. Sequentes principes alios aduexerunt, quorum, in-

[f] Lib. 17.

quit Marcellinus, [f] alter eſt in Vaticano, de quo locuti ſumus, alter in hortis Salluſtij, duo in Auguſti monumentis ſunt, itaque erant ſex. non quinque, & ita legendum. vt apud Victorẽ: Obeliſci magni vj Duo in Circo maximo. Maior eſt pedũm cxxxij Minor pedum lxxxvij. ſemis. Vnus in Vaticano pedum lxxij: vnus in Campo Martio pedum lxxij.

Duo in Mauſoleo Auguſti pares, ſinguli pedũ xlij. ſemis. in inſula Tiberis vnus, hic minimus inter magnos non enumeratur. Literas hieroglyphicas obeliſco inciſas, qui eſt

[g] Lib. 17.

in Circo Marcellinus interpretatur. [g] Ego eas breuitatis cauſa omiſi.

PONTES VII.

AElius, Aurelius. Moluius, Sublicius, Fabricius, Ceſtius, & Probi. Victor facit viij. & addit Ianiculenſem.

PONS ÆLIVS ab Ælio Hadriano iuxta eius ſepulchrum nunc caſtellum S. Angeli dictum ædificatus fuit. Spartianus in Hadriano. Fecit, inquit, & ſui nominis pontem & ſepulchrum iuxta Tiberim. idem & Dion, ſepultus eſt, sit: iuxta flumen ad pontem Ælium, vbi monumeutom fecerat, propterea quòd Mauſoleum plenum erat, in quo nemo amplius ſepultus eſt.

AVRELIVS. Factus à M. Aurelio Antonino philoſopho. De quo tamen nihil legi. Capitolinus ſcribit Tiberim ſub M. Aurelio grauiter inundaſſe, & multa vexaſſe ædificia, quæ mala Marcus, inquit, temparauit, & hac occaſione fortè hunc pontem extruxit. Addit Victor, aliàs Vaticanus.

MOLVIVS. Poſteà Milulus eſt dictus, Hunc molem appellant. Ammianus auctor eſt à M. Scauro L. Syllæ priuigno in cenſura factum fuiſſe, in via Flaminia ſitus eſt plus minus duobus millibus paſſuum ab vrbe diſtãs. Fortè à miluis eò conuolantibus, nomen habuit.

SVBLICIVS. Hunc pontem ad Ianiculum montem in aduerſam Tiberis ripã tẽdẽtem Ancus Martius Rex fecit. Dionyſius [h]

[h] Lib. 3.

ſublicium, inquit, pontem merè ligneum, cui compingendo nefas eſt quicquàm ferri æriſuè addere. ille impoſuiſſe Tiberi dicitur, qui-

que

que ſupereſt, & ſacer habetur ab omnibus. Quòd ſi qua pars eius ſarcienda eſt, id pontifices curant non ſine ſolenni ſacrificio. Hæc ille, Ab eo Horati[a] Cocles hoſtes repulit,[a] donec cæſus, & quia clauis confixus ægrè ſolui potuit: poſtea nullo ferro eum transfigi placuit. Plinius.[b] Romæ, inquit, ſine ferreo clauo pontem ſubliciũ fieri, poſtquam Coclite Horatio defendente ægrè reuulſus eſt. Capitolinus ab Antonino Pio reſtitutum ſcribit. Dictus eſt autem ſublicius põs, quod ex ilice eſſet compactus, vel à ſublicibus, quæ lignea Volſca sũt lõgæ trabes. eſt propriè palus aqua ad extruendum pontem defixus. Hic pons poſtea ab Æmilio Prætore, ait Põponius Lætus, Factus eſt lapideus, & appellatus Æmilius.

[a] Plini. lib. 34. c.
[b] lib. 36. cap. 15.

FABRICIVS. Hunc pontem L. Fabricius fieri curauit vt eius arcubus inſculpta adhuc extans indicat inſcriptio. L. FABRICIVS C. F. CVR. FACIVNDVM CVRAVIT. & ab alio latere. L. FABR. & ſub fornice feneſtræ IDEM PROCVRAVIT. Ab alia parte arcuum legitur Q. LEPIDVS M. F. M. LOLLIVS M. F. COSS. S. C. PROBAVERVNT, Hic pons coniungebat inſulam Tiberis cõtinenti. De quo ita Horatius. Atque à Fabricio nõ triſtem ponte reuerti. Hodie põs quattuor capitum dicitur à quatuor Iani vel Termini quadrifrontibus ſimulachris in aditu poſitis à ſiniſtra collocatis, inquit Marlianus.

CESTIVS à C. Ceſtio Gallo eius conditore, vt puto, dictus, quem cum M. Seruilio Rufo Noniano Coſ. fuiſſe Plinius,[c] & Tacitus.[d] ſcribũt. Id fuit ſub Tiberio anno humanæ ſalutis xxxvj. Patrem habuit Ceſtium Senatorem, quem Tiberius ad accuſandum Minutium Therinum impulit, vt auctor eſt Tacitus, & huiuspontis curator eſſe potuiſſet. Nũc S. Bartholomæi pontem vocari Marlian[9] ſcribit, quem ſub nomine Gratiani inſtauratum inſcriptio ibi in tabula marmorea indicat.

[c] lib. 10. cap. 4.
[d] lib. 5. annali.

PROBI. Intelligo Imperatoris, quẽ multos pontes extruxiſſe Vopiſcus memorat. In regionibus huius deſcriptionis ſupra explicatis nullus pons nominatur, ſed hic ſimul collecti fuère, & alium addit Victor in noſtra deſcriptione omiſſum.

MONTES VII.

COelius, Auentinus, Tarpeius, Palatinus, Exquilinus, Vaticanus, Ianiculenſis.

De his montibus ſuprà dictum fuit, de Cœlio in ij regione, De Auentino in xiij. quibus nomen dedit. De Tarpeio in vj. & viij. regione. De Palatino in x. De Exquilino v. De Vaticano & Ianiculo in xiiij. regione.

CAMPI VIII.

VIminalis, Agrippæ, Martius. Codetanus Octauius, Pecuarius, Lanatarius, Bryctianus.

CAMPVS Viminalis eſt in quinta regione ſub aggere, Campus Agrippæ in vij. Campus Martius in ix. Codetanus, & Britianus in xiiij. Lanatarius in xij Campus Pecuari[9] & Octauius in deſcriptionibus regionum omittũtur. Panuinius Pecuarium in xiij. regione locat, à pecoribus, vbi vendebantur, credo denominatum, Alias, inquit Victor, legitur Paſcuarium, in quo paſcebant pecora. Octauius campus vbi eſſet, non legitur. Hunc Campũ forte Auguſtus in honorem Octauiæ ſororis fecit, vt porticum, & alia. Tranquillus.[e] Quædam, inquit, opera ſub nomine, alieno, nepotum, & vxoris, & nepotis fecit, vt porticum. Has eſſe puto, quas Io. Seplius Octauianas ambulationes appellat, in quibus Veſpaſianũ & Titum triumphãtes à Senatu exceptos fuiſſe ſcribit.[f] vnde apparet campos loca fuiſſe ad deambulandum. Alium ponit campum Victor vltra Tiberim Vaticanum.

[e] in Auguſto ca. 29.
[f] lib. 7. cap. 24. de bello Iudaico.

FORA XI.

ROMANVM, Magnum, Cęſaris, Auguſti, Neruæ Traiani. Ænobarbi. Forum boarium. Suarium. Piſtorum. Gallorum & ruſticorum.

Forum Romanum magnum eſt in viij. regione, cui etiam nomen dedit. Fora Cæſaris, Auguſti, & Neruæ Traiani ſunt in viij. regione. Forum Ænobarbi ſupra eſt prætermiſſum. Puto ſignificari Gn. Domitium Ænobarbum, qui cum L. Craſſo Oratore primò Cõſul, poſteà Cẽſor fuit anno ab vrbe cõdita DCLXII. Hi ob morum diſſimilitudinem contrarij fuere; Craſſus magnificam in palatio domum habitabat; & cum Ænobarbus grauiter increparet Cenſorem tanti habitare, offerretque pro domo multa millia nummum, Craſſus vt præſẽs ingenio faceto lepore ſolers ſe concedere reſpondit, exceptis ſex arboribus, ac ne vno quidem nummo, ſi hæ adimerentur, emptam volente Domitio: Craſſus, verum ne ego ſum inquit, quæſo Domiti exẽplo graui, & à mea ipſa cenſura notandus, qui in domo, quę mihi hæreditate obuenit, comiter habitem, an tu, qui ſex arbores æſtimes? Hæ fuere loti patula ramorum opacitate laſciuæ. Hæc Plinius,[g] qui eundem Ænobarbum Ædilem vrſos Numidicos C. & totidem venatores æthiopes in Circo dediſſe ſcribit.[h] Hunc forum iſtud inſtituiſſe arbitror.

[g] Lib. 18. ca. 1.
[h] Lib. 8. c. 36.

FORVM SVARIVM. Eſt in vij. regione. Boarium in viij. Rufus locat, & Piſcarium, vbi piſces vendebantur. Forum boariũ

ab

ab ęreo ſimulachro tauti ibi poſito dictum Plinius ſignificat,cùm ſcribit [a] bos æreus ex Aegyna inſula captus in foto boario eſt Romæ Feſtus & Varro,quod boues ibi venderentur.Pomponius Lætus de Rom. antiq. ibi duos Ianos i. porticus in quas mercatores ſe reciperent.fuiſſe ſcribit,Forum piſcarium ſecundùm Tiberim fuiſſe Varro tradit. Piſtoriũ,vbi panis vendebatur in xiiJ.regione erat. Gallorũ verò & ruſticorum ſupra omittitur, fortè in quibus hi nundinas exercebant. aut vbi Gallorum buſta erant,qui à Camillo fuerant occiſi.Locus ille erat in media vrbe , & buſta Gallorum vocabatur.Varro, [b] locus ait ad huſtaGallica,quòdRuma recuperata,Gallorum oſſa,qui poſſedebant Vrbẽ,ibi coacervata & conſita.idem Liuius. [c] Alia fora addit Victor,quæ hic omittuntur,& xviJ. recenſet inter alia olitorium, vbi oleta vendebantur; in eo, inquit,columna eſt lactaria,ad quã infantes lacte alendos deferunt:ibi enim oportuit nutrices eſſe,quæ illis lac præberent. Aſconius extra portam Carmẽtalem fuiſſe ſcribit,Varro,nlerum,inquit,ibi copia, vbi olim Macellum fuit.

[a] Lib.34.cap.2.
[b] Lib.4.
[c] Lib.1.

BASILICÆ X.

IVLIA,Vlpia , Pauli , Neptuni , Matidi. Martiana,Baſcellaria. Floſcellaria. SiciniJ. Conſtantiniana.Victor xix.recenſet. Sed nos noſtras proſequemur , quarum tres tantum Conſtantini in iiiJ regione,Matidiæ & Martiani in x ſupra ſunt nominatæ.

IVLIA Baſilica à C. Iulio Cęſare dedicata,vt in Chronicis Euſebius teſtatur,cui ædificandæ ſe præfuiſſe Vitruuius ſcribit:de hac ſentit & Tranquillus [d] Ædilis,inquit, præter comitium & forum,baſilicasque,etiam Capitolium ornauit porticibus ad tempus extructis.Quid verò eſſet Baſilica ſupra in iiiJ.regione eſt declaratum , vbi de baſilica Conſtantiniana eſt actum.

[d] In C.Iulio Cæſare cap.10.

VLPIA , ab Vlpio Traiano eſt condita

PAVLI , Illius puto,qui Perſeum Regem Macedonię profligauit,ad tantum auri argentique in ęrarium Rom.tulit.vt nullum tributum ciuibus ſolui vſque ad Hirci & Panſæ Conſulatum opus fuerit, cenſuramque grauẽ geſſit,vt auctor eſt Plutarchus , qui eius geſta ſcribit.

NEPTVNI. Hæc baſilica à templo vel ſigno Neptuni nomen habuit,Fortè in Circo Flaminio,vbi Neptuni templum cum eius ſigno inſigni fuit,a Plinio celebrato. [e] Sed in maxima.inquit,dignatione Gn.Domitii delubro in Circo Flaminio Neptunus ipſe,& Thetis atque Achilles,cuius templi Abaſcantum Auguſti libertum æditum fuiſſe ſupra in prima regione ex vetuſto marmòre oſtendimus. Sed ego puto hic intelligi porticũ Argonautarum,quę erat in vii regione & Neptuni appellatum Dion lib.53.affirmat , ob victoriam naualem in mari obtentam.ipſi dedicatam. Porticus verò & baſilica ſæpè pro iiſdem ponuntur,cum hæc eſſet tectum, columnis inſtar porticus ſuffultum.

[e] Lib.36.cap.5.

MATIDII. Legendum Matidiæ , vt apud Victorem , vt dictum eſt in ix. regione vbi hæc erat baſilica.

MARCIANA. à Marciana ſorore Traiani,vt in ix.regione ſupra eſt dictum,vbi harum erant baſilicæ.

BASCELLARIA. Victor Vaſcellaria,alias Vaſtellaria.

FLOSCELLARIA. Victor Fillicelli,aliàs Floſcelli.

SICINII. Aliàs Sicinimi apud Victorem. Forte L.Sicinium Dentatum intelligit, paulo poſt exactos Reges Tribunum plebis, qui centies vicies ſemper victor pugnauit, pluribusque coronis, armillis, haſtis , torquibusque eſt donatus,vt tradit Plinius. [f]

[f] Lib.7.cap.28.

CONSTANTINIANA , a Conſtantino condita ,de qua ſupra in iii.regione. Alias ix.baſilicas addit Victor,quæ in hac deſcriptione omittuntur.

THERMÆ XI.

TRAIANÆ, Titianæ , Agrippinæ , Syræ Commodianę, Seuerianæ Alexandrinæ, Antoninianæ, Decianæ,Diocletianæ, Conſtantinianæ.Hæ ſupra in ſuis regionibus ſunt explicatæ.

Traianæ ſunt in iii.regione.Agrippinę in 9. Quæ Syræ hic vocantur,in xiiJ variæ appellãtur, Ab Heliogabalo conditæ,qui fuit Syrus. Cõmodianæ & Seuerianæ ſunt in J.regione. Alexandrinæ in ix.Antoninianę in xiJ. Decianæ in xiiJ.Diocletianæ & Conſtantinianæ in vi.Victor alias,v.addit,quæ hic omittuntur.

AQVAE XIX.

TRAIANA , Ania Alſia , Claudia, Martia,Herculea,Iulia,Auguſtea, Appia,Alſetina,Setina.Ciminia.Aurelia, Dãnata. Virgn. Tepula. Seueriana Antoniniana. Alexandrina.

TRAIANA Aqua in numiſmatis Traiani repræſentatur ; Viſitur hominis imago ſuper gramine humi fuſa,ſupra quem duæ columnæ ponrẽ ſubſtinent,vnde guttæ aquæ in terram cadunt. Inſcriptum eſt, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI AQVA TRAIANA S. C. Aliud eius numiſma in medio apſidem inſtar hemicicli continet: Humi procumbit mulier cum virga. Inſcriptum eſt S. AQVAE TRAIANAE. C. Ferunt hanc eſſe aquam Claudiam , quam in Auẽtinum deriuauit,& a ſe Traianam appellauit.

lauit. Alij volunt aquam ſignificari ab ipſo inuentam, & in vrbem deductam. Alia ſunt huiuſmodi numiſmata idem ſignificantia.

a ANIA. Hæc aqua Ania eſt dicta, quia ab Anione in Tiberim defluente deriuatur: [a] vnde per ſimplex, n, eſt ſcribenda: Poſt annos xl. quam Appia perducta eſt, an. ab vrbe cõdita CCCCLXXXIX. M. Curius Dentatus, qui Cẽſuram cum L. Papyrio geſſit, Anienis, qui nunc dicitur vetus, aquam perducendam in vrbem ex manubiis de Pyrrho captis curauit. Sp. Caluiſio, L. Papyrio Coſſ. Poſt biẽnium deinde actum in Senatu de cõſumatione eius aquæ opere, Poſt an. ix. Minutius prętor edidit. Tum ex S.C. duumuiri aquam perducentes creati Curius & Fuluius Flaccus locauerũt; Curius in v. diem quàm erat creatus Duumuir, deceſſit, Gloria perductæ peruenit ad Fuluium. Concipitur Anio vetus ſupra Tibur xx. milliario. extra portam Raranam, vbi partim in Tiburtinum vſum diſtribuebatur. partim Romam deducebatur. Quę minus ſalubris in hortorum irrigationem atque vt in ipſius vrbis ſordida exiſteret miniſteria. Ductus eius habebat longitudinem paſſuum xliii. millium. Ex eo riuus erat ſubterraneus paſſuum xlij. ſubſtructione ſuprà terram paſſuum DCCIII. Hæc Frontinus.

[a] Plin. li. 3. cap. 5. & 12.

3 ALSIA. Huius nominis fluuium ponit Plinius in Venetia, ſed de hoc non intelligitur, ſed de aqua quæ ab Alſia oppido, vel lacu Alſietino eſt deriuata, vnde Victor legit Alsia alias Alſietina, alias Halſientina, quæ & Auguſta, quia ab Auguſto eſt deducta: Sed Victor Alſiam cum Alſietina de qua infrà, confundit.

4 CLAVDIA. Aquæductum intelligit inchoatum à Caligula, & perfectum à Claudio. Tranquillus. [b] opera, ait magna potius quàm neceſſaria quàm multa perfecit, ſed vel pręcipua, aquæductum à Caio inchoatum, & poſteà Claudiæ aquę gelidos atq; vberes fontes, quorum alteri cœruleo, alteri Curtio, & alteri Albudino nomen eſt, ſimulque riuum Anienus nouo & lapideo opere in vrbẽ perduxit, diuiſitque in plurimos & ornatiſſimos lacus, Frontinus ait id fuiſſe anno poſt Vrbem cond. DCCC. Alteri, inquit, quod ex fontib⁹ cœruleo Curtioq; perducebatur, Claudię nomen datum. Hæc bonitate proxima Maniæ. Altera, quoniam Anienis aquę in vrbem fluere cœperant, vt facilius appellationibus dignoſcerentur, Anio nouus vocari cæpit. Priori Anioni cognomen veteris adiectum. Idem ferme Plinius, [c] vicit inquit, antecedens aquarum ductus nouiſſimum impẽdium operis inchoati à C. Cæſare, & peracti à Claudio quippe à lapide quadrageſimo ad eam excelſitatem, vt in omnes vrbis partes leuarentur, influxere Curtius, & Cæruleus fontes. Erogata in id opus ſeſtertia quingenta quinquaginta quinque millia. Hęc Ille. De hac aqua hæ Romæ extant inſcriptiones TI. Claudius Druſi F. Cęſar Auguſtus Germanicus, Põtif. Maxim. Tribunitia poteſtate xij. Coſ. v. Imperator xvij. Pater patrię, Aquas, Claudiam ex fontibus, qui vocabantur Cœruleus & Curtius à Milliario lxij. ſua impẽſa in vrbem perducendas curauit.

[b] In Claudio c. 20.

[c] Libr. 36. cap. 15.

Alia.

IMp. Cæſar Veſpaſianus Auguſt. Pont. Max. Trib. Poteſt. II. Imp. VI. Coſ. iij. Deſig. iiij. PP. Aquas Curtiam & Cœruleã perductas à Diuo Claudio & poſteà intermiſſas, dilapſaſque per annos nouem ſua impenſa Vrbi reſtituit.

Alia

IMp. T. Cæſar Diui F. Veſpaſianus Auguſtus, Pontifex Maximus, Tribunic. Poteſtate X. Imperator xvii. pater patriæ, Cenſor, Coſ. viii. Aquas Curtiam & Cœruleam perductas à Diuo Claudio, & poſtea à Diuo Veſpaſiano patre ſuo vrbi reſtitutas, cum à capite aquarum à ſolo vetuſtate dilapſæ eſſent, noua forma reducendas ſua impenſa curauit.

Concipiebatur Claudia aquaria Sublacenſi ad milliarium xxxviij. diuerticulo ſiniſtrorſum intra paſſus CCC, ex dictis fontibus ampliſſimis & ſpecioſis Cœruleo, qui à ſimilitudine appellatus erat, & Curtiæ. Claudiæ, ductus habet lõgitudinem paſſuum xlvj. millium, ait Frontinus. De hac aqua latius in Notitia Imperij Occidentalis in Conſule aquarum eſt dictum.

MARTIA. De hac aqua; Virgine, & Appia hæc Plinius. [d] Sed dicantur vera æſtimatione inuicta miracula, quæ Q. Martius Rex fecit, s iuſſus a Senatu aquarum Appię & Anienis regula ductus reficere, nouam a ſuo nomine appellatã cuniculis per montes actis intra Præturæ ſuæ tempus adduxit. Agrippa verò in ædilitate ſua adiecta Virginea aqua, cæteriſq; corriuatis, & emẽdatis lacus DCC. fecit, idem [e] clariſſima aquarum omnium in toto orbe frigoris ſalubritatiſque palma præconio vrbis Martia eſt inter reliqua Deũm munera Vrbi tributa. Primus in Vrbẽ ducere auſpicatus Ancus Martius è Regibus. Poſtea Q. Martius Rex in Prætura. Rurſuſq; reſtituit magnus Agryppa. Hactenus Plinius. Concipitur Martia via Valeria ad milliariũ xxxiij. diuerticulo euntibus ab Vrbe Roma, dextrorſus millia paſſuum vj. Sublacenſi. Habet longitudinem à capite ad Vrbem paſſuũ lx. millium & MDCCX. ſemis. Hæc & plura Frontinus. Aquam Martiam interruptis aquæductibus deficientem, M. Agryppa ſuo ære reſtituit [f].

[d] Lib. 36. capit. 15.

[e] Lib. 31. capit. 3.

[f] Dio. lib. 49.

6 HERCVLEA. Non à commodo, qui ſe Herculẽ fingebat & vocabat, hęc aqua eſt, denominata. Nec a Maximiano, qui & ipſe eo modo ſe appellabat. Nam Plinius huius aquę meminit qui ante hos lõge fuit; iſ ſe Virginẽ aquam vult denominari, qui Herculaneum riuum refugiat. Quare ab aliquo ſigno Herculis vel templo, vnde oritur, dicta veriſimilius creditur.

7 IVLIA. A Iulio Cæſare introducta. Iuliæ inquit Frontinus, ad caput menſura iniri non potuit, quoniam ex pluribus acquiſitionibus conſtabat. Et ad VI. ab Vrbe milliarium vniuerſa in piſcinam recipiebatur, vbi dabat quinarias MCCVI. Accipiebat autem poſt hortos Pallantianos ex Claudia quinarias clxij. erantque Iuliæ cum acceptis quinariæ MCCCLXVIII. Hæc fontinus.

8 AVGVSTEA. Naſcitur vltra fontem Martiæ, cuius ductus donec Martia accedat efficit paſſus DCCC. Hanc Auguſtus in ſupplementũ Martiæ, quoties ſiccitates agerẽt, auxilio aquæ eiuſdẽ opere ſubterraneo perduxit: Ab inuentore Auguſta appellatur, vt auctor eſt Frontinus.

9 APPIA. Ab Appio Claudio Cenſore poſtea Cœco in vrbem inuecta, M. Valerio Maximo, & P. Decio Murena Coſſ. ann. xx. poſt Samniticum bellum cœptum. Collegam habuit C. Plautium Venocem cognominatum ob aquarum venas, quas ſcrutabatur, qui Cenſura ſe abdicauit ab Appio deceptus, qui ſe idem facturum ſimulauerat ſed in magiſtratu permanſit, donec aquæ ductum perficeret. Concipiebatur hæc aqua in agro Lucullano via Prænestina inter milliarium vi. & vij. deuerticulo ſiniſtrorſus paſſuum DCCLXXX. Excurrebat in longum vltra xij millia paſſuum. Iũctus ramo Auguſtæ erat altitudinis pedum v. latitudinis vnius & dodrantis, vt auctor eſt Frontinus. Hunc aquæductum vetuſtate collapſum M. Titius prætor anno ab vrbe cond. DCVIII. reſtituit. In circum ad Naumachiam hæc aqua duci conſueuerat.

10 ALSATINA. Ab Alſatio fonte, vnde capiebatur, nomẽ habuit eadem Auguſta eſt nominata, quia ab Auguſto deducta. Frontinus, quę ratio mouerit, inquit, Auguſtum prouidentiſſimum Principem producendi Alſitiã aquam, quæ vocatur Auguſta, nõ ſatis perſpicio, nullius gratiæ, imò parum ſalubrem, & nuſquam in vſus populi fluentẽ, niſi forte cũ opus Naumachię aggrederetur, ne quid de ſalubrioribus aquis detraheret: hanc proprio opere perduxit, & quod Naumachiæ cœperat ſupereſſe, hortis ſubiacẽtibus, & priuatorum vſibus ad irrigandum conceſſit. Concipitur ex lacu Alſietino via Claudia milliario xiiij. diuerticulo dextrorſus paſſuũ vi. millium D. Ductus efficit lõgitudinem paſſuum xij. millium clxij. Hęc Frontinus. Puto vero pro Alſetina Alſitia legendum.

11 SETINA. A Setino Campaniæ agro deducta, vel a Setina via, de qua infra.

12 CIMINA à Ciminia Sylua prope agrum Tuſculanum, de qua Plinius,[a] vel a Ciminia via, iuxta quam tranſibat.

13 AVRELIO. A L. Aurelio Cotta qui fuit Coſ. annis ſeptem ante tertium bellũ Punicum, vt auctor eſt Plinius,[b] qui etiam Aureliam viam fecit, & forum Æmilium extruxit.

14 DAMNATA. propter inſalubritatem ita dicta.

15 VIRGO. Hanc M. Agryppa adduxit an. ab vrbe cõd. 735. vt auctor eſt Diõ. li. 54. Aquã inquit, Virginem dictam proprio ære deducens Auguſtam appellauit Plinius,[c] idem M. Agryppa, ait, Virginẽ adduxit ab octaui lapidis diuerticulo duo millia paſſuum, Prænestina via, iuxta eſt Herculaneus riuus, quẽ refugiens virginis nomen obtinuit. Hæc ille. Caſſiodorus verò[d] virginem dictam putat quia puriſſima nulliſque ſordibus polluta currit. Frontinus, quia quærentibus aquam militibus; puella virguncula quaſdam venas monſtrauit, quas ſecuti ingentem aquam inuenerunt. Aedicula fonti appoſita hanc virginem pictam oſtendit. Concipitur Collatina via ad viij. milliarium paluſtribus locis. ſed aliis aquis adiunctis venit per longitudinẽ paſſuum xiiij. millium cv. Hæc Frontiuus.

16 TEPVLA: De hac ita Frontinus. Gn. Seruilius Cæpio, & C. Caſſius Longinus, qui Riualla appellatus eſt, Cenſores, anno ab Vrbe condita DCCXVII. Plautio Hipſæone, & Ful. Flacco coſſ. aquam, quæ vocatur Tepula, ex agro Lucullano, quem quidam Tuſculanũ credunt, Romam & in Capitolium adducendã curauerunt. Tepula concipiebatur via Latina ad xl, milliarium diuerticulo euntibus ab Roma dextrorſum millium paſſuum duum, inde riuo ſuo in vrbem perducebatur Iuliæ poſt mixta ab Agryppa. Huius aquæ fontes nulli erant venis quibuſdam conſtabat quæ interceptæ fuerunt in Iuliã. Caput ergo eius obſeruandum erat à piſcina Iuliæ. Ex ea enim primùm accipiebat quinarias CXC. Deinde ſtatim ex Martia quinarias xcij. Præterea ex Aniene nouo ad hortos Epaphroditianos quinarias clxiij. Fiũt omnes quinarię cccclv. Hæc Frõtinus, Quinaria autem erat menſura aquæ inter vnciam & digitum. Cur autẽ hæc aqua Tepula vocaretur, Frontinus non explicat, forte a loco vnde extrahebatur ita eſt dicta.

17 SEVERIANA. à Seuero Imp. deriuata. Forte ad thermas Seuerianas, quas fecit, vt Spartianus memorat.

18 ANTONIANA. Ab Antonino Caracalla deducta ad thermas, quas eum omnium pulcherrimas exſtruxiſſe Spartianus ſcribit, &

[a] Lib. 2. cap. 98.

[b] Lib. 33. cap. 3.

[c] Lib. 31. cap. 3.

[d] Lib. 7. varia in formula comitiua.

Antoninianas nuncupatas. Alias aquas addit Victor,quæ hic omittuntur.

19. ALEXANDRIA. Ab Alexandro Imp.perducta ad balnea, quæ plura illum feciſſe in omnibus regionibus,quę forte nō habebant.Lampridius ſcribit,& multa Alexandri ſunt dicta.Thermas,inquit,ſui nominis fecit iuxta eas,quæ Neronianæ fuerant,aqua inducta,nunc Alexandrina,quæ dicitur,

VIÆ XXIX.

TRIANA. Appia Latina. Lauicana. Pręneſtina.Tiburtina,Nomentana.Salaria,Flaminia. Aemilia.Clodia.Valeria Aurelia.Campana.Oſtienſis. Portuenſis. Ianiculēſis.Lauiētina.Ardeatina.Setina.Quintia.Caſſia.Gallica.Cornelia.Triumphalis. Patin[illegible]ia. Alinaria.Ciminia.Tiberina.

Vias,quę hic recēſentur,publicas eſſe credendum eſt , quas Græci, [illegible] id eſt , regias , Latini Prætorias vel Conſulares appellāt;[a] alij militares vocant ;[b] quoniam per eas Prætores aut Conſules,exercituſue duci conſueuerant.His muniendis primū quattuor viri ſunt conſtituti.[c] quas Prætorios Auguſtus eſſe voluit,binoſque his lictores dedit. Dion lib.54.C. Graechus diligentem circa viarum procurationē ſe pręſtitit,inquit Plutarchus.[d] Rectis enim regionibus vias deduxit , & eas partim lapide incuſto ſtrauit , partim arenæ muniuit aggeribus,iniqua adæquans, & quātum valles torrenteſque abrumpebant, pōtibus æquali altitudine ac procliuitate coniungens, pulcherrimam operi ſpeciem oſtendit. Dimēſo prætereа viarum ſpacio ſingulis miliarijs columnas lapideas ſpacij ſigna præferētes conſtituit. Alios inſuper lapides parum inter ſe diſtantes ex vtraque viarum parte diſpoſuit, vt ex illis facile & ſine ſaltu in equos eſſet aſcenſus.Hęc Plutarchus. Viarum munitarum in numis Auguſtorum ſæpe fit mentio.

[a] l. 2. §. viarum. ff. ne quid in loco pub.
[b] l. vlt. §. vlt. ff. de loco & itine. publ. Theophil. Inſtit. de lege Aquil.
[c] l. 2. §. eodem tempore, & quattuor viri, de ori. g. iur.
[d] In Gracchis.

M. Aemilio Coſ. Cēſores vias in Vrbe ſilice ſterni,extra glarea ſubſtrui marginariq́ue curauerunt,vt Liuius memorat. Poſtea C.Gracch⁹,ait Plutarchus,rectis regionibus vias deduxit,& partim lapide incuſſo ſtrauit, partim arenæ muniuit aggeribus , iniqua adæquans, & quantum valles torrenteſque abrūpebant, pontibus æquali altitudine ac procliuitate coniungens , pulcherrimam operis ſpeciem oſtendit.Dimēſo prætereа viarum ſpacio ſingulis milliarijs columnas lapideas ſpacij ſigna præferentes cōſtituit. Alios inſuper lapides parum inter ſe diſtantes ex vtraque viarū parte diſpoſuit,vt ex illis facile & ſine ſaltu in equos eſſet aſcenſus. Hæc Plutarchus.Poſteà ſemper ſternendis vijs Romani ſtuduerunt, & vias muniri ac ſterni lege ſanxerunt[e], unde viæ ,quæ hic nominantur, omnes lapides quadrato erāt extructę, quarum,etiam hodie in regno Neapolitano pars ſtrata viſitur.

[e] l. 1. & toto ti. de via publi.

TRAIANA. Huius in numiſmatis Traiani extat memoria , in quorum auerſa parte mulier humi iacēs rotam ſuſtinet.Hæc viam quam terit , inſinuat. Inſcriptum eſt. VIA TRAIANA. Aliud ſimile cōtinet mulierem iacentem , quæ ſiniſtra ramum arboris frondoſum tenet , dextra ſupra genu rotam regit:ſubtus ſcriptum eſt. VIA TRIANA. circa marginem OPTIMO PRINCIPI. Hanc viam lapide quadrato ſtratam fuiſſe credendum,eſt,ſed qui aut vbi fuerit,apud me non conſtat.In marmore Auximi fit mentio C.Oppij curatoris viarum,Clodiæ,Annię. Caſſiæ,Ciminę,Trium Traianarum,& Ameriuæ. 1.

APPIA. ab Appio,Claudio Caſſio cenſore Cœco,qui aquam Appiam deduxit ſtrata Liuius Memoria felicitatis nomen , Appij & viam muniuit,& Appiam aquam deduxit.Cicero pro Milone.Hoc ſępe ab iſtis dicitur,quaſi Appius ille Cœcus viam muniuerit,qua populus vteretur, Sed vbi impune poſtea ſui latrocinarentur. De hac via ita Strabo[f] loquēs de Latio. Hoc loco mari adiūgitur Appia via ſtrata à Roma vſque Brundulium,ac plurimū peragrata. Penes Terracinam verò Romam iter facieti foſſa ad Appiam viam opponitur, & quidem multis in locis,quà & paluſtres,& fluuiatiles implent aquæ, per quam nocturna maxime fit nauigatio , vt qui primis inſcendant tenebris,oriente Sole egreſſi viæ Appię reliquum euadāt,& infra. Præclariſſimæ ſunt viæ,Appia,Latina,Valeria,vna quidē ad mare Latinę partes ſeparans vſque Sinueſſā protenditur;Altera in Sabinam vſque ad Marſos. Inter has media Latina eſt , quæ ad Caſinum oppidum Appiæ coniungitur a Capua xix.diſtans ſtadijs.Appiæ viæ principium ex ipſa [illegible]niſtrorſum eſt,prope Romam deflectens, dehinc per Tuſculanos tranſiens montes [illegible] oppidum Tuſculum,& Albanos ducitur m[illegible]tes ad oppidulum deſcendēs Algidum, & Pictas per Pādochiam.Hæc [illegible]e. A porta Capena hæc via incipiebat. quam vſque vrbem Capuam Appius muniendam curauit, vt ait Frontinus[g] Pomponius Lętus ait Brunduſiu vſque & aliarum viarum reginam vocat. 2.

[f] Libr. Geographi. 5
[g] De aquis poſt princip.

3. LATINA. Hanc mediam inter Appiam, & Valeriam fuiſſe diximus ex Strabone, qui hæc addit.[h] In Latina inſignes ſunt ædes, vrbesq́; Ferentium,Fruſinum,iuxta quas Coſas labitur flumen. Fabratreria , iuxta quam Trerus amnis fluit.

[h] Lib. 5.

LAVICANA A porta Eſquilina Incipiebat.Strabo[i] in vnum cadit Labicana a porta Eſquilina incipiens,à qua & Pręneſtina. A ſiniſtra verò & hanc, & Eſquilinum omittens campum vltra centum & xx ſtadia pergit Cū autem Labico vetuſto ſane oppido cæ[illegible]tu diſiecto,& in ſublimi ſito propinquat,&hoc,& 4.

[i] Lib. 5.

Tu

Tuſculum relinquit à dextra, ad Pictas verò &Latinum finem accipit. Hic locus ſtadiorũ ccx.ſpacio diſtat Roma. Hæc Strabo.

5 PRÆNESTINA. De hac ſuprà ex Strabone, qui ſubdit. Gabij extant in Prænestina via ſiti, vbi Latomię ſũt pluſquã reliquę. Lapides Romæ ſuppeditantes, diſtantes Roma & Præneſte ex æquo ad ſtadia C.

6. TIBVRTINA. Per Tibures trãſiens, vbi Tiburtin⁹ lapis. Victor addit vel Gabina, quæ fortè ad Gabios tendebat.

7. NOMENTANA. A Viminali porta ad Numentum Sabinorum oppidum tendebat. De quo Virgili. in 6.

Hi tibi Nomẽtũ, & Gabios vrbemq; Fidenam.

Hæ ciuitates, inquit Seruius ſunt priſcorum Latinorum & Albanis regibus conſtitutę. Victor addit, vel Figulẽſis in Figulina exercebatur, alias Ficulnenſis.

8. SALARIA. ita appellatã Plinius ſcribit,[a] quoniam illa ſal in Sabinos portari conſueuerat. Strabo ita de hac via & ſuperiore. Rerum ſcriptor Fabius auctor eſt Romanos tum primum diuitiarum ſenſum accepiſſe, cùm huius potiti ſunt gentis. Per ipſam via ſalaria non magnæ longitudinis ſtrata eſt, in quam & Nomentana incidit apud Heretum Sabinorum vicum ſupra Tiberim iacentem ex eadem collina porta inchoans.

[a] Lib.31.cap.7.

9. FLAMIA. A C. Flaminio Coſſ. ſtrata Strabo.[b] Alia vero eſt Æmilia, quę Flaminiam excipit. Eodem enim in Conſulatu M. Lepidus & C. Flaminius Collegæ fuerunt. Victores autem Ligurum Strauere hic Flaminiam e Roma per Thuſciam, & Vmbriam vſque Ariminum. Alter t[...]quam [...]ſque Bononiam, & ex ea Aquileiam prope alpium radices, ducto per gi[...] circa paludes opere. Hec ille. Liuius vero [...] ſcribit Æmilium Coſſ.[c] ſubactis Liguribus viam a Placentia productam Flaminiæ commiſiſſe, vnde Arimino ad Trebiam Placentiæ flumen extendebatur. Cicero epiſtola prima ad Atticum ſcribit Themium curatorem vię Flaminię fuiſſe. Auctor eſt Tranquillus[d] Auguſtum deſumpſiſſe ſibi viã Flaminiam Arimino tenus muniendam quod Dion lib.53 cum feciſſe ſcribit, cum per eam exercitum eſſet ducturus. In hac fuit villa Cæſarum ad Gallinas albas in vj. regione.

[b] Lib.5.
[c] Lib.39
[d] In Auguſto c. 30. & Dion lib. 53.

10 ÆMILIA. De hac ſupra.

11 CLAVDIA. A porta Flumentana incipiens Flaminiæ iungebatur Ouidius.[e]

Nec quæ pinniferos poſitos in collibus hortos
Spectat Flaminiæ Claudia iuncta viæ.

Quare conſtat hanc viam ab vno ex gẽte Claudia ante Auguſtum ſtratam.

[e] In Faſtis.

12 VALERIA. De hac in Appia, & Latina dictum. A Tiburtinis incipiens per Marſos Corfinium vſque peruenit, in ea erat Valeria ciuitas, quæ prouinciæ nomen dedit. Fortè à Valeria Diocletiani filia dicta quæ etiam alij Valeriæ in Pãnonia denominationem attulit.

AVRELIA. A L. Aurelio munita, vt ſupra in aqua Aurelia. Hic etiã Aureliæ, Portę nomen dedit, à qua hæc via incipiens per maritima Piſas verſus in Hetruriam tendit. Huius etiam Cicero in Catilin. meminit: Demonſtrabo, inquit, iter, Aurelia via profectus eſt. ibid. Forũ Aureliũ nominat, dum ait, quid ego te inuitem, à quo iam ſciam eſſe præmiſſos, qui te ad Forum Aurelium præſtolentur armati. Eiuſdẽ meminit & Celſus in l. quidã in teſtamẽto, de leg. 2. cum proponit legatum fuiſſe Reip. Grauiſcanorum in tutelam vię reficundæ, quæ eſt in Colonia eorum vſque ad viam Aureliam. In hortis Aurelię vię Galbã ſepultum fuiſſe Tranquillus ſcribit. 13

CAMPANA. à Cœli mõtana porta incipit, mox in duas vias diuiditur, quæ nõ multò poſt Latinæ iunguntur; quod per Campaniam tranſeat, nomen hoc habuit. 14

OSTIENSIS, quæ ſecundum Tiberim Oſtiam ducit. 15

PORTVENSIS. Ad portum Oſtiæ, a Claudio Imp. extructum dirigitur. 16

IANICVLENSIS. A Ianiculo in Hetruriam tendit, de quo dictum eſt ſupra in xiiij regione. 17

LAVRENTIANA. à Laurento Latinorum oppido, ad quod inter Oſtienſem, & Ardeatinam tendebat, eſt appellata, vel a Laurento Silua, in qua Valentianus Placidiæ fuit interfectus. In Appiam viam incidebat, in eaque Terminalia feſta Termino dicata celebrabantur. 18

ARDEATINA. quæ ducit ad Ardeam oppidum Rutulorum Coloniam diſtantẽ a mari, inquit Strabo,[f] Stadijs lxx. vbi erat Cõuentus, & celebritas Latinorum. 19

[f] Lib.5.

SETINA. Tendebant ad Setinum Campanię oppidum, de quo ſopra in aqua Setina. 20

QVINTIA. a L. Quintio Cincinnato Dictatore appellata, cui, inquit Plinius,[g] aranti quatuor ſua iugera in Vaticano, quæ prata Quintia appellantur, viator attulit Dictaturã. quod & Dionyſius, [h] & Liuius tradunt. 21

[g] Lib.18.c.3.
[h] Lib.10

CASSIA. à Caſsio ſtrata, ait Feſtus, extra portam Flumentanam Sutrium, Viterbiũque mittebat, C. Caſsium eſſe puto, quem cũ M. Meſſala Cenſorem fuiſſe Plinius[i] memorat. præcipua enim ſternendarum viarũ cura erat Cenſorum. 22

[i] Lib.[...].25.

GALLICA. interpretor, quæ in Galliã Ciſalpinam mittebat. 23.

CORNELIA. Fortè à Cornelio Balbo, qui theatrũ ſuaſu Auguſti fabricauit, ſtrata, de quo Tranquillus, & ſupra in ix. regione eſt dictum. 24

TRIVMPHALIS. quà triumphantes ibant in Capitolium, portaque triumphalis, per quam ingrediabantur. Eam deſcribit Blõdus.[k] 25.

[k] Lib. 10. triumphantis Romæ.

26. PATINARIA. in qua Romę patinę vendebantur.

27. ASINARIA. Per quam frequeotius aſini cõmeabant, quæ erat inter Ardeatinã, & Latinam. Victor ponit hortos Aſinianos in xij regione.

28. CIMINIA. De hac dictum eſt ſuprà in aqua Ciminia.

29. TIBERINA. quę ſecundum Tiberim tendit, vel potius ad Tiberinam inſulam ducit: cuius originem Dionyſios, & Liuius referunt. Victor Galliam addit, & Flauiam.

BREVIARIVM VRBIS.

CAPITOLIA II. Vetus in vi. regione, nouum in viij.

CIRCI. II. Flaminius in ix. Maximus in xj. regione, quibus vtrique Circi nomẽ dederunt.

AMPHITHEATRA II. Primum in iij. regione, alterum caſtrenſe dictum in v. regione.

COLOSSI II. vnus tantum in iiij. regione ponitur: Alter vbi eſſet, non apparet, ſi non eſt ſtatua Quirini alta pedes xx. in vij. regione.

COLVMNÆ COCHLIDES II. Altera io viij. regione, in ix. regione altera.

MACELLA II. Magnum in ij. regione, Macellum Liuiani in v.

THEATRA iij. in ix regione nominantur iiij. in primis Balbi, Alia reticẽtur, ſed addendum ex Ruſo & Victore Marcelli, Lapideum, & Pompeij, vnde hic pro tribus legendum quatuor, de quibus ſupra dictum fuit.

LVDI. iiij. Victor. Ludi vj. alias vij. aliàs v. ſed hic ſunt iiij duo in ij. regione, matutinus & Gallicus, Alij duo io iij. magnus & Dacicus. Fortè apud Victorem Schola Caſſij in xj. regione pro ludo accipitur

NAVMACHIÆ V. in regionibus ſuprà omittuntur, quia, vt puto, eſſe deſierãt & exſiecata carum loca: vnam nominat Frontinus trans Tiberim ex Alſetia aqua ab Auguſto cònceptam, de qua ſuprà diximus in ea aqua. Aliam Naumachiã circa Tiberim Domitianus exeitauit, è cuius lapide ait Tranquillus,[a] maximus Circus deuſtis vtrinq; lateribus poſtea extructus eſt. Aliam in xiiij. regione naumachiam Victor ponit. Aliarum memoria interijt.

[a] In Domitiano ca.5.

NYMPHEA XV. Victor XII. vnum eſt Alexandri Imp. in v. regione, alterũ Iouis in vij. tria in xiij. Quinq́oe in xiiij. ſunt in totum x. Reliqua, credo, perierant.

EQVI MAGNI xxiij. Qui & vbi eſſent, in regionibus non apparet.

DEAVRATI lxxx. Victor equi æneì inaurati lxxxiiij.

EBVRNEI lxxxiiij. Victor. equi eburnei cxxiiij. Alias xciiij. neq́ue de ijs aliud conſtat.

ARCVS MARMOREI XXXVJ. Néque hi omnes in regionibus ſuprà viſuntur. Tres in prima regione ſtatouutur, Veri. Parthici, Traiani, & Druſi, Victor addit arcũ biſrõtem, qui ſunt quatuor; in iiij. regione addit & arcũ Titi. in vij. qui adhuc extat, eſt arcus nouus, Victor addit veri & Marci Auguſtorum, & in viij. arcum Fabianum. De quo ita Aſconius.[b] Fornix Fabianus arcus eſt iuxta Curiã in ſacra via à Fabio Cẽſote constructus, qui deuictis Allobrogibus Allobrox cognominatus eſt. Ibi ſtatuta eius poſita propterea eſt. ita ex vetuſto codice Aſconius eſt emendandus. Hunc arcum fornicem Fabianum etiam Cicero appellat.[c] Conſtantini arcus eſt in xi. in capite viæ Appiæ. Arcus Domitiani in via Flaminia, & Seueri in foro boario adhuc viſuntur, quos vitis librariorum hic prætermitti puto. Hi ſunt xij. reliquorum non extat memoria,

[b] In ſecunda contra Ver.

[c] In ſecunda contra Verrem, & pro Plancio.

PORTÆ xxxvij. Plinius xxxiiij. ponit his verbis,[d] vrbem tres portas habẽtem Romulus reliquit, aut, vt plurimis tradentibus credim⁹, quattuor, Mœnia eius collegere ambitu Imperatoribus, Cẽſoribusq́ue Veſpaſiaois anno cooditæ DCCCXXVIII. Paſ. xiij. MCC. complexa montes vij. ipſa diuiditur in regiones xiiij. Compita eatum cclxv. eiuſdem ſpacij menſura currente à milliario in capite Romani fori ſtatuto ad ſingulas portas, quæ ſunt hodie numero xxiiij. ita vt xij. portæ ſemel numerentur, prætereanturq́ue ex veteribus vij. quę eſſe deſierunt. efficit paſſuum per directum XXXMDCCCLXV. Ad extrema verò tectorum cum caſtris Prætorijs ab eodẽ milliario per vicos omnium viarum menſura colligit paulo amplius LXX. M. P. Quod ſi quis altitudinẽ tectorum addat, dignam profectò ęſtimationẽ concipiat, fateaturq́ue nullius vrbis magnitudinem in toto orbe potuiſſe ei comparari. Hæc ille. Marlianus contendit xxiiij. tantũm portas fuiſſe, exceptis vij. quæ eſſe deſierunt. Earum hęe nomina ponit.

[d] Lib.3.c.5.

1 Carmentalis, quæ & ſcelerata.
2 Romana.
3 Pandana.
4 Ianualis.
5 Cullatina.
6 Collina, quæ & Quirinalis Agenenſiſq;.
7 Viminalis, quæ & Figulnenſis.
8 Querquetulana.
9 Eſquilina.
10 Næuia.
11 Cœlimontana.
12 Gabiuſa.
13 Ferentina,
14 Cspena nunc S. Sebaſtiani.
15 Trigemina.
17 Naualis.

17 Aurelia.
18 Fontinalis.
19 Triumphalis.
20 Romanula.
21 Motionis.
22 Ratumena.
23 Saginalis.
24 Labicana.
25 Raudufcula.
26 Iauemalis.
27 Salutaris.
28 Piacularis.
29 Catularia.
30 Munutia.
31 Mugiona.
32 Stercoraria.

VICI cccexxiiij. Hic numerus non reſpondet vicis regionum, qui ſunt ccc. & pauciores apud Rufum & Victorem. Vnde mendum in alterutris locis eſſe oportet.

De ædibus idem dicendum quod de vicis.

VICOMAGISTRI DCLXXII. ex hoc apparet quamlibet regionem xlviij. vicomagiſtros habuiſſe, & vbique ita legendum.

CVRATORES xxiiij. idem Victor, ſed neceſſe eſt legere xxviij. quia ſingula regio habet curatores duos.

INSVLÆ per totam vrbem numero quadragintaſex millia, ſexcentæ, duæ. Neque hic numerus inſulis regionum reſpõdet, quæ ſunt 44698.

DOMVS. Mille ſeptingentæ octoginta: Neque hic numerus domibus regionum cõuenit, quæ ſunt 1700.

BALNEA DCCCLVI in regionibus ſunt 936.

LACVS mille CCCLII. io regionibos ſunt 1153.

PISTRINA ccliiij. iu regionibus 253.

LVPANARIA xlv. Luxuria illorum temporum agnõſcitur. In regionibus vt loca fœtida omittuntur.

LATRINÆ PVBLICÆ xliiij. Victor cxliiij. Dictæ ſunt, ait Varro, quaſi Lauatrinæ.

COHORTES PRÆTORIÆ X. Puto legendum Prætorianæ, quæ perſonam Cæſaris tuebantur. Auguſtus enim præter legiones xxiij. aut xxv. vt alij volũt, quas in prouinciis alebat, x. millia militum ad ſui corporis tutelam detinebat, quos in partes ſeu cohortes vt hic vocantur, ſub totidem tribunis diuiſerat, vt auctor eſt Diõ. [a] quælibet cohors ex mille cõſtabat. Prius circa palatiũ Auguſt. & in diuerſis Romæ locis excubabant, poſteà Tiberius à Seiano eorum præfecto perſuaſus, eos in vna caſtra redegit. Tacitus [b] Vim, inquit, præfecturæ modicam anteà intendit, diſperſas per vrbem cohortes vna in caſtra cõducendo, vt ſimol imperia acciperent, numeroque & robore, & viſu inter ſe fiducia ipſis, in cæteros metus crearetur. Prætendebat laſciuire militem diductũ, ſi quid ſubitum ingruat, maiore auxilio pariter ſubueniri, & ſeuerius acturos, ſi vallum ſtatuatur procul vrbis illecebris. Idem Tranquillus ſignificat, [c] Romæ, ait, caſtra conſtituit, quibus Prætorianæ cohortes vagæ ante id tempus & per hoſpitia diſperſæ continerẽtur. Hæc caſtra prætoria pro prætorianis Plinius appellat. Ad extrema verò, inquit, tectorum Romæ cum caſtris prætoriis ab eodem milliario per vicos omnium viarum menſura collegit paulò amplius lxx. millia paſſuum. Ex his verbis Plinij, & ſuprà Taciti apparet hæc caſtra in ſuburbiis ad tectorum vrbis extrema fuiſſe, quæ hic à Victore pouuntur, ſed hæc noſtra diſcriptio omittit.

[a] Lib. 55.
[b] Lib. 4. poſt prin.
[c] Lib. 3. ca. 5.

VRBANÆ QVATVOR. Præter milites prætorianos ad vrbem cuſtodiendam, ne quis tumultus oriretur, Auguſtus ſexmillia militum cõſtituit, quos in quatuor cohortes, ſingulas 1500. milites continentes diuiſit, vt [d] Dion memorat. Hi in vrbe caſtra habebant, quæ vrbana ab Vlpiano vocantur: [e] ſi quis, inquit, præſens ſit, vice tamẽ abſentis habeatur, vt puta, qui in vigilibus, vel vrbanis caſtris militat, dicẽdum eſt deferri hunc poſſe. Hæc ille. Ipſi milites à Paulo Vrbaniciani sũt vocati. In Vrbanicianis, ait, [f] militibus idem D. Pius conſtituit, vt Reipub. cauſa abeſſe videantur. Hi etiam Prætorij nominantur quoniam à Prætore tutelari dicto regebãtur, quia vrbis tutelã habebat, ſicut tutelares Dij nuncupãtur, qui oppida tuentur. Vlpianus librum ſingularem de officio Prætoris tutelaris ſcripſit, in quo has cohortes prætorias appellat, (in l. 9. ſi tribunus. de excuſ. tuto.) & cuique ſuum tribunum præfuiſſe ſignificat. Prætor verò tutelaris vnus eſt ex tredecim ab Auguſto inuentus (l. 2. §. capta. ff. de ori. iur.

[d] Lib. 55.
[e] In l. ſi maritus 15. §. 1. ad l. Iul. de adult.
[f] In l. qui mittũtur § . ex quib. cauſ. maior.

VIGILVM VII. QVARVM EXCVBITORIA xiiij. Pluribus vno die ortis incendiis, vij. cohortes, ait Paulus, [g] opportunis locis Auguſtus conſtituit, vt binas regiones vrbis vnaquæque cohors tueatur, præpoſitis eis tribunis, & ſuper omnes ſpectabili viro, qui præfectus vigilũ appellatur. Hæc Paulus idem & Tranquillus [h] ſignificat, cùm ait, aduerſus incendia excubias nocturnas, vigileſque commentus eſt, nocturni cuſtodes a Modeſtino vocantur. [i] Sed etſi vna cohors duas vrbis regiones tuebatur, non eodem in loco excubabat, ſed diuiſa in binis caſtris habitabat, ita vt vnaquæq; regio à dimidia cohorte cuſtodiretur, & ideo hic xiiij. excubitoria ponuntur. In regionibus tamen lõgè plures cohortes quàm ſeptem recẽſentur, nempe in ſecunda v. in quinta ij. in vij. vij. in viij. vj. in xij. iiij. in xiiij vij. Quarũ omniũ xiiij. tantùm ſtatuit excubitoria, ſed in numeris mendũ eſſe puto, nec niſi vij. cohortes in xiiij. ex

[g] In l. 2. de offi. præf. vigil.
[h] In Auguſto c. 30.
[i] In l. [illegible] ſ. qui autem [illegible] cuſ. tuto.

excubitorijs fuiſſe,& codex Victoris ab hac deſcriptione variat.Forte ſeptem antiquę cohortes in xxxj. tenuiores ſunt diuiſæ.

VEXILLA COMMVNIA. Duo. & ſi tàm pedites quàm equites vexillo vterentur, vt auctor eſt Vegerius [a] eum tamen alio non adiecto nominatur vexillum, intelligitur equitum: Geotgius Cedrenus, vexillariones, inquit, Romani equites appellant, & vexilla vela purpura & auro quadrata forma facta. Hęc longis haſtis ſuſpendétes circum Principem geſtant, & eum protegunt. Vegetius quoque [b] equitum alas vexillariones vocari affirmat, vnde hęc duo vexilla equitum fuiſſe puto. Communia autem fortè dicuntur, quia inter ſe non differebant, & vexillis vterque ordo promiſcuè vtebatur. Cēſeo autem equites Battauos ab Auguſto inſtitutos ſignificari, de quibus hæc Dion. [c] Delecti ſunt etiã equites externi nominati Battaui à Battauia, qui inſula eſt in Rheno flumine. Hi ſunt equites optimi. Eorum certum numerum dicere non poſſum, quippe nondum formam habēt, ſed cœpit Auguſtus eos cenſere, & ipſorum rationem habere ab eo tempore, quo eum patre militarunt, & illos contra Antonium pugnaturus vocauit, & retinuit, & tunc ſunt proprius globus, ac virgam vt centuriones geſtant. Hæc Dion. Hi poſteà in equites Battauos iuniores & ſeniores palatinos ſunt diuiſi; iuniores fuerunt vna ex ſex vexillationibus palatinis ſub Secundo Magiſtro militum in præſenti; & altera ex nouem palatinis vexillationibus ſub magiſtro equitum in Occidente, ſub quo etiam reperiebantur equites Battaui ſeniores.

CASTRA EQVITVM. Horum nomen deſideratur, vnde Victor addit, caſtra equitum ſingulorum ij. Tacitus [d] alæ ſingularium meminit his verbis. Acceſſit ala Singularium excita olim à Vitellio, deinde in partes Veſpaſiani trangreſſæ. Hi fortè Singulares ſunt dicti, quia inter eos nullus gradus pręterquam eorum pręfecti reperiebatur, & erant ſinguli, vel quòd eſſent ſingulares & optimi. Hi in vrbis præſidio fuiſſe videntur.

SALGAMARIORVM. Salgamarij a Columella vocantur, qui Salgama condiunt & vendunt. Eſt autem Salgama quicquid fructuum & herbarum in vaſis ad victũ penoris cauſa reponebatur, vt oleæ, cappares & plures, quas Columella [e] ad hũc vſum parari docet. Salgamum ergo erat pars penoris, quo veteres ad prandium vtebantur, propter quod alios cibos non parabãt quàm in penore conditos; inde magnus erat eorum numerus qui ſalgamum vendebant, qui locus pro caſtris erat aſſignatus, vnde caſtra Salgamariorum appellabantur.

PEREGRINORVM. Hæc caſtra ponuntur ſuprà in ij regione; Multis enim in Vrbem confluentibus peregrinis, quia non omnes à cauponis recipi poterant, locus, vbi hoſpitarentur, aſſignatus erat, qui caſtra peregrinorũ appellabatur. Superiora in regionibus prætermittũtur: & caſtra Miſenatiũ ſupra in iij. regione, & lecticariorũ in xiiij. locata, hic omittũtur. Alia caſtra Victor recitat, vt tabellariorũ, quorũ ingentem numerũ fuiſſe oportet, & Victimariorum. Multa alia addit Victor, vt menſas olearias lxxiiij. millia, lucos, ludos, & ſimilia, quæ hic prætermittuntur, item alia ſupra in regionibus relata, quemadmodum ludo, naumachia, nymphæa, macella, & ſimilia, quæ ſupra ſunt expoſita, neque hîc referre opus eſſe cenſui. Laus Domino.

[a] Lib. 2. c. 4.
[b] Lib. 2. c. 1.
[c] Lib. 55.
[d] Lib. 20.
[e] Lib. 12. & primo c. 4. & 7.

DE QVATVORDECIM REGIONIBVS VRBIS CONSTANTINOPOLITANÆ.

EIVSDEMQVE ÆDIFICIIS tam publicis, quam priuatis.

ROMAM in regiones xij. diuiſam fuiſſe ex Plinio & Tacito conſtat, vbi vrbis incendium à Nerone factũ recitat. eas breuiter Sext. Rufus & P. Victor viri Conſulares deſcripſerunt: hic quoq; ante Notitiam vtriusq; Romani Imperii ab ignoto auctore ponũtur, Conſtantinopolis Romæ veteris ſimulachrũ facta, & noua Roma appellata, ipſa quoque illius exemplo in regiones xiiij. eſt diuiſa, vt auctor eſt inter alios Iuſtinianus,[a] quę eas [illegible] appellat nonnullaq; Roma monumẽta eò tranſlata, & noua plura ſunt fabricata, quæ velut Notitiæ vtriuſque Rom. Imperii affinia non omnino prætereunda eſſe duxi: Itaque quaſdam ad ea clarius explicanda annotationes appoſui, & ſi nonnulla etiam in eiuſdem Notitiæ commentario, prout occurrebant, ſuis locis ſunt declarata. Horum deſcriptionis auctor id obſeruat, vt eccleſias & digniora præmittat, mox quæ omnibus ſunt communia, eodem ſemper ordine recitat, vicos, domos, balneas, piſtrina, gradus, curatorẽ vnum, vernaculum vnum, collegiatos, poſtremò Vicomagiſtros. In xiij. regione per errorẽ vici omittuntur, & in xiiij. Curator, Vernaculꝰ, Collegiati, & Vicomagiſtri pariter deſiderantur, quos reponemus Eccleſiæ xiiij. in vij. tantùm regionibus inueniuntur: At Romæ nullus vicus ſua carebat ædicula, & aliqui duas habebant. In quaque igitur regione ſigillatim inſignia opera attingemus.

[a] Nouell. 43.

REGIO I.

DOMVS CALLÆ Placidiæ Auguſtæ) fuit filia Theodoſii Magni, & ſoror Arcadii Honoriique: Hęc Roma capta ab Alarico Vandalorum ſeu Gothorum Rege abducta, Athaulfo Alarici affini & eius ſucceſſori nupſit, quo extincto, reſtituta & Conſtantio, qui mox imperauit, nupta, Valentinianũ & Honoriadem filios ſuſcepit, vt Eutropius, Zonaras, Cedrenus, & alii ſunt auctores.

DOMVS NOBILISSIME MARINÆ Arcadii filiæ, quæ nobiliſſimi titulo inſignita innupta manſit, vt auctor eſt Cædrenus; dignitas nobiliſſimi in antiqua inſcriptione primùm Valeriano iuniori tributa inuenitur circa annum ſalutis cclx. Mox Seuerino & Maximino Cæſaribus,[b] & deinceps aliis.[c] donec ad fœminas quoque peruenit. Hæc erat quædam participatio Imperii, nam hoc titulo honeſtatus purpuream veſtem aureo limbo circundatam gerebat, & ſupra præfectos ſedebat, vt auctor eſt Zoſimus,[d] qui vulgò hunc honorem à Conſtantino excogitatum, ſed conſtat longè antè fuiſſe.

[b] L. 1. C. de feriis.
[c] L. 2. C. de magi. muni. L. . C. de feriis.
[d] Lib. 2.

THERMÆ ARCADIANAE.) Ab Arcadio extructæ; Procopius[e] de ædificiis Iuſtiniani. Ex Propontide, inquit, ad Orientalẽ plagam vrbem nauiganti occurrit publicũ balneum, quod Arcadianæ dicitur, Cõſtantini vrbem aliàs variam exornans. Hic atrium Iuſtinianus extruxit, quod vrbi prætenditur, & leniter alluitur mari, vt qui hic deambulant cũ prænauigantibus, loqui poſſint. Hic igitur in confinio maris in prędicto atrio ſic habent; eſt enim atrium aſpectu pulchrum, quod leues venti perflant, cuius inſectua pauimẽta columnarum, & marmorum præcipua venuſtate integuntur; Tantum enim ſplendorem effundunt, vt Solis radiis concertare videantur. Multa quoque atrium exornant, partim ænea, partim lapide cælata, præbentia ſpectaculũ multa ratione dignum. Hactenus Procopius. Hæ Thermæ forte ſunt; quæ Xerolophus vocantur, quas ab Arcadio fabricatas fuiſſe auctor eſt Cedrenus; Xerolophus, inquit, opus eſt Arcadii columnæ Theodoſij Tauro penitus omnia ſimile. Hoc opus in foro Arcadii fuiſſe, Socrates[f] ſcribit, loquẽs enim de Sabatio heretico, ait; Faciebant collectas contra Siſinnicum ſuum Epiſcopum in loco ciuitatis, quæ [illegible] appellatur, in Arcadii foro Hæc ille. Ædificium erat plures cellas contines, vnde thermas fuiſſe conicio. Nicephorꝰ enim Gregoras.[g] Athanaſium Patriarcham Conſtantinopolis in cellis Xerolophi receſſiſſe ſcribit, ſonat autem hæc vox, inquit Suidas, ſiccam in unctionem ſine lotione, quod ibi vngerentur

[e] Oratio. 1.
[f] Lib. 7. c. 1.
[g] Lib. 7. c. 1.

non lauarentur:& addit olim fatidicum hunc locum fuiſſe, in quo è tripode reſpóſa reddebantur,& lvj. temporum Aſtronomica erat reuolutio, ibique xvj. chocleati, & reconditi erant receſſus. Ego quoque in vetuſto codice Græco xij. chocleas ibi fuiſſe legi, & Dianæ, Seuerique,& Marciani columnas, ac minoris Theodoſij. & Valentiniani ſtatuas. Ibidem ſcriptum epigramma Iuſtinianus citat [a] quod ex Xenophonte fuerat deſumptum in quinto ἀναβάσεως. Zonaras quoque Leone Iſauro imperante, Arcadii ſtatuam in Xerolophi columna poſitam terræmotu cócidiſſe ſcribit. Thermæ verò hic publicæ vel à Principibus ædificatæ appellantur, balnea erant priuatorum.

DOMVS cxviij.) intelligo inſignia ædificia, quemadmodũ Romæ domus ab inſulis diſtinguuntur. Alioquin Vici xxix. vix ſinguli quaternas domos habuiſſent. Nec dignus mediocri ciuitati hic numerus ædificiorum fuiſſet. Nobiles ergò domus hic tantum recéſentur, cetera, ædificia omittuntur.

PORTICVS Perpetuæ duæ) longas & perpetuas. Hæ non erant, vt hodie ædibus coniunctæ, vt pars earum cenſerentur, ſed ſeparatæ ad ſpaciandum, & animi gratia ædificatæ: vnde Strabo [b] vbi Romę loca deſcribit, Liuiæ porticum περίπατον. i. deambulationem appellat, cui & Plinius conſentit, [c] Item Strabo [d] auctor eſt Cumanos Æolas mutuo pecuniam ad extruendam porticum accepiſſe, & cum præſtita die non reſtituerent, à creditore phohibitos fuiſſe, ne ſub ea deambularent; cum verò plueret, prę pudore edicto permiſiſſe vt eam ſubire poſſent:& cùm præco clamaret, vt porticum ſubirent, iuiſſe in prouerbiũ Cumanos neſcire ob pluuiam porticum ſubire, niſi à præcone admonerentur. Has Vlpianus intelligit, cum porticus ſine ædibus fuiſſe ſcribit: [e] Tacitus [f] loquens de Neronis incendio, porticus, inquit, amœnitati dicatæ latius procidere. Talis fuit porticus Athenis, cuius partem, à Mycone mercede parté à Polygnoto gratuitò pictam Plinius memorat: [g] quę ob id varia eſt appellata, in qua Zeno docuit, ob id Stoicus nuncupatus [h] imaginibus argenteis, & marmoreis huiuſmodi porticus exornari conſueuerant, vt ex teſtaméto apud Marcellum [i] deprehenditur; Hæredem meum, inquit, volo, vt in patria mea faciat porticũ publicam, in qua poni volo imagines argenteas item marmoreas. Hic duas porticus intelligi puto à palatio vſque ad Forum Conſtantini, quæ per longum ſpaciũ ſũt perpetuæ, nec interrumpuntur; Procopius enim ſcribit, [k] Iuſtiniano Imperante palatium, ædem Sophiæ, & vtraſque porticus magnas vſque ad Forum Conſtantini arſiſſe. Idem & Cedrenus, qui eaſdem ambas porticus Baſiliſco imperante flagraſſe memorat, & hæ ſemper ſũt reſtitutę. Quęlibet autem Regio Conſtantinopoli aliquot portic[us] habebat, quod Romę erat ſecus

[a] In §. item lex Cornelia. Inſtit. de publi. iudi.
[b] Lib. 5. Geogr.
[c] Lib. 14. c. 1.
[d] Lib. 13. Geograph.
[e] In l. Cętera 41. §. hoc Senatus conſ. de leg. 1.
[f] Lib. 15.
[g] Lib. 35. c. 3.
[h] Suidas in ver. ſτοὶ.
[i] In l. Seia. §. vlt. aſſ. l. Lucius de aur. & arg. leg.
[k] De ædific. Iuſtinia. orat. 1.

GRADVS iiij.) tribunal intelligitur ad quod per gradus marmoreos ad accipiendum panem plebi dandum aſcendebatur. quã panis gradilis à gradibus vocatur. Valẽtinianus [l] panis, inquit, gradilis in alium gradum tranſlatio inhibetur. idem, [m] vniuerſi panem gradilem de gradibus adipiſcantur. Ex quibus cònſtat gradum eminens tribunal fuiſſe, vnde panis capiebatur. Conſtantinus enim, vt auctor eſt Metaphraſtes, quotidie octuaginta millia panum in pauperes elargiebatur, Socrates [n] octuaginta millia modiorum frumenti fuiſſe ſcribit, quibus viuum, carnem, & oleum addidiſſe Suidas tradit; [o] Erant ergo iiij. gradus ſeu tribunalia in prima regione ad hæc diſtribuenda erecta.

CVRATOR vnus, qui totius regionis ſollicitudinem gerat.) Hi ab Auguſto primùm inuenti, magiſtratus à Tranquillo appellantur; [p] ſpacium, inquit, vrbis in regiones, vicoſque diuiſit, inſtituitque, vt illas annui magiſtratus ſortitò tuerentur: hos magiſtri è plebe electi illorum loco curatores xiiij. poſtea Alexander Auguſtus inſtituit: Lampridius, fecit Romæ, inquit, curatores xiiij. ſed ex Coſ. Viros, quos audire negocia vrbana cũ P.V. iuſſit, ita vt omnes aut magna pars adeſſet, cùm acta fierent. Hi videntur lites ſuæ regionis curaſſe, & pupillorum, inopumque curam habuiſſe.

VERNACVLVS vnus, vel vt ſeruum in omnibus, & internuncius regionis.) Hunc credo fuiſſe velut miniſtrum curatoris, qui nũcia perferebat ad homines ſuæ regionis pertinentia. Hi ſunt, qui à Sext. Rufo & P. Victore in regionibus Romę denunciatores vocãtur, quorum bini in qualibet regione erant conſtituti.

COLLEGIATI xxv.) qui ex diuerſis corporibus ordinati incendiorum ſolent caſibus ſubuenire.) Romæ Præfectus vigilum vij. cohortibus libertinorum hominum imperabat, quos Auguſtus ad arcenda incendia inſtituit, ſingulaſq; cohortes binis regionibus prępoſuit, vt Paulus, [q] Tranquillus, & Dion [r] memorant. Conſtantinopoli verò DLXIII. Viri ex diuerſis artificum corporibus extracti, per xiiij. vrbis regiones, & ipſi nocte ad arcenda incendia excubabant, qui collegiati vocabantur. Hic numerus nec minui, nec augeri poterat, & vno moriente, Præfectus vrbi alium ex eius corpore ſubſtituebat. Honorius & Theodoſius [s] ad Ætium P.V. & non P.P. [t] vt vulgo legitur, & ita ex Cod. Theodoſiano emendandum. Quingentorum inquiunt, ſexaginta triũ collegiatorum numerus maneat, nulliq; ius addendi, mutandiuè, vel in defuncti locum ſubſtituendi pateat copia, ita vt iudicio tuę ſedis ſub ipſorum præſentia corporatorum in eorũ locum, quos humani ſubtraxerint caſus,

[l] In l. C. Theo. de anno. ciui.
[m] In d. l. 2. C. Theod. eo.
[n] Lib. 1. c. 13.
[o] In ver.
[p] Cap. 30.
[q] In l. 1. de offi. præf. vigil.
[r] Lib. 55.
[s] In l pen. C. de commerc.
[t] In l. vlt C. Th de calcis cocto.

ex eodem quo illi fuerant corpore ſubrogentur. Hæc illi. Eligebantur autem collegiati ex xxxv. corporibus artificum, quos Conſtantinus in epiſtola ad Maximum recēſet,[a] qui ab omnibus muneribus perſonalibus prætetquā ab arcendo incendio immunes erant.[b] In prima hac regione erant tantum collegiati. xxv. In aliis alii, qui complebant numerum DLX. ad quem explendum in xiiij. regione xxxvij. aut xl. vt legitur apud Zenonem deſiderantur. Alibi collegiati pro decanis defunctos humantibus accipiuntur.[c] Aliquando pro municipibus.[e]

[a] In l. r. C. de excuſ. artif.
[b] l. 1. C. de priuileg. corpora.
[c] l. r. C. de collegiat.
[d] In l. 9 C. de ſacr. ſanct. eccle.
[e] In l. 41. C. Th. de op. publ.

VICOMAGISTRI Quinque quibus per noctem tuendæ vrbis cura mandata eſt.) Hi primùm ab Auguſto inuēnti, Tranquill[f] ſpacium, inquit, vrbis in regiones, vicosque diuiſit, inſtituitque, vt illas annui magiſtratus ſortitò tuerentur; hos magiſtri è plebe cuiuſq; viciniç electi, itaque ſinguli curatores ſingulas regiones tuebantur vicos plures Vicomagiſtri appellati, quos credendum eſt aliquot milites habuiſſe, quibus noctis latrocinia, & alias iniurias prohiberent, ſicut erant Romæ Vigiles dicti,[g] qui id curabant, & cuſtodes vrbis quandoque vocantur:[h] Romæ pro ſingulo vico bini, terni, & quaterni ſtatuebantur Vicomagiſtri. Hic verò quælibet Regio quinque tantum habet, ita vt vniuerſi ſint lx. & ſi infrà in collectione ciuitatis lxx. numerantur.

[f] In Auguſto cap. 30.
[g] l. ſi maritus. C. de adult.
[h] l. ſed & miles §. qui autem. de excuſ. tutor.

REGIO II.

ECCLESIA Magna) ita templum S. Sophiæ; i. Dei Sapientiæ, à Conſtantino, vel. vt alii à Conſtantio conditum appellabatur, quod incendio exuſtum, poſtmodum Iuſtinianus omnium orbis terrarum ſplendidiſſimum fecit, de cuius nobili architectura Periandri liber & alii extant. Euagrius ſcribit. templi longitudinem fuiſſe peditum exc Latitudinem pedum cxv. Altitudinem à paumēto ad centrum hemiſpherii pedum clxxx.

ECCLESIA antiqna) fortè aliquam ex illis intelligit, quæ à Conſtantino conditę fuerant, & aliquot Procopius recenſet.[i]

[i] De ædific. Iuſtin. orat. 1.

SENATVS) locus in quo Senatus habebatur, quem, vt auctor eſt Sozomenos, Cōſtantinous Magnus ædificauit, vbi eandem celebtitatem kalendis Ianuarii quotannis fieri voluit, quam Romæ Senatus habebat; incendio combuſtū ob ſeditionem ortam de eiiciēdo D. Io. Chryſoſtomo, ſplendidiorē Iuſtinianus reſtituit, ait Procopius.

THERMÆ Zeuſippi) inſignes erant porticu domos, & officinas circundante; illis annui reditus ad accendenda balnei lumina, & ſarta tecta habenda aſſignati erant: Theodoſius.[k] Quia, inquit, plurimæ domus cum officinis ſuis in porticibus Zeuſippi eſſe memorātur, reditus memoratorum locorum pro quātitate, quæ placuit, ad præbenda luminaria, & ædificia, ac tecta reparanda. Regię vrbis lauacro ſine aliqua iubemus excuſatione conferri Hæc ille. Scribit autem ad Seuerinum P. V. nō Pretorio, vt rectè legitur in codice Theodoſiano.[l] Hoc balneum palatio Principis vicinum fuiſſe, & poſteà Numerorum vocatum Nicephorus[m] ſcribit. Eiuſdem Sozomen[n], & Socrates meminerūt; Id credo primnma Zeuſippo conditum, qui circa Neronis tempora Byzantii Chriſtianos afflixit,[o] & inter alios Diuum Andream Apoſtolum Aigyropolim fugere compulit. Erat tum, vt puto, Macedoniæ, & Thraciæ Præfectus: Hoc balneū poſtmodum Seuerus Imperator auxit, & ornauit, vnde Seueri eſt appellatum; verum Cedrenus ab ipſo conditum affirmat. Numerorum dein de baloeum eſt nuncupatum, quia milites ibi lauabantur. Zoſimus.[p] in peninſula id fuiſſe ſcribit: Olim quidem, inquit, eo loco portum habebat, quo porticus ille deſinunt, quas Seuerus Imperator doſtruxit, cùm ſuas aduerſus Byzantios iras depoſuiſſet, qui hoſtem ipſius Nigrum in vrbem admiſiſſent. Hæc ille. Suidas auctor eſt Chriſtodorum poetam ſtatuas; & imagines Zeuſippi carmine celebraſſe; inter quas laudatur, quę Heſiodo poetę poſita. fuit. Procopius[q] id balneum eſſe affirmat à Iuſtiniano reſtauratum, ſed Zeuſippum dici, quia ibi equorum iunctorum curſus exerceba tur, quod Græca hæc dictio ſonat, eius meminit D. Gregorius Nazianzenus in oratione ad Arrianos, & de ſe ipſo: nec nouam, inquit, illam Hieroſalem, hoc eſt Zeuſiyppum inuiſo Imperante Iuſtiniano incendio conſumptum eſt. Cedrenus incendio, inquit, conſumptum eſt balneum Seueri, quod Zeuſippi nomen geſſit, in quo varium inerar ſpectaculum, atuumque ſplendor & marmor, & lapidum; & ex ære imaginum, & opera virorum, quæ a multis ſeculis fabricata erant, quibus hoc vnum deerat, quòd animæ non inerant illorum, quos referebant, inter præcipua, & ingenium ſuperantia opera. Stabat & Homerus qualis fuerat cogitabundus, manibus inſertis infra pectus, barba ſine cultu demiſſa, capilli capitis æquales. ſari ab vtraque tunc pitis parte, facies prę ſenio hirſuta, ac curis deuoluerſo, naſus ad reliquas partes proportione æqualis. oculi palpebris affixi, ita vt cęci formam prę ſe ferrent, qualem eum fuiſſe fama fert: Suprà tunicam pallıolo erat amictus, & ad baſim infrà pedes eius lorum quoddam æneum ſubiectum: Erant porrò æneæ columnę omnium ſapientia, poeſi. arte dicendi, ac fortitudine clarorum virorum.

[k] In l. quia plurimæ C. de op. publ.
[l] L. 51. C. Theo. deo per. pub.
[m] Lib 9. c. 9. eccleſ.
[o] Niceph. lib 8. cap. 7.
[p] Lib 2.
[q] Lib. 1. de ędif. Iuſtinia.

TRIBVNAL purpureis gradibus extructū) id erat ex marmore porphyrite, quæ vox Latinè purpureum ſonat, quia purpuram hic lapis imitatur.

AMPHITEATRVM) ſecundum lit-

tus maris,per quod ad palatium Principis, & portum Iuliani ibatur,in quorum medio fornaces eſſe conſueuerant,quę à Theodoſio iuniore tolli ſunt iuſſa.[a] Omnes, inquit, fornaces per omne ſpacium,quod inter amphitheatrum & D.Iuliani portum & littus maris extenditur,tolli præcipimus, propter ſalubritatem vrbis ampliſſimæ, & noſtrarum ædium vicinitatem,nec vlli his in locis coquendi calcis præberi licentiam.

[a] In l. vlt. C. Th. de calcis coctor.

REGIO III.

DOMVS PVLCHERIAE Auguſtæ)ſororis Theodoſij iunioris, quæ virgo permanſit,& ſi mortuo Theodoſio fratre, Martiano, quem creauit Imperatorē,nupſit, De hac multa Zonaras,Cedrenus, Zoſimus, Nicephorus, & alij. Aliam domum in xj.regione habuit.

PORTVM nouum)eſt fortè ille à Iuliano Apoſtata fabricatus. Alius fuit in vj.regione Neorius vocatus,vbi erat nauale.

PORTICVM ſemi rotundam quæ à ſimilitudine fabricæ ſigma græco vocabulo nuncupatur.) A ſimilitudine græcæ literæ c. Huius ſæpe Zonaras & Cedrenus[b] meminerunt.

[b] In Michaële monacho. Baſilio Macedonio.

REGIO IIII.

MILIARIVM aureum) De hoc ita Cedrenus ſcribit:ſupra miliarii fornicem duæ ſunt ſtatuæ Magni Conſtantini & matris eius, & in harum medio crux:à tergo eatum Traianus, & iuxta hunc Aelius Hadrianus eques, & horologium à Iuſtiniano ibidem collocatum. Erat hæc columna Romæ in foro ab Auguſto poſita, à qua omnes viæ Italiæ initium & finem accipiebant, vt Plutarchus, Dion, P. Victor, & alii tradunt; non tamen ab ea milliaria numerari cœpiſſe Æmilius Macer monet;[c] Mille paſſus,ait, nō à miliario vrbis,ſed à continentibus ædificiis numerandi ſunt;Sicut ergo Romæ erat miliarium aureum,ita & Conſtantinopoli,quę noua Roma appellata,in omnibus veterem imitabatur;Sed ibi non columna,vt Romę fuiſſe videtur,ſed ędificium,vt ex prędictis Cedreni verbis, & ex Suida deprehenditur,qui ſub eius teſtitudine Conſtantini & Helenæ columnas,& crucem,ac ſimulacrum fortunę, pluresque alias ſtatuas fuiſſe ſcribit,& illud milium non miliarium appellat.

[c] In l. mille. de ver. ſig.

AVGVSTEVM) erat ingens ęrea columna à Iuſtiniano fabricata. Cedrenus, abſoluta,eſt,inquit,anno xvj. Imperii Iuſtiniani ærea columna magna,quę vocatur Auguſteū, eique impoſita eſt Iuſtiniani ſtatua equeſtris, ſiniſtra manu tenens pomum rotundum, quo indicatur Orbis Imperium penes ipſum eſſe: dextram autē incendebat, quaſi Perſas iuberet ſtare,& Romanorum ditionem non inuadere:omnes verò ærec circa columnā tegulæ erant auratæ, introitum palatij Conſtantini Magni tegentes,qui etiamnum ęreus dicitur, columna verò Auguſteum vocatur. De hac latè & Procopius,[d] vbi Auguſteum non columnam,ſed locum,in quo erat columna,vocatum fuiſſe ſcribit,quod & macellum appellabatur:columna,inquit,pręcipua magnitudine admiranda,non tamen ſimplex & vniformis; ſed grandibus in circuitu lapidibus compoſita.Hanc æs optimum in tabulis & verticibus circumfuſum vndiq; veſtit,lapides ipſos ſuo robore vinciens,& ornatu tegens,colore quidem auro puro obſcurius,dignitate verò non multò inferius, par planè & æquiparandum argento. In huius columnę vertice ſtabat pręgrandis equus ęre conflatus, verſus ad auroram admiratione dignus,ſimilis ituro, & antè pulchrè procinato.Nā inter priores pedes ſiniſtrū leuat,tanquā terrā pulſaturus,alter pes lapidi,ſuper quem graditurus eſt,infixus hęret. Poſteriores verò pedes ita contrahit,vt ſi ſtare prohibeatur,in parato ſit. Huic equo inſidet æreum regis ſimulachrum. Achillem vocant, propter figuram,quam refert,etenim ſoleas ſubligatus habet, abſque ocreis. Pectus heroica thorace munitum eſt. & caput galea; ſplēdorem quendā proijcit,ſpectans ad oriētem,iter,vt opinor,arrepturus ad Perſas. Gerit ſiniſtra manu orbem,quo innuit terram & mare ſibi ſubditum eſſe: Nihil armorum tenet,neque enſem,neque haſtam, ſed tantum crucem orbi impoſitam, per quā regnum & belli victoria illi obuenit. Dextram manum ad orientem extendit.& porrectis digitis iubet,vt Barbari vltrò non progrediantur. Infra verò locum hunc Auguſtum forum appellat, eſt forum,inquit ante regias,columnis circūmunitum,Auguſtum vocant Byzantini:in hoc ad auroram curia ſeu prætorium exſtructum eſt,Iuſtiniani regis opus,quo Romanorum Senatus conueniens initio anni ſolennē feſtiuitatem peragit.Idē & Suidas tradit. Phauorinus forum obſoniorum Auguſtæum fuiſſe tradit,ita appellatum, inquit, Suidas, quòd idib. Octobris ſingulis annis regionum curatores & Scuaſtophori in Auguſti honorem ibi ſaltarent; vel quòd Conſtantini & Helenæ eius matris ſtatuæ eo in foro eſſent locatæ.

[d] De ædific. Iuſtinian. 1. oratio.

BASILICA quoque omnium inſignis ibidem erat ædificata,de qua hæc Cedrenus. Ortum à mediis chalcopratiis incēdium cum vtranque porticum,tùm contigua omnia, & Baſilicam deuorauit,in qua fuit bibliotheca librorum 120. continens, inter quos libros fuit etiam draconis inteſtinum,pedes 120. lōgum.cui Homeri poëmata Ilias,& Vlyſſea aureis literis fuerant inſcripta, cum hiſtoria rerum ab Heroibus geſtarum. Erat Baſilicæ teſtudo

ſtudo multis columnis ſuffulta, qualia hodie viſuntur templa, ordinibus columnarum ſuſtentatu, quæ etiam Baſilicæ appellãtur, quòd inſtar baſilicarum ſint fabricata. Eam in vij. Æneid. Virg. deſcribit:

Templum Augustum ingens centum ſublime columnis.

Vrbe fuit ſumma Laurentis Regia pici.

Hic ſceptra accipere primosque attollere faſces.

Regibus omen erat.

Ibi cauſę agitabantur, Legati ciuitatum audiebantur, publicaque negocia tractabãtur. Hæc inaurata marmoribus ſplendebat. Theodoſius Cyro P.V. Conſtantinopolitanæ,[a] Baſilicam inquit, auratam, & marmoribus decoratam in nullius imaginis, aut pictarũ tabularũ obumbratione fuſcari iubemus cum. verò Conſtantinopoli & eius vrbis pręfecto ſcribat, hanc ſignificat. De eadem credo, intelligit Zonaras in Leone Magno, cùm flagraſſe maximam domum vocatam ſcribit, in qua & Senatus, & delecti ciues deliberatum conuenire ſolebãt, atque ipſę Imperator Cõſularem veſtem ſumpturus: Opus illuſtre & ſplendidiſſimum, in quo pedaneos iudices in cellulis iudicaſſe Iuſtinianus ſcribit.[b] Hanc baſilicam a tergo miliarij fuiſſe Suidas ſcribit,[c] & in ea ſtatuã inauratã & alias, inter cetera ibi erat elephas à Seuero ob hanc cauſam factus, quòd argẽtarius quidam illius cuſtodem interfeciſſet, & cadauer belluæ manducandum obieciſſet, ob id iratus elephas eum occidit. Ad facti memoriam Seuerus elephantẽ cum cuſtode æneum fundi fecit, qui Coſ. Iuliano Conſtantinopolim tranſlati in baſilica locati fuère.

[a] L. baſilicã C. de oper. pub.

[b] In § ſedebant aut. de iudic. Nouell. 81.

[c] In ver. *βασιλικ.*

NYMPHÆVM) id erat amplum ædificium, in quo nuptias celebrabant, qui ædes ad hoc idoneas non habebãt. vt auctor Zonaras in Leone Magno, & Cedrenus. Eò ex fonte, qui erat in foro, aquam deriuatam fuiſſe Suidas ſcribit, quę Nymphæum lauacrum vocabatur. Theodoſius ad eũdem Cyrum.[d] tua, inquit, ſedes diſponet, quantum aquæ publicis Thermis, quantum in Nymphæis conueni a deputari.

[d] In l. ſi quis. C. de aquæductu.

PORTICVS Fanionis) Suidas Fanionem eſſe dicit locum, in quem purgamenta proijciebantur. Ea fortè eſt porticus, quam Zeno Imp. à miliario vsque ad Capitolium cum quattuor columnarũ ordinib[9] excurriſſe ſcribit. inter quas tabernulas marmoribus incruſtatas prope viã publicã ædificari permittit.[e]

[e] In l. pen. § pręterea, C. de ædifi. priua.

LIBVRNA marmorea) naualis victoriæ eſt monimentum. Eam enim victoriam ſignificari puto, qua Fraiutus Magiſter militũ Arcadij contra Gainam liburnis inſtructis ad Cherſoneſum potius eſt, vt Zoſimus[f] ſcribit.

[f] Lib. 5.

EGCLESIA ſeu martyrium S. Mennæ) Ægyptius miles fuit ſub Diocletiano paſſus in Phrygia. Hanc ędem Conſtantinus ædificauit, quem plures in honorem martyrum eccleſias fabricaſſe[g] Euſebius in eius vita ſcribit.

[g] Lib. 3. c. 47.

STADIVM) hæc erat area quadrata ad pugillatum deſtinata, vt ait Suidas, quam Gręci cc. pedibus metiebantur. quandoque pluribus vndique porticibus. ſeu periſtyllijs claudebatur: vbi lucta, iactu, ſaltu, teſtibusque Græci certabant. Porticus ad meridiem erat duplex, ne pluuijs à ſeptentrione venientibus læderetur: Intus vltrà porticum continebat ephebæum, ſeu exedra, ſedibus vndique circũdantibus, vbi diſputabant phyloſophi, & iuuenes erudiebantur. Olim enim in librorum inopia diſputando, & arguendo ſe exercebãt, vt auctor eſt Suidas.[h] A dextra verò, & ſiniſtra Ephebęi ſtabant balnea, in quibus oleo luctantes vngebantur. Et ideo Gaius Iureconſ. ſcribit ſtadium propriam formam ex conſumatione accipere.[i] Hoc ſtadium ſpectabat mare, Procopius de ædificijs Iuſtiniani.[k] In loco, inquit, mari proximo, quod non ſtadium vocatur, certaminibus quibuſdam opinor locum, olim dedicatum. Ampla Xenodochia Iuſtinianus, & Theodota vxor exſtruxerunt. Hæc ille.

[h] In ver. *γυμνάσια.*

[i] In l. ſi is qui quadringenta. 81 fin. ff. ad leg. falcid.

[k] In 1. oratio. in fin.

SCALA Timaſij) erant hi gradus per collem ac mare deſcendẽtes à Timaſio facti, vel locus ad commode deſcendendum paratus, ita nuncupatur; nam ſcalam etiam deſcẽſum ex naui vocant. Gyllius lib. 2. cap. xj de boſphoro Thracio ſcalam molis brachiũ ponticuli vicem pręſtans interpretantur. Credendum tamen eſt hic marmoreas ſcalas fuiſſe, cùm locus pro inſigni nominetur. Ex his aliquod vectigal colligebatur, quod ad aquęductus reparationem impendebatur: Theodoſius,[l] Ad reparationem, inquit, aquæductus huius almæ vrbis omnia vectigalia, quæ colligi poſſunt ex vniuerſis ſcalis huius inclytę vrbis, ad refectionem eiuſdem aquæductus procedãt. Hæc ille, naues credo, quæ merces exonerabant, aliquid ſoluebant. Iuſtinianus quoque recitat codicillos Hierijs in quibus nepoti Hierio ſuburbium coparium cum omnibus ſcalis reliquit.[m] item Cedrenus auctor eſt Copronymo imperãte ſęuiſſimo frigore mare cõcretum fuiſſe. Mox tepeſcente aere, inter alia fruſtum glaciei arcis ſcalas, Conſtantinopolis attriuiſſe. Fuit Timaſius magiſter peditum magni Theodoſij, qui à Valentis temporibus militare cœperat. Ab Eutropio Arcadij cubiculario per calumniam accuſatus, in Oaſim eſt relegatus. Syagrij P.P. pater, vt Zoſimus.[n] ſcribit.

[l] In l. ad reparationem. C. de aquæduct.

[m] Nouell. 139

[n] In 5.

REGIO V.

CISTERNA Theodoſiana) locus eſt infra terram concameratus, non viuam nec perpetuam. ſed imbribus conceptã aquã continens.[o] Petrus Gyllius[p]. ſcribit, ſe Con-

[o] l. 1. §. hoc interdictum, ff. de fonte.

[p] in topographia Conſtantinopolis.

ſtantino

tus maris, per quod ad palatium Principis, & portum Iuliani ibatur, in quorum medio fornaces eſſe conſueuerant, quę à Theodoſio iuniore tolli ſunt ioſſa.[a] Omnes, inquit, fornaces per omne ſpacium, quod inter amphitheatrum & D. Iuliani portum & littus maris extenditur, tolli præcipimus, propter ſalubritatem vrbis ampliſſimæ, & noſtrarum ædium vicinitatem, nec vlli his in locis coquendi calcis præberi licentiam.

[a] In l. vlt. C. Th. de calcis coctor.

REGIO III.

DOMVS PVLCHERIAE Auguſtæ) ſororis Theodoſij iunioris, quæ virgo permanſit, & ſi mortuo Theodoſio fratre, Martiano, quem creauit Imperatoré, nupſit, De hac multa Zonaras. Cedrenus, Zoſimus, Nicephorus, & alij. Aliam domum in xj. regione habuit.

PORTVM nouum) eſt fortè ille à Iuliano Apoſtata fabricatus. Alius fuit in vj. regione Neorius vocatus, vbi erat nauale.

PORTICVM ſemi rotundam quæ à ſimilitudine fabricæ ſigma græco vocabulo nuncupatur.) A ſimilitudine græcæ literæ c. Huius ſæpe Zonaras & Cedrenus[b] meminerunt.

[b] In Michaële monacho. Baſilio Macedonio.

REGIO III.

MILIARIVM aureum) De hoc ita Cedrenus ſcribit: ſuprà miliarii fornicem duæ ſunt ſtatuæ Magni Conſtantini & matris eius, & in harum medio crux: à tergo earum Traianus, & iuxta hunc Aelius Hadrianus eques, & horologium à Iuſtiniano ibidem collocatum. Erat hæc columna Romæ in foro ab Auguſto poſita, à qua omnes viæ Italiæ initium & finem accipiebant, vt Plutarchus, Dion, P. Victor, & alii tradunt; non tamen ab ea milliaria numerari cæpiſſe Æmilius Macer monet;[c] Mille paſſus, ait, nó à miliario vrbis, ſed à continentibus ædificiis numerandi ſunt; Sicut ergo Romæ erat miliarium aureum, ita & Conſtantinopoli, quę noua Roma appellata, in omnibus veterem imitabatur; Sed ibi non columna, vt Romę fuiſſe videtur, ſed ędificium, vt ex prędictis Cedreni verbis, & ex Suida deprehenditur, qui ſub eius teſtitudine Conſtantini & Helenæ columnas, & crucem, ac ſimulacrum fortunę, pluresque alias ſtatuas fuiſſe ſcribit, & illud milium non millarium appellat.

[c] In l. mille. de ver. ſig.

AVGVSTEVM) erat ingens ęrea columna à Iuſtiniano fabricata. Cedrenus, abſoluta, eſt, inquit, anno xvj. Imperii Iuſtiniani ærea columna magna, quę vocatur Auguſteũ, atque impoſita eſt Iuſtiniani ſtatua equeſtris, ſiniſtra manu tenens pomum rotundum, quo indicatur Orbis Imperium penes ipſum eſſe: dextram auté incendebat, quaſi Perſas iuberet ſtare, & Romanorum ditionem non inuadere: omnes verò æreę circa columná tegulæ erant auratæ, introitum palatij Conſtantini Magni tegentes, qui etiamnum ęreus dicitur, columna verò Auguſteum vocatur. De hac latè & Procopius,[d] vbi Auguſteum non columnam, ſed locum, in quo erat columna, vocatum fuiſſe ſcribit, quod & macellum appellabatur: columna, inquit, pręcipua magnitudine admiranda, non tamen ſimplex & vniformis; ſed grandibus in circuitu lapidibus compoſita. Hanc æs optimum in tabulis & verticibus circumfuſum vndiq; veſtit, lapides ipſos ſuo robore vinciens, & ornatu tegens, colore quidem auro puro obſcurios, dignitate verò non multù inferius, par planè & æquiparandum argento. In huius columnę vertice ſtabat pręgrandis equus ęre conflatus, verſus ad auroram admiratione dignus, ſimilis ituro, & antè pulchrè procliuato. Ná inter priores pedes ſiniſtrũ leuat, tanquá terrá pulſatur[*], alter pes lapidi, ſoper quem graditurus eſt, infixus hęret. Poſteriores verò pedes ita contrahit, vt ſi ſtare prohibeatur, in parato ſit. Huic equo inſidet æreum regis ſimulachrum. Achillem vocant, propter figuram, quam refert, etenim ſoleas ſubligatus habet, abſque ocreis. Pectus heroica thorace munitum eſt, & caput galea; ſplédorem quendá proijcit, ſpectans ad oriétem, iter, vt opinor, arrepturus ad Perſas. Gerit ſiniſtra manu orbem, quo innuit terram & mare ſibi ſubditum eſſe: Nihil armorum tenet, neque enſem, neque haſtam, ſed tantùm crucem orbi impoſitam, per quá regnum & belli victoria illi obuenit. Dextram manum ad orientem extendit. & porrectis digitis iubet, vt Barbari vlterò non progrediantur. Infra verò locum hunc Auguſtum forum appellat, eſt forum, inquit ante regias, columnis circũmunitum, Auguſtum vocant Byzantini: in hoc ad auroram curia ſeu prætorium extructum eſt, Iuſtiniani regis opus, quo Romanorum Senatus conueniens initio anni ſolenné feſtiuitatem peragit. Idé & Suidas tradit. Phauorinus forum obſoniorum Auguſtæum fuiſſe tradit, ita appellatum, inquit, Suidas, quòd idib[*] Octobris ſingulis annis regionum curatores & Seuaſtophori in Auguſti honorem ibi ſaltarent; vel quòd Conſtantini & Helenæ eius matris ſtatuæ eo in foro eſſent locatæ.

[d] De ædific. Iuſtin. in. 1. oratio.

BASILICA quoque omnium inſignis ibidem erat ædificata, de qua hæc Cedrenus. Ortum à mediis chalcopratiis incédium cum vtranque porticum, tùm contigua omnia, & Baſilicam deuorauit, in qua fuit bibliotheca librorum 120. continens, inter quos libros fuit etiam draconis inteſtinum, pedes 120. lũgum. cui Homeri poémata Ilias, & Vlyſſea aureis literis fuerant inſcripta, cum hiſtoria rerum ab Heroibus geſtarum. Erat Baſilicæ teſtudo

ſtudo multis columnis ſuffulta, qualia hodie viſuntur templa, ordinibus columnarum ſuſtentata, quæ etiam Baſilicæ appellãtur, quòd inſtar baſilicarum ſint fabricata. Eam in vij. Æneid Virg. deſcribit:

Templum Auguſtum ingens centum ſublime columnis.

Vrbe fuit ſumma Laurentis Regia pici.

Hic ſceptra accipere primoſque attollere faſces.

Regibus omen erat.

Ibi cauſę agitabantur, Legati ciuitatum audiebantur, publicaq́ue negocia tractabãtur. Hæc inaurata marmoribus ſplendebat. Theodoſius Cyro P.V. Conſtantinopolitanæ, [a] Baſilicam inquit, auratam, & marmoribus decoratam in nullius imaginis, aut pictarũ tabularũ obumbratione fuſcari iubemus cum verò Conſtantinopoli & eius vrbis prefecto ſcribat, hanc ſignificat. De eadem credo, intelligit Zonaras in Leone Magno, cùm flagraſſe maximam domum vocatam ſcribit, in qua & Senatus, & delecti ciues deliberaturi conuenire ſolebãt, atque ipſę Imperator Cõſularem veſtem ſumpturus: Opus illuſtre & ſplendidiſſimum, in quo pedaneos iudices in cellulis iudicaſſe Iuſtinianus ſcribit.[b] Hanc baſilicam a tergo miliarij fuiſſe Suidas ſcribit,[c] & in ea ſtatuã inauratã & alias, inter cetera ibi erat elephas à Seuero ob hanc cauſam factus, quòd argẽtarius quidam illius cuſtodem interfeciſſet, & cadauer belluæ manducandum obieciſſet, ob id iratus elephas eum occidit. Ad facti memoriam Seuerus elephantẽ cum cuſtode æneum fundi fecit, qui Coſ. Iuliano Conſtantinopolim tranſlati in baſilica locati fuẽre.

[a] L. baſilicã C. de oper. pub.

[b] In § ſedebant aut. de iudic. Nouell. 81.

[c] In ver. παρα-ςάι.

NYMPHÆVM) id erat amplum ædificium, in quo nuptias celebrabant, qui ædes ad hoc idoneas non habebãt, vt auctor Zonaras in Leone Magno, & Cedrenus. Eò ex fonte, qui erat in foro, aquam deriuatam fuiſſe Suidas ſcribit, quę Nymphæum lauacrum vocabatur. Theodoſius ad eũdem Cyrum. [d] tua, inquit, ſedes diſponet, quantum aquæ publicis Thermis, quantum in Nymphæis conueni a deputari.

[d] In l. ſi quis. C. de aquæductu.

PORTICVS Fanionis) Suidas Fanionem eſſe dicit locum, in quem purgamenta proijciebantur. Ea fortè eſt porticus, quam Zeno Imp. à miliario vſque ad Capitolium cum quattuor columnarũ ordinib[9] excurriſſe ſcribit. inter quas tabernulas marmoribus incruſtatas prope viã publicã ædificari permittit.[e]

[e] In l. pen. § prętereà, C. de ædifi. priua.

LIBVRNA marmorea) naualis victoriæ eſt monimentum. Eam enim victoriam ſignificari puto, qua Frauitus Magiſter militũ Arcadij contra Gainam liburnis inſtructis ad Cherſoneſum potius eſt, vt Zoſimus [f] ſcribit.

[f] Lib. 5.

ECCLESIA ſeo martyrium S. Mennæ) Ægyptius miles fuit ſub Diocletiano paſſus in Phrygia. Hanc ędem Conſtantinus ædificauit, quem plures in honorem martyrum eccleſias fabricaſſe, Euſebius in eius vita ſcribit.[g]

[g] Lib. 3. c. 47.

STADIVM) hæc erat area quadrata ad pugillatum deſtinata, vt ait Suidas, quam Gręci cc. pedibus metiebantur. quandoque pluribus; vndiq́ue porticibus. ſeu periſtyllijs claudebatur: vbi lucta, iactu, ſaltu, teſtibusq́ue Græci certabant. Porticus ad meridiem erat duplex, ne pluuijs à ſeptentrione venientibus læderetur: Intus vltrà porticum continebat ephebæum, ſeu exedra, ſedibus vndiq́ue circũdantibus, vbi diſputabant phyloſophi, & iuuenes erudiebantur. Olim enim in librorum inopia diſputando, & arguendo ſe exercebãt, vt auctor eſt Suidas. [h] A dextra verò, & ſiniſtra Ephebęi ſtabant balnea, in quibus oleo inunctantes vngebantur. Et ideo Caius Iureconſ. ſcribit ſtadium propriam formam ex conſumatione accipere. [i] Hoc ſtadium ſpectabat mare. Procopius de ædificijs Iuſtiniani.[k] In loco, inquit, mari proximo, quod non ſtadium vocatur, certaminibus quibuſdam opinor locum, olim dedicatum. Ampla Xenodochia Iuſtinianus, & Theodora vxor exſtruxerunt. Hæc ille.

[h] In ver. γυμνά-σια.

[i] In l. ſi is qui quadringenta. ad fin. ff. ad leg. Falcid.

[k] In 1. oratio. in fin.

SCALA Timaſij) erant hi gradus per collem ac mare deſcendẽtes à Timaſio facti, vel locus ad commode deſcendendum paratus, ita nuncupatur; nam ſcalam etiam deſcẽſum ex naui vocant. Gyllius lib. 2. cap. xj. de boſphoro Thracio ſcalam molis brachiũ ponticuli vicem pręſtans interpretantur. Credendum tamen eſt hic marmoreas ſcalas fuiſſe, cùm locus pro inſigni nominetur. Ex his aliquod vectigal colligebatur, quod ad aquęductus reparationem impendebatur: Theodoſius,[l] Ad reparationem, inquit, aquæductus huius almæ vrbis omnia vectigalia, quæ colligi poſſunt ex vniuerſis ſcalis huius inclytę vrbis, ad refectionem eiuſdem aquæductus procedãt, Hæc ille, naues credo, quæ merces exonerabant, aliquid ſoluebant. Iuſtinianus quoq́ue recitat codicillos Hierij, in quibus nepoti Hieriu ſuburbium copatum cum omnibus ſcalis reliquit.[m] item Cedrenus auctor eſt Copronymo imperãte ſęuiſſimo frigore mare cõcretum fuiſſe. Mox tepeſcente aere, inter alia fruſtum glaciei arcis ſcalas, Conſtantinopolis attriuiſſe. Fuit Timaſius magiſter peditum magni Theodoſij, qui à Valentis temporibus militare cœperat. Ab Eutropio Arcadij cubiculario per calumniam accuſatus, in Oaſim eſt relegatus. Syagrij P.P. pater, vt Zoſimus. [n] ſcribit.

[l] In l. ad reparationem. C. de aquæduct.

[m] Nouell. 159

[n] In 5.

REGIO V.

CISTERNA Theodoſiana) locus eſt infra terram concameratus, non viuam nec perpetuam. ſed imbribus conceptã aquã continens.[o] Petrus Gyllius [p] ſcribit, ſe Con-

[o] L. 1. § hoc interdictum, ff. de fonte.

[p] in topographis Conſtantinopolis.

ſtantino

ſtātinopoli inuentā ſub terra ciſternam, ignorantibus dominis indicaſſe. Erat, inquit, longitudinis pedū ccccxxxvj. latitudinis clxxxij. ambit' ccxxiiij. paſſuum, concamerario ſuſtinebatur marmoreis columnis ccccxxxvj. pedes xij. inter ſe diſtantibus: ſingulæ xi. dodrantum altitudinem ſuperabant. In longitudinem per xij. ordines, in latitudinem per xxviij. erant diſpoſitæ. Hyeme irruēte aquæductu, ad media columnarum capitula implebatur ciſterna, piſceſque innatabant, quos ædiū dominus ēſtate nauicula circumuectus tridente transfigebat.

PRYTANEVM) Athenis erat arx Prytaneum vocata, in quam Senatores ac ſapientes conueniebant, & viri de Republica benemeriti publicè alebantur.[a] Cuius exemplo propè ciſternam regiam erat Cōſtātinopoli palatium, in quo vir doctiſſimus xij. diſcipulos erudiebat, qui poſtea Reipublicę vtiles futuri eſſent. Cedrenus in Leone Iſauro Iconomacho. Apud regiam, inquit, ciſternam palatium erat venerabile, in quo iuxta antiquam formā Oecumenicus magiſta ſedebat, xij. habens diſcipulos erudirione & vita graues. Hi cùm omnem diſcendi ſcientiam celeritate & amplitudine ingenij percepiſſent, Eccleſiaſticam diuinarum rerum ſapientiam acri ſtudio tractabant: Abſque eorum conſilio nequiquam agi, ipſis quoque Imperatoribus nefas putabatur, quos Leo ſuſtulit: Id Zonaras clarius exprimit: Domus, inquit, erat in Baſilica proximè forum ærarium regia, in quas multi codices & humanæ ac diuinæ ſapiētiæ aſſeruabātur ab antiquis temporibus, & ad habitandū attributa, qui eruditione excelleret, quē Oecumenicum Doctorem appellabant: Is xij cōtubernales habebat excellenter eruditos. His publicus victus præſtabatur, quos eruditionis auidi adibant. Hos etiam Imperatores ad rerum gerendarum conſilia adhibebāt; quos cùm Leo in ſuam ſententiam, vt imagines impugnarent, trahere nequiuiſſet, nocte cum libris combuſſit. Quemadmodum ergo Athenis viri de Republica benemeriti in Prytaneo alebātur, ita & hic eruditi, & ob id Prytaneū hanc domum vocatam fuiſſe puto, quæ inſtar Athenienſis erecta fuit.

[a] Cicer lib. 1 de orator. Suid. in Πρυτανεῖον.

THERMÆ Eudocianæ) ab Eudocia vxore Theodoſij iunioris, quæ antequā Chriſtiana fieret, Athenais vocabatur, de qua plura Zonaras, Nicephorus, & alij. Alias habebat ædes in decima regione, vbi de ea aliquid dicetur.

STRATEGIVM) Hæc interpretor caſtra prætoriana, vbi degebant prætoriani milites. Eo in loco erat forum Theoduſianū, & Obeliſcus Thebeus quadrus Thebis Ægypti Cōſtantinopolim aduectus, qui in quadrū erat formatus.

HORREA holearia) credo legendum olearia ſine aſpiratione, vbi oleum condebatur.

HORREA Troaden(ſia) è Troadenſi aduectas merces, vel frumenta continentia, quemadmodū in ix. regione ſunt horrea Alexandrina, in quibus frumenta Alexandria aduecta conſeruabantur. Troas verò regio eſt Phrygiæ ad Helleſpontum ſita, non longe à Conſtantinopoli.

HORREA Valentiniana) à Valente Imperatore facta, Fortè hoc eſt illud horreum, in quo Suidas[b] ſcribit Manaimi ſtatuam fuiſſe, qui aduerſus Scythas exercitum duxit, & ibi erat æneus modius, vt ſecundum iuſtam eius menſuram frumentum emeretur & venderetur, precio aurei à Valente in modios xij. præſtituto (pro Valentiniano enim lego Valente, qui Conſtantinopoli imperauit) & nautæ manum præcidi iuſſit, qui eius legi fraudem fecit. & ob facti memoriam manus æreæ ibi ſunt affixæ.

[b] In vet. Manaim.

Erant & HORREA, in quæ aurum, argentum, & gemmæ deferebātur, Nam & aulus Iureconſ. homines in horreis preciosiſſimam partem fortunarum repoſuiſſe ſcribit.[c] Lampridius quoque refert horrea Alexandro fabricata fuiſſe, in quæ priuati homines, qui domi loca non habebant, aut cuſtodia carebant, aurum, argentum, gemmas, aut grana conuectarent. Domini verò horreorum illata ſuo periculo cuſtodiebant.[d]

[c] In l. 1. §. effracturę ff. de offi. præfec. vigil.

[d] l. cum plures §. loc. ſpt. locati.

PORTVS Proſorianus) in quo edulia exonerabantur, προσφορα enim Græci eſculenta vocant.

SCALAM Chalcedonienſem) commodum deſcēſum è regione Chalcedonis, vt cò traijciatur, nec amplius ſtadijs quinque ab Europa diuiditur.

MACELLA duo) Duo loca ampla intelligit, in quibus obſonia vendebantur.

REGIO VI.

COLVMNA purpurea Conſtantini) Hæc erat in foro Conſtantini, Lapideis tabulis ſtrato: Zonaras in Nicephoro Phoca, Imperatorem Nicephorum, inquit, maledictis vſque in forum lapideis tabulis ſtratum proſequuntur; in quo columna rotunda porphyretica ſita eſt. De hoc ita Cedrenus. Conſtantinus anno ſui Imperij xxiiij. forum condidit cum duobus amplis roſtris, in eoque foro columnam Roma allatam poſuit. vno ſolidoque lapide conſtantem, qui totus erat purpureus, id eſt ex porphyrite conſtans, atque eam æreis faſcijs vnxit, inſcriptis; In eiuſdē mo ſtatuam ſibi collocauit cū hac inſcriptione. CONSTANTINVS. Splendebat ſolis inſtar. Opus fuit Phidiæ Athenis aduectum. Sub baſim columnæ vij poſuit ſportas,

ac xij. Cophinos Chriſti miraculis inſignes in fraſcriptosque verſus appoſuit.

[a] Cedr. in Theodoſio.

Tibi Chriſte mundi domine, Rectorque optime vrbem hanc, tibi qua ſeruiat: modó ſubdidi & ſceptra, Romanamq́, omnem potentiam. Hac tu malis defende ſemper ab omnibus.

Idem fermè alijs verbis Zonaras narrat. Teretem, inquit, columnã Porphyreticam Roma, vt ferũt, allatam, in foro lapideis tabulis inſtrato locauit; unde à Græcis placotó nominatur, ſupràque ęneam ſtatuam arte & magnitudine admirabilem erexit, antiqua enim manu penè viuens expreſſa erat. Id Apollinis ſimulachrũ fuiſſe ferunt ex Ilio Phrygiæ tranſlatũ; ſed Cõſtantinus ſuum illi nomen indidit, clauis quibuſdã capiti inſertis, qui corpus Domini ſalutiferę cruci affixerant. Ea ad noſtram ætatẽ permanſit integra colomnæ inſiſtens: ſed ſub Alexio Comneno vehemẽti venti impeti deiecta concidit, & multos contriuit: Statuam illam Nicephorus.[b] melios exprimit. Maximã, inquit, illam porphyretiei marmoris columnã cõſtruxit, in qua ſtatuam quoq́ue ſuam collocauit in polo ſeu vertice mundi, crucem infixam manu tenentẽ. Quo ille ſymbolo indicauit, virtute inuicti eius trophæi & ſigni terrã omnem, mare ipſum à ſe ſubactum: Gyllius ſcribit illam ex viij. lapidibus cõſtructamęreis laureatisq́ue zonis commiſſuras, vt videri nõ poſſent, cingentibus. Sed his diſſolutis, hodie ſtructura quadam interciſa marmora colligãtur; columna eſt altitudinis pedum lxxxvj. & dodrantis, præter gradus, ſpiram, et ſtilobatẽ. Sita eſt in foro Conſtantini.

[b] Lib Eccleſ. hiſto. 8. c. 4.

SENATVS eiuſdem loci) erat in foro Conſtantini ad boream domus Senatus nũcupata, ęneis ſtatuis, & marmoribus porphyreticis orhata, in quam Senatus, & pręcipui ciues deliberandi cauſa conuenire conſueuerant, & Imperator conſularem veſtem accipere ſolebat. Leone magno imperante, flagrauit, vt Zonaras & Cedrenus memorant.

NEORIVS portus) id eſt Nauale, vbi naues fabricabantur; à quo porta illi proxima ſecundũ aliquos Neorij dicitur: Sed à Cedreno & Zonara infrà in xij. regione aurea velpulchra vocatur. Alij Imperialem nominatuut, quia arci Principis proxima erat.

SYCENÆ SCALÆ) id eſt gradus, quibus ad littus deſcẽdebatur, vt in Sycenam proximam inſulã traijceretur, quæ nunc Pera vocatur: In toto hoc ſino multa nauicularum millia, pluresq́ue quàm Venetijs Cymbæ ad tranſferendos homines comparata reperiũtur. Peramæ vulgò dicuntur, quòd vltrò citroq́ue transferant.

PORTICVS magna vna) Hæc vſq́ue ad forum Conſtantini extendebatur, quamob ſeditionem Ioſtiniano imperante crematam Procopius.[c] ſcribit.

[c] Lib. 1. dę bello Perſico.

REGIO VII.

IN Septima regione in loco, qui Taurus appellatur, erat TEMPLVM S. IRENÆ) id eſt Pacis, quam, vt inquiunt Socrates & Cedrenus, Conſtantinus magnus condiderat, & imperante Iuſtiniano conflagrauit; & S. ANASTASIÆ, cuius reliquię primo anno imperij Leonis magni Syrmio Cõſtantinopolim allatę fuêre, & in eius templo repoſitę, quod erat apud roſtra Domini. Anaſtaſiæ tẽplum à Catholicis eſt ædificatum: quia D. Gregorius Nazianzenus ibi S. Trinitatis dogmata ſuſcitauit, templumque Anaſtaſiæ eſt appellatum: vel quod, inquit, Sozomenus, mulier grauida, quæ ex eius porticu cadẽs interijt, precibus populi reuixit.

Sed verius eſt duas Conſtantinopoli fuiſſe Eccleſias Anaſtaſias dictas, Alteram Nouatianorũ ab Arianis dirutã, ab ipſis verò denuo excitatam, vt ait Sozomenus, lib 4. c. 19. & ob id Anaſtaſiam dictam. Altera fuit à Gregorio Naziãzeno denominata, fuerat hęc domus Nicobuli, in quam Gregorius Cõſtantinopolim veniẽs hoſpitio eſt receptus, atque ibi S. Trinitatis dogmata iã extincta renouauit, vnde locũ Anaſtaſiam vocauit; Grego. Nazianz. in oratione, ad 150. Epiſcop. & in cantico Anaſtaſiæ. Et domus in Eccleſiam verſam in magnificã Baſilicam excreuit, Sozomenus verò, id nomẽ eũ locum habuiſſe ſcribit. lib. 5. c. 5. quod mulier grauida ex ſublimi porticu, cum Dei verbum audiret, deorſum delapſa, & mortua, omnium precib[9] vitam recepit, Martianus nobilis ciuis & diues amplum & ſpecioſum ibi extruxit tẽplum. Metaphraſt. 10. Ianuarij. ob nomen vero D. Anaſtaſiæ reliquiæ ibi fuere repoſitæ Theodoſius Lector in Collectaneis.

COLVMNA Theodoſij intrinſecus vſq́ue ad ſummitatem gradibus peruia) De hac ita Zonaras in Iuſtiniano. Anno, inquit Imperij eius xvij. magna columna in veſtibulo magni templi collocata abſoluta eſt, cui equeſtrem ſuam ſtatuã impoſuit. Eo loco prius ſteterat colomna Magni Theodoſij ſtatuam argenteam ſuſtinens à filio eius Arcadio factam pondere vij. millium & CCCC. librarũ quam ille cum columna demolitus, argento direpto, repoſuit, quæ adhuc cum eius imagine viſitur. Cùm, ſtante hac columna hæc Cõſtantinopolis facta ſit deſcriptio, ante Iuſtinianum ſcriptam eſſe oportet. De hac columna aliter Cedrenus [d] loqui videtur, aut de alia intelligit: in Tauro, inquit, columnam poſuit Magnus Theodoſius, ſuas contra Scythas continentem pugnas, & de ijs ſtatuta trophæa habet intus viam ſurſum ferentẽ. In biuio eques poſitus eſt ipſe Magnus Theodoſius, dextram verſus vrbem intẽdẽs, & columnæ inſcripta trophæa demõſtrãs. Hæc quarto Zenonis Imperij

[d] In Zenone.

petij anno terræ motu concuſſa cecidit, quæ ſtatuam Theodoſij habebat: Idem loquens de Anaſtaſio, multa inquit, Conſtantini magni opera conflauit, ſuamque ſtatuam inde confecit. & in columna Tauri conſtituit: Namque prius ibi poſita fuerat Theodoſij Magni, quæ terræ motu deiecta & comminuta fuerat.

EQVITES Magni duo) Horum alter fuit Theodoſius Magnus, quem prope columnam dextram verſus vrbem intendiſſe, & trophæa columnę inſcripta mõſtraſſe Cedrenus ſcribit,

THERMÆ Coroſianæ) à Coroſia Valentis Imperatoris filia nominatæ, vt Sozomenus explicat,[a] Martianus, inquit, cùm vita, tùm doctrina admirabilis, qui iam olim quidem in regia ſatellitē egerat, at iam tùm preſbiter, ſectæ Nouatianæ erat, docebatque filias Valentis Imperatoris Anaſtaſiã & Caroſam præcepta Grammaticæ, quorum nominibus ſunt balnea Conſtantinopolis etiamnum appellata.

[a] lib. 6. c. 9.

REGIO VIII.

HÆC regio tota mediterranea partem Tauri, qui erat vicus Conſtantinopoli continet) cuius etiam Zonaras in Nicephoro Botoniata meminit, & partem fori Conſtantini; Porticum ſiniſtram Taurum vſque Baſilicam Theodoſianam, & Capitoliũ comprehendit: ſuprà diximus Conſtantinopolim Romæ ſimulachrum fuiſſe; vnde illius exemplo regiones xiiij. miliarium, Capitolinum, & alia ſuprà expoſita habuit.

REGIO IX.

ECCLESIÆ duę Cœnopolis & Omonæa) Primam à loco vrbis ita vocato denominatam puto; fortè illa eccleſia à fonte extra portam auream, qui poſtea in cœnum & vliginem conuerſus eſt, nomen habet. Leo antequam rerum potiretur eo luto cæto oculis allito, lumen reſtituit, poſtea factus Imperator ibi Deiparæ Virgini, quæ illi Imperium prædixerat, templum dedicauit; quod fortè Cœnopolis à loco vrbis cęnoſo eſt appellatũ. [b] Procopius in hoc ſuburbio Fons dicto, Iuſtinianum Deiparę templum condidiſſe ſcribit, verùm non ex nouo fecit, ſed renouauit Altera eccleſia à cõcordia eſt dicta, cuius fortè antea illud templum fuerat, ſicut & Romæ tria fermè Concordiæ templa fuiſſe legimus, vnũ à M. Furio Camillo ob ſeditionem militarem dicatum, alterum à M. Manlio Prætore ob ſeditionem & ipſum militarem in Gallia, Tertium in foro Rom. propè Græcoſtaſim à L. Opimio Coſ. deletis partib. Gracchianis magna populi indignatione conditum cui inſcriptũ eſt, opus vecordiæ pro concordia: Aliam Li-

[b] Nicepho. lib. eccle. hiſt. 15. c. 25.

uia Auguſta ædem Cõcordiæ fecit, aut inſtaurauit,[c] quorum vnum a Conſtantino ſplendidius eſt reſtitutum, quemadmodum in Baſilica Lateranenſi vetus indicat inſcriptio.

[c] D. Auguſt. de ciuita. Dei lib. 3. c. 25.

HORREA Alexandrina) Quotannis Alexandria DCCC. myriades artabarum, ſeu modiorum Atticorum frumenti Conſtantinopolim mittebantur, pro quibus nomine nauli nautis 90. millia aureorum imperante Iuſtiniano ſoluebantur.[d] Erat autem antiquitus liberalitate Senatus & ditiorum ciuium coacta pecunia ſexcentorum & vndecim librarum auri, quæ apud Præfectum vrbi vel annonæ reponebatur, & aliam Princeps addiderat. qua hoc frumentum emebatur,[e] & vectum Conſtantinopolim in horreis recondebatur, quæ a loco, vnde aduehebatur, Alexandrina vocabatur.

[d] Edicto Iuſtiniani 13.

[e] L. 3. C. Theo. de frum. vrb. Cõſtantinop.

DOMVS Nobiliſſimæ Arcadiæ filiæ Arcadij, vt auctor eſt Cedrenus, nobiliſſimæ titulo inſignitæ. Habebat & in ſequẽti regione aliam domum. Tres filias Arcadius ex Eudocia vxore reliquit, Pulcheriam, Marinam, & Arcadiam, quæ cœlibes, virgineſque manſerunt.[f]

[f] Niceph. li. 13. ca. 38. & Cedrenus.

THERMÆ Anaſtaſiane) dictæ ab Anaſtaſia Valentis Imperatoris filia, ſicut Caroſianæ ab huius ſorore ſupra in vj. regione, quarum nominibus, inquit, Sozomenus,[g] ſunt balnea Cõſtantinopoli etiamnum appellata, Marcellinus verò[h] ab Anaſtaſia ſorore Conſtantini has Thermas cognominatas fuiſſe ſcribit. De hoc ita Paul. Diaco. lib. 13. in vrbe, inquit, Conſtantinopoli domus eſt maxima, nomen habens caryæ, id eſt, nucis: Eſt enim in eius domus veſtibulo arbor nucis, in qua (vt ſermo eſt) fuerat appenſus martyr Acatius, & defunctus; ob quam rẽ etiam oratorium illic eſt ædificatum. Hęc ille. Procopius, ait, Anaſtaſianas balneas petit, à ſorore Cõſtantini cognominatas.

[g] Lib. 6. c. 9.

[h] Lib. 27.

REGIO X.

MARTYRIVM S. Achatij) is Conſtantinopoli ad nucẽ excruciatus fuit, quam Nicephorus in medio templo in eius memoriam condito, Arcadio imperante, extitiſſe memorat:[i] cum ille ſub Diocletiano cẽtum annis antè paſſus eſſet. Loquens enim de Procopio Tyrãno Templum illud vetuſtate collapſum Iuſtinianus pulcherrimum reſtituit; quod collapſum, inquit, Procopios,[k] à fundamentis reſtituit admiratione planè dignum tale ac tantum ſplendere, vt eam de ſe opinionem præbeat, quaſi totum nimbus perfluat. Martyrium verò ędem appellat, in qua humatus eſt hic martyr. de quo Martyrologium.[l]

[i] Lib. 13. c. 38.

[k] De ædifi. Iuſtinia. 1. oratione.

[l] 4. Iulij.

THERMAS CONSTANTINIANAS) Gyllius[m] legit Cunſtantinianas; qua-

[m] Lib. 3. topographi. Cõſtantinop.

rum ſæpe apud Sozomenum,Socratem & Suidam ſit mentio:Sed veriſimile eſt etiam à Cóſtantino,qui ſuam vrbem tot ornamentis decorauit,thermis honeſtatam fuiſſe.

DOMVS Auguſtæ Placidiæ)Theodoſij Magni filiæ [a] quæ aliam domum in prima regione habebat: [b] & cum honorio reſid•in Italia.

[a] Zoſimus in ſi. lib 6
[b] In Theodoſio.

DOMVS AVGVSTÆ Eudociæ) Hæc fuit Theodoſij iunioris vxor,anteà Athenais dicta,& poſtea Chriſtiana facta, fœmina omnium ſui temporis eruditiſſima. Vitam Chriſti carmine Homerocentnnæ compoſuit. Demum ſuſpecta adulterij, à virò eiecta, Hieroſolyma migrauit, & Theodoſio defuncto, Conſtantinopolim rediit.[c]

[c] Zonaras Nicephorus.

REGIO XI.

MARTYRIVM Apoſtolorum)Conſtantinus hoc ædiſicauerat, inquiunt Cedrenus & Euſebius:qui de hoc ita ſcribit;[d] Apoſtolorum templum in vrbe ſui cognomine ad perpetuam illorum memoriam conſeruandam ædificare cœpit.

[d] De vita Conſtantini lib.4. c. 58.

Illud verò cùm in infinitam extruxiſſet altitudinem,lapidumque omnis generis,ac cruſtarum varietate ab ipſo ſolo ad ſuperiorem contignationem colluſtraſſet,ſummo artificio factis laquearibus tectum intus cóplexus eſt, auroque vniuerſum contexit. Supra verò pro tegula inductum æs à toto opere imbrium iniurias arcebat.Quod ipſum etiam multo auro fulgebat,ita vt lógè contemplantibus per reciprocatos ſolis radios incredibilis ſplendor effundi videretur.Interiorem ædis partem vndique in ambitum circumductam reticulari opere ex ære & auro affabre facto conueſtiuit. Ac templum quidem hunc in modumpermagna Imperatoris & cura & ſtudio exornatum eſt.Huic autem atrium ingens & ſubdiale,circundatum, in apertum purumque aerem explicabatur.Huius per quattuor latera porticus erat diſpoſitæ,quæ medium atrium cum templo ipſo complectebantur.Porticibus accommodabantur regia domus, balnea deambulatoria,aliæ habitationes plurimæ ad neceſſitatem illorum,qui locum cuſtodirent, conſtructæ Hæc omnia dedicauir Imperator, vt Seruatoris noſtri Apoſtolorum memoriæ apud omnes gentes æternitatem compararet. Subdit[e] Conſtantinum ibi in aurea arca ſepultum fuiſſe,quam vtrinque ſex ſtipāt apoſtoli, idem affirmat Socrates.Iuſtinianus id poſtea ſplendidius fecit.Procopius enim de ædificijs Iuſtiniani[f] ita ſcribit.Erant antiqua apud Byſantiū ædes,Apoſtolis conſecrata; longitudine temporis iam collabens,& quæ,vt timebatur,amplius ſtare non poterat.Hanc Iuſtinianus pro dignitate inſtaurauit, vbi Latomi & artifices effoſo fundamento inuenerunt tres arcas ligneas inſculptis literis indicantes trium ſanctorum ibi eſſe corpora,ſcilicet Andreæ,Lucæ, & Timothei, quæ Inſtinianus & omnes Chriſtiani maximo cum tremore conſpexerunt.Zonaras vult hoc templum à Theodora Auguſta inſtauratum.

[e] Cap.66.
[f] Dicta oratione 1.

PALATIVM Facilianum)ſi legamus Falcillianum,deriuabitur à Falcilla altera Arcadij filia,aut apud Cedrenum reponeodum. nomen Facillæ. Gyllius legir Placillianum à Placilla vxore Magni Theodoſij, quam Paulus Diaconus appellat Flacillam ſed hæc fuit filia Theodoſij iunioris,vt auctor eſt Marcellinus Comes;cuius inquit Gyllius, hoc palatium eſſe potuiſſet,& Facillianum vocaretur.

BOS ÆREVS) quem Pergamo allatum fuiſſe Cedrenus ſcribit; Caminus, inquit fuit, in qua vſtus eſt S.Antipas martyr. Sunt qui hunc bouem eſſe autumant,qui à Perillo inuentus, & à Phalaride Agrigenti tyranno primus illud tormentum experiri coactus eſt. Zonaras Phocam tyrannum in Boue crematum eſſe ſcribit vbi caminus inquit, fuiſſe perhibetur æreus forma breuis Pergamo tranſlatus,qui & loco Conſtantinopolis nomen dedis.

CISTERÑAM Modeſtiacam)Modeſtus fuit primo Comes Orientis,mox Præfectus Prætorio Valentis.[g] & cum eſſet Arianus Catholicos afflixit:Demum graui morbo precibus D.Baſilij eſt liberatus, vt Gregorius Nazianzenus eſt auctor in oratione funebri in Baſilium Hunc ciſternæ,de qua agitur,auctorem fuiſſe puto.

[g] L. quinque C.de cohorta.

REGIO XII.

PORTA Aurea)Græci [illegible] ab ipſius & proximorum ædificiorum pulchritudine vocāt; vnde patet falli eos,qui Neoriam à vicino nauali appellare maluerūt,ita etiam Cedrenus,Zonaras [h] & alij [i] appellant, eam eſſe puto,quam idem Zonaras in Leone Philoſopho Occidentalem aurei triclinij portam appellat,& indè aurea eſt dicta.In ea elephāti erant collocati, quos illis ferebant ſimiles fuiſſe,quibus inſidens Theodoſius olim vrbē ingreſſus eſt:[k] Hos Theodoſium paruum eò ex æde Martis Athenienſis deportaſſe tradūt. Hæc porta mari oppoſita ad occidentem, ad mediterranea,ad arcis finem tranſmittebat.[l] Et mediterranea reſpiciebat, a qua ad littus maris directa linea menſura erat pedum xiiij. M.LXXV.quæ erat vrbis longitudo. Erant plus minus tribus millibus paſſuum.

[h] In Leone Iſauro.
[i] Niceta in Alexio Duca, Marzulſo, & de geſtis poſt expugnatam vrbem. Nicephorus Gregoras de ingreſſu Michaelis Paleologi in vrbem.
[k] Cedrenus.
[l] Nicephor. lib. 15.c.25.

PORTICVS Troadenſes) credo à Troadenſibus Conſtantinopoli morantibus ædificatas;aut illa pars vrbis ita vocabatur. vel merces Troadenſium eò imputtabantur. quemadmodum ſuprà dictum eſt de horreis Troadenſibus.

COLVMNA ITIDEM intra ſe gradibus peruia) Hanc ſuprà erat ſtatua Theodoſij, quam in aurea porta ſitam fuiſſe, & Leone Iſauro imperante concidiſſe auctor eſt Zonaras. Hanc columnam Gillius opinatur Arcadij fuiſſe,[a] & xxj. lapidibus, ſcapum cum ſpira & capitulo conſtituiſſe narrat; vbi pugnas Theodoſij ſculptas contineri aſſerit.

[a] Lib. 4. topograph. Conſtã. c.7.

REGIO XIII.

SICÆNA) Peninſula ſinu maris anguſti diuiſa. Hæc hodie Galata ſeu Pera vocatur peninſula anguſto freto ab vrbe diuiſa, Stephanus,[b] Sycæ, inquit, eſt ciuitas è regione nouę Romæ, nunc Iuſtiniana dicta, ſed intra nouos vrbis muros Iuſtinianas ſeu Sycas Iuſtinianus collocat, vt eius pars eſſe meruerit.[c] Sicæna à laudatiſſimorum ficuum prouentu Græcis eſt nuncupata.[d] A Francis (ita Latinos vocant) nunc inhabitata. A Breno Gallorum Duce, quos Græci Galatas vocant, eò profectò Galatam nuncupatam Gyllius opinatur,[e] item Peram. i. traiectum vel peræam dictam quemadmodum Ioſephus Iudæam transiordanam, & Strabo tranſeufratenſem appellat: Sycam ſeu Sycarum traiectum Anaſtaſius vocat in conſtitutione, qua mortuos gratis ſepeliri mandat:[f] colle à ſeptentrione ad meridiem interſecatur, quem vtrinque valles longitudinis vnius milliarij claudunt. Eius muri circuitus eſt quattuor millium & CCCC. paſſuum; ibi copiarium ſuburbium ſtatuere Iuſtinianus videtur.[g] Socrates,[h] locus, inquit, è regione vrbis iacet, Sicæque dicitur, ac regio xiij eſt vrbis Conſtantinopolis, quo Nouatianorum eccleſia, Conſtantino imperante eſt tranſlata SOCIETATEM VRBIS nauigijs frequentibus promeruit, ait deſcriptio: Multa enim ibi nauicularum millia, & longè plures quam ſint Venetijs cymbæ, quæ vltro citroque homines tranſmittunt, eſſe dicuntur, vnde peninſula pars ciuitatis eſſe potuit: Montibus magna ex parte circondata, æqualem ad aliud littus planiciem habet, Eccleſiam, Forum, Theatrumque Honoriana, & alia ceterarum regionum ornamenta continet, ibi pertinax Iuriſconſularis Patriarcha egregium pacis templum extrahit, ac locum nobilibus ædificijs ornatum Conſtantinus mœnibus muniuit, ait Cæſar Baronius Card. in annalib. an. 314. in fine.

[b] De vrbib.
[c] Nouel. 59. c. 5.
[d] Dionyſius Byſanthius Cedrenus.
[e] Lib. 4. topograph. Conſta c. 11.
[f] L. 18. magna, C. de ſacroſã. eccleſ.
[g] Nouell. 159. §. volo ignor
[h] Lib. eccl. hiſt. 11. c. 30.

NAVALIA) etiam hic naues fabricabantur.

Hic deſunt vici duo, qui huic peninſulę ſufficiebant in longum porrectę, & complent numerum vicorum, qui infra in epilogo recenſentur omnes CCCXXII. & his ademptis eſſent CCCXX.

REGIO XIV.

DEcima quarta regio proprijs vndiq; clauſa mœnibus alterius ciuitatis ſpeciem exhibet) quia (vt puto) ibi habitans Imperator ſibi arcem quandam condere voluit, & ipſa montuoſa ad mare deſcendens in planiciem quandam deſinit; continet eccleſiam; ſed quæ hæc ſit, non exprimitur.

PALATIVM) ita appellatur Principis habitatio, quia Auguſtus in Palatino monte habitabat, inde eius domus palatium eſt vocata, & ita etiam Romuli domus appellabatur. Quare, inquit Dion,[i] etiam ſi alibi degat Imperator, locus, vbi habitat, ſemper palatium nominatur.

[i] In Auguſto.

LVSORIVM) fortè idem quod ludos venatorius, in quo cum feris pugnaturi ſe exercebant, coius iura meminerunt.[k] Fortè rectius è nauibus luſorijs dictis, quæ ibi fabricabantur, hic locus nomen habuit. De quibus Marcellinus lib. xvj. & in Cod. Theodoſiani lib. 7. eſt titulus 17. de luſorijs Danubij

[k] In l. aut damnum. § quicunque de pœnis.

PONTEM SVBLICIVM ſiue ligneum, Soidas ſcribit apud D. Mamantem pontem fuiſſe xij fornicibus conſtantem; eò enim multæ confluebant aquæ. Is fortè antè ſublicius poſtea lapideus eſt factus.

In fine huius regionis poſt gradus v. addidimus ſequentia, quæ deſunt & ex collatione aliarum regionum ſunt reſtituta CVRATOREM vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos xxxvij. Vicomagiſtros v. Collegiati infra in Collectione ſunt DLX. quibus hic deſunt xxxvij. ſed Theodoſius iunior tres addit, & cos LXIII. ſtatuit.[l]

[l] In l. pen. de comer. & mercat.

COLLECTIO CIVITATIS.

HAbet Palatia v.) Roma pro his domos MCLXXX.

ECCLESIAS XIIII.) Roma ædes CCCCXXIIII.

DOMOS Diuinas Auguſtarum vj.: domos nobiliſſimas III.) Diuinæ vocantur domus illarum, quibus Auguſtarum titulus dabatur, & igneio procedentes præmittebant, vt apparet ex Herodiano, & alia Imperatoris habebãt inſignia Erãt autem hæ domus v. nõ vj, vt errore librarij eſt ſcriptum, ſcilicet binæ Placidiæ, & Pulcheriæ, & vnæ Eudociæ vxoris Theodoſij. Aliæ verò domus nobiliſſimæ erant III. Marinæ vnæ, duæ Arcadiæ nobiliſſimæ nuncupatæ, quia fœminarum erant, quæ nobiliſſimæ titulum obtinuerant.

THERMAS VIII.) Romæ erant xj. VICTOR ſcribit xvj.

BASILICAS II.) Romæ x. VICTOR XIX.

FORA IIII.) Romæ XI. VICTOR xvij.

SENA

SENATVS II.) Romæ tria erant loca, in quibus Senatus habebatur, vt auctor eſt P. Victor vnum ponit inter Capitolium & forum vbi erat ædes Cõcordiæ. Alterum ad Portã Capenam Tertium intra ędem Bellonę in Circo Flaminio, vbi dabatur Senatus Legatis exterarum nationum, quos in Vrbem admittere nolebant.

HORREA V.) Romæ ccxcij.

THEATRA ij.) Romæ iij.

LVSORIA ij.) Romæ ludi iiij. apud P. VICTOREM vj.

PORTVS iiij.) Romæ i.

CIRCVM i.) Romæ ij. penes P. VICTOREM viij.

CISTERNAS iiij) Romæ non ſont.

NYMPHAEA iiij.) Romæ xv.

VICOS cccxxij.) Romæ ccccxxiiij.

DOMOS iiij millia ccclxxxviij.) Romæ Inſulæ XLVI. millia DCII. Domus MDCCLXXX. Domus erant maiores & teſtudinatæ, à quattuor partibus pluentes; Inſulę faſtigiatę à duobus lateribus pluentes. Vnde intelligit hic ædificia magnifica, non alias ędes, quę numero quatuor Millia ccclxxxviij. tantę vrbi paucę fuiſſent, plures enim mediocres habent ciuitates.

PORTICVS xlii. Romæ vi.

BALNEAS priuatas clij.) Romæ DCCCLVI.

PISTRINA Publica xx. Priuata cxx Romæ omnia ccliij.

GRADVS cxvij.) Romæ non inueniuntur.

MACELLOS V.) Romæ Macella ii.

CVRATORES xiij. legendum xiiij. Licet regio vltima ſuprà per errorem nullũ haberet curatorẽ, nec Vernaculum, nec collegiatum, nec Vicomagiſtros, conſtat tamen ex breuiario his appoſito eos per incuriam omiſſos. Romæ erant Curatores xiiij.

[a] In l pen. C. de commer.

COLLEGIATOS DLX.) Theodoſius [a] ponit DLXIII. tres amplius addens; Ex hoc numero apparet regioni xiiij. xxxvij. deeſſe. Hi Romę nõ erant, ſed loco eorum vigiles in vij. cohortes diuiſi.[b]

[b] L. 3. ff. de off. præf. vigil. Dion. Tranquill.

VICOMAGISTROS lxv.) legendum lx. Quini enim erant in quaque regione, vnde v. deſiderãtur: Romę erãt DCLXXII.

COLVMNAM purpuream) Romæ non extat; quia inde Conſtantinopolim deducta, vt auctor eſt Cedrenus. Hanc Petrus Gyllius ex lapidibus quadratis factam in hippodromo eſſe ſcribit.

COLVMNAS intra peruias ij.) Totidem Romæ. COLVMNÆ cochlides.

COLOSSVM j.) Romæ ii. per errorem vt & alia omiſſus eſt in regionibus.

[c] Lib. 3. c. 6.

TETRAPYLVM aureum j.) Petrus Gyllius in Topographia Conſtantinopolis [c] ignotum ſcriptorem citat, qui vult hanc fuiſſe aream quadrilaterem vndique porticibus circumdatam quattuor portas habentes, prius quadriuium nominatum; Latini hoc ſtadium vocant: ſed hoc in Regionibus Vrbis nõ inuenitur, niſi ſit ſtadium in 4. regione ſitũ, quod in hoc epilogo omittitur. Tetrapyli in Leone Magno meminit Cedrenus. Euagrius [d] à Mãmiano Senatore, Zenone imperante extructũ refert. In vrbe, inquit, duas regales porticus cùm ob eximiam ædificationem valde magnificas, tùm ob lapidum concinnitatem & ſplẽdorem in primis ornatas ędificauit. Erexitque Tetrapylon velut inteſtinum inter illas duas porticus interiectum columnis, & ęnea materia perelegãter & exquiſitè elaboratas. Quod ad Tetrapylon à Mammiano ædificatum attinet, ne veſtigium quidem illius reliquum vidimus, inquit Gyllius P. victor in x. regione Romæ ponit pentapylon.

[d] Lib. 3. c. 28.

AVGVSTEVM) Forum ita dictum Conſtantinopoli.

CAPITOLIVM) vt Romæ, vbi VICTOR ij. ponit vetus & nouum.

MONETA) Romæ erat, ſed non ponitur pro loco inſigni.

SCALAS MARITIMAS iij) Romę non erant ſed pro his alia, quæ hic deſunt, vt Naumachia, Arcus, Lacus, & ſimilia.

Habet longitudo vrbis à porta aurea vſque ad littus maris directa linea pedum xiiij. millia lxxv. sũt plus minus quatuor milliarũ. ſtatuendo quinque pedes in paſſum.

Latitudo pedum vj millia cl. id eſt vnius, & plus minus quartæ partis milliarij. Circuibat circiter decem milliaria cum dimidio. Fertur portas xxiij. habuiſſe. Laonicus Chalcondylus in Othomãnorum hiſtoria, Cõſtantinopolim ex ſtadia cõplecti ſcribit: eſſent plus xiij. milliaribus Italicis; vulgò fertur xviij. milliaria circumire.

Præter prædicta celebratur in iure Aquęductus Hadriani, qui palatio Principis, & Nymphęis, balneisq; vrbis deſeruiebat, quẽadmodum Theodoſius minor Cyro P. P. aut P. V. ſcribit.[e]

[e] In l omnes C. de aquæduct.

THERMAS ACHILIS ab eodem citantur, in quas ex memorato aquæducta aquæ per plumbeas fiſtulas decinabantur.[f] Has Thermas propè Strategium fuiſſe Cedren[g] ſcribit, ab ara Aiaci & Achili ibi dedicata nuncupatas. Caſſiodorus incendium Conſtãtino imperante ortũ ad Thermas, quę vocantur Achileæ, peruenille memorat.[h]

[f] D. l. omnes.

[g] In tripert. lib. 1. c. 1. 3.

Suburbia Conſtantinopolis, quorum iura meminerunt.

HEBDOMVM ſuburbium Conſtantinopolis fuiſſe auctor eſt Procopius. Alterũ inquit, templum ædificauit D. Theodoræ in ſuburbio, quod Hebdomon, id eſt Septimum voca

[i] Lib. 1. de ædificiis Iuſtiniani in 1. oratione.

vocatur. idem Zonaras in Phoca. Cedrenus in Arcadio & Iuſtino,& plures alii. Ibi plura iura condita fuerunt,in quibus perperam legitur ſepties pro ſeptimi.[a] De quo in Commentarus ad Notitiam.Ibi ædem D.Io.Baptiſtæ Theodoſium Magnum ædificaſſe Zonaras ſeribit.Gyllius nunc intra vrbem eſſe vult in vj colle,& à numero ſuburbiorum Septimum vocatum.

[a] L.pen.C.de ſacroſan.eccleſ. l.19 C.de iur. delib.l.30 C.d. fidei. com.l.34. C.de donat.

BLACHERNÆ) recitat Iuſtinianus[b] teſtamento Hierii ſuburbium in Blachernis Anthemio filio relictũ fuiſſe. Auctor eſt Zonaras Pulcheriam ſororem Theodoſii minoris ibi ædem beatæ Virginis ædificaſſe,quam Iuſtinianus auctore Procopio inſtaurauit.Cedrenus ſcribit Iuſtinum nepotem Iuſtiniani illi duos arcus addidiſſe: Anaſtaſius Imperator triclinium magnum ibidem fecit, vt auctor eſt Suidas, & Tiberius balneum.[c] Blachernarum nomen à quodam eo in loco regnante inditum fuiſſe ex Dionyſio Byſanthio Gyllius autumat. Iaceb.it ad littus maris, vbi etiam Leo Magnus Deiparæ templum extruxit.[d]

[b] In nouel.159. §1.

[c] Zonaras,

[d] Nicepho.lib. 15 c.25.hiſtor. eccleſia.

STVDII Monaſterium aliud Conſtantinopolis ſuburbium fuit,in quo maiorem lectum ad ſepeliẽdos mortuos ſeruatum fuiſſe Iuſtinianus refert.[e] Huius originem ita Nicephorus recitat.[f] Studius vir quidam præclarus Roma Conſtantinopolim peruenit, vbi Diuo Præcurſori templum erexit, in quod ex domicilio eorũ, qui ἀκοίμητοι id eſt inſomnes dicuntur,monachos induxit.Horum domicilium Marcellus diuiniſſimus,conſtruxerat, in quo perpetuis carminibus hymni Deo Canerentur. Sodalitate monachorum eam ob rem in tres cœtus diuiſa. Propter hoc Coſ.factus eſt Studius, vt hoc fronti Cœnobii inſcriptũ carmen ſignificat,quod Latinè ita verſum eſt

Magnificam poſtquam conſtruxit Studius ædem,
Conſulis accepit mercedis nomine honorem.

Id Leone Magno imperante contingit.

[e] Nouell.59.c. 6.

[f] Lib.15.eccle. hiſto.c 23.

COPARIA aliud erat Conſtantinopolis ſuburbium quod ab Hierio codicillis nepti relictum fuiſſe Iuſtinianus narrat.[g]

[g] D Nouell. 159.§.1.

SVBVRBIVM in promontorio ſinus SOSTHENII, hoc vltra mare in Aſia fuerat Ardaburii Magiſtri militum Theodoſii minoris,poſteà venit in prædictum Hierium, qui Præſ.Prætor. Zenonis fuerat.[h] Nominis Soſthenii cauſam hanc Nicephorus tradit.[i] Memoriæ, inquit, proditum eſt Argonautas Græcorum, cùm ad eum locum perueniſſent prædari eã regionem cœpiſſe, & ab Amyco, qui ibi tum rerum potiebatur, in fugam verſos,ac palantes in quẽdam nemoroſum & incultum locum propter denſitatem arborum profugiſſe,ibique eis latitantibus virtutem cœlitus aduenisſe,viri ſpecie, alas veluti aquilæ in humeris habentes, victoriamque aduerſus Amycum oraculo denunciaſſe. Illos portò id ſequutos,cum illo conflixiſſe, victoriã reportaſſe & ipſum vna cum copiis ſuis concidiſſe. Atque vt gratiam viſioni ei referrent, fanum eos.& ſtatuam,ea quæ eis apparuerat forma, in loco eo excitaſſe,nomenq; regioni Soſthenium indidiſſe, quòd ſcilicet robore accepto ſalui euaſiſſent.

[h] L.ſcriniarios C.de milit. teſt.

[i] Lib..eccleſ. hiſt.7.c.50.

BYTHARIVM ſeu PHILOTHEI ſuburbium nuncuparum.[k]

IN VENETIS, ſuburbium,[l] in quibus idem Hierius.

SVBVRBIVM in VENETIS[m] in quibus idem Hierius prædia poſſidebat.[n]

VENETAM PORTAM Procopius[o] nominat:Poſtquàm, inquit,ad VENETAM portam conſtitit,quæ dextrorſus imperatorio throno eſt,in Hypalium ire conſtituit, à ſuburbio in Venetis dicto vocata videtur; forté Venetæ factionis homines ibi degebant.

[k] Nouell.159. §.1.

[l] d.Nouell. 159.§.1.

[m] Nouell. 159. §.1.

[n] d.Nouell. 159 §.1.

[o] Lib.1.de bello Perſico.

PONTICHIVM in traiectu & RVFINIANAM ſuburbia,in quibus Belliſarium prædia poſſediſſe Procopius[p] memorat & Sozomen.[q] meminit,& alia ſuburbia prætermittuntur,quia de his tantum quorum iura meminerunt,agere voluimus.

[p] Lib.1.de bello Perſico in Theodoſio.

[q] lib.8.c.21.

De ædificiis præſentibus Conſtantinopolis.

TOtam vrbem Conſtantinopolis hodie deformatam eſſe Gyllius ſcribit,[r] ibi ædibus depreſſis fabricatis,nihil priſtini ſplẽdoris retinuit:Exceptis paucis purpuratorum domibus, templis thermis & Xenodochiis, quæ magnifice extructa viſuntur, & ſunt ſequentia.

[r] Lib.topographiæ Conſtanti oop.

Templa Marmorea omnia plumbo tecta, & columnis, ſplendentibusque marmoribus exornata vltra, CCC.

Thermæ publicæ,quarum L.magnæ & geminæ,alteræ pro viris, alteræ pro mulieribus vltra, C.

Xenodochia publica quorũ illuſtria aquas in media atrii area ſalientes habent, ex agris ſuburbanis ductas vltra. C.

F I N I S.

ANNOTATIONES
FRANCISCI RHVARDESII
LEGVM PROFESSORIS
CADVRCENSIS,
In
NOTITIAM VTRAMQVE
CVM ORIENTIS. TVM
OCCIDENTIS.

LVGDVNI,

EX OFFIC. Q. HVG. A PORTA. SVMPT. IO. DE GABIANO.

M. DC. VIII.

ANNOTATIONES

FRANCISCI RHVARDESII

LEGVM PROFESSORIS CADVRCENS.

IN NOTITIAM VTRAMQVE

CVM ORIENTIS, TVM OCCIDENTIS.

Et primò

In Imperium Orientale.

DE Præfecto vrbis Conſtant. Vid. Herod. lib. 6.fol. 139.

De Prefecto prætoris Illyr. Sueton. in Tyber. 16.

De vrbe Roma. Sidon. folio 250.

Cui pone capaci.
Caſside prolapſus profudit terga capillus.

Sub eiuſdem vrbis Romæ deſcriptione.

Reg. 6.

De malo punico. Vid. in Domitian. Sueto.

Sub Breuiario.

Capitolia duo. In alio Cod. Vetus & nouum.
Ludi quatuor. (quinque.)
Nymphæa 15. (vndecim.)
Equi magni 23. Alius Cod. Equi ænei. Inaurati 24.
Eburnei 94. ſigna ſine numero.
Lupanaria. 45.
Latrinæ publicæ. 14412.
Inſulas & domos diſtinguit Spart. in pio. 75.
Vigilum Septem, (ſex VC.)
Vexilla duo communia, Caſtra peregrina. caſtra miſenatium, caſtra tabelliorum, caſtra lateranorum, caſtra victimariorum, caſtra ſalgamariorũ, caſtra Salicariorũ, caſtra Equitũ, &c. ſingulorũ n. menſæ oleariæ 24. Vid. Volater. lib. 6. Geograph. fol. 62. & illa caſtra Equitum, ſingulariorum, peregrinorum, miſenatium, tauenatium in Herod. li. 5, fol. 70. Sueto. in Tyber. in fin. Vid. in Augu. 30. Dio 721. Regiones 14. Tacit. 359. porticus loci euntis lib. 29. in fin. Amian.

Sub deſcriptione vrbis Conſtant.

Reg. 1.

Gradus quatuor. Ad parem gradum in Cod. Theod.

Reg. 2.

Communia vrbis. Ammia. 14. fol. 24.

Reg. 9.

De Thermis Anaſtaſ. Vid. Ammia. lib. 26. fol. 356.

De Valentino lauacro. apud eund. lib. 37 fol. 472.

In notitiam dignitatum partium Orientis. (fol. 3. a.)

Creatur Generus Cæſar per Italiam Maximus per Orientem. Victor in Diœceſi. Auguſtinus per Orientem in G. Maximino, vt videndum eſt in Conſtantino ad fin. diuiſ. Imperij.

Præfectus. de ſumma hac præfectura Euagr. 754.

Prætorio. Sidon. fol. 246. & tit. 4. lib. 12. titul. 26. 27. & 28. lib. 1. Cod.

Orientis. Vid. in Gordian. 32. 8. in Galleno 8. 9. & 14. in 14. Tyrapollio.

Præfectus prætorio Orientis etiam præſes Orientis appellatur in Aurel. 72.

Illyrici ſueton. in Tiber. 16.

De Comitibus domeſticorum vid. in l. 2. & 4. de domeſt. & protect.

De Proconſulibus Aſiæ & Achaiæ Vid. in No. 8.

De legato Thraciarum vid. in Gomeſ.

De Comite Ammia. fol. 6. 11. & 21.

Vicarii 4. Aſianæ diœceſeos Vid. Nou. 8. & l. vl. C. de diu. of. & in li. 12. Co. & Ammia. 388.

Thraciarum & Macedonię. Vid. No. 26. vbi Vicarius longi muri vocatur.

De ducib' per Ægyptum. Ammia. fol. 307 & Pollio 41.

De duce Alexandriæ Zonar. fol. 20. tit. 3.

Per Orientem Vopiſc. 113. & 128.

Ducatus totius Orientis deſcriptio reperitur in Saturnino. in Probo. 112.

Dux Dalmatiæ in Gallieno 17. Dalmatiæ legatus in Claudio 13. Dio. 60.

Dux limitis Africani in Claud. atqu. proconſul in Firmo. 126.

Per Ponticam &c. Vid. in Diadumeno 222.

Per Illyricum &c. de Poteſtate ducis Illyrici vid. apud Trebell.

Claud. de bello Geth.

At nunc Illyrici poſtquam mihi tradita iura.
Meque ſuum fecere ducem &c.

Duces Orient. limitis. Illyricani limitis, & Thracii & Rhetici limitis &c. Vopiſc. in Aurel. 72.

Daciæ ripenſis 458. C. Theod.

Mœſiæ primæ, diuiſionem Mœſiæ Vid. in Aurel. 88.

AD CONSVLARES.

De Conſularibus Vid. Pollion. 50.

Per Orientem Syriæ Amia. 22. fol. & 69.

Per Aſianam &c. Vid. in Balbin. 338.

De Præſidibus Prouinciarum.

Per Ægyptum Vid. ſuet. in Aug. 18.

De Præfecto Aegyp. eund. in Veſpaſ. 410.

Per Orienté Paleſtinæ &c. Tres paleſtinæ. No. 8. & tit. de proconſ. paleſtin.

Phœnices Libani, Euphratenſis, Syriæ ſalutaris (cuius dux) Oſrhœnæ, Meſopotamiæ, Ciliciæ primæ &c. Vid. in No. 8.

Per Aſianam Piſidiæ, Lycaoniæ, Phrygiæ ſalutaris, Cariæ, Inſularum &c. No. 8.

Per Ponticam, Honoriados, Cappadociæ primæ & ſecundæ, Hellenoponti, Armeniæ primæ & ſecundæ, Galatiæ ſalutaris. ibidem,

Per Thracias Hemimontis, Rhodopes. Mœſiæ ſecundæ, ſcythiæ ibid.

Sub diſpoſitione Præfectorum Prætorio per Orientem. (fol. 3. b)

De gétibus Oriétis Vid. Suet. in Aug. c. 21.

Per Orienté diœceſes. Ammian. lib. 17. 115.

AD PROVINCIAS ORIENTIS.

De prouinciis Orientis vid. Amian. lib. 14. fol. 25. Meſopotamia. Aegyptiæ, Cilicia, Iſauria, & poſt Oſrhoená prima Comagena, núc Euphratenſis, Syria, Phœnice, Paleſtina Syriæ vltimum Arabia, Cyprus.

Paleſtina. Vid. Dio. in Claud. li. 60. fol. 894.

Cilicia. ibid.

Cyprus No. 8.

Arabia Ammian. 675. & 687.

Iſauria Ammian. 7.

Oſrhoena Ammian. 12. & 305.

ÆGYPTI.

De Prouinciis Ægypti. Ammia. lib. 22. fol. 275. Aegyptus voto Antonino & Cleopatræ nomen prouinciæ accepit, ab Octauiano poſſeſſa.

Apud eundé Ammia. fol. 271. Tres habuiſſe fertur Prouincias, Aegyptum, Thebaidem, & Lybiam, quibus poſteritas duas adiecit, Auguſtanicam ſc. & Archadiam, alias Arabiam denominatam.

Lybia ſuperior. Lybia inferior. item Auguſtanica, Vid. in No. 8.

De Præfecto Ægypti in Firm. 127.

ASIANÆ.

De prouinciis Aſianæ, quarum decé hic denumerátur, Vid. Tripert. fol. 545. vbi vndecim recenſentur.

Pamphylia Ammian. 9.

Lycaonia Dio. fol. 673.

Lycia idem Dio. fol. 869.

PONTICÆ.

De prouinciis Ponticæ Vid. Dio. 545. & Tripert. 545.

Galatia Dio. 673.

Bithinia Cic. pro leg. Man.

Cappadocia prima Victor. in Tiber. & Suet. 27.

Pontus Polemoniacus vid. Ammia. 395. Dio. 702. in Aureliano 78. in Nerone 152. & ſuet. 18.

Armenia prima. Armenia ſecúda Dio. 688. & 546.

THRACIÆ.

De Prouinciis Thraciæ Ammia. 376. deſcribens Thracias, ſex, inquit, ſunt prouinciæ. prima nomine Thraciæ appellatur: poſt hãc Hęmimons: dein Mœſia. iuxta quod Scythia Europa omnium vltima, præter municipia, vrbibus inter duab' Rhodopa huic adnumeratur.

Europa vid. Tripert. 545.

Mœſia ſecunda Dio. 600.

Mœſia Aſiana Idem 585. Theodoret. lib. 5. c. 27. Siſt. Thraciæ in ſix præfecturas diuiſa Aſia quæ vndecim prætorib. reguntur.

Eius tot ſunt prætores quot Aſiæ.

Ad Prouincias Macedoniæ.

Achaia Vid. Dio 822. Proconſ. Achaiæ Pollio 59. Macedonia. vid. Dio. 475.

Ad Prouincias Daciæ Dacia mediterranea. Vid. Ammia. 368. Dacia ripenſis In Aurel. Vopiſc. 645.

Victor in Galeno. Ammia. 360.

Mœſia prima. Dio. 822.

De officio Præfect. Prætor. per Illyricum (fol. 16. a.)

Vid. Capitolin. fol. 85.

Princeps. v. l. 1. de offic. rect. prouinc. C. Th. & l. 2. de prox. ſac. ſcrin.

Cornicularius l. 32. de & milit. C. Th. l. princeps Cornicularius lib. 8. C. Th. tit. 14.

Adiutor & ſubadiuua, ib. 27. lib. 6. C. Th. l. 3. adiutores qui materiales tractant. Vid. l. 16. tit. 30. lib. 6.

Cōmentarienſis Vid. l. 7 tit. 35. lib. 6. C. Th.

Numerarii lib. 8. C. Th. tit. j. de numerar. actuar. exceptorib. &c.

Ab Actis l. 4. tit. 8. lib. 8. C. Th. & C. Iuſtin.

Exceptores l. 26. tit. 26. lib. 6. C. Th. & tit. 30. l. 22.

Ad Inſignia Præfectorum pretorio. per Illyricum (.fol. 16. b)

Tertul. in Apolog Religio Romanorū tota Caſtrenſis ſigna veneratur, ſigna iurat, omnibus diis pręponit: omnes illi imaginum ſuggeſtus, inſignes, monilia crucium ſunt. ſypara illa Vexillorum & candelabrorum ſtolæ crucium ſunt. Laudo diligentiā, noluiſtis nudas & incultas cruces conſeruare. Vide an Cantabrorum legendum ſit, non candelabrorum.

De Pontici tractus Vicario Iuſtin. Edict. 8. vtetur præconis voce & lampadib⁹ quatuor.

De Imaginibus, ſeu Vultibus Principum.

Vultus Imperatorum Vid. in Prob. Veſpas. fol. 124. Caſſ. fol. 135.

De vultu Gord. in Caſtris præpoſito. Capitolin. 317.

De imaginibus in ſignis Sueton. in Tyber 48. Ioſeph. 18. c. 4. Tacit 352. 354. 418. 426. 508. & 517. Plut. in Galb. Imagines Seu. in ſignis Gordi. lib. 2. fol. 47. 95. & 176.

De Vexillis purpura ſublata Capitolin. 315. Imagines principum aureæ in exercitib. olim in Conſtantini vita lib. 4. fol. 206. Vid. Niceph. fol. 715. vbi Vultus Vri, vbi ſigna colūtur. Panegyr. Maximiano datus fol. 279. & 323.

ſigna militaria tanquam deorum ſimulachra Venerātur Romæ Dionyſ. lib. 6. fol. 559.

De præfectis Prætorio vid. Zoſ. lib. 2.

De Aquila & vexillo aquilari Dio. 190.

Ad Imagines Macedoniæ, & Daciæ (fol. 17. a)

Claudianus In Epithalamiū Palladii & Serenę
— Cognomina ſumpſit.
Plena ducū genitor, paulatim Vectus ad altū.
Princeps militiæ, qua nōn illuſtrior extat
Altera cunctorum tabulas aſſignat honorum:
Regnorum tractat numeros, cuneosq; recēſet.
Sparſas Imperii vires conſtringit in vnum
Depoſitum, quæ Sarmaticis cuſtodia ripis,
Quæ ſæuis obiecta Getis, quæ ſaxona fręnat,
Vel Schotum Regio: quantū cinxere cohortes
Oceanum quantum pacatur milite Rhenus

Ad Inſignia Magiſtri militum præſentalis (fol. 20. b.)

Zoſ. lib. 2. Cum pręeſſent vbique locorum militibus, non modo Centuriones & tribuni. Verum etiam duces, ſic n. appellabatur, qui quolibet in loco prætorum vicem obtinebant, magiſtris militum inſtitutis, altero Equitum peditum, altero & in hos tranſlata poteſtate ordinandorum militum, & coercendi delinquentes, hac etiam in parte præfectorum auctoritati detraxit.

De Magiſteria dignitate vid Cedr. 109. 604. 593. 589. 597. 580. 576. 572.

Nomen ducis inſcriptum clypeis lib. 42. Dio. fol. 27 501. & 558. lib. 50.

Sub diſpoſitione Magiſtri militum Præſentalis (fol. 21. a.)

Vid. Euag. 773.

Milites domeſticos apud Sozom. fol. 113 & 279. Caſſiod. fol. 12.

Equites promoti. duces promoti Ammia. 47. & 504.

Ad Vexillationes Comitatenſ.

De numero Vexillat. Comit. Vopiſc. 128. & Ammianus 447.

Ad dignitates Magiſtri militum præſent. fol. 28. b)

De Principe l. j de offic. rector. C. Th. principis nomen vnde Vid. apud Caſſio. 273.

De Principibus militum Ammia fol. 352.

De numerariis milit. ſub Magiſtro Equitū Ammia. 360.

Exceptores. Vid. Caſſiod. fol. 157.

De præfecto Caſtrorum, quem ϛρατοπεδάρχην appellant Vid. Cedr. fol. 645. & 652.

Ad Inſignia Magiſtri militum præſent.

Vide de rectoris titulo apud Cedr. fol 645.

Sub diſpoſitione Magiſtri militum præſent. (fol. 30. a.)

In l. 38 de decurionib. C. Th. videntur connumerari omnes milites Palatini. ibi diſtinguuntur à Comitatenſib.

Ad vexillationes Comit.

De Germanorū Vexillatione Suet in Galb. & Tacit. 18. Ex ipſa vrbe harum exornanda manus quinque prætoriæ cohortes & Equitū vexilla cum legione prima ibid. mox Vexilla-

rij 15.& 14.quarta Decima legio cum Vexillariis. Viceſimariis. Tacit.2. vexillum tyronum. Ammia.25.Vexillationum tribuni.

Vexillarij in Firmo.128.

Ad legiones Palatinas.

Italica legio 429. & 430.

In Probo 110.tribund. cohortes ſaracenæ, Auxilia Gall. decimani exercitus ibib.112.

Aquilifer legionis 3. cum vexilliferis & draconario,cornicinibus & liticinibus in Aurel 84.

Cataphractos & ſagittarios,& Tlrones in Claud.Poll.82.

Europenſes exercitus in Probo.118.

Ripatienſis Caſtorinus in Aurel.88.

Limes trans Rhenum in Tacito.

Dux limitis Scythici in Aurel.72.Ibi.Oriētalis limitis & Illytici & Thraciæ & Rhetici 74.& in Bonoſo.

Legio 3.Fœlix in Aureliano 71. ibi auxilia vide.

Legio adiutrix ſecunda & legio Mineruæ prima in Hadr Spatſ. 30. legiunes in Hadr.53. 22. Vrinnigeria in Iuliano Spart.

Legio quarta ſcythica in Spart. Seuer.154.

Legio ſecunda Parthica in Caracalla 184. ibid.Equites extra ordinarii.

vexill° in Heliogab.202.ad Vexill.ſigniferi numerus in lagionaril & prætoriani in Marino 227.ibid.fol.226.Nomen numeri, de quo Veget.leg.quarta in Gordiano.Exercitus Illyricani in Probo 326.

In Albino 237. tribnnus egit equites dalmatas. legionum quartanorum & primanorum.Bithinici excercitus ibid.

Legio quarta ex tyronibus in Maximino 281.

In Gallieno Tranſthibartenos milites leg. 9.

Transrhenani limitis dux,& Galliæ præſes in Tyr.30.fol.24.ibid. Tribunus. Vocontiorum.

Mœſiacæ legiones in Thr.8.

In 9.dux Illyrici vbi principis Ægyptiarū exercitus in Tyran.20.

Dux limitis Tybri. 27. Thr.

Tribunus Maurorum in Tacit.fol.49.

Armenii ſagittarii in Tit.Poll.

De nomine Vexilli Vid.Cedr.

De Aquila ex vexillis Dio. lib.40. fol. 190.

Vexillarii Tacit.33.

primani.48.

poſt militiæ finem apud Vexillum retinet Tacit.22.& 32.

Octaua & quinta decima legio Tacit.25.

XIX.Viceſimani,quintani.prima & viceſimia legio Tacit.29.

Duodecima, tertia decima,ſexta decima legio 33.& quarta decima.

Legiones Indeæ.Victor in Claud.Mœſiaci exercitus in Veſpas.ſuet.409.ibid. Heſpaniēſis prætorianus Germanitianus. ibid. Sur de legions 3.trāſlate. Nomē Vexill.Imperatoris.

Tribunus Auguſticlainus in Oth.10.

Nomina exercituum vid.in Vitell.15.

Legiones vrbanæ ſeptima & vndecima Dio.lib.60.Vrbanæ 59.

Legio Euocatorum Dio.77.

Auguſta legio 690.

Legiones 733.Vid.ſuet.in Iul.24.

Ad Auxilia Palatina.

Officium ſupraſcriptæ Magiſterię &c.Vid. Anguſt. lib. i. in donatiſtas Inter nos & ipſos quo dammodo Cardinales donatiſtas.

Nomen Cardinis Vid.apud Plin. c. 25. lib. 18.&.c.33.eud.

Numerarios & limitaneos milites Vid. in Probo 119.ibi de Barbaris tyronibus.

Commentatienſem apud Amian. fol. 570.

primiſcrinios apud Lazium: lib.i.fol.32.ex Marino ſuper illuſtris Cardinalis vir.

Sub diſpoſitione Magiſtri militum per Orientem (fol.33.a.)

Ad Legiones Comitatenſ.

Vid.Soz.fol.606.

Sub diſpoſitione Magiſtri militum per Thracias.(fol.36.a)

De Comite pro Thraciis Vid. apud. Ammian.358.

Zoſ.lib.2.palatinorum ordinum ducē Romani Magiſtrum officiorum vocarunt.

Ad legiones Comitatenſ.

De Thebeorum legionib.Vid.Ammia.fol. 36.lib.14.

Sub diſpoſitione Magiſtri officiorum (fol.42.a)

Vid.Theodoret.fol.508.

De Scholis Ammia.li.14.fol.553.ſolis ſcholis iuſſit eſſe conſtitutum palatinis, & protectorum cum ſentariis & gentilibus ibid. 556. primi ſcholarum palatinarum.

De ſcholis Palatinis Vid.Cay.590.

ſchola Vexillariorum apud eund. 591. 586. & 573.

De formula ſcholarum vid.Caſſiod.140.

Schola Scutatiorū prima Ammia.360. 357. & 260.

De Domeſticis ſcholarum Orientis Vid. apud Cedr.fol.631.& 621.

Ve ipſaium cohortibus 594. & 587.

Quæ ſint ſodalitates militum Vid. apud eund.643.630.627.604.& 600.

De Magiſtro armatarū Amia.fol. 47. 499 443.394.366.350.200.199.55.& 53.

AD FABRICAS ORIENTIS.

De Tribuno Fabricarum Vid. apud Ammian.

mian.lib.14.fol.556.& 558.

De earundem Præpoſito.443.

De Tribuno armaturarum apud eund. 371.

De ſcutariorum rectore 560.& 562.

De ſcutariis & armis damaſci Ammia.141. lib.18.

De Clibanariis Antiochiæ Nazar.219.

AD ILLYRICOS.

Adiutor.de adiutore Magiſtri diuinorum officioru Vid.Euagr.lib.2.fol.749.& Caſſiod. 140.

Subadiuuæ adiutores duo Vide an ſit legẽdum adiutoris &c.

Seueri ſacra hiſtoria lib.2. Miſſis per Illyriam, Italiam, Aphricam, Hiſpanias Galliaſque Magiſtris officialibus acciti quadringenti, & aliquando amplius occidentales Epiſcopi Ariminij conuenere quibus omnibus annonas & cellaria dare Imperator præceperat lege magiſtri officialibus vel magiſterianis Poſtea miſsi & magiſtri officiales

Ad Inſignia Quæſtoris (fol.46.b)

Vid.Nouell.38.apud Iulia.cap.166.ibi ſcriniaria ab actis,Commentarienſes Lampadarios. Ibid. harum quæſtores vid. apud eund. conſt.26.c.907.

SVB DISPOSITIONE QVAESTORIS.

Vid.Caſſiod. 13. De Quæſtore in exercitu vid.Procop.322.

Officium nõ habet &c.apud eund.Caſſiod. 140.

De ſcriniis præcipua ſcrinia Vid. apud Euag. 769.

Claudian.de Conſulatu Manlii. Theodori.

——————— aula

Maluit eſſe ſuum,terris edicta daturus,
Supplicibus reſponſa venis oracula regis
Eloquio creuere tuo,nec dignus vnquam
Maieſtas meminit ſeſe Romana loquutam.
Huic ſacræ mandantur opes orbiſque tributa
Poſſeſſi quicquid fluuiis euoluitur auri,
Quicquid luce procul venas rimata ſequaces
Addita pallentis fodit ſolertia Beſsi.

Hilarii Epiſtola aduerſus Adrianos audiri nos præcipit rex à Quæſtore & Magiſtro; loquitur de Conſtantio Imperatore. Epiſtola Auxentii Epiſcopi Mediolanenſis ad Valentinianum,& Valentinianus contra Hilarium. Iuſſit pietas veſtra de his agnoſcere Quæſtorem & Magiſtrum. Hilarius alibi libellum principi per Quæſtorem offert.

Sub diſpoſitione Comitis ſacrarum largit.(fol.49.a)

Vid.Procop.269. & 89.Paul.Diaco.fol.219. lib.17.Victor.fol.165.& Vopiſc.124.

Comes largitionũ Illyrici vid. Ammia.384

Comes commerciorũ Caſſiod.142.

Comes ſolemniorum Ammia. 44.

Comes Theſaurorũ per Thracias Ammia. 433.

Magiſtri lineæ veſtis Caſſiod.142.

Procuratores monetarum Ammia.260.

De Moneta vide apud Pollio.15 43.& 49.

De Monetariis 88.& 173.Sozom.fol.634. Caſſiod.fol.129.& 141.

Primicerius totius officii Vid.caſſiod.141.

Primicerium vtriuſque ſcriniũ,aur.& argẽt. caſſiod 5.

Primicerium ſcrinii veſtiarii ſacri apud eund.142.

Breuis. quas dignitates per ſingula ſcrinia officiorum ſacrarum largitionum &c l 7.ti.30, lib. 6. c. Th.

Largitiones annuas Principum in ſenatores Vid.apud Cedr.fol.652.& Mamert, ad Iulian.fol. 191. Theſaurorum omnium mandata cuſtodia & diſpenſatio largiendi.

Apparitores largitionum munus apud Ammia.fol.362.

Munera prætori ſoluta Barbarii Ammia. 367.

cedr.de Notariis in Singulis archiuis educatis fol. 652. τινὰς τῶν ἐνεχαςῶν τον ἀρχειων ἐναυζῆθεν των ταχυγράφων.

Sub diſpoſitiene Comitis rerum priuatarum domus diuinæ. (fol.56.a)

Differentiam ſacrarum & priuatarum rerũ vide apud Agath.fol.436.

De priuato ærario Vid.Ammia.apud. Trebell.60.

Comitis rerum priuatarum &c.Interpretatus Theodoret.fol.417.Amia.fol. 48. Caſſiod. fol.7.& 15.

Comites Patr.Vid.fol.80.88.90.91.& 113.

Comites domorum per Cappadociam in c.2.de Palat.

Ad rationales rerum priuatarum Vid. in formula Caſſiod.fol.142.

Sub diſpoſitione Comitũ Domeſticorum equitum & peditum(fol.58.a)

Vid Caſſiod.lib.1.fol.11.

Sub diſpoſitione viri Caſtrenſis. (fol.59.a)

De militari Caſtrẽſi Vid. Vopiſc.in Aurel.

De caſtrenſi apparitore Ammia.362.

Qui ſint caſtrenſis miniſtri Lampridi.in Alex.271.

De Pædagogijs Ammia.fol.443 & 356.

De Curis palatiorum fol.502.eod.

De magiſtro Memoriæ (fol.62.b)

Vid. in Panegyr. Ad Memoriam dictabat Vopiſc.fol.139.

DE MAGISTRO EPISTOLARVM.

Vid.apud Spart. in Hadr.

De Magiſtro libellorũ Vid.Ammia. fol.258.

Diſpoſitiones,& ſacros cognitiones, & ſtipendia Vid.apud Panegyr. 288. & largitiones 292. & ſacras memorias.

De Proconſule Aſiæ(fol.68.b)

Vid. Theodoret. 512. quid Præſides Aſiæ, Thraciæ, & Ponti. vide tomũ maximè notandũ apud Euagriũ in Vita Maximi fol. 107.

Simulachra gentium Vid.in Nero.46.

Sub diſpoſitione Proconſulis Aſiæ.(eod.)

Cornicularium.Vid,Caſſiod.fo.274.& 269. & 270.

Sub diſpoſitione Proconſulis Achaiæ(fol.70.a)

De honore proconſulis Vid.Cedr.fol.60.

Cornicularium.Vid Caſſiod.fol.269.

Ad Comitem Orientis.Bidon.251.

Sub diſpoſitione Comitis Orientis (fol.71.b.)

Vid.Nouall,8,§.Idem hoc.

Officium viri ſpectabilis &c.In aliisCodicib. officium fert,cum officio proconſulis.

De Corniculario Alciat. centur.decad. 1.lib. 1.Liuius Equites omnes ob inſignem multis locis operam corniculis armillisque argenteis donat.

De Subadiuuis. Syneſ.Epiſt. 145. de quodã harpocratione, qui Heracliani cohortal. erat. τίς ἐστι, inquit, ἡρακλειανοῦ δορυφόρων τάξιν ἔχων τῶν βοηθῶν βοηθεῖν ἡ γὰρ σουβαδιοῦβα λέξις τοῦ ἑρμηνεύειν πιστεύεται.

Firmian.in præfatione ad Man.

Nam cum tibi totius Orienris gubernacula Domini atque Imperatoris Max. Conſtantini Auguſti,ſerena atque venerabilia iudicia tradidiſſent,& deinde proconſuli itaque tibi & conſuli deſignato promiſſa rediddimus.

Sub diſpoſitione Vicarij Diœceſeos Aſianæ(fol.78.a)

Vid.Nouell.8.§.illud.& Nouell.20.§.innouatio & Nou 27.

Sub diſpoſitione Vacarij Diœceſeos Ponticæ.(fol.79.b)

Vid.§,hoc ipſum Nou.8.

Tranquil.in Tyber.Archelai regis Cappadocum Regnum in prouinciæ formam redegit.Tiber.eadem apud Rufum,& apud Tacit. lib.2.plenius.Ibi:Cappadoces in formam prouinciç redacti vicarium legatum accepere,& quiddam ex Regiis tributis diminuere, quo mitius Rom.Imperium ſperneretur.

Trãquill.autem in Caligula German.Cappadociam in prouinciæ formam redegit annum agens quartum & trigeſimum.Vid.Ruffum Epit. lib. poſter. vbi Auguſti ſcribit auctoritatem Cappadociam Popul. Rom.feciſſe ſtipendiariam.

Tacit.2.fo.86.Comagenis & Geminas prçponitur tum ptimum ad ius prætoris tranſlatis.

Sed Tranquil.in Veſpaſ.Thraciã, Ciliciam & Comagenem ditiones regias vſque ad Pontum in Prouinciæ formam redegit.

Caligula regnum Mauritaniæ in Prouinciæ formam redegit,& duas fert Mauritanias Tingitaniam & Cæſarienſem Plin.lib.5. ca. 1. Dio.58.Tranquil.in Caligul.Vid.Tacit.

De BreuiaturaTacitus lib.de vita Agricolæ.Tranquil.in Claud.Dio.58.vide Plin.Conſularium primusPlantius præpoſitus dux tribus legionibus in Britãnia propter Barbaros.

Neto Pontum Polemoniacum & Alpes Cottios in prouinciam redegit. Tranquil. eſt etiam videndus Ammia.& Vopiſc. in Aurel.

Veſpaſianus in formam Prouinciæ redegit Achaiam.Lyriam, Rhodum, Byzantium ciuitatem nobiliſsimam, Inſulam, Samiam quæ legibus ſuis ad hæc vſque tempora vixerat libertate adempta.Item Tracheam Ciliciam & Comagenem. Sueto. vide ſuprà de Comagene & Rufum de Rhodo.

Daeia trans Danubium à Traiano in prouinciæ formam redacta regi dicebatur, pontem lapideum viginti pilarum ſuper danubiũ fecit, duas legiones præſidi huic prouinciæ dedit limites Imperij conſtituit abrupto monte verſus Sarmatas, Dio.

Traianus occurrenti Parthamaſni Regi Armenorum diadema detraxit,& ea impoſita legato conſulari prouinciam fecit Armeniam,limitẽ Imperij ab Euphrate ad Tigrim tranſtulit,ſic inter Roman.& Parthos Tigris, Dio,Eutropius, Ruffus.

Tres factæ à Traiano ibi prouinciæ, Armenia,Meſopotamia,& Aſſyria.Vid.Procop. de Bello Perſ.vbi diſtinguũturComagenes & Meſopotamia,ibi ſc.in Meſopotamia eſt Oſrhoene & Armenia,&c.

Ruffus ſcribit ita:Per Traianum Armenia, Meſopotamia, Aſſyria & Arabia prouinciæ factæ ſunt.Eutropius idem de Arabia.Poſt ſeuerus.

Adrianus reſtituit Armeniam, Meſopotamiam & Aſſyriam Perſis, & antiquum limitem voluit eſſe Euphratem.Sed Galerius Maximianus Imperator reſtituit ſuum limitem

Tigri

Tigridis eandem limitem.

Idem trans Tigrim fecit quinque prouincias, Azarſanenam, Mozenam, Zabdicenam, Rhenumenam, & Carduenam, ſed Iouianus reſtituit & alias.

Ad Inſignia Comitis limitis Ægypti, (fol.86.a)

Vid. Ammia.271. & ſequent. & 160.
Claud. in Epithalamio Palladij.

Qui quondam Meroen iuſſit Nilumque tueri.

Eiuſd. Paneg. in Manlij Theod. Conſ.

Lente fluis Nilus, ſed eunctis omnibus extat. Vtilior, nullas confeſſus murmure vires.

Sub diſpoſitione Comitis rei militaris per Ægyptum, (fol. eod. b)

Ala Theodoſiana nuper conſtituta &c. Vid. quo tempore hæc ſcripta ſint.

AD PROVINCIAS AVGVSTANICAS.

Subſcribendarium. Subſcribendarius quis vid. l. 1. de ereg. milit. C. Th.

Zoſimus lib. 2. Cùm Imperium Romanum externis in limitibus vbi Diocletiaui prouindêtia oppidis, & Caſtellis, atque Burgis munitum eſſet, omneſque copiæ militares in iis domicilium haberent, fieri nō poterat, vt barbari tranſirent vbique copiis Hoſtium repellendorum cauſa occurrentibus: hanc præſidiariam munitionem Conſtantinus abolens maiorem militum partem de limitibus ſubmotam, in oppidis, nullis præſidiis egentibus collocauit, à barbaris vexatos præſidio nudauit, tranquillas & quietes vrbes militum peſte grauauit, qua iam complures ad ſolitudinem redactæ ſunt, milites ipſos theatris & voluptatibus addictos adnullauit. &c.

Sub diſpoſitione Comitis Militaris per Iſauriam, (fol.88.a)

Vid. Ammia. lib.14. vbi deſcribit Iſauriam.

AD DVCEM ISAVRIÆ.

Dux, Præfectus & Conſul. quid inter ſe differant Vid. Dupan. ad Theodoſ.

Sub diſpoſitione Ducis Paleſtinæ, (fol.90.a)

Vid. de Bello Perſ. 1. lib. Procop.

Ad inſignia Ducis Arabiæ, (fol. 93.a)

Ptolo. li. 5. In tab. 4. Aſiæ, deſcribēs Arabiā, præfecturā nominat Boſtre legionis & Ziʒæ.

Sub diſpoſitione Ducis Phœnices, (fol.94.a)

Tertul. in Marno. 3. Damaſcus Arabiæ retrò deputabatur, antequam trāſcripta erat in Syrophœnicem ex diſtinctione Syriarum.

Ad Inſignia Ducis Syriæ, (fol.95.b)

Vid. de Syriæ Gordia. lib. 2. fol.48.

Sub diſpoſitione Conſularis Paleſtinæ, (fol.107.a)

De Corniculario. Vid. in Domit. 17.

Sub diſpoſitione Præſidis Thebaidos (fol.108.b)

In aliis præponitur Præſes Dalmatiæ perfectiſsimus, ibi Tabularij duo in Officium. item ſubadiuua.

AD IMPERIVM OCCIDENTALE.

Sub notitia dignitatum omnium, tam Ciuilium, quàm militarium in partibus Occidentis, (fol.114.b)

Diuiſionem Imperij Vid. apud Sozom, fol. 647. & vbi de Arcadio, & Honorio.

De præfecto prætorio Italiæ Theo. fol.48.
Proconſul Africæ &c. Vid. Ammia. 113.

Vicarij, Vicariorum ſedes Vid. apud Caſſiod. 66. & 102.

Vtraque Afriea apud Dio. 441. & de Gall. ibidem.

Vicaria præfectura in vrbe 405. & 395.

AD DVCES.

De Duce limitis Africani Vopiſc. in firm. 127.

De Duce & Rectore Pannoniæ, primæ in Spart. 64.

Pannoniæ ſecundæ Ammia. fol.44.

De Duee Dalmatiæ, Pollio, 17.

De Duce tranſrhenani limitis, idem Pollio, fol.25.

Vide Herodot. lib. 2. fol. 51. de ripis Danubiæ & Rheni.

Retiæ primæ & ſecundæ Caſſiod. 13. & 159
Sequanicæ &c. Vid. Duces in Galliis.

AD CONSVLARES.

Pānoniæ Vid. Pollio. 19. & Amia. 123. & 124.

Annonarij Tuſciæ apud Ammia. lib. 27. fol. 373.

Betucæ. Ammia. fol. 405.

Germaniæ primæ Ammia. 61. Germ. ſecundæ. fol. 101.

Deeſt hic per Britannias 11. Maximæ Cæſarienſ. Valentiæ.

Italiam cum Afriea & Illyrico in Ammia. 367. & Gallus Germanus.

AD CORRECTORES.

Vid. Ammian. 373.

AD PRÆSIDES.

Per Illyricum, Occidentale intellige Vid. Laz. fol. 65.

Præfectus Illyrici & Gallicani apud Tra. 17.

Pannó

Pannoniæ primæ Caſſiod.fol.69.

In Martyrologio vetuſto Iulianus Martyr iuſſu Criſpini conſularis apud Aruernos capite truncatus is profugit ex Viennenſi ciuitate ad Aruernos hortatu Ferreoli.

Ibid. Marcellus martyr Cabillionenſ. ſub præſide Priſco, item Valerianus ibid. ab eodem Priſco damnatus.

Flocellus Martyr, Auguſtodoni, Valeriano præſide.

Firminus Ambianenſis Martyr Rictionario præſide.

Fuſcianus & Victorianus Martyres Ambionenſ. ſub eod Rictionario præſide.

Cenſurius Epiſcopus Antiſiodorenſ. & Valerius in territorio Sueſſionenſi Martyres eo. Rictionario præſide.

De Imagine Italiæ.(fol.116.a)

Vid. Sido.fo 247. Claud.in laud.Stil 2. Poſthęc Oenotria lætis Vitib. intorqués Hederus, & palmite largo Vina fluens &c. alludit ad nomen vitis ipſius Italiæ, quæ a vino &c.

Sub Diſpoſit. Præfecti Prætorio Italiæ Diœceſes, &c.(ol.116.a)

Vid. Amian. 217.

AD PROVINCIAS

ITALIÆ.

Tuſcia vrbicaria & annonaria de limitib. 163.

Retiæ primæ. Claud. de Bello Get.
Prominet Hercyniç confinis Rhetia ſyluæ,
Quæ ſe danubij iactat Rhenique parétem,
Vtraq; Romuleo prætédés flumina regno.
Primo forte dij &c.

Sardiniæ. Idem Claud. de Bell. Gildoniaco.
Cæcis vitatur eorſica ſaxis.
Humanæ in ſpecié plantæ ſe magna figurat Inſula: Sardinia in veteris tenuere coloni.
Diues ager frugum, &c.

Alpium Cottiarum. Victor in Ner. Vopiſc. in Carino vt & Egnat.

AD PROVINCIAS

ILLYRICI.

Pollio in Claud.61. Factus eſt dux totius Illyrici, habet in poteſtate Thraitęs, Mœſes, Dalmatas, Pannones.

ILLYRICI.

De Duce Illyrici Vid.apud Pollio. 30.& 31.
Pannonia Brabantia in Decio Victor.
Pannonia Sabaria. Victor in Iuliano.
Pãnoniæ ſecũda. apud Ammia.174. Dio.606.
Dalmatiarum. præſes Dalmatiæ in Caſino. 144.

AFRICÆ.

Vid. Dio. 554.
Numidia. Dio. lib.60. idem lib. 59. fol.845.
Mauritania Cæſarienſ. Tacit.477.& Dio.551.

Sub diſpoſitione Præfecti Prætorio Galliarum (fol.117.a)

Præfectum Prætorio Galliarum deſcribit Claud. in Panegyr. Manlij.
Hiſpana tibi Germanaque Thethys Paruit & noſtro diducta Britannia mũdo. Diuerſoq; tuas coluerunt gurgite voces Lentus Arar, Rhodanusque celer & diues Iberus O! quotus gemit Rhenus &c.

Et in Epitalamio Palladij.
Princeps militiæ quonon illuſtrior extat, Altera cunctorum tabulas aſſignat honorum Regnorum tractat numeros, cuneoſque receſſet. Sparſas Imperij vires conſtringit in vnum Depoſitũ, quæ ſarmaticis cuſtodia ripis Quæ ſæuis obiecta Getis, quæ ſaxona frænat, Vel Scorum legio. quantum conxere cohortes Oceanum, quantum pacatur milite Rhenus.

Galliarum &c. Vid. Ammia. fol.276.

Ad Prouincias Galliarum.

De prouincijs Galliarum Vid. Dio.442. & Suet. in Iuliano 25.

Illyrici & Galliarum. Pollio 28.

Germania prima Dio. in Nerone 213.

Germania ſecunda Vid. lib. 55. fol.660. eod.

Germaniam ſuperioré pete ex Domitiano Victor. Inferiorem ex Dio. 7.857. & Galb.16.

Belgica ſecunda. Ammia.107.

Narbonenſis 1. & 2. de Proconſule Narbonenſ. Vid. Tacit 422.

AD PROVINCIAS

BRITANNIARVM.

De legato Britanniarum Vid. in Domitiano.20.

Claud. in Panegir. Manlij.
Sic fatus, tradente dea ſuſcepit habenas
Quatuor ingenti iuris temone refuſas
Prima Padum, Tiberimq; ligat crebriſque micantem
Vrbibus Italiam, Lydos, Pœnoſque ſecũda
Tempetat; Illyrico ſe tertia porrigit orbi.
Vltima Sardiniam, Cyrnon, trifidamque retentat.
Sicaniam, & quicquid Tyrrhena funditur vnda.

Vel gemit Ionia. Vid. deſcriptioné præfect. prætoa Italiæ ibidem.

Idem Claud. Panegyr. in Prob. & Olybr.
Italiæ Late cùm fræna teneret.
Illyricosque ſinus, & quos arat Africa cãpus.

Sub diſpoſitione Præf. Vrb. (fol.118.b)

Curator operum maximorum. In alijs maximorum reperitur.

Sub

Sub finem huius diſpoſitionis in alijs ſubijcitur Vicarius vrbis Rom. cum ſua diſpoſitione.

Sub diſpoſitione Magiſtri peditum Præſentalis (fol.126.b)

Ad legiones Palatioas

Mœſiaci ſeniores. Vide an Mœſiaci potius legeodum ſit.

Thebei Thebei Pannoniæ exercitus apud Herod.lib.3.fol.8.

Sub diſpoſitione Magiſtri officiorum (fol.138.b)

Ad fabricas Italiæ.

De Cremonēſi ſcutaria Vid. Ammia.fol.50.

In Gallijs.

De Magiſtro armorum eund.506.

Curioſi. Tertull. de fuga in perſecutione. Cuius in matricibus beneficiariorum, & Curioſorum.

Sub diſpoſitione Com.ſacr.Larg. (fol.140.b)

Ad Rationales.

Summarum. Authot ſummarum in Domit. Suet.n.

Rationalis ſummarum Siciliæ.l. vn. Com. diuidund.C.Th.l.pen. C.eom. vtriuſque iud.

Ad Procuratores monetæ.

Ammia.404.

Monetæ Lugdunenſ. Arelatenſ. Triberorum &c.Vid.Strab.idem.

Pacat Dupanus Panegyr.Theodoſ. dicto. vt taceam infami ſæpé delectu ſcriptos io prouineijs aucupes,ductaſqoe ſub ſignis Venatorum eohortes militaſſe eouuitiis.

Sub diſpoſitione viri Caſtrenſ. (fol.146 a)

Seotus hune appellat Procuratotem Caſtrenſem Sacri Palatij Laz.

Ad finem huius diſpoſ. vbi hæc verba:& cęteros Palatinos officiotum.eum curis Palatiorum,inqoit Scotus Laz.

De Proconſule Africæ.(fol.148.b)

Vid. Amia. 400. 380. & 276. Herodot. 152. Sido.252.

Claud. de Bello Gild.

medijs apparet io aſtris
Africa reſciſſæ veſtes & ſpicea paſſim,
Sexta iaceent lacero erinales vertice dentes
Et fractum pendebat ebut &c.

Et 2 Panegyr.in laudes Stilich.

Tum ſpiees & dente eomas illuſtris eburno
Et ealido rubieunda die ſic Afriea fatur.

Sub diſpoſitione Vicarij Vrbis Romæ(fol.145.

Ad Conſulares

Vid.Spart.in Hadr.& in Pio fol.70.

Ad Præſides.

Cæterij Vicarij ſpernunt hunc ordinem,vt habet altetum exemplat.

Sub diſpoſitione vicarij Africæ. (fol. 154.a)

Ad Præſides

Mauritaniæ Sitifenſis.Vid.Herodot.159.

Ad vicarium Hiſpaniæ.(fol.156.a)

In laudes Stilicoo.Panegy.Clau.2.

Glaueis tum prima Mineruæ
Nexa Comam folijs fuluaque intexta micātē.
Veſte Tagum,tales profert Hiſpania voces.

Sub diſpoſ.Vicarij Hiſpaniarum.

Vid.Ido.lib.14.c.4.& Ammia.276.

In Vicarios ſeptem Prouinciarum. (.fol.156.b)

Claud.in laud. Stilic. 2.

Tum flaua repexo
Gallia crine ferox euinctaq; torque decoro,
Binaque geſa teneus, animoſo pectore fatur &ce.

Sub diſpoſ.vicarij ſeptem prou.

Ad eooſulares.

De ſuperioris Germaniæ Præſide vid. in Domit.612.

De Belgiæ legato Tacit.301.

Laz.lib. 1. fol. 34. ſecundam Belgieam,ait, Proeonſulem habuiſſe. Aquitaniam quoque duplicē,quæ ab vno præſide patricio regebatur,Lugdunenſ. rectore , & Natbonenſi proconſule.Videtur autem ex Mariano hæc etiā excepiſſe , & addit Lugdunēſis 12. adeſt Lugdunenſis & ſecunda.ibid.Rhotomagus , item Narbonenſis iu Arelatenſi & Maſſilienſi Prouincijs ſecta.

Epiſtola Hilarij Epi.Epiſcopis Germanię 1. Germaniæ 1.Lugdunenſ.1.& Lugdunenſ.2. Belgieæ 1.& Belg.2.& Aquitanicæ & proulocia nouem populorum , & ex Narbonenſi, plebibus & clericis Toloſanis & prouinciarū Britanniæ Epiſcopus.

Ad vicarios Britanniarum. (fol.158.a)

Claud.in laudes Stilic.2.

Inde Caledonio velata Britannia monſtro,
Ferro picta genas;cuius veſtigia verrit

Cæru

Cærulus, Oceaniq́ue æſtũ mẽtitur amictus.

De VicarioBritanniæ Inſul. Vid. Socrat. fol. 398.

De diſpoſitione Britanniæ. Herodot. lib. 3, fol. 76.

Martius regens illas prouincias pro Præfecto. Ammia. lib. 14. fol. 14. de Britanniijs, loquẽs, & coſtea hunc appellat Vicarium fol. 387. Palatinus Britanniar. pro præfectis Ibid. dux. Vid. Comitem Maritimi tractus. 385. fol. 276.

Sub diſpoſ. Vicarij Britanniarum.

Vid. Socrat. lib. 7. c. 12. hiſtor.

Ad Comite Africæ (fol. 159. a)

Vid. Ammia. 413. & 487.

Sub diſpoſitione Comitis littoris Saxonici per Britanniam (. fol. 161. a)

Vid. Ammia. 420.

Tertull. aduerſus Iudas. S. Germani adhuc vſque limites tranſgredi non ſinuntur Britanniæ. intra Oceani ambitũ incluſæ ſunt Maurorum gens & Getharum barbaries à Rom. obſidentur, ne regionum ſuarum fines excedant, Quod de Romanis dicam, qui de legionum ſuarum præſidijs Imperiũ ſuum muniuerunt, nec tres iſtas gentes porrigere Vires regni ſui poſſunt.

Sub diſpoſ. Comitis Italiæ 163. a (. fol. 163. a)

Vid. Ammia. 390.

Sub diſpoſ. ducis tractus Armoricani & Neruicani (. fol. 173.

De Conſtantia prope vada fundata in mare, inquit Marcellin⁹ de ſequana & Matrona.

Sub diſpoſ. ducis Belgicæ ſecundæ (fol. 176. b)

De Bello Get. Claud.

Agmina quinetiam flauis obiecta ſicambris, &c.

Sub duce Moguntiacenſi (fol. 178)

Vid. Ammia. 13. & 370. vbi Partes Moguntianas tractat.

Sub diſpoſ. ducis Moguntiacenſ. (fo. 179) de Bello Get. Claud.

Venit & extremis legio prætentu Britãnis.
Quæ Scoto dat frena truci, ferroq́; notatas
Peregit exangues Picto moriente Figuras.
Agmina quinetiam &c. vt ſuprà.

F I N I S.

DIGNITATVM,
ADMINISTRATIONVM,
PROCVRATIONVM, OFFICIORVM, QVÆ
IN NOTITIA VTRIVSQVE IMPERII
habentur, index.

AVCTORE D. D. GVLIELMO MORANO,
in Academia Toloſana Anteceſſore.

A

AB ACTIS Pag. 27.61.63.65.67.69.71.73.75.77.103.105.112.114.143.144.146.147.149.151.186.188.190.
Adiutor. 27.38.46.55.57.59.61.63.65.67.69.71.73.75.77.79.81.83.85.87.89.91.95.97.99.101.103.105.112.114.122.125.126.130.131.139.140.143.146.147.149.153.155.157.159.163.165.167.169.171.173.175.177.179.181.183.186.188.190.
Adiutores de Schola Notariorum. pag. 57.
Adiutores electi de Scriniis. pag 48.95.
Adiutores memoriales de Scriniis. 131.
Adminiſtrationes Ciuiles & Militares 57.114.140.
Adminiſtrationes ſub diſpoſitione P.V. 114.
Admiſſionales. 130.
Admiſſionum officium, 46. Ad reſponſum. 134.49.
A libellis. 61.63.65.67.103.83. vide Subſcribendarius,
Apparitores, 32.35.38.41.44.63.122.125.126.

B

C

CAncellarij. 130. Cardinale officium. 55.38.
Caſtrenſis. 54.55.130. ſiue.
Caſtrenſis ſacri palatij. 26.108.138.
Caſtrenſis eſt ſpectabilis. 55.139.
Cenſuales 114.
Cenſus magiſter. 114.
Centenarius portus. 114.
Chartularius. 155.139
Clariſſimi. 103.105.108.
Cohortalini. 186.188.196. vide Cortalini
Comes Africæ 108.128.129. Limitaneus. 155.
Ægypti 26. ſiue limitis Ægypti 74. ſiue rei militaris per Ægyptum. 75.
Auri 137.
Britanniæ 158. ſiue Britanniarum. 108.127.128.159
Commendorum per Illyricum 134
Domeſticorum equitum. 26.51.53.108.137.
Domeſticorum peditum. 26.52.53.108.137.
Formarum. 114.
Gildonici patrimonij 136.
per Hiſpanias. 127.
Illyrici 126. ſiue per Illyricum 49.
Iſauriæ 26.76. ſiue militaris per Iſauriam. 77.
Italiæ 108.160.
Largitionum Italicianarum 133.
Largitio per Illyricum 133.
Largition. priuatarum, 136.
Largit. ſacrarum. 26.49.132.133.
Littoris Saxonici per Britannias 108.156.157.
Metallorum per Illyricum. 49.
Et Magiſter militum 125.127.
Orientis 26.64.68. ſpectabilis 65. Comes portus 114.
Priuatarum. 50.135. ſiue rerum priuatarũ. 26.108. 136. ſiue rerum priuatarum domus diuinæ, 51.
Et rationalis ſummarum Ægypti. 49.
Rerum priuat. &c. vide priuatarum.
Riparum & Aluei Tiberis & cloacarum 114.
Sacrarum. 108. Sacrarum largitionum 26.49.132.133.
Tingitaniæ. 108.127.128. limitaneus. 155.
Titulorum largitionalium per Africam, 138.
Tractus Argentoratenſis. 108.161.
Tractus Italiæ circa Alpes, 160.
Comes veſtiarij 133.
Comites cõmerciorum per Mœſiam, Scythiam & Pontum. 49.
Commerciorum per Orientem & Ægyptum. 49.
Domeſticorum Illuſtres, 53.137.
Largitionum per omnes diœceſes, 49.
Militares in Occidente, VI. 121.
Militum, 121.
Rei militaris in Occidente VI. 108.
Rei militaris in Oriente, II. 26.
Rei militaris ſpectabiles 75.77.126.127.128.153.155.157.159.160.161.
Rerum priuatarum illuſtres, 40.51.135.136.
Comitum rerum priuatarum inſignia, 50.135.
Sacrarum largitionum inſignia, 48.132.133.
Comites S.L. Illuſtres, 48.49.132.134.
Cõmẽtarienſis. 27.32.35.38.41.44.61.63.65.67.69.71.73.75.77.79.81.83.85.87.89.91.93.95.97.98.101.103.105.112.114.122.125.126.143.144.146.147.148.

149. 151. 155. 155. 157. 159. 163. 165. 167. 169. 171. 173. 175. 177. 179. 181. 183. 186. 188. 190.
Conſulares 26. 108.
per Africam II. 108.
per Aſianam III. 26.
Clariſſimi 105. 186.
per Gallias DI. 108.
par Hiſpanias III. 108.
per Illyricum III. 26.
per Italiam VIII. 108.
in Occidente XXII. 108.
per Orientem V. 26.
in Oriente XV. 26.
per Ponticam II. 26.
per Thracias II. 26.
Conſulatem Ægyptus non habet. 26.
Conſularis Æmiliæ 108.
Aquarum 114.
Belgicæ primæ 108. 149.
Belgicæ ſecundæ 102. 149.
Beticæ. 108. 147.
Bithiniæ 26.
Byzacij 146.
Bizaotij 108.
Conſolaris. Galleciæ 108.
Campaniæ 108. 144. 185, 186.
Ciliciæ. 26.
Crete. 26.
Cypó. 26.
Daciæ mediterraneæ 26.
Europæ 26.
Flaminiæ & piceoi ſamionarij 108.
Galatiæ. 26.
Galletiæ 147.
Germaniæ primæ. 108. 149.
Germaniæ ſecundæ. 108. 149.
Helleſponti. 26.
Liguriæ. 108.
Logdunenſis primæ 108. 149.
Luſitaoiæ 108. 142.
Lydiæ, 26.
Macedoniæ 26
Maximæ Cæſarienſis 151.
Numidiæ 108. 146.
Paleſtinæ 26. 102. 103.
Pamphyliæ 26.
Pannoniæ 108.
Phœnices 26.
Piceni ſuburbicarij 108. 144.
Siciliæ. 108. 144.
Syriæ. 26.
Iſauriæ 26.
Tuſciæ & Vmbriæ 198. 144.
Valentiæ. 151.
Vienoenſis. 108. 149.
Venetiæ & Hiſtriæ. 108.
Correctores clariſſimi. 188.
per Italiam II 109.
in Occidente III. 109.
io Oriente II. 26
Per pannonias. I. 139.
Corrector Auguſtanicæ 26.
Apuliæ & Calabriæ 109. 144. 187. 188.
Bruttiorum & Lucaniæ 144. 109.
Paphlagoniæ, 26.
Sauiæ. 109.
Cornicularius. 27. 61. 63. 65. 67. 69. 71. 73. 77. 83. 105. 105 112. 114 145. 144. 146. 147. 149. 151. 153. 155. 157. 163. 165. 169. 186. 188. 190.
Cortalini 103. 195. vide Cohortalini.
Cura epiſtolarum 27. 67. 69. 71. 73. 114. 114. 114. 146. 149. 151.
Curæ palatiorum 54. 114. Curæ claſſis Comenſis 183.
Curæ claſſis Rauennatium. 183.
Curator Horreorum Calbanorum 114.
operum maximorum. 114.
operum publicorum. 114.
Statuarum.
Curioſi per omnes prouincias 46. 130.
Curioſus curſus publici præſentalis 46. 130.

D

Deputati Comitum Domeſticorum 57. 157.
Scholæ Agentum in reb. 46. 130.
Dignitates ciuiles & militares 57. 100.
Dignitates in officio. 32. 35. 38. 41. 44.
Sub diſpoſitione formula loquendi frequentiſſima.
Domeſtici equites. 137. 53. 52. 26. 108.
pedites. 137. 121. 52. 53. 26. 108
Ducenarius. 63. 65. 67. 69. 75. 143. 144. 146. 147. 149 151.
Duces per Ægyptum II. 26.
per Illyricum II. 26.
Limitum in Occidente X. 121.
in Occidente XII. 101.
in Oriente XIII. 26.
per ponticam I 26.
Spectabiles ſunt 79. 81. 83. 85. 87. 89 91. 93. 95. 97. 99 101. 163. 166. 165. 166. 171. 173. 175. 177. 179 181. 183.
per Thracias II. 26.
Dux Arabiæ 26. 82. 83.
Armeniæ. 26. 92. 93.
Belgicæ primæ 108.
Belgicæ ſecundæ. 178. 179.
Britanniæ 108. ſiue Britanniarum. 180.
Daciæ Ripenſis 26. 100. 101.
Euphratenſis. 26.
Germaniæ primæ 100.
Iſauriæ. 77.
Libyæ. 26.
Mauritaniæ Cæſarienſis 162. 163. ſiue limitis Mauritaniæ Cæſarienſis. 108.
Meſopotamiæ 26. 90. 91.
Mœſiæ primæ. 26 98. 99. Mœſiæ ſecundæ. 269. 697
Moguntianenſis. 108. 182. 183.
Neruicani 108. 177.
Oſrhœnæ 26. 88. 89.
Pannoniæ primæ & Norici ripenſis 108. 170. 171.
Pannoniæ ſecundæ riparienſis ſiue Sauiæ 167.
Paoooniæ ſecundæ & Valeriæ ripenſis. 108.
Phœnices 26. 84. 85.
Retiæ primæ & ſecundæ 100. 172. 173.
Scythiæ 31. 94. 95. Sequanicæ 108. ſiue prouinciæ Sequanici 170. 174.
Syriæ 96. Syriæ & Eufratenſis 82. Syriæ Paleſtinæ 26 80. 81.
Thebaidis 26. 78. 99.
Tractus Armoricani 108. & Neruicani 177.
Tripolitaoi limitis 108. Tripolitanæ prouinciæ 164. 165.
Valeriæ Ripenſis 168. 169.

E

Exceptores 27. 32. 35. 36. 41. 44. 61. 63. 65. 67. 69. 71. 73. 75. 77. 79. 81. 83. 85. 87. 89. 91. 93. 95. 97. 99. 101. 103. 105. 112. 114. 122. 125. 143. 144. 146. 147. 149. 151. 153. 155. 157. 159. 163. 165. 167. 169. 171. 173. 175. 177. 179. 181. 183. 186. 188. 190.

F

G

H

I

Illuſtres 27. 28. 30. 32. 33. 35. 36. 33. 39. 41. 42. 44. 47 48. 49. 44. 46. 50. 51. 53. 100. 112. 113. 114. 115. 121

123.125.126.127.129.130.131.132.133.155.156.
137.
Inſignia comitis rerum priuatarũ.30.133.
Comitis S.L.48.132.
Magiſtri milit.30.33.36.39.42.113.123.
Magiſt Officiorum.45.129.
Præfect pr.28.110.
Quæſtoris.47.131.
Interpres diuerſarum gentium 45.150.
Sub iuriſdictione 190.
Lampadarii 46.
Legati proconſulis 143.
Magiſter Cenſus 114.
Epiſtolarum græcarum 39.
Equitũ Galliarum 126.127.ſiue Equitum per Gallias
108.126.
Equitum in præſenti 108.preſentales 123.125.
Equitum & peditum per Illyricum.26.
Equitum & peditum per Orientem 26.
Equitum & peditum per Thracias 26.
Equitum & peditum in præſenti 26.108.ſiue præſentales 26.
Libellorum 108.39.140.
Libellorum Græcorum 26.
Memoriæ 108.26.59.141.
Militum per Illyricum 41.44.
Militum per Italias 100.Mil.per Orientem 36.38.
Militum à parte peditum 138. Militum præſentalis
30.32.35.33.peditum præſentalis 123.125.

M

MAgiſteria poteſtas 32.35.38.41.44.125.
Magiſtri militum illuſtres 30.32.33.36. 38.39.
41.42.44.115.121 123.125.126.127.
Magiſtri militum in occidente III.108.
in Oriente V.26.
Magiſtri officiorum 26.108.45.46.129.150.
Illuſtres,45.46.129.130.
Inſignia eorum 30 33.36.39.42.113.123.
Magiſtri priuatæ veſtis,49.Magiſtri veſtis lineæ,49.
Magiſtri ſcriniorum in occidente III. 108.
In Oriente III 16.58.59.
Magiſtrorum militum inſignia 30.33.36.39.42.115.
123.
Memoriales 131.Menſores 38.46.Miniſteriales dominici,153.139.

N

NOmenclatores 114.
Numerarii 27.32.33.38.41.44.61.63.65.67.69
71.73.75.77.79.81.83.137.139.163.163.167.169.
171.175.175.177.181.183.186.114.
Auri 27.
Operarum 26.

O

OFficiales.61.63.67.69.71.73.75.77.79.81.83.83
87.89.91.93.95.97.99.101.144.146.151.133.
133.157.159.165.163.167.169.171.173.175.177
179.181.183.
Officii chartæ 51.136.
Officium 14)147.149.27.46.49.51.37.59.63.65.67
69.71.73.75.77.79.81. 83.85.87.89.93.93.97.99.
101.103.105.112. 114.122. 125.130. 134.136.
139 143.144.146.147. 149.151.133. 153.157.
159 163.167.169.171.173.177.179.181.186.188.
190.
Officium cardinale 35.38.Officium in numeris militaris. 32.41.44.
Ordinarii.83.

P

Palatini officii caſtrenſis.55.139.Officii comitum Lar.
49.136.officii rerum priuat.Comitis.51.
Pædagogia 33.159.Perfectiſſimus 190.
Præfecti Alarum 155.173.181.
Claſſium 167.171.183.184. 95.
Equitum 183.
Legionum 81.83.157.167.169.171.173.180.384.
Lætorum. 184.
Militum 167.169.175.177.183.
Numerorum.173.181.
P.Prętorio illuſtres 27.28.110.112.Inſig.eorũ 28.106.
in Occidente II.108.
in Oriente II.26.
Præfecti Sarmatarum gentilium 184.
Sarmatarum & Taifalorum.184.
Theſaurorum.49.
Præfecti vrbis R.inſignia 113.
Præfecturæ claſſium 90.101.169.
Legionum 83.85.87.89.91.93.95.97.99.101.
Legionũ cohortiũ pedaturæ ſuperioris inferioris.95.97.
Militum 99.101.
Nauium amnicarum, & militum ibi deput.97.
Riparum,Legionum,cohortium 95.
Præfecturæ riparum, legionum, cohortium, pedaturæ ſuperioris vel inferioris. 95.97.
Præfectus Annonæ 114.
Auguſtalis 26.66.67.
Spectabilis.67.
Præfectus prætorio Galliarum. 108.112.
Illyrici 26.ſiue per Illyricum,27.28.
Italiæ 26.108.112.
Orientis.26.27.
Vigilum.114.
Vrbis Conſtantinopol.26.
Vrb.Romæ 108.113.114. Illuſtris, 113.314.
Præſes Ægypti 26.ſiue per Ægyptum,26.
Alpium Cottiarum 109.
Alp.maritimarum 109.149.
Alp.pœninarum & Graiarum 109.149.
Aquitaniæ primæ vel aquitanicæ.109.149.
Aquitaniæ ſecundæ vel aquitanicæ 109.149.
Arabiæ.85.
Archadiæ.26.
Armeniæ primæ 26.
Armeniæ ſecundæ 26.
Britanniæ primæ,109.151.
Britanniæ ſecundæ 109.151.
Cappadociæ primæ 26.
Cappadociæ ſecundæ.26.
Cariæ 26.
Ciliciæ ſecundæ 26.
Corſicæ 109.144.
Daciæ ripenſis 26.
Dalmatiæ 189.190.ſiue Dalmatiarum,109 eſt
perfectiſſimus.190.
Dardaniæ.26.
Epiri nouæ.26.
Epiri veteris.26.
Eufratenſis.26.
Flauiæ Cæſarienſis 109.151.
Galatiæ ſalutaris 26.
Hæmimontis.26.
Hellenoponti 26.
Per Hiſpanias,109.
Honoriados.26.
Iſauriam ſpectabilis 77.
Inſularum 26.
Inſularum Balearium 109.147.
Lugdunenſis ſecundæ 109. 149.
Lugdunenſ.ſenoniæ 109.149.
Lugdun.tertiæ 109.149.
Libiæ ſuperioris 26.

Libyæ

Libiæ inferioris 26.
Lycaoniæ 26.
Liciæ.26.
Macedoniæ ſalutaris.26.
Mauritaniæ Cæſarienſis 146.Spectabilis 163.
Maurit.Sitifenſis 109.146.
Maximæ Sequanorum 109.149.
Mœſiæ primæ 26.
Mœſiæ ſecundæ 26.
Meſopotamiæ 26.
Narbonenſis primæ 109.149.
Narbonenſis ſecundæ 109.149.
Norici mediterranei 109.
Norici ripenſis 109.
Nouempopulanæ 109.
Nouempopulorum 149.
Oſihoenæ 26.
Pacatianæ.26.
Paleſtinæ ſalutaris 26.
Paleſtinæ ſecundæ 26.
Pannoniæ primæ.109.
Phœnices libani 26.
Piſidiæ 26.
Ponti Polemoniaci 26.
Præualitanæ 26.
Rhetiæ primæ 109.
Rhetiæ ſecondæ 109.
Rhodopes 26.
Samnii 108.144.
Scythiæ 26.
Syriæ ſalutaris 26.
Tarraconicenſis 109 147.
Thebaidos 26.104.105.
Theſſaliæ 26.
Per Thracias 26.
Tingitaniæ 109.147.
Tripolitanę 109.146.
Valentiæ.109.
Valeriæ.144.109.
Præſides per Ægyptum V.26.
per Africam II.109.
per Aſianam VII.26.
per Britann.III.109.
Clariſſimi 105.
per Gallias XI.109.
per Hiſpanias IIII.109.
per Illyricum occid.IIII.109.
per Illyricum orientale VIII.26.
per Italias VII.109.
per orientem VIII.26.
per Ponticum VIII.26.
Præſ.prouinciarum in occidente XXXI.109.
in Oriente XXXX.26.
per Thracias IIII.26.
Præpoſiti Baſtagarum 134.
Brabaticariorum ſiue Argentariorum.134.
Equitum 157.
Limitum 153.163.165.
Militum 157.
Numerorum.156.
Præpoſitus Baſtagæ priuatarum Galliarum 136.
Baſtagæ primæ Gallicanorum & quartæ 134.
Baſtagæ primæ Orientalis & quartæ 134.
Baſtagæ quartæ orientalis 134.
Baſtagæ rei priuatæ Orientalis inferioris.136.
Baſtagæ ſecundæ orientalis & tertiæ 134.
Baſtagæ orientalis 134.
Branbaricariorum ſiue Argentariorum Arelatenſium 134.
Branbaricariorum ſiue Argentariorum Rhemenſium 134.
Branbaticariorum ſiue Argent.Triberorum 134.
Præpoſ.Theſaurorum Arelatenſium 133.
Auguſtæ Vindelicenſis Retiæ ſecundæ 133.
Auguſtenſium in Britannis 133.
Per Gallias Lugdunenſes 133.
Per Italiam Aquileiæ 133.
Medidanenſium Liguriæ 133.
Nemauſenſium 133.
Rei priuatæ pe Sequanicẽ & Germaniæ primæ 136.
Sabarenſium Pan.primæ 133.
Salonitarum Dalmatiæ 133.
Siſcianorum Sauiæ 133.
Triberorum.133.
Vrbis R.133.
Primicerius Exceptorum 49.134.
Notariorum 26.109.56. 57.140. Spectabiles ſunt 57.140.
Sacri cubiculi 26.108.
Primiſcri oii Annularenſis 49.
Argenti 49.ſiue ab argento 134.
Aureæ maſſæ 49.134.
Auri ad reſponſum 45.134.
Caonnum 49.
Largitionum priuatarum 51.vide Primiſcrinius.
Miliarenſibus 134.
Numerariorum 49.
Numerorum 134.
Officii totius 49.51.134.136.
a.Recuniis 49.134.
Tabulariorum 49.134.
Veſtiarii ſacri 49.134.
Primiſcrinius 52.55.41.44.125.145. ſiue Numerarius 114.
Beneficiorum.
Canonum 51.
Largitionum priuatarum 136.
Rationum 156.
Securitatum 51.136
Princeps. 27.52.53.58.41.44.61.63.65.67.71.75.77 79.81.83.85.87.89.91.93.95.97.99.101.103.105. 112.114.122.125.126.143.144.146.147.149.151. 153.155.157.159.163.165.167.171.173.175.177. 179.181.183.186.188.190.
Proconſul Achaiæ 26 62.63.
Africæ 108.142.143.
Aſiæ 26.61.
Proconſul in occidente vnus 108.
Proconſules in Oriente II.26.
Proconſules ſpectabiles ſunt.61.63.143.
Procurator Baphii Ciſſenſis Venetiæ & Hiſtriæ 134.
Baph.Girbitani prouinciæ Tripolitanæ 134.
Baph.Inſularum Balearium & Hiſpaniæ 133.
Baph.Narbonenſis 134.
Baph Salonitani Dalmatiæ 133.
Baph.Syracuſani Siciliæ 134.
Baph Tarentini Calabriæ 134.
Baph.Telonenſis Galliarum 134.
Baphiorum omniũ per Africã 134.
Procurator Cynegii Aquileiẽſis Venetię inferioris 133.
Cynegii Arelatenſis prou.Viennenſis.133.
Cyn.Auguſtodoni tranſlati Metis.133.
Cyn.Baſſianenſis Pan.ſecundæ tranſlati Salonis.133.
Cyn.in Britannis Benteſſe 133.
Cyn.Canuſini & Venoſini in Apulia.133.
Cyn.Carthaginenſis Africæ 133.
Cyn.Iouenſis Dalmatiæ primæ Spalatæ 133.
Cyn.Iunatenſis rei priuatæ Metis tranſlatæ Anhelas 136.
Cyn.Lugdunenſis 133.
Cyn Mediolanenſis Liguriæ 133.
Cyn.Bemenſis Belgicæ ſecundæ 133.
Cyn.Syrmienſis Panonniæ ſecundæ 133.
Cyn.Tornacenſis Belgicæ ſecundæ 133.
Cyn.Triberorum Belgicæ primæ 133.
Cyn.Vrbis R.133.
Procurator Linificii Biennenſis Galliarum 133.
Linificii Rauennatium Italiæ.133.
Procurator Monetæ Aquileienſis 133.
Arelatenſis 133.

Lug

Lugdunenſis 133.
Siſcianæ 133.
Triberorum 133.
Vrbis Romæ 133.
Procuratores rei priuatæ per Apuliam & Calabriam ſiue ſaltus Carminianenſis 133.
Rei priuatæ per Dalmatiam 136.
Rei priuatæ per Italiam 136.
Rei priuæ per Mauritaniam Sitifenſem 136.
Rei priuatæ per Samnium 136.
Rei priuatæ Triberorum Cynegiorum 136.
Rei priuatæ per vrbem R. 136.
Rei priuatæ per Vrbicarias regiones rerum Iuliani. 136.
Procuratores Baphiorum 49.134.
Cynegiorum 133.
Gynæciorum 49.
Linificiorum 49.
Monetæ 133. ſiue Monetarum 49.
Saltuum 51.
Protector 95.97.99.101.

Q

Quæſtor 26.108. Illuſtris 47.48.131. eius inſignia. 47.131.
Quæſitor inter officiales numeratur 63.
Quartocerius qui libellos tractat 49.

R

Rationalis & Comes ſummarum Ægypti 49.
Rationalis rei priuatæ per Africam 136.
Rei priuatæ per Britannias 136.
Rei priuatæ fundorũ domus diuinæ per Africam 136.
Rei priuatæ per Gallias 136.
Rei priuatæ per Hiſpanias 136.
Rei priuatæ per Italiam 136.
Rei priuatæ per quinq. prouincias 136.
Rei priuatæ per Siciliam. 136.
Rei priuatæ per vrbem R. & ſuburbicarias Regiones cum parte fauſtinæ 136.
Rerum priuatarum per Illyricum 136.
Rerum priuatarum per Italiam 136.
Rationalis ſummarum Africæ. 133.
Summarum Britanniarum 133.
Summ. Dalmatiæ & Sauiæ 132.
Summ. Galliarum 133.
Summ Hiſpaniæ 133.
Summ. Italiæ 133.
Summ. Norici mediterranei & ripenſis 133.
Summ. Numidiæ. 133.
Rationalis Summarum Pannoniæ primæ 135.
Summ. Pannoniæ ſecundæ 133.
Summ. Quinque prouinciarum 133.
Summ. trium prouinciarũ Siciliæ, Sardiniæ & Corſicæ. 133.
Sum. Valeriæ 133.
Summ. vrbis Romæ 133.
Ratio vinorum 114.
Rationales 133.
rerum priuatarum 51.
Regerendarius 72. 112. 114. 122. 125. 126. 133. 155. 157. 163. 165. 167. 169. 171. 173. 175. 177. 179. 181. 183.
Regerendarius, ſiue à libellis 83.

S

Scriniarius. 59. 131. 136. 134.
Scriniarius 32. 33. 38. 41. 44. 49. 51. 61. 134. 156.
Scriniorum magiſtri tres in Oriente 26.
Scrinium Chartularij. 33. 139.
Diſpoſitionum 46. 130.
Epiſtolarum 46. 130.
Libellorum 46. 130.
Memoriæ 46. 130.
Schola agentium in rebus 46. 130. 63. 65. 67. 69. 71. 73. 75. 79. 81. 85. 89. 91. 93. 130. 133. 144. 146. 147. 149. 151.
Schola 37.
Schola Notariorum 37.
Secundocerius officii 49. 51. 134. 136.
Singulares 145. 144. 146. 147. 149. 151. 153. 157. 159 163. 165. 167. 169. 171. 173. 175. 177. 181. 183.
Singularij 27. 112. 114. 126.
Spectabiles. 55. 57. 61. 63. 65. 67. 69. 71. 73. 75. 77. 79. 81. 83. 85. 87. 89. 91. 93. 95. 97 99. 101. 126. 127. 128. 179. 140. 143. 144. 146. 147. 149. 151. 153. 155. 157. 159. 160. 161. 163. 165. 169. 171. 173. 175. 177. 179. 181. 183.
Subadiuua 27. 63. 112. 114. 130. 143. 144. 146. 147. 149. 151. 155. 157. 159. 163. 165. 167. 169. 171. 173. 175. 179. 181. 183. 186. 188. 190.
Aſianæ 46.
Barbariorum 46.
Fabricarum 46. 130.
Orientis 46.
Ponticæ 46.
Thraciarum & Illyrici. 46.
Subadiuuæ adiutoris 46. 130.
Subadiuuantes 131.
Subſcribendarius ſiue à libellis, 75. 77. 79. 81. 85. 87. 89. 91. 93. 95. 97. 99. 101.

T

Tabularius 186. 188. 190. Dominarum AA. 55. 139.
Dominicus 55. 139.
Tertiocerius officii 49. 134.
Tribuni Cohortium 101. 155. 157. 167. 169. 171. 173 177. 181. 183. 184.
Gentium 171. 177.
Militum 179.
Tribunus fori ſuarii. 114.
Rerum nitentium 114.

V

Vicarii in Occidente II. 108.
in Oriente IIII. 26.
Spectabiles ſunt 69. 71. 73. 146. 147. 149. 151.
Vicarius Africæ 108. 145. 146.
Aſianæ diœceſeos 26. 68. 69.
Britanniarum 108. 130. 151.
Hiſpaniæ 147. ſiue Hiſpaniarum 108.
Italiæ 108.
Diœceſeos Macedoniæ 26.
Ponticæ diœceſeos 26. 70. 71.
Septem prouinciarum 108. 148. 149.
Diœceſeos Thraciarum. 27. 72. 73.
Vrbis Romæ 108, 144. Spectabilis 144.

FINIS.

DIOECESIVM,

PROVINCIARVM, REGIONVM, VRBIVM,

CIVITATVM, OPPIDORVM, CASTROrũ, Caſtellorum, Borgorum, Limitum, Tractuum, quæ in Notitia vtriuſque Imperij habentur, index.

A

ABallaba in Britanniis 181.
Abocedunt in Thebaide 79.
Abricantt in tractu Armoniaco, & Neruicano 177.
Abuſiana in Retia prima & ſecunda 178.
Abyra in Phœnice. 84.85.
Acadama in Syria. 86.87.
Accifum in Scythia. 95.
Achaia prouincia 20 27.62.63.
Achauata in Syria 86.87.
Acumincum in Pan.ſecunda, ripar. ſiue Sauia. 166.167.
contra Acinco in Valer. ripen. 169.
trans Acinco in Valer. ripen. 169.
Acincum in Illyrico 130.
Adada in Syria 86.87.
Adatha in Phœn. 84.85.
Ad cohortem Gallicam in Gallecia. 184.
Aditha in Arabia 83.
Admatha in Paleſtina 81.
Ad Mauros in Pannonia prima, & Norico rip. 171.
Ad militare in Valer. rip. 169.
Ad Namantia in Valer rip. 168.169.
Ædeſſa in Oriente. 46.
Ægeta vel Ageta in Dacia ripenſi. 100.101.
Ægypti L. 74.
Ægyptus 49.
Ægyptus diœceſis 27.
Ægyptus prouincia 26.27.66.67.
Ægyſſos in Scythia 94.95.
Ælia in Paleſtina 80.81.
Æmilia prouincia. 108.112.184.
Æquinoctia in Panno. prima, & Norica rip. 170.171.
Æſica in Britan. 181.
Ætarocama in Paleſtina. 80.
Africa diœceſis 108.109 111.112.121.127.128.133.134.142.143.146.152.153.
Afro in Paleſtina 81.
Ageta vide Ægeta.
Aila in Paleſtina 80.
Aiy. in limite Ægypti 75.
Ala noua in Pannon, prima & Noric. rip 170.171.
Albano in Pann. ſecunda ripar. ſiue Sauia. 166.167.
Aleſca in in Val. rip. 169.
Aleto in tractu Armor & Neruic. 176.177.
Alione in Britannia 181.
Almo in Dacia rip. 100.101.
Alpes Cottię prou. 109.112. Alpes Graię prou. 109.102
Alpes maritimæ prou 109.112.148.149.
Alpes Penninæ prou 109.112 148.149.
Alta ripa in Moguntia 182.183.
Altinum in Mœſia ſecunda 97.
Altinum in Valer. rip. 168.169.
Ambianum in Galliis 130. in Belgica ſecunda 184.
Amboglana in Britan. 183.
Ambos in Thebaid. 78.79.
Amida in Meſopot 91.92.
Ammattha in Syria vel Eufrat. 87.
Amuda in Syria vel Eufrat. 82.
Analiba in Armenia vel Ponto 93.
Anderenatium Pariſiis in Lugdun. Senonia 184.
Anderidos in littore Saxon. per Britan. 156.157.
Andros in limite Ægypt. 74.75.
Andros Thebaidos in limite Aegyp. 75.
Anhelas 136.
Anmotha in Arabia 82.83.
Aſamum in Mœſia ſecunda 97.
Antiochia in Oriente 46.
Antonacum in Mogontiac. 182.183.
Apadna in Meſop. 90.91.
Apatria in Oſihoe. 88.
Aphroditum in Limit. Aegyp. 78.
Apollinaris in Arab. 92 Legio videtur.
Apollonia in Thebaide 78.79.
Apollonos ſuperior in Thebaide 79.
Apulia prouinc. 109 112 136.144.187.188.
Apulia in prouincia Itali. 184.

Aquileia in Italia 151. in Venetia infer. 153.183.
Aquitania prima prou. 109.112.148.149.177. 184.
Aquitania ſecunda prou. 109.112.148.149.177.
Arabia prou. 26.27.64.65.82.85.
Arabia in Syria 86.87.
Arauraca in Arme. vel Ponto. 93.
Arbeia in Britan. 180.181.
Arbome in Rhetia prima & ſecunda 173.
Archadia prou. 26.27.66.67.
Archadianis in limit. Ægyp. 74. Legio videtur.
Areſæ in Phœn. 85.
Arelate in prou. Viennenſi 133.134. in Gallia ripatienſi 183.
Areopolis in Arabia 82.83.
Argentoratenſis tractus 108.163.
Argentoratum in Galliis 150.
Ariedela in Paleſt. 81.
Arlapa in Pan. prima & Nor. ripen. 171.
Armenia 92.93.
Armenia prima prou. 26.27.70.71.
Armenia ſecunda prou. 26.27.70.71.
Armoricanus limes 177.
Arnona in Arabia. 83.
Arnonenſia caſtra, vide Caſtra.
Arrabona in Pan. prima & Nor. rip. 170.171.
Arrianæ in Pan. prima & Nor. rip. 171. for. Cohors.
Aſacia 167.
Arnerua in Aquitan. prima 184.
Arubio in Scyth. 94.95.
Aſſinus in Thebaid. 78.79.
Aſiæ prouin. 26.60.61.
Aſiana diœceſis 26.27.68.69.
Aſſara in Mœſopn. 90.91.
Aluada in Paleſt. 81.
Atrabatis in Belg. ſecunda 184.
Auatha in Arabia 83.
Auatha in Phœn. 84.85.
Auaza in Ponto. 92.95.
Audienſis limes in Maurit. Cæſar. 162.163.
Auguila in Britannia 133.
Auguſta in Dacia rip. 10[illegible].
Auguſta Vindelicenſis in Rhetia ſecunda 133.
Auguſtanæ in Rhetia prima & ſecunda 172.172.
Auguſtanica prouinc. 26.27.66.67.75.
Auguſtenſis lim. in Mauritania Cæſar. 162.163.
Auguſtodunum in Gall. 130.133. videtur in Belgica ſecunda 184.
Auguſto Euſratenſis 87.
Auguſto Flauianenſia Caſtra, vide Caſtra
Aulences in Tingit. 154.155.
Aureus mons. in Moes. prima 98.99.
Auſturis in Pan. prima & Nor. rip. 171.
Axelodunum in Britan. 181.
Axinpolis in Scyth. 94.95.

B

BAbylonia in lim. Ægyp. 75. fortè legio,
Badenſis in lim. Africæ 152.153.
Bœtica prouinc. 108.112.147.
Baiocæ in Lugdun. ſecund. 184.
Balaretanus lim. in Afric. 152.153.
Baleares prou. 112.
Baleares inſulæ in Hiſpania. 134.137.
Balenſis lim. in Trip. 164.165.
Banaſa in Oſrhoe. 88.89.
Barbariſsus in Euphraten. 86.87.
Barienſe Caſtrum in Tingit. 154.155.
Baſſianum in Pan. ſecunda 135.
Barani in Rhetia prima & ſecunda 173.
Bazenſis lim. in Afric. 182.183.
Belgica prima prou. 112.148.149.180.184.
Belgica ſecunda pro. 180.112.121.148.149.178.179. 184.
Bentum in Britanniis 133.
Beroſaba in Paleſt. 80.81.
Bethallaba in Mæſop. 91.
Bet proclis in Phœen. 84.85.
Betthora in Arabia 82.83.
Bideſis lim. in Afric. 452.153.
Bienna in Galliis 133.
Bingio in Moguntia 182.183.
Contra Bintha in Oſrhoe. 89.
Bithinia prou. 26.27.70.71.
Brico in Scyth. 93.
Bithania in Paleſt. 80.81.
Bizerentanus limes in Tripol. 164.165.
Blabia in trac. Armor. & Neruic. 176.177.
Bodobrica in Moguntia 182.183.
Borodorum in Pan. prima & Nor. rip. 171.
Bononia in Æmilia 184.
Bononia in Dacia rip. 100.101.
Bononia in Pann. ſecunda rip ſiue Sauia 166.167.
Borcouice in Britan. 181.
Borgus centenarius in Valer. rip. 169.
Borgus contra Florentiam in Valer. rip. 169.
Boſtia in Arabia 82.83.
Brobontacum in Britan. 180.181.
Branodunum in littore Saxonic. per Britan. 156.157.
Brexantia, vide confluentes.
Bregetio in Valeria rip. 169.
Brementeraco in Gallecia, 184.
Britannia prima prou. 109.112.150.151.
Britannia ſecunda prou. 109.112.150.151.
Britanniæ diœceſes 108.109.112.121.127.128. 133.
136.130.151.158.159.180.181.
Brutii prou. 109.112.144.
Brutii in prou. Italia 184.
Bubenſis lim. in Trip. 164.165.
Burgenæ in Pan. ſecunda rip. ſiue Sauia 166.167.
Burgoſeuerus in Thebai. 79.
Burgozono fortè Burgonouo in Dacia rip. 101.
Buſiris in lim. Ægypt. 75.
Byzaccium prou. 112.146.
Byzantium prou. 108.

C

CAballodunum in Lugd. prima 183.
Cæſareæ Cappadociæ in Pontica 46.
Cælum in Rhet. prima & ſecunda 173.
Cœna Parembola in Arme. vel Ponto. 93.
Cœona in Meſopot. 90.91.
Calabria prou. 109.112.134.136.144.187.188.
Calabria in prouincia Italiæ 184.
Calamona in Paleſt. 81.
Calamona in phœnic. 84.85.
Calarona Sapandiæ in Gallia riparienſi 183.
Callecia prou. 108.112.184.
Callinicum in Oſrhoe. 88.89.
Cambidunum in Ret. prima & ſecunda 172.173.
Campania prou. 108.112.144.183.185.186.
Camponia in Valeria rip. 168.169.
Candidiana in Moeſ. ſecunda 97.
Canuſinam in Apulia 131.
Cannabiana in Pann. prima & Nor. rip. 171.
Capidana vel Capidaua in Scyth. 94.95.
Cappadocia prima prou. 26.27.70.71.
Caput Cellenſis lim. in Afric. 152.153.
Caratenſis in Pann. prima & Nor. rip. 171.
Cardabianca in Vall. rip. 169.
Caria prouin. 26.27.68.69.
Carminiacenſes ſaltus in Apulia & Calabria 136.
Carnutum in Pan. prima & Nor. rip. 170.171.
Carnutum in Senonia Lugdun. 184.
Carſo in ſcyth. 94.95.
Cartha in Meſop. 90.91.
Cartha in Paleſt. 81.

Carthaginenſis prouinc. 109.128.147.
Carthago in Africa 133.
Caſama in Phœn. 84.85.
Caſsiliacum in Rhet. prima & ſecunda 173.
Caſtellum contra Tautanuum in Valer. rip. 169.
Caſtra Amonenſia in Arab. 83.
Caſtra Auguſto-flauienſia in Mœſia prima 99.
Caſtra Iudæorum in limit. Ægypti. 73.
Caſtra Lapidariorum in Thebaid. 79.
Caſtra Lepcitana in Africana. 153.165.
Caſtra Madēſia in Tripolitan. prou. 165.
Caſtra Regina in Rhetia prima & ſecunda, 173.
Caſtra Tillibarenſia in Africa 133.
Caſtrum contra Lato. in Thebaid. 79.
Cebro in Dacia rip. 100.101.
Ceſro in lim. Ægypt. 75.
Cenomani in Lugdu. tertia. 184.
Cephe in Meſopot. 90.91.
Chaſzanenica in Arme. vel Ponto. 93.
Chenoboſcium in Thebaid 79
Chermula in Paleſt. 80.81.
Chiaca in Arme. vel Ponto 93.
Chora in Galliis videtur. 184.
Cij in Scyth. 94.95.
Cilicia, 26.64 65.
Cilicia prima prou. 27.
Cilicia ſecunda prou. 26.27.64.65.
Cilurno in Britannia, 181.
Circæſia vel Circæſiū in Oſrhoē. 88.89.
Cirpi in Valer. rip. 168.169.
Ciſſa in Venetia vel Hiſtria, 134.
Claudiana in Syria vel Euphrat. 87.
Colomnatenſis limin Afric. 132.133.
Comagenæ in Pa. prima & Nor. ri. 171.
Comom in Liguria, 182.
Concagina in Britan. 180.181.
Concordia in Italia 130.
Condercum in Britan. 181.
Confluentes in Moguntia, 182.183.
Conganata in Britannia 181.
Contradenza in Valer. rip. 168.169.
Conſtantinopolis urbs. 26.
Conſtantia in Valeria rip 168.169.
Conſtātia in trac. Arm. & Ner. 176.177.
Conſtantia in Lugdu. ſecund. 184.
Conſtantia in Meſopot. 90.91.
Conſtituta in Oſrhoē 89.
Cōſtituta in Paleſt. 81 forte Epithetum Alæ.
Copto in Thebaid. 78.79.
Coquartenſis in Belg. ſecunda 129.
Cornacum in Pan. ſecunda rip. ſiue Sauia. 166.167.
Corcarum in Illyrico 130.
Corſica prou. 109.112.144.
Cremona in Italia 130. mediterranea. 184.
Creta prou. 26.27.
Criſpitia in Dacia rip. 101.
Crumero in Valer. rip. 168.169.
Cuccæ in Pann. ſecund. rip. ſiue Sauia 166.167.
Cumæ in Phœn. 85.
Cuppæ in Mœſ. prima 98.99.
Cuſi in Sauia ſiue in Pannon. ſecunda. 166.167.
Cuſſa in Thebaid. 78.79.
Cyprus prou. 26.27.64.65.

D

DAbana in Oſrhoē. 88.89.
Dacia diœceſis 27.29.
Dacia Mediterranea prou. 26.27.
Dacia rip. prou. 26.27.100.101.
Dalea riza in Ponto. 93.
Dalmatia 109.133.
Dalmatia pro. 112.134.136.187.190
Damaſcus in Oriente. 46.
Danaba in Phœn. 84.85.
Dano in Britannia. 180.181.
Dardania prou. 26.27.
Daſcuſa in Armenia vel Ponto 93.
Deruentio in Britannia. 180.181.
Diafenæ in Arabia 82.83.
Diocim in Britan. 180.181.
Dionyſias in lim. Aegyp 75.
Dioſpolis in Thebaid. 78.79.
Dirogothia in Scyth. 95.
Domana in Armenia 92.93.
Dorticum in Dacia rip. 100.101.
Draſdea in prou. Thracia vel Mœ. ſecunda 97.
Drobeta in Dacia ripenſi. 100.101.
Dubris in littore Saxonico per Britan. 156.157.
Doga in Tingitan. 154.155.
Dumum in Mœſia ſecunda, 96.97.
Duroſtrorum in Mœſia ſecunda. 97.

E

EBrudū Sapaudiæ in Gallia rip. 187.
Elefantine in Thebaid. 79.
Epirus noua prou. 26.27.
Epirus vetus. prou. 26.27.
Eporizium videtur in Æmilia 184.
Epuſo Belg. primæ 184.
Eufratenſis prou. 26.27.72.75.

F

FAmmantis Belg. ſecundæ 184.
Faſiana in Pā. prima & No. rip. 172.
Filis in Thebaid. 79.
Flauiana in Mœſia 1.99.98.
Flauiania in Scyth 94.95.
Flezo in Pan. prima & Nor. ri. 170.171.
Florentia in valer. rip. 168.169.
Borgus contra florentiam, vide Burgus.
Fœlis in Rhet. prim. & ſecūda 172.173.
Forū fuluieſe in Italia mediterran. 184.
Friglæ in Tingitan. 134.133.184.

G

GAbroſentum in Britan. 181.
Gabda in Arabia. 82.83.
Galatia prou. 26.27.70.71.
Galatia ſalut. prou. 26.27.70.71.
Gallecia 142.
Galliæ præfect. 108.109.118.126.130.133.134.127.
Gallia Lugdunenſis 133.
Gallia riparienſ. 183.
Garinum in littore Saxonic. per Britan. 156.157.
Geualtenſis lim. in Afric. 132.133
Germania prima prou. 112.121.136.148.28.149.
Germania ſecunda prou. 108.112.148.149.181.
Gerolatæ in Panno. prima & Nor. rip. 170.171.
Girba in prou. Tripol. 134.
Glanibanta in Britan. 181.
Gomoha in Arab. 83.
Grannono in tractu Armor. & Ner. 176.177.
Gratiana in Mœſia prima 99.
Granana in Scyth. 95.
Guntia in Rhetia prima & ſecunda 172.173.

H

HAdrianopolis Hæmimontis 46.
Hæmimons prou. 26.29.72.73.
Haſta in Paleſt. 81.
Hanana in Paleſt. 81 fortè eadem cum ſequenti.
Hauaria in Paleſt. 80.
Helola in Syria vel Eufrat. 87.
Hellenopontus prou. 26.27.60.61.

Herculi

Herculi caſtra vel ad Herculem in Pannonia ſecunda rip. ſiue Sauia 166.167.
ad Herculem in Pann.Prima & Nor. rip. 170.171.
ad Herculem in Valeria rip. 168.169.
Hermipolis in Thebaid.78.79.
Hermunthus in Thebaid.79.
Hiericho in Paleſt 81.
Hippona in lim Ægyp.73.
Hiſpaniæ Diœceſis 108. 112. 127.133.134.136.137.
Hiſtria 108.134.
Honorias prou.26.27.70.71.
Hornenſis in Belg ſecunda 179.
Horreomargum in Illyrico 46.
Hunno in Britan.181.

I

Iechibo in Paleſt 81.
Illyricum 49.
Illyricum Diœceſis 109.111.112.126.136.
Illyricum præfectura 26.27.28.
Inferni lim.in Maurit.Cæſar.162.163.
Inſula prou.26.27.60.61.
Inſulæ Baleares prou.109.
Intercifa in Valeria rip.168.169.
Inuiacum in pann.prima & Nor.rip.171.
Iouis in Dalmatia 133.
Irenopolis Ciliciæ in Oriente.46.
Iſauria prou.26.27.64 65.76 77.184.
Iſui in Thebaid.79.
Italiæ diœceſis 108.109.111.112.121.133.136.
Italiæ præfectura 108.112.183.
Iudæorum caſtra, vide Caſtra.
Iuliobriga in Gallecia 183
Iuuarum 136.
ad Iuuenſe in Pann.prima & Nor.rip.171.

L

Lacu fœlix in Pann.prima & Nor.rip.171.
Lacdenata in Mœſia prima 98.99.
Lapidanorum Caſtra, vide Caſtra.
Lapurdo in Nouem Populana 183.
Laranis in Phœn.84.85.fortè Equites
Lato in Thebaid.78.79.
Caſtrum contra Lato. vide Caſtrum.
Latris in Mœſia ſecunda 96.97.
Lauatres Britannia 480.181.
Lauriacum in Pann.prima & Nor.rip.130.170.
Legio in Gallecia 184.
Lemani in littor.Saxonico per Britan.149.137.
Lentia in Pann.prima & Nor.rip.171.
Leonata in Pann.ſecunda rip.ſiue Sauia 166.167.
Leptitana Caſtra in Tripol.164.165.
Libona in Arab.83.
Liguria prouinc.108.113.184.
Limes Africæ 121.
Limes tractus Argentoratenſis 121.
Limes Belgicæ ſecundæ 321.
Limes Britanniarum 121.
Limes Germaniæ primæ 121.
Limes Italiæ 121.
Limes Mauritaniæ Cæſarienſ.108.121.
Limes Moguntiacenſis 121.
Limes Pannoniæ primæ & Nor.rip.121.
Limes Pannoniæ ſecundæ 121.
Limes Retiæ primæ & ſecundæ 121.
Limes littor.Saxonici per Britannias 121.
Limes Tingitanæ 121.
Limes Tripolitanus 108.121.
Limes Valer.rip.121.
Linea Vallo in Britan.181.
Lingones 184.
Littus Saxonicum per Britann. 108.121.156.157.
Longouico in Britan.180.181.
Lucania in Italia 130.
Lucania prouinc.109.112.144.
Lucania in prou.Italiæ 184.
Luco in Gallecia.184.
Lugdunenſis prima prou.108.112.148.149.183.
Lugdunenſis ſecunda prou. 109.112.148.146.177.184.
Lugdun. Senonia prou. 109.112.148.149.177.184.
Lugdun.tertia p.109.112.148.149.177.184.
Lugduoum 133.
Luſitania prou.108.112.147.
Luſſonium in Vale.rip.168.169.
Lybia inferior.prou.26.27.66.67.
Lybia ſuperior prou.26.27.66.67.
Lycaonia prou.26.27.68.69.
Lycia prou.26.27.
Lyco in Thebaid.78.79.
Lydia prou.26.37.68.69.

M

Macedonia diœceſis 26.27.29.
Macedonia prou.26.27.29.
Macedonia ſalutaris prou.29.27.
Maccomadenſis lim.in Tripol.164.165.
Madenſia Caſtra in Tripol.164.165.
Madenſis lim.in Trip.164.165.
Magis in Britan.180.181.
Magionæ vel Magiouæ in Britan.180.181.
Magnis in Britan.181.
Maiocarin in Meſopot.91.
Mamucenſis lim in Trip.164.163.
Mannarias in tractu Armor.& Neru.167.177.
Maotia in Italia 130.
Maratha in Oſrhoë 89.
Marcianopolis 46.
Marcis in Belgica ſecunda 179.
Margo in Mœſia prima 99.
Marinana in Valer.rip.169.
Marſonia ſiue Taurunum in Pannon. ſecunda rip. ſiue Sauia 166.167.
Maſſilia Græcorum in Gallia riparenſi 183.
Mariſſonum in Gallia 130.
Matrice in Valer.rip.168.169.
Matthana in Syria 86.87.
Mauritania Cæſarienſis prou.112.121.162.163.
Mauritania Sitifenſis prou.109.112.136.146.
Ad Mauros vide Ad,
Maxima Cæſarienſis prou.112.146 150.151.
Maxima Sequanorum prou.112.109.148.149.
Maximianopolis in Thebaid.78.75.
Mediana in Oſrhoë 88.89.
Mediolanum in liguria 133.
Mediolanum in Mœſia ſecunda 97.
Meſa in Arab.81.eadem forte quæ Meſa.
Melitena in Arab.92.93.
Memfis in limit. Ægypt.74.75.
Menoida in Paleſt.80.81.
Meſa in Arab.eadem fortè quæ Meſa.
Meſopotamia prouinc.26.27.64.65.90.91.
Metita in Armen.vel Ponto 93.
Metis 133.
Metum 136.
ad Militare vide Ad,
Miſanum in Campania 182.
Mochora in Armenia vel Ponto 93.
Moeſia 49.
Mœſia prima prou.26.27.98.99
Mœſia ſecunda prou.26.27.72.73.96.97.
Moguntiacenſis.111.182.183.
Moguntiacum in Moguntiacenſi 108.121.182.183.
Mohaila in Paleſt.80.fortè eadem quæ Molecha.
Mons Iouis in Phœn.85.
Montenſis lim.in Afric.152.153.
Morbio in Britann.180.181.
Murſa in Pann.ſecunda rip.ſiue Sauia 166.167.

 Muſun,

Muſon.in lim. Ægypt.73.
Murheos in Thebaid.79.
Muticitanus lim.in Maurit.Cæſar.162.163.

N

NAarſafari in Arab.83.
Naiſſatum in Illyrico 46.
Narthum in lim.Ægypt.75.
ad Namanria vide Ad.
Narbona 134.
Narbonenſis prima prouincia 109.112.148.149.
Narbonenſis ſecunda prou.109.148.149.
Narmonthi in lim Ægypt.73.
Nauata in Valer.rip.169.
Nazala in Phœn 84.15.
Nea in lim.Ægyp.73.
Neia in Phœn.85.
Nemauſum 133.
Nemetes in Moguntiac.182.183.
Neocæſarea in Euphrat.86.81.
Neruicanus limes 177.
Nicomedia in pontica 46.
Niſobena in Meſopot.91.fortè legio.
Nitria in Thebai.79.
Nouæ in Mœſi prima 98.99.
Nouæ in in Mœſia ſecunda 97.
Nouæ in Pann. ſecunda rip. ſiue Sauia 66. 167.
Noricum mediterraneum prou.109.112.113.
Noricum ripenſe prou. 108.109.112,121,133.170 171.
Nouempopulana prou.109.183.
Nouempopuli prou.112.148.149.
Nouiodunum in Scyth.95.
Nouiomagum in Belg.ſecund.184.
Numidia prou.108.112.133.146.

O

OAſis maior in Thebaid.78.79.
Oaſis minor in lim. Ægypt.74.75.
Octariba in Syria 86.87.
Odiabo in Valer.rip.168.169.
Oeſco in Dacia rip.101.
Olenaco in Britann.181.
Olino in prou Sequanici 174.173.
Onagrium Caſtellum in Pann.ſecunda rip.ſiue Sauia 166.167.
Oneuatha in Phœn.83.
Opitergium in Italia mediterranea 184.
Oreſa in Syria 86.87.
Oriens 40.
Oriens diœceſis 26.27.64.63.
Orientale inferius 136.
Oroba vel Oraba in Oſrhoe 88.89.
Oſiſmij in tract.Armor.& Neruic.176.177.
Oſrhoëna prou.26.17.64.65.78.79.
Othona in littore Saxon.per Britan.156.157.
Othara in Phœn.84.83.

P

PAcatiana in Tingit.
Pætaonium in Gallecia 184.
Paleſtina prou.26.27.64.65.80.81.102.103.
Paleſtina ſalutaris prou.26.27.64.65.
Palmyra in Phœn.84.73.
Pamphyliæ prou.26.27.68.69.
Pannonia 108.
Pannonia prima prou. 108.109.112.121.133.170. 171.
Pannonia ſecunda prou. 112.108.121.133.
Pannonia ſecunda rip.163.

Paphlagonia prou.26.70.71.
Parembole in lim.Ægypt.74.78.
Pariſijs in Gallijs.184.
Parrodunum in Rhetia prima & ſecunda.173.
Patauium in Italia mediterranea.184.
Peama in Thebaid.79.
Peluſion in lim.Ægypti.74.78.
Peſela in Thebaid.79.
Petrianis in Britan.
Phebianis in Retia prima & ſecunda.172.
Phœnice Libani prou.26.27.68.69.
Phœnice prou.26.27.64.65.84.85.
Phœnicon in Thebaid.79.
Phrygia pacatiana prou 26.27.68.69.
Phrygia Salutaris prou.26.27.68.69.
Picenum annonarium prou.108.112.
Picenum Suburbicar.prou.108.112.144.
Pictaui in Gallia 114.
Pincum in Mœſia prima 98.99.
Piniani in Rhetia prima & ſecunda 173.
Piſidia prou.26.27.68.69
Pithia in Armen.vel Ponto 93.
Platypegia in Scyth.95.
Poiſartemidos in Thebaid.79.
Pollenoa Liguriæ 184.
Pons Æelij in Britannia 181.
Pontoeni in Rhetia prima & ſecunda 173.
Pontica diœceſis 26.27.70 71.
Portus 49.93.
Portus Polemoniacus prou.26.27.70.81.
Portus Adurni in littore Saxon.per Britan.156.157.
Portus Æpariaci in Belg.ſecunda 178.179.
Præſentia in Britannia 180,181.
Præſidium in Paleſt.82.
Prævalitana prou.27.27.70.71.
Precteos in Thebaid. 79.
Priſta in Mœſia ſecunda 96.37.
Procelita in Britan.181.
Pyramides in lim.Ægypt.74.

Q

QVadratum videtur in Æmilia 184.
Quadratum in Pann.prima & Nor.rip.170.171.
Quadriborgium in Valer.rip.169.
Quadriburgium in Panno.prima & Nor.rip.170.171.
Quartenſis in Belg.ſecunda 178.179.
Quintanis in Rhetia prima & ſecunda 172.173.

R

RAſim in Oſrhoe.88.89.
Ratiaria in Dacia rip.101.
Rattarium in Illyrico 46.
Rauenna in Italia 133.in flamminia 173.
Rodone in Lugdun.tertia.104.
Regina.vide Caſtra
contra Reginam in Mœſ.prima 99.
Regulbi in littore Saxonic.per Britan.156.157.
Remi in Belg.ſecunda.184.
Remus in Gallijs 130.in Belg.ſecunda 133.
Renæ in Phoen 85.
Reſata in Oſrhoë 85.
Rhemus 134.
Rhetia prima prou. 108.109.112.121.173.
Rhetia ſecunda prou.108.109.112.121,173.
Rhodopa prou.72 73.
Rhodope prou.26.27.
Rictum in Pann.ſecunda ripar.ſiue Sauia.166.167.
Rinocorura in Ægypt.75.
Ripalta in Meſopot 90.91.
Ripalta in Valer.ripenſ.168.169.
Ripa prima in Rhetia prima & ſecunda 172.173.
Ritupis vide Rutupo.

Rolatha

Robathi in Paleſt 80.
Roſapha in Eufrat. 86.87.
Rotomago in tract. Armor & Neruic. 176.177.
Rutupis vel Ritupis in litt. Saxon per Brit. 156.157.

S

SAbaris in Pannon. prima 153.
Sabaia in Paleſt. 80.81.
Salba in Armenia 92.95.
Sabara ſiue Veterocaria in Paleſt. 81.
Sala in Tingit. 154.155.
Saletin ſiue Saletin in Mogontia 182.183
Salona in Illyrico 130 in Dalmatia 155.154.
Salſouia in Scyth. 95.
Salutaria in Syria vel Euphrat. 87.
Saltacha in Phœn. 84.85.
Sambricæ in Belgic. ſecunda 179.
Samnitis in Italia mediterranea 184.
Samium prou. 109 112.144.
Sarcitanus lim. in Trip. 164.165
Sardinia prou. 109.112.144.
Sardis Lydiæ in Aſiana 46.
Saralæ in Armenia 93.
Sauia prou 106.112.133.136.
Scenæ extra ge. in limit. Ægipt. 75.
Scenæ mandrorum in limit. Ægypt. 75.
Scenæ Veteranorum in lim. Ægypt. 75.
Schytia 49.
Schytia prou. 26.27.72.73.94.95.
Sebaſtopolis in Armen. vel Ponto 93.
Secundæ in Pannon. ſecunda rip. ſiue Sauia. 166.167.
Securiſca in Mœſia ſecunda 96.97.
Segedunum in Britann. 181.
Segolaunorum tractus 184.
Selia in lim. Ægypt. 75.
Senonia 177.
Septem prouinciæ diœceſis 108. 112. 148. 149.
Sequanica 108.
Sequanicum 126.175.
Sextæ in Britann. 180.181.
Sicilia prou. 108.112.134 156
Silili in Thebaid. 79.
Siluanectæ in Belg. ſecunda 184.
Singidunum in Mœſia prima 99.
Sioſſa in Dacia rip. 108.
Sirmium in Pannon. ſecunda rip. ſiue Sauia 166.167. 150 in Pann. ſecunda 33.
Siſciæ in Pannonia ſecunda rip. Siue Sauia 166. 167. in Sauia 133.
Siſila in Arme. vel Ponto. 95.
Solua in Valer. Ripenſ. 168.169.
Soſteos in lim. Aegypt. 75.
Soſtiua in Dac. Rip. 181.
a Spalato 133.
Speluncæ in Arab. 82.83.
ad Statuas vide Ad.
Suburbicariæ regiones 136.
Succidaua in Dacia rip. 101.
Succidaua in Mœſia ſecunda 96 97.
Suene in Thebaid. 79. Syene videtur.
Sueſſio in Gallijs 130.
Suiſſa in Armen. vel Ponto 95.
Sura in Euphrat. 86.87.
Syluani in Ponto. 92.95.
Syria Iudæorum in Oſhoë. 88.89.
Syracuſæ in Sicilia 194.
Syria prou. 26.27.64.65.86.87.
Syria ſalutar. prou. 26.27.64.65.
Syriana in Syria 86.87.

T

TAbernæ in Monguntiaca 182.185.
Tabernæ in Tingit. 154.155.
Tablanenſe Caſtellum in Armen. vel Ponto 95.
Tacaſiri in lim. Ægypt. 75.
Talalacenſis in lim. Ægypt. 164.165.
Taliata in Mœſia prima 99.
Tallarenſis in lim. Afric. 152.153.
Tamuceus in Tingitania 154.155.
Tarba in Paleſt. 81.
Tarentum in Calab. 154.
Tarraconenſis prou. 72.75.109.112.142.184.
Taugenſis lim. in Africa. 152.153.
Taurinum in Italia mediterranea 184.
Caſtrum contra Tautantum, vide Caſtrum.
Teglicium in Mœſia ſecunda 97.
Tegra in Mœſ. ſecunda 96.97.
Telona in Gallijs 154.
Tentyra in Thebaid. 78.79.
Teriolis in Rhetia prima & ſecunda. 172.173.
Tertona in Italia mediterranea 184.
Tenthitanus limes in Trip. 164.165.
Teutiborgium in Pann. ſecunda rip. ſiue Sauia. 169.167.
Thamanenſes in Afric. 152.153.
Thamana in Paleſtina 81.
Thamata in Arab. 83.
Thamudenis in lim. Ægypt. 74.75. forte Eq.
Thannuri in Meſop. 90.91.
Thannuris ib Oſrhoë. 89.
Thaubaſteni in lim. Aegypt. 75.
Thebæ in Thebaid 78.79.
Thebais prou. 26.27.66.67.78.79.104.105.
Thelſea ſiue Thalsea in Phœn. 84.85.
Thenemuthum in lim. Aegypt. 75.
Theodoſiana in lim. Aegypt. 74.75 forte Legio.
Theracum in Thebaid. 79.
Theſſalia prouincia 26.17.
Theſſalonica in Illyrici. 46.
Thillanmanna in Oſrhoe.
Thill acama in Oſrhoe. 89.
Thilbiſine in Meſop. 90.91.
Thilla ſica in Oſthoe 88.89.
Tſinunepſum in lim. Aegypt. 75.
Tſmoi in Thebaid. 79.
Thraciæ dioeceſis 26.27.72.75.
Thracia prou. 26.27.
Ticinum in Italia 130.
Tillibarenſia Caſtra vide Caſtra
Tillibarenſis limes in Trip. 164.165.
Tingitania prou. 108.109.112.121.127.128.147.154. 155
Tintiberitanus lim. in Trip. 164.165.
Tobos in lim. Aegypt. 75.
Toloſa in Paleſtin. 91.
Tractus Argentoratenſis 108.121.160.161.
Tract. Armoricanus 108.176.177.
Tract. Italiæ circa Alpes 160.
Tract. Neruicanus 108.176.177.
Trans alba in Dacia rip. 101. forte Trans Alba
Transdiernæ in Dacia rip. 101.
Trans mariſca in Moeſ. ſecunda 91.
Trapezus in Ponto
Tres prouinciæ 1. Sicilia, Sardinia, Corſica. 133.
Triberini Gall. 130. in Belg. primat. 155.134.156.
Triconia in Arabia 71.83.
Tricornium in Moeſia prima 98.99.
Trimammium in Moeſia ſecunda 97.
Tripolis prouincia. 112
Tripolitana 109.121.134.146.164.165.
Troſmis in Scyth. 95.
Tangri in Germania ſecunda 184.
Tuſcia prou. 108.112.144.

V

VAlentia in Armenia vel Ponto 93.
Valeria prou. 112.130.153
Valeria rip. 121.169.
Vallis Alba in Phoen. 85.
Vallis Diocletiana in Phoen. 85. Valcha in Arab. 85.

INDEX

Vatenſis lim.in Trip.164.165.
Vatina in Dacia rip.100 101.Vatjaratæ in Phœon.75.
Velcia in Carracon.184.
Venaxamodurum in Retia prima & ſecunda 173.
Veneti in tract Armor. Neu.176.177.
Venetia inferior prou.183.184. Venetia prou.108.112, 134
Venuſium in Apulia 133.
Veranocæ in Phæn.85.
Vercella in Italia mediterranea.184.
Vero ſabulæ in Pan.
Verona in Italia mediterranea.130.184.
Verteris in Britan.180.
Vetuſalina in Valer.rip.
Viamata in prou. Thraciæ 97.
Vico.Iulio in Moguntia 182.183.
Videnſis lim.in Maurit.Cæſar.162.163.
Vienna vide Brenna.
Vienna in Gallia Rip.183. Viennenſis prou.108.112, 148.149.
Vimania in Rhetia prima & ſecunda 173.
Vincenſia in Valer.rip.169.
Viminatium in Mœſia prima 98.99.
Vindebala in Britannia 181.
Vindobona vel Vindomana in Pan prima & Nor. rip. 170.171.
Vindolana in Britan.181.
Viroſodo in Britann. 181.
Vlucitta in prou.Rhodop.97.
Vmbria prou.108.112.144.
Vibicariæ reginnes.136.ſuere ſuburbicariæ.
Vrbs.114.
Vrbs Conſtantinopolitana 26.
Vrbs Roma 108.113.133.134.144.
Vto in Dacia rip.100.101.
Vuangiones in Mogunt.182.183.

Y

YSypontus in Arme.vel Ponto.93.

Z

ZAbenſis lim.in Afric.132.153.
Zornæ In Dacia rip.101.
Zigana in Arab 82.83.
Zmirna in Mœſ prima 99.
Zoara in Paleſt.80.81.
Zodocatha in Paleſt.80.81.

FINIS.

LEGIONVM, VEXILLATIONVM, AVXILIORVM, Cohortium, Cuneorum, Numerorum, Claſſium, Fabricarum, Scholarum, quæ in Notitia vtriuſque Imperij habentur, index.

A

ABASGI Vide Ab.
Abricanteni 110.116. vide A.
Abricanteni L.Pſ.122.
Abulci 126.
Abulcorum numerus 157.
Abydi vide Al.
Acincenſes milites 185.
Acti læti 184.
Adiutrix legio vide Legio
Ægetenſium Claſſis vide Claſſis.
Ægypti vide Al.
Ælia vide Cohors.
Afri vide A.
Africani Equites vide Equit.
Ala prima Abaſgorum 79.
Octaua Abaſgorum 79.
Octaua Abydum 79.
Prima Ægyptiorum 75.
Secunda Ægyptiorum.75.
Secunda noua Ægyptiorum.91.
Prima Alamannorum 85.
Antina Dromedariorum 81.
Appiana 75.
Tertia Arabum 75.
Archadiana nuper conſtituta 75.
Secunda Armeniorum 75.
ſecunda Aſsyriorum 75.
Prima Aſtorum 181.
Secunda Aſturum 181.
Prima Auguſta Colonorum 93.
Auriana 93.

B

quarta BRitonum.79.

C

COnſtantiana 81.
Secunda Conſtantiana 83.

D

Ala prima DAmaſcena 85.
Nona Diocletiana 85.
Prima noua Diocletiana 89.
Tertia Dromedariorum 79.

F

Decima quinta FLauia Carduenorum 91.
Octaua Flauia Francorum.91.
Prima Flauia Rhetorum 173.
Fœlix Theodoſiana 93.
Prima fœlix Theodoſiana 93.
Secunda fœlix Valentiniana 81.83.
Prima Francorum 79.85.
Secunda Gallorum 93.

G

GAllorum veterana caſa 75.
Germanorum 79.

H

HErculea 155.
Prima Herculea 181.
Prima Herculea noua 87.
Prima Herculia 75.
Secunda Herculia Dromedariorum 79.
Septima Herculia voluntaria 75.
Prima Hiberorum 79.
Secunda Hiſpanorum.79.
Sexta Hiſpanorum 83.

I

IDiota 81.
prima Iouia cataphracta 79.
Prima Iouia fœlix.93.
Prima Iuthungorum 87.

Prima

INDEX.

M

Prima Miliaria 81.
Prima Miliaria Sebaſtena 81.
Nona Miliaria 83.
Secunda Miliarenſis 83.

N

Neptunia 79.

P

Octaua Palmyrenorum 79.
Secunda Paphlagonum 89.
Prima Parthorum 89.
Petriana 181.
Prima Phœnicum 85.
Octaua Prælectorum 75.
Ala prima Pictorum nuper conſtituta 89.

Q

Prima Quadorum 79.

R

Rizeua 93.

S

Prima Salutaria duodecimo conſtituta 93.
Secunda Salutis 85.
Septima Sarmatarum 75.
Sauiniana 181.
Prima Saxonum 83.
Sirmienſis 167.

T

Tablanenſi Caſtello conſtituta 93.
Theodoſiana 93.
Theodoſiana nuper conſtituta 73.

V

Prima Valentiniana 83.
Prima Valeria dromedariorum 79.
Secunda Valeria Sequanorum 175.
Secunda Valeria ſingularis 173.
Septima Valeria prælectorum 89.
Octaua Vandilorum 73.
Prima Victoriatorum 89.
Prima Vlpia Dacorum 95.
Secunda Vlpia Afrorum 75.

A

Alamanni vide A.
Alamanni vide C.
Alani 123.
Alani vide Comites.
Albigenes vide Eq.
Alexandria Iulia 40. vide Iulia
Alites vide Eq.
Alites Mauri 123.
Alpina vide Legio.
Alpina vide Iulia.
Alpina vide P.S.
Alpini 120.
Alpini vide C.
Altinenſes vid. Mil.
Ambianenſes vide Equ.
Ampſiuarii 116. 126. A.P. 121.
Anderetianiciani 126.
Anderetianiciani Mil. 183.
Andetetianorum Claſſes 183.
Angleuarii 31. A.P. 32.
Antiana vide A.
Antianenſes 120. L.Pſ. 122.
Apameni vide C.
Apollinaris vid. leg.
Appiana A. 75.
Apuleia vide C.
Arabes vide A.
Arabes vide C.
Aratica Claſſis 183.
Arcadiana vide A.
Arcadici vid. Com.
Arcadiani vide Com.
Arcadiani vide fœlices.
Arcadii Eq. V.P. 32.
Arlapenſis Claſſis 171.
Armaturæ vide C.
Armaturarum ſcholæ vide ſchol.
Armeni vide Com.
Armeniaca prima 37. Pſ. 38.
Armeniaca ſecunda Pſ. 38.
Armeniaca ſecunda 37.
Armeni vide A.
Armorica vide C.
Armigeri 118. 123. 124.
Armigeri vide Equ. & Cun.
Armigeri defenſores ſeniores 126. L.C. 122.
Armigeri iuniores 113. 124. V.C. 125.
Armig. Mil. 183.
Armig propugnantes iuniores 127. L.P. 121.
Armigeri propugnatores ſeniores 127. L.P. 121.
Armig. ſeniores 125.
Arriana al. 93.
Arſaciana aux. vide Aux.
Aſcarii vide Aux. & Honoriani.
Aſcar. Honoriani ſeniores 126.
Aſcar. iuniores 42. 113. 127. A.P. 44. 121.
Aſcar. ſeniores 42. 113. 127. A.P. 44. 121.
Aſsyrii vide A.
Aſtari vide C.
Aſti vide A. & C.
Atecotti. 43. A.P. 44.
Atecotti vide Honoriani.
Atecotti Honoriani iuniores. 128.
Atecotti Honoriani ſeniores 123.
Atecotti iunior. 117. 118. A.P. 121.
Atecotti iunior. Gallicani 126.
Atecotti ſen. 117.
Auguſta vide A.C.L.I.
Auguſta vide Claſſis.
Auguſtani 126. 127. P.C. 122.
Auguſtei 116. A.P. 121.
Auguſtenſes 40. L.C. 41.
Auguſt. vide Aux.
Auguſt. vide Lancearii.
Aurelia vide C.
Aureliaci vide Eq.
Aurelianorum Maurorum. N. 181.
Aureomontanum Aux. 99.
Aucturi vide C.
Auxilia Augenſia 167.
Herculis 167.
Herculenſia 169.
Inſidiatorum 169.
Auxiliarii 37. 38.

Auxi

Auxiliares 99.97.95 101.
Auxilium Aſianorum 167.
Aureo montanum 99.

C

CLauſtrioorum 101.
Criſpitienſe 101.
Cuppenſe 99.

D

DAciſcorum milium.

F

FOrtenſium 37.169 P 5.38.

G

GRatianenſe 99.

M

MArgenſe 99.
Manenſium 101.
Miliarenſium 101.
Militum vide milites
Mil Cimbrianorum 97.
Mil. Conſtantianorum 95. vid. Mil.
Mil Conſtantiacorum 93.
Mil. Conſtantinorum. 97.
Mil Exploratorum 101.
Milit. Gratianenſium 93.
Mil. Naoclar. 95.
Mil Nauclar. Altioenſ. 97.
Mil Præuentorum. 97.
Mil. Scych. 93.
Mil. ſuperuentorum. 93.
Mil. Moeſiacorum. 97.

N

NOuenſ. 99.
Nouenſium mil. 97.
Nouenſium Aſſacianorum 167.

A

AVxilia Paleſtina 32.33.44.180.
Palatina Auguſtei 121. vide Ampſiuarii.
Angleri 33. vide Aſcarii.
Vide Anglenarii 33.
Aſcarii ſeniores 44.
Vide Atecotti.

B

Vide BAttaui.
Vide Brachati.
Vide Briſigaui.
Bructeri 121.
Buccioobaotes 35.

C

Vide CEltæ.
Celtæ iuniores 121.
Vide Cornuti
Conſtantiniani 35.

D

DAciſ i primi 101.
Vide Defenſores.

E

EXculcatores vide Eq.
Exculcatores.
Exculcatores ſeniores 121.

F

FAlconarii 33.
Vide fœlices.

G

VIde GAlli.
Pal. Graſi 121.
Palatina 10 Occidente LXV. 121.
Vide Gratianenſes iuniores.
Grat. ſeniores 121.

H

Vide HErculi.
Hiberi 42.

vide Honoriani.

I

Vide INuicti.
Inuicti iuniores 44.
Inuicti iuniores Britanniciani 121.
Inuicti ſeniores 121.
Vide Iouii.
Iouii iuniores Gallicani 121.
Iouii iun. 121.

L

LAtini.
Leones iun. 121.

M

MArtiarii iuniores 33.
Martiaci iuniores Gallicani 121.
Mauriton. iun. 32.121.
Maurit. ſeniores 120.

P

PEtulantes iuniores 44.
Petulantes ſeniores 121.
Præſidentes 167.

R

REgii 35.
Retobarii 32.
Rheti 121.

S

SAbini 121.
Sagittarii vide Sagittarii.
Auxilia Sagittarii Nerui Gallicani 121.
Sagittarienſes 123.
Salii 32.121.
Salii Gallicani 121.
Sequani 121.

T

TErniogi.
Theodoſiani primi 32.
Theodoſiani ſecundi 35.
Theodoſiani tertii 32.
Theodoſiani quarti 35.
Thraces 33.
Tubantes. 35.121.
Pal. Tungri 120.

V

VAlentinianenſes iun. 125.
Victores 34.
Victores iuniores 121.
Vindices 33.
Vrſi 32.
Auxilia Pſ. vide Pſeudocomit.
Auxilia Reginenſium 99.
Scyth. mil 93.
Secundorum Daciſcorum 101.
Taliatenſes 99.
Triconnienſes 99.
Vigiles 69.
Vrlanenſes 169.

B

BAbyloniæ vide L.
Baccæ vide C.
Baliſtarii 126.
Daſnenſes 40. L. C. 41.
Iuniores 40. L. C. 41.
Mil. 183.
Pſ. 44.
Seniores 37. L. C. 38.
Theodoſiani 37. Pſ. 38.
Barbaricariorum N. 173

Barcariorum Claſſis 183.
Barcariorum Tigrifienſium N.181.
Bataui 115.116.120.
Bataui vide C.
Batani A.P.121.
Bataui vide Eq.
Bataui iunior.117.123.126.A.P.121.
B.Læti 184.
B. Læti Lontagiuenſes 184.
B.Læti Nemetacenſes 184.
Bat.Seniores 30.125.A.P.31.121.
Bitungenſes vide Equ.
Boſphoriana vide C.
Brachiati 115.123.vide Equit.
B iuniores 30.126.A.P.30.121.
B ſeniores 125.A.P.121.
B.ſeniores Equites.7.P.35.
Bringenſes milites 185.
Briſigaui iuniores 117.125.A.P.121.
Briſigaui ſeniores 117.127.A.P.121.
Britannica vide L.
Britanoici 119.
Britanniciani vide Inuicti.
Brit.vide Exculcatores.
Britanniciani 117.
Britones 126.
Brit. vide A.
Brit.vide.
Brit.ſeniores 42.L.P.44.
Brecteri 126.
Bronoduoenſes equ.vide Equit.
Bructeri 116.A.P.121.
Bucellarii iun.V.C.38.
Buccinobantes 34.A.P.35.
Bugaracenſes P.I.44.

C

CAlcarienſes milites 169.
Cannablanea vide C.
Caratenſis vide C.
Cataphractarij Equi.vide Equites.
Cataphractarii vide Comites.
Cataphractarii vide A.
Cataphactarii equites vide Cun.
Catarianeuſes 126.
Celtæ 115.
C.Iuniores 117.127.A.P.121.
C.ſeniores 125.A.P.121.
Celtibera vide C.
Centeriana vide C.
Cetrati vide Eq.
C.iuniores 124.
C.Mauri 118.
C.ſeniores 124.
Chamata vide C.
Cimbriani 115.127.
Cim.A.mil.97.
Cimb.L.P.121.
Cimb.mil.97.
Ciuium R.cohors vide C.
Claſſica vide C.
Claſſis Ægetenſium ſiue ſecunda Pannonia,167.
Aderetianorum 184.
Aratica 183.
Arlapenſis & Maginenſis 171.
Barcariorum 185.
prima Flauia Auguſta 167.
ſecunda Flauia 167.
Hiſtriæ 99.ſiue Hiſtrica 169.171.ſiue Iſtrica 167.
Lauriacenſis 171.
Miſenatium 183.
Pannoniæ primæ ſeruitii &c.
Rauennatium 183.
Ratiarenſis 101
Rodani fluminis 183.
Stradenſis & Germenſis 99.
Venetum 183.
Claudia vide C.
Claudia vide L.
Clauſtrini vide A.
Clibanarii 124.
Clibanarii vide C.
Clibanarii vide Cu.
Clibanarii vide Eq.
Clibanarii Parthi vide Eq.
Cohors ſecunda Ægyptiorum.83.
Ælia Daciorum 181.
Prima Ælia Claſſica 181.
Aleſcæ 169.
Noua Alamaonorum 79.
Tertia Alpinorum 83.167.
Prima Alpameñorum 79.
Apulium Ciuium Rom.93.
Arrianis 171.
Quinquagenaria Arabum 91.
Prima Aſtrorum 181.
Secunda Aſtarum 75.
Prima Auguſta Pannoniorum 75.
Prima Aurelia 97.
Auſturis 171.
Prima Batauorum 181.
Nona Batauorum 173.

B

BOiodoro 171.
ad Borgum centenarium 169.
Brittorum 175.

C

CAnoabiana 171.
Caratenſis 171.
Decima Chartaginenſis 81.
Celtibera 184.
Prima Centenaria 84.
Prima Claudia Equitata 93.
Cornouiorum 181.
Prima Creteuſis 81.

D

DAlmatarum Secunda.181.

E

prima EPireorum 75.
prima Equitana 81.
prima Eufratenſis 89.

F

prima FLauia 81.183.
ſecũda Flauia Pacatianæ 184.
Tertia fœlix Arabum 83.
prima fœlix Theodoſiana 29.
ſeptima Francorum 79.
Friglenſis 155.
prima Friuagorum 181.

G

Secũda GAlatarum 81.
Tertia Galatarum 25.
prima Gallica 184.
ſecunda Gallica 184.
quarta Gallorum 97.181.
Germaoorum miliaria 93.
prima Getulorum 89.
prima Gothorum 87.
ſecunda Gratiana.81.

H

Tertia HAſtatorum 155.
prima Herculea 155.
Herculea Pannouiorum 173.
Tertia Herculea Pannoniorum 173.
Prima Herculea Rhetorum 173.
Tertia Herculia 85.
Secunda Herculia Muſculorum 95.
Prima Hiſpaniarum 181.
ſecunda Hiſpanorum 155.

I

IOuia 169.

prima

Prima Iouia 167.
Secunda Iturentum 75.
Prima Ityreorum 155.
Prima Iulia lectorum 85.
Quarta Iuthungorum 75.

L

Prima Lepidiana 93.
Secunda Lergorum 181.
Quarta Lergorum 181.
Lucenſis 184.
Prima Luſitanorum 79.

M

MArimanæ 169.
Prima miliaria 83.
Cohors prima miliaria 83.
Miliaria Boſporiana 93.
Mochora 93.
Prima Mœnnorum 181.

N

NOua 101.
Prima Noua Armorica 177.
Nouempopularia 183.
Tertia Neruiorum 181.
Sexta Neruiorum. 181.

O

Prima ORientalis 85.

P

Quinta PAcata Alamannorum 85.
Pacatianenſis 155.
Quarta Palæſtinorum 81.
Partis ſuperioris 171.
Partis quintæ 171.
Quint. partis ſuperioris 169.
Partis quintæ ſuperioris 167.
Pedaturæ quintæ inferioris 95. 97.
Pedaturæ quintæ ſuperioris 97.
Prima Phrygum 81.

Q

QVadriborgin 169.
Quarta 75.

R

Secunda REducum 101.
Quarta Retorum 93.

S

Prima SAgittariorum 73.
Sexta Saginarum 79.
Prima Salutaria.
Scutata ciuium R 79.
Quinta Suentium 79.

T

Nona THanorum 79.
Prima Theodoſiana 93.
Prima Thracum 53.
Secunda Thracum 181. 75.
Prima Thracum Ciuium R. 167.
Prima Tungrorum 181.

V

Secunda VAlentiniana 93.
Tert. Valeria 87.
Duodecima Valeriæ 81.
Quinta Valeria 173.
Sexta Valeria Rhetorum 175.
Decima quarta Valeria Zabdenorum.
Tertia Valeria Baccarum.
Prima Vetaliorum 157.
Prima Victorum 87.
Vincentiæ 169.
Prima Vlpia Dacorum 87.
Tertia Vlpia Miliaria Pétreorum 93.
Octaua Voluntaria 83.

C

COlonorum Auguſtn. vide A.
Comaginenſes 120.
Comaginenſes. Lancearii 126.
Comaginenſes Lancearii L. Pſ. 122.
Comenſis Claſſis 183.
Comites 123.
Comites Alani 187. V. 125.
Arcadiani V.P 41.
Cataphractarii. V. C. 38.
Clibanarii V. P. 32.
Honoriani V. P. 41.
Iuniores 124. V. C. 125.
Sagittarii Armeni. V. P. 32.
Sagittarii Iuniores V. P. 32.
Seniores 123. V. P. 35. 127.
Taifalo V. P. 32.
Comitatenſes Equ. Cardueni 128.
Equit. Scutarii vide Eq.
Equ. Scutarii ſeniores 128.
Legiones vide Legiones Comit.
Vexillationes vide Vexill.
Conſtantia 120 vide L.
Conſtantia vide Flauia.
Conſtantiaci 120. 123. 127.
Conſtantiaci feroces Equ. V. P. 125.
Conſtantiaci L. Pſ. 122.
Conſtantiaci quinti mil. A. 95.
Conſtantiana vide A.
Conſtantes vide Equit.
Conſtantes Martiani 43. L. C. 44.
Conſtantiaci 19. vide Flauiæ.
Conſtantinæ vide Flauiæ.
Conſtãtiani 31. vide Mil. & Cun. A. P. 32.
Conſtantiani primi mil. 95.
Conſtantini Dafnenſes 40. L. C. 41.
Conſtantini ſeniores 40. L. C. 41.
Conſtantini vide mil.
Conſtantiniani 34. 127. 119. vide Cu.
Conſtantiniani A. P. 35.
Contraginenſes vide Læti.
Cordueni 124. vid Equ.
Corniacenſes 126.
Corniacenſes 120. L. Pſ. 122.
Cornoui Vide C.
Cornuti 33. 115. 116.
Cornuti A P. 33.
Cornuti vide Equ.
Iuniores 123. 125. A. P. 121.
Seniores 123. 125. A. P. 121.
Seniores Equ. V. P. 125.
Conoriacenſes 119. 126. L. C. 122.
Cretenſis vide C.
Criſpiani vide Equ.
Criſpitienſe Aux. vide Aux.
Cuneus Armaturarum 181.
Cuneus Equ. Arcadum 95.
Cuneus Equ. Armigerorum 95. 97.
Cuneus Eq. Armigerorum 97.
C E. Cataphractariorum 93.
C. E. ſecũdariorũ, Clibanariorum, Palmirenorum. V. C. 38.
C. E. Conſtantiacorum 99.
C. E. Conſtantianorum 101. 167. 169.
C E. Conſtantium 167.
C. E. Dalmatarum 101. 167. 169. 171. 99.
C. E. Dalm. fortenſium. 101.
C. E. Dalm. Diuitenſium 101.
C. E. Fortenſium 169.
C. E. Italicianorum 167.
C. E. Maurorum Scutariorum 79.
C. E. Promotorum 99. 167. VC. 125.
C. E. Sagittariorum 99.
C. E. Scutariorum 95. 97. 99. 101. 167. 169. 171.
Cuppenſe A. 99.
Curſarien ſes iun. 126.
Cyrenaica vide L.

D

DAci 33. L. P. 35. vide A. & C.
DAciſci vide A.
Daciſci mil. 97. A. 77.

Daſ

Dafnenſes vide Baliſtarii
Dafnenſes Conſtantini 40.
Dalmatæ 125.vid.Cu.
Dalmatæ Illyrici eq.83.vid.Equ.
Dalmatæ Mil.177.
Damaſceni vide A.
Dea vexillata 39.
Defenſores 32.vide Armigeri.
Defenſores A P.32.
Defenſores iuniores 126.
Def mil.181.
Def.ſeniores 120.126.
Defenſores ſeniores L.P.122.
Defenſorum N.181.
Deputati Comitis Domeſticorū 53.157.
Deputati mil.in Nauib.amnicis.
Deruetienſis N. 181.
Dianenſes 43.L.C.44.
Dictenſium Neruiorum N.183.
Diocletia vide L.
Diocletiana vide A,
Diocletiana tertia vid Eq.
Diocletiana tertia Thebeorum 39.L. 41.
Directorum veterum N.181.
Dinitenſes 115.vide Cu.
Diuiten.Gallicani 40.L.C.43.
Diui. Seniores 123.L.P.121.
Domeſtici Equites 53.157.
Domeſtici pedites 53.157.
Dominici Sagittarii 34.vide Sagitt.
Dromedarii vide A.
Ducatores vid Equ.

E

Electi Sagittarii 43.
Epirei vide C.
Equitata vide C.
Equites Arcades V.P.32.
Equ.Armigeri iuniores 128.
Equ.Armigeri ſeniores 127.128.
Equ.Armigeri ſeniores Gallicani.V.C.32.
Equites Armigeri ſen Orientales V.C.38.
Equit.Armig.ſen.V.C.125.
Equit.Armig.V.C.123.
Equit.Batavi iun.V.P.35.123.
Equit.Batavi ſeniores 127.V.125.
Equit.Brachati iuniores 127.
Equit.Brachati ſenior.127 V.P.35.125.
Equit.Cardueni Comitat.128.
Equit Cataphractarij.181.V C.35.
Equit.Cataphractarii Albigenſes V.C.41.
Equit.Cataphractarii Ambianēſes V.C.35.
Equit.Cataphractarii Biturigēſes V.C.32.
Equit.Cataphractarii iuniores.128.
Equit.Cetrati iuniores 128.V.C.125.
Equit.Cetrati ſenior.128.V.C.125.
Equit.Clibanarij.128.
Equit. primi Clibanarii Parthi.V.C.32.
Equit.ſecundi Clibanarii Parthi V. C. 38.
Equit.Conſtātes Valētinianēſes iun. 127.
Equ.Conſtantes Valentinianenſes ſenior.V.P.125.
Equit.Conſtantiaci feroces V.C.125.
Equit.Cornuti iun. V.P.123.
Equites Cornuti ſeniores 123. V.P.123.
Equit.Criſpiani 181.
Equit Cunei vide Cun.
Equit.Dalmatæ 167.169. 175.181.171.
Equit.Dalmatæ Branodunenſes 157.
Equ.Dalmatæ Illyricani 81.83.85.87.89.
Equit.Dalmatæ Paſſerentiacenſes 127.
Equit.Dalmatæ Paſſerentiaci V.C.125.
Equit.Non.Dalmatæ V.C.32.
Equit.Octaui Dalmatæ 127.V.C.125.
Equit.quinti Dalmatæ V.C.32.
Equit.ſexto Dalmatæ V.C.35.
Equit.tertii Dalmatæ V.C.38.
Equit. Domeſtici vide Domeſt.
Equites Ducatores Illyriciani primi,Ducatores 91.
Equites Flauianenſes 169.
Equites fœlices Honoriani 79.
Equites fœlices Honoriani Illyricani.91.
Equites primi fœlic.Sagittarii indigenæ 81.
Equit.primi Galli.V.C.125.
Equit.primi Gallicani 127.
Equit Germinaciani ſenior. V.C.44.
Equit.Honoriani iuniores 127.128.
Equit Honor.ſenior.127.128.V.C.125.
Equit. Honoriani.V.C.123.
Equit.Marcomanni 128.V.C.125.
Equit.Mauri.169.171.
Equites Mauri Alites 128.V.C.128.
Equites Mauri feroces 127.V.C.123.
Equites Mauri Illyriciani 81.83.85.87.89.
Equit.Parthi Sagittarij ſen.128.
Equit.Perſæ Clibanarii V.P.35.
Equites Promoti 167.169.171.Vide Cun.
Equit.Promoti Clibanarii V.C.38.
Equit.Promoti Illyriciani 81 83.87.89 91.
Equit.promoti indigenæ,81.83.87.89.91.
Equit.Promoti indigenæ legionis tertiæ Diocletianæ. 79.
Equit.Promot.iun.128.V.C.32.123.
Equit.Promoti ſen.127.V.P.32.123.
Equites Sagittarii 89.87.93.167.169.171.
Equites.Sagittarii Clibanarii.V C.123.
Equit.Sagittarii Cardueni V.C.125.
Equit.Sagittarii indigenæ 79.81.83.85.87.89.91.
Equit.Sagittarii iun.V.C.41.
Equit.Sagittarii Parthi iun.V.C.125.
Equit.Sagittarii Parthi Sen.V.C.125.
Equit.Sagittarii Seniores Comitatenſes 128.
Equit.Sagittarii ſeniores V.C.41.44.125.
Equit,quarti Sagitta.128.V C.125.
Equit.ſecundi Sagittarii.128.V.C. 125.
Equit.noni Sagitt.128.V.C.125.
Equit.Saraceni 85.75.
Equit.Saraceni indigenæ 85.
Equit Scutarii V C.35.125.vid.Cu.
Equit.Scu.Aureliaci 128.
Equit.Scut.Illyrici 83.87.
Equit.Scut.Illyriciani 81.85.91.
Equit.Scut.indigenæ 91.
Equit.Scut.iun.Comitatenſes 128.
Equit.Scut.iun.Scholæ ſecūdæ 128.
Equit.Scut.iun,VC.123.
Equ.Scu.ſeniores 128. Comitatēſes 128.
Equit primi Scutarii Orientales V. C. 38.
Equit primi Scutarii V.C.32.
Equit.ſecundi Scutarii V.C.35.
Equites Stableſiani 75.128.
Equites Stableſiani Africani.
Equites Stabl.Gariannonenſes 157.
Equites Stabl.Italiciani 128.V,C.125.
Equit.Stabl.iun.173.
Equit.Stabl.ſen.128.173.
Equit.ſecundi Stabl V.C.38.
Equit.tertii Stableſ.V.C. 38.
Equit.Taifali.128.
Equit Thamudeni Illyriciani 81.
Equit.Theodoſiani iuniores V.P.41.
Equit.Theodoſiani ſenior.V.P.35.
Equit.primi Theodoſ.V.C.41.
Equit.Syri 128.
Eufratenſis Cohors vide C.
Exculcatores 127.
Exculcatores iun.127.A P.121.
Exculcat iun Britanniciani A.P.121.
Exculcat ſen.125.A.P.121.
Exploratores 126.
Exploratores milit.99 Aux.103.
Exploratorum N.157.181.

F

Fabrica Acincenſis Scutaria 130.
Fabrica Ambianenſis Spataria & Scut. 130.
Fabrica Argentoratenſis Armorum omnium 130.
Fabric. Auguſtodunenſis Loricaria 130.
Fabric Clibanaria Antiochiæ 46.
Fab. Clib. Cæſareæ Cappadociæ 46.
Fab. Clib. Nicomediæ 46.
Fab. Concordienſis Sagit. 130.
Fab. Cornutenſis ſcut. 130.
Fab. Cremonenſis Scut. 130.
Fab. Haſtaria Irenopolitana Ciliciæ. 46.
Fab Lauriacenſis Scut. 130.
Fab. Lucenſis Spataria 130.
Fab. Mantuana Loricaria 130.
Fab. Mariſconenſis Sagitt. 130
Fab. Naiſſatenſis 46.
Fab. Ratiarenſis 46.
Fab. Remenſis Spataria 136.
Fab. Salonitana Armorum 130.
Fab. Scutaria & Armamētaria Ædeſſę 46.
Fab. Scut. & Armorum Antiochiæ 46.
Fab. Scut. & Armorum Damaſci 45.
Fab. Scut. & Arm. Horreomargenſis 46.
Fab. Scut. & Arm. Nicomediæ. 46.
Fab. Scut & Arm. Sardys Lidiæ 46.
Fab Sirmienſis Scutorum, Baliſtarum, & Armorum. 90.
Fab. Sueſſionenſis, Scutaria Baliſtaria & Clib. 130.
Fabr Theſſalonienſis 46.
Fab. Tricaſtinenſis Arenaria 130.
Fab. Triberorum Baliſtaria 130.
Fab. Triberorum Scut. 130.
Fab. Veronenſis, Scutorum & Armorum 130.
Falconarij 24 A P. 35
Flauia vide A. C L. M.
Flauia vide Claſſis.
Flauiæ victrices Conſtantinæ prim. Conſtantiaco. 122.
Flauianenſes vide Equites.
Prima Flauia 126.
Prima Flauia Conſtantiæ 17. L. C. 18.
Prima Flauia Gallicana Conſtant. L. Pſ. 122.
Prima Flauia Gallicani 126.
Prima Flauia Gemina 40. L. C. 41.
Prima Flauia Metis L. Pſ. 122.
Prima Flauia Pacis 119. L. C. 122.
Prima Flauia Theodoſiana 37. L. C. 38.
Secunda Flauia Conſtant. Thebæorum 37. L. C. 38.
Secunda Flauia Conſtantiniani tertio L. C. 122.
secunda Flauia Gemina 40. L. C. 41.
Secunda Flauia virtutis 119. L. C. 122.
decima quinta Flauia L. 87.
Tertia Flauia ſalutis 119. L. C. 122.
Fœlices vide Equ. Placidi Honor.
Fœlices Archadiani iun. 14. 15.
Fœlices Archad. ſen. 38. V. C. 38.
Fœlices Honoriani ion. 30. A. P. 32.
Fœlices Honori. ſen. V. C. 38.
Fœlices iuniores 119. 118. 125. A. P. 121.
Fœlices iun Gallicani A. P. 121.
Fœlices ſen. 116. 127. A. P. 121.
Fœlices Theodoſiani 34. A. P. 35.
Fœlices Theod. Flauii 31. A. P. 32.
Fœlices Theod. iun. Pſ 44.
Fœlices Valentinianenſes 118. 126. A. P. 121.
Fœlix vide C.
Fœlix Valentis Thebæorum 37. L. C. 38.
Fortenſes 50. 120. 118. 127. vide Cun. Arca.
Fortenſes auxiliarii 37. Pſ. 38.
Fortenſes L. C. 122.
Fortenſes milit. 165. Fortenſes L. P. 32.
Fortenſium N. 157.
Franci vide A. C.
Franci læti 184.
Francorum Flauia vide A.
Fretenſis vide L.
Friglenſis vide C.
Fraxagi Vide C.
Fulminea vide L.
Funditores 37. Pſ. 38.

G

Galatæ vide C.
Galli vide A. & C.
Galli victores 118. 126. A. P. 121.
Prima Gallia vide Equit.
Gallica vide C. & L.
Prima Gallica 123.
Gallicani 117.
Gallicani vide Atecotti
Gallic. vide Diuitenſes
Gallic. vide Flauia.
Gallic. vide Honoriani
Gallic. vide Ionii
Gallic. vide Equit.
Gal. Honoriani 126. Galli. vide Læcarii.
Gallic. Mattiaci iun. 126. A. P. 121.
Gallic. Neruii ſagittarii 126.
Gallic. Salii A. P. 121.
Gallic. Salii iun. 127.
Gallic. Sagittar. vide Sagit.
Gallic. Soleaſes 40. L. C. 41.
Garianonenſes Stableſiani Equ. 157.
Garronenſes 126.
Gemina vide L.
Geminata vide L.
Geminia vide L.
Geminiacenſes 119. L. C. 127.
Decima Gemina 36. L. C. 38.
Gens Marcomannorum 171.
Gens per Rhetias deputata 175.
Gentiles læti 184.
Gentiles læti Sueui 184.
Gentil. Sarmatæ vide Sarmatæ.
Gentiles Sueui 184.
Gentil. Taifali 184.
Gentil. iun. Scholæ 46.
Gentilium ſeniorum ſcholæ 46. 130.
Germaniacenſes 126.
Germaniciani 119. vide Eq.
German. iun. L. C. 122.
German. ſen. 43. L. C. 44.
Germenſis vide Claſſis.
Getuli vide C.
Gothi. vide C.
Grannonenſes mil. 177.
Grati 125. 126. A. P. 121.
Gratiana vide C.
Gratianenſes vide Aux.
Gratianenſes 40. 126. L. C. 41.
Gratianenſes vid. Mil.
Gratian. iun. 116. 126. A. P. 121.
Gratian. ſen. 116. A. P. 121.

H

Haſtati vide C.
Herculani iun. 30.
Herculea vide A. & C.
Tertia Herculea 126. L. C. 122.
Herculenſia Auxilia 69.
Herculia vide A. & C. & L.
Tertia Herculia. 119.
Herculiani 115.
Herculiani ſeniores 125. L. P. 32. 121.
Herculis Auxilia 169.
Herculi 115.
Herculi ſenior 125. A. P. 121.
Hiberi 31. A. P. 32. vide A.
Hiſpani vide A. & C.
Hiſtrica Claſſis 101.
Honoriani 123 124.
Honoriani vide Eq.
Honoriani vide Atecotti.

Honoriani vide Fœlic.
Honor Aſcarii ſen.A.P.121.
Honor.Comites V.P.41.
Honor.fœlic.30.
Honor.fœlices Gallicani 126.L.C.122.
Honor.fœlic.ſenior.36.
Honor.Gallicani 118.126.A.P.121.
Honor.Gallic.Lancearii 126.122.
Honor.iun.118.V.C.125.
Honor.iun.Atecotti A.P.121.
Honor.iun.Mauri A.P.121.
Honor.Marcomanni iun.A.P.122.
Honor.Mauri iun.123.A.P.121.
Honor.Mauri ſen.A.P.121.
Honor.ſen.118.
Honor.ſenior.Mauri 126.
Honor.ſenior.Atecotti A.P.121.
Honor.victores 126.
Honor.victores iun.A P.121.

I

IDiota vide A.
Illyriciani vide Equ.
Illyriciani Mauri Eq.83.
Illyricorum prim.vide.L.
Inſidiatores 126.vide Aux.
Inuicti 116.
Inuicti iun.43.A.P.44.
Inuicti iun.Britanniciani A.P.121.
Inuicti iun.Britones 127.
Inuicti ſen.127.A.P.121.
Iouii vide A.& C.& L.
Iouiani 115.116.
Iouiani iun.L.P.32.30.
Iouiani ſen.128.L.P.121.
Iouii iuniores 118.120.126.
Iouii iuniores Gallicani 126.A.P.121.
Iouii ſen 123.A.P.121.
Prima Iſauria Sagitt.Pſ.38.
Iſauria vide fœlices.
Iſauria vide L.
Prima Iſauria Sagitt.37.
Iſtrica Claſſis 167.
Italica vide L.
Prima Italica 37.Pſ.38.
Quarta Italica 37.Pſ.38.
Septima Italica ſiue Tertiarij.L.C.122.
Ital mil.vide Mil.
Italiciani vide Cun.& Equ.
Italiciani vide Stableſiani Eq.128.
Italiciani ſecundani L.C.122.
Tertia Iulia Alpina L.C.122.
Iturei vide.C.
Iulia vide C.
Iulia Alexandria 40.L.C.41.
Prima Iulia 126.
Secunda Iulia.120.126.
Tertia Iulia 126.
Nona Iulia Alpina 119.
Ithungi vide A.& C.

L

LÆti acti 184.
Læti Batani 184.
Læti Batani Contraginenſes.
Læti Batani Nemetacenſes 184.
L.Franci 184.
L.Gentiles 184.
L.Gentiles Sueui 184.
L.Largenſes 184.
L.Lingouenſes 184.
L.Neruii 184.
L.Teutoniciani 184.
Lagenſes Læti 184.
Lancearii 33.19.
Lancearii Anguſtenſes 43.L.C.44.
Lan.Comagenenſes L.P.122.
Lan.Comaginenſes 126.
Lan.Gallicani Honoriani 126.L.C.122.
Lan.iuniores L.P.35.
Lan.Lauriacenſes 126.L.Pſ.122.
Lan.Sabarienſes 126.L.P.121.
Lan.Seniores 30.L.P.32.
Lan.Strobenſes 40.L C.41.
Lauriacenſis Claſſis.171.
Laramenſes mil.175.
Latini 117.126.A.P.121.
Lecti vide C.
Legio trans Accinco.169.
Legio prima adiutrix.169.
Leg.ſecunda adiutrix.169.
Leg.ſecũda adiutrix partis inferioris 169.
Leg.ſecunda Auguſta 157.
Leg.decima quinta Apollinaris.
Leg.Secunda Britannia ſiue Secundani L.C.122.
Leg Comitatenſis vide Armigeri.
Leg.Com.vide Auguſteoſes
Leg Com.vide Baliſtarii.
L Com.vide Conſtantini
L.C.vide Diuitenſes
L.C.vide Flauia
L.C.vide Fœlix
L.C.vide Germaniciani
L.C.vide Honoriani
L.C.vide Italiciani
L C.vide Iulia
L.C.Augnſtani
L.C Anguſtenſes 44.
L.C.Conſtantini ſeniores 41.
L.C Cortoriacenſes 122.
L.C.Dianenſes 44.
L.C.Tertia Flauia ſalutis 122.
L.C.Fortenſes 122.
L.C.Decima Gemina 38.
L.C Geminiacenſes 122.
L.C.Septima Gemina 38.
L.Gratianenſes 41.
L.C.Lancearii.Gallicani Honoriani 122.
L.C.Tertia Herculea 122.
L.C.Iul.Alexandriæ 41.
L.C.Secundani Italiciani 122.
L.C.tertia Italicæ ſiue Tertiani 122.
L.C.Tertia Iul.Alpina 122.
L.C.Lancearii iun.44.
L.C.Lancearii Strobenſes 41.
L C.quint.Macedonica 38.
L.C.Martenſes ſen.38.
L.C.Martii 44.
L.C Martiarii Conſtantes 44.
L.C.Martiarii ſen.122.
L.C.Mauri Cetrati 122.
L.C.prima Maximiana Thebeorum 41.
L.C.Menapij 41.
L.C.Menapii ſen.122.
L.C.Mineruii 44.
L.C.Pacatianenſes 122.
L C.Pannoniciani iun.41.
L.C.præſichantes 122.
L.C.propugnatores 122.
L.C.propugn.iun.122.
L.C.Secundani 44.
L.C.Septimani iun.122.
L.Septimani Sen.122.
L.C.Solenſes Gallicani 41.
L.C.Solenſes ſen.41.
L.C.tertiadecimani 41.
L.Tertiani ſiue tertia Italica 122.
L.C.Thanni.41.
L.C.Valentinianenſes 41.
L.C.Veſontes 122.
L.C.Vndecimani.122.
L.C.Vrſarienſes 122.

LEGIONVM,

L.ſeptima Claudia 99.
L.tertia Cyrenaica 83.
L.vndecima Claudiæ 97.
L.Decima 171.
L.Decima fretenſis 81.
L.tertia Diocletiana 75.79. vide Equ.
L.tertia Dioclet.præſentia 79.
L.quarta Flauia 99.
L.ſecũda Flauia Conſtantia Thebeorũ 79
L.decima ſexta Flauia 87.
L.duodecima Fulminea 93.
L.decimaquarta Gemina militum Liburnariorum. Cohortis partis ſuperioris 171.
L.decima tertia Gemina Babylonica 75.
L.decima quarta Gemin.militum Liburnariorum 171.
L.ſeptima Gemina 184.
L.decima tertia Gemina 101.
L.tertia Gallica 85.
L.Herculia 95.
L.ſecunda Herculia 95.
L.ſecunda Herculiana 95.
L.ſexta Herculea 167.
L.prima Illyricorom 85.
L.prima Iouia 95.
L.quinta Iouia 167.
L.ſecunda Iſauria 77.
L.tertia Iſauria 77.
L.Italica partis inferioris 171.
L.prima Italica 91.
L.tertia Italica partis ſuperioris 173.
L.tertia Italica pro parte media prætendentes 173.
L.tertia Italia tranſuectioni ſpecierum deputata 175.
L.ſecunda Lauriaco 171.
L.Liburnariorum primorũ Noricum 171.
L.quinta Macedonica 75.101.
L.quarta Martia 83.
L.prima Maximiana 79.
L.prima Noricorum militum Liburnariorum cohortis quintæ partis 171.
Legiones 99.101.
Legiones Comitatenſes 38.41.44.122.
Legiones Comitatenſes in Occidente XXXII.
Legiones Pacatianæ in Occidente XII.121.
Legiones Palatinæ 32.35.44.122.
Legiones Riparienſes 95 97.
Legio Palatina vide Armigeri.
Legio Palatina vide Brittones.
L.P.vide Diuitenſes.
L.P Cimbriani 121.
L.P Daci 33.
L.P.fortenſes 32.
L.P.vide Herculiani
L.P vide Iouiani.
L.P Iouiani iun.2.
L.P.Iouiani ſen.121.
L.P.Lanceatij Sabarienſes 121.
L.P.Lanceatij ſen.32.
L.P.Martiarij iun.32.
P.P.Martiarij ſen.35.
L.P.Mattiaci ſen.121.
L.P.Neruij 32.
L.P Octauani 121.
L.P.Pannoniciani ſen.121.
L.P.Primani 35.
L.P.Propugnantes vide Armigeri
L.P Scythæ 35.
L.P.Thebei 121.
L.P.Tongritani ſen.121.
L.P.Vndecimani 35.
L.prima Parthica 89 93.
L.ſecunda Parthica 91.
L.quarta Parthica 89.
L.prima Pontica 93.
Legio Pſeudocomitatenſis vide PſL.
Legiones Pſeudocomitatenſes in Occid.XVIII.127.
L.Pſ.vide Lanceatij Lauriacenſes.
L.Pſ.Abricantenſ 122.
L.Pſ.prima Arpina 122.
L.Pſ.Antianenſes 122.
L.Pſ.Corniacenſis 122.
L.Pſ.Conſtantiaci.122.
L.Pſ.vide Defenſores
L.Pſ.prima Flauia 122.
L.Pſ.ſecunda Iulia Alpina 122.
L.Pſ.Lanceatij Comagenenſes 122.
L.Pſ.Martenſes 122.
L.Pſ.Maurouſmiaci 122.
L.Pſ.Potinenſes 122.
L.Pſ.Romanenſes 122.
L.Pſ.Septimani 122.
L.Pſ.Superuentores iun.122.
L.Pſ.Taurunenſes 122.
L.Riparienſis vndecima Claudia 97.
Legio Riparienſis Herculia 95.
Legio Riparienſis ſecunda Herculia 65.
L.R.ſecunda Herculia 95.
L.R.prima Iouia 95.
L.R prima Italica 97.
L.quarta Scythica 87
L.Sexta 181.
L.ſecunda Traiana 73.79.
L.prima Valentiniana 79.
L.ſecunda Valentiniana 79.
Leones iun.125.116.A.P.121.
Leones ſen.114.126.A.P.121.
Lepidiana vide C.
Lergi vide C.
Liburnarij vide Legio prima Nor.
Lingonenſes Læti 184.
Longouicariorum N.181.
Lucenſis vide C.
Luſitani vide C.

M

Macedonia vide L.
Macedonica vide L.
quinta Macedonica 36 L.C.38.
Magincoſis Claſſis 171.
Marcomanni 126.124.vide Honoriani Gens & Eq.
Marcomanni iun.117.
Martenſes 126 vide A.
Marcomanni ſen.117.
Margenſe Auxilium vide Aux.
Martenſes L.Pſ.122.
Martenſes ſen.117.
Martenſes 120.
Martenſes mil.181.177.
Martia vide L.
Martiarij Conſtantes 43.L.C.44.
Martiarij iun.30.32.L.C.122.
Martiarij ſen.35.
Martij ſen.L.P.35.
Martij 43.L.C.44.
Matiarij 118.
Mattiaci 115.117.126.
Mattiaci iun.14.126.
Mattiaci iun.Gallicani 126.A.P.121.
Mattiaci ſen.31.115.A.P.32.121.
Mauri vide Honoriani & Con.
Mauri Alites 125.
Cetrati 118.126.L.C.121.
Feroces 123.
Honoriani iun.125.
Honoriani ſen.126.
Ioniores 117.
Illyr.Eq.73.
Oſiſmiaci 120.mil.177.
Seniores 117.
Siſmiaci 116.
Mauritonantes 118.
Iuniores 127.A.P.121.

ſeniores 127.A.P.121.
Maurorum Aurelianorum N.181.
Mauroſiſmiaci L.Pſ.122.
Maximiana prima Thæbeorũ 39.L.C.41.
Maximiana vide L.
Menapij 39.L.C.41.
milites 183.
ſeniores 118.126.L.C.122.
Metenſes Pſ.44.
Mettis 120.
Miliaria vide A.& C.
Miliarenſes vide A.
Miliarenſes mil.79.
Milites Acincenſes 183.
Mil.Aodereciani 183.
Mil.Armigeri 183.
Mil.Baliſtarij 183.
Mil.Aux primi Mœſiaci 97.
Mil.Aux.Nouenſes 97.
Mil.Aux.Mœſiaci 97.
Mil.Aux.quint.Nauclarij 97.
Mil.Aux.Laciſci 97.
Mil.Aux.Nauclarij Altinenſes 97
Mil.Baliſtarij 183.
Mil.Biogenſes 183.
Mil.Calcarienſes 187.
Mil.Carroneoſes 177.
Mil.Cimbriani 97.
Mil.primi Conſtantiani 95.A.P.95.
Mil quarti Conſtantiani 97.
Mil.Conſtantini 97.
Mi.ſecundi Conſtantini 95.A.95.
Mil.Daciſci 97.
Mil.Dalmatæ 177.
Mil.Defenſores 181.
Mil.exploratores 99.A.101.
Mil primæ Flauiæ 177.
Mil ſecundæ Flauiæ 183.
Mil.fortenſes 165.
Mil.Grannonenſes 177.
Mil.primi Gratianenſes.95.A.P.95.
Mil.Iuniores Italici 183.
Mil.Lauricenſes 175.
Mil.contra Margum 99.
Mil.Marſenſes.177.181.
Mil.Mauri Oſiſmiaci 177.
Mil.Mauri Veneti 177.
Mil.Menapij 183.
Mil.Miliarenſes 79.
Mil.Mœſiaci 97.
Mil.prim.Mœſiaci 98.
Mil.Munifices 183.
Mil.Munifices 165.
Mil.Nauclarij A.95.
Mil.Tert. Nauclarij 98.
Mil.Nauclarij Altinenſes 97.
Mil.deputati in nauib.Amnicis 97.
Mil Neruij 179.
Mil.Norici vide L.prim.Nor.
Mil.Nouenſes 97.
Mil.Pacenſes 183.
Mil.Præuentores 99.A.P.97.
Mil Scythici 95.A.95.
Mil.ſuperuentores 95.177.A.95.
Mil.Tungricani 157.
Mil.Vinceotienſes 99.
Mil.Vindices 183.
Mil.Vrſatienſes 175.177.
Mineruij 43.L.C.44.
Miſenatium Claſſis 183.
Mochoræ cohors vide C.
Mœſiaci 115.vide Mil.
Mœſiaci ſen.125.L.Pſ.121.
Morini vide C.
Munifices mil.165.
Muſculi vide C.
Muſcularij mil.183.
Muſmagenſes 126.

N

NAuclarij vide mil.
Nemetacenſes Læti Batauí 184.
Neptunia vide A.
Neruij 30.L.P.32.
Neruij vide C.
Neruij Læti 184.
Neruij mil.179.
Nerij vide Sagittarij.
Neruienſium Dictenſium N.181.
Norici vide Mil.
Noricorum L.vide L.
Noua vide.C.
Nouem populaoa vide C.
Nouenſes mil.97.99
Nouenſia auxilia vide Aux.
Numeri 125.
Numerus Abuliorum 157.
Nu.Barbaricariorum
Nu.Barbarorum Tigriſienſium 181.
Nu.Defenſorum 181.
Nu.Deruetienſis 181.
Nu.Directorum veterum.
Nu.Exploratorum 157.181.
Nu.fortenſium 157.
Nu.Longouicariorum.181.
Nu.Maurorum Aurelianorum 181.
N.Neruiorum Dictenſium 181.
Nu.Pacenſium 181.
Nu.Silenſium 181.
Nu.Dumacenſium 157.
Nu.Vigilum 181.

O

OCtauiani 115.126.L.P.121.
Orientales vide Sagittarij.
Orientalis vide Coh.
Oſiſmiaci vide mil.
Oſiſmiaci Mauri 120.

P

PAcata vide C.
Pacatiana vide C.
Pacatianenſes L.C.122.
Pacatianenſes 118.126.vide C.
Pacenſes mil.185.
Pacenſium N.181.
Palatina Auxilia vide Aux.
Palatinæ Vexillat.vide vexill.
Paleſtini vide C.
Palmyreni vide A.& Cuo.
Pannoniæ primæ Claſſis vide Claſſ.
Pannoniæ ſecundæ Claſſis vide Claſſ.
Panoniciani iun.40.L.C.41.
Pannoniciani ſen.125.L.P.121.
Pannonij vid C.
Paphlagooes vide A.
Parthi vide A.&.Eq.
Parthi Clibanarij vide Eq.
Parthi ion.134.
Parthi ſen.124.
Parthica vide L.
ſexta Parthica 17.
Partis ſecundæ Cohors vide C.
Partis Superioris Cohors vide C.
Paſſerentiacenſes vide Eq.
Paſſerentiaci 123.vide Eq.
Pedatura ſuperior. vide C.
Pedites Domeſtici vide Domeſtic.
Perſæ vid.Eq.
Petrei vide C.
Petruana vide A.
Petulantes 115.
Petulantes iun.43.A.P.44.

Petu

Petulantes ſeniores 123.A.P.121.
Phœnices vide A.
Phryges vide C.
Placidi Valentiniaci fœlices 126.
Prælecti vide A.
Præfecturæ Claſſium.Legion. Militum Nauium Riparum vide in primo Indice.
Præſentia vide L.
Præſi.hantes 119.L.C.122.
Præſidentia Auril.167.
Præſidienſis.126.
Prætoria vide A.
Præuentores mil.92.A.97.
Primani 33.127.L.P.33.
Primani iun.127.
Promoti 123.
Promoti vide Equit.& Cun.
Promoti iun.127.
Propugnantes vide Armigeri
Propugnatores 119.118.L.122.
Propugnatores vide Armigeri
Propugnatores iun.126.L.C.122.
Propugnatores ſen.127.
Protectores 95.97.99.101.
Pannoniciaci 113.
Bontinenſes 120.L.Pſ.122.
...tica vide L.
...nenſes 120.
Pſeud.comitatenſes 38.44.122.3.legion.122.
Pſeudo.vide Auxilia.
Pſ.prima Armeniaca 38.
Pſ.ſecunda Armeniaca 38.
Pſ.vide Baliſtarij.
Pſ.Burgaracenſes.
Pſ vide fœlices
Pſ ſortenſes Auxiliarij 38.
Pſ.funditores.
Pſ.vide Italica vide Iſaura.
Pſ.prima Iſaura Sagitt.38.
Pſ prima Italica.98.
Pſeud Legion vide Legio Pſeudo.
Pſ.Metenſes 44.
Pſ.ſexta Parthica.
Pſ Scampenſes.44.
Pſ.Scopenſes 44.
Pſeudocomitatenſes Theodoſiani iun.44.
Pſ ſecundi Theodoſiani 44.
Pſ Transfigitani 38.
Pſ.Vlpianenſes 44.

Q

QVadi vide A.
Quartidecimani 40.L.C.41.
Quinquagenaria vide C.

R

RAſa veterena Gallorum A.75.
Rauarenſis Claſſis 183.
Reduces vide C.
Regij A.P.35.
Regij L.C.121.
Regij Germaniciani 126.
Reginenſes A.99.
Reti 116.126.vide A.& C.
Retobarij 31.A.P.32.
Rheti vide C.
Rheti A.P.121.
per Rhetias gens deputata 173.
Rhodani fluminis Claſſis 183.
Riparienſis Leg.vide L.R.
Rizena A.93.
Romanenſes 120.126.L.Pſ.122.

S

Sabarienſes 115.
Sabarienſes Lancearij L.P.121.
Sabarienſes Lancearij 126.
Sabini 117.125.A.P.121.
Sagittaria vide Iſauria.
Sagittarij vide Comit & Eq.
Sagittarij Dominici 33.A.P.35.
Sagittarij E lecti 43.
Sagittar.Gallicani 117.
Sagit.iun.124.
Sagitt.iun.Gallicani 31.A.P.32.
Sagittarij iuniores Orientales 34.A.P.35.
Sag.iun.V.C.125.
Sagit.lecti A.P.44.
Sagitta.Neruij 116.117.122.A.P.121.
Sagittar.Neruij Gallicani 126.A.P.127.
Sagitt.prim.124.
Sagitt.Pſeudo.vide Pſeud.
Sagittar.quarti 124.
Sagit.ſecundi 124.
Sagit.ſen.Gallicani 31 A.P.32.
Sagitt.tertij 124.
Sagitt.Tungri 126.A.P.121.
Sagitt.Valentis tertij 31.A.P.32.
Sagittar.Venatores 126.117.A.P.121.
Sagittariorum.Scutariorum ſcholæ 46.
Saguncienſes 118.
Salij 116.A.P.32.121.
Salij Gallicani A.P.121.
Salij iun.Gallicani 127.
Salij ſen.126.
Salutaria vide A.& C.
Secunda ſalutis Ala 85.
Saraceni vid Eq.
Sarmatæ vide A.
Sarmatæ gentiles 184.
Santorana vide A.
Saxones vide A.
Scampenſes pſ.44.
Schola Armaturarum iun.46.
Schol.armatur.ſen.130.
Schola Equit. vide Eq.
Schola Gentilium iun.46.
Schola Gentilium ſen.46.130.
Schola ſcutariorum Clibanariorum 46.
Schol.ſcutarior.prima 46.130.
Schol.ſcutarior.ſagittariorum 46.
Schola ſcutariorum tertia.
Scupenſes Pſ.44.
Scutarij 123.124.vide Cun.& Eq.
Scutariorum Cuneus vide Cu.
Scutari.ſagittarior.ſcholæ 46.
Scut.ſcholæ vide ſchola.
Scutari vide C.& Equ.
Scythæ 33.L.P.35.
Scythæ mil.auxi 95.
Scythæ mil.75.
Scythica vide L.
Sebaſtena vide A.
Secunda Italica mil. Liburnariorum.171.
Secundani 43.126.119.127.L.C.44.vide Cu & Eq.& L. ſecund.
Secundani iun.127.
Secundani Italiciani 127.L.C.122.
Secundi Theodoſiani 34.
Sequani 126.117.A.P.121.vide A.
Seguntienſes 126.
Segutienſes A.P.121.
Septimani 118.119.120.L.Pſ.122.vid.L.
Septimani iun.126.127.L.C.121.
Septimani ſeniores 127.L.C.122.
Sequani 117.126.A.P.121.vide A.
Sirmienſes vide A.
Siſmiaci Mauri 126.
Solenſes vid.Cun.
Solenſes Gallicani 40.L.C.41.
Solenſes ſen.39.L.C.41.
Solenſium N.181.
Stableſiani 124.vid.Cun.& Eq.

Stableſ.Gariannonenſes Eq.157.
Stabl.Illyrici Eq.128.
Stabl.ſen.Eq.175.
Stibenſes Lancearij L.C.40.41.
Stradenſis Claſſis 99.
Suenij vide C.
Sueui Gentiles 184.
Sueui Læti Gentiles 184.
Superuentores 120..
Superuent.iun.126.L Pſ.122.
Superuent.mil.95.177.mil.aux.95.
Syri vide Equit.

T

TAiſali 123.vide Com & Equ.
Taiſali Gentiles 184.
Taliatenſes auxi.69.
Tamunenſes 120.L Pſ.122.
Tertia decimani 39.L C.41.
Terniani 119.126.127.
Tertiarij ſiue tertia Italia L.C.122.
Tertio Auguſtani 127.
Tertij Theodoſiani A.P.52.51.
Teruingi 14 A.P.38.
Teutoniciani Læti 184.
Thaanni 40.
Thamudeni vide Equit.
Thani vide C.
Thanni L.C.41.
Thebei 115.126.L.P.121.
Thebei vide Flauia vide fœlix vide tertia Diocletiana.
Thebeiorum prima Maximiana 39.
Theodoſiaci vide Baliſtarij vide Eq.
Theodoſiana vide A & C.
Theodoſiana vide Flauia & fœlices.
Theodoſiani vide Baliſtarij vide Eq.
Theodoſiani iun.Pſ.44.
primi Theodoſiani A.P.52.31.
ſecundi Theodoſiani 34 A.P.96.Pſ.44.
Teodoſiani A P.32.51.
quarti Theodoſiani 34.44.A.P.31.
Timacenſes vide Auxilia Pſ.
Thracea 34.A.P.35.vide C.
Tongricani 115.
Tongricani ſen.L.P.121.
Traiana vide L.
Tranſtigritani 37.Pſ.58.
Tricesimani 126.A.99.
Tubantes 34.116.127.A.P.121.35.
Tungi 121.118.126.vide C.
Tungricani mil.157.
Tungricani ſeniores 125.
Turgri ſagittarij vide Sagit.
Turnacenſium N.157.

V

VAlentiniaci &c.vide Placidi.
Valentiniana vide A.& C & L.& fœlix.
Valentinianenſes vidè Eq.& fœlices.
Valentinianenſes 40.116.123.126.L.C.41.
Valentinianenſes fœlices 126.
Valentinianenſes iuniores A.P.121.
Valentinianenſes ſeniores V.P.125.
Valentiniani vide fœlices
Valentia tertij Sagittarij 31.
Valéria vide A & C.
Vandili vide A.
Venatores vide Sagitt.
Veneti Mauri 177.
Venetum Claſſis 183.
Veſontes 118.127.L.C 122.
Veſatis vide C.
Victores vide Honoriani & Galli & C.
Victores 41.116.A.P.52.
Victores iun.Britanniciani 127.
Victores ſeniores 125.
Victoriati vide A.
Victrices vide Flauia.
Vigilum auxil.169.
Vigilum.N.181.
Vincentienſes mil.99.
Vindices mil.183.
Vlpia vide A.& C.
Vlpianenſes Pſ.44.
Vndecimani 35.119.127.L.C.122.
Vndecimani L.P.35.
Voluntaria vide A.& C.
Viſarienſes 119.126.vid.Aux.
Vrſarienſes L.C.122.
Viſarienſes mil.173.177.
Viſi 30 A P.51.
Vexillata Dea 39.
Vexillatio Comitatenſis vide Arm.Eq.
V.C.Biturigenſes vide Eq.
V.C vide Buccellarij.
D.C.Carduceni vid.Eq.
V.C.Cetrati vid Eq.
V.C.vide Comites
V.C.Comites Cataphractarij 58.
V.C.Vide Cun.
V.C.Equites Cataphractarij 35.
V.C.Equites Conſtantiaci feroces 125.
V C.Eq Dalmatæ vide Eq.
V.C Eq Sagittarij 125.
V C.Eq.Sagittarij vide Eq.
V.C.Equ.Sagittarij quarti 125.
V.C.Equit.ſecundi ſecutarij iun.125.
V.C Equit Stableſiani vid Equ.
V.C.vide fœlices.
V.C.Germaniciani vid Eq.
V.C prima Gallia vid.Eq.
V.C.vide Honoriani.
V.C Paſſerentiaci vid Equ.
V.C.Promoti vide Equ.
V.C Mauri vide Equ.
V.C Taifali iun.125.
V C.Theodoſiani vid.Eq.
V.C.Sagittarij vide Eq.& Sagitt.
V C Sagittarij iun.125.
V C.Scutarij vide Eq.
V.C.Stableſiani Italiciani Eq.125.
Vexillationes Comitatenſes 32.35.38.41.44.125.
Vexillationes Palatinæ 32.35.41.125.
Vexillatio Palatina Eq.32.
V.P.Batavi vide Eq.
V.P.Braccati vide Eq.
V.P.vide Comites
V.P.Conſtantes vide Eq.
V.P.Comuti vide Eq.
V.P.Nono Dalmatæ 31.
V.P.P.Perſæ vid Eq.
Vexillatio.P Promoti vide Eq.
V.P.Theodoſiani vide Eq.
V.P Valentinianenſes vid.Eq.

Z

ZAbdeni.

LVGDVNI,

Ex Typographia Iacobi du Creux dict Molliard.

M.DC.VIII.

A01 1172378